

1711

George

68

68-1-3

1.107

Ma

R. P. AC FRATRIS
EMMANUELIS

Ab PEREZ *de*

D E

QUIROGA

ORDINIS MINORVM

REGVLARIS OBSERVANTIAE PROVINCIÆ,

IMMACULATAE

CONCEPTIONIS,

LECTORIS IVBILATI, PATRIA VALLIS-OLETANI.

DISPV TATIONES

THEOLOGICÆ.

IN PRIMVM LIBRV M SENTENTIARVM

AD MENTEM DOCTORIS SVBTLIS

IOANNIS DVNS SCOTI.

TOMVS PRIMVS.

CVM PRIVILEGIO REGIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

In Conventu S.P.N. FRANCISCI Segoviensi excudebat
THOMAS LORIENTE.

Anno Domini 1704.

R. T. AC FRATRIS
EMMANUELIS

OUR
ORDINIS MINORVM

CONCEPTIONIS
IMMACULATAE

DISPUTATIONES
THEOLOGICAE

IN PRIMAM LIBRUM SENTENTiarum
AD SENTENTIAM DOCTORIS THOMAE
SCOTI

TOMVS PRIMVS

In Civitate S. L. FRANCISCI
TOMAS SCOTI

Anno Domini 1704

R^{mo} P. N.

FRATRI ILDEPHONSO A BIEZMA,

REGIO CONCIONATORI, EIVSQUE THEOLOGO
PRO IMMACVLATA CONCEPTIONE,

OLIM INDIARVM OCCIDENTALIVM COMISSARIO GENERALI,
ET NVNC TOTIVS SERAPHICI ORBIS GENERALI
MINISTRO MERITISSIMO.

N, Reverendissime Pater, vt primum decrevi, quem Meccœnarem seligerem mei primarij operis, vt in lucem oriretur, in mentem meam venit statim, quod sicut Achantus, seu Heliotropium solem intuetur, ferrum sideritidem, aliàs magnetem, & hic lapis stellam polarẽ, ita quadam innata sympathia libellus hic, quantitate exiguus, & si labore maximus, te, Præsul dignissime, fuit intuitus, vt solẽ, vt magnetẽ, stellamque Polarem, vt illũ protegas à tot censoribus quibus Libri præmi solent. Libri sunt mentis partus, ait Clemens Alexandrin. *lib. 1. Strom. Filij quidem corporum; animæ autem sunt scripta, & idèò indigent maxima protectione.* Tempia Deo sacrantur; viris maximis Libri. Testatur sic Petrus Blesensis *Epist. 46: Dijs templas Libros consecres Potentibus.* Deo templa dicantur ad cultum, & venerationem; Libri Potentibus, vt illos protegant à tot mordacibus, qui sine iustitia solent contra illos, & si non impiam, minùs piam sententiam proferre. Paucum offero, cæterum sub vmbra tanti Prælati, qui, vt sol, illuminat, & fovet, & vt stella Polaris errantes dirigit, iniurias paucitatis mei laboris nullatenus timeam. Ob hoc itaque, vestrę Reverendissimæ Paternitati hoc munusculum ex iustitia consecro, & congruentia.

Ex iustitia (inquam) tibi Sapientissime Pater, & Præsul dignissime, hoc opusculum dicare debeo, quia cum sis Dominus meus (sic asserente nostro Seraphico Protoparente Francisco in suo Testamento: *Firmiter volo obedire Generali Ministro huius fraternitatis :: quia Dominus meus est*) tibi, & non alijs, huius operis dicatio ex iustitia debetur. Si enim veteri lege volebat Deus, vt sibi offerentur primogeniti partus, & primitiæ operum, vt declarat Deuter. *cap. 12: Offeretis in illo loco :: primitias manuum vestrarum, & vota, atque donaria, primogenita bouum, & ouium.* Ex iustitia quidem, vt constat ex Num. *cap. 8: Mea sunt enim omnia primogenita filiorũ Israhel;* cum sis Pater, & Dominus totius Seraphici orbis, tibi, vt meo Patri, Dominoque, partum primogenitum, & meę mentis primitias ex iustitia offero. Si namque honor Patribus prestitus est quasi æqualis honori exhibito Deo, vt testatur Arist. *lib. 8. Ethic. cap. ultimo,* non satisfacerem officio filij tanti Patris, si tibi, vt Patri, & Domino, hunc libellum non dicarem.

Ex congruentia etiam tibi, Pater Reverendissime, hoc primogenitum opus debetur; quia si Ill. Godoy opera sua dicavit Ill. & Rmo D. D. Fratri Ildephonso à Sancto Thoma, vt suarum Thesium esset protector suis splendoribus scientię, nobilitatis, zeli, studij, & incendiij salutis animarum, Divinæque laudis; tibi, Reverendissime Ildephon-

phonse à Biezma, cum sis meritisissimus Pater, Præsulque dignissimus totius Familiz Seraphicæ, quæ ob tua pignora, tam gratuita, quam acquisita, scientiæ, Religionis, zeli, & iustitiæ, te elegit in suum vniuersalem Pastorem, de cuius electione nunquam illam penituit, quinimò tuam prudentiam admirans, tui regiminis suauitatem experiens, aliasque virtutes buccinans, suis acclamationibus omnes pro te Pastore, & capite habendo pia æmulatione concertant; dico, & confecro has primarias Theses, certus omninò, quod sicut Ill. Godoy in Prælato illo locum reperit ad sui tuitionem ob nobilitatem, & amplitudinem pectoris sui; in tuo pectore nobilissimo, zelandissimo, & amplissimo munimen reperiam, sicut filij Israhel, qui suis nominibus capiebantur in pectore Aaronis: *Portabitque Aaron nomina filiorum Israhel in rationali iudicij super pectus suum. Exod. 28. 29.* Sic Ildéphonse Reverendissime vniuersalisque Pater tot filiorum mystici Israhel's Sancti Francisci Parentis nostri, stigmatizati, non infirmore, vt Israhel, sed in volis, planctis, latere, vt modulatur Ecclesia, omnes tuos filios, qui submisso animo tibi obedientiam præstant, sicut ex corde diligis, tuum humanissimum pectus capit. Hac fiducia, Reverendissime Pater, te rogo supplex, vt piè accipias hoc munusculum, tot angoribus, anxietatibus, & sollicitudinis elaboratum. Sic fido de tua benignitate, clementia, & iustitia. Omnipotentem Deum omnium bonorum largitorem interea exorans, vt ad maiorem decorem tibi longevam vitam concedat. Vale totius nostræ Seraphicæ Familiæ dulce delictum, vale iterum, vive felix. O vtinam in æternum vivas!

Ita vovet, & obsecrat,
 Reverendissimæ Paternitatis vestræ
 Servus deditissimus, & obsequentissimus filius.
Frater Emmanuel Perez
de Quiroga.

FEE DE ERRATAS.

Pag. 33. n. 16. assimilitèr, *lege* assimiletur. Pag. 9. n. 12. non, *lege* nos. Pag. 272. n. 177. est, *lege* ex. Pag. 282. n. 3. est, *lege* esse. *Ibidem* accedendo, *lege* accendendo. Pag. 300. n. 19. dissentionem, *lege* dissensionem. Pag. 407. n. 30. etià, *lege* etiam. Pag. 502. n. 175. falsum, *lege* falsum. Pag. 503. n. 181. promum, *lege* proximum. Pag. 504. n. 185. munus, *lege* minus. Pag. 508. n. 202. secundum, *lege* secundam. Pag. 535. n. 13. Respondo, *lege* Respondeo.

He visto este Libro intitulado: Disputationes Theologicas, su Autor el P. Fr. Manuel Perez de Quiroga, y con estas erratas corresponde à su original. Madrid, y Abril à 15. de 704.

D. Ioachin Benito del Rio y Cordido
 Corrector Gñl. por su Mag.

SVMA DE LA TASSA.

T Affaron los Señores del Consejo Real à ocho maravedis cada pliego de este Libro, como consta del original, refrendado por Don Miguel Rubin de Noriega, su fecha en Madrid à 18. de Abril de 1704.

APRO-

APPROBATIO ORDINIS.

DE mandato Rmi. P. N. Fr. Ildephonfi de Biezma, Concionatoris Regij, atque pro Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ Regali Congregatione Theologi, & Ministri Generalis totius Ordinis Seraphici P. N. Francisci, sedulo perspeximus, libenterque legimus opus inscriptum R. P. Fr. Emmanuelis Perez de Quiroga ex Ordine Minorum Prouinciæ Immaculatæ Conceptionis filij, Lectoris Iubilati, Disputationes Theologicæ in primum Librum sententiarum ad mentem Subtilis Magistri Ioannis Duns Scoti: illudque repetimus mira eruditione refertum, solertia conspicuum, doctrina vberimum, subtilitate eximium. In quo illud satis erat ad Authoris commendandam sapientiam, videlicet, ipsum innotescere, ne dum in Subtilis Doctoris egregia Schola edoctus, sed etiam in Ill. Godoy eruditis scriptis versatissimum. Magna fuit sapientiæ Aristotelis commendatio, quod in docendo respiceret Platonem, tantumque Philosophum assumeret impugnandum; sicut & Platonis fuit honor Aristotelem habere impugnatorem. Impugnat utique Ill. Godoy non minus modestè, quàm doctè, ita quod in eo quid plus splendeat iure optimo ambigitur, aut impugnandi modestia, aut disputandi peritia. Non deteruit Aristotelem magnum Platonis nomen: neque nostrum Authorem ab hoc arduo opere retraxit eruditissimi Godoy clarissima fama: quia non contentionis animo, sed veritatis indagandæ studio fuit ductus. Ut enim rectè dixit Lactantius de origine erroris cap. 8. *Hoc eos fallit, quod maiorum nomine posito, non putant fieri posse, ut aut ipse plus sapiant, quia minores vocantur, aut illi desipuerint, quia maiores nominantur.* Hinc vtriusque rutilat insigne decus Authoris, ex eo, quod talem, ac tantum valeat impugnare Magistrum; huius verò ex eo, quod minus strenuo Doctore impugnari nequiret. Ex hac igitur amicabili concertatione, dum vnusquisque in suo sensu abundat, acies mentis perficitur, ut meritò dicatur illud Prob. cap. 27. *Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui.* Ad quod facit Gloss. Ordin. in lib. 1. Reg. cap. 28. dum ait: *Expedi contrarias in studijs Ecclesiasticis esse opiniones ad exercendum ingenium, & excutiendâ studentium pigritiam.* Quapropter censemus promitti ex hoc opere magnum studiorum progressum, & cum haud quaquam sanæ doctrinæ, aut bonis moribus aduersetur, dignum fore, & vtile, ut typis tradatur. Sic sentimus, & subscrivimus in hoc Regali Conuentu S. P. N. Francisci de Murcia die 18. Decembris anno 1702.

Fr. Ioannes Salazar,
Primarius Theolog. L. &.

Fr. Ioannes Alcobola to,
Theolog. Lect. Vespertinus.

FACULTAS ORDINIS.
FR. ILDEFONSUS
DE BIEZMA,

TOTIVS ORDINIS FRATRVM MINORVM P. N. S.
Francisci, Minister Generalis, & servus, &c.

Resentiū litterarum vigore, quatenus ad officij nostri ius attinet, P. Fr. Emmanueli Perez de Quiroga, Lectori Iubilato, Provinciæ nostræ Immaculata Conceptionis alumno, nostra cum benedictione licentiam elargimur, & facultatem facimus opus à se compositum, cui titulus inditur *Disputationes Theologicae, &c.* Typis, & in lucem edendi: quandoquidem à gravibus, & doctis pariter, Ordinis eiusdem nostri Theologis opus eiusmodi, nostra ex commissione, revisum exitit, & approbatum. Dum tamen ad hoc ab Ill. Diœceseos Ordinario licentia prius obtineatur, ceterūque diligentèr alioquin servetur, quod super hoc, tam de iure, iuxtaque Regias insuper Pragmaticas sanciones, quam ex Ordinis etiam præfati nostri Constitutionibus opportune cautum atque sancitum est. Datt. in hoc nostro Conventu S. Francisci Matriten. die 3. mens. Ianuar. ann. 1703.

Fr. Ildefonsus de Biezma,
Minist. Generalis.

D. M. S. Rmæ.

Fr. Ioannes Rendero.
Secret. Gen. Ordin.

CENSURA R. AD M. P. FR. MARTINI A SANCTO
Iosepho, Lectoris Sacrae Theologiae, & Guardiani in Paranymphe
Discalceatorum Conventu Segoviensis.

I Vssu D.D. Ioannis de Alpharo meritisimi Vicarij Generalis Dioecesis Segovien-
sis per Illustrissimum Excellentissimumque D. D. Balthasarem de
Mendoza antistitem dignissimum praedictae Dioecesis, & Inquisitorem
Generalem Regnorum omnium Hispaniae, vidi ac voluptate perlegi opus in-
ditum, laboratum, & elucubratum per R.P. Fr. Emmanuelem Perez de Quiro-
ga, Lectorem Iubilatum, & filium Immaculae Conceptionis Provinciae de
Observantia in veteri Castella, cuius titulus est *Disputationes Theologicae, &c.
super primum sententiarum Mariani Subtilis quae Doctoris*, & inveni illud ta-
ta eruditione, solertia, doctrina, subtilitate quae refertur, ut coactus sim dicere
de praedicto Authore illud Reginae Sabae: *Verus est sermo, quem audi vi in terra
mea super sapientia tua, non credebam narrantibus mihi, donec vidi oculis meis,
& probavi, quod media pars mihi nuntiata non fuerit: maior est sapientia, &
opera tua quam rumor quem audi vi.* Cogitavi tale opus esse vnicuique Librum,
sed inveni Bibliothecam, aliorum studia (dixit Hieronimus de Origines) auxerunt
Bibliothecas, ac per partes compleverunt, praedictus vero Author huius
operis veluti alter Origines facundia sui ingenij vnam quamvis ingentem im-
plere potest. Caij Caesaris ingenium mirari solebam dum attentis oculis con-
siderabam tale opus inscriptum inter tot militum agmina, armorumque tur-
binem, sed cum video quod praedictus Author palam duxerit tot, tantas quae
Disputationes tam mira eruditione ornatas, miror, quotidieque magis admiror,
& tantum cogor dicere, quod in hoc opere gratia, & ingenium multiplicata vi-
dentur, & quod in praedicto Authore potius viget gratia, quam natura. Fateor,
quod magnam Provinciam assumpsit, dum fixit oculos in per Ill. Godoy, sed
in hoc magis ac magis apparet, quod acumen sui ingenij est Aquilae, cui ut So-
lem intuetur recte accommodatur illud Psalmistae: *Ad te levavi oculos meos.*
Nec fulgor tanti Phaebi praedicto Authori deterruit, quin potius tamquam
Aquila generosa recto oculo, recto quae volatu radios suae doctrinae speculavit,
non tam animo pertinaciter impugnandi, quam veritatem assequendi; hinc tan-
tus emicat splendor in suis resolutionibus, solutionibus quae argumentorum, ut
cum Carolo Rancato dicere possim, quod praedictus Author *ab intuitu istius
Solis lucidiores acquirit oculos*: Quapropter, & quia nec apex, nec Iota deprae-
hendi potest contra bonos mores, sacram doctrinam, bonam vero Theologiam,
quin potius eam attendens, magis ac magis perlustrat, in hoc vestigia sequen-
do nostri Mariani Subtilis quae Doctoris Ioannis Duns Scoti, cum quo tantam
similitudinem habet in suis scriptis, ut dicere possim cum Plauto: *Namque ego
hominem homini similiorem numquam vidi alterum. Nec aqua aquae, nec lac est
lacti crede mihi usquam similis: quam hic tui est, tu quae ipsius.* Typis dignum
reputavi tale opus, putavi quae ut quid consentaneum proprijs, & extraneis tan-
tum Authorem compelli, ut festinet mandari praelo reliqua, nam si primus par-
tus sui ingenij tam vber, caeteri quid erunt? Sic iudicaui in hoc Paranymphe
Gabrieli Sacro Coenobio Segoviensi die 3. Februarij anno Dni 1703.

Reg. 3.
cap. 10.
vers. 7.

Psal. 121
v. 1.

Carol. Rancat.
cat. vers.
Aquila.

Plaut.

Fr. Martinus à Sancto Ioseph,
Lector Sacrae Theologiae.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

OS el Licenciado, D. Inan Ignacio de Alfaro y Aguilar, Provisor, Oficial, y Vicario General de la Ciudad, y Obispado de Segovia, por el Excelentísimo señor D. Baltasar de Mendoza y Sandoval, por la gracia de Dios, Obispo de dicho Obispado, Inquisidor General en estos Reynos, del Consejo de su Magestad, &c. Por lo que à Nos, como Ordinario Eclesiastico de dicho Obispado, toca, concedemos licencia en forma, la que en tal caso se requiere, y es necesaria, al R.P. Fr. Manuel Perez de Quiroga, de los Menores de la Provincia de la Inmaculada Concepcion de Nuestra Señora, y en ella Lector de Theologia Iubilado, para que pueda imprimir, y con efecto imprima vnos Libros intitulados: *Disputaciones de Theologia sobre el primer Libro del Maestro de las Sentencias*, su Autor el mesmo R.P. Lector Fr. Manuel Perez de Quiroga; atento de nuestra remission han sido vistos, y examinados, y no contienen cosa contra nuestra Santa Fè Catholica, buenas, y loables costumbres, segun que assi consta de la censura de la foja antes de esta, en razon de ello dada por el R.P. Fr. Martin de San Ioseph, del Orden de Franciscos Descalços, y Guardian actual en su Convento de San Gabriel de esta Ciudad de Segovia, dada à tres del corriente. En cuyo testimonio libramos la presente, firmada de nuestro nombre, y refrendada de el infrascripto Notario del Numero, y mas antiguo de nuestra Audiencia. En dicha Ciudad à siete de Febrero del año de mil setecientos y tres.

Licenc. D. Juan Ignacio de
Alfaro y Aguilar.

Por su mandado

Rodrigo Cavanço.

C E N S U R A
R. ADM. P. MAGISTRI

FR. IOANN. LVDOVICI BVITRAGO, LECTORIS
Sacrae Theologiae, & in Divae Mariae de Victoria Conventu
Segovienſi Correctoris.

Vbente Supremo Castellae Senatu diligenter evolui, & maxima animi voluptate perlegi opus inscriptum, & elaboratum à R.P. Fr. Emmanuele Perez de Quiroga ex Sacra Minorum Religione Lectore Iubilato, & filio Provinciae Immaculae Conceptionis in veteri Castella, cuius inscriptio est: *Disputationes Theologicae, &c. in primum Librum sententiarum ad mentem Subtilis Doctoris Ioannis Duns Scoti.* Desteritatem enim extricandi difficultatum nodos, ingenij acumen diluendo difficillima argumenta, iam diu miratus sum; sed nunc perspicacissimam scribendi methodum invenio in huius operis Authore. Pulcherri- mum enim opus istud omnibus in scola Doctoris Subtilis versalis apparebit; communi enim adagio fertur: *Quod omne rarum clarum,* & licet novus iste Author videatur, nihil novi in lucem profert, sed nove loquitur non nova: quae aliena sunt, nova luce facit propria: ut adimpletum videatur, quod Tertulianus de Carthaginensibus scripsit: *Vetustate nobilis, novitate felix, & ita felix, ut neque à novitate novator audiat, neque à vetustate veterator.* Quare sine nota contra fidem, sanamque doctrinam iudico hoc opus esse dignum, ut prelo mandetur. Datum in hoc D. Mariae de Victoria Segovienſis Conventu, die 26. mensis Martij ann. Dom. 1703.

Fr. Ioannes Ludovicus Buitrago.

EL REY.

OR Quanto por parte de vos Fr, Manuel Perez de Quiroga, del Orden de S. Francisco, Lector Iubilado, residente en el Convento de la Ciudad de Segovia, se nos hizo relacion aviades compuesto dos Libros intitulados *Disputationes Theologicae super primum Librum sententiarum ad mentem Subtilis Doctoris Scoti*, de los quales con las licencias del Ordinario, y de vuestro Superior hazia des presentacion, suplicandonos fuésemos servido de concederos licencia para poderlos imprimir, y Privilegio por diez años, con las calidades, y prohibiciones ordinarias. Y visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias, que por la Pragmatica vltimamente hecha sobre la impresion de los Libros dispone, se acordò dar esta nuestra Cedula: Por la qual os damos licencia, y facultad, para que por tiempo de diez años, que han de correr, y contarse desde el dia de la fecha desta nuestra Cedula, vos, o la persona que vuestro poder tuviere, y no otra alguna, podais imprimir, y vender el dicho Libro de que va hecha mencion por el original que en el nuestro Consejo se viò, que va rubricado, y firmado al fin de Don Miguel Rubin de Noriega nuestro Secretario de Camara, de los que en el residen, con que antes que se venda se trayga ante ellos, juntamente cò el dicho original, para que se vea si la dicha impresion està conforme à el, trayendo asimismo fee en publica forma como por Corrector por Nos nombrado se viò, y corrigiò dicha impresion por el original, para que se tasse el precio à que se ha de vender. Y mandamos al Impressor que imprimiere el dicho Libro no imprima el principio, y primer pliego, ni entregue mas que vn solo Libro cò el original al Autor, o persona à cuya costa se imprimiere, para efecto de la dicha correcciò, hasta que primero el dicho Libro estè corregido, y tassado por los del nuestro Consejo, y estandolo así, y no de otra manera, pueda imprimir el dicho principio, y primer pliego, en el qual seguidamente se ponga esta licencia, y la aprobacion, tassa, y erratas, pena de caer, è incurrir en las penas contenidas en las Pragmaticas, y leyes destos nuestros Reynos que sobre ello disponen. Y mandamos, que ninguna persona sin vuestra licencia pueda imprimir el dicho Libro, pena que el que le imprimiere aya perdido, y pierda todos, y qualesquier moldes, y aparejos que del dicho Libro tuviere, y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis, y sea la tercia parte de ellos para la nuestra Camara, la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare, y la otra parte para el denunciador. Y mandamos à los del nuestro Consejo, Presidentes, y Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la nuestra Casa, y Corte, y Chancillerias, y à todos los Corregidores, Asistentes, Governadores, Alcaldes Mayores, y Ordinarios, y otros Iuezes, y Iusticias qualesquier de todas las Ciudades, Villas, y Lugares destos nuestros Reynos, y Señorios, y à cada vno, y qualesquier dellos en su jurisdiccion, vean, guarden, cùplan, y executen, y hagan guardar, cumplir, y executar esta nuestra Cedula, y todo lo en ella contenido, y contra su tenor, y forma no vayan, ni passen, ni consientan ir, ni passar en manera alguna, pena de la nuestra merced, y de cinquenta mil maravedis para la nuestra Camara. Dada en el Buen-Retiro à dos dias del mes de Mayo de mil setecientos y tres años. YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor

Don Iuan del Corral.

AD LECTOREM.

PRe oculis habeo, quod omnes habent præ oculis, plures, scilicet, ex nostris, tum veteres, tum iuniores, Theologica quæque sigillatim erudite tractavisse. Ex quo manifestum video, quod in nostra schola necessitas non erat scribendi Theologiam, & multò minus à tam in ipsa iuniore, ut in rei veritate nunc debebat ad eius incipere studium. Hoc tibi, amice Lector, fateor ingenue, & fateri debeo, quod de se confessus est Isaias: *Puer ego sum nescio loqui*. Caterum sine huius confessionis præiudicio, & quin deme aliud iudicium efformare valeam, etiam fateri teneor, quod non sapiētibus adeò omnia datum est invenire, quin & insipientibus aliquid querere sit concessum: sicut & potest mesores spicas, & post vindemiatores acinos colligere, praxis ipsa, pauperibus licet, nos, & omnes edocet. Hac igitur ratione, Dei adiutorio munitus, humiliter Theologiam tibi paro, non ut Theologiam exhibeam, quia tot sunt (ut dixi) in sola nostra schola Scriptores, qui typis sua per vulgarent, ut aliquid novum spectari nequeat, sed ut ipsam ad usum Moderni cuiusdam tibi parem. Hic est *Illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Fr. Petrus de Godoy* cum quo nullum ex nostris video, qui pro Scotica veritate ad usum tuenda bellum cum ipso inierit, nec inire intētauerit. Et certè ipse est qui ex eius Familiæ præclarissimis præclarior est in Scoti doctrinæ intelligentia, quare si ceteri alieni vocari merentur, domesticus appellari meretur Ill. Godoy; ipse namque præclare Scoti fundamenta proponi, ad vires solvere, & impugnare conatur. Hoc igitur permotus ad pugnam cum Ill. Godoy descendo, non voluntate pugnandi, sed conatu veritatem aperiendi, & veriore doctrinam ad usum illius manifestandi. Hoc igitur est intentum scribendi, in quo stella veritatis est Scotus, stella disputationum Ill. Godoy, quod ita observare conabor, ut neque in ordine disputationum ab eo discedam, neque in earum titulis dissentiam. Si tamen aliqua, quæ Ill. Godoy non tetigit, tangam, non mireris; tum: quia hæc paucissima erunt, plura vero ad totum octavum differens; tum: quia & si plura essent, hoc non esset contra intentum operis, quin potius supra, ut est manifestum. Animum integrum integrè manifestavi: sed si bene, & verè animus inspicatur, animus deficit ad intentum tam arduum. Arduitas h. c.

apud omnes est manifesta, & magis mihi notoria; legi enim in Ill. Godoy, quæ in præfatio tomi primi in tertiam partem, ut certum profert ad sui operis inceptionem. Hæc sunt verba illius: *Viginti quinque annorum laborioso circulo primariam, vespertinam, & S. Thomæ Cathedras Salmantica regens, maiorem, meliorem quæ Theologiæ Scholasticæ partem discipulis è suggestu dictavi, niueis, hyemis frigoribus, æstus quæ ardoribus spre- tis, & nulli labori parcens, ut illorum profectui in doctrina mei Angelici Præceptoris addiscenda, & docenda consulerem.* Hæc verba Ill. Godoy medi- tatus sum, in illis quæ annos, quos in docendo consumpsit ante Cathe- drarum Salmantica regentiam numeratos non inuenio, & fortè plu- res erunt, quam quos in docenda doctrina mei Subtilis Doctoris ego consumpsim. Isti sunt novem duntaxat, in quibus sine circulo tam laborioso minorem, quin imò minimam partem Theologiæ Scho- lasticæ, discipulis addiscenda exhibui. Disparitatem annorum labo- riosorum vide. Differentiâ Theologiæ dictatæ attende, & distantia in reliquis inspicere. Hæc apud me contemplor, & in his complaceo, quia magnum, & egregium negotium aggredi, est animum ad res præclaras erigere, & si ingloriosus ab incipio destiterim, illud ag- gredi sufficiat. Optarem tamen, & valdè optarem tales invenire lec- tores, qui esto non propitij, nec tamen adversi sint, sed ingenui, iusti, sapientes, non suo sensu præoccupati, aut suis adeò opinionibus addi- cti, ut quidquid suum non est, deliramentum esse, necesse sit. Accipe igitur, Lector amice, hunc primum tomum in primum sententiarum ad mentem Magistri Subtilis ita compactum in Ill. Godoy, & si hic tibi placuerit, alios successivè usque ad septem Ill. Godoy, cum octavo iam promisso tibi offero, si Domino beneplacitum fuerit: vitam, & qualemcumque sanitatem mihi prorrogare, pro qua rogare neceses, incesanter exoro, ideò, & sine ideò, vale. Quidquid scripsero, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ correctioni, & Sapientium libentissimè subijcio.

X

I N D E X

DISPUTATIONVM,

ET PARAGRAPHORVM,

Quæ In hoc Primo Tomo in Primum Librum Sententiarum continentur.

Littera P. Paginam designat.

TRACTATUS PRIMVS.

De Deo Vno.

DISPUTATIO PRIMA PREAMBVLÆ.

An Scotus recto ordine processerit incipiens à Deo Vno?

§. *Vnicus.*

Resolvitur difficultas. *Pag. 2.*

DISPUTATIO II.

An Deum esse sit per se notum.

§. I.

Deum esse autoritate probatur, & necessaria supponantur. *Pag. 3.*

§. II.

Referuntur sententiæ, verior eligitur, & autoritate probatur. *pag. 6.*

§. III.

Rationibus probatur conclusio. *pag. 8.*

§. IV.

Probatur conclusio destruendo fundamentum Ill. Godoy. *pag. 11.*

§. V.

Argumento Ill. Godoy occurritur. *pag. 15.*

§. VI.

Statuitur secunda conclusio, & probatur. *pag. 18.*

§. VII.

Tertia conclusio statuitur, & probatur. *pag. 21.*

§. *Vltimus.*

Ex dictis vnum corollarium inferitur. *pag. 25.*

DISPUTATIO III.

An Deum esse, sit demonstrabile, & quibus demonstrationibus.

§. I.

Deum esse cognoscibile Fide Divina, Theolo-

gico assensu, & fide humana probatur. *Pag. 30.*

§. II.

Deum posse viribus naturæ aliqua ratione cognosci Fides Catholica est. *pag. 32.*

§. III.

Prima pars disputationis resolvitur. *pag. 35.*

§. IV.

Statuitur tertia conclusio, & probatur. *pag. 38.*

§. V.

Solvitur argumentum Ill. Godoy. *pag. 43.*

§. VI.

Secunda pars disputationis resolvitur. *pag. 46.*

§. VII.

Occurritur argumento Ill. Godoy. *pag. 51.*

§. VIII.

Prima demonstratio explicatur. *pag. 55.*

§. IX.

Secunda demonstratio explicatur. *pag. 57.*

§. *Vltimus.*

Corollaria præcedentis doctrinæ. *pag. 59.*

DISPUTATIO IV.

Per quid Dei Essentia, & natura Methaphysicè constituatur.

§. I.

Quibusdam præsuppositis difficultatis status aperitur. *Pag. 68.*

§. II.

Refutatur singulare placitum Ill. God. *pag. 69.*

§. III.

Refutatur prima pars conclusionis Ill. Godoy primo modo intellecta. *pag. 70.*

§. IV.

Prima pars conclusionis Ill. Godoy secundo modo intellecta rejicitur. *pag. 72.*

§. V.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy pro prima parte

INDEX

parte suæ conclusionis. *pag. 74.*

§. VI.

Reijcitur secunda pars conclusionis Ill. Godoy. *pag. 77.*

§. VII.

Vera opinio proponitur. *pag. 78.*

§. VIII.

Nostri sententia per sequentes declaratur conclusiones. *pag. 80.*

§. IX.

Solvuntur argumenta contra nostram conclusionem. *pag. 82.*

DISPUTATIO V.

Quo genere distinctionis distinguantur attributa Divina ab Essentia, & inter se?

§. I.

Quid sit attributum declaratur? *pag. 87.*

§. II.

Quid, & quotuplex sit distinctio, & identitas? *pag. 88.*

§. III.

Quid sit distinctio, & identitas realis? *pag. 90.*

§. IV.

Quæ sint extrema distinctionis realis? *pag. 92.*

§. V.

De signis investigandi distinctionem realem. *pag. 95.*

§. VI.

Quid sit distinctio, & identitas essentialis? *p. 99.*

§. VII.

Quid sit distinctio modalis? *pag. 100.*

§. VIII.

Quid sit distinctio identitatis formalis? *pag. 103.*

§. IX.

De signis investigandi distinctionem formalem. *p. 108.*

§. X.

An detur distinctio ex natura rei formalis? *pag. 109.*

§. XI.

Quid, & quotuplex sit distinctio rationis? *pag. 115.*

§. XII.

De distinctione rationis ratiocinantis. *pag. 116.*

§. XIII.

De distinctione rationis ratiocinata. *pag. 117.*

§. XIV.

Supponuntur certa, & referuntur sententiæ. *pag. 119.*

§. XV.

Impugnatur distinctio realis. *pag. 119.*

§. XVI.

Distinctio rationis ratiocinantis reijcitur. *p. 120.*

§. XVII.

Distinctio rationis ratiocinata reijcitur. *p. 123.*

§. XVIII.

Distinctio virtualis intrinseca impugnatur. *pag. 125.*

§. XIX.

Necessaria supponuntur ad distinctionem formalem. *pag. 127.*

§. XX.

Distinctio formalis Scotica defenditur. *p. 128.*

§. XXI.

An distinctio formalis sit contra Concilia, & Patres? *pag. 132.*

§. XXII.

An distinctio formalis sit distinctio posita à Gilberto? *pag. 139.*

§. XXIII.

An distinctio formalis sit contra Scotum? *p. 150.*

§. XXIV.

An distinctio formalis sit contra simplicitatem Dei? *pag. 152.*

§. XXV.

An distinctio formalis sit contra unitatem Dei? *pag. 163.*

§. XXVI.

An distinctio formalis sit contra infinitatem Essentiae Divinae? *pag. 169.*

§. XXVII.

An distinctio formalis sit contra infinitatem attributorum? *pag. 175.*

§. XXVIII.

An distinctio formalis sit contra infinitatem Divinae cognitionis? *pag. 176.*

§. XXIX.

An distinctio formalis sit contra inclusionem Divinitatis in relationibus? *pag. 177.*

§. XXX.

An distinctio formalis sit impossibilis? *pag. 178.*

§. XXXI.

An distinctio formalis sit superflua? *pag. 180.*

§. XXXII.

Occurritur duplici speciali argumento. *p. 181.*

§. XXXIII.

Inter quæ attributa detur distinctio formalis? *pag. 183.*

§. XXXIV.

An dentur in Deo virtutes per modum habitus? *pag. 185.*

§. Ultim.

Corollaria huius tractatus. *pag. 187.*

TRACTATVS SECVNDVS.

De Visione Dei.

DISPUTATIO VI.

Utrum intellectus creatus possit eleuari
ad videndum Deum prout est in
se ipso?

§. I.

Catholica veritas statuitur pro prima conclu-
sione. *Pag. 191.*

§. II.

Argumenta solvuntur. *pag. 195.*

§. III.

Veritas Catholica pro secunda conclusione sta-
tuitur. *pag. 196.*

§. IV.

Argumenta contra conclusionem solvuntur.
pag. 199.

§. V.

An ratione naturali probari possit possibilitas vi-
sionis respectu intellectus creati? *pag. 201.*

§. VI.

An intellectus creatus naturaliter possit Deum
cognoscere abstractivè, quidditivè, & distin-
ctivè? *pag. 203.*

§. VII.

An Visio Dei sit possibilis oculo corporeo? *pag. 205.*

DISPUTATIO VII.

Utrum Deus clarè visus sub obiecto nostri
intellectus contineatur?

§. I.

Necessaria declarantur, & conclusiones pro ob-
iecto nostri intellectus statuuntur. *Pag. 208.*

§. II.

Prima conclusio responsiva statuitur. *pag. 209.*

§. III.

Explicatur sub qua ratione Deus intra obiectū
nostri intellectus contineatur? *pag. 210.*

§. IV.

Argumenta contra primam conclusionem res-
ponsivam diluuntur. *pag. 217.*

§. Vltimus.

Argumentis Ill. Godoy contra secundam con-
clusionem responsivam occurritur. *pag. 219.*

DISPUTATIO VIII.

Utrum in homine sit naturalis appetitus
innatus ad claram visionem Essen-
tiae Divinae?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur, & probatur
Pag. 221.

§. II.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur. *pag. 225.*

§. III.

Solvuntur alia argumenta pro Ill. Godoy.
pag. 227.

§. IV.

Occasione huius argumenti examinatur: an ap-
petitus innatus beati sit satiatus, & quomodo?
pag. 229.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinae. *pag. 231.*

DISPUTATIO IX.

An homo naturali appetitu inefficaci eli-
cito appetere possit Visionem
Beatificam?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur, & probatur.
Pag. 232.

§. II.

Argumentis Ill. Godoy occurritur. *pag. 235.*

DISPUTATIO X.

An detur in homine appetitus naturalis
efficax visionis beatæ ex motivo
naturalis?

§. Vnicus.

Vera sententia probatur. *pag. 240.*

DISPUTATIO XI.

An possit dari de potentia absoluta species
impressa Deum representans quiddi-
tative, & prout est in se ipso?

§. I.

Præambula ad quæstionem, & sententiarum di-
versitas proponuntur. *Pag. 242.*

§. II.

Necessaria ad quæstionem supponuntur. *pag. 244.*

§. III.

Ponitur Scoti conclusio, & Scotistarum pro-
batio. *pag. 247.*

§. IV.

Paritatibus ad hominem contra Ill. God. probatur conclusio. pag. 249.

§. V.

Probatur conclusio evertendo fundamenta Ill. Godoy. pag. 250.

§. VI.

Rationibus specialibus probatur conclusio. pag. 251.

§. VII.

Ratione generali probatur Scotica conclusio. pag. 253.

§. VIII.

Solvitur primum argumentum Ill. God. p. 253.

§. IX.

Solvitur secundum argumentum Ill. Godoy. p. 257.

§. X.

Solvitur tertium argumentum Ill. God. p. 258.

§. XI.

Solvitur quartum argumentum Ill. God. p. 260.

§. XII.

Solvitur quintum argumentum Ill. God. p. 262.

§. XIII.

Argumenta varia solvuntur. pag. 264.

§. XIV.

Solvuntur specialia argumenta. pag. 265.

DISPUTATIO XII.

An beati in visione beatifica Verbum producant?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur, & probatur. pag. 273.

§. II.

Solvuntur argumenta Ill. God. pag. 274.

§. III.

Solvuntur alia duo argumenta. pag. 274.

§. IV.

Duplex alia ponitur conclusio. pag. 276.

DISPUTATIO XIII.

An sit possibilis substantia creata, cui sit connaturalis visio beatifica? pag. 278.

DISPUTATIO XIV.

An sit possibilis substantia intellectualis creata omnino impeccabilis per naturam?

§. I.

Statuitur conclusio, & Scoti rationibus probatur. pag. 278.

§. II.

Rationes Ill. Godoy impugnantur. pag. 279.

DISPUTATIO XV.

An sit possibilis de potentia absoluta supernaturalis substantia creata?

Pag. 281.

DISPUTATIO XVI.

An lumen gloriæ sit adæquata virtus proxima agendi respectu visionis beatificæ?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, difficultas aperitur, & referuntur sententiæ. pag. 282.

§. II.

Resolvitur difficultas. pag. 286.

§. III.

Scoti conclusio ex Sacris Litteris probatur. pag. 286.

§. IV.

Solutio Ill. Godoy ad primam probationem ex Scriptura refellitur. pag. 288.

§. V.

Refellitur responsio Ill. Godoy ad secundam probationem ex Scriptura. pag. 290.

§. VI.

Responsio Ill. Godoy ad tertiam probationem ex Scriptura refellitur. pag. 292.

§. VII.

Responsio Ill. Godoy ad quartam probationem ex Scriptura refellitur. pag. 296.

§. VIII.

Scoti conclusio probatur ex Concilijs. p. 297.

§. IX.

Declaratur, & diluitur responsio Ill. God. p. 301.

§. X.

Scoti conclusio probatur ex Pontificibus, & Patribus. pag. 309.

§. XI.

Testimonijs D. Thomæ probatur nostra conclusio. pag. 312.

§. XII.

Explicantur testimonia D. Thomæ ab Ill. God. tradita. pag. 316.

§. XIII.

Scoti conclusio probatur destruendo fundamentum Ill. Godoy. pag. 319.

§. XIV.

Firmatur conclusio Scoti rationibus. pag. 321.

§. XV.

DISPUTATIONVM.

§. XV.

Specialibus rationibus probatur Scoti conclusio. pag. 326.

§. XVI.

Solvitur primum argumentum Ill. God. p. 327.

§. XVII.

Solvitur secundum argumentum Ill. God. p. 334.

§. XVIII.

Solvitur tertium argumentum Ill. Godoy. pag. 339.

§. XIX.

Occurritur duplici argumento Ill. Godoy. pag. 342.

§. XX.

Varia solvuntur argumenta. pag. 344.

§. XXI.

Specialia argumenta solvuntur. pag. 348.

DISPUTATIO XVII.

Vtrum Divina Essentia, vel Divinus intellectus possit se ipso vniri cum intellectu creato, vt principium quo ipsum elevans ad elicentiam visionis?

§. I.

Status difficultatis apperitur. Pag. 355.

§. II.

Defenditur vera sententia. pag. 356.

§. III.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy. pag. 357.

DISPUTATIO XVIII.

Vtrum intellectus creatus possit de potentia absoluta elicere visionem beatificam sine lumine gloriæ creato?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio. Pag. 358.

§. II.

Testimonijs D. Thomæ confirmatur nostra conclusio. pag. 360.

§. III.

Explicatur testimonium D. Thomæ ab Ill. Godoy adductum. pag. 364.

§. IV.

Solvitur primum argumentum Ill. Godoy. pag. 365.

§. V.

Solvitur secundum argumentum Ill. God. p. 369.

§. VI.

Solvuntur alia duo argumenta Ill. God. p. 371.

§. VII.

Varia solvuntur argumenta. pag. 372.

§. VIII.

Occurritur quadruplici speciali argumento. pag. 375.

§. IX.

Corollaria præcedentis doctrinæ. pag. 378.

DISPUTATIO XIX.

Vtrum de potentia Dei absoluta possit videri Essentia Divina non visis attributis, seu personis?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio. Pag. 379.

§. II.

Rationibus particularibus probatur conclusio. pag. 380.

§. III.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur. pag. 384.

§. IV.

Solvuntur specialia argumenta. pag. 385.

DISPUTATIO XX.

Vtrum beati videant creaturas in Divina Essentia, vt in obiecto prius cognito?

§. I.

Relatis sententijs verior eligitur. Pag. 386.

§. II.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur. pag. 388.

DISPUTATIO XXI.

Quas creaturas videant beati de facto in Verbo?

§. I.

Quæ certa sunt præmittuntur. Pag. 394.

§. II.

Statuitur prima conclusio. pag. 395.

§. III.

Statuitur secunda conclusio. pag. 395.

§. IV.

Statuitur tertia conclusio. pag. 396.

§. Vltimus.

Declaratur modus, quo visio erga subiecta versatur. pag. 396.

TRACTATUS TERTIVS.

De Scientia Dei.

DISPUTATIO XXII.

An ratio, qua D. Thomas probat existentiam scientiæ in Deo sit efficax?

§ I.

Statuitur Catholica veritas. *Pag.* 399.

§ II.

Ratio D. Thomæ proponitur. *pag.* 401.

§ III.

Prima probatio contra fundamentum Ill. Godoy. *pag.* 403.

§ IV.

Secunda probatio ex paritatibus desumpta. *p.* 407.

§ V.

Tertia probatio ex possibilitate substantiæ immaterialis non intellectivæ. *pag.* 408.

§ VI.

Aliæ probationes pro conclusione proponuntur. *pag.* 409.

§ VII.

Rationi D. Thomæ ab Ill. Godoy adductæ occurrunt. *pag.* 410.

§ VIII.

Diluitur aliud fundamentum Ill. Godoy, & explicatur: an implicet substantia spiritualis non intellectiva? *pag.* 413.

§ IX.

Propria sententia proponitur, & stabilitur. *p.* 416.

DISPUTATIO XXIII.

An Dei cognitio sit cum proprietate scientiæ, & in ordine ad quæ obiecta rationē Scientiæ fortiatur?

§ I.

Referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur. *Pag.* 420.

§ II.

Scientia in Deo respectu suorum attributorum statuitur. *pag.* 422.

§ III.

Scientia strictè sumpta in Deo respectu creaturarum statuitur. *pag.* 424.

§ IV.

Scientia à posteriori statuitur in intellectu Divino. *pag.* 427.

§ V.

Solvitur argumentum Ill. Godoy à ratione deductum. *pag.* 429.

§ VI.

Occasione alterius argumenti Ill. Godoy ex autoritate D. Thomæ deducti declaratur: an Deus se cognoscat ex creaturis, & in creaturis. *pag.* 432.

§ VII.

Argumenta contra utramque conclusionem solvuntur. *pag.* 437.§. *Vltimus.*Corollaria præcedentis doctrinæ. *pag.* 439.

DISPUTATIO XXIV.

Quæ formalitates ad intellectū spectantes sint in Deo constituendæ. *P.* 441.

DISPUTATIO XXV.

Quid sit obiectum primarium intellectus Divini?

§ I.

Deum cognoscere se ipsum probatur. *Pag.* 442.

§ II.

Deum se ipsum comprehendere probatur. *pag.* 443.

§ III.

Deum cognoscere alia à se, sive omnia creata probatur. *pag.* 446.

§ IV.

Quibusdam suppositis referuntur sententiæ. *pag.* 448.

§ V.

Obiectum formale motivum Divini intellectus explicatur. *pag.* 450.

§ VI.

Argumentis in contrarium occurrunt. *pag.* 455.

§ VII.

Obiectum primarium terminativum intellectus Divini explicatur. *pag.* 463.§. *Vltimus.*Argumentis contra nostram conclusionem occurrunt. *p.* 464.

DISPUTATIO XXVI.

Qua ratione Deus cognoscat creaturas, in se ipso, an in se ipsis?

hæc ab aliis non encl. 10. al. 35. 36. 32.

§ I.

Quid sit rem esse possibilem, & à quo sit hæc possibilitas. *Pag.* 466.

§ II.

Referuntur sententiæ pro prima parte disputationis. *pag.* 477.

§ III.

DISPUTATIONVM.

§. III.

Statuitur prima conclusio, & argumenta contraria solvuntur. *pag. 478.*

§. IV.

Secunda conclusio statuitur, & solvuntur argumenta in oppositum. *pag. 482.*

§. V.

Statuitur tertia conclusio pro tertia sententia. *pag. 183.*

§. VI.

Sententia Ill. Godoy pro secunda parte disputationis refertur, & retellitur. *pag. 484.*

§. VII.

An Omnipotentia cum possibilibus necessario connectatur? *pag. 486.*

§. VIII.

Nostra conclusio ponitur, & probatur. *pag. 486.*

§. IX.

Rationibus specialibus probatur nostra conclusio. *pag. 491.*

§. X.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur. *pag. 492.*

§. XI.

Varia solvuntur argumenta. *pag. 499.*

§. XII.

Specialia argumenta solvuntur. *pag. 500.*

§. XIII.

Verior sententia eligitur, & firmatur. *pag. 506.*

§. XIV.

Uterior probatio nostrae conclusionis. *p. 509.*

§. XV.

Argumentis in contrarium occurritur. *prg. 513.*

§. *Ultimus.*

Corollaria præcedentis doctrinæ. *pag. 517.*

DISPUTATIO XXVII.

An cognitio Divina dividatur in distincta attributa?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio. *pag. 521.*

§. II.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy. *pag. 523.*

DISPUTATIO XXVIII.

Utrum Scientia Dei sit discursiva?

§. I.

Relatis sententijs verior eligitur, & probatur. *Pag. 532.*

§. II.

Solvuntur argumenta Ill. Godod. *pag. 534.*

DISPUTATIO XXIX.

Qualis sit divisio Scientiæ Dei in scientiæ visionis, & simplicis intelligentiæ, & an sit adæquata?

§. I.

Prima pars disputationis resolvitur. *Pag. 536.*

§. II.

Secunda pars disputationis resolvitur. *p. 538.*

DISPUTATIO XXX.

An Deus cognoscat per Scientiam simplicis intelligentiæ quidditates possibiles, quæ aliquando erunt?

§. I.

Côclusio negativa statuitur, & probatur. *P. 539.*

§. II.

Argumenta Ill. Godoy diluuntur. *pag. 543.*

DISPUTATIO XXXI.

Utrum possibilia, quæ non sunt futura, cognoscantur à Deo, quatenus non futura per Scientiam visionis? *P. 544.*

DISPUTATIO XXXII.

Utrum Scientia Divina executive ad creaturarum productionem concurrat?

§. I.

Referuntur sententiæ. *Pag. 544.*

§. II.

Potentia executiva ad extra non est ipsa Essentia Divina. *pag. 546.*

§. III.

Potentia executiva ad extra non est intellectus Divinus. *pag. 549.*

§. IV.

Potentia executiva ad extra non est voluntas Divina efficax. *pag. 551.*

§. V.

Solvuntur Mastrij argumenta. *pag. 554.*

§. VI.

Potentia executiva Dei ad extra non est actus Divinæ voluntatis. *pag. 557.*

§. VII.

Propria sententia declaratur, & defenditur. *pag. 558.*

§. VIII.

Solvitur primum argumentum Ill. God. *p. 561.*

§. IX.

Solvitur secundum argumentum Ill. God. *p. 563.*

§. X.

Duplici alio argumento Ill. Godoy occurritur. *pag. 567.*

TRAC-

DISPUTATIONVM

DISPUTATIO XXXI

Quaestio I. An intellectus sit in forma
vulgariter dicta, & in forma propria
intellectus.

Prima pars disputatur, & solvitur argu-
endo. p. 11.

Secunda pars disputatur, & solvitur argu-
endo. p. 12.

DISPUTATIO XXXII

An Deus cognoscat per se cognitionem
eius intelligentiam, & intelligentiam
que habet in se.

Cognitio per se disputatur, & solvitur argu-
endo. p. 13.

Argumentum III. Godus disputatur, & solvitur
arguendo. p. 14.

DISPUTATIO XXXIII

Utrum possibile sit, & licet sit, ut
intellectus sit, & licet sit, ut
per se disputatur, & solvitur arguendo. p. 15.

DISPUTATIO XXXIV

Utrum Scientia sit, & licet sit, ut
intellectus sit, & licet sit, ut
per se disputatur, & solvitur arguendo. p. 16.

Intellectus disputatur, & solvitur arguendo. p. 17.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 18.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 19.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 20.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 21.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 22.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 23.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 24.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 25.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 26.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 27.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 28.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 29.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 30.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 31.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 32.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 33.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 34.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 35.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 36.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 37.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 38.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 39.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 40.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 41.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 42.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 43.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 44.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 45.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 46.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 47.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 48.

Prima pars disputatur, & solvitur arguendo. p. 49.

TRACTATUS PRIMUS.

DE DEO VNO, ET ILLIVS ATTRIBVTIS.

DEI, vt vnus, tractatus Theologiæ est pars nobilissima, maximaque illius, quæ speculativa appellatur. Est etiam Theologo maximè appetēda; tūm: ob ipsius notitiæ præ notitia cæterarum præstantiam; tūm: quia de proprio, & primario est Theologiæ obiecto; tūm: quia ad intellectum præcipuorum fidei misteriorum quam maximè conducit, ac est necessaria; tūm deniquè: quia nihil adeò mentem humanam à rerum caducarum affectu ad cœlestium amorem transfert, quam humilis, attenta, ac devota Divinarum perfectionum consideratio. De hoc disputant Theologi ordinem Magistri sequentes, quorum est noster SVBTILIS MAGISTER MARIANVS IOANNES DVNS SCOTVS, & eius interpretes in 1. *sententiarum*. Modum D. THOMÆ imitantes, de quorum numero est Sapientissimus, & Illustrissimus GODOY, Thomista certè inter omnes plausibilior, de hoc disputant in 1. *part. à quest. 2.* Hoc itaque præiacō, & vestigia huius Illustrissimi Doctoris sequendo, vt vtriusque Scholæ, Angelicæ, scilicet, & Scoticæ, nobitè elucescat doctrina, vt Scoticam explicemus, & in Ill. Godoy defendamus, sequentes disputationes subiicimus.

)(§)(§)(

DISPUTATIO

PRIMA PRÆAMBULA.

An Scotus recto ordine processerit incipiens à Deo Vno?

§. Vnicus.

Resolvitur difficultas.

Num. 1
Ratio in-
ceptionis
ab hac dis-
putatione

Pus omnibus magnum, laboriosum sibi, præclarum Dominicanæ familiæ, & Scholasticis vtilissimum, Illustrissimus Godoy, fecundissimus in extensione, & in profunditate sapientissimus, ab hac præambula incipit disputatione, quærendo nempe: an D. Thomas recto ordine processerit, incipiens à Deo vno? Nos autem vestigia illius sequendo, opus, licet omnibus parvum, nobis tamen laboriosum valde; deficit namque in extensione fecunditas, & in profunditate sapientia, ab hac præambula incipimus disputatione, inquirendo de Magistro Subtili, quod de Angelico Ill. Godoy quærit: an scilicet Scotus recto ordine processerit incipiens à Deo vno?

2.

Ab hoc ergo exordium sumimus, non certè ob difficultatem disputationis; sed ne à principio incipiamus à promisso deficere, quando intentum est, Deo favente, in nullo usque ad finem discedere; nam ita hoc observare conamur, ut neque in disputationibus ab eo discedamus, neque in earum titulis dissentiamus, neque earum ordinem observare desinamus. Hac ergo habita ratione faciliter, & breviter nos expediemus ab hac disputatione; tum: quia tam rationes dubitandi, quam resolu-

tionis fundamèta utrique Doctori sunt communia, & utramque scholam transcendunt; tum: quia in hoc desiderium habere non debemus, & nobis maxime placet initium pacificum, ut ad bella postea ingeniosè tantum progrediamur. Sit ergo.

Conclusio: *Ommino asserendum est: Subtilem Magistrum à Deo ut vno incipientem, rectum ordinem observasse.* Ad hoc probandum sine præiudicio dicere possum de Magistro Subtili, quod Ill. Godoy narrat de Angelico: quod sola Scoti autoritas esset sufficiens, cuius doctrina inter alia mirificè præfulsit in ordine. Nec mirum; cum enim sapientis sit ordinare, sapientissimus non fuisset, si eius doctrina ab ordine defecisset. Hoc de Magistro Subtili in toto orbe terrarum proclamatur, & hoc sanè de Angelico in univèrsum vociferatur.

3.
Conclusio

Probatum conclusio: rectus ordo postulat, ut à prioribus, & notioribus exordium sumatur; sed Deus, ut unus, est prior, & notior omnibus, de quibus in Theologia tractatur: ergo rectus ordo postulat, quod à Deo ut vno incipiat: ergo rectè processit Scotus incipiens à Deo ut vno. Probatum minor pro prima parte: nam Deus, ut unus, est principium, & causa omnium, de quibus tractat Theologia: ergo est prior

4.
Rectus or-
do Scoti
ostenditur.

omnibus. Probatur minor pro secunda parte: nam Deus, ut unus, est nobis magis notus, quam Deus, ut trinus, & Deus incarnatus; ut unus namque non excedit naturalem rationem; bene tamen ut trinus, & ut incarnatus: ergo Deus, ut

unus, est notior omnibus, de quibus in Theologia tractatur. Rationes dubitandi in oppositum adducit Ill. Godoy num. 1. & 2. quas optime soluit à num. 16. usque in finem.

DISPUTATIO

SECUNDA.

An Deum esse sit per se notum?

§. I.

Deum esse autoritate probatur, & necessaria supponuntur.

Num. 1.
Protagoras. Diagoras. Cidre-naicus

Eum esse dubitavit Protagoras, eumque expressè negarunt Diagoras, Cidre-naicus, & alij, qui propter hoc Athæi, vel Athæistæ, id est, sine Deo, dicuntur. Contra hos omnes firmiter tenendū est, & certa fide credendum, Deū esse, sive existere, quod infra pluribus medijs hanc veritatem probatam videbimus. Modo tamen breviter testimonijs Scripturæ probatur. Genesis in illis verbis: *In principio creavit Deus Cælum, & terram.* Exod. 3. *Ego sum, qui sum, qui est, misit me ad vos, ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob:* quibus locis, & passim alibi Dei existentia declaratur. Unde in Symbolo Athanasij primū, quod credendum proponitur, est Deus: *Credo in unum Deum Patrem omnipotentem;* & Paulus ad Hebræos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* Hoc ergo stabilit.

Genes.

Exod. 3.

Symbol.

D. Paulus

2.
Suppono
I.

Suppono primo: quod propositio per se nota ortum habuit ex primitate, & immediatione requisita in præmissis demonstrationis propter quid; nam ob earum primitatem, & immediationem sunt apriori indemonstrabiles; quare per se notæ dicuntur, ut

in apparatu dictum est syllogistico.

Suppono secundo: quod in propositione per se nota, ly *per se* non sumitur, ut distinguitur contra ly *per accidens*; propositio enim in secundo modo dicendi per se non est per se nota; sed ut distinguitur contra *per aliud*: ita ut illa sit propositio per se nota, quæ nō habet evidentiam ab alio, ly *ab alio* non excludente notitiā terminorū: quia ex Arist. 1. post. cap. 6. principia cognoscimus, in quantū terminos cognoscimus, secunda enim intellectus operatio primam supponit. Nec excludente causam efficientem, quia omnis notitia est ab intellectu, & omnis evidentia creata dependet ab aliquo efficiente; sed excludente dumtaxat medium demonstrationis. Sic Lichetus in 1. dist. 2. q. 2. ex Scoto ibidem §. quoniam.

Ex quo iam Scotus cit. propositionē per se notam sic diffinit: *Est illa quæ ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius, ut sunt eius, habet veritatem evidentem.* Explicatur: dicitur *ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius*, quia solum proprijs, & speciales termini faciunt propositionem per se notam. *Ut sunt eius*, quia secundum illam rationem, secundum quam sunt termini eius, determinatur

3.
Secundo.

4.
Diffinitio
propositio
nis per se
nota.

3

intellectus apprehendens illos terminos ad cognoscendum, quod illa propositio sit evidens.

5.
Infertur
1.

Ex dictis infero primo: quod nulla propositio, quæ, ut cognoscatur prædicatum convenire subiecto, indiget probatione illativa apriori, per se nota est, quia non ex terminis apparet. Quod autem indigeat propter ruditiæ intellectus probatione aposteriori, non obstat, ut per se nota sit; hoc enim non destruit propositionem esse ratione terminorum notam ex se.

6.
Secundo.

Infero secundo: quod nulla propositio, in qua prædicatum accidentaliter, vel contingentèr enuntiatur de subiecto, est per se nota, etiã si intuitivè per experientiam sensuum cognoscatur: ut *ignis est calidus, nix est alba*. Primo: quia quælibet est apriori demonstrabilis: verè enim in igne, datur causa caloris, & in nive, albedinis. Secundo: quia nulla ex his cognoscitur ex apprehensione terminorum, sed cognitione sensitiva experimentalis, quare non per se, sed per aliud cognoscitur. Tertio: quia ex vi terminorum tantum apprehenditur inhærentia accidentalis, quæ non causat in intellectu evidentem veritatem. Quarto: quia quælibet est propositio contingens. Quinto: quia nulla est necessaria. Potest tamen dici, prædictas propositiones esse per se notas, quatenus primo à sensibus percipiuntur, sed de hoc non quærimus.

7.
Infero 3.

Infero tertio: quod nulla propositio, in qua prima passio prædicatur de subiecto, ut *homo est risibilis*, per se nota est; habet enim medium propter quod apriori demonstratur, scilicet, diffinitione eius. Hoc colligitur ex Scoto cit. §. *quoniam*, & ulterius, dicente: quantum ad propositionem per se notam alius terminus est diffinitio, & alius diffinitum, quia potest accidere, quod posito diffinito pro subiecto propositionis, propositio non sit per se nota, ut constat in allata: benè verò posita diffinitione pro subiecto, ut in hac: *animal rationale est risibile*.

8.

Infero quarto: quod nulla propositio,

in qua prædicatum commune, vel transcendens prædicatur de aliquo, ut commune tantum, est per se nota, nisi illud prædicatum sit notum secundum se, v.g. hæc propositio: *homo est ens, substantia, vivens, &c.* non est per se nota, nisi ens, substantia, vivens, &c. sint secundum se nota. Quo dato, de omnibus, de quibus prædicetur, per se nota erunt. Ratio est: quia quando aliqua propositio communis ratione terminorum per se nota est, propositiones particulares participantes totam rationem eius, etiam per se notæ sunt. V.g. quia istæ propositiones communes: *homo est animal rationale, quodlibet est, vel non est*, per se notæ sunt; etiã istæ particulares: *Petrus est animal rationale, Deus est, vel non est*, propositiones per se notæ sunt; quia in illis reperitur ratio propositionis per se notæ particularizata.

Quarto.

Infero quinto: quod nulla propositio, in qua pars diffinitionis generica confusè prædicatur de diffinito, ut hæc: *homo est animal*, per se nota est; benè verò omnis propositio, in qua pars differentialis constitutiva de diffinito prædicatur, ut hæc: *homo est rationalis*: quia prædicatum in prima propositione est commune, non verò proprium, & speciale, quod requiritur ad propositionem per se notam ex eius diffinitione.

9.
Quinto.

Infero sexto: quod solum illa propositio, cuius prædicatum est de subiecto apriori indemonstrabile, nulloque indiget addito ad explicandam essentiam rei, seu est proprium, & speciale rei, est rigurose per se nota, quia solum hæc tantum indiget ad sui cognitionem perceptione terminorum eius, scilicet: subiecti, & prædicati. Huius generis sunt propositiones in quibus diffinitio prædicatur de diffinito, ut hæc: *homo est animal rationale*, & in quibus prima passio, prædicatur de diffinitione, ut hæc: *animal rationale est risibile*, & in quibus per explicationem terminorum vocalium tota clarescet audienti propositio, ut *quodlibet est, vel non est: totum est maius sua parte*, quæ prima principia dicuntur. In his itaque propo-

10.
Sexto.

tionibus, conditiones ad propositionē per se notam requisitæ reperiuntur.

Suppono iam tertio, quod quando termini propositionis per se notæ plures habent conceptibiles, non requiritur, ut propositio sit per se nota, quod clarè à cognoscente cognoscatur secundū omnes cōceptibiles suas, sufficit nāque, quod clarè, & distinctè percipiat, secundum illam conceptibilitatem, secundum quam in tali propositione causat notitiam evidentem. Sit exemplum in hac propositione per se nota in Geometria: *Linea est longitudo, sine latitudine.* Termini eius plures habent conceptibiles; linea enim est ens accidentale, quantitativum, & mensurabile in longum, non in latum, nec in profundum. Ut verò talis propositio in Geometria sit per se nota, non est necesse, quod Geometer cognoscat dari lineam secundū omnes suas conceptibiles, sed solum secundum illam, secundum quam causat notitiam evidentem in propositione Geometrica, scilicet, secundum mensurabilitatem longā.

Hoc firmiter est tenendum, utpote Scoti cit. §. ex duobus n. 3. quo sic intellecto, tollitur inter Scotistas controversia: an ad propositionem per se notam requiratur clara terminorum cognitio, vel confusa tantum sufficiat? Pro cuius maiori declaratione suppositio prædicta alio confirmatur exēplo. Hæc propositio: *totum, scilicet, Domus, est maius sua parte, scilicet cubiculo,* est omnibus per se nota; atqui non omnes concipiūt clarè, & distinctè terminos eius secundum omnes conceptibiles, scilicet, quod domus sit substantia materialis corporea, &c. ergo sufficit quod terminus cognoscatur secundū illam conceptibilitatem, qua causat notitiam evidentem. Sufficit ergo ad propositionem per se notam clara cognitio terminorum, vel quoad nomen, ut in primis principiis vniuersalibus, vel quoad quid rei pertinentis tantum ad illam propositionem, ut formaliter in ea enuntiantur, licet confuse alie terminorum

conceptibiles cognoscantur.

Suppono quarto pro clariori notitia propositionis per se notæ: quod sicut duplex est veritas, formalis vna, obiectiva alia; ita duplex est propositio; formalis, & consistit in ipsis mentis conceptibus, quibus attingitur vnio, seu connectio prædicati cum subiecto; & obiectiva, & est ipsa veritas obiecti quæ concipitur, vel enuntiatur, aut ipsa vnio prædicati cum subiecto. Quādo ergo quaeritur: an hæc propositio: *Deus est,* sit per se nota? non de formali, sed de obiectiva est quaestio. Neque hoc est ita intelligendum, quod propositio per se nota, solum sumatur per ordinem ad conceptum obiectivum omni cōnotatione seclusa; sumitur namque per ordinem ad conceptum obiectivum connotantem conceptum formalem. Ratio est: nam ex parte obiecti, diffinitio, & diffinitum nō distinguuntur; sunt enim eadem realitas, vel formalitas obiectiva; sed posita diffinitione pro subiecto, propositio est per se nota, quando prima passio ponitur ut prædicatum; non verò posito diffinito pro subiecto, ut diximus n. 7. ergo propositio per se nota non solum sumitur ex præcis conceptibus obiectivis, sed ex ipsis connotantibus formales. Hoc dicimus in suppositione, quod diffinitio, & diffinitum non sint formalitates obiectivæ distinctæ.

Suppono quinto: quod licet propositio per se obiectiva importet ordinem ad intellectum cognoscentē: quia omnis veritas obiectiva, & cognoscibilitas ordinem aptitudinalem, seu relationem secundum dici habet anexā ad intellectum, non verò sic ordinem actualem petit, quod si actu non cognoscantur termini eius, non erit propositio per se nota; licet enim nullus intellectus actu percipiat terminos eius per se, propositio obiectiva per se nota erit, sicut syllogismus obiectivus necessarius, licet actu anullo cognoscatur, demonstrativus erit. Sic Scotus cit. Et ratio est: quia propositio per se nota, idem est, ac propositio per se noscibilis, quod

11.
Suppono
3.

Exēplum

12.

13.
Suppono
4.

14.
Suppono
5.

habet independēter ab hoc quod cognoscatur, vel non cognoscatur; quod autem à nobis actu non sit cognita; non provenit ex terminis propositionis, sed ex ruditiē nostrī intellectus, si propositio sit viribus naturæ cognoscibilis; vel si viribus naturæ nequeat cognosci, provenit ex intellectu nostro, qui propter coniunctionem cum corpore indiget moveri à sensibus, ut spiritualia cognoscat.

15.

Propositio per se nota non dividitur in per se notā quoad se, & quoad nos

Atque hinc se se aperit, omnino falsam esse divisionem illam propositionis per se notā traditam à D. Thoma in per se notam quoad se, & per se notam quoad nos: nulla quipè datur propositio per se nota, quæ si quoad se per se nota est, quoad nos nota non sit, si terminos eius, ut habent causare evidentem veritatem, cognoscimus. Quod probatur primo paritate de syllogismo necessario ab Scoto tradita in hunc modum: syllogismus obiectivus necessarius absolute est demonstrativus, licet actu anullo intellectu cognoscatur, superfluumque esset illum dividere in demonstrativum quoad se, & demonstrativum quoad nos: ergo pariter: propositio per se nota obiectiva, absolute per se nota est, licet actu anullo intellectu cognoscatur, superflueque dividitur in per se notam quoad se, & quoad nos.

16.

Probatur secundo alia paritate non minus efficaci: obiectiva propositio absolute propositio obiectiva est, licet actu ab intellectu cognoscatur, vel non cognoscatur, superflueque divideretur in propositionem obiectivam secundum se, & obiectivam nobis: ergo similiter: propositio per se nota obiectiva absolute per se nota est, licet actu ab intellectu cognoscatur, vel non cognoscatur, superflueque dividitur in per se notam quoad se, & per se notam quoad nos.

17.

Non dividitur in per se notam sapi-

Ex his iam repulsa manet altera propositionis per se notæ divisio, in per se notam sapientibus, & insipientibus, & sapientibus solum, propter rationes datas, & quia quod cognoscatur, vel non

cognoscatur, propositioni per se notæ accidit.

Si autem dicat Ill. Godoy, inter D. Thomam, & Scotum in hoc tantum de voce esse dissensum, ipsi respondeo: Scotum propriissime loqui: non verò D. Thomam propter rationes allatas.

Similiter ait Scotus cit. vanam esse divisionem illam propositionis per se notæ à Varrone imaginatam, in propositionem per se notam primi ordinis, & secundi ordinis, quia propositio habens evidentiam ex terminis, est prima in suo ordine: ergo nullam se habet priorem: ergo nulla est propositio per se nota, quæ sit secundi ordinis: ergo vana est divisio à Varrone facta.

Suppono sexto: quod hæc difficultas: *an Deus est*, sit propositio per se nota? Tripliciter potest intelligi. Primo sic: quod prædicatum enuntiet de Deo, ipsam Deitatem, vel illud speciale, quod Deum constituit, & hoc modo certum est propositionem prædictam esse per se notam ex Scoto cit. §. ex his ad quæst. & iuxta dicta num. 3. & 10. Secundo sumi potest sic: quod prædicatum enuntiet de Deo aliquid, quod in confuso continet, sive sit prædicatum transcendens, sive modale, sive attributale, & hoc modo prædicta propositio non est per se nota ex num. 5. 7. 8. & 9. Constatque ex Scoto cit. §. dico, quod nullus talis num. 6. Cuius ratio est iam supra tacta. Tertio potest accipi sic, quod prædicatum enuntiet de Deo solum id, quod sonat, & clarè explicatur sine alio addito, scilicet, existentiam, & hoc modo quæritur: an hæc propositio: *Deus est*, sit per se nota?

tibus, & insipientibus.

Scotus in hoc propriissime loquitur.

18.

Vana est divisio propositionis per se notæ primi, & secundi ordinis.

19.

Suppono denique.

§. II.

*Referuntur sententia, verior eligi-
tur, & autoritate probatur.*

20.

I. senten-
tia.

D. Thom.

Ill. Godoy.

2. senten-
tia.

Scotus.

21.

I. conclu-
sio.Probatur
conclusio
ex Scoto.

Circa quod ultra aliorum senten-
tias, quas pro nunc nec referre,
nec rejicere licet; de ipsis verò alibi Deo
favente, duplex versatur opposita sen-
tentia. Prima tenet: prædictam propo-
sitionem esse per se notam secundum
se, non tamen nobis viatoribus. Hanc
opinionem tenet D. Thomas in 1. dist.
3. q. 1. art. 2. quæst. 7. de potentia, art. 2.
ad ultimum argumentum. Quæst. 10. de
veritate, art. 12. lib. 1. contra Gentes,
cap. 11. & in præsentī quæst. 2. art. 1.
D. Thomam sequitur Ill. Godoy n. 21.
vbi plures citat sectatores.

Secunda opinio affirmat prædictam
propositionem nullo modo esse per se
notam; sic Scotus, & ego cum ipso, om-
nibus locis, quibus negat existentiam
esse de quidditate Dei, & locis, ex qui-
bus nostram probabimus conclusio-
nem, quidquid dicant Licherus, Pon-
tius, Faber, Smising, & alij Scotistæ op-
positum sentientes. Contra quos alibi.
Nunc verò in Ill. Godoy duntaxat. Pro
cuius explicatione sit.

Prima conclusio: hæc propositio,
*Deus est, prædicatum enuntians de Deo
existentiam sine aliquo addito, non est per
se nota secundum se.* Sic Scotus omnibus
locis, quibus negat existentiam esse de
quidditate Dei, de quo in selectis quæ-
stionibus, quas favente Deo typis man-
dabimus. Probatur primo conclusio ex
Scoto in 1. dist. 2. quæst. 2. §. dico quod
nulla talis: hæc propositiones: *ens necessa-
rium est: summum bonum est: ens infinitum
est*, non sunt propositiones per se
notæ, ex Scoto cit. dicente: *dico quod
nulla talis est per se nota propter tria. Pri-
mo, quia qualibet talis est conclusio de-
monstrabilis etiam propter quid: ergo nec*

hæc propositio: *Deus est*, prædicatum
enuntians de Deo existentiam, est per se
nota. Probatur consequentia: in hac
propositione: *Deus est*, *ly est*, etiam est
demonstrabile propter quid: ergo hæc
propositio: *Deus est*, prædicatum enun-
tians de Deo existentiam sine aliquo
addito, non est per se nota. Antecedens
est Scoti cit. dicentis: *Potest demonstra-
ri esse per hanc essentiam, sicut per medium
demonstratione propter quid.*

Dices: pro Ill. Godoy: Scotum lo-
qui de existentia dicta de conceptu,
quem nos de Deo concipimus; non
verò de existentia dicta de Deo, vt ab
ipso, & à beatis videtur. Contra primo:
existentia dicta de conceptu, quem nos
de Deo concipimus, est à priori de-
monstrabilis per te: ergo etiam existen-
tia dicta de Deo, vt ab ipso, & à beatis
videtur, est à priori demonstrabilis.
Probatur consequentia: si existentia
dicta de Deo, vt ab ipso, & à beatis vi-
detur, non esset à priori demonstrabilis,
esset indemonstrabilis à priori; sed re-
pugnat esse sic indemonstrabilem, se-
mel concesso, quod à priori demonstretur
de conceptu, quem nos de Deo cō-
cipimus: ergo etiam existentia dicta de
Deo, vt ab ipso, & à beatis videtur, est
à priori demonstrabilis. Probatur mi-
nor: implicat, quod medium demonst-
rationis à priori in quocumque subiecto,
sit de aliquo conceptu eiusdem à priori
demonstratum; sed existentia est à prio-
ri demonstrata de conceptu, quem de
Deo concipimus per te: ergo repugnat
esse sic indemonstrabilem, semel con-
cesso, quod à priori demonstretur de
conceptu, quem nos de Deo concipi-
mus.

Explicatur hoc: quia enim animal
rationale est de homine à priori inde-
monstrabile, de quocumque conceptu
illius est sic indemonstrabile, & è con-
tra: quia risibilitas est à priori demon-
strabilis de hoc conceptu hominis, scilicet,
flevilitate, est etiam sic de homine
demonstrabilis. Similiter ergo: si exi-
stentia est de Deo à priori indemon-

22.

Dices pro
Ill. Godoy.

Contra 1.

24

23.

Explica-
tur.

strabilis, de quocumque conceptu illius est sic indemonstrabilis; & è contra: si existentia est à priori demonstrabilis de conceptu, quem de Deo concipimus, repugnat, quod de aliquo conceptu Dei sit à priori indemonstrabilis.

24.
Contra 2.

Contra secundo: existentia dicta de Deo, vt à nobis concipitur, est à priori demonstrabilis: ergo etiam vt à Deo, & à beatis videtur. Probatur consequentia: eo modo, quo nos concipimus existentiam de Deo, concipimus à Deo, & beatis videri; sed existentia dicta de Deo, vt à nobis concipitur, est à priori demonstrabilis: ergo etiam vt à Deo, & à beatis videtur. Minor & consequentia tenent. Maior constat primo: quia non alia ratione dicimus, hæc potius, quam alia prædicata, esse in Deo, ab ipsoque, & à beatis, vt attributa, modos, vel quidditativa videri, nisi quia sic concipimus.

Secundo: nam D. Thomas, Scotus, cæterique Doctores, vt ipsi conceperunt, ordinem prædestinationis, gratiæ, & aliorum in Deo possuerunt, sicque esse in Deo, & ab ipso sic videri dixerunt. Tertio: vt ipsi conceperunt in omni Theologia locuti fuere, & sic à Deo, & à beatis videri, vnusquisque sensit. Quarto: quia nequit alio modo à nobis affirmari, nisi per fidem, revelationem, vel claram ostensionem oppositum constet.

25.
Contra 3.

Contra tertio: Scotus loquitur de existentia, pro vt à beatis videtur: ergo ruit solutio: Probatur antecedens: Scotus cit. hæc habet verba: *esse autem primo convenit essentiæ vt hæc, quomodo videtur à beatis*: ergo beati vident existentiam, vt à priori demonstrabilem per hanc essentiam. Consequentia est certa, imò ipsius Scoti infra dicentis: *poteſt demonstrari esse per hanc essentiam sicut per medium demonstratione propter quid*: ergo loquitur Scotus de existentia, pro vt à beatis videtur.

***

*****

§. III.

Rationibus probatur conclusio.

Probatur iam secundo conclusio ratione: hæc propositio: *Deus est*, nec est à priori indemonstrabilis, nec est propositio, in qua prima passio prædicatur de diffinitione subiecti, nec est primum principium, sic quod percipiat, terminis eius auditis: ergo non est propositio per se nota. Consequentia claret ex num. 10. Antecedens pro secunda parte est certum: nam per existere convenit Deus cum alijs, quod primæ passioni adversatur, vt constat de qualibet; & quando esset, de diffinitione, scilicet, Deo, prædicatur, non verò de diffinitione subiecti, quod ad propositionem per se notam requiritur ex num. 7. & 10. Antecedens pro tertia parte etiam constat: nam hæc propositio: *Deus est* non est ita per se nota, sicut hæc: *Deus est, vel non est*; sed hæc est per se nota ratione illius principij: *quodlibet est, vel non est*: ergo ratione huius principij non erit per se nota ista sola: *Deus est*. Confirmatur hoc in hac propositione: *homo est*, respectu huius: *homo est, vel non est*, eadem namque est in vtraque paritas.

26.
Probatur
2. conclusio.

Antecedens autem pro prima parte, in qua est difficultas, probatur primo supposita distinctione virtuali, quam cum pluribus Thomistis admittit Ill. Godoy inter essentiam, & existentiam Dei. Existentia Dei in hac suppositione est in Deo à priori demonstrabilis: ergo hæc propositio: *Deus est*, non est à priori indemonstrabilis. Probatur antecedens: quidquid virtualiter ab essentia alicuius rei distinguitur, illamque præsupponit in re, potest à priori demonstrari per talem essentiam de illa re; sed existentia in dicta suppositione distinguitur virtualiter ab essentia Dei, illamque supponit in re: ergo existentia

27.

Dei in hac suppositione est in Deo apriori demonstrabilis. Maior patet in qualibet proprietate cuiuscumque rei. Minor est certa. Consequentia inferitur.

28.

Confirmatur, & augetur difficultas.

Confirmatur, & augetur difficultas: nam quia attributa virtualiter distinguuntur ab essentia, illamque ut priorem supponunt, sunt in Deo apriori demonstrabilia: ergo supposita distinctione virtuali existentie ab essentia, de Deo per essentiam erit apriori demonstrabilis existentia: ergo hæc propositio: *Deus est* non est apriori indemonstrabilis: ergo nec est per se nota secundum se.

Respondet Ill. Godoy

Ill. Godoy promittit in præsentibus num. 48. in fine respondere huic rationi in §. ultimo, quod est in fol. 48. ubi agit de veritate propositionis per se notæ quoad nos. Promittit certè, & promissum non adimplet in toto §. illo, imò nec verbum invenio, quod ad solutionem huius rationis deserviat, nisi ob dictam distinctionem propositionis per se notæ quoad se, & quoad nos dicere vellit, quod supposita distinctione essentiae, & existentiae, potest apriori per nos probari, & sic non erit per se nota quoad nos; non verò potest probari quoad se, & sic erit per se nota quoad se. Et hoc est in rei veritate quod tenet Ill. Godoy disp. 3. §. 2. n. 31.

30.

Contra.

Contra: ut existentia possit apriori quoad nos demonstrari, debet rationaliter ex parte obiectiva sui, seu ex se, dare fundamentum, quare apriori probetur: ergo etiam quoad se erit apriori demonstrabilis. Antecedens non negabitur ab Ill. Godoy tenente contra Nominales dari distinctionem virtuales, seu fundamentalem inter Divinas perfectiones. Consequentia verò probatur primo: quia existentia, ut à nobis conceptibilis, præbet fundamentum, ut a posteriori discursivè à nobis cognoscatur, obiectivè secundum se, est a posteriori demonstrabilis: ergo si existentia præbet fundamentum, ut apriori discursivè à nobis cognoscatur, etiam quoad se erit apriori demonstrabilis. Secundo: quia rationaliter ratio naturæ intelle-

ctualis per conceptum immaterialitatis in Deo à nobis demonstratur, est secundum se obiectivè per ipsam demonstrabilis ex ipso Ill. Godoy à n. 48. ad quod se citat ad quest. 15. ergo similiter: si existentia potest apriori quoad nos demonstrari, etiam quoad se erit apriori demonstrabilis.

31.

Prædictum antecedens probatur pro prima parte non facta suppositione distinctionis virtualis essentiae, & existentiae: in hac propositione: *Deus est* prædicatum eius secundum quod expressè de Deo enuntiat, non est tota diffinitio Deitatis, nec pars specialissima distinctiva Dei, sed ad summum pars communis in confuso dicens prædicatum constitutivum Dei; atqui propositio, cuius prædicatum tale est, per se nota non est, ex dictis n. 8. & 10. ergo hæc propositio: *Deus est*, non est apriori indemonstrabilis. Maior pro prima, & secunda parte est certa; nam Deus convenit cum alijs in hoc, quod est existere, licet Deus sit à se; alia verò à Deo. Pro tertia parte constat: nam prædicatum huius propositionis: *Deus est*, pendet ab alio, ut clarè explicet prædicatum constitutivum Dei; alioquin existentia, vel esset tota diffinitio Deitatis, vel pars specialissima distinctiva illius, quod esse falsum evidenter apparet ex eo, quod Deus cum alijs à se in existendo conveniat.

Ultra quod, hoc probatur exemplo: ait Thomista, vel Scotista hanc propositionem: *existentia est prædicatum constitutivum Dei*. Inquiri ab illis: quæ existentia? an omnis existentia, vel existentia ut sic? Non certè, quia hoc absurdum est. Existentia à se, dicent, esse prædicatum constitutivum Dei. Optime. Ergo in hac propositione: *Deus est, vel existit*, prædicatum illius secundum id, quod clarè sonat, non clarè explicat prædicatum constitutivum Dei, sed indiget additione illa, scilicet, à se: ergo ab alio depèdet, ut clarè explicet tale prædicatum: ergo tantum in confuso tale explicat prædicatum: ergo vera est maior pro tertia parte.

32.

Dices cum
doctrina
Ill. GodoyCōtra pri
mo.Confirma
tur.

33.

Contra 2

Dices cum doctrina Ill. Godoy: prædicatum huius propositionis: *Deus existit*, secundum id, quod explicat, est prædicatum quidditativum Dei. Omitto pro nunc, & contra primo: & si existentia sit prædicatum quidditativum Dei, non ob hoc hæc propositio: *Deus est*, est per se nota: ergo replica non est ad rē. Probatur antecedens: & si ens, substantia, vivens, &c. sint prædicata quidditativa Dei, non ob hoc hæc propositiones: *Deus est ens*, *substantia*, *vivens*, &c. sunt per se notæ: ergo & si existentia sit prædicatum quidditativum Dei, non ob hoc hæc propositio: *Deus est*, est per se nota. Confirmatur: existentia non est prædicatum proprium, & speciale Dei, quia alia præter Deum existunt: ergo & si existentia sit prædicatum quidditativum Dei, non ob hoc hæc propositiones: *Deus est ens*, *substantia*, *vivens*, &c. sunt per se notæ: Consequentia claret ex diffinitione propositionis per se notæ num. 4.

Contra secundo: & si existentia sit prædicatum quidditativum Dei, tamen in ista propositione: *Deus est*, existentia enuntiat de Deo quid transcendens, & commune, quod non est notum secundum se; sed propositio, cuius prædicatum est tale, non est per se nota, ex dictis n. 9. ergo & si existentia sit prædicatum quidditativum Dei, non ob hoc hæc propositio: *Deus est*, est per se nota. Quod existentia sit prædicatum commune constat. Quod autem non sit notum secundum se, quod est altera pars maioris, probatur: si existentia esset nota secundum se, æquē essent per se notæ istæ propositiones: *homo est*, *lapis est*, ac ista: *Deus est*; sed illæ non sunt per se notæ: ergo nec ista. Probatur maior: quia hoc principium: *quodlibet est*, vel *non est*, est notum secundum se, æquē sunt per se notæ istæ: *homo est*, vel *non est*, *lapis est*, vel *non est*, ac hæc: *Deus est*, vel *non est*: ergo si existentia esset nota secundum se, æquē essent notæ istæ propositiones: *homo est*, *lapis est*, ac ista: *Deus est*.

Probatur consequentia: ideo antecedens est verum, quia illud principium participatur à qualibet propositione ex dictis num. 8. sed etiam prædicatum est participatur à qualibet, ut de se constat: ergo si quia hoc principium: *quodlibet est*, vel *non est*, est notum secundum se, æquē sunt per se notæ istæ: *homo est*, vel *non est*, *lapis est*, vel *non est*, ac hæc: *Deus est*, vel *non est*; si existentia esset nota secundum se, æquē essent notæ istæ propositiones: *homo est*, *lapis est*, ac ista: *Deus est*.

Dices pro Ill. Godoy esse disparitatem: quia nomen *Deus* significat ille qui est, quare existentia de Deo enuntiata per se nota est. Cæterum nomen *homo* non significat ille qui est, & sic existentia dicta de illo per se nota non est. Contra primo: ergo hæc propositio: *Deus est*, non est per se nota secundum id, quod explicat prædicatum secundum se, sed secundum id, quod est speciale Dei, scilicet, quia existentia dicitur de Deo, & de Deo est; atqui hic quæritur de existentia secundum id, quod explicat secundum se, ut in conclusione liquet: ergo cum existentia hoc modo non sit nota de Deo, hæc propositio *Deus est*, non est per se nota, ut in præsentī est sermo.

Contra secundo: hoc nomen *Spiritus Sanctus* non significat formaliter ille qui est; sed secundum Ill. Godoy n. 38. aliosque Thomistas, existentia dicta de illo in hac propositione: *Spiritus Sanctus est*, saltem quoad se, est per se nota, quia tale prædicatum est notum secundum se: ergo licet *homo* non significet ille qui est, hæc propositio: *homo est* erit per se nota, quia participat prædicatum, quod est notum secundum se. Contra alios Thomistas tenentes: *Deum esse trinum* non esse notum quoad se, in oppositum formatur ratio: in hac sententia ista propositio: *Pater est*, non est per se nota quoad se, quia prædicatum est commune Filio, & Spiritui Sancto; alioquin *Filius est*, *Spiritus Sanctus est*, essent per se notæ, consequenterque, *Deum*

34.

Dices pro
Ill. Godoy.

Contra 1.

35.

Contra 2

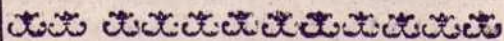
esse trinum, esset per se notum quoad se, cuius oppositum tenent: ergo nec ista: *Deus est*, est per se nota, quia *ly est*, est prædicatum commune; alioquin *homo est*, *lapis est*, essent per se notæ.

36.
Probatur
3. conclusio

Probatur iam tertio conclusio: propositio per se nota secundum se est, quæ ex terminis proprijs habet veritatem evidentem; sed non est propria Dei existentia secundum id, quod explicat; convenit enim alijs à Deo: ergo existentia sic dicta de Deo non facit propositionem per se notam secundum se.

37.
Probatur
4. conclusio

Probatur quarto: si hæc propositio: *Deus est* esset per se nota secundum se; aliter, & facilius Patres convincerent contra Atheos Deum existere, quam de facto convincunt; sed hoc non faciunt: ergo quia per se nota non est secundum se. Probatur maior: facilius illos convincerent explicando terminos prædictæ propositionis, quam ipsam aposteriori probando, quod de facto faciunt: ergo si hæc propositio *Deus est*, esset per se nota secundum se, aliter, & facilius Patres convincerent contra Atheos Deum existere, quam de facto convincunt. Probatur antecedens: nam cum sola terminorum explicatione convincerent Patres, evidens esse, *Deum esse*, si talis propositio esset nota secundum se; sed non ita convincunt, ipsam aposteriori probando, vel si convincunt, non ita facilius: ergo facilius illos convincerent explicando terminos prædictæ propositionis, quam ipsam aposteriori probando, quod de facto faciunt.

§. IV.

Probatur conclusio destruendo fundamentum Ill. Godoy.

38.
Probatur
5. conclusio

Probatur quinto conclusio destruendo vnicum fundamentum Ill. Godoy: ideò iuxta ipsum *num. 22.* hæc propositio: *Deus est*, est per se nota

secundum se, quia prædicatum huius propositionis est de intrinseca ratione subiecti; sed falsum est, quod propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, sit per se nota secundum se: ergo hæc propositio: *Deus est*, non est per se nota secundum se. Probatur minor: in hac propositione: *Deus est ens, substantia, vivens, &c.* & similiter hæc: *homo est ens, substantia, vivens, &c.* prædicatum est de intrinseca ratione utriusque subiecti; sed nulla ex his est per se nota secundum se ex dictis *n. 8.* & saltem de secunda negare nequitur Ill. Godoy: ergo falsum est, quod propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, sit per se nota secundum se.

Probatur sexto conclusio destruendo prædictum fundamentum Ill. Godoy: propositio, cuius prædicatum est commune, licet sit de intrinseca ratione subiecti, non est per se nota secundum se, nisi tale prædicatum sit notum secundum se; sed prædicatum huius propositionis *Deus est*, est commune, & non est notum secundum se: ergo licet sit de intrinseca ratione subiecti, talis propositio non est per se nota secundum se. Maior constat ex dictis *n. 8.* Minor pro prima parte omnibus claret. Pro secunda verò probatur: prædicatum huius propositionis *Deus est*, est existentia; sed existentia non est nota secundum se: ergo prædicatum huius propositionis *Deus est* non est notum secundum se. Probatur minor: si existentia esset nota secundum se, propositiones participantibus totam rationem illius essent per se notæ secundum se; sed propositiones participantibus totam rationem illius non sunt per se notæ secundum se: ergo existentia non est nota secundum se. Maior constat exemplis positivis *n. 8.* Minor claret; alioquin ite propositiones: *homo est, lapis est*, essent per se notæ secundum se, quod non concedet Ill. Godoy. Consequentia est manifesta.

Probatur septimo conclusio destruendo

39.
Probatur
6. conclusio.

40.

Probatur
7. conclusio

do prædictum fundamentum Ill. Godoy: propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est per se nota secundum se; sed prædicata huius propositionis: *Deus est intellectualis, æternus, & immutabilis*, & sic de alijs, sunt de intrinseca ratione subiecti iuxta Ill. Godoy: ergo prædictæ propositiones sunt per se notæ secundum se. Maior est fundamentum Ill. Godoy. Minor est communis doctrina ipsius, ex ipsoque probatur: nam si trinitas est de intrinseca ratione Dei, ut ipse concedit *num. 38.* multò melius intellectualitas, æternitas, & immutabilitas erunt de intrinseca ratione Dei.

Consequentia est contra ipsum, quæ ex ipso probatur: propositio, cuius prædicatum est apriori demonstrabile, non est per se nota secundum se; sed intellectualitas apriori demonstratur de Deo per conceptum immaterialitatis, ut ipse habet *n. 44.* & æternitas demonstratur apriori per immutabilitatem, & immutabilitas per rationem actus puri, ut fatetur *n. 46.* ergo prædictæ propositiones, scilicet, *Deus est intellectualis, æternus, & immutabilis*, non sunt per se notæ secundum se; atqui ex fundamento Ill. Godoy sequitur, prædictas propositiones esse notas secundum se: ergo ex fundamento Ill. Godoy sequitur oppositum veritati quam ipse fatetur in prædictis propositionibus: ergo nullum est fundamentum prædictum.

41.
Probatur
8. conclusio

Probatur octavo per oppositum ad Ill. Godoy fundamentum: propositio, cuius prædicatum non est de intrinseca ratione subiecti, non est per se nota secundum se; sed prædicatum huius propositionis *Deus est*, non est de intrinseca ratione Dei: ergo hæc propositio *Deus est* non est per se nota secundum se. Probatur minor: prædicatum huius propositionis *Deus est*, est existentia; sed existentia non est de intrinseca ratione Dei: ergo prædicatum huius propositionis *Deus est* non est de intrinseca ratione Dei. Minor, in qua est difficultas, latè à nobis probaretur, si Ill. Go-

doy hanc difficultatem ex professo tetigisset, à nobis tamen latè disputabitur in selectis quæstionibus promissis.

Nunc autem probatur breviter: si existentia esset de intrinseca ratione Dei, esset etiam de intrinseca ratione creaturæ; sed non est de intrinseca ratione creaturæ, ut habet Ill. Godoy *n. 28.* ergo existentia non est de intrinseca ratione Dei. Probatur maior: quando aliqua conveniunt in aliquo prædicato communi, si illud prædicatum est de intrinseca ratione unius, est etiam de intrinseca ratione alterius; sed Deus, & creatura conveniunt in hoc, quod est existere, ut luce claret: ergo si existentia esset de intrinseca ratione Dei, esset etiam de intrinseca ratione creaturæ.

Maior, in qua est præcipua difficultas, probatur primo exemplis cuiuscumque prædicati communis: nam quia Deus, & creatura conveniunt in ratione entis, si ens est de intrinseca ratione unius, est etiam de intrinseca ratione alterius; similiterque de prædicato substantiæ, vite, intellectualitatis, &c. & de quocumque prædicato communi in creatis, v. g. de animalitate respectu hominis, & bruti, & sic de alijs: ergo generaliter verum est, quod quando aliqua conveniunt in aliquo prædicato communi, si illud prædicatum est de intrinseca ratione unius, est etiam de intrinseca ratione alterius.

Probatur secundo prædicta maior propositione Scoti in 1. dist. 8. quæst. 4. §. ad quæstionem, ab Ill. Godoy concessa: si infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas, & sapientia in communi esset bonitas in communi, & consequenter sapientia creata esset formaliter bonitas creata: ergo similiter: si infinita essentia, scilicet, Deus, includeret quidditative existentiam, essentia in communi includeret quidditative existentiam in communi, & consequenter essentia creata includeret quidditative existentiam creatam, quod est falsum: ergo generaliter verum est, quod quando aliqua

42.

43.

conveniunt in aliquo prædicato cōmuni, si illud prædicatum est de intrinseca ratione vnius; etiam est de intrinseca ratione alterius.

44.

Hæc probatio videtur vrgentissima contra Ill. Godoy: ipse namque tract. 3. de scientia Dei, disp. 24. num. 167. adtuendum formalitatem speciei in Divina essentia repertam distingui ab illa, & ab intellectu Divina virtualiter, & ratione ratiocinata probat utramque partem ex D. Thoma quæst. 7. de potentia, art. 6. in 1. sent. dist. 2. quæst. 1. 2. & 3. & dist. 35. quæst. 1. art. 1. ad secundum; & dist. 22. quæst. 1. art. 3. ad 4. dicente: quia sapientia, & bonitas dicuntur de Deo, & creaturis non equivocè, sed secundum rationem analogam, & in creaturis ratio sapientiæ non est ratio bonitatis, differunt in Deo sapientia, & bonitas distinctione rationis ratiocinatæ: ergo vera est apud Ill. Godoy illa Scotica propositio: si infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas, & sapientia in communi esset bonitas in communi: ergo etiam consequentia debet esse apud Ill. Godoy vera: ergo iuxta Ill. Godoy existentia non est prædicatum quidditativum Dei; alioquin esset prædicatum quidditativum creaturæ, quod ipse negat: ergo existentia non est de intrinseca ratione Dei: ergo hæc propositio: *Deus est* iuxta principia Ill. Godoy non est per se nota secundum se.

45
Probatur
9. conclusio

Probatur nono conclusio destruendo prædictum fundamentum Ill. Godoy: propositio immediata in materia necessaria, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, non est per se nota secundum se, nisi tale prædicatum sit terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio subiecti, vel pars differentialis illius; sed prædicatum huius propositionis: *Deus est* non est terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio Dei, vel pars differentialis illius: ergo licet hæc propositio: *Deus est* sit propositio immediata in materia necessaria, eiusque prædicatum de intrinseca ratione Dei non est per se nota secun-

dum se. Minor conceditur ab Ill. Godoy, ut videbimus disp. 4. Maior verò probatur: nam hæc propositio: *homo est animal* est propositio immediata in materia necessaria, eiusque prædicatum est de intrinseca ratione subiecti; sed non est per se nota secundum se non alia ratione, nisi quia eius prædicatum non est terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio hominis, vel pars differentialis illius: ergo propositio immediata in materia necessaria, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, non est per se nota secundum se, nisi tale prædicatum sit terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio subiecti, vel pars differentialis illius.

46.

Probatur
10. conclusio.

Probatur dicimo conclusio ad hominem contra Ill. Godoy: existentia, quæ est prædicatum huius propositionis: *Deus est* non est tota diffinitio Dei, nec pars differentialis illius: ergo hæc propositio: *Deus est* non est per se nota secundum se, sicut hæc: *homo est animal rationale*, vel sicut hæc: *homo est rationalis*. Tunc sic: sed prædicta propositio non est primum principium, ut fatentur omnes: ergo prædicta propositio non est per se nota secundum se, sicut hæc: *quodlibet est*, vel *non est*, vel sicut hæc: *totum est maius sua parte*. Infero nunc: ergo vel existentia est prædicatum quidditativum Dei commune, seu transcendens, vel est attributum Dei. Atqui nullo modo hæc propositio: *Deus est* est per se nota secundum se: ergo prædicta propositio non est per se nota secundum se.

Minor pro prima parte probata manet n. 38. & 39. Pro secunda verò probatur: si existentia est attributum Dei, vel est primum attributum illius, vel consequens primum attributum Dei: sed nullo modo prædicta propositio est per se nota secundum se: ergo nullo modo hæc propositio: *Deus est* est per se nota secundum se. Probatur minor pro secunda parte: nam si consequitur primum attributum Dei, erit à priori demonf-

47.

Minor
pro 1. par
te probatur
1.

trabilis, quod repugnat propositioni notæ per se secundum se, vt omnes fatentur: ergo nequit esse per se nota secundum se. Pro prima parte probatur dicta minor primo: & si existentia sit primum attributum Dei, in hac propositione: *Deus est* existentia prædicatur de subiecto, scilicet Deo: ergo non est per se nota secundum se. Probatur consequentia: nulla propositio, in qua prima passio prædicatur de subiecto, est per se nota secundum se; quia habet medium, per quod à priori demonstratur, scilicet, diffinitionem subiecti, vt claret in hac propositione: *homo est risibilis*, & dictum manet *num. 7*; sed dato quod existentia sit primum attributum Dei, in hac propositione: *Deus est* existentia prædicatur de subiecto: ergo & si existentia sit primum attributum Dei, hæc propositio: *Deus est* non est per se nota secundum se.

48.
Prob. 2.

Probatur secundo prædicta minor pro prima parte: licet existentia non supponat aliud attributum prius, supponit tamen essentiam sub conceptu essentiae, dato, quod sit primum attributum; sed hæc suppositio sufficit, vt à priori demonstratur de Deo mediante conceptu essentiae: ergo potest sic demonstrari: ergo si existentia est primum attributum Dei, hæc propositio: *Deus est* non est per se nota secundum se. Maior cum vtraque consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: prima passio non supponit aliam, sed solum supponit essentiam; alioquin non esset prima passio: primum etiam attributum Dei aliud prius non supponit; & tamen primam passionem, & primum attributum Dei posse à priori demonstrari docet cum probabili Thomistarum sententia Ill. Godoy in præsentia *n. 48*. impugnando Ioannem à Sancto Thoma: ergo existentiam Divinam supponere Dei essentiam sufficit, vt à priori demonstrari possit de Deo.

Secundo.

Secundo: ratio naturæ intellectualis non supponit attributū aliquod prius, & tamen quia ratione nostra supponit

conceptum immaterialitatis priorem, demonstratur à priori de Deo, vt cum frequentiori Thomistarum doctrina docet Ill. Godoy *disp. 22. de scientia Dei*: ergo existentiam Divinam supponere conceptum essentiae sufficit, vt à priori demonstrari possit de Deo.

Probatur denique conclusio destruendo prædictum fundamentum Ill. Godoy: *Deum esse Trinum* non est per se notum secundum se; sed Trinitas iuxta Ill. Godoy est de intrinseca ratione Dei: ergo quod existentia sit de intrinseca ratione Dei, non probat Deū existere esse per se notum secundum se. Respondet Ill. Godoy *n. 38*. negando maiorem: quia cum Bañez, & alijs doctis Thomistis tenet: *Deum esse Trinum* esse per se notum secundum se. Vnde mirum est (ait Ill. Godoy) à Recentioribus à nemine dictū asseri, fortè, quia maioris probatione carebant; nec video (prosequitur ipse) quid possit in contrariū opponi, nisi quod ab intellectu creato non potest proprijs viribus cognosci; hoc autē solū probat nō esse per se notum nobis; non autē non esse secundū se per se notum.

Sed vt videat Ill. Godoy prædictam maiorem probatione nō carere, & plura posse in contrarium opponi, contra ipsum insurgo primo probando maiorem: Trinitas est de Deo à priori demonstrabilis: ergo *Deum esse Trinum* non est per se notum secundū se. Consequentia est notoria. Antecedens autem probatur: omnia attributa immediatius Deo conveniunt, quam proprietates relativæ; sed omnia attributa sunt de Deo à priori demonstrabilia: ergo & proprietates relativæ: ergo & Trinitas.

Insurgo secundo aliter probando prædictam maiorem: omnis, & sola illa propositio est per se nota secundū se, in qua diffinitio prædicatur de diffinito; vel in qua prima passio prædicatur de diffinitione, vel quæ est primum principium; sed *Deum esse Trinum*, nec est propositio, in qua diffinitio prædicatur de diffinito; nec in qua prima passio, seu attributum prædicatur de diffinitione,

49.
Probatur
11. conclusio.

Respondet
Ill. Godoy

50.
Reffellitur
1.

51.
Reffellitur
2.

nec est primum principium: ergo *Deum esse Trinum* non est per se notum secundum se. Consequentia tenet. Minor est evidēs. Maior verò claret ex dictis n. 10. & ratio est: quia omnis, & sola illa propositio est à priori indemonstrabilis, quod requiritur ad propositionem per se notam secundum se.

§ 2.
Reffellitur
3.

Insurgo tertio aliter probando maiorem prædictam: si hæc propositio: *Deus est Trinus* esset per se nota secundum se, vna propositio per se nota secundum se esset notior alia propositione per se nota secundum se; sed hoc est falsum: ergo *Deum esse Trinum* non est per se notum secundum se. Minor videtur certa; nā propositiones per se notæ secundum se, æquæ sunt per se notæ. Maior verò probatur: si hæc propositio: *Deus est Trinus* esset per se nota secundum se, hæc propositio esset minus nota, quā hæc propositio: *Deus existit*, quæ etiam est per se nota secundum se iuxta Ill. Godoy: ergo si hæc propositio: *Deus est Trinus* esset per se nota secundum se, vna propositio per se nota secundum se esset notior alia propositione per se nota secundum se. Probatur antecedens: hæc propositio: *Deus existit* est immediatior, & prior hac propositione: *Deus est Trinus*: ergo si hæc propositio: *Deus est Trinus* esset per se nota secundum se, hæc propositio esset minus nota, quam hæc propositio: *Deus existit*, quæ etiam est nota secundum se. Probatur consequentia: propositio per se nota ortum habet ex primitate, & immediatione ex dictis n. 2. ergo propositio per se nota prior, & immediatior, erit notior; atqui hæc propositio: *Deus existit* est prior, & immediatior hac propositione: *Deus est Trinus*: ergo si hæc propositio: *Deus est Trinus* esset per se nota secundum se, hæc propositio esset minus nota, quam hæc propositio: *Deus existit*, quæ etiam est per se nota secundum se iuxta Ill.

Godoy.

*** **

§. V.

Argumento Ill. Godoy occurritur.

Ill. Godoy n. 22. contra nos arguit ratione desumpta ex D. Thoma, & ad hanc formam ab ipso redacta: propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est per se nota secundum se; sed prædicatum huius propositionis: *Deus est* est de intrinseca ratione subiecti: ergo hæc propositio: *Deus est* est per se nota secundum se. Probatur maior: propositio immediata in materia necessaria est per se nota secundum se; sed propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est immediata, & necessaria: ergo propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est per se nota secundum se. Probatur maior: illa propositio est per se nota secundum se, quæ ad sui evidentem cognitionem non indiget medio probativo, ab extremis distincto; sed propositio immediata in materia necessaria non indiget ad sui evidentem cognitionem medio probativo ab extremis distincto: ergo propositio immediata in materia necessaria est per se nota secundum se.

§ 3.
Arguitur
ex Ill. Godoy.

Respondeo primo negando maiorem primi, & secundi syllogismi: distinguoque minorem tertij: propositio immediata in materia necessaria cōstans terminis proprijs, & specialibus, vel in qua prædicatum, est tota diffinitio, vel pars differentialis ipsius, non indiget medio probativo ab extremis distincto, ad sui evidentem cognitionem concedo minorem; constans termino communi, vel transcendentem, seu in qua prædicatum est quid cōmune, vel transcendens, nō indiget medio probativo ab extremis distincto nego minorem, & cōsequentiam.

Explicatur distinctio: nam hæc propositio: *homo est animal* (idē est de his: *homo est ens, substantia, vivens, &c.*) est propositio immediata in materia necessaria, cuiusque prædicatum est de intrinseca ra-

§ 4.
Respondetur I.

§ 5.
Explicatur solutio.

tionem subiecti, & tamē nō est per se nota secundū se, quia ex eo, quod eius prædicatum non sit terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio, vel pars differentialis, indiget medio probativo ad sui evidentē cognitionem; probatur enim hominem esse animal ex eo, quod sit vivens sensibile: ergo cum existentia nō sit terminus proprius, scilicet, vel tota diffinitio, vel pars differentialis, indiget medio probativo ad sui evidentem cognitionem.

§ 6. Dices pro Ill. Godoy: ergo saltem hæc propositio: *homo est vivens sensibile* est immediata in materia necessaria nō indigens ad sui evidentem veritatem medio probativo ab extremis distincto; atqui talis propositio constat termino communi: ergo ruit solutio. Respondeo negando primā consequentiā: nam prædicta propositio probatur à priori per diffinitionē vitæ, & sensibilitatis; omnis namque propositio, cuius prædicatum est quid commune, à priori probatur per definitionē talis prædicati.

§ 7. Replicabis primo pro Ill. Godoy: ergo propositio, in qua diffinitio prædicati communis prædicatur de aliquo subiecto, est à priori indemonstrabilis. Respondeo negando suppositū. Supponit enim, quod diffinitio prædicati communis prædicatur de aliquo subiecto (intellige de subiecto à diffinito distincto) quod est falsū; de homine namque prædicatur, ens, substantia, vivens, esse existens, intellectuale, &c. & tamen de ipso repugnat prædicari diffinitio entis, substantiæ, vitæ, existentiae, intellectualitatis, &c.

§ 8. Replicabis secundo pro Ill. Godoy: diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima, & à priori ex Philosoph. 6. *Metaphisic. cap. 1. text. 2. & lib. 1. cap. 17.* & ex Scoto q. 1. *prologi §. tertio arguitur*; sed præallata propositio, scilicet, *homo est vivens sensibile*, non demonstratur per diffinitionem hominis, qui est subiectum talis propositionis: ergo talis propositio est à priori indemonstrabilis. Respondeo distinguendo maiore:

diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima, & à priori, in qua prima passio propria demonstratur de subiecto concedo maiorem; in qua prima passio generica, vel prædicatum commune demonstratur de subiecto nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam. Hoc patet ex eo, quod demonstratio à priori debet fieri per immediatam radicem prædicati, quod demonstratur; cum ergo diffinitio subiecti non sit immediata radix primæ passionis generica, vel prædicati communis, diffinitio subiecti non est medium in his demonstrationibus.

Respondeo secundo melius, & clarius ad argumentum Ill. Godoy negando maiorem primi, & secūdi syllogismi, & distinguendo ultimam maiorem: illa propositio est per se nota, quæ ad sui evidentem cognitionē non indiget medio probativo, nec aliquo addito concedo maiorem; medio probativo tantū, nego maiorem; distinguo minorem: sed propositio immediata in materia necessaria non indiget medio probativo tantum omitto minorem; non indiget aliquo addito sub distinguo: propositio immediata, in qua prædicatum est tota diffinitio, vel pars differentialis concedo minorem; in qua prædicatū est quid commune, vel transcendens nego minorem, & distinguo similiter consequens.

Solutio hæc clarescet ex n. 31. & hæc est specialissima ratio (omittendo pronunc prædicata communia esse à priori indemonstrabilia) cur nulla propositio, in qua prædicatū est quid commune, sit per se nota secundum se, quod hæc manifestat ratio: propositio per se nota secundum se causat manifestam cognitionē; sed nulla propositio, in qua prædicatum est commune, causat manifestā cognitionem: ergo & si tale prædicatum sit à priori indemonstrabile, non facit propositionem per se notam. Probatur minor: prædicatum commune non causat manifestam cognitionē: ergo nulla propositio, in qua prædicatum est commune, causat manifestam cognitionem.

Respondetur.

§ 9.

Respondetur 2. ad argumentum Ill. Godoy.

60.

Probatur antecedens: prædicatum commune præscindit ab inferioribus: ergo non causat manifestam cognitionem alicuius.

61.
Confirmatur.

Confirmatur hoc: hoc prædicatum *animal*, utpotè commune, præscindit à suis speciebus: ergo ex se nō causat manifestam cognitionē huius speciei, scilicet, *hominis*; atqui causat talē cognitionem cum hoc addito, scilicet, *rationale*: ergo prædicatum *animal* indiget aliquo addito ad causandam manifestam cognitionem hominis. Tunc sic; sed prædicatum *animal* facit propositionem immediatam in materia necessaria: ergo & si ad causandam cognitionem nō indiget medio probativo, indiget tamen aliquo addito. Summo iterū; sed existentia ad summum potest esse prædicatum commune Dei constitutivū, ut animal, hominis: ergo si animal ex se non causat manifestam cognitionem huius speciei, scilicet, *hominis*, sed cum aliquo addito; similiter existentia.

62.
Dices I.
pro Ill. Godoy cōtra hanc solutionem.

Dices primo pro Ill. Godoy cōtra hanc solutionem: ergo existentia est prædicatum immediatum Dei, sicut *animal*, *hominis*: ergo propositio: *Deus est*, est per se nota secundum se. Probatur hæc cōsequentia: cognoscibilitas per se, à qua propositio dicitur per se nota secundū se, fundatur in immedatione terminorum; sed per te, existentia est prædicatum immediatum Dei: ergo propositio *Deus est*, est per se nota secundū se. Respondeo primo omittendo primum cōsequens, negando secundum, & distinguendo maiorem: cognoscibilitas per se, à qua propositio dicitur per se nota secundum se, fundatur in immedatione terminorum, tamquam in causa necessaria concedo maiorem; tamquam in causa sufficiente nego maiorem; omitto minorem, & nego consequentiam. Requiritur certè ad propositionem per se notam, quod sit imediata; hoc tamen non sufficit, sed ultra hoc est necessarium, quod prædicatū sit vel tota essentia, vel pars differentialis, vel ita proprium, ut est prima passio

Respondetur I.

respectu diffinitionis ex dictis num. 10.

Respondeo secundo retorquendo instantiam: existentia est prædicatum immediatum Dei, sicut animal hominis: ergo propositio *Deus est* non est per se nota secundum se. Probatur hæc consequentia: existentia est prædicatū immediatum Dei, sicut animal hominis; sed hæc propositio: *homo est animal* non est per se nota secundum se: ergo hæc propositio: *Deus est*, non est per se nota secundum se. Aliter formatur retorsio: existentia est prædicatum immediatum Dei, sicut animal hominis: ergo hæc propositio: *homo est animal* est per se nota secundum se. Probatur consequentia: cognoscibilitas per se, à qua propositio dicitur per se nota secundum se, fundatur in immedatione terminorum; sed animal est prædicatum immediatū hominis: ergo hæc propositio: *homo est animal*, est per se nota secundum se. Eadem retorsio fit in prædicatis quidditativis communibus, scilicet, ente, substantia, &c.

Respondeo tertio distinguendo aliter maiorem: cognoscibilitas per se, à qua propositio dicitur per se nota secundum se, fundatur in immedatione evidente terminorū concedo maiorem; in immedatione vera terminorum nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego cōsequentiam. Duplex est immedatio: una ad veritatem requisita; alia ad evidentiam necessaria. Prima est, quæ non indiget medio ad causandam veritatē; secunda, quæ independentè ab alio est evidens. Hæc immedatio requiritur ad propositionem per se notā secundū se, & cum hac careat propositio: *Deus est*; indiget nāque addito ad causandā evidentiam, & si primam immedationem obtineat, de quo non curo, non erit per se nota secundum se de defectu secundæ. Imò retorqueo ut supra n. antecedenti.

Dices secundo pro Ill. Godoy: propositio: *Deus est* habet eandem veritatē, ac propositio: *Deus est à se, & ex se*; sed hæc est per se nota secundum se: ergo & illa. Respondeo distinguendo maiorem:

63.
Respondetur 2. retorquendo instantiā.

64.
Respondetur 3.

65.
Dices 2.
pro Ill. Godoy.
Respondetur.

propositio: *Deus est*, habet eandē veritatē obiectivā, omitto maiorem; obiectivam, & formale, nego maiorem, omitto minorem, & nego consequentiam; cum enim propositio per se nota non solum summatur ex conceptibus obiectivis, sed ex his conceptus formales connotantibus ex n. 13, non solum requiritur ad propositionem per se notā eadem veritas obiectiva, sed etiam formalis, idest, nō sufficit eadē veritas fundamētalis, sed requiritur, quod talis propositio intellectui obijciatur, vt veritas illius per se pateat. Vel respondeo negando maiorem: qua negata ruit replica, nec ipsam contrarij probabunt.

66.
Respondetur 3. ad argumentum Ill. Godoy.

Respondeo tertio ad argumentum Ill. Godoy negando maiorem primi syllogismi, & distinguendo maiorem secundi: propositio immediata immediate evidenti est per se nota secundū se, concedo maiorem; immediate vera tantum nego maiorem; distinguo minorem: est immediata immediate vera, vel evidenti, concedo minorem; evidenti præcisè nego minorem, & consequentiam. Claret solutio ex n. 64, ex ipsaque deducitur: nullam propositionem, in qua prædicatum indiget saltem aliquo addito, ad causandam evidentiam, esse per se notam secundum se, quare omnis talis propositio appellari debet mediata respectu propositionis per se notæ secundum se.

67.
Respondetur 4. ad argumentum Ill. Godoy.

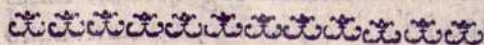
Respondeo quarto ad argumentum Ill. Godoy negando minorem primi syllogismi, quam Ill. Godoy non probat, & probare, potius, quam supponere, erat necessarium; quia alienum non est ab opinione Scoti, imò verissimum in eius doctrina, existentiam non esse de intrinseca ratione Dei, vt probatum manet n. 41. 42. & 43. & esse conformius D. Thomæ claret ex dictis n. 44. exhibique dictis satis constat hanc responsionem esse iuxta principia Ill. Godoy; de hocque alibi latius.

68.

Respondeo quinto ad argumentum Ill. Godoy: multum probare, probat namque: omnem propositionem, in

qua prædicatum est commune, & transcendens, esse per se notā secundum se, quod apud omnes est falsum, ex quo retorqueo contra Ill. Godoy argumentum terminis ipsis, quibus ipse vitur: propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est per se nota secundum se iuxta Ill. Godoy; sed prædicata harum propositionum: *homo est ens, substantia, vivens, &c.* sunt de intrinseca ratione hominis: ergo hæ propositiones: *homo est ens, substantia, vivens, &c.* sunt per se notæ secundum se. Atqui hoc admittere nequit Ill. Godoy: ergo falsum est, quod propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, sit per se nota secundum se; sed hoc est fundamentum Ill. Godoy: ergo falsum est Ill. Godoy fundamentum ad probandum: *Deum esse*, esse per se notum secundum se.

Respondetur 5. ad argumentum Ill. Godoy.

§. VI.

Statuitur secunda conclusio, & probatur.

Secunda conclusio: hæc propositio: *Deus est, non est per se nota viatoribus, nec omnibus, nec sapientibus.* Sic Scotus cit. num. 20, & ego cum ipso. Sic etiā Ill. Godoy n. 49, sed licet ab eo in conclusione non disentiāmus, valdè tamen disentiāmus in modo, & ratione illam tuendi. Disentiāmus in modo, quia nos non agnoscimus divisionem illam propositionis per se notæ in per se notam quoad se, & quoad nos, quam Ill. Godoy defendit, & de quo latè §. ultimo. Disentiāmus etiam in ratione pro conclusione redenda; veriùs tamen, propriùs, & efficacius à nobis probanda venit.

Probatur igitur hac efficaci ratione: propositio, quæ non est per se nota secundum se, nemini est per se nota; sed hæc propositio: *Deus est*, non est per se nota secundum se: ergo nemini est per

69.
2. conclusio

70.
Efficaciter probatur conclusio.

se

se nota: ergo non est per se nota viatoribus, nec omnibus, nec sapientibus. Prima consequentia claret. Secunda inferitur ex prima. Maior est manifesta; quia ut propositio sit alicui per se nota, debet esse per se nota secundum se. Minor constat ex probationibus nostrae primae conclusionis, à n. 21. & sequentibus. Quod Ill. Godoy obijcere potest contra hanc nostram rationem, solum manet §. antecedenti.

Videamus nunc probationem Ill. Godoy, & videbitur efficacem non esse. Ill. Godoy itaque n. 66. sic probat prædictam conclusionem: illa est propositio per se nota nobis, quæ à nobis sine medio probativo ab extremis distincto potest evidentè cognosci; sed propositio hæc: *Deus existit* non potest à nobis sine medio probativo ab extremis distincto cognosci: ergo nobis per se nota non est. Maior constat: nam propositio dicitur per se nota per exclusionem medij probativi distincti ab extremis, ex quibus propositio resultat: ergo sicut dicitur secundum se per se nota, quia secundum se medio probativo non indiget; ita dicetur, & erit per se nota nobis, quia ut à nobis evidentè cognoscatur, medio probativo non indiget ab extremis distincto.

Minor autem probatur: nam si Deum existere posset à nobis sine medio probativo cognosci, maxime, quia existentia Deo essentialiter convenit; at hæc ratio non convincit; nam etiam Trinitas personarum essentialiter convenit Deo, & tamen Deum esse Trinum non potest à nobis sine medio ab extremis distincto cognosci, vel quod probativum sit Trinitatis, ut effectus aliqui supernaturales cum Deo, ut Trino conexi, vel quod Trinitatem revelet; ergo Deum existere non potest à nobis sine medio probativo cognosci. Alias pro prædicta minori probationes adducit Ill. Godoy num. 67, idque confirmat n. 68, quod omitto, quia ut inefficacia suæ rationis clarescat, ad rem non faciunt.

Hæc itaque ratio sic à Ill. Godoy

proposita in duplici nititur fundamento, ut ex ipsa clarè manifestum est. Primum est: dari propositionem per se notam quo ad se, & quo ad nos. Secundum est: nos indigere medio probativo aposteriori existentiae Dei, ut constat ex ultima illius probatione, & notius declarat in confirmatione ab ipso tradita n. 68, ubi ait: ens increatum existere, nobis evidentè non constat, nisi, quia omne quod movetur, ab alio movetur; vel quia omne, quod causatur, ab alio causatur, quæ sunt media probativa aposteriori. His ergo fundamentis reiectis, imò & quolibet reiecto, reiecta manebit ratio probativa Ill. Godoy.

Reijcitur ergo primum fundamentum illius: propositio per se nota non dividitur in propositionem per se notam quo ad se, & quo ad nos: ergo ruit primum fundamentum Ill. Godoy. Antecedens constat ex dictis n. 15. & 16. & constabit ex dicendis §. ultimo. Cæterum quia in hoc consequenter procedit Ill. Godoy in suis principiis, ab hoc præscindendo, & prædicta divisione propositionis per se notæ pro nunc admittit, ad ostendendam inefficaciam rationis ex secundo fundamento progredior.

Secundum fundamentum reijcitur: dato quod hæc propositio: *Deus existit*, sit per se nota secundum se, est etiam per se nota quo ad nos; sed iuxta Ill. Godoy prædicta propositio est per se nota secundum se: ergo est per se nota quo ad nos. Probatur maior: idè dato, quod hæc propositio: *Deus existit* sit per se nota secundum se, non esset per se nota quo ad nos, quia indiget medio probativo aposteriori distincto ab extremis, ut à nobis cognoscatur; sed hoc non obest, ut prædicta propositio sit per se nota quo ad nos, dato quod sit per se nota quo ad se: ergo dato quod hæc propositio: *Deus existit*, sit per se nota secundum se, est etiam per se nota quo ad nos. Maior est ratio ab Ill. Godoy allata. Minor verò probatur pri-

71.
Proponitur ratio
Ill. Godoy

73.
Reijcitur
1. ratio
Ill. Godoy

74.
Reijcitur
2. ratio
Ill. Godoy

72.

mo:indigere medio probativo aposteriori ab extremis distincto, vt à nobis cognoscatur propositio non est contra rationem propositionis per se notæ absolute, & impliciter: ergo nec contra rationem propositionis per se notæ quo ad nos. Antecedens est certum, & consequentia paritate videtur inferri.

75.

Probatur secundo prædicta minor: indigere medio probativo apriori ab extremis distincto est solum contra rationem propositionis per se notæ secundum se, & quo ad nos: ergo indigere medio probativo aposteriori ab extremis distincto non est contra rationem propositionis per se notæ secundum se, nec quo ad nos. Antecedens claret ex dictis num. 5. consequentia videtur certa.

76.

Confirmatur I.

Confirmatur, & augetur primo difficultas: hoc, quod est, propositionem per se notam secundum se indigere medio probativo ab extremis distincto aposteriori, vt à nobis cognoscatur, non facit propositionem prædictam esse apriori demonstrabilem quo ad nos: ergo non tollit ab ipsa rationem propositionis per se notæ quo ad nos. Probatur consequentia: implicat propositionem esse quo ad nos apriori indemonstrabilem, & non esse per se notam quo ad nos; sed hoc, quod est, propositionem per se notam secundum se indigere medio probativo aposteriori ab extremis distincto, vt à nobis cognoscatur, non facit propositionem prædictam esse apriori demonstrabilem quo ad nos: ergo non tollit ab ipsa ratione propositionis per se notæ quo ad nos. Probatur maior: implicat propositionem esse quo ad nos apriori demonstrabilem, & esse per se notam quo ad nos: ergo pariter: implicat propositionem esse quo ad nos apriori indemonstrabilem, & non esse per se notam quo ad nos.

77.

Confirmatur 2.

Confirmatur secundo: propositio per se nota secundum se est apriori indemonstrabilis secundum se: ergo propositio per se nota quo ad nos est apriori indemonstrabilis quo ad nos. An-

tecedens est apud omnes certum, & constat ex vniuersis dictis in hac disp. Consequentia est legitima; nam quod essentialiter convenit propositioni per se notæ secundum se, debet conuenire propositioni per se notæ quo ad nos. Summo nunc; atqui hæc propositio: *Deus existit* est a priori indemonstrabilis quo ad nos, dato quod sit apriori indemonstrabilis secundum se: ergo hæc propositio: *Deus existit* est per se nota quo ad nos, dato quod sit per se nota secundum se. Sumpta claret: nam repugnat propositionem esse apriori demonstrabilem ab aliquo intellectu, quin sit secundum se apriori demonstrabilis. Consequentia est legitima.

78.

Confirmatur 3.

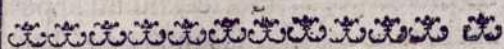
Confirmatur tertio: si hæc propositio: *Deus existit* non esset per se nota quo ad nos, dato, quod sit per se nota secundum se, dabilis esset propositio per se nota secundum se, quæ non sit per se nota quo ad nos: ergo dabilis esset propositio per se nota quo ad nos, quæ non sit per se nota secundum se; atqui hoc est falsum: ergo falsum est, quod hæc propositio: *Deus existit* sit per se nota secundum se, & non sit per se nota quo ad nos. Sumpta claret: nam repugnat propositio per se nota quo ad nos, quin sit apriori indemonstrabilis; sed omnis talis propositio est per se nota secundum se: ergo falsum est, quod sit dabilis propositio per se nota quo ad nos, quin sit per se nota secundum se. Antecedens est Ill. Godoy. Consequentia verò probatur: plures dantur propositiones quæ quo ad nos sunt apriori indemonstrabiles, & tamen secundum se sunt apriori demonstrabiles; sed tales propositiones essent per se notæ quo ad nos, quin sint per se notæ secundum se ex n. antecedenti: ergo dabilis est propositio per se nota quo ad nos, quæ non sit per se nota secundum se.

Hæc in Ill. Godoy adduxi, non quia in prædicta conclusione dissentiamus; sed quia in modo, & ratione illam tuendi discordamus. Et certè verioribus attentis principiis, probatio à nobis tra-

79.

dita, & verior, & efficacior apparet, imò & magis consequenter, quam procedit Ill. Godoy in conclusione prædicta attenda prima illius conclusione, de hoc que satis.

§. VII.

Tertia conclusio statuitur, & probatur.

80.
3. conclusio.

Probatur conclusio.

Tertia conclusio: *Deum existere non est per se notum beatis.* Sic Scotus cit. n. 20. & ego cum ipso contra Ill. Godoy in præfenti n. 130. Probatur conclusio eadem ratione, ac præcedens: nam propositio, quæ non est per se nota secundum se, nemini est per se nota; sed hæc propositio: *Deus existit* non est per se nota secundum se: ergo non est per se nota beatis. Maior patet: quia repugnat, quod propositio sit per se nota beatis, quin sit per se nota secundum se ex toties dictis. Minor claret ex probationibus nostræ primæ conclusionis à num. 21. & sequentibus. Consequentia legitima est. Hic accommodari valent omnes probationes primæ conclusionis §. 3. positæ; & quæ declaratæ sunt §. 4. destruendo fundamentum Ill. Godoy; nam idem est, ut clarebit infra. Ultrà quæ.

81.
Probatur conclusio destruendo fundamentum Ill. Godoy.

Probatur conclusio destruendo fundamentum Ill. Godoy: stat: *Deum existere* esse per se notum secundum se, & ut est in se esse in intellectu beatorum, quin sit per se notum beatis: ergo *Deum existere* non est per se notum beatis: Probatur antecedens: stat, *Deum esse iustum, & misericordem* esse per se notum secundum se, & ut est in se esse in intellectu beatorum, quin sit per se notum beatis: ergo pariter: stat, *Deum existere* esse per se notum secundum se, & ut est in se esse in intellectu beatorum, quin sit per se notum beatis. Antecedens pro prima parte constat: nam si *Deum esse Trinum* est per se notum se-

cundum se, ut habet Ill. Godoy n. 38. multò melius: *Deum esse iustum, & misericordem* erit per se notum secundum se, quia ut ait Ill. Godoy n. 138. iustitia, & misericordia immediatius Deo conveniunt, quam proprietates relativæ. Pro secunda parte etiam constat: nam ut pluries repetit Ill. Godoy, beati vident *Deum* ut est in se; sed *Deus* in se est iustus, & misericors: ergo ut iustus, & misericors est in intellectu beatorum. Quo ad tertiam asseritur ab Ill. Godoy eodem n. 138. Consequentia paritate videtur certa.

Respondet Ill. Godoy n. 140: esse per se notum dupliciter posse dici. Primo: per exclusionem medijs realis. Secundo: per exclusionem medijs virtualis. Quam divisionem fundat in eo, quod per se notum idè est, ac sine medio notum; cum autem mediatio sit duplex, realis, scilicet, & virtualis, etiam est duplex immediatio, & consequenter per se notum. Hac doctrina ab ipso stabilita docet Ill. Godoy: propositiones, in quibus perfectiones absolute enuntiantur de Deo, esse per se notas secundum se per exclusionem medijs realis; non verò per exclusionem medijs virtualis; & hoc genere immediationis est etiam per se notum secundum se: *Deum esse Trinum*, & quoad hoc solum Trinitatem personarum cum Divina existentia equiparasse, testatur Ill. Godoy.

Hæc est quasi litteralis solutio Ill. Godoy quæ pro ipso ad formam reduco distinguendo antecedens: stat: *Deum existere* esse per se notum secundum se, & ut est in se esse in intellectu beatorum, quin sit per se notum beatis, eo modo, quo est per se notum secundum se nego antecedens; alio modo concedo antecedens; ad cuius probationem distinguo antecedens: stat: *Deum esse iustum, & misericordem* esse per se notum secundum se, & ut est in se esse in intellectu beatorum, quin sit per se notum beatis eo modo, quo est per se notum secundum se nego antecedens; alio

82.
Respon-
det Ill. Go-
doy.

Solutio
Ill. Godoy
ad formam
reducta.

modo concedo antecedens; & ad probationem pro prima parte distinguo: si Deum esse Trinum est per se notum secundum se, multò melius Deum esse iustum, & misericordem, erit per se notum secundum se, eo modo, quo est per se notum Deum esse Trinum concedo; alio modo nego. Cum ergo Deū esse Trinum sit per se notum secundum se per exclusionem medij realis duntaxat; hoc modo est per se notum, Deum esse iustum, & misericordem; per quod manet responsio ad probationem antecedentis pro tertia parte.

Ex hac doctrina, & responsione manet disparitas (dicit Ill. Godoy) inter hanc propositionem: *Deus existit*, & propositionem hanc: *Deus est Trinus*; nam hæc propositio: *Deus est Trinus*, est per se nota secundum se per exclusionem medij realis duntaxat, non verò per exclusionem medij virtualis; cæterum hæc propositio: *Deus existit* est per se nota secundum se per exclusionem medij realis, & virtualis, vt ipse habet n. 137.

Hæc tamen solutio in multis deficit, & aliena videtur à cōmuni Theologorum doctrina, & ab ortu propositionis per se notæ, quæ ob primitatem, & immediationem, ratione cuius est à priori indemonstrabilis, dicitur per se nota ex dictis n. 2. Vndè impugnatur primo prædicta solutio Ill. Godoy: nulla propositio dicitur per se nota secundum se per exclusionem medij realis duntaxat: ergo ruit doctrina illius. Probatur antecedens primo: nulla propositio habens medium virtuale, per quod à priori possit demonstrari, est per se nota secundum se ex communi Theologorum consensu; sed omnis propositio excludens medium reale duntaxat, habet medium virtuale, per quod à priori possit demonstrari: ergo nulla propositio dicitur per se nota secundum se per exclusionem medij realis duntaxat.

Probatur secundo idem antecedens: si propositio excludens medium reale duntaxat esset per se nota secundum se;

omnis propositio, cuius prædicatū esset realiter solum identificatum cum obiecto, esset per se nota secundum se; sed hoc est apud omnes falsum, & claret in infinitis exemplis: ergo nulla propositio dicitur per se nota secundum se per exclusionem medij realis duntaxat. Tercio probatur idem antecedens: si propositio excludens medium reale duntaxat, esset per se nota secundum se, idem esset, prædicatum esse idem realiter cum subiecto, ac propositionem esse per se notam secundum se; sed à nullo hoc asseritur: ergo nulla propositio dicitur per se nota secundum se per exclusionem medij realis duntaxat.

Impugnatur secundo prædicta solutio: si esset propositio per se nota per exclusionem medij realis, & alia per exclusionem medij virtualis, hæc esset propositio immediatior illa, vt claret: ergo esset propositio per se nota primi ordinis, & secundi ordinis, quæ est divisio à Varrone imaginata, à nobis n. 18. reiecta; à Theologis repulsa; & ab Ill. Godoy non mentionata. Antecedens est doctrina Ill. Godoy in tota hac disp. Consequentia neganda non videtur, ideòque nec inconueniens ex ea deductum. Vndè falsa est divisio illa Ill. Godoy propositionis per se notæ secundum se in propositionem per se notam per exclusionem medij realis, & per exclusionem medij virtualis.

Arguit Ill. Godoy n. 131. contra nostram conclusionem: illa propositio est alicui per se nota, cuius prædicatū clauditur in ratione subiecti, quatenus cogniti ab ipso; sed existentia est de ratione Dei, vt cogniti à beatis: ergo Deum existere ipsis per se notum est. Probatur minor: existentia est de essentia Dei vt in se; sed Deus vt in se est in intellectu beatorum: ergo est de essentia Dei, pro vt est in beatorum intellectu. Confirmatur ab ipso: Deum existere est per se notum ipsi Deo, quia se videt, quatenus est; sed etiā beati per beatificā visionem Deum, vt in se, intuentur: ergo Deum existere ipsis per se notum est.

Tercio.

84.

Impugnatur 2.

83.

Impugnatur 1. solutio.

Antecedens probatur

I.

Secundo.

85.

Arguit Ill. Godoy.

Hoc argumentum Ill. Godoy propono, nō quia distinctum ab illo, quod contra nostram primam conclusionem obijcit n. 22, sed quia vltra responsiones illi à nobis traditas §. 5. nunc de nobis in ipsum est retorquendum instantia à se sibi ipsi facta, & meo videri à se non soluta. Sed ante huius declarationem solvere liceat confirmationem, vt hac soluta ad retorsionem sine interruptione procedamus. Respondeo ergo ad confirmationem negando maiorem ob rationes allatas pro nostra prima conclusione; nec probatio est ad rem, quin imò patitur retorsionem infra in argumentum formandam.

Solvitur confirmatio.

86.

Solutio argumenti.

Retorquetur argumentum.

Ad argumentum Ill. Godoy respondeo, vt responsum manet ad idem §. 5. & vltra quinque responsiones ibi positas retorqueo nunc argumentum, rationem ipsius destruendo: attributa sunt Deo, vt in se, essentialia, & consequenter sunt de conceptu Dei, vt est in intellectu beati, ipsum, vt in se, concipientis; sed propositiones, in quibus attributa enuntiantur de Deo, nō sunt per se notæ beatis: ergo ratio, quia Ill. Godoy suam probat conclusionem, nullius efficaciam est; imò, & contra ipsum est. Consequentia tenet. Maior difficultatem non patitur in opinione Ill. Godoy. Minor verò probatur: nam iuxta Ill. Godoy tract. de scientia Dei, disp. 23. §. 3. Deus habet scientiam strictè respectu suorum attributorum, ex quo beatos ipsam etiam habere, & demonstrativè à priori attributa cognoscere, per bonam consequentiam inferitur; atqui propositio cognita demonstrativè à priori non est per se nota demonstranti, quia non est propositio immediata: ergo propositiones, in quibus attributa enuntiantur de Deo, non sunt per se notæ beatis.

87.

Ante solutionem notat Ill. Godoy I.

Vt Ill. Godoy huic instantiæ respondeat, quatuor notat num. 134. 135. & 136. Supponit primo: attributa virtualiter à Divina essentia distingui, ac proinde, quamvis Deo, vt in se, essentialiter convenient, essentialitate (vt ita dica-

mus) formali; non tamen convenientia essentiali virtuali; vnde sic sumpta non prædicantur de Deo in primo modo dicendi per se, sed in secundo; sicut proprietates prædicantur de essentia. Notat secundo: non omnia attributa convenire æquè primo virtualiter Deo, sed cum virtuali ordine, vnum altero mediante; sicut in creatis non omnes proprietates æquè comparantur cum essentia, nec ab illa omnes immediate dimanant, sed vna mediante alia; v. g. voluntas convenit naturæ intellectuali, & ab illa medio intellectu dimanat; intellectus autem est prima proprietas naturæ intellectualis, illi immediate conveniens, & ab illa absque medio dimanans.

Notat 2.

Supponit tertio: quod vt aliqua propositio sit secundum se immediata, & per se nota non est necessarium, quod illius prædicatum sit essentialiter subiecto secundum esse formale, sed sufficit, quod in sui radice immediata essentialiter conveniat subiecto propositionis; vnde propositio enuntians primam passionem est secundum se per se nota, & immediata; quia cum ratio convenienti subiecto sit ipsa subiecti essentia, & hæc à subiecto non distinguatur, convenit subiecto absque medio; ac proinde propositio illam de subiecto enuntians est secundum se immediata, & per se nota.

88.

Notat 3.

Deniquè supponit: existentiam, si ratione, & virtualiter à Divina essentia distinguitur, non coniungi cum essentia mediatè, etiam virtualiter, quia inter illam, & essentiam nullum prædicatum mediat virtualiter ab utraque distinctum; ac per consequens quamvis existentia secundum esse formale non conveniat Deo essentialiter convenientia virtuali; in sui tamen radice immediata Deo essentialiter virtualiter convenit, quia eius immediata radix est à Divina essentia indistincta virtualiter, ac proinde Deo, vt est in intellectu beati, convenit immediate immedatione formali, & virtuali; ex quo vltèrius fit, vt

89.

Notat 4.

pro-

propositio enuntians existentiam de Deo sit per se nota, & immediatè, & secundum se, & beatis; secus autem propositiones, quibus enuntiantur attributa de Deo, excepto primo attributo, quod Deo immediatè virtualiter convenit, eo, quod inter illud, & essentiam, non mediat aliquod prædicatum virtualiter distinctum, quod sit ratio convenientiæ, vel dimanandi ab essentia.

90.
Respondet
Ill. Godoy.

Quibus præsuppositis Ill. Goy n. 137. loquendo de attributis præter primum respondet ad retorsionem in ipsum factam distinguendo maiorem: attributa sunt Deo, ut in se, essentialia formaliter concedo maiorem; virtualiter in se, aut in sui radice immediata nego maiorem; & concessa minori, negat consequentiam. Nam existentia est Deo, ut in se, essentialis virtualiter secundum suam immediatam radicem, ideòque Deo immediatè convenit formaliter, & virtualiter tam in se ipso, quam prout est in intellectu beati; ac proinde Deum existere est per se notum beatis; secus autem Deum esse sapiètem iustum, &c. quia huiusmodi prædicata conveniunt Deo virtualiter mediatè.

91.
Reijcitur
1. solutio.

Hæc tamen solutio reijcitur efficaciter meo videri: ideò iuxta responsionem Ill. Godoy *Deum existere* est per se notum secundum se, & beatis, quia existentia ita convenit Deo, ut inter ipsam, & essentiam Divinam, quæ est radix existentia, nullum prædicatum mediet virtualiter ab utraque distinctum; sed hoc non facit, quod *Deum existere* sit per se notum, nec secundum se, nec beatis: ergo ruit responsio Ill. Godoy. Maior constat ex ipsius responsione. Minor verò, in qua est tota difficultas probatur primo: licet prima passio ita conveniat subiecto, ut inter ipsam, & essentiam subiecti, quæ est radix illius, nullum mediet prædicatum virtualiter ab utroque distinctum; hoc non facit, quod propositio, in qua prima passio prædicatur de subiecto, sit per se nota, nec secundum se, nec quo ad nos: ergo quod exi-

stentia ita conveniat Deo, ut inter ipsam, & essentiam Divinam, quæ est radix existentia, nullum prædicatum mediet virtualiter ab utraque distinctum non facit, quod *Deum existere* sit per se notum, nec secundum se, nec beatis.

Antecedens
constat 1.

Antecedens constat primo: quia talis propositio est à priori demonstrabilis; habet enim medium, per quod à priori demonstretur, scilicet, diffinitionem subiecti, ut dictum manet num. 7. & omnes vno ore fatentur. Secundo: nam si propositio, in qua prima passio prædicatur de subiecto esset per se nota; hæc propositio: *homo est risibilis* æquè esset per se nota; ac hæc: *animal rationale est risibile*, quod videtur esse contra omnes, & contra rationem; ideòque egregiè animadvertit Scotus in 1. dist. 2. quæst. 2. §. quoniam, vers. *Uterius*: quod quantum ad propositionem per se notam alius terminus est diffinitio; & alius diffinitum, quia potest accidere, quod posito diffinito pro subiecto propositionis, propositio non sit per se nota; benè verò posita diffinitione pro subiecto, ut in allatis claret.

Secundo.

Probatur secundo supra posita minor, & simul secundo reijcitur solutio Ill. Godoy: quod existentia ita conveniat Deo, ut inter ipsam, & essentiam Divinam, quæ est radix existentia, nullum prædicatum mediet virtualiter ab utraque distinctum non facit, quod *Deum existere* sit à priori indemonstrabile: ergo non facit quod sit per se notum, nec secundum se, nec beatis. Probatur antecedens primo: quod primum attributum Dei, ita Deo conveniat, ut inter ipsum, & essentiam Divinam, quæ est radix primi attributi, nullum mediet prædicatum virtualiter ab utraque distinctum non facit, quod primum attributum sit à priori in Deo indemonstrabile, ut fatetur Ill. Godoy n. 48. ergo pariter: quod existentia ita conveniat Deo, ut inter ipsam, & essentiam Divinam, quæ est radix existentia, nullum prædicatum mediet virtualiter ab utraque distinctum non facit, quod

92.
Reijcitur
2. solutio.

Antecedens
probatur
1.

Secundo.

Deū existerē sit à priori indemonstrabile. Probatur antecedens secundo: quod ratio naturæ intellectualis ita cōveniat Deo, vt inter ipsam, & Divinam immaterialitatem, quæ est radix intellectualitatis, nullum mediet prædicatum virtualitè ab vtraque distinctum, non facit, quod ratio naturæ intellectualis sit à priori de Deo indemonstrabilis, vt habet Ill. Godoy *tract. de scientia Dei, disp. 22*: ergo similiter: quod existentia ita conveniat Deo, vt inter ipsam, & essentiam Divinam, quæ est radix existentiæ, nullum prædicatum mediet virtualitè ab vtraque distinctum, non facit, quod *Deū existerē* sit à priori indemonstrabile.

93.

Reiecta itaque prædicta solutione Ill. Godoy metaphysicè, Theologicè, & ad hominē, omitto aliam solutionem, quam adhibet n. 142. quia vt ipse advertit n. 146. iuxta illam non potest admitti in Deo sciētia strictè sumpta suorum attributorum, quam ipse defendit *tract. de scientia Dei, disp. 23. §. 3.* vnde illa solutio in eius doctrina substineri nequit.

§. Vltimus.

Ex dictis vnum corollarium infertur.

94.
Illatio ex
dictis.

EX dictis in hac disputatione colligitur: veram esse Magistri Subtilis doctrinam, & falsam divisionem propositionis per se notæ, in per se notam secundum se, & quoad nos. Sic Scotus in 1. dist. 2. q. 2. & ego cum ipso, contra Ill. Godoy in præsentī n. 147. Veritas huius corollarij probata manet n. 15. & 16, pro eius tamen clariori notitia aliter nunc à nobis probatur primo, & responsiones Ill. Godoy reijciuntur. Veritas per se nota idem est, ac veritas per se nota secundum se: ergo veritas per se nota incapax est, vt dividatur in per se notam secundum se, & per se notam quoad nos. Consequētia est manifesta; nam bona divisio non permitit, quod divisum convertatur, vel coincidat cum vno ex membris dividendibus.

Antecedens autem probatur primo:

nam Arist. solum ex natura terminorum descripsit propositionem per se notam; sed propositio per se nota ex natura terminorum est propositio per se nota secundum se: ergo veritas per se nota idem est, ac veritas per se nota secundum se. Probatur secundo idem antecedens: syllogismus obiectivus necessarius idem est, ac syllogismus obiectivus necessarius secundum se: ergo pariter: veritas per se nota idem est, ac veritas per se nota secundum se. Probatur tertio: propositio obiectiva idem est, ac propositio obiectiva secundum se: ergo veritas per se nota idem est, ac veritas per se nota secundum se. Denique: veritas à posteriori demonstrabilis idem est, ac veritas à posteriori demonstrabilis secundum se: ergo a pari: veritas per se nota idem est, ac veritas per se nota secundum se.

Ad hæc licet non sic efformata respondet Ill. Godoy n. 159. negando antecedens, ad cuius primam probationē distinguit maiorem: solū ex natura terminorum secundum se, vel pro vt in nostro intellectu obiectivè concedo maiorem; præcisè secundū se nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, negat consequentiam. Ad secundā probationē negat Ill. Godoy antecedēs n. 161. quod etiam facit ad tertiam, & quartā; eadē enim est de omnibus ratio.

Hæc tamen responsio reijcitur: Arist. solum ex natura terminorum præcisè secundum se descripsit propositionem per se notam: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: propositio per se nota est illa, *que ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius, vt sunt eius, habet veritatem evidentem*: ergo veritas evidens propositionis per se notæ oritur ex natura terminorū ipsius, vt sunt ipsius: ergo Arist. solum ex natura terminorū præcisè secundum se descripsit propositionē per se notam. Pro impugnatione autē solutionis Ill. Godoy ad ceteras probationes, probatur antecedēs pro syllogismo obiectivo necessario, quo probato, & cetera probata manebunt. Implicat sy-

95.

Respondet
Ill. Godoy

96.

Reijcitur
solutio.

Probatur
corollarium
I.

llogismus obiectivus, qui non sit syllogismus obiectivus necessarius secundum se: ergo syllogismus obiectivus necessarius idem est, ac syllogismus obiectivus necessarius secundum se. Si aliquis pro Ill. Godoy neget antecedens; assignet syllogismum obiectivum necessarium, qui non sit syllogismus obiectivus necessarius secundum se; & tunc fatear: in hac difficultate, quæ magis, quàm de re, est de nomine, proprius D. Thomam locutum fuisse.

Probatur secundo corollarium: prius natura notum non potest dividi in prius natura notum secundum se, & prius natura quoad nos: ergo pariter: per se notum nequit dividi in per se notum secundum se, & per se notum quoad nos. Probatur consequentia, & præcluditur solutio, quã ad hanc paritatem adducit Ill. Godoy n. 162: ideò prius natura notum nequit dividi iuxta Ill. Godoy in prius natura notum secundum se, & prius natura notum quoad nos, quia prius natura notum idem est, ac prius natura notum secundum se; sed per se notum idem est, ac per se notum secundum se, ut manet probatum: ergo per se notum nequit dividi in per se notum secundum se, & per se notum quoad nos.

Probatur tertio corollarium: si propositio per se nota dividitur in per se notam secundum se, & per se notam quoad nos, dabilis esset propositio per se nota secundum se, quin esset per se nota quoad nos, ut cõcedit Ill. Godoy de hac propositione: *Deus existit*: ergo dabilis etiam esset propositio per se nota quoad nos; quin sit per se nota secundum se. Atqui hoc est falsum: ergo falsum est, quod propositio per se nota dividatur in per se notam secundum se, & per se notam quoad nos. Consequentia, & sumpta probata manet n. 78. & ultra ibi dicta assignent mihi propositionem per se notam quoad nos, quæ non sit per se nota secundum se, quia si verum fatear, non solum ipsam non invenio, sed ipsam mihi repugnare videtur.

Probatur quarto corollarium: ideò pro-

positio per se nota dividitur iuxta Ill. Godoy in propositionem per se notam secundum se, & quoad nos, quia datur propositio per se nota secundum se, quæ non sit per se nota quoad nos; sed repugnat propositio per se nota secundum se, quæ non sit per se nota quoad nos: ergo falsum est, quod propositio per se nota dividatur in per se notam secundum se, & per se notam quoad nos. Probatur minor: repugnat propositio, quæ sit à priori demonstrabilis, & simul indemonstrabilis; sed si daretur propositio per se nota secundum se, quæ non esset per se nota quoad nos daretur propositio, quæ esset à priori demonstrabilis, & simul indemonstrabilis: ergo repugnat propositio per se nota secundum se, quæ non sit per se nota quoad nos. Probatur minor: illa propositio esset à priori indemonstrabilis, quia per se nota secundum se, & à priori demonstrabilis, quia non per se nota quoad nos: ergo si daretur propositio per se nota secundum se, quæ non esset per se nota quoad nos, daretur propositio, quæ esset à priori demonstrabilis, & simul indemonstrabilis.

Probatur denique doctrina communis Thomistarum: propositio per se nota idem est, ac propositio per se noscibilis, seu quæ non potest demonstrari, & manifestari per aliud prius, & notius, sicut sol dicitur per se visibilis, quia non potest videri per aliud magis lucidum, & visibile: ergo propositio per se nota secundum se est etiam per se nota quoad nos: ergo falso dividitur propositio per se nota in per se notam secundum se, & quoad nos. Antecedens est communis explicatio, quam de propositione per se nota tradunt Thomistæ. Secunda consequentia ex prima infertur. Prima autem probatur: propositio per se nota est, quæ non potest demonstrari, & manifestari per aliud prius, & notius; sed propositio per se nota, quæ secundum se nequit demonstrari, & manifestari per aliud prius, & notius, etiam quoad nos nequit sic demonstrari, & manifestari: ergo propositio per se nota secundum

Probatur
4. corollarium.

100.
Probatur
5. corollarium.

97.
Probatur
2. corollarium.

98.
Probatur
3. corollarium.

99.

se,

se, est etiā per se nota quoad nos. Probatur minor pro secunda parte: ideo propositio per se nota secundum se, nequit demonstrari, & manifestari per aliud prius, & notius, quia non habet secundum se aliquid prius, & notius, per quod demonstretur, & manifestetur; sed hoc ipso etiam quoad nos nequit demonstrari, & manifestari per aliquid prius, & notius: ergo propositio per se nota, quæ secundum se nequit demonstrari, & manifestari per aliud prius, & notius, etiam quo ad nos nequit sic demonstrari, & manifestari.

101

Ill. Godoy n. 147. connatur ex Philosopho probare propositionem per se notam dividi in propositionem per se notam secundum se, & quoad nos; ceterum nec Philosophus hoc asserit, ut claret ex verbis ipsius ab Ill. Godoy traditis; nec ipse hoc fundamētaliter ex Philosopho deducit. Quare hoc relicto, tum quia non est ad mentem Philosophi; & tum quia Philosophum pro nobis stare dictum manet n. 94.

102.

Arguitur
1. ex Ill.
Godoy.

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 148: omnis propositio, cuius prædicatum est de intrinseca ratione subiecti, est per se nota; sed stat prædicatum esse de intrinseca ratione subiecti in se ipso, & quatenus cognito à nobis; ut in hac propositione: *quodlibet est, vel non est; totum est maius sua parte*; & stat prædicatum esse de intrinseca ratione subiecti in se ipso, non tamen pro ut cognito à nobis, ut in hac: *Deus est* cuius subiectum à nobis in hac vita non potest perfecte cognosci: ergo stat propositionem aliquam esse per se notam nobis, & secundum se; & per se notam secundum se, nobis autem non per se notam.

103.

Respondetur
1.
Respondetur
2.

Respondetur primo negando maiorem, ut negata manet n. 54. 59. & 66. Ceterum hoc gratis pro nunc dato. Respondetur secundo negando minorem quo ad secundam partem, quam probare debebat Ill. Godoy. Nec exemplum de propositione *Deus est* facit ad rem; tum, quia non est per se nota secundum se ex dictis in tota hac disputatione; tum,

quia si esset per se nota secundum se, etiam esset per se nota quoad nos, etiam si ipsam non agnoscamus, quia quod cognoscatur, vel nō cognoscatur accidit propositioni per se notæ ex dictis n. 14, cuius ratio est ibi posita, & ultra constat ex nostris probationibus à n. 94.

Arguitur secundo ex Ill. Godoy n. 149: propositio dicitur per se nota per exclusionem indigentiae mediij probativi distincti ab ipsa propositione; sed stat propositionem secundum se medio probativo non indigere, nec illo nos indigere ad illius cognitionem, & insuper stare potest, ut propositio ex se medio distincto non egeat; nos autem ad illius cognitionem medio probativo indigeamus: ergo est dabilis propositio per se nota ex se, & nobis, & propositio per se nota secundum se; nobis autem non per se nota.

Probatur minor quoad secundam partem primo: stat aliquid esse secundum se cognoscibile, & à nobis non cognosci, nec posse saltem viribus naturæ: ergo pariter: poterit stare veritatem aliquam esse secundum se sine medio cognoscibilem, & non posse à nobis sine medio probativo cognosci. Secundo: ut enim docet Arist. 1. *Post. cap. 2. & 3. Primo Physicorum, cap. 1. Et 1. Metaphysica, cap. 1.* quædam sunt prius nota natura; quædam prius nota quoad nos; non autem natura: ergo stabit aliqua esse ex natura sua sine medio cognoscibilia, quæ tamen à nobis sine medio nequeant cognosci; & consequenter erunt per se nota secundum se; non autem per se nota nobis.

Respondetur ad argumentum distinguendo maiorem: propositio dicitur per se nota per exclusionem indigentiae mediij probativi à priori distincti ab ipsa propositione concedo maiorem; mediij probativi à posteriori nego maiorem; distinguoque minorem quoad secundam partem: insuper stare potest, ut propositio ex se medio à priori non egeat; nos autem ad illius cognitionem medio probativo à posteriori indigea-

104.

Arguitur
2. ex Ill.
Godoy.

Minorem
quo ad 2.
part. probat. 1.

Secundo.

105.

Respondetur
ad argum.

mus concedo minorem; medio probativo à priori nego minorem, imò & suppositum, & nego consequentiam; quia ut dictum est *n. 5.* indigentia medij probativi à posteriori non obstat, ut propositio sit per se nota; quia hoc non tollit, propositionem esse ratione terminorum notam ex se, & amplius claret ex dictis *n. 14.*

Ex his ad primam probationem minoris concessio antecedenti, distinguo consequens: ergo stare poterit, veritatem aliquam esse secundum se sine medio à priori cognoscibilem, & non posse à nobis sine medio probativo à posteriori cognosci concedo consequentiam; sine medio probativo à priori nego consequentiam, imò & suppositum, ex quo nihil contra nos ob dicta *num. antecedenti.* Ad secundam probationem

similiter responderi potest distinguendo consequens distinctione data, & negando illatum ex illo ob rationem datam. Cæterum, ut hæc doctrina magis clarescat, & nihil ab Ill. Godoy adductum in solutum maneat.

Respondeo aliter ad secundam probationem negando consequentiam. Disparitas est: nam prius notum est indifferens ad prius notum natura, & prius notum quo ad nos. Cæterum esse per se notum idem est, ac esse secundum se notum, consequenterque nequit dividi in per se notum secundum se, & quoad nos, quia ut dictum est *n. 94.* divisum non debet cum aliquo ex membris dividendibus coincidere, alias repugnabit alteri membro, quod in bona divisione nequit contingere. Denique retorqueo in Ill. Godoy: prius natura notum non potest rectè dividi in prius natura notum secundum se, & prius natura notum quo ad nos iuxta Ill. Godoy *num. 162:* ergo similiter: per se notum non potest rectè dividi in per se notum secundum se, & per se notum quoad nos.

Contra hanc solutionem replicat primo Ill. Godoy *n. 151.* per se notum non est idem, quod secundum se, aut ex na-

tura sua cognoscibile, sed *ly per se* indigentia medij excludit; sed stat excludi hanc indigentiam ex parte obiecti attendita natura ipsius, non autem ex parte intellectus cognoscentis: ergo stat aliquid esse secundum se per se notum, quod ab aliquo intellectu non sit per se, idest, immediate cognoscibile; ac proinde per se notum non est idem, quod notum secundum se. Hanc replicam format Ill. Godoy ex ab ipso iam dictis; ad ipsamque ex à nobis iam dictis respondeo negando maiorem, quæ hic non probat Ill. Godoy, & à nobis probata manet *n. 94. & n. 100.*

Replicat secundo Ill. Godoy *n. cit. 151.* per se notum idem est, quod sine medio est cognoscibile; idest, potens sine medio à se distincto cognosci; sed stat obiectum aliquod posse cognosci quantum est de se sine medio à se distincto, quod tamen non possit à nobis sine medio cognosci: ergo tale obiectum erit secundum se per se notum; nobis autem per se notum non erit. Respondeo distinguendo maiorem: per se notum est, quod sine medio à priori est cognoscibile concedo maiorem; à posteriori nego maiorem; distinguoque minorem: sed stat obiectum aliquod posse cognosci quantum est de se sine medio à priori à se distincto, quod tamen non possit à nobis sine medio à posteriori cognosci concedo minorem; sine medio à priori nego minorem, & suppositum, & nego consequentiam ob dicta *n. 105.*

Replicat tertio Ill. Godoy *n. 152.* *Deum esse sub ratione Deitatis*, est per se notum per nos *n. 19*; sed *Deum esse sub ratione Deitatis* nobis per se notum non est: ergo stat, aliquam veritatem esse secundum se per se notam, quæ nobis per se nota non sit. Probatur minor: nam huic propositioni: *Deus est sub ratione Deitatis*, non statim explicatis terminis assentimur, sed fide, aut medio probativo indigemus ad assensum ei præstandum: ergo *Deum esse sub ratione Deitatis* nobis per se notum non est. Respondeo negando minorem, ad cuius

Respondetur.

109.

Replicat 2 Ill. Godoy.

Respondetur.

110.

Replicat 3 Ill. Godoy.

Respondetur.

probationem nego antecedens pro prima parte, & distingo secundam: medio probativo à posteriori indigemus ad assensum ei præstandum concedo; medio probativo à priori nego, & nego consequentiam; quia ut toties dictum est, ratio per se noti non tollitur per medium à posteriori, sed solum per medium à priori.

111.
Instat Ill.
Godoy 1.

Respondetur.

Contra hanc solutionem instat Ill. Godoy primo *num.* 155: propositio per se nota idem est, quod immediata; sed ratio immediate noti non solum tollitur per medium à priori, sed etiam per medium à posteriori: ergo ratio per se noti per utrumque medium tollitur. Respondeo distinguendo maiore: propositio per se nota idem est, quod immediata immediatione excludente medium à priori concedo maiorem; immediatione excludente medium à posteriori nego maiorem; distingo minorem: ratio immediate noti immediatione excludente utrumque medium, non solum tollitur per medium à priori, sed etiam per medium à posteriori concedo minorem; immediatione excludente medium à priori duntaxat nego minorem, & consequentiam. Solutio claret ex dictis.

112.
Instat Ill.
Godoy 2.

Instat secundo Ill. Godoy *cit.*: veritas petens, & potens quantum est de se non aliter, quam per medium à posteriori cognosci; non esset de se immediata, ac per consequens non esset per se nota secundum se: ergo veritas à nobis non aliter cognoscibilis, quam per medium à posteriori, nobis immediata non est, ac per consequens nobis per se nota esse nequit. Respondeo negando

antecedens, quod potius quam supponere, esset melius probare; quod non facit Ill. Godoy.

Respondetur.

113.
Retorquetur.

Retorqueo denique instantiam: veritas petens, & potens quantum est de se non aliter, quam per medium à posteriori cognosci, esset de se immediata, ac per consequens esset per se nota secundum se: ergo veritas à nobis non aliter cognoscibilis, quam per medium à posteriori, nobis immediata est, ac per consequens est nobis per se nota. Probatur antecedens: veritas petens, & potens quantum est de se, non aliter, quam per medium à posteriori cognosci, esset de se à priori indemonstrabilis, careretque medio à priori probativo: ergo veritas petens, & potens quantum est de se non aliter, quam per medium à posteriori cognosci, esset de se immediata, ac per consequens esset per se nota secundum se. Antecedens est manifestum, & ferè per se nota consequentia.

Maneat ergo verum rectè, & propriè Subtilem Magistrum in hoc puncto locutum fuisse, reiiciendo divisionem illam à D. Thoma traditam, & à Ill. Godoy secutam, propositionis per se notæ in propositionem per se notam secundum se, & propositionem per se notam quoad nos, similiterque sub divisionem illam in per se notam quoad omnes, & per se notam non omnibus, sed sapientibus, quod efficaciter manet statutum doctrina Scoti. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. dist. 3. quæst. 2. ubi ab Scoto agitur.

114.
Manet firma Scoti doctrina.

★ ★ ★

DISPUTATIO

TERTIA.

An Deum esse sit demonstrabile, & quibus demonstrationibus?

§. I.

Deum esse esse cognoscibile fide Divina, Theologico assensu, & fide humana, probatur.

Num. 1

EX dictis habetur: *Deum esse* non esse propositio- nem per se notam, seu nobis non esse sine me- dio cognoscibile; quare ad inquirendum venimus: quo medio sit à nobis cognoscibile? Pro quo scire oportet plura esse media, quibus cog- nosci potest. Naturalia vna, supernatu- ralia alia. Ad naturalia expectant fides humana, & naturalis discursus evidens *propter quid*, seu à priori, & *quia* seu à posteriori. Ad supernaturalia verò fi- des Divina, & assensus Theologicus at- tinent. De his ergo est in presenti diffi- cultas, sequentibus conclusionibus exa- minanda.

2.
1. Conclusio.
Probatur conclusio.

Prima conclusio: *Deum esse fide Di- vina cognoscibile est*. Probatur conclusio: id fide Divina est cognoscibile, quod in scriptura revelatum est; sed *Deum esse* est in scriptura revelatum: ergo *Deum esse* fide Divina est cognoscibile. Mi- nor patet ex Apostolo ad Hæbreos 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est*. Vide alia loca in Ill. Godoy disp. 2. §. 1. n. 3.

3.
Obijcies contra conclusionem.

Obijcies contra hanc conclusio- nem: quidquid fide Divina creditur, creditur, quia Deus revelat; sed *Deum esse* credi nequit, quia Deus revelat: er- go nequit credi fide Divina *Deum esse*. Probatur minor: ut aliquid credatur, quia Deus revelat, debet prius credi, id

Deum revelare; nam prius debet credi *Deum* revelare, quam credatur veritas à Deo revelata; sed non potest credi *Deum* id revelare, quin prius credatur *Deum esse*: ergo *Deum esse* credi ne- quit, quia Deus revelat.

Probatur maior: prius debet credi *Deum esse*, quam esse *Deum* revelan- tem: ergo non potest credi *Deum* id revelare, quin prius credatur veritas à Deo revelata. Confirmatur: quod fide creditur, potest hoc discursu probari: *quidquid Deus revelat, est verum; sed Deus hoc revelat: ergo hoc est verum*; sed *Deum esse* non potest hoc discursu probari: ergo *Deum esse* non potest fide Divi- na cognosci.

Confirma- tur.

Probatur minor: in discursu proba- tivo assensus conclusionis non debet in præmissis haberi; alioquin idem per se ipsum probaretur; sed in hoc discursu: *quidquid Deus revelat, est verum; Deus revelat se existere: ergo Deus existit*, *Deum* existere cognoscitur in præmissis: ergo *Deum esse* non potest hoc discursu pro- bari. Probatur minor: non potest quis assentiri huic propositioni: *Deus revelat*, quin prius assentiatur huic: *Deus existit*; sed vna ex præmissis est hæc: *Deus revelat se existere*: ergo in hoc discursu: *quidquid Deus revelat est verum; Deus revelat se existere: ergo Deus existit, Deum existere*, cognoscitur in præ- missis.

4.
Respondetur.

Respondeo ad argumentum negando minorem primi syllogismi, & secundi, & distinguendo antecedens probationis: prius debet credi virtualiter, vel implicite Deum esse, quam esse Deum revelantem concedo antecedens; formaliter, & expressè nego antecedens, & distinguo similiter consequens. Cum ergo Deum revelare supponat, & includat Deum esse, qui formaliter credit Deum revelare, virtualiter credit Deum esse: nec hoc tollit, Deum esse posse formaliter credi, quia Deus revelat; nam terminatio implicita terminata ad Deum esse, ex eo, quod credatur Deum revelare, non impedit expressam, & formalem terminationem a d Deum esse, quod patebit ex solutione confirmationis.

5.
Respondetur ad confirmationem.

Ad confirmationem respondeo negando minorem primi syllogismi, & distinguendo maiorem secundi: assensus conclusionis non debet in præmissis haberi formaliter, & expressè concedo maiorem; virtualiter, & implicite nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. In præmissis namque assensus conclusionis nequit formaliter contineri ob rationem datam, sed necessarium est, ut implicite contineatur; alioquin ex illis non inferretur. Vnde, quia in hac præmissa: *Deus revelat se existere*, virtualiter continetur hæc conclusio: *Deus existit*, veritas huius conclusionis est implicite credita, ut in præmissa continetur, & expressè credita, ut ex illa educitur, & ut sic deducta, assensus terminatur ad illam. Hoc claret in assensu cuiuscunque conclusionis.

6.
Dices.

Dices: nequit quis cognoscere conclusionem, quin prius cognoscat præmissas: ergo nequit cognosci hæc conclusio: *Deus existit*, quin prius cognoscat præmissas, ex quibus infertur; sed una præmissa est hæc: *quidquid Deus revelat, est verum*: ergo prius debet cognoscere hanc præmissam. Tunc sic; sed nequit cognosci hæc præmissa, quin prius cognoscatur, *Deum esse*: ergo an-

tequam Deum esse fide Divina cognoscatur, cognoscitur Deum esse. Probat hæc consequentia: post cognitionem præmissarum cognoscitur fide Divina Deum esse; sed ante cognitionem præmissarum cognoscitur Deum esse: ergo antequam Deum esse fide Divina cognoscatur, cognoscitur Deum esse.

7.
Respondetur.

Respondeo distinguendo antecedens: nequit quis cognoscere conclusionem, ut illatam ex præmissis, quin prius cognoscat præmissas concedo antecedens; ut suppositam in præmissis nego antecedens, & distinguo similiter consequens. Concedo minorem, & distinguo similiter consequens; distinguo suppositam: nequit cognosci hæc præmissa, quin prius cognoscatur Deum esse, eo modo, quo Deum esse supponitur in præmissa concedo; modo, quo infertur ex præmissa sub distinguo: virtualiter, vel implicite concedo; formaliter, & expressè nego; & distinguo consequens: ergo antequam Deum esse fide Divina cognoscatur, cognoscitur Deum esse cognitione naturali concedo consequentiam; cognitione per fidem nego consequentiam, ex quo patet ad probationem.

8.
Explicatur solutio

Itaque *Deum esse*, & est conclusio illata ex supra dictis præmissis, & est quid suppositum in illis. Ut conclusio, cognoscitur cognitione per fidem formaliter, & expressè, quo modo post præmissas cognoscitur. Ut quid suppositum in præmissis, cognoscitur cognitione naturali, quo modo ante præmissas cognoscitur. Nec est in conveniens, *Deum esse* cognosci cognitione naturali, priusquam cognitione per fidem cognoscatur, imò hoc est necessarium; nam impossibile est, quod cognoscatur per fidem *Deum esse*, quia Deus revelavit, quin prius cognoscatur, saltem cognitione naturali, esse Deum; hoc enim supponitur in præmissa: *Deus revelavit*.

9.
Dices.

Dices: quod fide Divina cognoscitur, non potest cognosci naturaliter; sed *Deum esse* fide Divina cognoscitur: ergo non potest cognosci naturaliter.

Nota ante
solutionē.

Nota ante solutionem: esse aliqua, quæ per se attinent ad fidem ita, ut alio modo non sunt cognoscibilia per se, ut Incarnatio, Trinitas, &c. Alia esse, quæ per accidens attinent ad fidem, quia per se sunt alio modo cognoscibilia, ut hæc propositio: *Deus existit*, quæ naturaliter cognosci potest, quare non est articulus fidei, per se attinens ad fidem, sed per accidens; unde dicitur præambula ad fidem, seu fundamentum, vel vasis cæterorum ad fidem pertinentiū. Hoc notato respondeo distinguendo maiorem: quod fide Divina cognoscitur, & per se attinet ad fidem concedo maiorem; & per accidens attinet nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam.

Responde-
tur.

10.
2. Conclu-
sio.
Probatur
conclusio.

Secunda conclusio: *Deum esse cognoscibile est assensu Theologico*. Probatur: id cognoscitur assensu Theologico, quod deducitur ex vna præmissa naturali, & alia de fide; sed sic est cognoscibile *Deum esse*: ergo *Deum esse* cognoscibile est assensu Theologico. Probatur minor: in hoc syllogismo: *Omne ens necessarium existit, sed Deus est ens necessarium: ergo Deus existit*; *Deum esse* deducitur ex vna præmissa naturali, quæ est maior, & alia de fide, quæ est minor: ergo sic est cognoscibile *Deum esse*.

11.
Obijcies
contra cō-
clusionem.

Obijcies: nullum argumentum probat, quod in præmissis supponitur; sed omne argumentum Theologicum supponit in aliqua præmissa *Deum esse*: ergo *Deum esse* non est cognoscibile assensu Theologico. Probatur minor: in quocumque argumento Theologico, vna præmissa est fide credita propter Dei auctoritatem; sed hæc præmissa supponit *Deum esse*: ergo omne argumentum Theologicum supponit in aliqua præmissa *Deum esse*.

Responde-
tur 1.
Responde-
tur 2.

Respondeo primo ut in num. 4. 5. 7. & 8. Respondeo secundo distinguendo maiorem: nullum argumentum probat, quod in præmissis supponitur, eo modo, quo supponitur concedo maiorem; modo, quo non supponitur nego maiorem; distinguo minorem: omne

argumentum Theologicum supponit suppositione naturali, vel fidei in aliqua præmissa *Deum esse* concedo minorem; suppositione Theologica nego minorem, & consequentiam. Ad probationem concedo maiorem, & distinguo similiter minorem proportionem servata; negoque consequentiam. Certum enim est: omne argumentum Theologicum supponere in præmissa revelata *Deum esse*, suppositione fidei; cæterum hoc non obest, ut Theologicè probeatur, quia Theologicè in nulla præmissa supponitur. Fiatque clara retorsio ex dictis num. 8.

Tertia conclusio: *Deum esse est fide humana cognoscibile*: Probatur: id cognoscitur fide humana, quod creditur homini magnæ auctoritatis, & nimie veraci testificanti; sed potest homo nimie verax, magnæ que auctoritatis testificari *Deum esse*, me que illi credere: ergo *Deum esse* potest fide humana cognosci.

12.

3. Conclu-
sio.
Probatur
conclusio.

§. II.

Deum posse viribus naturæ aliqua ratione cognosci, fides Catholica est.

Prima conclusio: *ratione naturali potest cognosci Deus esse*. Hæc conclusio extra controversiam est apud Theologos, ut ait Ill. Godoy in presenti num. 1. Imò conclusio est de fide, constatque ex Psalmo 18. *Cæli enarrant gloriam Dei*, & ex Sap. 13. *A magnitudine speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri*. Onitto alia loca in Smiling videnda. Rationes autem pro cōclusionem declarabimus §. 5.

13.

1. Conclu-
sio.

Obijcies primo: Augustinum lib. 2. de Civitate Dei, cap. 7. & Prosperum lib. 2. de vocatione gentium, cap. 17. quorum verba adducit Ill. Godoy n. 6. & 7. asserentes: *Deum esse* non posse à nobis

14

Obijcies 1
contra cō-
clusionem

Respondetur 1.

viatoribus cognosci sine auxilio Dei: ergo naturaliter nequit cognosci. Respondeo primo: Patres loqui de auxilio generali Dei, ut authoris naturæ, quod non tollit cognitionem esse naturalē. Respondeo secundo: loqui de cognitione Dei, qualiter ad salutem oportet, ad quam vires naturæ non sufficiunt.

Respondetur 2.

15. Obijcies 2 contra conclusionem.

Respondetur.

Obijcies secundo: causa æquivoca non potest cognosci per effectum; nihil enim potest per sibi dissimile cognosci: ergo nec Deus per creaturas: ergo nec ratione naturali. Respondeo distinguendo antecedens: non potest cognosci quo ad quid est, concedo antecedens; quoad an est, nego antecedens; distinguo similiter probationem imbitam, & nego utramque consequentiam. Vel similiter distinguo. Licet enim per effectum non cognoscatur causa æquivoca quoad quid est ob dissimilitudinem eorum; tamen ob dependentiam effectus à causa, quamvis æquivoca, effectus ducit in cognitionem causæ quoad an est, sicut opus externum in cognitionem artificis, ex quo fieri potest retorsio.

16. Obijcies 3

Respondetur.

Obijcies tertio: cognitio supponit species obiecti cogniti: ergo si Deus ex creaturis cognoscitur, mediante specie cognoscitur; sed species debet assimilari cum obiecto representato: ergo cum nulla detur species creata similis Deo, nullo modo ex creaturis possumus in cognitionem Dei venire. Respondeo concedendo antecedens, & consequentiam, & distinguendo minorem: eo modo, quæ representat, concedo minorem; alio modo nego minorem, & consequentiam. Species itaque, per quam Deum cognoscimus, representat Deum quoad an est, sicque Deo intentionaliter assimilatur, ipsumque sic intelligibiliter continet.

Respondetur aliter.

Aliter distinguo minorem: species immediata obiecti, & pro ut in se, debet assimilari cum obiecto representato concedo minorem; mediata, & in alio nego minorem, & consequentiam.

Species enim, per quam Deum cognoscimus, non est immediata Dei, sed immediate representat creaturas, & in illis Deum, ut illarum causam, quare sufficit, ut assimileretur cum creatura, cuius est immediata species, & claret exemplo operis externi respectu artificis, ut in num. 15.

Obijcies quarto: phantasma se habet ad intellectum, sicut sensibilia ad sensum; sed sensus nihil potest attingere, nisi sit sensibile: ergo nec intellectus, nisi sit phantasiabile: atqui de existentia Dei nulla datur phantasma: ergo ratione naturali non potest cognosci Deum esse. Respondeo negando maiorem: nam quod sensus nihil attingat, quod non sit sensibile, provenit ex eo, quod sensus non sit abstractivus; at intellectus est abstractivus, quare etiam spirituale, & immateriale cognoscere valet.

Obijcies quinto: causa nequit cognosci per effectum sibi in proportionatum, ab illaque deficientem; sed effectus Dei sunt in proportionati Deo, ab eo que deficientes; nam Deus est infinitus; creaturæ verò finitæ, in quo est impropertio, & deficientia infinita: ergo ratione naturali non potest cognosci Deum esse. Respondeo distinguendo maiorem: causa nequit cognosci quoad quid est per effectum sibi impropertionatum, ab illaque deficientem concedo maiorem; quoad an est nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Solutio claret ex dictis n. 15.

Dices primo: effectus existens non necessario petit causam existentem, ut claret in prole genita medio semine deciso post quam generans est mortuum; ergo ex effectibus Dei, nequit cognosci illius existentia. Respondeo distinguendo antecedens: effectus existens non necessario petit causam existentem absolute secundum rationem causæ ut sic concedo antecedens; non petit causam primam existentem nego antecedens, & consequentiam; nam

17. Obijcies 4

Respondetur.

18. Obijcies 5

Respondetur.

19. Dices 1.

Respondetur.

ficut effectus necessario petit causam, quæ saltem aliquando extiterit; ita petit causam primam necessario existentem, quia ipsi, utpotè primæ, simpliciter repugnat aliquando extitisse, & de facto non existere.

20.
Dices 2.

Dices secundo: ex effectum impropor-
tionato, à causa que deficiente, nequit cognosci causa quoad an est: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: ex imagine impropor-
tionata, ab exemplarique deficiente, nequit cognosci exemplar quoad an est: ergo ex effectum impropor-
tionato, à causa que deficiente, nequit cognosci causa quoad an est. Probatur antecedens: in homine est imago Dei ut Trini; sed ex tali imagine, utpotè impropor-
tionata, deficienteque à Trinitate, nequit Trinitas quoad an est cognosci: ergo ex imagine impropor-
tionata, ab exemplarique deficiente, nequit cognosci exemplar quoad an est.

21.
Noto 1.
ante solu-
tionem.

Noto 2.

Noto primo ante solutionem: quod imago dicit similitudinem, & expræ-
sionem ab alio; idest, quod imago cau-
setur, vel procedat ab eo, cuius est ima-
go. Noto secundo: quod & si creaturæ causentur à Deo Vno, & Trino, per se tamen non exigunt Trinitatem in principio, sed tantum per se à Deo, ut Vno, dependent; nam quamvis Deus Trinus non esset, ab ipso, ut Vno, pos-
sent creaturæ causari. His notatis.

22.
Respondetur.

Respondetur ad argumentum distin-
guendo maiorem: in homine est ima-
go Dei, ut Trini, quasi per accidens, scilicet, quia est imago per se Dei, ut unius, cuius natura est una in tribus, concedo maiorem; est imago per se Dei, ut Trini, nego maiorem; distinguo minorem: quia impropor-
tionata, & deficiens est nego minorem; quia non est imago per se concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque homo non est imago per se Trinitatis, quia à Trinitate in causari non dependet per se; est tamen imago per se Dei, ut unius, quia ab hoc per se dependet in causari; unde hæc est ratio, cur ex homine

cognoscatur *Deum esse*, non verò esse Trinitatem.

23.
Obijcies 6

Respondetur.

Obijcies sexto: creaturæ sunt con-
tingentes; sed ex effectum contingen-
te non inferitur causa necessaria: ergo ratione naturali non potest cognosci *Deum esse*. Respondetur distinguendo minorem: non inferitur causa necessa-
ria, ut necessaria concedo minorem; non inferitur causa prima nego minorem, & consequentiam; nam hoc ipso quod sint effectus, & si contingentes, infe-
runt ob dependentiam primam cau-
sam, & ex hoc, quod sit prima, inferitur quod sit necessaria.

24.
2. Conclu-
sio.

Secunda conclusio: *Deum esse potest ratione naturali, evidenti cognosci*. Ita omnes Theologi, contra aliquos, quos cit. Smising in præsentia, quorum sen-
tentia erronea in fide vocatur à Valen-
tia, temeraria, & minimè in fide tuta à Molina, errori proxima à Suarez, hæ-
retica ab aliquibus, quorum censuras reprobant Quiròs tom. 1. tract. 2. disp. 13. §. 1. num. 5, & Smising in præ-
sentia §. 4. num. 61. Sed quidquid sit de hoc, conclusio est communiter certa, & ex Scriptura manet probata per dicta n. 13, rationibusque probabitur per dicenda.

25.
Obijcies 1

Obijcies primo: quod evidenter cog-
noscitur, à nullo negari potest; nam cognitio evidens est demonstratio, quæ est syllogismus necessarius, & evidens; sed Deum esse quidam negarunt, ut est in Psalmo 13. *Dixit insipiens in corde suo non est Deus*: ergo Deum esse non potest ratione naturali evidenti cognosci. Respondetur distinguendo maiorem: à nullo negari potest, quod evidenter cognoscitur sapienter, & rationabiliter concedo maiorem; insipienter, & pro-
terve nego maiorem; distinguo simili-
ter minorem, & nego consequentiam.

Respondetur.

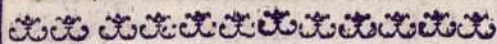
Obijcies secundo: de eodem obie-
cto nequit dari fides, & scientia; sed de hac propositione: *Deus est* datur fides ex dictis §. 1. n. 2: ergo de ipsa nequit dari scientia: ergo nec cognitio evi-
dens. Respondetur distinguendo maio-

26.
Obijcies 2

Respondetur.

rem: de eodem obiecto nequit dari fides actualis, & scientia concedo maiorem; fides habitualis, & scientia nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Fides itaque habitualis non opponitur immediate scientiæ actuali, ideò simul compati queunt; fides autem actualis, & actualis scientia opponuntur immediate, quia una est obscura, & alia evidens; quare hæc tantum compati nequeunt, ex quo nihil contra nos.

§. III.

Prima pars disputationis resolvitur.

27.
1. Conclusio.

Prima conclusio: *Deum esse potest cognoscere ratione naturali, evidenti, demonstrativa, à posteriori.* Est etiam communis conclusio, quam habet Ill. Godoy n. 72, ipsamque probant loca Scripturæ posita §. 2. n. 2, & ipsam probabunt rationes §. 8, & 9, declarandæ. Argumenta contra hanc conclusionem soluta manent §. antecedenti.

28.
2. Conclusio.

Secunda conclusio: *Deum esse est secundum se à priori demonstrabile de Deo, si existentia virtualiter ab essentia distinguatur.* Hæc conclusio est apud Scotum clarissima in eius principiis, eamque necessario defendunt Scotistæ omnes, qui tuentur: existentiam non esse de quidditate Dei, quæ opinio mihi est probabilior. Conclusio tamen est contra Ill. Godoy n. 31. & probatur primo: prædicatum cuiuscunque rei supponens essentiam rei, est à priori secundum se demonstrabile per talem essentiam; sed existentia supponit essentiam Dei, si virtualiter ab illa distinguitur: ergo *Deum esse* est secundum se à priori demonstrabile de Deo, si existentia virtualiter ab essentia distinguatur. Maior, & consequentia tenent. Minor vero probatur: si existentia virtualiter dis-

Probatur
1. conclusio.

tinguitur ab essentia, supponit essentiam; nam prior est essentia quocunque prædicato ab ipsa virtualiter distincto, ut omnes fatentur: ergo existentia supponit essentiam Dei, si virtualiter ab illa distinguitur.

Probatur secundo conclusio doctrina Ill. Godoy: si existentia virtualiter distinguitur ab essentia, existentia non est Dei essentia: ergo supponit essentiam Dei: ergo potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se. Probatur hæc consequentia: existentiam Divinam supponere Dei essentiam sufficit, ut possit demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se; sed si existentia virtualiter distinguitur ab essentia, supponit essentiam Dei: ergo potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se. Minor, & consequentia tenent.

Maior autem probatur primo: ideò iuxta Ill. Godoy disp. antecedenti n. 48. primum Dei attributum potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se, quia licet non supponat aliud attributum prius, supponit tamen essentiam: ergo existentiam Divinam supponere Dei essentiam sufficit, ut possit demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se. Probatur secundo prædicta maior: ideò iuxta Ill. Godoy cit. & disp. 22. de scientia Dei, ratio naturæ intellectualis potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se per conceptum immaterialitatis, quia licet ratio naturæ intellectualis non supponat attributum aliquod prius, supponit tamen conceptum immaterialitatis priorem: ergo existentiam Divinam supponere Dei essentiam sufficit, ut possit demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se.

Confirmatur, & augetur difficultas in doctrina ipsius Ill. Godoy: si existentia virtualiter distinguitur ab essentia Dei, existentia non est Dei essentia: ergo ad summum erit primum attributum Dei: ergo potest demonstrari de

29.
Probatur
2. conclusio doctrina Ill. Godoy.

Maior probatur 1.

Secundo.

30.
Confirmatur, & augetur difficultas in doctrina

Deo Ill. Godoy

Deo demonstratione à priori secundū se. Antecedens est evidens. Prima consequentia legitima. Secunda verò probatur: primum attributum Dei potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se, vt habet Ill. Godoy *disp. precedenti n. 48.* sed si existētia virtualiter distinguitur ab essentia Dei, ad summum erit primū Dei attributum: ergo si existentia virtualiter distinguitur ab essentia Dei, potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundū se.

31.
Probatur
3. conclusio doctrina Ill. Godoy.

Probatur tertio conclusio doctrina ipsius Ill. Godoy: supposito quod existentia virtualiter distinguatur ab essentia, non potest negari, existentiam habere virtuale principii: ergo illa distinctione supposita dicendum est consequenter: existentiam posse demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se. Antecedens, & consequentia sunt ad litteram Ill. Godoy, qui *disp. precedenti n. 46.* hoc entimemate impugnatur responsionē Bañez defendentis existentiam Dei non esse demonstrabilem demonstratione à priori secundum se.

32.
Arguit I.
Ill. Godoy

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 32. *Deum existere* est per se notum secundum se; sed propositio per se nota secundum se non potest demonstrari à priori per medium secundum se: ergo sic non potest demonstrari existentia de Deo. Respondeo primo negando maiorem, cuius falsitas declarata est *disp. antecedenti*: tūc, rationibus fundamentalibus §. 3. tūc rationibus destruentibus fundamentū Ill. Godoy §. 4. tūc denique: solutionibus ad fundamentum Ill. Godoy adhibitis §. 5. Respondeo secundo distinguendo maiorem: *Deum existere* est per se notum secundum se, si existentia virtualiter non distinguitur ab essentia omitto maiorem; si distinguitur virtualiter ab illa nego maiorem; concedo minorem, & distinguo consequens: ergo non potest demonstrari à priori existentia de Deo, si existentia non distinguitur virtualiter ab essentia omitto cōsequens; si distinguitur ab illa virtualiter nego consequentiam.

Responde-
tur 1.

Responde-
tur 2.

Arguitur secundo ex eodem cit. esto existentia non sit primum prædicatum, Dei essentiam metaphysicè cōstituens, inter illam, & essentiam nullum prædicatum mediat virtualiter ab vtraque distinctum, ratione cuius existētia Deo conveniat; sed demonstratio à priori secundum se alicuius prædicati procedit per medium saltem virtualiter distinctum à subiecto, de quo fit demonstratio, & à prædicato, quod demonstratur: ergo existentia nequit demonstrari de Deo hoc demonstrationis genere.

Respondeo ad argumentum omīssa maiori (ipsa namque negata, vt nos negare possemus, totū ruit) negando minorem; quia ad demonstrationem à priori secundum se alicuius prædicati, sufficit, quod procedat per essentiam, vt medium quomodo cumque distinctum à subiecto, de quo fit demonstratio. Hæc solutio est iuxta opinionem asserentem: diffinitionem, & diffinitum non distingui formaliter, vel virtualiter; sed solum penes implicitum, & explicitum, seu alia distinctione, & quia hæc videtur opinio Ill. Godoy iuxta argumentum factum; in hac nitendo opinione.

Retorqueo primo contra ipsum argumentum: esto primum attributū Dei non sit primum prædicatum, Dei essentiam metaphysicè constituens; inter illud, & essentiam nullum prædicatum mediat virtualiter ab utroque distinctum, ratione cuius primum attributū Deo cōueniat; sed demonstratio à priori secundum se alicuius prædicati procedit per medium saltem virtualiter distinctum à subiecto, de quo fit demonstratio, & à prædicato, quod demonstratur: ergo primum attributum nequit demonstrari de Deo hoc demonstrationis genere, quod est contra Ill. Godoy num. 29.

Retorqueo secundo: esto ratio naturæ intellectualis non sit primum prædicatum, Dei essentiam metaphysicè constituens, inter illam, & conceptum immaterialitatis nullum prædicatum

33.
Arguit 2.
Ill. Godoy

Responde-
tur 1.

34.
Retorque-
tur 1. ar-
gumentū.

35.
Retorque-
tur 2.

mediat virtualiter ab vtraque distinctū, ratione cuius ratio naturæ intellectualis Deo conveniat; sed demonstratio à priori secundum se alicuius prædicati procedit per mediū saltem virtualiter distinctum à subiecto, de quo fit demonstratio, & prædicato, quod demonstratur: ergo ratio naturæ intellectualis nequit demonstrari de Deo hoc demonstrationis genere, quod etiā est contra Ill. Godoy *cit. n. 29*. Nescio certè, quid possit ad hæc respondere, cū ni fallor, videatur inconsequentè procedere Ill. Godoy.

36.
Retorqueo
3.

Retorqueo tertio: si existentia est virtualiter distincta ab essentia, mediat inter existentiam, & Deum sufficiens medium, ut existentia demonstratur de Deo demonstratione à priori secundum se: ergo ruit doctrina Ill. Godoy. Probatur antecedens: nam iuxta Arist. 6. *Metaphysicæ, cap. 1. & 2. de anima, cap. 2. & primo Posteriorum, cap. 17.* diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima, & à priori; imò hoc docuit D. Thomas 1. *contra Gentiles, cap. 25.* dicente: principium demonstrationis est diffinitio eiusdem, de quo fit demonstratio; sed si existentia est virtualiter distincta ab essentia, mediat inter Deum, & existentiam diffinitio subiecti, scilicet Dei: ergo si existentia est virtualiter distincta ab essentia, mediat inter existentiam, & Deum sufficiens medium, ut existentia demonstratur de Deo demonstratione à priori secundum se.

37.
Respondetur 2. ad argumentum.

Secundo potest responderi ad argumentum prædictum distinguendo maiorem: estò existentia non sit primum prædicatum Dei essentiam metaphysicè constituens, inter illam, & essentiam nullum prædicatum mediat, & tamen mediat ipsa essentia concedo maiorem; nec mediat nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam; quia essentia, quæ mediat inter subiectum, de quo fit demonstratio, scilicet Deo, & prædicatum, quod demonstratur, scilicet, existen-

tia, est virtualiter, vel formaliter distincta ab vtroque iuxta probabilem opinionem, & si non probabilior.

Arguitur tertio ex eodem *cit.* prima passio non potest de subiecto demonstrari demonstratione à priori secundum se, quia inter illam, & subiectum, inspecta secundum se, medium non intercedit; sed hæc ratio omnino militat in existentia Divina, estò per rationem distinguatur ab essentia: ergo adhuc prædicta distinctione admissa non potest demonstrari de Deo demonstratione secundum se.

Respondeo ad argumentum negando maiorem, & probationem imbibitam, quia inter primam passionem, & subiectum mediat essentia, quæ, quomodocumque distincta à subiecto iuxta varias opiniones, est sufficiens medium, ut prima passio demonstratur de subiecto demonstratione à priori secundum se, ut fatetur Ill. Godoy expressè *disp. præcedenti n. 48.* ex quo clara in ipsum efformari valet retorasio ob inconsequentiam, qua videtur procedere. Fiat ergo retorasio per dicta *n. 34.* ultra quod.

Contra ipsum retorqueo argumentum: diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima, & à priori ex Arist. & D. Thoma *cit. n. 36.* sed est medium in tali demonstratione respectu primæ passionis, vel primi attributi duntaxat: ergo prima passio, primumve attributum est à priori demonstrabile per diffinitionem subiecti. Atqui supposita distinctione virtuali existentie ab essentia, existentia ad summum potest esse primum attributum Dei: ergo supposita tali distinctione existentia est per essentiam à priori demonstrabilis: ergo licet inter existentiam, & essentiam nullum mediet prædicatum, ratione cuius possit existentia demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se; inter ipsam tamen, & subiectum, scilicet Deū, intercedit aliquod prædicatum, nempe diffinitio subiecti

38.
Arguit 2.

39.
Respondetur.

40.
Retorque-
tur.

Contra 2.

ratione cuius possit demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se.

Maiores patet. Minor est doctrina Ill. Godoy asserentis: attributa Deo convenire cum virtuali ordine, vñ altero mediante, sicut increatis, ut habet *disp. anteced. n. 134.* & est generaliter doctrina illius. Consequentia est legitima, & cetera vera, praesertim in ipsius principiis, quae cum hac doctrina concordare non videntur.

§. IV.

Statuitur tertia conclusio, & probatur.

41.
Tertia conclusio.

Tertia conclusio: Licet existentia distinguatur virtualiter ab essentia, Deum esse non est nobis demonstrativè à priori cognoscibile. Sic communiter Theologi contra Ill. Godoy in praesenti n. 31. asserentem: quod si existentia virtualiter distinguitur ab essentia, non potest demonstrari demonstratione à priori secundum se; bene tamen quoad nos, quod omnibus Theologis est absque dubio contrarium, & nihil conforme Patribus, qui tantum ex effectibus Deum esse probare conantur.

42.
Probatur
1. conclusio.

Probatur primo conclusio contra Ill. Godoy: ad demonstrationem à priori necessario requiritur, quod intellectus demonstrans sit clarè cognoscens medium talis demonstrationis, quod est conceptus quidditativus subiecti; sed in hoc statu non potest noster intellectus clarè cognoscere tale medium, scilicet, conceptum quidditativum Dei, & si existentia virtualiter distinguatur ab essentia: ergo adhuc hac distinctione data: Deum esse non est à priori nobis demonstrabile. Minor supponitur ab omnibus. Maior verò probatur ex Philosoph. 6. *Metaphysica, cap. 1. 2. de anima, cap. 2. 1. Post. cap. 17.* asserente: definitionem subiecti esse medium in demonstratione potissima, & à priori: ergo ad demonstrationem à priori necessario requiritur, quod intellectus demonstrans sit clarè cognoscens medium talis demonstrationis, quod est conceptus quidditativus subiecti. Probatur consequentia: ne-

quit clarè cognosci conclusio demonstrata, quin clarè cognoscatur medium, quia nequit clarè cognosci conclusio, quin clarè cognoscantur praemissae, & consequenter medium in utraque reperiuntur; sed pertinet definitio subiecti est medium in demonstratione potissima, & à priori: ergo ad demonstrationem à priori necessario requiritur, quod intellectus demonstrans sit clarè cognoscens medium talis demonstrationis, quod est conceptus quidditativus subiecti.

Dices cum doctrina Ill. Godoy: definitionem subiecti tantum esse medium in demonstratione à priori primae passionis de subiecto; non verò ceterarum passionum; nam tertia demonstratur à priori per secundam, & secunda per primam, ut habet *disp. antecedenti n. 134.* & hoc modo Deum esse à nobis esse à priori demonstrabile, videtur insinuari in praesenti n. 44. & 46. & constabit clarius ex dicendis num. 53.

Contra primo: & si tertia passio demonstratur à priori per secundam, & secunda per primam, nulla tamen potest à priori demonstrari, quin intellectus demonstrans clarè cognoscat conceptum quidditativum subiecti: ergo solutio non tollit efficaciam nostrae probationis. Probatur antecedens: & si tertia passio demonstratur à priori per secundam, & secunda per primam, nulla tamen potest à priori demonstrari, quin intellectus demonstrans possit resolvere medium talis demonstrationis (quod est principium proximum, ex quo procedit conclusio demonstrata) in conceptum quidditativum subiecti; sed hoc repugnat sine clara cognitione talis conceptus: ergo & si tertia passio demonstratur à priori per secundam, & secunda per primam, nulla tamen potest à priori demonstrari, quin intellectus demonstrans clarè cognoscat conceptum quidditativum subiecti.

Probatur maior primo: ad demonstrationem à priori necessario requiritur resolutio in prima principia; sed definitio subiecti est primum prin-

43.
Dices cum
doctrina
Ill. Godoy

44.
Contra I.

45.
Maior pro
batur.

46. *Prob. 2.* cipium omnium suarum passionum: ergo & si tertia passio demonstretur à priori per secundam, & secunda per primam, nulla tamen potest à priori demonstrari, quin intellectus demonstrans clarè cognoscat conceptum quidditativum subiecti. Maior est diffinitio demonstrationis tradita à Philosopho 1. *Post. cap. 2.* dicente: *Demonstrationem esse syllogisimum ex præmissis veris, & primis, & 1. Topic. cap. 1.* addit: aut ex talibus, quæ per aliqua prima, & vera suæ cognitionis principium sumpserunt. Minor negabilis non est. Consequentia certa.

Probatur secundo dicta maior: si tertia, vel secunda passio à priori possit demonstrari, quin possit fieri resolutio in conceptum quidditativum subiecti, vel non esset resolvable talis demonstratio, vel resolutio abibit infinitum, vel resolvetur in fidem humanam, aut Divinam, aliud vè medium probabile; sed primū est falsum, quia talis demonstratio non est primum principium, quod est tantū irresolvable; secundum est impossibile; quia processus in infinitū repugnat; tertium est contra naturam demonstratio nis, quæ est cognitio clara, evidens, & certa: ergo & si tertia passio demonstretur à priori per secundam, & secunda per primam, nulla tamen potest à priori demonstrari, quin intellectus demonstrans clarè cognoscat cōceptum quidditativum subiecti.

47. *Contra 2.* Contra secundo: licet in demonstratione, in qua prima passio demonstratur per primam proximè, & formalitèr nō assumatur pro medio diffinitio subiecti, sed diffinitio primæ passionis, nequit evidentèr cognosci secunda passio demonstrata, quin evidentèr cognoscatur prima, quæ est medium talis demonstrationis *ex dictis n. 42*; sed nequit prima passio evidentèr cognosci, quin cognoscatur evidentèr diffinitio subiecti: ergo admissio ordine demonstrationis ab ill. Godoy posito nulla potest esse demonstratio sine evidente cognitione diffinitionis subiecti: ergo non est ad rem solutio prædicta.

48. Probatur minor: nequit prima passio evidentèr cognosci, quin cognoscatur, vel per diffinitionem subiecti, tamquā per medium, vel per aliud resolvable in talem diffinitionem; sed quomodocūque debet evidentèr cognosci diffinitio subiecti, vt omnibus claret: ergo nequit prima passio evidentèr cognosci, quin cognoscatur evidentèr diffinitio subiecti.

49. *Dices pro Ill. Godoy* Dices pro Ill. Godoy: verum esse primam passionem non posse evidentèr cognosci à priori, quin evidentèr cognoscatur diffinitio subiecti; posse tamen evidentèr cognosci à posteriori, per aliud medium, & per illam sic cognitā demonstrari à priori secundam passionem.

50. *Contra. Antecedens probatur I.* Contra: implicat, quod prima passio cognita per medium sit ratio demonstrandi à priori secundam passionem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: implicat, quod prima passio cognita cum repugnante ad esse rationem demonstrandi à priori, sit ratio demonstrandi à priori; sed cognita per medium, cognoscitur cum repugnante ad esse talem rationem: ergo implicat, quod prima passio cognita per medium sit ratio demonstrandi à priori secundam passionem. Maior constat: nam implicat, quod animal cognoscatur cum repugnante ad esse speciem, differentiam, proprium, &c. & quod sit species, proprium, differentia, &c. ex quo constabit maior in infinitis exemplis. Minor patet: nam ratio à priori demonstrandi debet esse sine medio cognita, quod clarissimè patebit ex sequenti probatione. Consequentia optimè infertur.

51. *Probatur 2.* Probatur secundo dictum antecedens: quod est ratio demonstrandi à priori; est per se notū; sed implicat quod prima passio cognita per mediū sit per se nota: ergo implicat, quod prima passio cognita per mediū sit ratio demonstrandi à priori secundam passionem. Consequentia benè est illata vi formæ. Minor patet *ex §. I. huius disputationis. Ma-*

ior est vera. Constatbitque ex secunda probatione nostræ conclusionis.

§2.
*Respondet
Ill. Godoy
ad proba-
tionem no-
stræ conclu-
sionis.*

Respondet iam Ill. Godoy n. 44. ad probationem nostræ conclusionis, respondet in materia, sed ad formā (vt melius intelligatur) eius respōsionem distinguendo maiore, reduco: ad demonstrationem à priori requiritur quod intellectus demonstrans sit clarè cognoscens mediū talis demonstrationis, quod est conceptus quidditativus subiecti imperfectus, & connotativus concedo maiorem; perfectus nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Ad probationē ex Philosopho similiter distinguo: diffinitio imperfecta, & connotativa est medium in demonstratione potissima, & à priori, concedo; diffinitio perfecta, & connotativa est medium in demonstratione potissima, & à priori nego.

§3.

Itaque ad demonstrandum à priori existentiam Dei non requiritur in demonstrante conceptus quidditativus Dei perfectus; hunc enim in via habere non possumus; alioquin Deum quidditative cognosceremus, sed sufficit talis conceptus imperfectus, & connotativus; qui ex naturæ viribus haberi potest, cognoscendo Deum esse ens à se, actum purum, summèque actualē. Hoc parificat in Theologia, & Metaphysica: vtraque enim demonstrat de Deo plura attributa, alioquin neutra esset scientia; sed ad hanc demonstrationem sufficit conceptus quidditativus Dei imperfectus, & connotativus: ergo idē sufficit, vt existentia de Deo à priori demonstretur.

§4.

Aliter ex doctrina Ill. Godoy potest distingui prædicta maior: ad demonstrationem Dei perfectissimam requiritur, quod intellectus demonstrans sit clarè cognoscens mediū talis demonstrationis, quod est conceptus quidditativus subiecti concedo maiore; ad demonstrationem Dei imperfectam nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens, & probationē ex Philosopho. Demonstrationem perfe-

ctissimam vocat Ill. Godoy illam, quæ petit ultimo resolvi in diffinitionē subiecti, sicque nequit à nobis existentia Dei à priori demonstrari, vt est certum. Imperfectā vocat illam, quando Deum v. g. ex effectibus cognoscimus, & de illo sic cognito aliquid demonstratur. Sic Ill. Godoy.

Insurgo primo destruendo primam respōsionem: prædicta distinctio est terminorū abusio: ergo ruit. Probatur antecedens: demonstratio ex suo conceptu secundū Philosophū cit. est cognitio clara, & evidens, habens pro medio, vel diffinitionem subiecti, vel aliud in ipsam resolvable, nitensque in aliqua præmissa per se nota; sed cognitio conceptus quidditativi Dei imperfecti, & connotativi non habet pro medio diffinitionē subiecti, nec aliud in ipsam à nobis resolvable, neque nititur in aliqua præmissa per se nota, vt cōcedit Ill. Godoy: ergo talis cognitio non est demonstratio: ergo eam demonstrationem appellare, est terminorum abusio.

Secundo destruo rationē Ill. Godoy: & si viator possit habere conceptum quidditativum Dei imperfectū, & connotativum, cognoscendo Deū esse ens à se, actum purum, summèque actualē, hoc tamen clarè, & evidenter non cognoscit: ergo nec sufficienter ad demonstrandum à priori existentiam Dei. Consequentia patet ex diffinitione demonstrationis. Antecedens probatur: viator non cognoscit clarè, & evidenter connexionē asseitatis cum ente, idēque de actu puro, & summè actuali: ergo & si viator possit habere conceptum quidditativum Dei imperfectū, & connotativum cognoscendo Deum esse ens à se, actum purum summèque actualē, hoc tamen clarè, & evidenter non cognoscit: Probatur antecedens: viator nō cognoscit evidenter connexionem necessitatis cum ente ex Ill. Godoy *disp. 2. §. 7. n. 1 i 3*: ergo similiter, quia eadem est de utroque ratio.

Tertio destruo paritates Ill. Godoy: stante conceptu quidditativo Dei im-

§5.
*Insurgo 1
destruendo
1. respō-
sionem Ill.
Godoy.*

§6.
*Destruo 2
rationem
Ill. Godoy*

§7.

*Disputatio 3
paritates
Ill. Godoy*

perfecto, & connotativo, Metaphisica nullum attributū propriū Dei à priori demonstrat: ergo prædictus conceptus non sufficit ad demonstrationem à priori. Antecedens probatur: in tantum Metaphisica à priori de Deo demonstrat proprietatem, in quantum Deus clauditur sub ente reali, quod cōmuniter assignatur pro obiecto Metaphisice; sed nulla passio entis realis ut sic, est proprium Dei attributum: ergo stante conceptu quidditativo Dei imperfecto, & connotativo, Metaphisica nullum attributum Dei propriū à priori demonstrat. Maior est omnibus evidēs. Minor innegabilis. Consequentia ita certa, ut ex talibus præmissis deducta.

Paritas de Theologia falsum supponit; supponit namque esse scientiā, quod est falsum apud Scotum q. 3. *Prologi*, quem gravissimi secuntur Authores. Imò alij asserunt: Theologiam esse scientiam, non sumpta pro conclusione deducta ex principio revelato, sed pro notitia merè naturali, in quo sensu est pura Metaphisica, sicque de ipsa dicendum est, quod diximus antea de Metaphisica.

Contra secundam responsionem insurgo primo, ut in n. 50. & 51. nam est eadem responsio ac posita n. 49. Secundo: quia prædicta responsio implicat in adiecto; nam repugnat esse demonstratio nem à priori, & esse imperfectam, ut ex eius claret diffinitione, neque oppositū habet fundamentū in Philosopho, cui debemus assentiri. Vnde ut certa ab incertis secernantur, & falsitates in responsione Ill. Godoy imbibitæ cognoscantur, nego ad demonstrationem à priori sufficere conceptum quidditativum subiecti imperfectum, & connotativū, ut claret ex dictis à n. 42, & ex dicendis constabit, ex quo negatum manet, quod de Deo per effectus cognito possit aliquid à priori demonstrari.

Nego etiam quod Metaphisica probet à priori aliquod attributum proprium Dei ex n. 57, neque hoc tollit, ipsam esse scientiam; nam ad hoc sufficit,

quod de suo subiecto attributionis, & de aliquibus obiectis in particulari (non verò de omnibus) demonstraret passiones, quod faceret, & si per impossibile non esset Deus, dum modo essent alia entia. Nego etiam Theologiam esse scientiā; & hoc dato sufficeret, quod de Deo creatore, conditore, &c. demonstraret passiones, quin demonstraret proprietates de quidditate Dei, ut asserunt aliqui tenentes: Theologiam esse scientiam.

Probatur secundo conclusio: omnis demonstratio à priori nititur in aliqua veritate per se nota; sed nulla veritas, qua Deus ex effectibus cognoscitur, est per se nota: ergo ex nulla tali potest à priori demonstrari *Deū esse*. Maior est per se nota; nititur namque in aliquo primo principio ex Philotopho cit. Minor est certa, quia nulla talis habet cōditiones propositionis per se notæ ex dictis §. 1. Consequentia legitima est. Nec iterum respondeas cum Ill. Godoy, ut supra, quia traditæ responsiones, aliæque imaginabiles sequenti speciali probatione impugnantur.

Probatur tertio conclusio: implicat, quod aliquid à priori sit ratio demonstrandi, & quod per idem à priori demonstretur; sed si cōceptus quidditativus Dei imperfectus, & connotativus sufficeret ad demonstrandum à priori existentiam Dei, existentia esset ratio à priori demonstrandi aliquid, & à priori per idē demonstraretur: ergo *Deum esse* non est à nobis demonstrativè à priori cognoscibile. Minor probatur: supponamus existentiam esse attributum, per quod à priori demonstratur aliquod attributū, scilicet, summa necessitas. Hęc suppositio conceditur ab Ill. Godoy tenente: vnum attributum demonstrari à priori per aliud, existentiam quæ non esse ultimum attributum, consequenterque per ipsam demonstrari à priori aliquod attributum. Sit hoc summa necessitas, ut dixi, hoc ergo supposito.

Probatur prædicta minor: in hac suppositione existentia est ratio à priori demonstrandi summā necessitatē; sed si cō-

60.

*Probatur
2. conclusio.*

61.

*Probatur
3. conclusio.*

62.

ceptus quidditativus Dei imperfectus, & connotativus sufficeret ad demonstrandum à priori existentiam Dei, existentia à priori demonstraretur per summam necessitatem: ergo si conceptus quidditativus Dei imperfectus, & connotativus sufficeret ad demonstrandum à priori existentiam Dei, existentia esset ratio à priori demonstrandi aliquid, & à priori per idem demonstraretur. Probatur minor: qui cognosceret Deum esse summè necessarium, haberet conceptum quidditativum Dei connotativum, & imperfectum; sed hic sufficit, ut à priori demonstraretur existentia Dei: ergo si conceptus quidditativus Dei imperfectus, & connotativus sufficeret ad demonstrandum à priori existentiam Dei, existentia à priori demonstraretur per summam necessitatem.

63. Probatur quarto conclusio specialitèr contra Ill. Godoy: ut existentia Dei sit quoad nos à priori demonstrabilis, debet ex se dare fundamentum, ut sic demonstraretur: ergo etiam secundum se erit sic demonstrabilis. Antecedens nequit negari ab Ill. Godoy contra Nominales tenente: dari distinctionem virtuales, seu fundamentalem inter Divinas perfectiones. Consequentia probatur primo: ut existentia Dei sit quoad nos à posteriori demonstrabilis, debet ex se esse sic demonstrabilis: ergo ut existentia Dei sit quoad nos à priori demonstrabilis, debet secundum se esse sic demonstrabilis.

Secundo: ut ratio naturæ intellectualis sit quoad nos demonstrabilis per conceptum immaterialitatis, debet ex se sic esse per talem conceptum demonstrabilis ex ipso Ill. Godoy: ergo ut existentia Dei sit quoad nos à priori demonstrabilis, debet secundum se esse sic demonstrabilis. Tertio: quia nequit villo modo à nobis demonstrari, quod ex se demonstrabile non est, ut patet in quocumque; alioquin fictitia esset demonstratio: ergo ut existentia Dei sit quoad nos à priori demonstrabilis, debet secundum se esse sic demonstrabilis.

Dices cum Ill. Godoy n. 32. primam passionem non posse de subiecto à priori demonstrari secundum se, quia inter illam, & subiectum medium non intercedit; cum ergo existentia sit primum Dei attributum, non erit secundum se demonstrabilis à priori, & si quoad nos sic demonstrari possit. Cæterum hæc responsio vim nostræ probationis non minuit, ut attendenti patebit, quare ex ipsa confutari potest. Imò nec doctrina huius sapientissimi viri videtur congruere cum alia tradita ab ipso *disp. 2. §. 3. n. 48.* vbi hanc ipsissimam doctrinam, quam ipse *num. 47.* ex Ioanne à S. Thoma tradit, expressè confutat *n. 48.* nec congruere cum doctrina ab ipso tradita *disp. cit. n. 46.* vbi huic doctrinæ contradictorium tradit ad impugnandam responsionem Magistri Bañez, ut ibi constat, & dictum manet. Vnde suis rationibus eisdem numero ipsum impugno.

Contra primo: licet existentia non supponat aliud attributum prius, supponit tamen essentiam sub conceptu essentiae, dato, quod ab illa virtualitèr distinguatur; sed hæc suppositio sufficit, ut a priori demonstraretur secundum se: ergo potest sic demonstrari. Sic Ill. Godoy: Nunc contra ipsum: ergo prima passio est de subiecto à priori demonstrabilis secundum se. Probatur consequentia: inter primam passionem, & subiectum secundum se mediat essentia sub conceptu essentiae, dato, quod ab illa virtualitèr distinguatur; sed hæc suppositio sufficit secundum Ill. Godoy, ut à priori demonstraretur secundum se: ergo prima passio est de subiecto à priori demonstrabilis secundum se.

Contra secundo: ratio naturæ intellectualis non supponit aliud attributum prius, sed quia ratione nostra supponit conceptum immaterialitatis priorem, demonstratur à priori de Deo: ergo similiter de existentia. Sic Ill. Godoy. Nunc contra ipsum ut supra. Contra tertio: supposito, quod existentia virtualitèr distinguatur ab essentia, non

64.

Dices cum
Ill. Godoy.

65.

Contra 1

66.

Contra 2

Contra 3.

potest negari, existentiam habere virtuale principium: ergo illa distinctione supposita dicendum est consequenter: posse existentiam demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se. Sic Ill. Godoy. Nunc contra ipsum: ergo supposita distinctione virtuali existentiae ab essentia, existentia est demonstrabilis de Deo demonstratione à priori secundum se.

§. V.

Solvitur argumentum Ill. Godoy.

67.
*Arguit Ill.
Godoy con-
tra 3. con-
clusionem.*

Objicit contra nostram tertiā conclusionem Ill. Godoy n. 35. demonstratio à priori quoad nos illa est, in qua prædicatum aliquod demonstratur de subiecto media diffinitione subiecti; sed existentia, supposito, quod virtualiter distinguatur ab essentia in Deo, potest demonstrari de Deo mediante diffinitione essentiae: ergo *Deum esse* est nobis demonstrativè cognoscibile à priori. Probatur minor: ideò intellectus Dei potest demonstrari de natura Divina à priori mediante diffinitione naturæ Divinæ, quia natura est radix intellectus, sed supposito quod existentia distinguatur virtualiter ab essentia, in hac illa radicatur: ergo existentia, supposito quod virtualiter distinguatur ab essentia in Deo, potest demonstrari de Deo mediante diffinitione essentiae.

68.
Confirmatur I.

Confirmatur, & vrgetur primo ex eodem n. 36: quod intellectus Divinus sit semper in actu intelligendi potest demonstrari à priori, supposito, quod actualis intellectio distinguatur ab illo virtualiter: ergo similiter de existentia: supposita simili distinctione inter essentiam, & existentiam potest etiam demonstrari, quod essentia semper sit in actu essendi. Consequentia patet: nam supposita distinctione essentiae, & existentiae, eodem modo comparatur existentia ad essentiam, quo intellectio ad intellectum, nempe, ut ultima actualitas, quaelibet in propria linea.

Antecedens probat Ill. Godoy hoc syllogismo, quod reputat demonstrativum à priori: nam hæc consequentia est bona: *Intellectus summe immaterialis necessario est in actu intelligendi; sed intellectus Divinus summe immaterialis, & summe actualis est: ergo necessario est in actu secundo intelligendi.* At supposita distinctione virtuali intellectiois ab intellectu, nihil deficit prædicto discursui, ut obtineat rationem demonstrationis: ergo distinctione illa supposita potest demonstrari à priori, intellectum Divinum semper esse in actu intelligendi.

*Probat
Ill. Godoy
antecedens*

Confirmatur, & vrgetur secundo ex eodem n. 37. supposito namque existentiam distinguere ab essentia Divina, potest hic discursus formari: *omne ens summe actuale actualitate essentiae necessario est in actu existendi; Deus est summe actualis actualitate essentiae: ergo necessario existens.* At supposita distinctione actualitatis essentiae, & actualitatis existentiae in Deo, nihil deficit discursui factò, ut sit demonstratio à priori: ergo illa distinctione supposita potest existentia à priori demonstrari de Deo. Cumque non sit demonstratio à priori secundum se, erit demonstrabilis demonstratione à priori quoad nos.

Confirmatur 2.

Respondeo ad argumentum distinguendo minorem: existentia secundum se potest demonstrari de Deo mediante diffinitione essentiae concedo minorem; à nobis nego minorem, & consequentiam. Ad probationem distinguo similiter maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ratio est: nam ut à nobis à priori demonstraretur existentia Dei, necessarium erat, quod clarè cognosceremus medium talis demonstrationis ex prima probatione n. 42. cum ergo hoc pro hoc statu non cognoscatur, demonstrabile à nobis non est.

69.
Respondetur ad argumentū.

Ad confirmationem Ill. Godoy respondeo distinguendo antecedens: quod intellectus Divinus sit semper in actu intelligendi potest demonstrari à priori

70.
Ad 1. confirm.

secundum se, supposito, quod actualis intellectio distinguatur ab illo virtualiter omitto antecedens; potest demonstrari à priori à nobis nego antecedens, & distinguo similiter consequens, ex quo nihil contra nos ob rationem datam *num. antecedenti*. Nec probatio antecedentis facit difficultatem specialem; unde ad ipsam.

71.
Ad probationem antecedentis respondetur I.

Respondeo primo: ommissis præmissis distinguendo consequens: ergo supposita illa distinctione potest demonstrari à priori secundum se intellectum Divinum semper esse in actu intelligendi omitto consequens; potest à nobis demonstrari à priori nego consequentiam; nam omisso pro nunc, quod prædictus syllogismus ab Ill. Godoy adductus sit demonstrativus à priori, esset tantum demonstrativus intellectui clarè cognoscenti connexionem summè immaterialitatis, & summè actualitatis cum intellectu, quam nos non cognoscimus, ut claret ex nostra prima probatione *n. 42*, & ex Ill. Godoy contra ipsum probavimus *num. 56*.

72.
Secundo.

Respondeo secundo ad prædictam antecedentis probationem distinguendo maiorem: est bona consequentia per syllogizationem, vel explicationem minus noti per magis nobis notum à posteriori concedo maiorem; est bona per demonstrationem à priori nego maiorem, & minorem, & nego suppositum consequentis; quia supponit quod prædictus syllogismus est à priori demonstrativus, quod est falsum; nam est solum syllogizatio, seu explicatio minus noti per magis nobis notum à posteriori, & non omnis syllogizatio est demonstratio, ut ait Lichetus in *1. dist. 2. quest. 2. §. ex his ad questionem*, & patet ex Philosopho *2. Post. cap. 8. vbi docet: diffinitionem non esse demonstrabilem*; benè verò syllogizabile, ut quando Metaphisicam diffinitionem hominis, scilicet, quod sit animal rationale, explicamus per Physicam, scilicet, quia constat corpore, & anima intellectiva, & hoc modo est demonstratio facta in-

ter intellectum, & Divinam intellectiōem.

Ratio est: nam intellectus, & Divina intellectio sunt Dei attributa, inter quæ unum est prius, & aliud posterius; sed demonstratio posterioris attributi per prius, nec est à priori, nec à posteriori: ergo est tantum syllogizatio minus noti, per magis notum. Minor pro prima parte constat primo: quia non est probatio passionis per essentiam, quod requiritur ad demonstrationem à priori *ex n. 42*. Secundo: quia non fit per medium à nobis resolvable in diffinitionem subiecti, quod etiam requiritur *ex n. 44. & 47*. Minor autem pro secunda parte claret: nam non est probatio ab effectu, quod requiritur ad demonstrationem à posteriori: ergo demonstratio posterioris attributi per prius, nec est à priori, nec à posteriori.

Dices pro Ill. Godoy cum doctrina ipsius: attributum posterius per prius à priori sæpè demonstratur: ergo ruit prædicta nostra doctrina. Probatur antecedens: localis immutabilitas à priori per immensitatem probatur, & universaliter omnis tertia passio per secundam, & secunda per primam: ergo attributum posterius per prius à priori semper demonstratur.

Respondeo primo negando antecedens, & probationem illius ob rationem datam *num. antecedenti*. Respondeo secundo hoc omisso distinguendo antecedens: attributum posterius secundum se per prius à priori sæpè demonstratur omitto antecedens; à priori demonstratur à nobis sub distinguo: clarè cognoscentibus connexionem unius attributi cum alio concedo antecedens; clarè non cognoscentibus talem connexionem nego antecedens, & distinguo similiter probationem, negoque consequentiam. Solutio claret ex dictis *num. 42*.

Respondeo tertio aliter distinguendo antecedens: attributum posterius secundum se per prius à priori sæpè demonstratur omitto antecedens; à priori demonstratur à nobis nego ante-

73.

74.
Dices pro Ill. Godoy

Respondetur I.

Respondetur 2.

75.
Respondetur 3.

cedens, distinguo similiter probationē, & nego consequentiam; quia cum nequeat tertia falsio demonstrari per secundam, nec secunda per primā, quin intellectus demonstrans clarē cognoscat conceptum quidditativum subiecti, de quo fit demonstratio, ut dictum manet à n. 44, & sequentibus, & nos in hoc statu nequeamus clarē cognoscere conceptum quidditativum Dei, qui est subiectum, de quo fieret demonstratio, ut constat ex dictis n. 42, & 56, numquam vnum Dei attributum potest à nobis à priori demonstrari.

76.
Respondetur 1. ad
2. argumēti confirmationem.

Ad secundam autem confirmationem Ill. Godoy positā n. 67. respondeo primo omisis præmissis distinguendo consequens: ergo illa distinctione supposita potest existentia secundum se à priori demonstrari de Deo omitto cōsequens; potest existentia à nobis demonstrari à priori de Deo nego consequentiam; quia dato, quod prædictus discursus sit demonstrativus à priori, solum esset demonstrativus intellectui clarē cognoscenti connexionem essentialē cum existentia, quā nos non cognoscimus, ut ex Ill. Godoy contra ipsum manet probatum n. 56.

77.
Respondetur 2.

Respondeo secundo ad prædictam confirmationē argumenti distinguendo maiorem: potest ille discursus formari clarē, vel obscurē cognoscendo medium illius demonstrationis concedo maiorem; clarē præcisē sub distinguo: ab intellectu cognoscente clarē tale medium concedo maiorem; à nobis in hoc statu nego maiorem; distinguo minorem: sed supposita distinctione actualitatis essentialis, & actualitatis existentiae in Deo, nihil deficit discursui facto, ut sit demonstratio à priori secundum se concedo minorem; ut sit demonstratio à nobis nego minorem; & distinguo similiter consequens. Vel aliter distinguo minorem: nihil deficit discursui facto per intellectū clarē cognoscentem medium illius discursus, ut sit demonstratio à priori concedo minorem; per intellectum non clarē cog-

noscentem medium prædicti discursus nego minorem, & distinguo similiter consequens. Solutio constat ex toties dictis.

Respondeo tertio retorquendo prædictam confirmationem: supposita distinctione existentiae à Divina essentia potest hic discursus formari: *omne ens summe actuale actualitate essentialis necessario est in actu existendi; Deus est summe actualis actualitate essentialis: ergo necessario existens.* Atqui supposita distinctione actualitatis essentialis, & actualitatis existentiae in Deo, nihil deficit discursui facto, ut sit demonstratio à priori secundum se: ergo illa distinctione supposita potest existentia secundum se à priori demonstrari de Deo, quod est contra Ill. Godoy n. 31.

Hæc sunt, quæ contra nos adducit Ill. Godoy; sed non prætermitam pro ipso in nos obijcere Scotum in 1. dist. 2. quæst. 2. §. sed si quæras asserentem: has propositiones: *ens necessarium est: summum bonum est non esse per se notas, utpote à priori demonstrabiles, ex quo Deum esse esse etiam à priori demonstrabile, intulimus disp. 2. §. 2. num. 21.* ergo *Deum esse* est nobis à priori cognoscibile. Explico Scotum primo: esse à priori demonstrabile secundum se concedo; quoad nos nego. Secundo: per intellectum clarē cognoscentem medium talis demonstrationis, scilicet, per cognitionem beatam concedo; per cognitionem viatorum, sic tale medium non attingentem nego. Et quod hæc sit vera Scoti mens diximus disp. 2. cit. num. 25.

Dices: Scotus quodlib. 7. in conclusione 2. tenet: Deum esse omnipotentem posse à viatore propter quid cognosci: ergo *Deum esse* est à nobis à priori cognoscibile. Respondeo Scotum loqui de viatore habente transeunter claram visionem Dei, qualem esse possibilem affirmat, eamque habuisse Paulum in raptu concedit, & Angelis in prima sui conditione tribuit; non verò de viatore illā non habēte, ut ait in tertia cōclusionē.

78.
Respondetur 3.

79.
Obijcies pro Ill. Godoy.

Respondetur 1.
Secundo.

80.
Dices.

Respondetur.

81.

Infertur
1.Infertur
2.

Ex dictis infertur primo: nullum attributum posse à nobis de Deo à priori demonstrari, nec vnum attributum de alio, quia licet possimus resolvere vñ attributum in aliud, non possumus primum attributum resolvere in quidditatem Dei. Et ex hoc infertur secundo: posse sic demonstrari à beatis, & à quocumque habente conceptum quidditativum Dei, saltem abstractivum.

§. VI.

Secunda pars disputationis resolvitur.

82.

Rationes
morales
probantes
Deum esse

Rationes Deum esse contra Atheos demonstrantes, aliæ sunt naturales morales alię. Naturales ex principiis speculativis, & evidentibus summuntur. Morales ex principiis practicis, vel speculativis moralem tantum certitudinem causantibus oriuntur. Rationes verò morales probantes Deum esse quinque assignantur à Theodoro nostro Smising de Deo Vno. tract. 1. disp. 1. quest. 6. a n. 98. Prima: ex miraculis per tot sæculæ confirmatis. Secunda: ex præmijs cultorum Dei, & poenis impiorum. Tertia ex prædictionibus futurorum. Quarta: ex meritis, & demeritis operum humanorum. Quinta denique, quia Athæismus est ianua ad omnem impietatem. Ea omitto in Smising videnda; tum: quia de hoc parva, vel nulla est difficultas; & tum: quia ea Ill. Godoy non tetigit. Circa naturales variæ, à varijs excogitantur authoribus, quarum inefficaciam ostendunt Recentiores. His ergo relictis, & intentum prosequendo.

83.

D. Thom.

Ill. Godoy

Scotus.

Ill. Godoy in præsentī §. 6. & 8. vt efficaciam assignat cum D. Thoma 1. p. quest. 2. art. 3. & latissimè 1. contra Gentiles, cap. 3. rationem sumptā ex motu, nitēdo id illo vulgari axiomate de sumpto ex Arist. lib. 7. Physic. ferè per totum, & lib. 8. a textu 27: omne, quod movetur, ab alio movetur. Contra hoc stat Scotus in 2. dist. 2. quest. 10. & ego cum ipso. Sed, quia hæc difficultas consistit in examinando veritatem illius principij

Philosophi, ideò ante resolutionem.

Noto: triplicem esse motum, de quo potest difficultas examinari. Primus est motus intentionalis, quo potentię vitales moventur ad suos actus vitales. Secundus est emanativus, quo subiectum movetur ad formam dimanatam. Tertius est Physicus, & realis, quo subiectum movetur ad formam Physicè productam. Ex his autem, vt certa ab incertis separentur.

Certum est primo: quod nihil potest se movere ad actum primum; alioquin idem posset se ipsum producere, creare, & generare, quod apud omnes est falsum. Certum est secundo: quod nihil potest se movere ad actum secundum intentionalem, emanativum, aut Physicum, tamquam causa totalis sine dependentia ab alio, tamquam à causa superiori, quia de fide est omne creatum dependere à Deo, tamquam à causa cū omnibus concausans. Certum est tertio: quod nulla causa naturalis secunda non libera potest se movere absque dependentia ab aliquo agente extrinseco auferente impedimenta, vel applicante extrinseca requisita, vt moveatur. Quare in his vera est Philosophi propositio: *quidquid movetur ab alio movetur.*

Vnde difficultas in eo sita est: an, scilicet, aliquid possit à se moveri, tamquam à causa totali secunda absque dependentia ab alia causa secunda concurrente cum ipso immediate ad efficiendam formam, ad quam movetur suppositio solū concursu generali Dei? Et vt in hac difficultate aliquibus relictis ab alijs contra alios probandis. Certum est primo, vt ad nostrum facit intentum: quod aliquid potest, tamquam causa partialis, se movere motu intentionali, ita, vt idem sit movens, & motum. Patet hoc: nam intellectus secundum vnam, & eandem rationem efficit, movet, & in quantum recipit, movetur: ergo secundum vnam, & eandem rationem est movens, & motum. Quod concedit Ill. Godoy n. 131. quia prædictus motus est intentionalis; vnde

84.
Nota.Certa de-
clarantur

85.

Difficul-
tas aperi-
tur.Certū est
I.

in

in hoc sensu falsa est apud Ill. Godoy Philosophi propositio: *quidquid movetur, ab alio movetur.*

86.

Secundo certum est

Certum est secundo: quod aliquid potest etiam tamquam causa totalis se movere motu intentionali; ita, ut idē sit movens, & motum. Hoc claret: nā voluntas respectu volitionis secundum unam, & eandem rationem est principium totale effectivum, & subiectū receptivum illius: ergo secundum eandem rationem est movens, & motum. Consequentia est clara. Antecedens quoad secundam partem est certum; & quoad primam patet: nam voluntas se sola est principium effectivum volitionis. Hoc etiam concedit Ill. Godoy *n. cit.* eo quod hic motus est intentionalis, quodque fateri à Thomistis testatur Ill. Godoy, & ex ipsis probat in primo actu voluntatis, qui à voluntate elicitivè causatur, & in eadem recipitur absque reali distinctione. Vnde etiam in hoc sensu falsa est apud Ill. Godoy Philosophi propositio: *quidquid movetur, ab alio movetur.*

87.

Certū est tertio.

Certum est tertio: quod aliquid potest se movere motu emanativo, ita, ut idem sit movens, & motum. Manifestatur hoc: nam essentia se ipsa causat emanativè proprietates, & ipsas recipit: ergo est movens, & motum. Hoc etiam concedit Ill. Godoy *n. 124.* eo, quod talis motus sit emanativus. Vnde in hoc sensu etiam apud Ill. Godoy est falsa Philosophi propositio: *quidquid movetur, ab alio movetur.* Restat ergo in Ill. Godoy controversia de motu physico; de ipsoque loquendo sit.

88.

1. conclusio.

Scetus.

Prima conclusio: *ex motu* (ut ab Ill. Godoy fumitur in præfenti *n. 117.*) non rectè probatur, nec demonstratur à posteriori existere primum principium immobile. Sic Scotus *cit. n. 82.* est tamen conclusio contra Ill. Godoy *cit.* contra quē non aliter nostra conclusio probanda est, quam falsificando prædictum Philosophi principium, & primo sic. Motus frigefactivus successivus est realis, & phycus; sed aqua, ut causa totalis,

se movet motu frigefactivo successivo, post quam semel calefacta est, & remonentur agentia calefacientia, ut experientia claret quotidiana: ergo potest aliquid se movere motu physico: ita, ut idem sit movens, & motum: ergo falsa est illa Philosophi propositio adhuc de motu physico intellecta: *quidquid movetur, ab alio movetur*: ergo ex motu non rectè probatur, nec demonstratur à posteriori existere primum principium immobile.

Respondet Ill. Godoy *n. 124.* negando minorem; quia aqua in prædicto motu non à se, sed à generante movetur. Hæc est communis solutio, contra quam stat sequens Scoti ratio: omnis effectus, quādo causatur in actu, debet habere causam in actu; sed motus, quo aqua movetur actualiter ad pristinam frigiditatem, nullam aliam causam actualem præter suam entitatem habet in actu: ergo à se, & non à generante movetur: ergo ruit solutio. Maior est certa. Minor autem probatur: si præter entitatem ipsam aquæ aliqua esset causa in actu motus frigefactivi, maximè generans iuxta Ill. Godoy; sed generans nequit esse causa actualis prædicti motus: ergo motus, quo aqua movetur actualiter ad pristinam frigiditatem, nullam aliam causam actualem præter suam entitatem habet in actu. Probatur minor: causa efficiens debet esse præsens cum passio in loco, & tempore, ut in illo causet effectum; sed quando movetur aqua ad pristinam frigiditatem, generans est absens à loco, & non existit: ergo generans nequit esse causa actualis prædicti motus.

Respondet Ill. Godoy *cit.* negando minorem, ad cuius probationem negat etiam minorem, & ad illius probationem ex eius doctrina distinguitur maior: causa efficiens debet esse præsens præsentiaitate virtuali cum passio in loco, & tempore, ut in illo causet effectum concedo maiorem; præsentiaitate formali nego maiorem; distinguoque mi-

89.

Respondet Ill. Godoy

Reijcitur.

90.

Respondet Ill. Godoy

norem : sed quando movetur aqua ad pristinam frigiditatem, generans est absens à loco, & non existit existentia formali concedo minorem; existentia virtuali nego minorem, & consequentiam; quia ut generans sit causa prædicti motus, sufficit, quod existat virtualiter in aqua, sicut generans per existentiam virtuales in semine efficienter concurrunt ad proles generationem.

91.
Impugnatur 1.

Impugnatur primo hæc solutio: ideo iuxta hanc solutionem, ut probat exemplum in ea adductum, prædictus motus aquæ esset à generante, quia manet in aqua virtus motiva à generante ipsi communicata; sed hoc non sufficit, ut in prædicto motu recurratur ad generans, ut ad causam principalem illius motus: ergo ruit prædicta solutio. Probatur minor: quod in omnibus causis secundis maneat virtus productiva à generante ipsis comunicata, non sufficit, ut in omnibus productionibus causarum secundarum recurratur ad generans, ut ad causam principalem illarum productionum: ergo quod maneat in aqua virtus motiva à generante ipsi comunicata non sufficit, ut in prædicto motu recurratur ad generans, ut ad causam principalem illius motus. Consequentia est paritate legitima. Antecedens autem non videtur posse negari ab Ill. Godoy.

92.
Impugnatur 2.

Impugnatur secundo prædicta solutio: illa aquæ frigefactio habet causam immediatam sui: ergo vel hæc causa est generans in se, vel est virtus à generante aquæ communicata? Atqui primum repugnat, ut est manifestum, & concedit Ill. Godoy: ergo est virtus à generante aquæ comunicata: ergo aqua per suam intrinsecam virtutem est causa immediata prædictæ frigefactionis: ergo aqua se movet ad dictam frigefactionem: ergo idem est movens, & motum, quod est nostrum intentum.

93.
Impugnatur 3.

Impugnatur tertio allata solutio: aqua moveri motu frigefactivo à generante virtualiter in aqua existente, est aquam moveri motu frigefactivo per virtutem

motivam à generante ipsi comunicatam; sed hoc sufficit, ut dicatur, aquam à se, & non à generante moveri motu frigefactivo: ergo non à generante, sed à se movetur motu prædicto: ergo ruit solutio. Probatur minor: nulla est causa secunda suum effectum totaliter producens, quæ illum non producat per virtutem productivam à generante ipsi comunicatam; sed hoc non tollit, imò sufficit, ut dicatur, causam secundam à se, & non à generante producere effectum: ergo aquam moveri motu frigefactivo per virtutem motivam à generante ipsi comunicatam sufficit, ut dicatur, aquam à se, & non à generante moveri motu frigefactivo.

Impugnatur quarto solutio prædicta: generans concurrens ad frigefactionem, ut virtualiter existens in aqua, vel in virtute aquæ, non est causa immediata prædictæ frigefactionis; sed frigefactio prædicta habet causam immediatam: ergo ruit solutio. Probatur maior: Deus concurrens ad effectus causarum secundarum, ut virtualiter existens in illis, seu in virtute illarum, non esset causa immediata illorum effectuum: ergo generans concurrens ad frigefactionem, ut virtualiter existens in aqua, vel in virtute aquæ, non est causa immediata prædictæ frigefactionis. Consequentia inferitur. Antecedens verò constat: nam ideo Durandus, contra quem omnes Theologi, asserit: Deum mediatè tantum concurrere ad effectus causarum secundarum, quia concurrens, quatenus conservat in illis virtutem operativam, quæ dedit eis in creationis initio, quod est concurrere, ut virtualiter existens in illis.

Impugnatur quinto solutio prædicta: aquam moveri motu frigefactivo à generante virtualiter in aqua existente, est aquam moveri motu frigefactivo per virtutem motivam à generante ipsi comunicatam; atqui viventia habent virtutem motivam à generante ipsi comunicatam: ergo viventia moventur à generante. Maior est solutio Ill. Godoy. Minor est certa. Consequentia est contra

94.
Impugnatur 4.

95.
Impugnatur 5.

Ill. Godoy *n.* 119, vbi probatione sua cōclusionis docet cū Philosopho *textu* 20, quod moveri à se est peculiare, & propriū viventiu, per idque differunt à non viventibus, quæ moventur per se à generante.

96.
Probatur
2. cōclusio.

Probatur secundo conclusio falsificādo prædictum Philosophi principium: motus, quo viventia moventur actualiter, nullā aliam causam actualem habet præter suam entitatem in actu: ergo à se ipsis moventur: ergo falsum est illud principium Philosophi: *quidquid movetur, ab alio movetur*: ergo ex motu non recte probatur, nec demonstratur à posteriori existere primū principium immobile. Probatur antecedens: talis causa vel esset concursus generalis Dei, vel generans, vel removens impedimenta; sed nulla ex his potest esse causa motus, quo viventia actualiter moventur: ergo motus, quo viventia moventur actualiter, nullam aliam causam actualem habet præter suam entitatem in actu.

Probatur prima pars minoris: quia concursus generalis Dei nō tollit, quod causa secunda sit causa principalis sui effectus: ergo talis Dei concursus non est causa prædicti motus. Secunda pars minoris est Ill. Godoy *cit. n. antecedenti*. Tertia autem constat ex Philosopho 8. *Physic. text.* 32, vbi docet: quod removens impedimenta solum est movens per accidens: ergo nulla ex prædictis causis potest esse causa motus, quo viventia actualiter moventur.

97.
Responde-
bis cū Ill.
Godoy.

Respondebis cum doctrina Ill. Godoy *n.* 119, concedendo: viventia moveri à se ipsis, sed non ob hoc falsificatur principium Philosophi, quia assignatur pars per se movens à parte per se mota distincta, vt in homine, cor est movens, & cæterę partes motę. Contra: cor est movens, & motu: ergo in viventibus non assignatur pars per se movens, quæ nō sit per se mota: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur antecedens primo: cor nequit movere, nisi motum; vt de omnibus motoribus corporeis docet Philosophus 7. *Physic. cap. 1. text.* 3, ergo cor

est movens, & motum. Secundo: cor est movens, sed etiam movetur, vt ad sensum patet experientia: ergo cor est movens, & motum.

Probatur tertio conclusio falsificando prædictum Philosophi principium: nam viventia à se ipsis moventur; tum: motu augmentationis, vt patet in brutis, & hominibus, qui per propriā suam virtutem convertunt alimentum in suam propriam substantiam; tum: motu locali, vt etiā claret in Angelis, qui se ipsos localiter movent: ergo viventia se movent motu Physico, ita, vt idem sit movens, & motu: ergo falsum est illud Philosophi principium: *quidquid movetur, ab alio movetur*: ergo ex motu nō recte probatur, nec demonstratur à posteriori existere primū principium immobile. Hoc non adducit Ill. Godoy, sed respondebit: viventia se movere per virtutem accidentalem realiter ab ipsis distinctam, vt in eius doctrina docetur *lib. 2. Physic.* vbi agitur: an substantia sit immediate operativa? & ipse se ibi refert *in presenti n.* 124. Cæterū si Ill. Godoy ibi se refert pro distinctione reali virtutis à substantia, idem nos facimus pro reali in distinctione, de quo plura ibi.

98.
Probatur
3. cōclusio

Probatur quarto conclusio falsificando prædictum Philosophi principium: gravia, & levia moventur à se ipsis: ergo falsum est illud Philosophi principium: *quidquid movetur, ab alio movetur*: ergo ex motu non recte probatur, nec demonstratur à posteriori existere primum principium immobile. Probatur antecedens: quia si accipiat in aere aliquod grave aligatum, & suspensum filo, posteaque suo pondere filum frangatur, & grave feratur deorsum; tunc clarè cognoscitur, quod filum erat impedimentum, & anullo alio sublatum fuisse, quam à gravitate illius gravis; atqui ab illo se habet facere in centro, à quo habuit impedimentum remove: ergo cum à sua gravitate habeat impedimentum remove ab illa habet causam intrinsecam sui motus: ergo gravia, & levia moventur à se ip-

99.
Probatur
2. cōclusio

Contra.

fis. Quod ad hoc respondere potest Ill. Godoy, reiectū manet à n. 89. & seqq.

100.
Probatur
5. conclusio.

Probatur quinto conclusio ab inconvenienti: ex doctrina ab Ill. Godoy tradita sequitur: Arist. non demonstrasse principium omnino immobile, sed tantum immobile motu corporū; sed hoc est falsum: ergo & doctrina ab ipso tradita. Maior patet: nam demonstratio Arist. ut ab Ill. Godoy traditur, procedit ex eo, quod idē à se ipso secundum idem nequit moveri, ex quo infert, vel dandum esse processum in infinitū, vel deveniendum esse ad aliquod principium immobile; at principium illud iuxta doctrinam Ill. Godoy, ut ipse fatetur n. 162, solum est verum loquendo de motu corporum: ergo ex doctrina Ill. Godoy sequitur: Arist. non demonstrasse principium omnino immobile, sed tantum immobile motu corporum. Minor autem probatur: nam ex D. Thoma in presenti art. 3. prima, & manifestior via ad probandum Deum esse, est, quę sumitur ex motu; sed si ex motu non inferatur principium omnino immobile, sed tantum immobile motu Physico, prima, & manifestior non erit; cum alijs vijs inferatur principium omnino immobile: ergo falsum est Arist. sua ratione concludere solum principium movens immobile motu Physico.

101.
Respondet
Ill. Godoy

Respondet Ill. Godoy n. 164. concedendo sequelam, quam ibi in Arist. fundat, ex ipsoque demonstrat, & negando minorem; ad cuius probationē respondet n. 165: D. Thomam viam ex motu appellare manifestiorem, quia res moveri ad sensum constat, & ex motu rerum novitatem cognoscimus; ex qua ad Dei existentiam probandam sumitur argumentum; non autem, quia ex motu efficacior ratio sumatur, nec ad probanda prædicata propria Dei, quibus ab omni re creata distinguitur.

102.
Contra.

Contra: via sumpta ex motu ad Dei existentiam probandam non est manifestior: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: via sumpta ex motu ad Dei existentiam probandam non est manifestior

tior via efficientiæ, seu causalitatis: ergo via sumpta ex motu ad Dei existentiam probandam non est manifestior. Probatur antecedens: ideò iuxta solutionem Ill. Godoy via ex motu est manifestior, quia res moveri ad sensum constat, & ex motu rerum novitatem cognoscimus; sed etiam, & non minus constat ad sensum res effici, seu causari, & ex productione rerum novitatem cognoscimus, ut experientia patens est: ergo via sumpta ex motu ad Dei existentiam probandam, non est manifestior via efficientiæ, seu causalitatis.

103.
Probatur
6. conclusio.

Probatur sexto conclusio paritate ad hominem contra Ill. Godoy: potest aliquid secundum unam, & eandem rationem se movere motu intentionali, & emanativo, ita, quod idē sit movens, & motum iuxta Ill. Godoy n. 124. & 131: ergo potest aliquid secundum unam, & eandem rationem se movere motu Physico, & reali, ita, quod idem sit movens, & motum. Paritas hæc urgere videtur, nec in Ill. Godoy video pro solutione disparitatem aliquam. Cæterum ut magis urgeat, & appareat, consequentiam probo probatione ab Ill. Godoy in suum favorem adducta n. 120.

104.

Ideò non potest aliquid secundum unam, & eandem rationem se movere motu Physico, & reali, quia idem secundum idem non potest esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formæ; cum esse in actu dicat possessionem formæ; esse autem in potentia dicat carentiam illius, & implicatorium sit, unum, & idē, provt unum, & idem est eandem formam habere, & simul illa carere; atqui ex eo, quod aliquid secundum unam, & eandem rationem possit se movere motu Physico, & reali non sequitur, quod idem secundum idem possit esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formæ: ergo potest aliquid secundum unam, & eandem rationem se movere motu Physico, & reali, ita, quod idem sit movens, & motum.

Maior est Ill. Godoy cit. Minor probatur: ex eo, quod aliquid secundum unam,

& eandem rationem possit se movere motu intentionali, & emanativo, nō sequitur, quod idem secundum idē possit esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formæ: ergo ex eo, quod aliquid secundum vnam, & eandem rationem possit se movere motu Physico, & reali, non sequitur, quod idem secundum idem possit esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formæ. Antecedens est Ill. Godoy, absque implicatione concedentis: idem secundum vnam, & eandem rationem posse se movere motu intentionali, & emanativo. Consequentia paritate videtur evidens.

§. VII.

Occurritur argumento Ill. Godoy.

105.
*Arguit Ill.
Godoy.*

Contra nostram conclusionem arguit Ill. Godoy n. 118. demonstrationē formando (vt ait) in hunc modū: nam omne, quod movetur, ab alio movetur; sed non potest in moventibus, & motis dari processus in infinitū: ergo necessario est sistendum in principio movente, & mobili, & consequenter existentia primi moventis immobilis recte ex motu demonstratur. Secunda consequentia ex prima clarè colligitur. Prima ex præmissis deducitur. Minor est certa. Maior autem, ait Ill. Godoy, est Philosophi 7. *Physic. ferè per totum*, & lib. 8. à *textu 27.* cuius authoritates Ill. Godoy non adducit, & ego pro ipso subscribo: 7, enim *Physicorum, cap. 1.* dicitur: *nihil potest se ipsum primo movere.* Et 8. *Physicorum textu 40.* asseritur: *Omne, quod movetur, non à se ipso moveri, quia sequeretur, quod totum moveret, & moveretur, quod ferret, & ferretur, &c.*

106.
*Probat I.
maiorē.*

Et ipsam probat primo Ill. Godoy Philosophi inductione: quæ nāque violentè moventur, citra omne dubium est, quod non à se, sed ab alio moveantur. Similiter non viventia, vt gravia, & levia, non à se, sed à generante moventur, quod docet Philosophus *textu 27. 28. 29. & 30.* vbi quatuor rationibus

probat: non à se, sed ab alio moveri, & *textu 33.* concludit: moveri per se à generante, & patet: vt enim docet Philosophus *textu 20:* moveri à se est peculiare, & proprium viventium, per idque à non viventibus differunt.

Deinde: in viventibus, quæ à se ipsis moventur, assignatur pars per se movens à parte per se mota distincta, vt in homine, cor est movens, & cæteræ partes motæ: ergo verum est vniuersaliter, quod omne, quod movetur, ab aliquo principio distincto movetur.

Secundo probat maiorem: nam quod movet est in actu; vnum quodque enim agit, in quantum est in actu; quod movetur est in potentia; vnde motus à Philosopho lib. 3. *Physic. diffinitur: Quod sit actus entis in potentia secundum quod in potentia;* sed idem secundum idem non potest esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formæ; cum esse in actu dicat possessionem formæ; esse autem in potentia dicat carentiam illius, & implicatorium sit, vnum, & idem, pro vt vnum, & idem est, eandem formam habere, & simul illa carere: ergo idem secundum idem non potest esse movens, & motum, & consequenter omne, quod movetur, ab aliquo à se distincto movetur.

Respondeo primo ad argumentum Ill. Godoy negando maiorem; nec ex autoritatibus Aristotelis pro Ill. Godoy adductis aliquid roboris accipit, quia constat: illum fuisse hallucinatum illis locis in explicandis, & probandis proprietatibus primi motoris, vt ait Smising de Deo Vno tract. 1. disp. 1. quest. 6. num. 77. prope finem. Imò fundamenta nostræ conclusionis, quantum ex parte rationis, esse tam manifesta, & adversæ sententiæ tam levia, vt quamvis Philosophus expressè oppositum teneret, potius ab eo recedendum esset, quam nostra conclusio deferenda, vt tenet Pontius, lib. 7. *Physicorum, disput. 48. quest. 1. num. 8.*

Ad primam Ill. Godoy probationē

107.

108.
Secundo.

109.
*Responde-
tur 1. ad
argumen-
tum.*

110.

Ad 1. proba-
tionem.

concedo antecedens pro prima parte, scilicet, quod quæ violentè moventur, ab alio moveantur; negoque antecedens pro secunda parte, nempe, quod non viventia, vt gravia, & levia moveantur à generante, vt probatum manet *num. 99.* & per dicta à *num. 89. usque ad 95. inclusive* fiant in Ill. Godoy retorsiones.

111.

Quando autem Philosophus ait: gravia, & levia non à se, sed à generante, vel tollente impedimenta moveri, loquitur de generante, & impedimenta tollente, tamquam conditionibus, sine quibus non; non tamen tamquam principijs physicè, & efficientè influentibus in motum illorum. Ratio est: nam gravia nequeunt se movere, nisi à generante producantur in loco, & tollatur impedimentum motus; quæ sunt conditiones, sine quibus nequeunt moveri. Si autem à generante ponantur in loco ipsis non naturali, & obstaculum motus auferatur ab aliquo extrinseco, vel à gravitate ipsius, à se ipsis ad locum naturalem necessario moverentur, vt dictum est *num. 99.*

112.

Nec ultima Philosophi verba intentum concludunt; explico namque Philosophum: moveri à se in loco naturali est peculiare, & proprium viventium, per idque à non viventibus differunt concedo; moveri à se extra locum naturalem est propriū viventium, per idque à non viventibus differunt nego; & hoc est intentum Philosophi ex dictis *num. antecedenti*, per quod manet responsio ad omnes Philosophi auctoritates pro secunda parte antecedentis. Ad eiusque ultimam probationem de viventibus nego antecedens, & exemplum de corde ob dicta *n. 96. 97. & 98.*

113.
Ad secundam.

Ad secundam Ill. Godoy probationē prædictæ maioris respondeo distinguendo maiore: quod movet, est in actu virtuali, & quod movetur, est in potentia formali concedo maiorem; quod movet, est in actu formali, & quod move-

tur, est in potentia formali nego maiorem; distinguo minorem: sed idem secundū idem non potest esse in actu formali, & potentia formali respectu eiusdem formæ concedo minorem; non potest esse in actu virtuali, & potentia formali nego minorem, & utrāque consequentiā.

Itaque aliquid esse in potentia formali, & actu formali respectu eiusdem formæ est contradictio, quia esset, vnum, & idem, pro vt vnum, & idem est, eandem formā habere, & simul illa carere; at aliquid esse in potentia formali, & actu virtuali, seu cum virtute ad producendum actum formalem, nulla est contradictio, vt clarebit retorsionibus infra faciendis. Hæc est Scoti solutio in *2. dist. 3. q. 7.*

Ill. Godoy *n. 122.* impugnat dupliciter hanc Scoti solutionem, & primo sic: nam si vera est solutionis doctrina, sequeretur: absque vlla necessitate in viventibus partem per se moventem à parte per se mota distingui; consequens est falsum; natura namque, sicut in necessarijs non deficit; ita nec in superfluis abundat: ergo falsum est quod in tradita solutione docetur. Patet sequela: nam iuxta nostram solutionem idem secundum idem, hoc est, absque reali distinctione potest efficere, & recipere motum per continentiam in actu virtuali, & per carentiam formalem: ergo vt vivens efficientè causet motum, & illum in se recipiat, necessaria non est prædicta realis distinctio inter partem moventem, & motam, sed poterit secundum se totum esse principium effectivum motus, & eiusdem receptivum.

Secundo impugnat prædictam solutionem *n. 123*: nam motus, de quo in presenti loquitur Philosophus, est actus imperfecti, cuius imperfectio in eo posita est, quod sit in potentia ad formā, ad quam movetur; sed quod est in actu virtuali, non est imperfectum hoc genere imperfectionis, quāvis careat forma secundum esse formale: ergo quod movetur motu, qui actus est imper-

fe-

114.

Impugnat
Ill. Godoy
solutionem

1.

115.

Impugnat
2.

fecti non potest esse in actu aliquo ex prædictis modis. Probatum minor: intellectio non est motus, qui sit actus imperfecti, imo contra intellectiōem, & alios similes actus, motus, qui est actus imperfecti, dividitur, & hoc non alia ratione, nisi quia intellectus in actu virtuali ad intellectiōem supponitur; & tamen pro priori ad intellectiōem est ad illam in potentia formali: ergo quod est in actu virtuali non est imperfectum hoc genere imperfectionis, quamvis careat forma secundum esse formale.

116.

Quod hæc impugnationes non obstant demonstrationi.

Hæc tamen non obstant: nam prima Ill. Godoy impugnatio non est contra nostram solutionem, quod demonstratur sic: nam & si in viventibus distinguatur pars per se movens à parte per se mota, dummodo in non viventibus idem secundum idem possit efficere, & recipere motum, verificaretur, quod idem secundum idem esset in potentia formali, & actu virtuali: ergo parum obest, quod in viventibus hoc non accideret, ut vera sit nostra prædicta solutio. Probatum antecedens: nam si non viventia à se ipsis moverentur, idem secundum idem esset in potentia formali, & in actu; atqui non in actu formali, quia hoc implicat: ergo in actu virtuali: ergo dummodo in non viventibus idem secundum idem possit efficere, & recipere motum, verificaretur, quod idem secundum idem esset in potentia formali, & actu virtuali.

117.

Respondetur ad I. Godoy impugnatio-

Vndè ad primam Ill. Godoy impugnatio- nem respondeo primo distinguendo sequelam: sequeretur absque ulla necessitate in viventibus partem per se moventem à parte per se mota distinguere, ut idem secundum idem sit per se movens, & per se motum concedo sequelam; ob aliam rationem nego sequelam, & suppositum minoris; quia supponit esse necessitatem in viventibus ad distinguendam partem per se moventem à parte per se mota, quod est falsum, ut claret ex dictis num. 96. 97. & 98. Ad probationem sequelæ concedo antecedens, & omit-

to consequens, quia ex illo non inferitur, quod idem secundum idem non possit efficere, & recipere motum per continentiam in actu virtuali, & per carentiam formalem, quæ erat consequentia inferenda.

Explicatur hoc, & inefficacia impugnationis ostenditur: nam vel viventia ita moventur, ut per unam partem moveatur alia, vel ita moventur, ut secundum se tota moveantur? Si secundum: ergo ut in viventibus idem secundum idem sit principium effectivum motus, & eiusdem receptivum per continentiam in actu virtuali, & per carentiam formalem, necessaria non est distinctio partis per se movētis à parte per se mota. Si primum: deveniendo, ut deveniendum est ad unam partem, quæ simul est movens, & mota ex dictis n. 97, idem secundum idem erit in viventibus principium effectivum motus, & eiusdem receptivum per continentiam in actu virtuali, & per carentiam formalem: ergo quod sit, vel non sit necessaria prædicta distinctio partis per se movētis à parte per se mota in viventibus, non facit ad hoc, ut idem secundum idem sit in illis principium effectivum motus, & eiusdem receptivum per continentiam in actu virtuali, & per carentiam formalem: ergo prædicta Ill. Godoy impugnatio non infringit vim nostræ solutionis.

Pro solutione autem secundæ impugnationis notandum est: quod aliquid potest esse in actu virtuali, seu continere virtualiter aliud dupliciter. Primo: ita, ut possit illud producere, & sine illo efficere efficienter, quantum posset cum illo facere formaliter, & in hoc sensu sol continet virtualiter calorem. Secundo: ita, ut licet possit illud producere, tamen sine illo nequeat efficienter facere, quantum posset cum illo facere formaliter, & in hoc sensu intellectus continet intellectiōem, voluntas volitionem, aqua frigus, & universaliter omne quod se movet ad aliquam formam, illam hoc modo continet.

Vndè continere actum virtualiter primo modo, est continere ipsum perfectius,

118.

Explicatur hoc, & inefficacia impugnationis ostenditur.

119.

Noto pro solutione impugnationis.

120.

quam si ipsum actum formaliter contineret; ideòque si esset in potentia, & in tali actu virtuali, esset in statu perfectò, & imperfectò, quod implicat. Cæterum continere formam secundo modo, non est continere illam perfectius, quam si illam formaliter haberet, quia perfectius illi esset, illam formaliter habere, quam non habere; ideòque habere formam in actu hoc virtuali, & habere simul potentiam formalem ad ipsam, non est esse in actu perfectò, & imperfectò, qui sint oppositi, & implicatorii. Hoc notato.

121.

Respondetur 1. ad secundam impugnationem Ill. Godoy.

Respondeo primo ad secundam impugnationem Ill. Godoy concedendo maiorem, & distinguendo minorem: sed quod est in actu virtuali primo modo sumpto, non est imperfectum hoc genere imperfectionis, quavis careat forma secundum esse formale concedo minorem; quod est in actu virtuali secundo modo capto nego minorem, & distinguo similiter consequens. Ad probationem minoris nego antecedens, & omne in ipso inclusum, cuius ratio, & ratio simul distinctionis est: nam intellectio est motus, qui est actus imperfecti, quia intellectus solus secundo modo est in actu virtuali ad intellectionem, ut dictum, & declaratum manet.

122.

Respondetur 2. ad prædictam impugnationem.

Respondeo secundo ad prædictam secundam impugnationem aliter distinguendo minorem: sed quod est in actu virtuali, ipsique esset imperfectionis habere actum formalem, non est imperfectum hoc genere imperfectionis, quamvis careat forma secundum esse formale concedo minorem; quod est in actu virtuali, ipsique esset perfectionis habere actum formalem, non est imperfectum hoc genere imperfectionis, quamvis careat forma secundum esse formale nego minorem, & distinguo similiter consequens.

Solutio claret in sole; sol enim, qui est in actu virtuali ad calorem, non est imperfectius hoc genere imperfectionis, licet careat calore secundum esse formale, quia ipsi esset imperfectio na-

bere calorem formalem; tum: quia esset superfluum; tum: quia fortassis argueret in sole magnam corruptibilitatem, aut aliquam aliam imperfectionem; cæterum quod est in actu virtuali, ipsique esset perfectio habere actum formalem, imperfectum est hoc genere imperfectionis, ut claret de omnibus, & singulis.

Respondeo secundo ad prædictum Ill. Godoy argumentum distinguendo maiorem: omne quod movetur, movetur ab alio, ly *ab alio* positivè sumpto, idest, quod licet idem à se ipso realiter moveri possit, non tamen à se solo, ut à causa unica sui motus, sed ab alio debeat moveri concedo maiorem; ly *ab alio* exclusivè accepto, idest, quod idem à se ipso realiter moveri non possit nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Terminis huius solutionis utitur Ill. Godoy n. 176. solutioque pro parte concessa clarebit §. *sequenti*, pro parte verò negata satis ex dictis apparet, nec aliquid licet addi.

Respondeo tertio ad prædictum argumentum Ill. Godoy positum n. 105. distinguendo maiorem: omne, quod movetur motu univoco, movetur ab alio concedo maiorem; motu equivoco nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Itaque moventia univoca sunt, quæ producant in subiecto formam eiusdem speciei cum illa, per quam movent, ideòque non à se, sed ab alio moventur; alioquin idem esset in actu formali, & in potentia formali, quod est fundamentum Philosophi pro veritate sui principij. Equivoca autem moventia sunt, quæ producant in subiecto formam diversæ speciei ab illa, per quam agunt, vel movent; ideòque à se ipsis moveri possunt, quia non sequitur implicantia a Philosopho intentum. Hæc est solutio Scoti in 1. dist. 2. quest. 7. §. ad argumenta pro secunda opinione, & in 2. dist. 2. quest. 10. & dist. 9. §. ad rationem, & 9. Metaphysica, quest. 14.

123.

Respondetur 2. ad argumentum Ill. Godoy.

124.

Respondetur 3. ad dictum argumentum.

125.
Responde-
tur 4. ad
dictum ar-
gumentū.

Respondeo quarto aliter distinguen-
do maiore: omne, quod movetur mo-
tu ad actum primum, movetur ab alio
concedo maiorem; motu ad actum
secundum nego maiorem; concedo
minorem, & distingo similiter conse-
quens. Alio modo distingo maiorem:
omne, quod movetur, ab alio movetur,
tāquam à causa dante virtutem moti-
vam concedo maiorem; tāquam à cau-
sa movente nego maiorem; concedo
minorem, & distingo similiter conse-
quens. Denique distingo aliter ma-
iorem: omne, quod movetur, ab alio
movetur, tāquam à causa superiori, sci-
licet, prima concedo maiorem; tāquam
à causa secunda nego maiorem; conce-
do minorem, & distingo similiter con-
sequens. Hæ distinctiones clarent ex
dictis n. 84. ipsis distinguntur authorita-
tes Philosophi, quas pro Ill. Godoy
adduxi in probationem maioris n. 105.
probationes autem Ill. Godoy iam sunt
solutæ.

126.
Retorquē
contra Ill.
Godoy.

Denique vt teneatur Ill. Godoy hoc
suum argumentum solvere, sic contra
ipsum ex ipso argumentū formo: om-
ne, quod movetur, ab alio movetur;
sed non potest in moventibus, & motis
dari processus in infinitum: ergo neces-
sario est intendendum in principio movē-
te, & immobili: ergo existentia primi
moventis immobilis recte ex motu de-
monstratur: ergo ex motu intentiona-
li, & dimanativo recte demonstratur
existentia primi moventis immobilis,
quod est contra Ill. Godoy n. 131. Ter-
tia consequentia ex secunda clare col-
ligitur. Secunda ex prima. Prima ex
præmissis. Præmissæ autem sunt ipsius
Ill. Godoy.

127.

Ad hoc itaque argumentum tene-
tur Ill. Godoy negare tertiā consequen-
tiam, clare deductam ex prioribus, &
præmissis. Quomodo ergo responde-
bit ad argumentum? Non aliter certè,
nisi vel negando maiore, vel ipsam dis-
tinguendo, vt est manifestum. Sic nos
facimus. Liceat ergo nobis, quod ipsi
placet. Similiter itaque tenetur Ill. Go-

doy solvere argumentum, quod in ip-
sum ad hominem fecimus n. 103. &
104. illud deducendo ex secunda pro-
batione suæ maioris ab ipso tradita n.
120. Illud ita solvet distinguendo illā
propositionem: *quod movet est in actu,*
& *quod movetur, est in potentia.* Ita nos
facimus.

Ex dictis in hoc duplici §. clarè col-
ligitur: principium illud Philosophi:
quidquid movetur, ab alio movetur, esse
absolutè falsum: nam iuxta Ill. Godoy
falsificatur in motu intentionali, & di-
manativo; & iuxta nos etiam in motu
phisico, quod totum manet probatum.
Quomodo autem sit verum, & quomo-
do falsum etiam ex dictis colligitur. Est
itaque falsum de motu æquivoco, de
motu ad actum secundum; de motu
tāquam à causa movente; & de motu
tamquam à causa secunda, vt claret ex
dictis n. 124. & 125, ex ibique dictis
constat: prædictum principium esse ve-
rum de motu univoco; de motu ad ac-
tum primum; de motu tāquam à causa
dante virtutem motivam, & de motu
tāquam à causa superiori, seu prima, ex
quibus quomodo ex motu possit à pos-
teriori demonstrari existentia Dei, const-
tabit ex §. sequenti.

§. VIII.

Prima demonstratio explicatur.

Secunda conclusio: *Ratione sumpta*
ex motu, vt à Philosopho traditur
in Metaphysica infra citando, *probari*
potest primum movens omnino immobile.
Sic Philosophus lib. 2. Metaphysica,
textu 5. & 6. vbi docet: causas secun-
das à prima, vt movente, dependere, &
necessario deveniendum esse ad primā
omnino immobilem. Et lib. 12. Meta-
physica, vbi id ipsum ostendit Arist. Sic
cum Arist. Scotus, & ego cum ipso.
Sic etiam cum D. Thoma Ill. Godoy
n. 176. Ante cuius probationem.

Notandum est: quod illud Phylo-
sophi principium: *quidquid movetur, ab*
alio movetur, dupliciter sumi potest.

128.
Corolla-
rium.

129.
1. Conclusio.
Philosoph.
Scotus.
D. Thom.
Ill. Godoy.

130.
Nota.

Primo: ita, vt ly *ab alio* accipiat ex-
clusivè, sic quod idem à se ipso realiter
moveri non possit, in quo sensu accep-
tum, falsum esse illud Philosophi prin-
cipium, §. 6. per totum, & etiam §. 7.
fuisse monstravimus. Secundo: ita, vt ly
ab alio accipiat positivè, idest, quod
licet idē à se ipso realiter moveri pos-
sit; non tamen à se solo, vt à causa vni-
ca sui motus, sed ab alio debet moveri,
in quo sensu verum est in omni motu
principium illud Philosophi, & ex illo
sic accepto asserit nostra conclusio: de-
duci, & demonstrari posse existentiam
primi principij omnino immobilis,
quod probatur proponendo rationem
ex motu sumptam dupliciter.

131.
Probatur
1. conclusio.

Primo sic: omne, quod movetur, ab
alio saltem virtualiter, idest, dante vir-
tutem, movetur; sed in sic moventibus,
& motis non potest dari processus in
infinitum: ergo sistendum est in aliquo
principio immobili. Consequentia te-
net. Minor ex dicendis in simili §. se-
quenti constabit. Maior autem proba-
tur: omne agens secundū à primo ha-
bet virtutem ad operandum: ergo illam
habet ab alio: ergo omne quod move-
tur, ab alio saltem virtualiter, idest, dan-
te virtutē, movetur. Prima consequen-
tia ex antecedenti constat, quia nequit
dari medium inter habere virtutem à
se, & ab alio: ergo si quod movetur
non habet virtutem à se, necessario ha-
bebit illam ab alio.

Antecedens
probatur.

Antecedens autem probatur: quod
movetur est potēiale: ergo non est ens
à se, cum hoc sit actus purus: ergo est
ens ab alio: ergo habet entitatem ab
alio: ergo ab alio habet virtutem mo-
tivam. Patet consequentia: quia virtus
motiva sequitur ad entitatem: ergo si
habet entitatem ab alio, etiam habet ab
alio virtutem motivā: ergo omne, quod
movetur, saltem virtualiter movetur ab
alio, idest, ab alio dante virtutem mo-
tivam, movetur: ergo cum processus in
infinitum repugnet, necessario deve-
niendum est ad aliquod movens im-
mobile, quod à se, & non ab alio ha-

beat virtutem movendi, & quod sit ens
à se: rectè ergo ex ratione motus sic
accepta probatur existentia moventis
immobilis.

Secundo eadem ratio proponitur in
hunc modum: omne, quod movetur, ab
alio saltem concomitantè movetur, seu
ab alio tāquam à causa superiori, vel
prima movetur; sed nō potest dari pro-
cessus in infinitum in sic moventibus; &
motis: ergo deveniendum est ad mo-
vens omnino immobile. Probatur ma-
ior: omne, quod movetur, est in poten-
tia ad motum: ergo non habet entitatē
à se: ergo illam habet ab alio; cum inter
hæc non sit mediū: ergo ab alio move-
tur. Claret consequentia: quia moveri
sequitur ad esse: ergo si est ab alio, etiā
ab alio movetur: ergo omne, quod mo-
vetur, saltem concomitantè movetur
ab alio, seu ab alio, tāquam à causa pri-
ma, movetur. Rectè ergo ex ratione
motus sic sumpta probatur existentia
moven-
tis immobilis.

132.
Probatur
2. conclusio

Contra rationem autem istam his
duobus modis propositam vnū obijce-
re potest in nos Ill. Godoy, scilicet,
quod Scotus ex motu numquam pro-
bavit existentiam moventis immobilis:
ergo ratio sumpta ex motu est contra
Scotum. Antecedens probatur: nā Sco-
tus impugnatur, vt claret ex dictis, ratio-
nem, quam D. Thomas sumpsit ex mo-
tu ad probandam existentiam moventis
immobilis: ergo Scotus ex motu nū-
quam probavit existentiam moventis
immobilis.

133.
Obijcitur.

Respondeo primo distinguendo an-
tecedens: Scotus ex motu ab alio ex-
clusivè sumpto numquā probavit exis-
tentiam moventis immobilis concedo
antecedens; ex motu ab alio positivè
accepto numquam probabit existentia
moven-
tis immobilis sub distinguo: ex-
plicitè omitto antecedens; implicitè
nego antecedens; & distinguo similiter
probationem. Scotus impugnatur ratio-
nem, quam D. Thomas sumpsit ex mo-
tu ab alio exclusivè sumpto ad proban-
dam existentiam moventis immobilis

134.
Respondetur
1.

concedo probationem; ex motu positivè accepto nego probationem. Solutio claret ex dictis cum Scoto *n.* 124. & locis pluribus, in quibus docet: omne movens creatū à Deo accipere virtutem motivam, ab ipsoque, ut à prima causa, in suo motu dependere.

Respondetur 2.

Respondeo secundo aliter distinguendo antecedens: Scotus ex motu, ut à Philosopho accipitur *lib.* 7. & 8. *Physicorum*, nūquam probavit existentiam moventis immobilis concedo antecedens; ex motu, ut ab Aristotele sumitur *lib.* 2. & 12. *Metaphysicæ cit*, nūquam probavit existentiam moventis immobilis subdistinguo; expræse omitto antecedens; implicite nego antecedens, cuius probationem distinguo: Scotus impugnat rationem, quam D. Thomas sumpsit ex motu, ut sumitur à Philosopho 7. & 8. *Physicorum*, ad probandam existentiam moventis immobilis concedo probationem; quam D. Thomas sumpsit ex motu, ut à Philosopho traditur in libro *Metaphysicæ cit*, nego probationem, & claret solutio ex responsione prima.

§. IX.

Secunda demonstratio explicatur.

135.
3. Conclusio.

Tertia conclusio: Ratio naturalis Deum esse demonstrans sumitur ex ratione effectus, & subordinationis causarum efficientium; seu ut ait Ill. Godoy: *via efficientie demonstratur existentia primæ causæ, & entis a nullo causati.* In hac conclusione conveniunt omnes Theologi cum Doctore Angelico, & Magistro Subtili, eamque exprimit Ill. Godoy in præsentī *n.* 192. quam ratione D. Thomæ probat, ipsaque non, ut inefficaci, ommissa, aliter à nobis est probanda, pro quo sciendum est: prædictam conclusionē duobus niti principiis naturaliter evidentibus, quorum primum est: *quidquid producit, ab alio producit.* Secundum est: *in producentibus nequit dari processus in infinitum*, quo scito, in hanc formam efficitur demonstratio.

D. Thom.

Scotus.

Ill. Godoy

Multa sunt in hoc mundo producta, ut experientia docet: ergo vel à se ipsis, quod est contra primum principium, vel ab alio, de quo fit eadem quaestio: an sit ab aliquo productum; sed non potest quaestio in infinitum abire: ergo sistendum est in aliquo primo improducto, quod omnia produxerit. Atqui hoc intelligimus esse Deum: ergo est Deus. Tota hæc demonstratio est optima. Solum restat illa principia, quibus nititur, explicare. Primum igitur principium, scilicet: *quidquid producit, ab alio producit*, constat: alioquin idem esset in potentia, & in actu secundum eandem rationem, scilicet, existentiam; quod implicare, per se notum est. Secundum verò, scilicet: *in producentibus nequit dari processus in infinitum*, claret etiam: alioquin tota collectio causarum esset dependens, & non dependens, quod etiam implicare, per se notum est. Esset dependens, quia nulla esset, quæ non dependeret; alioquin aliqua esset prima, & sic habeo intentum. Esset independens, quia non esset aliqua causa, à qua collectio dependeret: vera ergo sunt illa principia. Ex dictis impugnata manent præcipua Atheorum fundamenta, quæ sunt: omnia produci à se ipsis, darique processus in infinitum.

136.
Demonstratur conclusio.

Duo tantum contra istam rationem obstare possunt. Primum: nam ratio hæc coincidit cum ratione posita §. antecedenti: ergo superfluit aliqua. Probatur antecedens: nam hæc ratio sumitur ex dependentia causæ secundæ à prima, quia nempe idem à se ipso nequit efficienter causari, nec potest dari processus in infinitum in producentibus; sed ratio ex motu posita §. antecedenti, pro ut ibi explicata, in eadem dependentia fundatur, in eisdemque principiis nititur: ergo ratio hæc coincidit cum ratione posita §. antecedenti. Secundum est: nam in rebus omnibus datur circulus, vel mediatus, ut ex aqua humor, ex humore flos, & ex flore aqua; vel immediatus, ut ex aqua nix, & ex nive aqua: ergo verificari possunt prædicta

137.
In contrarium obstat 1.

Obstat 2.

principia, quin detur causa efficiens in causata, & à se existens: ergo ratio naturalis *Deum esse* demonstrans nequit sumi ex ratione effectus, & subordinationis causarum efficientium.

138.
Respondetur ad 1.

Hæc tamen minimè obstant; nam ad primum respondeo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: hæc ratio sumitur ex dependentia causæ secundæ à prima in essendo concedo maiorem; in causando nego maiorem; distinguo minorem: sed ratio ex motu sumpta in eadē dependentia fundatur, eisdemque principiis nititur in causando concedo minorem; in essendo nego minorem, & consequentiam; quia licet istæ dependentiæ connexæ sint, vna tamen ab alia distinguitur, & consequenter hæc ratio distinguitur à ratione ex motu posita §. antecedenti, vt erudite docet Ill. Godoy n.

Respondetur ad 2.

189. Ad secundum respondeo distinguendo antecedens: in rebus omnibus datur circulus, vel mediatu, vel immediatu respectu causæ materialis omitto antecedens, & hoc est, quod probant exempla posita; respectu causæ efficientis nego antecedens ob rationem datam pro nostra conclusione, & nego consequentiam. Alia sunt contra conclusionem argumenta, quæ simul cum solutionibus tradit eleganter Ill. Godoy §. 10. per totum.

139.
Arguitur specialiter contra conclusionem.

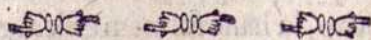
Arguitur tamen specialiter contra conclusionem: si *Deum esse* posset demonstrari à posteriori, demonstraretur ratione à nobis assignata n. 136. scilicet, multa sunt in hoc mundo; sed non à se ipsis, quod est contra primū principium: ergo ab alio, de quo sit eadem quæstio: an sit ab alio productum; sed non potest quæstio in infinitum abire: ergo sistendum est in aliquo primo improducto, quod omnia produxerit, qui est Deus; atqui hæc ratio non demonstrat nec à posteriori Deum esse: ergo *Deum esse* non est à posteriori demonstrabile, nec ratio prædicta est demonstrativa.

Probatur minor: nequit demonstra-

ri Deum esse aliquo syllogismo, quin ipse syllogismus, quo demonstratur, demonstrabilis sit; sed syllogismus prædictus non est demonstrabilis: ergo hæc ratio non demonstrat nec à posteriori Deum esse. Maior patet: quia nemo potest aliquid benè probare, quin syllogismus, quo probatur, sit probabilis: ergo pariter: nequit demonstrari Deum esse aliquo syllogismo, quin ipse syllogismus quo demonstratur, demonstrabilis sit. Minor verò probatur: syllogismus, qui habet vnā propositionem tantum probabilem, non est demonstrabilis, sed Thopicus, quia in hoc distinguitur syllogismus Thopicus à demonstrativo; atqui syllogismus prædictus habet maiorem probabilem contingentem, nempe: multa sunt in hoc mundo producta: ergo syllogismus prædictus non est demonstrabilis.

Respondetur.

Respondeo ad argumentum negando minorem, ad cuius probationem distinguendo maiorem: nequit demonstrari Deum esse aliquo syllogismo, quin ipse syllogismus sit demonstrabilis à priori nego maiorem; quin sit demonstrabilis à posteriori subdistinguo: per effectum Metaphysicum, vel Physicum concedo maiorem; per effectum Metaphysicum præcisè nego maiorem: distinguo minorem: sed prædictus syllogismus non est demonstrabilis à priori concedo minorem; à posteriori subdistinguo: per effectum Metaphysicum concedo minorem; per effectum Physicum nego minorem, & consequentiā. Itaque licet ad demonstrationem à priori, & à posteriori per effectum Metaphysicum requirantur præmissæ necessariae; tamen ad demonstrationem à posteriori per effectum Physicum non obest, quod aliqua propositio sit probabilis tantum; imò hoc est necessarium in his demonstrationibus, vt de omnibus claret, per quod patet ad reliqua.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

140.
1. Corollari-
um.

EX dictis in hac, & præcedenti disputatione vnum tantum colligit Ill. Godoy, & plura colligere debebat. Colligitur enim primo: *Deum esse vnum* non esse per se notum; esse tamen de fide vnum tantum esse Deum; imò esse fide humana cognoscibile, & denique esse evidentè cognoscibile, vel per discursum à posteriori, vel per syllogizationem, seu explicationem vnitatis Dei per aliud magis nobis notum.

141.
Probatur
1. pars corollarij.

Prima pars corollarij, scilicet: *Deum esse vnum* non esse per se notum, deducitur ex disp. 2. per totam, & brebiter probatur: nulla propositio à priori demonstrabilis est per se nota; sed vnitatis est in Deo à priori demonstrabilis; est enim passio ipsius, quia est passio entis: ergo *Deum esse vnum* non est per se notum. Ex hoc sequitur: Deum esse vnum secundum se esse à priori demonstrabile; cæterum non sic esse demonstrabile quoad nos ex dictis disp. cit.

142.
Probatur
2. pars.

Secunda pars corollarij, scilicet, de fide esse vnum tantum esse Deum, probatur ex Scriptura: nam in Deuter. 6. dicitur: *Audi Israel: Dominus Deus noster, Deus unus est.* 1. Reg. 2: *Nec enim est alius extra te.* Psalm. 17: *Quis Deus præter Deum nostrum?* Psalm. 85: *Tu es Deus solus.* 1. ad Thimoth. 6: *Regi sæculorum, & invisibili soli Deo.* Symbolo Apost: *Credo in vnum Deum:* ergo de fide est vnum tantum esse Deum.

143.
Dices.

Dices: in Scriptura dicitur: esse plures Deos, vt Psalm. 81: *Deus stetit in synagoga Deorum:* ego dixi: *Dij estis:* ergo non est de fide vnum tantum esse Deum. Respondeo ex Scoto in 1. dist. 2. quæst. 3. hæc, & similia loca accipere Deum metaphoricè; non verò propriè, quod ex ipsis contextibus constat, & ex Patribus est manifestum.

Respondetur.

144.
Probatur
3. pars corollarij.

Tertia corollarij pars, scilicet: *Deum esse vnum*, esse fide humana cognoscibile, probatur: plures Sancti, vt Athana-

nasius, Augustinus, Cyprianus, & Iustinus Martir à Gonet in præfati cit. imò & viri magnæ autoritatis, vt Tertullianus, Albertus, cæterique Authores unanimè Deum esse vnum sentiunt. Denique hoc vocitant Philosophi, & Aristoteles 12. *Metaphysica*, Plato, Pythagoras, & Avicena, vnum esse Deum testantes: ergo *Deum esse vnum* est fide humana cognoscibile.

Quarta corollarij pars, scilicet: *Deum esse vnum* esse evidentè cognoscibile, vel per discursum à posteriori, vel per syllogizationem, seu explicationem vnitatis Dei per aliud magis nobis notum, colligitur ex dictis in hac disputatione §. 5. num. 72. & 73. Nec video Scotistas ibi mecum consentientes posse in hoc dissentire, quia inconsequentè procederent. Cæterum quia nobis de hoc nō est facienda difficultas, corollarium quoad substantiam, scilicet, quod sit evidentè cognoscibile *Deum esse vnum* ita certa est, vt D. Thomas 1. contra Gentes, cap. 42. septemdecim adducat rationes, *Deum esse vnum* demonstrantes, ex quibus duodecim affert Gonet in præfati, in quo videndas relinquo.

Scotus verò in 1. dist. 2. quæst. 3. sex vijs *Deum esse vnum* demonstrat. Prima est infinitas intellectus, ex qua sic probatur corollarium: si essent duo Dij, vel alter alterius sciret secreta, vel non? Si primum: par in utroque esset impotentia occultandi secreta, quod repugnat supremo Dei dominio, de cuius ratione est, quod eius secreta ipso invito non cognoscantur. Si secundum: par in utroque esset ignorantia, quod intellectui Dei infinito repugnat: ergo Deum esse vnum est evidentè cognoscibile.

Secunda est infinitas voluntatis, ex qua sic: si essent duo Dij, neuter dilligeret alterum infinitè, quod repugnat voluntati infinitæ, stante infinitate in obiecto: ergo Deum esse vnum est evidentè cognoscibile. Probatur sequela: quilibet se plusquam alterum dilligeret ex naturali inclinatione; sed ad summum se quilibet infinitè dilligeret: ergo si

essent

145.
4. Pars colligitur.

146.
Sex vijs probatur
Deum esse

Prima ex infinitate intellectus

147.
2. Ex infinitate voluntatis.

3. *Ex infinitate bonitatis.*

essent duo Dij, neuter dilligeret alterū infinitē. Tertia est infinitas bonitatis, ex qua sic: voluntas ordinata magis amat maius bonum, quam minus: ergo magis duos, quam vnum amaret: ergo non quietaretur in vno infinito, quod est contra rationem boni infiniti: ergo Deum esse vnum, est evidentē cognoscibile.

148.

4. *Ex infinitate potentia.*

Quarta est infinitas potentia, ex qua sic: si essent duo Dij, essent duæ causæ totales cuiuslibet effectus: quilibet enim esset causa prima, & totalis; sed hoc repugnat, ut dicitur in Physica: ergo Deum esse vnum est evidentē cognoscibile. Quinta est ipsa infinitas, ex qua sic: infinitum excedi non potest; sed excederetur, si darentur duo Dij, quia essent duo infinita, à quibus vnum infinitum excederetur, ut etiam dicitur in Physica: ergo Deum esse vnum est evidentē cognoscibile. Sexta est necessitas essendi, ex qua sic: si essent duo Dij, possibiles essent infiniti: ergo de facto essent, quod Phylotheismi negant. Antecedens pater: nam species ex se plurificabilis est in infinitis individuīs. Consequentia probatur: in rebus necessarijs, idem est posse, & esse, sed Deus est ens necessarium: ergo de facto essent.

149.

Obijciuntur
1.

Respondetur.

Obijciuntur
2.

Respondetur.

Obijcies primo: melius est esse plura bona, quam vnum: ergo Deum esse vnum non est evidentē cognoscibile. Hoc argumentum est tantum congruentia, sed adhuc nihil probat. Respondeo distinguēdo antecedens: melius est esse plura bona, quam vnum si non adest repugnantia concedo antecedens; si adest, ut in præsentī propter rationes datas nego antecedens, & consequentiam. Obijcies secundo: Phylosophi doctissimi defacto admiserūt plures Deos: ergo non implicat: ergo Deum esse vnum non est evidentē cognoscibile. Respondeo distinguendo antecedens: doctissimi in alijs, & in hoc ignorantissimi concedo antecedens; in hoc doctissimi nego antecedens, & consequentiā. Imò nego Phylosophos admisis-

se plures Deos, sumpto Deo, pro causā prima, ente infinito, summo bono, &c. ut nostræ rationes convicunt; sed pro alia re eccellente.

Obijcies tertio: nostræ rationes impugnant etiam pluralitatem personarum: ergo Deum esse vnum non est evidentē cognoscibile. Respondeo negando antecedens: nam nostræ rationes sunt: infinitas intellectus, voluntatis, bonitatis, potentia, ipsa infinitas absolute, & necessitas essendi; sed hæc omnia personis, quoad personalitates non conveniunt, sed quoad essentiam: ergo quin pluralitatem personarum impugnent, optimē contra Polythæismum, Gentiles, scilicet, & Paganos pluralitatem Deorum impugnant.

Colligitur secundo: alia prædicata Dei præter illius existentiam, & unitatē ipsius posse à nobis saltim à posteriori demonstrari; v. g. *Deum esse necessario existens: esse infinitē perfectum essentialiter; esse infinitē perfectum perfectione attributali; esse actum purissimum; esse ultimum finem; & denique esse ens eminentissimum, excellentius, & melius, quo excogitari potest.*

Prima pars corollarij, scilicet: *Deus est necessario existens*, probatur: quod est ab alio in causabile, & à se existens, est necessario existens; sed Deus est ab alio in causabilis, & à se existens: ergo est necessario existens. Probatur maior: enti ab alio in causabili, & à se existenti repugnat non existere: ergo quod est ab alio in causabile, & à se existens, est necessario existens.

Secunda pars corollarij, scilicet: *Deus est infinitē perfectus essentialiter*, probatur: quod à se necessario existit, habet infinitam existentiam: ergo, & infinitam essentiam. Probatur consequentia: existentia, vel est de quidditate Dei, vel modus ipsius? Si primum: habeo intentum. Si secundum: ergo existentia dimanat ab essentia: ergo existentia infinita ab essentia infinita; atqui per te Deus habet existentiam infinitam: ergo Deus est infinitē perfectus essentialiter.

150.

Obijciuntur

3.

Respondetur.

151.

2. *Corollarium.*

152.

1. *Pars corollarij probatur.*

153.

2. *Pars corollarij probatur.*

154.
3. Pars
probat.

Tertia pars corollarij, scilicet: *Deus est infinitè perfectus perfectione attributali*, probatur: infinitū identificat secū omne compossibile; sed Deus est infinitus existentialitè, & essentialitè: ergo identificat secum omnes perfectiones infinitas secum compossibiles: ergo Deus est infinitè perfectus perfectione attributali. Hæc consequentia claret: nam perfectiones attributales sunt Deo compossibiles. Maior autè, in qua potest esse difficultas (si adest aliqua) probatur: de ratione infiniti est, quod nihil entitatis ei desit eo modo, quo haberi potest in aliquo vno: ergo infinitum identificat secum omne secum compossibile.

155.
4. Pars
probat.

Quarta pars corollarij, scilicet: *Deus est actus purissimus*, probatur: quod excludit omnē potentiam, tam activam, quā susceptivam, est actus purissimus; sed Deus excludit omnē talem potentiam: ergo Deus est actus purissimus. Probatur minor: quod excludit omnē imperfectionem, excludit prædictas potētias; nam quælibet talis est imperfectio; sed Deus excludit omnē imperfectionē, utpote infinitus, de cuius ratione (ut diximus) est omnem perfectionem possibilem identificare: ergo Deus excludit omnem talem potentiam.

156.
5. Pars
probat.

Quinta pars corollarij, scilicet: *Deus est vltimus finis*, probatur: quod est vltimo satiativum, est vltimus finis; sed Deus est vltimo satiativus: ergo Deus est vltimus finis. Probatur minor: summum bonum est vltimo satiativum; sed Deus est summum bonum, ut constabit *n. sequenti*: ergo Deus est vltimo satiativus.

157.
6. Pars
probat.

Sexta pars corollarij, scilicet: *Deus est ens eminentissimum, excellentius, & melius, quo excogitari potest*, probatur: nam iuxta dicta a *num. 152.* Deus est necessario existens, infinitè perfectus essentialitè, & attributaliter, actus purissimus, & vltimus finis; atqui nihil eminentius, excellentius, vel melius excogitari potest: ergo Deus est ens eminentissimum, excellentius, & melius, quo excogitari potest. Ex hoc ha-

bebitur: Deum esse summum bonum, esse quæ intellectivum, & volitivū, quia hoc est melius. Ex prima parte corollarij: Deum esse æternum. Ex secunda: Deum identificare secum intellectiōnem, volitionem, cæteraque attributa, & modos ipsius. Et cū ex quinta constet: Deum esse vltimum finem, ex sexta esse eminentissimum ens, & ex §. 9. *num. 136.* clarescat contra Athæos, Deum esse primum efficiens, Deo convenit triplex primitas ab Scoto in *1. dist. 2. quæst. 2.* assignata, scilicet, finalitatis, eminentiæ, & efficientiæ. Manet igitur Athæismus debellatus, Deum esse negans, & etiam Polithæismus pluralitatem Deorum admittens.

Arguitur contra prædictum corollarium: Deus non est infinitus in omni genere entis; sed hoc asserit corollarium prædictum: ergo falsum est prædictum corollarium. Probatur maior: Deus est infinitus in omni genere entis: ergo in genere substantiæ: ergo in genere magnitudinis: ergo in genere durationis: ergo in genere multitudinis; atqui quia Deus est infinitus in genere substantiæ, est ens à se; quia in genere durationis, est ens æternum; quia in genere magnitudinis, est ens immensum: ergo quia est infinitus in genere multitudinis, debet habere innumerabilia attributa, innumerabilesque modos intrinsecos; sed hoc est falsum iuxta omnes: ergo Deus non est infinitus in omni genere entis. Probatur maior quoad vltimam partem, scilicet, quia est infinitus in genere multitudinis, debet habere innumerabilia attributa, & innumerabiles modos intrinsecos: si attributa essent quinque, ut à nobis dicitur *disp. 5. num. 5.* (& similiter de numero modorum intrinsecorum) Deus esset finitus in genere multitudinis: ergo non esset infinitus in omni genere entis; atqui est infinitus in omni genere entis: ergo quia est infinitus in genere multitudinis, debet habere innumerabilia attributa, & innumerabiles modos intrinsecos.

158.

Arguit cōtra 2. corollarium

159.

*Si dicas.**In contrariū obest.**Respondetur.*

Si dicatur Deum esse finitum in genere multitudinis; in contrariū obest: Deus est finitus in genere multitudinis: ergo hæc propositio: Deus est finitus in aliquo genere entis est vera, & hæc: Deus est infinitus in omni genere entis: ergo veræ simul sūt duæ cōtradiçtoriæ. Respondendo hoc nō obstat; quia non sunt cōtradiçtorię prædictę propositiones, nā semper ab illa vniuersali: *Deus est infinitus in omni genere entis* implicitè excipitur genus multitudinis, præcipuè apud Catholicos, & hoc non solum propter determinata attributa, & modos intrinsecos determinatos, sed etiam propter tres Divinas personas contra quas etiam procedit argumentum.

Exemplo illustratur hæc doctrina: quia hæ duæ propositiones: omnis filius Adæ cōceptus fuit in peccato originali; Christus (idē est de eius Matre Sacratissima) non fuit cōceptus in originali peccato, non sunt cōtradiçtoriæ; sed hoc non alia ratione, nisi quia ab illa vniuersali tacitè excipiuntur Christus, & immaculata Virgo: ergo similiter de supra dictis propositionibus.

160.

Replicabis.

Replicabis: hæc solutio est destructiva Dei: ergo ruit. Probatur antecedens: quod Deum imperfectū ponit, est Dei destructivū; sed hæc solutio ponit Deū imperfectum: ergo est destructiva Dei. Probatur minor: si Deus esset finitus in omni genere entis, Deus esset imperfectus in omni genere; sed prædicta solutio ponit Deū finitū in genere multitudinis: ergo in hoc genere ponit Deum imperfectū. Respondendo negādo antecedens, ad cuius probationē nego minorem, & ad probationem distinguo maiorem: si Deus esset finitus privativè in omni genere entis, Deus esset imperfectus in omni genere cōcedo maiorem; si esset finitus negativè nego maiorem; distinguo minorem: prædicta solutio ponit Deū finitum negativè in genere multitudinis concedo minorem; privativè nego minorem, & distinguo similiter consequens.

Respondetur.

161.

Valde itaque diuersum est, esse finitum negativè, ac esse privativè finitum;

nam esse finitum negativè, est carentia infinitatis indebitæ subiecto, seu subiecto repugnantis, vt claret in triangulo, in quo est carentia quarti lateris, quia repugnat, quod sit triangulus, & quod quatuor lateribus compactus sit. Esse autem finitum privativè est carentia infinitatis debitæ subiecto, seu subiecto non repugnantis, vt ab opposito claret. Ex his ergo esse finitū privativè est imperfectio; nō verò esse finitū negativè; vnde licet Deus dicatur finitus in genere multitudinis, nunquam dicendus est imperfectus, quia solū est negativè finitus. Quam doctrinam esse omnibus generalem ad plura, satis manifestum est.

Instabis: non solum privatio, sed etiā negatio dicitur imperfectionē; sed iuxta solutionem datā Deus est finitus negativè: ergo est imperfectus: ergo nulla est allata solutio. Probatur maior: Michael v.g. habens determinatam perfectionē, scilicet, quatuor gradus, habet negationem quinti gradus; sed imperfectus est: ergo nō solum privatio, sed etiā negatio dicit imperfectionem. Respondendo negādo maiorem replicæ, & probationis, quia prædictus Angelus habet privationem quinti gradus; non enim est incapax illius, ideo est imperfectus.

162.

*Instabis.**Respondetur.*

Dices adhuc: species consistunt in indivisibili: ergo habent negationē vterioris gradus; atqui Angelus Michael est species: ergo habet negationē vterioris gradus: ergo ruit data solutio. Probatur antecedens: species sunt sicut numeri; sed numerus consistit in indivisibili: ergo species consistunt in indivisibili. Maior est communiter recepta. Consequētia infertur. Minor verò patet: nā si vnitas addatur, vel dematur numero ternario v.g. non ternarius manebit, sed in binariū, vel quaternariū trāsibit: ergo numerus consistit in indivisibili.

163.

Dices adhuc.

Respondendo distinguendo antecedens: species quo ad gradū essentialē consistunt in indivisibili concedo antecedens; quoad gradū intensiōis nego antecedens; & distinguo similiter consequens; cōcedo sumptam, & distinguo conse-

Respondetur.

quen-

quens distinctione data, & nego subsecuta. Ad probationem antecedentis distinguo maiorem: species quoad gradum essentialē sunt sicut numeri concedo maiorem; quo ad gradum intensiōis nego maiorem, concedo minorem, & distinguo consequens, ut distinxī.

164.
Clarius
responde-
tur ad præ-
dictū ar-
gumentū.

Respondeo itaque clarius ad prædictum argumentū distinguendo maiorem: Deus non est infinitus extensive in omni genere entis concedo maiorem; intensive nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio est Scoti in 4. dist. 13. q. 1. §. de secundo art. vers. Dico ergo, & ratio est: quia neque ex Scriptura, neque ex Patribus colligi potest talis numero infinitas, & non est ratio, cur Deus hoc occultaret cum alia mysteria æquē sublimia ab ipso sint revelata. Imò in hoc sensu locuti sunt Patres quādo dicunt: perfectiones Dei esse infinitas, & hac solutione salvatur, quod Deus sit infinitum pelagus perfectionum.

165.
Denique
responde-
tur ad ar-
gumentū.

Denique respondetur ad argumentū prædictū distinguendo maiorem: Deus non est infinitus in omni genere entis perfectionē non dicentis concedo maiorem; dicentis perfectionem nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā. Itaque genus multitudinis non dicit perfectionem; alioquin esset perfectio, quod essent non solum infinitæ personæ in Divinis, verū, & quod essent infiniti Dij, & alia absurda, quæ sunt contra fidem, ex quibus potest fieri contra argumentum retorsio fortissima, & efficax pro ipso solutio erit.

166.
3. Corollari-
um.

Colligitur tertio: Deum esse posse invincibiliter ignorari. Hoc est contra Ill. Godoy in præsentī n. 152. asserēte: quod licet existentia Dei possit ignorari invincibiliter, ignorantia sumpta pro carentia scientiæ strictē sumptę; si tamē accipiat pro omnis cognitionis Dei carētia non potest etiam pro brevissimo tempore ab aliquo, qui rationis compos sit, ignorari. Pro cuius resolutione.

167.
Suppono 1

Suppono primo, ut supposuit in præsentī Gonet, opinionem Ill. Godoy se-

cutus: quod ignorantia alia est vincibilis, invincibilis alia. Prima est: quæ habita morali diligētia, vinci, & superari potest, quare voluntaria dicitur, saltem indirectē, atque ideo culpabilis iuxta illud Prophetæ: *nolluit intelligere, ut bene ageret*. Secunda est: quæ nullo studio, & diligētia morali vinci, & superari potest, quare involuntaria dicitur, & à peccato excusat.

Suppono secundo: quod cognitio, per quā vincenda est invincibilis ignorantia, debet esse saltem probabilis, vel relatione, vel instructione alterius dum modo non occurrat ratio evidens oppositum persuadens. Ratio est: nam illa cognitio sufficit ad tollendā prædictā ignorantiam, quæ potest esse principiū operationis practicæ; sed dicta cognitio potest esse tale principiū, ut constat: ergo cognitio, per quā vincenda est invincibilis ignorantia, debet esse saltem probabilis, vel relatione, vel instructione alterius. Sic etiam Gonet.

Suppono tertio: quod difficultas non procedit de hominibus mediocri ingenij, alicuius Provinciæ, vel nationis, quia, tūm: ex creaturis, tūm: ex relatione, & instructione Apostolorū, & prædicatorū, possunt habere sufficientem cognitionem, ad superandā ignorantiam invincibilē ex n. antecedenti; sed difficultas est de hominibus rudij ingenij, & in sylvis sine aliorum consortio enutritis. His suppositis.

Cōclusio: Deum esse potest invincibiliter ignorari. Hanc conclusionem defendo Scoti principijs contra Ill. Godoy cit. quæ sequitur Gonet in præsentī disp. 1. art. 3. Probatur primo conclusio: in hominibus, de quibus procedit difficultas, non datur sufficiens cognitio, ut superet invincibilē ignorantia de existentia Dei: ergo Deū esse potest invincibiliter ignorari. Probatur antecedēs cognitio sufficiens est cognitio saltem probabilis, vel proprio discursu acquisita, vel per instructionē aliorū habita; sed neutra daretur: ergo in hominibus, de quibus procedit difficultas, non datur sufficiens cogni-

168.
Suppono
2.

169.
Suppono
3.

170.
Cōclusio.
Scotus.
Ill. Godoy
Probatur
1. cōclusio.

tio, vt superent invincibilē ignorantia de existentia Dei. Minor quoad secundā partē est certa: nā supponitur eos esse ab omni hominū consortio separatos.

171.

Quoad primam verò probatur: cognitio requirens magnam reflexionem, longumque discursum, nequit haberi ab homine rudij ingenij; sed cognitio existentia Dei requirit magnā reflexionem, longumque discursum: ergo cognitio sufficiens est cognitio, saltem probabilis, vel proprio discursu adq̄sita. Maior est certa; alioquin non esset rudij ingenij, vt supponitur. Minor probatur: cognitio existentia Dei requirit cognitionē creaturarū, reflexionem circa earum causas, aliamque reflexionem circa causas harum causarū, de hisque aliam, vſque dum veniatur in primam causam: ergo cognitio existentia Dei requirit magnā reflexionē, longūque discursū.

172.

Probatur
2. conclusio.

Probatur secundo conclusio: non est per se notū Deum esse: ergo indiget medio ad sui cognitionem. Totū patet ex *disp. 2.*; sed medio illativo à priori à nobis nequit cognosci ex dictis in hac *disp. n. 41*: ergo à posteriori tantū est à nobis cognoscibile. Claret consequētia ex dictis eodem *n. 41*: ergo qui nullo studio, & diligentia habere potest cognitionem de medio à posteriori probante Deum esse, invincibiliter ignorabit Deū esse. Hęc consequentia patet ex *n. 167*. Atqui sic se habet homo rudij ingenij, & in sylvis enutritus ex *n. antecedēti*: ergo Deum esse potest invincibiliter ignorari.

173.

Aliter contra Ill. Godoy formatur prædicta ratio: hæc propositio: Deum existit non est per se nota quoad nos: ergo nequit à nobis cognosci sine medio probativo ab extremis distincto. Antecedens cum consequentia est Ill. Godoy *disp. 2. à n. 65*. Infero: ergo qui nullo studio, & diligentia habere potest cognitionē de medio à posteriori probante Deum existere invincibiliter ignorabit Deum esse; atqui sic se haberet homo rudij ingenij, & in sylvis enutritus, vt probatum manet: ergo Deum esse potest invincibiliter ignorari.

Probatur deniquē conclusio: nam iuxta Ill. Godoy *disp. 2. n. 89*. tribus modis possumus Deum cognoscere. Primo per humanā fidem ex Parentū, & aliorum doctrina. Secundo: ex creaturis cognitis non cognitione Methaphysicē evidente, sed summē probabilī. Tercio: ex creaturis cognitis discursu à posteriori evidenteque cognitione; atqui homo rudij ingenij, & in sylvis enutritus sine aliorū consortio potest his cognitionibus carere: ergo & carere cognitione existentia Dei: ergo & invincibiliter ignorare Deū esse. Minor pro prima parte patet; alioquin nō esset sine consortio aliorum enutritus. Quoad tertiam est Ill. Godoy *cit. asserentis*: doctos tantum illa cognitione Deum cognoscere.

Quoad secundam verò, in qua est difficultas, probatur: cognitio Dei ex creaturis, summē probabilis excedit viris ingenij rudissimi, de quo loquimur: ergo homo rudij ingenij, & in sylvis enutritus, sine aliorū consortio potest his cognitionibus carere. Probatur antecedēs: cognitio Dei Methaphysicē evidens est propria doctorum: ergo cognitio Dei summē probabilis erit propria non doctorum: ergo cognitio Dei ex creaturis summē probabilis excedit vires ingenij rudissimi. Antecedens est certū. Prima consequentia ex ipso infertur. Secunda verò probatur: sicut datur differētia inter doctos, & nō doctos respectu cognitionis circa esse Dei; ita debet dari differentia inter non doctos mediocris ingenij, & rudissimi ingenij; atqui nō docti mediocris ingenij ad finem valent Deum ex creaturis cognoscere cognitionē summē probabilī: ergo cognitio Dei ex creaturis summē probabilis excedit vires ingenij rudissimi.

Arguitur primo ex Ill. Godoy *num. 252*: nam Hieronymus, Damascenus, & Nazianzenus ab ipso relati *disp. 2. num. 84*. cognitionem Dei vocant naturaliter insertam: ergo nulli, quantumvis ignoranti dummodo rationis cōpos sit, potest esse cognitio Dei adeo difficilis, vt ad illam habendam ex impossibilitate

174.

Probatur
deniquē cō
clusio.

175.

176.

Arguit 1.
Ill. Godoy

te excusetur: ergo nequit dari ignorantia invincibilis Dei.

177.
Responde-
tur 1.

Respondeo primo ad argumentum ex Scoto in 1. dist. 2. q. 2. §. dico, vers. Ad primum: Patres loqui non de cognitione actuali, vel formali; sed de virtuali, radicali, vel habituali, quia omnibus inditum est naturaliter aliquid vnde cognitio Dei possit deduci, scilicet, potentia cognoscitiva, lumen rationis, organa sensuum, & alia. Et quod hæc sit propria mens Patrū deducit Scotus ex Damasceno lib. 1. de fide, cap. 1. dicente: *Nemo novit eum, nisi in quantum ipse revelavit.* Hæc solutio est etiā D. Thom. q. 10. de veritate, art. 12. ad 1, & pro responsione prædicti argumenti traditur ab Ill. Godoy disp. 2. n. 87. Vnde ipse pro se ibi respondendo, hic pro nobis respondet.

178.
Responde-
tur 2.

Respondeo secundo: Hieronymum, Nazianzenum, & Damascenū loqui de Deo sub aliqua ratione communi, & cōfusa, scilicet, sub ratione beatitudinis in communi, cū enim homines naturaliter desiderent esse beati, naturaliter cognoscunt esse aliquam beatitudinē, hoc autem non est cognoscere simpliciter Deum esse; nam aliqui possuerunt beatitudinem in divitijs, alij in honore, & alij circa veram beatitudinem varie erraverunt. Hæc solutio, quæ est D. Thomæ q. 2. art. 1. ad 1. traditur ab Ill. Godoy disp. 2. n. 86. quam ad litteram transcripsi, ut illius esset pro nobis responsio, cuius est cōtra nos argumentū.

179.
Responde-
tur 3.

Respondeo tertio concessio antecedenti, negando consequentiam, quia ex eo, quod cognitio Dei sit naturaliter inserta, non sequitur, quod dari nequeat invincibilis ignorantia Dei, sed quod sequitur est, quod *Deum esse* constet, vel per demonstrationem ex creaturis, vel per discursum saltem moraliter certum, vel per fidem humanam, quibus modis Deus est à nobis cognoscibilis. Nec hoc est contra nos, quia difficultas procedit de hominibus rudij ingenij, & in sylvis sine consortio aliorum nutriti, in cuius hypotesi Patres locuti non fuere.

180.

Respondeo quarto retorquendo argu-

mentum: Hieronymus, Nazianzenus, Damascenus, & alij non solū affirmant notitiam Dei esse hominibus naturaliter insertam, & à natura habitā, verum etiā asserunt: *Deum esse*, esse apud omnes notum, & omnino evidens: ergo iuxta Patres hæc propositio: *Deus est* est per se nota quoad nos; atqui hoc negat Ill. Godoy disp. 2. n. 49. ergo tenetur ad illorum explicationem: ergo non bene autoritatibus illorum vitur, ut contra nos probet impossibilem esse ignorantiam invincibilem Dei.

Responde-
tur 4.

Arguitur secundo ex eodem n. 253: ut enim communiter docetur à Theologis, in homine rationis compote non admititur ignorantia invincibilis non solum circa prima principia practica, ut *bonum esse sequendum, malumque fugiendum: quod tibi non vis, alteri ne feceris*; sed nec circa conclusiones, quæ ex his principijs facili, & immediata consequentia inferuntur: ut *Deum esse colendum; parentes esse honorandos*: ergo idē est in speculativis dicendum, quod nempe, non sit admitenda ignorantia invincibilis illorū, quæ immediata, & facili consequentia exprimis inferuntur principijs. At huiusmodi est existētia Dei, quia ex naturaliter notis facillima consequentia deducitur: ergo ignorantia in eius carentia consistens, nequit esse invincibilis.

181.
Arguit 2.
Ill. Godoy.

Respondeo primo ad argumentū negando antecedens quoad secundā partem: nam sicut stat prima principia practica esse per se nota, v.g. *bonum esse sequendum, & malum fugiendum*, quin conclusiones, quæ ex his principijs facili, & immediata consequentia inferuntur, ut *Deum esse colendum* sint per se nota; ita stare potest: quod non sit ignorantia invincibilis circa prima principia practica, & quod sit dabilis circa conclusiones, quæ ex illis principijs facili, & immediata consequentia inferuntur. Quod autē prædictæ conclusiones non sint per se notæ, etiā si per se notæ sint principia, ex quibus immediatē deducitur claret primo: quia iuxta argumentū prædictæ conclusiones sunt veritates demonstratæ:

182.
Responde-
tur 1.

ergo non sunt per se notæ. Secundo: quia hæc propositio: *Deus est colendus*, de qua loquitur argumentum, resolvitur in hanc propositionem moralem: *enti dignissimo debetur cultus*, & in hanc propositionem speculativam: *an Deus sit ens dignissimum*, & quare: ergo per se nota non est, vtpotè à priori demonstrabilis.

183. Dices contra hanc responsionem ex doctrina quam tradit Ill. Godoy disp. 2. n. 96: prima principia sunt propositiones per se notæ; sed *Deus est colendus* est primum principium: ergo *Deus est colendus* est propositio per se nota: ergo ruit solutio. Probatur minor: *Deus est colendus* est primum principium practicum: ergo *Deus est colendus* est primum principium. Ante solutionem adverto: duo esse genera primorum principiorum. Primum dicitur absolute primum, seu axioma, quod est per se notum, & est illa propositio, quæ ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius, ut sunt eius, habet veritatem evidentem, ut dictum est disp. 2. num. 4. Secundum dicitur eorum, quæ secundum quid, vel respectivè dicuntur prima principia, seu axiomata demonstrata, & hæc per se nota non sunt, quia non sunt propositiones, quæ ex terminis eius, qui sunt aliquid eius, ut sunt eius, habent veritatem evidentem. Dicuntur tamen prima principia, quia ita cōnectuntur cum primis principijs absolute, ut immediatè ex ipsis oriantur. Hoc animadverbo.

Advertite
pro solutio
ne.

184. Respondeo ad replicam distinguendo maiorem: prima principia absolute prima sunt propositiones per se notæ concedo maiorem; prima principia secundum quid tantum, & comparativè nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hæc enim propositio: *Deus est colendus* non est primum principium absolute primum, sed secundum quid, & comparative, vtpotè demonstratum, ut argumentum factum supponit, & resolvable in propositiones allatas n. 182.

185.

Respondeo secundo ad argumen-

tum factum omissio antecedenti negando consequentiam. Disparitas est: nam conclusiones deductæ immediatè ex primis principijs practicis evidentè deducuntur, quasi evidentia oculari, nā ipsis oculis corporeis attinguntur; v.g. ex hoc principio primo practico: *quod tibi non vis, alteri ne feceris* deducuntur evidentè evidentia quasi oculari præcepta legis naturæ. Ast conclusiones deductæ ex primis principijs speculativis non ita evidentè deducuntur; unde stabit ignorantia invincibilis circa conclusiones speculativas immediatè ex primis principijs deductas; & si non stet circa conclusiones practicas.

Respondeo tertio ad prædictum Ill. Godoy argumentum omissio antecedenti, & consequentia omissa, negando susumptam, quia ex naturalitè notis non deducitur facillima consequentia existentia Dei, ut ait Ill. Godoy, & quod probare non noceret; imò ad deducendam existentiam Dei requiritur longus discursus, magnaue reflexio ex dictis n. 163. & per sequentia manet probatum non ita facile Dei existentiam deduci posse.

Respondeo deniquè retorquendo argumentum: non solum prima principia practica, ut *bonum esse sequendum, malumque fugiendum*; quod tibi non vis, alteri ne feceris sunt propositiones per se notæ quoad nos; verum & conclusiones, quæ ex his principijs facili, & immediata consequentia inferuntur, ut *Deum esse colendum*: ergo non solum prima principia speculativa, verum & quæ ex illis immediata, & facili consequentia inferuntur erunt propositiones per se notæ quoad nos. At huiusmodi est existentia Dei, quia ex naturalitè notis facillima consequentia deducitur: ergo hæc propositio: *Deus existit* est per se nota quoad nos. Antecedens, consequentia, & susumpta sunt ad litteram ipsius Ill. Godoy, cōsequentia legitime paritate ipsius inferitur. Atqui hoc est contra Ill. Godoy cit. n. 180. ergo & falsū est, quod cōtra nos inferre connatur.

Responde-
tur 2. ad
argumen-
tum.

186.
Responde-
tur 3. ad
dictum ar-
gumentū.

187.
Responde-
tur deni-
què.

188.

Arguitur
3. pro Ill.
Godoy.Responde-
tur.

Ill. Godoy aliud non adducit pro probatione sui corollarij, sed adhuc pro ipso in me obijcere possum. Vnde arguitur tertio pro illo: ignorantia invincibilis excusat hominem à peccato; sed qui ignorant Deum, à peccato non excusantur ex scriptura, & Patribus: ergo *Deum esse* non potest invincibiliter ignorari. Respondeo: Patres, & scripturam loqui de hominibus doctis, vel mediocri ingenij, vel, ut ait Pontius, de illis, quibus sufficienter sunt propositæ rationes suadentes Deum esse; non verò de hominibus aggressibus, & rudij ingenij, de quibus in præsentī loquimur.

189.

Arguitur
4. pro Ill.
Godoy.Responde-
tur.

Arguitur quarto pro eodem: si homo posset inculpabiliter ignorare Deum verum, posset etiam inculpabiliter adorare Deum falsum, & consequenter excusari à peccato idolatriæ, quod est falsum: ergo *Deum esse* non potest invincibiliter ignorari. Respondeo negando antecedens: quia adorans Deum falsum, vincibiliter, & culpabiliter ignorat Deum verum, quare à peccato nequit excusari. Ratio est: nam adorans Deum falsum, iam cognoscit Deum esse, & hac cognitione habita, nequit invincibiliter ignorare Deum verum, quia ex illa debet progredi ad investigationem veri Dei, quod faciliter, sine magna reflexione, magnoque discursu faciet.

190.

Arguitur quinto pro eodem: si homo invincibiliter ignoraret Deum, nul-

lum eius peccatum mortale esset; sed hoc est falsum: ergo *Deum esse* non potest invincibiliter ignorari. Probatur sequela: malitia peccati mortalis petitur ex iniuria Dei; sed Deus non potest iniuriari, nisi cognoscatur: ergo si homo invincibiliter ignoraret Deum, nullum eius peccatum mortale esset. Respondeo concedendo maiorem, si peccatum debet fieri cū cognitione offensæ Dei, ut tenent communiter Thomistæ. Cæterum nego minorem, scilicet, hoc esse falsum, nam ex suppositione hac est evidens; quia si ad peccatum necessario requiritur cognitio offensæ Dei, evidens est, quod homo ignorans Deum, non peccabit.

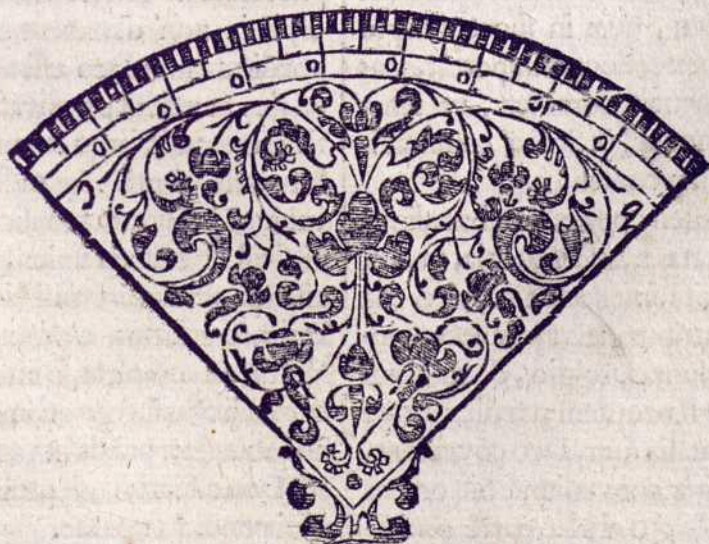
Dices denique pro Ill. Godoy: impossibilis est homo impeccabilis: ergo & ignorans Deum. Respondeo primo distinguendo antecedens: impossibilis est homo impeccabilis impeccabilitate orta ex perfectione concedo antecedens; orta ex ignorantia nego antecedens, & consequentiam. Respondeo secundo conformiter ad dicta n. 185, negando consequentiam: nam homo ignorans Deum, non ignorat præcepta legis nature, quare peccare poterit cum invincibili ignorantia de existentia Dei.

Et hæc de ista *disp.* applicanda litteræ Magistri in 1. sentent. dist. 3.
ubi *disp.* præcedens, &c.

***

Arguitur
5. pro Ill.
Godoy.Responde-
tur.

191.

Dices pro
Ill. GodoyResponde-
tur.Responde-
tur.

DISPUTATIO

Q V A R T A.

Per quid Dei essentia, & natura Methaphysicè constitutur.

§. I.

Quibusdam præsuppositis difficultatis status apperitur.

Num. 1.

Suppono
I.

Nte quam ad huius gravissimæ difficultatis resolutionē accedamus, aliqua supponere oportet, ut appareat, in quo difficultatis pūctus consistit. Primo supponendum est, ut omnino indubitatum, in Deo reperiri formaliter omnem perfectionem simpliciter simplicem, idest, quæ in suo conceptu formali nullam dicit imperfectionem. Quod patet: nam ut fides docet: Deus est infinite perfectus; sed si careret aliqua perfectione, quæ in suo conceptu formali nullam diceret imperfectionem, infinite perfectus non esset; ipsi namque aliqua perfectio deficeret, quod est contra rationem infiniti ex dictis *disp. antecedenti*, n. 154. ergo omnis talis perfectio in Deo reperitur formaliter ad differentiam illarum perfectionum, quæ in suo conceptu formali imperfectionem importat, quas solum eminenter continet, ut tenet cum D. Thoma, & Scoto communis Theologorum consensus.

2.

Ex his autem perfectionibus aliqua sunt prædicata transcendentia, ut ens, substantia, vita, intellectualitas, &c. alia verò sunt attributalia, ut intellectus, intellectio, voluntas, volitio, & omnipotentia. Inter hæc autem prædicata, quæ transcendentia sunt, Deo cōveniunt, & essentialiter conveniunt. Sic omnes Theologi, & pro prima parte proba-

tur: Deus est causa æquivoca entium, substantiarum completarum, spirituum viventium, & intellectualium; sed causa æquivoca totalis, & prima, uti est Deus, nequit esse effectibus imperfectior, quin potius perfectior, ut constat ex *Physica*: ergo Deus est intellectualis, vivens, spiritualis, ens, & substantia completa. Secunda sic: omnis perfectio simpliciter competit Deo, utpote infinito, *ex disp. antecedenti à num. 152. usque ad 157*; sed ens, substantia completa, spiritualis, vita, & intellectualis, sunt perfectiones simpliciter ex omnium consensu: ergo Deus est ens, substantia completa, spiritualis, vivens, & intellectualis. Imò conclusio est sine controversia de fide.

Quod verò sint Deo essentialia probatur etiam duplici ratione: prædicta prædicata non sunt attributa, nec modi, quia non dimanant: ergo prædicta prædicata sunt Deo essentialia. Secunda sic: prædicta prædicata sunt essentialia creaturis: ergo etiam Deo. Probatur consequentia: quando aliqua conveniunt in aliquo prædicato communi, si est de essentia unius, etiam est de essentia alterius, ut alibi videbimus; sed Deus, & creatura conveniunt in ente, substantia completa, spirituali, vivente, & intellectuali: ergo etiam Deo. Ex quo clarè constat: prædicata attributalia non esse Deo essentialia, & probari valet duplici prædicta ratione.

3.

4.
Suppono
2.

Suppono secundo: Dei constitutum summi debet ex ultima, adæquata, & perfectissima eius ratione, quam licet pro hoc statu, in quo nostra cognitio assensibus dependet, cognoscere non valeamus; tamen prout à nobis concipitur, illam investigamus; quare sensus difficultatis est: per quid melius explicetur Dei constitutum.

5.
Suppono
3.

Suppono tertio: hic non quæri de reali constitutione, sic enim omnes formalitates cum Deo identificatæ ipsum realiter constituunt; sed de formali, & Methaphisica constitutione, quam nequit facere prædicatum Deo, & creaturis commune, quia hoc nequit distinguere Deum à creaturis. Ex quo deducitur: quod nec ens, substantia, spiritualitas, intellectualitas &c. sit prædicatum constitutum Dei.

6.
Suppono
4.

Suppono quarto: quod nulla perfectio, quæ formaliter reperitur in attributis, & modis intrinsecis, potest assignari pro aptiori Dei constitutivo; quia difficultas procedit etiam de constitutivo naturæ Divinæ, prout ab attributis, & modis distinguitur, quod nequit facere formalitas omnibus communis. Ex hoc inferitur: quod nec esse à se formaliter per exclusionem causæ efficientis, nec esse formaliter infinitum possunt esse Dei constitutiva, quia quodlibet attributum est sic ens à se, & formaliter infinitum.

7.
Suppono
5.

Suppono quinto: quod formalissimum constitutum Dei est substractum illud, ex quo tamquam à radice pulullant omnia attributa, & perfectiones modales cōvenientes Deo in quarto modo, quare vocari potest radix omnium, sicque dicitur infinita, independēs, existens &c. radicaliter. Ex quo deducitur, quod quodlibet attributum, vel modus intrinsecus radicaliter potest dici Dei constitutum, quia quodlibet radicaliter ipsa essentia est. Cæterum quia hæc radix à nobis non cognoscitur quid sit, ideo per quod ex Divinis prædicatis melius à nobis explicetur in præsentī investigamus. Circa

quod quot capita, tot sententiæ. Has pro nunc refutandas omitto, & alibi Deo favente laborabimus; nunc autem intentum prosequendo solum licet opinionem Ill. Godoy proponere, & rejicere vnde sit.

§. II.
Refutatur singulare placitum Ill. Godoy.

Illustrissimus Godoy *disp. præsentī, §. 12. n. 394*, specialiter tenet: Deum constitui per rationem substantiæ spiritualis à se radicaliter intellectivè: intellectione comprehensiva Dei, quam conclusionem sic explicat *n. 398*: essentia Divina sub expressione essentiæ constituitur per substantiam spiritualem à se; & sub expressione naturæ per intellectualitatem radicalem, non qualibet, sed intellectione comprehensiva Dei.

Hanc opinionem inconsequentè, (meo videri) sequitur Ill. Godoy: nam *disputatione præsentī, §. 2. à num. 16*. acriter defendit contra Cornejo conceptus naturæ, & essentiæ non esse adæquate distinctos; quare ergo nunc istos conceptus admittit? Nec valet dicere cum ipso, se probasse contra Cornejo, non esse adæquate distinctos; in præsentī autem esse in adæquatos tantum admitteret. Non valet: nam omnia argumenta contra Cornejo ab Ill. Godoy posita, cōtra se etiam militant, sed ab hoc præscindendo, & ab ipsis litigando.

Hæc opinio singularis Ill. Godoy quoad constitutionem essentiæ Divinæ sub expressione essentiæ per esse substantiam spiritualement à se, quæ est prima pars suæ conclusionis, dupliciter potest intelligi. Primo: ita ut complexum ex substantia spirituali, & asseitate sit tale constitutum. Secundo: ita ut ly *à se* duntaxat sit ultima ratio constitutiva essentiæ Divinæ sub expressione essentiæ. Cæterum quomodocumque intelligatur, refutanda venit à nobis. Quare,

§. III.

*Refutatur prima pars conclusionis**Ill. Godoy primo modo intellecta.*

11.

Prima pars conclusionis Ill. Godoy primo modo intellecta asserit: substantiam spiritualement à se esse constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae; ita, ut complexum ex substantia spirituali, & asseitate sit tale constitutivum. Hæc itaque opinio Ill. Godoy sic intellecta.

12.

*Refutatur
1. opinio
Ill. Godoy*

Refutatur primo: si per impossibile filius esset Patre posteriori posterioritate *in qua*, filius esset Deus; atqui in hac hypotesi filius non esset substantia spiritualis à se: ergo substantia spiritualis à se non est constitutiva essentiae Divinae sub expressione essentiae. Minor est evidens; nam data hypotesi filius esset substantia spiritualis ab alio. Consequentia est legitima. Maior autem probatur: data hypotesi, quod filius esset Patre posteriori posterioritate *in qua*, filius esset filius Patris: ergo haberet naturam communicatam à Patre: ergo esset Deus. Antecedens patet: nam posterioritas *in qua* non tollit filiationem, ut claret in Petro, qui est filius Pauli, & si ipso posteriori posterioritate *in qua*. Prima consequentia claret ex diffinitione naturae in Physica tradita, & in Theologia recepta. Secunda consequentia videtur evidens: nam natura communicata esset natura Divina; & demonstratur etiam in Petro, qui est filius Pauli; ille namque est homo, quia habet naturam humanam communicatam à Paulo.

13.

*Refutatur
2.*

Refutatur secundo: inter ea, quæ in rei veritate æquæ sunt propria essentiae Divinae sub expressione essentiae, id, quod à nobis non magis proprium concipitur non est censendum constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae; sed substantia spiritualis à se, & infinitas à se in rei veritate æquæ sunt

propria essentiae Divinae sub expressione essentiae: ergo id, quod à nobis non magis proprium concipitur non est censendum constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae.

Maior patet in quocumque constitutivo. Minor, & consequentia tenent; atqui substantia spiritualis à se à nobis non magis propria essentiae Divinae sub expressione essentiae concipitur, quam infinitas à se: ergo per substantiam spiritualement à se non melius explicatur constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae. Probatur sumpta: id, quod aliquomodo convenit cum alijs à se non est magis proprium rei, quam id, quod nullo modo convenit alijs à se; sed per substantiam spiritualement à se aliquomodo convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se, & per infinitatem à se nullo modo convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se: ergo substantia spiritualis à se à nobis non magis propria essentiae Divinae sub expressione essentiae concipitur, quam infinitas à se.

Probatur minor: per ly *à se* substantia spiritualis, & infinitatis eodem modo intellecto, scilicet, per exclusionem utriusque principij, nullo modo convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se; sed per ly *substantiam spiritualement* ab asseitate præcisam, convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se, à quibus differt per ly *infinitatem* ab asseitate præcisam: ergo per substantiam spiritualement à se aliquo modo convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se, & per infinitatem à se nullo modo convenit essentia Divina sub expressione essentiae cum alijs à se.

Refutatur tertio: illud, ex quo (quocumque alio circumscripito) non dimanat propria passio rei sub expressione essentiae ipsi conveniens non est constitutivum illius sub expressione essentiae; sed à substantia spirituali à se (quocumque alio circumscripito) non dimanat propria passio essentiae Divinae sub ex-

Maior patet.

Prob. minor.

14.

*Refutatur
3.*

præssione essentia: ergo substantia spiritalis à se non est constitutiva essentia: Divina sub expressione essentia: Probatur minor: Deum esse viventem à se est proprietas essentia: Divina sub expressione essentia: sed hæc proprietas non dimanat à substantia spiritali à se (quocumque alio circumscripto) ergo à substantia spiritali à se (quocumque alio circumscripto) non dimanat propria passio essentia: Divina sub expressione essentia: Maior patet: nam gradus vitæ pertinet ad gradum essendi, ut fatetur Ill. Godoy in præsentī, & pluries repetit à num. 398. Probatur minor: circumscripta vita Deus non est vivens à se: ergo Deum esse viventem à se non dimanat à substantia spiritali à se (quocumque alio circumscripto.) Probatur antecedens: tota ratio, qua Deus est vivens à se, est vita à se: ergo circumscripta vita Deus non est vivens à se.

15.
Responde-
bis cū Ill.
Godoy.

Respondebis cum Ill. Godoy num. 412: gradum viventis præsupponi ad gradum spiritualitatis, vel intelligendi, quia gradus vivendi est superior ad gradum intelligendi, eo, quod aliqua, quæ non intelligunt, vivunt; consequenterque inquiet Ill. Godoy, quod esse vivens non est proprietas essentia: Divina sub expressione essentia: sed gradus superior ad gradum spiritualitatis, vel intelligendi ipsi essentialiter conveniens, ut docet expressè n. 398.

Contra.

Contra: nam iuxta Ill. Godoy tract. 3. de scientia Dei, disp. 22. num. 173. à priori deducitur vita ex spiritualitate, si cut intellectualitatem à priori ex spiritualitate deducit ibidem n. 170: ergo spiritualitas præsupponitur ad vitam: ergo doctrina Ill. Godoy in præsentī tradita opponitur doctrina: ab ipso tradita disp. cit. Antecedens cum secunda consequentia tenet. Prima autem probatur: nam id, ex quo aliquid à priori inferitur, præsupponitur ad illud, ut est generaliter verum; sed iuxta Ill. Godoy cit. ex spiritualitate inferitur à priori vita: ergo spiritualitas præsupponitur ad vitam.

Si verò ob hoc dicas cum Ill. Godoy: Deum esse viventem esse proprietatem essentia: Divina sub expressione essentia: dimanareque à substantia spiritali quocumque alio circumscripto, quæ est doctrina ipsius disp. 22. cit. & consequenter nihil contra ipsum probare prædictam nostram rationem. Contra: ergo gradus vitæ non est superior ad gradum spiritualitatis, nec præsupponitur ad ipsum, quod est contra Ill. Godoy in præsentī, ut manet dictum n. antecedenti.

Refutatur quarto: ultima differentia essentia: Divina, sub expressione essentia: constitutiva, debet esse simplicissima realitas; sed substantia spiritalis à se, & ex se non est simplicissima realitas: ergo substantia spiritalis à se non est Dei constitutiva. Maior claret in quacumque differentia ultima constitutiva. Minor patet: nam substantia spiritalis à se est una realitas, asseitas per exclusionem principij productivi alia, & alia asseitas per exclusionem principij dimanativi. Consequentia videtur certa.

Refutatur quinto: id, quod convenit alijs à se, non est constitutum rei; sed per substantiam spiritualement à se convenit essentia Divina sub expressione essentia: cum alijs à se: ergo substantia spiritalis à se non est essentia: Divina sub expressione essentia: constitutum. Probatur minor: per substantiam spiritualement convenit essentia Divina sub expressione essentia: cum Angelis, & hominibus, per ly à se cum attributis: ergo per substantiam spiritualement à se convenit essentia Divina sub expressione essentia: cum alijs à se.

Respondebis pro Ill. Godoy ad hanc rationem: quod per substantiam spiritualement à se divisim convenit Deus cum creaturis, & Divinis attributis: nā per substantiam spiritualement convenit Deus cum Angelis, & animalibus rationalibus, & per ly à se convenit cum Divinis attributis, ut optimè probat nostra ratio. Caterum per substantiam

16.

Refutatur
4.

18.

Refutatur
5.

19.

Responde-
bis pro Ill.
Godoy.

spiritualem à se coniunctim, non convenit Deus, nec cum Angelis, nec cum animabus rationalibus, nec cum aliquo alio à se, & hoc modo substantia spiritualis à se est constitutiva essentiae Divinae sub expressione essentiae, ex quo nihil contra Ill. Godoy.

Hanc itaque solutionem, quae potest pro Ill. Godoy adduci, impugno primo: id, quod aliquomodo convenit alijs à se, non est ita proprium rei, quam id, quod nullo modo convenit alijs à se; sed per substantiam spiritualem à se convenit Deus aliquo modo, scilicet, divisim, cum alijs à se, & per infinitatem radicalem nullo modo, nec coniunctim, nec divisim convenit Deus cum alijs à se: ergo substantia spiritualis à se non est ita propria Dei, ac infinitas radicalis, & consequenter substantia spiritualis à se non est essentiae Divinae sub expressione essentiae constitutiva. Maior est evidens. Minor quoad primam partem est tua solutio; quo ad secundam est certa. Consequentia legitima.

Impugno secundo: aggregatum ex praedicato transcendentem, & modo alicuius rei nequit rem Methaphysicè constituere; sed substantia spiritualis ad summum est quid transcendens in Deo, & a seitas modus illius; nam ex terminis a seitas est modus essendi: ergo aggregatum ex substantia spirituali, & a seitate nequit Deum constituere Methaphysicè: ergo nec substantia spiritualis à se coniunctim.

Denique retorqueo solutionem: idem per te substantia spiritualis à se, non divisim, sed coniunctim est formale constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae, quia per ipsam non divisim, sed coniunctim distinguitur essentia Divina sub expressione essentiae ab omni, quod non est essentia Divina sub expressione essentiae: ergo optimè explicant omnes constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae. Probatur consequentia: omnes explicant per id, quod sic essentiam Divinam sub expressione essentiae distinguant:

ergo optimè explicant omnes constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae.

§. IV.

Prima pars conclusionis Ill. Godoy secundo modo intellecta rejicitur.

PRaedita verò opinio Ill. Godoy secundo modo intellecta asserit: substantiam spiritualem à se esse constitutivum essentiae Divinae sub expressione essentiae, ita quod ly *à se* duntaxat sit ultima ratio constitutiva essentiae Divinae sub expressione essentiae. Hanc itaque opinio sic intellecta rejicitur: nam vel ly *à se* dicit exclusionem causae productivae, vel principij dimanationis; sed neutro modo est constitutiva essentiae Divinae sub expressione essentiae: ergo ly *à se* non est ultima ratio essentiae Divinae sub expressione essentiae constitutiva. Probatur minor quoad utramque partem: si ly *à se* dicit exclusionem causae, convenit cum attributis, & relationibus, quae non habent causam sui; si ly *à se* dicit exclusionem principij dimanationis, convenit Deus cum creaturis, quia quodlibet constitutivum creatum dicit exclusionem principij dimanationis; sed quid commune attributis, & creaturis nequit Methaphysicè essentiam Divinam sub expressione essentiae constituere: ergo neutro modo ly *à se* est essentiae Divinae sub expressione essentiae constitutivum.

Respondebit Ill. Godoy doctrina ab ipso tradita n. 397: quod a seitas per exclusionem causae, & principij simul est constitutiva essentiae Divinae sub expressione essentiae, quia hoc modo nulli praeter Deum convenit. Hanc tamen responsio eadem est, ac illa, quam pro Ill. Godoy adduximus num. 18. quare impugnata manet impugnatione posita num. 20, & simul retorquetur retorsione posita num. 22. & ultra ibi dicta.

23.

Reijcitur praedita opinio 2. modo intellecta.

24.

Respondet Ill. Godoy.

Reij-

25.
Reijcitur
1. prædi-
cta solutio

Reijcitur primo prædicta solutio: dicere, quod aſſeitas per excluſionē cauſæ, & principij ſimul eſt conſtitutiva eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ, & aſſerere, quod aſſeitas per excluſionem cauſæ, quod eſt modus intrinſecus, radicaliter conſiderata eſt eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ conſtitutiva; vel clariùs: eſt aſſerere, quod radix aſſeitas per excluſionem cauſæ eſt eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ conſtitutiva: ergo nō explicat conſtitutivum eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ. Probatur cōſequentia: aſſerere, quod radix prædictæ aſſeitas eſt conſtitutiva eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ, non eſt manifeſtare ſpeciale prædicatum, quod ſit radix talis aſſeitas; ſed hoc in præſenti querimus, hic enim opus, & labor: ergo non explicat conſtitutivum eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ.

26.
Antecedens
probat.

Antecedens verò, in quo poteſt eſſe difficultas, probatur: ita ſe habet ex terminis perfeitas in ſubſtantia, & inhærentia in accidenti, ac aſſeitas in Deo proportionem ſervata; ſed dicere, quod perfeitas, & inhærentia per excluſionem principij dimanativi ſunt conſtitutiva ſubſtantia, & accidentis, eſt aſſerere, quod perfeitas, & inhærentia, quæ ſunt paſſiones, modi, vel quaſi modi, radicaliter conſideratæ ſunt conſtitutivi ſubſtantia, vel accidentis; vel clariùs: eſt aſſerere, quod radices perfeitas, & inhærentia ſunt conſtitutiva ſubſtantia, & accidentis: ergo aſſerere, quod radix prædictæ aſſeitas eſt conſtitutiva eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ, non eſt manifeſtare ſpeciale prædicatum, quod ſit radix talis aſſeitas.

27.
Reijcitur
2. prædi-
cta ſolutio

Reijcitur ſecundo præ allata ſolutio: omnes fatentur, quod conſtituendo ſubſtantiam, & accidens per perfeitatem, & inhærentiam excludentem principium dimanationis, non ſatiſfit propriè quæſtioni, quia non aſſignatur prædicatum, quod ſit talis radix; ſed conſtituere eſſentiam Divinam ſub

expreſſione eſſentiæ per aſſeitas excludentem principium dimanationis non eſt aſſignare prædicatum, quod ſit radix talis aſſeitas ex dictis: ergo aſſeitas per excluſionem cauſæ, & principij ſimul non eſt eſſentiæ Divinæ ſub expreſſione eſſentiæ conſtitutiva.

Reijcitur deniquè, & validiſſimè, meo videri, contra Ill. Godoy: eſſe ſubſtantiam ſpiritualem à ſe per excluſionem vtriuſque principij, quæ eſt reſponſio Ill. Godoy, non ſolum convenit eſſentiæ ſub expreſſione eſſentiæ, verum & ſub expreſſione nature: ergo nequit conſtituere eſſentiam ſub expreſſione eſſentiæ, ſi illam non conſtituit ſub expreſſione nature. Conſequentia eſt evidens. Antecedens probatur: eſſentia Dei ſub expreſſione nature eſt ſubſtantia ſpiritalis à ſe per excluſionem vtriuſque principij: ergo eſſe ſubſtantiam ſpiritualem à ſe per excluſionem vtriuſque principij non ſolum convenit eſſentiæ ſub expreſſione eſſentiæ, verum & ſub expreſſione nature.

Antecedens probatur: ſi ita non eſſet, ſequeretur primo: quod eſſentia ſub expreſſione nature eſſet attributum ipſius ſub expreſſione eſſentiæ; nam dimanaret ab eſſentia ſub expreſſione eſſentiæ, tamquam à principio eius, quod eſt propriſſimum attributi, quod eſt contra Ill. Godoy cit. §. 2. à num. 27. uſque ad 38: ergo eſſentia Dei ſub expreſſione nature eſt ſubſtantia ſpiritalis à ſe per excluſionem vtriuſque principij.

Secundo ſequeretur: quod eſſentia ſub expreſſione eſſentiæ eſſet principium cum reſpectu ad operationē, quia eſſet principium nature, contra ipſum cit. Tertio ſequeretur: quod eſſentia ſub expreſſione eſſentiæ, quia principians, & ipſa ſub expreſſione nature, quia principiata adæquatè diſtinguerentur; nam hac ratione eſſentia, & attributa ſic diſtinguntur; ſed hoc contra Cornejo abhorret Ill. Godoy cit. §. 2. à num. 16. uſque ad 39: ergo eſſentia

28.
Reijcitur
deniquè.

29.
Prob. an-
tecedens.

Dei sub expræssione naturæ est substantia spiritualis à se per exclusionem vtriusque principij.

§. V.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy pro prima parte sue conclusionis.

30.

Ill. Godoy n. 399. primam partem sue conclusionis probat ex D. Thomæ *infra quest. 13. art. 8.* & tota eius probatio reducitur ad conclusionem hanc negativam, scilicet: quod essentia Divina sub expræssione essentiae non constituatur per rationem entis à se, seu per essentiam, quod libenter fatemur, ideò que illud omitto, quia nullo modo est contra nos. Imò hæc est opinio, quam tuentur Gilius *lib. 2. tract. 1. cap. 3. & 14.* Recupitus *lib. 2. quest. 14. cap. 4.* Averſa *quest. 2. sect. 2.* & Arriaga *tract. de scientia Dei, disp. 16. sect. 4. num. 23.* quam opinionem alijs rationibus, quibus ab Ill. Godoy impugnatur, alibi Deo dāte reiiciemus.

31.

*Arguit 1.
Ill. Godoy*

Ill. Godoy *num. 404.* tradit doctrinam D. Thomæ *infra quest. 93. art. 2.* ubi docet: solas creaturas intellectuales esse factas ad imaginem Dei, in illisque solis rationem imaginis Dei imperfectam reperiri, eo, quod solum creaturæ intellectuales imitantur Deum, illique assimilantur in ratione intellectualis, quam doctrinam (inquit Ill. Godoy) desumpsit ex Augustino *lib. 83. quest. 51.* ex qua hoc conficit argumentum: si Deitas constitueretur ultimo differentialiter per rationem entis, aut per rationem viventis à se, non solum creature intellectuales essent ad imaginem Dei, & imago Dei imperfecta; sed consequens est contra D. Augustinum: ergo nec per rationem entis à se, nec per rationem viventis à se, sed solum per intellectualitatem constituitur, ut per ultimam, aut quasi per ultimam differentialiter. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primo.

*Arguit 2.
Ill. Godoy*

Ad rationem imaginis sufficit similitudo ab altero expræssa in specie, vel quasi specie, ut constitutiva per ultimam differentiam; sed si prædictæ rationes constituerent ultimo differentia liter Deum, non solum creaturæ intellectuales essent Deo similes in ultima differentia, sed hoc alijs creaturis comperet; nam lapis v. g. Deo est similis in ratione entis, & planta, & bruta animalia Deo in ratione viventis assimilantur: ergo si gradus entis, & gradus vite constituerent Deitatem, ut ultimæ differentiae, non solum intellectuales creaturæ essent ad imaginem Dei, sed hoc alijs creaturis, imò omnibus conveniret; quando quidem omnes in gradu essendi sunt similes Deo.

Secundo probatur maior: quia intellectuales creaturæ Deo imperfectè assimilantur in ratione cognoscitivi, & hæc Deum, & ultima differentia constituit, sunt ad imaginem Dei; sed si ratio entis, aut ratio viventis à se sunt ultima differentia Deitatis, lapis v. g. & planta imperfectè assimilantur Deo in ultima differentia, nempe, in gradu essendi, & in gradu vivendi: ergo si rationes istæ ingrediuntur differentialiter Deitatis constitutionem, aliæ creaturæ præter intellectualem, sunt ad imaginem Dei. Explicatur, & vrgetur: quia intellectualitas per essentiam, & à se constituit Deum, & ultima differentia, creatura intellectualis dicitur ad imaginem Dei, quia illi assimilatur in ratione intellectualis, quamvis illi non sit similis in eo, quod est à se: ergo si ratio entis, aut viventis per essentiam, Deum, ut ultima differentia constituit, creaturæ non intellectuales in ratione entis, & in ratione viventis, erunt ad imaginem Dei, quamvis illi non sint similes in ratione entis, & viventis à se.

Respondeo primo ad argumentum concessis præmissis negando consequentiam: nam ex eo, quod Deitas non constituatur ultimo differentialiter per rationem entis à se, nec per rationem viventis à se non sequitur, quod

32.
*Maiorem
probat 1.*

33.
*Maiorem
probat 2.*

34.
*Respondetur 1. ad
argumentum.*

ultimo differentialiter constituitur per intellectualitatem à se, ut ex nostris claret probationibus, & amplius clarebit *ex dicendis* §. 7; ubi veram opinionem declarando; infinitatem radicalem assignabimus pro ultimo Dei constitutivo.

34.
Respondetur 2.

Respondeo secundo: argumentum praedictum solum probare, quod ex tribus gradibus, qui admittuntur, ut constitutivi communes naturarum, scilicet, esse, vivere, & intelligere, Deus constituitur per perfectissimum, qui est gradus intellectualis, cum per ipsum constituantur creaturae perfectiores, scilicet Angelus, & homo, quod libenter fatemur. Et quod hoc sit intentum argumenti claret ex ipso: nam Ill. Godoy sumit hoc argumentum ex assimilatione creaturarum ad Deum, ratione cuius solum creaturae intellectuales dicuntur imagines Dei; atqui similitudo creaturarum ad Deum, ratione cuius solum creaturae intellectuales dicuntur imagines Dei, nequit esse in constitutivo ultimo differentiali Dei; quia, ut omnibus est notum, per tale praedicatum differt Deus, & dissimilatur à quacunque creatura: ergo argumentum Ill. Godoy solum probat de constitutivo communi, seu per gradum communem.

35.

Deinde: praedictum Ill. Godoy argumentum procedit contra assignantes pro ultimo Dei constitutivo rationem entis à se, & rationem viventis à se, contra quos optime probat, potius debere constitui per intellectualitatem à se ob rationem assignatam *n. antecedenti*. Ceterum non infertur absolute, quod debeat constitui per intellectualitatem à se, & haec est ratio, cur negavimus consequentiam in prima responsione ob rationes ibi citatas, cum ergo non sentiamus rationem entis à se, nec rationem viventis à se esse ultimum Deitatis constitutivum; argumentum non procedit contra nos, nec probat absolute intentum Ill. Godoy, quia independentem ab illa opinione probare debebat: intellectualitatem à se esse Dei constitutivum.

36.

Ceterum ultra haec retorqueo pri-

mo argumentum Ill. Godoy: si Deitas constitueretur ultimo differentialiter per intellectualitatem à se, creaturae intellectuales non essent imago Dei; sed ex hoc deducit Ill. Godoy suum argumentum: ergo in ipsum est argumentum ab eo deductum. Probatur maior: ad hoc, ut creaturae intellectuales sint imago Dei, requiritur, quod Deo assimilentur ex Ill. Godoy *n. 404*; sed si Deitas constitueretur ultimo differentialiter per intellectualitatem à se, creaturae intellectuales non assimilarentur Deo: ergo si Deitas constitueretur ultimo differentialiter per intellectualitatem à se, creaturae intellectuales non essent imago Dei. Probatur minor: creaturae intellectuales nequeunt assimilari Deo in constitutivo ultimo differentialiter illius, ut est notum, & dictum manet *n. 34*: ergo si Deitas constitueretur ultimo differentialiter per intellectualitatem à se, creaturae intellectuales non assimilarentur Deo.

Dices cum Ill. Godoy *n. 405*: quod, ut creaturae intellectuales dicantur imago Dei, non requiritur, quod Deo assimilentur in intellectualitate à se, utrumque conceptum includere; sed sufficere, quod Deo assimilentur in intellectualitate, ut ab asseitate praecisa, seu quod idem est, sufficit, quod Deo assimilentur in ratione intellectualis, quamvis illi non sint similes in eo, quod est à se. Et haec sunt verba Ill. Godoy *cit. Optime*.

Sed contra primo, & simul retorqueo secundo supra positum argumentum: creatura intellectualis iuxta Ill. Godoy *cit.* dicitur imago Dei, quia illi assimilatur in ratione intellectualis, quamvis illi non sit similis in eo, quod est à se: ergo etiam si asseitas non sit differentia ultimo Dei constitutiva, creatura intellectualis erit imago Dei: ergo ex eo, quod creatura intellectualis sit imago Dei, non bene infertur, quod intellectualitas à se sit ultimo differentialiter constitutiva Dei.

Contra secundo, & retorqueo tertio: ideo iuxta Ill. Godoy creatura intellectualis dicitur imago Dei, quia illi assimi-

*Retorqueo
argum. 1.*

37.
*Dices cum
Ill. Godoy.*

38.
*Contra 1.
& retor-
queo 2. ar-
gumentum.*

39.
*Contra 2.
& retor-
queo 3.*

latur in ratione intellectualis, quamvis non sit illis similis in eo, quod est à se: ergo intellectualitas, ratione cuius dicitur creatura imago Dei, non constituit Deū ultimo differentialiter: ergo illum constituit tamquam gradus cōmunis; atqui hoc modo Deum constituunt ratio entis, & viventis, & si nō ita perfectè: ergo quod solē creaturę intellectuales dicantur ad imaginē Dei, provenit ex eo, quod gradus intellectualitatis sit perfectior: ergo vera est solutio, quā ad suum argumentū ex contrarijs adducit Ill. Godoy n. 406: ergo nullæ sunt impugnationes, quas in ipsam tradit à num. 407.

40.

Deniquē Ill. Godoy in præsenti habet manifestam terminorum implicationē, nam à n. 404. usque ad 411. multoties asserit: intellectualitatem esse ultimam Dei differentiam, & multoties tenet: creaturas intellectuales Deo assimilari intellectualitate; sed hæc est manifesta contradictio, & terminorum implicancia; quia repugnat creaturam assimilari Deo in ultima illius differentia, vt apud omnes est manifestum: ergo de primo ad ultimum ruere videtur Ill. Godoy argumentum.

41.

Arguit 3.
Ill. Godoy

Arguit tertio Ill. Godoy n. 411: gradus intellectualis est ultima differentia Deitatis: ergo Deitas non constituitur per rationem entis, aut viventis à se, sed per rationem substantiæ spiritualis à se radicaliter intellectivæ. Consequentia videtur bona, & antecedens probatur primo: nam gradus intelligendi est perfectior gradibus vivendi, & essendi: ergo in illo debet consistere differentia Methaphysicē constitutiva Deitatis. Secundo: nam gradus iste cōvenit essentialiter Deo; esse nāque substantiā spiritualement radicaliter intellectivam non est attributum; cum nihil præsupponat in Deo, quod prædicto prædicato sit prius; sed non convenit tamquam ratio communis: ergo est ultima, aut quasi ultima differentia illum in specie; vel quali specie constituens.

42.

Respondeo primo ad argumentum

negando antecedens, ad cuius primam probationem concessio antecedenti, nego consequentiam; quia solum inferitur, quod gradus intelligendi sit gradus communis perfectior, & ex communibus Deum constituens, non ultimo differentialiter, sed tamquam ratio communis. Ad secundam probationem concessio maiori; nego minorem objectionem datam, & nego consequentiam. Solutio claret ex dictis, & præsertim ex n. 34.

Respondetur 1.

Respondeo secundo retorquendo argumentum: gradus intellectualitatis est ultima differentia Deitatis iuxta Ill. Godoy: ergo intellectualitas ab asseitate præcisa est ultima differentia Deitatis: ergo superflue additur ab Ill. Godoy asseitas supra intellectualitatem pro ultima differentia Deitatis, quod nō concedet Ill. Godoy. Deinde: gradus intellectualitatis est ultima differentia Deitatis: ergo Deitas per ultimam sui differentiam non differt ab omni alio. Patet hæc consequentia: nam per intellectualitatem non differt Deitas ab Angelis, & hominibus: ergo Deitas per ultimam sui differentiam non differt ab omni alio, quod numquam concedet Ill. Godoy.

43.

Respondetur 2.

Si autem dicas pro Ill. Godoy: gradum intellectualitatis à se esse ultimam differentiam Deitatis, & in hoc sensu debere intelligi, vt ipse ait in sua conclusione n. 394. Cōtra: nam hoc, vel intelligitur ita, vt complexum ex substantia spirituali, & asseitate sit ultima Deitatis differentia; vel ita, vt ly à se duntaxat sit talis differentia? Primum refutatum manet à n. 12. usque ad 22. Secundum impugnatum manet à n. 23. usque ad n. 30: ergo nihil obest.

44.

Si dicas.

Arguit quarto Ill. Godoy n. 415: ideo aliquid est cognoscitivum, quia est immateriale: ergo quia Deus est summè immaterialis, est summè cognoscitivus: ergo Deitas sub conceptu inadæquato essentiae summa immaterialitate constituitur; sed summè immateriale idē est, quod substantia spiritualis à se: ergo Deitas in ratione essentiae constituitur

Contra.

Arguit 4.
Ill. Godoy

per

per rationem substantiæ spiritualis à se; at non à se solum per exclusionem causæ; hoc enim omni perfectioni Divinæ est commune: ergo constituitur in ratione essentiæ ultimo differetialiter per rationem substantiæ immaterialis, & spiritualis à se per exclusionem virtualis principij.

46. *Responde-*
tur 1. Respondeo primo negando anteceden-
dens, quod clarebit ex dicendis contra
Ill. Godoy tract. 3. de scientia Dei, disp.

Responde-
tur 2. 22. Respondeo secundo dato anteceden-
tenti omitto primum consequens, cō-
cedo secundum, & nego sūsumptam;
quia summè immateriale idem est, ac
substantia spiritualis infinita radicali-
tèr, & hoc est, quod Deū ultimo Metha-
physicè constituit, ut constabit ex dicen-

Responde-
tur 3. dis §. 7. Respondeo tertio retorquendo
argumentum per dicta à n. 24. usque ad
n. 30.

§. VI.

Reijcitur secunda pars conclusionis
Ill. Godoy.

47. *Reijcitur*
I. **S**ECUNDA pars conclusionis Ill. Go-
doy asserit: essentiam Divinam sub
expræssione naturæ cōstitui per intel-
lectualitatē radicalem, non qualibet, sed
intellectione comprehensiva Dei. Hæc
itaque opinio reijcitur primo: per radi-
cē alicuius, quod nō est propriissimum
omnimodè Dei, non benè explicatur
Methaphysicum constitutivū Dei; sed
intellectio comprehensiva Dei non est
propriissima omnimodè Dei: ergo per
radicem illius non benè explicatur Me-
thaphysicum constitutivum Dei.

Prob. mi-
nor. Probatur minor: intellectio compre-
hensiva Deitatis non est ita propriissima
Dei, quod in sententia probabili non
possit communicari creaturæ: ergo in-
tellectio cōprehensiva Dei non est pro-
priissima omnimodè Dei. Antecedens
patet: nam Montefinus, & alij Salmā-
ticenses asserunt: quod si daretur visio
infinita vnita intellectui creato (quam
vnionem non repugnare concedunt
Vicentius, & Curiel) esset comprehen-
siva Dei. Consequentia clare infertur.

Dices pro Ill. Godoy: prædictam vnio-
nem cōcessam à Vicentio, & Curiel re-
pugnare: quare nihil cōtra se. Optimè.
Cæterum arguo sic contra Ill. Godoy:
melius explicatur constitutivū Dei per
radicē illius, quod in nulla sententia cō-
venire potest creaturis, quā per id, quod
saltem in aliqua opinione cōvenire po-
test cum illis; sed intellectio comprehē-
siva Dei in opinione dicta convenire
potest creaturis: ergo melius assignabi-
tur per radicē alterius proprietatis Divi-
næ: ergo nō benè explicatur ab Ill. Go-
doy. Maior patet in constitutivo homi-
nis, quod explicatur per rationalitatē,
ut radicem risibilitatis, quæ in nulla
opinionē convenit alijs ab homine. Mi-
nor, & cōsequentia tenent.

Reijcitur
2. Reijcitur secundo: non explicatur be-
nè Methaphysicum Dei constitutivum
per radicalitatem illam, cuius invenitur
ratio quasi à priori in natura Divina; sed
invenitur in natura Divina ratio quasi
à priori radicis intellectionis compre-
hensivæ Dei: ergo Metaphysicum Dei
constitutivū nō explicatur benè per ra-
dicē intellectionis comprehensivæ Dei.
Probatur minor: infinitas formalis est
ra dix intellectionis cōprehensivæ Dei;
sed in natura Divina datur ratio quasi
à priori infinitatis formalis: ergo inveni-
tur in natura Divina ratio quasi à priori
radicis intellectionis cōprehensivæ Dei.

Probatur maior: finitas formalis est
radix incomprehensionis intellectionis
creaturæ, qua creatura nequit Deum
comprehendere: ergo similiter: infini-
tas formalis est radix intellectionis cō-
prehensivæ Dei. Probatur antecedens:
ideò intellectio creata nequit Deum
comprehendere, quia non adæquat
commensurativè infinitam perfectionē
Dei; sed ideò non adæquat, quia finita
formaliter est: ergo finitas formalis est
radix incomprehensionis intellectionis
creaturæ, qua creatura nequit Deum
comprehendere.

Reijcitur
3. Reijcitur tertio: Methaphysicum Dei
constitutivum nequit habere rationem
à priori in ipso; sed radix intellectionis

48.

Dices pro
Ill. Godoy

Contra.

49.

Reijcitur
2.

Probatur
maior.

50.

Reijcitur
3.

comprehensivæ Dei habet in Deo rationem à priori: ergo Methaphysicum Dei constitutivum non explicatur benè per radicem intellectiōis comprehensivæ Dei. Maior est generalis omnium consensus. Minor autem probatur: radix intellectiōis comprehensivæ Dei est natura intellectualis infinita; sed hæc habet in Deo rationem à priori: ergo radix intellectiōis comprehensivæ Dei habet in Deo rationem à priori. Maior patet: nam infinitas est radix comprehensionis *ex dictis n. antecedenti*, & natura intellectualis est radix intellectiōis.

Probatur
min.

Probatur minor ad hominem contra Ill. Godoy: in primis infinitas habet rationem à priori in Deo, alioquin Deus per infinitatem ultimo constitueretur, quod est contra Ill. Godoy. Deinde natura intellectualis habet in Deo rationem à priori: ergo hæc habet in Deo rationem à priori. Probatur hæc secunda pars antecedentis: ideò Deus est intellectualis, quia est immaterialis, ut habet Ill. Godoy in præsentī ex D. Thoma n. 415. & latius defendit *tract. 3. de scientia Dei, disp. 22.* ergo natura intellectualis infinita habet in Deo rationem à priori.

§ 1.
Reijcitur
4.

Reijcitur quarto: ideò secundum Ill. Godoy *cit. n. 416.* essentia Divina sub expræssione naturæ ultimo differentialiter constituitur per radicem comprehensibilitatis, quia comprehendere Deū, ita est propriū intellectiōis Dei, quod repugnet creaturæ intellectuali illum comprehendere; sed secundum omnes Thomistas cum D. Thoma 1. *part. q. 13. art. 1.* Deum esse effabilem, ita est proprium intellectiōis Dei, ut repugnet creaturæ intellectuali ipsum nominare nomine significante quidditatem, & naturam eius: ergo ita benè per radicem effabilitatis constituitur Methaphysicè essentia Divina sub expræssione naturæ; atqui hoc non concedet Ill. Godoy: ergo ratio ab eo pro sua opinione allata non probat.

§ 2.

Reijcitur quinto: opinio Ill. Godoy

non explicat constitutivum Dei: ergo est mala. Probatur antecedens: non explicat prædicatum, quod sit radix intellectiōis comprehensivæ Dei, quod est quæsitum in præsentī: ergo opinio Ill. Godoy non explicat constitutivum Dei. Illustrissimus Godoy non aliter probat suam conclusionem, quam ratione *n. antecedenti* assignata; quare nihil pro eo in favorem suæ conclusionis adducere valeo. Cæterum.

Reijcitur
5.

Dices pro eo cum Ferre, qui *tract. 2. de Deo Vno, quæst. 3. §. 9.* Ill. Godoy opinionem est secutus: natura Divina optimè explicatur per radicem primi attributi; sed primum Dei attributum est intellectus, a quo proximè oritur intellectiō, qua Deus se comprehendit: ergo Dei constitutivum benè explicatur per radicem intellectiōis comprehensivæ Dei. Respondeo primo negando maiorem: quia non explicatur benè, nisi explicetur prædicatum speciale, quod sit radix. Respondeo secundo distinguendo maiorem: natura Divina benè explicatur per radicem primi attributi proprii concedo maiorem; communis nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Tertio retorqueo: radix intellectus, ex quo proximè oritur intellectiō comprehensivæ Dei, est intellectivum radicale: ergo hoc erit constitutivum: ergo frustra adducitur *ly comprehensivæ*. Ferre aliam præter hanc non adducit rationem. Unde sit.

§ 3.
Dices pro
Ill. Godoy.

Responde-
tur 1.

Responde-
tur 2.

Responde-
tur 3.

§. VII.

Vera opinio proponitur.

NOstra, & vera opinio asserit: infinitatē esse ultimum Methaphysicū formalissimum constitutivum Divinæ essentiæ, ut à nobis concipitur. Hæc opinio tribuitur Scoto locis infra citandis, ab alijsque Scotistis in manuscriptis defenditur; cæterum, quia disformiter explicant, aliqua supponere est necessarium, ut à mala aliquorum intelligentia recedamus, & quod verum est firmemus. Pro quo.

§ 4.
Vera opi-
nio.

§5.
Suppono
1.

Suppono primo: quid sit infinitum ut sic ex dictis *tertio Physicorum*; quid infinitum extensionis quo ad durationem, occupationem loci, multitudinem, intensiorem, & quoad substantiam, vel essentiam, quod ex ibi dictis facile colligitur. Item: Deum esse infinitum per essentiam, quod docet fides. Deinde: quod licet infinitas per negationem finis explicetur, dicit tamen aliquid positivum, ex quo talis sequitur negatio.

§6.
Suppono
2.

Suppono secundo: quod alia est infinitas essentiae Divinae, & alia infinitas attributorum. Prima dicitur in genere essentiae. Secunda in genere attributorum, ita, ut sicut attributa ab essentia, & inter se distinguuntur, sic eorum infinitates sunt distinctae. Vtraque infinitas, scilicet, essentiae, & attributorum, possunt considerari formaliter, & radicaliter. Formaliter, sunt modi intrinseci, quibus formaliter modaliter essentia, & alia attributa dicuntur infinita. Radicaliter, est ipsa infinitas substantialis, vel essentialis essentiae Divinae, à qua oriuntur infinitates formales modales ipsius essentiae, & attributorum.

§7.
Suppono
3.

Suppono tertio: quod omnes istae infinitates conveniunt in ratione infinitatis ut sic, distinguuntur quae per esse tales infinitates. V.g. infinitas radicalis, & formalis conveniunt in infinitate, & distinguuntur penè radicale, vel formale. Deinde: infinitates formales essentiae, & attributi conveniunt in infinitate, distinguuntur quae materialiter, seu ratione formalitatum, quarum sunt infinitates, quia, scilicet, una est essentia, & alia attributi; quo etiam modo conveniunt infinitates radicales essentiae, & attributi; in re enim non differunt, quia, ut diximus, est ipsa infinitas substantialis essentiae; sed distinguuntur tantum in hoc: quod ly *radicalis* in essentia sumitur activè, scilicet, quia radicat infinitates modales essentiae, & attributorum; at in attributo ly *radicalis* sumitur passivè, scilicet, quia radicitur in infinitate substantiali essentiae.

§8.

Ex his habetur primo: quod tam in

essentia, quam in quolibet attributo, datur infinitas radicalis; cum hoc tantum discrimine: quod infinitas radicalis attributi, v. g. sapientiae, solum dicitur *radicalis*, quia radicitur in infinitate substantiali, vel essentiali essentiae Divinae; at infinitas radicalis essentiae dicitur *radicalis*, quia radicat infinitates formales modales essentiae, & attributorum. Hoc claret in risibilitate, & rationalitate, quarum prima dicitur *radicalis*, quia radicitur in rationalitate, & haec dicitur *radicalis*, quia radicat risibilitatem, ceterasque passiones.

Habetur secundo: magnū esse discrimen inter infinitatem radicalem essentiae, & attributi; nam infinitas radicalis attributi ita dicitur *radicalis*, quod numquam respectu ipsius potest vocari formalis, & hoc non alia ratione, nisi quia infinitas radicalis est ipsa substantialis essentiae infinitas, quae formaliter numquam potest de attributo enuntiari. Infinitas verò radicalis essentiae ita dicitur *radicalis*, quod sèper respectu ipsius essentiae sit formalis (intellige substantialiter, vel essentialiter, non verò modaliter) & hoc non alia ratione, nisi quia tantum dicitur radicalis, quia radicat omnes infinitates formales. Vel explicetur hoc discrimen vocibus activè, & passivè, ut in n. 57.

Claret etiam hoc in risibilitate, & rationalitate radicali, quarum prima ita dicitur *radicalis*, quod numquam respectu ipsius sit formalis, quia risibilitas radicalis est ipsa rationalitas, quae numquam potest formaliter de risibilitate enuntiari. Secunda verò ita dicitur *radicalis*, ut sèper respectu hominis sit formalis, quia tantum dicitur radicalis, quia radicat risibilitatem, & alias passiones. Hoc discrimen, utpotè valde necessarium, est notatu dignissimum.

Imò, ut haec doctrina benè fundata videatur, legatur Scotus in 4. dist. 13. quaest. 1. §. de secundo art. vers. Dico ergo, num. 32. ubi ait: *Infinitas formalis, & fundamentalis simul est in essentia Divina, & pro tanto à Damasceno vocatur*

Ex his habetur 1.

§9.
Habetur
2.

60.
Declaratur.

Declaratur
Scotus.

pelagus; formalis autem tantum, non fundamentalis, est in qualibet alia perfectione simpliciter; qualibet enim habet suam perfectionem formalem ab infinitate essentiae, tamquam à radice, & fundamento. Ex quibus verbis tota vtriusque dicta clarescet doctrina.

Suppono quarto: quod cum Dei constitutivum debeat à nobis explicari per aliquid differentiale, & per aliquid commune, vt ad modum creaturarum illud explicemus, melius explicabitur per aliquid differentiale, quod à nobis concipiatur, quasi determinativum gradus communis ultimi, & perfectioris, qui inter omnes est intellectualitas, nā à nobis concipitur, vt determinativus gradus entis, qui est supremus, & aliorum, scilicet, substantiae, spiritus, & viventis, qui sunt gradus communes intermedij. His suppositis sit.

§. VIII.

Nostra sententia per sequentes declaratur conclusiones.

61.
Suppono
4.

Prima conclusio: *Nec infinitas formalis modalis naturae Divinae, nec infinitas formalis attributorum, nec infinitas in communi ad infinitatem radicalem essentiae, & formalem attributorum, vel ad formalem essentiae, & attributorum, est Metaphysicum Dei constitutivum.* Hæc conclusio est conformis doctrinae Ill. Godoy, licet de ipsa expressam mentionem non fecerit. Est que propriissima principiis Scoti, immerito que opinionem de infinitate formali pro ultimo Dei constitutivo tribuit Scoto Gonet in præsentia. Prima verò pars conclusionis est contra Toletanum. Secunda contra Valentiam, & tertia contra Argentinum; quoad omnes que probatur conclusio ex eo, quod nihil commune essentiae, & attributis potest esse Dei constitutivum ex dictis num. 6.

Probatur
conclusio.

62.
2. conclusio

Secunda conclusio: *Infinitas radicalis naturae Divinae, dicta radicalis, quia radicat tantum suam infinitatem formalem modalem, non est speciale Dei constituti-*

vum. Probatur contra plures Scotistas in suis manuscriptis: infinitas ista radicalis non concipitur, vt radix omnium perfectionum Divinarum radicabilium in essentia: ergo infinitas radicalis naturae Divinae, dicta radicalis, quia radicat tantum suam infinitatem formalem modalem, non est speciale Dei constitutivum. Antecedens supponitur certum. Consequentia verò probatur: speciale Dei constitutivum debet esse radix omnium perfectionum Divinarum radicabilium in essentia Divina; sed iuxta concessa infinitas ista radicalis non concipitur, vt radix omnium perfectionum Divinarum radicabilium in essentia: ergo infinitas radicalis naturae Divinae, dicta radicalis, quia radicat tantum suam infinitatem formalem modalem, non est speciale Dei constitutivum.

Probatur
conclusio.

Dices: per illam infinitatem distinguitur Deus ab omni alio, quod Deus non est: ergo est Dei ultimo constitutiva. Respondeo negando consequentiam: quia vt sit Dei constitutivum ultra hoc, quod est facere sic differre, requiritur, quod sit radix omnium perfectionum suorum attributorum, quod non habet infinitas prædicta. Ex quo potest distingui antecedens: per illam infinitatem distinguitur Deus ab omni alio, quod non est Deus, tamquam per radicem vnius tantum attributi omitto antecedens; tamquam per radicem omnium attributorum nego antecedens, & consequentiam, ob rationem datam.

64.
Dices contra
conclusionem.

Respondetur.

Tertia conclusio: *Infinitas radicalis naturae Divinae, dicta radicalis, quia radicat omnes perfectiones radicabiles in ipsa, & considerata, vt infinitas naturae intellectualis, seu quasi determinativa gradus intellectualitatis, ratione cuius hoc intellectivum Dei distinguitur ultimo ab omni alio intellectivo, est excellentissimum Dei ultimum Metaphysicè constitutivum.* Hæc conclusio est cæteris rationabilior, & probabilior, & licet expressè non sit Scoti, quia Scotus, vt ait Lalemandet, de constitutivo ultimo Dei expressam

65.
3. conclusio.

non fecit mentionem, fundamenta tamen præbet ad nostram conclusionem: nam *quæst. 3. prologi, §. ad primam questionem, & in 1. dist. 3. quæst. 2. §. quarto dico*, asserit clare: *infinitem esse conceptum perfectissimum, quem possumus habere de Deo pro hoc statu*: ergo præbet Scotus fundamentum ad hanc nostram conclusionem. Quod autem talis infinitas sub consideratione gradus intellectualis melius explicet constitutivum Dei, quam sub consideratione gradus entis, substantiæ, spiritus, viventis, &c. constat ex *n. 20, & 34*. Quod verò infinitas illa sit ultimo constitutiva.

66.

Probatur
1. conclusio.

Probatur primo: radix omnium proprietatum Dei est ultimum eius Methaphysicum constitutivum; sed talis est infinitas radicalis: ergo infinitas illa est ultimo Dei constitutiva. Probatur minor: quia Deus est natura intellectualis infinita radicaliter, habet intellectum infinitum, infinitam voluntatem, intellectiorem, & volitionem infinitam, quæ sunt Divina attributa. Item: quia Deus est infinitus radicaliter, est primū efficiens, à se, improductus, imparticipatus, independens, necessarius, æternus, immetus, actus purus, simplex, & immutabilis, qui sunt modi intrinseci eius: ergo radicalis infinitas est radix omnium proprietatum Dei, & ultimum eius Methaphysicum constitutivum.

67.

Dices.

Contra 1

Dices omnia hæc à priori probant contrarij per existentiam à se, intellectualitatem quæ à se: ergo ita benè per hæc, ac per radicalem infinitatem explicatur constitutivum Dei. Sed ultra alibi dicenda. Contra primo: ratione infinitatis modalis habet Deus omnia illa prædicata realiter identificata: ergo radix huius infinitatis erit melius explicativum constitutivi Dei; atqui prædicta radix est infinitas radicalis ex *num. 56*: ergo melius explicatur constitutivum Dei per infinitatem radicalem.

68.

Contra 2

Contra secundo: aliqua prædicata sunt in Deo, quæ solum deducuntur

ex infinitate: ergo melius explicatur constitutivum Dei per infinitatem radicalem. Probatur antecedens: Deum esse à nobis ineffabilem, & à se ipso effabilem, solum deducitur ex eius infinitate in opinione Thomistarum; imò in horum, & Scotistarum sententia Deum esse à nobis incomprehensibilem, à se quæ comprehensibilem, solum provenit ex infinitate. Denique apud Scotistas Deum esse necessario amabilem sua voluntate, provenit tantum ex eius infinitate: ergo aliqua prædicata sunt in Deo quæ solum deducuntur ex infinitate.

Dices: per nos *n. 48*. melius explicatur constitutivum Dei per radicem illius, quod in nulla sententia convenire potest cū creaturis, quam per id, quod saltem in aliqua sententia convenire potest cum illis; sed Deum esse à nobis effabilem concedit Scotus; esse comprehensibilem, concedunt Vicentio, & Curiel; esse quæ necessario amabilem, concedunt omnes Thomistæ: ergo non benè explicatur per radicem istorum Dei constitutivum; sed talis radix est infinitas radicalis: ergo non explicatur benè constitutivum Dei per infinitatem radicalem. Fateor me hoc fecisse contra Ill. Godoy argumentum, & licet vera vim habeat contra Ill. Godoy; nullam tamen in nos habet, quia nos dicimus constitutivum Dei à nobis assignatum esse radicem asseitatis, improductibilitatis, imparticipabilitatis, & independentiæ, quæ in nulla opinione creaturis convenire possunt.

Vnde respondeo distinguendo sumptam: sed infinitas radicalis est talis radix tantum nego minorem; est talis radix, simul quæ radix esseitatis, imparticipabilitatis, & independentiæ concedo minorem; & nego consequentiā; quia à nobis explicatur per radicem eorum, quæ nullo modo conveniunt creaturis, quæ est optima explicatio Dei constitutivi.

Dices: improductibilitas, imparticipabilitas, & independentia à priori deducuntur ex asseitate: ergo asseitas est

69.

Dices.

70.

Respondetur.

71.

Dices.

tale

Responde-
tur.

tale constitutivum. Respondeo distin-
guendo antecedens: deducuntur ex as-
seitate, ipsa que asseitas est à priori in
deducibilis nego antecedens; deduci-
bilis omitto antecedens, & nego con-
sequentiam; quia vt sit tale constitui-
vum, debet esse à priori indeducibilis,
quod non habet asseitas; demonstratur
enim à priori per infinitatem radicalē.

Dices.

Dices: asseitas per se, & ex se est à priori
in demonstrabilis: ergo est constitutiva
Dei. Respondeo negando consequen-
tiam. Primo: quia ab asseitate non di-
manant propriæ passionis Dei, ex n.
14. Secundo: quia non declarat consti-
tutivum Dei, ex n. 25. 26. & 27.

Responde-
tur.

72.

Probatur
2. conclusio

Probatur secundo conclusio: ille
conceptus est ultimatē Dei constituti-
vus, per quem ultimo distinguitur Deus
ab omni alio, cum quo convenit in vl-
tima quasi specie, hac enim ratione di-
cimus: tale intellectivum esse constitu-
tivum hominis, & tale intellectivū An-
geli; sed talis conceptus est infinitas ra-
dicalis assignata: ergo infinitas radica-
lis est Dei constitutivum. Probatur mi-
nor: per talem infinitatem distinguitur
Deus ultimatē ab omni alia intellectu-
ali substantia, cum qua convenit in vl-
tima quasi specie intellectus: ergo ta-
lis conceptus est infinitas radicalis.

73.

Probatur
3. conclusio

Probatur tertio conclusio: tale intel-
lectivum, est constitutivum hominis, &
tale intellectivum Angeli: ergo tale in-
tellectivum Dei; atqui hæc taleitas est
infinitas prædicta: ergo infinitas radica-
lis est Dei constitutivum. Probatur mi-
nor: prædictæ infinitati conveniunt
omnes conditiones requisitæ ad con-
stituendum: ergo hæc taleitas est infi-
nitas prædicta. Probatur antecedens:
prædicta infinitas est radix omniū pro-
prietatum Dei ex prima probatione; per
ipsam distinguitur Deus ultimatē ab
omni alia substantia intellectiva ex se-
cunda probatione; per ipsam distingui-
tur Deus ab omni attributo, & modo,
vt suppositionibus claret; & tandem si
alia est conditio requisita, in prædicta
infinitate reperitur: ergo prædictæ infi-

nitati conveniunt omnes conditiones
requisitæ ad constituendum.

§. IX.

*Solvuntur argumenta contra nos-
tram conclusionem.*

Arguitur primo ex Scoto in 1. dist.
8. quæst. 3. §. ad argumenta opinio-
nis, vers. Ad August. dicente: *Conceptum
boni per essentiam esse perfectissimum, quæ
possumus habere in via concipiendo Deum
naturaliter*: ergo conceptus infinitatis
radicalis non est perfectissimus. Res-
pondeo primo: hoc argumentum sol-
vere debere Scotistas stantes pro exis-
tentia, & pro intellectualitate. Respon-
deo secundo: Scotum ibi comparare
bonum per essentiam cum bono in cō-
muni, vt patet ex ipso textu; non verò
cum infinitate; nam respectu huius op-
positum habet Scotus citatus num. 65.
Respondeo tertio: Scotum ibi per con-
ceptum boni per essentiam intelligere
ipsam essentiam Divinam, quæ iuxta ip-
sum est obiectum beatitudinis, vt claret
ex textu; quod autem essentia Divina
constituatur per conceptum bonitatis,
numquam dixit Scotus.

Arguitur secundo ex ipso in 1. dist.
2. quæst. 2. asserente: infinitatem esse
demonstrabilem à priori in Deo: ergo
infinitas radicalis non est constitutivū
Dei. Respondeo: Scotum intelligi de
infinitate formali modalis; non verò de
radicali, nec argumentum alia indiget
solutione. Arguitur tertio: prædicta in-
finitas non radicat omnes perfectiones
Dei: ergo prædicta infinitas non est
constitutivum Dei. Probatur antece-
dens: non radicat perfectiones entis,
substantiæ, spiritus, & viventis: ergo
non radicat omnes perfectiones Dei.

Respondeo distinguendo primo an-
tecedens: prædicta infinitas non radi-
cat omnes perfectiones Dei non radi-
cables concedo antecedens; radicabi-
les nego antecedens, & consequentiā;
quia perfectiones entis, substantiæ, &c.
non sunt radicabiles, quia sunt gradus

74.

Arguitur
1. ex Sco-
to.

Responde-
tur 1.

Responde-
tur 2.

Responde-
tur 3.

75.

Arguitur
2. ex Sco-
to.

Responde-
tur.

Arguitur
3.

76.

Responde-
tur 1.

*Responde-
tur 2.*

superiores. Distinguo secundo anteceden-
dens: non radicat ultimate terminan-
do, & determinando nego antecedens;
alio modo concedo antecedens, & ne-
go consequentiam; nam constitutivum
cuiuscumque rei solum debet termina-
re, & determinare gradus superiores.
Constat solutio vtrique in quocumque
constitutivo. Imò retorqueo argumen-
tum: rationalitas (idem est de quolibet
constitutivo) non radicat perfectiones
entis, substantiæ, viventis, &c: ergo non
est hominis ultimum constitutivum.
Respondeant adversarij, & erit nostra
solutio.

77.
Dices.

Dices: ideò infinitas radicalis est Dei
constitutiva iuxta secundam distinctio-
nem, quia radicat perfectiones entis,
substantiæ, &c. ultimo illas terminan-
do; sed hoc modo infinitas radicalis ra-
dicatur: ergo non est Dei constitutiva.
Probatur minor: infinitas radicalis ter-
minatur per individualitatem, & sub-
sistentiam, imò per quodcumque attri-
butum, & quemlibet modum: ergo hoc
modo id infinitas radicalis radicitur. Res-
pondeo distinguendo maiorem: illas
terminando, & determinando in linea
naturæ, & essentiæ concedo maiorem;
in alia linea nego maiorem; distinguo
minorem: radicitur in linea nature, vel
essentiæ nego minorem; in alia linea at-
tributali, vel modali concedo minorem;
& hoc tantum convincit probatio, vt
ex ipsa claret. Deinde retorqueo argu-
mentum in quocumque constituti-
vo, quod à contrarijs assignetur, & in
quocumque creato.

*Responde-
tur.*

78.
*Dices con-
tra 1. dis-
tinctionē.*

Dices contra primam distinctionem:
infinitas radicalis non radicat omnes
perfectiones radicabiles: ergo ruit so-
lutio. Probatur antecedens: attributa,
quæ sunt formaliter vitalia, vt intellec-
tus, voluntas, intellectio, volitio, sunt
perfectiones radicabiles; sed has non
radicat prædicta infinitas: ergo infini-
tas radicalis non radicat omnes perfe-
ctiones radicabiles. Probatur minor:
quod non est formaliter vitale, nequit
esse radix operationis vitalis; sed infi-

nitas prædicta non est formaliter vita-
lis: ergo has perfectiones non radicat
prædicta infinitas.

Respondeo primo distinguendo vl-
timam maiorem: quod non est forma-
liter in actu primo vitale, nequit esse
radix operationis vitalis concedo ma-
iorem; quod non est formaliter in actu
secundo vitale, nequit esse radix opera-
tionis vitalis nego maiorem; distinguo
minorem: sed infinitas prædicta non est
formaliter in actu secundo vitalis con-
cedo minorem; in actu primo nego
minorem, & consequentiam. Infinitas
namque radicalis, vtpotè determinati-
va gradus transcendentalis vitæ, ante-
cedentè ad quacumque perfectionem
in actu secundo vitalem, consideratur
vitalis in actu primo, quod sufficit, vt
sit radix operationis vitalis, vt in quali-
bet claret radice, ex quo cum qualibet
retorsionem forma.

Respondeo secundo negando ante-
cedens, & distinguendo probationem:
sunt perfectiones radicabiles, vt vitalia,
& vt talia vitalia sunt concedo maiorem;
vt vitalia tantum, vel tantum vt talia
sunt nego maiorem; distinguo mino-
rem: sed has non radicat infinitas, vt
infinitas vitalis est nego minorem; vt
infinitas tantum est, vel tantum vitalis
est concedo minorem, & nego conse-
quentiam. Itaque intellectus, voluntas,
intellectio, volitio, & sunt vitalia, &
sunt talia vitalia, scilicet, infinite, & sub
vtroque conceptu simul, & seorsim ra-
dicantur in prædicta infinitate; nam vt
sunt vitalia, radicanur in illa, vt vitalis
est in actu primo ex dictis in prima res-
pensione. Vt sunt infinita, in infinitate
ex dictis n. 58. & 66. Vt sunt vitalia, &
infinita simul, in infinitate radicanur
vitali.

Hoc exemplo clarebit solutio. In
homine datur sensatio, vegetatio, &
intellectio, quarum quælibet, & est
vitalis in actu secundo, & est talis vi-
talis. Vegetatio, vt est vitalis in actu
secundo, provenit ab anima, vt vitalis
est in actu primo. Vt est talis vitalis,

79.
*Responde-
tur 1.*

80.
*Responde-
tur 2.*

81.
Exemplū

scilicet, vegetatio, provenit ab anima, ut vegetativa. Ut est simul vitalis vegetatio, provenit ab anima, ut vegetativa vitalis est; similiter que de sensatione, & intellectione: ergo pariter.

82.
Respondetur 4.

Respondeo tertio distinguendo antecedens: infinitas radicalis non radicat omnes perfectiones radicabiles in ipsa nego antecedens; radicabiles in alio concedo antecedens, & nego consequentiam. Ut enim aliquid sit ultimum constitutum alicuius non requiritur, quod radice omnes perfectiones absolute radicabiles, sed sufficit quod radice omnes, quæ sunt radicabiles in ipso. Istæ sunt perfectiones propriæ. Illæ perfectiones communes.

83.
Exemplum

Doctrina hæc claret in homine, qui ultimo constituitur per rationalitatem, quæ solum est radix perfectionum propriarum hominis, scilicet, risibilitatis, flebilitatis, &c; non verò perfectionum communium, scilicet, vitæ, & sensationis, quia istæ non sunt radicabiles in rationalitate, sed in animalitate, ut patet in hac demonstratione à priori: *omne animal est vivens sensibile; Petrus est animal: ergo Petrus est vivens sensibile.* Cum ergo omnes perfectiones propriæ Dei radicentur ex num. 66. in prædicta infinitate; hæc erit eius constitutum ultimum, & si non radice perfectiones communes.

84.
Ratio prædictæ doctrinæ.

Si autem huius petas doctrinæ rationem; evidentem aspice: prædicatum ultimo constitutum cuiuscunque rei est illud, per quod res distinguitur à quacunque alia essentialiter, & prædicatum passionale est, per quod res sic passionale distinguitur; sed prædicatum constitutum debet esse radix passionum: ergo debet esse radix prædicatorum propriorum rei: ergo prædicatum constitutum ultimo Methaphysicè non petit radicare omnes perfectiones radicabiles, scilicet, communes, sed solum petit radicare perfectiones, quæ sunt radicabiles in illo, nempe proprias.

85.

Ex his se se aperit, quod intellectus,

voluntas, intellectio, & volitio, ut infinita sunt, radicanur absque dubio in infinitate radicali, quæ radice sufficiens est, ut prædicta infinitas sit Dei constitutiva ex tertia responsione. Ut verò sunt substantiæ spirituales, vitales, & intellectuales, vel radicanur in infinitate radicali, ut est substantiæ spiritualis, vitalis, & intellectualis ex prima, & secunda responsione, vel in ipsa substantia, spiritu, vita, & intellectualitate, ex tertia responsione, & quomodocunque semper infinitas radicalis Dei constitutiva manet.

Arguitur quarto: hic debet explicari Dei constitutum, ut opponitur constitutivo creaturæ; sed creatura, v.g. homo, non constituitur per finitatem radicalem: ergo nec Deus per talem infinitatem. Respondeo primo negando minorem: nam homo, ut creatura est, constituitur per radicalem finitatem, & si sub ratione hominis sit animal rationale. Respondeo secundo retorquendo argumentum: hic debet explicari Dei constitutum, ut opponitur constitutivo creaturæ; sed creatura v.g. homo, non constituitur per radicem intellectionis incomprehensivæ Dei: ergo nec Deus per radicem intellectionis comprehensivæ illius. Ex hac retorsione contra opinionem Ill. Godoy formari valet retorsio contra quacunque aliam opinionem circa Dei constitutum.

Arguitur quinto: per infinitatem radicalem non bene explicatur Dei constitutum: ergo infinitas radicalis non est constitutum Dei. Probatur antecedens: infinitas radicalis ex terminis est radix infinitatis; sed radix infinitatis non explicat Dei constitutum: ergo per infinitatem radicalem non bene explicatur Dei constitutum. Probatur maior: risibilitas radicalis ex terminis est radix risibilitatis: ergo infinitas radicalis ex terminis est radix infinitatis. Confirmatur: per infinitatem radicalem solum explicatur radicale constitutum; non verò formale: ergo

86.

Arguitur 4.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

87.

Arguitur 5.

Confirmatur.

in-

infinitas radicalis non est formale Dei constitutum.

88.

Respondetur ad argumentū.

Hoc argumentum est, quod contrarij efficax vocant contra nostram opinionem, cæterum videant ipsi facillimam, & claram solutionem. Ad argumentum respondeo negando antecedens, & distinguendo probationem: infinitas radicalis ex terminis est radix infinitatis, sumpta radice activè concedo maiorem; passivè nego maiorem; distinguo minorem: sed radix infinitatis non explicat Dei constitutum sumpta radice passivè concedo minorem; activè nego minorem, & consequentiam.

Ad confirmationem

Ad probationem maioris distinguo antecedens: est radix risibilitatis sumpta radice passivè concedo antecedens; activè nego suppositum, cuius, & totius responsionis ratio claret ex dictis num. 57. & 58. Ad confirmationem nego antecedens: nam infinitas radicalis essentialitè ita dicitur radicalis, ut respectu ipsius sit formalis (essentialitè, non modalitè) quia tantum dicitur radicalis, quia radicat omnes infinitates formales modales, ut manet dictum n. 59, idque exemplo risibilitatis, & rationalitatis explicavimus.

89.

Arguitur 6.

Respondetur.

Arguitur sexto: infinitas est quid negativum: ergo nequit Deum constituere. Consequentia claret: quia ens positivum, uti est Deus, nequit constitui per negationem. Respondeo distinguendo antecedens: est quid negativum explicativè, & secundario concedo antecedens, in se, & primario nego antecedens, & consequentiam. Constat solutio ex num. 55.

90.

Arguitur 7.

Respondetur 1.

Arguitur septimo: per id Deus constituitur, per quod distinguitur à quocumque alio; sed per innascibilitatem distinguitur Deus à quacumque creatura: ergo Deus constituitur per innascibilitatem: ergo non constituitur per infinitatem radicalem. Respondeo primo retorquendo argumentum: per id Deus constituitur, per quod distinguitur ab omni alio; sed per immen-

fitatem, omnipotentiam, cæteraque attributa, & modos illius distinguitur Deus à quacumque re creata: ergo Deus constituitur per immensitatem, omnipotentiam, cæteraque attributa, & modos illius. Respondeo secundo distinguendo maiorem: per id Deus constituitur, per quod distinguitur primario concedo maiorem; secundario nego maiorem; distinguo si nilitè minorem, & nego consequentiam.

Itaque innascibilitas dupliciter sumitur. Primo: ut negat omnem modum essendi ab alio, & hoc modo est notio Patris, sub hacque consideratione nequit Deum constituere, quia Dei constitutum debet esse commune tribus personis, quod non habet innascibilitas sic accepta. Secundo: ut opponitur processioni Filij per generationem, quomodo non est notio Patris, utpotè communis Spiritui Sancto, nec Dei constitutiva, quia non convenit Filio; quare nullo modo considerata Deum constituit, & si Deum distinguat.

Ex his respondeo tertio distinguendo alitè maiorem, & proprius ad intentum: per id Deus constituitur, per quod distinguitur à quocumque alio, quod non sit Deus omitto maiorem; à quocumque alio, quod sit Deus nego maiorem; distinguo minorem: sed per innascibilitatem distinguitur Deus à quacumque creatura, & ab aliqua persona Divina, vel à duabus præter Patrem concedo minorem; à quacumque creatura tantum nego minorem, & consequentiam. Patet solutio in quocumque constitutivo, & iterum potest argumentum retorqueri in inspiratione activa, & passiva.

Arguitur octavo: id, quod non radicitur, & radicat, est constitutum Dei; sed quodlibet prædicatum transcendens non radicitur, & radicat: ergo quodlibet prædicatum transcendens est constitutum Dei: ergo non constituitur per infinitatem radicalem. Vitra ea quæ diximus num. 76. Respondeo primo distinguendo maiorem: id, quod non radicitur, & radicat

Respondetur 2.

91.

Respondetur 3.

92.

Arguitur 8.

93.

Respondetur 1.

proprietates particulares concedo maiorem; proprietates communes nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Claret solutio in animali, quod non radicitur, & radicat vitam sensitivam communem homini, & equo, ideòque nullus est constitutivum differentiale.

94.
Probat
2.

Respondeo secundo aliter distinguendo maiorem: id, quod non radicitur, nec contrahitur ad determinatam speciem, est constitutivum concedo maiorem; & contrahitur nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Alia sunt argumenta contra infinitatem à Gonet adducta in presenti §. 3. (Ill. Godoy opinionem hanc non memorat) quæ omitto, quia tantum militant contra infinitatem modalem, quam nos pro constitutivo neutiquam assignamus.

95.
Corolla-
rium.

Ex dictis in discursu disputationis colligit Ill. Godoy num. 444. substan-

tiam in Deo ab existentia, & essentia virtualiter, & ratione distingui, quod probat ratione desumpta ex D. Thoma in 1. dist. 22. Cæterum in hoc immorari non licet, quia non solum virtualiter, verum & formaliter distingui constabit ex dicendis *disp. sequenti*.

Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. dist. 8. §. 1. ad illa verba: *Et quis magis est, quam ille, qui dixit servo suo Moyse: ego sum, qui sum*, disputando de existentia: an Dei essentiam constituat. *Distinctione 22. movendo questionem de omnibus attributis, §. 1. ad illa verba: de nominum diversitate, quibus loquentes de unitate, &c. Distinctione 35. §. 1. quest. excitando de scientia. Et distinct. 45. §. 1. ad illa verba: Sciendum est ergo, quia voluntas, sive volens de Deo secundum essentiam dicitur, illam de voluntate excitando.*

96.

DISPUTATIO

Q V I N T A.

Quo genere distinctionis distinguantur attributa Divina ab essentia, & inter se?

Celebris semper, atque semper celeberrima in omni schola fuit hæc difficultas, sed quia veritas illius nostro Subtilissimo Magistro debetur duntaxat, orta est infinitorum emulatio. Sed quid mirum! Hæc est conditio veritatis (ait Hieronymus ad Galat. 4.) *ut eam semper inimicitia persequatur.* & August. lib. 10. *Confess. cap. 23. inquit: Veritas odium parit.* Persequantur igitur Scoticam veritatem inimici, quia ut ait Tertulianus de præscript: *hoc erit testimonium veritatis, ubique Principiatum occupantis.*

Hæc itaque, & non alia est ratio, cur Scotica veritas tot patiatur adversarios; cæterum minus absque dubio haberet, si ad extra proferretur, quod sentiunt ad intra. Corda scrutetur quæ plurimi, & si verum fateantur, in eo duntaxat oppositio stabit, quod nos profiteamur ad extra, quod ipsi sentiunt ad intra. Sufficiat pro hoc exemplum magnum cuiusdam Doctissimi Patris Societatis Iesu, qui in Vniversitate Complutensi in publicis thesibus non minus ingenuè, quam doctè in favorem distinctionis formalis Magistri Subtilis hæc protulit verba: *Tot sunt anni, quod Scotus distinc-*

tionem formalem invenit, & fundamentum pro ipsa possuit, & tot sunt anni, quod Scoti fundamentum in solutum manet. Loquebatur ingenue; loquebatur & docte, & ut dicitur: Mathæi 12. 34. Ex abundantia cordis os loquebatur.

Ceterum, quia corda scrutari alienū est creaturis, & soli Deo proprium, de ipso namque ait Psalmista Psalm. 7. v. 10: *Scrutans renes, & corda; stemus ad verba, omittamus, & corda.* Stando igitur ad verba distinctio à Magistro Subtili inenarrabili subtilitate inventa, tot habet adversarios, quot sunt extra nostram scholam authores. Sed his tamen non obstantibus demonstranda est Scotica veritas, ad ipsamque manifestandam liceat pro nunc non solum opinionem Ill. Godoy rejicere, eiusque fundamentis satisfacere; sed etiam opiniones omnium adversariorum impugnare, & omnibus eorum argumentis respondere, quia hoc, ut omnibus notum est, non est contra intentum operis, quin potius supra ipsum procedere. Hoc igitur sic licite præhabito, ante declarationem veritatis prædictæ scire prius oportet, quid sit attributum? Pro quo. Sit.

§. I.

Quid sit attributum declaratur.

Num. 1

Certum est primo: quod attributum largè, & strictè sumitur. Largè est quodlibet prædicatum ab aliquo alteri attributum. Strictè est perfectio distincta ab essentiali, & modalis perfectione, cuius diffinitionem infra assignabimus. Certum est secundo: attributa largè, & strictè in Deo reperiri, ut constabit ex dicendis, & elaret ex Damasceno lib. 1. de fide, cap. 4. dicente: *Si iustum, si bonum, si quid tale dixeris, non naturam dicis Dei, sed quid circa naturam.*

2.
Conclusio
Attributi
diffinitio.

Conclusio: *Attributum est perfectio simpliciter simplex formaliter existens in Deo, significata, & concepta per modum formæ addiacentis Divinæ essentiae, qua-*

si in esse secundo, & per modum extensionis afficiens, & perficiens illam. Hæc diffinitio per suas particulas explicatur: per *ly perfectio simpliciter simplex* excluduntur relationes, quæ vel perfectionem non dicunt, ut ait Scotus, vel saltem non dicunt perfectionem simpliciter simplicem, ut plures dicunt Thomistæ. Item: excluduntur omnia prædicata, quæ formaliter considerata nullam in Deo ponunt perfectionem, nec entitatem realem, ut esse creatorem, provisorum, prædestinatorem, &c.

Per *ly formaliter existens in Deo*, excluduntur prædicata, quæ dicuntur de Deo methaphoricè, ut esse leonem, solem, &c. & virtualiter, ut quælibet creatura. Per *ly concepta per modum formæ addiacentis Divinæ essentiae*, excluduntur omnia prædicata, quæ sunt de essentia Dei, ut ens, substantia &c. Per *ly quasi in esse secundo, & per modum extensionis*, attributum distinguitur à modis intrinsicis; nam isti perficiunt intensivè in linea essentiae; cæterum attributa in alijs lineis essentiam extensivè perficiunt.

Hæc attributi diffinitio traditur ab Scoto partim in 1. distinct. 8. quest. 3. §. hic sunt opiniones sub fine; partim quest. 4. §. contra istam opinionem, & partim distinct. 26. §. ad primum principale. vers. Ad ista, ut optimè ait in præsentis Smiling. Et probatur breviter bonam esse prædictam diffinitionem: illa est bona diffinitio, quæ habet aliquid per modum generis, & aliquid per modum differentiae; sed hoc habet prædicta diffinitio: ergo prædicta diffinitio est bona. Probatur minor: per prima verba convenit cum modis intrinsicis, & per ultima, scilicet, *quasi in esse secundo per modum extensionis*, differt ab illis, ut manet dictum: ergo prædicta diffinitio aliquid habet per modum generis, & aliquid per modum differentiae.

Si autem quæras: quot sint attributa? Non esse numero infinita contra

Explicatur
diffinitio.

3.

Probatur
conclusio.

4.

*Si quæras
Respondetur.*

aliquos tenet Scotus in 4. *distinct.* 13. *quest.* 1. §. de secundo articulo, vers. Dico ergo: cuius ratio est: nam neque ex scriptura, neque ex Patribus, neque ex ratione colligi potest talis numero infinitas; imò non est ratio, cur hoc occultaret Deus; cum alia mysteria æquè sublimia ab ipso revelata sint. Nec obest, quod aliqui Patres multoties asserant: perfectiones Dei esse infinitas. Non obest; primo: quia locuntur de infinitate intensiva; per quod salvatur, quod Deus sit infinitum pelagus perfectionum. Secundo: quia locuntur de prædicatis, quæ perfectionem non important, ut sunt respectus ad creaturas, & de his ponderativè, non quia sint numero infiniti, quia hoc absolute repugnat, ut dicitur in Physica; sed quia sunt ferè innumerabiles.

§.
*Septem sunt
Dei attributa.*

Vndè attributa Dei communiter septem enumerantur. Tria omni entia transcendentia, & hæc sunt vnitas, veritas, & bonitas. Quatuor non ita transcendentia, & hæc sunt: intellectus, voluntas, intellectio, & volitio. Aliqui addunt omnipotentiam, ut attributum distinctum, de quo in tractatu de scientia Dei, disp. 32. ubi in examen vocabimus: quænam sit in Deo potentia executiva? & talem esse omnipotentiam distinctam à quatuor enumeratis attributis, resolvemus; vndè iuxta nos octo sunt attributa Divina formaliter distincta.

6.
Dices.

Dices: virtutes pertinentes ad intellectum, & voluntatem, tam per modum actus primi, quam secundi, ut ad intellectum prudentia, sapientia, intellectus, scientia, veracitas &c; & ad voluntatem, ut iustitia, misericordia, charitas, benignitas &c. sunt attributa Dei: ergo plusquam octo sunt attributa Dei. Respondeo distinguendo antecedens: sunt attributa distincta ab intellectu, & voluntate per modum actus primi, & secundi nego antecedens; in distincta concedo antecedens, & nego consequentiam. Itaque virtutes pertinentes ad intellectum sunt ab intellec-

Respondetur.

tu indistincta, & similiter de pertinentibus ad intellectionem, voluntatem, & volitionem, ut claret de actu libero, & necessario, qui est idem actus. Non ergo attributa Dei sunt plura, quam octo assignata.

§. II.

Quid, & quotuplex sit distinctio, & identitas?

PRO prima parte difficultatis sit prima conclusio: *Identitas est inclusio unius in altero.* Probatur: id, per quod formalissimè aliqua sunt idem, est identitas; sed per inclusionem unius in altero vnum fit idem cum altero: ergo identitas est inclusio unius in altero. Secunda conclusio: *distinctio est exclusio unius ab altero.* Probatur: id, per quod formalissimè vnum non est alterum, est distinctio; sed per exclusionem unius ab altero vnum non est alterum: ergo distinctio est exclusio unius ab altero.

Tertia conclusio: *tam identitas, quam distinctio sunt quid positivum.* Probatur de identitate: vnitas est quid positivum, etiam si per negationem multitudinis, vel divisionis explicetur: ergo identitas est quid positivum. Probatur consequentia: identitas est vnitas ex Philoopho 5. *Metaphys.* text. 16. dicente: *identitas unitas quedam essentie est*: ergo pariter est de utraque discurrendum. Probatur conclusio de distinctione: dissimilitudo præter negationem unitatis in qualitate, est quid positivum: ergo distinctio est quid positivum. Antecedens patet: alioquin albedo ita esset dissimilis à chymera, ac à nigredine. Consequentia probatur: distinctio opponitur identitati, ut dissimilitudo similitudini; sed per dissimilitudinem præter negationem unitatis in qualitate est quid positivum: ergo pariter distinctio est quid positivum.

Quarta conclusio: *tam identitas, quam distinctio sunt quid respectivum.* Sic Scotus 5. *Metaphysica*, q. 1. 1. dicens:

ident-

7.

1. conclusio

Probatur

2. conclusio

Probatur

8.

3. conclusio

Probatur
de identitate.

Probatur
conclusio
de distinctione.

9.

4. conclusio

Probatur
de identitate.

identitatem esse relationem, quia non potest concipi, nisi habitudo ad aliud, & quia denominat vtrumque extremum eodem modo subdit: esse relationem æquiparantię. Sic etiam Philosophus 5. *Methaphysicę*, text. 20. numerans identitatem inter relationes primi modi, quę in vnitatem fundantur, dicens: eadem dici, quorum substantia est vna; nam sicut similitudo est convenientia in qualitate, ita identitas est in substantia: ex quo clara deducitur pro identitate conclusio probatio.

9.

Probat
de distin-
ctione.

Probat etiam de distinctione; quia distinctio ex sua ratione formali est ad aliud, cum sit ratio formalis distinguendi, non quidem idem à se ipso, sed ab alio; atqui quod est ad aliud est respectivum: ergo distinctio est quid respectivum. Confirmatur: ita se habet distinctio ad extrema pluralificata secundum essentiam, sicut similitudo ad extrema pluralificata secundum qualitatem; sed hæc est ratio respectiva: ergo distinctio est quid respectivum. Advertite tamen hanc quartam conclusionem procedere de distinctione, & identitate formaliter sumptis; non verò, ut sunt passionis entis, quia sic sunt quid absolutum cum relatione ipsis supra addita, vel realiter, vel formaliter, secundum quod est relatio predicamentalis, vel transcendentalis. Sic Scotus in 2. *distinct.* 3. *quest.* 1. in 6. *ratione pro conclusione.*

10.

Pro 2. par-
te difficul-
tatis.

Conclusio
nostra.

Pro secunda parte definitionis varriè opinantur Authores, varia assignando genera distinctionum, & identitatum, quos optimè impugnatur Maftrius in *Methaphysica disp.* 6. *quest.* 7. art. 2. Nostra autem conclusio est: duo tantum sunt genera distinctionum, & identitatum, scilicet, ex natura rei, seu ante opus intellectus, & rationis, seu per opus intellectus. Quarè ceterę alię distinctiones, & identitates sunt subdivisiones horum membrorum, ad hæc que reducuntur.

Probat.

Probat conclusio: omnis distinctio, & identitas, vel est ante opus intellec-

tus, vel per opus intellectus? Si primum: est ex natura rei. Si secundum: est rationis: ergo duo tantum sunt genera distinctionum, & identitatum, scilicet, ex natura rei, seu ante opus intellectus, & rationis, seu per opus intellectus. Confirmatur: tot sunt genera distinctionum, & identitatum, quot sunt genera entium; sed ens, vel est ante opus intellectus, vel per opus intellectus: ergo duo tantum sunt genera distinctionum, & identitatum, scilicet, ex natura rei, seu ante opus intellectus, & rationis, seu per opus intellectus. In hac conclusione nobiscum Thomistę conveniunt, & desiderium tantum est in subdivisione distinctionum, & identitatum.

Thomistę enim distinctionem, & identitatem ex natura rei (quam ipsi vocant realem) non subdividunt amplius: distinctionem verò rationis subdividunt in distinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinatę, hanc que distinctionem virtualement nominant. Identitatem verò rationis per oppositum subdividunt, & diffiniunt. Scotistę autem distinctionem ex natura rei subdividunt primo in distinctionem ex natura rei realem, & formalem ex Scoto in 1. *dist.* 2. q. 7. §. *sed hic restat.* Et *dist.* 8. q. 4. §. *ad quest.* Et in 2. *dist.* 1. q. 5. §. *ad quest. istam*, & alibi cuius ratio ex, quia est Arist. 5. *Metaphysicę* cap. 18. distinctio proximè fundatur supra pluralitatē: ergo tot modis dicetur distinctio ex natura rei, quot dicetur pluralitas ex natura rei; atqui hæc ex Scoto in 1. *dist.* 13. Et in 4. *dist.* 46. q. 3. ad 1, vna est simpliciter, quia est pluralitas rerum, super quam fundatur distinctio realis, & alia secundum quid, quia est pluralitas formalitatum, super quam fundatur distinctio formalis: ergo distinctio ex natura rei subdividitur in distinctionem ex natura rei realem, & formalem.

Similiter identitas ex natura rei subdividitur primo in realem, & formalem, cuius ratio est: quia ex Philosopho citato identitas proximè fundatur supra vnitatem: ergo tot modis dicetur

11.

12.

identitas ex natura rei, quot dicitur vnitas ex natura rei; atqui hæc ex Scoto citato vna est simpliciter, quia est vnitas, supra quam fundatur identitas realis, & alia supra quam fundatur identitas formalis: ergo identitas ex natura rei subdividitur in realem, & formalem. Vtraque tamen distinctio, & identitas plures habet subdivisiones, quas omitto infra videndas.

Ex hac identitatis, & distinctionis subdivisione clare colligitur: duo genera distinctionum à Thomistis, & Scotistis poni duntaxat. Vnum ex natura rei, & aliud rationum, sicut duo tantum genera entium, vel entituum. Quare Thomistæ iudicantes, non aliud genus distinctum assignare, falluntur certe, quia solum distinctionem, & identitatem ex natura rei subdividimus, sicut ipsi dividunt distinctionem, & identitatem rationis.

§. III.

Quid sit distinctio, & identitas realis?

VT quid sit distinctio, & identitas realis explicemus, quid sit res, vt à formalitate distinguitur necessarium est explicare; nam res, vt à formalitate distincta, est quæ fundat distinctionem realem à formali distinctam. Res enim quatuor modis accipitur ab Scoto quod libeto 3. num. 2. §. de primo. Primo: communissime, & sic se extendit ad omne, quod non est nihil, quomodo entia rationis etiam dicuntur res. Secundo: communiter, & sic se extendit ad omne, quod est à parte rei, quomodo modus intrinsecus, & quælibet formalitas à parte rei dicitur res. Tertio: propriè, & sic se extendit ad omnem entitatem radicalem, quomodo quælibet formalitas, quæ est radix alterius, dicitur res. Quarto: propriissime, & sic se extendit ad omne ens reale absolutum per se existens, quomodo quælibet substantia est res. Primo modo res distinguitur à nihilo. Secundo ab ente rationis. Ter-

tio ab entitate non radicali. Quarto denique ab accidente, & relatione.

Sed quia nullo ex his modis sumitur res, vt præcisè distincta à realitate, vel formalitate, quomodo debet accipi in præsentibus; ideò explicare restat, quid sit res hoc modo sumpta. Pro quo variant Authores. Formalistæ per rem, vt à formalitate distinguitur, intelligunt quamlibet entitatem per se primo, & immediatè existètem, vel ita existere natam. Cæterum licet hæc explicatio rem aliquomodo explicet, non tamen ipsam declarat, vt à formalitate distinctam, seu præcisè fundantem distinctionem realem. Quare.

Reijcitur: si distinctio realis versaretur inter rem, & rem hoc modo explicatam, separatio, vel separabilitas esset adæquatum signum distinctionis realis; sed hoc est falsum: ergo res, vt à formalitate distinguitur, non est entitas per se primo, & immediatè existens, vel ita existere nata. Consequentia legitime infertur. Maior tenet. Minor verò constabit §. 5. n. 45. & nunc brebiter probatur: plura distinguuntur realiter, quæ non ita immediatè, & solitariè existere possunt: ergo separatio, vel separabilitas non est adæquatum signum distinctionis realis. Antecedens in nostra schola claret in toto, & partibus, in relationibus prædicamentalibus, & eorū fundamentis; apud Thomistas verò, in materia, & forma, subiecto, & passione. Non ergo immediata, & solitaria existentia actualis, vel possibilis constituit rem, in esse rei, vt à formalitate discernitur.

Mastrius disp. 6. Metaphysicè, quæst. 7. num. 160. propè finem nomine rei, vt à formalitate distinctæ, intelligit illud, quod per veram efficaciam, & physicam causalitatem accipit esse; sed hæc explicatio non est totius rei, vt à formalitate distinguitur. Quare refutatur sic: Deus est res, vt à formalitate distinguitur, alioquin non esset distinctus à creatura; sed Deus non habet esse per veram efficaciam: ergo res, vt à forma-

14.

15.

16.

13.

Res quatuor modis sumitur.

litate distinguitur, non est, quæ per veram efficaciam, & physicam causalitatem accipit.

17.
Diffinitur res, ut à formalitate distinguitur.

Propter hæc nobis dicendum est, quod res, ut à formalitate distincta, est omne illud, quod non solum includit sua prædicata essentialia, verum modos intrinsecos, & passionem, quo modo se habet omne ens, sive physicum, sive metaphysicum, sive increatum, ut Deus, sive creatum, ut creatura, sive completum, ut totum physicum, sive incompletum, ut materia prima, sive per se existens, ut Petrus, sive in alio, ut accidens, sive sit ad se, ut substantia, sive ad aliud, ut relatio.

18.

Ex quo se se aperit primo: omnia hæc esse res, ut res distinguitur contra formalitatem licet non omnia sint res, sumpta re in alia acceptione. Patet primo ex eo, quod omnia hæc includunt, non solum sua prædicata essentialia, verum modos intrinsecos, & passionem, ut de quolibet est manifestum. Secundum claret ex quatuor modis *num. 13.* declaratis, quibus res ab Scoto fuit accepta; nam ens rationis non est res in prima acceptione rei, nec accidens, & relatio in quarta acceptione rei.

19.

Se se aperit secundo: extrema distinctionis realis esse res, ut res distinguitur à formalitate, licet non sit res in alia acceptione. Unde licet ens rationis non sit res, ut res dicit aliquid à parte rei, nec accidens, & relatio sint res, ut res dicit aliquid absolutum per se existens, sunt extrema distinctionis realis, quia verè sunt res, ut res distinguitur contra formalitatem.

Claret hæc doctrina: nam inter entia rationis, accidentia, & relationes datur distinctio realis: ergo sunt extrema talis distinctionis: ergo sunt res, ut res distinguitur à formalitate. Antecedens pro prima parte claret primo: in actibus logicæ docentis, & uttentis, qui apud omnes (Martino excepto) realiter distinguuntur, & tamen sunt entia rationis. Secundo: quia ens rationis realiter distinguitur ab ente reali. Pro secunda

parte constat in albedine, & nigredine. Pro tertia constat in Paternitate, & filiatione. Et quoad omnes probatur: nam ens rationis realiter distinguitur ab accidenti, & utrumque à relatione: ergo inter entia rationis, accidentia, & relationes datur distinctio realis.

Explicata iam natura rei, ut à formalitate distinguitur, ad resolutionem difficultatis venimus, in qua variè opinantur Authores. Thomistæ omnes sic distinctionem realem definiunt: *est illa, quæ oritur ex natura extremorum.* Sed facile rejicitur: nam hæc diffinitio convenit distinctioni formali, quia etiam hæc oritur ex natura extremorum: ergo distinctio realis non est illa, quæ oritur ex natura extremorum. Confirmatur: nam prædicta diffinitio (si est bona) est propria distinctionis, quæ est genus ad omnem distinctionem ex natura rei; sed hic quaeritur de distinctione reali, quæ est species illius distinctionis: ergo distinctio realis non est illa, quæ oritur ex natura extremorum.

Alij sic definiunt: *distinctio realis est, quæ versatur inter rem, & rem, quarum utraque simul, & actu possit conservari in rerum natura, absque reali unionem inter se,* ut Petrus, & Paulus, Petrus, & albedo. Ita Suarez, Aversa, Amicus, & alij ex nostris, ut Smising, & Trombeta, citati à Mastro *quest. 8. Metaphysicè, num. 173. in fine.* Impugnatur: ad distinctionem realem sufficit, quod unum possit separari ab alio, imò plura realiter distinguuntur, quorum neutrum potest esse sine alio, ut diximus *num. 14:* ergo nulla est diffinitio.

Pontius citatus à Mastro *quest. 8. Metaphysicè, num. 175.* sic diffinit distinctionem realem: *est illa, quæ versatur inter extrema positiva opposita distinctioni formali, & rationis.* Reijcitur: quia etiam datur distinctio realis inter entia negativa, ut inter duas privationes, & inter ens positivum, & negativum, ut inter materiam, & privationem: ergo mala est prædicta diffinitio.

Mastrius verò *cit. n. 178,* ita distin-

20.

Varie diffinitiones distinctionis realis.

Thomistæ.

21.

Suarez.
Aversa.
Amicus.
Smising.
Trombeta

22.

Pontius.

23.

etio- Mastrius

tionem realem definit: est quæ datur inter rem, & rem, sumpta re, ut contra formalitatem distinguitur. Impugnatur: quia licet explicet extrema realis distinctionis; non tamen assignat diffinitionem illius: ergo non est diffinitio distinctionis realis, sed explicatio extremorum illius. Et hæc impugnatio militat etiam contra Pontij diffinitionem. Quare his relictis,

Conclusio nostra est: *distinctio realis est exclusio realis unius à conceptu alterius.* Probaturs conclusio primo: distinctio ut sic est exclusio unius à conceptu alterius: ergo distinctio realis erit exclusio realis unius à conceptu alterius. Antecedens constat ex num. 7. Consequentia infertur. Probaturs secundo: id, per quod formalissimè conceptus unius nō est realitèr conceptus alterius, est eius realis distinctio; sed per exclusionem realem unius à conceptu alterius, conceptus unius non est realitèr conceptus alterius: ergo exclusio realis unius à conceptu alterius est realis distinctio.

Ex hoc iam sequitur, quomodo sit diffinienda identitas realis, scilicet: *est inclusio realis unius in conceptu alterius.* Quæ conclusio proportionem servata eodem modo, eisdemque probationibus, ac præcedens, probatur, sicque integra manet ad diffinitionem responsio. Cæterum pro ipsius complemento fit.

§. IV.

Quæ sint extrema distinctionis realis?

Certum est extrema distinctionis realis esse res, sumpta re iuxta explicationem datam num. 17; quod quæritur est: an hæc extrema debeant esse positiva, actu existentia, vel saltem existentia in potentia? Respondeo negativè, & probatur: inter entia negativa, actu non existentia, nec in potentia, datur distinctio realis: ergo extrema distinctionis realis non debent esse positiva, actu existentia, vel saltem existentia in potentia. Antecedens pro prima

parte constat ex num. 22. Pro secunda claret in futuris, & possibilibus, quæ realitèr inter se, & ab omni alia re distinguuntur. Pro tertia patet in entibus rationis, quibus existentia repugnat, & tamen realitèr distinguuntur ex dictis num. 19.

Confirmatur: omnis res, ut à formalitate distinguitur, est extremum distinctionis realis; sed entia negativa, actu non existentia, & in potentia non existentia, sunt res prædicto modo: ergo sunt extrema distinctionis realis: ergo extrema huius distinctionis, nec debent esse positiva, nec actu existentia, vel saltem existentia in potentia. Maior est evidens. Minor claret ex diffinitione rei hoc modo acceptæ, & n. 17. traditæ, quæ diffinitio convenit prædictis entibus, ut de quolibet est manifestum. Consequentia utraque infertur.

Obijciunt aliqui Scotistæ volentes extrema distinctionis realis debere esse positiva, & actu existentia: quod non est in se, non potest referri ad aliud; sed entia, quæ non existunt, non sunt in se: ergo nequeunt ab illis distingui, quia distinctio dicit relationem unius ad aliud. Confirmatur: distinctio realis est relatio realis; sed hæc exigit extrema realia, & existentia: ergo nequeunt ab alijs distingui, quia distinctio dicit relationem unius ad aliud.

Respondeo primo: argumentum, & confirmationem non esse ad rem, quia hic non loquimur de distinctione reali ratione relationis formalitèr per ipsam importatæ, ita ut quæsitum sit: an distinctio realis præstet realem relationem? cum adhuc hoc sit falsum, ut constat de Deo, qui realitèr distinguitur à creaturis, ad quas non dicit relationem realem. Loquimur verò de distinctione reali ratione fundamenti, ad quod potest consequi illa relatio.

Ratio huius est primo: quia hic loquimur de distinctione, ut est passio entis; sed ut sic non est relatio: ergo argumentum, & confirmatio non est ad rem. Secundo: quia distinctio realis

27.
Confirmatur.

28.
Obijciunt aliqui Scotistæ.

Respondetur 1.

29.
Ratio solutionis.

non

24.
Nostra conclusio.

Probaturs
1.

Probaturs
2.

25.
Identitas realis diffinitur.

Difficultas.

Respondetur 1.

non dicitur realis, & entitativa, quia ipsa fit relatio realis; alioquin Deus non distingueretur realiter à creaturis; sed quia extrema distinctionis realis sunt verè res, sumpta re iuxta explicatione datam n. 17, cum ergo argumentum, & confirmatio procedant de distinctione reali ratione relationis; & non ratione fundamenti, neutrum est ad propositum. Vnde stando in hac doctrina, ommitto maiorem, & minorem, & distinguo consequens: ergo nequeunt ab alijs distinguere distinctione ratione relationis concedo consequentiam, ratione fundamenti nego consequentiam; & hoc tantum convincit eius probatio. Ad confirmatione distinguo similiter maiorem, omitto minorem, & distinguo similiter consequens, cuius ratio claret ex immediate dictis.

30.
Respondetur 2.

Respondeo secundo distinguendo maiorem: quod non est in se non potest referri ad aliud relatione prædicamentali omitto maiorem; transcendentali nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad confirmationem distinguo maiorem: est relatio realis prædicamentalis, vel transcendentalis concedo maiorem; prædicamentalis præcisè nego maiorem; omitto minorem de relatione prædicamentali, & ipsam nego de transcendentali, & distinguo consequens, sicut consequens argumenti.

Ratio solutio-
tionis.

Ratio huius solutionis est differentia inter relationem prædicamentalem, & transcendentalem; illa enim requirit extrema actu existentia ex Scoto in 4. distinct. 6. quest. 10. §. sed restat, cum quo, & omnibus tenet Maftrius disp. 8. Logice, quest. 6. Ast transcendentalis non requirit extrema actu existentia, ut patet de potentia materiæ in ordine ad formam, de risibilitate in ordine ad risum; de sciencia in ordine ad scibile; de potentia in ordine ad effectum; & sic de alijs, inter quæ realis distinctio reperitur: vera igitur est solutio.

31.
Objicit
Maftrius.

Maftrius verò disp. 6. Metaphysicæ, quest. 8. num. 178, ut probet extrema

distinctionis realis esse existentia saltem in potentia, objicit Scotum in 1. dist. 36. dicentem: rem accipi à ratus, rata, ratum, idest, firmum; sed ex Scoto cit. ad primum principale, ens ratum est illud, quod habet actu esse firmum, vel cui saltem tale esse non repugnat: ergo res dicunt ordinem ad existentiam actualem, vel saltem potentialem. Atqui per nos extrema distinctionis realis sunt res: ergo extrema distinctionis realis debent esse existentia saltem in potentia.

32.
Respondetur 1.

Respondeo primo distinguendo maiorem: res accipitur à ratus, rata, ratum solum nego maiorem; à ratus, rata, ratum, vel à reor, reris, quod est idem, ac opinor, opinaris concedo maiorem; concedo minorem, & distinguo consequens: ergo res, re sumpta à ratus, rata, ratum, dicunt ordinem ad existentiam actualem, vel saltem potentialem concedo consequentiam; re sumpta à reor, reris nego consequentiam. Distinguo susumptam: sunt res, re sumpta à ratus, vel à reor concedo minorem; à ratus præcisè nego minorem, & consequentiam.

Explicatur.

Itaque res apud Scotum cit. sumitur à ratus, rata, ratum, vel à reor, reris. Primo modo se extendit præcisè ad existentia, vel possibilia, ut ait Scotus. Secundo modo: etiam se extendit ad id, cui repugnat existere, ut sunt entia rationis, figmenta, vel impossibilia, quia ut ipse ait: etiam hæc sunt res opinabiles. Cum ergo res à quocumque accepta sit res, ut à formalitate distinguitur, res à quocumque accepta erit extremum distinctionis realis, & consequenter extrema realis distinctionis non debent esse, nec actu existentia, nec saltem in potentia.

33.
Respondetur 2.

Respondeo secundo aliter distinguendo maiorem: res, ut distinguitur ab ente rationis, figmento, vel impossibili sumitur à ratus, rata, ratum concedo maiorem; ut distinguitur à formalitate nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens, & susumptam, cuius consequentiam nego. Claret solutio ex immediate dictis.

Etis.

etis. Imò quod hoc sit Scoto conformius, & à Mastrio innegabile, evidenter probo contra ipsum: enti rationis repugnat existentia: ergo ens rationis non est res, re sumpta à ratus, rata, ratum: ergo est res, re sumpta à reor, reris. Atqui est res, ut res distinguitur à formalitate: ergo res, ut à formalitate distinguitur, non sumitur præcisè à ratus, rata, ratum. Antecedens cum utraque consequentia est verum. Sumpta verò probatur: omne extremum distinctionis realis est res, ut distinguitur à formalitate; sed ens rationis est extremum distinctionis realis: ergo est res, ut res distinguitur à formalitate.

34. *Prob. minor;* Probatur minor ad hominem contra Mastrium: nam secundum ipsum *quæst. Proæmiali Logicæ. num. 5.* habitus Logicæ docentis, & utentis sunt extrema distinctionis realis, & consequenter potiori iure actus ipsius Logicæ erunt talia extrema; sed tam habitus, quam actus Logicæ sunt entia rationis: ergo ens rationis est extremum distinctionis realis. Deinde: secundum ipsum *cit. n. 48.* Logica est scientia realis: ergo realiter distincta à qualibet alia: ergo est extremum distinctionis realis; sed est ens rationis: ergo ens rationis est extremum distinctionis realis. Denique: incredibile est, ens rationis realiter non distinguui ab ente reali: ergo ens rationis est extremum distinctionis realis.

35. *Dices 1. contra 1. responsionem.* Dices primo pro Mastrio contra primam responsionem: extremum distinctionis realis debet esse res simpliciter; sed res, sumpta à reor, reris, est res secundum quid apud omnes: ergo res, sumpta à reor, reris, non est extremum distinctionis realis. Respondeo primo distinguendo maiorem: extremum distinctionis realis debet esse res simpliciter comparative ad formalitatem concedo maiorem; alio modo nego maiorem; distinguo minorem: sed res sumpta à reor, reris est res secundum quid comparative ad rem, sumpta à ratus, rata, ratum concedo minorem; comparative ad formalitatem, nego minorem, & consequentiam.

Respondeo secundo admissa maiori distinguendo minorem: sed res sumpta à reor, reris est res secundum quid, ita ut ly *secundum quid* sit distractivum rei nego minorem, ita ut sit diminutivum tantum rei concedo minorem, & nego consequentiam. Utraque solutio claret in accidente, quod comparative ad substantiam est ens secundum quid; comparative verò ad formalitatem est ens simpliciter, quia ly *secundum quid* non est distractivum entis, sed solum diminutivum. Imò hac duplici solutione utitur Mastrius, ut defendat univocationem entis respectu substantiæ, & accidentis contra Thomistas, simile nobis argumentum obijcientes; quare contra ipsum suis terminis retorqueatur.

Dices secundo pro eodem: res sumpta à reor, reris est extremum distinctionis realis; sed quælibet formalitas est sic res: ergo erit extremum distinctionis realis, quod est falsum. Probatur minor: res sumpta à reor, reris est res opinabilis; sed quælibet formalitas est res opinabilis: ergo quælibet formalitas est extremum distinctionis realis. Respondeo negando minorem: quia ad summum formalitas erit realitas opinabilis, non verò res; quod ut clarius appareat.

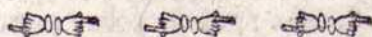
Retorqueo: re sumpta à ratus, rata, ratum est extremum distinctionis realis; sed quælibet formalitas est sic res: ergo quælibet formalitas est extremum distinctionis realis. Probatur minor: res sumpta à ratus, rata, ratum est res habens actu verum esse essentiæ, & existentia; sed quælibet formalitas habet actu verum esse essentiæ, & existentia: ergo quælibet formalitas est sic res. Nec obest, quod hanc minorem neget Mastrius, quia ipsam Scoti auctoritate, & urgentissimis rationibus concedunt communiter Scotistæ, cum quibus ita sentio. Unde responsio ad retorsionem erit ad replicam solutio.

36.
Respondetur 2.

37.
Dices 2.

Respondetur.

Retorquetur.

§. V.

De signis investigandi distinctionem realem.

38.

1. signum

Impugnatur.

Varia signa distinctionis realis à varijs assignantur. Insufficiencia rejiciam, & sufficientia declarabo. Primum signum à quibusdam assignatum, est contradictio à parte rei, quia de eodem nequeunt contradictoria verificari. Sed impugnatur: nam contradictio à parte rei indifferens est ad indagandam distinctionem realem, formalem, & virtualem iuxta extrema, inter quæ versatur contradictio: ergo hoc signum insufficiente est ad investigandam distinctionem realem, ut distinguitur à formali, & virtuali, de qua hic est sermo.

39.

2. signum

Impugnatur.

Secundum signum ab alijs assignatum est diversitas existentiarum. Sed etiam est insufficiente, & impugnatur: nam quælibet formalitas ab alia distincta habet existentiam ab illa distinctam; sed non distinguitur realiter ab illa: ergo hoc signum etiam est insufficiente. Maior est serè communis apud Scotistas. Minor, & consequentia tenet. Deinde: personalitates Divinæ apud omnes Thomistas, plures Iesuitas, & aliquos Scotistas non habent distinctas existentias; sed apud omnes realiter distinguntur: ergo hoc signum etiam est insufficiente.

40.

3. signum

Impugnatur.

Tertium signum apud aliquos ex nostris formalistis ex Sirecto tract. formalit. art. ultimo. est eorum, quæ sunt in subiectis realiter distinctis. Sed licet hoc signum à Mastro, ut evidens admittatur, mihi tamen insufficiente videtur, & ratio est: nam modi intrinseci, & formalitates quæcumque, si inter se cõparentur, realiter non distinguntur, cū non sint res, seu extrema distinctionis realis; sed sunt in subiectis realiter distinctis, ut patet de infinitate, & finitate, rationalitate, & irrationalitate, sicque de alijs: ergo hoc signum est insufficiente. Si autem dicas: modos intrinse-

cos, & formalitates quascumque non esse res, ideòque impugnationem non valere, quia hoc signum est de rebus, quæ sunt in subiectis realiter distinctis. Si ergo hoc dicas; aliter impugno: hoc signum sic intellectum coincidit cum signo separationis, de quo infra, quia quæ sunt in diversis subiectis sunt separata: ergo est superfluum.

Quantum signum communiter assignari solet ex generatione, & corruptione, ita ut illa realiter distinguantur, quæ diversis generationibus generantur, & diversis corruptionibus corrumpuntur. Quod signum ab aliquibus Scotistis ponitur, ut sufficiens, & à Pasqualigio tom. 2. Metaphysicæ, disp. 64. sect. 4. ut adæquatum, & convertibile cum distinctione reali. Sed contra Pasqualigium probo non esse adæquatum: personæ Divinæ sunt incorruptibiles, & ex his Pater est improductus; sed realiter distinguntur: ergo hoc signum non est adæquatum. Contra Scotistas probo esse superfluum: hoc signum non est distinctum assigno separationis, ut de se claret: ergo est superfluum.

Quantum signum est signum originis, id est, illa realiter distinguntur, quorum unum est causa, vel principium physicum, & alterum est effectus, seu principatum. Hoc signum esse sufficiens ad investigandam distinctionem reale constat ex August. 1. de Trinit. cap. 1. dicente: *Nihil potest se ipsum gignere*, & ex Patribus utribus hoc signo ad probandam distinctionem realem in Trinitate contra Sabellium.

Probatur etiam evidenti ratione: impossibile est, idem realiter simul esse, & non esse; sed causa, vel produciens ante actionem est, & existit: effectus verò, vel productum non est, nec existit ante actionem: ergo impossibile est, quod causa physica, vel produciens sit idem realiter cum effectus, vel productus: ergo signum originis est sufficiens ad probandam distinctionem realem. Maior est per se nota. Prima pars minoris est certa; quia repugnat, quod existat accio

41.

4. signum

Impugnatur.

42.

5. signum

Probatur evidenti ratione.

dependens essentialiter à causa, vel producente, & quod causa, vel produ- cens non existat. Secunda pars etiam est certa; nam effectus, vel productum per actionem causæ, vel producentis habet existentiam: ergo ante actionem non existit.

43.
*Impugna-
tur.*

Cæterum licet hoc signum sit suffi- ciens ad indagandam distinctionem realem, non tamen est adæquatum, & convertibile cum reali distinctione, ut ait Fonseca 5. *Metaphysica*, cap. 6. q. 6. *sect. 1*, cuius ratio est evidens: nam ho- mo, & equus, lapis, & Angelus realiter distinguuntur; sed nullum est causa al- terius: ergo hoc signum non est adæ- quatum, & convertibile cum reali dis- tinctione. Eadem ratio formatur de al- bedine, & dulcedine in lacte, & de alijs in infinitum.

44.
6. signum

Sextum signum est separatio realis, actualis, vel possibilis: quando enim ali- qua realiter separatur, vel separari pos- sunt, realiter distinguuntur. Hoc signum esse sufficiens constat ex Arist. 7. *Topic.* cap. 1. dicente: *Si potest unum sine altero esse, non erit idem*, ex quo probat D. August. 6. *de Trinit. cap. 6.* magnitudi- nem realiter distingui à figura, & colo- re, quia colore variato, vel figura potest manere eadem magnitudo. Ratio est: quia impossibile est, idem simul esse, & non esse: ergo si unum est, & alterum non est, vel potest non esse illo stante, non erit idem: ergo realiter distingun- tur: ergo hoc signum est sufficiens. Quod quidem est verum, etiam si separabilitas non sit mutua, contra aliquos hoc re- quirentes; & ratio est: nam ad distinc- tionem realem sufficit, quod unum possit esse sine alio, etiam si hoc non possit esse sine illo: ergo tale signum est suffi- ciens, & si separabilitas non sit mutua. Antecedens probatur ratione imme- diatè atacta, & claret in distinctione reali reperta inter rem, & modum ex- trinsicum, & inter fundamentum, & relationem prædicamentalem, de qui- bus numero sequenti.

45.

Sed licet hoc signum sit sufficiens,

non tamen est adæquatum, & cum dis- tinctione reali convertibile, ut plures aiunt. Probatur hoc primo: quia secun- dum Thomistas materia realiter distin- guitur à forma, & subiectum à passio- ne; sed nec materia potest separari à forma, nec subiectum à passione iuxta illos: ergo hoc signum non est adæqua- tum, & cum distinctione reali converti- bile. Secundo probatur: quia secundum nos materia, & forma realiter distin- guntur à composito, & quælibet res modificata à suo modo extrinseco; sed compositum nequit separari à materia, & forma, nec modus à re modificata: ergo hoc signum non est adæquatum, & cum distinctione reali convertibile. Tertio: quia relativa realiter distingun- tur secundum omnes, & idem de rela- tione prædicamentali respectu funda- menti, & de personis Divinis; sed separari nequeunt: ergo hoc signum non est adæquatum, & cum distinctione reali convertibile.

Obijcies primo contra sufficientiam huius signi: eadem est natura humana in Petro, & Paulo; sed remanet natura Petri non manente natura Pauli: ergo aliqua sunt separabilia, quin realiter dis- tinguantur: ergo hoc signum non est sufficiens. Respondeo distinguendo ma- iorem: natura humana est eadem in Pe- tro, & Paulo per existentiam nego maiorem; per indifferentiam concedo maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam; quia cum identitate in- differentiæ stat realis, & entitativa dis- tinctio naturæ Petri, & Pauli.

Obijcies secundo: actus liberi Dei realiter identificantur cum entitate ne- cessaria Divinæ volitionis; sed desine- re possunt secundum suam rationem formalem: ergo separabilitas non est signum distinctionis realis. Hoc argu- mentum virget in omni schola. Ego verò pro nunc respondeo distinguen- do maiorem: actus liberi Dei entitati- vè realiter identificantur cum entitate necessaria Divinæ volitionis concedo maiorem; terminativè nego maiorem;

*Impugna-
tur.*

46.

*Obijcies 1
contra suf-
ficientiam
huius sig-
ni.*

*Responde-
tur.*

47.

Obijcies 2

*Responde-
tur.*

dis.

distinguo similiter minorem, & nego consequentiam; ex quo nihil contra nos, quia quod definit esse in actu libero Dei, est id, quod addit supra entitatem necessariam Divinae volitionis, & hoc non identificatur cum illo.

48.
Obijcies 3.
Obijcies tertio: præter separationem humanitatis Christi à propria personalitate, & accidentium à subiecto in Eucharistia, non sunt alia per Divinam virtutem separata: ergo cum in alijs ignoremus, quæ sint per Divinam virtutem separabilia, hoc signum erit nobis inutile. Respondeo primo negando suppositum consequentis: supponit namque, quod res prius debent cognosci separata, quam per Divinam virtutem separabilia, quod est falsum. Pro cuius ratione.

49.
Respondetur 2.
Respondetur secundo negando consequentiam: nam et si aliqua non sint de facto à Deo separata, nobis tamen in notescere possunt, ut separabilia à Deo, nempe, vel arguendo ex his, quæ iam sunt separata, ratione consimilis dependentiæ, vel arguendo ex solutione implicationum, quod est ordinariū in quæstionibus ad Divinam potentiam pertinentibus.

§ 0.
7. signum
Septimum signum distinctionis realis est rerum disparatarum; quando enim aliqua sunt disparata, & impossibilia, ut sunt filiationis, & spiratio passiva, realiter distinguuntur. Hoc signum esse sufficiens ad distinctionem realem teneo cum Scoto in 1. distinct. 11. quæst. 2, ubi probat: quod si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, ab illo realiter distingueretur; atqui nulla alia via, nisi via rerum disparatarum: ergo hoc signum est sufficiens ad distinctionem realem. Cæterum non adæquatum, quia plura non disparata realiter distinguuntur.

§ 1.
Obijcit 1. Pontius.
Contra sufficientiam huius signi obijcit primo Pontius: hoc signum reducit ad signum originis: ergo est superfluum. Probatur antecedens: in hypotesi facta Spiritus Sanctus realiter distingueretur à Filio, quia licet actu

ab illo non procederet, posset tamen procedere; sed hoc sufficeret ad realem distinctionem unius ab alio: ergo hoc signo distinguerentur: ergo hoc signum reducit ad signum originis. Maior ut certa supponitur à Pontio, & Scotistis ipsum sequentibus. Minor videtur ex dictis clara: quia si separatio possibilis est sufficiens signum distinctionis realis ex n. 44, etiam possibilis productio.

Respondetur negando maiorem, quidquid sit de minori, quam negat Mastrius. Ratio est: nam in illo casu Filius nedum actu non produceret Spiritum Sanctum, verum nec posset, quia in illo casu supponitur non esse filio communicatam spirationem activam, scilicet, voluntatem secundam. Deinde: quia si talis potentia esset, ad hanc recurreret Scotus ad adstruendam distinctionem realem inter Filium, & Spiritum Sanctum in illo casu, sicque facillime solveret contrariorum argumenta; sed hoc non facit, quin potius recurrit tantum ad relationes disparatas impossibiles: ergo ideò est, quia hypotesi facta Spiritus Sanctus nedum actu procederet Spiritum Sanctum; verum nec posset illum producere.

Amplius confirmo responsionem: quia ex hoc præcisè, quod Filius posset producere Spiritum Sanctum in alio casu, nimirum in eo, qui de facto datur, deducet Thomista: in hoc tantum casu posse distinguere, & non in casu, de quo fit disputatio: ergo ideò est, quia in casu disputationis Filius non posset producere Spiritum Sanctum. Confirmo denique solutionem, & evidenter probabo prædictum signum esse à quolibet alio distinctum: nam Scotus probat distinctionem realem inter Filium, & Spiritum Sanctum in illo casu hoc argumento: de facto Filius distinguitur realiter personaliter per filiationem ab Spiritu Sancto: ergo sic data hypotesi distinguitur. Interrogo ergo nunc: ergo si data hypotesi Filius non posset

§ 2.
Respondetur.

§ 3.
Confirmatur responsio.

producere Spiritum Sanctū, distingueretur ab illo realiter personaliter. Hęc consequentia legitime infertur ex antecedente Scoti. Atqui in hac hypotesi solo signo rerū disparatarū esset prædicta distinctio, ut est evidens: ergo prædictū signum est à quolibet alio distinctum.

§4. Dices cum Pontio: signa distinctionis realis poni ad cognoscendam omnem distinctionem realem possibilem; non verò distinctionem, quæ daretur in illo casu impossibili. Contra: nam distinctio illa, quæ daretur in illo impossibili, datur etiam de facto, ut probat Scoti ratio immediate attacta, cū hoc solo discrimine, quod in illo impossibili solum erit distinctio orta ex relationibus disparatis vtriusque constitutivis, de facto verò ultra hanc, datur distinctio orta ex oppositione relativa producentis, & producti: ergo assignari debet signum huius distinctionis; sed non aliud præter signum rerum disparatarum: ergo prædictum signum est à quolibet alio distinctum.

§5. Obijcit secundo Mastrius: signum supra positum reducitur ad signum separationis: ergo est superfluum. Probatur antecedens: in data hypotesi, Filius, & Spiritus Sanctus realiter distinguerentur relationibus impossibilibus; sed hęc impossibilitas vocari potest quædam separatio in esse suppositali: ergo signum supra positum reducitur ad signum separationis. Deinde: in illo casu Filius, & Spiritus Sanctus realiter distincti se haberent proportionaliter, sicut illa, quæ sunt separata, vel separabilia: ergo signū huius distinctionis realis reducitur ad signum separationis.

§6. Ante solutionem advertite: quod hæc est ratio, cur Mastrius *disp. 6. Metaphysicæ quæst. 8. numer. 188.* tenet: signum adæquatum distinctionis realis esse separationem in esse actualis, potentialis, vel proportionalis; quo impugnato manebit solutio ad argumentum.

§7. Impugnatur itaque primo opinio

Mastrij: separatio, quæ est signum distinctionis realis, est realis separatio; sed tres Personæ Divinæ realiter distinguuntur, imò & Filius ab Spiritu Sancto in data hypotesi, quin realiter separari possint: ergo signa horum distinctionum non est separatio: ergo signum supra positum non est superfluum. Impugnatur secundo: ideò signum ex generatione, & corruptione reducitur ad signum separationis, quia quæ illo signo distinguuntur, verè & realiter separantur: ergo si signum originis, & rerum disparatarum reducitur ad signum separationis, quæ illo signo distinguuntur, verè, & realiter separabuntur; atqui hoc esse falsum constat: ergo signa horum distinctionum non reducuntur ad signum separationis.

Impugnatur tertio: ideò secundum Mastrium signa originis, & rerum disparatarum sunt separatio proportionalis, quia quæ illis signis distinguuntur, ita se habent proportionaliter; ac si essent separata, vel separabilia; sed hæc ratio equè probat signū separationis esse signum originis, vel rerum disparatarum proportionaliter: ergo etiam quodlibet eorum erit signum adæquatum distinctionis realis. Probatur minor: ideò ex Mastrio ita se habent proportionaliter, ac si essent separata, vel separabilia, quia talia contradictoria sunt nata verificari de illis, qualia verificantur de rebus separatis, aut separabilibus; sed etiam talia contradictoria nata sunt verificari de rebus separatis, aut separabilibus, qualia verificantur de illis: ergo æquè probat signum separationis esse signum originis, vel rerum disparatarum proportionaliter.

Ex his ad Mastrij argumentum respondeo primo negando antecedens, ad probationem nego minorem, & ad additionem nego antecedens iuxta primam, & secundam impugnationem. Respondeo secundo iuxta tertiam Mastrium equè probare signum rerū disparatarū reduci ad signū separationis, ac

Impugnatur 1. opinio Mastrij.

Impugnatur 2.

§8. *Impugnatur 3.*

§9. *Respondetur 1. ad argumentum.*

Respondetur 2.

è contra; imò vtrumque ad signum originis, & è contra, quare nihil probat. Ex hac doctrina potest distingui antecedens argumenti, & additionis. Ex vtriusque dictis facile à nobis resolvitur difficultas.

60.
Conclusio.

Conclusio: *Tria tantum sunt signa investigandi distinctionem realem, scilicet, via originis, separationis, & rerum disparatarum*, vnde adæquatum signum distinctionis realis est aggregatum ex his tribus. Conclusio ex dictis evidenter probatur: nam quodlibet ex his tribus est sufficiens ad investigandam distinctionem realem, & nullum est adæquatum, ut constat ex allatis à num. 42; atqui non est aliud signum sufficiens, vel si est, ad aliquod ex his reducitur verè, & propriè ex dictis à num. 38. usque ad 42: ergo hæc tantum tria sunt signa investigandi distinctionem realem, scilicet, via originis, separationis, & rerum disparatarum: ergo adæquatum signum est aggregatum ex tribus.

Probatur

61.

Ex his intertur: signum sufficiens, & adæquatum identitatis realis esse negationem horum trium signorum. Nec obest, quod ad distinctionem realem inferendam signa sufficientia, & non adæquata dentur: ergo similiter ad identitatem. Nec inquam obest, quia malum est ex quocumque defectu; bonum verò ex integra causa.

Advertite

Advertite tamen pro complemento: hæc signa non esse rationes formales constituentes distinctionem realem, nec negationem horum signorum esse rationem formalem constituentem identitatem realem, ut aliqui tenent; sed esse duntaxat signa, per quæ à posteriori cognoscimus, vel inferimus ibi esse distinctionem realem, quia hæc signa, vel supponunt distinctionem realem, vel ipsam necessario requirunt. Similiter de negatione horum signorum respectu identitatis realis.

§. VI.

Quid sit distinctio, & identitas essentialis?

62.

DE identitate, & distinctione essentiali variè locuntur Authores, sed quia in hoc tantum potest esse de nomine controversia, ut advertit Mastrius supra citatus q. 9. n. 190, ideò breviter ab ea me expediam, & quæ certiora sunt, solita claritate proponam.

Prima conclusio: *Distinctio essentialis est exclusio essentialis unius à conceptu alterius*. Sic quælibet res distinguitur, tum à modo, & passione, & sic distinctio essentialis coincidit cum formali, de qua infra; tum à qualibet alia re, & sic coincidit cum reali distinctione. Conclusio est conformis ad dicta num. 1; & per dicta n. 24. probatur.

63.
1. conclusio.

Secunda conclusio: *identitas essentialis est inclusio essentialis unius in conceptu alterius*. Sic quodlibet constitutum essentialiale est idem cum constituto, coincidit quæ hæc identitas cum identitate formali, de qua infra. Hæc conclusio est etiam conformis ad dicta n. 1. & probatur per dicta n. 25. Ex his claret, quod distinctio, & identitas essentialis non constituit peculiarem speciem distinctionis. Advertite tamen utramque conclusionem procedere de distinctione, & identitate strictè sumpta.

64.
2. conclusio.

Sed quia tam distinctio, quam identitas essentialis in ampliori acceptione solent accipi; inutile non erit hoc explicare. Primo itaque sumitur identitas essentialis pro his, quæ sunt de essentia alterius, sive quæ intrinsicè concurrunt ad constitutionem alicuius, sive formaliter identificentur cum constituto, ut animal rationale cum homine, sive ab illo realiter distinguantur, ut materia, & forma respectu totius. Distinctio opposita huic identitati sumitur pro his, quæ non sunt de essentia alterius. Sic constitutum distinguitur à constituentibus.

65.
Identitas, & distinctio essentialis variè accipiuntur.

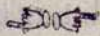
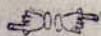
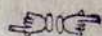
66.

Ex his patet: quod distinctio, & identitas essentialis in hoc sensu non sunt relationes mutuae, quia constitutiva sunt eadem essentialiter cum constitutivo, & constitutivum essentialiter distinctum à constitutivis. Ratio est: nam identitas in hac acceptione fundatur supra rationem constituentis, & distinctio supra rationem constituti; sed impossibile est, idem esse constituens, & constitutum respectu eiusdem, seu plura se mutuo essentialiter constituere, quia vnum debet esse prius alio: ergo distinctio, & identitas essentialis in hoc sensu non sunt relationes mutuae.

67.

Secundo sumitur identitas essentialis pro his, quae identificantur vni essentiali, vel communi, quo pacto individua eiusdem speciei, ut Petrus, & Paulus, sunt eadem essentialiter, quia habent eadem naturam specificam, vel vni essentiali singulari, quo pacto omnes gradus Methaphysici eiusdem individui, sunt idem essentialiter, quia identificantur vni essentiali singulari. Distinctio huic identitati opposita sumitur pro his, quae non identificantur vni essentiali, vel communi, quo pacto individua diversae speciei, ut Petrus, & Bucefalus essentialiter distinguuntur, quia habent diversas naturas specificas; vel vni essentiali singulari, quo pacto individua eiusdem speciei, ut Petrus, & Paulus essentialiter distinguuntur, quia non identificantur vni essentiali singulari.

Ex his claret: quod identitas, & distinctio essentialis in hac acceptione sunt relationes mutuae, quia sunt relationes primi modi, quae fundantur super unitatem, & pluralitatem essentialium; ideòque quae habent eandem essentialitatem, reciprocè dicuntur eadem essentialiter; quae verò habent diversam essentialitatem, reciprocè quoque dicuntur essentialiter distincta.

§. VII.

Quid sit distinctio modalis?

68.

Modus, vnus est extrinsecus, & Physicus, alius intrinsecus, & Methaphysicus. Primus appellatur extrinsecus, quia extrinsecè, & veluti accidentaliter rem Physicam determinat. Huius generis sunt figura respectu quantitatis, sessio respectu sedentis, ambulatio respectu ambulantis, & alij huiusmodi. Secundus vocatur intrinsecus, quia rem intrinsecè determinat, cuius generis sunt existentia respectu essentiali, finitas respectu creaturae, & infinitas respectu Dei. De vtriusque distinctione est in praesenti agendum, pro quo.

Suppono vt certum, quod distinctio modalis, siue intrinseca, siue extrinseca, est exclusio modalis vnus à conceptu alterius, conformiter ad dicta n. 1, cuius ratio sumitur ex numer. 24. Suppono etiam, vt certum apud omnes, distinctionem modalem extrinsecam esse à parte rei, & apud nos distinctionem modalem intrinsecam (siue positiua, siue negativa appelletur) etiam esse à parte rei. Quod ergo dubitatur est: an distinctio modalis constituat speciem distinctam à distinctione reali, vel modali.

Prima conclusio: *Distinctio modalis extrinseca, siue inter rem, & modum, siue inter ipsos modos inuicem comparatos, non constituit speciem distinctam à distinctione reali.* Vel quod idem est: *pertinet ad distinctionem realem.* Conclusio est contra Suarium, Averfam, & Amicum, quos citat Maftrius disput. 6. Methaphysica, quæst. 10. num. 199. Est tamen Scoti quodlibeto 3. artic. 1, & in 2. distinct. 11. quæst. 5, quem præter suos secuntur Arriaga, Palqualigius, & Hurtado cit. à Maftrio in præfenti.

Probatur primo conclusio: separabilitas, siue mutua, siue non mutua, est

suf-

69.

Suppono
1.Suppono
2.

70.

1. conclusio

71.

Probatur
1. conclusio

Probatur
1. conclusio.

sufficiens signum distinctionis realis ex dictis *num.* 44; sed modus extrinsecus separabilis est à re, cuius est modus: ergo distinctio modalis extrinseca, sive sit inter rem, & modum, sive inter ipsos modos invicem comparatos, non constituit speciem distinctam à distinctione reali. Maior ibi manet probata, tum ratione, tum ex D. Augustino arguente distinctionem realem inter magnitudinem, & figuram ex separabilitate non mutua, ex quo minor probata manet.

72.
Probatur
2.

Probatur secundo conclusio: modus extrinsecus est res, vt à formalitate distinguitur: ergo est extremum realis distinctionis: ergo distinctio modalis extrinseca, sive sit inter rem, & modum, sive inter ipsos modos invicem comparatos, non constituit speciem distinctam à distinctione reali. Antecedens patet ex *num.* 17. Consequentia est legitima. Ex hac duplici probatione impugnata manet duplex adversariorum responsio. Prima illorum dicentium: rem esse illam, quæ se sola existere potest, non indigens altero, cui sit affixa, cuius falsitas constat ex hac secunda probatione, & ex dictis *num.* 14, ad quæ addi potest instantia de actu vitali, qui secundum Thomistas realiter distinguitur à potentia, à qua seiunctus conservari nequit.

73.

Secunda est illorum dicentium: distinctionem realem petere mutuam separabilitatem, cuius falsitas apparet ex prima probatione, & ex dictis *num.* 44, ad quæ potest etiam addi instantia de actu vitali apud Thomistas inseparabili etiam de potentia Dei à potentia vitali; & tamen ab illa realiter distinguitur, eo quod potentia potest esse sine actu.

74.
Obijcies I
ex Suario

Obijcies primo ex Suario: separabilitas mutua arguit maiorem distinctionem, quam separabilitas non mutua; sed illa tantum arguit distinctionem realem: ergo hæc minorem; atqui inter rem, & modum datur separabilitas non mutua: ergo distinctio

modalis constituit speciem distinctam à distinctione reali. Confirmatur primo: distinctio realis debet esse inter rem, & rem; sed modus non est res, sed modus rei: ergo distinctio modalis constituit speciem distinctam à distinctione reali. Confirmatur secundo: modus tam intimè coniungitur cum re, vt per nullam potentiam possit esse sine illa: ergo hæc coniunctio est quidam modus identitatis: ergo inter rem, & modum est minor distinctio, quam inter duas res.

Respondeo primo ad argumentum negando maiorem: quia inseparabilitas illa ex parte modi non exigit oriri ab aliqua identitate, vel minori distinctione, sed ab aliqua dependentia modi à re; vt apud Thomistas in actu vitali respectu potentia, & apud nos in toto Physico respectu partium unitarum. Sic similiter. Respondeo secundo distinguendo maiorem: separabilitas mutua arguit maiorem distinctionem pertinentem ad speciem distinctam à distinctione reali nego maiorem; intra speciem distinctionis realis omitto maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Claret solutio eisdem exemplis.

Respondeo tertio retorquendo argumentum: si mutua separabilitas argueret maiorem distinctionem, quam separabilitas non mutua, etiam mutua separabilitas naturalis argueret maiorem distinctionem, quam separabilitas non mutua naturalis: ergo inter Petrum, & albedinem, intellectum, & intellectionem, inter quæ non datur separabilitas mutua naturalis, non esset distinctio realis ita propria, ac est inter Petrum, & Paulum, quæ mutue naturaliter separantur. Omitto impugnationem huius retorsionis à Suario traditam, quia non infringit vim paritatis.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo maiorem: distinctio realis debet esse inter rem, & re, sumpta

Confirmatur 1.

Confirmatur 2.

75.
Respondetur 1. ad argumentum.

Respondetur 2.

76.
Respondetur 3.

77.
Respondetur ad 1. re confirm.

*Responde-
tur ad 2.*

re, vt à formalitate distinguitur concedo maiorem; alio modo nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Ad secundam nego vtramque consequentiam, quia coniunctio duorum non opponitur distinctioni, & divisioni, vt constat de materia, & forma unitis in composito, & de corpore, & anima unitis in homine, in quibus unio tollit divisionem; non verò distinctionem, quia realiter sunt distincta. Ex hoc retorqueo contra Suarezium.

78.

Dices.

Dices: inter rem, & modum datur distinctio modalis; sed hæc ex terminis non est tanta distinctio, quanta est inter rem, & rem: ergo distinctio modalis constituit speciem distinctam à distinctione reali. Respondeo distinguendo maiorem: inter rem, & modum datur distinctio modalis realis concedo maiorem; non realis nego maiorem; distinguo minorem: sed hæc ex terminis non est tanta distinctio, quanta est inter rem, & rem, sumpta denominatione ab vno extremo, qui est modus alterius omitto minorem; in ratione distinctionis nego minorem, & consequentiam.

*Responde-
tur.*

79.

Replicabis

Replicabis: distinctio modalis in ratione distinctionis non est tanta, quanta est inter rem, & rem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: distinctio modalis non est inter rem, & rem: ergo distinctio modalis in ratione distinctionis non est tanta, quanta est inter rem, & rem. Respondeo distinguendo antecedens: distinctio modalis in ratione distinctionis non est tanta, quanta est inter rem, & rem, sumpta re, vt à formalitate distinguitur nego antecedens; in alia acceptione concedo antecedens, & nego consequentiam. Itaque licet modus non sit res, sumendo rem pro illo, quod habet modum, vel pro illo, quod se solo existere, & conservari potest, vel pro illo, quod non exigit esse alteri affixum per modum modificationis; est tamen res, vt à formalitate distinguitur, quod sufficit ad fundandam propriam distinctionem realem.

*Responde-
tur.*

Firmatur solutio, & est nostræ conclusionis probatio: modus est extremum distinctionis realis: ergo res, vt à formalitate distinguitur. Probatur antecedens: unio est modus; sed realiter distinguitur ab alia unione: ergo modus est extremum distinctionis realis. Quare non obest, quod distinctio rei à modo dicatur modalis, quia vt diximus n. 78. hoc non est per conclusionem distinctionis realis, sed denominativè sumpta ab vno extremo, qui est modus alterius.

Obijcies secundo ex Amico Philosophum 3. *Physic. text. 21.* dicentem: motum, actionem, & passionem esse idem subiecto, & differre ratione; sed nequit intelligi de sola distinctione rationis: ergo maiori. Atqui hæc distinctio non est realis: ergo modalis. Hoc argumentum vim non habet, si cum Mastrio *disp. 15. Physic. q. 3.* diceremus: actionem, passionem, & motum realiter distingui, sed non procedit consequenter ad explicationem textus Philosophi, quam dedit supra 3. *lib. Physic. cap. 3. n. 27.*

Respondeo: Philosophum velle: actionem, passionem, & motum materialiter (nam formaliter sunt respectus extrinsecus advenientes, & consequenter realiter distincta) esse idem realiter, & per conotata differre, vt dicitur in 3. *Physicorum.* Cum ergo hæc distinctio sit rationis, negando minorem, argumentum ruit. Caterum si motus, actio, & passio comparentur ad subiectum, realiter ab illo distinguuntur; est ratio: quia subiectum potest esse sine actione, passione, & motu, vt de se claret.

Secunda conclusio: *Distinctio modalis intrinseca, sive sit inter rem, & modum, sive inter ipsos modos invicem comparatos, non constituit speciem distinctam à distinctione formali.* Seu quod idem est: *Pertinet ad distinctionem formalem.* Hæc conclusio est conformis ad dicta n. 70, & sufficienter manet probata ex dictis n. 72. proportionem servata, & latius patebit, dum post hunc laborem questionem specialem de distinctione modi intrin-

80.

*Firmatur
solutio.*

81.

*Obijcies 2.
ex Amico.*

82.

*Responde-
tur.*

83.

2. conclusio.

feci à re, cuius fuerit modus, inter alias tractandas typis mandabimus, Deo favente.

§. VIII.

Quid sit distinctio, & identitas formalis?

84.

VT explicemus, quid sit distinctio, & identitas formalis, quæ est species contenta sub genere distinctionis, & identitatis ex natura rei, & à distinctione, & identitate reali distincta, necessarium est explicare, quid sit formalitas, ut distinguitur à re, quia hæc est, quæ fundat distinctionem formalem à reali distinctam.

85.

Formalitas itaque, quæ solet etiam appellari realitas, entitas, & aliquiditas, est illa, quæ in se considerata non est res, quia non habet talem essentiam, ut includat prædicata essentialia, modos intrinsecos, & passionem, quæ est ratio constitutiva rei, ut à formalitate distinguitur ex dictis n. 17; sed est aliquid rei per identitatem. Huius generis sunt gradus Methaphysici, ex quibus essentia Physica Methaphysicæ integratur, & completur, ut quodlibet prædicatum essentialiale, modale, & passionale.

86.

Ex hac explicatione formalitatis, & explicatione rei data n. 17. colligitur clarè, quam optima sit subdivisio distinctionis ex natura rei generalissimè sumptæ, in distinctionem ex natura rei realem, & formalem, cuius rationem ex Scoto simul, & Philosopho assignavimus n. 11, & latius clarebit §. 10. Colligitur etiam: extrema distinctionis formalis esse formalitates modo explicato. Quælibet igitur formalitas deribatur à Physica entitate, sicut in univsum omnes gradus Methaphysici sumuntur à Physicis entitatibus, ut rationalitas in homine sumitur ab anima; hoc tamen non est per Physicam causalitatem, sed per causalitatem Methaphysicam, vel emanationem, quæ solum arguit distinctionem formalem, ut Scoti dicimus de subiecto, & passione.

Denique: cum formalitas debeat esse per se conceptibilis ex consensu omnium Formalistarum, formalitas, ut à re distinguitur, sic integrè describitur: *Formalitas est aliquid rei per identitatem per se conceptibile*. Explicatur: dicitur *aliquid rei*, ut distinguatur à re, quæ non est aliquid sui ipsius, sed ipsa res, & hæc est ratio cur appelletur *realitas*, quod est diminutivum rei, & *aliquiditas*, quod non est ipsa rei sed aliquid rei. Insupèr: per ly *aliquid rei* distinguitur à forma, quæ est tota essentia, & quidditas, ut humanitas, equinitas, quæ licet sint rationes obiectivæ per se conceptibiles, non tamen sunt formalitates, quia non sunt aliquid rei, sed potius tota ipsa rei, & essentia. Hæc est ratio, cur appellatur non forma, sed diminutivo vocabulo, scilicet, *formalitas*, quod est diminutivum formæ, quia non dicit totam formam, sed aliquiditatem formæ. Denique distinguitur ab ente, quod non est aliquid rei, sed ipsa res, vel ipsum ens, & hæc est ratio, cur appelletur *entitas*, quod est diminutivum entis, quia formalitas non dicit ens, sed entitatem.

88.

Ex hoc deducitur malè à quibusdam Formalistis: dividi formalitatem in totalem, & partialem, vel adæquatam, & inadæquatam. Primam vocant humanitatem, & equinitatem, quarum quælibet est forma totalis, vel tota essentia. Secundam appellant animalitatem, & rationalitatem, quarum quælibet est forma partialis. Malè, inquam, fit hæc divisio: nam de ratione formalitatis est, quod sit aliquiditas rei, & formalitas; sed quælibet forma totalis non est aliquid rei, nec formalitas ex *num. antecedenti*: ergo malè à quibusdam Formalistis dividitur formalitas in totalem, & partialem.

89.

Dicitur per *identitatem*, ut distinguatur à materia, forma, & accidente, quæ sunt aliquid rei per realem distinctionem. Dicitur per *se conceptibile*, ut distinguatur ab omni eo, quod per se conceptibile non est. Sic manet explicata natura formalitatis, ut à re distin-

87.

Diffinitio
formalita-
tis.

guitur. Veniamus ergo ad difficultatem.

90.

Maffrius *disp. 6. Methaphysice. quest. 11. num. 210.* explicat identitatem, & distinctionem formalem dicendo: illa dicuntur eadem formaliter, quæ habent eandem formalitatem ex natura rei, & è contra: illa formaliter distincta, quæ habent aliam, & aliam formalitatem ex natura rei. Hunc modum explicandi, ut potiore, & propriore amplexitur *num. 211.* Ceterum licet hæc doctrina sit vera, ut optimè explicet extrema, quæ formaliter identificantur, & distinguuntur; non tamen assignat diffinitionem identitatis, & distinctionis formalis, quod facere debebat. Quare sit.

91.
Conclusio.

Conclusio: identitas formalis est inclusio formalis unius in conceptu alterius, & consequenter distinctio formalis est exclusio formalis unius à conceptu alterius. Sic Doctor expræssè in 1. *distinct. 2. q. 7.* dicens: *Voco identitatem formalem, ubi illud, quod dicitur sic idem, includit illud, quod est sic idem in sua ratione formali, & per consequens per se primo modo, & similiter de distinctione ait: Voco distinctionem formalem, ubi illud, quod dicitur sic distinctum, non includit illud, quod dicitur sic distinctum in sua ratione formali, & per consequens per se primo modo.*

92.
Adverto 1
pro intelli
gentia co-
clusionis.

Ut verò prædictam diffinitionem intelligatis, adverto primo: quod identitas, & distinctio formalis duobus modis apud Scotum usurpari solent. Vno modo aliquid dicitur formaliter alicui idem, quæ est de ratione formali illius, & hoc sive formaliter identificetur cum illo, ut animal rationale cum homine; sive realiter ab illo distinguatur, ut materia, & forma à toto. E contra verò: illud dicitur distingui formaliter ab aliquo, quod non est de ratione formali illius, & hoc sive formaliter identificetur cum illo, ut homo cum animalitate, & rationalitate, sive realiter distinguatur ab illo, ut totum à materia, & forma. Sic Scotus in 4. *distinct. 12. quest. 1.* & coincidit hæc distinctio, & identitas cum distinctione, & identitate

essentiali largè sumpta, ut diximus *num. 65.*

93.

Alio modo aliquid dicitur idem formaliter alicui, cum illud includit in sua ratione formali; distinctum verò, cum illud non includit in sua ratione formali, quo sensu de identitate, & distinctione formali loquitur Scotus *num. 91. cit.*, cum quibus coincidunt identitas, & distinctio essentialis strictè sumptæ, ut patet ex dictis *num. 63. & 64.* De identitate, & distinctione formali primo modo sumptis in præsentī non loquimur; sed secundo modo captis, cuius ratio colligitur ex immediatè dictis.

94.
Adverto
2.

Adverto secundo: quod vnum includi in alio formaliter, stat dupliciter. Primo modo, ut distinguitur contra eminentè, vel virtualiter, & hoc modo includitur formaliter in alio, quod est in illo per inherentiā, ut accidentia in subiecto, vel per realem identitatem, ut passionēs in essentia, quia vnum formaliter includi in alio hoc modo, nihil aliud est, quam illud intrinsicè afficere. Secundo modo ut distinguitur contra exclusionem formalem unius à conceptu alterius, quo pacto identitas, & distinctio formalis in præsentī sumitur.

95.
Tertio.

Adverto tertio: quod vnum includi formaliter in alio hoc secundo modo idem est: ac vnum includi in alio primo modo dicendi per se, quo pacto omnis diffinitio, vel pars diffinitionis includitur in diffinito ex Scoto in 1. *distinct. 8. quest. 4. num. 18.* Undè dicere, quod identitas formalis est inclusio formalis unius in conceptu alterius, est idem ac dicere: identitas formalis est inclusio unius in conceptu alterius per se primo modo, & similiter de distinctione è contra, cui consonant Scoti verba in *num. 91.* relata. Ex hoc sequitur: passionēs, attributa, vel modos intrinsecos, & quodlibet aliud consequens, & posterius essentia, vel quidditate non includi formaliter inclusione hoc secundo modo capta, licet includatur inclusione alio modo accepta, &

ratio est clara: nam nihil tale includitur in essentia in primo modo dicendi per se; cum omne tale includatur in secundo modo dicendi per se.

96.
Quarto.

Adverto quarto: quod inclusio formalis secundo modo accepta est duplex. Adæquata una, inadæquata alia. Adæquata est eorum, quorum nihil includitur in conceptu formali unius, quod non includatur in conceptu formali alterius, sic diffinitio, & diffinitum, homo, & humanitas sunt formaliter idem. Inadæquata est eorum, quorum omne, quod includitur in uno, includitur in alio, licet non è contra, sic animal, & homo inadæquate sunt idem, quia omne, quod includitur in animali, includitur in homine, non verò è cōtra, ob quod sunt etiam inadæquate distincta. Hanc doctrinam ex Fabro admittit Maffrius *disp. 6. Methaphysicæ. quæst. 7. num. 165.*

97.
Quinto.

Adverto quinto: quod unum includi in conceptu alterius, stat, vel ratione sui, vel ratione tertij. Primum est, quod exigit ex sua ratione formali includi in conceptu alterius. Sic omne superius, quod est genus, & omnis differentia includuntur in specie. Secundum est, quod ratione tertij includitur in alio. Sic genus includitur in differentia, & differentia in genere, quia includuntur in tertio, scilicet, specie, & universaliter omnia, quæ includuntur in tertio, includuntur inter se ratione tertij, ob illud principium: *quæ sunt eadem in tertio, sunt eadem inter se*, quod pro nunc admitto solum. His itaque animadversis.

98.
Explicatur supra posita diffinitio.

Explicatur supra posita diffinitio: per ly *inclusio unius in conceptu alterius* convenit identitas formalis cum quacumque alia identitate, ut claret ex n. antecedentibus. Per ly *formalis, seu per se primo modo*, quod idem est ex n. 95, distinguitur a quacumque alia identitate, ut de se patet. Per hanc explicationem explicata manet diffinitio distinctionis formalis. Hac explicatione sufficienter manebat probata nostra conclusio. Sed

Probatur
I. conclusio

ultra hoc probatur primo ex dictis *num. 24.*

Probatur secundo ex explicatione Maffrij pro suo modo dicendi: illa sunt eadem formaliter secundum Maffrium, quæ habet eandem formalitatem, & è contra, illa formaliter sunt distincta, quæ habent distinctas formalitates; sed aliqua habere eandem formalitatem, vel formalitates distinctas, est unum includi formaliter in conceptu alterius, vel ab eo excludi: ergo aliqua esse eadem formaliter, vel formaliter distincta, est unum includi formaliter in conceptu alterius, vel ab eo formaliter excludi: ergo identitas formalis est inclusio formalis unius in conceptu alterius, & consequenter distinctio formalis est exclusio formalis unius à conceptu alterius.

Probatur tertio ratione, qua pro se utitur Maffrius: omnis identitatis fundamentum est unitas, & distinctionis pluralitas: ergo quæ habent eandem formalitatem, erunt formaliter eadem, & quæ distinctam, distincta. Sic Maffrius. Summo: atqui aliqua habere eandem formalitatem, vel distinctam, est unum includi formaliter in conceptu alterius, vel ab eo formaliter excludi: ergo identitas formalis est inclusio formalis unius in conceptu alterius, & consequenter distinctio formalis est exclusio formalis unius à conceptu alterius.

Probatur quarto eisdem Scoti auctoritatibus, quas pro se adducit Maffrius. Prima est Scoti in 1. *distinct. 8. quæst. 4.* dicentis: *Attributa Divina ab invicem formaliter distingui, quia ratio bonitatis non est ratio sapientiæ.* Secunda est ex 2. *distinct. 1. quæst. 5. §. ad questionem istam*, ubi ait: *Relationem transcendentalem, quamvis sit realiter eadem cum fundamento, adhuc tamen formaliter ex natura rei ab ipso distinguitur, quia respectus non includit formaliter rationem absoluti, neque absolutum rationem respectus.* Tertia est ex 2. *distinct. 3. quæst. 1.* ubi ait: *Differentiam individualement, & natu-*

99.
Probatur
2.

100.
Probatur
3.

101.
Probatur
4.

nam communem, licet realiter identificetur, adhuc tamen formaliter ex natura rei distingui, quia natura est per se, & intrinsece communicabilis; hæcitas autem incommunicabilis.

Sic Mastrius *disp. cit. num. 210*, ex quibus, & primo ex prima nostra probatur conclusio: ideò bonitas, & sapientia ab invicem formaliter distinguuntur, quia bonitas non est sapientia, nec è contra; sed ideò bonitas non est sapientia, nec è contra, quia inter bonitatem, & sapientiam datur mutua exclusio formalis vnius à conceptu alterius: ergo identitas formalis est inclusio formalis vnius in conceptu alterius, & consequenter distinctio formalis est exclusio formalis vnius à conceptu alterius. Ex secunda Mastrius se interimit; clarissimè enim probat nostram conclusionem. Ex tertia probatur eodem modo, ac ex prima.

Probatur quinto contra eundem: quia Mastrius neque ex ratione aliqua, neque ex aliqua autoritate infert pro consequentia diffinitionem identitatis, & distinctionis formalis, scilicet: ergo identitas formalis, & formalis distinctio est hoc, vt claret ex dictis: ergo non explicat, quid sit identitas, & distinctio formalis: ergo cum præter nostram non sit alia diffinitio ab Scoto tradita, nostra erit vera, & Scoti diffinitio. Explicat igitur Mastrius extrema formaliter identificata, & distincta; non verò diffinitionem talis identitatis, & distinctionis, vt diximus *n. 90*.

Obijcies primo ex Mastrio *cit.*: identitas formalis per nos est inclusio formalis vnius in conceptu alterius, seu quod idem est: est inclusio vnius in conceptu alterius per se primo modo; sed superius, scilicet, animal, includitur formaliter, seu per se primo modo in inferiori, scilicet, homine: ergo animal est idem formaliter cum homine. Atqui hoc apertè est falsum: ergo identitas formalis non est inclusio formalis vnius in conceptu alterius, nec distinctio formalis est exclusio forma-

lis vnius in conceptu alterius.

Respondeo distinguendo maiorem: identitas formalis per nos est inclusio formalis adæquata, vel inadæquata concedo maiorem; adæquata præcisè nego maiorem; distinguo minorem: sed animal includitur formaliter in homine inclusione inadæquata concedo minorem; adæquata nego minorem, & distinguo consequens: ergo animal est idem formaliter cum homine inadæquate concedo consequentiam; adæquate nego consequentiam, ex quo distinguo similiter sumptā, & nego consequentiam. Hæc solutio constat *ex n. 96*, imò est ipsius Mastrij ibi *cit.*, cuius in præsentī est totaliter oblitus.

Obijcies secundo ex eodem *n. 211*, & est replica contra solutionem datam: nostra diffinitio non distinguitur à diffinitione identitatis essentialis largè sumptæ: ergo est mala. Probatur antecedens: identitas essentialis largè sumpta est vnum esse de essentia alterius; sed inclusio formalis inadæquata est vnum esse de essentia alterius, vt constat in animali respectu hominis: ergo nostra diffinitio non distinguitur à diffinitione identitatis essentialis largè sumptæ.

Respondeo distinguendo maiorem: identitas essentialis largè sumptæ est vnum esse de essentia alterius cum identitate formali, vel cum reali distinctione concedo maiorem; cum identitate formali præcisè nego maiorem; distinguo minorem: sed inclusio formalis inadæquata est vnum esse de essentia alterius cum identitate formali præcisè, licet in adæquata concedo minorem; cum identitate formali, vel reali distinctione nego minorem, & consequentiam. Itaque cum nostra diffinitione repugnat realis distinctio ex dictis *num. 85. 86. & 87*; non verò cum identitate essentiali largè accepta *ex num. 65*.

Replicabis: saltem nostra diffinitio coincidit cum diffinitione identitatis, & distinctionis essentialis strictè accep-

104.

Respondetur.

105.

Obijcies 2 ex eodem.

Respondetur.

106.

Replicabis

te:

102.
Probatur
5.103.
Obijcies I
ex Mastrio.

*Responde-
tur.*

tæ: ergo est mala. Respondeo negando consequentiam: imò hoc facit eam bonam, ne detur alia species identitatis, & distinctionis ex natura rei præter realē, & formalem, vt diximus n. 64. Neque hoc potest aduersari Mastrius, vtpotè hanc ipsam doctrinam amplectens.

107.
*Obijcies 3
ex alijs.*

*Responde-
tur.*

Obijcies tertio ex alijs: ex nostra diffinitione sequitur, dari distinctionem formalem in ipsa identitate formali; sed hoc falsum est: ergo nostra diffinitio mala est. Probatur sequela: nostra diffinitio identitatis dicit inclusionem vnius in alio; sed includens, & inclusum formaliter distinguuntur: ergo ex nostra diffinitione sequitur, dari distinctionem formalem in ipsa identitate formali. Respondeo distinguendo maiorem: nostra diffinitio identitatis dicit inclusionem adæquatam, vel inadæquatam concedo maiorem; aliquā præcisè nego maiorem; distinguo minorem: includens, & inclusum adæquatum formaliter distinguuntur nego minorem; in adæquatum subdistinguo: inadæquatè concedo minorem; adæquatè nego minorem; & distinguo consequens: sequitur dari distinctionē formalem inadæquatam in identitate formali inadæquata concedo consequentiā; in identitate formali adæquata nego consequentiam.

108.
*Declara-
tur solu-
tio.*

Declaremus solutionem per ipsas propositiones: diximus n. 96. inclusionem formalem aliam esse adæquatam, inadæquatam aliam. Adæquata arguit omnimodam identitatem formalem, inadæquata verò inadæquatam identitatem, cum qua stat inadæquata distinctio formalis, quorum exempla ibi sunt tradita. Hinc pergo ad declarandam distinctionem minoris: inclusum enim est duplex. Adæquatum, vt tota diffinitio, & inadæquatum, vt pars diffinitionis. Primum non distinguitur formaliter ab includente, sed tantum penès implicitum, & explicitum. Secundum formaliter inadæquatè distinguitur ab includente, & inadæquatè formaliter identificatur, quare argumentum solū

probat: quod cum inclusione inadæquata flet in adæquata exclusio, & sic identitas, & distinctio formalis, quod est nostrum intentum.

Respondeo aliter, & brevius negando sequelam: ad probationē nego minorem, quia includens, & inclusum ea ratione, qua vnum includitur in alio, formaliter identificantur, & solum distinguuntur penès includens, & inclusū, quod est idem, ac penès implicitum, & explicitum. Si autem inter includens, & inclusum aliquando detur distinctio formalis, vt inter humanitatem, & animalitatem, hoc non provenit ex eo, quod humanitas sit includens, & animalitas inclusa, quod erat intentum argumenti; sed ex eo, quod humanitas habet aliā formalitatem ab animalitate distinctam, & consequenter datur exclusio vnius à conceptu alterius, quod est ratio distinctionis, & nostra conclusio.

Dices: ergo animalitas est formaliter eadem cum humanitate, & hæc est formaliter distincta ab animalitate: ergo datur identitas formalis non mutua; atqui hoc repugnat: ergo repugnat etiam nostra solutio. Probatur minor: vnitas, & multiplicitas repugnant simul; sed idéitas formalis est vnitas, & distinctio multiplicitas: ergo repugnat identitas formalis non mutua. Probatur iterum prædicta minor: repugnat, quod vnum distinguatur ab alio, & quod hoc non distinguatur ab illo: ergo repugnat distinctio formalis non mutua. Mastrius cit. n. 210. nō renuit concedere identitatem formalem non mutua, illam explicando, vt nos identitatem essentialē largè sumptam explicuimus n. 65, & ad argumentum respondet eadem doctrina à nobis n. cit. tradita. Sed licet hæc doctrina substineri valeat de identitate essentiali largè sumpta, quia non fundatur supra vnitatem, sed supra rationē constituentis, vt ibi diximus, ad mitti non potest de identitate formali, vtpotè supra vnitatem fundata. Quare.

Respondeo ad replicam distinguendo consequens quoad vtramque partē:

109.

*Responde-
tur aliter.*

110.

Dices.

111.

*Responde-
tur ad re-
plicam.*

ergo animalitas est formaliter eadem cum humanitate inadæquatè, & hæc est formaliter distincta inadæquatè ab animalitate, concedo consequentiam; inadæquatè nego consequentiam, & ex hac illatam. Itaque nunquam sequitur, quod detur identitas formalis non mutua; nam eo modo, quo animalitas est eadem formaliter cum humanitate, scilicet, inadæquatè, etiam humanitas est eadem formaliter cum animalitate, & è contra. Hanc doctrinam cum Fabro, & Pontio, ut veriorè admitto. ob rationes in replica assignatas. Alia sunt argumenta contra nostram diffinitionem, quæ ex dictis facillè solvuntur.

§. IX.

De signis investigandi distinctionem formalem.

*112.
Suppono*

Suppono, ut certum, quod signa investigandi distinctionem formalem non sunt rationes formales distinguendi, vel constituentes distinctionem formalem; sed sunt duntaxat signa, per quæ à posteriori cognoscimus, vel inferimus, ibi esse distinctionem formalem, quia signa cuiuscunque distinctionis, vel supponunt distinctionem, vel ipsam necessario requirunt, ut de signis distinctionis realis animadvertimus n. 61. Hoc supposito.

*113.
1. signum*

Quinque communiter ab Scotistis assignantur signa distinctionis formalis. Primum est signum diffinitionis, quando enim aliqua diversa diffinitione diffiniuntur, illa formaliter distinguuntur. Sed impugnatur primo: nam diversitas diffinitionum importat etiã distinctionem realem, ut inter hominem, & equum: ergo diversitas diffinitionis non est signum distinctionis formalis. Impugnatur secundo: quia diffinitiones multoties dantur in ordine ad conotata extrinseca, præcipue quando dantur in ordine ad operationes, vel effectus, ut claret de intellectu in ordine ad simplicem apprehensionem,

*Impugna-
tur 1.*

*Impugna-
tur 2.*

iudicium, & discursum; item: de intellectu agente, & passibili. Item: de scientia simplicis intelligentiæ, & visionis. Item: de actu libero, & necessario; efficaci, & inefficaci, & sic de alijs; sed omnia hæc non formaliter, sed per conotata distinguuntur: ergo diversitas diffinitionis non est signum distinctionis formalis.

Iam video Scotistas prædictum signum explicare ad evitandum hæc inconvenientia; dicunt sic debere intelligi: quodcumque in eadem redantur aliqua, quæ diversis diffinitionibus quidditativis diffiniuntur, illa formaliter distinguuntur. Et hoc modo intellecto est sufficientissimum signum distinctionis formalis, illoque utitur Scotus in 1. dist. 2. q. 7. §. hic restat, & dist. 8. quæst. 4.

Secundum signum est contradictionis; quia quodcumque de aliquo verificatur aliquid, quod de alio non verificatur, illa formaliter distinguuntur. Sed impugnatur: quia contradictio æquè arguit distinctionem rationis, per conotata, realem, & formalem: ergo contradictio non est signum distinctionis formalis. Probatur antecedens: contradictio commensuratur cum distinctione: ergo contradictio rationis, ut in hac propositione: *Petrus est Petrus*, in qua verificatur esse subiectum, & non esse subiectum, arguit distinctionem rationis. Eadem consequentia infertur de contradictione per conotata, de contradictione reali, & formali.

Ob hæc Scotistæ dicunt: prædictum signum sic esse intelligendum: quodcumque de eadem re verificantur ante opus intellectus duo contradictoria intrinseca, tunc datur distinctio formalis inter extrema illius contradictionis. Non dubito hoc, sicut præcedens, signum optimè inferre distinctionem formalem; imò & efficaciter.

Tertium est signum exclusionis formalis, seu per se primo. Cæterum quomodocumque explicetur ab Scotistis,

114.

*115.
2. signum*

*Impugna-
tur.*

116.

*117.
3. signum*

Impugna-
tur.

impugnatur: signum distinctionis formalis non est ratio constituens distinctionem formalem *ex n. 112*; sed exclusio formalis, seu per se primo, est ratio constituens distinctionem formalem *ex n. 91*: ergo exclusio formalis, seu per se primo, non est signum distinctionis formalis.

118.
4. signum

Quartum signum est reduplicationis: quotiescumque enim alicui subiecto, ut tali, convenit aliquid, quod ipsi non convenit, ut reduplicato sub alia ratione, v. g: homini convenit esse risibile, ut est rationalis; non vero ut est animal, tunc arguitur distinctio formalis inter animalitatem, & rationalitatem. Verum hoc signum impugnatur eodem modo, ac secundum, quia etiam est reduplicatio rationis, per connotata, realis, & formalis. Si vero limitetur ad reduplicationem intrinsecam formalem, de ipso fateor, quod de secundo confusus sum, & iudico ob eandem rationem esse sufficiens.

119.
5. signum

Quintum est signum demonstrationis, quod eodem modo explicatur, ac precedentia; ideo que de hoc affirmo, quod de illis asserui. His itaque signis, ut sufficiencybus traditis (tertio excepto, quod nullatenus est signum, sed potius ratio formalis.) Aliud est signum distinctionis formalis, scilicet, signum separationis duarum formalitatum secundum conceptibilitatem ex natura rei exigitam in ordine ad intellectum verè concipientem. Quod hoc signum sit sufficiens, efficaciter probatur primo: separabilitas realis arguit distinctionem realem *ex n. 44*: ergo separabilitas formalitatum arguit distinctionem formalem.

Quod sit
sufficiens
probatur

1.

120.
Probatur
2.

Probatur secundo: quia si intellectus verè concipiens, aliquid affirmat de vna formalitate, quod de altera negat, tales formalitates sunt separatae secundum conceptibilitatem ex natura rei exigitam in ordine ad intellectum verè concipientem; sed tales formalitates sunt à parte rei distinctae: ergo separatio formalitatum secundum conceptibilitatem ex natura rei exigitam in ordine ad intellectum verè concipientem, ar-

guit distinctionem ex natura rei; atqui non realem, quia supponitur esse formalitates eiusdem rei: ergo formalem. Maior patet: alioquin de vna non posset affirmari, quod negatur de altera. Minor claret ob eandem rationem. Consequentia, & sumpta sunt optimae.

Quæres: quod nam ex his sit adæquatum? Mastrius in *Metaphysica*, d. sp. 6. q. 11. tenet: separationem secundum conceptibilitatem in ordine ad intellectum perfectè concipientem esse adæquatum signum distinctionis formalis, cuius ratio esse potest: nam ad hoc signum reducuntur quæcumque alia signa imaginata, vel imaginabilia: ergo separatio secundum conceptibilitatem in ordine ad intellectum perfectè concipientem est adæquatum signum distinctionis formalis. Probatur primo antecedens: hoc signum est convertibile cum distinctione formali: ergo separatio secundum conceptibilitatem in ordine ad intellectum perfectè concipientem est adæquatum signum distinctionis formalis. Probatur antecedens: non stat distinctio formalis sine hac separatione, nec hæc separatio sine distinctione formali: ergo hoc signum est convertibile cum distinctione formali. Probatur secundo dictum antecedens discurrendo per quæcumque signa.

Cæterum ob hanc rationem idem de quolibet valet dici; quia non stat distinctio formalis sine signo distinctionis, contradictionis, reduplicationis, & demonstrationis, ut claret. Quare iudico: quodlibet posse esse adæquatum, quia ad quodlibet possunt cetera reduci. Ex hoc sequitur: negationem cuiuslibet esse signum sufficiens identitatis formalis, quia ad ipsam reducuntur negationes aliorum.

§. X.

An detur distinctio ex natura rei formalis?

Conclusio: datur distinctio ex natura rei formalis. Sic Scotistæ cū Scoto

121.
Quæres.

122.

Responde-
tur ad
quæres.

123.
Conclusio.

Probatur

1.

infra cit, & probatur primo ex Philo-
pho 4. *Metaphys. text. 3.* dicente: *ens, &*
unum sunt vna natura; distincta verò ra-
tione quidditativa: ergo sunt realiter ea-
dē, & formaliter distincta. Item 3. *Me-*
thaphys. tex. 10. ait: *genus esse extra ratio-*
nem differentiarū, ita ut formaliter se ex-
cludant secundum proprias rationes forma-
les: ergo datur distinctio ex natura rei
formalis. Omitto alia Aristotelis loca,
quia hæc sufficiunt.

124.

Probatur

2.

Probatur secundo ratione: quando-
cumque datur exclusio formalis vnius
à conceptu alterius, vnum distinguitur
formaliter ab alio, si alia maior distinc-
tio nō adest, sed in pluribus datur præ-
dicta exclusio, quin ad sit alia maior
distinctio: ergo datur distinctio ex na-
tura rei formalis. Maior est definitio di-
stinctionis formalis, vt diximus n. 91.
Minor claret in quacumque passione
respectu essentiae, vt diximus n. 95, &
quod non sit alia maior distinctio con-
stat ex eo, quod inter passionē, & essen-
tiam nullum est signum distinctionis
realis, vt probari potest ex dictis n. 60.
Consequentia legitime infertur.

125.

Probatur

3.

Probatur tertio: vbi est separatio dua-
rū formalitatum secundū conceptibili-
tatem ex natura rei exigitam in ordine
ad intellectū verè concipientem; ibi est
distinctio ex natura rei formalis; sed in
pluribus datur prædicta separatio: ergo
datur distinctio ex natura rei formalis.
Maior est signum distinctionis formalis
ex dictis n. 119. Minor verò probatur:
vbi verè affirmatur de vna formalitate,
quod verè negatur de alia, ibi est sepa-
ratio prædicta; sed plures sunt formalita-
tes, de quibus, quod verè affirmatur
de vna, verè negatur de alia; vt patet
de animalitate; & rationalitate, & vni-
versaliter in quocumque genere, &
quacumque differentia: ergo in pluri-
bus datur prædicta separatio.

126.

Probatur

4.

Probatur quarto: inter animalitatem,
& rationalitatem necessario est ponenda
aliqua distinctio actualis independens
ab opere intellectus; sed non realis rea-
lis: ergo formalis Scotica: ergo datur di-

stinctio ex natura rei formalis. Minor
est cōmunis. Probatur maior: indepen-
denter ab opere intellectus verificatur
verè prædicata contradictoria de ani-
malitate, & rationalitate; sed prædicata
contradictoria independentè ab ope-
re intellectus nequeunt de eadē forma-
litate independentè ab opere intellec-
tus verificari: ergo inter animalitatem,
& rationalitatem necessario est ponenda
aliqua distinctio actualis indepen-
denter ab opere intellectus.

Minor ab omnibus admitti debet:
nam prædicata contradictoria exigunt
distinctionem iuxta mensurā verifica-
tionis prædicatorum: ergo prædicta
contradictoria independentè ab ope-
re intellectus nequeunt de eadē forma-
litate independentè ab opere intellec-
tus verificari. Maior probatur: indepen-
denter ab opere intellectus verificatur
de animalitate, quod sit principiū sen-
tiendi; non verò de rationalitate; & è
contra, de rationalitate, quod sit prin-
cipium ratiocinandi; non verò de ani-
malitate; sed esse, & non esse principiū
sentiendi, & ratiocinandi, sunt prædica-
ta contradictoria: ergo independentè
ab opere intellectus verificantur præ-
dicata contradictoria de animalitate, &
rationalitate. Quæ ad hæc respondent
contrarij, reiiciemus infra.

Obijcies primo: aliquid, res, ens, &
substantia, sunt idem; sed formalitas est
aliquid à parte rei; alioquin non esset à
parte rei distincta: ergo non datur dis-
tinctio ex natura rei formalis. Cōfirma-
tur: inter ens, & nihil non datur mediū;
sunt enim contradictoria; sed formalita-
s non est nihil: ergo est ens: ergo est
res: ergo realiter distincta à qualibet
alia: ergo non datur distinctio formalis,
quæ realis propriè non sit.

Respondeo primo ad argumentum
distinguendo minorem: formalitas est
aliquid per identitatem concedo mi-
norem; formaliter nego minorem, &
consequentiam; ex quo ad confirma-
tionem distinguo maiorem: inter ens
formaliter, & identicè, & nihil nō datur

127.

128.

Obijcies I

129.

Respond.

I.

medium concedo maiorem; inter ens formaliter tantum, & nihil nego maiorem, concedo minorem, & distinguo consequens: ergo est ens per identitatem concedo consequentiam; formaliter nego consequentiam, & ceteras subillatas.

130.

Claret solutio ex dictis n. 87. ubi diximus, quod formalitas est aliquid rei per identitatem, ubi per ly *aliquid rei* statui-
mus distinctionem ipsius à re, & à forma, quæ est tota essentia, & ab ente; ideoque nec est aliquid, nec res, nec ens, nec essentia, sed est aliquitas, realitas, entitas, & formalitas, quæ etiam opponitur nihilo, ideoque vim non habent argumentum, & confirmatio.

131.

Responde-
tur 2.

Respondeo secundo aliter distinguendo: aliquid, ut *quod*, res, ens, & essentia, sunt idem concedo maiorem; aliquid, ut *quo* nego maiorem; distinguo minorem: formalitas est aliquid, ut *quo* concedo minorem; ut *quod* nego minorem, & consequentiam. Ad confirmationem distinguo maiorem: inter ens, tam ut *quo*, quam ut *quod*, & nihil non datur medium concedo maiorem; ut *quod* tantum nego maiorem; concedo minorem, & distinguo consequens: ergo est ens ut *quo* concedo consequentiam, ut *quod* nego consequentiam, & ceteras subsecutas, quia ens tantum ut *quod* est res, ut à formalitate distinguitur.

132.

Obijcies 2

Obijcies secundo: quando aliqua sunt idem multiplicato vno multiplicatur, & aliud; sed formalitas est idem cum re: ergo multiplicatis formalitatibus multiplicatur, & res: ergo erunt plures res: ergo formalitates erunt res: ergo earum distinctio erit rei à re: ergo non datur distinctio formalis ex natura rei. Respondeo distinguendo primum consequens: multiplicatis formalitatibus multiplicatur res formaliter concedo consequentiam, realiter nego consequentiam, & alias subsecutas. Ratio est: quia sicut distinctio formalis stat cum identitate reali, ita pluralitas formalitatum stat cum unitate rei. Hoc docuit Scotus in 1. distinct.

Responde-
tur.

13. & in 4. distinct. 46. quest. 3. ad primum, dicens: quod pluralitas rerum est pluralitas simpliciter; pluralitas autem formalitatum, & realitatum est pluralitas secundum quid; sed cum unitate simpliciter stare potest pluralitas secundum quid, ut claret in homine, qui est vnum per se simpliciter, & habet distinctionem partium: ergo cum unitate rei stare potest pluralitas formalitatum.

Obijcies tertio: eo ipso quod duæ formalitates ante omnem intellectum distinguantur, hæc formalitas non est illa, & è contra: ergo realiter distinguuntur. Probatur consequentia: vnum realiter distinguí ab alio, nihil aliud est, quam vnum non esse aliud; sed hoc haberent illæ formalitates: ergo realiter distinguuntur. Respondeo negando consequentiam: ad probationem distinguo maiorem: vnum realiter distinguí ab alio, nihil aliud est, quam vnum non esse aliud realiter concedo maiorem; formaliter nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam.

Dices: vnum non esse realiter aliud, nihil aliud est, quam non esse aliud ante omnem operationem intellectus; sed formalitates illæ ante omnem operationem intellectus non sunt idem: ergo realiter distinguuntur. Respondeo negando maiorem; quia vnum non esse realiter aliud, est vnum excludi realiter à conceptu alterius, quæ est definitio distinctionis realis ex dictis n. 24, quod non convenit formalitatibus, quæ sunt aliquid rei per identitatem. Deinde: quia distinctio realis præter distinctionem ante omne opus intellectus requirit extrema, quæ sint res modo explicato num. 17; cum ergo formalitates non sint res in hac acceptione ex num. 85, non distinguuntur realiter. Item: distinctio realis a posteriori cognoscitur per aliquod signum ex tribus assignatis num. 60; sed dantur alia distincta ante omne opus intellectus, quin inter illa detur aliquod sig-

133.
Obijcies 3Responde-
tur.134.
Dices.Responde-
tur.

num distinctionis realis, vt constat ex probationibus nostræ conclusionis: ergo vnum non esse realiter aliud, non est tantum non esse illud ante omne opus intellectus.

135.

Denique hoc argumentum, & quodlibet aliud inferens distinctionem realem ex distinctione ante opus intellectus, comitit fallatiam consequētis; nam arguit à superiori ad inferius affirmativè: quia distinctio ante opus intellectus est quid superius ad distinctionem ex natura rei formale, & realem, sicut animal ad rationale, & irrationale. Falsa igitur est prædicta maior.

136.

Obijcies 4

Obijcies quarto: illa distinctio, quæ causatur à principiis realibus, est realis; sed nostra formalis distinctio causatur ex principiis realibus, scilicet, ex his, quæ sunt actu, & formaliter à parte rei ante omne opus intellectus: ergo non datur distinctio ex natura rei formalis. Confirmatur primo: omnis distinctio formalis dicit aieitatem formale eorū, inter quæ datur distinctio: ergo distinctio formalis, & actualis ante omne opus intellectus dicit aieitatem formalem, & actuaalem eorum, quæ sunt ante opus intellectus; atqui realitas, quæ nō est actu, & formaliter alia realitas, distinguitur realiter ab illa: ergo non datur distinctio ex natura rei formalis. Confirmatur secundo: distinctio ex natura rei sequitur naturam illius rei, quam distinguit: ergo distinctio, quæ est ex natura rei intrā aliqua realia, debet esse distinctio realis. Confirmatur tertio: modus sequitur naturā rei, quam modificat: ergo cum distinctio ex natura rei sit modus rerum, quas distinguit, debet sequi naturam illorum: ergo si res, quas distinguit ex natura rei, sunt reales, distinctio debet esse realis.

Secundo.

Tertio.

137.

Hæc, & similia argumenta procedunt ex equivocatione illius termini *reale*, pro quo adverte: quod *ly reale*, dupliciter sumi potest. Primo: vt derivatur à re propriè dicta, quæ opponitur formalitati, vel realitati. Secundo: pro omni illo, quæ opponitur enti rationis,

& est illud, quod est à parte rei independentè ab intellectu. Hoc vocatur ex natura rei, & subdividitur in esse ex natura rei reale, & ex natura rei formale, *vt diximus n. 111*. Hoc animadverso.

Respondeo ad argumentum distinguendo maiore: illa distinctio, quæ causatur à principiis realibus, est realis, eo modo, quo principia sunt realia, concedo maiore; alio modo nego maiorem; distinguo minorem: sed nostra formalis distinctio causatur ex principiis realibus, sumpto *reale* primo modo nego minorem; sumpto secundo modo subdividuo: modo, quo formalitates dicuntur reales, scilicet, secundum quid, concedo minorem; alio modo nego minorem, & consequentiam. Claret solutio *ex n. 111*, & ex toties dictis. Ad confirmationem primā, vel nego susumptam, quia realitas non est res, quæ fundat distinctionem realem; vel distinguo: distinguitur realiter secundum quid concedo minorem; realiter simpliciter nego minorem, & consequentiam.

Ad secundam confirmationem distinguo consequens, sicut distinxi maiorem argumenti, ex quo potest efficaciter ad hominem nostra probari conclusio. Ad tertiam nego suppositū consequentis, quia supponit, quod distinctio ex natura rei sit modus rerū, quod est falsum, nam tantū est modus formalitatum, ex quo potest etiā nostra probari conclusio. Vel distinguo *ly rerum*: est modus rerū secundū quid concedo consequentiam; rerū simpliciter nego consequentiam; & distinguo consequens sub illatum eodem modo, quo maiorem argumenti distinxi.

Obijcies quinto: distinctio formalis infert distinctionem reale simpliciter; ergo non datur distinctio ex natura rei formalis. Probatur antecedens: identitas formalis infert identitatem realem: ergo similiter distinctio formalis infert distinctionem realem simpliciter. Probatur consequentia: oppositorum eadem est ratio; sed distinctio, & identitas formalis sunt opposita: ergo similiter

138.

Respondetur ad argumentū.

Respondetur ad confirmationem.

139.

Ad secundam.

Ad tertiam.

140.

Obijcies 5

*Responde-
tur.*

distinctio formalis infert distinctionem realem simpliciter. Respondeo distinguendo minorem: sed distinctio, & identitas formalis sunt opposita quoad simultatem concedo minorem; alio modo nego minorem, & consequentiam.

141.
*Retorque-
tur.*

Retorqueo etiam argumentum: identitas numerica infert identitatem specificam, quia quæ sunt idem numero, sunt idem in specie: ergo distinctio numerica infert distinctionem specificam. Mala consequentia apud omnes, sic & illa contra nos illata. Eadem retorsio est in distinctione, & identitate rationis ratiocinatis, & ratiocinatae respectu identitatis, & distinctionis realis. Respondeant contrarij, & erit nostra solutio. Ratio verò, quæ assignari potest, est: quod maior identitas, sicut maior distinctio, infert minorem; at minor distinctio, sicut minor identitas, non infert maiorem.

142.
Dices.

Dices: distinctio formalis stat inter realiter distincta: ergo arguit distinctionem realem. Probatur antecedens: homo, & brutum distinguuntur formaliter; sed etiam distinguuntur realiter: ergo distinctio formalis stat inter realiter distincta. Respondeo distinguendo maiorem: homo, & brutum distinguuntur formaliter sumpto *formaliter*, ut in presenti sumitur nego maiorem; in alia acceptione concedo maiorem; concedo minorem, & distinguo consequens: distinctio formalis, de qua in presenti, stat inter realiter distincta nego consequentiam; in alia acceptione concedo consequentiam. Itaque *formaliter* sumi potest, ut coincidit cum *essentialiter*, sicque formaliter distinguuntur, quæ diversas habent naturas specificas, quomodo homo, & brutum formaliter, vel essentialiter distinguuntur, ut vidimus n. 67, de quo non agimus nunc. Item: sumi potest, ut coincidit cum forma, sic, quod formaliter distinguatur, quæ habent distinctas formas, & si realiter distinctas, quomodo paries albus formaliter distinguitur à pariete nigro, sed neque de hoc agimus in presenti. Denique sumi potest *formaliter* pro exclusionem formali unius à conceptu al-

terius, in quibus distinctio realis non adest, & hoc modo distinguuntur formaliter formalitates, quæ & si realiter identificentur, tamen ex natura rei, seu independenter ab opere intellectus sunt distinctæ. Hoc advertite, utpotè valde necessarium ad tollendam æquivocationem vocis *formaliter*.

Obijcies sexto: distinctio formalis est maior distinctione reali: ergo non datur distinctio formalis. Probatur primo antecedens: illa est maior distinctio, quæ fit per intimiora rei, quàm illa, quæ fit per minus intima, sed distinctio formalis fit per intimiora, quam distinctio realis: ergo distinctio formalis est maior distinctione reali. Maior patet in distinctione specifica, & essentiali respectu distinctionis accidentalis. Minor est certa. Consequentia videtur legitima. Probatur secundo idem antecedens: illa est maior distinctio, quæ opponitur maiori identitati; sed distinctio formalis opponitur identitati formali, quæ est maior identitas, quam identitas realis, cui opponitur distinctio realis: ergo distinctio formalis est maior distinctione reali.

Respondeo negando antecedens: ad primam probationem, & secundam nego maiorem, quia illa tantum est maior distinctio, quæ infert aliam, seu quæ est incompossibilis cum identitate opposita illi distinctioni; cum ergo distinctio formalis non inferat distinctionem realem, nec fit impossibilis cum identitate reali opposita distinctioni reali; non erit maior distinctio; bene verò realis ob eandem rationem. Item: illa est maior distinctio, quæ res magis ab unitate recedit, & è contra illa minor; quæ minus ab ea recedit; nam distinctio opponitur unitati, utpotè super pluralitatem fundata; cum ergo distinctio formalis minus ab unitate recedat, quam distinctio realis, quia stat cum unitate reali, utpotè solū fundata super pluralitatem formalitatum eiusdem rei; neutiquam verò hæc, utpotè super pluralitatem rerum fundata, ideo distinctio formalis non maior, quin potius minor erit distinctio.

143.
Obijcies 6

*Probatur
antecedens
1.*

Secundo.

144.
*Responde-
tur.*

145.

Retorqueo
contra 1.
probatio-
nem.

Deinde: illa solum est maior distinctio, quæ magis opponitur identitati, id est, quæ nullam secum admittit identitatem; cum ergo hoc solum distinctioni reali conveniat, utpotè nullam admittens identitatem; non verò formali, utpotè idemtatē admittens; non formalis, sed realis erit maior distinctio. Denique retorqueo contra primā probationē: illa est maior distinctio, quæ fit per intimiora rei, quam quæ fit per minus intimiora; sed distinctio specifica fit per intimiora, quam distinctio generica; quia illa fit per differentias essentielles magis proprias, & intimas rei, quam differentia communiores, per quas fit generica: ergo distinctio specifica est maior, quam generica. Retorqueo contra secundam: illa est maior distinctio, quæ opponitur maiori identitati; sed distinctio rationis opponitur maiori identitati, quam distinctio realis, ut de se claret: ergo distinctio rationis est maior distinctione reali. Solvant Thomistæ.

146.
Obijcies 7Responde-
tur.

Obijcies septimo: distinctio formalis est ante omne opus intellectus, verfatque inter duas entitates habentes esse in rerum natura, quarum una non est alia: ergo est distinctio realis. Probatur consequentia: talis distinctio entitatum supponit utranque entitatem existentem, & singularem; sed distinctio cadens supra entitates existentes, & singulares, est distinctio realis: ergo est distinctio realis. Respondeo distinguendo maiorem: talis distinctio entitatum supponit utraq̃ue entitatē existentem existentia, & singularitate formalitatis, omitto maiorem; existentia, & singularitate rei nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā; quia cū distinctio realis versetur inter rem, & rem; nunquā dabitur in formalitatibus, quæ solū sunt aliquid rei.

147.
Obijcies 8

Obijcies octavo: omnis distinctio, quæ non est realis, est rationis: ergo non datur distinctio formalis. Probatur antecedens: per unam rationem realem, & per plures rationes solam obiectivè distinctas, ex eo quod diversis concep-

tibus concipiatur, potest eadem res diversas habere perfectiones: ergo, omnis distinctio, quæ non est realis, est rationis. Respondeo negando antecedens, ad probationem nego suppositū; supponit enim, quod diversitas conceptuum arguat solum distinctionem rationis, quod est falsum, nam quando diversitas conceptuum procedit ex natura rei petentis sic concipi, tunc ex tali diversitate conceptuum optimè inferitur distinctio ex natura rei formalis ex dictis n. 125, imò hoc est signum distinctionis formalis ex n. 119.

Quando verò diversitas conceptuum non provenit ex natura rei petentis sic concipi, sed potius ex defectu intellectus non potentis unico actu totam obiecti perfectionem percipere; tunc ex tali conceptuum diversitate solum valet inferri distinctio rationis. Item: quando conceptus sunt talis conditionis, ut in una ratione formali convenire nequeunt, ex diversitate illorum inferitur distinctio formalis; at quando conveniunt in una ratione formali, tunc ex diversitate illorum solum arguitur distinctio rationis. Cum igitur diversitas conceptuum inter genus, & differentiam, essentiam, & passionem inter se, proveniat ex natura ipsorum petentium sic concipi, imò tales conceptus nequeant in una ratione formali convenire, ut claret ex nostris probationibus, ideo necessaria est distinctio formalis à reali, & rationis distincta.

Obijcies nono: si daretur distinctio formalis, non daretur distinctio rationis; sed hoc est falsum: ergo non datur distinctio formalis. Probatur maior: distinctio rationis fit formando de re aliqua indistincta à parte rei plures conceptus obiectivos; sed quotiescumque sunt plures conceptus obiectivi erit distinctio formalis: ergo si daretur distinctio formalis, non daretur distinctio rationis. Nego sequelā, & distinguo maiorem primo: distinctio rationis fit formando de re aliqua indistincta à parte rei plures conceptus obiectivos non

Responde-
tur.

148.

149.
Obijcies 9Responde-
tur.

pro-

provenientes ex natura rei petentis sic concipi, & convenientes in vna ratione formali concedo maiorem; provenientes ex natura rei petentis sic concipi, & non convenientes in vna ratione formali nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Claret solutio ex dictis *num.* 147. & 148.

150.
Respondetur 2.

Distinguo secundo maiorem: formando plures conceptus obiectivos, qui verè à parte rei non reperiuntur in illa re, concedo maiorem; qui reperiuntur nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Itaque: quando intellectus predicat Petrum de se ipso, considerando illum, ut distinctum, & quando eandem formalitatem obiectivam considerat in ordine ad diversa, ut intellectum ad apprehensionem, iudicium, & discursum, tunc facit ens rationis ob rationes datas; at quando considerat duas formalitates obiectivas, quæ à parte rei sunt distinctæ rationis, ut animalitatem, & rationalitatem, tunc non fit distinctio ab intellectu, sed ab eo considerantur secundum quod sunt distinctæ.

151.
Obijcies 10.

Respondetur.

Obijcies decimo: omne ens, vel est reale, vel rationis; sed omnis distinctio est passio entis: ergo omnis distinctio, vel est realis, vel rationis. Respondeo distinguendo primo consequens: ergo omnis distinctio entis, vel est realis, vel rationis concedo consequentiam; entitatis, vel formalitatis nego consequentiam; hoc enim est, quod rectè deducitur ex præmissis. Distinguo secundo: capiendi ly *reale* pro omni, quod opponitur enti rationis concedo consequentiam; pro distinctione reali opposita distinctioni formali nego consequentiam.

152.
Dices.

Respondetur 1.

Dices: omnis distinctio, quæ est inter duo entia, est distinctio realis; sed omnis distinctio, quæ non est rationis, est inter duo entia realia: ergo distinctio formalis, quæ non est distinctio rationis, est inter duo entia realia: ergo est distinctio realis. Respondeo primo ne-

gando minorem; nam distinctio formalis non est rationis, & non est inter entia realia, sed inter formalitates, vel realitates. Respondeo secundo distinguendo maiorem: omnis distinctio, quæ est inter duo entia, quæ sint res simpliciter concedo maiorem; secundum quid, nego maiorem; distinguo minorem: sed omnis distinctio, quæ non est rationis, est inter duo entia realia, quæ sint res simpliciter, vel secundum quid concedo minorem; simpliciter præcisè nego minorem, & consequentiam.

Secundo:

Obijcies ultimo: non est necessitas distinctionis formalis: ergo non datur distinctio formalis. Probatur antecedens: solum est necessitas ponendi distinctionem oppositam identitati formali; sed seclusa distinctione formali ponitur distinctio opposita identitati formali: ergo non est necessitas distinctionis formalis. Probatur minor: posita distinctione reali ponitur distinctio opposita identitati formali: ergo seclusa distinctione formali ponitur distinctio opposita identitati formali. Respondeo distinguendo hoc antecedens: posita distinctione reali ponitur distinctio opposita identitati formali, & reali concedo antecedens; formali præcisè nego antecedens, & consequentiam. Item retorqueo: nam hoc argumentum tollit distinctionem rationis, quia posita reali ponitur distinctio opposita identitati rationis. Item: tollit distinctionem numericam, quia posita specifica ponitur distinctio opposita identitati numericæ. Respondeant contrarij.

153.
Obijcies ultimo.

Respondetur.

Retorquetur.

§. XI.

Quid, & quotuplex sit distinctio rationis?

PRO vera intelligentia noto ex Scoto in 1. dist. 2. quæst. 7. §. sed hic restat, quod ly *rationis* dupliciter sumi potest. Primo: sumendo rationem pro quidditate rei, quo sensu distinguuntur rationes, quæ habent diversas quiddita-

154.
Ens rationis dupliciter sumitur.

tes,

tes, siue realiter, siue formaliter distinguantur. Hæc doctrina est etiam Philosophi sepius dicentis: aliqua esse idem subiecto, & differre ratione, vt materia, & privatio, ens, & vnum, & alia huiusmodi. Secundo accipitur sumendo rationem pro ratione formata ab intellectu, & in hoc sensu sumitur in præfenti, quia hoc modo sumpta secernitur à distinctione ex natura rei, quæ sunt membra diuidentia distinctionem vt sic, communem ad realem, & rationis. Hæc doctrina est communis, ideoque in hoc amplius non est immorandum.

155. *Conclusio.* Conclusio: distinctio rationis est exclusio rationis vnius à conceptu alterius, & identitas est contra. Hæc conclusio est conformis ad dicta n. 2, & per dicta n. 44. probatur. Hinc consequenter ad dicta de distinctione reali, & formali dicendum est, quod distinctio rationis fundatur super plura esse rationis, seu super extrema diversa duntaxat per intellectum, eadem tamen prorsus à parte rei; identitas verò rationis super unitatem omnimodam, ita vt illa sint ratione eadem, quæ sint eadem etiam in ordine ad intellectum.

156. *Quæres I.* Quæres primo: quæ sint extrema distinctionis rationis? Respondeo, quod sunt extrema rationis. Nec obest, quod distinctio rationis versetur inter extrema realia; nam extrema realia, vt sunt ratione distincta, non habent esse reale plurificatum, vt dixi *num. antecedenti*; sed habent pluritatem ex vi intellectus concipientis, vel conceptibiliter diuidentis eandem rem à parte rei in plures res, vel realitates, consequenter que tantum habent esse rationis plurificatum, quo in sensu appellari possunt extrema rationis.

157. *Secundo.* Quæres secundo: quod sit signum distinctionis rationis? Respondeo, quod est separatio rationis; quandocumque enim separat intellectus conceptus, vel res à parte rei indistinctas, tunc datur distinctio rationis, quia tunc affirmat contradictoria secundum diversum es-

se rationis duntaxat, vt quando de homine, vel Petro, in propositione idetica verificatur esse subiectum, & non esse subiectum, esse prædicatum, & non esse prædicatum. Signum verò identitatis rationis est inseparabilitas rationis, vel negatio talis separationis.

Quæres tertio: per quod differat distinctio rationis à distinctione ex natura rei? Respondeo distinguere per suas definitiones essentialiter; nobis tamen innotescit distinctio ratione extremorum. Prima pars est vniuersaliter vera. Secunda constat ex eo, quod distinctio ex natura rei exigit extrema realia, quæ sint res, si est realis, vel realitates, si est formalis ex dictis *num. 26. & 86*; sed distinctio rationis exigit extrema rationis: ergo distinctio rationis nobis innotescit ratione extremorum. Hanc distinctionem rationis diuidunt communiter Authores in distinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ, per quod respondetur ad secundam partem difficultatis. De his ergo nunc agemus.

§. XII.

De distinctione rationis ratiocinantis.

Distinctio rationis ratiocinantis sic describi potest: est exclusio rationis vnius à conceptu alterius sine fundamento in re; nam per prima verba convenit cum distinctione rationis ratiocinatæ, de qua §. sequenti, & per secunda distinguitur ab illa. Dicitur *sine fundamento in re*, quia hæc distinctio nullo modo est ex parte obiecti, sed tantum ex parte intellectus concipientis. Sic Scotus in *1. dist. 2. q. 7. §. sed hic restat*, & *dist. 8. q. 4. §. ad quæstionem*, in quo omnes convenire tenentur.

Ex duplici capite potest hæc provenire distinctio. Primo ex diversitate nominis, ita vt tota diversitas se teneat ex diversitate nominis, & nullo modo ex parte rei, aut realitatis, quo modo distinguuntur ens, & gladius, vestis, &

158.

Tertio.

Respondetur.

159.

Distinctio rationis ratiocinantis diffinitur.

160.

Ex quibus capitibus proveniat prædicta distinctio.

in-

indumentum, & vniuersaliter omnia synonoma, quæ diversis nominibus nominantur. Et ratio est: quia distinguere rem tantum per diversa nomina, est distinguere rem indistinctam realiter, formaliter, & virtualiter: ergo est illam distinguere absque fundamento in re: ergo distinctio rationis ratiocinantis provenit ex diversitate nominis.

161.

Secundo ex diverso modo concipiendi idem obiectum formale, ita ut tota diversitas solum se teneat ex parte modi concipiendi, & hoc vel grammaticaliter, quo pacto distinguitur res in recto, & in obliquo; vel logicaliter, per modum abstracti, & concreti, quo sensu distinguuntur abstractum, & concretum reduplicative, seu affirmando contradictoria logicalia de eodem, quo sensu homo distinguitur à se ipso in propositione identica. Vel methaphysice penes implicitum, & explicitum, quo sensu distinguuntur diffinitio, & diffinitum.

§. XIII.

De distinctione rationis ratiocinatæ.

162.

*Distinctio
rationis
ratiocinatæ
diffinitur.*

Distinctio rationis ratiocinatæ sic valet describi: *est exclusio rationis unius à conceptu alterius cum fundamento in re.* Explicatur: per prima verba convenit cum distinctione rationis ratiocinantis, & per secunda distinguitur ab illa: ergo est bona. Dicitur *cum fundamento in re*, quia ex parte obiecti adest fundamentum ad formandam talem distinctionem. Sic distinguuntur in sole virtus calefactiva, & exsiccativa.

163.

Hanc distinctionem ultra Thomistas Scotistæ admittere debent; nam Scotus in 1. distinct. 8. quæst. 4. §. *sed questionem* quærens distinctionem inter attributa Divina ait: *Non est tantum differentia rationis, hoc est diversorum modorum concipiendi idem obiectum formale; talis enim distinctio est inter sapiens, & sapientiam; nec est ibi tantum distinctio obiectorum formalium in intellectu, quia ut argumentum est prius, illa nunquam*

est incognitione intuitiva; est ergo ibi distinctio tertia præcedens intellectum omni modo: ergo ex Scoto datur distinctio rationis ratiocinatæ. Item: quod. 1. §. de 2. art. duplicem assignat distinctionem rationis. Vna, quæ sumitur à parte rei, id est habet fundamentum in re. Altera, quæ est merè causata per actum intellectus. Ex his patet Scotum concedere distinctionem rationis ratiocinantis, & ratiocinatæ. Idem habet 7. Methaphysice, quæst. 19. §. quarto videndum est. Vnde audiendi non sunt Scotistæ has distinctiones negantes.

164.

Probatur denique ratione necessitatis utriusque distinctionis: intellectus habet vim collativam, & præcisivam: ergo potest distinguere secundum hanc duplicem virtutem. Atqui quando aliquid concipit, & per vim collativam illud secum diversimode confert, confurgit distinctio rationis ratiocinantis, ut patet exemplis adductis n. 161; alia enim distinctio confurgere nequit, nec illis exemplis accommodari potest alia distinctio: ergo datur distinctio rationis ratiocinantis. Summo nunc pro distinctione ratiocinatæ: atqui quando intellectus præscindit ab eadem re, & realitate distinctos conceptus, confurgit distinctio rationis ratiocinatæ, ut patet exemplo adducto n. 162; alia enim distinctio confurgere nequit, nec illi exemplo accommodari potest alia distinctio: ergo datur distinctio rationis ratiocinatæ.

165.

Hæc tamen distinctio rationis ratiocinatæ appellatur virtualis fundamentalis, quæ sic ferè ab omnibus explicatur: virtualis est illa, quæ datur inter plures eiusdem rei perfectiones, non tamen actualiter à parte rei, sed tantum fundamentaliter, quatenus res eadem intellectui obiecta præstat ei occasionem ob eius eminentiam, ac illimitationem ad distinguendum in ipsa plures perfectiones; unde hæc distinctio in ratione distinctionis non est à parte rei actualis, & completa, sed tantum virtualis, & inchoata, petens per intellectum com-

pleri. Quare hæc distinctio attendi debet ex eo, quod res à parte rei ita eminentè se habet, ut possit diversos conceptus terminare, quia ob sui illimitatam perfectionem ita eminentè, ac virtute se habet, ac si formalitè plures res, vel realitates contineret, ideòque appellari solet distinctio à parte rei, non quidem formalis actualis, sed eminentialis, & virtualis, quod explicatur in sole.

166. *Exemplum* Virtus enim calefactiva, & exsiccativa solis ex natura rei virtualitè distinguitur. *Virtualitè*, quia huiusmodi virtutes non continentur actu in sole secundum suum esse formale, sed virtualitè tantum, & eminentialitè, quatenus sol per unicam, & simplicissimam virtutem eminentioris ordinis æquivaleret illis duabus. *Ex natura rei*, quia ex hac eminentia sumit intellectus occasionem distinguendi has virtutes in sole ex natura rei actualitè, sicut distinguuntur in his inferioribus, licet à parte rei sit unica, & simplicissima virtus, eminentioris tamen ordinis. Sic explicant passim Thomistæ hanc distinctionem virtutalem.

167. Ex hac explicatione distinctionis virtualis clarissimè constat, cum illa non coincidere Scoticam distinctionem formalem, ut malè aliqui intellexerunt, quod probatur primo: nam nostra distinctio formalis est omnino actualis, præcedens in re omnem intellectus operationem; sed distinctio virtualis, licet præcedat virtualitè ob fundamentum in re repertum; actualitè tamen fit per opus intellectus, & ab eo recipit complementum, ut declaratum est: ergo distinctio virtualis non coincidit cum distinctione formali. Probatur secundo: extrema distinctionis virtualis antecedentè ad opus intellectus non habent rationem plurium, ac distinctorum, sed unius omnino, tam realitè, quam formalitè, quod sit solum virtualitè multiplex; sed extrema distinctionis formalis antecedentè ad omne opus intellectus habent ratio-

nem plurium, ac distinctorum: ergo distinctio virtualis nullo modo coincidit cum formali.

Ex his claret, quod ex duplici capite sumi potest discretio distinctionis virtualis à formali. Primo ex parte intellectus, quia distinctio formalis antevertit omne opus intellectus; virtualis verò completur per intellectum. Secundo ex parte fundamenti: quia fundamentum distinctionis virtualis est eminentia rei continens virtualitè plures perfectiones in inferioribus dispersas; fundamentum verò distinctionis formalis est pluralitas realitatum in eadem re Physica actualitè imbibitarum.

Præter hanc distinctionem rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re, virtutalem, vel fundamentalem, alià assignant quidam Thomistæ, quam virtutalem intrinsecam appellant, & consistere (aiunt) in intrinseca capacitate suscipiendi prædicata contradictoria, quæ in alijs rebus arguunt distinctionem realem, ab ipsiisque sic explicatur. Vocant istam distinctionem *virtutalem*, quia ita virtualitè se habet, ac si plures res contineret, ideòque titulo suæ eminentiæ æquivaleret rebus realitè distinctis; & in hoc sensu dicimus solem esse virtualitè ignem in ordine ad calefaciendum, & sensum internum esse eminentè omnes sensus externos, quia omnia obiecta, quæ omnibus sensibus externis percipimus, vno interno attingimus. Undè illa erunt virtualitè distincta, quæ sine distinctione in se præstant, quod præstarent, si essent realitè distincta.

Vocant istam distinctionem *intrinsecam*, quia datur in ordine ad illa, quæ de eadem entitate prædicantur intrinsecè ad distinctionem virtualis, quæ datur in ordine ad producendos effectus ad extra, quæ virtualis extrinseca appellatur. Addunt tamen hanc distinctionem virtutalem intrinsecam dari à parte rei independentè à fictione, & consideratione intellectus, in quo distinguunt hanc virtutalem à distinctione

168.

Differentia inter distinctionem virtutalem, & formalem.

169.

Distinctio virtualis intrinseca explicatur

170.

virtuali, sumpta pro fundamentali rationis, seu cum fundamento in re.

§. XIV.

Supponuntur certa, & referuntur sententia.

171.
Certū est
I.

Secundo.

Tertio.

172.
I. Sententia.
Gilbertus.
Secunda.
Nominales.
Vazquez.
Obiedo.

Tertia.

Ill. Godoy
cum Thomistis.

173.
Quarta.
Cayetanus

Certum est primo : in Deo reperiri prædicata essentialia, modalia, attributalia, & relativa, quæ ex communi Patrum, & Theologorum sententia manifestum est. Certum est secundo: hic non quæri de prædicatis essentialibus, nec modalibus; nam (licet ego de omnibus eodem modo sentiam) de his est adhuc inter Scotistas specialis difficultas. Quæritur ergo de attributalibus, tam inter se, quam cum essentia comparatis, & de relativis comparative tantum ad essentiam, quia de his eadem est apud omnes ratio distinctionis. Certum est tertio: inter hæc prædicata aliquam dari distinctionem; diversa enim prædicata de illis prædicantur, hæc scilicet contradictoria: *essentia communicatur, paternitas non communicatur, filiatio producit, essentia non producit*, quod est impossibile verificari sine aliqua distinctione; alioquin duo contradictoria de eodem verificentur, quod est absurdum. His itaque ut certis suppositis.

Prima sententia affirmat: dari distinctionem realem inter Divina attributa. Sic Gilbertus Porretanus, cuius scripta non citantur. Secunda tenet: dari distinctionem rationis ratiocinantis, seu sine fundamento in re. Sic Nominales, & ex Societate Vazquez, & alij, quos citat, & sequitur Obiedo *controversia 9. Metaphysica, punct. 8.* Tertia asserit: dari distinctionem rationis ratiocinatae, seu cum fundamento in re, vel virtualem. Sic communiter Thomistæ, quos citat, & sequitur Ill. Godoy *in presenti disp. 5. & disp. 75.*

Quarta docet: dari distinctionem virtuales intrinsecam. Sic Cayetanus *de ente, & essentia, cap. 6. quest. 12. ad ult.*

timum argumentum Scoti, & in 1. part. quest. 39. art. 1. ad primum, & secundum argumentum Scoti. Molina, Egidius, Valentia, Hurtado, Herice, & Arriaga cit. ab Ill. Godoy *in presenti n. 6.* Quinta denique sententia requirit distinctionem actualem antecedenter ad omne opus intellectus, quæ realis formalis ex natura rei vocatur. Sic cum Scoto infra citando omnes Scotistæ, Herrera excepto; istæ sunt in hac difficultate opiniones, quas nunc reiiciemus, & nostram postea firmabimus.

§. XV.

Impugnatur distinctio realis.

Relationes Divinæ (de his enim loquitur Gilbertus) non distinguuntur ab essentia realiter simpliciter. Sic omnes Doctores; & constat ex determinatione Concilij Lateran, quæ habetur *extra de sum. Trini, & fide Catholica, cap. damnamus.* Item hæc veritas tamquam de fide definita est in Concilio Rhemenfi contra Gilbertum Porretanum Episcopum Pictaviensem sub Eugenio III, tempore D. Bernardi, qui contra illum disputavit, & convincit, ut legitur apud ipsum *serm. 80. in Cantica.*

Ratione convincitur hæc veritas: si relationes Divinæ realiter distinguerentur ab essentia, ex essentia, & relationibus resultaret compositio, esset quæ essentia in reali potentia ad relationes; sed primum repugnat summæ Dei simplicitati, & secundum summæ Dei actualitati, quorum utrumque docet fides: ergo relationes Divinæ non distinguuntur ab essentia realiter simpliciter.

Obijcies ex Gilberto: quæ in diversis prædicamentis collocantur, realiter distinguuntur; sed relationes Divinæ, Divina quæ essentia in diversis prædicamentis collocantur: ergo relationes Divinæ distinguuntur realiter ab essentia. Respondeo primo negando suppositum minoris: supponit namque essentiam Divinam, vel relationes in aliquo

Molina.
Egidius.
Valentia.
Hurtado.
Herice.
Herrera.
Arriaga.
Quinta.
Scotus.

174.
Impugnatur distinctio realis posita à Gilberto.

175.

176.
Obijcies ex Gilberto.

Respondetur I.

præ-

Secundo.

prædicamento poni, quod est falsum. Cæterum hoc dato. Respondeo secundo negando minorem; quia tam essentia, quam relationes ponerentur in prædicamento substantiæ, cum Deo ob suam simplicitatem repugnet omne accidentale.

177.
Dices contra
solu-
tionem.

Responde-
tur.

Dices contra hanc solutionem: Damasc. & alij aiunt: bonitatem, iustitiam, & similia, non naturam, & substantiam Dei dicere, sed quæ sunt circa naturam, & naturæ qualitates: ergo in suppositione, quod in prædicamento collocentur, in diversis collocabuntur. Respondetur: per naturam, & substantiam intelligere Damasc. essentiam, & per ea, quæ sunt circa naturam, naturæ proprietates; cum ergo proprietas essentiae substantialis sit substantia, ut claret in relationibus transcendentalibus substantiæ creatæ, in eodem erunt prædicamento.

178.
Responde-
tur 3.

Deniquè dato, quod in diversis prædicamentis collocarentur. Respondeo tertio distinguendo maiorem: quæ in diversis prædicamentis collocantur, si sint creatæ, realiter distinguuntur concedo maiorem; si sint Divina nego maiorem; nam cum multa, quæ in creatis realiter distinguuntur, in Divinis realiter identificentur ob summam perfectionem, & infinitatem; sic similiter diversa prædicamenta in Deo identificarentur.

§. XVI.

Distinctio rationis ratiocinantis reijcitur.

179.
Distinctio
rationis
ratiocinan-
tis reijci-
tur.

Distinctio rationis ratiocinantis non est sufficiens ad salvandam distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes repertam. Sic omnes contra Authores secundæ sententiæ, & ut directè contra ipsos procedamus, probare tenemur, dari præcisiones obiectivas, quas negant isti Authores, ratione cuius prædictam distinctionem assignant.

180.

Probatur primo: quodcumque

prædicatum, quod verè affirmatur de vno, verè negatur de alio, his duobus diversæ veritates obiectivæ correspondent; sed prædicatum, quod verè affirmatur de essentia, negatur verè de relatione: ergo his correspondent diversæ veritates obiectivæ. Maior est certa. Minor verò probatur: de essentia verè affirmatur, quod sit communis tribus personis, quod sit trina, & quod non producat; sed hæc verè negantur de relatione; nam filiatio non est communis, nec est trina, & producit; alioquin verum non esset misterium Trinitatis: ergo prædicatum, quod verè affirmatur de essentia, verè negatur de relatione.

Probatur
1.

Probatur secundo: si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, ita vera esset hæc propositio: *essentia non communicatur*, sicut hæc: *Paternitas non communicatur*; & idem de his: *essentia non est trina*, sicut hæc: *Paternitas non est trina*. *Essentia distinguitur realiter à filiatione*, sicut hæc: *Paternitas distinguitur realiter à filiatione*. *Essentia producit*, sicut hæc: *Filiatio producit*; atqui prima est hæretica, & secunda de fide: ergo essentiæ, & Paternitati correspondent diversæ veritates obiectivæ.

181.
Probatur
2.

Maior probatur primo: si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, idem significarēt ex parte obiecti essentia, & Paternitas: ergo si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, ita vera esset hæc propositio: *Paternitas non communicatur*, sicut hæc: *Essentia non communicatur*, &c. Secundo: si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, essentia, & Paternitas in quacumque propositione essent idem subiectum ex parte obiecti: ergo quod affirmatur de Paternitate, affirmaretur de essentia: ergo ita vera esset hæc propositio: *Essentia non communicatur*, sicut hæc: *Paternitas non communicatur*. Tertio: veritas propositionis formalis sumitur à conformitate

182.

cum

cū veritate obiectiva; ab eo enim, quod res est, vel non est, propositio dicitur vera, vel falsa: ergo si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, ita vera esset hæc propositio: *essentia non communicatur*, sicut hæc: *Paternitas non communicatur*, &c. Quarto: quia ensis, & gladius, vestis, & indumentum eandem veritatem obiectivam significant, ita vera est hæc propositio: *hic ensis est optimus*, ac hæc: *hic gladius est optimus*, & similiter ista: *hæc vestis est alba*, ac hæc: *hoc indumentum est album*: ergo si essentia, & Paternitas eandem veritatem obiectivam significarent, ita vera esset hæc propositio: *essentia non communicatur*, sicut hæc: *Paternitas non communicatur*. Ex quo.

183.

Probatur tertio efficacissimè: aut essentia, & Paternitas sunt synonyma, vt ensis, & gladius, aut non? Si primū: ergo ita vera est hæc propositio: *essentia non communicatur*, sicut hæc: *Paternitas non communicatur*, vt diximus de ense, & gladio. Si secundum: ergo significant diversas veritates obiectivas, quia synonyma non sunt. Alias rationes adducit Mastrius in *Metaphysica*, disp. 6. quest. 16.

184.

Respondent
I. Nominales.

Respondent primo Nominales: prædictas propositiones non enuntiari cū veritate, quia sic solum enuntiari debent: *entitas, quæ est essentia, communicatur*, & *entitas, quæ est essentia, non communicatur*; vnde contradictoria non sunt ex parte obiecti. Sic Granadus cum alijs, quæ responsio prius fuit Gregorij *dist. 8. q. 2. art. 1.*

185.

Contra 1.

Contra primo: ergo istæ propositiones: *Filius procedit per intellectum*, & *nō per voluntatem*, & è contra de Spiritu Sancto, sic etiam deberent enuntiari: *Filius procedit per entitatem, quæ est intellectus*, & *voluntas*, & similiter de Spiritu Sancto: ergo præcluditur via distinguendi productionem Filij à productione Spiritus Sancti: ergo nullum est discrimen positum à Concilijs, & Patribus inter Divinas productiones,

quod dici nequit: ergo similiter de illis: *essentia communicatur*, *Paternitas non communicatur*. Contra secundo: nā hic sumimus prædictas propositiones in sensu formali; sed hæc responsio illas accipit in sensu materiali, vt ex ipsa claret: ergo non est ad rem. Contra tertio: quia adhuc materialiter sumptæ, sunt propositiones contradictoriæ: ergo nulla solutio. Probatur antecedens: hæc propositio affirmativa est: *entitas, quæ est essentia, communicatur*, & hæc negativa: *entitas, quæ est essentia, scilicet, Paternitas, non communicatur*; nam licet cum essentia identificetur, non comunicatur: ergo adhuc materialiter sumptæ sunt propositiones contradictoriæ.

Contra 2.

Contra 3.

Respondent secundo alij: quod licet prædicta cōtradictoria in creatis simul de eodem verificari nequeant ob eorū finitatem; in Divinis tamen de eodem verificari possunt ratione infinitatis. Contra primo: infinitas non facit, quod Paternitas communicetur, nec quod filiatio non producat: ergo nec facit, quod duo contradictoria simul de eodem verificentur. Contra secundo: licet infinitas habeat vim identificandi realiter, quæ in ente infinito reperiuntur; vim tamen non habet identificandi illa formaliter: ergo nec vim habet vt duo cōtradictoria simul de eodem verificentur. Probatur antecedens: nam infinitas non destruit rationes formales eorum, quæ sunt in ente infinito, vt docet Scotus in 1. dist. 8. q. 4. §. ad questionem, & quodlib. 5. per totum: ergo infinitas non facit, quod duo contradictoria simul de eodem verificentur.

186.

Respondent
2. alij.

Contra 1.

Secundo.

Contra tertio: infinitas nequit facere, quod essentia sit relatio, nec quod relatio sit essentia: Item: neque entitas formaliter absoluta sit relativa, nec è contra: ergo nec facere, quod duo contradictoria simul de eodem verificentur. Deindè: facere nequit, quod Pater sit à Filio indistinctus, & vterque ab Spiritu Sancto: ergo nec facere, quod duo contradictoria simul de eodem verificentur.

187.

Tertio.

Quarto.

Contra quarto : si ratione infinitatis in Divinis duo contradictoria de eodē simul verificarentur , non esset principiū convincendi Trinitatem, nec aliud misterium contra hereticos, & infideles: ergo ruit respōsio. Probatur antecedens: nam si ratione infinitatis in Divinis duo contradictoria de eodem simul verificarentur, posset defendi, quod essentia esset formalitē absoluta, & respectiva; quod esset Paternitas, & filiatio, & alia huiusmodi: ergo si ratione infinitatis in Divinis duo contradictoria de eodem simul verificarentur, non esset principium convincendi Trinitatē, nec aliud misterium contra hæreticos, & infideles. Deniquē rejicitur: quia est contra consensum omnium ex dictis n. 171. ergo solutio est nulla.

Deniquē.

188.

Respondent
3. alij.

Contra 1.

Secundo.

Respondent tertio alij: prædicta contradictoria non requiri distinctas veritates obiectivas, sed cōponi per connotata extrinseca diversa, quæ est distinctio rationis ratiocinantis in horum opinione. Sic Gabriel in 1. dist. 2. q. 1. & 11. Contra primo: distinctio per cōnotata est distinctio rationis ratiocinatīs iuxta hos Authores: ergo insufficiens est ad componenda prædicta contradictoria. Probatur consequentia: prædicta cōtradictoria sunt à parte rei cōtradictoria; sed hæc componi nequeunt per solam distinctionem rationis ratiocinantis, ut dicemus §. 19: ergo insufficiens est ad componenda prædicta contradictoria. Contra secundo: distinctio per extrinseca connotata solum componere valet contradictoria per extrinseca connotata; sed contradictoria, de quibus agimus, scilicet, *essentia communicatur Filio; non verò Paternitas; essentia est Trina; non verò Paternitas*; sunt contradictoria, quæ non respiciunt diversa connotata, quin potius subiecta vtriusque propositionis comparantur ad eundem terminum, scilicet, ad Filium, & Trinitatem: ergo prædicta contradictoria requirunt distinctas veritates obiectivas, & non possunt componi per connotata extrinseca diversa.

Respondent quarto alij: prædicta contradictoria salvari in vnica entitate cum diversis muneribus, sicque salvari in Deo; nam Deitas sub munere essentiae est communicabilis, & sub munere Paternitatis est incōmunicabilis. Hæc responsio impugnatur primo, sicut præcedens, & similiter secundo proportionē servata, pro qua scitote, quod prædicta contradictoria non sunt contradictoria in munere, sed in entitate, quia affirmatio, & negatio nō cadunt supra munera essentiae, & Paternitatis, sed supra entitates illarum.

Respondent quinto alij cum Vazquez: prædicta contradictoria verificari solum ab intellectu nostro imperfectē cognoscente; in re autem Deo non convenire prædicta contradictoria, quare tota distinctio se tenet ex parte modi concipiendi. Contra primo: prædicta contradictoria Deus cognoscit: ergo nulla est solutio. Probatur antecedens: Deus cognoscit se esse Trinum, & vnum: ergo cognoscit essentiam esse cōmunicatam, & non Paternitatem; sed hæc sunt prædicta contradictoria: ergo prædicta cōtradictoria Deus cognoscit.

Contra secundo: iuxta hanc respōsionem prædicta contradictoria in re Deo non conveniunt: ergo istæ propositiones, quas docet fides: *Deus est vnus in essentia; Deus non est vnus in personis*, erunt falsæ, quod dici nequit. Infero amplius: ergo hæc propositiones: *Filius procedit per intellectum, & non per voluntatē; Spiritus Sanctus è contra*, non sunt verè à parte rei: ergo à parte rei, tam benè Filius est amor productus, quàm Spiritus Sanctus, & è contra; sed hoc Catholicè dici nequit: ergo solutio nulla est.

Contra tertio: misterium Trinitatis, & alia fidei non sunt entia ficta, nec ficta à Deo sunt revelata; sed Deus revelavit se esse Trinum, & vnum; essentiam cōmunicari; personalitatē non; essentia non produci; filiationē produci; Verbū non procedere per voluntatē, nec Spiritum Sanctum per intellectū: ergo Deus ita esse cognoscit; alioquin revela-

189.

Respondent
4. alij.Impugna-
tur dupli-
tēr.

190.

Respondent
5. alij cū
Vazquez.

Contra 1.

191.

Contra 2.

192.

Contra 3.

Contra 4.

ret oppositum, quod cognosceret: ergo hæc prædicata non verificantur ex imperfecto nostro modo concipiendi. Contra quarto: prædicta contradictoria Deo conveniunt præcisè ex imperfecto nostro modo concipiendi: ergo procedendo per viam remotionis, qua à Deo secludimus ea, quæ verè nō sunt in ipso, possumus asserere: essentiam non communicari, & personalitatem communicari, licet apprehendamus hoc ita non esse.

193.

Probatur consequentia: intellectio, & volitio, & si Deo conveniant per modū egressionis, & receptionis ex imperfecto modo concipiendi; tamen per viam remotionis procedendo, asserimus in Deo ita non esse, licet ita esse apprehendamus; atqui hoc, quod est essentiam communicari, & non personalitatem, Deo cōvenit ex imperfecto nostro modo concipiendi: ergo per viam remotionis procedendo possumus asserere, in Deo ita non esse, licet ita esse apprehendamus: ergo & asserere possumus essentiam non communicari, & personalitatem communicari, licet apprehendamus hoc ita non esse.

194.

Ob hæc ita responsio prædicta displicuit Arriagæ, quod 1. p. disp. 42. n. 60. asserat: Vazquez cōtra fidē procedere. Sanè certè hoc dixit Arriaga, ut claret ex impugnationibus contra ipsum. Et meritò etiā reddit Arriaga in Vazquez censuram, quā Vazquez solita audacia immeritò in Scotū iecit. Gladio interimere sine fundamēto cōnatus est Vazquez, & cum fundamento gladio perit.

195.

Respondet Obiedo.

Respondet deniquè Obiedo: quod in hac propositione: *natura communicatur*, subiectū propositionis est natura, & relatio, & totū, quod est in Trinitate; subiectum verò verificationis est tantum natura. Chymerica certè responsio. Contra primo: implicat aliud esse subiectum verificationis, & aliud subiectum prædicationis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: subiectū prædicationis est, de quo prædicatū affirmatur, vel negatur: ergo implicat aliud esse subiectū verificationis, & aliud subie-

Contra 1.

ctum prædicationis. Contra secundo: nam vel natura est eadem realitas obiectiva cum relatione, vel distincta? Si secundum: ergo in illa propositione: *natura communicatur*, natura solum est subiectum prædicationis, & verificationis independētè à relatione. Si primum: ergo implicat, quod ipsa cum relatione sit subiectum prædicationis, & quod simul cum illa non sit subiectum verificationis, utpotè eadem realitas obiectiva.

Deniquè duplici ratione generali impugnantur omnes responsiones horum Authorum. Prima sumitur ex n. 183, quia nulla responsio tollit: essentiam, & relationes esse nomina synonyma, & consequentè idem de illis verificari, quod est contra fidem. Secunda ex n. 188, quia nulla responsio cōcedit maiorem distinctionem, quam rationis ratiocinantis, quæ insufficiens est ad salvanda prædicata contradictoria à parte rei, qualia sunt à nobis assignata, & in Deo reperta.

§. XVII.

Distinctio rationis ratiocinata refellitur.

Distinctio rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re, vel virtualis fundamentalis, non est sufficiens ad salvandam distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes. Sic Authores quartæ, & quintæ sententiæ contra Sectatores tertiæ. Probatur primo: hæc distinctio virtualis est distinctio rationis: ergo insufficiens est ad salvandam distinctionem inter essentiam attributa, & relationes. Probatur consequentia: distinctio rationis insufficiens est ad salvanda contradictoria à parte rei, qualia sunt hæc: *essentia communicatur*, *Paternitas non communicatur*, & alia suprà posita, sed per te distinctio virtualis est distinctio rationis: ergo insufficiens est ad salvandam distinctionem inter essen-

Secundo.

196.

197.

Probatur I.

tiam, attributa, & relationes. Probatur maior: distinctio rationis solū potest salvare contradictionem rationis, *ut dicemus §. 19*: ergo distinctio rationis insufficiens est ad salvanda contradictoria à parte rei.

198.
Probatur
2.

Probatur secundo: quādo aliquid venit, aut repugnat enti reali, ipsi cōvenit, aut repugnat independentē ab intellectu: ergo quando duo cōtradictoria alicui enti reali indiviso à parte rei sunt repugnantia, repugnantia manebunt, quāvis illud in plura per rationem dividant; atqui cōmunicari, & non cōmunicari sunt contradictoria repugnantia cuicumque formalitati Divine indivisæ à parte rei: ergo repugnantia manebunt, quāvis illud in plura per rationem dividant: ergo distinctio hæc rationis insufficiens est ad salvandam distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes.

199.
Probatur
3.

Probatur tertio: misterium Trinitatis, vel dependet necessario à distinctione rationis, vel non? Si primum: ergo sine fictione, & imperfectione cognitionis non datur misterium Trinitatis: ergo respectu Dei perfectē cognoscentis, & secundū Ill. Godoy, & alios non valentis entia rationis formare, non datur tale misterium, quod est hæreticum. Si secundum: ergo independentē ab omni distinctione rationis datur tale misterium: ergo & hæc contradictoria: *essentia cōmunicatur, Paternitas non; essentia nō distinguitur à filiatione realitē; bene verò Paternitas*: ergo independentē ab omni distinctione rationis essentia distinguitur à Paternitate: ergo quæcumque distinctio rationis insufficiens est ad salvandā distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes.

200.
Dices ex
doctrina
Ill. Godoy.

Dices ex doctrina Ill. Godoy: quod independentē à consideratione intellectus datur misterium Trinitatis fundamentalitē; non formalitē; quia antecedentē à consideratione intellectus essentia non distinguitur formalitē à Paternitate, sed solum fundamētalitē. Contra primo: essentiam distinguī fun-

damentalitē à Paternitate est essentiā esse distinctam inchoate à Paternitate: ergo ab æterno non erat cōpletē misterium Trinitatis. Antecedens patet ex *n. 165*, & est doctrina à Thomistis tradita pro explicatione distinctionis virtualis, seu fundamentalis. Consequentia probatur: tunc datur completē misterium Trinitatis, quando intellectus imperfectē cognoscentis cognoscit, ut distincta, quæ à parte rei non sunt completē distincta; atqui ab æterno non erat talis intellectus: ergo ab æterno non erat completē misterium Trinitatis.

201.
Contra 2.

Contra secundo: ergo independentē ab opere intellectus imperfectē cognoscentis non datur actu misterium Trinitatis: ergo intellectus cognoscentis facit actu tale misterium, quod est absurdum. Secunda consequentia infertur ex prima. Prima verò probatur: eo modo datur misterium Trinitatis independentē ab opere intellectus, quo independentē à tali opere essentia cōmunicatur; non verò Paternitas; sed hæc contradictoria non dantur actu independentē ab opere intellectus: ergo independentē ab opere intellectus imperfectē cognoscentis nō datur actu misterium Trinitatis.

202.
Contra 3.

Contra tertio: ergo respectu intellectus, cui essentia, & Paternitas nō tribuūt fundamentum, ut illas distinguat distinctione rationis, nec fundamentalitē erit misterium Trinitatis. Probatur cōsequentia: nam *ly fundamentalitē* dicitur respectu illius, cui præbet fundamentum: ergo respectu intellectus cui essentia, & Paternitas non tribuunt fundamentum, ut illas distinguat distinctione rationis, nec fundamentalitē erit misterium Trinitatis. Ex quo sequitur, quod intellectus Divinus non cognoscit essentiam esse cōmunicatam, Paternitatem verò non, quia non tribuunt fundamentum, ut illas cognoscat cognitione distinctiva rationis, quod est absurdum.

203.

Ex his efficaciter manet repulsa evasio Ill. Godoy in *presenti §. 7 n. 74*, qua intendit solvere argumentū Scoti sui pro distinctione formali; ait enim, quod

respectu intellectus Divini solum adest distinctio obiectiva, & signata; non verò exercita, & effectiva; quia licet intellectus Divinus non faciat distinctionem rationis, ob quod respectu illius non est distinctio exercita, & effectiva, cognoscit tamen distinctionem rationis ab intellectu creato factibilem, quod est ab ipso cognosci distinctionem signatam, & obiectivam.

204.

Maret igitur repulsa hæc evasio, quia ex illa sequitur primo: mysterium Trinitatis ab eterno non esse exercitè, & effectivè *ex n. 200*. Secundo: quod intellectus cognoscens faciat tale mysterium exercitè, & effectivè *ex n. 201*. Tertio denique: quod respectu intellectus Divini, hæc sit mysterium Trinitatis obiectivè, & signatè *ex n. 202*. Vltra quod.

205.

Impugnatur 1.

Impugno primo hanc evasionem Ill. Godoy ad hominem contra ipsum: nam *in presenti disputat. 23. §. 4. & 5*, ut defendat esse in Deo scientiam strictissimam respectu suorum attributorum, concedit attributa esse sic respectu Dei virtualiter distincta ab essentia, quod ipse Deus cognoscit esse sic virtualiter distincta: ergo non solum obiectivè, vel signatè, sed exercitè, & effectivè cognoscit illa ab essentia distincta: ruit ergo Ill. Godoy solutio.

206.

Impugnatur 2.

Impugno secundo: & si repugnaret intellectus creatus, Deus cognosceret essentiam esse exercitè communicatam Filio, & Paternitatē non esse exercitè Filio communicatam: ergo cognosceret hæc contradictoria exercitè: ergo & distinctionem exercitam inter essentiam, & Paternitatem. Vtraque consequentia infertur optimè. Antecedēs patet: nam repugnate intellectu creato Deus cognosceret se esse exercitè Trinum, & unum, quod sine errore negandum non videtur.

§. XVIII.

Distinctio virtualis intrinseca impugnatur.

207.

Distinctio virtualis intrinseca insufficientis est ad salvandam distinctionem

inter essentiam, attributa, & relationes repertam. Sic omnes Authores contra Sectatores quartæ sententiæ. Probatur primo: distinctio virtualis intrinseca consistit in intrinseca capacitate ad suscipienda prædicata cōtradictoria, quæ in creaturis inferunt distinctionem realem *ex n. 169*: ergo dari in Deo hanc distinctionem, est in Deo ob suam eminentiam esse veras duas propositiones contradictorias, quæ in creatis veræ esse non possunt. Probatur consequentia: distinctio hæc virtualis non ponit in Deo aliquam distinctionem in re, sed solum explicat in suo conceptu capacitatem, ut de eadē veritate obiectiva in sensu reali verificentur duo contradictoria, quæ nequeunt verificari in creatis: ergo dari in Deo hanc distinctionem, est in Deo ob suam eminentiam esse veras duas propositiones contradictorias, quæ in creatis veræ esse non possunt.

Probatur secundo: distinctio hæc virtualis intrinseca est ex terminis repugnans: ergo insufficiens est ad salvandam distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes repertam. Probatur primo: antecedens: hæc distinctio est virtualis, & à parte rei *ex n. 169*: ergo distinctio hæc virtualis intrinseca est ex terminis repugnans. Probatur consequentia: distinctio virtualis, & à parte rei est ex terminis repugnans; sed per te hæc distinctio est virtualis, & à parte rei: ergo distinctio hæc virtualis intrinseca est ex terminis repugnans. Probatur maior: distinctio vera, & non vera est ex terminis repugnans; sed distinctio virtualis, & à parte rei est distinctio vera, & non vera: ergo distinctio virtualis, & à parte rei est ex terminis repugnans. Probatur minor: distinctio à parte rei est vera distinctio, sed distinctio virtualis non est vera distinctio: ergo distinctio virtualis, & à parte rei est distinctio vera, & non vera. Probatur minor: rem virtualiter esse aliquid, non est esse verè tale: ergo rem esse virtualiter distinctam, non est esse verè distinctam: ergo distinctio virtualis non est

Distinctio virtualis intrinseca impugnatur.

Probatur 1. 205.

208.

Probatur 2.

vera distinctio. Probatur antecedens: solem esse virtualiter ignem; non est esse verè ignem, & sensum internum esse virtualiter omnes sensus externos, non esse verè omnes sensus externos, & sic de alijs: ergo rem virtualiter esse aliquid, non est esse verè tale.

209.

Probatur secundo antecedens supra positum: hæc distinctio est virtualis, & actualis: ergo distinctio hæc virtualis intrinseca est ex terminis repugnans. Probatur consequentia: distinctio virtualis, & actualis est ex terminis repugnans; sed pertè hæc distinctio est virtualis, & actualis: ergo distinctio hæc virtualis intrinseca est ex terminis repugnans. Probatur maior: distinctio actualis, & non actualis est ex terminis repugnans; sed distinctio virtualis, & actualis est distinctio actualis, & non actualis: ergo distinctio virtualis, & actualis est ex terminis repugnans. Probatur minor quoad secundam partem, nam prima supponitur à contrarijs: distinctio virtualis est distinctio non actualis, ut patet de sole, qui non est actualiter ignis, nec sensus internus est actualiter omnes sensus externi: ergo distinctio virtualis est distinctio actualis, & non actualis.

210.

Probatur
3.

Probatur tertio: hæc distinctio virtualis infertur ex verificatione horum contradictoriorum: *essentia communicatur. Paternitas non communicatur*; sed hæc contradictoria de essentia, & Paternitate verificatur non solum in sensu virtuali, sed formali: ergo potius dicenda est formalis, quam virtualis. Probatur consequentia: contradictio sequitur naturam sui fundamenti: ergo supra distinctionem virtualem, quæ est fundamentum contradictionis, solum potest fundari contradictio virtualis: ergo ex contradictione formali potius inferenda est distinctio formalis; tunc sic, sed illa contradictoria in Divinis, ex quibus infertur distinctio, sunt in sensu formali: ergo distinctio potius dicenda est formalis, quam virtualis. Confirmatur: quod convenit alicui formaliter,

non potest convenire per id, quod ei virtualiter inest; sed communicari, & non communicari formaliter convenit essentia, & Paternitati: ergo eis convenire non potest per aliquid virtuale; sed potius per aliquid formale: ergo cum prædicta contradictio fundetur in distinctione, distinctio potius dicenda est formalis. Maior patet: nam quia sol est solum virtualiter calidus, non potest per hoc esse formaliter calidus, & similiter de sensu interno.

Respondet Cayetanus hanc distinctionem virtualem esse formalem fundamentalem, simul conectens formale cum virtuali, & fundamentali. Contra: formale, & fundamentale sunt termini oppositi, formale quæ, & virtuale repugnantes: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: esse formale est esse in actu secundo; esse tamen virtuale, vel fundamentale est esse in actu primo, quæ simul repugnant: ergo formale, & fundamentale sunt termini oppositi, formale quæ, & virtuale repugnantes. Confirmatur etiam exemplo solis, & sensus interni, quo exemplo destruitur quæcumque ad hoc responsio.

Probatur quarto: hæc distinctio virtualis intrinseca consistit in quadam eminentia, ratione cuius eadem res formaliter æquivalet pluribus rebus realiter distinctis: ergo præcludit viam ad probandum misterium Trinitatis. Probatur consequentia: nam si Catholicus arguat: *producens, & productum realiter distinguuntur; Pater producit filium: ergo realiter distinguitur ab illo*, recurret Hæreticus ad distinctionem virtualem, & respondebit distinguendo maiorem: realiter, actualiter semper nego; realiter virtualiter concedo; quia distinctio virtualis æquivalet distinctioni reali actuali.

Dices: fidem docere: distinctionem realem personarum esse actualem, & non virtualem. Contra replicabit Hæreticus: misterium Trinitatis constitui debet digniori modo, quo possit sine læsione misterij; sed per distinctionem

211.

Respondet
Caietanus

Contra.

212.

Probatur
4.

213.

Dices.

Contra.

realem virtutem digniori modo constituitur misterium Trinitatis: ergo ita debet constitui. Probatur minor: distinguendo personas solum realiter virtualiter, servatur in Deo maior unitas, & simplicitas, ut de se patet; alioquin etiam misterium non lædatur, quia distinctio virtualis æquivalet reali actuali: ergo per distinctionem realem virtutem digniori modo, quo potest, constituitur misterium Trinitatis sine læsione misterij.

§. XIX.

Necessaria supponuntur ad distinctionem formalem.

Relictis iam distinctionibus insufficientibus ad salvandam in Divinis prædicata contradictoria, quæ verè dantur; tum: inter relationes, & essentiam; tum: inter hanc, & attributa; tum denique: inter hæc invicem comparata, tempus est distinctionem sufficientem declarare. Pro quo.

Suppono primo: prædicata, quæ formaliter enuntiantur de subiectis, quadrupliciter posse de illis enuntiar. Primo secundum illud, quod habet præcisè ex nostro modo concipiendi, quo pacto dicitur de Petro, quod sit subiectum, vel prædicatum. Secundo secundum illud, quod habent dependentèr à connotatis, muneribus, vel officijs, quomodo scientia Dei dicitur simplicis intelligentiæ, visionis, necessaria, & libera. Intellectus dicitur practicus, speculativus, apprehensivus, iudicativus, & discursivus. Sol calefactivus, explicativus, & alia huiusmodi. Tertio secundum illud, quod habent secundum esse reale, & enuntiativum, quo pacto de Petro dicitur esse hominem, esse album, &c. Quarto secundum illud, quod habent secundum esse formale à parte rei independentèr ab omni opere intellectus, a connotatis, muneribus, vel officijs, quo sensu dicitur de homine, quod sit sensitivus, quatenus est animal, & discursivus, quatenus est rationalis.

Suppono secundo: distinguenda esse iuxta dicta quatuor genera contradictionum: nam si quadrupliciter possunt prædicata enuntiar de subiectis, quadrupliciter poterunt de illis affirmari, & negari: ergo & quadrupliciter formari de illis contradictio. Primum genus contradictionis est eorum, quæ fundantur supra diversum esse rationis tantum, ut quando de Petro in propositione identica affirmatur esse subiectum, & non esse subiectum; esse, & non esse prædicatum. Secundum est illorum, quæ fundantur partim supra diversum esse rationis, & partim supra diversum esse à parte rei; ut cum dicimus: principium calefaciendi, & exsiccandi in sole esse idem, & non esse idem; hæc enim contradictio verificatur à parte rei virtualiter, seu fundametaliter, & per opus intellectus actualiter. Tertium est illorum, quæ fundantur supra diversum esse reale, & entitativum, ut esse, & non esse; generari, & non generari, & alia spectantia ad esse reale, & entitativum. Quartum denique est illorum, quæ fundantur supra diversum esse formale tantum, ut cum dicitur animal esse sensitivum, non verò rationale; rationale esse discursivum, non verò animal; & in Divinis intellectum esse principium generandi, non verò voluntatem, voluntatem esse principium spirandi, non verò intellectum.

Suppono tertio: quod non sufficit quælibet distinctio ad salvanda tam diversa genera contradictionum, cuius prima ratio est: nam distinctio, & contradictio sunt ita invicem commensurata, ut qualis est distinctio, talis sit quoque contradictio, & è contra: ergo quælibet distinctio non sufficit ad salvanda tam diversa genera contradictionum. Secunda: contradictio est effectus distinctionis: ergo qualis fuerit contradictio, talis esse debet distinctio. Tertia: distinctio est causa contradictionis: ergo quælibet distinctio non sufficit ad salvanda tam diversa genera contradictionum. Quarta: sicut distinctio, ut

216.

Suppono
2.

215

214.

215.
Suppono
I.

217.

Suppono
3.

210

potè causa contradictionis, infert à priori contradictionem; ita contradictio, utpotè effectus distinctionis, infert à posteriori distinctionem: ergo quælibet distinctio non sufficit ad salvanda tam diversa genera contradictionum. Quinta: contradictio sequitur naturam sui fundamenti, quia effectus nequit excedere causam in perfectione; sed fundamentum contradictionis est distinctio: ergo qualis fuerit distinctio, talis esse debet contradictio: ergo quælibet distinctio non sufficit ad salvanda tam diversa genera contradictionum.

218.

Sexta: contradictio exigit distinctionem iuxta mensuram verificationis prædicatorum: ergo qualis fuerit distinctio, talis esse debet contradictio: ergo quælibet distinctio non sufficit ad salvanda tam diversa genera contradictionum. Septima tandem ratio est: distinctio rationis ratiocinantis iuxta Authores secundæ sententiæ non sufficit ad salvanda contradictoria realia, & entitativa, nec ad hoc sufficit distinctio rationis ratiocinatæ iuxta Authores tertiæ sententiæ; nec virtualis intrinseca iuxta Authores quartæ; nec formalis Scotica iuxta Authores quintæ: ergo iuxta omnes non sufficit quælibet distinctio ad salvanda tam diversa genera contradictionum. Confirmatur: distinctio rationis ratiocinantis non sufficit iuxta Authores tertiæ sententiæ ad salvanda contradictoria virtualia; nec rationis ratiocinatæ iuxta Authores quartæ ad salvanda contradictoria à parte rei, nec virtualis intrinseca ad salvanda contradictoria actualia iuxta Authores quintæ: ergo iuxta omnes non sufficit quælibet distinctio ad salvanda tam diversa genera contradictionum.

219.

Suppono

4.

*Distinctio
formalis
variè ac-
cipitur.*

Suppono quarto iuxta dicta §. 8, quod distinctio formalis varijs modis accipi potest. Primo: pro distinctione aliquorum ratione diversarum formarum, sive illæ formæ realiter distinguantur, sive non, quomodo homo albus distinguitur à nigro. Secundo: pro distinctione rerum diversas habentium

essentias, & sic Petrus, & equus formaliter distinguuntur; non verò Petrus, & Paulus. Tertio: pro illa distinctione, quæ à parte rei actualiter ante omnem operationem intellectus (dummodo nō sit realis entitativa) reperitur, quæ distinctio est exclusio formalis unius à conceptu alterius ex dictis n. 91.

Suppono quinto: quod hæc distinctio vocatur *formalis*, quia datur inter formalitates eiusdem rei ex dictis num. 86. Dicitur *realis*, quia datur actualiter ante omnem operationem intellectus. Appellatur *ex natura rei*, quia ex natura rerum, & non ab aliquo extrinseco, vel connotato, munere, vel officio distinguuntur, quæ formaliter sunt distincta.

Suppono denique: quod hæc distinctio formalis vocari potest *distinctio rationis*, non quia fiat ab intellectu, ut Thomistæ dicunt; sed vel comparative ad distinctionem realem entitativā, quomodo potest etiam appellari *realis entitativa*, comparative ad distinctionem rationis, vel quia datur inter formalitates, quæ sunt rationes subiectivæ, seu obijcibiles intellectui. Nominari etiam potest *virtualis*, non quia eius extrema actu non distinguantur ante opus intellectus, ut Thomistæ tenent; sed quia res habens formalitates sic distinctas, continet sæpè virtutem ad producidos effectus realiter distinctos. Cæterum cavendum est ab his nominibus, ut advertit Pontius in Methaphysica, ne incidatur in æquivocationem, & controversia realis reducat ad nominalem, quæ tollitur per quintam suppositionem, quia nos asserimus distinctionem formalem esse actualem ante operationem intellectus; at Thomistæ solum virtualiter, vel fundamentaliter, hoc asserunt. His suppositis.

§. XX.

Distinctio formalis Scotica defenditur.

Conclusio: *Attributa inter se, & ab essentia formaliter distinguuntur,*

220.

Suppono

5.

*Distinctio
formalis,
vacatur
formalis,
realis, &
ex natura
rei.*

221.

Suppono

6.

*Distinctio
formalis
in bonum
sensum vo-
cari potest
realis, &
rationis.*

222.

Conclusio.

fini.

1. Pars
prob.

similiter que relationes ab essentia. Sic Scotus in 1. distinct. 2. quest. 7. §. sed hic restat, & in 1. distinct. 8. quest. 4. & omnes Scotistæ cum eo, Herrera excepto. De attributis inter se docent Anselmus lib. de processione Spiritu Sancti, cap. 2. & 4, & Augustinus 15. de Trinitate, cap. 27. dicens: Sic videbis, quid diffet natiuitas Verbi à processione Domini. Item: idem lib. de triplici habitaculo in fine loquens de beatorum cognitione in patria, ait: Tunc iustis manifestum erit, quid interest inter nasci, quod ad Filium pertinet, & procedere, quod ad Spiritum Sanctum, excepto, quod unus ex uno natus sit, alter ex duobus processit. Deinde Athanasius in symbolo: Filius à Patre genitus, Spiritus Sanctus non genitus, sed procedens. Denique hoc est definitum in Concilio Toletano 1. sub Leone I. En Patres, & Concilium asserunt: Filiū produci per intellectum, & non per voluntatem, at Spiritum Sanctum per voluntatem, & non per intellectum. Tunc sic sed ad hanc contradictionem salvandam nulla distinctio ab adversarijs adducta sufficit, vt claret ex impugnatione vniuscuiusque; & formalis Scotica est necessaria, vt clarebit, quando rationibus nostram probemus conclusionem: ergo attributa inter se formaliter distinguuntur.

223.
2. Pars
prob.

De attributis comparativè ad essentiam docet August. 15. de Trinitate, cap. 6. dicens: Si dicam aternus, sapiens, iustus, bonus, spiritus, horum omnium novissimum, quod possui, videtur significare substantiam; cetera verò huius substantiæ qualitates. Item Damascenus lib. 4. cap. 4. dicens: Si iustum, si bonum, si quid tale dixeris, non naturam dicis Dei, sed quæ circa naturam. Denique comparando relationes cum attributis idem docuit August. 7. de Trinitate. cap. 2. dicens: Verbum sapientia est, sed non eò Verbum, quo sapientia; Verbum enim relativè; sapientia verò essentialiter dicitur. Et infra loquendo de Patre, & Filio subdit: Vterque vna sapientia; non autem simul vterque Verbum. En August. & Damasc.

assignantes distinctionem inter essentiam, & attributa, imò inter hæc, & relationes, eo, quod affirmetur de essentia, & relatione, quod negatur de attributis; sed hæc affirmatio, & negatio nõ salvatur per aliquam distinctionem à contrarijs positam, vt constat ex omnium impugnatione; & formalem necessario exigunt ex dicendis: ergo attributa inter se, & ab essentia formaliter distinguuntur.

De relationibus comparativè ad essentiam definitum est in Concilio Lateran. sub Innocentio III. vbi dicitur: Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam est individua, & secundum personales proprietates discreta. Item in hoc Concilio contra Ioachim Abbatem determinatum est: Essentiam non generare, sed Patrem, nec generari, sed Filium. Deinde hoc idem sancitum est in Concilio Tolet. 11: In relatione personarum numerus cernitur; in Divinitatis verò substantia quid numeratum sit non comprehenditur. Item: quod essentia sit tribus communicata; non verò relatio, decretum est Concilio Florent: in lit. unionis his verbis: Patrem omnia communicasse Filio præter esse Patrem. Denique: quod formale constitutivum personæ Divinæ sit relatio; non verò essentia, docuit Augustinus 7. de Trinitate, cap. 4. dicens: Aliud esse Deum esse; & aliud Patrem esse. En Concilia, & August. requirunt distinctionem inter essentiam, & relationes ob contradictoria de illis enuntiata; sed hæc non salvantur per aliquam ex impugnatis distinctionem: ergo formalem Scoticam requirunt. Has possui authoritates, vt si per à contrarijs adductas Scoti opinionem damnare non timent adversarij; per istas eorum opiniones damnatæ maneant, & opinio Scoti Concilij, & Patribus videatur conformior.

Rationibus verò restat nostram probare conclusionem, quam pluribus probat Faber in 1. disp. 20. per tria capita 3. 4. & 5. Deinde probari valet per diffinitionem distinctionis formalis n. 91.

224.
3. Pars
prob.

225.

alsignatam. Denique per viam diffinitionis reduplicationis, & demonstrationis, quæ sunt signa sufficientia ad indagandam distinctionem formalem, ut diximus n. 119, & per viam separationis secundum conceptibilitatē, quæ est signum adæquatum ex n. 121. Cæterum quia omnes probationes ad idē ferē reducuntur, conclusionem probabo per viam contradictionis, quæ in scholis est magis patens, & obvia.

226.
*Probatur
conclusio
ratione.*

Probatur itaque ratione conclusio: omnis contradictio necessario arguit in extremis distinctionem: ergo contradictio à parte rei actualis necessario infert in extremis distinctionem à parte rei actualem; atqui de essentia, relationibus, & attributis, imò etiam de his inter se comparatis, verificantur prædicata contradictoria à parte rei actualiter: ergo talis contradictio necessario infert in illis distinctionem à parte rei actualem. Tunc sic, sed distinctio à parte rei actualis est distinctio formalis Scotica: ergo datur distinctio formalis inter essentiam, attributa, & relationes. Antecedens est primum principium in Methaphysica ab Arist. traditum 4. *Methaphysica text. 8. & 27*, quia de eodem, & secundum idem nequeunt duo contradictoria verificari; alioquin duæ contradictoriæ essent simul veræ, quod est impossibile. Consequentia est evidens, & firmissimè manet probata per septem rationes æquè efficaces positas n. 217. & 218.

227.
*Susumpta
prob. de
attributis
inter se cō
paratis.*

Susumpta autoritatibus manet probata per dicta in hoc §, & claritatis gratia probatur de attributis inter se comparatis: de intellectu à parte rei actualiter verificatur, quod sit generationis principium, non verò de voluntate. Item de voluntate, quod sit principium spirandi, non verò de intellectu. Deinde: intellectus à parte rei actualiter est principium cognitionis; non verò voluntas. Denique voluntas à parte rei actualiter est principium volitionis; non verò intellectus; atqui hæc sunt prædicata contradictoria: ergo de attribu-

tis inter se comparatis verificantur prædicata contradictoria.

Hæc consequentia est bona: nam intellectus, & voluntas sunt attributa. Minor est evidens: quia contradictoria sunt esse, & non esse principium generandi, spirandi, cognoscendi, & volendi. Maior verò ita certa est, ac est certum: intellectum formaliter non velle, neque voluntatem formaliter intelligere. Imò est de fide, sicut de fide est: Filium procedere per intellectum, non verò Spiritum Sanctum, & hunc procedere per voluntatem, non verò Filium, quod si à parte rei actualiter non esset verum; à parte rei actualiter ita verum esset, Filium spirari, ac spirari Spiritum Sanctum, & hunc generari, sicut est certum, Filium generari, quod est hæreticum. Verus igitur est syllogismus propositus.

Probatur etiam susumpta de essentia, & attributis: essentia à parte rei actualiter est principium radicale attributorum; non verò attributum. Item attributa à parte rei actualiter sunt circa naturam; non verò essentia, quia hæc est ipsa natura; atqui hæc sunt prædicata contradictoria: ergo de essentia, & attributis verificantur prædicata contradictoria. Consequentia est legitima. Minor probatur, ut in numero antecedenti. Maior claret: alioquin à parte rei actualiter ita esset verum: vnum attributum esse principium radicale omnium attributorum, ac est verum: essentiam esse tale principium, ex quo etiam sequeretur, quod quodcumque attributum esset principium radicale sui ipsius, quod implicat.

Probatur denique susumpta de essentia, & relationibus: essentia à parte rei actualiter communicatur Filio; non verò Paternitas. Item: essentia à parte rei actualiter non generat; benè verò Pater; nec generatur; benè verò Filius. Denique: essentia à parte rei actualiter non distinguitur realiter à filiatione; benè verò Paternitas; atqui hæc sunt prædicata contradictoria: ergo de ei-

228.

229.
*Probatur
de essentia
& attribu
tis.*

230.
*Probatur
de essentia
& relatio
nibus.*

sentia, & relationibus verificantur prædicata contradictoria. Minor, & consequentia æquæ, ac in superioribus, patent. Maior constat: alioquin ita esset verum à parte rei, Paternitatem communicari, ac essentiã, & è contra. Item: Patrem non generare, nec Filium generari, ac essentiã; & è contra. Deniquè Paternitatem non distingui realitèr à filiatione, ac essentiã, & è contra, quod est hæreticum ex dictis n. 224.

231.

Ex dictis constat: veram esse sussumptam nostræ probationis. Consequentia verò ex illa illata est ita vera, ac consequentia illata ex antecedenti huius nostræ rationis. Secunda autem sussumpta est indubitabilis, nam distinctio à parte rei actualis, quæ realis entitativa non est, à nobis vocatur formalis, & si hoc negent adversarij, concedant illi, esse distinctionem à parte rei actualem inter essentiã, relationes, & attributa, & pro suo libito illi nomen imponent.

232.

Adversarij respondent.

Ad hoc argumentum, quod ab omnibus difficillimum cognoscitur, & in præsentī fatetur Ill. Godoy n. 45, omnes adversarij respondere conantur, quolibet vtendo distinctione ab ipso in Divinis posita; cæterum nullam sufficere constat ex impugnatione cæterarum distinctionum per dicta §. 15. 16. 17. & 18, & vltra ibi dicta. Impugnatur quælibet responsio huic dabilis argumento: contradictoria, quæ dantur de essentiã, attributis, & relationibus, verificantur de illis à parte rei actualitèr: ergo nulla distinctio præter distinctionem à parte rei actualem est sufficiens ad salvanda prædicata contradictoria. Antecedens constat ex dictis à n. 226. Consequentia probata manet per septem rationes à nobis traditas n. 217. & 218, quarum quælibet est efficacissima.

Impugnatur.

233.

Respondet Gonet. I

Impugnemus nunc Gonet, nã Ill. Godoy impugnatus manet §. 17. à n. 200. & seqq. Respondet itaque Gonet tom. 1. disp. 3. §. 3. quadruplicitèr. Primo: no-

stram rationem probare etiam distinctionem realem inter essentiã, attributa, & relationes, de quo in solutione argumentorum. Secundo: ad prædicta contradictoria sufficere distinctionem virtuales, quod impugnatum manet; tum numer. antecedenti; tum rationibus, quibus Ill. Godoy impugnabimus. Tertio: negando prædicta prædicata esse contradictoria, quia non enuntiantur de eodem secundum eandem rationem spectato, sed sumpto diversa ratione, quia sensus huius propositionis: *intellectus generat, & voluntas spirat*, est hic: eadem entitas simplex à parte rei, provt æquivaleret virtuti creatæ intelligendi, generat, & provt æquivaleret facultati volendi, spirat. Eodem modo explicat has propositiones: *essentia est communicabilis, relatio incommunicabilis*.

Secundo.

Tertio.

Hæc responsio est illa, quam dedit Granadus ex Gregorio num. 184, vnde reijcitur per dicta n. 185, & nunc Clarius: eadem entitas à parte rei ob suam eminentiam generat, & spirat: ergo à parte rei falsæ sunt hæ propositiones: *intellectus generat; non verò voluntas; voluntas spirat, non verò intellectus*: ergo à parte rei Filius est spiratus, & Spiritus Sanctus genitus, contra fidem. Idem formatur argumentum de essentiã, & relatione, ex quo destruitur Trinitas.

234.

Reijcitur I.

Secundo.

Reijcitur deniquè: prædicata prædicta non sunt contradictoria, quia non sunt de eodem secundum eandem rationem: ergo in eodem datur actu diversa ratio: ergo & actualis distinctio rationum, vel formalitatum, quod est nostra conclusio. Confirmatur: generare, & non generare actu, est contradictio, sicut actu communicari, & non communicari: ergo nequeunt verificari de Deo secundum eandem actu rationem; sed actu verificantur de Deo: ergo secundum diversam actu rationem: ergo dantur in Deo diversæ actu rationes: ergo & formalitates, quod est intentum Scoti.

235.

Tertio.

Quarto respondet Gonet negando, contradictoria à parte rei inferre dif-

236.

Respondet 4. Gonet.

tin-

tionem à parte rei, quia fufficit ad illa verificanda diffinctio rationis, cuius ratio est: nam contradictio formalis est ens rationis; sed ad tollendum ens rationis fufficit ens rationis: ergo contradictoria à parte rei non inferunt diffinctionem à parte rei, quia fufficit ad illa verificanda diffinctio rationis. Hæc responsio repulsa manet per septem rationes in n. 217. & 218: assignatas. Ultra quod. Contra primo: & si contradictio formalis sit ens rationis, contradictio obiectiva non est ens rationis; sed loquimur de cōtradictione obiectiva: ergo solutio est nulla. Minor est certa: quia hic non loquimur de contradictione, vt formatur ab intellectu, sed de extremis, quæ fundant cōtradictionem, quæ extrema sunt contradictoria obiectivè, quia obijciuntur intellectui, vt de illis formet contradictionem, quæ formatio est contradictio formalis.

237. Maior verò probatur: contradictio fundamentalis nō est ens rationis apud Gonet in præfenti; alioquin non esset necessaria diffinctio fundamentalis à parte rei, quam ipse concedit; sed contradictio fundamentalis est contradictio obiectiva: ergo & si contradictio formalis sit ens rationis, contradictio obiectiva non est ens rationis. Ex hac ratione sic formo pro nobis efficacissimam rationem: contradictio fundamentalis exigit diffinctionem fundamentalem: ergo contradictio actualis exigit diffinctionem actualem.

238. Contra secundo: ergo contradictio fundata suprà diversum esse reale, & entitativum, non infert diffinctionem realem entitativam, contra omnes. Probatur consequentia: contradictio est ens rationis; sed ad hoc tollendum fufficit diffinctio rationis: ergo contradictio fundata suprà diversum esse reale, & entitativum, non infert diffinctionem realem entitativam. Totus syllogismus est Gonet. Respondeat ipse. Vndè, & est tertia impugnatio: aliud est veritas contradictionis formalis, aliud artificium contradictionis. Hoc est ens ra-

tionis; non verò veritas, quia hæc est conformitas iudicij cum re à parte rei.

§. XXI.

An diffinctio formalis, sit contra Concilia, & Patres?

Diffinctionem formalem esse iuxta Concilia, & Patres constat ex §. antecedenti, sed quia aliqua ex ipsis contra nos obijciunt adversarij, ea solvere oportet, vt ex solutione eorū clareat: diffinctionem formalem non esse contra Patres, nec Concilia, quod est nostra conclusio. Arguitur primo auctoritatibus Patrum asserentium: quidquid est in Deo est ipsum Deum, & Deum essentialitèr esse totum quidquid est. Ita Anselmus pro omnibus in *Monolog. cap. 16.* his verbis: *Quem admodum itaque unum est quidquid essentialitèr de summa substantia dicitur, ita ipsa uno modo una consideratione est quidquid essentialitèr est:* ergo diffinctio formalis est contra Patres. Confirmatur primo ex alijs probantibus perfectiones Divinas esse omnino idem: sufficiat Nisenus oratione 1. in *Cant.* dicens: *Est ille ipse, qui prorsus est sapientia, & iustitia, veritas, & syngillatim omnia:* ergo diffinctio formalis est contra Patres. Confirmatur secundo ex alijs negantibus omnem diffinctionem inter essentiam, & attributa: sufficiat August. 15. de *Trinitate cap. 5. & 6.* dicens: *Non est aliud sapientia, aliud essentia. Nullatenus aliud est in Deo esse, aliud vivere, intelligere, &c:* ergo diffinctio formalis est contra Patres.

Respondeo primo: omnes Patres ponentes in Deo omnimodam idētitatem, & omnem diffinctionem excludentes, debere intelligi de summa idētitate reali, & de reali exclusionē, & quod hoc sit intentum Patrum, constat primo ex Anselm. cit; ibi enim conatur ostendere, Deum non esse compositum ex re, & re, ex actu, & potentia, quia in se habet omnia eodem modo, & eadem consideratione, scilicet, sub

239.

Diffinctio formalis est iuxta Concil. & PP.

Arguitur I.

Confirm. I.

Secundo.

240.

Respondetur ad argumentū.

Intentum PP. constat I.

ratione actus ultimi, ut claret ex his quæ habet infra: *Nihil dicitur, quod de eius essentia verè dicitur in eo, quod qualis, vel quanta, sed in eo quodquid est; quod quidem enim est, vel quale, vel quantum est, & aliud in eo quod quid est; unde non simplex, sed compositum est.* Constat secundo: nam Patres semper ad suam intentionem explicandam adhibent exempla realis distinctionis; sufficiat August. 111. *de Civit. Dei, cap. 10.* dicens: *Deum propter hoc naturam dici simplicem, cui non sit aliquid habere, quod vel possit amittere, vel aliud sit habens, & aliud, quod habet, sicut vas aliquem licorem, aut corpus colorem, aut anima sapientiam.*

Constat tertio: nam Patres in plurimū loquebantur contra hæreticos Trinitatis hostes, quorum alij admitebant unitatem essentie, & consubstantialitatem personarū, sed negabāt eorum Trinitatem, ut Sabellius, alij verò admitebant Trinitatē personarū, sed negabant earū consubstantialitatem, & unitatem in essentia, ut Arrius. Unde, ut Arrianum errorem confutarent, tantopere affirmabant esse vnam omnino substantiam in distinctam, non multiplicem, & similia; ut autem everterent Sabellianum, asserabant, aliquam distinctionem inter essentiam, & personalitatem, & talem, ut à parte rei essentia daret unitatem naturæ; relationes verò personarum Trinitatem; quare contra præfatos hæreticos ita asserunt personarum distinctionē, ut negent similem distinctionem inter essentiam, personalitates, & perfectiones essentielles; cum ergo inter personas sit distinctio realis contra Sabellium, hanc solam distinctionem negant inter ceteras rationes Divinas contra Arrium.

Respondeo secundo: prædictas Patrum auctoritates cum reverentia dimitti posse ex regula illa Scoti in 2. *distinct.* 16. *in fine*, quod licet in rebus, quæ non sunt de fide, quando Sancti PP. dissentiant, possumus absque scrupulo recipere auctoritatem eorum, qui stant pro nostra sententia, & alios cum reverentia dimittere; unde cum de fide

non est, quæ distinctio ponenda sit inter essentiam, attributa, & relationes, & pro nostra opinione stent Anselmus, Athanas. August. & Damasc. *cit. n. 222. & 223.* possumus absque scrupulo recipere auctoritatem eorum. Rationē huius Scoticæ regulæ dedit August. *Epist.* 111. *post medium*, ubi loquens de Ambrosio, Hieronymo, Athanasio, & Nazianzeno, inquit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, & laudatorum hominum, velut scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat salva honorificentia, quæ illis debetur omnibus aliquid eorum scriptis improbare, atque respuere; talis ego sum scriptis aliorum, tales esse volo intellectores meorum.*

Respondeo tertio: prædictas auctoritates militare etiam contra distinctionem virtuales, seu fundamentalem rationis, & intrinsecam aliorum, quia omnem distinctionem etiam virtuales, vel fundamentalem à Deo relegant, ut ex ipsis constat, quare non solum contra nos, sed contra Thomistas etiam debent obijci. Respondeant ipsi, si triplici hac responsione non quiescunt.

Dices contra primam responsionem: Patres *cit.* postulant inter essentiam, attributa, & relationes maiorem identitatem, quā realem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: Anselmus *cit.* vult: attributa, & relationes prædicari de essentia *essentialiter*, & in eo quod quid; sed quæ sic prædicantur, plusquā realiter identificantur: ergo Patres *cit.* postulant inter essentiam, attributa, & relationes maiorem identitatem quam realem. Probatur secundo: idem antecedens: nam si alij Patres non peterent maiorem identitatem, quam realem, excessivè nimis locuti essent, cum omnem distinctionem excludant, ut claret eorum testimonijs: ergo postulant inter essentiam, attributa, & relationes maiorem identitatem, quam realem.

Respondeo negando antecedens: ad primam probationem explico maiorem:

Constat 2

241.
Constat 3

242.
Respondetur 2.

243.
Respondetur 3.

244.
Dices contra 1. responsionem
Prob. antecedens 1.

245.
Respond.

ly *essentialiter* in eo quod quid, vt dicit prædicationem in primo modo dicendi per se nego maiorem; vt distinguitur ab accidentaliter; & quali accidentali concedo maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Nam Anselmus ibi accipit essentiā pro substantia ab accidente distincta, à qua tollit cōpositionem accidentale ex dictis n. 240. Si verò ly *essentialiter* in hoc sensu à Patribus non accipiatur, ab illis sumitur, vt distinguitur contra *notionaliter*, quia perfectiones absolutæ dicuntur essentielles, quia conveniunt tribus personis; relative verò notionales, quia non conveniunt omnibus, per quod manent solutæ autoritates fundatæ in termino *essentialiter*.

Ad 2. probationem respondeatur.

Ad secundam probationem cōcedo, quod Patres excessivè loquantur, quod non obest distinctioni formali; alioquin obesset etiam distinctioni rationis, vel virtuali, nam etiam negant distinctionē rationis, ob quod etiam solvere tenentur Thomistæ. Nec mirum est, locutos esse excessivè, quia sic frequenter locuntur, vt hæreses extinguant, vt constat de August. contra Arrium, & Sabellium loquente, & infra clarebit de Bernardo in refellendo Gilberti errorem.

246.

Ratio autem, cur Patres excessivè loquantur, est regula illa, quam cum D. Bonavent. in 2. dist. 33. q. 1. art. 3. docet Scotus in 2. dist. 33. q. 5. scilicet, sicut in moribus via deveniendi ad medium est aliquantulum procedere ultra mediū versus extremum ex Philosopho 2. *Ethicorum*, cap. ultimo; ita frequenter sancti, vt extinguerent hæreses, excessivè sunt locuti declinantes ad aliud extremum, vt ad medium pervenirent. Vnde cum D. Bonavent. docet Scotus, valde ponderandum esse, contra quos hereticos sancti sunt locuti, vt eius intentio colligatur; August. enim contra Arrium disputans videtur quasi declinare ad Sabellium; & è contra, disputans contra Pelagium videtur quasi declinare ad Arrium, quod est excessivè loqui, vt ad medium perveniatur.

Sic similiter Patres contra nos citati.

Dices secundo: illa distinctio negatur à Patribus in Divinis, quæ admittitur in creatis, sed distinctio formalis admittitur in creatis: ergo distinctio formalis negatur à Patribus in Divinis. Confirmatur primo: Patres negant in Divinis distinctionem indefinite, non determinando hanc vel illam: ergo negant omnem distinctionem; nam negativa indefinita æquivaleret universali, v. g. *accidens non est in Deo*, æquivaleret huic: *nullum accidens est in Deo*. Confirmatur secundo: quia Patres citati omnem distinctionem negant: ergo negant etiam distinctionem formalem. Confirmatur tertio: Patres locuntur de illa distinctione, quæ ab aliquibus ponebatur; sed à nullo ponebatur distinctio realis: ergo non negant distinctionem realem, sed formalem, quæ poni poterat: ergo distinctio formalis negatur à Patribus in Divinis.

Respondeo omnia hæc æquè, imò potius militare contra distinctionem rationis, vel virtuales, vt clarebit ex retorsionibus. Vnde ad replicam distinguo maiorem: omnis illa distinctio, quæ reperitur in creatis nego maiorem; aliqua concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam; quia negant solum distinctionem realem, quæ datur inter virtutes creatas, & actus ipsarum, imò & inter accidentia. Item retorqueo: illa distinctio negatur à Patribus in Divinis, quæ admittitur in creatis; sed secundum Thomistas datur in creatis distinctio virtualis, & secundum factores replicæ, in creatis solum datur distinctio realis, & modalis: ergo distinctio virtualis, realis, & modalis negatur à Patribus in Divinis.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo cōsequens: ergo negant omnem distinctionem, quæ sit simpliciter distinctio concedo consequentiam, quæ non sit simpliciter distinctio nego cōsequentiam; ex quo patet ad proba-

247.
Dices 2.

Confirm.
1.

Secundo.

Tertio.

248.
Respondeatur.

249.
Respondeatur ad 1. confirm.

tio-

tionē imbibitam, quia propositio negativa indefinita solū æquivalet vniuersali iuxta naturam prædicati, quæ negatur de subiecto, vt patet in hac propositione: *Petrus non distinguitur à Paulo*, quæ quia solum negat distinctionem essentialē, solum æquivalet huic vniuersali: *Petrus nulla distinctione essentiali distinguitur à Paulo*; nō verò negat omnem distinctionem absolutē; alioquin numericē non distingueretur; sic similiter in præsentī. Per hoc patet ad secundam confirm. quia solū negant distinctionē simpliciter, quæ est distinctio realis, & vtrāque retorqueo, vt in n. anteced.

Ad secundam.

250.

Ad 3. respond. I.

Ad tertiam respondeo primò negādo minorem: quia ab aliquibus ponebatur distinctio realis in Deo. Respondeo secundo distinguendo maiore: Patres locuntur de illa distinctione, quæ ab aliquibus ponebatur opposita sumæ Dei perfectioni concedo maiorem; nullo modo opposita nego maiore; quia Patres solum negare debent distinctionē Deo repugnantem, quæ est distinctio realis inter essentiā, attributa, & relationes. Deindè retorqueo primò: Patres locuntur de illa distinctione, quæ ab aliquibus ponebatur: ergo negant distinctionē virtualē, quia hæc ponebatur in Deo. Secundo: Patres locuntur de illa distinctione, quæ ab aliquibus ponebatur: ergo nō negant distinctionem formalem. Probatur consequentia: tēpore illorum Patrum adhuc non erat Scotus; sed Scotus iuxta aduersarios fuit, qui prius asseruit distinctionem formalem; & iuxta veritatem fuit primus, qui illam in Deo possuit: ergo Patres non negant distinctionem formalem.

Retorquetur I.

Secundo.

251.

Dices 3. cū Ill. Godoy.

Dices tertio cum Ill. Godoy in præsentī n. 11: Patres sapissimè prædicant sapientiā, & alia attributa in abstracto de essentia, & Deo; sed hoc non esset verū, si formaliter distingueretur: ergo distinctio formalis negatur à Patribus. Maior est D. August. ab ipso cit. dicētis: *Trinitas unus est Deus, solus, bonus, magnus, eternus, omnipotēs; ipse sibi unitas, Deitas, magnitudo, bonitas, omnipotentia, &c.* Minor

probatur: quia iuxta Scotū abstracta nō possunt prædicari de se invicē, si formaliter distinguantur, vt patet in his: *Animalitas est rationalitas, risibilitas est humanitas*, quæ falsæ sunt: ergo Patres non prædicarent sapientiā, & alia attributa in abstracto de Deo, si formaliter distingueretur. Item: & est probatio Ill. Godoy: quæ formaliter distinguuntur, vnū absolutē negatur de alio; sed Patres absolutē affirmant de Deo attributa: ergo non prædicarent Patres sapientiam, & alia attributa in abstracto de Deo, si formaliter distinguerentur.

Respondeo: Patres, & August. prædicare attributa in abstracto de Deo in sēsu reali, non verò formali; id est, significant nō esse ibi distinctionē realem, & quod hoc modo loquātur, probauimus n. 240. etiam ex ipso August. & vltra ibi dicta claret: nam alioquin sibi August. & Patres contradicerent; quia oppositū habent locis pro nobis citatis. Item: responderi potest ex n. 242. Hoc pro cōperto habito. Concedo maiorem argumenti, & nego minore, ad cuius probationem ex Scoto distinguo antecedens: abstracta nō possunt prædicari de se invicem formaliter concedo antecedens; identicē, seu realiter subdistinguo: abstracta finita concedo antecedens; infinita nego antecedens, & consequentiā.

252.
Respondetur.

Ratio huius est: quia abstracta finita solum habent vnā rationem propter quā identicē possunt prædicari de se invicē (supposita eorum distinctione formali) scilicet, convenientiam ipsarum in tertio, in quo vniuntur; vnde quando abstrahuntur à tertio, non possunt prædicari de se invicem. Cæterum abstracta infinita præter convenientiam in tertio, habent aliam rationem identitatis, scilicet, infinitatem; vnde quantum vis abstrahantur à tertio, semper possunt de se invicem identicē prædicari, nisi etiam abstrahantur ab infinitate.

Instabis contra hanc solutionem: quodlibet attributum infinitum est in determinato genere: ergo non infert identitatem illius cum alio attributo.

253.
Instabis contra solutionem.

Respondeo distinguendo consequens: ergo non infert identitatem formalem concedo consequentiam; realem nego consequentiam, quia de ratione infiniti est identificare secum realiter omnem perfectionem compossibilem.

254. *Respondetur ad probationem Ill. Godoy*
Retorquetur contra Ill. Godoy.
 Ad probationem ex Ill. Godoy distinguo maiorem: quæ formaliter distinguitur, vnum absolute negatur de alio in sensu formali concedo maiorem; identico nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Imò retorqueo contra Ill. Godoy: August. cit. eandem identitatem ponit inter Deum, & attributa, ac inter Deum, & Deitatem: ergo excludit etiam distinctionem virtualem, contra ipsum. Probatur consequentia: inter Deum, & Deitatem solum datur distinctio rationis ratiocinantis, quæ est distinctio reperta inter abstractum, & concretum ex n. 161: ergo excludit etiam distinctionem virtualem.

255. *Dices 4.*
Respondetur 1.
 Dices quarto: secundum D. August. 7. de Trinit. cap. 2. *Deus Pater, non quo Pater est, est Deus; sed quo magnus est Deus:* ergo ex August. minor distinctio datur inter essentiam, & attributa, ac inter essentiam, & relationes; sed inter hæc datur distinctio formalis; hoc enim sonant prima verba August. ergo non datur distinctio formalis inter essentiam, & attributa ob secunda verba August. Respondeo primo ex Scoto in 1. distinct. 8. q. 4. §. contra istam: sensum August. esse: *Deus Pater, non quo Pater, est Deus*, quia non est eiusdem rationis illud, quo est Pater, & quo est Deus, quia vnum est essentialia, & aliud notionale; & è contra: *quo magnus est Deus*, quia ambo sunt essentialia. Unde licet sit maior ratio identitatis inter absoluta secum, quam inter relativa cum absolutis comparata ob rationem communem, in qua communicant, non ob hoc tollitur ab eis distinctio formalis.

256. *Responsio in forma.*
 Ex hac explicatione distinguo primum consequens: ergo datur minor distinctio intra idem genus distinctionis formalis concedo consequentiam, extra hoc genus nego consequentiam. Constat solutio ex explicatione data, & in dis-

tinctione formali, quæ datur inter essentiam, & modos intrinsecos comparativè ad distinctionem inter essentiam, attributa, & relationes. Et denique claret in distinctione virtuali, de qua dicunt adversarij, quod vna est maior alia, licet utraque sit virtualis. Sic Averſa q. 28. sect. 5. Deinde: dato primo consequenti distinguo sumptam: inter essentiam, & relationes datur distinctio formalis, & essentialis, idest diversitas notionalis concedo minorem; formalis, & non essentialis nego minorem, & distinguo consequens: ergo inter essentiam, & attributa non datur distinctio formalis essentialis, seu diversitas notionalis concedo consequentiam; non datur distinctio formalis non essentialis nego consequentiam; nam August. in primis verbis ponit diversitatem notionalem, quam negat in secundis.

Respondeo secundo: sensum August. esse: quod non eodem modo se habet Deus ad Paternitatem, quo se habet ad magnitudinem; quia & si utrobique ad sit distinctio formalis; ita se habet Deus ad magnitudinem, ut de quocumque prædicetur Deus, de eodem prædicetur magnitudo; non sic de Paternitate; quia Filius est Deus, & non est Pater. Sic Pontius in Methaphis. disp. 71. n. 74. Respondeo tertio: August. potius esse pro nobis, nam concedit distinctionem formalem inter Deum, & Paternitatem, quod omnes contrarij adversantur; unde pro nobis efformari potest contra ipsos argumentum ex August. ut illud solvant, qui contra nos obijciunt.

Arguitur secundo ex Concilij assentibus in Divinis solam distinctionem rationis; ut patet ex Florentino sess. 18, ubi Ioannes Episc. ex Ecclesia Latina sic ait: *Divina substantia, & persona re quidem sunt idem, secundum autem modum intellectus nostre differre videntur.* Et sess. 19. ubi Andreas in concordiam reducens, quæ Ioannes, & Marcus disputantes dicebant, hæc ait: *Haud quamquam putare debetis, quod re differant, quandoquidem sola ratione, aut in-*

257. *Respondetur 2.*

Respondetur 3.

258. *Arguitur 1. ex Ill. Godoy.*

telligentia differre creduntur. Idē habetur *sess. 25.* Quod etiam docuere Augustinus, Bernardus, Anselmus, Cyrilus, Damascenus, & alij passim ab Authoribus cit. Sic arguit Ill. Godoy in *presenti num. 13. & tom. 3. cit. num. 25.*

259.
Respondetur 1.

Respondeo primo prædicta verba nō esse Concilij, sed Ioannis Theologi, qui agebat partes Latinorū contra Græcos, vel Andree in concordia revocantis; cū ergo non omnia, quæ in Concilij disputantur, diffiniuntur parū interest, quod Ioannes ille, & ille Andræas negarent distinctionē formalem. Dices: Conciliū approbavit doctrinam Ioannis Theologi. Respondeo: approbasse quantum ad illud, quod fuit definitū, scilicet, quod essentia, & personalitates realiter non distinguerentur; non verò utrum distinguantur formaliter, vel distinctione rationis sine fundamento, vel cum illo, ex quo fiat retorsio contra adversarios.

260.
Respondetur 2.

Respondeo secundo: Concilia, & Patres solū velle distinctionem realem excludere inter essentiam, relationes, & attributa, ut perfectam essentiae unitatem, & personarum consubstantialitatem contra Hæreticos tuerentur, quod colligitur ex ipso Concilio *sess. 25.* vbi dicitur: *Ne ipsam eandem substantiam re, & non sola ratione à personis differre credere videamur*, per quæ significatur, in tantum dixisse sola ratione differre, ne videretur credere, quod re, id est realiter, differrent.

261.
Dices.
Respondetur 1.

Dices: in prædicto Concilio asseritur sola distinctio rationis: ergo excluditur distinctio formalis. Respondeo primo: Concilium tantum determinasse nō esse ibi distinctionem realem; & opinativè loqui, dum ait: solam esse distinctionem rationis, ut advertit Rada *part. 1. contrav. 4.* & ex ipso deducitur Concilio, ut claret ex verbis relatis *sess. 18: Secundum autem modum intellectiois nostræ differre videntur*, vbi illud verbum videntur insinuat Concilium quoad hanc partem opinativè loqui.

262.
Respondetur 2.

Respondeo secundo: Conciliū loqui de distinctione rationis comparativè ad

distinctionem realem, quam non esse, diffinire intendebat; cum ergo distinctio formalis vocari possit rationis comparativè ad realem *ex n. 221*, sub distinctione rationis à Concilio posita, formalis etiā includitur. Respondeo tertio: Concilium sub distinctione rationis includere omnem illam distinctionem, quæ stat cum summa identitate reali, & consequenter distinctionē formalem. Ex his explico antecedens: asseritur sola distinctio rationis comparativè ad distinctionē realem, vel sola distinctio rationis, quæ non sit realis concedo antecedens; sola distinctio rationis absolutè, seu illa, quæ fit per intellectum nego antecedens, & consequentiā. Et hoc concedere tenentur adversarij asserentes: ante Scotum nullam esse mentionem de distinctione formali.

Respondetur 3.

Dices primo cū Ill. Godoy *tom. 3. cit. n. 26:* ex verbis Concilij relatis *sess. 19.* constat: pro eodem accipi distingui sola ratione, ac distingui sola intelligentia; sed sola intelligentia distingui, prædictas interpretaciones nō substat: ergo nec ly *sola ratione* substatinebit. Respondeo primo negando minorem; quia distingui sola intelligentia eodem modo explicatur, ac sola ratione distingui. Respondeo secundo: quod Conciliū *sess. 19.* vbi adducit ly *intelligentia*, non loquitur de distinctione relationis ab essentia, sed de distinctione essentiæ, ut in Patre, ab ipsa, ut in Filio, ut patet ex verbis Concilij, quæ sunt hæc: *simpliciter professore Divinā substantiam, scilicet, Patris, Filijque substantiam haud quamquam putare debetis, quod re differant, quandoquidē sola ratione, aut intelligentia differre creduntur*, quod est verum, & non negamus, quia tantum ponimus distinctionem formalem inter essentiam, attributa, & relationes. Ex quo.

263.
Dices 1.
cū Ill. Godoy.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

Retorqueo contra Ill. Godoy: distinctio rationis, vel intelligentiæ à Concilio posita, & ab Ill. Godoy contra nos adducta, est distinctio rationis ratiocinatis: ergo inter essentiā, & relationes solū dabitur hæc distinctio. Consequētia est

264.
Retorque-
tur contra
Ill. Godoy.

evidens. Antecedens patet: quia distinctio à Concilio posita est distinctio essentialis, ut in Patre, ab ipsa essentia, ut in Filio; sed hæc est distinctio rationis ratiocinantis: ergo distinctio rationis, vel intelligentiæ à Concilio posita, & ab Ill. Godoy contra nos adducta, est distinctio rationis ratiocinantis.

265.
Dices 2.
ex eodem.

Dices secundo ex eodem cit. D. Thomas eisdem terminis explicuit indistinctionem realem, & possuit distinctionem rationis in Deo, ac Conciliū Florentinū: ergo qui in hoc opponitur D. Thome, opponitur Concilio. Respondeo distinguendo antecedens: eisdem terminis falso sensu intellectis concedo antecedens; vero sensu intellectis nego antecedens, & consequentiam. Vnde opposito stat in intelligendo verba Concilij. Thomistæ dicunt: Concilium excludere distinctionem formalem, & nos dicimus excludere solum distinctionem realem.

266.

Et quod hic sit verior sensus Concilij constat ex dictis n. 260. 261. & 262, ultra quod claret etiam: nam intentum Concilij solum erat tollere distinctionem reale essentialis à personis, & unitatem essentialis in tribus stabilire; sed cū unitate essentialis in tribus, & absque distinctione reali essentialis à personis, stat formalis distinctio, imò & magis consona Patribus ex n. 222. & 223, conformior Concilio Lateran. Tolet. & Florent. ex n. 224, & denique ratione fortior ex §. antecedenti: ergo intentum Concilij solum erat excludere distinctionem realem, & non formalem. Deinde: nemo ex illis, contra quos fuit congregatum Concilium, ponebat in Divinis distinctionem formalem: ergo Concilium solum excludit distinctionem realem, & non formalem.

267.
Respondetur 2. ad argumentum.

Denique respondeo secundo ad argumentum retorquendo ipsum, & replicas Ill. Godoy: Concilium verbis relatis tollit distinctionem fundamentalem, vel virtualem à parte rei; alioquin non sola ratione, vel sola intelligentia differrent: ergo Concilium est contra ip-

fos etiam: ergo explicare tenentur Concilium: ergo sicut Ill. Godoy explicat de distinctione virtuali à parte rei, & nos de formali explicare possumus.

Arguitur tertio ex Ill. Godoy cit. n. 75: quæ sunt omninò idem, non distinguuntur formaliter; sed relationes, & essentia sunt omninò idem: ergo non distinguuntur formaliter. Minorem probat ex Concilio Lateran. sub Innocentio III. quod refertur in cap. damnamus de summa Trinit. his verbis: *Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus; non tamen aliud, sed id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus omninò idem.* Idem habet Augustinus 7. de Trinit. cap. 6. dicens: non aliud est Deū esse; aliud personam esse, sed omninò idem: ergo relationes, & essentia sunt omninò idem.

268.

Arguitur ex Ill. Godoy.

Respondeo primo valde mirum esse Ill. Godoy verba Concilij, & August. contra nos sumere; nam quis non videt, Concil. & August. loqui de identitate personali in Deitate, substantia, & natura; non tamen de identitate Deitatis cum personalitatibus? Fatemur ergo, quod esse Deitatis non est aliud in personis, sed ipsissimum idem omninò, quod est in vna est in altera; cū hoc tamen stat, quod hoc ipsissimū idem omninò à proprietate personali formaliter distinguatur. Omitto, quod in autoritate August. omisit Ill. Godoy hæc prima verba, *nam in personis eadem ratio est.* Ex quo solum colligitur, quod idem omninò esse Dei, quod est in vna, sit in omnibus. Vnde claret constat, Concilium, & August. loqui de aicitate in natura, ut claret ex ipsis verbis, & etiam ex eo, quod iuxta Concilia, & Patres, esse aliud ab alio significat diversitatem in essentia; quare nihil contra nos, nec verba Concilij, & August. sunt probatio minoris, quod advertere debebat Ill. Godoy, ut illis nostram distinctionem impugnaret. Respondeo secundo retorquendo argumentum: quæ sunt omninò idem, non distinguuntur virtualiter; quia omnimoda identitas excludit

269.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

etiam,

etiam distinctionem virtualem; alioquin quæ virtualiter identificantur, non essent magis idem, quam quæ virtualiter distinguuntur; sed relationes, & essentia sunt omnino idem ex Concil. & August: ergo relationes, & essentia non distinguuntur virtualiter. Solvat Ill. Godoy, & erit nostra solutio.

270. Arguitur quarto: secundum Patres, & Theologos non datur distinctio in Divinis, nisi ubi obviat relationis oppositio: ergo inter essentiam, & attributa non datur distinctio formalis. Respondetur primo: hoc argumentum equè probare contra quamlibet distinctionem. Ex quo fiat contra omnes adversarios retorsio iuxta distinctionem ab ipsis concessam. Respondetur secundo: Patres loqui de distinctione reali, quia hæc est distinctio ex oppositione relativa, ut omnes unanimiter concedunt. Ex quo nihil contra nos.

§. XXII.

An distinctio formalis sit distinctio posita à Gilberto?

271. Vazquez 1. part. disp. 120. cap. 1. n. 6, & alij Recentiores cum ipso pro viribus tenent: Gilbertum non posuisse distinctionem realem inter essentiam, & personalitates, sicut inter rem, & rem; sed distinctionem ex natura rei, & non sola consideratione; unde cap. 4. num. 18. concludit: definitionem factam in Concilio Rhemenfi contra Gilbertum, etiam contra Scotum valere, ob quod in disputationem adduco: an distinctio formalis Scotica sit distinctio posita à Gilberto? Ex cuius decisione constabit: an distinctio formalis sit in præfato Concilio damnata.

272. Conclusio: *Distinctio formalis Scotica non est distinctio posita à Gilberto.* Probatur conclusio: distinctio formalis Scotica non est distinctio realis, qualis datur inter rem, & rem; sed distinctio posita à Gilberto est distinctio realis, qualis datur inter rem, & rem: ergo

distinctio formalis Scotica non est distinctio posita à Gilberto. Maior patet ex §. 8. 9. 10. 19. 20. & 21. Minor verò est D. Thomæ, Alensis, D. Bonavent. omnium antiquorum, & ferè omnium Recentiorum, quod sufficiens erat pro illius veritate. Cæterum ut veritas illius pate fiat.

Probatur minor contra Vazquez, & primo ex disputatione D. Bernardi contra Gilbertum habita: nam in confessione fidei contra Gilbertum edita, ut à D. Bernardo, & Gallicanis Episcopis habetur: *Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum non esse res alias à Deo*: ergo sensit Gilbertus esse res alias à Deo: ergo realiter distinctas, tamquam res à re. Confirmatur primo: quia D. Bernardus lib. 5. de consideratione, cap. 7. insinuat: Gilbertum posuisse quaternitatem: ergo & realem distinctionem essentiae à personis. Ex hoc claret, quam absque proposito Ill. Godoy in præfati n. 11. adducat D. Bernardum ad nostram distinctionem formalem impugnandam. Confirmatur secundo: quia serm. 80. in Cantic. disputans contra Gilbertum ait: naturam non esse in persona Divina tamquam formam in subiecto, à quo distinguatur, sicut distinguatur albedo à nive, nigredo à coruo, &c. quæ realiter distinguuntur: ergo signum evidens est, quod Gilbertus posuit realem distinctionem inter essentiam, & personalitates; alioquin nihil contra Gilbertum argueret D. Bernardus.

Probatur secundo eadem minor ex definitione eiusdem Concilij Rhemenfis relata ab ipso Vazquez disp. cit. cap. 2. credimus, & confitemur solum Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum æternum esse, neque aliquas omnino res, sive relationes, sive proprietates, sive singularitates, sive unitates dicantur, vel alia huiusmodi ad esse Deo, quæ sint ab æterno, & non sint Deus: ergo negat Concilium distinctionem realem inter essentiam, & relationes; sed damnat Concilium opinionem Gilberti: ergo distinctio po-

273. Probatur I. minor contra Vazquez.

274. Probatur 2.

Probatur

3.

sita à Gilberto est distinctio realis, qualis datur inter rem, & rem. Probatur prima consequentia: quia Concilium omnino negat esse alias res à Deo, quæ non sint Deus: ergo negat distinctionem realem inter essentiam, & relationes. Probatur tertio eadem minor ex fundamento Gilberti, sic enim se habet: quæ in diversis prædicamentis collocantur, realiter distinguuntur; sed relationes Divinæ, Divina quæ essentia in diversis prædicamentis collocantur: ergo realiter distinguuntur. Loquitur ergo Gilbertus de distinctione reali.

275.
Arguitur
1. ex Basquio.

Arguitur primo ex Basquio: Gilbertus non possuit distinctionem realem inter essentiam, & relationes: ergo distinctio formalis Scotica est distinctio posita à Gilberto. Probatur antecedens: solum dicebat: *inter naturam, & personam non Mathematica abstractione, sed Theologica consideratione rationem dividere*; sed per Mathematicam abstractionem intellexit distinctionem rationis, qua sola utitur Mathematicus abstrahens à materia, & per Theologicam considerationem, non aliud, quam considerationem veræ Theologiæ, quæ non fictas, sed veras ex natura rei distinctiones attendit: ergo Gilbertus non possuit distinctionem realem inter essentiam, & relationes.

276.
Respondetur.

Respondeo negando antecedens, & ad probationem nego minorem quoad secundam partem; quia per considerationem Theologicam intellexit rationem considerantem distinctionem realem, quod sufficienter manet probatum ex D. Bernardo, ex definitione Concilij, & ex fundamento Gilberti. Sed ultra hoc claret primo: quia Gilbertus negabat simpliciter hanc propositionem: *Deus est sua sapientia*, ut infra constabit: ergo per considerationem Theologicam intellexit rationem considerantem distinctionem realem.

Claret secundo: quia Gilbertus per considerationem Theologicam intellexit abstractionem divisivam, ut constat ex verbo *dividere*; sed abstractio divisi-

va, quæ dicitur Physica, & negativa fundatur in distinctione simpliciter reali plurium rerum, nam per ipsam unum negatur simpliciter esse alterum, & ob hoc dicitur negativa: ergo per considerationem Theologicam intellexit rationem considerantem distinctionem realem. Claret tertio: nam iuxta adversarios ante Scotum nullus asseruit distinctionem aliquam, quæ non esset rationis, vel realis simpliciter: ergo cum Gilbertus ante Scotum possuisset distinctionem inter essentiam, & relationes, & negaverit eam esse rationis, debet intelligi ipsum possuisse distinctionem realem simpliciter: ergo per Theologicam considerationem intellexit rationem considerantem distinctionem realem.

Dices primo: Gilbertus non potuit imaginare, quod esset separabilitas inter essentiam, & relationes: ergo nec quod esset distinctio realis. Respondeo primo negando antecedens; quia imaginavit abstractionem divisivam, quæ multoties datur inter extrema separabilia. Item: imaginavit, naturam Divinam esse in persona, ut forma subiecto, quæ pluries separantur. Respondeo secundo: dato antecedenti negando consequentiam; quia & si extrema abstractionis divisivæ, & forma à subiecto separabilia non sint aliquando; semper tamen requirunt distinctionem realem, ut tenent etiam Thomistæ de passionibus respectu subiecti; ex quo. Respondeo tertio negando suppositum consequentis; supponit enim quod separabilitas sit adæquatum signum distinctionis realis, contra dicta n. 45.

Dices secundo: Concilium admisit essentiam distinguere à personalitatibus abstractione Mathematica: ergo sensit Concilium sola ratione distinguere. Respondeo negando consequentiam: nam abstractio Mathematica est abstractio præcisiua, quæ indifferens est, ut fundetur in distinctione formali, vel virtuali; unde illam admittendo Concilium non excludit distinctionem formalem.

277.
Dices 1.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

Respondetur 3.

278.
Dices 2.

Respond.

279.
Arguitur
2. ex Bas-
quio.

Responde-
tur.

Arguitur secundo ex eodem: Secun-
dum Scotum hæc propositio non est
vera: *Deitas est sapientia*; sed hoc affir-
mat Gilbertus: ergo distinctio formalis
est distinctio posita à Gilberto. Respon-
deo negando minorem: quia Gilbertus
prædictam propositionem negabat, nō
solum in sensu formali, sed etiam in sen-
su reali, & identico, quia putabat diver-
sas res importare, ob quod eius opinio
fuit damnata: at Scotus tantum in sensu
formali, & præcisiivo illam negat, &
damnat negantes illam in sensu reali, &
identico, vt videri est in 1. distinct. 2.
quæst. 1. & distinct. 8. quæst. 4. & quodli-
beto 1. & 5, cuius rationem dedimus n.
251, & est Scoti in 1. distinct. 8. quæst. 4.
ad primum principale.

280.
Dices.

Dices: hæc propositio: *Deitas est sa-
pientia*, est falsa apud Scotum etiam in
sensu identico: ergo ruit solutio. Proba-
tur antecedens: secundum Scotum in
1. distinct. 5. quæst. 1. sub A: *Abstractum
ultima abstractione abstractum præscindit
ab omni eo, quod est quomodocumque extra
rationem formalem eius*; sed Deitas est sic
abstractum: ergo præscindit ab omni
eo, quod est quomodocumque extra
rationem formalem eius. Tunc sic; sed
infinitas est extra rationem formalem
Deitatis: ergo Deitas præscindit ab in-
finitate; atqui sub tali abstractione non
remanet infinitas, quæ est ratio identi-
tatis: ergo hæc propositio: *Deitas est sa-
pientia*, est falsa apud Scotum etiam in
sensu identico.

281.
Responde-
tur.

Respondeo negando antecedens: ad
probationem concedo primum syllo-
gismum, & distinguo primam suscep-
tam: sed infinitas modalis est extra ra-
tionem formalem Deitatis cōcedo mi-
norem; infinitas substantialis, vel radi-
calis nego minorem; & distinguo simi-
liter consequens cum secunda suscep-
ta, & nego consequentiam. Claret so-
lutio ex dictis disp. 4. à num. 54, vbi di-
ximus: constitutum formale, & Me-
thaphysicum Deitatis esse infinitatem
substantialem, vel radicalem. Instabis:
ergo abstractum sapientiæ in ultima ab-

stractione neque identicè potest præ-
dicari de bonitate. Concedo conse-
quentiam; quia sic abstrahitur à sapien-
tia infinitas, quæ est ratio identificandi;
sed nihil contra nos, quia neque hoc
asseruit Gilbertus, neque hoc est in
Concilio damnatum.

Arguitur tertio ex eodem: si sapien-
tia, formaliter loquendo, non esset Deus,
vel esset aliquid, vel nihil? Non secun-
dum: ergo aliquid: ergo vel quid supe-
rius Deo, quod implicat; vel quid infe-
rius, & consequenter creatura; vel quid
æquale Deo, & sic erit ipse Deus, quod
negatur. Tunc sic; sed hæc est ratio,
qua D. Bernard. *serm. 8. cit. vrgebat cō-
tra Gilbertum*: ergo cum eadem ratio
vrgeat contra Scotum, distinctio Sco-
ti est distinctio posita à Gilberto.

Respondeo primo: rationem D. Ber-
nardi optimè vrgeri cōtra Gilbertum,
qui cum posuisset distinctionem reale,
concludit argumentum, quod sapien-
tia, vt sic distincta, esset quid maius,
minus, vel æquale; cæterum nihil cōtra
Scotum vrget, quia cum dicat esse rea-
liter idem, licet formaliter distincta, nō
sequitur, quod sit maius, minus, vel
æquale, quia istæ particulæ denotant
distinctionem realem. Respondeo se-
cundo: rationem D. Bernardi in prima
propositione non habere *formaliter lo-
quendo*; sed hoc impositum est à Vaz-
quio, quo adhuc dato. Respondeo ter-
tio: concedo esse aliquid, & nego con-
sequentiam illatam, scilicet, esse supe-
rius, inferius, vel æquale ob rationem
datam in prima responsione. Nego etiā
susceptam, quia vt diximus, D. Ber-
nardus non habet ly *formaliter loquen-
do*, & nego suppositum consequentis.

Dices primo: ergo hæc propositio
est vera: *sapientia non est formaliter Deus*;
ergo in aliquo sensu Catholico est vera;
sed hoc est falsum: ergo si sapientia, for-
maliter loquendo, non esset Deus, vel
esset aliquid, vel nihil. Probatur minor
ex Ill. Godoy in *præsenti n. 12.* referen-
do Vazquez: in nullo sensu Catholico
potest negari: quod sapientia sit Deus:

282.

Arguitur
3. ex eo-
dem.

283.

Respond.
1.

Respond.
2.

Responde-
tur 3.

284.

Dices 1.
cum Ill.
Godoy.

ergo in nullo sensu Catholico est vera hæc propositio : *sapientia non est formaliter Deus.*

285.
Respondetur.

Respondeo concedendo primam consequentiam, & distinguo secundum consequens : in aliquo sensu Catholico negativo, idest, qui non sit contra fidem concedo consequentiam ; positivo, id est, ab Ecclesia definito nego consequentiam ; distinguo similiter sumptam, & nego consequentiam. Ad probationem ex Ill. Godoy cum Vazquez distinguo antecedens : in nullo sensu Catholico positivo, idest ab Ecclesia definito concedo antecedens ; negativo nego antecedens, & consequentiam. Ex quo claret distantia opinionis Scoti à sententia Gilberti : nam hæc propositio : *sapientia non est Deus*, ut asseritur à Gilberto, est damnata, & ut ab Scoto defenditur, ab omni nota immunis. Deinde retorqueo contra Ill. Godoy : in nullo sensu Catholico potest negari, quod Divinitas sit sapientia : ergo nec in sensu virtuali, vel fundamentali. Solvat ipse.

286.
Dices 2.

Dices secundo, & est replica contra hanc solutionem : in nullo sensu potest negari, quod sapientia sit Deus : ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo : fides docet : quod quidquid est in Deo, est ipse Deus, alioquin cum Arrio sentiremus : aliquid Dei esse creaturam : ergo in nullo sensu potest negari, quod sapientia sit Deus. Secundo : quia in quocumque sensu negetur, datur occasio inferendi esse creaturam ; nam omne ens, vel est Deus, vel creatura : ergo in nullo sensu potest negari, quod sapientia sit Deus. Tertio : quia ex tali negatione hostibus fidei nostræ scandalum atullimus : ergo in nullo sensu potest negari, quod sapientia sit Deus.

287.
Respond. 1.

Respondeo primo negando antecedens, ad primam probationem distinguo antecedens : quidquid est in Deo, est ipse Deus realiter, vel identicè concedo antecedens ; formaliter nego antecedens ; nec per hoc cum Arrio sentimus, nam hic asserbat : sapientiam

genitam esse creatam, & non esse Deum nec realiter, nec formaliter. Ad secundam nego antecedens : quia hoc ipso, quod aliquid sit identicè Deus, nequit inferre esse creaturam, quia creatum, & increatum nequeunt realiter identificari. Ad probationem imbibitam distinguo : realiter concedo ; formaliter nego. Ad tertiam nego antecedens : quia à contrariis non probatur.

Respondeo secundo distinguendo antecedens : in nullo sensu absolute potest negari, quod sapientia sit Deus concedo antecedens ; secundum quid nego antecedens, & distinguo similiter triplicem probationem. Unde ex eo, quod sapientia non sit formaliter Deus, non licet inferre absolute, quod non sit Deus, quia in tali illatione committitur fallacia de secundum quid ad simpliciter, sicut in his : *Petrus non est homo albus : ergo non est homo : Petrus non est distinctus specie à Paulo : ergo non est distinctus.*

Arguitur quarto ex eodem : eadem ratione utitur Scotus ad probandam distinctionem formalem, qua utebatur Gilbertus pro sua assertionem, scilicet, essentia communicatur, Paternitas non communicatur : ergo distinctio formalis est distinctio posita à Gilberto. Respondeo distinguendo antecedens : Scotus utitur eadem ratione, & eandem cum Gilberto infert conclusionem nego antecedens ; & infert conclusionem distinctam à Gilberto concedo antecedens, & nego consequentiam ; nam Scotus infert distinctionem formalem ; Gilbertus verò distinctionem realem. Deinde retorqueo : omnes utuntur illa ratione ad inferendam distinctionem in Divinis : ergo omnes ponunt distinctionem Gilberti. Solvant contrarij.

Arguitur quinto ex Ill. Godoy tom. 3. cit. n. 31, quem transcribit Gonet : ratio Scoti probat distinctionem reale positam à Gilberto : ergo distinctio formalis est distinctio posita à Gilberto. Probatur antecedens : ratio Scoti est :

quia

288.

Respondetur 2.

289.

Arguitur 4. ex eodem.

Respond.

290.

Arguitur 5. ex Ill. Godoy.

quia essentia communicatur Filio, & Paternitas non communicatur; sed hæc ratio probat distinctionem realem: ergo ratio Scoti probat distinctionem realem positam à Gilberto. Probatur minor: essentia communicatur realiter Filio, & Paternitas non communicatur realiter Filio: ergo hæc ratio probat distinctionem realem. Antecedens patet: alioquin Pater non distingueretur realiter à Filio. Consequentia probatur: contradictio realis arguit distinctionem realem; sed realiter communicari, & realiter non communicari est contradictio realis: ergo ratio Scoti probat distinctionem realem. Confirmatur per alia exempla: contradictio realis arguit distinctionem realem; sed hæc sunt contradictoria realia: *essentia non produci-tur realiter; filiatio realiter produci-tur; es-sentia non generat; Paternitas generat; es-sentia est in uno supposito, in quo non est filiatio, nec spiratio, sive activa, sive passi-va*: ergo ratio Scoti probat distinctionem realem. Maior est à nobis concessa n. 217. Minor videtur certa. Consequentia legitima.

291.

Retorque-
tur contra
Ill. Godoy.

Hoc argumentum esse difficile, nullo dubium; sed magis difficile esset, si adversarij non essent ad solutionem adstricti. Retorqueo nunc contra Ill. Godoy, ex quo contra omnes efformari potest retorsio. Ratio, qua probat Ill. Godoy distinctionem virtuales, probat distinctionem realem: ergo distinctio Ill. Godoy est distinctio posita à Gilberto. Probatur antecedens: ratio Ill. Godoy est: quia essentia communicatur Filio; non verò Paternitas; sed essentia realiter communicatur Filio: ergo ratio, qua probat Ill. Godoy distinctionem virtuales, probat distinctionem realem. Videat nunc Ill. Godoy se teneri respondere argumento, quod ipse ex ratione Scoti contra Scotum facit. Idem videant omnes, & aspicient, quod se ipsos interimere non notarunt, dum in Scotum iacula dirigunt. Solvant quæso argumentum, & nobis solutionem adhibent: sed quo-

modo solvent, si difficultatem fugiunt?

Dices cæterum pro omnibus: sufficere ad salvanda prædicta contradictoria realia distinctionem virtuales, vel aliam à contrarijs positam. Contra primo: nam contra hoc stat nostra, & Scoti ratio vrgentissima n. 226. Contra secundo: nam si ad salvanda contradictoria realia sufficit distinctio minor distinctione formali, potiori iure possumus dicere: salvari distinctione formali, quæ ex nullo capite repugnat. Solvamus iam argumentum; sed ante solutionem.

Noto: quod contradictoria alia sunt, quæ respiciunt esse, vel non esse rei simpliciter, & absolutè, & hæc sunt contradictoria realia, ideò que appellantur contradictoria simpliciter prima. Huius generis sunt contradictoria realia, quæ omnia ad esse, & non esse reducuntur. Alia sunt, quæ respiciunt sic, vel sic esse, & non esse, & hæc sunt contradictoria formalia, ideòque vocantur contradictoria secunda. Ad prima contradictoria salvanda requiritur distinctio realis, ad secunda verò distinctio formalis ex n. 217.

Hæc doctrina claret in his contradictorijs de communicari, & non communicari: nam in creatis naturam communicabilem esse, & singularitatem non esse communicabilem, est contradictio formalis, quia non respicit esse, vel non esse simpliciter, sed sic, vel sic esse, seu tale esse, scilicet, esse communicabile, vel non esse communicabile, ideò cum sola distinctione formali inter naturam, & singularitatem salvatur contradictio prædicta. Claret etiam de produci, & non produci, generare, & non generare: nam licet accipiendo hos terminos pro habere esse, & non habere esse, sint contradictoria realia; tamen accipiendo illos pro habere esse per productionem, vel generationem, & pro habere esse sine productione, vel generatione, sunt contradictoria formalia, quia non affirmant, vel negant

292.

Dices.

Contra 1.

Contra 2.

293.

Noto pro
solutione
argumēti.

Exemplū

1.

Exemplū

2.

ess:

esse simpliciter, & absolute sumptum, sed sic, vel sic esse, seu talem modum habendi esse, scilicet, habere esse per productionem, & habere esse sine productione, sicut contingit in Divinis de essentia, & relatione.

294.
Exemplū
3.

Exemplum præbeamus in creatis: de subiecto affirmatur habere esse per veram, & Physicam causalitatem, quod quidem negatur de passione, quia tantum habet esse per causalitatem Methaphysicam, & simplicem emanationem ab essentia subiecti; sed hæc contradictio non est realis ob rationem datam, & quia subiectum, & passio sunt realiter idem: ergo est tantum formalis contradictio. Hoc notato.

295.
Respondetur ad argumentū.

Respondeo ad argumentum negando antecedens, ad probationem nego minorem, & distinguo antecedens probationis: essentia communicatur realiter, & non Paternitas, ita, quod *ly realiter* respiciat esse, vel non esse simpliciter, & absolute nego antecedens; ita ut respiciat sic, vel sic esse, scilicet, esse communicabile, & non esse communicabile concedo antecedens. Ex quo non sequitur, quod Pater non distinguatur realiter à Filio; nam hæc distinctio non oritur ex incommunicatione Paternitatis, sed ex eo, quod Pater est generans, & Filius genitus.

Ad ultimum syllogismum nego minorem, quia licet addatur *ly realiter*, non respicit esse simpliciter, & absolute, quod erat necessarium ad contradictionem realem, sed respicit sic, vel sic esse, & non esse, quod est formalis contradictio; per quod patet ad minorem confirmationis de produci, & non produci, generari, & non generari. Totum constat ex num. 292. & sequentibus. Ad ultimum contradictorium, scilicet, essentia est in vno supposito, in quo non est filiatio, dico: arguere solum distinctionem formalem, quia licet essentia sit in Patre, in quo filiatio non est; est etiam in Filio, cum ratione infinitatis sit eadem numero in tribus suppositis Divinis.

Dices primo contra solutionem datam: communicari, & non communicari, produci, & non produci, generare, & non generare, sunt contradictoria: ergo communicari realiter, & realiter non communicari, &c, sunt contradictoria realia. Respondeo negando consequentiam ob rationem datam. Imò tenentur contrarii ad solutionem.

Dices secundo: prædicta contradictoria in creatis inferunt distinctionem realem: ergo similiter in Divinis inferunt distinctionem realem. Tenentur etiam hanc solvere replicam. Nos verò negamus antecedens, ob exempla tradita numer. 293. & 294. Item: dato antecedenti, nego consequentiam; quia distinctio formalis in Divinis ratione infinitatis habet maiorem vim, quam in creatis, ideòque ratione ipsius verificari possunt in Divinis aliqua contradictoria, quæ verificari nequeunt in creatis sine reali distinctione: ut eandem naturam esse in tribus suppositis; non verò eandem personalitatem; filiationem produci; non verò essentiam.

Et ratio est: quia natura in creatis ob eius finitatem multiplicatur numero ad multiplicationem suppositorum; non verò in Divinis ratione infinitatis. Deinde etiam: quia terminus formalis productionis in creatis, nempe natura, habetur in supposito producto per veram naturæ præductionem; cæterum in Divinis non producit in supposito producto, sed ei à producente communicatur idem numero, quia est eadem natura in tribus. Hæc igitur est ratio, cur in Divinis sola distinctione formali salvari possunt aliqua contradictoria, quæ in creatis salvari nequeunt absque distinctione reali.

Declaratur hæc doctrina: quia plura in creatis realiter distinguuntur per signum originis, eo quod vñ est Physicè produciens, & aliud productum, ut intellectus, & intellectio, voluntas,

296.

Dices 1.
contra solutionem.

Respond.

297.

Dices 2.

Respond.

298.

Declaratur doctrina ista.

& volitio, quæ tamen in Divinis non sic distinguuntur, quia habent esse per emanationem; alia etiam per signum separationis, ut natura, & personalitas; quæ tamen in Divinis non sic distinguuntur, ut tenent omnes: ergo aliqua contradictoria in Divinis verificari possunt, quæ verificari nequeunt in creatis: ergo in pluribus non valet de creatis ad Deum arguere. Hanc doctrinam, & traditam num. 295, pro solutione argumenti num. 290. traditi assumpsi ex Mastrio in presenti num. 42, in quo se citat ad Methaphysicam, ubi illam etiam tradit. Mihi videtur sufficiens pro solutione argumenti. Sed quia accidere potest, quod aliquis hac non satis sit solutione, aliter ad argumentum factum respondeam. Pro quo.

299.
Noto 1.

Noto primo ex Scoto in 1. distinct. 5. quæst. 1. §. sed loquendo, num. 7: quod aliqua sunt prædicata, quæ in sensu formali, & identico prædicari possunt; alia verò, quæ solum in sensu formali prædicari possunt. Primi generis sunt omnia substantiva in Divinis, quæ in sensu formali prædicantur ut hæc: *Pater est Deus*, & e contra; & etiam in sensu identico, & hoc aliquando fit abstracti de abstracto, ut *sapientia est bonitas*, aliquando abstracti de concreto, ut *Pater est Deitas*, & aliquando concreti de abstracto, ut *Paternitas est Deus*, quæ sunt identicè veræ. Prædicata secundi generis sunt omnia adiectiva, verba, & participia, quæ si prædicantur, formaliter tantum prædicantur, & si formaliter non prædicantur, nec identicè prædicantur. Hoc patet in his propositionibus, quæ sunt formaliter veræ: *Deus est bonus*, *Deus communicatur*, *Deus est intelligens*. Patet etiam in his, quæ quia formaliter non sunt veræ, nec identicè veræ sunt: *Deitas est bona*, *Deitas generat*, *Deitas est intelligere*.

300.

Ratio autem, cur substantiva in Divinis formaliter prædicentur, similiter, & adiectiva, verba, & participia est Scoti in 1. distinct. 8. quæst. 4. §. ad ar-

gumentum principale; nam prædicatio formalis petit, quod ratio formalis, quæ prædicatur de subiecto, sit in ipso subiecto; sed tam in substantivis, quam in adiectivis, verbis, & participiis ratio formalis, quæ prædicatur de subiecto, est in ipso subiecto, præsertim quando prædicatio fit concreti de concreto, ut patet in allatis propositionibus: *Pater est Deus*; *Deus est bonus*, &c: ergo tam substantiva, quam adiectiva, verba, & participia in Divinis formaliter prædicantur.

301.

Ratio autem, cur substantiva possunt identicè prædicari, non verò adiectiva, verba, & participia, traditur ab Scoto in 1. distinct. 5. cit; & pro substantivis probatur: ibi est prædicatio identica, ubi consideratur perfectata identitas prædicati ad subiectum, ita quod prædicatum non consideretur per modum informantis, sed ut eadem res cum subiecto; sed in prædicatis substantivis, quæ nata sunt prædicari formaliter, ut quando prædicatio fit abstracti ultimi de ultimo abstracto, consideratur perfecta identitas prædicati ad subiectum, ita quod prædicatum non consideretur per modum informantis, sed ut eadem res cum subiecto: ergo substantiva possunt identicè prædicari.

Maiores constabit ex probatione pro adiectivis. Minor pro prima parte claret: nam in illis prædicationibus, vel ad est infinitas in utroque extremo, ut in hac: *Deitas est bonitas*, vel saltem in uno, ut in hac: *Deitas est Paternitas*: ergo consideratur perfecta identitas. Pro secunda etiam claret: quia hoc ipso, quod sint prædicata substantiva, nequeunt se haberi per modum informantis. Vera igitur est minor.

302.

Pro adiectivis, verbis, & participiis probatur: nam omnia hæc hoc ipso, quod adiectiva sint, significant formam per modum informantis: ergo de nullo verè dicuntur, nisi de illo, respectu cuius se habet per modum informantis; atqui de hoc formaliter dicuntur,

vt patet; tùm ratione *ex num. 300*; tùm exemplis *ex n. 299*: ergo talia prædicata, vel formalitèr prædicantur, vel nullo modo prædicantur. Ita expressè Scotus in 1. *distinct. 5. cit.* Vndè prædicatio identica in Divinis provenit necessario ex duplici capite. Primo: ex infinitate saltim vnius extremi; nam si neutrum est infinitum, propositio adhuc identicè est falsa, vt patet in hac: *Paternitas est filiatio.* Secundo: ex eo, quod prædicatum non se habeat per modum formæ informantis, vel adiectivè, ex dicta ratione Scoti.

303.

Et ne noba, vel voluntaria videatur hæc doctrina, illam habet Ill. Godoy *tom. 1. in 3. part. disp. 10. num. 88*, quod, vt appareat, hæc sunt ad litteram verba illius: *Si opponas: & si hæc propositio: Deus generat Deum vera, & Catholica sit, hæc est hæretica, & falsa: Deitas generat Deitatem, esto Deitas de Deo verè affirmetur: vndè ista consequentia negatur à Theologis: Deitas est Deus; Deus generat: ergo Deitas generat: ergo paritèr: quamvis personalitas Verbi sit Verbum, & Verbum sit Christus, non sequitur, personalitatem Verbi esse Christum.* Respondeo concessio antecedenti, negando consequentiam: disparitas enim est: nam generare, & generari, appellat suprà proprium, & formalem conceptum termini, suprà quem cadit, nec admittit sensum identicum; vndè hæc propositio: Deitas generat Deitatem; significat Deitatem, pro vt à filiatione distinctam, productam, & genitam esse, quod hæreticum est, & ex illo inferitur, Deitatem Filij esse realitèr à Deitate Patris distinctam. Ista autem propositio: Personalitas Verbi est Christus non reduplicat sensum formalem, sed identicum admittit, in quo potest esse vera: etenim, si hæc propositio: Personalitas Verbi est Verbum admittit sensum identicum, non est, cur ista propositio: Personalitas Verbi est Christus identicum sensum excludat; & ideò tenet consequentia à nobis facta. Ecce Ill. Godoy asserentem: generare, & generari appellare suprà formalem conceptum

termini, quin admittat sensum identicum, quæ est doctrina à nobis ex Scoto tradita, cum qua argumentum solvemus, illa quæ ab Ill. Godoy solvi potuit.

Dices contra hanc doctrinam: quando aliquod extremum propositionis est infinitum, datur perfecta identitas prædicati cum subiecto; sed aliquod extremum propositionis constantis prædicato adiectivo est infinitum, vt claret in suprà allatis: ergo adiectiva, verba, & participia possunt prædicari prædicatione identica. Respondeo primo distinguendo maiorem: quando aliquod extremum propositionis est infinitum, datur perfecta identitas prædicati cum subiecto, si prædicatum est capax enuntiationis identicæ concedo maiorem; si sit incapax nego maiorem; distingo similiter minorem, & nego consequentiam. Respondeo secundo alitèr distinguendo maiorem: quando aliquod extremum propositionis est infinitum, datur perfecta identitas negativè, idest, non datur distinctio realis concedo maiorem; positivè, idest, sic quod prædicatum enuntietur identicè de subiecto subdistinguo distinctione antecedenti; vel nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam; quia ad prædicationem identicam ultra infinitatem requiritur, quod prædicatum non se habeat adiectivè, sive per modum formæ informantis *ex n. 302*.

Instabis: prædicatum enuntiari identicè de subiecto, nihil aliud est, quam prædicatum non esse realitèr distinctum à subiecto; sed ratione infinitatis tollitur distinctio realis prædicati à subiecto: ergo ratione infinitatis enuntiabitur identicè prædicatum de subiecto. Respondeo primo negando maiorem ob rationem datam *num. 302*. Respondeo secundo distinguendo maiorem: prædicatum enuntiari identicè de subiecto, nihil aliud est, quam prædicatum non esse realitèr distinctum à subiecto, supposita

304.

Dices contra hanc doctrinam

Respondetur 1.

Respondetur 2.

305.

Instabis.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

fit a capacitate prædicati, ut identice enuntietur concedo maiorem; hac non supposita nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens.

306.
Vrgebis.

Respond.

Vrgebis: inter esse identice idem, & non esse identice idem, non datur medium: ergo ruit solutio. Respondedo negando antecedens: nam datur hoc medium, scilicet, esse, vel non esse idem formaliter cum incapacitate ad enuntiationem identicam; ex quo distinguo antecedens: inter esse identice idem, & non esse identice idem, non datur medium supposita capacitate prædicati, ut identice enuntietur concedo antecedens; hac non supposita nego antecedens, & consequentiam.

307.

Imò: ita suo modo se habet esse, & non esse identice idem, ac esse, & non esse formaliter commune, universale, vel singulare, similiter ac esse, & non esse formaliter rationale, irrationale, &c; sed inter hæc datur medium, scilicet, esse fundamentaliter, negativè, vel permissivè commune, universale, singulare, rationale, irrationale, &c: ergo similiter. Probatur maior: nam sicut ad esse identice idem, aliquid aliud requiritur præter esse idem ex n. 304, ita ad esse formaliter commune, universale, &c. aliquid aliud requiritur præter esse commune universale &c: ergo ita suo modo se habet esse, & non esse identice idem, ac esse, & non esse formaliter commune universale, &c.

308.

Vnde licet inter esse, & non esse idem, non detur medium, sicut nec inter esse, & non esse commune, universale, &c, tamen sicut inter esse, & non esse formaliter commune, universale, &c. datur medium; ita inter esse, & non esse identice idem datur medium, quia ad esse idem quasi negative, idest ad non esse realiter distinctum, sufficit infinitas in aliquo extremo; ceterum ad esse identice idem ultra infinitatem requiritur, quod prædicatum sit capax enuntiationis identicæ, idest, quod non se habeat adiective, seu per modum informantis.

Ex his liquet veram esse Scoti doctrinam, scilicet, adiectiva, verba, & participia esse capacia prædicationis formalis duntaxat, & incapacia prædicationis identicæ, quam doctrinam amplecti debent omnes Theologi cum Magistro in 1. distinct. 5. contra Ioachin Abbatem, utpote conformiorem Concilio Lateran. sub Innocentio III. ubi definitur: *Essentiam, neque generare, neque generari*. Arguebat enim Ioachin sic: *Pater generat; essentia est Pater: ergo essentia generat*. Ad quod respondet Scotus supponendo, quod Pater dupliciter accipitur. Primo: substantive, scilicet, pro Paternitate, sive persona. Secundo adiective, scilicet, pro proprietate denominative, quod est generans, vel generare. Hoc inquam supposito. Concedit Scotus maiorem, ut formaliter veram.

Ad minorem ait: quod si Pater sumitur substantive, propositio est vera solum prædicatione identica; & si adiective sumatur, est falsa, quia nequit adiectum identice prædicari: ergo sentit Scotus nullum adiectivum posse identice prædicari. Declarat hoc Scotus dicendo: quod hæc propositio: *essentia generat*, si esset vera, esset formaliter vera, quia *generare*, utpote Verbum, semper formaliter prædicatur, & numquam identice. Hanc solutionem ab omnibus accipi debere, efficaciter probatur, & simul doctrina ipsius stabilitur.

Primo: in eo sensu, in quo hæc propositio est vera: *essentia est Pater*, sumpto ly *Pater* substantive; hæc non est vera: *essentia est Pater*, sumpto ly *Pater* adiective; atqui prima est vera solum in sensu identico: ergo secunda in sensu idetico non est vera. Hęc Scoti doctrina deseruit etiā contra Gilbertum, qui hanc ratione: *Deus generat; essentia est Deus: ergo essentia generat*, nesciebat solvere, nisi negando absolute minorem, quā Scotus solū negat formaliter; non identice, & ex eo, quod sit vera identice, non sequitur: ergo *essentia generat*, quia *generat* est Verbum, quod semper formaliter prædicatur,

309.

310.

311.

numquam identicè ; ideòque si hæc esset vera : *essentia generat* , esset formalitèr vera , quod est damnatum in Concilio allato. Ex quo patet , quam lata sit inter Scotum , & Gilbertum differentia.

312.

Secundo stabilitur : si adiectiva possent identicè prædicari , hæc propositiones essent veræ : *essentia non communicatur* , quia essentia est idem cum Paternitate , quæ formalitèr non communicatur. Item hæc : *essentia generat* , & *generatur* , quia est idem cum Patre , & Filio. Item hæc : *Paternitas est filiatio* , & è contra ob eandem rationem. Deniquè hæc : *Filius generat* , & *Pater generatur* , quæ absurda vidètur : ergo adiectiva non possunt identicè prædicari. Ex hac ratione impugnata manet solutio quorundam Scotistarum respondentium ad argumentum suprà positum negando , quod Paternitas non communicatur realitèr Filio. Dicunt enim , quod Paternitas realitèr communicatur Filio , quia est idem realitèr cum essentia , quæ Filio communicatur.

313.

Certè Scotistæ isti Scotum in 1. distincti. 5. cit. non legerunt , vel doctrinæ ab ipso ibi traditæ penitus obliti fuere ; nam contra Scotum procedunt , & contra eorum solutionem prædicta vrgent in convenientia , & efficacitèr vrgent. Stemus igitur cum Scoto , quod substantiva possunt prædicari in sensu formali , & identico , quia sunt capacia , ut in utroque sensu de subiecto dicantur ; adiectiva verò , verba , & participia solum posse prædicari in sensu formali , quia solum sunt capacia , ut in sensu formali de subiectis enuntientur , & in capacia , ut de illis dicantur in sensu identico. Ex quo.

314.
Noto 2.

Noto secundo : quod cum prædicatis substantivis possunt fieri propositiones veræ , vel falsæ in sensu formali , & identico , unde ex affirmatione , vel negatione illorum potest deduci identitas , vel distinctio cum subiectis iuxta mensuram verificationis , vel falsificationis prædicati , quod affirmatur ,

vel negatur. At cum prædicatis adiectivis , cum verbis , & participiis solù fieri possunt propositiones veræ , vel falsæ in sensu formali ; unde ex affirmatione , vel negatione horum prædicatorum , solum deduci valet identitas , vel distinctio formalis. His notatis ad argumentum positum n. 290 , & simul ad confirmationem.

Respondetur negando antecedens , & minorem probationis , ad cuius probationem , vel nego suppositum , quia supponit , quod verbum *communicari* sit capax enuntiationis realis , vel identicæ , quod est falsum ex num. 299 ; vel distinguo : *essentia communicatur realitèr formalitèr Filio* ; & *Paternitas non communicatur realitèr formalitèr Filio* concedo antecedens ; realitèr identicè nego suppositum ob dicta. Ex quo non sequitur , quod Pater non distinguatur realitèr à Filio , quia ut diximus num. 295 , hæc distinctio non oritur ex incommunicatione Paternitatis , sed ex eo , quod Pater est generans , & Filius genitus.

Ad ultimum syllogismum , vel nego absolute suppositum minoris , vel ipsam distinguo : *realitèr formalitèr communicari* , & *realitèr formalitèr non communicari* , est contradictio realis nego minorem ; *realitèr identicè communicari* , & *realitèr identicè non communicari* , est contradictio realis omitto minorem ; sed nego suppositum , per quod patet ad confirmationem , vel negando absolute suppositum minoris , vel ipsam similiter distinguendo. Hanc solutionem , utpotè Scoti literalem , libenter amplector , ipsaque faciliter solvitur argumentum , quo Scoti sententiam maculare conantur adversarij.

Arguitur denique : hæc distinctio formalis Scotica omnino realis realis est : ergo distinctio formalis Scotica est distinctio posita à Gilberto. Probatur antecedens : ideò hæc distinctio formalis non esset realis , quia versatur inter formalitates , & nō inter re , & rem : sed hæc distinctio formalis vertatur aliquando

315.

Respondetur ad argumentum positum n. 290.

316.

317.

Arguitur denique.

intèr rem, & rem: ergo hæc distinctio formalis Scotica omnino realis realis est. Probatur minor: hæc distinctio formalis versatur aliquando intèr composita Methaphysica: ergo intèr rem, & rem. Probatur antecedens: distinctio formalis, quæ datur intèr substantiam, & vivens sensibile, est intèr composita Methaphysica, supposita opinione probabili, quod differentia non ultime includat formaliter ens: ergo versatur aliquando intèr composita Methaphysica.

318.
Respondetur.

Respondeo ad argumentum negando antecedens, ad probationem nego minorem, ad cuius probationem distinguo antecedens: intèr composita Methaphysica ordinata per se, ut fiat unum concedo antecedens; non sic ordinata nego antecedens, & consequentia; quia prima composita non dicuntur simpliciter res, & res; sed solum secunda, quia nullo modo prima composita unum sine alio res est, licet Methaphysice aliquando res sit.

319.
Dices 1.

Dices primo: ex eo, quod distinctio formalis versetur intèr essentiam, & formalitatem, quæ res non sit, non tollitur, quod secundum se talis distinctio realis realis sit, & ita realis, sicuti distinctio rei à re secundum se, licet ratione extremorum, seu materialiter distinguatur distinctio formalis à distinctione rei à re: ergo distinctio formalis Scotica omnino realis realis est. Probatur antecedens: licet distinctio, quæ datur intèr essentiam, & modum eius extrinsecum, non sit intèr rem, & rem, sed intèr rem, & modum, attamen sic secundum se realis realis est, sicuti distinctio rei à re, licet materialiter, seu ratione extremorum distinguatur distinctio illa modalis à distinctione rei à re: ergo ex eo, quod distinctio formalis versetur intèr essentiam, & formalitatem, quæ res non sit, non tollitur, quod secundum se talis distinctio realis realis sit, & ita realis, sicuti distinctio rei à re secundum se, licet ratione extremorum, seu materialiter distinguatur distinctio formalis à distinctione rei à re.

Respondeo negando antecedens, & suppositum probationis; quia distinctio, quæ datur intèr rem, & modum eius extrinsecum, distinctio realis est rei à re, & sic secundum se ita realis, sicut distinctio rei à re, quia est distinctio intèr rem, & accidens separabile eius, quod sufficit, ut sit distinctio rei à re, quando enim damus nos distinctionem rei à re, non sumimus rem quomodocumque, sed pro illa entitate, quæ vel est separabilis ab alia, vel producibilis, vel generabilis, aut corruptibilis sine illa, licet talis res sit modus eius, vel non sit; & hæc distinctio dicitur à nobis realis realis secundum se; quare ex eo, quod distinctio versetur intèr essentiam, & formalitatem, bene inferitur, quod sic realis non sit, nam formalitas accipitur, ut opposita rei sic intellecta, hoc est, pro entitate non separabili, generali, &c. sine tali re.

320.
Respond.

Dices secundo: quod distinctio ista non versetur intèr rem, & rem, non tollit, quod realis realis sit: ergo distinctio formalis est distinctio realis realis. Probatur antecedens: quod identitas realis, quæ datur intèr formalitates formaliter distinctas, non versetur intèr rem, & rem, non tollit, quod identitas realis realis sit: ergo quod distinctio ista non versetur intèr rem, & rem, non tollit, quod realis realis sit. Confirmatur, & inquiri: quare ut identitas realis realis sit, non requiritur, quod sit intèr rem, & rem, sed sufficit, quod independentèr ab operatione intellectus detur intèr formalitates, & ad hoc, ut distinctio realis realis sit, requiritur, quod non solum sit independens ab operatione intellectus, sed quod detur intèr rem, & rem?

321.
Dices 2.

Confirm.

Pro solutione nota: quod distinctio, & identitas sic opponitur, quod ad invicem excludantur, & negentur: identitas realis realis realem realem distinctionem negat in re; & è contra: realis realis distinctio identitatem realem realem non admittit in re: quo notato. Respondeo, quod identitas realis realis

322.
Nota pro solutione.

Respondetur ad replicam, & confirm.

dicitur, quia excludit distinctionem rei à re, quod enim aliqua realiter identificentur, & sint res, & res, implicat, quia identificatio tollit esse rem, & rem; si verò non identificarentur, essent res, & res. Dinctio verò realis realis, cum negat talem identitatem, semper reperitur inter rem, & rem, & ideo realis realis dicitur, quia si identitas, ut sit realis realis, requirit præcisè, quod habeat negationem rei, & rei, & solum detur inter formalitates; ex opposito distinctio realis realis non debet solum esse inter formalitates, sed inter rem, & rem, quia à fortiori negat talem identitatem. Unde respondeo negando antecedens, concedo antecedens probationis, & nego consequentiam; quia si identitas realis in hoc opponitur distinctioni reali, ideo est, quia ad identitatem reale non requiritur res, & res; at ad distinctionem oppositam illi requiritur talis distinctio rei à re, ex quo patet ad confirmationem.

323.
Dices 3.

Respond.

Dices tertio: identitas, quia datur ante omne opus intellectus præcisè, realis realis est: ergo distinctio, quia sic datur, etiam realis realis erit. Respondeo negando antecedens: quia identitas realis realis in sensu, in quo nos reale reale accipimus, scilicet, per inseparabile, ingenerabile, incorruptibile, & improducibile, non præcisè, quia est independens ab intellectu realis realis est; sed quia negat in re omnes vias illas distinctionis realis, & ponit vias indistinctionis. E contra verò de distinctione reali reali discurrendum ex dictis est.

324.
1. Corollarium contra Vazquez.

2. Contra eundem.

Ex dictis in hoc §. colligitur primo: quam mendacissimè dixerit Vazquez: Gilbertum non possuisse distinctionem realem inter essentiam, & relationes, cum etiam inter essentiam, & attributa eam possuisset, ut constat ex n. 283. 299, & 311. Colligitur secundo: quam immeritò dixerit: Scoti opinionem non differre ab errore Gilberti, quando quidem pluribus in locis errorem Gilberti damnat.

§. XXIII.

An distinctio formalis sit contra Scotum?

Non defunt Authores, qui sentiunt, Scotum non possuisse distinctionem actualem antevertentem omne opus intellectus, sed virtuale tantum. Sic Suarez, Hurtado, Salas, & quod peius est, Herrera ex nostris, de quo non sit mirum, quia doctrina Thomistica imbutus, plerumque etiam in alijs à recta Scotistarum recedit. Contra hos ergo in hoc §. procedendum est.

Conclusio: *Distinctio formalis actualis antevertens omne opus intellectus est de verissima mente Scoti.* Probatur primo ex ipso in 1. distinct. 2. quest. 7. §. sed hic restat. Et distinct. 8. quest. 4. §. ad questionem respondeo, ubi ait: Dico quod inter perfectiones essentielles non est tantum differentia rationis, hoc est, diversorum modorum concipiendi idem obiectum formaliter, talis enim distinctio est inter sapiens, & sapientiam; nec ibi tantum distinctio obiectorum formalium in intellectu; est ergo ibi distinctio tertia præcedens intellectum omnimodo: ergo distinctio formalis actualis antevertens omne opus intellectus est de verissima mente Scoti.

Confirmatur ex ipso cit; qui immediate ait: Et est ita, quod sapientia est in re ex natura rei, & bonitas est in re ex natura rei; sapientia autem in re formaliter non est bonitas in re. Et paulò infra: & intelligo sic, quod intellectus componens istam: sapientia non est bonitas formaliter, non causat actu suo collativo veritatem istius compositionis, sed in obiecto invenit extrema, ex quorum compositione fit actus verus. Quid pro conclusione clariùs! ergo distinctio formalis actualis antevertens omne opus intellectus est de verissima mente Scoti.

Probatur secundo ex eodem in 2. distinct. 3. quest. 3. ubi docet: naturam à singularitate ex natura rei formaliter

325.

326.
Conclusio.

Probatur
1. ex Scoto.

327.
Confirm.
ex ipso.

328.
Probatur 2.
conclusio

ac- ex Scoto.

actualiter distingui, ideòque communiter naturæ esse realem, & singularitatem verè à parte rei naturam communem contrahere: ergo distinctio formalis actualis antevergens omne opus intellectus est de verissima mente Scoti. Probatur tertio: ex vnanimi, & perpetuo omnium Scotistarum consensu, qui in hoc sensu Scotum intellexerunt: ergo distinctio formalis actualis antevergens omne opus intellectus est de verissima mente Scoti.

Probatur

3.

329.
Obijcies I

Obijcies primo Scotum in 1. distinct. 2. quæst. 7. §. secundo oportet, vers. Respondeo, dicentem: Respondeo (loquitur de distinctione formali) non est propriè realis actualis, intelligendo sicut communiter dicitur realis actualis illa, quæ est differentia rerum, & in actu. Potest autem vocari differentia rationis, & virtualis, &c. ergo distinctio formalis actualis antevergens omne opus intellectus non est de verissima mente Scoti. Respondeo Scotum velle distinctionem formalem non esse realem simpliciter, ut constat ex verbis eius. Vocat tamen distinctionem rationis, & virtualis modo à nobis explicato n. 221, ut videri est in ipso textu. Imò si attente legatur Scotus cit, ibi expressè docet: distinctionem formalem esse actualem ante omne opus intellectus; nam §. sed hic restat, ait: Dico sine assertione, & præiudicio sententiæ melioris, quod ratio, quæ suppositum formaliter est incommunicabile, & ratio essentiæ, ut essentiæ, habet aliquam distinctionem præcedentem omnem actum intellectus creati, & increati.

Respond.

330.

Deindè §. in argumento citato ante numer. 45. docet hanc distinctionem esse actualem his verbis: Brebiter igitur dico omittendo illa verba de distinctione rationis, & de distinctione virtuali, quod in essentiæ Divina ante actum intellectus est entitas A, & B, & hæc non est formaliter illa, ita quod intellectus Paternus considerans A, & B, habet ex natura rei, unde ista composito sit vera: A non est formaliter B, non autem præcisè ex aliquo actu intellectus circa A, & B. Denique: quia

in tota illa quæstione Scotus non habet Verbum, ex quo non appareat: distinctionem formalem esse actualem antevergentem omnè actum intellectus, ideòque ex tota hac quæstione nos ex ipso contra omnes probamus distinctionem actualem inter essentiæ, & relationes. Falluntur ergo Hurtado, & alij prædictum adducentes textum; signumque evidens est, quod Scotum non legerent.

Obijcies secundo ex Herrera Scotum citatum paulò infra inquirentem: Nunquid igitur debet concedi aliqua distinctio? Ad quod ait Scotus: Respondeo melius est uti ista negativa: hoc non est formaliter idem, quam hoc est sic, vel sic distinctum: ergo distinctio formalis est negativa: ergo non actualis, sed virtualis. Aliqui respondent: Scotum ita loqui ad tollendam quæstionem de nomine, quæ in negativa locum non habet, nam quodlibet est, vel non est; at in affirmativa potest esse quæstio de nomine, an, scilicet, dicenda sit virtualis, formalis, rationis, &c. ad quod tollendum melius est uti negativa, sed melior usus non negat dari distinctionem.

Tartaretus, Vigerius, Bafolus, & Vulpes dicunt: Doctorem sic loqui, ut ostenderet distinctionem formalem non importare realem relationem, quam importat distinctio realis, quia distinctio formalis non est actualis ratione relationis formaliter importatæ per ipsam, sed materialiter solum ratione extremorum, quæ sic à parte rei sunt distincta, ut esse formale unius non sit esse formale alterius.

Smising ait: Doctorem sic loqui, quia negativa identitas potest habere sensum præcisivum, ita, ut ratio unius non sit ratio alterius; affirmativa vero videri potest habere sensum exclusivum realem simpliciter, qui in Divinis perfectionibus locum non habet; nam se invicem realiter, seu identicè includunt. Mastrius ait: Doctorem ita loqui quia ex communi modo loquendi, præsertim tunc temporis, distinctio ex na-

331.

Obijcies 2
ex Herrera.Respondet
alij.

332.

Respondet
Viger. Bafol. Vulp.
& Tartar.

333.

Respondet
Smising.Respondet
Mastrius.

tura rei pro vera, & rigurosa distinctio-
ne reali vsurpabatur, vt ibi Doctor
inuit, vers. *Sed numquid hæc distinctio di-*
cetur realis? Et quia primus ipse fuit,
non qui hanc distinctionem excogita-
vit, vt iudicant adversarij, sed qui illam
possuit in Divinis perfectionibus, valde
sobriè, ac modestè loquitur, ne distin-
ctionem realem inter eas ponere vide-
retur.

334. En quatuor rationes, cur Scotus vsus
est voce non *identitatis*, potius quam
distinctionis, non quia vox *distinctionis*
sit penitus abiicienda, aut quia distinc-
tio formalis sit negativa, & virtualis so-
lum, vt indigne iudicat Herrera. Quæ-
libet ratio est sufficiens solutio. Imò
quoties Scotus vsus est voce *distinctionis*?
Videat hoc Herrera, & erubescat,
cum in re tam clara ab omnibus rece-
dat Scotistis.

335. Obijcies tertio: si daretur distinctio
formalis ex natura rei, sequeretur, quod
de eadem formalitate à parte rei actuali-
tèr, & formalitèr verificarentur duo
contradictoria, sed hoc negari debet:
ergo non datur distinctio formalis ex
natura rei. Probatur maior: de eadem
formalitate à parte rei actualitèr, &
formalitèr verificatur, quod constituat
voluntatem in esse potentiae, & in esse
potentiae passivæ; Scotus enim habet
hæc verba in 2. *distinct. 25. lit. Y: Con-*
cedo, quod per eandem realitatem primo est
voluntas receptiva actus, & elicitive eius-
dem, nec per aliam rationem elicit, & reci-
pit, nisi per aliam causatam ab intellectu
nostro: ergo negari debet quod de ea-
dem formalitate à parte rei actualitèr,
& formalitèr verificentur duo contra-
dictoria.

336. Respondeo negando primam maio-
rem, & ad probationem distingo maio-
rem: de eadem formalitate extrinseca
verificatur, quod constituat volun-
tatem in esse potentie, & in esse poten-
tiæ passivæ concedo maiorem; de ea-
dem formalitate intrinseca nego maio-
rè; nā in vna formalitate extrinseca in-
cluduntur plures formalitates intrinsece.

§. XXIV.

An distinctio formalis sit contra
simplicitatem Dei?

Suppono primo, quod simplicitas
est duplex. Vna, quæ opponitur
multiplicitati conceptuum, seu formalita-
tum, & est irresolubilitas in plures
conceptus, & formalitates. Alia, quæ
opponitur compositioni. De prima non
loquimur, quia in omnium sententia
Deus est resolubilis in plures formalita-
tes, scilicet, essentiae, modi, attributi, vel
saltem in tres relationes. De secunda lo-
quimur, quæ quia compositioni oppo-
sita, totuplex est, quotuplex est com-
positio.

Suppono secundo: quod composi-
tio dupliciter potest capi. Primo: pro
vniione distinctorum, sive arguat im-
perfectionem, sive non. Secundo: pro
vniione distinctorum arguente imper-
fectionem. Similiter simplicitas dupli-
citer capi potest. Primo: pro negatio-
ne omnis distinctionis, sive id arguat
perfectionem, sive non. Secundo: pro
negatione distinctionis arguentis im-
perfectionem. Primo modo datur in Deo
compositio; non verò secundo modo,
in quo tantum sensu definiunt Patres,
& Concilia, Deum non esse compo-
situm.

Hanc doctrinam omnes fateri de-
bent: nam iuxta omnes datur distinc-
tio inter relationes Divinas: ergo da-
tur in Divinis vniio distinctorum: er-
go datur in Divinis compositio primo
modo capta. Vnde distinctio absolute
non est contra simplicitatem Dei, alio-
quin nec realis inter relationes, nec vir-
tualis inter absoluta daretur, quorum
primum est contra fidem, & secundum
contra adversarios. Solum ergo distin-
ctio arguens imperfectionem est con-
tra simplicitatem Dei.

Imò hoc fatetur Gonet tom. 4. tract.
de Incarnat. disp. 6. num. 32. vbi ait: quod
compositio, vt est vniio distinctorum,

337.
Suppono
1.

338.
Suppono
2.

339.

340.

est perfectio depurata ab imperfectionibus partis, & potentiae, cum quibus in creatis invenitur: ergo compositio hoc modo capta necessario debet poni in Deo: ergo datur compositio non dicens imperfectionem. Probatur prima consequentia: omnis perfectio simpliciter simplex de facto datur in Deo; sed omnis perfectio depurata ab imperfectionibus, est perfectio simpliciter simplex: ergo cum talis sit compositio, ut est unio distinctorum, necessario debet poni in Deo.

341.
Suppono 3

Suppono tertio: quod distinctio formalis ex natura sua non dicit imperfectionem, cuius ratio est: nam non, quia distinctio; alioquin in Divinis, nec esset distinctio realis, nec virtualis contra adversarios. Non quia formalis; alioquin maiorem imperfectionem diceret distinctio realis, quia realis: ergo nullam dicit imperfectionem. Hanc suppositionem negant contrarii, sed nunquam id probant, imò in sua probatione petunt principium, ut infra videbimus.

342.
Suppono 4

Suppono quarto iuxta dicta: quod omnis unio distinctorum est compositio primo modo sumpta, vel secundo modo accepta. Unio distinctorum non arguens imperfectionem est compositio primo modo sumpta. Unio distinctorum dicens imperfectionem est compositio secundo modo accepta. Quæ verò sit unio distinctorum dicens imperfectionem, quæ est compositio secundo modo accepta, est dubium. Pro quo.

343.
Suppono 5

Suppono quinto: quod unio distinctorum dicens imperfectionem est unio distinctorum se habentium ut partes; sive unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiae, sive utrumque se habeat per modum potentie. Hæc suppositio claret: nam omnis compositio secundo modo capta est unio distinctorum se habentium ut partes, sive unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiae, sive utrumque se habeat per modum

potentiae; sed omnis unio distinctorum dicens imperfectionem est compositio secundo modo accepta: ergo omnis unio distinctorum dicens imperfectionem est unio distinctorum se habentium ut partes.

Maiores probatur: quia compositio secundo modo sumpta, vel est Physica, vel Methaphysica, vel per accidens, vel integralis, vel per aggregationem; sed omnis talis est unio partium: ergo est unio distinctorum se habentium, ut partes. Atqui in Physica, Methaphysica, & per accidens, unum se habet per modum potentiae, & aliud per modum actus, ut est manifestum; in integrali verò, & per aggregationem utrumque se habet per modum potentiae, quia utrumque est in potentia ad se invicem uniri: ergo omnis compositio secundo modo capta est unio distinctorum se habentium, ut partes, sive unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiae, sive utrumque se habeat per modum potentie. Unde compositio secundo modo capta intelligibilis est sine conceptu partis, & potentiae.

Dices: persona Christi est composita ex duabus naturis ex Concilio; sed ibi non datur conceptus partis, & potentiae: ergo non omnis compositio secundo modo capta est unio distinctorum se habentium per modum partis, & potentiae. Respondeo primo distinguendo minorem: non datur conceptus partis, & potentiae ex parte naturæ Divinæ concedo minorem; ex parte naturæ humanæ nego minorem, & consequentiam; nam natura humana, cum sit finita, & omne finitum sit pars, sicut omne infinitum est totum, ideo natura humana est pars, licet non compars, quia non habet naturam Divinam tamquam compartem, cum sit infinita. Item: cum natura humana sit potentia complebilis per subsistentiam Verbi, ideo dicit rationem potentie. Respondeo secundo distinguendo maiorem: persona Christi est composita strictè ex duabus naturis nego maiorem; modo admirabili

344:

345:
Dices:

Respondetur 1.

Respondetur 2.

concedo maiorem; omitto minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio clarebit ex dicendis *tom. 1. in 3. tract. 2. disp. 1.* ubi Deo favente declarabimus, quo modo persona Christi sit composita.

346.
Suppono
6.

Suppono sexto: quod tam ratio partis, quam ratio potentia, est imperfectio. Ratio primi est: quia de ratione partis est, quod possit excedi, nam totum est maius sua parte; sed posse excedi est imperfectio, quia dicit finitatem: ergo ratio partis est imperfectio. Sic Scotus in *1. distinct. 8. quest. 1. litt. G. & quest. 4. lit. X.* ex quo deducit: nullum infinitum posse habere rationem partis, quia nullum infinitum, potest excedi, & nullum caret perfectione aliqua, cum de ratione infinitum sit, quod nihil entitatis ei desit eo modo, quo haberi potest in aliquo vno. Ratio secundi est: quia de ratione potentia est recipere; sed recipere est imperfectio: ergo ratio potentia est imperfectio. Item: potentia dicit carentiam perfectionis, ad quam est in potentia: ergo ratio potentia est imperfectio. Unde si à compositione secludatur ratio partis, & potentia, secluditur ab ea omnis imperfectio, quia solum remanet distinctorum unio, quæ imperfectio non est ex dictis, ex quo clarent dicta de duplici compositione *num. 338.*

347.

Suppono
7.

Cæterum, quia compositio commutiter dicitur involuere imperfectionem, ideo iuxta hunc loquendi modum. Suppono septimo: quod licet omnis compositio necessario inferat distinctionem: non tamen omnis distinctio infert compositionem, sed solum distinctio extremorum componibilium, seu extremorum se habentium per modum partis, sive unum se habeat per modum potentia, & aliud per modum actus, sive utrumque per modum potentia: nam hæc solum est distinctio arguens imperfectionem, & consequenter compositionem.

348.

Ex hoc clare deducitur: in Deo non esse compositionem: quia licet sit unio extremorum; non tamen est unio ex-

tremorum componibilium, seu se habentium per modum partium. Ratio autem, cur in Divinis non sit unio extremorum componibilium, est vel infinitas, ut tenet Mastrius cum Scoto *cit. num. 346;* vel independentia ab aliquo extrinseco uniente illa extrema, ut habet Pontius. Et per oppositum ratio, cur in creatis sit talis unio, est vel finitas, vel prædicta dependentia.

349.

Si verò Thomistæ hanc doctrinam admittere nollunt, assignent mihi rationem: cur in creatis unio realiter distinctorum inferat compositionem; non verò in Divinis talem inferat compositionem unio realiter distinctorum, scilicet, relationum? Deinde assignent rationem: cur in creatis unio virtualiter distinctorum, scilicet, animalitatis, & rationalitatis inferat compositionem; non vero in Divinis talem inferat compositionem unio virtualiter distinctorum, scilicet, unio essentie cum attributis, & relationibus? Fateor ingenuè hanc esse urgentissimam retorsionem contra Thomistas.

350.

Ex dictis infero primo: nihil in Divinis habere rationem partis, & potentia, cuius rationem dedimus *num. 346.* Infero secundo: in Deo dari compositionem capta compositione pro unione distinctorum duntaxat, cuius rationem dedimus *n. 338.* Infero tertio: in Deo non esse compositionem, sumptam pro unione distinctorum arguente imperfectionem, cuius ratio traditur *num. 343, & 346.* Infero quarto: quod si omnis compositio dicit imperfectionem, in Deo nulla datur compositio *ex num. 347. & 348.* Quibus suppositis. Sit.

351.

Conclusio: *Distinctio formalis non est contra simplicitatem Dei.* Sic Scotus in *1. distinct. 8. quest. 4. num. 22.* & probatur: ideo iuxta adversarios distinctio formalis esset contra simplicitatem Dei, quia ex distinctis formaliter resultaret compositio; sed hoc est falsum: ergo distinctio formalis non est contra simplicitatem Dei. Probatur minor: ex distinctis formaliter solum resultat unio

Methaphysica distinctorum formaliter; sed hæc non est compositio intentata à contrarijs ex dictis; quod enim sit compositio primo modo capta, nihil contra nos: ergo distinctio formalis non est contra simplicitatem Dei, quia ex distinctis formaliter resultat compositio. Confirmatur: & si ex distinctis virtualiter in creatis resultet compositio, ex distinctis virtualiter in Divinis non resultat compositio per vos: ergo similiter de formaliter distinctis. Probatur denique solvendo rationes contrariorum.

Obijcies primo ex Ill. Godoy tom. 3. in 1. part. disp. 75. num. 27, & Gonet in præsentin. 12: Deus est omnino simplex; sed cum formali distinctione non stat omnimoda simplicitas: ergo distinctio formalis est contra simplicitatem Dei. Probatur minor: omnimoda simplicitas non minus opponitur distinctioni, quam compositioni; sed si in Deo esset compositio formalis, Deus non esset omnino simplex: ergo cum formali distinctione non stat omnimoda simplicitas. Probatur maior: simplicitas est species unitatis, sed unitas in indistinctione consistit: ergo omnimoda simplicitas in omnimoda indistinctione; atqui omnimoda unitas, & indistinctio excludunt omnem distinctionem, sicut omnimoda simplicitas omnem compositionem: ergo omnimoda simplicitas non minus opponitur distinctioni, quam compositioni.

Respondeo distinguendo maiorem primi syllogismi: Deus est omnino simplex, sumpta simplicitate, ut opponitur multiplici formalitati nego maiorem, ut opponitur compositioni subdistinguo: compositione capta pro unionem distinctorum arguente imperfectionem concedo maiorem; pro unionem distinctorum tantum nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Claret solutio ex n. 337. & 338, ex hac que solutione retorqueo argumentum: Deus est omnino simplex; sed cum virtuali distinctione; imò cum reali relationum non stat omnimoda

simplicitas: ergo distinctio virtualis est contra simplicitatem Dei, quod est contra Ill. Godoy, & ceteros omnes Thomistas.

Ad secundum syllogismum respondeo distinguendo maiorem: omnimoda simplicitas, sumpta simplicitate, ut opponitur tam multiplici formalitati, quam compositioni, non minus opponitur distinctioni, quam compositioni concedo maiorem; ut opponitur tantum compositioni nego maiorem; concedo minorem, & distinguo consequens, ut supra. Ex hoc retorqueo etiam argumentum: omnimoda simplicitas non minus opponitur distinctioni, quam compositioni; sed si in Deo esset distinctio virtualis, imò & realis personarum, Deus non esset omnino simplex: ergo cum distinctione virtuali, & reali personarum non stat omnimoda simplicitas.

Ad tertium syllogismum respondeo distinguendo maiorem: simplicitas est species unitatis, quæ species est unitas indistinctionis nego maiorem; unitas identitatis concedo maiorem; distinguo minorem: unitas in indistinctione consistit eo modo, quo fuerit unitas concedo minorem; alio modo nego minorem; & distinguo consequens: ergo omnimoda simplicitas quæ est unitas indistinctionis erit omnimoda indistinctio concedo consequentiam; omnimoda simplicitas, quæ est unitas identitatis nego consequentiam. Concedo susumptam, & distinguo consequens ut supra.

Hæc solutio est Scoti in 1. distinct. 2. quest. 7. §. secundo oportet, vers. In quinto, num. 44. dicentis: In quinto est unitas simplicitatis, quæ est vere identitas; quidquid enim est ibi, est realiter idem cuilibet, & non tantum est unum illi unitate unionis, sicut in alijs modis. Sic Scotus, ex quo pro me argumentum formo: simplicitas est species unitatis, quæ est identitas realis: ergo omnimoda simplicitas erit omnimoda identitas realis; atqui distinctio formalis non tollit omnimodam identitatem realem: ergo nec omnimoda simplicitatem.

Confirm.

352.

Obijcies 1. ex Ill. Godoy, & Gonet.

354.

Respond. ad 2. syllogismum

Retorquetur.

355.

Respondetur ad 3. syllogismum.

356.

353. Respondetur.

Retorquetur.

357.

*Firmatur
solutio, &
retorqueo*

Firmatur etiam solutio, & simul retorquetur: aggregatio (idem est de unitate ordinis, per accidens, & per se) est species unitatis; sed unitas in indistinctione consistit: ergo omnimoda aggregatio erit omnimoda indistinctio. Certè ad hoc argumentum respondebunt contrarij, sicut nos ad suum. Et quando magis concedunt maiorem, & minorem, & distinguunt consequens: ergo omnimoda aggregatio erit omnimoda indistinctio aggregationis concedo consequentiam; alio modo nego consequentiam. Sic & nos respondemus ad suum argumentum distinguendo consequens: ergo omnimoda simplicitas erit omnimoda indistinctio simplicitatis concedo consequentiam; alio modo nego consequentiam; cum ergo indistinctio simplicitatis sit identitas realis ex *n. antecedenti*, omnimoda simplicitas erit omnimoda identitas realis.

358.

*Retorquetur
argumentum.*

Denique retorqueo argumentum: simplicitas est species unitatis; sed unitas in indistinctione consistit: ergo omnimoda simplicitas erit omnimoda indistinctio; atqui omnimoda indistinctio excludit omnem distinctionem: ergo excludit distinctionem virtualem attributorum, & realem personarum. Tunc sic, sed primum est contra ipsos, & secundum contra fidem: ergo contra ipsos, & contra fidem est argumentum, quod contra nos faciunt. Solvant Ill. Godoy, & Gonet.

359.

*Obijcies 2
ex Ill. Go-
doy, & Go-
net.**Confirm.*

Obijcies secundo ex Ill. Godoy *n.* 28, & Gonet *cit. n.* 10: ex distinctione formali sequitur in Deo compositio: ergo distinctio formalis est contra simplicitatem Dei. Probatur antecedens: compositio est unio distinctorum: ergo ex distinctione formali sequitur in Deo compositio. Confirmatur: unio distinctorum realiter est compositio realis: ergo unio distinctorum formaliter erit compositio formalis; sed hæc repugnat Deo: ergo ex distinctione formali sequitur in Deo compositio. Hoc est argumentum, cui valde fidunt adver-

sarij, sed videant se ad illius solutionem teneri.

Respondeo retorquendo argumentum contra ipsos: ex distinctione virtuali attributorum, & reali relationum sequitur in Deo compositio: ergo distinctio virtualis attributorum, & realis relationum est contra simplicitatem Dei contra ipsos. Probatur antecedens: compositio est unio distinctorum: ergo ex distinctione virtuali attributorum, & reali relationum sequitur in Deo compositio. Confirmatur: unio distinctorum formaliter est compositio formalis: ergo unio distinctorum virtualiter, & realiter erit compositio virtualis, & realis: ergo illa datur inter attributa, & hæc inter relationes.

Respondeo directè ad argumentum distinguendo primo antecedens: ex distinctione formali sequitur in Deo compositio sumpta compositione pro unione distinctorum non dicente imperfectionem concedo antecedens; dicente imperfectionem nego antecedens, & consequentiam. Ad probationem distinguo antecedens: compositio est unio distinctorum dicens, vel non dicens imperfectionem concedo antecedens; dicens præcisè, vel præcisè non dicens imperfectionem nego antecedens; & distinguo consequens, ut distinxi. Hæc solutio claret ex *n.* 338. & 339. Proben tunc contrarij distinctionem formalem dicere imperfectionem; nam si hoc non probant, & ad compositionem recurrunt, petunt principium in sua probatione.

Ad confirmationem similiter distinguo antecedens: unio distinctorum realiter est compositio realis sumpta compositione pro unione distinctorum realiter dicente, vel non dicente imperfectionem concedo antecedens; dicente præcisè, vel præcisè non dicente nego antecedens, & distinguo similiter consequens. Nec dicas: quod unio distinctorum realiter semper est compositio dicens imperfectionem: Quia hoc non provenit ex eo, quod realiter sint dis-

360.

*Responde-
tur retor-
quendo ar-
gumentū.*

361.

*Responde-
tur direc-
tè ad ar-
gumentū.*

362.

*Ad confir-
mationem.*

tincta; sed ex eo quod sint pares, vt diximus à n. 343, usque ad 348.

363.
Respondetur 2. ad argumentum.

Respondeo secundo negando antecedens: ad probationem distinguo antecedens: compositio est vnio distinctorum componibiliū concedo antecedens; nō cōponibilium nego antecedens, & cōsequentiam. Solutio hæc claret ex num. 343, & 347, vbi diximus: compositio nē esse vnionem distinctorum se habētium vt partes, siuē vnum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentia, siuē vtrūque se habeat per modum potentia. Ex quo distinguo antecedens, & consequens confirmationis.

364.
Dices 1. cum eisde.

Dices primo cum eisdem: hanc solutionem esse voluntariam: ergo ruit. Probatur antecedens: diffinitio compositionis est vnio distinctorum: ergo compositio solum petit distinctionem, & vnionem extremorum. Respondeo negando antecedens; tū, quia hoc asseritur ex doctrina omnium Philosophorum, quorū dictis standum est, ne fiat quæstio de nomine; tū: quia datur vnio distinctorum, quæ non est compositio, vt patet in Divinis relationibus; tū: quia in omni compositione datur ratio partis, & potentia ex num. 343; tū denique: quia si compositio solū est vnio distinctorum, non est ratio, cur Deo negetur per suam simplicitatem, quæ tantum est vnitas identitatis realis. Imò hoc fatetur Gonet, vt diximus num. 340.

365.
Dices 2.

Dices secundo cum eisdem: compositio nec ex ratione compositionis vt sic, nec ex ratione compositionis per se, petit partes se habere vt actus, & potentia: ergo ruit solutio. Probatur antecedens pro prima parte: nam compositum per accidens, v.g. cumulus lapidum, resultat ex extremis non comparatis, vt actus, & potentia: ergo compositio ex ratione compositionis vt sic, nō petit partes se habere, vt actus, & potentia. Probatur pro secunda: nā cōpositio per se distinguitur à cōpositione per accidens per hoc, quod in hac extrema non per se vniuntur in tertio,

benè verò in illa: ergo cōpositio, ex ratione cōpositionis per se, nō petit partes se habere, vt actus, & potentia. Hęc replica non est contra nos; nos enim in solutione data non dicimus, quod extrema cōpositionis comparentur, vt actus, & potentia, sed quod extrema cōpositionis sint partes, siuē comparentur, vt actus, & potentia, siuē vtrūque se habeat per modum potentia, & hoc est, quod in omni compositione reperitur, vt manet probatum n. 343. Vnde iuxta hanc doctrinam.

366.
Respondetur.

Respondeo concedendo antecedens pro prima parte, & distinguendo exemplum probationis: compositū per accidens, v.g. cumulus lapidum, resultat ex extremis non comparatis, vt actus, & potentia, nec comparatis vt partibus se habentibus per modum potentia nego; sic comparatis concedo. Nego secundam partem antecedentis; ad probationem distinguo: compositio per se distinguitur præcisè per illud nego antecedens; & quia cōpositio per se requirit rationem actus, & potentia cōcedo antecedens, & nego consequentiam.

367.

Denique quomodocumque comparentur extrema compositionis, certum est omnem compositionem habere partes: ergo compositio est vnio distinctorum se habentiū vt partes; atqui in Divinis nihil est pars ex n. 346, & si adsit distinctio formalis, quia hæc non tollit infinitatē: ergo ex distinctione formali nulla sequitur in Deo compositio. Hęc est solutio à nobis tradita, quam nec Ill. Godoy, nec Gonet impugnant.

Vnde aliter repondetur ad replicam omittendo antecedens, & negando cōsequentiam: nam licet compositio non petat partes se habere, vt actus, & potentia; omnis tamen compositio petit partes, & hoc est de ratione compositionis, ideo quæ à Deo releganda. Ex hoc patet: exempla tradita esse potius pro nobis, & alia, quæ adducunt de compositione integrali, & de persona Christi, de hoc tamen n. 345.

368.
Aliter respondetur.

Obijcies tertio ex Ill. Godoy cit. n. 30.

369.

*Obijcies 3
ex eisdem*

& Gonet *n.* 11: hoc ipso, quod essentia Divina sit formaliter distincta ab attributis, est actuabilis, & perfectibilis per illa: ergo dicit ratione potentie, & attributu ratione actus: ergo est vera compositio. Antecedens probat Ill. Godoy *tom.* 1. *n.* 22: si essentia Divina esse realiter ab attributis distincta, esset realiter actuabilis, & perfectibilis per illa; nam esset in potentia reali ad illa: ergo similiter: hoc ipso, quod essentia Divina sit formaliter distincta ab attributis, est actuabilis, & perfectibilis per illa.

370.
Respondetur.

Dices.

Respond.

Respondeo negando antecedens: quia vt esset actuabilis, deberet esse in potentia ad attributa, quod abest à Divina essentia. Dices: essentia Divina erit antecedens pro aliquo priori: ergo erit in potentia. Respondeo distinguendo consequens: erit in potentia non dicente imperfectione concedo consequentiam; dicente imperfectionem nego consequentiam. Itaque non omnis potentia dicit imperfectionem; alioquin non esset in Deo potentia productiva, & creativa; sed solum illa potentia, quæ vel finita est, vel dependet ab aliquo extrinseco causante, vel conservante, est potentia dicens imperfectionem.

371.
Instabis.

*Maior
prob. 1.*

Instabis: si essentia est formaliter distincta ab attributis, est in potentia dicente imperfectione: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: si essentia est formaliter distincta ab attributis, essentia potest concipi, vt potèntialis subiectivè; sed hæc est potentia dicens imperfectionem: ergo si essentia est formaliter distincta ab attributis, est in potèntia dicente imperfectione. Probatur maior primo: quod potest concipi, vt non sapiens, v. g. potest concipi, vt potèntiale subiectivè; sed si essentia est formaliter distincta ab attributis, potest concipi, vt non sapiens: ergo si essentia est formaliter distincta ab attributis, essentia potest concipi, vt potèntialis subiectivè.

372.
Secundo.

Probatur secundo eadè maior: essentia non includens formaliter sapientiam potest concipi, vt indifferens ad sapientiam, & non sapientiam; sed hæc est poten-

tialitas subiectiva: ergo si essentia est formaliter distincta ab attributis, essentia potest concipi, vt potentialis subiectivè. Probatur maior: sola formalitas sapientiae tollit indifferentiam ad esse, & non esse sapiens: ergo essentia non includens formaliter sapientiam potest concipi, vt indifferens ad sapientiam, & non sapientiam. Deinde: quia ens non includit formaliter modos essendi per se, & in alio, est indifferens ex suo cōceptu ad vtrumque: ergo essentia non includens formaliter sapientiam potest concipi, vt indifferens ad sapientiam, & non sapientiam.

Respondeo negando antecedens, ad probationem nego maiorem, ad cuius primam probationem distinguo maiorem: quod potest concipi, vt non sapiens præcisivè tantum, & per meram non explicationem sapientie, quia illud instans non est instans sapientiae, potest concipi, vt potèntiale subiectivè nego maiorem; quod potest concipi, vt non sapiens, non solum præcisivè, sed cū capacitate ad sapientiam, & non sapientiam concedo maiorem; distinguo similiter minorem, & nego cōsequentiam. Hanc solutionem fateri debet Ill. Godoy, & qui cū illo tenent dari intellectum per modum actus primi, ex quo fiat retorsio.

Ad secundam probationem nego maiorem cum probatione: nam indifferentia ad esse, & non esse sapiens, non solum tollitur per sapientiam formalem, verum & per exigentiam essentialem illius, quam habet essentia Divina pro priori ad sapientiam, quare indifferens non est. Ad paritatem de ente distinguo antecedens: quia ens non includit præcisè modos essendi per se, & in alio est indifferens ex suo cōceptu ad vtrumque nego antecedens; quia non exigit aliquem ex illis modis concedo antecedens, & nego cōsequentiam.

Ad probationem ex Ill. Godoy positam in argumento *n.* 369. Respondeo negando consequentiam: disparitas est; nam si essentia Divina esset ab attributis realiter distincta, non esset infinita, cum non identificaret attributa secum cōpossibilia: ergo esset finita, & cōsequenter pars,

373.
Respondetur.

Ad 1. probat. maioris.

374.
Ad 2.

375.
Ad probationis positam in argumento respondetur.

& potentia. Item: non haberet vnionē identitatis, sed vnionem Physicā; at- qui omnis vnio Physica dependet ab aliquo extrinseco vniente: ergo essentia Divina esset sic dependens: ergo & in potentia dicente imperfectionē. Cate- rüm distinctio formalis, nec arguit fini- tatē, nec dependentiā, cōsequentēque cōpatibilis est cū infinitate, & indepen- dentia, & sic sine ratione partis, & po- tentiæ.

376. *Obijcies 4*
ex Gonet.
Retorque-
tur.

Obijcies quarto ex Gonet *cit.* attributa non faciunt vnū cum essentia Divina per omnimodā identitatē; sed nec per aggregationē: ergo per cōpositionem.

Responde-
tur.

Respondeo retorquendo argumentum cōtra Gonet: attributa non faciunt vnū cum essentia Divina per omnimodam identitatē; cum virtualitē distinguātur; sed nec per aggregationem: ergo per compositionem. Itaque respondeo distin- guendo maiore: attributa nō faciunt vnū cum essentia Divina per omnimo- dam identitatem excludentem omnem distinctiōem concedo maiore; omne compositionem nego maiorem, con- cedo minorem, & nego consequentiā; nam sunt vnum per summam identita- tem realem, cum qua compatibilis est formalis distinctiō, & incompatibilis quæcumque compositio.

377. *Obijcies 5*
Responde-
tur.

Obijcies quinto ex alijs: essentia Divi- na à parte rei est fundamentū attribu- torū, & attributa circumstant essentiā: ergo attributa sunt veluti actus, & essen- tia, vt potentia: ergo faciunt cōpositiō- nē. Respondeo distinguēdo antecedēs: attributa circumstant essentiā per infor- mationē nego antecedens: per summā identitatē concedo antecedens, & ne- go vtrūque consequens. Aliter distin- guo: sine dependentia ab aliquo extrin- seco concedo antecedens; cum tali de- pendentia nego antecedens, & vtrum- que consequens.

378. *Alio modo*
responde-
tur.

Alio modo respondeo concedendo antecedens, & distinguendo primū cō- sequens: ergo sunt veluti actus, & potē- tia sublati imperfectionibus concedo consequentiā; non sublati nego conse-

quentia. Itaque tam actus, quā poten- tia habet aliquid imperfectionis, & ali- quid perfectionis. Quod actus sit in- formās, & pars est imperfectio in illo, & similiter quod potentia careat actu, & sit pars, est imperfectio in illa. Cæterum quod actus sit id, quo aliquid est for- malitē tale, & similiter, quod potentia sit id, quod redditur formalitē tale per aliquid à se formalitē distinctum, est perfectio in actu, & in potentia. Quod igitur ratio actus, & potentiæ sublati imperfectionibus reperiatur in Deo, ni- hil iubat ad compositionem.

Dices: nequit Deus esse formalitē sa- piens, nisi sapientia sit forma informans ipsum: ergo ruit solutio. Probatur ante- cedens: forma dicitur ab informando: ergo nequit Deus esse formalitē sapiēs. nisi sapientia sit forma informans ipsū, Hoc argumentū est contra omnes; nul- lus enim dubitat: Deū esse formalitē sa- pientem. Respondeo igitur negādo an- tecedens: quia Deus est formalitē sa- piens per sapientiā identificatam cum Deo. Ad probationem distingo: forma dicitur ab informando quantū ad sig- nificatū nominis, & rei, quatenus crea- ta concedo antecedens; quantum ad quidditativam rationē illius nego ante- cedens. Claret solutio *ex n. antecedenti.*

Obijcies sexto: nullum attributum per nos est pars: ergo quodlibet est totū: er- go faciunt compositionem per aggrega- tionem. Probatur consequentia: vbi sunt plura tota, ibi est aggregatio; sed sunt plura attributa, quorum quodlibet est totum: ergo faciunt compositionem per aggregationem. Respondeo distin- guendo maiorem: vbi sunt plura tota, quorū quodlibet est pars in ordine ad constitutionem alicuius tertij, ibi est ag- gregatio concedo maiore: quorū nullū est pars nego maiore; distinguo simili- tē minore, & nego consequentiam.

Dices: ergo nullū attributum est pars: ergo quodlibet est in vltima actualita- te: ergo non faciunt vnum per se: ergo faciunt vnū per aggregationem: ergo ruit solutio. Respondeo distinguendo

379.
Dices.

Responde-
tur.

380.
Obijcies 6

Responde-
tur.

381.
Dices.

Respond.

tertium consequens : ergo non faciunt vnū per se vnitatem vniōis concedo cōsequentiam; vnitatem idētitatis, seu simplicitatis nego consequentiam. Sic Scotus in 1. dist. 2. q. 2. §. tertio principaliter, & ratio est: quia nullum est pars, quod requiritur ad compositionem.

387.
Obijcies 7

Obijcies septimo: data formali distinctione attributorū, solum remanet inter illa identitas realis; sed hæc nō obstat ad cōpositionem Methaphysicam: ergo distinctio formalis est contra simplicitatem Dei. Probatur minor: realitates Methaphysicæ sunt realiter identificatæ; sed per nos faciunt Methaphysicam compositionem: ergo identitas realis non obstat ad compositionem Methaphysicam.

383.
Respondetur.

Respondeo distinguendo minorem: identitas realis extremorum se habentium per modum partiū non obstat ad compositionem Methaphysicam concedo minorem; non se habentium per modum partium nego minorem, & consequentiam. Itaque duplex est identitas: vna extremorum non se habentium per modum partium, quod provenit, vel ratione infinitatis, vel independentiæ ex num. 348. Alia extremorum per modum partium se habentium, quod provenit, vel ratione finitatis, vel dependentiæ ex num. cit. Prima tollit cōpositionem, quia de ratione huius est habere partes. Secunda non tollit, quia extrema illius sunt partes, & hæc est ratio, cur in creatis fit compositio, non verò in Divinis ex num. cit.

Explicatur.

384.

Ob hoc prima identitas est summa, & perfecta, quia extrema illius ratione sui identificantur; secunda verò est diminuta, & imperfecta, quia extrema illius solum identificantur ratione tertij, quod constituunt, à quo si abstrahatur, nulla remanet ratio identitatis eorum; vnde hæc non est vera, nec formaliter, nec realiter: animalitas est rationalitas; in Divinis saltim idēticè est hæc vera: sapientia est iustitia, Deitas, Paternitas, &c.

385.

Ex hac doctrina potest aliter ad argumentū responderi distinguendo ma-

iorē: data formali distinctione attributorum, solum remanet identitas realis summa, & perfecta concedo maiorem; diminuta, & imperfecta nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio est Scoti in 1. dist. 8. q. 4. §. ad primum principale, ubi ob differentiam harum identitatū ait: in Divinis non esse compositionem; bene verò in creatis.

Aliter respondetur ad argumentum.

386.
Obijcies 8

Obijcies octavo: quod est contrahibile, est cōponibile; sed data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est cōtrahibilis: ergo distinctio formalis est contra simplicitatem Dei. Probatur minor: data prædicta distinctione essentia ex se non est formaliter sapiens: ergo data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est contrahibilis. Probatur consequentia: quod ex se non est formaliter sapiens, est contrahibile per sapientiam; sed per te data prædicta distinctione essentia ex se non est formaliter sapiens: ergo data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est contrahibilis.

387.
Respondetur 1.

Respondeo primo ad argumentum distinguendo maiorem: quod est contrahibile, ut pars, ut potentia, seu genus est cōponibile concedo maiorem: quod est contrahibile alio modo nego maiorem; distinguo que minorem: sed data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est contrahibilis, ut pars, ut potentia, seu genus nego minorem; alio modo omitto minorem, & nego cōsequentiam. Itaque non omne contrahibile est componibile, sed contrahibile duntaxat, ut pars, & ut potentia, quia hoc solum dicit imperfectionem, cum ergo essentia Divina, nec sit pars, nec potentia, ut manet probatum, non est cōponibilis adhuc data distinctione formali ipsius ab attributis.

Respondeo secundo ad argumentum aliter distinguendo maiorem: quod est contrahibile cum dependentia a causa extrinseca est componibile concedo maiorem; sine tali dependentia nego maiorem; distinguo minorem:

388.
Respondetur 2.

data

data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est contrahibilis cum dependentia à causa extrinseca nego minorem; sine tali dependentia concedo minorem, & nego consequentiam. Ad componibilitatem itaque non sufficit quilibet contrahibilitas, sed requiritur contrahibilitas cum dependentia à causa extrinseca; hæc enim solum arguit potentialitatem imperfectam necessario ad compositionem requiritam. Cum verò hoc non reperiatur in essentia Divina respectu attributorum, cum numquam sit cum prædicta dependentia, ideo non erit imperfectio contrahibilitas essentiae Divinae. Et hæc ratio exclusiva componibilitatis in essentia Divina, est ratio convincens componibilitatem in creatis, ut attendenti patebit.

389.

*Solutio
hæc est Scoti.*

Et quod hæc solutio sit iuxta Scoti sententiam, quidquid dicant aliqui Scotistae, & cum ipsis Mastrius oppositum clamans, tam in Methaphysica, quam in diversis tractatibus Theologiae, patet ex Scoto in 1. dist. 8. q. 3, ubi ideo excludit Doctor rationem generis, seu rationem partis, & potentiae ab ente transcendenti, quia non est conceptus limitatus, sed indifferens ad finitum, & infinitum, ut fatetur Mastrius disp. 2. Methaphysicae, q. 6. art. 2. n. 165; atqui essentia Divina nec est conceptus limitatus, nec indifferens ad finitum, & infinitum: ergo potiori iure debet excludi ab essentia Divina ratio partis, & potentiae, seu generis. Sed hæc est, quæ componibilitatem dicit: ergo cum hæc excludatur ab essentia Divina respectu attributorum, omnis componibilitas ab ea excluditur, licet sit per attributa contrahibilis.

390.

Respondetur 3.

Respondeo tertio ad prædictum argumentum aliter distinguendo maiorem: quod est contrahibile ab alio, tanquam à causa productiva, vel de nobis ab extrinseco adveniente, perficiente, vel informante, est componibile concedo maiorem, quod est contrahibile à se ipso, ex necessitate naturæ, & ex infinitate ipsius est componibile nego maiorem; distinguo minorem: sed data distinctione formali essentiae ab attributis essentia est contrahi-

lis à se ipsa, ex necessitate naturæ, & ex infinitate ipsius concedo minorem; est contrahibilis ab alio, tanquam à causa productiva, vel de nobis ab extrinseco adveniente, perficiente, vel informante nego minorem, & consequentiam.

Itaque tripliciter potest aliquid esse contrahibile, ait Lichetus in 1. dist. 8. q. 3. §. dico primo. Primo: ab alio tanquam à causa efficiente, ut natura creata determinatur à sua causa ad talem singularitatem. Secundo: formaliter, ut quando naturæ, quæ erat in potentia, advenit eccitas perficiens, & actians ipsam naturam. Tertio: à semetipso, ex necessitate, & ex infinitate ipsius. Primo, & secundo modo essentia Divina non est contrahibilis, quia sic contrahi, imperfectionem importat; bene verò tertio modo, quia hoc non dicit imperfectionem; sic enim est contrahibilis per omnia attributa, modos intrinsecos, & relationes, ex quibus tot fieri possunt reversiones contra factores argumenti, quot sunt attributa, modi intrinseci, & relationes.

Ad probationem minoris supra positi argumenti nego consequentiam, ad cuius probationem respondeo primo distinguendo maiorem: quod ex se non est formaliter sapiens, & est pars, & potentia, ut à sapientia perficiatur, est contrahibile per sapientiam concedo maiorem: quod ex se non est formaliter sapiens, nec est pars, nec potentia, ut perficiatur à sapientia, est contrahibile per sapientiam nego maiorem; distinguo quæ minorem: sed per nos data prædicta distinctione essentia ex se non est formaliter sapiens, nec est pars, nec potentia, ut à sapientia perficiatur concedo minorem; & est pars, & potentia, ut à sapientia perficiatur nego minorem, & consequentiam.

Respondeo secundo aliter distinguendo maiorem quod ex se non est formaliter sapiens privative, vel negative, est contrahibile per sapientiam concedo maiorem; quod ex se non est formaliter sapiens præcisive, est contrahibile per sapien-

391.

Tripliciter potest aliquid esse contrahibile.

392.

Ad probationem minoris, respondetur 1.

393.

Respondetur 2.

tiam nego maiorem; distinguo que minorem: sed per nos data prædicta distinctione essentia ex se non est formaliter sapiens præcisivè concedo minorem; privativè, vel negativè nego suppositum; supponit enim esse aliquod instans temporis, vel naturæ, in quo sapiens non sit, quod est falsum; & nego consequentiam. Cuius ratio est: nam cum Divina essentia (& si præcisivè sapiens non sit) habeat omnem perfectionem, & infinitatem omni possibili modo, quo potest habere, scilicet, realitèr, non est capax alterius perfectionis, ut nos asserimus de essentia Divina respectu Paternitatis, & omnipotentiae.

394.
Obijcies 9

Responde-
tur.

Responde-
tur aliter.

Obijcies nono: compositio, & distinctio proportionantur: ergo ubi fuerit distinctio formalis, ibi erit formalis compositio. Respondeo negando antecedens: quia ut diximus n. 347, licet compositio inferat distinctionem, non tamen è contra, nisi sit distinctio extremorum componibilium, cuius rationem dedimus *num. cit.* Respondeo aliter negando suppositum antecedentis: supponit enim, quod distinctio opponitur simplicitati, quod est falsum; nam distinctio opponitur identitati, & compositio simplicitati.

395.
Obijcies

Retorque-
tur I.

Secundo.

Obijcies decimo: si in Deo non esset distinctio formalis, Deus esset simplicior: ergo distinctio formalis obest simplicitati. Retorqueo argumentum primo: si in Deo non esset distinctio virtualis, Deus esse simplicior: ergo distinctio virtualis obest simplicitati. Retorqueo secundo: si in Deo non esset realis distinctio personarum, Deus esset simplicior: ergo distinctio realis personarum obest simplicitati. Nec dicas: relationes inter se non uniri ad constituendum unum, sicut cum essentia uniuntur, quia statim infero: ergo faciunt unum per aggregationem, ut contra nos argunt contrarij.

396.

Respond.
directè.

Respondeo directè distinguendo ut in n. 353. vel negando antecedens, quia distinctio formalis non opponitur simplicitati, sed pluralitati; unde cum formalita-

tà pluralitas stet cum summa identitate reali, quæ est summa simplicitas, ita quoque distinctio formalis. Et ratio est: quia Deus nequit esse simplicior, quam excludendo omnem compositionem; sed stante distinctione formali excludit omnem compositionem ex toties dictis: ergo non esset simplicior per exclusionem distinctionis formalis. Sed quia contrarij confundunt simplicitatem cum unitate, quod fieri nequit, ut notat Rada cum Lycheto in 1. distinct. 8. *quest. 3. in fine*, & constat ex ratione data, ideò claritatis gratia de ipsa specialitèr agemus §. sequenti.

Ante hoc tamen non prætermittam quandam inconsequentiam, quæ (meo videri) in Ill. Godoy reperio. Ipse namque *tom. 2. disp. 61. num. 3.* asserit: prædestinationem non distingui virtualitèr à providentia, & ratio, quam *num. 5.* assignat, est: quia daretur in Deo compositio ex genere, & differentia. Nunc ad inconsequentiam. Si prædestinatio virtualitèr distingueretur à providentia, daretur in Deo compositio: ergo distinctio virtualis arguit in Deo compositionem. Adqui hoc est contra ipsam in præsentia admittentem distinctionem virtualement essentia ab attributis absque compositione in Deo: ergo inconsequentiam committit. Antecedens est Ill. Godoy *tom. 2. cit.* Consequentia est legitima. Susumpta est eiusdem in præsentia. Consequentia videtur nota. Unde ob ab ipso dicta *tom. 2. cit.* debet negare distinctionem virtuale inter essentiam, & attributa; & ob dicta ab ipso in præsentia debet cōcedere distinctionem virtualement inter prædestinationem, & providentiam, quorum utrumque est contra Ill. Godoy, hoc que non facere, non est (meo videri) consequenter procedere. Ecce inconsequentiam.

Nec dicas pro Ill. Godoy, ideò negare distinctionem virtualement inter prædestinationem, & providentiam, quia illa data prædestinatio esset pars subiectiva providentiæ, tamquam species contenta sub genere, ideòque arguere

Quedam
inconse-
quentia os-
tenditur.

Dices pro
Ill. Godoy

Secundo.

Tertio.

compositionem, quod non militat inter essentiam, & attributa. Ne hoc dicas, quia illi non prodest. Primo: quia ex hac eadem doctrina aliam inconsequentiam Ill. Godoy manifestabimus *disp.* 27. *in fine*. Secundo: quia illa distinctio non esset plusquam virtualis: ergo semper sequitur, quod distinctio virtualis in Deo arguat compositionem. Tertio: quia & si ex hoc capite non arguatur compositio ex genere, & differentia inter essentiam, & attributa, arguetur saltem compositio, quam ex distinctione formali contra nos arguit Ill. Godoy ob eandem rationem, in quo stat inconsequentia illius à nobis ostensa.

§. XXV.

An distinctio formalis sit contra unitatem Dei?

397.
Suppono
1.

Suppono
2.

Suppono
3.

398.
Suppono
4.

Suppono primo: quod unitas tot modis sumitur, quot distinctio, quia unitas est distinctioni opposita. Unde sicut est distinctio realis, formalis, & virtualis, ita & unitas. Suppono secundo: omnia in Deo esse vnum unitate reali, quia omnia sunt realiter identificata cum essentia. Suppono tertio: unitatem formalem non dicere perfectionem simpliciter, alioquin albedo esset perfectior simpliciter Angelo, cum albedo habeat pauciora formaliter distincta, & consequenter maiorem unitatem formalem.

Suppono quarto: quod unitas formalis in ente infinite perfecto est impossibilis, & contradictoria. Ratio est: quia impossibile est, quod ens infinitum non denominetur formaliter à perfectionibus simpliciter, ad distinctionem perfectionum secundum quid, à quibus virtualiter tantum denominatur; sed si tales perfectiones non retinerent suas proprias rationes formales, non denominaretur formaliter ab illis: ergo impossibile est, quod tales perfectiones non retineant suas proprias rationes formales: ergo impossibile est, quod

formaliter non distinguantur: ergo impossibilis est unitas formalis. Maior patet: alioquin eodem modo diceretur Deus homo, ac bonus, quod est falsum: quia Deus dicitur virtualiter homo, & formaliter Deus. Minor est certa: alioquin Deus diceretur bonus, sapiens, &c, sicut sol dicitur calidus, siccus, &c. Consequentia inferitur, & cetera illata legitime inferuntur. Sic Scotus *in 1. dist.* 8. *quest.* 4. §. *ad ista tamen*.

Ex hoc colligitur: talem unitatem formalem esse in Deo contradictoriam; quia affirmat: perfectiones simpliciter esse in Deo perfecte, utpote cum unitate formali, & negat: esse in Deo perfecte, quia non sunt in illo secundum proprias rationes formales, secundum quas dicit perfectiones simpliciter, quod est manifesta contradictio: ergo est contradictoria. Antecedens pro prima parte est certum. Pro secunda probatur: unitas formalis affirmat: prædictas perfectiones esse in Deo virtualiter, vel eminenter ad instar perfectionum secundum quid; sed hoc est negare esse in Deo perfecte: ergo unitas formalis negat perfectiones simpliciter esse in Deo perfecte.

Suppono quinto: quod *summum* dupliciter potest accipi. Primo: pro illo, quod habet omne possibile, sive includat, vel non includat aliquid oppositi eius, ut *summum* calidum dicitur illud, quod habet omnem calorem possibilem, sive includat, vel non includat aliquem gradum frigoris. Secundo: pro illo, quod nihil oppositi eius includit, ut *summum* calidum, quod nihil frigoris includit.

Hoc secundum *summum* adhuc potest dupliciter comparari cum suo opposito. Primo: cum opposito dicente de se imperfectionem, ut *summum* bonum cum malo. Secundo: cum opposito non dicente de se imperfectionem, ut *summus* actus cum potentia, quæ de se non dicit imperfectionem; alioquin non esset in Deo potentia generativa, spirativa, & creativa. *Summum*

399.

400.
Suppono
5.

401.

ergo vt summum perfectè sit, solū excludit omne oppositum dicens de se imperfectionem, vt patet in exemplis allatis de summo bono, & summo actu. His suppositis sit.

402. *Conclusio.* *Conclusio: Distinctio formalis non est contra unitatem Dei. Sic Scotus cit. & probatur primo: distinctio formalis solum opponitur unitati formali; sed unitas attributorū cum Deo non est formalis: ergo distinctio formalis non est contra unitatem Dei. Probatur minor primo: unitas attributorum cum Deo dicit perfectionem simpliciter; sed unitas formalis non dicit talem perfectionem ex n. 397: ergo unitas attributorū cum Deo non est formalis. Probatur secundo eadem minor: talis unitas est impossibilis; & contradictoria in Deo ex n. 398; sed unitas attributorum cum Deo non est impossibilis, & contradictoria: ergo unitas attributorum cum Deo non est formalis.*

403. *Probatur* 2. *Probatur secundo conclusio: ideò per adversarios distinctio formalis esset contra unitatē Dei, quia Deus est summè vnus; sed cū summa Dei unitate stat distinctio formalis; ergo distinctio formalis non est contra unitatē Dei. Probatur minor: cum summa Dei unitate stat aliquid oppositū unitati: ergo cū summa Dei unitate stat distinctio formalis. Antecedens probatū manet per dicta n. 400, vltra quod contra adversarios ad hominem probatur: distinctio virtualis extrinseca, vel intrinseca stat cum summa Dei unitate, imò iuxta omnes Catholicos distinctio realis personarū; sed tam virtualis, quàm realis distinctio, opponitur unitati: ergo cum summa Dei unitate stat aliquid oppositum unitati.*

404. *Obijcies* 1 *ex Ill. Godoy.* *Obijcies primo ex Ill. Godoy tom. 1. num. 14. & tom. 3. num. 33: Deus est summè vnus ex Concilio Lateran: ergo irresolubilis in plures formalitates. Probatur consequentia: unitas excludit distinctionem: ergo summa unitas excludit omnem distinctionem; sed per nos Deus est summè vnus: ergo distinctio*

formalis est contra unitatem Dei. Respondeo distinguendo primo. antecedens: Deus est summè vnus unitate reali concedo antecedens; unitate formali nego antecedens, imò, & suppositū, quia hæc unitas est impossibilis Deo. Claret solutio ex dictis, & fiat retorasio ex num. antecedenti. Distinguo secundo antecedens: Deus est summè vnus, sumpto ly summè, pro illo, quod habet omne possibile concedo antecedens; pro illo, quod nihil oppositum includit subdistinguo: nihil oppositum dicens de se imperfectionem concedo antecedens; non dicens de se imperfectionem nego antecedens, & consequentiam, quia distinctio formalis nullam dicit imperfectionem. Solutio claret ex num. 400, & fiat retorasio ex n. 403.

Dices contra primam solutionem ex Ill. Godoy tom. 1. num. 17: ex solutione sequitur, quod qui assereret: Deum esse compositum compositione formali, nō se opponeret Concilio diffiniente: Deū esse summè simplicem; sed hoc est falsum: ergo Deus est summè vnus, non solum unitate reali, verum etiam unitate formali. Probatur sequela: ideò salvatur in Deo summa unitas realis, non obstante distinctione formali, quia hæc distinctio est necessaria, & unitas opposita impossibilis; sed qui assereret in Deo compositionem formalem, assereret: talem compositionem esse necessariam, & simplicitatem oppositam esse impossibilem: ergo cum formali compositione saluaret summam simplicitatem: ergo non se opponeret Concilio.

Respondeo primo distinguendo maiorem, qui assereret: Deum esse compositum compositione formali non dicente imperfectione, non se opponeret Concilio diffinienti: Deum esse summè simplicem concedo maiorem; dicente imperfectione nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Solutio claret ex dictis n. 338, ipsa que ruit replica Ill. Godoy. Sed vt aliam ipsius impugnemus. Respondeo secundo negando maiorem, ad proba-

Respondetur.

405. *Dices contra 1. solutionem.*

406. *Respondetur 1.*

Respondetur 2.

tionem distinguo minorem : qui assereret in Deo compositionem formalem, assereret chymericè talem compositionem esse necessariâ, & simplicitatē oppositam esse impossibilē concedo minorem; non chymericè nego minorē; quia cum simplicitas summa excludat omnem imperfectionem, & omnis cōpositio sit imperfectio, chymera est asserere: summam simplicitatem stare cū quacumque compositione.

407.
*Instat Ill.
Godoy.*

Instat Ill. Godoy *cit. n. 19*: asserere chymericè, est asserere absque fundamento, & ratione: ergo totum litigium non reducitur ad authoritatem Concilij, sed solum ad rationem: ergo asserere formalem compositionem in Deo non est contra authoritatem Concilij, sed solū contra rationem. Respondeo distinguendo antecedens: asserere chymericè est asserere sine fundamento, & ratione opposita Concilio concedo antecedens; ratione non opposita Concilio nego antecedens, & consequentiam; nam qui opponitur rationi Concilij, opponitur Concilio.

Respond.

408.
*Replicat
Ill. Godoy*

Ad retorsionem cū distinctione relationum replicat Ill. Godoy *num. 16*: quia relationes non sunt omnino idem inter se, sed tantum in essentia, à qua nec formalitèr distinguuntur: ergo non tollunt summam Dei unitatem. Deinde: quia ad distinctionem personarum cogit fides; sed nihil est in scriptura, vel in Concilijs, ut unitatem attributorum cum essentia ad realem tantum coartemus: ergo cogimur ad unitatem formalem statuendam. Respondeo: primum esse pro nobis: nam distinctio relationū inter se non opponitur summæ Dei unitati: ergo nec distinctio attributorū inter se. Deinde: summa unitas excludit omnem distinctionē iuxta Ill. Godoy; sed distinctio relationum inter se aliqua distinctio est: ergo excludit summam unitatem.

Respondetur ad I.

409.
Ad secundum.

Ad secundum respondeo negando minorē: nam distinctio formalis constat ex Patribus, & Concilijs *ex §. 20. & 21*. Item: unitas à Concilio posita est

unitas dicens perfectionem; sed unitas formalis non dicit perfectionem *ex n. 397*: ergo aliquid est in scriptura, vel in Concilijs, ut unitatem attributorum cum essentia ad realē coartemus. Denique: summam Dei unitatem coartari ad unitatem realē non est contra Concilia, scripturā, & Patres; sed ad sic coartandā adsunt vrgentissimæ rationes pro nostra conclusione positæ: ergo coartari debet ad unitatem realem. Ex his fiat contra Ill. Godoy retorsio.

Dices contra secundam solutionem pro Ill. Godoy: summè vnum excludit omnem distinctionē: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: summè bonū, & summè iustum excludunt omnem malitiam, & iniustitiam, idem est de summè sapiēte, & alijs: ergo paritèr: summè vnum excludit omnem distinctionem. Probatur consequentia: ideò summè bonum, & summè iustum omnem malitiam, & iniustitiam excludunt, quia de ratione summi in aliqua re est, quod nihil contineat oppositi eius, ut patet in summè calido nihil frigoris continente: ergo summè vnum excludit omnem distinctionem.

Respondeo primo ad argumentum negando antecedens, ad probationem concedo antecedens, & nego consequentiam; ad probationem nego antecedens; quia de ratione summi in aliqua re non est, quod non contineat aliquid oppositi eius; sed quod habeat omne possibile haberi in illa re, v.g. de ratione summi caloris non est, quod non compatiatur cum aliquo frigoris, sed quod habeat omnes gradus caloris posibles; etiam si cum illis admittat, vel non admittat aliquid frigoris, & licet aliqua sint summa in aliquibus generibus, quæ habendo omnia possible in suo genere non admittant aliquid oppositi; non dicenda sunt summa præcisè, quia non admittunt; sed quia habet omnia possible haberi; si enim admitterent; non dimitterent est summa, per quod patet etiam ad exemplum.

410.
Dices contra 2. solutionem.

411.
Respondetur I.

412.

Ex quo infero: aliqua esse summa aliquid oppositi continentia, quia non est possibile omne oppositum excludere: v.g. vnitas in Deo non sic est summa, quia excludat distinctionem reale personarum, quia talis vnitas istam distinctionem excludens, non est possibilis in Deo sine magna imperfectione. Alia verò sunt summa non solum, quia omne possibile includunt, sed quia excludunt omne oppositum, quia inclusione oppositi non sequeretur perfectio, sed imperfectio, vt inclusione malitiæ nihil perfectionis sequitur, nam malitia vt sic imperfectio est; at in inclusione distinctionis non sequitur imperfectio eo præcisè, quia distinctio, nam distinctio ex se imperfectionem nõ dicit, licet ex additis sequatur; v.g. quod distinctio talis non sit necessaria ad aliquid, quia posset sine illa esse ita perfecta res.

413.

Responde-
tur 2.

Respondeo secundo: quod summum in aliquo genere excludit omne oppositum, quando oppositum de se dicit imperfectionem, & non propter aliquas condiciones, sicuti malitia, ignorantia, iniustitia; non verò quando oppositum de se non dicit imperfectionem, sed propter aliquas condiciones, vt distinctio, potentia, &c. Notetur, vt salventur plura: quia non ex eo, quod Deus sit summus actus, sequitur, quod omnem excludat potentiam; alioquin non haberet generativam, &c. nam potentia de se imperfectio non est, nec ex eo, quod sit summè vnum, excludit omnem distinctionem; alias non esset Trinus, quia distinctio de se imperfectio non est; nec ex eo, quod sit summè potens, omnem impotentiam excludit alias nõ haberet impotentiam ad peccandum, quia impotentia de se mala non est; nec ex eo, quod sit summè liber, sequitur, quod omne necessarium excludat, alias actus ad intrà non essent necessarij, quia necessarius de se non dicit imperfectionem.

414.

Responde-
tur 3.

Vndè respondeo tertio ad argumentum distinguendo vltimum antecedens:

ideò summè bonum, & summè iustum excludunt omnem malitiam, & iniustitiam; quia de ratione summi in aliqua re est, quod nihil cõtineat oppositi eius dicentis. imperfectionem concedo antecedens; imperfectionem non dicentis nego antecedens, & consequentiã. Itaque summè bonum, iustum, sapiens, &c. sic comparantur ad sua opposita, quod hæc dicant de se imperfectionem, & cum *summum*, vt summum perfecte sit, debeat excludere omnem imperfectionem *ex num.* 400, ideò summū bonum excludit omne malum. At vnitas non sic comparatur ad distinctionem, quod distinctio de se dicat imperfectionem, vt diximus *n.* 341, vndè summè vnum non excludit omnem distinctionem, nisi illam, quæ dicit imperfectionem. Cum ergo distinctio formalis non sit imperfectio *ex num. cit.*, ideò distinctio formalis non est contra vnitatem Dei.

Respondeo quarto ad argumentum distinguendo antecedens: summè vnū, scilicet, vnum re, & ratione, excludit omnem distinctionem omitto antecedens; sed nego suppositum, scilicet, quod sit dabile sine detrimento perfectionis resolubilitatis in plures conceptus inter essentiam, & attributa. Summè vnum alio modo excludit omnem distinctionem nego antecedens, & consequentiam. Ex quo nihil contra nos, vel omnia contra adversarios, vt clarebit retorsionibus sequentibus.

Respondeo quinto retorquendo argumentum: summè vnū excludit omnem distinctionem: ergo Deus non est Trinus. Item: summè vnum excludit omnem distinctionem: ergo summus actus excludit omnem potentiam: ergo summè potens excludit omnem impotentiam: ergo summè liber excludit omne necessarium; atqui Deus est summè actus, summè potens, & summè liber: ergo Deus excludit potentiam generativam, impotentiam ad peccandū, & actus ad intrà. Respondere tenentur adversarij. Respondeant ergo ipsi,

415.

Responde-
tur 4.

416.

Responde-
tur 5.

&

& si quadruplex data eis solutio non placet, responsio ipsorum erit nostra solutio.

417.
Replicabis

Contra.

Replicabis forsam: non esse inconveniens summum bonum fundamentaliter esse malum, quia hoc solum est respectu intellectus finiti fabricantis ens rationis. Contra: quia iam vera esset hæc propositio prolata ab intellectu creato: *Deus est malus*, nec condemnari possit hoc affirmans, imò cōdemnaretur negans, sed hoc non est dicendum: ergo solutio est nulla. Probatur maior: quia Deus fundamentaliter est distinguibile in essentiam, & relationē per incommunicabilitatem, & communicabilitatem, est vera hæc propositio, & contraria damnabilis: *essentia est communicabilis, Paternitas incommunicabilis*: ergo si fundamentaliter esset verum dicere, quod Deus est malus, iam vera esset hæc propositio prolata ab intellectu creato: *Deus est malus*, nec condemnari possit hoc affirmans, imò condemnaretur negans.

418.
Replicabis contra solutiones datas.

Respondetur.

Replicabis contra solutiones allatas ad supra positum argumentum: summum in aliquo genere excludit omne oppositum, licet oppositum secundum se non dicat imperfectionem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: summè distinctum excludit omnem identitatem; sed identitas de se non dicit imperfectionem: ergo summum in aliquo genere excludit omne oppositum, licet oppositum secundum se non dicat imperfectionem. Respondeo negando antecedens, & probationem: quia summè distinctum est, quod realiter distinguitur ab alio; hæc enim est summa distinctio; sed quod realiter distinguitur ab alio, potest habere aliquam identitatē, ut patet in Petro, & Paulo, qui realiter distinguuntur, & sunt idem essentialiter: ergo summè distinctum potest habere aliquam identitatem. Ex quo retorqueo replicam, & erit efficacissima ratio nostræ conclusionis.

419.
Obijcies 2.

Obijcies secundo: omnis pluralitas distinctorum debet reduci ad unitatē:

ergo pluralitas formalis ad unitatem formalem: ergo dabilis est unitas formalis excludens omnem distinctionē: ergo in Deo ponenda. Probatur antecedens: quæ sunt dispersa in inferioribus, uniuntur in superioribus, & quæ sunt sparsa in creatis, uniuntur in Deo: ergo omnis pluralitas distinctorum debet reduci ad unitatem. Antecedens patet: nam rationes perceptivæ coloris, & soni, quæ diversæ sunt in sensibus externis, uniuntur in sensu interno, & potiori iure in intellectu. Consequentia est certa. Respondeo primo cum Lycheto in 1. distinct. 2. quest. 4. in responsione ad Caietanum distinguendo antecedens: omnis pluralitas distinctorum debet reduci ad unitatem, si non est formalis repugnantia in illo vno cōcedo antecedens; si sit repugnantia nego antecedens, & consequentiam, quia ut diximus num. 398, unitas formalis est in Deo impossibilis, & contradictoria.

Respondetur 1.

420.
Dices cū Amico.

Respondetur.

421.
Respondetur 2. ad argumentum.

Dices cum Amico: ens, eo est perfectius, quo magis est vnum: ergo cum unitate formali erit perfectius, sed Deus est ens perfectissimum: ergo est vnus unitate formali. Probatur antecedens: ens, quo magis est vnum, eo magis est illimitatiū, ideòque Averroes 12. *Metaphysicæ* 37. affirmat: Deum esse summè vnum: ergo ens, eo est perfectius, quo magis est vnum. Respondeo distinguendo antecedens: ens, eo est perfectius, quo magis est vnum unitate possibili, vel dicente perfectionem cōcedo antecedens; unitate impossibili nego antecedens, & distinguo similiter probationem. Deinde: argumentum probat: Deum debere esse vnum personaliter, imò hoc dixit Averroes, mysterium Trinitatis ignorans.

Respondeo iam secundo ad argumentum negando antecedens, & distinguendo probationem: quæ sunt dispersa in inferioribus, conveniunt que intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis, uniuntur in superioribus concedo antecedens, & non conveniunt intra latitu-

dinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis nego antecedens, & consequentiam. Itaque rationes dispersæ, si conveniunt intrā latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis, vniuntur in superioribus, ut probat exemplum allatum; non verò quando non conveniunt intrā latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis, quia tunc una ratio formalis præcisè considerata excludit aliam à suo conceptu formali, ut sunt v.g. intellectus, & voluntas; unde solum valet in aliquo vno identicè vni; non verò formaliter.

422.
Respondetur 3.

Respondeo tertio retorquendo argumentum: omnis pluralitas distinctorum debet reduci ad unitatem: ergo pluralitas virtualis, & personalis ad unitatem virtuales, & personalem: ergo dabilis est unitas virtualis, & personalis: ergo in Deo ponendæ: ergo attributa non distinguuntur virtualiter contra Thomistas, nec personæ personaliter contra fidem. Solvant contrarij.

423.
Obijcies 3

Respondetur.

Obijcies tertio: Deus esset magis vnus, si esset formaliter vnus; sed maior unitas debet Deo concedi, ratione cuius à D. Bernardo lib. 5. de consid. cap. 7. appellatur *vnissimus*: ergo distinctio formalis est contra unitatem Dei. Respondetur ad argumentum directè distinguendo maiorem: Deus esset magis vnus unitate impossibili concedo maiorem; possibili nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Neque cōtra hoc stat D. Bern, quia intelligitur de unitate possibili. Respondetur etiam retorquendo argumentum: Deus esset magis vnus, si esset virtualiter, & personaliter vnus; sed maior unitas debet Deo concedi: ergo distinctio virtualis est contra unitatem Dei.

Retorqueo

Retorqueo etiam assimili ex D. Thomæ.

Retorqueo etiam assimili ex doctrina D. Thomæ: ex eo quod Deus esset maioris perfectionis, si ageret in quacūque parte huius mundi absque aliqua actione in medio, ut habet D. Thom. quodl. 11. art. 2, non valet apud ipsum inferre, quod Deus agat in distans, quin agat in

medio: ergo pariter: ex eo quod Deus esset magis vnus, si esset vnus formaliter, non valet inferre, quod Deus sit vnus unitate formali.

Cæterum non prætermittam aliam inconsequentiam, quam (ni fallor) in Ill. Godoy invenio. Ipse namque tom. 2. disp. 61. num. 6. indistinctionem virtuales attributales inter prædestinationem, & providentiam sic probat: perfectionibus Divinis debemus concedere maiorem unitatem possibilem; at in providentia, prout ad omnia sua obiecta se extēdit, possibilis est unitas, non solum realem, aut formalem, sed etiam virtuales distinctionem excludens: ergo hæc unitas debet illi concedi; & consequenter inter prædestinationem, & alias providentiæ partes virtualis distinctio non erit; ex quo ulterius colligitur evidentè, partem subiectivam Divinæ providentiæ nullatenus esse. Hæc Ill. Godoy. Nunc ad illius inconsequentiam.

Divinis perfectionibus debemus cōcedere maiorem unitatem possibilem; sed possibilis est unitas excludens realem, formalem, & virtuales distinctionem: ergo hæc unitas debet concedi perfectionibus Divinis. Atqui Divina attributa sunt perfectiones Divinæ: ergo illis debet concedi unitas excludens distinctionem realem, formalem, & virtuales. Sed hoc est contra Ill. Godoy in præsentī: ergo quod in præsentī affirmat, inconsequens est ad id, quod asserit disp. 61. cit. Syllogismus est Ill. Godoy disp. 61. cit. Prima sumpta est evidens. Consequentia est legitima, & ipsius Ill. Godoy cit. Secunda sumpta est eiusdem in præsentī. Consequentia notoria videtur ex contradictione doctrinarum.

Declaratur amplius prædicta inconsequentia: Ill. Godoy in præsentī statuit, ut veram, propositionem, quam ut veram statuit disp. 61. num. 6. scilicet: perfectionibus Divinis debemus concedere maiorem unitatem possibilem. Ex veritate huius propositionis deducit disp. 61.

Quadam inconsequentia manifestatur

Amplius declaratur dicta inconsequentia.

cit. indistinctionē virtualement inter prędestinationem, & providentiam, & stante veritate eiusdem propositionis fatetur in pręsenti distinctionem virtualement: ergo sibi contradicit, vtpotē cum principio, ex quo *disp. 61. cit.* deducit virtualement indistinctionem inter Divinas perfectiones, coniungit in pręsenti virtualement distinctionem inter illas. Ecce (ni fallor) inconsequentiam Ill. Godoy; vnde ratione fundamenti ab ipso adducti, vel negare tenetur indistinctionem formalem inter prędestinationem, & providentiam, quod est contra ipsum *disp. 61. cit.* vel tenetur negare distinctionem virtualement inter Divinas perfectiones, quod est contra ipsum in pręsenti.

§. XXVI.

An distinctio formalis sit contra infinitatem essentie Divinę?

424.

Diffinitio
infiniti.

Resolutio huius difficultatis pēdet ex resolutione illius, an scilicet infinitas includat omnem perfectionē, & quomodo illam includat? Pro quo certum est, quod infinitū est, cui nihil entitatis de est eo modo, quo haberi potest in aliquo vno; vnde de ratione eius est non solū identificare, sed etiā summē, & perfectē identificare omne secum composibile, quę identitas cōsistit in hoc: quod formalitas infinita, quantum vis pręcisissime sumpta, semper habet in se rationem identificādi, quod increatis nullo modo reperitur.

Diffinitio
infinitatis

Iterum certum est, vt Theologi omnes tenent: de ratione infinitatis esse, includere omnem perfectionem possibilem haberi in aliquo vno; hæc est enim diffinitio infinitatis: quare dubiū stat duntaxat in eo, scilicet, quomodo infinitas includat omnem perfectionem. Pro quo.

425.

Suppono
I.

Suppono primo: quod perfectio alia est simpliciter, alia secundū quid. Prima est, *quę in unoquoque melius est esse, quam non esse*, ex Anselmo cap. 14, Mo-

nologij, seu vt communiter definitur: quę in quocūque melior est ipsa, quam non ipsa. Secunda verò ē contra: est quę in quocumque melior nō est ipsa, quam non ipsa. Vtraque indiget explicatione. Explico ergo primam, & per oppositum manebit explicata secunda.

Scotus in 1. dist. 2. q. 7. §. ad primam questionem, n. 39. ¶. Hoc etiam arguitur sic; & dist. 8. q. 1. §. secundo probo generaliter, ¶. Ad primum dico, num. 7; & quodlibeto 1. §. de secundo membro, ¶. Prima ratio, num. 8; & quodlib. 5. §. secunda ratio principalis, n. 13, explicat sic prędictam diffinitionem: perfectio simpliciter est melior ipsa, quacumque alia perfectione sibi incōpossibili in eodē supposito, non vt est talis naturę, sed vt est suppositum entis in communi pręscindendo ab hac, vel illa natura. Ratio pro prima parte est: quia si solum esset melior ipsa, quam non ipsa, idest quam negatio sibi contradictoriē opposita, omnis perfectio esset perfectio simpliciter, quia quęlibet est melior sua negatione. Quare debet intelligi sic: quod sit melior ipsa, quā non ipsa contrarie, idest, quam perfectio sibi incompossibilis.

Ratio pro secunda parte est: quia si solum esset melior ipsa, quam non ipsa in supposito talis naturę, seu determinato ad talem naturam, omnis perfectio esset perfectio simpliciter; nā quęlibet est melior, quam non ipsa in tali supposito, vel in supposito determinato ad talem naturam; v.g. lapidi, quia lapis est, & auro, quia aurum est (similiter quę de alijs) melius est esse lapidem, & aurum, quam intelligere, quia si intelligerent, nec esset lapis, nec aurum. Cæterum supposito auri, vt est suppositum entis in communi, melius est intelligere, quam non intelligere; quare perfectio simpliciter est melior in supposito, vt suppositum entis est pręcise.

Ex his sese aperit integra diffinitio perfectionis simpliciter, scilicet, est: *quę in quocumque, vt est suppositum entis in communi, est melior ipsa, quam non ipsa, seu quam quacumque alia perfectione sibi*

426.

Perfectio
simpliciter
simplex diffi-
nitur.

427.

428.

Diffinitio
perfectio-
nis simpli-
citer sim-
plicis.

*Diffinitio
perfectio-
nis secun-
dum quic-*

impossibilis in tali supposito entis, & per oppositum diffinitio perfectionis secundum quid. Primi generis sunt substantia, vita, iustitia, sapientia, &c., quia ipsis convenit diffinitio perfectionis simpliciter. Secundi generis sunt homo, Angelus, & universaliter quæcumque creatura, quia non est melius enti esse creaturam, quam esse non creaturam.

429.

*Prima dif-
ferentia
inter utrā-
que,*

Iterum se se aperit inter utramque perfectionem differentia; differunt enim primo: quia perfectio simpliciter dicitur talis, quia in tota latitudine entis melior est ipsa, quam non ipsa. Perfectio secundum quid dicitur talis, quia solum indeterminato supposito, seu talis naturæ est melior. Secundo: quia perfectio simpliciter non coalescit ex perfecto, & imperfecto, quia non habet admixtam imperfectionem, ideoque appellatur *simpliciter simplex, & pura*. Perfectio secundum quid coalescit ex imperfecto, & perfecto, nam habet admixtam imperfectionem, ideoque appellatur: *mixta*.

Secunda.

430.

*Prima ra-
tio secun-
dæ differē-
tiæ.*

Ratio huius secundæ differentiæ est primo: quia perfectio simpliciter non pugnat cum alia perfectione æquali, vel meliori, nec eam ab eodem supposito excludit, ut patet de quacumque, ideoque non reddit suppositum imperfectum, & limitatum; aut perfectio secundum quid pugnat cum alia perfectione æquali, vel maiori, eamque ab eodem supposito excludit, ut claret in lapide excludente perfectionem hominis, ideoque reddit suppositum imperfectum, & limitatum. Secundo: quia si perfectio simpliciter in summo accipitur, ut summum vivens, verum, bonum, &c. in tali ratione formali nulla involuitur imperfectio, & limitatio, quia prædicta abstrahunt à creato, & increato. Perfectio verò secundum quid, & si in summo accipitur, ut summus homo, Angelus, &c. adhuc extra ratione formali dicit imperfectionem, scilicet, limitationem, & dependentiam.

Secunda.

431.

Denique se se aperit, quod quæcum-

que perfectio simpliciter est cōposibilis in eodem supposito entis cū quacumque alia perfectione simpliciter. Ratio est evidens: quia si duæ perfectiones simpliciter v.g. sapientia, & bonitas, essent incōpossibiles in eodem supposito entis, sequeretur quod bonitas esset perfectior, & imperfectior sapientia, & e contra; sed hoc repugnat: ergo quæcumque perfectio simpliciter est cōposibilis in eodē supposito entis cū quacumque alia perfectione simpliciter. Probatur sequela: bonitas, utpotē perfectio simpliciter, est melior ipsa, quā quæcumque alia perfectio sibi incōpossibilis in eodē supposito entis: ergo si sapientia est incōpossibilis cum bonitate, bonitas erit melior sapientia. Similiter: sapientia, utpotē perfectio simpliciter, est melior ipsa, quam quæcumque alia perfectio sibi incōpossibilis in eodem supposito entis: ergo si bonitas est incōpossibilis cum sapientia, sapientia erit melior bonitate: ergo bonitas erit perfectior, & imperfectior sapientia, & e contra.

Suppono secundo: quod continentia est radicalis, formalis, virtualis, & eminentialis; formalis est, qua vnum includit aliud, quod intrinsecè ipsum afficit, vel per identitatem realem, ut essentia, passionem, vel per inhærentiā, ut subiectum accidentia. Radicalis est, qua vnum, ut radix, includit aliud. Sic quæcumque essentia includit passionem. Virtualis, qua vnum includit aliud in virtute productiva illius. Sic quæcumque causa continet effectum. Eminentialis, qua vnum includit aliud in nobiliori, & perfectiori esse, quam illud aliud in se habet. Sic aurum continet eminenter argentum; Angelus hominem; notitia clara alicuius obiecti notitiam obscuram illius ex Scoto *quest. 1. Prologi, §. ita in proposito*, & universaliter, omne perfectius continet eminenter imperfectius.

Ex quo manifeste apparet, differentia continentia virtualis ab eminentiali; nam virtualis includit essentialiter

432.

*Suppono
2.*

433.

virtutem productivā; eminentialis verò abstrahit à virtute productiva, vt claret in exemplis allatis; & licet aliquando materialiter coincident, vt patet in virtute illuminativa solis, quæ virtualiter, & eminenter continet virtutem calefactivam, & desiccativam; in Deo, qui virtualiter, & eminenter continet effectus creatos, & univ ersaliter in omni causa æquivoca totali; essentialiter verò, seu secundum suas rationes formales, numquam coincidere possunt, vt claret ex dictis.

434.
Suppono
3.
Suppono tertio: quod essentia Divina, vt ex dictis claret, continet ratione suæ infinitatis virtualiter, & eminenter perfectiones secundum quid, seu mixtas ob diffinitiones prædictarum continentiarum. Perfectiones autè simpliciter, seu puras continet radicaliter, & formaliter, vt constat ex eorum diffinitionibus, & sic intelligitur. Essentia Divina in suo esse quiddativo, seu in primo signo nature, vel pro priori ad alias perfectiones, illas continet radicaliter, fundamētaliter, vel originativè, quia in illo signo est radix illarum. In secundo verò signo, seu in signo illarum perfectionum, illas continet formaliter, quia in illo signo formaliter afficiunt Divinam essentiam per realem identitatem.

435.
Conclusio.
Probatur
1.
Conclusio: *distinctio formalis non est contra infinitatem Divine essentiae.* Sic Scotus, & probatur primo: infinitum est, cui nihil entitatis de est eo modo, quo haberi potest in aliquo vno; sed essentia Divina, vt distincta formaliter ab attributis, nihil entitatis de est eo modo, quo haberi potest in aliquo vno: ergo essentia Divina, vt formaliter distincta ab attributis, est infinita: ergo distinctio formalis non est contra infinitatem essentia Divina. Maior patet ex n. 424. Minor ex n. 434. Consequentia est legitima.

436.
Probatur
2.
Probatur secundo conclusio: quod identificat secum omne secum compositibile, quod potest haberi in aliquo vno, ipsi nihil entitatis de est eo modo, quo haberi potest in aliquo vno; sed essentia Divina, adhuc formaliter distin-

cta ab attributis, identificat secum omne secum compositibile, quod potest haberi in aliquo vno: ergo adhuc formaliter distincta ab attributis nihil entitatis ei de est eo modo, quo haberi potest in aliquo vno: ergo adhuc formaliter distincta ab attributis est formalissimè infinita: ergo distinctio formalis non est contra eius infinitatem.

Dices: quod ipsi de est perfectio simpliciter in sensu formali supposita formali distinctione. Contra primo: talis perfectio non potest haberi in sensu formali: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: essentia Divina excludit à suo conceptu formali omnes perfectiones attributales ex dictis §. 20: ergo talis perfectio non potest haberi in sensu formali supposita distinctione formali. Secundo: quia illas habere in sensu formali, esset confusio, rationum formalium essentia, & attributorum, & consequenter imperfectio: ergo talis perfectio non potest haberi in sensu formali supposita distinctione formali. Tertio: quia illa sic habere est impossibile ex §. antecedenti.

Contra secundo: infinitas formalis non identificat formaliter: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: de ratione infinitatis formalis est solum identificare realiter: ergo infinitas formalis non identificat formaliter. Probatur consequentia: sapientia vt sic v.g. per suam rationem formalem est formaliter distincta à bonitate vt sic; sed per te infinitas formalis nō destruit rationes formales: ergo non destruit rationes formales sapientia, & bonitatis; atqui istæ sunt ex sua ratione formali formaliter distinctæ: ergo infinitas formalis non destruit distinctionem formalem sapientia, & bonitatis: ergo non identificat formaliter.

Instabis cum Ill. Godoy tom. 3. n. 30. Infinitas entitativa petit identitatem entitativam: ergo infinitas formalis petit identitatem formalem. Respondet negando suppositum antecedentis, & consequentis; quia suppo-

437.
Dices.

Contra 1

438.
Contra 2

439.
Instabis cum Ill. Godoy. Respondetur.

nit, quod infinitas entitativa nō sit formalis, & quod formalis non sit entitativa. Et si aliud per has voces intelligit Ill. Godoy, se explicet, & ipsi respondemus.

440.

Arguitur
I.

Arguitur primo: essentia Divina est Pelagus omnium perfectionum ex Damasceno: ergo est infinita in omni genere: ergo continet omnes perfectiones simpliciter non solum identice, verum formaliter. Probatur consequentia: si illas formaliter non includeret, non esset Pelagus omnium perfectionum: ergo continet omnes perfectiones simpliciter non solum identice, verum formaliter. Probatur antecedens: quodlibet attributum includit identice omnes perfectiones; sed nullum est infinitum Pelagus, uti essentia Divina: ergo si illas formaliter non includeret, non esset Pelagus omnium perfectionum. Confirmatur primo: si essentia Divina distingueretur formaliter ab attributis, pro illo priori non haberet attributa: ergo deficerent ei aliquæ perfectiones: ergo non esset infinita in omni genere; atqui hoc est falsum: ergo includit formaliter omnes perfectiones. Confirmatur secundo: essentia Divina intimiori modo includit attributa, ac perfectiones secundum quid; sed has includit virtualiter: ergo illas formaliter includit.

Confirmatur
I.

Secundo.

441.

Respondetur
I.

Respondeo primo retorquendo contra omnes argumentum: essentia Divina in primo suo esse constituta, non includit virtualiter, vel saltem explicitè perfectiones attributales: ergo non est Pelagus omnium perfectionum. Probatur antecedens: quodlibet attributum includit per vos identice, & formaliter omnes perfectiones, imò & implicitè; sed nullum est Pelagus omnium perfectionum: ergo essentia Divina in primo suo esse constituta non includit virtualiter, vel saltem explicitè perfectiones attributales. Eodem modo retorqueo primam probationem.

442.

Respondetur
2.

Respondeo secundo ad argumentum concedendo antecedens, & primam

consequentiam, & negando secundam, ad probationem nego antecedens, cuius probationem distinguo: quodlibet attributum identice tantum includit omnes perfectiones concedo maiorem; identice, & radicaliter nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam, quia essentia Divina dicitur Pelagus, quia continet eminenter perfectiones secundum quid, & radicaliter pro primo signo perfectiones simpliciter, quas in secundo signo includit formaliter, modo explicato n. 334. Nec mirum, quod primo signo illas formaliter non exprimat, quia illud tantum est signum essentiae. Sic Scotus in 1. distinct. 8. q. 4. & distinct. 13. & in 4. distinct. 13. q. 1. & quodl. 1. art. 1. & quodl. 5, quam subscrivunt Vazquez, Turrianus, & Arriaga, licet eius sententiam impugnare profiteantur.

Ad primam confirmationem respondo deo distinguendo antecedens: si essentia Divina distingueretur formaliter ab attributis, pro illo priori non haberet attributa formaliter concedo antecedens; radicaliter nego antecedens, & consequentiam, quia in illo signo solum radicaliter potest illas habere. Ad secundam nego consequentiam, quia ut intimiori modo includat, sufficit quod radicaliter includat.

Arguitur secundo: si essentia Divina esset formaliter distincta ab attributis, limitaretur ab illis: ergo distinctio formalis est contra infinitatem essentiae Divinae. Probatur antecedens primo: non includeret formaliter illa: ergo si essentia Divina esset formaliter distincta ab attributis, limitaretur ab illis. Secundo: redderetur formaliter sapiens à sapientia, bona à bonitate, &c: ergo si esset formaliter distincta ab attributis, limitaretur ab illis. Respondeo negando antecedens, concedo antecedens utriusque probationis, & nego consequentiam; quia ex nullo sequitur limitatio in essentia Divina; nam cum hæc, adhuc formaliter distincta ab attributis, sit infinitum Pe-

443.

Respondetur
ad I.
confirm.

Ad 2.

444.

Arguitur
2.

Respond.

lagus, ipsi repugnat limitatio. Deinde retorqueo argumentum cum distinctione virtuali.

445.
Dices.

Respondetur 1.

Dices: omnis distinctio, quæ non provenit ex oppositione relativa, provenit ex limitatione extremorum; sed distinctio formalis essentiæ, & attributorum non provenit ex oppositione relativa: ergo provenit ex limitatione extremorum. Respondeo primo negando maiorem: quia distinctio realis Dei à creatura non provenit ex limitatione Dei, sed ex repugnantia extremorum. Item: distinctio Filij ab Spiritu Sancto in casu, quo hic non procederet ab illo, non provenit ex oppositione relativa; sed nec ex limitatione; provenit namque ex in componibilitate illarum relationum: ergo falsa est maior.

446.
Respondetur 2.

Respondeo secundo distinguendo maiorem: omnis distinctio realis, quæ non provenit ex oppositione relativa, provenit ex limitatione omitto maiorem; omnis distinctio formalis nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam. Ratio est: nam ibi est distinctio realis, ubi non adest vis identificandi realiter, scilicet, infinitas: ergo hæc distinctio provenit, vel ex finitate extremorum, ut in creatis, vel ex negatione infinitatis, ut in relationibus Divinis. At distinctio formalis stat cum infinitate, & consequenter nequit ex limitatione provenire. Respondeo tertio retorquendo argumentum: distinctio virtualis non provenit ex oppositione relativa: ergo provenit ex limitatione extremorum.

Respondetur 3.

447.
Arguitur 3.

Confirm.

Arguitur tertio: attributa ita sunt perfectiones essentiæ, ut hæc excellentior sit cum illis, quam ut ab illis præscindit, v.g. essentia Divina excellentior est, ut formaliter intelligens, quam & præscindens ab intellectione; sed implicat, quod essentia Divina sit excellentior per aliquid posterius se, & ab ipsa dimanans, uti sunt attributa: ergo formaliter includuntur in essentia. Confirmatur: si essentia in suo conceptu non includeret formaliter attributa, excede-

retur ab illis in perfectione: ergo non esset infinita. Probatur antecederet: quod excedit in actualitate, excedit in perfectione; sed attributa excederent essentiam in actualitate; nam actuaretur ab illis: ergo si essentia in suo conceptu non includeret formaliter attributa, excederetur ab illis in perfectione.

Hoc argumentum cum confirmatione æquè militat contra distinctionem virtuale. Respondeo itaque distinguendo maiorem: attributa ita sunt perfectiones essentiæ, ut hæc sit excellentior extensive, & secundum quid concedo maiorem; intensive, & simpliciter nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Distinguo similiter antecedens confirmationis, & nego consequentiam. Itaque attributa solum dant essentiæ perfectionem attributale, quæ est perfectio extensiva, & secundum quid, & quod sit excellentior cum illis, & ab illis excedatur modo dicto, tantum abest ab imperfectione, quod hoc postulat ipsa natura rerum, ut patet in qualibet essentia respectu suarum passionum. Ex quo etiam retorsio fiat tam ad argumentum, quam ad confirmationem, quia utrumque probat: modos intrinsecos, passionem, accidentia, & relationes formaliter includi in essentia, ipsamque excedere in perfectione, ut est manifestum. Item: utrumque probat: operationes formaliter includi in substantijs, ipsasque excedere in perfectione, quæ omnia sunt etiam apud adversarios falsa.

Dices primo: quod operatio excedatur simpliciter à substantia, provenit ex eo, quod operatio sit accidens; sed attributa sunt substantialia: ergo cum sint essentia actualiora, ipsam in perfectione simpliciter excedunt. Respondeo distinguendo minorem: attributa sunt substantialia in linea attributali concedo minorem; in linea essentiæ nego minorem, & consequentiam; quia quod in operatione provenit ex ratione accidentis, provenit in attributis ratione attributali.

448.

Respondetur ad argumentum, & confirm.

Retorqueatur argumentum, & confirm.

449.
Dices 1.

Respond.

450.

Dices 2.

Dices secundo: modus vnionis hypostaticæ, quia est supernaturalis, & substantialis, excedit simpliciter in perfectione humanitatē, quæ est substantia: ergo similiter: quia attributa sunt substantialia, & actualiora excedēt simpliciter in perfectione essentiā. Respondeo distinguendo antecedens: modus vnionis hypostaticæ, quia est supernaturalis, & substantialis præcisè excedit in perfectione humanitatē, quæ est substantia nego antecedens; & quia coniungit humanitatē cū Deo concedo antecedens, & nego consequentiā. Explico distinctionē illa vnio ratione termini, scilicet, ratione coniunctionis humanitatis cum Deo, est humanitate simpliciter perfectior; non verò ratione sui, quia ex se est relatio, vt cum Scoto omnes tenent Scotistæ.

Respond.

451.

Arguitur

4.

Arguitur quarto: si essentia Divina in suo esse essentiali non includit formaliter attributa, indiget illis, vt sit cōpleta in linea attributali; sed indigere cōplemento est limitatio: ergo exclusio foris attributorū arguit limitationē in essentia: ergo distinctio formalis est cōtra infinitatem essentia. Hoc argumentum patitur etiam retorsionē in distinctione virtuali. Respondeo primo negādo suppositum maioris: supponit enim, quod attributa addantur essentia Divina, vt complementum illius, quod est falsum, quia solum sunt termini exigentiæ illius summe. Respondeo secundo distinguendo maiore: si essentia Divina in suo esse essentiali non includit formaliter attributa, indiget illis indigentia orta ex natura rerū hoc postullante concedo maiorem; ex alio capite nego maiore; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā. Respondeo tertio aliter distinguendo: si essentia Divina in suo esse essentiali non includit formaliter attributa, indiget illis, vt sit completa per dependentiam ab alio dante nego maiorem; sine tali dependentia concedo maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā.

Respondetur 1.

Respondetur 2.

Respondetur 3.

452.

Arguitur quinto: ex distinctione for-

mali essentia ab attributis sequitur: attributa esse in Deo accidentia Methaphysica; sed hoc est contra infinitatem essentia: ergo distinctio formalis est contra infinitatē Divina essentia. Probatur maior: accidens Methaphysicum est illud, quod est extra constitutionem essentia; sed attributa, si formaliter ab essentia distinguuntur, sunt extra constitutionē essentia: ergo ex distinctione formali essentia ab attributis sequitur: attributa esse in Deo accidentia Methaphysica. Noto ante responsionē, quod accidens ex Scoto in 1. dist. 2. q. 4. potest dupliciter capi. Primo: pro eo, quod est extra essentiam modificatam, & passionatā, seu pro eo, quod advenit rei completæ, & hoc modo novem prædicamenta sunt accidentia substantiæ, vocaturque accidens prædicamentale. Secundo: pro eo, quod est extra quidditatem rei, quomodo omnes passionēs sunt accidentia, & appellatur accidens prædicabile.

Arguitur

5.

Nota.

Respondeo nunc ad argumentum distinguendo maiorem: ex distinctione formali essentia ab attributis sequitur: attributa esse in Deo accidentia secundo modo concedo maiore; primo modo nego maiore, & minorem; quia hoc solum est admittere prædicata primi, & secundi modi, quod nec est contra infinitatem essentia, nec contra aliam Dei perfectionē. Imò hoc est procedere cōformiter ad omnes Philosophos, & cōtrariū est terminis abuti, quidquid dicat Amicus. Solutio est Scoti citati.

453.

Respondetur.

Arguitur sexto: essentia Divina in suo esse essentiali, vel est sapiens, vel non sapiens? Non secundum: ergo primū: ergo sapientia includitur in conceptu formali essentia. Hoc argumentū retorquetur in distinctione virtuali. Respondeo itaque negando antecedens: quia tunc consideratur solū cum prædicatis essentialibus, & omnino præscindit à prædicatis secundi modi, sicut homo in suo esse essentiali, nec est risibilis, nec non risibilis.

454.

Arguitur

6.

Respond.

Dices: sapiens, & non sapiens sunt

con-

455.

Dices.

contradictoria; sed inter hæc non datur mediū: ergo essentia Divina in suo esse essentiali, vel est sapiens, vel nō sapiens. Respondeo distinguendo maiorem: sapiens, & non sapiens sunt contradictoria incomplexa concedo maiorem; complexa nego maiorem; & distinguo minorem: sed inter contradictoria complexa non datur medium concedo minorem; incomplexa nego minorem, & consequentiam. Patet solutio in hac retorsione: albus, & non albus sunt contradictoria; sed inter hæc non datur mediū: ergo homo in suo esse essentiali, vel est albus, vel non albus, quæ consequentia est falsa ob distinctionem datā; sic pariter & contra nos posita. Vnde, ut non daretur mediū, sic debebat efformari: *essentia in primo modo est sapiens; essentia in primo modo non est sapiens, ex quibus prima est falsa, quia sapientia non est formaliter idem cū essentia, quod est nostrum intentum.*

§. XXVII.

An distinctio formalis sit contra infinitatem attributorum?

456.
Conclusio

Conclusio: *distinctio formalis non est contra infinitatem attributorū.* Sic Scotus, & probari potest eisdem rationibus, ac probata manet conclusio §. antecedenti. Melius tamen probatur per solutionem argumentorum.

457.
Arguitur
1.

Arguitur primo: si sapientia v.g. ex sua infinitate non est formaliter idem cum essentia, vel ut sic est Deus, vel nō? Si primum: ergo est creatura: ergo non infinita: ergo distinctio formalis est contra infinitatem attributorum. Hoc argumentum patitur instantiā in distinctione virtuali. Nos verò respondemus: quod sapientia formaliter nō est Deus, nec non Deus; realiter tamen, vel identice est Deus ratione infinitatis, ob quod non est creatura.

Respond.

458.
Dices 1.
Secundo.
Respond.

Dices primo: quidquid est à parte rei, vel est Deus, vel creatura: ergo ruit solutio. Secundo: omne ens, vel est à se, vel ab alio: ergo quidquid est à parte rei, vel est Deus, vel creatura. Respondeo

ad utrumque distinguendo antecedens: quidquid est à parte rei, vel est Deus, vel creatura realiter concedo antecedens; formaliter nego antecedens, & consequentias. Solutio claret in quocumque considerato secundum prædicata essentialia, & comparato ad quocumque prædicatum subsequens.

Arguitur secundo: vnum attributum prædicatur de alio in abstracto ratione infinitatis; sed prædicatio in abstracto non est vera, nisi sit in primo modo dicendi per se: ergo distinctio formalis est contra infinitatem attributorum. Hoc etiā argumentum patitur instantiā in distinctione virtuali. Scotus verò respondet in 1. dist. 8. q. 4. §. ad primū principale. & nos cū ipso distinguendo maiorem: vnum attributū prædicatur realiter de alio in abstracto ratione infinitatis concedo maiorem; formaliter nego maiorem; distinguo minorem: prædicatio in abstracto non est vera, nisi sit in primo modo dicendi per se in Divinis nego minorem; in creatis concedo minorem; & ratio huius est: quia cum in creatis identitas realis proveniat solum ex ratione tertij, si ab hoc abstrahantur, nō est ratio identitatis realis, vnde si esset vera, esset formaliter vera. Non sic in Divinis ratione infinitatis.

Arguitur tertio: quodlibet attributū etiam in abstracto habet suam infinitatem: ergo quodlibet includit formaliter attributū infinitatis. Ad hoc argumentum respondeo pro nunc negando suppositum consequentis; quia infinitas nō est attributū, sed modus intrinsecus, de quo in præsentī non agimus, nec de eius distinctione ab essentia inter se curamus, quia hæc est diversa difficultas, & inter Scotistas nō vniformis, de qua Deo dante in quæstionibus selectis aliqua nobitate agemus.

Arguitur quarto: bonitas non esset realiter infinita, nisi esset eadē realiter cum sapientia: ergo nec erit formaliter infinita, nisi sit eadem formaliter cum illa: ergo rationis ad rationem, eadem ratione, qua ponitur identitas realis, &

459.

Arguitur
2.

Respond.

460.

Arguitur
3.

Respondetur.

461.

Arguitur
4.

Respond.

formalis debet poni. Respondeo negando consequentiam: disparitas est: quia infinitas solum habet vim identificandi realiter, ideoque impossibilis cum distinctione reali; non verò identificandi formaliter, ideoque componibilis cum formali distinctione, cuius ratio est: quia sicut infinitas nō destruit rationes formales attributorū; ita nec distinctionē formalem eorum. Sic Scotus in 1. dist. 8. q. 4. §. *cōtra istam*, & §. *ad questionem*, & quodl. 5. vide etiam num. 437.

462.

Arguitur

5.

Arguitur quinto: quodlibet attributū, ut Divinum, implicite includit ens à se: ergo esse infinitum in omni genere: ergo & essentiam Divinam. Probatur antecedens: Divinum, ut Divinum, formaliter importat esse ens à se: ergo quodlibet attributum, ut Divinum, implicite includit ens à se. Respondeo concedendo totum: quia attributum, ut Divinū, est ipsa Divinitas, sicut homo, ut albus, est albedo; quare solum differunt, ut concretum, & abstractum. Ceterum ex hoc nihil cōtra nos, quia hic quærimus de attributis secundum suas rationes formales, non verò ut Divina.

463.

Arguitur

6.

Arguitur sexto: si attributa formaliter distinguerentur, vnum attributum distingueretur à se ipso; sed hoc est falsum: ergo distinctio formalis est contra infinitatē attributorum. Probatur maior: Scientia Dei de se ipsa est formaliter diversa à scientia Dei de creaturis: ergo si attributa formaliter distinguerentur, vnum attributum distingueretur à se ipso. Respondeo negando maiorem, & probationem, quia ibi, & in alijs similibus solum adest diversitas pœnes connotata, vel terminationes, de quo infra agemus §. 33.

§. XXVIII.

An distinctio formalis sit contra infinitatem Divinæ cognitionis.

464.

*Conclusio**Probatur*

Conclusio: *Distinctio formalis non est contra infinitatem Divinæ cognitionis.* Hęc conclusio probabitur solvendo rationes contrariorum; ultra quod probatur breviter: vel Deus cognoscit Filiū

procedere ab intellectu, & non à voluntate, & è contra, vel non? Si primū: ergo intellectus Divinus cognoscit intellectum non esse voluntatem formaliter, & à parte rei. Si secundū: hæc erit vera apud Divinum intellectum: *Filius producitur voluntate, & Spiritus Sanctus intellectu*, quia eadem est formalitas à parte rei; sed hoc est contra fidem: ergo distinctio formalis non est contra infinitatem Divinæ cognitionis.

Arguitur primo: Deus cognoscit essentiam suam, quantum ex natura sua cognoscibilis est; sed Deus cognoscit essentiam suam includere formaliter omnia attributa: ergo distinctio formalis essentiae ab attributis est contra infinitatē Divinæ cognitionis. Respondeo distinguendo minorem: Deus cognoscit essentiam suam includere formaliter, ut formaliter distinguitur cōtra eminenter, & virtualiter, omnia attributa concedo minorem; formaliter, idest, in primo modo dicendi per se nego minorem, & consequentiam. Imò ex maiori argumenti potius oppositum sequitur, quia sequitur: Deum cognoscere quasdam perfectiones ei convenire in primo modo, & quasdam in secundo. Solutio constat ex num. 94.

Arguitur secundo: quæ formaliter distinguntur, vnum potest concipi sine alio: ergo Deus potest concipere essentiam sine attributis, & ex his vnum sine alio. Respondeo distinguendo antecedens: quæ formaliter distinguntur, vnum potest concipi sine alio cōceptione divisiva nego antecedens; quia hæc arguit distinctionem reale; potest concipi vnum sine alio conceptione præcisiva subdividinguo: ex parte obiectorum concedo antecedens, quia quodlibet est per se cōceptibile; ex parte intellectus iterum subdividinguo: cōcipientis pluribus actibus concedo antecedens; concipientis vnico, & simplicissimo actu omnia simul, nego antecedens, & cōsequentiam. Vnde repugnantia stat ex parte intellectus Divini. Nec obest: quod Divina cognitio prius prioritate naturalis præ-

465.

Arguitur
1.*Respondetur.*

466.

Arguitur
2.*Respond.*

sup.

suppositionis terminetur ad essentiam, quam ad attributa, & ex his prius ad prius, quā ad posterius, quia hoc prove nit ex prioritate naturali vnius respectu alterius, ex quo numquā sequitur, quod multiplicetur cognitiones, quod erat inconueniens intentum in argumento.

467.
Arguitur
3.

Responde-
tur.

Arguitur tertio: attributa per nos formaliter distinguuntur: ergo erunt plura obiecta formalia respectu intellectus Divini: ergo non erit vnum obiectum formale motivum Divinitatis, quod est falsum. Retorqueo argumentū in personalitatibus Divinis, quæ realiter distinguuntur. Quare respondeo cū Scoto in 1. dist. 1. q. 2. litt. D. negando primam consequentiā; quia obiectum primariū Divini intellectus formale, & motivū, imō vnicū, est essentia Divina, ipsa que est obiectum primarium terminativū; attributa verò, & relationes sunt obiecta secundario terminativa, vt dicemus tract. 3. de scientia Dei, disp. 25.

468.
Dices.

Responde-
tur.

Dices: attributa per nos sunt obiecta secundaria: ergo nullū est discrimen inter attributa, & creaturas. Respondeo negando consequentiam; quia attributa habent esse formale, & actuale comparatione Divini intellectus, ideòque sunt obiecta secundaria simpliciter; at creature ante Divinam cognitionem nullum habent esse formale, sed virtuale tantum, & ideò comparatione Divini intellectus sunt obiecta secundum quid: datur ergo discrimen.

469.
Arguitur
4.

Responde-
tur.

Arguitur quarto: Divinus intellectus non concipit essentiam Divinā inadæquatè: ergo cōcipit secundum omnem perfectionem, quam habet à parte rei; sed distinctio attributorum fit, quando essentia inadæquatè cōcipitur: ergo attributa non distinguuntur comparative ad intellectum Divinū. Respondeo negando minorem: quia sola distinctio rationis ratiocinatis, & ratiocinata fit per diversos conceptus formales, non verò attributorum distinctio, quæ antecedit omnem actum intellectus.

470.
Arguitur
5.

Arguitur quinto: ex distinctione formali sequeretur: dari in Divino intellec-

tu plures conceptus formales; sed hoc est falsum: ergo distinctio formalis est contra infinitatem Divine cognitionis. Probatur sequela: distinctis conceptibus obiectivis correspondent distincti conceptus formales: ergo ex distinctione formali sequeretur: dari intellectu Divino plures conceptus formales. Respondeo distinguendo hoc antecedens: distinctis cōceptibus obiectivis correspondent distincti conceptus formales, quando conceptus formalis est finitus concedo antecedens; distinctis cōceptibus obiectivis correspondent distincti conceptus formales, quādo conceptus formalis est infinitus nego antecedens, & consequentiam.

§. XXIX.

An distinctio formalis sit contra inclusionem Divinitatis in relationibus?

ILL. Godoy tom. 3. in 1. part. disp. 76. asserit: Essentiam Divinam essentialiter includi in relationibus, & licet apud nos sit falsum omnino, vt ibi Deo date videbimus; hoc pro nunc omisso, argumentū illius ex hoc cap. solvemus, vt omnino firma Scoti opinio maneat, pro qua. Conclusio est negativa, quam cum Scoto habent omnes Scotistæ, & probatur: ideò iuxta adversarios distinctio formalis esset contra inclusionem Divinitatis in relationibus, quia implicat distinctio formalis cum formali inclusione vnius in conceptu alterius; sed hoc est falsum, quando inclusio non est adæquata: ergo distinctio formalis non est contra inclusionem Divinitatis in relationibus. Probatur minor: animal includitur in conceptu formali hominis; sed quia non est adæquata inclusio, animal, & homo formaliter distinguuntur: ergo non implicat distinctio formalis cum formali inclusione vnius in cōceptu alterius. Patet probatio ex n. 96. & ex dictis n. 107. & 110.

Arguitur primo ex Ill. Godoy tom. 3. num. 32, & est argumentū, quod ipse vocat ad hominem contra Scotum: illa

Responde-
tur.

471.

Conclusio
est negati-
va.
Probatur

472.

Arguitur
1. ex Ill.
for- Godoy.

formaliter distinguuntur, quorum vnum non est alterius diffinitio, nec de eius definitione; sed Paternitas est de diffinitione Patris, & similiter essentia Divina: ergo essentia, & Paternitas non distinguuntur formaliter à Patre. Respondeo distinguendo maiorem: illa formaliter distinguuntur, quorum vnum non est alterius diffinitio, nec de eius diffinitione adæquatè, vel inadæquatè cōcedo maiorem; adæquatè præcisè nego maiorem; distinguo minorem: Paternitas est de diffinitione Patris, & similiter essentia inadæquatè concedo minorem; adæquatè nego minorem; & distinguo cōsequens: ergo essentia, & Paternitas simul sumptæ non distinguuntur formaliter à Patre concedo consequentiam; seorsim subdistinguo: adæquatè concedo consequentiā; inadæquatè nego cōsequentiā. Solutio claret in animali, & rationali respectu hominis.

Arguitur secundo ex Suario *lib. 4. de Trinit. cap. 6.* Divinitas est de essentia Patris: ergo & de essentia Paternitatis. Probatur consequentia: concretum in Divinis nihil dicit essentiale, quod non contineatur in abstracto: ergo si Divinitas est de essentia Patris, erit de essentia Paternitatis. Prædictam consequentiā probat sic Ill. Godoy *cit. n. antecedenti*: constitutum ex pluribus realiter distinctis, nullum ex cōstituentibus potest identificari realiter cum constituto: ergo pariter: constitutū ex pluribus formaliter distinctis nullū ex constitutētibz potest identificari formaliter cum constituto: ergo si cum constituto identificatur, etiam cum altero constitutēte; sed per te Divinitas est de essentia Patris: ergo & de essentia Paternitatis.

Respondeo primo distinguendo antecedens: Divinitas est de essentia Patris inadæquatè concedo antecedens: adæquatè nego antecedens, & consequentiā; nam hæc esset tantum vera, si Deitas esset de essentia Patris adæquatè. Ad probationem Suarii nego antecedens; quia concretum in Divinis, scilicet, Pater, præter abstractum, scilicet,

Paternitatem, dicit essentiam Divinam. Ad probationem ex Ill. Godoy concedo antecedens, & distinguo consequens: ergo constitutum ex pluribus formaliter distinctis nullum ex constituentibus potest identificari formaliter cū constituto adæquatè concedo consequentiā, in quo tenet paritas antecedentis; inadæquatè nego consequentiā, & in hoc stat disparitas antecedentis; nam non datur identitas realis inadæquata, bene verò formalis.

Respondeo secundo aliter distinguendo antecedens: Divinitas est de essentia Patris substantivè sumpti concedo antecedens; adiectivè capti nego antecedens, & consequentiā. Quid autē sit Pater substantivè, & adiectivè diximus *n. 309.* Et ut consequentia esset vera debebat essentia esse de essentia Patris adiectivè. Vndè ad probationem Suarii distinguo antecedens: concretum adiectivè in Divinis nihil dicit essentiale, quod non contineatur in abstracto cōcedo antecedens; concretum substantivè in Divinis nihil dicit essentiale, quod non contineatur in abstracto nego antecedens, & consequentiā. Sic Scotus *in 1. dist. 5. q. 1. §. ad argumenta Logica.* Imò argumentū potest retorqueri; quia probat: quod essentia generat, sicut Pater. Probatio Ill. Godoy non indiget alia solutione.

§. XXX.

An distinctio formalis sit impossibilis?

Conclusio est negativa, quam habet Scotus omnibus locis, quibus ipsum citavimus pro distinctione formali, & probatur: ideò iuxta cōtrarios distinctio formalis esset impossibilis, quia vel esset realis simpliciter, vel maior distinctione reali; sed hoc est falsum ex §. 10. *per totum*: ergo possibilis est distinctio formalis. Contra hanc conclusionē plura obijciunt contrarij, quæ soluta manent §. 10. *an.* 133, & §. 22. *n. 290.* Et ut ampliùs clarescant.

Ad probationem Ill. Godoy.

475.
Respondetur 2.

Respond.

473.
Arguitur 2. ex Suario.

Probat Ill. Godoy cōsequentiā.

474.
Respondetur 1.

476.
Conclusio est negativa. Probatur

477. *Obijcies 1 ex Arriaga.* Obijcies primo ex Arriaga *part. 1. disp. 41. sect. 1:* ea, quæ sunt ante intellectū, sunt à parte rei, quid reale, & extra nihil; sed hæc sunt entitates reales: ergo realiter distinctæ. Ad hoc reducitur omne, quod adducit contra Scotū Arriaga. Videat nunc plurimas solutiones, ad quas. Noto primo: quod ly *à parte rei, reale, & extra nihil*, possunt sumi ut quo, & ut quod, ut diximus n. 131. ex quo distinguo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Hæc est prima solutio.

Noto secundo: quod possunt sumi simpliciter secundum quid, ut diximus n. 11, ex quo distinguo similiter. Hæc est secunda solutio. Noto tertio: quod possunt sumi, ut derivantur à re *proprie dicta*, vel pro omni illo, quod opponitur *enti rationis*, ut diximus n. 137, ex quo similiter distinguo. Hæc est alia solutio. Noto quarto: quod possunt sumi *ratione sui, & in recto*, vel *in obliquo, & ratione alterius, cuius est aliquid per identitatē*, ex quo distinguo maiorem, & minorem, & nego consequentiā; nam solum, quæ sunt à parte rei primo modo realiter distinguuntur. Ecce quadruplicem solutionem. Denique hoc argumentum, & quodlibet inferens distinctionem reale ex distinctione ante intellectum, committit fallaciā consequentis; nam arguit à superiori ad inferius affirmative, quia distinctio ante intellectum est quid superius ad distinctionem formalem, & realem, sicut animal ad rationale, & irrationale. Hoc idem diximus n. 135, quod hic transcripsimus, ut in memoria semper retineatur.

479. *Obijcies 2.* Obijcies secundo: distinctio formalis est omnino realis: ergo impossibilis. Probatur antecedens: non est ratio, cur nō sit omnino realis: ergo distinctio formalis est omnino realis. Respōdeo negādo utrumque antecedens: & ratio est: quia distinctio formalis versatur inter formalitates, non verò inter rem, & rem.

480. *Contra 1.* Contra primo: distinctio formalis versatur aliquando inter illa, quæ includunt sua prædicata essentialia, modos

intrinsicos, & passionēs; sed hæc sunt res *ex n. 17*: ergo ruit solutio. Probatur maior: distinctio formalis versatur aliquando inter cōposita Methaphysicè, v.g. inter substantiā, & vivens sensibile; sed hæc includūt prædicata essentialia, modos intrinsicos, & passionēs: ergo distinctio formalis versatur aliquando inter illa, quæ includunt prædicata essentialia, modos intrinsicos, & passionēs. Respondeo distinguendo maiorem probationis: distinctio formalis versatur inter cōposita Methaphysicè ordinata per se, ut faciant unū concedo maiorem; non sic ordinata nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego cōsequentiam, quia habere prædicata quidditativa, modos intrinsicos, & passionēs est proprium compositi Methaphysicè non ordinati ad faciendum unum, ut est homo, leo, &c. qui appellantur composita secunda.

Contra secundo: ex eo, quod distinctio formalis non versetur inter rem, & rem, nō tollit, quod secundū se sit omnino realis, licet ratione extremorū, seu materialiter non sit omnino realis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: ex eo, quod distinctio modalis extrinseca non sit inter rem, & rem, sed inter rē, & modū, non tollit, quod secundum se sit omnino realis, licet ratione extremorū, seu materialiter non sit omnino realis, sed modalis: ergo similiter: ex eo, quod distinctio formalis nō versetur inter rē, & rem, non tollit, quod secundū se sit omnino realis, licet ratione extremorū, seu materialiter non sit omnino realis. Respōdeo negādo antecedens, & suppositū probationis *ex dictis n. 78. & 79.*

Contra tertio: quod distinctio formalis non sit inter rē, & rem, non tollit, quod sit omnino realis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: quod identitas realis non sit inter rem, & rem, non tollit, quod sit omnino realis: ergo similiter: quod distinctio formalis non sit inter rem, & rem, non tollit, quod sit omnino realis. Noto pro solutione, quod distinctio, & identitas

Respondetur.

481.

Contra 2

Respondetur.

482.

Contra 3

Noto pro solutione.

ab invicem excluduntur, & negantur. Identitas omninò realis, negat in re distinctionem omninò realem & è contra. Notato hoc. Respondeo negando antecedens, ad probationem concedo antecedens, & nego consequentiã; quia identitas omninò realis, vtpotè opposita distinctioni omninò reali, negat, quod affirmat distinctio omninò realis, scilicet, versari inter rem, & rem.

Ratio huius est: quia identitas omninò realis dicitur talis, quia excludit distinctionem rei à re; quod enim aliqua realiter identificentur, & sint res, & res, implicat, quia identificatio tollit esse re, & rem. Distinctio verò omninò realis, cum neget talem identitatem, semper versatur inter rem, & rem, & ideò omninò realis dicitur; quia si identitas, vt sit omninò realis, requirit, quod habeat negationem rei, & rei, & solum detur inter formalitates, ex opposito distinctio omninò realis debet esse inter rem, & rem; quia negat talem identitatem.

Contra quarto: identitas omninò realis dicitur talis, quia datur ante opus intellectus; sed distinctio formalis datur ante opus intellectus: ergo est omninò realis. Respondeo negando maiorem; quia in sensu, in quo hic accipimus *omninò reale*, identitas dicitur realis per negationem omnium signorum distinctionis omninò realis, vel per inclusionem realem vnius in conceptu alterius, quod nequit inter rem, & rem reperiri; è contra verò de distinctione omninò reali.

Cæterum si has replicas evitare velis, responde ad argumentum positum n. 479, negando antecedens, & probationem; & ratio est: quia distinctio formalis in ostensibilis est per aliquod signum distinctionis omninò realis, & solum ostensibilis per signa distinctionis formalis; vnde non est omninò realis, quia hæc talis à nobis vocatur, quia ostensibilis per aliquod signum illius, & distinctio in ostensibilis per aliquod signum distinctionis realis vocatur à

nobis formalis, si datur independentèr ab intellectu, vel si rationis non est.

§. XXXI.

An distinctio formalis sit superflua?

Conclusio est negativa, & probata manet per dicta §. 20. vltra quod probatur breviter: ideò iuxta adversarios distinctio formalis esset superflua, quia sufficeret distinctio virtualis ad salvanda contradictoria à parte rei; sed hoc est falsum: ergo distinctio formalis non est superflua. Minor efficaciter manet probata §. 19, & 20, & ex solutione ad opposita clarescet.

Obijcies: distinctio virtualis sufficit ad salvanda prædicata cōtradiçtoria à parte rei: ergo superflua est distinctio formalis. Probatur antecedens: eadè simplicissima res absque distinctione formalitatum potest respicere prædicata contradictoria à parte rei: ergo distinctio virtualis sufficit ad salvanda prædicata cōtradiçtoria à parte rei. Antecedens probant Thomistæ pluribus exemplis. Primo: intellectus eadem est potentia, vt apprehensivus, iudicativus, & discursivus, imò vt speculativus, & practicus. Secundo: eadem lux solis est definitiva luti, & liquativa cere.

Tertio: eadem albedo assimilatur albo, & dissimilatur negredini. Quarto: eadè differentia est divisiva generis, & cōstitutiva speciei. Quinto: eadè scientia Dei est visionis, & intelligētiæ. Sexto: idem intellectus est agens, & patiēs. Deniquè: diffinitio, & diffinitū formaliter non distinguuntur; sed de illis verificantur contradictoria à parte rei, scilicet, quod diffinitio prædicetur de diffinito, & non è contra; quod diffinitio sit medium in demonstratione, non è contra: ergo eadem simplicissima res absque distinctione formalitatum potest respicere prædicata contradictoria à parte rei.

Respondeo negando antecedens cum probatione, ad exēpla nego de illis verificari contradictoria à parte rei; imò:

486.

Conclusio est negativa.

Probatur

487.

Obijcie s

Probatur antecedens exemplis.

488.

489.

Respond.

hoc

Respond.

483.

Ratio solutionis.

484.

Contra 4.

Respond.

485.

Respondetur aliter ad argumentum positum.

479.

hoc esse impossibile, probavimus §. 19, & breviter convincitur: extrema cōtradictionis ita inter se opponuntur, ut unū directè destruat aliud: ergo si duo extrema sunt omnino idē à parte rei, unū nō destruit aliud à parte rei: ergo non sunt cōtradictoria à parte rei. Itaque in exēplis allatis verificantur contradictoria non in entitate intellectus, solis, &c, sed in cōnotatis, scilicet, actibus, effectibus, operationibus, obiectis, vel terminis, ut patet de omnibus præter ultimum; de quo verificantur secundum imperfectum modum concipiendi.

490. *Retorquetur argumentum.* Ex quo retorqueo argumentū: prædicata contradictoria ab extrinseco advenientia, scilicet, per connotata, vel ex imperfecto nostro modo concipiendi, nequeunt verificari de eadē re sub eadē formalitate extrinseca: ergo nec prædicata cōtradictoria intrinseca possunt verificari de eadē re sub eadem formalitate intrinseca: ergo distinctio virtualis non sufficit ad salvanda prædicata contradictoria à parte rei.

491. *Dices.* Dices: lux solis, in quantum humectat, non deficiat, alioquin deficeret ceram, & humectaret lutū; sed hoc facit à parte rei: ergo à parte rei verificantur hæc contradictoria: ergo ruit solutio. Noto: quod *ly in quantum*, potest reduplicare supra entitatem, vel virtutem solis; & supra actionem humectandi, & deficiendi. Hoc notato. Respondeo distinguendo maiorem: lux solis, in quantum humectat, nō deficiat, *ly in quantum* reduplicante supra virtutem solis nego maiore; supra actionē concedo maiorem, & minore, & distinguo consequens: ergo à parte rei verificantur hæc cōtradictoria respectu actionū concedo cōsequentiam; respectu virtutis solis nego consequentiā; ex quo nihil contra nos.

492. *Dices.* *Respondetur.* Dices: ergo etiam dicere possumus: quod Deus, in quantum intelligit, non vult, & è contra, per eandē formaliter virtutē, ut dicitur de sole. Respondeo negando consequentiā: quia in sole cōceditur propter diversas acciones fundatas in eodē principio; in Deo autē repug-

nāt diversæ acciones respectu eiusdem principij, quod ut melius percipiatur.

Advertendum est ex Scoto in 1. *dist.* 13. quod non semper ad diversitatem effectuum multiplicatur principia agendi, quia non requiritur tanta distinctio in principiis, quanta in principiatis; sed solum multiplicantur, quando requirunt diversum modum operandi, ut agere naturaliter, & libere. Ratio est: quia actus specie distincti penes distincta obiecta ab eadem potentia provenire possunt, ut velle, & nolle; non verò actus, qui requirunt diversum modum operandi, ut intelligere, & velle, ex quo claret solutio.

Denique pro clariori intelligentia solutionis traditæ advertenda est notabilis doctrina, quam habet Scotus 7. *Methaphysica*, q. 19. §. *alia est opinio*, ubi docet: quod continentia virtualis, vel eminentialis non pertinet ad perfectiones simpliciter, quia istæ formaliter continentur in ente; sed solum ad perfectiones limitatas, & in genere. Unde colligitur ratio, cur intellectus, & voluntas ponuntur formaliter in Deo distincte, & non ita calor, & siccitas in sole; quia, scilicet, illæ sunt perfectiones simpliciter, istæ verò secundum quid, ideò que inter illas distinctio formalis, & inter has solum virtualis.

§. XXXII.

Occurritur duplici speciali argumento.

Primum argumentū speciale, quod solvere restat, sub hac forma propono: de ratione infiniti in omni genere est formaliter identificare perfectiones simpliciter cuiuscumque generis; sed essentia Divina est infinita in omni genere: ergo de eius ratione est formaliter identificare perfectiones simpliciter cuiuscumque generis. Probatur maior: de ratione infiniti in determinatione genere est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter illius

493.
Adverto ex Scoto.

494.
Advertitur notabilis doctrina Scoti.

495.
1. Argumentum speciale.

generis: ergo similiter de ratione infiniti in omni genere est formaliter identificare perfectiones simpliciter cuiuscunque generis. Probatur antecedens: de ratione infiniti in linea intellectus actualis, v. g. est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter illius lineæ: ergo de ratione infiniti indeterminato genere est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter illius generis. Probatur antecedens: sapientia, scientia, ars, &c. quæ sunt perfectiones simpliciter in linea intellectus actualis, non distinguuntur formaliter ab intellectu actuali, vt constabit ex dicendis §. sequenti num. 506: ergo de ratione infiniti in linea intellectus actualis, v. g. est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter illius lineæ.

496.
Respondunt.

Ad hoc valde difficile argumentum, quod in publicis thæsis aliquando proposui, responderunt mihi distinguendo maiorem: de ratione infiniti est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter inter se formaliter identificatas concedo maiorem; formaliter inter se distinctas nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiā. Ad probationem maioris distinguitur similiter antecedens.

497.
Contra I.

Contra primo: vel de ratione infiniti in omni genere est identificare formaliter omnes perfectiones simpliciter cuiuscunque generis, vel non est de ratione illius formaliter identificare perfectiones simpliciter inter se formaliter identificatas: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: idem identificaret formaliter perfectiones inter se formaliter identificatas, quia esset infinitum: ergo infinitas habet vim formaliter identificandi: ergo infinitas in omni genere habet vim formaliter identificandi omnes perfectiones simpliciter cuiuscunque generis: ergo vel de ratione infiniti in omni genere est identificare formaliter omnes perfectiones cuiuscunque generis, vel non est de ratione illius formaliter identificare, &c.

Contra secundo: vel infinitas habet vim identificandi formaliter, vel non? Si primū: ergo infinitum in omni genere identificat formaliter omnes perfectiones simpliciter cuiuscunque generis formaliter inter se distinctas. Si secundū: ergo neque identificabit formaliter perfectiones inter se formaliter identificatas: ergo ruit solutio. Secunda consequentia probatur primo: non est ratio, cur sic identificet. Si negas, assigna. Probatur secundo: de facto essentia Divina non identificat formaliter perfectiones inter se formaliter identificatas: ergo neque identificabit formaliter perfectiones inter se formaliter identificatas. Probatur antecedens: perfectiones scientiæ, sapientiæ, &c. sunt formaliter inter se identificata; sed has non identificat formaliter essentia Divina: ergo de facto essentia Divina non identificat formaliter perfectiones inter se formaliter identificatas. Probatur minor: nequit essentia Divina formaliter identificare has perfectiones, nisi formaliter identificet id, quod est formaliter idem cum illis perfectionibus; sed hoc (nempe intellectum) non identificat formaliter per te: ergo perfectiones scientiæ, sapientiæ, &c. non identificat formaliter essentia Divina.

Fateor has replicas esse urgentissimas contra allatā responsionem. Quare respondeo ego negando maiorem, ad probationem distinguo antecedens: de ratione infiniti, quia infinitum est, est formaliter identificare omnes perfectiones simpliciter illius generis nego antecedens; quia ipse perfectiones sunt formaliter identificabiles concedo antecedens, & nego consequentiā. Solutio claret in sole, in quo, & si finito, formaliter identificantur virtus deficitiva, & liquidativa, quæ in alijs realiter distinguuntur; sic similiter in Deo. Ratio autem, cur unæ perfectiones præ alijs sint formaliter identificabiles, sumitur ex illo axiomate: *quæ sunt sparsa in inferioribus, sunt unita in superioribus*, quod est verum, quando tales perfectiones conveniunt intra latitudinem genericam, alicuius

498.

Contra 2.

499.

Respondeo
ego ad argumentū.

perfectiōnis simpliciter simplicis, & falsum, quando sic non conveniunt, vt diximus n. 421.

§00.
2. Argu-
mentum.

Secundum argumentum speciale, quod solvere restat, sub hac forma proponitur: communicari, & non communicari à parte rei non arguit distinctionem formalem: ergo ruit ratio Scoti. Probatur antecedens: de eadem formalitate à parte rei verificatur, quod comunicetur, & non comunicetur: ergo communicari, & non communicari à parte rei non arguit distinctionem formalem. Probatur antecedens: personalitas Verbi, & filiatio est eadem formalitas à parte rei; sed de hac verificatur, quod comunicetur, & non comunicetur à parte rei: ergo de eadem formalitate à parte rei verificatur, quod comunicetur, & non comunicetur. Probatur minor: personalitas Verbi comunicatur naturæ humane; sed filiatio illi non comunicatur; alioquin redderet naturam humanam filiam, sicut eadem reddit personatam, quod est falsum: ergo de hac verificatur, quod comunicetur, & non comunicetur à parte rei.

§01.
Responde-
tur.

Respondeo distinguendo primo ultimam minorem: filiatio entitativè non comunicatur nego minorem; denominativè concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Distinguo minorem secundo: filiatio non comunicatur secundum conceptum filiationis concedo minorem; entitativè nego minorem, & distinguo similiter consequens. Hac duplici distinctione potest distingui primum, & secundum antecedens argumenti, ex quo nihil contra nos, quia Scotus solum vult, quod comunicari, & non comunicari entitativè arguat distinctionem formalem: nam comunicari entitativè, & non comunicari denominativè, vel secundum aliquem conceptum solum arguit distinctionem extrinsecam, vel effectus &c.

§. XXXIII.

Intèr quæ attributa detur distinctio formalis?

EX dictis in hac disput. §. 1. num. 4. constat: attributa Dei præter tria transcendentalia esse solum quinque, scilicet, intellectus, & voluntas, intellectio, & volitio, & omnipotètia, sed quia tam virtutes pertinetes ad intellectum per modum actus primi, & secundi, vt prudentia, sapientia, intellectus, sciètia, veracitas, &c. quæ ad voluntatè, vt iustitia, misericordia, charitas, benignitas, liberalitas, magnificentia, &c. appellari solent attributa; ideò inquirendū venit: intèr quæ detur distinctio formalis?

§02.

Prima conclusio: *Intèr intellectum, & voluntatem, intellectiōnem, & volitionem datur distinctio formalis.* Probatur de intellectu, & voluntate: de intellectu, & voluntate verificatur duo prædicata contradictoria formalia intrinseca: ergo intèr intellectū, & voluntatè datur distinctio formalis. Probatur antecedens: de intellectu verificatur esse principium productivum Filij, & non Spiritus Sancti; è contra verò de voluntate: ergo de intellectu, & voluntate verificatur duo contradictoria formaliter intrinseca.

§03.

1. Conclusio.

Dices: eadem voluntas est principium operans cū necessitate, & cōtingentia, & si contingentia, & necessitas opponantur: ergo idem est principium liberū, & naturale, & si libertas, & naturalitas opponantur. Respondeo negando cōsequentia: quia necessitas, & cōtingentia in operando accidit principio operativo ex perfectiōne, vel imperfectiōne, scilicet, ex infinitate, vel finitate illius, ideòque solū arguit distinctionem penes extrinsecam, scilicet, obiecta; at libertas, & naturalitas proveniunt ex ratione intrinseca principij, & cū eidè convenire nequeant, quia sunt differentiæ oppositæ principij operativi, arguunt distinctam intrinsecam principia.

§04.
Dices.

Responde-
tur.

Probatur de intellectu, & volitione: intellectus, & voluntas formaliter dif-

§05.

tinguntur: ergo potiori iure intellectio, & volitio. Probatur consequentia: intellectio, & volitio sunt operationes intellectus, & voluntatis; sed nequit esse minor distinctio inter operationes, quam inter principia: ergo intellectio, & volitio formaliter distinguuntur. Confirmatur: intellectio exigit ex natura sua intellectum, ut principium proximum illius, & non voluntatem; volitio vero è contra: ergo hæc contradictoria formalia intrinseca exigunt distinctionem formalem: ergo intellectio, & volitio formaliter distinguuntur.

§06.

2. Conclusio.

Probatur
1.

Secunda conclusio: *Inter alia attributa non datur distinctio formalis, sed solum penes connotata; unde quæ pertinent ad intellectum sunt idem formaliter cum ipso, & idem de alijs.* Probatur conclusio primo: secundum omnes Theologos volitio, & nolitio Divina est eadē formalitas: ergo etiā misericordia, & iustitia, similiter de alijs. Probatur consequentia: tam contra rie opponuntur nolitio, & volitio, quā iustitia, & misericordia; sed per te nolitio, & volitio est eadem formaliter: ergo etiam misericordia, & iustitia, similiter de alijs. Confirmatur alijs exemplis: eadem formalitas est actus liber, & necessarius, scientia simplicis intelligentiæ, & visionis; actus efficax, & inefficax; assensus, & dissensus: ergo similiter. Probatur secundo conclusio ratione: contradictoria, quæ de misericordia, & iustitia (similiter de alijs) verificari possunt, sunt penes connotata extrinseca; ut apparebit videnti, sed hæc non arguunt, nisi distinctionem penes connotata ex dictis §. 19: ergo inter alia attributa non datur distinctio formalis, sed solum penes connotata.

§07.

3. Conclusio.

Tertia conclusio: *Virtutes pertinentes ad intellectum, & voluntatem per modum actus primi formaliter distinguuntur ab omni eo, à quo intellectus, & voluntas formaliter distinguuntur, & similiter de pertinentibus ad intellectionem, & volitionem.* Ratio est evidens: nam quod est idem formaliter cum aliquo, distinguitur formaliter ab omni eo, à quo illud

distinguitur; sed ex dictis in conclusione secunda, quæ pertinent ad intellectum sunt idem formaliter cum ipso, & idem de alijs: ergo virtutes pertinentes ad intellectum, & voluntatem per modum actus primi formaliter distinguuntur ab omni eo, à quo intellectus, & voluntas formaliter distinguuntur.

Arguitur primo ex Scoto in 4. dist. 46. q. 3. n. 3, ubi tenet: quod sicut in Deo distinguuntur formaliter intellectus, & voluntas, ita distinguuntur misericordia, & iustitia, & se remittit ad 1. distinct. 8. quæst. 4, ubi agit de distinctione formalis attributorum: ergo inter iustitiam, & misericordiam datur distinctio formalis, & non solum penes connotata. Respondeo cum Smising tract. 3. disp. 4. q. 1. n. 9: Scotum ibi non resolvere, sed disputare in utraque partem. Imò ad summum resolvit, quod distinctio formalis non repugnet misericordiae, & iustitiæ ex eo, quod sint perfectiones Divinæ, quod est verum, alioquin omni perfectioni Divinæ repugnaret; licet aliunde repugnet talis distinctio misericordiae, & iustitiæ, ex quo nihil contra nos.

Arguitur secundo: de misericordia, & iustitia verificantur contradictoria; sed contradictio arguit distinctionem formalem ex à nobis dictis: ergo inter misericordiam, & iustitiā datur distinctio formalis. Maior est Scoti in 4. dist. 46. quæst. 3. dicentis: *Iustitia Divina respicit pro primo objecto bonitatem Divinam: misericordia autem respicit aliquid in creatura; & ratione etiam probatur: iustitia reddit debitum exigentiæ creaturæ; misericordia nō reddit debitum, sed præter illud benefacit creaturæ: ergo de misericordia, & iustitia verificantur contradictoria.*

Respondeo distinguendo maiorem: de misericordia, & iustitia verificantur contradictoria extrinseca, scilicet, per diversos effectus, diversa munera, vel connotata concedo maiorem; contradictoria intrinseca nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā.

§08.

Arguitur
1. ex Scoto.

Respondetur.

§09.

Arguitur
2.

§10.

Respondetur.

Contradictoria autem ex Scoto, & ratione efformata sunt tantum extrinseca modo dicto, quod probari potest paritatibus, quibus conclusionem probavimus *n. 506.*

§11.
Dices.

Dices: contradictio per extrinseca arguit distinctionem formalem Scoticam: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: distinctio formalis Scotica reperitur inter potentias creaturæ intellectualis; sed hæc distinctio sumitur ab obiectis: ergo contradictio per extrinseca arguit distinctionem formalem Scoticam. Respondeo negando antecedens, ad probationem nego minorem; quia sumitur ab ipsis potentijs, seu à rationibus formalibus ipsarum potentiarum, ut nos cum Scoto *quod liberto 13. §. ad ista*, uniformiter teneamus.

Respondetur.

§12.
Retorque-

Deinde retorqueo argumentum: distinctio potentiarum sumitur ab obiectis; sed eadem potentia versatur circa varia specie, & genere obiecta, ut patet de intellectu, & voluntate, quæ versantur circa totam latitudinem entis: ergo eadem potentia erit à se ipsa specie, & genere distincta, quod est falsum: ergo distinctio potentiarum non sumitur ab obiectis. Denique responsio clarius, & latius patebit per dicenda *tract. 3. de scientia Dei disp. 27. a n. 9.*

§13.
Arguitur
3.

Arguitur tertio: in Deo dantur virtutes per modum habitus; sed formaliter distinguuntur à potentijs: ergo inter alia attributa datur distinctio formalis, & non solum penes conotata. Respondeo primo omitto maiorem, & nego minorem, cuius ratio est: habitus misericordiæ, & iustitiæ nequeunt formaliter distingui: ergo non distinguuntur formaliter à potentijs. Probatur antecedens: actus misericordiæ, & iustitiæ non distinguuntur formaliter: ergo neque habitus. Antecedens constat *ex n. 506*, & consequentia claret *ex num. 505.*

§14.

Cæterum quia argumentum procedit de habitibus respectu potentiarum, à quibus vult formaliter distingui, petit

argumentum difficultatem illam, an, scilicet, dentur in Deo virtutes per modum habitus? Et ne hoc impertractatum maneat. Respondeo secundo ad argumentum negando maiorem, quam argumentum non probat, & ne videatur voluntarium, illam negare, sit.

Respondetur 2.

§. XXXIV.

An dentur in Deo virtutes per modum habitus?

Conclusio est negativa, deduciturque ex Scoto *in 2. distinct. 3. quest. 10. §. ad secundum primæ opinionis*, ubi docet: In Angelis non esse habitus, seu virtutes intellectuales præter species intelligibiles, quia habitus non dantur in naturaliter inclinatis: ergo iuxta Scotum in Deo non dantur virtutes per modum habitus. Item: *in 3. distinct. 33. §. ad questionem*, docet: in Angelis non esse virtutes morales per modum habitus, quia voluntas Angelica non sentit difficultatem circa obiecta virtutum moralium, cum hæc difficultas oriatur in nobis ex disidio duplicis appetitus, rationalis, scilicet, & sensitivi: ergo iuxta Scotum in Deo non dantur virtutes per modum habitus. Idem habet *in 4. distinct. 14. quest. 2. §. ad tertium principale in prima responsione* de homine in statu innocentie. Ultra quod.

§15.
Conclusio
est negati-
va.

Probatur primo conclusio ratione: habitus superfluit, ubi nulla est difficultas; sed in Deo nulla est difficultas: ergo superfluit habitus: ergo non dantur in Deo virtutes per modum habitus. Minor, & consequentiæ tenent. Maior probatur primo: quia habitus deferuit ad tollendam difficultatem. Secundo: quia ideò in lapide non datur habitus ad motum deorsum, quia ad talem motum nulla est in lapide difficultas. Tertio probatur per dicta Scoti *n. antecedenti.*

§16.
Probatur
1.

Probatur secundo ex Scoto *quest. 4. Prologi §. secundus articulus questio-*

nis, & in fine §. precedentis, & in 1. dist. 38, ubi docet: quod voluntas Divina est recta ex se, ideo que negat: scientiā Divinam esse practicam, & volitionē esse praxim: ergo etiam Divina voluntas est ex se inclinata ad actus quorumcumque virtutum: ergo superfluit in Deo virtus per modū habitus: ergo nō dantur in Deo virtutes per modū habitus.

§ 18.
Probatur
3.

Probatur tertio conclusio: habitus ex sua ratione formali dicit imperfectionē in potentia: ergo non dantur in Deo virtutes per modum habitus. Probatur antecedens: habitus suplet in potētia, vel difficultatem in eliciendo actum, si est acquisitus, vel impropotionē, si est infusus: ergo habitus ex sua ratione formali dicit imperfectionem in potentia. Antecedens est certum. Consequentia claret: quia indigere facilitate, vel proportionē est absque dubio imperfectio in quacumque potentia.

119.
Probatur
4.

Probatur quarto: virtus per modum habitus nequit poni in Deo, vt tribuat actui aliquam perfectionē præter perfectionem tributā à potentia: ergo non dantur in Deo virtutes per modum habitus. Probatur antecedens: potētia intellectiva Dei, v.g. est infinita: ergo tribuit infinitam perfectionem suo actui, scilicet, intellectiōni: ergo hæc intellectio est infinita: ergo nulla perfectio ei deficit: ergo nulla est excogitabilis perfectio in actu, quæ non tribuatur à potentia: ergo virtus per modum habitus nequit poni in Deo, vt tribuat actui aliquam perfectionem, præter perfectionem tributam à potentia.

§ 20.
Dices 1.

Respondetur.

Dices primo: intellectus Divinus, Divina que voluntas sunt infiniti in ratione principij remoti, & universalis; non verò proximi, & particularis: ergo habitus illis superadditus non est superfluous. Respondeo negando antecederes: quia intellectus Divinus, Divina que voluntas ita sunt principia intelligendi, & volendi, vt absque habitu ab ipsis distincto sint principia proxima, & particularia, vel his æquivalent; alioquin non essent infinita, quia requirere

principium particulare est imperfectio, & limitatio principij universalis. Solutio claret in omnipotentia, quæ absque alia potentia, vel principio particulari, sufficit ratione suæ infinitatis ad omnem causalitatem activam.

Vrgebis: omnipotentia, & si infinita, admitit consortium aliarum causarum particularium: ergo infinitas intellectus, & voluntatis Divinæ non obest, vt sit illis habitus superadditus. Respondeo distinguendo antecedens: omnipotentia, et si infinita, admittit cōfortium aliarum causarū perficientium insufficiētiā eius, vel addentium ei aliquid intrinsicæ perfectionis nego antecedens; non perficientium insufficiētiā eius, vel non addentiū ei aliquid intrinsicæ perfectionis concedo antecedens, & nego consequentiam; quia virtutes additæ intellectui, & voluntati perficerent in intelligendo, & volēdo, vtpotē, sine ipsis non esset omnis perfectio ad intelligendum, & volendum requisita. Imò hæc est vna ratio, qua sentio probabilius esse in Deo non dari virtutes per modum habitus.

§ 21.
Vrgebis.

Respondetur.

Dices secundo: ex hac doctrina nostra sequitur: non esse ponenda in Deo attributa formalitèr distincta ab essentia: ergo ruit. Probatur sequela: essentia Divina est infinita: ergo non sunt ponenda in Deo attributa formalitèr distincta ab essentia. Respondeo distinguendo primo antecedens: essentia est infinita intensivè concedo antecedens; extensivè subdistinguo: præcisīs attributis nego antecedens; per ipsa attributa cōcedo antecedens, & nego cōsequentia. Distinguo secundo antecedens: essentia Divina est infinita exigens attributa vt complemento ipsius nego antecedens; vt terminis exigentiæ illius concedo antecedens, & nego consequentia.

§ 22.
Dices 2.

Respondetur.

Ex hac duplici solutione constat duplex disparitas. Prima: quod essentia sit infinita intensivè in omni genere præcisīs attributis, quare attributa non officiunt infinitati essentia, cum solum ad extensivam requirantur; at habitus

§ 23.
Duplex disparitas

officit infinitati intensivæ potentia, si quidem sine ipso non est potentia cum omnimoda perfectione ex parte potentia. Secunda est: quod attributa non supponunt essentiam in completā; habitus vero supponit potentiam incompletam, quia ponitur, ut complementū illius, siquidem sine habitu actui tribuere omnimodam, & completam perfectionem non potest.

§ 24.

Aliqua sunt argumenta ex auctoritate Scoti deducta, à quibus nunc abstineo, quia circa hanc difficultatē problematicus stat Scotus, ut videri potest in *Smiling tract. 3. disp. 4. quest. 1. n. 4. & 5.* Vnde in præsentī non ad auctoritatē, sed ad rationē standum est. Pro nostra autē cōclusionē efficacior adest, idē securius cum Scoto tenenda. Nec hoc obest distinctioni formali attributorum, tam inter se, quā ab essentia, quia in opinione contraria habitus essent formaliter distincti inter se, à potentijs, & ab essentia; vnde semper manet distinctio formalis illa, ideoque semper tenenda.

§ 25.
Dubita-
tur 1.

Respondet
Godoy af-
firmativē

Responde-
mus nega-
tivē.

Poterat hic disputare, ait Godoy Ill. in præsentī n. 147. an attributa sint de conceptu essentia, & essentia de conceptu attributorū, & unū attributū de conceptu alterius? Cui difficultati affirmativē respondet Ill. Godoy iuxta ea, quæ latē docebit *infra quest. 28.* agendo de Divinis relationibus, ubi cū frequentiori Thomistarū sententia defendet: essentiam esse de conceptu relationū, & relationes de conceptu essentia. Nos vero in ipsum asserimus: attributa non esse de conceptu essentia; nec essentia esse de conceptu attributorū, nec unum attributū esse de conceptu alterius, iuxta ea, quæ latē docebimus, agendo de Divinis relationibus, ubi cum omnibus Scotistis defendemus: essentiam non esse de conceptu relationū, nec relationes esse de conceptu essentia. Hic non ampliū; quia non ampliū Ill. Godoy.

§ 26.

Dubita-
tur 2.

Poterat etiam disputari: an attributa existant existētijs formaliter distinctis,

vel vnica existentia formali? Cui difficultati respondet Ill. God. cit: existere per vnica existentia adhuc virtualiter indistincta iuxta ea, quæ latē docebit *infra quest. 28.* ubi cum Angelico Preceptore resolveret: relationes, etsi realiter distinguantur, existere vnica existentia essentia, iuxta quam doctrinam consequenter asserit: attributa, etsi inter se virtualiter distinguantur, existere vnica, & virtualiter eadē essentia existentia. Nos verō in Ill. God. asserimus: attributa existere existentijs formaliter distinctis iuxta ea, quæ latē in ipsum cum Subtili Magistro resolvemus, agendo de Divinis relationibus, ubi defendemus: relationes Divinas existere per existentias formaliter distinctas ab existentia essentia.

Deniquē disputari poterat, ait Ill. Godoy n. 148: An attributa superaddant ad essentiam perfectionē, & consequenter gaudeant perfectionibus formaliter distinctis in ratione perfectionis? Cui affirmativē respondet Ill. Godoy, & ego cum ipso, non ratione adducta à Godoy, sed quia attributa sunt perfectiones simpliciter; at sunt formaliter distincta ab essentia: ergo attributa gaudent perfectionibus formaliter distinctis in ratione perfectionis.

§. Ultim.

Corollaria huius Tractatus.

EX dictis in discursu huius tractatus unū colligit Ill. God. n. 146; nos vero duo colligimus. Colligitur itaque primo: Deum esse infinitū tam essentialiter, quā attributaliter. Hocque esse cognoscibile fide Divina, & humana, assensu Theologico, & ratione naturali evidenti à posteriori. Omnia hæc constant ex dictis disp. 3; nā prima pars corollarij claret ex dictis n. 153. & 154. Secūda pars ex n. 2. & sequentibus. Tertia ex n. 12. Quarta ex n. 10. Quinta deniquē ex n. 27. Videantur ibi, ne eadem sine necessitate repetamus.

Quod autē hic primo dubitari solet, est: quibus rationibus probetur,

Respondet
Godoy ne-
gativē.

Responde-
mus affir-
mativē.

§ 27.
Dubita-
tur 3.

Responde-
tur affir-
mativē.

§ 28.
Colligitur
1.

§ 29.
Dubit. 1.

Deum

Responde-
tur.

Deum esse infinitum? Aliquas rationes adducit D. Thomas, quas optimè impugnat Smising. *tract. 2. disp. 2. quest. 1. à n. 8.* Respondeo igitur cum Scoto in 1. *dist. 2. q. 2. §. ostensis igitur n. 25:* Deum esse infinitum optimè probari quadruplici ratione, scilicet, via efficiētię, via efficientis cognoscentis distinctę omnia factibilia, via finis, & via eminentię. Notat tamen Scotus *cit. §. quarta via:* has rationes non demonstrare Deum esse infinitum, nisi supposito, quod infinitas non repugnet enti, quę non repugnantia solū à posteriori negativè potest probari, quia, scilicet, non potest ostendi talis repugnātia. Quare supposita non repugnātia entis infiniti.

§30.

Prima
probatio
per primā
viam.

Probatur primo per primam viam: quod potest causare omnia sine imperfectione causabilia specie distincta etiā infinita, si possibilia essent, necessario habet virtutē infinitam; sed Deus, cum sit primū efficiens, potest causare omnia sine imperfectione causabilia specie distincta etiam infinita, si possibilia essent: ergo necessario habet virtutē infinitam. Maior probatur: id habet virtutem infinitam, cui nihil dest virtutis; sed potenti causare omnia sine imperfectione causabilia specie distincta etiā infinita, si possibilia essent, nihil virtutis dest: ergo quod potest causare omnia sine imperfectione causabilia specie distincta etiam infinita, si possibilia essent, necessario habet virtutem infinitam.

§31.

2. per se-
cundā viā
3. per ter-
tiā viam.

Probatur secundo per secundam viam: Deus distinctē simul concipit infinita à se factibilia successivè: ergo habet scientiam infinitā: ergo & infinitam essentiam. Probatur tertio per tertiam viam: Deus est ultimus finis, in quo appetitus creature rationalis quiescit, & satiatur: ergo est infinitus. Probatur consequentia: extrā omne finitū potest aliquid perfectiū appeti: ergo id, extrā quod nequit appeti aliquid perfectiū, est infinitū; sed extrā Deum nequit aliquid perfectiū appeti, cum perte sit ultimus finis, in quo appetitus crea-

turę rationalis quiescit, & faciatur: ergo est infinitus.

Probatur quarto per quartā viam: Deus est ens perfectissimum: ergo infinitum. Antecedens constat ex *disp. 3. n. 157*, & ab Scoto probatur in 1. *cit. §. conclusionibus tribus.* Consequentia vero probatur: ens eminentissimum est, quod sibi vendicat formalitè, vel eminentè omnē perfectionem composibilem enti; sed infinita perfectio composibilis est enti ex *n. 529*: ergo ens eminentissimū est infinitum; sed perte Deus est ens eminentissimum: ergo infinitum. Has rationes latè adducit Scotus *cit*; & Lichetus ibi. Smising vero primam optimè tradit. In ipsis videte, si necessitas ad fuerit.

Dubitari solet secundo: an conceptus entis infiniti, quem de Deo habemus pro statu isto, sit omnium perfectissimus? Respondeo affirmativè, loquendo de infinitate radicali, conformitèr ad dicta de constitutivo Dei *disp. 4. §. 8. per totum*; & hac ratione probatur: conceptus quidditatis est omnium perfectissimus; sed talis est conceptus infinitatis radicalis ex ibi dictis: ergo conceptus entis infiniti, quem de Deo habemus pro statu isto, est omnium perfectissimus. Quare authores non constituent Deum per infinitatem radicalem insequentèr procedunt asserendo: conceptū entis infiniti esse omnium perfectissimum.

Loquendo tamen de infinitate formali, vel modali dico: quod comparativè ad alios modos, & omnia Dei attributa, conceptus entis infiniti est omnium perfectissimus. Sic Scotus in 1. *dist. 3. quest. 2. §. quarto dico n. 17*; & quod in hoc sensu loquatur Scotus claret ex ipso *cit. §. ex hoc apparet*, dicente: *Cognitio esse Divini sub ratione infiniti est perfectior cognitione eius sub ratione simplicitatis, quia simplicitas communicatur creaturis; infinitas autem non.*

Probatur etiā ratione: quia quomodoquē cōcipiamus Deū, non cognito, vt infinito, dubitare possemus an ali-

§32.

Quarta
per quar-
tam viam

§33.

Dubita-
tur 2.
Responde-
tur.

§34.

§35.

quid

quid posset esse ipso perfectius : ergo nullus alius conceptus est tam perfectus , quàm conceptus infinitatis. Dices : conceptum summi boni , aut primæ causæ esse æquè perfectum. Respondeo negando, si in his conceptibus infinitas non explicetur ob rationem datam. Advertite , quod in nullo vidi distinctionem hanc de infinitate radicali , & formali , vt ad præsens attinet ; cæterum est ab Scoto tradita , & valde necessaria , per ipsam que concordantur opiniones circa hoc quæsitum oppositæ.

§ 36.
Dubita-
tur 3.
Respondetur.

Secundo.

Tertio dubitari solet : an infinitas dicat quid positivum ? Respondeo affirmativè. Primo : nam infinitas est positiva perfectio in Deo reperta , per quam positivè distinguitur Deus à creatura : ergo infinitas dicit quid positivum. Secundo : quia nihil repugnat alicui simpliciter , nisi ratione alicuius positivi ; sed Deo simpliciter repugnat finitas : ergo illi repugnat ratione alicuius positivi. Atqui ratione infinitatis repugnat Deo finitas : ergo infinitas dicit quid positivum. Minor cum consequentia , & sumpta tenet. Maior vero est regula Scoti generalis , aliunde examinanda , & defensanda. Nec obest , quod infinitas per negationem explicetur ; nam plura alia tam in creatis , quàm in Divinis per negationem explicantur , & in positivo consistunt , vt docent omnes Philosophi , & Theologi.

§ 37.
Dubita-
tur 4.
Respondetur.

Deniquè solet dubitari : an infinitas transcendat omnia attributa ? Respondeo affirmativè cum Scoto in primo distinct. 8. quæst. 4. §. ad argumentum principale. vers. Oppositum est in Deo , & probatur breviter : attributa sunt perfectiones simpliciter : ergo finitæ , vel infinite ; atqui non finitæ , quia finitas repugnat cuicumque prædicato Divino : ergo sunt infinitæ : ergo infinitas transcendit omnia attributa.

§ 38.
Colligitur
2.

Colligitur secundo : Deum esse omnino simplicem , cuius probationes relinquit Ill. Godoy n. 146. in D. Thoma videndas in præsentia q. 3. Nos verò , & si

cū ipso in Corollario non dissentiamus , ipsum , & si non latè , explicabimus. Pro quo. Certū est quod simplicitas est id , à quo Deus habet negationem compositionis. Nec ob hoc simplicitas est quid negativum , sed positivum ob dicta n. 536. Deinde certum est : quod simplicitas est perfectio simpliciter simplex ; ipsi namque convenit definitio perfectionis simpliciter simplicis posita n. 428. Deniquè certum est : Deum esse omnino simplicem , idem esse , ac omni compositione carere. Hoc itaque scito pro resolutione corollarij.

Suppono primo : quod compositio alia est Physica , Methaphysica alia. Physica est , quæ partibus Physicis , seu realiter distinctis constat , subdiviturque in essentialem , integram , & accidentalem. Essentialis est , quæ constat partibus essentialibus , quarum vna est per se actus , & altera per se potentia. Integralis , quæ partibus integralibus coalescit. Accidentalis , quæ ex substantia , & accidente confurgit , vt quæ fit ex homine , & colore. Methaphysica etiam est multiplex , nam alia est ex genere , & differentia ; alia ex essentia , & existentia ; alia ex natura communi , & individuatione ; alia ex essentia , & proprietate ; alia deniquè ex essentia , & modo intrinseco.

Suppono secundo : quod utraque est duplex , scilicet , activa , & passiva. Activa dicitur compositio partis ; hæc enim est , quæ componit. Passiva dicitur compositio totius , quia hoc est , quod componitur. Compositio activa vocatur ab alijs compositio cum his , quia vna pars vnitur cum alia ad componendum totum. Compositio passiva vocatur compositio ex his , quia totum componitur ex partibus. Compositionem activam , seu cum his , vocat Scotus componibilitatem , & compositionem passivam , seu ex his , vocat absolute compositionem.

Suppono tertio : quod simplicitas est duplex. Vna , quæ opponitur multiplicati conceptui , seu formalitati , & est irresolubilitas in plures conceptus , &

§ 39.
Suppono
1.

§ 40.
Suppono
2.

§ 41.
Suppono
3.

formalitates. Alia, quæ opponitur compositioni, & componibilitati. De prima non loquimur, quia in omnium sententia Deus est resolutibilis in plures formalitates, scilicet, essentie, modi, & attributi, vel saltem in tres relationes. De secunda est sermo, quæ, quia compositioni opposita, totuplex, est quotuplex est compositio.

§42.
Conclusio

Conclusio: *Deus est summè simplex, id est, nulla in Deo datur compositio, nec Physica, nec Methaphysica, nec activa, nec passiva, seu cum his, & ex his, vel componibilitas, & compositio.* Hæc conclusio est de fide, ut constat ex definitione Ecclesiæ cap. firmiter de summ. Trinit. & fide Catholica, & definita in Cōcilio Lateran. sub Innocencio III, asserta quæ ab omnibus Patribus, & anullo Catholico negata.

§43.
Probatur conclusio ratione generali.

Probatur conclusio duplici ratione generali. Prima: infinitum nec est componibile alteri, nec compositum ex alijs; sed Deus est infinitus: ergo Deus est summè simplex. Probatur maior: omne cōponibile alteri caret eius perfectione, omne cōpositum ex alijs dicit imperfectionem; sed infinito nihil perfectionis de esse potest, & consequenter imperfectionem excludit: ergo infinitum nec est componibile alteri, nec compositum ex alijs.

§44.
2. Ratio particularis.

Secunda ratio est particularis, desumitur quæ discurrendo per singulas cōpositiones, quæ ex ipsis faciliter efformari potest. Qui autem voluerit has rationes formalizadas habere, legat Pontium in presenti disp. 3. q. 2. conclus. 2. Vulpes disp. 14. art. 1. Smising tract. 2. disp. 2. q. 2. Aliqua deducta ex nostra distinctione formali cōtra nos hic obij-

ciunt Thomistæ, quæ soluta manent, dum de distinctione formali egimus.

Ex dictis in hoc secundo corollario sub colligitur: nullam creaturam posse esse summè simplicem, ut habet Doctor in 1. dist. 8. q. 2; probatur quæ ex ipso: omnis creatura, vel est composita aliqua ex dictis compositionibus, vel est alteri componibilis, vel saltem est composita ex positivo, & privativo; sed summa simplicitas opponitur omni cōpositioni, & componibilitati: ergo nulla creatura potest esse summè simplex. Maior probatur primo pro tertia parte, hæc enim sufficit, & si primam, & secundam omittamus: omnis creatura componitur ex entitate, quam habet, & ex carentia vltioris gradus entitatis; cuius ipsa est capax, in quantum est ens: ergo omnis creatura est composita ex positivo, & privativo.

Probatur secundo dicta maior: omnis creatura est composita ex entitate, & non repugnantia ad non esse, quia omnis creatura potest non esse: ergo omnis creatura est composita ex positivo, & privativo. Confirmatur: nulla creatura habere potest esse plenissimum cum perfecta totalitate essendi; cum huic esse repugnet intrinsecè esse effectivè ab alio; sed quod est summè simplex, habet plenissimum esse cum perfecta totalitate essendi: ergo nulla creatura potest esse summè simplex. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri locis ubi disputatio præcedens. Et etiam hæc de statu nostro dicta sufficiant.

§45.
Ex dictis sub colligitur.

§46.

TRACTATUS

S E C V N D V S

DE VISIONE DEI.

De quo disputant Theologi cum Magistro in 4. distinct. 49. per totam. Hic Doctor Subtilis, & D. Thomas, quorum vterque alijs in locis de Dei agit visione. Plura includit tractatus, sed vt ab initio promissum ad impleamus, quæ Ill. Godoy stilo Thomistico adducit, Scotico trademus stilo. Pro cuius declaratione sequentes disputationes subiicimus.

DISPV TATIO

S E X T A.

Vtrum intellectus creatus possit elevari ad videndum Deum
pro vt est in se ipso.

§. I.

Catholica veritas statuitur pro prima conclusione.

Num. 1

Non loquimur de intellectu pro hoc statu, vt est sensibus alligatus; nam hoc modo non posse Deum videre, est opinio communis, & constat ex eo, quod obiectum illius est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale apud Scotistas, vel quidditas rei materialis apud Thomistas, vt dici-

tur libro tertio de anima. Loquimur ergo de intellectu in statu separationis, cuius obiectum est ens vt sic. Nec procedit difficultas de visione abstractiva, sed de intuitiva, quarum diffinitiones, & vnius ab alia differentiam, in lib. 3. de Anima Animatistici assignant.

Prima conclusio: *Intellectus creatus potest super naturaliter Deum intuitive videre.* Est contra Armenos, & Recen-

2.
i. Conclusio.

tio-

tiores Gracos, de fide tamen vt constat ex Matheo 18: *Angeli eorum semper vident faciem Patris*, & 1. Ioannis 3: *Videbimus eum, sicuti est*. Diffinita à Benedicto XII. in *Extravaganti*; in Concilio Florentino, & Francotordensi, quorum verba partim adducit Smising in *presenti num.* 45, partim Sosa *num.* 28. & partim Ill. Godoy in *presenti num.* 4, in quibus videri possunt auctoritates Patrum conclusioni fabentium, quidquid dicat Vazquez.

Conclusionem hanc Scotus, & D. Thomas rationibus probant, sed diversimode. Ill. Godoy duplici D. Thomæ ratione conclusionem probat, quarum primam sic format *num.* 6: homo per Dei gratiam potest suam beatitudinem adipisci; sed hominis beatitudo in visione Dei, pro vt est in se ipso, consistit: ergo prædicta visio est possibilis. Cæterum hæc ratio non probat; nam Authores Hæretici negantes potentialitatem visionis, contra quos nunc disputamus, absque dubio negabunt minorem; beatitudinem que hominis in aliquo creato collocabunt, vel in aliquo superiori, quod non sit, Deum intuitive videre. Vndè hæc ratio est petitio principij.

Secunda ratio traditur ab Ill. Godoy *num.* 10, & procedit ex naturali desiderio beatæ visionis, quæ in hunc modum formatur: desiderium naturale solum versatur circa possibile, alioquin esset frustraneus; sed homo naturaliter desiderat visionem Dei: ergo visio Dei est possibilis. Hanc rationem connatur Vazquez totis defendere viribus.

Cæterum hæc D. Thomæ probatio nullatenus placet. Primo: quia si aliquid probat, probat possibilitatem visionis posse ratione naturali probari, quod ipse negat. Secundo: quia D. Thomas, vel loquimur de appetitu, seu desiderio naturali, vel elicitio? Si de naturali, falsa est maior; nam secundum Scotum in 4. *distinct.* 49. *quest.* 1. in damnatis datur huiusmodi appetitus ad beatitudinem, & illis non est possi-

bilis beatitudo. Item: falsa est etiam minor: quia secundum D. Thomam non datur in homine appetitus naturalis ad beatitudinem: nulla ergo est probatio, loquendo de appetitu innato.

Si verò loquitur de appetitu elicitio, vel loquitur de appetitu elicitio inefficaci, vel efficaci? Si de inefficaci; contra: quia potest quis appetitu elicitio appetere impossibilia, vt Lucifer similitudinem Dei appetivit, & homo appetit non peccasse: ergo ex hoc appetitu possibilitas visionis non probatur. Antecedens supponitur *ex lib.* 3. *de Anima*.

Si loquitur de appetitu elicitio efficaci, qui non versatur circa impossibile. Contra: nam etiam appetitu elicitio efficaci potest quis appetere impossibile, si vt possibile apprehendatur: ergo ex tali appetitu non infertur, rem esse magis possibile, quam ante talem appetitum supponitur possibilis in intellectu. Probatur antecedens: appetitus tendit in rem, vt applicatur per cognitionem: ergo etiam appetitu elicitio efficaci potest quis appetere impossibile, si vt possibile apprehendatur.

Dices pro Ill. Godoy: loqui D. Thomam de appetitu elicitio efficaci præsupponente cognitionem beatitudinis per fidem, qui appetitus nequit esse ad impossibile. Contra primo: nam hæc expositio est contra mentem D. Thomæ: ergo ex tali appetitu non sequitur possibilitas visionis. Probatur antecedens: D. Thomas non fundat suam rationem in experientia appetitus procedentis ex notitia beatitudinis accepta per fidem, sed procedentis ex naturali notitia Dei: ergo hæc expositio est contra mentem D. Thomæ. Probatur antecedens: D. Thomas fundat suam rationem in hoc principio: *inest homini naturale desiderium cognoscendi causam, cum intuetur effectum*; sed hoc principium supponit notitiam naturalem Dei, quia supponit Deum in ratione causæ primæ: ergo D. Thomas non fundat suam rationem in experientia appetitus procedentis ex notitia beatitudinis

accep-

3.
Conclusio-
nem pro-
bat Ill. Go-
doy 1. ex
D. Thoma

Reijcitur
hæc proba-
tio.

4.
Probatur
2.

5.
Reijcitur
1. hæc pro-
batio.
Secundo.

6.

7.

8.

Dices pro
Ill. Godoy

Contra 1.

accepta per fidem, sed procedentis ex naturali notitia Dei.

9.
Contra 2

Contra secundo: supposita cognitione beatitudinis per fidem appetitus videndi Deum non infert nobis certitudinem de possibilitate visionis ultra certitudinem fidei, cui innititur talis appetitus: ergo ex tali appetitu non infertur possibilitas visionis. Antecedens probari potest *ex num. 6.* & ultra probatur: appetitus ad aliquam rem, quam aliquis mentiretur esse possibilem, non infert nobis certitudinem de possibilitate illius rei ultra certitudinem fidei humanæ, cui talis niteretur appetitus: ergo supposita cognitione beatitudinis per fidem appetitus videndi Deum non infert nobis certitudinem de possibilitate visionis ultra certitudinem fidei, cui innititur talis appetitus.

10.
Probat
Scotus præ-
dictā con-
clusionem
duplici ra-
tione.

Prima ra-
tio.

Scotus vero possibilitatem visionis optimè probat duplici ratione in 4. dist. 49. quæst. 8. num. 4, quarum prima est: quælibet potentia potest ferri in quodlibet obiectum contentum sub suo obiecto primo primitate adæquationis, & est impossibile, quod quiescat, nisi in obiecto primo primitate perfectionis; sed obiectum primum adæquationis intellectus creati est ens, sub quo clauditur Deus, qui est obiectum primum perfectionis eo, quod sit perfectissimum ens: ergo intellectus creatus potest ferri in Deum, & non potest quietari nisi in ipso. Atqui quælibet potentia potest ferri in quodlibet contentum sub suo subiecto adæquato perfectissimo suo actu: ergo potest intellectus creatus ferri in Deum visione intuitiva, utpotè actus perfectissimus intellectus.

11.

Secunda
ratio Scoti

Maior pro prima parte est evidens. Pro secunda claret in visu, qui non quietatur, nisi in perfectissimo visibili. Minor pro utraque parte in dubitata videtur, & §. 3. patebit. Consequentia optimè infertur. Susumpta est certa, ipsam que probat efficacissimè secunda Scoti ratio, quæ sic se habet. Quod est simpliciter perfectionis in

aliquo genere, si competit inferiori in illo genere, competit & superiori; sed visio intuitiva competit sensui: ergo & intellectui. Has Scoti rationes Ill. Godoy non adducit; sed quia aliqua aliqui ad ipsas respondent, hinc response declarare, & impugnare cogit necessitas, ut efficaciam rationum Scoti omnibus sit manifesta.

Ad primam igitur Scoti rationem respondent aliqui primo negando maiorem quoad secundam partem. Ad probationem dicunt: exemplum de visu non probare: nam visus hominis quiescit in visibili minus perfecto, quam visus Aquilæ, imò & visus Aquilæ quietatur in sole, qui non est summum visibile; potest enim Deus creare visibile sole perfectius, ut omnibus est manifestum.

Contra primo: nulla natura quiescit, nisi in centro suo; sed summum visibile, quod est sub obiecto adæquato visus, est centrum ipsius visus: ergo in summo tantum visibili quiescit. Contra secundo: quælibet natura habet naturalem inclinationem ad suam perfectionem, solum que in summa quietatur; sed videre summum visibile est perfectio visus: ergo ad illius visionem inclinatur, solum que quietatur in ipso. Minor, & consequentia tenent. Maior ut vera supponitur ex Physica de appetitu materiæ primæ.

Dices: ergo sensus beatorum non erunt satiati potest resurrectionem; quia nullum eis applicabitur sensibile tam excellens, quod Deus non possit aliud excellentius applicare. Respondet: appetitum innatum sensuum beatorum satiari secundum quid; appetitum verò elicitum simpliciter, ut de appetitu intellectus dicemus infra disput. 8.

Secundo respondent alij ad primam prædictam Scoti rationem, concedendo syllogismum, negant que susumptam, quia, ut intellectus quiescat in perfectissimo obiecto, sufficit cognitio abstractiva

12.

Respondent
1. alij
qui ad 1.
Scoti ra-
tionem.

13.

Contra 1

Contra 2

14.

Dices.

Respond.

15.

Respondent
2. alij.

distincta, quam concedit Scotus in 2. dist. 3. q. 9; alioquin probaret, quod cognitione comprehensiva posset ferri in Deum intellectus creatus, quia hic est eius perfectissimus actus.

16.
Contra.

Contra: cognitione abstractiva distincta non est sufficiens, ut quietet intellectum hominis: ergo ruit responsio. Probatur antecedens: talis cognitio non est cognitio perfectissima possibilis intellectui creato; cum intuitiva sit perfectior, & ipsi possibilis; sed intellectus (similiter de quacunque potentia) non quietatur, nisi attingat obiectum cognitione perfectissima, & ipsi possibili: ergo cognitio abstractiva distincta non est sufficiens, ut quietet intellectum hominis. Per hoc patet ad probationem, quia comprehensio repugnat intellectui creato.

17.
Ad 2. Scoti rationem respondet 1. Vazquez.

Contra.

Ad secundam verò Scoti rationem respondet primo Vazquez maiorem solum esse veram in genere cognitionis, scilicet, quando obiectum, de cuius cognitione agitur, est proportionatum potentiae naturali; falsam verò, si sit ordinis superioris, ut est Deus clarè visus. Contra: hæc Scoti ratio supponit: Deum clarè visum esse obiectum proportionatum potentiae naturali, utpotè contentus sub obiecto adæquato illius, quod patet ex prima ratione: ergo ruit responsio.

18.
Respondet 2. Suarez & Lorca.

Respondet secundo Suarez negando maiorem, quam falsificat his exemplis. Primo: incorruptibilitas est perfectio simpliciter conveniens Cœlo, & non homini, etiam si sit Cœlo perfectior. Secundo: claritas est perfectio simpliciter cognitionis conveniens scientiae naturali, & non fidei, etiam si sit illa superior. Tertio: sensus, qui est imperfectior intellectu, non potest errare circa proprium sensibile; intellectus verò errare potest. Sic arguit Lorca.

19.
Contra 1.

Contra primo: quia omnes istae instantiae falsæ sunt; quare ad primam respondeo negando: Cœlum esse simpliciter incorruptibile, ut cum Scoto

tenent omnes Scotiste. Ad secundam respondeo negando, fidem esse perfectiorem scientia in ratione claritatis, vel evidentie, sic que ruit instantia.

Dices: fides est supernaturalis: ergo perfectior scientia naturali. Respondeo negando consequentiam: nam in sententia Thomistarum intellectus est accidens naturale, & perfectior fide. Imò in quacunque sententia quolibet substantia naturalis est perfectior quodlibet actu supernaturali, & quodcumque vivens est perfectius Cœlo, etiam si sit simpliciter incorruptibile.

Contra secundo: nam illa maior Scoti debet intelligi de perfectione naturæ, non in esse entis, sed in esse potentiae, & in eodem genere, in quo una potentia est inferior alia, scilicet, in ratione cognoscitiva, secundum quam rationem subordinatur illi, & hoc modo est verissima prædicta maior, cuius probationem assignabimus §. 3. Esse autem corruptibile, vel incorruptibile non convenit naturæ in ratione potentiae, sed in ratione entis. Fides verò, & scientia non sunt in eodem genere; nam fides est perfectior scientia in ratione certitudinis, & imperfectior in ratione evidentiae. Ecce disparitates ad instantias Suarj, quare nihil contra nos.

Ad tertiam, quam adducit Lorca, respondeo negando, sensum non posse errare circa sensibile proprium, ut dicitur 2. de Anima, & ratio est: nam visus apprehendit in Iride veros colores, & non sunt; gustus hominis infirmi apprehendit amarum, quod est dulce, sicque de alijs sensibus errantibus, quando obiectum non est debite à proximum, & propter alias causas.

Tertio respondet Suarez concedendo maiorem, & ad minorem ait: notitia intuitivam competentem sensui esse ita imperfectam, ut abstractiva intellectus sit illa perfectior; quare, ut intellectus sit sensu superior, sufficit, quod sibi vendicet abstractivam. Contra: quia

20.
Dices.

Respondetur.

21.
Contra 2.

22.
Ad 3. ex Lorca respondetur.

23.
Respondet 3. Suarez.

Contra.

ulla ratione ostendi potest, quod notitia intuitiva nō competat intellectui, semel admissō, quod competat sensui ob Scoti maximam, quæ est maior syllogismi à Suarīo, nunc concessa.

24.
Respondet
4. Suarez

Quarto respondet Suarez totum syllogismum concedendo, negat tamen inde sequi intellectum creatum esse capacem notitiæ intuitivæ Dei; nam falsa est hæc consequentia: intellectus est capax notitiæ intuitivæ: ergo intuitivæ Dei. Primo: quia Deus est obiectum elevatissimum, & potest superare vires intellectus. Secundo: quia licet visus corporeus possit intueri aliquid visibile, non ideo quodcumque. Tertio: quia eadem ratione potest concludi intellectum creatum posse naturaliter Deum intueri, quia potentia inferior naturaliter est capax intuitionis.

25.
Contra.

Contra hoc stat evidentè prima Scoti ratio posita n. 10, quoniam si Suarez non reliquisset, absque dubio non infirmaret hac ratione secundam. Quare respondeo negando prædictam consequentiam esse falsam ob dicta n. 10. Ad primam, & secundam rationem respondeo ex dictis n. 10, & n. 13. Imò solum probant, quod naturaliter, seu naturæ viribus nequeat intellectus Deum attingere, nec visus quodcumque visibile; at per elevationem quævis potentia potest attingere quodlibet contentum sub suo obiecto adæquato. Ad tertiam respondeo: quod plura sunt obiecta, quæ sine elevatione nequit attingere potentia inferior, ut de corpore glorioso concedit ipse Suarez lib. 2. de attributis negativis 1. partis, cap. 6; quare nihil contra nos.

§. II.

Argumenta solvuntur.

26.
Obijcies 1

Objicies contra conclusionem primo plures autoritates Scripturæ, & Patrum dicentium: Deum esse invisibilem, & lumen in habitare in ac-

cessibilem: ergo possibilis non est visio Dei. Respondeo primo: intelligi de corporali visione. Secundo: de intellectualli comprehensiva. Tertio: de visione in hac vita stabili, & permanēte. Quarto: de visione viribus naturæ. Sic Ill. Godoy n. 12. adducens Patres his responsionibus faventes. Alia ex Patribus deducta adducit contra conclusionē Ill. Godoy n. 13, quæ persequentia optimè solvit.

Obijcies secundo: inter potentiam, & obiectum debet esse proportio; sed inter Deum, qui est obiectum infinitum, & intellectum creatum, qui est potentia finita, nulla potest esse proportio: ergo nec supernaturaliter potest intellectus creatus Deum videre. Respondeo distinguendo maiorem: inter potentiā, & obiectum debet esse proportio entis ad ens nego maiorem; potentiæ ad obiectum concedo maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio & si alijs terminis est Ill. Godoy n. 30, & claret in Verbo Divino terminante unionem hypostaticam, & omnipotentia terminante dependentiam creaturæ absque proportionē entis ad ens. Sic similiter.

Item: retorqueo argumentum: inter potentiam, & obiectum debet esse proportio: ergo impossibilis est quælibet Dei cognitio, & quælibet eius amor, quia nulla est proportio. Deinde infero: ergo impossibile est intellectum creatum, & Divinum videre obiecta corporea ob rationem datam. Omitto alia plura.

Dices: proportio potentiæ ad obiectum est aliqua entitas: ergo est proportio entitatis ad entitatem: ergo ruit solutio. Confirmatur: impropor- tio potentiæ ad obiectum oritur ex impropor- tione entitativa potentiæ cum obiecto: ergo similiter de proportionē. Probat- ur antecedens: ideo potentia materia- lis est improporcionata cum Angelo, ut ipsum videat, quia est improporcionata entitativè: ergo impropor- tio potentiæ ad obiectum oritur ex impropor- tione entitativa potentiæ cum obiecto.

Responde-
tur 1.
Secundo.
Tertio.
Quarto.

27.
Obijcies 2

Respond..

28.
Retorqueo
argumentum.

29.
Dic
Confirm.

30.
Respondetur ad argumentū.

Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam: quia aliud est esse proportionem entitatis, & aliud entitatis ad entitatem, sive in entitate. Prima consistit in hoc, quod una entitas habitudinem alterius terminet per modum potentiae, causae, vel termini. Secunda consistit in convenientia in entitate, & natura. Prima vocatur proportio entitatis, habitudinis, & geometrica. Quare licet omnis proportio sit aliqua entitas; non tamen omnis proportio est in entitate, seu entitativa, ut claret in exemplis positīs, & retorsionibus factis.

Retorquetur.

31.
Ad confirmationem

Ad confirmationem respondeo negando antecedens, & probationem: ideo enim materialis potentia est improporcionata cum Angelo, ut ipsum videat, quia Angelus non est intra obiectum potentiae materialis, quod est (ut diximus) ens phantasiale, seu quidditas rei sensibilis.

32.
Obijciēs 3

Obijciēs tertio: ad cognoscendum obiectum infinitum, uti est Deus, requiritur virtus infinita; sed virtus infinita deficit intellectui creato: ergo intellectus creatus non potest supernaturaliter Deum videre. Probatur antecedens: ad producendum effectum infinitum requiritur virtus infinita: ergo pariter: ad cognoscendum obiectum infinitum requiritur virtus infinita. Respondeo negando paritatem: plus enim requiritur ad producere, quam ad cognoscere, quia, ut ait Seraphicus Doctor D. Bonaventura in 3. distinct. 14. art. 3. quaest. 3. ad 6: multo excellentioris virtutis est aliquid posse facere, quam posse nosse.

Respondetur.

33.
Ratio solutionis.

Ratio est: nam ad producere requiritur proportio entitatis ad entitatem; nihil enim entitatis potest esse in effectū, quin sit in virtute causae; at ad cognoscendum sufficit proportio potentiae cum obiecto ex dictis. Patet hoc clarissime: nam homo naturaliter videtur ab Angelo, & hic ab alio, & tamen nec Angelus habet virtutem generandi hominem, nec crean-

di Angelum. Denique: argumentum probat: Deum nullo modo posse à nobis cognosci, aut dilligi. Item: effectus supernaturales quoad modum, ut mortui resurrectio, & visus restitutio, non posse naturaliter cognosci, contra omnes. Alia adducit Ill. Godoy in 24. quae in ipso videri valent soluta.

S. III.

Veritas Catholica pro secunda conclusione statuitur.

Secunda conclusio: Nullus intellectus creatus potest viribus suis naturaliter Deum intuitivè videre. Conclusio est de fide in Concilij definita, in scriptura inventa, & à Patribus passim tradita, ut videri est in Recentioribus. Difficultatem hanc non tetigit Ill. Godoy; sed quia communis est inter Thomistas, & Scotistas, inter ipsosque est defidium iam ratione probativa huius Catholicae conclusionis, ideo oportet eam examinare.

34.
2. Conclusio

D. Thomas omisis alijs rationibus, quae etiam ab ipsis Thomistis omituntur, sic probat praedictam veritatem 1. part. quaest. 12. art. 4. & 1. 2. quaest. 5. artic. 3. & 3. contra gentes, cap. 52: si modus essendi alicuius rei cognitae excedit modum naturae cognoscentis, cognitio illius rei est supra naturam illius cognoscentis; sed modus essendi naturae Divinae excedit modum naturae intellectualis creatae: ergo cognitio Divinae naturae est supra naturam creaturae intellectualis.

35.
Probatio
D. Thom.

Maiorem probat D. Thomas: cognitio contingit secundum quod cognitum est in cognoscente; sed cognitum est in cognoscente secundum modum cognoscentis: ergo cognitio cuiuscumque cognoscentis est secundum modum suae naturae: ergo si modus essendi alicuius rei cognitae excedit modum naturae cognoscentis, cognitio illius rei est supra naturam illius cognoscentis. Minorem probat

36.

fic;

fic: omnis natura intellectualis creata est composita ex essentia, & existentia; non vero Divina: ergo modus essendi naturæ Divinæ excedit modum naturæ intellectualis creatæ. Hæc est ratio D. Thomæ, ab ipso quidē minus syllogisticè proposita; vt notavit Scotus in 4. *mox citandus*. Aliter ab alijs efformatur hæc D. Thomæ ratio fundans ipsam in illo principio: *sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci*; cuius impugnationē videbimus §. 5. n. 63, & seqq.

37.
Impugnat
Scotus ra-
tionem D.
Thomæ.

Impugnatur tamen Scotus in 1. dist. 3. *quest. 3. §. congruentia etiam illa, & in 4. distinct. 49. quest. 11. §. respondeo, & quodlib. 14. art. 2. supra positam rationē D. Thomæ, & primo impugnat principium illud ab ipso sumptum: Si modus essendi alicuius rei cognita excedit modum naturæ cognoscentis, cognitio illius rei est supra naturam illius cognoscentis*. Inter motivum, & mobile non debet esse similitudo in modo essendi, sed potius dissimilitudo coniuncta cum proportionē; at qui obiectū, & potentia se habent tanquā movens, & mobile: ergo non requiritur inter illa similitudo, sed potius dissimilitudo cōiuncta cum proportionē. Probatur maior: movens, & mobile se habent, vt actus, & potentia; sed inter actum, & potentiā non debet esse similitudo in modo essendi, sed potius dissimilitudo cum proportionē, vt constat de materia, & forma: ergo inter motivū, & mobile non debet esse similitudo in modo essendi, sed potius dissimilitudo coniuncta cum proportionē.

38.
Impugna-
tur 2.

Impugnatur secundo: nam ex ratione D. Thomæ sequitur: intellectum creatum non posse naturaliter cognoscere materialia, substantias, & universalia, quia modus essendi illius est spiritualis accidentalis apud Thomistas, & singularis. Item: animā separatam non posse naturaliter cognoscere Angelū; Angelū substantias materiales; nec Angelum inferiorem superiorem, ob eandem rationem. Denique: potentiā sensitivam non posse naturaliter attingere

suum obiectum, quia illa est vitalis; non vero obiectū: ergo prædicta ratio D. Thomæ non probat.

Impugnatur tertio: si cognitio tunc est supernaturalis, quando modus essendi rei cognita est supra modum naturæ cognoscentis: ergo visio Dei est supernaturalis respectu intellectus elevati; sed hoc est falsum: ergo & principium D. Thomæ. Probatur consequentia: modus essendi Dei est supra modum essendi intellectus creati etiam elevati: ergo si cognitio tunc est supernaturalis, quando modus essendi rei cognita est supra modum naturæ cognoscentis, visio Dei est supernaturalis respectu intellectus elevati. Probatur antecedens: ideò secundum D. Thomam modus essendi Dei est supra modum essendi intellectus creati, quia Deus est actus purus, & intellectus est compositus ex essentia, & existentia; sed intellectus creatus etiam elevatus est sic compositus: ergo modus essendi Dei est supra modum essendi intellectus creati etiam elevati.

Impugnatur quarto: intellectus lumine coniunctus est principium proportionatū visionis supernaturalis; sed modus essendi Dei est supra modum essendi intellectus creati etiam elevati: ergo ad proportionatā attingentiā Dei non obest, quod modus essendi rei cognita excedat modum naturæ cognoscentis.

Respondebis: quod quamvis lumen gloriæ sit aliquid creatum, non tamen agit, vt virtus connaturalis alicui naturæ creatæ, sicut ageret intellectus sola sua virtute operans, sed agit, vt participatio quædam luminis Divini omnem exigentiam naturalem substantiæ creatæ excedens.

Contra: nam vel intellectus recipiens lumen, vt Deum intuitivè videat, accipit ab ipso eundem modum essendi cum Deo, vel non? Si secundum? ergo intellectus lumine elevatus non est principium proportionatū visionis, quod est falsum. Si primum? Hoc repugnat:

39.
Impugna-
tur 3.

40.
Impugna-
tur 4.

41.
Responde-
bis.

Contra.

nām est magis compositus cum lumine, quam secundū se acceptus, quod Deo implicat: ergo non accipit à lumine eundē modum essendi cum Deo: ergo neque cum lumine potest Deum intuitivē videre. Probatūr hāc consequentia: manente eadē improportione inter obiectū, & potentiā, manet semper eadem impotentia ad cognoscendū obiectum; sed adhuc cum lumine est intellectus cum eadem improportione: ergo neque cum lumine potest Deum intuitivē videre. Maior dese patet. Minor claret: nām proportio à D. Thoma requisita est, quod habeat eundem modum essendi cum obiecto; sed intellectus noster adhuc cum lumine non habet eundē modum essendi cum Deo, imò intellectus cum lumine distat magis ab illo, quam secundū se acceptus, utpotē maiorem dicens compositionem: ergo adhuc cum lumine est intellectus cum eadē improportione.

42.
Impugnatur 5.

Impugnatur quinto: proportio assignata à D. Thoma tollit, quod Deus possit ab intellectu creato naturaliter abstractivē videri: ergo vel nec abstractivē naturaliter possumus videre Deū, vel etiam possumus intuitivē. Antecedens patet: nām illud Thomisticū principium non limitatur ad cognitionem intuitivam, sed absolute profertur.

Respondet.

Respondet: Deum posse naturaliter cognosci abstractivē ab intellectu creato habente modum essendi inferiorē; cognoscitur tamē per conceptus, & species earum rerum, quę habent modum essendi proportionatum tali intellectui. Contra: nām vel intellectus noster accipiens species, & conceptus à rebus materialibus, ut Deum abstractivē cognoscat, accipit etiam ab illis speciebus eundem modum essendi cum Deo, vel non? Si primum? repugnat. Si secundum? ergo intellectus lumine elevatus non est principium proportionatum visionis, quod est falsum. Sic Mastrius in prim. disp. 6. quęst. 10.

Contra.

43.
Impugnatur 6.

Impugnatur sexto: inter ea, ad cuius vnionem maior requiritur virtus ex

ex parte agentis, non requiritur proportio entitatis ad entitatem: ergo nec inter ea, ad cuius vnionem minor requiritur virtus ex parte agentis: ergo ad hoc, ut intellectus creatus videat naturaliter Deum, non requiritur similitudo in essendo inter intellectum creatum, & Deum: ergo ratio D. Thomę non probat. Probatūr antecedens: maior requiritur virtus ex parte agentis, ut natura humana, & persona Divina vniantur, quā ut intellectus creatus cum Deo vnatur; sed ad illam vnionē non requiritur proportio entitatis ad entitatem: ergo nec ad istam. Maior patet: alioquin tantū miraculum esset, quod intellectus creatus Deum videret, quā Incarnatio. Minor ex se constat; nām natura humana est finita, persona vero Divina infinita. Consequentia est legitima.

Impugnatur septimo retorquendo contra D. Thomam: ideò intellectus creatus nequit naturaliter Deum cognoscere, quia non datur similitudo in essendo inter intellectū creatū, & Deū: ergo nec Deus poterit naturaliter cognoscere obiecta creata, ob eandem rationem, quod est absurdum. Quidquid ad hęc respondeant Thomistę, est contra rationem D. Thomę.

Retorqueo denique: nām ex principio D. Thomę, eiusque probatione, infertur: intellectū creatum nec de potentia absoluta posse Deū videre; quia semper modus essendi Dei excedit modum essendi intellectus creati, & quęcumque cognitio fit secundum quod cognitum est in cognoscente iuxta modum cognoscentis; sed hoc est falsum; ergo & principium D. Thomę, eiusque probatio. Alię ab alijs adducuntur rationes, quę cum impugnationibus videri possunt in *Smiling in presenti quęst. 2. à n. 24.*

Scotus vero in 4. distinct. 49. quęst. 11. §. respondeo ergo ad quęstionem, & quodlib. 14. art. 2. in principio, optime probat visionem Dei esse impossibilem naturaliter intellectui creato hac ratio-

44.

Impugnatur 7.

45.

Respondet denique.

46.

Probat Scotus conclusionē.

Ab obiecto, & potentia paritur notitia.

ne: impossibile est creatum intellectū posse elicere visionem, nisi obiectū sit præsens in se, vel in alio; sed nullomodo intellectus creatus habet Deum naturaliter præsentem: ergo nequit Deus naturaliter videri ab intellectu creato. Maior est certa: nam ab obiecto, & potentia paritur notitia. Minor quoad primam partem ab Scoto probatur ex Ambrosio 1. in Lucam cap. 1. dicente: *Natura Dei est non videri; nam si non vult, non videtur, si vult videtur.*

47.

Quoad secundam probatur: si intellectus creatus naturaliter haberet Deum præsentem in alio, vel esset in alio continente Deum formaliter, eminenter, virtualiter, vel intentionaliter; sed nullomodo: ergo intellectus creatus non habet naturaliter Deum præsentem in alio. Probatur minor pro prima parte: nequit Deus contineri in alio formaliter, eminenter, nec virtualiter; nam hoc modo continens est perfectius contento, vel saltem æquè perfectum; sed nihil est Deo perfectius, neque æquè perfectum: ergo intellectus creatus naturaliter non habet Deū præsentem in alio formaliter, eminenter, & virtualiter.

48.

Pro secunda autem parte probatur: nam licet possit dari species intentionalis Deum repræsens, nequit tamen produci ab aliquo obiecto naturali, nec naturaliter ab ipso Deo: ergo intellectus creatus naturaliter non habet Deū præsentem in alio intentionaliter. Probatur antecedens: vnum obiectum non producit speciem alterius, ut deseparet; nec Deus ad extra naturaliter agit, sed libere, ut ait Scotus in 1. distinct. 2. quest. 2. & distinct. 8. & 39: ergo licet possit dari species intentionalis Deū repræsens, nequit tamen produci ab aliquo obiecto naturali, nec naturaliter ab ipso Deo.

49.

Ultra hanc Scoti rationem sic nos probamus prædictam veritatem: nulla potentia potest egredi naturaliter limites sui obiecti naturalis attingentiae; sed intellectus creatus pro omni statu ha-

bet pro obiecto naturalis attingentiae ens finitum: ergo nequit naturaliter attingere Deum, qui est infinitus. Maior est ab omnibus indubitata. Minor est certissima, constatque ex 3. de anima. Consequentia legitime inferitur.

§. IV.

Argumenta contra conclusionem solvuntur.

Objicies primo: omni potentie passivæ naturali correspondet potentia activa naturalis ex Philosopho definiente potentiam passivam per ordinem ad activam; sed intellectus creatus est potentia passiva naturalis respectu cuiuscunque cognitionis, etiam intuitivæ: ergo cognitio intuitiva est sibi naturalis. At qui quamcumque cognitionem sibi naturalem potest intellectus viribus suis elicere: ergo poterit intellectus viribus suis naturaliter Deū intuitivè videre.

Respondeo primo: maiorem non esse universaliter veram; quia in corpore est potentia passiva naturalis ad animam separatam, in cæco ad visum; & tamen nulla est potentia naturalis potens has potentias reducere ad actū. Quare distinguo maiorem cum Scoto in 4. distinct. 49. quest. 11. §. ad argumenta: omni potentie passivæ naturali correspondet potentia activa in natura creata nego maiorem, in toto genere entium concedo maiorem, minorem, & consequentiam, nego quæ sumptā ob exempla tradita de corpore, & cæco, ultra quæ adduci valet exemplum de potentia passiva naturæ humanæ respectu personalitatis Divinæ.

Respondeo secundo distinguendo aliter maiorem: omni potentie passivæ naturali, dicta naturali, ut comparatur ad agens, correspondet potentia activa naturalis concedo maiorem; ut comparatur ad formam, vel actum, quem potest recipere nego maiorem, concedo minorem, & consequentiam; nego su-

§ 0.
Obijcies 1

§ 1.
Respondetur 1.

§ 2.
Respondetur 2.

sumptam, ut in n. antecedenti. Ratio solutionis est: nam potentia passiva naturalis, ut comparatur ad agens, dicit ordinem ad potentiam activam naturaliter inductivam forme; at ut comparatur ad formam, quam potest recipere, non dicit talem ordinem; quia præscindit ab hoc, quod forma sit naturaliter, vel supernaturaliter inducibilis, ut probant exempla tradita.

§3.
Obijcies 2

Obijcies secundo: potens naturaliter intelligere principium, potest naturaliter intelligere conclusiones inclusas in principio; sed intellectus creatus naturaliter intelligit principia, in quibus virtualiter includitur Deus clarè visibilis: ergo intellectus creatus potest viribus suis naturaliter Deum intuitivè videre. Maior est Philosophi 1. *Poster.* Minor probatur: intellectus creatus naturaliter cognoscit hæc principia: *Potens naturaliter cognoscere obiectum commune, potest cognoscere obiectum particulare inclusum sub illo: omne clausum sub ratione entis cadit sub obiecto adequato intellectus creati*; sed in his principiis virtualiter includitur Deus clarè visibilis: ergo intellectus creatus naturaliter intelligit principia, in quibus virtualiter includitur Deus clarè visus.

§4.
Respondetur.

Respondetur distinguendo maiorem: potens naturaliter intelligere principium, potest naturaliter intelligere conclusiones inclusas in principio secundum rationem, qua includuntur in principio concedo maiorem; secundum aliam rationem nego maiorem; distinguo minorem: sed intellectus creatus naturaliter intelligit principia, in quibus includitur Deus clarè visibilis secundum rationem præcisam entis concedo minorem; secundum aliam rationem particularem nego minorem, & consequentiam, nec amplius convincit probatio minoris.

§5.
Obijcies 3

Respondetur 1.

Obijcies tertio: Deus continetur sub obiecto adequato intellectus: ergo naturaliter potest attingi. Respondetur primo negando consequentiam, quia ex antecedenti solum infertur, posse intellectum cum lumine gloriæ, vel

auxilio Dei ipsum videre, ad distinctionem oculi corporei *ex dicendis §. 7.* Respondetur secundo distinguendo antecedens: Deus continetur sub obiecto adequato naturalis inclinationis concedo antecedens; naturalis attingentia nego antecedens, & consequentiam. Patet solutio *ex lib. 3. de anima.*

Respondetur 2.

Obijcies quarto Scotum *quest. 1. Prologi, n. 20. & 21. & in 4. distinct. 49. quest. 10. n. 3:* dicentem: Beatitudinem esse homini naturalem: ergo naturaliter potest attingi. Respondetur primo: Scotum velle esse naturalem, idest, iuxta naturalem inclinationem hominis, quæ se extendit ad omne sui perfectivum; non autem esse naturalem, idest, posse esse ab agente naturali, aut secundum debitum, vel exigentiam creature. Respondetur secundo ex ipso *in 4. distinct. 49. quest. 11. n. 8:* Beatitudinem esse homini naturalem passivè, quatenus eam potest recipere absque elevatione.

§6.
Obijcies 4

Respondetur 1.

Respondetur 2.

Obijcies quinto: Scotum *in 2. dist. 3. quest. 9. n. 7.* dicentem: posse Angelum videre Deum per speciem sibi naturalem: ergo intellectus creatus potest viribus suis naturaliter Deum intuitivè videre. Respondetur Scotum illam appellare naturalem, quatenus fuit Angelo ab initio infusa, & non expectans ad gratiam, & gloriam; expressè tamen ibidem affirmat: esse supernaturalem, quatenus nequit naturaliter adquiri, vel produci; est enim (ait Scotus *n. 16.*) à causa supernaturali, & supernaturaliter agente.

§7.
Obijcies 5

Respond.

Ex hac verissima Scoti intelligentia manifestè apparet, Suarium deceptum fuisse, dum hac ratione dicat: Scotum docere: posse Angelum naturaliter Deum videre. Certè deceptus fuit in Scoti intelligentia, imò neque ipsum videtur legisse *quest. 2. prol. §. arguitur, & in 1. dist. 3. q. 2. §. dico tertio, & in 4. dist. 49. q. 11. in initio* dicens: *Hæc est maior hæresis, quàm hæresis Pelagij, qui posuit, quod homo sine gratia possit iustificari, & quodlibeto 14. §. de secundo principali, quibus in locis oppositum tenet.*

§8.

59.
Obijcies 6

Responde-
tur.

Obijcies sexto: Scotum in 3. distinct. 14. quest. 2. §. in prima questione, negantem habitum luminis gloriæ, & non definientē: an fuerit necessarium auxilium ad videndum intuitivē Deū, vel hoc potuisse intellectum viribus suis: ergo intellectus creatus potest viribus suis naturaliter Deum intuitivē videre. Hæc est in Scotum Basquij calumnia; sed de ipso dicendum, quod de Suario diximus. Respondeo ergo: Scotum ibi asserere: visionem à solo Deo posse produci, quod longe ab est à proposito. Omitto objectionem Suarij, quia ratione Scoti posita n. 48. ruit.

§. V.

*An ratione naturali probari possit
possibilitas visionis respectu
intellectus creati?*

60.

Conclusio

Diximus §. I. n. 2. visionem Dei esse supernaturaliter possibilem intellectui creato, cuius rationes ab Scoto traditas tradidimus §. I. n. 10. & n. 11: nunc verò restat: an prædictæ rationes naturaliter probent possibilitatem visionis? Neque hanc difficultatem tetigit Ill. Godoy; sed non licet eam omittere, quia ad clariorem notitiam disputationis præsentis, & ad vberiorē intelligentiam sequentium disputationum ordinatur. Negant omnes ferè Thomistæ. Affirmat cum suis Scotus expressè in 4. distinct. 49. quest. 8. num. 4, & quest. 12. §. respondeo. Hæc est conclusio nostra, quæ probata manet §. I. n. 10, & n. 11, amplius que constabit ex solutione argumentorum.

61.

Arguitur
1.

Responde-
tur.

Arguitur primo ex Scoto in 4. dist. 43. quest. 2. dicente: ratione naturali non posse demonstrari animam rationalem esse immortalem: ergo nec poterit demonstrari esse beatificabilem. Respondeo negando consequentiam; nam etiam si anima esset in corpore, adhuc posset Deum videre, ut cum Scoto tenent omnes Scotitæ, & constat; tum in Christo, tum; quia in

hoc nulla apparet repugnantia.

Arguitur secundo: ratione naturali nequit probari ens, ut sic esse obiectum intellectus; sed in hoc fundatur præcipua Scoti ratio: ergo ratione naturali non potest probari possibilitas visionis respectu intellectus creati. Respondeo negando maiorem: nam id probat Scotus: tum ex Philosopho 4. Metaphysica, cap. I. dicente: *Quædam scientia entis, in quantum ens*, scilicet, Metaphysica; tum experientia: quia ab ente materiali, & immateriali, creato, & increato, & reliquis omnibus abstrahimus unum conceptum entis ut sic: ergo ens ut sic est primum obiectum adæquatum creati intellectus. Denique hoc patet ex 3. de Anima.

Arguitur tertio: visio Dei est supernaturalis: ergo eius possibilitas nequit naturaliter probari. Probatur consequentia: sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci; sed per te visio Dei est supernaturalis: ergo eius possibilitas nequit naturaliter probari. Respondeo negando consequentiā; ad cuius probationem distinguo primo maiorem: sicut res se habet ad esse, ita ad cognoscibilitatem passivā, & intrinsecā, quæ est passio entis concedo maiorem; activā, & extrinsecā, quæ non est passio entis nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam.

Verum itaque est, quod cognoscibilitas passivā, & intrinsecā rei cognitæ proportionatur cum esse rei, nam est passio illius sequens entitatem rei; quare si res est supernaturalis, etiam illius passivā cognoscibilitas erit supernaturalis. Cæterum cognoscibilitas activā, & extrinsecā non debet proportionari cum entitate rei cognitæ, ita quod, si res est supernaturalis, vel naturalis, cognitio attingens rem, sit supernaturalis, vel naturalis, ut infra pluribus clarebit exemplis. Et ratio utriusque est: quia nec cognoscibilitas activā dicitur naturalis, vel supernaturalis respectu rei cognitæ; nec passivā respectu cognoscentis; sed hæc respectu rei cognitæ

62.

Arguitur
2.

Responde-
tur.

63.

Arguitur
3.

Respond.

64.

& illa respectu cognoscentis. Sic Scotus in 4. dist. 10. quest. 8. §. ad primum principale.

65.
Retorque-
tur.

Ex his retorqueo argumentum: sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci: ergo ens naturale solum potest naturaliter cognosci, contra omnes. Item: ergo ens materiale solum à potentia materiali, etiam contra omnes. Item: ergo ens increatum solum cognitione increata, contra omnes. Item: ergo ens infinitum solum cognitione infinita: ergo nec per Divinam potentiam potest Deus cognosci ab intellectu creato, contra fidem. Denique: cognoscibilitas passiva rei creatæ est finita, & in opinione aliquorum accidens: ergo solum cognitione finita, & accidentali potest cognosci: ergo non à Deo, quod etiam est contra fidem. Retorqueo etiam ex §. 3. n. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. & 45.

66.
Responde-
tur 2.

Respondeo secundo distinguendo secundo maiorem: sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci quidditative, seu quoad quid est omitto maiorem; quoad an est nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Unde licet ratione naturali non possit probari, quid sit visio, probari tamen potest, an sit; sicut ratione naturali probatur: Deum esse, & esse vnum duntaxat, licet naturali ratione nequeat probari, quid sit.

67.
Arguitur
4.

Arguitur quarto: si possibilitas visionis probaretur ratione naturali: ergo à priori, vel à posteriori; sed nullo modo: ergo possibilitas visionis non potest probari ratione naturali. Probatur minor quoad primam partem: probatio à priori est per causas; sed per causas visionis nequit eius possibilitas probari ratione naturali: ergo à priori non potest probari possibilitas visionis. Probatur minor: causæ visionis sunt intellectus creatus, & essentia Divina libere movens; sed non per intellectum, quia hic non potest ex naturalibus cognoscere omnem suum actum, ad quem Deus posset eum elevare; nec per mo-

tionem liberam Divinæ essentiae, quia de motione libera Dei non potest constare, nisi per revelationem: ergo per causas visionis nequit eius possibilitas probari ratione naturali. Probatur minor quoad secundam partem: nullus est effectus, ex quo potest probari: ergo nec à posteriori potest probari possibilitas visionis.

68.
Responde-
tur.

Respondeo: possibilitatem visionis probari à priori ratione Scoti adducta §. 1. n. 10, & quasi à posteriori ratione ibi adducta infra n. 11; quare ad probationem minoris quoad primam partem nego minorem, ad cuius probationem nego minorem quoad primam partem, quia intellectus ex naturalibus potest cognoscere quidquid continetur sub obiecto adæquato illius, & consequenter omnem actum, ad quem potest elevari. Ad secundam distinguo: de motione libera Dei non potest constare aliquid esse futurum, nisi per revelationem concedo; aliquid esse possibile nego.

69.

Ad probationem minoris pro secunda parte distinguo antecedens: nullus est effectus, nec principium, ex quo possit probari nego antecedens: nullus est effectus, est tamen aliquod principium, ex quo probari possit. concedo antecedens, & distinguo consequens: ergo non probatur à posteriori strictè, & positivè concedo consequentiam; largè, & negativè nego consequentiam. Itaque probatio à posteriori strictè, & positivè est per effectus; largè, & negativè est per quodcumque principium, quod non sit causa, nec effectus, dum ex ipso tamen necessario inferatur; cum ergo hoc sit principium ex dictis §. 1. n. 11, per ipsum à posteriori largè, & negativè (id est non per causam)

sive quasi à posteriori probatur.

§. VI.

An intellectus creatus naturaliter possit Deum cognoscere abstractivè, quidditivè, & distinctè?

70.

DE cognitione intuitiva vctusque sumus locuti; nunc autè de abstractiva quærimus, licèt ab Ill. Godoy non quæatur, pro quo suppono cum Scoto in 2. distinct. 3. quæst. 9. §. dico igitur, & quodlibeto 14. §. ad ista, quod medium cognitionis est duplex. Vnum cognitum, seu quod, vt præmissæ respectu conclusionis, & causa respectu effectus. Alterum est ratio cognoscendi, seu quo, vt species in potentia, quæ non cognoscitur, sed est ratio cognoscendi obiectum repræsentatum per illā. Deindè: medium cognitum, seu quod subdividitur. Vnum, vt deserviat ad cognitionem simplicem, vt causa ad cognoscendum effectum. Alterum ad cognitionem discursivam, vt principiū ad cognoscendam conclusionem. Prima cognitio vocatur cognitio in alio. Secunda ex alio, vel per aliud, & de omni procedit difficultas ab Ill. Godoy non tacta.

71.
1. Conclusio.

Prima conclusio: Pro hoc statu nullo modo potest homo naturaliter cognoscere Deum quidditivè, abstractivè, perfectè, & distinctè. Probatur breviter: pro hoc statu cognoscimus per sensus; sed nullus est sensus, qui percipere possit prædicata quidditativa, & propria Dei, cū in nullo obiecto materiali contineantur: ergo pro hoc statu nullo modo potest homo naturaliter cognoscere Deū quidditivè, abstractivè, perfectè, & distinctè.

72.
Obijcies 1

Obijcies primo: audito hoc nomine *Deus* naturaliter formamus vnum conceptum determinatum ad Divinam essentiam, vt est in se; sed talis conceptus est quidditativus Dei: ergo naturaliter pro hoc statu cognoscimus Deum quidditivè. Probatur maior: hoc nomen *Deus* significat Divinam essentia;

ergo audito hoc nomine *Deus* naturaliter formamus vnum conceptum determinatum ad Divinam essentiam, vt est in se. Respondeo primo negando maiorem, & ad probationem distinguo antecedens: hoc nomen *Deus* significat Divinam essentiam à nobis pro hoc statu quidditivè cognoscibilem nego antecedens; non cognoscibilem concedo antecedens, & nego consequentiam. Ratio sumitur ex probatione nostræ conclusionis.

Responde-
tur 1.

Respondeo secundo retorquendo argumentum: audito hoc nomine *lapis* naturaliter formamus vnum conceptum determinatum ad substantiam lapidis, vt est in se; sed talis conceptus est quidditativus lapidis: ergo naturaliter pro hoc statu cognoscimus lapidem quidditivè. Maior probatur eodem modo, quo in argumento probata manet. Eadem retorsio est de quo cumque nomine significante quamlibet substantiam, quæ à nobis pro hoc statu quidditivè non cognoscitur, licèt nomen ipsam quidditivè significet.

73.
Responde-
tur 2.

Dices: potest Deus nominari quidditivè à viatoribus ex Scoto in 1. dist. 22. ergo & cognosci. Respondeo negando consequentiam: quia potest res distinctius significari, quam concipi, vt ait Scotus cit; alioquin nullum nomen à nobis impositum substantiæ significaret quidditatem substantiæ, cum illam non cognoscamus, ex quo retorque, vt in 7. antecedenti.

74.
Dices.

Respond.

Obijcies secundo: finis noster naturalis potest nostra naturali inclinatione adquiri; sed talis finis consistit imperfectissima cognitione primæ intelligentiæ ex Arist. 10. Ethic. cap. 7: ergo potest naturaliter cognosci cognitione perfectissima prima intelligentiæ; atqui non cognitione intuitiva ex §. 3. n. 34: ergo abstractiva: ergo potest homo naturaliter cognoscere Deum abstractivè. Respondeo distinguendo minorem: sed talis finis consistit imperfectissima cognitione, quæ haberi potest

75.
Obijcies 2

Responde-
tur.

pro

pro hoc statu, scilicet, cognitione imperfecta per creaturas concedo minorem; quæ pro hoc statu nequit haberi, ut est cognitio quidditativa nego minorem, & consequentiam.

76.
Obijcies 3

Respondetur.

Obijcies tertio: substantiæ separatae possunt à nobis quidditative cognosci pro hoc statu: ergo pro hoc statu potest homo naturaliter cognoscere Deum quidditative. Respondeo negando antecedens cum Scoto 2. *Metaphysica*, quæst. 3. dicente: *Nullam essentiam specificam posse à nobis cognosci de substantia separata*. Idem docet Lichetus cum Scoto in 1. *distinct.* 3. quæst. 1.

77.
2. Conclusio

Probatur

Secunda conclusio: *Repugnat intellectum separatum posse naturaliter cognoscere Deum quidditative abstractive per medium quod cognitum*. Sic Scotus in 2. *distinct.* 3. quæst. 9. §. *contra secundum*, & quodlib. 14. §. *de tertio*. Lichetus, & Tartaretus ibi, & Rada 2. *part. contro.* 8. art. 2. Probatur conclusio: quidquid cognoscitur in alio, ut in obiecto cognito, debet contineri in illo formaliter, vel virtualiter secundum suam rationem cognoscibilitatis; sed Deus in nullo ente continetur formaliter, vel virtualiter: ergo in nullo, ut in obiecto cognito, potest cognosci. Maior patet ex dictis num. 70. Minor est certa. Consequentia legitima.

78.
Obijcies 1

Respondetur.

Obijcies primo: ut Deus cognoscatur in alio, ut in obiecto cognito, sufficit, quod contineat notitiam Dei; sed hanc potest Angelus continere: ergo non repugnat intellectum separatum posse naturaliter cognoscere Deum quidditative abstractive per medium quod cognitum. Respondeo negando minorem: quia nequit Angelus continere notitiam Dei, nisi vel contineat Deum, & hoc falsum est, vel contineat speciem impressam ipsius Dei, quod etiam est falsum. Primo: quia nullum obiectum potest causare species alterius obiecti. Secundo: quia hoc dato debet illud continere in sua entitate, quod Angelo absolute repugnat.

79.
Obijcies 2

Obijcies secundo: per imaginem dis-

tinctè cognoscitur imaginatum; sed Angelus, & anima rationalis sunt Dei imagines: ergo per ipsas Deus distinctè cognoscitur; atqui Angelus, & anima se naturaliter cognoscunt: ergo & Deus. Confirmatur: beatus perfectè videt suum actum beatificum: ergo & obiectum illius, quod est Deus. Probatur consequentia: actus est expressior imago obiecti, quam species impressa; sed per hanc videt beatum obiectum: ergo multò melius, videndo suum actum beatificum, videbit beatus obiectum illius, quod est Deus.

Confirm.

Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: per imaginem, ut medium quo distinctè cognoscitur imaginatum concedo maiorem; ut mediū quod subdistinguo: per imaginem formalem nego maiorem; obiectivam tantum in essendo concedo maiorem; distinguo minorem: sed Angelus, & anima sunt Dei imagines formales concedo minorem; obiectivæ tantum in essendo nego minorem; & distinguo consequens: ergo per ipsas Deus distinctè cognoscitur, tanquam per medium quo concedo consequentiam; quod nego consequentiam. Ex quo soluta manet confirmatio.

80.
Respondetur ad argumentū.

Duplex itaque est imago; formalis una, & hæc cum ad summum sit representatio formalis, solum tribuit in genere causæ formalis suum effectum, scilicet, representare formaliter imaginatum, quod est habere rationem medij quo; non verò quod. Huius generis sunt species impressa, & expressa, omitto quæ, ut ad præsens attinet, quod Angelus, & anima sint tales imagines respectu Dei. Alia est imago obiectiva tantum in essendo, & hæc cum fundetur in entitativa convenientia, induit rationem medij quo, ut causa respectu effectus, & principium respectu conclusionis. Cum ergo hoc repugnet Angelo, animæ, & actui beatifico, ut potè ipsis repugnat continere Deum, per nullum, ut obiectum cognitum, potest Deus cognosci.

81.
Imago est duplex.
Formalis una & alia obiectiva.

82.
Aliter res-
pondetur
ad argu-
mentum.

Cæterum, quia hæc responsio pro-
prior est confirmationi, quam argu-
mento, aliter respondeo distinguendo
maiorē: per imaginem distinctē cog-
noscitur imaginatum quoad an est cō-
cedo maiorē; quoad quid est sub
distinguo: per imaginem perfectam
continentem formalitē, vel virtuali-
tē imaginatum concedo maiorē; im-
perfectam non continentem formalitē,
vel virtualitē imaginatum nego
maiorē; distinguo hoc modo mino-
rem, & consequens primo modo. Du-
plex igitur est imago: vna perfecta, &
est, quæ totum id, cuius est imago, re-
præsentat, vt Verbum Divinum respec-
tū Patris. Alia imperfecta: & est, quæ
aliquid, cuius est imago, repræsentat,
vt Angelus, & anima respectū Dei, quæ
solum prædicata Dei communia re-
præsentant.

83.
Retorque-
tur.

Deniquē retorqueo argumentum:
per imaginem distinctē cognoscitur
imaginatum; sed Angelus, & anima
rationalis sunt imagines Trinitatis: ergo
per ipsas Trinitas distinctē cog-
noscitur; atqui Angelus, & anima se
distinctē cognoscunt: ergo & Trini-
tatem. Respondeant contrarij. Re-
plica autem, quæ ex hac retorsione fie-
ri potest contra distinctionem datam
num. antecedenti, soluta manet tract. de
Deo Vno.

84.
Obijcies 3

Responde-
tur.

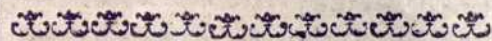
Obijcies tertio: species Petri in spe-
culo visa ducit in cognitionem Petri;
sed Petrus non continetur in specie
formalitē, nec virtualitē: ergo vt
aliquid cognoscatur in alio, vt in ob-
iecto cognito, non requiritur talis con-
tinentia: ergo ruit Scoti ratio. Respon-
deo negando maiorē: nam species
visa est tantum quid cognitum, nihil
aliud repræsentans; nam solum repræ-
sentat, vt est ratio videndi. Hæc suf-
ficient de cognitione simplici per me-
dium cognitum tamquam in alio; alia
verò de cognitione discursiva ex alio,
vel per aliud eodem modo solvun-
tur.

85.

Tertia conclusio: Repugnat intelle-

In 1. sentent. Tom. I.

ctum separatim cognoscere Deum quid-
ditativē abstractivē per aliquam speciem
viribus natura acquisitam. Sic Scotus
in 2. distinct. 3. quæst. 9. §. ad quæ-
tionem, & quodlibet. 14. §. de secun-
do. Rada 2. part. controvers. 8. ar-
tic. 2, & omnes Scotistæ. Hæc con-
clusio probabitur ex dicendis disput.
13, vbi ad Ill. Godoy nos remitemus,
obiectionesque contra ipsam solven-
tur ibi ex ab eodem traditis.

§. VII.

An visio Dei sit possibilis oculo
corporeo?

S Aducaei, & Anthropomorphitæ,
qui fingeant: Deum esse corpore-
um, tenent: Deum esse naturalitē
oculo corporeo visibilem. Alij verò
hac fictione non vtentes, asserunt:
esse supernaturalitē visibilem. Cæte-
rum contra hos omnes stat Catholica
veritas.

Conclusio: Nec naturalitē, nec su-
pernaturalitē Deus est visibilis oculo
corporeo. Sic Scotus in 1. distinct. 1.
quæst. 4. §. ad argumenta pro quinta
opinionē ad secundum, & in 4. dis-
tinct. 10. quæst. 9. §. hic dicitur, & dis-
tinct. 49. quæst. 4. §. in ista quæstione.
D. Thomas, quam conclusionem Ill.
Godoy non probat, sed supponit in
præsentium. 30. respondendo ad quo-
dam argumentum, & num. 34. propè
finem. Conclusio pro prima parte con-
stat ex Exod. 33. Faciem meam videre
non potestis. Ex 1. ad Timoth. 1: Regi
seculorum immortalī, & invisibili, quæ
loca saltim de oculo corporeo per na-
turalem virtutem intelliguntur, &
claret ex 1. Corinth. 2: Quod oculus
non vidit. Pro vtraque vero.

Probatur conclusio ratione, primo
ex Scoto in 1. distinct. 3. quæst. 3. nulla
potentia potest ferri extra spheram sui
obiecti adæquati; sed Deus, vtpotē

3. conclusio

86.

87.
Conclusio

88.

Probatur
1. conclusio

spiritualis, est extra spheram obiecti adæquati potentiae visivæ: ergo potentia visiva nequit Deum videre. Maior patet primo: quia potentia sumit speciem ex suo obiecto adæquato. Secundo: nam alioquin visus perciperet sonum, & auditus colorem. Minor est certa: nam obiectum visus debet esse sensibile, & materiale *ex lib. 2. de anima*, extra cuius spheram est quodlibet spirituale. Consequentia clare deducitur.

89.
Probatur
2.

Probatur secundo conclusio: si potentia corporea elevari possit ad videndum Deum, talis potentia esset, & non esset sensitiva; sed hoc implicat: ergo nec naturaliter, nec supernaturaliter Deus est visibilis oculo corporeo. Probatur maior: talis potentia esset sensitiva, ut supponitur; sed non esset: ergo si potentia corporea elevari possit ad videndum Deum, talis potentia esset, & non esset sensitiva. Probatur minor: potentia habens idem obiectum adæquatum cum potentia intellectiva, non sensitiva, sed potentia intellectiva est; atqui in tali casu potentia corporea haberet idem obiectum adæquatum cum potentia intellectiva: ergo non esset sensitiva. Minor, & consequentia tenent. Maior verò probatur: potentiae saltem manifestativè specificantur per actus, & actus per obiecta: ergo potentia habens idem obiectum adæquatum cum potentia intellectiva, non sensitiva, sed intellectiva est.

90.
Obijcies 1

Respondetur.

Obijcies primo authoritates scripturæ: 1. Iob 19: *In carne mea videbo Deum Salvatorem meum.* 2. cap. 42: *Auditum auris audivi te; nunc autem oculus meus videt te.* 3. Exod. 33, & Num. 12: *Moysem esse conversatum cum Deo facie ad faciem:* ergo Deus videri potest oculo corporeo. Respondetur prædictas, similesque authoritates intelligi, vel de oculis intellectus, vel de corporeis videntibus Deum, non in propria substantia, sed in aliquo corpore representante ipsum, quomodo intelligitur tertia autoritas à pluribus

Patribus cit. à Smising *trakt. 2. disp. 6. q. 2. n. 19*, & à Sosa *lib. 1. dist. 1. q. 2. art. 5. diffie. 22. §. 5. num. 38.*

Secunda verò autoritas intelligitur de oculis intellectus, ut exponit D. Thomas à Smising cit., quomodo intelligitur etiam prima, ideòque non dixit Iob: se carne, seu carneis oculis visurum Deum, sed *in carne* visurum oculo, scilicet, intellectuali. Vel exponi potest: se oculis carneis visurum in beatitudine Christum, seu Deum incarnatum, quem iam cognoscebat per fidem, ut ait Sosa cit.; & Herinx *tom. 1. disp. 5. q. 1. num. 5.*

Obijcies secundo: Deus potest se solo producere visionem spiritualem ex Scoto *in 1. distinct. 3. quest. 7. num. 37*, alijsque in locis; sed tunc illa mediante oculo Deum videret: ergo Deus est visibilis oculo corporeo. Respondetur primo negando minorem: nam videre non consistit in receptione visionis, sed in tendentia, vel perceptione, ut dicitur *lib. 3. de anima*; oculus ergo corporeus, licet in tali casu reciperet visionem; non tamen media illa tenderet in Deum, ob primam rationem nostræ conclusionis.

Respondetur secundo retorquendo argumentum: Deus potest se solo producere visionem, illam que ponere in auditu, & è contra, producere sonum, illud que ponere in visu: ergo auditus potest elevari ad videndum, & visus ad audiendum, quod est contra omnes. Sic similiter. Imò efficacius retorqueo: proportionabilius est, Deum ponere sonum in oculo, quam visionem spiritualem; sed non ob hoc oculus audiet: ergo nec videbit obiectum spirituale. Probatur maior: sonum, utpote corporale, magis proportionatur cum oculo corporali, quam visio spiritualis, utpote non corporea: ergo proportionabilius est, Deum ponere sonum in oculo, quam visionem spiritualem.

Dices tamen contra solutione datā: posito calore in aqua calefacit, & si ipsi calefacere repugnet: ergo posita in oculo visione spirituali videret oculus,

91.

92.
Obijcies 2

Respondetur 1.

93.
Respondetur 2.

94.
Dices.

Respondetur.

& si repugnet videre spiritualiter. Respondeo negando consequentiam, disparitas est: nam calor non solum est ratio calefaciendi, sed etiam est productivus caloris in quocumque subiecto sit; aut visio solum est ratio videndi, non autem subiectum percipiens obiectum, quare ut media illa percipiatur, requiritur, ut subiectum, in quo est, sit capax talis perceptionis; alioquin lapis, auditus, &c. possent videre. Item: aqua tantum denominativè calefacit; oculus verò debet videre elicitive.

95.
Obijcies 3

Obijcies tertio: potest Deus elevare oculum corporeum, ut videat Angelum: ergo & Deum. Probatur antecedens: potest Deus elevare intellectum hominis, ut videat Deum: ergo potest Deus elevare oculum corporeum, ut videat Angelum. Probatur consequentia: plus distat Deus ab intellectu hominis, quam Angelus ab oculo corporeo; nam Angelus ab oculo distat finitè; Deus verò ab intellectu infinitè; sed per nos potest Deus elevare intellectum hominis, ut videat Deum: ergo potest Deus elevare oculum corporeum, ut videat Angelum.

96.
Respondetur.

Respondeo distinguendo maiorem: plus distat Deus ab intellectu hominis, quam Angelus ab oculo corporeo in genere entis concedo maiorem; in genere potentiae, & obiecti nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Deus enim est sub latitudine obiecti adequati intellectus creati; Angelus verò omnem rationem obiecti sensibilis exuperat; quare in genere obiecti plus distat Angelus ab oculo corporeo, quam Deus ab intellectu creato; & si in genere entis oppositum accidat.

97.
Obijcies 4

Obijcies quarto: causa materialis, scilicet, phantasma, producit simul cum intellectu agente, effectum spirituales, scilicet, speciem impraesam: ergo potentia visiva corporea poterit simul cum aliquo comprincipio producere visionem spirituales: ergo & videre Deum. Respondent aliqui negando antecedens: dicunt enim, quod

species impraesam solum producit ab intellectu agente; phantasma verò solum determinare intellectum agentem, ut potius huius, quam illius obiecti producat speciem, modo quo intellectus determinat voluntatem ad volitionem sine concursu effectivo ipsius intellectus respectu volitionis. Contra primo: species impraesam est similitudo obiecti; sed secundum hanc formalitatem nequit ab intellectu agente produci: ergo à phantasmate: ergo effectivè concurrat. Contra secundo: nam munus phantasiae est simul cum intellectu agente effectivè producere speciem impraesam, ut dicitur in libris de anima: ergo effectivè concurrat.

Respondent alij distinguendo antecedens: phantasma producit speciem impraesam, ut similitudo est concedo antecedens; ut spiritualis est nego antecedens, & consequentiam. Contra: ergo potentia visiva corporea potest producere visionem spirituales, ut vitalis est, licet eam, ut spiritualis est, producere nequeat, quod ipsi negant. Consequentia paritate evidentissima est. Quare his omisissis.

Respondeo ego concedendo antecedens, omittendo primum consequens, & negando secundum; nam licet potentia visiva producere possit visionem spirituales; non ob hoc potest Deus videre, quia non potest media illa vitaliter operari. Ratio est: nam visio spiritualis, utpote vitalis, potest in genere efficientiae esse intra limites potentiae visivae, quae vitalis est, at in genere obiecti perceptivi quodlibet spirituale est extra limites potentiae corporeae; nam huius adaequatum obiectum est sensibile, ex libris de anima.

Retorqueo primo argumentum: non minus distat res spiritualis à potentia materiali, ac auditio à visu, & visio ab auditu: ergo sicut potentia materialis potest efficere rem spirituales, ita auditus poterit efficere visionem, & visus auditionem: ergo poterit auditus videre, & visus audire contra

Contra 1

Contra 2

98.
Respondent alij.

Contra.

99.
Respondeo ego.

100.
Retorquetur I. argumentum.

Respondent aliqui.

omnes. Antecedens cum primo consequente est certum, præsertim apud Iesuitas concedentes in qualibet re potentiam obedientialem activam principalem ad quamlibet rem. Secundum consequens est idem, ac supra positum in argumento. Respondeant ipsius factores.

101.
Retorque-
tur 2.

Retorqueo secundo: causa materialis, ut phantasma, de facto, & naturaliter producit effectum spirituale, scilicet, speciem impræsam: ergo oculus corporeus de facto, & naturaliter producit visionem spirituales. Videat contrarij argumentum multum probare, consequenter que nullius esse momenti.

102.
Replicabit
1.

Replicabis primo: non minus repugnat, sensum materiale percipere obiectum spirituale, ac repugnat rem spirituales tribuere effectum divisibilem; sed potest res spiritualis tribuere effectum divisibilem: ergo & sensus materialis percipere obiectum spirituales: ergo & oculus corporeus Deum. Maior patet: nam ideo repugnat sensum materiale percipere obiectum spirituales, quia obiectum spirituales est extra spheram sensus materialis; sed effectus divisibilis est extra virtutem rei spiritualis: ergo non minus repugnat, sensum materiale percipere obiectum spirituales, ac repugnat rem spirituales tribuere effectum divisibilem. Minor verò probatur: anima rationalis est spiritualis; sed tribuit effectum divisibilem: ergo potest res spiritualis tribuere effectum divisibilem. Probatur minor: anima rationalis tribuit effectum anime vegetative; sed huius effectus est divisibilis: ergo tribuit effectum divisibilem. Maior claret, alioquin in homine essent tres anime contra Philosophum. Minor est certa: nam augmentatio est effectus anime vegetative; est enim anima vegetativa principium nutriendi, augendi, & generandi; sed augmentatio est effectus divisibilis: ergo effectus anime vegetative est divisibilis. Consequentia optime inferitur.

Respondeo negando maiorem, & ad probationem distinguo maiorem: ideo repugnat sensum materiale percipere obiectum spirituales, quia obiectum spirituales est extra spheram obiectivam sensus materialis cōcedo maiorem; extra spheram productivam nego maiorem, nego minorem, & consequentiam. Itaque materiale, & divisibile non est extra virtutem rei spiritualis, ut optime probat argumentum, & ulterius claret in opinione generali Thomistarum asserentium, animam rationalem tribuere esse corporeum. At spirituales, licet non sit extra spheram productivam rei materialis; est tamen extra spheram obiectivam illius, ut manet dictum; quare licet sensus materialis possit producere spirituales, nequit tamen illud vitaliter attingere, seu percipere.

Replicabis secundo: oculus corporeus iuxta solutionem allatam elevari potest ad producendam visionem spirituales: ergo & ad percipiendum obiectum spirituales. Probatur consequentia: ideo oculus corporeus elevari potest ad producendam visionem spirituales, quia habet virtutem inchoatam ad producendam visionem spirituales; sed etiam habet virtutem inchoatam ad percipiendum obiectum spirituales: ergo oculus corporeus elevari potest ad percipiendum obiectum spirituales. Probatur minor: oculus corporeus est perceptivus: ergo oculus corporeus habet virtutem inchoatam ad percipiendum obiectum spirituales. Probatur cōsequentia paritate virtutis inchoatæ, quam habet oculus corporeus ad producendam visionem, quæ virtus est vitalitas

Hanc replicam valde vrgere, est, meo videri, innegabile; ad ipsam tamen respondeo concessio antecedenti negando consequentiam, ad cuius probationem cōcessa maiori nego suppositum minoris; supponit namque, quod datur virtus perceptiva inadequata, quod

103.
Respond.

104.
Replicabis
2.

105.
Respond.

est omnino falsum; nam licet vitalitas sit virtus in adæquata ad producendā visionem, sive naturalem, sive supernaturalem; virtus tamen perceptiva ita est adæquata potentiæ, vt nequeat dividi in duplicem inadæquatam, vt claret in omnibus potentijs perceptivis, perceptio enim obiecti ita adæquatè convenit potentiæ, vt ipsa sit tota virtus perceptiva. Vnde si obiectum non est intrā spheram obiectivā potentiæ, nullatenus potest potentia elevari ad obiectum percipiendum. Hæc est disparitas, quam ad prædictam replicam invenio, & certè valdè consentanea replicæ apparet.

106.
Obijcies 5

Obijcies quinto: oculus corporeus de potentia Dei absoluta potest videre Corpus Christi in Eucharistia: ergo & obiectum spirituale. Antecedens est D. Thom. 3. part. q. 76. art. 7. ad 2. dicentis: *Oculus Christi videt se ipsum sub Sacramento existentem*, & ratione etiam constat: nam Corpus Christi in Eucharistia est quantum, coloratum, & figuratum, consequenter que obiectum visus. Consequentia probatur: visio corporalis terminata ad Corpus Christi in Eucharistia esset intuitiva; sed hoc ipso videret obiectum spirituale: ergo oculus corporeus de potentia Dei absoluta potest videre obiectum spirituale. Maior est apud omnes certa. Minor probatur: hoc ipso, quod esset intuitiva; esset visio obiecti, vt est in se; sed hoc ipso videret obiectum spirituale: ergo hoc ipso, quod visio corporalis terminata ad Corpus Christi in Eucharistia esset intuitiva, videret obiectum spirituale.

Maior est diffinitio visionis intuitivæ. Minor probatur: hoc ipso, quod esset visio obiecti, vt est in se, videret

modum, quo Corpus Christi est in Eucharistia; sed modus iste est supernaturalis, spiritualis, & indivisibilis iuxta omnes: ergo hoc ipso, quod esset visio obiecti, vt est in se, videret obiectum spirituale. Probatur maior: hoc ipso, quod visio beata sit visio obiecti, vt est in se, nec de potentia Dei absoluta potest Deus videri, quoniam modi eius videantur: ergo similiter: hoc ipso, quod esset visio obiecti, vt est in se, videret modum, quo Corpus Christi est in Eucharistia.

Respondeo hoc argumentum vrgentissimum esse contra Thomistas asserentes: oculum corporeum posse videre de potentia Dei absoluta Corpus Christi in Eucharistia, similiter que concedentes, talem visionem esse intuitivam, ex cuius diffinitione ab ipsis tradita, simul cum doctrina sequente, argumentum convincere videtur. Cæterum contra nos negantes: Deum non posse videri de potentia Dei absoluta sine modis, & attributis, nihil probat argumentum, vt clarebit, dum de hoc agamus.

Obijcies sexto: potentia spiritualis visio res corporeas: ergo poterit corporea videre res spirituales. Respondeo negando consequentiam. Disparitas est: quod Corpus est intrā spheram potentiæ spiritualis; spiritus verò est extrā spheram potentiæ corporeæ ex dictis. Hic adduci solet argumentum de Sacramentis causantibus gratiam. Ad quod respondetur primo: moraliter, & non physicè causare gratiam ex Scoto in 4. distinct. 1. quest. 4. Secundo: non esse ad rem; quia hic non loquimur de virtute effectiva; sed perceptiva, per quod plura solvuntur argumenta.

***

107.
Respond.

108.
Obijcies 6
Respond.

Sacramenta moraliter solum causant gratiam.

DISPUTATIO

SEPTIMA.

Vtrum Deus clarè visus sub obiecto nostri intellectus contineatur?

§. I.

Necessaria declarantur, & conclusiones pro obiecto nostri intellectus statuuntur.

Num. 1
Suppono
1.

Suppono primo: quod obiectum dividitur in motivum, & terminativum. Obiectum motivum est, quod movet intellectum ad intellectionem. Terminativum est, quod terminat intellectionem. Obiectum motivum subdividitur in naturale, & supernaturale, quæ divisio ex ipsis terminis claret. Obiectum terminativum subdividitur in obiectum naturalis inclinationis, & naturalis attingentiæ. Obiectum terminativum naturalis inclinationis est illud, ad cuius cognitionem fertur intellectus ex natura sua. Obiectum terminativum naturalis attingentiæ est illud, quod virtute naturali ipsius intellectus attingitur.

2.
Suppono
2.

Suppono secundo: intellectum posse in duplici statu considerari, scilicet, in statu coniunctionis, & statu separationis. Intellectus in statu coniunctionis est intellectus cum phantasmatibus dependens à sensibus. Intellectus in statu separationis est intellectus sine phantasmatibus, & à sensibus independens. His suppositis, & relictis opinionibus, quas refert Ill. Godoy in presenti num. 2, sequentes statuuntur conclusiones.

3.
1. Conclusio

Prima conclusio: *Obiectum motivum adequatum intellectus in statu separatio-*

nis est ens ut sic. Probatur: quodlibet ens aliquomodo potest movere nostrum intellectum ad sui cognitionem: ergo obiectum motivum adequatum intellectus in statu separationis est ens ut sic. Secunda conclusio: *obiectum motivum nostri intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasmale.* Sic Scotus contra Thomistas asserentes esse quidditatem rei materialis. Probatur conclusio: intellectus noster pro hoc statu non cognoscit quidditates rerum materialium non sensibilibus, scilicet, substantiarum, nisi ad modum rei sensibilis: ergo obiectum motivum nostri intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasmale.

Probatur

2. Conclusio

Probatur

Tertia conclusio: *Obiectum adequatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens ut sic.* Ita Scotus in 1. distinct. 3. quæst. 3, & in 4. distinct. 49. quæst. 8. §. respondeo, & quodlib. 14. art. 2, quod etiam docet Ill. Godoy in presenti num. 7, est tamen contra aliquos Thomistas asserentes: talem obiectum esse ens verum duntaxat. Probatur primo conclusio: non solum ens sub ratione veri, sed etiam sub ratione entis, est intelligibile: ergo obiectum adequatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens ut sic. Probatur antece-

4.
3. Conclusio

Probatur
1.

dens:

dens: ens est intelligibile sub ratione communi vero, bono, & falso: ergo non solum ens sub ratione veri, sed etiam sub ratione entis, est intelligibile. Probatur secundo conclusio: ad omne ens intelligendum inclinatur intellectus: ergo obiectum adæquatum terminativum naturalis inclinationis pro omni statu est ens ut sic.

Prob. 2.

§.
Probatur
3.

Probatur tertio conclusio: obiectum habitus non præcedit naturaliter obiectum potentie; sed obiectum primarium alicuius habitus intellectualis, scilicet, Methaphysicæ scientiæ, est ens, in quantum est, & non in quantum verum: ergo obiectum adæquatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens ut sic. Probatur minor: veritas est passio entis virtualiter in illo contenta, & formaliter ab illo distincta: ergo obiectum primum alicuius habitus intellectualis, scilicet, Methaphysicæ scientiæ, est ens, in quantum est, & non in quantum verum. Probatur quarto: intellectus comparat ens ad veritatem, & cognoscit illud à veritate distinctum: ergo veritas non est prima ratio cognoscendi ens: ergo obiectum adæquatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens ut sic. Probatur quinto: aliquid inferius sub ente, scilicet, homo, est cognoscibile independentè à veritate: ergo obiectum adæquatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens ut sic. Probatur antecedens: homo est cognoscibilis cognitione quidditativa; sed hæc cognitio est independens à veritate, quia veritas non pertinet ad quidditatem hominis: ergo aliquid inferius sub ente, scilicet, homo, est cognoscibile independentè à veritate.

Probatur
4.

Probatur
5.

6.
4. Conclusio.
Probatur

Quarta conclusio: *Obiectum adæquatum terminativum intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale.* Probatur: solum quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale, terminat actum intellectus nostri pro hoc statu: ergo obiectum terminativum adæqua-

tum intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale. Quarta conclusio: *Obiectum adæquatum terminativum intellectus naturalis attingentiæ in omni statu est ens finitum.* Probatur: omnia entia finita potest intellectus naturaliter attingere: ergo obiectum adæquatum terminativum intellectus naturalis attingentiæ in omni statu est ens finitum.

Dices contra hanc quintam conclusionem: intellectus noster non attingit naturaliter cogitationes cordis, sed ita sunt finita entia: ergo obiectum adæquatum terminativum intellectus naturalis attingentiæ in omni statu non est ens finitum. Respondeo distinguendo maiorem; intellectus noster non attingit, nec attingere potest naturaliter cogitationes cordis nego maiorem; non attingit præcisè concedo maiorem; sed hoc est, quia Deus disposuit, quod nec ab Angelis cognoscerentur. Dices iterum: nunc intellectus noster naturaliter clarè non cognoscit Angelum: ergo quia naturaliter nequit cognoscere. Respondeo negando consequentiam: quia aliud est nunc non attingere; & aliud non posse attingere. Primum est certum, & secundum falsum; quia Angelus continetur sub ente finito, quod est obiectum naturalis attingentiæ intellectus. Vel concedo totum: quia replica procedit de intellectu pro hoc statu, & nos in conclusione loquimur de intellectu in omni statu. His igitur conclusionibus stabilitis pro obiecto intellectus sit.

5. Conclusio.

Probatur

7.

Dices contra 5. conclusionem.

Respondetur.

Dices iterum.

Respond.

§. II.

Prima conclusio responsiva statuitur.

Prima conclusio: *Deus clarè visus continetur sub obiecto terminativo, & motivo naturalis inclinationis intellectus nostri, non verò naturalis attingentiæ.* Hæc conclusio est Scoti, quam & si alijs terminis, defendit Ill. Godoy in

8.

1. Conclusio responsiva.

pre-

Probatur
1. quo ad
1. partem.

presenti n. 3. Conclusio patet ex præiactis, & probatur primo quo ad primam partem: obiectum terminativum naturalis inclinationis intellectus nostri est ens ut sic ex tertia conclusione; sed Deus clarè visus continetur sub ente ut sic: ergo Deus clarè visus continetur sub obiecto terminativo naturalis inclinationis intellectus nostri.

9.
Probatur
2.

Probatur secundo quoad primam partem: nulla potentia potest ferri extra spheram sui obiecti adæquati adhuc de potentia Dei absoluta; sed noster intellectus potest elevari ad Deum clarè videndum; imò ipsum de facto intuitivè videt, ut constat ex dictis disputatione antecedenti: ergo Deus clarè visus continetur sub obiecto terminativo naturalis inclinationis intellectus nostri. Minor, & consequentia tenent. Maior patet primo: quia potentia sumit speciem ex suo obiecto adæquato. Secundo: nam alioquin visus perciperet sonum; auditus colorem, & oculus corporeus posset Deum videre, cuius oppositum claret *ex disp. antecedenti.*

10.
Probatur
1. quo ad
2. partem.

Secunda pars conclusionis probatur primo: obiectum adæquatum motivum naturalis inclinationis intellectus nostri est ens ut sic ex prima præiacta conclusione; sed Deus clarè visus continetur sub ente ut sic: ergo continetur sub obiecto motivo. Probatur secundo: ideò Deus clarè visus continetur sub obiecto terminativo nostri intellectus, quia potest terminare cognitionem illius; sed etiam potest illum movere ad sui cognitionem: ergo continetur etiam sub obiecto motivo. Probatur minor: Deus de facto movet intellectum beati ad sui cognitionem, ut tenent Theologi: ergo etiam potest illum movere ad sui cognitionem.

11.
Probatur
1. quo ad
3. partem.

Tertia pars conclusionis probatur primo: obiectum adæquatum naturalis attingentiæ intellectus est ens finitum, ex quinta conclusione præiacta; sed Deus est infinitus: ergo non continetur sub obiecto adæquato naturalis attingentiæ intellectus nostri. Probatur

Prob. 2.

secundo: intellectus noster potest naturaliter attingere quicquid continetur sub obiecto adæquato naturalis attingentiæ illius; sed noster intellectus nequit naturaliter attingere Deum; alioquin posset naturaliter illum videre, quod est contra fidem, ut constat ex dictis disputatione antecedenti: ergo non continetur sub obiecto adæquato naturalis attingentiæ intellectus nostri.

§. III.

Explicatur sub qua ratione Deus intra obiectum nostri intellectus contineatur?

Secunda conclusio: *Deus, ut clarè visus, continetur sub obiecto adæquato intellectus humani, non solum secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico; sed etiam secundum ultimam differentiam intellectus humani.* Hec conclusio deducitur ex principiis Scoti, est que contra Ill. Godoy in *presenti n. 14.* Probatur primo conclusio: Deus, ut clarè visus, continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico: ergo continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum ultimam differentiam illius.

Antecedens est Ill. Godoy. Consequentia probatur: ideò Deus, ut clarè visus, continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico, quia obiectum adæquatum naturalis inclinationis intellectus humani secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico, est ens ut sic; sed hoc idem est obiectum naturalis inclinationis intellectus humani secundum ultimam illius differentiam: ergo si Deus, ut clarè visus, continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico, continetur sub obiecto adæ-

12.
2. Conclusio
responsiva.

Prob. 2.

13.

quato intellectus humani secundum ultimam differentiam illius. Probatur minor: intellectus humanus secundum ultimam differentiam illius habet inclinationem naturalem ad cognoscendum ens ut sic; sed Deus, ut clarè visus, continetur sub ente ut sic: ergo Deus, ut clarè visus, est obiectum naturalis inclinationis intellectus humani secundum ultimam differentiam illius.

14.
Probatur
2. destruendo
1. fundamentū
Ill. Godoy

Probatur secundo conclusio destruendo fundamenta Ill. Godoy, quorum primum desumpsit ex differentia specifica intellectus humani, & Angelici, ut claret n. 15. hoc ergo fundamentum sic impugnatur: intellectus humanus non differt essentialiter ab intellectu Angelico: ergo obiectum adæquatum intellectus humani secundum ultimam illius differentiam non differt essentialiter ab intellectu Angelico. Atqui Deus clarè visus continetur sub obiecto adæquato intellectus Angelici: ergo etiam continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum ultimam illius differentiam. Prima, & secunda cōsequentia tenent. Sufumpta est ipsius Ill. Godoy n. 15. Antecedens verò est Scoti in 2. distinct. 1. quæst. 6. §. potest etiam addi, & probatur: stat optimè, quod Angelus, & homo specie distinguantur, & quod eorum intellectus specie non differant: ergo intellectus humanus non differt essentialiter ab intellectu Angelico. Consequentia patet: nam ex differentia specifica hominis, & Angeli deducit Ill. Godoy differentiam specificam intellectus hominis ab intellectu Angelico.

15.
Antecedens
prob. 1.

Antecedens verò probatur primo: stat optimè, quod continentia specie distinguantur, & quod contenta non distinguantur specie: ergo stat optimè, quod intellectus Angelicus, & humanus contineantur in naturis specie distinctis, & quod ipsi specie non distinguantur: ergo stat optimè quod Angelus, & homo specie distinguantur, &

quod eorum intellectus specie non differant. Probatur antecedens: stat passionibus entis specie non distingui, & quod contineantur in rebus specie diversis, ut claret in homine, & lapide, qui specie differunt, quin passionibus entis in illis contentæ specie distinguantur: ergo stat optimè, quod continentia specie distinguantur, & quod contenta non distinguantur specie.

Probatur secundo prædictum antecedens: sicut vnitas, quæ est passio entis, sequitur ad rationem entis, quæ est vna specificè in homine, & Angelo; & sensibilitas hominis, & bruti sequitur ad gradum animalitatis, quæ est eiusdè rationis in homine, & bruto; sic intellectualitas in homine, & in Angelo sequitur ad gradum intellectualitatis, qui est idem in homine, & in Angelo: ergo sicut vnitas hominis, & Angeli, & sensibilitas hominis, & bruti non distinguuntur in specie, etiam si Angelus ab homine, & homo à bruto distinguantur in specie; sic nec intellectualitas Angeli, & hominis distinguuntur in specie, etiam si Angelus, & homo distinguantur in specie.

16.
Secundo.

Probatur tertio prædictum antecedens: potentiæ visivæ hominis, & Aquilæ specie non distinguuntur, etiam si homo, & Aquila specie distinguantur: ergo intellectus humanus non differt essentialiter ab intellectu Angelico. Probatur quarto: sensus externi omnium animalium, rationalium, scilicet, & irrationalium, specie non distinguuntur, etiam si ipsa specie distinguantur: ergo intellectus humanus non differt essentialiter ab intellectu Angelico. Antecedens in libris de anima docetur, ab Ill. Godoy n. 19. probabiliter asseritur, & ad hominem contra ipsum probatur: potentiæ ab obiectis speciem desumunt iuxta Ill. Godoy n. 15; sed sensus externi omnium animalium idem habent obiectum, ut claret per quemlibet discurrendo: ergo sensus externi omnium animalium specie non distinguuntur, etiam si ipsa specie distinguantur.

17.
Tertio.

Quarto.

18.

*Probatum
3. conclusio*

Probatum tertio conclusio: dato quod intellectus humanus, & Angelicus specie distinguantur: quod intellectus Angelicus, & humanus specie distinguantur, non obest, ut idem habeant obiectum adæquatum: ergo Deus clarè visus continetur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum ultimam illius differentiam. Probatum antecedens primo: & si potentia visiva hominis, & Aquilæ, & generaliter omnes sensus externi omnium animalium specie distinguantur, ut probabiliter ab aliquibus asseritur; non obest, ut habeant idem obiectum adæquatum: ergo pariter, quod intellectus humanus, & Angelicus specie distinguantur, non obest, ut idem habeant obiectum adæquatum.

19.

Secundo.

Probatum secundo idem antecedens: magis differunt intellectus, & voluntas, utpote diversæ rationis, quam intellectus humanus, & Angelicus, utpote eiusdem rationis; sed illa maior differentia non obest, ut intellectus, & voluntas habeant idem obiectum adæquatum, ut dicitur in libris de anima: ergo quod intellectus Angelicus, & humanus specie differant, non tollit, quod idem habeant obiectum adæquatum: ergo nec tollit, quod Deus clarè visus contineatur sub obiecto adæquato intellectus humani secundum ultimam differentiam illius.

20.

Tertio.

Probatum tertio idem antecedens efficaciter ad hominem contra Ill. Godoy: quod intellectus Angelicus, & Divinus specie distinguantur, non obest, ut Deus clarè visus contineatur sub obiecto adæquato intellectus Angelici secundum ultimam illius differentiam: ergo pariter: quod intellectus Angelicus, & humanus specie differant, non tollit, quod idem habeant obiectum adæquatum secundum ultimam differentiam illius. Probatum quarto non minus efficaciter: quod intellectus unius Angeli specie distinguatur ab intellectu alterius, non obest, ut Deus clarè visus contineatur sub obiecto

specificativo utriusque secundum ultimam illorum differentiam: ergo similiter: quod intellectus Angelicus, & humanus specie differant, non tollit, quod idem habeant obiectum adæquatum secundum ultimam differentiam illius. Antecedens est ipsius Ill. Godoy pro eo quod exprimit, scilicet, Deum clarè visum contineri sub obiecto specifico intellectum omnium Angelorum.

Pro eo vero, quod antecedens supponit, scilicet, unum Angelum specie differre ab alio, est concors Thomistarum opinio asserentium: omnes Angelos specie distingui, ipsis que numericam multipliciter repugnare, quod absque dubio dixisset Ill. Godoy, si de Angelis tractatum fecisset. Ruit ergo primum fundamentum Ill. Godoy, quo motus est, ut ipse fatetur, ad tuendam oppositam sententiam.

Probatum quarto conclusio destruendo secundum fundamentum Ill. Godoy, quo motus est ad tuendam oppositam sententiam; hoc enim, ut ipse ait n. 21, est: quod intellectus humanus cognoscit per discursum, qui modus cognoscendi Angelo repugnat. Hoc igitur fundamentum impugnatur primo: intellectus Angelicus capax est discurrendi circa multa: ergo modus cognoscendi per discursum Angelo non repugnat. Probatum antecedens: intellectus Angelicus capax est discurrendi. Primo: circa cognita in adæquate per species alienas, in quibus varia prædicata latere possunt, quæ restant ulterius per rationem indaganda. Secundo: circa Deum naturaliter cognitum. Tertio: circa possibilia. Quarto: circa secreta cordis. Quinto: circa futura contingentia. Sexto: circa ea, quæ Angeli discunt ex testimonio alieno. Septimo: ex modo vivendi simul cum revelatione naturæ potest per discursum inferre hominis peccatum, & eius damnationem. Octavo: ex varijs coniecturis, & miraculis Demon inferebat Christum esse Messiam. Denique: ex

21.

22.

*Probatum
4. conclusio
destruendo
2. funda-
mentum
Ill. Godoy*

Quarto.

plurium causarum conuinatione deducunt effectus futuros : ergo intellectus Angelicus capax est discurrendi circa multa.

23.
Destruitur 2.

Impugnatur secundo: plura obiecta non sunt Angelo euidenter nota : ergo potest ad ea probabiliter cognoscenda ex notioribus discurre; ex presentibus circumstantijs euidenter notis coniecturare futura; ex operationibus externis interna aduinare. Probatur consequentia : si circa hec intellectus Angeli non esset discursivus, esset deterioris conditionis, quam intellectus hominis; sed hoc est falsum : ergo potest ad ea probabiliter cognoscenda ex notioribus discurre, ex presentibus circumstantijs euidenter notis coniecturare futura; ex operationibus externis interna aduinare. Probatur maior: homo potest coniecturaliter deducere, que euidenter non cognoscit; sed Angelus per te non potest probabiliter interre, que euidenter non cognoscit : ergo si circa hec intellectus Angeli non esset discursivus, esset deterioris conditionis, quam intellectus hominis.

24.
Destruitur 3.

Impugnatur tertio : quod Angelus plura, & plurima sine discursu cognoscat, non tollit, quod alia per discursum cognoscat : ergo intellectus Angelicus pot. est cognoscere per discursum. Probatur antecedens: quod homo plura, & plurima cognoscat per discursum, non tollit, quod aliqua cognoscat sine discursu : ergo quod Angelus plura, & plurima sine discursu cognoscat, non tollit, quod alia per discursum cognoscat. Antecedens constat: nam quando homo apprehendit simpliciter terminos, & eorum veritati assentit, vel propter euidentiam, vel propter auctoritatem dicentis, tunc hac sine discursu homo cognoscit. Consequentia ab opposito videtur paritate certa.

25.
Probatur 5. Conclusio.

Probatur quinto conclusio dato, quod modus cognoscendi per discursum repugnet Angelo : obiectum distinguens intellectum humanum ab Angelico non est ens, vt terminat modum

tendendi per discursum; sed hec est ratio ab Ill. Godoy adducta, quare Deus, vt clarè visibilis, non contineatur sub obiecto specificante intellectum humanum: ergo ruit fundamentum Ill. Godoy. Probatur maior primo: intellectus humanus aliqua sine discursu cognoscit, vt claret ex dictis *n. antecedenti*: ergo obiectum distinguens intellectum humanum ab Angelico non est ens, vt terminat modum tendendi per discursum. Consequentia claret : quia si ens, vt terminat modum tendendi per discursum, est obiectum distinguens intellectum humanum ab Angelico ; nihil sine discursu cognosceret intellectus humanus.

Probatur secundo eadem maior : si ens, vt terminat modum tendendi per discursum, esset obiectum distinguens intellectum humanum ab Angelico, cognoscere per discursum, esset vltima differentia intellectus humani; sed hoc est falsum: ergo obiectum distinguens intellectum humanum ab Angelico non est ens, vt terminat modum tendendi per discursum. Probatur minor: si cognoscere per discursum esset vltima differentia intellectus humani, repugnaret intellectum humanum aliquid cognoscere, quin per discursum illud cognosceret; sed hoc est falsum : ergo falsum est, quod cognoscere per discursum sit vltima differentia intellectus humani. Minor claret *ex dictis n. 34*, & vltra patet in intellectu beati Deum de facto sine discursu videntis. Maior vero probatur: repugnat aliquid esse sine vltima sui differentia : ergo si cognoscere per discursum esset vltima differentia intellectus humani, repugnaret intellectum humanum aliquid cognoscere, quin per discursum illud cognosceret: ergo ruit secundum Ill. Godoy fundamentum.

Probatur sexto conclusio destruendo tertium Ill. Godoy fundamentum, ipso que, vt ab ipso traditur *n. 22*, vtor ad probandam nostram conclusionem: Deus, vt clarè visibilis, non continetur

26.

27.

Probatur 6. Conclusio destruendo 3. fundamentum. Ill. Godoy

sub

sub obiecto intellectus humani, quatenus est potentia naturalis, sed propter obedientialis; at in obedientiali potentia omnino conveniunt absque ullo essentiali discrimine intellectus hominis, & Angeli: ergo continetur sub obiecto specificante ultimam differentiam intellectus humani. Maior, ut certa supponitur ab Ill. Godoy, ea ratione, quia alias Deus naturaliter posset videri ab homine. Minorem probat dupliciter. Primo sic: quia secundum obedientialem potentiam eodem modo tendit uterque intellectus in suum obiectum: ergo in illa non differunt.

28.

Secundo: formæ, quibus uterque intellectus actuatur secundum obedientialem potentiam, sunt in utroque eiusdem speciei, ut constat in lumine gloriæ, & in alijs; actus etiam ab utroque elicitus diversitate essentiali non gaudent, ut in visione beatifica, & actu charitatis conspicitur: ergo obedientialis potentia eiusdem speciei a thomæ est absque ulla diversitate essentiali in utroque intellectu. Sic Ill. Godoy maiorem, & minorem probat, & nos cum ipso.

29.

Prob. consequentia

Solum ergo restat, ut nos probemus consequentiam, quam per oppositum ad consequentiam Ill. Godoy deduximus. Probatur igitur consequentia: intellectus hominis, & Angeli conveniunt in potentia obedientiali absque ullo essentiali discrimine iuxta Ill. Godoy; sed sic etiam conveniunt in ratione intellectus, quatenus est naturalis potentia: ergo si Deus, ut clarè visibilis, continetur sub obiecto specificante ultimam differentiam intellectus Angelici; continetur etiam sub obiecto specificante ultimam differentiam intellectus humani. Consequentia claret: nam potentia nullo essentiali discrimine gaudentes, habent idem obiectum specificativum.

30.

Prob. minor.

Minor verò probatur: Deus, ut clarè visibilis, non continetur sub obiecto intellectus humani, quatenus est naturalis potentia; sed nec continetur sub

obiecto intellectus Angelici, quatenus est naturalis potentia: ergo sic conveniunt in ratione intellectus, quatenus est naturalis potentia. Maior est ipse Ill. Godoy. Consequentia est legitima. Minor probatur ratione ipsius: quia alias naturaliter posset Deus ab Angelo videri: ergo nec continetur sub obiecto intellectus Angelici, quatenus est naturalis potentia: ergo tertium fundamentum Ill. Godoy est pro nostra conclusione fundamentum.

Probatur denique conclusio: nulla est ratio excludendi Deum clarè visum à ratione obiecti intellectus humani secundum ultimam illius differentiam, ut patet ex impugnatione fundamentorum Ill. Godoy; sed alias adsunt rationes ad id asserendum, ut constat ex nostra prima probatione num. 12. & 13, & ex aductis ab Ill. Godoy n. 22. scilicet, quod formæ, quibus intellectus humanus, & Angelicus actuantur ad Deum clarè videndum, sunt eiusdem speciei in utroque, & similiter actus ab ipsis elicitus: ergo de primo ad ultimum concluditur: Deum, ut clarè visum, contineri sub obiecto adequato intellectus humani secundum ultimam differentiam illius.

31.

Probatur denique conclusio.

Totum hoc patet syllogismo sequenti: illa, quæ habent omnimodam unitatem essentialem, habent idem obiectum secundum ultimas eorum differentias; sed intellectus Angelicus, & humanus habent omnimodam unitatem essentialem, quia illa habent ex parte intellectus, ut contra Ill. Godoy manet probatum, & ex parte formarum utrumque elevantium ad claram Dei visionem, & ex parte actuum ab utroque elicitorum, ut fatetur Ill. Godoy n. 22: ergo Deus, ut clarè visus, continetur sub obiecto adequato intellectus Angelici, & humani secundum ultimam illius differentiam.

32.

Responde-
tur.

naturalis: ergo & ordinatio passiva; sed appetitus, quem habet natura ad gloriam, oritur ex Divina ordinatione: ergo est supernaturalis. Respondeo negando sumptam, quia appetitus ad gloriam oritur, & dimanat ex principiis ipsius naturæ; alioquin prædestinati duntaxat gloriam appeterent, quod est falsum.

48.
Arguitur
10.

Arguitur decimo pro eodem: si esset naturalis inclinatio ad actus supernaturales, ab Angelo naturaliter cognosceretur, quia ab ipso cognoscuntur omnia naturalia: ergo cognosceret naturaliter terminum illius inclinationis: ergo naturaliter cognosceret visionem. Respondeo: quod Angelus, imò, & homo in statu separationis naturaliter cognoscent possibilitatem visionis, quod non est inconueniens, ut diximus disp. 6. §. 5.

Responde-
tur.

49.
Arguitur
denique.

Arguitur denique pro eodem: ex nostra sententia sequitur: appetitum innatum beati non esse satiaturum; sed hoc est falsum: ergo & nostra sententia. Probatur sequela: appetitus beati ad intensiorem visionem ordinatur: ergo ex nostra sententia sequitur: appetitum innatum beati non esse satiaturum. Probatur antecedens: appetitus innatus beati ordinatur per nos ad propriam illius perfectionem; sed visio intensior est propria beati perfectio: ergo appetitus beati ad intensiorem visionem ordinatur. Hoc argumentum petit, ut in examen vocemus: an appetitus innatus beati sit satiaturus, & quomodo? Unde sit.

§. IV.

Occasione huius argumenti examinatur: an appetitus innatus beati sit satiaturus, & quomodo?

50.

Dari in nobis appetitum innatum ad visionem claram Dei, ex hucusque dictis satis manifestum est: huc

que appetitum esse in Patria satiaturum, claret ex Psalmo 16: *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Quomodo autem satiatur? est dubium ab argumento pro Ill. Godoy exactum. Pro quo sit.

Conclusio: *Appetitus innatus beati, non satiatur totaliter adæquatè & simpliciter quocumque gradu visionis, sed secundum quid, & in adæquatè.* Sic Scotus in 2. distinct. 1. quest. 6. §. ad primum, & in 3. distinct. 13. §. ad primam quest. & in 4. distinct. 50. quest. 6. §. respondeo. Probatur primo conclusio: appetitus innatus beati est ad summam gloriam; sed in quolibet gradu non est summa gloria: ergo non satiatur in quolibet gradu. Maior patet: nam summa gloria est propria beati perfectio. Minor, & consequentia tenent.

Dices: consequentiam non valere, ut claret in hac instantia: appetitus innatus materie primæ est ad omnes formas; sed in qualibet forma non sunt omnes formæ: ergo non satiatur qualibet forma. Ecce summè simile syllogismus, ubi maior, & minor sunt veræ, & consequentia falsa: ergo pariter & supra posita. Respondeo primo: disparitatem esse: quod quilibet gradus gloriæ non est totaliter satiaturus appetitus beati: at quælibet forma (intellige totalis) est totaliter satiaturus appetitus materie primæ.

Ratio huius est: nam si quilibet gradus gloriæ esset satiaturus, ut quælibet forma totalis satiaturus est, nullus beatus posset habere duplicem gradum gloriæ, sicut nulla materia prima potest informari duplici forma ex 1. Physic. Vel saltem nullus beatus de potentia ordinaria posset habere duplicem gradum gloriæ, ut ferè omnes concedunt de materia prima respectu duplicis formæ; sed hoc est falsum: ergo optima est disparitas data.

Respondeo secundo: aliam esse disparitatem, scilicet, quod appetitus innatus beati est ad summam gloriam simul, quia eam simul obtinere

§1.
Conclusio.

Probatur
1.

§2.
Dices.

Responde-
tur 1.

§3.
Ratio dis-
paritatis.

§4.
Responde-
tur 2.

valet ; est appetitus materiæ primæ ad omnes formas est ad ipsas seorsim, quia seorsim solum eas habere valet, ex qua disparitate clarè colligitur veritas consequentiæ nostræ probationis, & falsitas consequentiæ contra nos factæ. Imò ex his disparitatibus optimè retorsiones contra instantiam deducuntur.

Retorqueo

§5.
Probatur
2. conclusio

Probatur secundo conclusio : si appetitus beati innatus totaliter satiaretur, omnes beati essent æqualiter beati ; sed hoc est contra fidem, ut tenent contra Iovinianum omnes Theologi ex Concilijs, Scripturis, & Patribus : ergo appetitus innatus beati non satiatur totaliter, adæquatè, & simpliciter quocumque gradu visionis, sed secundum quid, & in adæquatè. Probatur maior : appetitus innatus est æqualis in omnibus beatis, cum sit ipsa natura : ergo si totaliter satiatur, omnes beati essent æqualiter beati.

§6.
Dices.

Dices : appetitus innatus beati per nos est ipsa natura ; sed natura beati non est summa : ergo neque appetitus est summus : ergo appetitus innatus beati non est ad summam gloriam contra nos. Respondeo distinguendo minorem : natura non est summa ex parte sui concedo minorem ; ex parte termini nego minorem, & distinguo consequens : ergo appetitus non est summus ex parte fundamenti, scilicet, naturæ concedo consequentiam ; ex parte termini, scilicet, gloriæ nego consequentiam ; quia cum natura possit summè coniungi Deo, eius appetitus est ad summam gloriam.

Respond.

§7.
Arguitur
1.

Arguitur primo : appetitus innatus beati non est totaliter satius : ergo non est totaliter quietus : ergo beatus est inquietus in Patria. Respondeo negando utramque consequentiam, cuius prima ratio est : quia cum appetitus innatus beati sit consonus voluntati Divinæ, ita quiescit in gradu sibi à Divina voluntate præfixo, ac si summam gloriam haberet. Sic Scotus expressè in 4. *distin.* 50. *quæst.* 6. *litt. A.*

Respond.

1. Ratio
solutionis

Secunda ratio est : quia cum Divina iustitia det gloriam iuxta proportionem meritorum, quæ non sunt in omnibus æqualia, quilibet beatus sine satietate sui appetitus innati, totaliter quietatur visione sua, qua attingit, quantum natus est attingere per talia merita. Sic Scotus in 4. *dist. cit.* §. *ad primum argumentum.* Tertia ratio est : quia cum appetitus innatus conformetur cum appetitu elicitu, & si totaliter non satiatur, totaliter quiescit, quia quiescit totaliter appetitus elicitus, ut dicemus *disput. sequenti.*

Exemplum ponit Scotus in 4. *dist. cit.* : nam grave habet appetitum innatum ad esse summè deorsum, scilicet, in centro, & tamen non omnia gravia habent hunc appetitum totaliter satiatum, quia non omnia possunt esse in centro, sed quodlibet tendit deorsum quantum potest iuxta proportionem suæ gravitatis, quæ est principium intrinsecum ad quietationem, & iuxta hanc proportionem, vel conformitatem appetitus innati ad gravitatem quodlibet ita quiescit in quolibet loco deorsum, ac si esset summè deorsum. Sic similiter in præsentia ob conformitatem appetitus innati beatorum cum Divina voluntate, Divina quæ iustitia, & appetitu elicitu.

Arguitur secundo : appetitus innatus beati numquam est totaliter satiaturus : ergo superfluous, & otiosus. Respondeo negando consequentiam ob paritatem appetitus innati materiæ primæ ad formas præteritas, & corruptas, imò & ad omnes formas, qui superfluous, vel otiosus non est, & si tales formas numquam sit habitura.

Ex dictis constat, quid sit ad suprà positum argumentum *num.* 49. respondendum. Respondeo igitur ad illud iuxta dicta distinguendo maiorem : ex nostra sententia sequitur : appetitum innatum beati non esse satiatum totaliter adæquatè, & simpliciter concedo maiorem ; secundum quid nego maiorem ;

§8.
2. Ratio.

§9.
Exemplum
Scoti.

60.
Arguitur
2.
Respond.

Respondetur
ad argumentum
positum
num. 49.

dis-

distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Neque amplius probant cætera adducta in argumento suprà posito.

§. Ultimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

62.

Colligitur
1. contra
Ill. Godoy

Nec obest,
quod in op
positū ad
ducit.

63

Colligitur
2. contra
Ill. Godoy.

Dices cum
Ill. Godoy.

EX dictis in discursu huius disputationis colligitur primo: dari in homine naturalem inclinationem ad Deum videndum pro ut est author naturæ. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy in præsentī *num.* 35, probatur que rationibus, quibus probata manet nostra conclusio *numer.* 13. & 22. Nec obest, quod adducit Ill. Godoy, scilicet, quod visio Dei, ut est author naturæ, est supernaturalis; quia, ut manet dictum, per totam disputationem datur in homine naturalis inclinatio ad claram Dei visionem, quæ est supernaturalis.

Colligitur secundo: inclinationem naturalem remotam esse in intellectu admittendam ad claram Dei visionem. Hoc corollarium est etiam contra Ill. Godoy *num. citato*, probatur que eisdem rationibus, ac corollarium præcedens. Dices cum Ill. Godoy: inclinatio suprà potentiam addit exigentiam, & debitum; sed visio beatifica nullo modo debetur: ergo nec remo-

tam inclinationē valet terminare. Respondeo negando maiorem; nā inclinatio solū est propensio in propriā perfectionem, quin exigentiam, & debitum ad illam dicat, ut claret ex dictis *n. 1.* & est doctrina generalis Magistri Subtilis, ut diximus *n. 38.*

Colligitur tertio: intellectum naturaliter inclinari ad beatitudinem à naturali, & supernaturali abstrahentem. Hoc corollarium est etiam contra Ill. Godoy *num.* 36, cuius manifesta ratio ex dictis habetur: nam intellectus naturaliter inclinatur ad beatitudinem supernaturalem: ergo potiori iure ad beatitudinem à naturali, & supernaturali abstrahentem.

Dices cum Ill. Godoy *cit.*: naturalis inclinatio solum ad proportionatam perfectionem terminatur; sed beatitudo in illa amplitudine non est proportionata perfectio, sed abstrahens à proportionata, & improporcionata naturæ: ergo ut sic accepta inclinationē innatam naturæ terminare non potest. Respondeo negando maiorem; quia, ut dictum manet, naturalis inclinatio terminatur ad propriam perfectionem, sive proportionatā, sive improporcionatā. Item: hæc ab Ill. Godoy adducta, contra hoc, & præcedens corollarium patitur easdem retorsiones, quas in ipsum facimus *n. 28.* Et hæc de ista disputatione.

Responde-
tur.

64.

Colligitur
3. contra
Ill. Godoy.

65.

Dices cum
Ill. Godoy.

Responde-
tur.

Retorqueo.

DISPUTATIO

N O N A.

An homo naturali appetitu inefficaci elicitō appetere possit visionem beatificam?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur, & probatur.

Num. 1

Ossibilem esse in nobis appetitum elicitum ex viribus naturæ circa visionem beatam, si ex motivo naturali procedat, est communis ferè omnium consensus, & optime probat Ill. Godoy in presenti num. 2. & 3; an verò sit possibilis talis appetitus ex motivo supernaturali, est difficultas hic breviter resolvenda. Pro quo.

2.

Sciendum est, quod appetitus elicitus est actus liber voluntatis libertate essentiali sequens cognitionem. Hic est duplex. Vnus efficax, qui includit executionem mediorum, & finis consecutionem. Alius inefficax, qui per oppositum diffinitur. De appetitu efficaci disputatione sequenti. Nunc ergo de appetitu elicitō inefficaci.

3.

Referuntur sententia.

1. *negativa.*

D. Thom.

Ill. Godoy

2. *Affirmativa.*

Scotus.

In qua duplex opposita versatur sententia. Prima est negativa, quam cum omnibus Thomistis sequitur Ill. Godoy in presenti num. 5, pro ipsa adducit D. Thomam 1. 2. quest. 109. artic. 3. ad primum. Secunda est affirmativa, quam tenet Scotus infra citandus, & ego cum ipso. Huic opinioni favet etiam D. Thomas cit. disputatione antecedenti à num. 4. usque ad 13. à quo nunc abstinco, & pro huius opinionis explicatione sit.

4.

Conclusio.

Conclusio: Dari potest ex viribus

naturæ appetitus elicitus inefficax circa visionem beatam ex motivo supernaturali. Sic Scotus in 3. dist. 26. §. ad questionem. Et in 4. distinct. 49. quest. 10. §. ad primum. Et quodlibeto 14. §. de primo; & ratione probatur primo: visionem supernaturalem esse possibilem, & nobis convenientem cognoscimus viribus naturæ ex disput. 6. §. 5; sed in obiectum ita cognitum potest ferri voluntas ex naturalibus: ergo potest dari appetitus elicitus inefficax naturalis voluntatis circa visionem supernaturalem, ex motivo supernaturali. Probatur minor: circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis: ergo in obiectum supernaturale dicto modo cognitum ex viribus naturæ potest ferri voluntas ex naturalibus.

*Probatur
1. ratione*

Antecedens, in quo tota consistit difficultas, probatur primo: Hæreticus discredens vni articulo, & assentiens alijs, quia Deus dicit, illos credit ex motivo supernaturali, scilicet, propter authoritatem Dei; sed non habet fidem supernaturalem, ut claret: ergo naturalem: ergo circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis. Confirmatur: nam Dæmones multa credunt ex motivo formali fidei, quia evidens est illis, ea Deum dixisse; sed in illis non est fides infusa secundum communem sententiam:

*§.
Probatur
1. antecedens.*

Confirm.

er-

ergo credunt fide naturali, & ex motivo fidei infuse. Ergo circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis.

voluntas volens illam attingere, eliciet actum supernaturalem, cum iudicium sit supernaturale; ergo circa obiectum naturale potest dari actus supernaturalis. Verum igitur est supra positum antecedens.

6.
*Responde
bis pro
Ill. Godoy*

Contra 1.

Contra 2.

Contra 3.

Respondebis pro Ill. Godoy. Hæreticos, & dæmones habere in actibus fidei obiectum mixtum ex naturali, & supernaturali, scilicet, primam veritatem, & signa, & coniecturas humanas. Contra primo, quia talia signa non sunt obiectum formale fidei, sed conditiones, quibus hæretici, & dæmones cognoscunt, Deum dicere talē veritatem; imò ut Catholicus prudenter credat, debent talia signa præcedere, ne cito credat, & levis sit corde. Ergo non habent obiectum mixtum. Ergo ruit responsio. Contra secundo. Nam dæmones plura credunt sine cōiecturis, quia evidens est illis, Deum illas dixisse. Ergo idem quod prius. Contra tertio, quia ut nos fide Divina credamus propositionem definitam, prius credimus fide humana esse definitā, ut habet Scotus in 3. dist. 23, & quodlibet. 14, & cum eo Theologi communiter; atqui hoc non obest, ut habeamus fidem illius propositionis definitæ ex motivo primæ veritatis. Ergo nec signa obstabūt, ut hæretici, & dæmones habeant fidem ex motivo primæ veritatis. Ruit ergo responsio.

7.
*Proba-
tur 2. di-
ctum an-
tecedens.*

*Proba-
tur 3.*

Probatur secundo supra positū antecedens. Proponatur sufficienter voluntati obiectum supernaturale, quod vellent attingere, Deo illi præbente concursum naturalem duntaxat. In hoc casu voluntas eliciet actum circa tale obiectum; sed non supernaturalem, ut constat. Ergo naturalem. Ergo circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis.

Probatur tertio idem antecedens; circa obiectum naturale potest dari actus supernaturalis. Ergo & e converso; circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis. Probatur antecedens. Bonitas Dei, ut est author naturæ, potest supernaturali cognitione apprehēdi, & sic voluntati proponi, sed in hoc casu

Ill. Godoy num. 28. respondet ad hanc ultimam probationem negando antecedens, ad cuius probationem negat minorem; quia in illo casu nec supernaturalis, nec naturalis actus potest in voluntate resultare. Non supernaturalis, quia ut casus supponit, nullum supernaturale motivum obiectivè relucet. Non naturalis, quia cognitio regulans est supernaturalis.

Contra; voluntas in tali casu eliciet aliquem actum circa talia obiecta. Ergo nulla est responsio. Probatur antecedens; obiectum voluntatis est quodcumque ens ex lib. 3. de anima. Ergo quocumque sufficienter proposito, voluntas eliciet actum circa illud, alioquin esset ens sufficienter propositum, quod non esset voluntatis obiectum, quod est falsum, sequeretur namque, quod quomodocumque à Deo elevaretur, non posset elicere actum circa tale obiectum, ut patet in potentia materiali respectu spiritus, & in visu circa sonum. Ergo voluntas in tali casu eliciet aliquem actum circa talia obiecta.

Probatur quarto idem antecedens; quilibet certo cognoscit propter quod motivum diligit Deum, ut experientia constat. Ergo si circa obiectum supernaturale non dantur, nisi actus supernaturales, quilibet certo sciret, se esse iustum contra Ecclesiasticum cap. 9. Nescit homo, an amore, vel odio dignus sit. Ergo circa obiectum supernaturale potest dari actus naturalis.

Probatur secundo conclusio destruendo principale fundamentū Ill. Godoy; sola diversitas principiorum; sola que diversitas in modo tendēdi cum omnimoda convenientia in obiecto formali; sufficit ad distinguendos actus

8.
*Respondet
Ill. Godoy*

Contra.

9.
*Probatur
4. idem
antecedens*

10.
*Prob. 2.
destruendo
fundam.
Ill. Godoy*

distinctione essentiali; ergo quamvis actus naturalis, & supernaturalis respiciant idem motivum formale, poterunt essentiali distinctione gaudere; ergo nulla est repugnantia in hoc, quod actus naturalis supernaturale motivum respiciat, & e converso; ergo dari potest ex viribus naturæ appetitus elicited inefficax circa visionem beatam ex motivo supernaturali. Omnes consequentiæ sunt legitimæ. Antecedens verò, in quo tota est difficultas, & in cuius oppositum nititur Ill. Godoy, vt infra videbimus.

I 1.

Probatur pro diversitate principiorum; ideo diversitas actus proveniret à diversitate obiectorum, quia actus causatur ab obiecto; sed etiam actus causatur à principio, scilicet, potentia; ergo sicut ex diversitate obiectorum provenit diversitas actuum, ita ex diversitate principiorum; atqui iuxta Ill. Godoy sola diversitas obiectorum cum unitate principij sufficit ad distinguendos actus distinctione essentiali; ergo sola diversitas principiorum cum unitate obiecti formalis sufficit ad distinguendos actus distinctione essentiali; ergo ruit fundamentum Ill. Godoy, scilicet, quod actus adæquatè specificentur ab obiectis. Syllogismus est rectus. Susumpta est doctrina Ill. Godoy. Consequentia autem ex syllogismo antecedenti manifeste deducitur; alioquin falsa esset maior. Imò hæc doctrina dubium non habet apud Scotistas sentientes; ens, vt ens, esse obiectum formale intellectus, & voluntatis, vt dicitur in libris de anima.

I 2.

Pro diversitate verò in modo tendendi probatur prædictum antecedens primo; nam motus circularis, & rectus circa eundem terminum specie distinguuntur distinctione essentiali; sed hæc distinctio solum potest esse pœnes diversum modum tendendi; ergo sola diversitas in modo tendendi cum omnimoda convenientia in obiecto formali sufficit ad distinguendos actus distinctione essentiali; ergo falsum est

Ill. Godoy fundamentum, scilicet, quod actus adæquatè specificentur ab obiectis. Maior est Philosophi 5. *Physicorum*, cap. 3. Minor claret, quia non est, ex quo aliunde proveniat. Consequentia sunt legitimæ.

Respondet Ill. Godoy n. 23. negando minorem; quia distinctio essentialis motus circularis, & recti provenit ex diversa ratione terminativa in termino reperta, quæ à nobis aliter explicari non potest, nisi per diversas attingibilitates. Hæc tamen responsio voluntaria omninò videtur, vtpotè nec ex Philosoph. deducta, nec in ratione fundata. Ultra quod.

Contra, & probatur simul prædictum antecedens; sola diversitas in modo tendendi motus circularis, & recti sufficit ad specificam distinctionem eorum; ergo, vt specificè distinguantur, non requiritur diversa ratio terminativa in termino; ergo nulla est responsio. Probatur antecedens; sola diversitas in modo tendendi sufficit ad nobilitatem scientiæ; ergo pariter; sola diversitas in modo tendendi motus circularis, & recti sufficit ad specificam distinctionem eorū. Consequentia claret; nam sicut Ill. Godoy asserit; quod distinctio actuum sumitur ab obiecto, ita asseri tenetur, quod nobilitas scientiæ sumitur ab obiecto; ergo si hoc non obstante, solā diversitas in modo tendendi sufficit ad nobilitatem scientiæ, sola diversitas in modo tendendi motus circularis, & recti sufficit ad specificam distinctionem eorum. Antecedens autē probatur; logica, vtpotè speculativa, est nobilior practica; sed hæc nobilitas nequit sumi ab obiecto; cum obiectum logicæ sit ignobilius obiectis scientiarum practicarum, vt est notum; ergo sumitur ex modo tendendi, scilicet, modo demonstrativo, vt asserunt communiter Theologi; ergo sicut Ill. Godoy asserit, quod distinctio actuum sumitur ab obiecto, ita asseri tenetur, quod nobilitas scientiæ sumitur ab obiecto.

I 3.

Respondet
Ill. Godoy

I 4.

Contra.

§. II.

Argumentis Ill. Godoy occurritur.

15.
Arguit
I. Ill. Go-
doy.

Arguit primo Ill. Godoy n. 5. cuius rationem desumit ex D. Thoma 1. 2. *quest. 109. art. 3. ad 1.* & ad hanc formam reducit; charitas supernaturalis in eo distinguitur à dilectione naturali, quod ista fertur in Deum, provt est principium, & finis naturalis boni; charitas autem secundum quod est obiectum beatitudinis. Ergo naturalis dilectio non potest ferri in Deum, provt est obiectum beatificum, & supernaturale, supernaturalitate se habentē vt motivo. Ergo nec appetitus naturalis terminari poterit ad visionem beatificam ex motivo supernaturali.

16.
Respond.

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens; charitas supernaturalis in eo distinguitur inadæquatē à dilectione naturali, quod ista fertur in Deum, provt est principium, & finis naturalis boni; charitas autem secundum quod est obiectum beatitudinis cōcedo antecedens; in eo distinguitur adæquatē nego antecedens, & distinguo consequens. Ergo naturalis dilectio non potest ferri efficaciter in Deum, provt est obiectum beatificum, & supernaturale, supernaturalitate se habentē vt motivo concedo consequentiam; non potest ferri inefficaciter nego consequentiam, & distinguo similiter sub illatam. Distinctio vtriusque consequentiæ claret ex probationibus nostræ conclusio- nis. Distinctio autem antecedentis clarebit ex solutione argumenti sequentis.

17.
Argui-
tur 2. ex
eodem.

Confirma-
tur.

Arguitur secundo ex eodem n. ci- tato. Actus specificantur ab obiectis. Ergo ille, qui tendit in supernaturale obiectum, vt stat sub motivo superna- turali, nequit esse naturalis. Confir- matur ex ipso n. 8. & est tertia Ill. Go- doy probatio; distinctio naturalis à supernaturali appetitu sumitur ex

motivo formali. Ergo nequeunt in il- la cōvenire; atqui appetitus superna- turalis attingit visionē ex supernatu- rali motivo. Ergo naturalis nō valet in eādem tendere ex eodem motivo.

18.
Respond.

Respondeo ad argumentum distin- guendo antecedens; actus specificantur ab obiectis inadæquatē cōcedo ante- cedens; adæquatē nego antecedens, & consequentiam. Similiter distinguo antecedens confirmationis, & nego consequentiam. Explico solutionem; actus enim non distinguuntur per ob- iecta, vel motiva adæquatē, quia ad illam distinctionem concurrunt etiā diversum principium, & modus tenden- di diversus; benè verò inadæquatē, id est, quod si obiecta, vel motiva sint diversa, actus sunt etiā diversi; nō au- tem quod si obiectum, vel motivum sit idem, actus etiam vnitatem ab illo sumant; quia stante eodē obiecto, vel motivo stat diversitas actuum ex di- verso principio, & modo tendendi di- verso.

19.

Et quod hæc sit vera doctrina cla- ret primo, nam Phylosophus (vt no- tat Scotus in 3. *dist. 14. parrafo ad pri- mum*) non dixit, actus sumere ab ob- iectis vnitatem, sed ab illis accipere distinctionem; ergo licet diversa ob- iecta causent diversos actus; non ta- men idem obiectum causabit eundem actum. Claret secundo. Nam vt dixi- mus n. 11, sicut obiectum est causa ac- tus, ita potentia. Ergo si ex diversita- te obiecti causatur diversus actus, etiā ex diversitate potentiæ. Tertio; nam ex *dictis* n. 12. Phylosoph. 5. *Physicor. cap. 3.* distinguit motum circularem, & rectum circa eundem terminum spe- cie, sed hæc distinctio solū potest esse poenes diversum modum tendendi. Er- go stante vnitatem obiecti stat diversita- tas actuum, & consequenter actus nō distinguuntur adæquatē per obiecta.

20.

Ex hoc manifestè apparet; diversita- tē actus sumi; tūm, ex diverso prin- cipio; tūm, ex diverso modo tenden- di; tūm, ex obiectis. Ex his, quādo ob- iecta sunt diversa. Ex principijs, quan-

do principia sunt distincta, & si sit idē obiectum. Ex modo tendendi, quando modi sunt distincti, licet obiectum sit idem, & idem sit principium, vt ait Scotus in 2. distinct. 26. parrafo contra ista. Et in 3. dist. 31. Et in 4. dist. 49. q. 5. parraf. ad questionem. Cū ergo in casu prædictæ difficultatis obiectum sit idem, & potētia sit eadem, actus specificantur à modo tendendi. Hæc est solutio ad argumentū principale Ill. Godoy, & vt clarè, & liquidè pate fiat, standum est in hoc, quod ad unitatem actus requiritur unitas ex parte obiecti, ex parte principij, & ex parte modi tendendi; cæterum ad distinctionem actuum sufficit distinctio ex parte cuiuscumque.

21.

Si verò inquiras, quando actus specificantur ab obiectis, & quando à potentijs? Respondeo cum Scoto in 1. distinct. 3. quæst. 8. parraf. ad primum argumentum. Et quodl. 13. parrafo ad ista, quod quando obiectum est vniuersalius potentia, à potentia specificantur, quando verò potentia est vniuersalior obiecto, specificatur ab obiecto. V. g. voluntas elicit circa ens volitionem, & intellectus intellectiōnem circa idem obiectum, tales actus specificantur à potentijs, vt contingit in alijs effectibus, Deus enim, sol, & homo concurrunt ad generationem hominis, & homo specificatur ab homine, non verò à sole, neque à Deo.

22.

Insurgit
1. Ill. Godoy
cōtra
solutionē.

Contra hanc nostram solutionē insurgit primo Ill. Godoy n. 9. nam iuxta solutionem datam actus non adæquatè, sed inadæquatè solū defumunt distinctionem à principio; cum etiam obiectū concurrat, & modus tendendi, sed à supernaturali principio nequit actus naturalis procedere. Ergo paritèr, quamvis motivū inadæquatè solū præbeat distinctionē, non poterūt naturalis, & supernaturalis actus in eodē motivo convenire. Secundo; quia etiam principia distinctionē accipiunt ex motivis diversis. Ergo eo ipso, quod actus ex diversis principijs procedant, debent attingere diversa

Secundo.

motiva. Tertio; quāvis actus in ratione actionis speciem à principio defumant, in ratione tamē passionis adæquatè specificantur ex obiecto motivo, sed actus naturales, & supernaturales nedū differunt in ratione actionis, sed etiā in ratione passionis. Ergo necessario debent habere diversa motiva. Alia adducit Ill. Godoy n. 10, quæ omitto, quia ad hominem contra Ripaldam procedunt duntaxat.

Respondeo primo ad primā impugnationē distinguendo maiorem; actus non adæquatè, sed inadæquatè, & intrinsicè defumunt distinctionē à principio concedo maiore; inadæquatè, & extrinsicè nego maiore, concedo minore, & nego consequentiam. Disparitas est, nam actus intrinsicè distinguuntur per principia, ab his enim efficienter accipiunt suum esse, alioquin aliquid esset in effectū, quod nō relucet in causā, ast per obiecta solum extrinsicè distinguuntur, vt in Scoti sentētia manifestum est, hincque provenit, quod actus naturalis nequeat à principio supernaturali procedere, benè verò ab obiecto supernaturali.

Respondeo secundo retorquendo impugnationem. Actus naturalis nequit procedere à principio supernaturali. Ergo principium supernaturale propter motivū naturale nequit elicere actum supernaturalem. Consequentia ex antecedenti est notoria, alioquin actus naturalis procedere possit à principio supernaturali. Infero nūc; ergo actus non specificantur adæquatè ab obiectis, quod est cōtra Ill. Godoy. Probatnr hæc consequentia. Si actus adæquatè specificarentur ab obiectis, principium supernaturale propter motivū naturale eliceret actum naturalem, sed iuxta concessa actus naturalis nequit procedere à principio supernaturali. Ergo actus non specificantur adæquatè ab obiectis. Ad secundam impugnationem nego antecedens. Ad tertiā nego maiorem, quorum falsitas satis constat in Scoti principijs, & ex dictis apparet.

Tertio.

23.

Responde
tur 1. ad
1. impug-
nationem

24.

Responde
tur 2. re-
torquēdo
impugna-
tionem.

Ad 2.

Ad 3.

25.
Arguitur
3. ex eodē.

Arguitur tertio ex eodem *num.* 14: non minus, imò magis dependet voluntatis actus à motivo formali, quam à cognitione regulante; sed naturalis actus nequit regulari supernaturali iudicio: ergo ex motivo supernaturali nequit procedere. Maior constat: iudicium namque solum concurret, ut conditio applicans obiectum: ergo minus ab illa, quam ab obiecto, à quo specificatur, dependet.

26.
Responde-
tur I.
Secundo.

Respondeo primo ad argumentum negando minorem, quam Ill. Godoy non probat, & solum ad hominem contra Ripaldam concessam supponit. Respondeo secundo distinguendo maiorem: non minus, imò magis dependet voluntatis actus quo ad sui elicentiam à motivo formali, quam à cognitione regulante concedo maiorem; quo ad naturalitatem, vel supernaturalitatem ipsius nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam. Distinguo etiam probationem maioris: iudicium solum concurret, ut conditio applicans obiectum quoad elicentiam actus, & naturalitatis, vel supernaturalitatis illius concedo antecedens; quoad elicentiam actus duntaxat nego antecedens; & distinguo consequens distinctione data.

27.
Explica-
tur solu-
tio.

Itaque certum est, quod actus voluntatis dependet à cognitione regulante, tamquam à conditione tantum; ab obiecto verò motivo, tamquam à causa obiectiva, ex illo axiomate: *ab obiecto, & potentia paritur notitia*, sicque magis dependet ab obiecto, quam à cognitione. Cæterum actus voluntatis quoad naturalitatem, & supernaturalitatem, non necessario dependet ab obiecto adhuc ut à conditione; nam stat ex dictis actus naturalis ex motivo supernaturali; attamen necessario dependet à cognitione regulante, tamquam à conditione, & in hoc sensu actus voluntatis magis dependet à cognitione regulante, quam ab obiecto motivo.

28.

Arguitur quarto ex eodem *num.* 15:

supernaturalis actus voluntatis nequit respicere naturale motivum formaliter: ergo nec naturalis ex motivo supernaturali procedere. Probatur antecedens: actus supernaturalis voluntatis nequit sequi naturale iudicium de convenientia obiecti: ergo supernaturalis actus voluntatis nequit respicere naturale motivum formaliter. Probatur antecedens: quia aliàs supernaturalis fides necessaria ad iustificationem non esset, & consequenter nec eius initium, cuius oppositum à pluribus Concilijs expressè diffinitur: ergo actus supernaturalis voluntatis nequit sequi naturale iudicium de convenientia obiecti. Probatur antecedens: posset actus charitatis sequi naturale iudicium de convenientia supernaturalis obiecti: ergo destrueretur fidei necessitas.

Respondeo primo ad argumentum negando antecedens; ad cuius probationem omisso antecedenti, nego consequentiam ob rationem datam *n.* 27. Respondeo secundo distinguendo antecedens: supernaturalis actus voluntatis proportionatus, scilicet, modo supernaturali, & sicut oportet, nequit respicere naturale motivum formaliter concedo antecedens; improporcionatus nego antecedens, & distinguo consequens: ergo nec naturalis ex motivo supernaturali procedere, si proportionate tendat in illud concedo consequentiam; si modo improporcionato in illud tendat nego consequentiam. Distinguo similiter cæteras probationes, & hoc est, quod Concilia definiunt, scilicet, actum charitatis, sicut oportet, sequi fidem supernaturalem, ne ex nobis sit initium ad iustificationem, sed ex Deo tribuente auxilium; non verò locuntur de actu improporcionato; nam optime potest beatitudo supernaturalis nobis proponi convenientissima per cognitionem naturalem, quæ alliciat ad desiderium naturale sui.

Hæc solutio accomodari valet argumentis Ill. Godoy supra positis, & confirmari potest doctrina ab ipso

Arguitur
4. ex eodē.

29.
Responde-
tur I.

Responde-
tur 2.

30.

*Retorque-
tur argu-
mentum.*

tradita *disp.* 7, ex qua sic retorqueo argumentum: stat, quod potentia naturalis respiciat formas supernaturales modo improporcionado: ergo stat, quod potentia naturalis tendat in obiectum supernaturale ex supernaturali motivo modo improporcionado. Probatur antecedens: potentia obedientialis iuxta Ill. Godoy *cit.* est naturalis; sed iuxta ipsum respicit formas supernaturales modo improporcionado: ergo stat, quod potentia naturalis respiciat formas supernaturales modo improporcionado.

31.
Impugnat
1. Ill. Go-
doy retor-
sionem, &
solutionē.

Hanc solutionem, & retorsionem impugnat Ill. Godoy *num.* 7, & primo sic: ideo potentia obedientialis respicit improporcionado formas supernaturales, quia in illas non inclinatur, nec ex propriis viribus illas potest causare, sed ex Dei revelatione; atqui appetitus, est inefficax sit, tamen ex propriis attingit obiectum, & inclinatur in illud: ergo non est simile de potentia obedientiali, ac de appetitu elicitu.

32.
Impugnat
2.

Secundo sic: nam improporctio talis appetitus, vel consistit in hoc, quod naturalis ordinis sit ex principio naturali procedens, vel in hoc, quod inefficaciter tendat: Non primum; quia est petitio principij, cum in hoc controversia consistat, quomodo supernaturale motivum attingat formaliter, & supernaturalitatem non capiat ex ipso. Nec etiam secundum: nam multi supernaturales actus possunt etiam inefficaciter supernaturale motivum attingere, ut in appetitu supernaturali conditionato constat: ergo in nullo consistit, quod possit impedire illius supernaturalitatem, si semel à supernaturali obiecto formaliter capto speciem desumat.

33.
Respondetur
ad 1. *impugna-
tionem.*

Respondeo ad primam impugnationem negando maiorem; quia ratio respiciendi improporcionado formas supernaturales sumitur ab inferioritate ordinis; unde tam potentia obedientialis, quam appetitus naturalis elicitus, respicit improporcionado formas su-

pernaturales, licet potentia obedientialis distinguatur ab appetitu elicitu in eo, quod intendit Ill. Godoy: quare respectu respicienti improporcionado ad formas supernaturales simile est de potentia obedientiali, & de appetitu elicitu. Et ex hoc patet responsio ad secundam impugnationem, scilicet, quod improporctio appetitus prædicti consistit in eo, quod est inferioris ordinis ad formas supernaturales, quæ est ratio ab omnibus tradita pro improporctioe naturalis ad supernaturale; ideo quæ non est petitio principij, ut intendebat Ill. Godoy.

*Ad secunda-
dam.*

Denique arguit Ill. Godoy *num.* 16. sequi ex nostra sententia: Deum posse clare videri intuitiva, & naturali cognitione, quod est absurdum. Sequelam probat Ill. Godoy ad hominem contra Ripaldam, quod in nos non habet vim, ideo quæ eius probationem omitto, & nego sequelam; quia cognitio Dei intuitiva præsupponitur ad actum voluntatis tendentem proportionate in Deum, quod non habet appetitus naturalis elicitus inefficax circa visionem beatam ex motivo supernaturali.

34.
Denique
arguit Ill.
Godoy.

Respondetur.

Ill. Godoy aliud non adducit in favorem suæ opinionis; ceterum non præmittam pro eo in nos arguere ex Scoto in 3. *distinct.* 26. §. ad primum, dicente: *Beatitudo in particulari non est sufficienter ex naturalibus concupita*: ergo non dari potest ex viribus naturæ appetitus elicitus inefficax circa visionem beatam ex motivo supernaturali. Respondeo Scotum loqui de actu proportionato, & sicut oportet, scilicet, supernaturali, de quo verum est non dari sine habitu infuso, vel auxilio supernaturali; non verò loqui de actu improporcionado, scilicet, naturali, ut constat ex ipso citato; ait enim: *Nec perfectissime, & sufficientissime sine spe infusa.*

35.
Arguitur
*pro Ill. Go-
doy.*

Respond.

Ex dictis in hac *disp.* claret: dari in nobis appetitum elicitum inefficacem ad visionem beatam; esse quæ in Patria satiatur constat ex dictis *disputatione antecedenti*, §. 4. *per totum*; quomodo

36.
Dubium.

autem fatiatur, hic quæri solet, & quia ad multa est necessarium, quod necessarium est, brevitè explicabimus.

37.

Dico ergo: appetitus elicitus cuiuscunque beati totalitèr, & adæquatè satiatur quolibet gradu visionis correspondente suis meritis. Ita Scotus in 4. dist. 50. q. 6. litt. A, & probatur primo: gloria datur per modum præmij: ergo iuxta mensuram meritorum debet satiari appetitum elicitum beati. Probatur secundo: talis appetitus in Patria est summè rectus, & subiectus Divinæ regulæ: ergo nequit appetere præter gradum taxatum à Divina regula; atqui hic gradus conceditur cuicumque beato: ergo appetitus elicitus cuiuscunque beati totalitèr, & adæquatè satiatur quolibet gradu visionis correspondente suis meritis.

38.

Arguitur
I.

Arguitur primo: si appetitus elicitus beati conformaretur cum innato esset rectus; sed innatus est ad summam gloriam ex disp. antecedenti num. 51: ergo & elicitus: ergo appetitus elicitus cuiuscunque beati non satiatur totalitèr, & adæquatè quolibet gradu visionis correspondente suis meritis. Minor, & consequentiæ tenent. Maior patet: nam si appetitus elicitus beati conformaretur cum innato, appetitus elicitus sequeretur appetitum naturalem bonum à Deo insitum: ergo si appetitus elicitus beati conformaretur cum innato, esset rectus.

39.

Respond.

Respondeo distinguendo maiorem: si appetitus elicitus beati conformaretur, si cum innato iuxta re-

gulam superiorem à Deo taxatam, id est, secundum merita, esset rectus concedo maiorem; contra regulam superiorem à Deo taxatam, id est, non secundum merita, esset rectus nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter primum consequens, nego que secundum.

Arguitur secundo: beatus potest ordinate appetere summam gloriam appetitu elicitu conditionato, nempe, si Deus vellet; sed hic appetitus non satiatur totalitèr quolibet gradu visionis: ergo appetitus elicitus cuiuscunque beati non satiatur totalitèr, & adæquatè quolibet gradu visionis correspondente suis meritis. Respondeo: hic loqui de appetitu elicitu absoluto; non verò de conditionato, quia hic non debet satiari; alioquin omnes deberent esse beati, & æqualitèr beati, nec propriè dicitur non satiari; alioquin appetitus Dei, quo vult omnes homines salvos fieri, non esset propriè satiatus, quod nemo admittet.

Dices: hic appetitus conditionatus causabit tristitiam in beatis: ergo debet satiari. Probatur antecedens: appetitus conditionatus animarum Purgatorii, quo nollent ibi esse, si Deus vellet, causat illis tristitiam: ergo similiter: appetitus conditionatus causabit tristitiam in beatis. Respondeo negando antecedens, ad probationem nego consequentiam, disparitas est: nam in beatis est delectatio tollens tristitiam; non verò in Purgatorio. Sic Scotus in 4. dist.

50. quest. 3. §. respondeo.

40.

Arguitur
2.Responde-
tur.

41.

Dices.

Responde-
tur.

DISPUTATIO

D E C I M A.

An detur in homine appetitus naturalis efficax visionis beatæ ex motivo naturali?

§. Vnicus.

Vera sententia probatur.

Numer. 1

X disputatione antecedenti constat: dari posse ex viribus naturæ appetitum elicitum naturalem inefficacē circa visionem beatam;

nunc autem de appetitu efficaci est difficultas, in qua partem affirmativam tenent Herice, Ripalda, & alij cit. ab Ill. Godoy in *presenti num. 1*. Ceterum quia tota hæc difficultas dependet ex diffinitione appetitus efficaci, eam de nomine faciunt; aliter ac nos appetitum efficacem intelligendo.

Conclusio: *Non datur in homine appetitus naturalis elicitus efficax visionis beatificæ ex motivo naturali*. Sic Scotus in 4. *distinct.* 49. §. *ad primum*, litt. K, quam cum omnibus Thomistis amplectitur Ill. Godoy in *presenti num. 2*, & probatur primo: actus efficax includit executionem mediorum, & consecutionem finis; sed nec media ad visionē, nec ipsa visio, utpotē supernaturalia, possunt adquiri viribus naturæ: ergo nequit in homine dari appetitus naturalis elicitus efficax visionis beatificæ ex motivo naturali. Probatur secundo: circa impossibile solum est dabilis actus inefficax; sed est impossibile adquiri visionem Dei ex viribus naturæ: ergo nequit in homine dari appetitus naturalis elicitus efficax visionis bea-

tificæ ex motivo naturali.

Quæ ad hæc contrarij respondent Ill. Godoy adducit, & optime impugnat; aliasque probationes tradit pro conclusione, argumenta que contrariorum superabundanter soluit; ideò que in ipso omnia hæc videnda relinquo, & duo duntaxat argumenta proponam, quorum primum non tetigit Ill. Godoy; secundum verò ab ipso tangitur *num. 22*, & si sub alia forma.

Arguitur primo: circa obiectum supernaturale potest esse actus naturalis ergo dabilis est in homine appetitus naturalis elicitus efficax visionis beatificæ ex motivo naturali. Consequentia claret ex nostra probatione. Antecedens verò probatur: cum sufficiente propositione obiecti supernaturalis voluntati, si voluntas, tunc vellet elicere actum circa illud, denegando Deus concursum supernaturalem voluntati, solūque naturalem illi præbendo, tunc voluntas eliciet actum; atqui non supernaturalem: ergo naturalem: ergo circa obiectum supernaturale potest esse actus naturalis. Consequentia tenet. Minor patet: quia sine concursu supernaturali nequit effici actus supernaturalis. Minor probatur: obiectum voluntatis, sicut & intellectus, est quodcumque ens: ergo quolibet ente proposito voluntati actum circa illud eliciet:

3.

4.
Arguitur
1.

Herice.

Ripalda.

2.

Conclusio.

Scotus.

Ill. Godoy

Probatur

1.

Probatur

2.

ergo cū sufficiente propositione obiectū supernaturalis voluntati, si voluntas, tunc vellet elicere actum circa illud, denegando Deus concursus supernaturali voluntati, solumque naturalem illi præbendo, tunc voluntas eliciet actum.

5.
Respond.

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens; circa obiectū supernaturalis potest esse actus naturalis inefficax concedo antecedens; efficax nego antecedens, & consequentiā. Ad probationem antecedentis distinguo maiore: cum sufficiente propositione obiectū supernaturalis voluntati, si voluntas tunc vellet elicere actū circa illud, denegando Deus concursus supernaturali voluntati, solumque naturalem illi præbendo, tunc voluntas eliciet actū inefficacē concedo maiorem; efficacē nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter primū consequens, nego que secundā consequentiā. Solutio claret ex nostra probatione, imò & ex ipso argumento, quod sic probatur: actus efficax circa obiectum supernaturalis debet esse supernaturalis, sed sine concursu supernaturali nequit effici actus supernaturalis, ut argumentū concedit; ergo sine concursu supernaturali nequit effici actus efficax circa obiectum supernaturalis; ergo inefficax, & naturalis duntaxat.

6.
Arguitur 2.

Arguitur secundo: datur in homine appetitus elicitus ad suam beatitudinē, sed hic appetitus est efficax; ergo datur in homine appetitus naturalis elicitus efficax visionis beatificæ ex motivo naturali. Maior patet ex *disp. antecedenti*. Probatur minor: appetitus efficax potest fundari circa obiectum, ut possibile cognitū, sed in homine datur appetitus elicitus ad suā beatitudinē, ut possibilem cognitam; ergo hic appetitus est efficax. Respondeo ad argumentū distinguendo maiorem: appetitus efficax fundari potest circa obiectum cognitum, ut possibile consequi viribus naturæ concedo maiorem, viribus gratiæ nego ma-

Respond.

iozem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam.

Dices: Ad hoc, ut in homine detur appetitus naturalis efficax ad suā beatitudinē, sufficit, quod cognoscat possibile esse suā beatitudinem per vires gratiæ consequi, applicando potentias naturales ad actus supernaturales, quibus consequibilis est; ergo ruit solutio. Probatur antecedens: si hoc non esset sufficiens, vel esset, quia efficax, vel quia de obiecto supernaturali, sed neutrum impedit: ergo ad hoc, ut in homine detur appetitus naturalis efficax ad suā beatitudinē, sufficit, quod cognoscat possibile esse suā beatitudinē per vires gratiæ consequi, applicando potentias naturales ad actus supernaturales, quibus consequibilis est. Probatur minor pro utraque parte: datur actus naturalis efficax de obiecto supernaturali; ergo neutrum impedit. Probatur antecedens: Sacerdos potest habere hunc actū: volo conficere Sacramentū, seu Eucharistiam, sed hic actus est efficax, ut à nemine dubitatur, est que naturalis, nā potest esse peccaminosus, & malus, est que de obiecto supernaturali impossibili per vires naturæ, & solum per vires gratiæ possibili; ergo datur actus naturalis efficax de obiecto supernaturali.

7.
Dices.

Respondeo ad replicam negatis negandis distinguendo ultimam minorem quoad ultimam partem illius; sed hic actus est de obiecto supernaturali, quoad id, quod est naturale in consecratione concedo minorem, quoad id, quod in illa est supernaturalis nego minorem, & distinguo similiter consequens. Itaque in consecratione, & est naturalis prolatio verborum, & est actio conficiens Sacramentum. Primum est naturale, circa quod potest homo habere actum naturalem efficacem. Secundum verò est supernaturalis, circa quod nequit homo habere actum naturalem efficacem, quia ad hoc requiritur, quod verba prolata eleventur à Deo supernaturali elevatione. Et hæc de ista disputatione.

8.
Respond.

DISPUTATIO

V N D E C I M A.

An possit dari de potentia absoluta species impræsa Deum repræsentans quidditative, & pro ut est in se ipso?

§. I.

Præambula ad quæstionem, & sententiarum diuersitas proponuntur.

Num. 1.
Non datur de facto species impræsa.

In qua disputatione vni formiter cum Ill. Godoy vnū supponimus, & alterum in examen vocamus. Supponimus quidem talem speciem de facto non dari, in qua suppositione conveniunt omnes Theologi, exceptis Egidio lib. 8. p. 2. q. 3. art. 3. Vasquio disp. 43. cap. 7. Alarcon disp. 3. cap. 3. & ex nostris Ovando in 4. dist. 49. proposit. 10; Smising. disp. 6. n. 69. Alios refert Egidius. Nostram tamen suppositionem amplectuntur Theologi communiter, & sine fundamento Scoti tribuitur oppositum.

2.

Probat Scotus suppositionem 1.

Scotus namque pro hac suppositione stat clarissime; nam in 4. dist. 49. q. 11. parraf. Respondeo, hæc habet verba: *Si autem obiectū in se præsens sufficit ad actionem visionis causandæ quantum ad illud, quod requiritur ex parte obiecti, tunc non requiritur species*; sed essentia Divina in se præsens sufficit ad causandam visionem, quantum ad id, quod requiritur ex parte obiecti; ergo non datur de facto talis species. Probatur minor: essentia Divina est de se perfecte intelligibilis, tam in ratione obiecti motivi, quam terminati vi: ergo essentia Divina in se præsens sufficit ad causandam visionem, quantum ad id, quod requiritur ex parte obiecti.

3.

Deinde in 1. dist. 3. q. 7. parraf. ad quæstionem. Et quodl. 15. parr. de se-

cundo, asserit: speciem impræsam se habere ex parte obiecti, quod desumpsit Magist. ex Phyl. 3. de anima, cap. 8. dicente: species est vicaria obiecti, & gerit vices illius; atqui in præsentia principalis superfluit substitutū; ergo cum essentia Divina sit præsens intimè intellectui beatorum superfluit de facto species, quæ est illius substituta.

Denique in 2. dist. 3. quæst. 10. parraf. ad quæst. ait: *Cognitio autem per speciem est imperfectior ex suo genere cognitione per essentiam*, ex quibus verbis hæc efformatur ratio: beati de facto vident Deum visione perfectiori; sed iuxta Scorum cognitio per speciem est imperfectior ex suo genere cognitione per essentiam; ergo vident Deum non cognitione per speciem, sed cognitione per essentiam; ergo iuxta Scotum non datur de facto talis species.

Nec valet dicere: beatos Deum videre modo connaturaliori, ad quod requiritur species. Non valet; nam connaturaliori modo videtur Deus sine specie, quam cum illa. Probatur hoc; species vnit obiectum cum potentia inhærendo potentie, et si per accidens sit, quod inhæreat, ergo si obiectū vniatur cum potentia sine inhæensione, erit modus connaturalior. Atqui hoc facere potest essentia Divina sine specie, ergo connaturaliori modo videtur Deus sine specie, quam cum illa.

Probat 2

4.
Probat 3

5.
Si dicas.

Contra.

6.
Dices 1.

Dices primo: Scotus *cit. parraf. respondeo* ergo hæc profert: *Minus videtur mihi necesse ponere lumen, quam speciem*; atqui lumen ab Scoto ponitur de facto: ergo potiori iure iuxta ipsum ponenda est de facto species. Respondeo Scotum *cit.* loqui contra Henricum, & D. Thomam dicentes: requiri lumen, ut illuminaretur obiectum, & ait Scotus: neque ad hoc, neque ad receptionem requiritur lumen, & quod magis est necessaria species; sed hanc ipsi negant: ergo & lumen ad hoc negare debent. Sic Scotus, & hoc modo loqui, notatur in margine, unde claret, quā longē abest Doctor Subtilis, ut speciem de facto concedat. Sine fundamento igitur oppositum nostræ suppositionis Scoto tribuitur.

7.
Dices 2.

Dices secundo: Scotus *in 4. dist. 49. quast. 11. parraf. Respondeo*, hæc habet verba: *Nec rationes, per quas alibi ostendit*, scilicet, Henricus, *quod species non requiritur in intellectu beati ad videndum Deum concludunt*: ergo sentit Scotus dari de facto in beatis speciem impræsam ad Deum videndum. Respondeo: Scotum tantum velle, quod rationes Henrici, quibus negabat prædictam speciem, non concluderent; non verò affirmat, talem speciem dari, ut claret ex verbis ipsius; imò ad negandam talem speciem adduxit rationes plusquā congruētes, & satis efficaces.

8.
Ratione probatur dicta suppositio.

Probatur igitur ratione nostra suppositio: tunc requiritur species impræsa, quando obiectum in se, vel non est actu præsens, vel nō valet in se immutare potentiam, ut simul cū illa producat operationē, quod potest in nostro intellectu pro hoc statu, ubi quia obiecta sunt materialia, nequeunt per se vniri cū potētia, quæ spiritualis est; & sic requiritur species impræsa gerens vicē obiecti; sed essentia Divina ex se est intelligibilis, intellectus est capax ipsam intueri in se: ergo ad eius visionē nō requiritur species impræsa.

9.
Si dicas.

Nec valet dicere: speciem inhære intellectui, quod nequit competere essentia Divina: quia hoc, ut ait

Scotus *in 1. dist. 3. q. 7. parraf. ad questionē ante N*, competit speciei, ut accidens est, non vero, ut causa partialis simul cū intellectu concurrens ad intellectionē; unde sicut substantia Angeli per solam assistentiam constituit intellectum in actu primo ad cognitionem sui, ita essentia Divina constituit intellectum beati, qui cum lumine gloriæ non minus proportionatus est cum Deo in esse intelligibilis, quam essentia, & intellectus Angeli.

Dices: ut obiectum moveat intellectum in actu primo ad operationē, debet vniri cum illo: sed obiectum visionis beatificæ, scilicet, essentia Divina, ex se non potest vniri cū intellectu beati: ergo debet vniri per speciem impræsam sui; nam non videtur esse alia vnio obiecti cū intellectu nisi per speciem. Respondeo concedendo maiorem, & distinguendo minorem: essentia Divina ex se non potest vniri cum intellectu vnione inhæSIONIS concedo minorem; hæc namque repugnat essentia Divina, quia est vnio accidenti convenienti; non potest vniri cum intellectu in genere causæ efficientis obiectivē nego minorem, quod patet in allato exemplo de Angelo, cuius essentia hoc modo vnitur in actu primo cum eius intellectu ad sui cognitionem.

Allatam solutionem dat Scotus his verbis: *Etiā apparet* (scilicet vnio potentia ad obiectum sine inhæSIONE) *ponendo aliquod intelligibile præsens sine specie, illud tamen obiectum est causa partialis; sed istæ duæ causæ partiales approximatæ absque informatione alterius ab altera per solam approximationem debitam causant unum effectum communem*. Hæc Scotus, & antea dixerat: *Si species posset esse in existens intellectui absque inhærentia per modum formæ, sicut modo in existens esset sufficienter coniuncta intellectui posset istæ duæ causæ partiales species, & intellectus coniunctæ sibi in vicem in eandem operationem, in quam modo possunt*. Hæc Scotus.

Contra.

10.
Dices.

Respond.

11.
Solutio est Scoti.

12.

Replica-
bis.

Replicabis: respectu vnius effectus vnica est per se causa, & vna per se ratio cauſandi; sed si essentia Divina, & intellectus non vnirentur inter se, non posset assignari vna ratio cauſandi in illis: ergo inter se vniuntur. Tunc sic: sed essentia per se immediatè non potest vniri cum intellectu; ergo mediante specie impræſa: ergo de facto datur in beatis species impræſa.

Respondeo

Respondeo distinguendo maiorem: vnius effectus est vna ratio cauſandi vnitatem ordinis concedo maiorem; vnitatem formali nego maiorem; similiter distinguo minorem, & nego consequentiam. Ratio est: quia intellectus in suo ordine causalitatis est vnus, & habet vnā rationem formalem cauſandi; & species, vel obiectum in suo ordine cauſandi est vna causa, & habet vnā rationem cauſandi, ex quibus tanquam ex causis partialibus coalescit vna causa totalis, sed non oportet talem causam, prout cōplectitur omnes causas partiales, habere vnā rationem cauſandi nisi vnitatem ordinis, quia si cum vnitatem ordinis concurrat vnitas per accidens (hoc est inhaerentia vnius causæ in alia) hoc non convenit eis per se.

13.

Exemplū

Exemplo hoc solutionem datam declarat Scotus in 1. dist. 3. quæst. 7. parraf. ad quæstionē respondeo litt. N. Sol in suo ordine cauſandi habet vnā rationem cauſandi respectu prolis, & Pater in suo ordine cauſandi est vna causa vnius rationis: sed causa totalis, quæ cōplectitur Patrem, & Solem, nō habet aliquam vnā rationem cauſandi formalem, scilicet, non est vna causa, nisi vnitatem ordinis, & si contingat causas sic ordinatas præter vnitatem ordinis habere vnitatem per accidens, in quantum, scilicet, vna accidit alteri, hoc non convenit eis per se in quantum causæ sic ordinatæ. Hæc ibi.

14.

Ex quibus, & ex dictis facile corruunt (vt ait Ill. Godoy n. 5.) quæ in contrarium opponit Egidius, & quæ ab alijs possunt opponi. Constat etiā ex dictis (vt testatur Ill. Godoy n. cit.)

falsè asseruisse Gabrielé Bazquez loco vbi supra, quod admissa nō repugnantia speciei impræſæ, potius dicendum esse, eā de facto dari, quā quod Divina essentia ratione sui per se ipsam immediatè vniatur, cuius dictū, vt falsum reiiciunt omnes Theologi ab Ill. Godoy rellati pro prima sententiā, præter Egidium. Sic Ill. Godoy cit in fine.

Hoc itaque præmissa, quod in examen vertimus, est: an inspecta Dei absoluta potentia sit possibilis prædicta species? Negat Ill. Godoy n. 6, & hanc esse expræſam D. Thomæ opinionem testatur. Affirmativam sententiā expræſè tenet Scotus in 2. dist. 3. q. 9. parraf. ad quæstionē. Et in 4. distinct. 4. q. 11. parraf. Respondeo ergo, & hæc sententia erit nostra conclusio, quā esse de mente Subtilis Doctoris dubitavit nemo, an verò opposita opinio sit de mente D. Angelici dubitavit aliquis, & in controversiā vertitur, vt fatetur Ill. Godoy n. cit. Sed ab hoc præscindendo, aliqua supponere est necessariū ante declarationem nostræ conclusionis.

§. II.

Necessaria ad quæstionē supponuntur.

Suppono primo: quod dupliciter potest aliquid esse mediū cognoscendi alterū ex Scoto quodl. 14. Primo: quod sit medium cognitum, ita, quod per ipsum cognitum cognoscatur aliud, & hoc modo principiū est medium ad cognoscendam conclusionem. Secundo modo: sic quod nō sit medium cognitum, sed tantum ratio cognoscendi; quomodo species sensibilis est ratio sentiendi, & intelligibilis est ratio intelligendi.

Discriminantur tamē in hoc: quod medium primo modo debet continere obiectum cognitū in sua entitate, & cognoscibilitate. Ratio est: nā entitas huius mediij debet essetalis, quod ipsa cognita cognoscatur distincte res, cuius est mediū; quia si res cognoscenda excedat in entitate, & cog-

15.

Apperitur diffi-
cultas.

16.

Suppono
1.

Mediū
cognoscen-
di alterū
est duplex

17.

Discrimē
inter me-
diū cog-
nitū, &
rationem
cognoscen-
di.

nos-

noscibilitate tale medium, quantumvis perfectè cognoscatur ipsum medium, deficiet à cognoscibilitate rei, cuius est mediū, consequenterque per tale mediū non poterit perfectè cognosci.

18.

Ceterum medium secundo modo non debet in se continere obiectum in sua entitate, & cognoscibilitate. Ratio est: nam entitas, & cognoscibilitas eius semper deficit ab entitate, & cognoscibilitate rei, cuius est medium, ut patet in specie sensibili, & intelligibili; & ratio est: quia istud medium est ratio cognoscendi alterum, non quatenus naturam obiecti continet, sed solum quatenus naturam illius repræsentat.

19.

Suppono
2.

Suppono secundo: quod perfectio cuiuscunque speciei intelligibilis est duplex. Alia intrinseca, extrinseca alia. Similiterque infinitas speciei alia est intrinseca, & formalis, alia verò extrinseca. Formalis, & intrinseca est, quando repræsentat adæquatè infinitum, scilicet, tantum, quantum ipsum infinitum est repræsentabile, & hoc modo Verbum Divinum dicitur similitudo Divinæ essentiae.

20.

Extrinseca infinitas est, quando non repræsentat adæquatè infinitum, scilicet, tantum, quantum ipsum infinitum est repræsentabile, & sic tantum esset infinita species impræsa Dei, si daretur, sicut species expresse, quæ de facto datur, est extrinsece infinita: intrinsece verò finita.

21.

Suppono
3.

Suppono tertio: quod adæquatio repræsentantis ad repræsentatum est triplex. Prima entitatis ad entitatem, & hæc consistit in hoc, quod entitas unius sic adæquet entitatem alterius, quod cognita entitate repræsentantis, & entitas repræsentati cognoscatur, quomodo principia adæquantur cum conclusione. Secunda adæquatio attenditur secundum proportionem absolutè repræsentantis ad repræsentatum, & hæc consistit in hoc, quod ratio repræsentativa tantum repræsentet, quantum obiectum est repræsentabile, sicut species per-

fectissima albi repræsentans album, quantum est repræsentabile. Et hæc est adæquatio in repræsentando, licet non in essendo, seu entitative.

22.

Tertio denique adæquatio attenditur secundum proportionem repræsentantis ad repræsentatum, non absolute, sed per comparisonem ad actum eliciendum à potentia, & hæc consistit in hoc, quod ratio repræsentativa repræsentet obiectum, sicut est cognoscibile per talem actum, sicut species albi in oculo cæcitiète, quæ repræsentat album non absolute, sed secundum comparisonem ad actum elicitum à tali oculo, scilicet, quantum est cognoscibile per actum talis oculi cæcipientis.

23.

Hæc itaque adæquatio, ut ex eius terminis constât, & ex exemplo claret, non est adæquatio entitatis ad entitatem: nec est adæquatio in repræsentando absolute: sed solum in repræsentando comparative: quare ratio sic repræsentativa deficit ab entitate, & repræsentabilitate obiecti, quia duntaxat repræsentat obiectum, quantum est cognoscibile per actum eliciendum à potentia. Et hoc tantum modo species impræsa Dei, si daretur, esset repræsentativa Divinæ essentiae.

24.

Suppono
4.

Suppono quarto: plura esse muna speciei impræse. Primum est: effective concurrere cum potentia ad speciem expresse. Sic Scotus in 1. dist. 3. q. 7. parraf. ad questionem. Secundum est concurrere ut imago virtualis obiecti. Tertium est: determinare potentiam, ut potius hoc, quàm illud obiectum, cognoscat: non tamè quod constituat intellectum in actu primo potentem cognoscere, quia sine illa intellectus est de se potens; sed solum ut causa partialis minus principalis ad cognitionem, ex Scoto cit. Quartum est: unire obiectum cum potentia in actu primo intentionaliter, & secundum repræsentationem. Omitto alia, quia ad hæc quatuor possunt reduci.

25
Suppono
5.

Suppono quinto. Quod species exprimit obiectū in esse intēionali quo ad eius quidditatem, & quantum ad ea quæ in se formalitèr continet, non vero quantum ad modum, nec quantum ad ea, quæ continet eminentèr, vel virtualitèr, nec quatenus obiectum habet continentiam virtualem. Vndè licèt species repræsentet infinitum quidditativè, & prædicata formalia illius, non tamen infinito modo, nec res infinitas repræsentat, quare species semper manet finita intrinsicè, sicut ob eandem rationem est finita intrinsicè species expressa, quæ de facto datur, & talis esset species impræsa Dei, si daretur.

26.
Suppono
6.

Suppono sexto. Quod hæc species limitaretur in repræsentando ex triplici saltim capite. Primo; ex parte efficientis, scilicèt, Dei, quia etiam si se solo eam produceret, & Deus sit infinitæ virtutis, ex hoc non sequitur, quod non posset eā ad extra producendo limitare, vt claret in Angelo, gratia, lumine gloriæ, & univèrsū in omnibus illis rebus finitis, quæ à solo Deo producuntur. Secundo, ex parte intellectus recipientis, quia licèt potentia passiva intellectus sit infinita synchategorematicè in recipiendo speciem perfectiorem in infinitum, non tamè est cathegorematicè infinita, quare nequit recipere nisi speciem finitam. Tertio, ex parte obiecti, quia licèt essentia Divina sit de se infinitè repræsentabilis, vt verò obiectivè comparatur ad intellectum creatum, finito modo se exhibet, & sic finitè est ab illa intelligibilis, vt de facto contingit.

27.
Suppono
7.

Suppono septimo. Quod immaterialitas speciei potius commensuratur cum potentia, quā cum obiecto, vndè falsum est, quod species impræsa debeat habere eundem gradū immaterialitatis, quem habet obiectū, cuius est species, & quia hoc est, quod Thomistæ vocitant in hac quæstione ideò.

28.

Firmatur primo. Nam quando

obiectum est magis materiale, quam potentia (vt est obiectū sensibile cōpositum ex materia, & forma sensibili respectu potentia visibilis) requiritur species minus materialis, quā obiectum, & proportionata cum immaterialitate potentia. Quando verò obiectum est magis immateriale, quam potentia (vt est Angelus respectu sui intellectus; nam hic est qualitas inherens apud Thomistas, & Angelus est substantia per se subsistens) requiritur species magis materialis, quam obiectum, & proportionata cum potentia: ergo immaterialitas speciei potius commensuratur cum potentia, quam cum obiecto.

Firm. 1.

Firmatur secundo assignando quatuor gradus immaterialitatis à Thomistis cōmunitèr declaratos. Primus est earum rerum, quæ habent esse in materia individuali, quales sunt res materiales, & singulares. Immaterialitas huius gradus posita est in quadā actualitate sufficiente ad immutandā potentiam sensitivā, quæ potentia est aliquomodo suprā materiā, & huic potentia sensitivæ correspondent species sensibiles habentes eundem gradum immaterialitatis cum illa.

29.
Firm. 2.

Secundus est earum rerū, quæ quodam modo sunt in materia sensibili, & individuali, & quodammodo sunt separatae ab illa, vt sunt qualitates rerum materialium, quæ re ipsa habent esse in materia individuali, & sensibili, possunt tamen per intellectum ab illa separari. His correspondet virtus cognoscitiva, scilicèt, intellectus pro hoc statu, qui partim est in materia, scilicèt, in corpore, & partim est separatus, quia anima non dependet totalitèr à materia, pro quibus dantur species intelligibiles, quæ partim sunt separatae à materia, & partim sunt in materia, quia depēdet à phantasmatibus, repræsentant quæ res materiales.

30,

Tertius est illarum rerum, quæ habent esse separatū à materia sensibili physica, non verò methaphysica, quia non sunt actus puri, sed includūt

31.

potentialitatē ad esse, & operari. His correspondet potentia cognoscitiva separata à materia physica, non verò methaphysica, scilicet, intellectus Angelicus, pro quibus dantur species intelligibiles ab eadem materia separata. Quartus est illius entis, qui est actus purissimus separatus ab omni materia physica, & methaphysica, scilicet, Deus, cui correspondet virtus intellectiva infinita separata ab eadem materia, & huic virtuti correspondet species ita immaterialis, scilicet, essentia Divina.

32.

Ex his habetur: immaterialitatem specierum magis commensurari cum potentijs, quam cum obiectis; nam in primo gradu, species sensibilis cū potentia sensibili. In secundo, species intelligibilis abstracta à phantasmatibus cū intellectu dependente à phantasmatibus. In tercio, species spiritalis cum intellectu separato, & independente à phantasmatibus. In quarto tandem, species purissima cum intellectu purissimo, scilicet, Divino.

33.
Suppono
8.

Suppono octavo: quod species impræsa Dei, si daretur, posset dici naturalis, & supernaturalis. Naturalis, quia non est principium actus gratuiti, nec gloriosi, sicut perfectiones Angelo concessæ in primo instanti suæ creationis dicuntur naturales, ut distinguitur à gratia, & gloria, quæ merè supernaturales sunt. Diceretur supernaturalis, quia intellectus non potest ex naturalibus suis talem speciem acquirere, nec ex actione alicuius obiecti naturaliter agentis.

34.
Suppono
9.

Suppono nono: quod omnia argumenta facta contra hanc speciem impræsam ex capite infinitatis, representationis, & similitudinis tenentur solvere contrarij, quia militant contra opinionem communem, scilicet, visionem Dei esse finitam, licet sit visio, representatio, & similitudo obiecti infiniti.

35.
Suppono
denique.

Suppono denique: quod nomine speciei intelligitur similitudo virtualis obiecti, quæ cum potentia concu-

riere potest ad cognitionē ipsius obiecti, ut causa minus principalis iuxta dicta in libris de anima, de ipsa que in presenti non quærimus: an si daretur, deserviret ad cognitionem intuitivam, vel abstractivam? quia est alia difficultas ab Ill. Godoy non tacta, ipsam verò disputat Maftrius in 1. disp. 6. quæst. 1. art. 4, in quo videndā relinquo. Vndè ab hoc præscindendo quæritur: an sit possibilis species impræsa clarè, & distinctè Deum quidditativè representans? Quibus suppositis.

§. III.

Ponitur Scoti conclusio, & Scotistarum probatio.

Conclusio: Possibilis est species impræsa clarè, & distinctè Deum quidditativè representans. Sic Scotus in 2. distinct. 3. q. 9. parraf. ad questionem, ubi docet: de facto in Angelis reperiri speciem impræsam, quæ Deū distinctè, & quidditativè representet. Et in 4. distinct. 49. quæst. 11. parraf. Respondeo ergo, ubi possibilitatem talis speciei supponit. Hac conclusio est contra omnes Thomistas, quos sequitur Ill. Godoy in presenti num. 6.

36.
Conclusio.

Hanc conclusionē sic Scotistæ probant: possibilis est species expræsa Dei: ergo possibilis est species impræsa. Antecedens ita est certum, ut sit verum de facto, & sic primo Scotistæ probant: nam August. 9. de Trinit. cap. 10. circa finem. Et cap. 11. in principio asserit: cognitionem esse similitudinem rei cognitæ, ex quo infert: in quantum Deum novimus, similes sumus, sed non ad æqualitatem similes, quia non tantum ipsum novimus, quantum ipse est: ergo ex Augustino intellectio beata est similitudo Dei in se formalitèr. Atqui hæc est species expræsa: ergo possibilis est species expræsa Dei.

37.
Hanc conclusionem probant Scotistæ.

Antecedens probant 1.

Secundo sic probant Scotistæ an-

38.

cedens prædictum : ideo intellectio beata non esset species impræsa Dei, quia esset actio, vt multis in locis tenet cū Thomistis Ill. Godoy, sed hoc non obest, vt sit possibilis species expræsa Dei : ergo possibilis est species expræsa Dei. Probatur minor : nam iuxta Ill. Godoy intellectio beata est actio : ergo aliquid per ipsam producit in intellectu beato : atqui hoc non est aliud, nisi verbum mentis, aut species expræsa : ergo quod intellectio beata sit actio, nō obest, vt sit possibilis species expræsa Dei.

39.

*Nec dicas
pro Ill.
Godoy.*

Contra 1.

Contra 2.

Ne dicas pro Ill. Godoy : produci per intellectionem modum quendam vnionis, quo intellectus beati in actu secundo intentionalitè vnitur cū intellectu beatifico. Nam cōtra primo : hic modus vnionis debet esse similis principio producenti : sed nequit esse similis, nisi sit expræsa imago obiecti : ergo ruit solutio. Contra secundo : fictitiū est talis modus vnionis, qui non sit verbum, aut species expræsa : ergo ruit solutio. Probatur antecedens : intellectus vnitur cum obiecto per intellectionem producendo intentionalem similitudinē illius : nam hæc vnio est intentionalis : sed hæc similitudo nequit esse aliud, quam species expræsa, seu verbum mentis : ergo fictitiū est talis modus vnionis, qui non sit verbum, aut species expræsa.

40.

*Tertio sic
probant
antecedēs*

Tertio sic probant Scotistæ antecedens prædictum : ideo iuxta Thomistas nequit dari species expræsa Dei, quia cum sit finita, est improporcionata cum Deo, qui infinitus est : sed hoc non obstat : ergo dabilis est species expræsa Dei. Probatur minor : si improporcionata finiti ad infinitum obstat, impossibilis esset clara Dei cognitio ob eādem improporcionem : sed hoc per vos est falsum : ergo non obstat, vt detur species expræsa Dei, quod sit improporcionata cum Deo, qui infinitus est. Manet ergo antecedens probatū.

41.

*Cōsequēt.
prob. 1.*

Consequentia verò sic primo Scotistæ probant : minor proportio est speciei impræse ad Deum, quam speciei

expræse : ergo si possibilis est species expræsa Dei, possibilis est impræsa Dei species. Probatur antecedens : species expræsa, siuè sit ipsa visio clara Dei, vt nos defendimus, siuè aliquid productum per visionem, vt affirmant Thomistæ, eam concedentes, attingit immediatè Deum, vt obiectum visum : sed species impræsa illum tantum attingit mediatè, scilicet, mediante speciei expræse : ergo minor proportio est speciei impræse ad Deum, quam speciei expræse.

Probant secundo prædictam consequentiam : quia nulla potest assignari disparitas inter speciem impræsam, & expræsam, vt hac concessa, negetur possibilitas illius : ergo si datur species expræsa Dei, impossibilis non est impræsa. Probatur antecedens : in primis, quod species expræsa non sit principium efficiens beatitudinē, bene verò species impræsa, non tollit, concessa de facto specie expræsa, possibilitatem impræse : sed nec tollit possibilitatem illius, ex eo, quod species impræsa à solo Deo produceretur, quod nō habet expræsa : ergo nulla potest assignari disparitas inter speciem impræsam, & expræsam, vt hac concessa, negetur possibilitas illius.

Probatur maior : ideo inferretur impossibilitas speciei impræse ex eo, quod esset principium efficiens beatitudinem, quia sequeretur, quod hominem efficiētèr bearet, quod est repugnans : atqui hoc nullatenus sequitur : ergo quod species impræsa sit principium efficiens beatitudinē, non tollit possibilitatem illius, concessa de facto specie expræsa. Probatur minor : species expræsa causatur efficientèr à nostro intellectu, & lumine gloriæ : ergo vel intellectus, & lumen beant hominem efficientèr, vel non ? Si primum : ergo species expræsa causari poterit ab impræsa, quin sit incōueniens, quod efficientèr hominem beet. Si secundum : ergo nec species impræsa bearet hominem efficientèr : ergo ex eo, quod species impræsa sit

42.

Secundo.

43.

Prob. maior.

principium efficiens beatitudinem, nullatenus sequitur, quod hominem efficienter bearet.

44.
Prob. mi-
nor.

Probatur iam minor supra positi syllogismi: ideò inferretur impossibilitas speciei impræse eo, quod à solo Deo produceretur, quia nō haberet, vnde limitaretur; atqui licet à solo Deo producat, habet species impræsa vnde limitetur: ergo quod species impræsa à solo Deo producat, non tollit possibilitatem illius. Probatur minor: species impræsa limitaretur ex parte Dei, ex parte intellectus, & ex parte obiecti: ergo licet à solo Deo producat, habet species impræsa vnde limitetur. Antecedens probatū manet n. 26, & ex ibi dictis fiant retorsiones ex parte efficientis, in Angelo, gratia, lumine gloriæ, & in ipsa specie impræsa, si à solo Deo produceretur, quæ adhuc esset finita. Ex parte verò obiecti, in ipsa essentia Divina, quæ licet infinita sit, finito tamen modo se de facto exhibet intellectui creato ad producendam visionem.

45.
Respōdet
1. Ill. Go-
doy. 1.

Ill. verò Godoy in presenti n. 86, vt respondeat prædictæ Scotitarum probationi, recurrit ad repugnantias, quas invenit in specie impræsa, quarū nulla, ait, in expræsa invenitur. Sed quia prædictæ repugnantie sunt rationes, quibus ipse suam probat conclusionem, eas pro nūc omitto, & pro argumentis infra assignabimus.

46.
Secundo.

Aliter respondet Ill. Godoy n. 85: ait namque: prædictam probationem nimium probare; nam probat dari de facto talem speciem impræsam, quia de facto datur species expræsa. Cæterum hoc non tollit efficaciam prædictæ rationis. Primo: quia, quod de facto non detur, non provenit ex implicantijs ab Ill. Godoy imaginatis, sed ex aliquibus congruentijs supra dictis n. 2. 3. 4. & 8, ex quibus congruentia à nobis adducta n. 3. est congruentia ab Ill. Godoy adducta n. 1. Secundo: quia in allata probatione arguitur ab eo, quod est magis, ad nō

Contra 1.

Secundo.

repugnantiam illius, quod est minus, quæ est optima argumentatio, præcindendo ab hoc, quod detur, vel nō detur de facto, quia hoc ex distinctis capitibus provenire debet.

§. IV.

Paritatibus ad hominem contra Ill.

Godoy probatur conclusio.

Prima paritas sumitur ex proportionem requisita inter speciem, & obiectum: Non requiritur proportio entitativa inter speciem, & obiectum: ergo stāte finitate in specie potest representare obiectum infinitum. Probatur antecedens: sufficit proportio habitudinis, seu in ratione obiecti: ergo non requiritur proportio entitativa inter speciem, & obiectum. Probatur antecedens: hæc proportio sufficit inter actum, & obiectum: ergo sufficit proportio habitudinis, seu in ratione obiecti. Antecedens est Thomistarum dicentium: Christum per scientiam infusam supernaturalem cognoscere omnia entia creata, quia inter actum, & obiectum sufficit prædicta proportio, vt habet Ill. Godoy in 3. part. tom. 2. disp. 35. paraf. 2. n. 26. Consequentia est paritate certa.

47.
1. Pari-
tas.

Secunda paritas sumitur ex eodem cap: Maior requiritur virtus ex parte agentis, vt natura humana, & Divina uniantur, quam vt intellectus creatus uniat cum Deo; sed ad illam unionem non requiritur proportio entitatis ad entitatem: ergo nec ad istam. Maior claret: alioquin tantum miraculum esset unio intellectus cum Deo, quam unio naturæ humanæ cum persona Divina, quod est falsum. Minor est evidens: quia natura humana est finita; persona verò Divina infinita. Consequentia est legitima.

48.
2. Pari-
tas.

Tertia paritas sumitur ex modo representandi speciei: Species Dei finito modo representaret Deum: ergo possibilis est talis species. Proba-

49.
3. Pari-
tas.

tur antecedens: talis species vniretur intellectui creato: ergo species Dei finito modo repræsentaret Deū. Antecedens est certū. Consequentia verò probatur primo: essentia Divina de facto vnita in ratione speciei intellectui creato ad repræsentandum Deū, ipsum finito modo repræsentat propter limitationē intellectus creati; sed per te species vniretur intellectui creato: ergo species Dei finito modo repræsentaret Deum. Minor, & consequentia tenent. Maior est Ill. Godoy in 3. p. cit. disp. 35. paraf. 3. n. 52.

50.

Secundo probatur prædicta consequentia: essentia Divina sub ratione speciei ita vniretur intellectui creato, vt aliqua tantū, & non omnia, quæ potest, repræsentet: ergo finito modo repræsentat: ergo similiter species. Antecedens est Ill. Godoy cit. Tertio: essentia Divina sub munere Verbi vniretur de facto mētibus beatorū, quin illis vniatur cōprehensivē, sed tantum quidditativē: ergo similiter de specie. Antecedens est Ill. Godoy cit. n. 53. Quarto: si intellectus creatus intelligeret per intellectiōē infinitā, finito modo intelligeret, quia finito modo vniretur intellectui creato: ergo pariter de specie. Antecedens est Ill. Godoy cit. dict. n. 53. Quinto: Deitas humanitati Christi vnita non sanctificat illā infinito modo ex Ill. Godoy cit. n. 54. & 55: ergo similiter de specie impræsa.

51.
4. Pari-
tas.

Quarta paritas sumitur ex limitatione efficientis. Potest Deus producere entitatē repræsentativā sui cum limitatione in repræsentando: ergo possibilis est species impræsa Dei. Probatur antecedens: potest Deus efficiētē limitare suam repræsentabilitatē: ergo potest Deus producere entitatem repræsentativā sui cum limitatione in repræsentādo. Probatur antecedēs: nunc essentia Divina non movet intellectum beati ad visionem illimitato modo, sed limitato, iuxta capacitatem intellectus, vt est apud omnes certum: ergo potest Deus efficiētē

limitare suam repræsentabilitatem.

Quinta paritas sumitur ex supplementatione speciei. Quod absolutē, & simpliciter impossibile est, nequit ab alio suppleri; sed iuxta plures Thomistas, cū quibus Ill. Godoy in præsent. num. 91, essentia Divina supplet vices speciei: ergo species impossibilis non est. Probatur maior: quod non est ens, nō est supplevile, quia quod supplet, pro ente supplet; sed quod est impossibile, est non ens: ergo quod absolutē, & simpliciter impossibile est, nequit ab alio suppleri.

52.

5. Pari-
tas.

Sexta paritas sumitur ex finitate speciei. Ex eo, quod species esset infinita in repræsentādo, nō sequitur, esse infinitā in essendo; sed hæc est ratio à Thomistis adducta pro impossibilitate speciei: ergo impossibilis non est. Probatur maior: ex eo, quod satisfactio, seu meritū Christi, sit infinitum in esse moris, non sequitur esse infinitum in esse entis iuxta Thomistas: pariter igitur: ex eo, quod species esset infinita in repræsentando, non sequitur esse infinitam in essendo.

53.

6. Pari-
tas.

Septima deniquē paritas est: Christus per speciē infusam cognovit quidditativē vnionē hypostaticā; sed hæc nihil aliud est, quā humanitas, & Verbum: ergo cognovit per speciem infusam Verbū quidditativē. Atqui Verbū est Deus: ergo Christus per speciē infusam cognovit quidditativē Deū: ergo tam longē abest, vt repugnet species Deū quidditativē repræsentans, vt de facto detur apud Thomistas in Christo. Hæc consequentia claret ex præmissis syllogismi, cuius maior est omnium Thomistarū. Minor est frequentior apud ipsos, quod fateretur Ill. Godoy in 3. p. tom. 1. disp. 11. n. 4, & si oppositum ipse defendat.

54.

7. Pari-
tas.

§. V.
Probatur conclusio evertendo fundamenta Ill. Godoy.

Primum fundamentum Ill. Godoy contra nostram conclusionem de-

55.

1. Funda-
mentum
Ill. Godoy
reijcitur

sumpsit ex D. Dionisio cap. 1. de Divi-
nis nominibus; ex ipso que probatur
nostra conclusio; per similitudines re-
rum inferioris ordinis nullo modo
possunt cognosci superiora, sicut per
speciem corporis non potest cognos-
ci essentia rei incorporeæ; atqui hoc
non est contra speciem impræsam; er-
go possibilis est species impræsa cla-
rè, & distinctè Deum quidditative re-
præsentans. Probatur minor; species
impræsa Dei non esset similitudo rei
inferioris ordinis à Deo; ergo non est
contra speciem impræsam, quod per
similitudines rerum inferioris ordinis
nullo modo superiora possint cog-
noscere. Probatur antecedens; species
impræsa Dei esset similitudo Dei; er-
go species impræsa Dei non esset si-
militudo rei inferioris ordinis à Deo.

§ 6.
Reijcitur
2. funda-
ment. Ill.
Godoy.

Secundum fundamentum est; quod
essentia Dei est ipsum esse eius, ex
quo probatur nostra conclusio; ex eo,
quod Dei essentia sit ipsum esse eius,
non sequitur, quod repugnet species
repræsentativa Dei; ergo possibilis
est species impræsa. Probatur antece-
dens; non sequitur, quod species sit
ipsum esse Dei; ergo ex eo, quod Dei
essentia sit ipsum esse eius, non sequi-
tur, quod repugnet species repræsen-
tativa Dei. Probatur antecedens pri-
mo; per speciem, quæ non est Ange-
lus, nec substantia, repræsentatur An-
gelus, & substantia; ergo non sequitur,
quod species sit ipsum esse Dei. Secun-
do; per speciem expræsam, quæ est
non ipsum esse Dei, repræsentatur ip-
sum esse Dei; ergo non sequitur, quod
species sit ipsum esse Dei. Tertio pro-
batur idem antecedens paritatibus
positis *parraf. antecedenti*.

§ 7.
Reijcitur
3. funda-
ment. Ill.
Godoy.

Tertium fundamentum ex secun-
do illatum, est; quod species debet ha-
bere eundem gradum immaterialita-
tis cum obiecto, ex quo nostra proba-
tur conclusio; species non debet ha-
bere eundem gradum immaterialitatis
cum Deo; ergo possibilis est species
impræsa. Probatur antecedens; spe-
cies potius cum potentia, quam cum

obiecto debet commensurari; ergo
species non debet habere eundem gra-
dum immaterialitatis cum Deo. An-
tecedens probatum manet n. 28, &
sequentibus, consequentia videtur le-
gitima.

Quartum fundamentum est; quod
Deus est infinitus, species verò esset
finita, ex quo nostra probatur conclu-
sio; species finita valet repræsentare
infinitum; ergo possibilis est species
impræsa. Probatur antecedens pri-
mo; species, quæ est accidens, valet
repræsentare substantiam, ergo simi-
liter, species finita valet repræsentare
infinitum. Secundo; species expræsa
finita valet repræsentare infinitum;
ergo pariter de impræsa. Tertio; spe-
cies impræsa finita in esse entitativo,
& repræsentativo intrinseco, potest
esse infinita in esse repræsentativo ex-
trinseco, & obiectivo; ergo species fi-
nita valet repræsentare infinitum. An-
tecedens claret in specie expræsa.
Quintum fundamentum Ill. Godoy
solum probat de facto non dari spe-
ciem, quod suppositum manet *parraf.*
so 1, unde ipsum non refello, quia ip-
sum sese reijcit, vt latius clarebit
quando illud solvamus.

§ 8.
Reijcitur
4. funda-
ment. Ill.
Godoy.

§ 5. Funda-
ment. re-
ijcitur.

§. VI.

*Rationibus specialibus probatur con-
clusio.*

PRIMA specialis ratio formatur sic:
nullum est inconveniens, quod in-
tellectus humanus fiat Deus inten-
tionaliter per speciem impræsam: er-
go possibilis est species impræsa cla-
rè, & distinctè quidditative repræ-
sentans Deum. Probatur antecedens;
non est inconveniens, quod intellec-
tus humanus fiat Deus per participā-
tionem; sed sic fieret Deus intentiona-
liter per speciem: ergo nullum est in-
conveniens, quod intellectus huma-
nus fiat Deus intentionaliter per spe-
ciem impræsam. Probatur maior: non
est inconveniens, quod intellectus

§ 9.
1. Ratio
specialis.

humanus fiat Deus per participationem, sed sic fieret Deus intentionaliter per speciem: ergo nullum est inconveniens, quod intellectus humanus fiat Deus intentionaliter per speciem impræsam. Probatur maior; non est inconveniens, quod per gratiâ habitualement homo fiat Deus per participationem: ergo non est inconveniens, quod intellectus humanus fiat Deus per participationem.

60.
Secunda
sic.

Secunda sic: sic distat esse in alio ab esse per se, sicut esse ab alio ab esse à se, sed esse in alio potest representare esse per se: ergo & esse ab alio poterit representare esse à se. Minor patet: nam datur species impræsa, vel expressa (quæ, ut potest accidens, est ens in alio) representans substantiâ, quæ est ens per se. Maior verò probatur: sic opponitur esse à se, & esse ab alio, ac esse in alio, & esse per se; ergo sic distat esse in alio ab esse per se, sicut esse ab alio ab esse à se. Consequentia est certa; quia, ubi datur æqualis oppositio, æqualis reperitur distantia.

61.
Tertia sic

Tertia sic: ex eo, quod lumen sit omnino necessarium ad visionem, optimè inferitur, non esse possibile Deum gerere per se vices luminis in visione creata: ergo ex eo, quod Deus gereret vices luminis, inferretur: lumen non esse omnino necessarium ad visionem; ergo inferretur possibilitas luminis. Atqui Deus gerit vices speciei impræse; ergo licet inferatur: speciem non esse omnino necessariam ad visionem, inferretur eius possibilitas. Antecedens cum prima consequentia tenet. Secunda probatur: Deus non gerit vices alicuius impossibilis: ergo ex eo, quod Deus gereret vices luminis inferretur, possibilitas luminis. Atqui Deus gerit vices speciei impræse; ergo licet inferatur: speciem non esse omnino necessariam ad visionem, inferretur eius possibilitas.

62.
Quarta
sic.

Quarta sic: ex negatione unius cōprincipij ad aliquem effectum inferatur negatio alterius; ergo ex affirma-

tione unius inferatur affirmatio alterius; ergo ex affirmatione luminis ad visionem creatam inferatur affirmatio possibilitatis speciei impræse ad illam. Vtraque consequentia optimè inferitur, quia lumen, & species impræsa sunt comprincipia visionis. Antecedens verò probatur: ex eo, quod in Deo non detur intellectus per modum potentie ad visionem increatam secundum Thomistas, inferatur non dari essentia facundans ipsum per modum speciei impræse; ergo ex negatione unius comprincipij ad aliquem effectum inferatur negatio alterius.

63.

Ex hoc ulterius infero contra oppositam sententiam; ergo ex negatione essentie per modum speciei inferatur negatio intellectus per modum potentie; ergo ex negatione possibilitatis speciei ad visionem creatam inferatur negatio possibilitatis luminis; ergo & negatio possibilitatis potentie, quæ sunt alia comprincipia. Atqui hæc sunt absurda; ergo possibilis est species impræsa.

64.
Quinta
ratio.

Quinta sic; species faciens id, quod nunc facit essentia, non est impossibilis; ergo possibilis est species impræsa. Probatur antecedens: species finita concurrens cum intellectu ad effectum finitum non est impossibilis; sed species faciens id, quod nunc facit essentia, finitè concurreret cum intellectu ad effectum finitum; ergo species faciens id, quod nunc facit essentia, non est impossibilis. Maior patet, nam ad hoc non requiritur, quod species sit infinita, nec entitativè, nec representativè intrinsicè. Minor est certa; quia nunc essentia finito modo concurret cum intellectu beati ad producendam visionem, quæ est effectus finitus. Consequentia est legitima.

§. VII.

Ratione generali probatur Scotica conclusio.

65.
*Prob. de-
nique cō-
clusio.*

PROBATUR denique conclusio ratio-
ne generali: possibile est, quod
implicationē non involuit, sed species
impræsa clarè, & distinctè Deū quid-
ditativè repræsentans nō involuit im-
plicationē: ergo possibilis est species
impræsa clarè, & distinctè Deū quid-
ditativè repræsentans. Maior, & con-
sequentia tenent. Minor verò consta-
bit ex solutione argumentorum.

§. VIII.

Solvitur I. argumentum Ill. Godoy.

66.
*Argui-
tur I. ex
Ill. Godoy*

ARGUITUR primo ex Ill. Godoy in
præf. n. 7: per similitudines rerū
inferioris ordinis nullo modo superio-
ra possūt cognosci, sicut per speciē cor-
poris nō potest cognosci essētia rei in
corporea: ergo minus per speciē crea-
tā essentia Dei. Respondeo conceden-
do antecedens, & negando suppositū
consequentis. quia supponit, quod spe-
cies Dei esset species rei inferioris ordi-
nis à Deo, quod est falsum, nam es-
set species Dei.

Respond.

67. Hæc est genuina argumenti respon-
sio, & mens D. Dionisij, cuius est ante-
cedens, & ob hoc ex ipso probavimus
nostrā conclusionē n. 25. Itaque argu-
mentum solum probat: nullā rē posse
cognosci per speciē alienam, quod est
verum, & nihil contra nos; nam spe-
cies à nobis concessa non esset aliena,
sed ipsius Dei. Si hoc attendisset Ill.
Godoy, hæc non vteretur ratione, ut-
potè invalida, ideòque.

68.
*Aliter
pro Ill. Go-
doy for-
matur ar-
gum.*

Aliter, & melius nos pro Ill. Godoy
formamus argumentū: per speciē inte-
rioris ordinis nequit cognosci obiectū
superioris ordinis; sed quælibet spe-
cies impræsa creata est inferioris ordi-
nis respectu Dei: ergo nulla potest
Deus cognosci. Respondeo primo dis-
tinguendo maiore: per speciem infe-
rioris ordinis nequit cognosci, tanquā
per medium cognitum, obiectum su-
perioris ordinis concedo maiorem;

*Respond.
I.*

tanquam per rationem cognoscendi
nego maiorem, concedo minorem, &
distinguo similiter consequens.

Hæc solutio claret ex n. 16. & 17,
quā non vidit Ill. Godoy, ex ipsa que
retorqueo primo contra ipsū: species
repræsentativa substantiæ est accidēs:
ergo inferioris ordinis; atqui repræse-
tat substantiā: ergo specie inferioris
ordinis potest Deus cognosci. Retor-
queo secūdo: species expræsa, qua bea-
ti vident Deū, est finita: ergo inferioris
ordinis; atqui per ipsam cognoscitur
Deus: ergo specie inferioris ordinis
potest Deus cognosci.

Respondeo secūdo distinguendo ali-
tèr maiore: per speciē inferioris ordi-
nis nequit cognosci obiectū adæquatè
superioris ordinis omitto maiore; in-
adæquatè nego maiore, concedo mi-
norem, & distinguo similiter conse-
quens. Hæc solutio constat ex n. 21,
& 25, quam Ill. Godoy non vidit, ex
ipsa que retorqueo argumentū contra
ipsum in specie expræsa. His igitur to-
talitèr ruit argumentum Ill. Godoy,
sed demus solutionē, quam ipse vidit,
ut eius impugnationes refellamus.

Respondeo ergo tertio distinguēdo
maiore: per speciē inferioris ordinis
entitativè nequit cognosci obiectū su-
perioris ordinis nego maiore; repræse-
tativè subdistinguo: per speciē inferio-
ris ordinis intrinsicè, & extrinsicè ne-
quit cognosci obiectū superioris ordi-
nis concedo maiore; intrinsicè tantum
nego maiorem, distinguo minorem:
quælibet species creata est inferioris
ordinis entitativè cōcedo minore; re-
præsentativè subdistinguo: quælibet
species creata est inferioris ordinis ex-
trinsicè nego minore; intrinsicè conce-
do minore, & nego consequentiā. Cla-
ret solutio ex n. 19, & retorqueo argu-
mentum in specie expræsa.

Alijs terminis distinguo maiorem:
per speciē inferioris ordinis entitati-
vè nequit cognosci obiectū superioris
ordinis nego maiore; repræsentativè
subdistinguo: per speciē inferioris ordi-
nis absolutè, & comparativè nequit

69.

*Retor-
queo I.*

Secundo.

70.

*Respond.
2.*

*Retor-
queo.*

71.

*Respond.
3.*

*Retor-
queo.*

72.

cognosci obiectū superioris ordinis cōcedo maiore; absolute tantū nego maiore, distingo minore: quælibet species creata est inferioris ordinis entitative cōcedo minore; repræsentative subdistinguo: quælibet species creata est inferioris ordinis absolute cōcedo minore; cōparative nego minorem, & consequentiā. Solutio constat *ex dict.* n. 21, & retorqueo in specie expressa.

Retor-
queo.

73.
Replicat
1. Ill. Go-
doy.

Neutrā hanc solutionem cum sub-
distinctione vidit Ill. Godoy, contra
ipsā tamen replicat primo: ideo quæ-
vis species creata est inferioris ordi-
nis ad Deū in essendo, quia est finita, &
potentialis; Deus autē est infinitus, &
actus purus, sed etiā esse repræsentati-
vū speciei est finitū, & potēiale; Dei
verō intelligibilitas est infinita, & ac-
tus purus; ergo æquē repugnat speciē
creatā esse eisdē ordinis cū Deo in ef-
se repræsentativo, ac in esse entitativo.

74.
Respond.

Respondeo distinguēdo maiore: esse
repræsentativū intrinsicē, vel absolute
est finitū concedo minore; esse repræ-
sentativū extrinsicē, vel cōparative
nego minore, & consequentiā. Solutio
clarex *ex n.* 19, 21, & 25, & ipsis ter-
minis Ill. Godoy contra ipsum retor-
queo in specie expressa.

Retor-
queo.

75.
Replicat
2.

Replicabis secundo: quia species cor-
porea est in essendo, & in repræsentā-
do materialis, quo ad utrūque est infe-
rioris ordinis ad obiectum spirituale,
ideoque nequit ipsū repræsentare, sed
quælibet species creata est potēialis
in essendo, & in repræsentādo; ergo quo
ad utrumque est inferioris ordinis ad
Deū, nec illū repræsentare valebit.

76.
Respond.

Respondeo distinguendo maiorem:
quia species corporea est in essendo,
& in repræsentando materialis intrin-
sicē, & extrinsicē, absolute, & cōpara-
tive, quoad utrūque est inferioris ordi-
nis ad obiectum spirituale, ideò ne-
quit ipsā repræsentare concedo maio-
rē; intrinsicē tantū, vel absolute nego
suppositum, quia species corporea in-
trinsicē, & extrinsicē est materialis; di-
stinguo minorem ut in n. 74, & nego
consequentiam. Patet solutio ex dic-

tis n. 19, 21, & 25, & retorqueo con-
tra Ill. Godoy in specie expressa.

Retor-
qdeo.

77.
Replicat
3.

Replicat tertio: quia species corpo-
rea in repræsentando est materialis,
solū potest repræsentare obiectū ma-
teriale: ergo quia species creata est
potentialis, solū valebit obiectū potē-
tiale repræsentare. Probatur consequē-
tia: non minus distat actus purus a for-
ma potentiali, quā spirituale a mate-
riali; sed per te quia species corporea
in repræsentando est materialis, solū
potest repræsentare obiectum mate-
riale; ergo quia species creata est po-
tentialis, solum valebit obiectum po-
tentiale repræsentare.

Respōdeo distinguēdo antecedens:
quia species corporea in repræsentā-
do intrinsicē, & extrinsicē, absolute, &
cōparative est materialis, solū potest
repræsentare obiectū materiale cōce-
do antecedens; intrinsicē, vel absolute
tantū nego antecedēs, & consequentiā,
cū probatione, quia forma potēialis
intrinsicē potest repræsentare actū pu-
rum, non verò species materialis ob-
iectū spirituale, cuius rationem vide-
bimus n. 90, & 91. Retorqueo etiam
contra Ill. Godoy in specie expressa.

78.
Respond.

Replicat quarto: species immediata
alicuius obiecti debet habere cū illo
vnivocā cōvenientiā saltem in esse re-
præsentativo, sed hæc cōvenientia cū
Deo repugnat omni enti creato: ergo
& species Dei. Respondeo primo ne-
gando minore: quia si non repugnat
ens creatū in ratione entis univocari
cum Deo, ut cū Scoto tenemus; mul-
tò minus in esse repræsentativo re-
pugnabit. Retorqueo etiam in specie
expressa, quia æquē militat cōtra ipsā.

Retor-
queo.

74.
Respond.
1.

Respondeo secundo distinguendo
maiorem: species immediata alicuius
obiecti debet habere cum illo univo-
cam convenientiam intrinsecam, vel
extrinsecam, seu terminativam conce-
do maiorem; intrinsecam tantum ne-
go maiorem, distingo similiter mi-
norem, & nego consequentiā. Itaque
sufficit in specie impræsa cōvenientia
extrinseca, & terminativa in esse re-

Retor-
queo.

80.
Respond.
2.

*Retor-
queo.*

81.
*Replica-
bis 5. pro
Ill. Godoy*

præsentatio cū obiecto, quæ consistit in eo, quod sua representatio terminetur ad omnia, quæ habet obiectum, sicut hæc sufficit in specie expressa, cū qua fiat retorsio.

Replicabis quinto pro Ill. Godoy cū doctrina ab ipso tradita n. 12: per speciem fit intellectus repræsentativè obiectū: ergo debet species naturā obiecti saltem repræsentativè continere; atqui hoc est impossibile, si species est inferioris ordinis: ergo species repræsentativa Dei nequit esse inferioris ordinis respectu Dei; tunc sic, sed repugnat species, quæ respectu Dei non sit inferioris ordinis: ergo repugnat species repræsentativa Dei.

82.
Respond.
1.

Respondeo primo concedendo antecedens, & distinguendo primū consequens: ergo debet species naturā obiecti saltem repræsentativè continere eo modo, quo requiritur continentia, ut potentia eliceat actū concedo consequentiā; alio modo nego consequentiā. Cum enim in specie impressa tantū requiratur virtus sufficiens, ut concurrat cum potentia finita ad actū finitū, ideo hæc solum continentia requiritur in specie, quæ continentia possibilis est; alioquin impossibilis esset visio Dei.

83.

Non est inconveniens quod per speciem impressā intellectus humanus fiat Deus repræsentativè, quod probatur duplici paritate. Prima est: nō est inconveniēs, quod per speciem expressā intellectus humanus fiat Deus repræsentativè ergo similiter: nō est inconveniens, quod per speciem impressā intellectus humanus fiat Deus repræsentativè. Secūda: nō est inconveniēs, quod per gratiā habitualē homo fiat Deus per participationē: ergo pariter: nō est inconveniens, quod per speciem impressā intellectus humanus fiat Deus repræsentativè.

84.
Respond.
2.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: per speciem fit intellectus repræsentativè extrinsecè obiectū concedo antecedens; intrinsicè nego antecedens, & distinguo consequens: ergo debet species naturā obiecti saltem repræse-

tative continere cōtinētia intrinseca ne go consequentiā; extrinseca, vel terminativa concedo consequentiā. Distinguo suscipiā hoc est impossibile, si species est inferioris ordinis intrinsicè, & extrinsecè concedo minorem; intrinsicè tantū nego minorem, & consequentiā.

Dices cum Ill. Godoy: continentia extrinseca, seu terminativa speciei nō sufficit, ut Deus cognoscatur per speciem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: cōtinētia terminativa cōvenit lumini gloriæ; nā ipsum etiā terminatur ad Deū, à quo mensuratur, & specificatur, sed hoc non sufficit, ut Deus per lumen, tamquā per speciem cognoscatur; ergo continentia extrinseca, seu terminativa speciei non sufficit, ut Deus cognoscatur per speciem.

Respondeo negādo antecedens, & distinguendo maiore probationis: cōtinētia terminativa in genere potentie convenit lumini concedo maiore; in genere obiecti, similitudinis, aut imaginis nego maiore, concedo minorem, & nego consequentiā. Hæc est enim differentia speciei à lumini, quod hoc solum se tenet ex parte potentie; facit enim, quod faceret Deus efficiēter; ast species se tenet ex parte obiecti, facitque, quod faceret Deus, ut obiectū fecundans intellectū. Continētia in genere obiecti est sufficiens ad cognoscendum obiectum, non verò continentia in genere potentie. Retorqueo etiam in specie expressa.

Hæc adducit Ill. Godoy in sua prima probatione, ultra quæ non progreditur, ceterum nos pro ipso replicamus cōtra solutionē datā n. 71. quæ libet species creata respectu Dei est inferioris ordinis repræsentativè, intrinsicè, & extrinsecè; ergo ruit solutio. Probatur antecedens: repugnat species creata, quæ nō sit repræsentativa alicuius rei creatæ; ergo quælibet species creata respectu Dei est inferioris ordinis repræsentativè, intrinsicè, & extrinsecè. Probatur antecedens: repugnat species materialis, & corporea, quæ non sit repræsentativa alicuius rei materia-

85.

*Dices cū
Ill. Godoy*

86.

Respond.

*Retor-
queo.*

87.

*Replica-
tur pro
Ill. Godoy*

lis, & corporeæ: ergo pariter, repugnat species creata, quæ non sit repræsentativa alicuius rei creatæ.

88.
Respondet aliqui.

Respondent aliqui negando triplex antecedens: quia sicut possibilis est species accidentalis, quæ solû sit repræsentativa substantiæ; ita possibilis est species corporea, quæ solû sit repræsentativa spiritus. Vnde dicunt: Specie corporeâ esse talē in essendo, & repræsentando intrinsicè, extrinsicè verò distinguunt: cōparativè ad causantē illā omittunt; cōparativè ad obiectū, ad quod repræsentandū ordinatur in ratione speciei, vel imaginis negāt. Hoc idē dicūt de specie creata, quæ plures dicit respectus. Primo: refertur ad Deū, ut effectus ad causā, & sic repræsentat Deū, sicut quilibet effectus suā causā. Secundo: ut similitudo, & imago, repræsentatioque obiectiva, & sic repræsentat Deū, ut obiectum, ad quod repræsentandum ordinatur talis species.

89.
Respondet alij.

Alij respondēt concedendo: speciem finitā debere repræsentare obiectū finitū in re, vel in modo, aut in munere, quo obiectū repræsentatur per illā, & ad effectū, scilicet, ad cognitionē finitam; sicut hoc modo species corporea debet repræsentare obiectū corporeū in ordine, scilicet, ad visionem corporeā. Vnde solū infertur, quod species Dei sub modo finito, & in ordine ad cognitionem finitam, quod non est inconueniens, Deum repræsentet.

90.
Vera solutio.

Nos verò, his probabiliter relictis, respondemus negando primū antecedens, ad probationē nego etiā antecedens, ad cuius probationē cōcedo antecedens, & nego consequentiā. Disparitas est: nā species corporea, ideo debet repræsentare obiectū corporeū, quia nō potest deservire, nisi ad visionē eliciendā à potētia corporea, quæ per nullā potētiā potest elevari ad vidēdū spiritū *ex dict. disp. 6. par. 7.* Et ex hoc præcisè cōvenit impossibilitas speciei corporeæ ordinatæ ad repræsentandū spiritū, si enim possibile esset, quod potentia corporea elevaretur ad percipiendum spiritum, pos-

sibilis etiam esset species impræsa corporea ad repræsentandum spiritum.

Caterum cum de fide sit, quod potentia finita, & creata, scilicet, intellectus, possit elevari ad vidēdū obiectū infinitū, & increatū, scilicet, Deum; hinc deducitur possibilitas speciei finitæ, & creatæ, cū qua possit intellectus obiectivè moveri ad vidēdū obiectum infinitum, & increatum. Ecce disparitatem inter speciem corporeā & creatam.

Deniquè retorqueo replicā: quælibet species expræsa Dei est inferioris ordinis repræsentativè, intrinsicè, & extrinsicè: ergo impossibilis. Probatur antecedens: repugnat species expræsa creata, quæ non sit repræsentativa alicuius rei creatæ: ergo quælibet species expræsa Dei est inferioris ordinis repræsentativè, intrinsicè, & extrinsicè. Probatur antecedens: repugnat species expræsa corporea, & materialis, quæ non sit repræsentativa alicuius rei materialis, & corporeæ: ergo pariter, repugnat species expræsa creata, quæ non sit repræsentativa alicuius rei creatæ.

Ex his habetur solum primū argumentū Ill. Godoy, & replicas cōtra nostrā solutionē impugnatas, & retortas; advertite tamē nihil usque adhuc ab Ill. Godoy adduci, quod evidētèr non prober: intellectū creatū nō posse Deū videre cōtra ipsū, & omnes. Vnde ipse, & omnes ad solutionem tenentur. Pro cōplemento verò huius argumēti Ill. Godoy ipsum de nobis cōtra ipsū.

Retorqueo: per speciē inferioris ordinis potest cognosci obiectum superioris: ergo ruit Ill. Godoy fundamentū. Probatur antecedens: per speciē, quæ est accidēs, repræsentatur substantia; sed hæc species est inferioris ordinis respectu substantiæ: ergo per speciē inferioris ordinis potest cognosci obiectū superioris ordinis. Respondet Ill. Godoy n. 16. distinguēdo minorē; sed hæc species est inferioris ordinis in esse entitativo cōcedit minorē; in esse intelligibili, & intentionali negat minorem;

91.

Disparitas inter speciē corporeā, & creatam.

92.

Retorqueo replicam.

93.

Argumentum Ill. Godoy nimium probat.

94.

Retorquetur argumentum.

Respondet Ill. Godoy

quia in esse intentionali est subltatia, consequenter que eiusdem ordinis, & quidditatis cum illa.

95.
Contra.

Contra, & est replica quā ipse contra nos facit n. 8, & nos possumus n. 73: species representativa substantiæ est inferioris ordinis in essendo: ergo & in representando. Probatur consequentia: ideo est inferioris ordinis in essendo, quia est accidens; sed etiā esse representativū speciei est accidens: ergo species representativa substantiæ est inferioris ordinis in representando. Probatur minor: esse representativū speciei est realiter identificatū cū esse entitativo illius, sed per te est accidens in essendo: ergo etiā esse representativū speciei est accidens. Hac vltima probatione destruitur responsio Ill. Godoy, quam adducit n. 25, nec oppositum videtur mihi rationale.

§. IX.

Solvitur secundum argumentum Ill. Godoy.

96.
Arguit
2. Ill. Godoy.

Arguitur secūdo ex Ill. Godoy n. 35: species impræsa est virtus obiecti, movens, & determinans potentia, ad illius que cognitionem concurrans, sed implicat formā creatā sortiri rationē prædictæ virtutis: ergo implicat etiā sortiri rationem speciei representantis quidditative Divinā essentiam. Probatur minor: essentia Dei est suū esse, & consequenter sua vltima actualitas, tū in esse entis, quā in esse operativo, intellectivo, & intelligibili, sed quia est sua vltima actualitas in linea operativa, & intellectiva petit sibi identificare virtutē proximē operativā, scilicet, omnipotentia, quæ sit suū esse, & virtutē proximē intellectivā: ergo & virtutē proximē motivā ad sui intellectionem; atqui nulla forma creata potest cum Deo identificari: ergo nulla forma creata potest esse virtus, qua Deus intellectum ad sui intellectionem determinet, & ad illam proximē concurrat.

97.

Confirmat Ill. Godoy n. 37: essentia Divina non minus est infinita, & actus

purus in linea motiva, quam operativa, sed quia in hac est actus purus, petit necessario virtutē operativā proximā sibi identificatā: ergo pariter, quia essentia Divina est infinita, & actus purus in linea motiva, petit necessario virtutē motivā proximā sibi identificatam, & consequenter omnino repugabit per creatam formam in ratione obiecti proximē motivi constitui.

Respondeo primo ad argumentum negando minorem, ad cuius probationē distinguo maiorem pro ly *intelligibili*: essentia Dei est suū esse, & consequenter sua vltima actualitas, tam in esse entis, quā in esse intelligibili a potentia cōmensurata cum esse Dei cōcedo maiorem, non cōmensurata cū esse Dei nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad cōfirmationē distinguo maiorem: essentia Divina non minus est infinita, & actus purus in linea motiva potentia cōmensurata cum esse Dei cōcedo maiorem, non cōmensurata cum esse Dei nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens.

Respondeo secūdo aliter distinguendo maiorem: essentia Dei est suū esse, & consequenter sua vltima actualitas, tam in esse entis, quā in esse intelligibili exercitē ad intellectionē, quæ est suū esse concedo maiorem; ad intellectionē creatā nego maiorem, cōcedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad cōfirmationē distinguo maiorem: essentia Divina non minus est infinita, & actus purus in linea motiva exercita ad intellectionē, quæ est suū esse concedo maiorem; ad intellectionem creatam nego maiorem, cōcedo minorem, & distinguo similiter consequens; nam ad intellectionem creatā proportionatur essentia Divina cum potentia finita, & finitē, concurratque iuxta capacitatem potentia, & actus, ut de facto contingit in beatis; quare sufficit virtus motiva finita.

Respondeo tertio aliter distinguendo maiorem: essentia Dei est suū esse, & consequenter sua vltima actua-

Cōfirmat
Ill. Godoy

98.

Respond.
1. ad argum.

Ad cōfirm.

99.

Respond.
2.

Ad cōfirm.

100.

Respond.
3.

*Ad con-
firm.*

litas, tam in esse entis, quam in esse intelligibili sine intrinseca inhaerentia in intellectu concedo maiorem; cum illa nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad confirmationem distinguo maiorem: essentia Divina non minus est infinita, & actus purus in linea motiva sine intrinseca inhaerentia in intellectu concedo maiorem; cum illa nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens.

101.
Respond.
4.

Respondeo quarto aliter distinguendo maiorem: essentia Dei est suum esse, tam in esse entis, quam in esse intelligibili intelligibilitate intrinseca, & essentiali concedo maiorem; extrinseca, vel accidentali nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad confirmationem distinguo maiorem: essentia Divina non minus est infinita, & actus purus in linea motiva intrinseca, & essentiali concedo maiorem; extrinseca, & accidentali nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens: quia hoc habet essentia Divina ab specie, vel visione, quorum neutrum est esse Dei.

*Ad con-
firm.*

102.
Respond.
5.

Respondeo quinto aliter distinguendo maiorem: essentia Dei est sua ultima actualitas, tam in esse entis, quam in esse operativo, intellectivo, & intelligibili intrinsece, & in causa concedo maiorem; extrinsece, & in effectu nego maiorem, distinguo similiter minorem, & consequens, & syllogismum confirmationis, quia species non est virtus intrinseca obiecti, sed extrinseca, ut fatetur Ill. Godoy in praesenti n. 61.

103.
*Explica-
tur.*

Itaque verum est: Deum esse actum purum in linea operativa, intellectiva, & intelligibili consideratis intrinsece, & in causa, & consequenter petit virtutes sibi identificatas. At extrinsece, & in effectu non est actus purus in praedictis lineis, quia hoc habet per effectus manifestativè. Fundatur hoc in doctrina generali: nam licet praedicata Divina respectiva Deo co-

veniant intrinsece independentè ab alio, sicut praedicata absoluta, tamen respectiva Deo extrinsece conveniunt ratione terminorum, alioquin respectiva non essent.

Ex his retorqueo primo argumentum, & confirmationem Ill. Godoy: Deus est intelligibilis à potentia non commensurata cum esse Dei. Item: est intelligibilis exercitè ad intellectionem creatam. Item: est intelligibilis cum intrinseca inhaerentia visionis in intellectu. Item: est intelligibilis intelligibilitate extrinseca, & accidentali, ut totum de facto patet; atqui ad esse sic intelligibile non requiritur virtus motiva proxima cum Deo identificata: ergo ad esse sic intelligibile sufficit virtus speciei.

Probatur minor: minus requiritur ad esse sic intelligibile, quam ad esse intelligibile potentia commensurata cum Deo exercitè ad intellectionem incretam sine intrinseca inhaerentia, & intrinsece, ac essentialiter; atqui ad esse hoc modo intelligibile non plus requiritur, quam virtus identificata cum Deo: ergo ad esse modis dictis intelligibile non requiritur virtus motiva proxima cum Deo identificata.

Retorqueo secundo argumentum Ill. Godoy: quia Deus est actus purus in esse intellectivo, & intelligibili petit necessario intellectionem sibi identificatam; sed nulla creata intellectione potest identificari cum Deo: ergo per nullam creatam intellectionem potest Deus cognosci: ergo nec de facto, nec de possibili potest Deus à beatis cognosci, quod est contra fidem. Haec duplex retorsio habet meo videri maximam vim in Ill. Godoy.

§. X.

Solvitur tertium argumentum Ill. Godoy.

Arguitur tertio ex Ill. Godoy n. 49: species, & obiectum debent habere eundem gradum immateria-

104.
*Retorque-
tur 1.*

105.

106.
*Retorque-
tur 2.*

107.
*Arguit
3. Ill. Go-
loy.*

*Probat 1
maiozem*

litis; sed repugnat species creata in eodem gradu immaterialitatis cum Deo: ergo repugnat etiam rationem speciei Divinam essentiam quidditative repræsentantis fortiri. Probatur maior primo: ideo species sensibilis, & materialis nequit repræsentare obiectum spirituale, quia non est in eodẽ gradu immaterialitatis cum illo: ergo species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis.

*108.
Probat 2*

Probatur secundo prædicta maior: potentia connaturalitè tendens in aliquod obiectum, debet cum illo in eodem gradu immaterialitatis convenire, sed speciei impræfæ esset connaturalis repræsentatio quidditativa Dei: ergo species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis. Confirmatur: implicat intellectus, qui connaturalitè possit cognoscere Deum quidditative, & non sit actus purus; sed speciei impræfæ esset connaturalis repræsentatio quidditativa Dei: ergo species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis.

Confirm.

*109.
Probat 3*

Probatur tertio prædicta maior: virtus proxima ad intelligendum debet constitui in eodem gradu immaterialitatis cum natura, cuius est virtus: ergo paritèr: virtus proxima ad movendum debet constitui in eodẽ gradu immaterialitatis cum obiecto, cuius est virtus; atqui species est virtus proxima obiecti motivi ad movendum potentiam ad sui intellectio nem: ergo species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis.

*110.
Respond.
1. ad ar-
gument.*

Respondeo primo ad argumentum negando maiorem, quia immaterialitas speciei potius commensuratur cū potentia, quam cum obiecto, ut claret ex dictis n. 27. & sequentibus. Secundo: quia species potius cum visione elicienda, quam cum obiecto, debet proportionari. Ratio est: nam virtus derivata ab aliquo ad aliquẽ effectum, potius debet proportionari cum effectu, ad quem producendum

ordinatur, quam cum causa à qua derivatur; sed species est virtus derivata ab obiecto, & ordinata ad producendam visionem: ergo species potius cum visione elicienda, quam cum obiecto debet proportionari.

Ad primam probationem respondeo negando antecedens: quia præcisa ratio, cur species materialis nequit repræsentare spiritum, est, quia non potest deservire, nisi ad visionem eliciendam à potètia materiali, quæ per nullam potentiam potest elevari ad videndum spiritum. Unde si potentia materialis posset elevari ad videndum spiritum, possibilis esset species materialis repræsentativa illius, & si non esset æquẽ immaterialis, ac obiectum.

Ad secundam probationem, & ad confirmationem respondeo negando maiorem: quia ratio, cur repugnat, intellectum videre connaturalitè Deum, non est, quia esset actus purus, sed ratio repugnantia est: quia impossibile est intellectum creatum habere naturalitè Deum præsentem in se, vel in alio, ut dicemus cum Scoto *disp. 15. parraf. 6.* Imò hæc est doctrina Ill. Godoy in præsentis *disput. 13. num. 73, & 74.*

Ad tertiam respondeo distinguendo consequens: ergo proxima virtus ad movendum, intrinseca, & identificata cum obiecto debet constitui in eodem gradu immaterialitatis cum obiecto, cuius est virtus concedo consequentiam; extrinseca, & non identificata nego consequentiam; nam ideo virtus ad intelligendum commensuratur cum natura illius, quia cum illa identificatur, & est illi intrinseca; ergo ut paritas teneat, debet intelligi de virtute obiecti cum obiecto identificata, illique intrinseca, quod non habet species.

Respondeo secundo ad argumentum distinguendo maiorem: species repræsentans adæquatè adæquatione simpliciter obiectum, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis concedo maiorem: inadæ-

*111.
Ad 1.
probat.*

*112.
Ad 2, &
ad confir-
mat.*

*113.
Ad 3.*

*114.
Respond.
2.*

quarè, vel adæquatè adæquatione secundum quid, seu comparativè ad actum negomaiorem, concedo minorè, & distinguo similiter consequens, eademque distinctione distinguo secundam probationem. Solutio patet ex num. 21. 22. & 23.

115.
Respond.
3. retor-
quendo 1
argum.

Respondeo tertio retorquendo argumentum contra Ill. Godoy: species, & obiectum non debent habere eundem gradum immaterialitatis: ergo ruit argumentum Ill. Godoy. Probatur antecedens: species, quæ excedit obiectum in immaterialitate, & quæ ab illo exceditur, est obiecti repræsentativa: ergo species, & obiectum non debent habere eundem gradum immaterialitatis. Antecedens pro prima parte probatur: species obiecti sensibilis compositi ex materia, & forma excedit in immaterialitate obiectum, ipsa namque hac compositione caret; sed est illius repræsentativa: ergo species, quæ excedit obiectum in immaterialitate, est obiecti repræsentativa. Probatur antecedens pro secunda parte: species, qua Angelus inferior cognoscit quidditivè superiorem, exceditur in immaterialitate ab obiecto, quia non excedit immaterialitè Angeli inferioris; alioquin non reciperetur connaturalitè in illo; sed est illius repræsentativa: ergo species, quæ ab obiecto exceditur, est obiecti repræsentativa.

116.
Retorque-
tur 2.

Retorqueo secundo: ideò iuxta Ill. Godoy species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis, quia speciei esset connaturalis repræsentatio quidditativa Dei; hæc enim est secunda probatio eius, & cōfirmatio; sed hoc nō probat: ergo ruit secundum argumentum Ill. Godoy. Probatur minor primo: lumini gloriæ est connaturalis visio Dei. Secundo: intellectui elevato est connaturalis visio Dei. Tertio: conflatui ex intellectu, & lumine est connaturalis talis visio; atqui nullum ex his habet cū Deo eundem gradum immaterialitatis; ergo quod speciei esset connatu-

ralis repræsentatio quidditativa, non probat; quod species, & obiectum debent habere eundem gradum immaterialitatis.

Retorqueo tertio; æquè, imò magis immaterialis debet esse species expræsa Dei, quam impræsa, sed species expræsa Dei non est æquè immaterialis cum Deo; ergo species, & obiectum non debent habere eundem gradum immaterialitatis. Minor, & consequentia tenent. Maior patet; nā species expræsa attingit immediatè Deum; impræsa verò mediante expræsa. Deniquè retorqueo argumentum paritate prima, secunda, & septima, positis num. 47. 48. & 54.

§. XI.

Solvitur quartum argumentum Ill. Godoy.

ARguitur quarto ex Ill. Godoy n. 62: essentia Divina est infinita; sed quælibet species creata est finita; ergo per nullam valet repræsentari. Respondeo distinguendo minorè; quælibet species creata est finita in essendo concedo minorem; in repræsentando subdistinguo; quælibet species creata est finita in repræsentando intrinsicè concedo minorem; extrinsicè nego minorem, & consequentiam. Solutio claret ex num. 19. Contra hanc solutionem obijcit Ill. Godoy n. 64, sed positum est num. 81, eiusque responsio à n. 82, usque ad 87. Ill. Godoy aliud non adducit ex capite infinitatis contra speciem impræsam; vnde licet hoc pro ipso sufficere poterat, hoc non obstante.

Replicabis pro ipso: species impræsa Deum quidditivè repræsentans deberet illum adæquatè repræsentare; ergo infinitè; sed hoc repugnat: ergo repugnat species impræsa Deum quidditivè repræsentans. Antecedens probatur primo: talis species esset adæquata Dei similitudo; ergo species impræsa Deum quidditivè re-

117.
Retorque-
tur 3.

118.
Arguit
4. Ill. Go-
doy.

Respond.

119.
Replica-
bis pro
Ill. Godoy

Antecedens probat. 1.

Secundo.

Tertio.

præsentans, deberet illum adæquatè repræsentare. Secundo: species se habet ex parte obiecti: ergo debet ab illo mensurari: ergo & adæquari: ergo species impræsa Deum quidditativè repræsentans, deberet illum adæquatè repræsentare. Tertio: talis species non haberet vndè limitaretur, quia non ab efficiente; hic enim est solus Deus, non ab intellectu recipiente, quia eius passiva potentia est infinita synchategorematicè, non ab obiecto, quia est essentia Divina, quæ infinita est: ergo species impræsa Deum quidditativè repræsentans, deberet illum adæquatè repræsentare.

120.

Quarto.

Quinto.

Sexto.

Quarto: species illa naturalitè repræsentaret obiectū, vt naturalis eius imago: ergo species impræsa Deum quidditativè repræsentans, deberet illū adæquatè repræsentare. Quinto: species coloris repræsentat omnē rationē coloris; ergo species impræsa Deū quidditativè repræsentans deberet illum adæquatè repræsentare. Sexto: quia secundum Scotum *in 2. distinct. 3. quæst. 10. parraf. ista opinio*, non potest dari in Angelis species repræsentans infinita obiecta, quia esset infinita; ergo similiter: species impræsa Deum quidditativè repræsentans, deberet illum adæquatè repræsentare.

121.

Respond. ad 1. probat.

Ad 2.

122.

Ad 3.

Respondeo negando antecedens, ad primā probationem distinguo antecedens: talis species esset adæquata adæquatione simpliciter, & absolute Dei similitudo nego antecedens; adæquatione per comparisonem ad actum eliciendum à potentia concedo antecedens, & nego consequentiam. Solutio claret ex dictis *n. 21. 22, & 23.* Ad secundam respondeo distinguendo primum consequens; ergo debet ab illo mensurari quo ad repræsentationem do consequens; quo ad modum repræsentandi nego consequentiam. Claret solutio *ex n. 25.*

Ad tertiam respondeo negando assumptum; quia limitaretur ab efficiente; nam non omne, quod à Deo producitur immediatè, est infinitum,

vt patet in productione mundi, & Angelorum. Item: limitaretur ex parte intellectus recipientis, quia eius passiva potētia est cathegorematicè finita, & sic nequit speciem infinitam recipere. Deniquè, limitaretur ab obiecto, quia licet sit infinitè repræsentabile per suam cognitionem, non tamen per speciem ab ipso distinctam. Solutio claret *ex n. 26.*

Ad quartam respondeo negando consequentiam; quia licet naturalitè repræsentaret, repræsentaret eo modo, quo potest secundum virtutem suam finitam. Ad quintam distinguo antecedens: species coloris adæquata cum obiecto in ratione repræsentabilitatis absolute, repræsentat omnem rationem coloris concedo antecedens; non sic adæquata nego antecedens, & consequentiā. Solutio claret ex dictis *n. 21. 22, & 23.*

Ad sextam respondeo negando paritatem ob quinque disparitates. Prima: nam licet species impræsa repræsentet Divinam essentiam, quæ virtualitè continet infinita obiecta tam in esse, quam in cognosci, non tamen eam repræsentat, vt sic contentivam reduplicativè, sed tantum specificativè. Ast species repræsentans infinita obiecta, illa reduplicativè, vt talia, repræsentaret. Secunda: quia species repræsentans infinita obiecta disparata deberet in se continere infinitas perfectiones, quia quælibet diceret perfectionem ab alia distinctam; ceterū species Divinæ essentiae non esset infinita, quia licet repræsentaret Divinam essentiam contentivam infinitorum obiectorum, non repræsentat eā reduplicativè, vt contentivam.

Tertia: nam species Divinæ essentiae non haberet pro obiecto omnia creata, sed solum ipsam essentiam; species autem repræsentans infinita haberet pro obiecto omnia creata. Quarta: nam species Divinæ essentiae repræsentaret immediatè Divinam essentiam, quæ, quia est obiectum continens infinita eminentè, solū repræ-

123.

Ad 4.

Ad 5.

124.

Ad 6.

sunt quinque disparitates. 1. Disparitas.

Secunda.

125.

Tertia.

Quarta.

sentaret infinita contenta in eius obiecto immediato; at species illa vniuersalis haberet pro obiecto immediato obiecta infinita disparata, & sic immediate repræsenteret infinita, quod repugnat.

126. *Quinta.* Quinta: quia species impræsa Dei non est adæquata simpliciter, & absolute in representando, sed per cōparationem ad actum eliciendum à potentia, vnde finita esset; cæterum species repræsens infinita obiecta esset adæquata adæquatione simpliciter, & absolute, consequenter que esset infinita ob ratione datā n. 21. 22. & 23, in qua fundatur hæc vltima disparitas, cui magis acquiescimus.

127. *Retorquo.* Denique argumentum Ill. Godoy, & replicas pro ipso factas, retorqueo in specie impræsa representativa substantiæ, & in specie expræsa Dei, vt in num. 58. Retorqueo etiam paritatibus positis num. 47. 48. 49, & 54, quas retorsiones non cōficimus, quia facillimè formari possunt contra prædictum Ill. Godoy argumentum, & replicas pro ipso factas.

S. XII.

Soluitur quintum argumentum Ill. Godoy.

128. *Arguitur 5. ex Ill. Godoy.* Arguitur quinto ex Ill. Godoy n. 68. species datur ad supplendum defectum obiecti, vel proportionis, vel vnionis cum potentia; sed repugnat Deo vterque defectus cum intellectu illustrato lumine gloriæ; ergo repugnat species. Probatur minor: Deo repugnat defectus proportionis, vt de se est manifestum; sed etiam illi repugnat defectus vnionis requisitæ, vt ad sui visionem concurrat; ergo repugnat Deo vterque defectus cum intellectu illustrato lumine gloriæ. Probatur minor: Deus de facto cōcurrit ad sui visionem per modum obiecti sine specie creata; ergo habet vnionem requisitam; atqui hæc vnio Deo deficere nequit; ergo etiam illi repug-

nat defectus vnionis requisitæ, vt ad sui visionem concurrat.

Respondet primo: hoc Ill. Godoy argumentum nihil valere, si teneamus, vt plures tenent Scotistæ, inter quos Maffrius in *presenti art.* 4: visionem beatam non posse produci ab specie impræsa, quia hæc solū deferre vire potest ad notitiā abstractivam Dei, qualem habuisse Angelos in via, sentit Scotus, & de B. Virgine, Paulo, & Moyse gravissimi Authores piè sunt opinati. Sed vltra hoc.

Respondet secundo concessis præmissis, distinguendo consequens: ergo repugnat species supposito intellectu lumine illustrato omitto consequens; præscindendo à tali lumine nego cōsequentiam. Itaque in presenti nō loquimur de intellectu lumine illustrato, quia sic supponitur habere sufficientem præsentiam obiectivam Dei ad eliciendam visionem; sed loquimur de intellectu præcisiuè à tali lumine; vnde argumentum non est ad rem; quia ex præmissis solum infertur, quod de facto sit superflua species impræsa, eo, quia de facto sufficienter per lumen gloriæ habetur præsentia Dei obiectiva; non verò probat, quod de potentia Dei absoluta aliter evenire non possit.

Respondet tertio negando minorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: Deo repugnat defectus proportionis ad eius intrinsecam intelligibilitatem cōcedo maiorem; ad eius intelligibilitatem extrinsecam nego maiorem, & minorem, ad cuius probationem nego etiam minorem; & ratio est: nā munus speciei impræse est concurrere ad expræsam, quando obiectum non cōcurrit, & hoc ex triplici capite. Primo: quia obiectum non habet virtutem concurrendi. Secundo: quia absens est. Tertio: quia liberè non vult immediate concurrere, & si virtutem habeat, & præsens sit, & hoc tertio modo potest Deo deficere prædicta vnio, quia potest liberè non velle concurrere ad sui visionem immediate, sed media

129.
Respond.
1.

130.
Respond.
2.

131.
Respond.
3.

specie impræsa. Ill. Godoy aliud non adducit ex muneribus speciei impræsa contra eius possibilitatem; ceterum ut magis appareat inefficacia prædicti argumenti, & veritas nostræ solutionis.

132.
Dices pro
Ill. Godoy

Dices pro Ill. Godoy: munera speciei impræsa sunt supplere improprietatem, vel absentiam obiecti, illud reddere proximè, & immediatè intelligibile, & illius vicem supplere, sed ad omnia hæc superfluit species impræsa Dei: ergo repugnat. Maior est certa; nam ideò species dicitur vicaria obiecti. Consequentia infertur. Minor verò probatur quoad primam partem: nunc species est necessaria ad supplendā improprietatē obiecti, quādo obiectū de se essentialitèr non est intelligibile; sed Deus est de se essentialitèr intelligibilis, utpotè actus purissimus: ergo species superfluit ad supplendā improprietatē obiecti. Probatur quoad secundā: tunc datur species ad supplendā absentiam obiecti, quādo obiectum non est intimè præsens; sed Deus est intimè præsens cuicumque intellectui creato: ergo superfluit species impræsa ad supplendam absentiam obiecti.

Prob. minor
quoad 1. partem.

Prob. quoad 2.

133.
Prob. quoad 3.

Probatur quoad tertiā: tunc requiritur species ad redendum obiectū proximè intelligibile, quando obiectū de se non est proximè intelligibile; sed Deus de se est proximè intelligibilis, quia hæc est perfectio ipsi per suā essentiam conveniens: ergo superfluit species impræsa ad redendū obiectū proximè intelligibile. Probatur quoad quartā: tunc datur species ad supplendū vices obiecti, quādo facit id, quod faceret obiectū; sed essentia divina posito lumine gloriæ præstat totū, quod præstare posset species: ergo superfluit species impræsa ad supplendum vices obiecti.

Prob. quoad 4.

134.
Respond.
ad argument.

Respondeo negando maiore: ad cuius primā probationē distinguo maiore: tunc species est necessaria ad supplendā improprietatē obiecti, quādo obiectū de se essentialitèr nō est intel-

ligibile intelligibilitate intrinseca, vel extrinseca concedo maiore; intrinseca tantū nego maiore, distinguo minore. Deus est essentialitèr de se intelligibilis intelligibilitate intrinseca cōcedo minorem; extrinseca subdistinguo: cum aliquo extrinseco concedo minorem; sine aliquo extrinseco nego minorem, & consequentiam. Solutio claret ex n. 19.

Ad secundam respondeo distinguendo maiorem: tunc datur species ad supplendam absentiam obiecti, quando obiectum nō est præsens præsentia obiectiva concedo maiorem; præsentia per illapsum generalem, vel præsentia ut sic, nego suppositum; quia supponit, quod per speciem non possit representari obiectum præsens, quod est falsum, nam species abstrahit ab hoc, quod obiectum sit præsens, vel absens, existens, vel non existens, distinguo minorem: Deus est intimè præsens cuicumque intellectui creato præsentia per illapsum generalem concedo minorem; præsentia obiectiva nego minorem, & consequentiam.

Deindè retorqueo primo utraq̃ probationem: ideò non est necessaria species impræsa Dei ad supplendam improprietatem, vel absentiam Dei, quia Deus est de se essentialitèr intelligibilis, & intimè præsens cuicumque intellectui creato: ergo viator intuitivè, vel abstractivè cognoscit Deū distinctè; sed hoc est falsū: ergo & quod ex hoc præcisè convincatur impossibilitas speciei. Probatur consequentia: Deus de se est essentialitèr intelligibilis, & intimè præsens cuicumque intellectui creato etiam viatoris: ergo viator intuitivè, vel abstractivè cognoscit Deum distinctè.

Secundo: ideò nō est necessaria species impræsa Dei ad supplendā improprietatē, vel absentiam Dei, quia Deus est de se essentialitèr intelligibilis, & intimè præsens cuicumque intellectui creato: ergo Deus potest videri sine lumine gloriæ, quod est cōtra Ill. Godoy

Ad 1. probat. min.

135.
Ad 2.

136.
Retor-
queo 1.
primam,
& 2. probatorem

137.
Retor-
queo 2.

disp. 18, Nec valet dicere lumen se tenere ex parte potentiae, nam hoc cōcesso infero: ergo Deus per lumē gloriæ redditur in actu primo proximo intelligibilis ab intellectu creato: ergo sine illo erat solum remote intelligibilis: ergo Deus de se independēter ab aliquo extrinseco non est proximē intelligibilis ab intellectu creato: ergo ruit prædicta vtraque probatio. Hæc retorsiones accommodari possunt quinto argumento Ill. Godoy, & optimē.

138.
Ad tertiam probationem.
Ad quartam.

Aliter respondetur.

Ad tertiam probationem respondeo distinguendo maiorem, & minorem, sicuti ad primam, & similiter retorqueo. Ad quartam, vel distinguo cōsequens, ut in n. 130, vel nego consequentiam; quia ex præmissis tantum sequitur speciem esse superfluum de facto ob rationē datā eodē n. 130. Vel respōdeo ut in n. 129, sicque manet quarta probatio triplici solutione soluta. Hæc sūt, quæ adducit Ill. Godoy, & quæ pro ipso in favorem suæ conclusionis adduci possunt, quibus solutis liceat alia solvere argumenta. Tū: quia valdē contrarij vociferant contra opinionem Scoti. Tū: quia varia, & specialia argumenta omittere non licet. Tū: quia cum præcipua nostræ conclusionis probatio sit argumentorum solutio, quanto plura solvantur argumenta, tanto securior, & firmior nostra manebit conclusio. Sit ergo.

§. XIII.

Argumenta varia solvuntur.

139.
Arguitur 6.

Arguitur sexto: quacumque specie creata potest Deus creare obiectum, quod per talem speciem repræsentetur; sed nequit Deus creare obiectum, ita perfectū, ut est ipse Deus: ergo nec potest creare speciem creatam repræsentativam ipsius: ergo repugnat talis species. Probatur maior: illa species esset creata: ergo poterit Deus creare creaturam, quæ adæquatē repræsentetur per illam: ergo qua-

cūque specie creata potest Deus creare obiectum, quod per talē speciem repræsentetur. Confirmatur, & augetur difficultas: data quacūque specie sensibili potest Deus creare corpus, quod adæquatē repræsetetur per illā: ergo similiter: quacūque specie creata potest Deus creare obiectum, quod per talem speciem repræsentetur.

Respondeo ad argumentum negando maiorem, ad cuius probationem nego consequentiam; quia cum illa species sit repræsentativa Dei, & Deus nequeat alium Deum creare, nequit Deus creare obiectum, quod adæquatē repræsentetur per talem speciem. Ad confirmationem respondeo negando paritatem. Disparitas est: nā quodcūque corpus continetur sub ratione formali *sub qua* species intelligibilis repræsentat rē sensibile; at omnis res spiritualis non per se continetur sub ratione formali repræsentandi cuiuscumque speciei intelligibilis, cum sit possibilis species repræsentans actum purū, scilicet, Deum. Demū retorqueo argumentum, & confirmationem in specie expressa, quæ retorsio eisdem terminis fiat, & responsio ad illā erit nostra solutio.

Arguitur septimo: nequit dari substantia repræsentans Deum, sicuti est: ergo neque species accidentalis. Respondeo negando consequentiam; nam hoc, quod est repræsentare, est proprium speciei; non verò substantiæ, ut patet in creatis, ubi nulla substantia est imago, vel similitudo alterius, benè verò species, ex quo fiat contra argumentum clara retorsio,

Arguitur octavo: species à nobis concessa esset creata: ergo posset Deus aliam, & aliam perfectiorem producere. Atqui hoc est falsum; quia iam nulla illarum adæquatē Deū repræsetaret: ergo impossibilis est species impræsa clarè, & distinctè Deum quidditativè repræsentans. Respondeo primo distinguendo primum cōsequens: ergo posset Deus aliam, & aliam perfectiorem producere in en-

Confirm.

140.
Respond. ad argument.

Ad confirm. est disparitas.

141.
Arguitur 7.

Respond.

Retorqueo.

142.
Arguitur 8.

Respond. I.

titate concedo consequentiam; in representabilitate nego consequentiam; cuius ratio est: nam & si Deus produceret speciem perfectiorem in entitate, nihil aliud repræsenteret, quam alia in entitate imperfectior, ut patet in cognitione supræmi Angeli, quæ perfectior est cognitione infimi, & tamen nihil repræsenteretur per unam, quod non repræsenteretur per aliam, cum utraque sit comprehensiva. Sic similiter.

143.
Respond.

Respondeo secundo aliter distinguendo consequens: ergo posset Deus aliam, & aliam speciem perfectiorem producere, si illa species non esset in gradu intenso omitto consequens; si esset nego consequentiam; quia cum Deus nequeat producere speciem in intensione infinitam, si illa esset in gradu intenso, Deus non posset aliam perfectiorem producere. Respondeo tertio retorquendo argumentum in specie expressa, vel in visione Dei, licet species expressa non sit. Distinguo similiter sumptam, cuius probatio non est ad rem, quia fatemur; nullam speciem posse Deum adæquatè repræsenterare adæquatione absoluta, ut dictum est num. 21. 22. & 23.

Tertio re-
torquendo.

144.
Argui-
tur 9.

Arguitur nono: nequit dari forma creata, cuius ratione Deus sit terminans naturam creatam, quam terminare potest; ergo nec species creata, ratione cuius Deus sit intelligibilis à potentia creata. Respondeo negando consequentiam, quia non infertur, sicut hæc non infertur; nequit dari forma creata distincta realiter à personalitate hominis, qua terminet alienam naturam, scilicet, Angelicam; ergo nequit dari species creata, qua homo intelligatur ab aliena potentia, scilicet, Angelica. Ratio discriminis est; quia terminare naturam est in genere causæ formalis, cuius concursus non est supplevis, nisi per aliam causam eiusdem quasi generis, & speciei; at obiectum movere est in genere efficientis, quod per aliquid distinctum suppleri potest; & sic licet terminatio personalitatis Divinæ in na-

Ratio di-
paritas.

tura creata suppleri nequeat; motio, qua nunc essentia Dei movet intellectum creatum, potest suppleri per aliquid distinctum. Alia sunt argumenta ex absurdis, quæ tradit Maltrius in præsentibus 31. 32. & 33.

§. XIV.

Solvuntur specialia argumenta.

Arguitur decimo: ideo adstruitur possibilis est species expressa, quia possibilis est species expressa: ergo possibilis est species impressa repræsentativa infinitorum obiectorum. Probatur consequentia: possibilis est species expressa repræsentativa infinitorum obiectorum: ergo possibilis est species impressa repræsentativa infinitorum obiectorum. Probatur antecedens: ex possibilitate speciei expressæ infinitorum obiectorum repræsentativè, non sequitur infinitas in tali specie: ergo possibilis est species expressa repræsentativa infinitorum obiectorum. Antecedens est Scoti negantis comprehensionem omnipotentia ex cognitione omnium possibilium. Consequentia infertur. Respondeo negando consequentiam, ad probationem distinguo antecedens: possibilis est species expressa repræsentativa infinitorum obiectorum in Deo, ut obiecto immediato illorum concedo antecedens; in se ipsis nego antecedens, & consequentiam, ex quo distinguo similiter probationem, & nihil contra nos, nec contra Scoti doctrinam.

145.
Argui-
tur 10.

Respond.

Arguitur undecimo: species totius rei creatæ, & creabilis, si daretur, adæquaret absolute intelligibilitatè Dei: ergo species Dei, si daretur, adæquaret absolute intelligibilitatè Dei. Antecedens constat ex eo, quod talis species esset infinita. Consequentia probatur: implicat, quod species totius rei creatæ, & creabilis, si daretur, adæquaret absolute intelligibilitatem Dei, & quod species Dei, si daretur, non adæquaret illam absolute; sed per nos species totius rei creatæ, &

146.
Argui-
tur 11.

creabilis, si daretur, adæquaret absolute intelligibilitatem Dei; ergo species Dei, si daretur, adæquaret absolute intelligibilitatem Dei. Probatur maior: implicat, quod minor representabilitas inferat adæquationem in specie cum intelligibilitate Dei, & quod maior representabilitas non inferat prædictam adæquationem: ergo implicat, quod species totius rei creatæ, & creabilis, si daretur, adæquet absolute intelligibilitatem Dei, & quod species Dei, si daretur, non adæquet absolute intelligibilitatem Dei.

147.

Antecedens est certum, quia si minor infert, potiori iure maior. Consequentia probatur: representabilitas totius rei creatæ, & creabilis est minor representabilitate Dei; ergo implicat, quod species totius rei creatæ, & creabilis, si daretur, adæquet absolute Dei intelligibilitatem, & quod species Dei, si daretur, non adæquet absolute intelligibilitatem Dei. Probatur consequentia: per nos representabilitas totius rei creatæ, & creabilis est minor representabilitate Dei; sed per nos implicat, quod minor representabilitas inferat adæquationem in specie cum intelligibilitate Dei, & quod maior representabilitas non inferat prædictam adæquationem: ergo implicat quod species totius rei creatæ, & creabilis, si daretur, adæquet absolute Dei intelligibilitatem, & quod species Dei, si daretur, non adæquet absolute intelligibilitatem Dei.

148.

Respond.

Respondeo distinguendo ultimam maiorem: representabilitas totius rei creatæ, & creabilis est minor absolute, in se, vel entitative representabilitate Dei omittō maiorem; illative nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiā. Ratio est: nā licet representabilitas totius rei creatæ, & creabilis sit entitative minor, quā representabilitas Dei; tamē illative est maior; quia illa infert infinitatem in specie, non verò hæc. Claret hoc ex dictis n. 124, ubi quinque disparitates assignavimus inter utrāque speciem. Imò re-

torqueo argumentum: intelligibilitas omnium possibilium in se ipsis est minor intelligibilitate Dei; sed cognitio omnium possibilem in se ipsis esset infinita iuxta III. Godoy, & omnes Thomistas: ergo cognitio Dei est infinita contra omnes. Consequentia probatur eo modo, quo contra nos probare conatur argumentum.

*Retor-
queo ar-
gum.*

Arguitur duodecimo: ex possibilitate speciei impræse representantis totum Deum sequitur, totum Deum esse participabile in linea representativa; sed hoc est falsum: ergo impossibilis est species impræsa. Maior patet: alioquin species non representaret totum Deum, quod nequit dici. Minor probatur: si totus Deus esset participabilis in linea representativa, qualibet divina perfectio in linea representativa esset participabilis; sed hoc est falsum: ergo falsum est, quod ex possibilitate speciei impræse representantis totum Deum, sequatur, totum Deum esse participabilem in linea representativa.

149.

*Argui-
tur 12.*

Maior constat primo: alioquin totus Deus non esset participabilis in linea representativa. Secundo: nā ideò totus est participabilis in linea representativa, quia possibilis est species totum Deum representans; sed potest dari species representans quālibet perfectione divinā, nā potest dari visio præcisa Dei, ut dicemus *disp.* 19: ergo si totus Deus esset participabilis in linea representativa, qualibet divina perfectio in linea representativa esset participabilis. Minor supra posita probatur: si qualibet divina perfectio in linea representativa esset participabilis, participabile esset plura, & infinita representare; sed hoc est falsum; alioquin possibilis esset species plura, & infinita representans contra Scotum: ergo falsum est, quod si totus Deus esset participabilis in linea representativa, quælibet divina perfectio esset participabilis in linea representativa. Probatur maior: plura, & infinita representare est perfectio Dei in linea representativa: ergo si quælibet divina perfectio in

150.

linea representativa esset participabilis, participabile esset plura, & infinita representare.

151.
Respond.

Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: ex possibilitate speciei impræse representantis totum Deum, sequitur, totum Deum esse participabile in linea representativa modo finito concedo maiorem; modo infinito nego maiorem, distinguo similiter minorem, & probationes, & nego consequentiā. Hoc enim est, quod dicit verbum *participare*; nā cū hoc sit partem capere, solum est à Deo per creaturā participabile, quod finito modo participabile est, vt claret in opinione omnium Thomistarum asserentium: gratiam esse participationem Divinæ naturæ, non infinito modo, sed finito, sic similiter in presenti.

152.
Arguitur 13.

Arguitur tertio decimo: ex eo, quod essentia Divina suppleat vices speciei impræse, sequitur possibilitas talis speciei: ergo possibilis est species plura, & infinita representans. Antecedens patet ex à nobis dictis n. 52. Consequentia probatur: essentia Divina representans plura, & infinita supplet vices speciei: ergo possibilis est species plura, & infinita representans. Probatur antecedens: essentiam Divinā representare per modum speciei, est essentiam Divinā facere in representatione, quod faceret species impræsa, si esset; sed essentia Divina plura, & infinita representans, facit, quod faceret species, si esset: ergo essentia Divina representans plura, & infinita supplet vices speciei. Maior patet: nam essentiam Divinā vniri de facto cū intellectu beato per modum speciei, est essentiam Divinā facere in tali vnione, quod faceret species, si esset: ergo similiter. Minor est evidens: nam si esset species plura, & infinita representans, illa representaret. Consequentia est legitima.

153.
Respond.

Respondeo negando consequentiā, ad probationem nego antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: essentiam Divinā repre-

sentare per modum speciei suppletis, esset essentiam Divinā facere in representatione, quod faceret species impræsa, si esset, concedo maiorem; non suppletis nego maiorem; distinguo minorem: sed essentia Divina plura, & infinita representans, facit, quod faceret species impossibilis, si esset concedo minorem; quod faceret species possibilis, si esset, nego minorem, & consequentiā. Itaque, cum possibile solummodo sit supplebile, vt diximus n. 52, solum potest Deus supplere, quod possibile est. Vnde essentia Divina plura, & infinita representans, non supplet vices speciei, quia species, plura, & infinita representans impossibilis est ex dictis n. 124.

154.
Arguitur 14.

Arguitur quartodecimo: si daretur species Deum representans, hæc esset inter omnes species perfectissima: ergo representaret Deum quidulativè: ergo & representaret Deum adæquatè absolutè. Antecedens claret primo: quia illa species esset supernaturalis. Secundo: quia esset causa visionis perfectissimæ. Tertio: quia species saltem manifestativè specificantur ab objectis. Prima consequentia est certa. Secunda vero probatur: repugnat, quod species Deum representans sit perfectissima, & quod non representet Deum adæquatè absolutè; sed per nos si daretur species Deum representans, hæc esset inter omnes species perfectissima: ergo representaret Deum adæquatè absolutè. Probatur maior primo: repugnat, quod species representans album sit perfectissima, & quod non representet album adæquatè absolutè: ergo repugnat, quod species Deum representans sit perfectissima, & quod non representet Deum adæquatè absolutè. Secundo: quia alioquin non esset perfectissima: ergo repugnat, quod species Deum representans sit perfectissima, & quod non representet Deum adæquatè absolutè.

Respondeo distinguendo antecedens argumenti: si daretur species Deum

155.
Respond.

repræsentans inter omnes species esset perfectissima comparative ad cæteras species omitto antecedens; comparative ad obiectum nego antecedens. Distinguo aliter, & melius: esset perfectissima entitativè concedo antecedens; repræsentativè subdistinguo; obiectivè concedo antecedens; quia esset obiecti perfectissimi; absolute nego antecedens; nam species perfectissima albi perfectior esset in repræsentando absolute; quia hæc repræsentaret obiectum adæquatè adæquatione absoluta; species verò Dei tantum repræsentaret Deum per cõparationè ad actum eliciendum à potentia, ut dictum manet n. 21. 22. & 23.

156.
Arguitur 15.

Arguitur quintodecimo: species in esse repræsentabili crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati; ergo crescere potest usque ad infinitatem in esse repræsentabili. Probatur consequentia: species in esse repræsentabili crescens usque ad infinitatem, crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati; sed per nos species in esse repræsentabili crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati; ergo crescere potest usque ad infinitatem in esse repræsentabili. Probatur minor: species in esse repræsentabili crescens usque ad infinitatem, non crescit usque ad infinitatem in esse entis; ergo crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati. Antecedens patet in specie perfectissima substantiæ creatæ, quæ esset tantæ perfectionis in esse repræsentabili, quantæ perfectionis esset substantia; at nunquam potest esse tantæ perfectionis in esse entis, ut potè accidens.

157.
Consequentia probatur.

Consequentia verò probatur: species non crescens usque ad infinitatem in esse entis, crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati; ergo species in esse repræsentabili crescens usque ad infinitatem, crescit geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati. Antecedens claret: nam obiectum repræsentatum, scilicet, Deus, est infinitum in esse entis; ergo species non

crescens usque ad hanc infinitatem, non arithmetice, sed geometricè crescit ad perfectionem obiecti repræsentati; nam augmentum arithmetice est tantum crescere, quantum est perfectio obiecti, quod non invenitur in specie infinita solum in esse repræsentabili. Consequentia legitime infertur.

Respondeo primo distinguendo antecedens argumenti: species in esse repræsentabilis crescit geometricè secundum proportionem absolutam, vel comparative ad perfectionem obiecti repræsentati concedo antecedens; absolute tantum subdistinguo; species adæquata concedo antecedens; inadæquata nego antecedens, & consequentiam. Sic ruit totum argumentum. Respondeo secundo distinguendo ultimum antecedens: species non crescens usque ad infinitatem in esse entis, crescit in esse entis geometricè ad perfectionem obiecti repræsentati concedo antecedens; in esse repræsentabili nego antecedens, & consequentiam, quia species crescens usque ad infinitatem in esse repræsentabili crescit arithmetice in esse repræsentabili, quia tanta est perfectio activa in specie, quanta passiva in obiecto, ut claret in specie perfectissima substantiæ creatæ.

Arguitur decimosexto: nequit Deus communicare creaturæ rationem causæ primæ; ergo nec rationem primi intelligibilis. Atqui si Deus produceret speciem sui, communicaret creaturæ rationem primi intelligibilis; ergo nequit Deus producere speciem sui. Probatur minor: species est vicaria obiecti; sed obiectum est primum intelligibile; ergo si Deus produceret speciem sui, communicaret creaturæ rationem primi intelligibilis. Respondeo negando minorem, & distinguendo maiorem: species est vicaria obiecti in ratione movendi concedo maiorem; in ratione terminandi nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam, quia ad esse primum intelligibile requiritur ratio motiva, & terminativa. Imò retorqueo argumentum: potest Deus comu-

158.
Respond.
1.

Respond.
2.

159.
Arguitur 16.

Respond.

Retorquetur.

nicare creaturæ rationem causæ absque ratione causæ primæ: ergo & rationem intelligibilis absque ratione primi intelligibilis. Antecedens est certum, & consequentia legitima.

160.
Argui-
tur 17.

Arguitur decimoseptimo: species materialis nequit repræsentare substantiā spiritualement; ergo nec species creata substantiam increatam. Probatur consequentia: magis distat species creata à substantia increata, quam species materialis à substantia spiritali; sed per nos species materialis nequit repræsentare substantiam spiritualement; ergo nec species creata substantiam increatam. Probatur maior: species creata infinitè distat à substantia increata; non verò species materialis à substantia spiritali; ergo magis distat species creata à substantia increata, quam species materialis à substantia spiritali. Respond. deo distinguendo consequens: ergo magis distat entitativè species creata à substantia increata, quam species materialis ab spiritali concedo consequentiam; repræsentativè nego consequentiam.

Respond.

161.
Dices.

Dices: magis distat repræsentativè: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: distantia repræsentativa sumitur ex perfectiori repræsentabili; sed substantia increata est perfectius repræsentabile, quam substantia spiritalis; ergo magis distat repræsentativè. Probatur maior: distantia entitativa sumitur ex perfectiori entitate; ergo distantia repræsentativa sumitur ex perfectiori repræsentabili. Respond. negando antecedens, ad probationem distinguo maiorem: distantia repræsentativa sumitur ex perfectiori repræsentabili eiusdem, vel diversæ spheræ concedo maiorem; eiusdem spheræ tantum nego maiorem, distinguo minorem: substantia increata est perfectius repræsentabile intra spheram speciei creatæ concedo minorem; extra spheram illius nego minorem, & consequentiā; quia substantia spiritalis est extra spheram

Respond.

speciei materialis. Deinde: argumentum probat: Deum non posse videri à nobis, ex quo fiat retorasio. Solutio consistit in eo, quod Deus infinitus est intra spheram obiecti intellectus finiti, ut dicitur in libris de anima,

Retor-
queo.

Arguitur decimo octavo: Deus concurret liberè per modum obiecti ad sui visionem; ergo Deus habet perfectissimum dominium ad concurrendum obiectivè, & suspendendum concursum obiectivum: ergo impossibilis est species impræsa. Antecedens est Scoti. Prima consequentia ex antecedenti sequitur. Secunda verò probatur: impossibile est abdicare à Deo perfectissimum dominium ad suspendendum concursum obiectivum; sed species impræsa, si esset, abdicaret à Deo hoc dominium: ergo impossibilis est species impræsa. Probatur minor: admissa specie impræsa non posset Deus per modum obiecti pro suo libito suspendere concursum obiectivum; ergo species impræsa, si esset, abdicaret à Deo hoc dominium. Probatur antecedens: posito concursu Dei per modum obiecti, non potest Deus per modum obiecti pro suo libito suspendere concursum obiectivum; sed admissa specie impræsa ponitur concursus Dei per modum obiecti: ergo admissa specie impræsa non posset Deus per modum obiecti pro suo libito suspendere concursum obiectivum.

162.
Argui-
tur 18.

Confirmatur, & augetur difficultas: liberum dominium, quo Deus concurret, ut causa prima, ad effectus creatos, minuitur, admissa qualitate supplente eius concursum; ergo etiam minuitur dominium Dei, quæ concurret per modum obiecti ad visionem, admissa specie impræsa. Probatur consequentia: ideo admissa qualitate supplente vices causæ primæ minueretur liberum dominium Dei, quo concurret, ut causa prima, ad effectus creatos, quia admissa illa qualitate, non posset Deus pro suo libito suspendere concursum per modum causæ

163.
Confirma-
tur.

primæ; sed admissa specie impræsa Deus non potest suspendere pro suo libito concursum per modum obiecti; ergo etiâ minuitur dominiû Dei, quo concurrat per modum obiecti ad visionem, admissa specie impræsa.

164.
Respond.
1. ad ar-
gum.

*Ratio so-
lutionis.*

Respondeo primo ad argumentum distinguendo antecedens: Deus cõcurrit liberè per modum obiecti ad suam visionem, quia per modum obiecti cõcurrere nego antecedens; quia per modum obiecti concurrere, & ut prima causa aliquid ad extra producendo cõcedo antecedens, & nego suppositum consequentis, scilicet, quod Deus liberè cõcurrat, in quantum per modum obiecti præcisè concurrat, ex quo ad confirmationem nego suppositum consequentis. Ratio huius est: quia nullum obiectum liberè concurrat, ut præcisè concurrat per modum obiecti, ut tam in creato, quàm in increato claret. Unde quod Deus liberè concurrat ad visionem creatam, non provenit ex eo, quod concurrat per modum obiecti præcisè, sed quia concurrat per modum obiecti, & per modum causæ primæ aliquid ad extra producendo, in quo concursu datur concursus per modum obiecti, & per modum causæ primæ; quare licet producat speciem suppletentem concursum obiectivum, poterit suspendere talē concursum speciei, quia semper cum illo concurrat efficienter, ut causa prima.

165.
Respond.
2.

Respondeo secundo: hoc argumentum ruere, si admitteremus, speciem impræsam concurrentem partialiter cum concursu Dei per modum obiecti, sicut dominiû Dei in genere causæ efficientis permittit concursum partialem creaturæ, quia hoc admissio iam haberet obiectivè, à quo impediretur talis species. Quæcumque solutio sufficiens est ad argumentum; cæterum primæ magis acquiesco.

166.
*Argui-
tur* 19.

Arguitur decimo nono: ex eo, quod species esset repræsentativa Divinæ essentiae adæquatè adæquatione absoluta, non sequitur esse eiusdem ordinis entitativè cum Deo: ergo si

dabilis est species à nobis assignata; dabilis etiam esset species à nobis repulsa. Consequentia claret: nam ideò admittimus possibilitatem speciei impræse, quia ex eo, quod sit repræsentativa Divinæ essentiae; non sequitur esse eiusdem ordinis entitativè cum Deo. Antecedens verò probatur: ex eo, quod species substantiæ creatæ sit repræsentativa adæquatè adæquatione absoluta, non sequitur, esse eiusdem ordinis entitativè cum substantia: ergo pariter; ex eo, quod species esset repræsentativa Divinæ essentiae adæquatè adæquatione absoluta, non sequitur, esse eiusdem ordinis cum Deo.

Respondeo ad argumentum negando antecedens, ad probationem cõcesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas est: nam prædicta species substantiæ maneret intra limites finitatis, & consequenter non extraheretur à sua entitate; unde, & si esset adæquata in repræsentando, non tamen esset eiusdem ordinis in essendo, seu entitativè cum substantia, ut dictum manet n. 21. Ast species Dei, si esset adæquata adæquatione absoluta, non maneret intra limites finitatis, quia esset infinita in repræsentando intrinsicè, ex quo sequeretur, quod extraheretur à sua entitate, sic quæ esset per consequentiam mediatam eiusdem ordinis entitativè cum Deo.

Cæterum, quia hoc argumentum difficilius mihi visum fuit aliquando, necessarium iudico solutionem explicare, & postea illud in nostrum favorem proponere. Declaratur igitur solutio. Certum enim est, quod ex adæquatione repræsentativa speciei cum substantia adæquatione absoluta non sequitur, esse eiusdem ordinis entitativè cum illa, cuius ratio nulla alia esse potest, nisi quia dabilis est, imò & datur talis adæquatio, quin species extrahatur à finitate, tam in repræsentando intrinsicè, quàm in essendo. Attamen dabilis non est species creata adæquata cum Deo adæquatione absoluta,

167.
Respond.

*Dispari-
tas inter
speciem
adæqua-
tam Dei,
& substanti-
æ.*

168.

*Declara-
tur solu-
tio.*

quin talis species extrahatur à finitate saltem in representando intrinsicè, ut omnibus est manifestum, & stabilitum est *n. 21*, ea, scilicet, ratione, quia talis adæquatio fita est in hoc, quod talis species representet, quantum obiectum est representabile, nempe, quoad substantiam, & modum.

169.

Ex quo manifestè inferitur disparitas inter speciem Dei, & substantiæ adæquatam adæquatione absoluta, ex hac que differentia sequitur ulterius, quod species adæquata Dei adæquatione absoluta esset eiusdem ordinis entitativè cū Deo, quia semel data infinitate intrinseca in representando, per mediatam consequentiam sequitur, esse entitativè Deum, ut de quocumque infinito, etiam in determinata linea inferunt Philosophi, & Theologi, hac ratione negantes possibilitatem infiniti creati in actu.

170.

Vndè ut clariùs liqueat, & liquidè clareat nostra solutio, advertendum est, quod ex eo, quod species representativa Divinæ essentia esset adæquata adæquatione absoluta, quod immediate sequitur, est, esse infinitam in representando intrinsicè; & mediatè inferitur esse Deū entitativè, seu eiusdem ordinis entitativè cū Deo; ex eo autè, quod species representativa substantiæ esset adæquata adæquatione absoluta, nullum ex his sequitur ob dicta; ideòque stat clara disparitas.

171.

*Argum.
suprà dictum in
nostrum
favorem
formatur*

Proponamus nunc in nostrū favorem prædictum argumentum; ex eo, quod species substantiæ sit adæquata adæquatione absoluta, non sequitur, esse eiusdem ordinis entitativè cū substantia; ergo ex eo, quod species Dei sit adæquata adæquatione absoluta, non sequitur, esse eiusdem ordinis entitativè cum Deo. Antecedens est adversariorū. Cōsequētia gaudere debet in ipsos eadē veritate qua in nos ipsi gaudere cōnātur. Infero nūc; ergo possibilis est species impræsa representativa Dei. Probat hęc cōsequētia; ideò apud Ill. Godoy, & adversarios repugnat species representativa Dei, quia ex eo, quod

esset adæquata Dei representatio, sequeretur, esse eiusdem ordinis entitativè cū Deo; sed iuxta concessa ex eo, quod species Dei esset adæquata adæquatione absoluta, non sequitur, esse eiusdem ordinis entitativè cum Deo; ergo possibilis est species impræsa representativa Dei. Ecce argumentum paritate ipsa pro nobis compactum.

Arguitur vigesimo: species impræsa produceretur à Deo naturaliter: ergo repræsētare Deū infinitè. Probat antecedens primo omnis species naturaliter dimanat ab obiecto, ut naturalis eius imago; ergo species impræsa produceretur à Deo naturaliter. Probat secundo: illa species oriretur ab essentia, ut essentia est præcisè; sed essētia, ut essentia est præcisè, antecedit liberā determinationē voluntatis: ergo species impræsa produceretur à Deo naturaliter. Respondeo primo omitto antecedens, & nego cōsequentiā, quia & si naturaliter procederet, limitaretur ex parte efficientis, ex parte intellectus recipientis, & adhuc ex parte obiecti, ut diximus *n. 26*.

Respondeo secundo negando antecedens, & distinguendo primam probationem; omnis species naturaliter dimanat ab obiecto creato concedo antecedens; ab obiecto increato nego antecedens, & consequentiam. Hac solutio est Scoti *quodlib. 14*, dicentis: quod in creatis emissio speciei impræsa non cadit sub imperio voluntatis; alioquin libera esset representatio in intellectu, quod nemo dixit, quare species naturaliter dimanat ab obiecto creato. Ast respectu Dei saltem applicativè concedunt omnes liberā esse representationē propter concursum illius cum intellectu creato, & sic saltem applicativè liberum est voluntati Divinæ ponere, vel non ponere speciem in intellectu.

Ad secundam probationem respondeo negādo suppositum maioris, quia supponit ad hanc speciem Deum solum concurrere concursu obiectivo, & non generali, quod est falsum;

172.

Arguitur 20.

Respond.

1.

173.

Respond.

2.

174.

nam cum illa species sit effectus ad extra productus, necessario concedendum est, Deum libere concursu generali ad illam speciem concurrere; quare liberè dicitur producta. Ratio sumitur ex Scoto *quodl.* 16. dicente: quod quodcumque aliquis effectus procedit à duplici causa, naturali vna, & alia libera, totus effectus liberè dicitur productus, ut patet in amore circa aliquod obiectum bonum, quia licet intellectus proponat necessario, cum voluntas sit causa libera, amor dicitur liberè productus; ergo pariter; licet essentia Divina necessario concurrat ad speciem concursu obiectivo; liberè debet dici producta talis species, ut potè liberè etiam concurrens concursu generali.

175.
Respond.
3.

Respondeo tertio negando antecedens, & aliter distinguendo antecedens primæ probationis: species naturaliter dimanat ab obiecto proprio concedo antecedens; ab obiecto extrinseco nego antecedens, & consequentiam. Distinguo etiam maiorem secundæ probationis: illa species oriretur ab essentia, ut essentia est præcisè, exemplariter concedo maiorem; effectivè per generalem influxum nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam; nam hoc est proprium voluntatis, quæ vel potentia Dei ad extra executiva est, vel necessario requisita ad executionem.

176.
Dices.
Respondeo.

Dices: species impræsa procederet à Deo, quatenus habet virtutem emissivam illius; sed hanc Deus habet necessario; ergo ruit solutio. Respondeo distinguendo minorem: hanc Deus ha-

bet necessario ly *necessario* appellâte supra actum primum concedo minorem; supra actum secundum nego minorem, & consequentiam. Imò probat: Deum necessario producere creaturas, quia necessario habet virtutem productivam, ex quo fiat retorasio. Deindè species impræsa esset quid ad extra productum, ergo liberè produceretur, quia nihil Deum ad extra necessario agit. Denique: clarè retorqueo argumentum; nam iuxta adversarios Deus liberè produxit species Angelis infusus; ergo pariter; liberè Deus produceret speciem impræsam ob eandem rationem.

*Retor-
queo.*

Ex dictis infero, posse beatos essentiam Divinam videre, quin ipsa ratio ne sui cum illis uniatur per modum speciei. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy *n. 91*, quod suadeo manifesta ratione: ad hoc, ut obiectum aliquod intelligatur, debet intellectui uniri, vel per se ipsum gerens minus speciei, vel per speciem sui; sed potest Divina essentia uniri intellectui beati per speciem creatam, ut probatum relinquimus; ergo possunt beati Divinam essentiam videre, quin ipsa ratione sui cum illis uniatur per modum speciei. Consequentia tenet. Maior est communis Philosophorū, & Theologorum cōsensus. Minor ex dictis in tota hac *disp.* claret. Quod autè Ill. Godoy in oppositum adducit, ruit negando minorem suæ probationis, quæ est opposita minori nostri syllogismi. Et hæc de ista disputatione.

177.
*Corollarium con-
tra Ill. Go-
doy.*

DISPUTATIO

D V O D E C I M A.

Art beati in visione beatifica verbum producant?

§. I.

Relatis sententijs vera eligitur, & probatur.

Num. 1

Anc disputationē ponit Ill. Godoy his terminis, quia apud Thomistas verbū, vel species expressa producitur à beatis per visionem beatam, Scotistæ verò tenentes: visionem beatam esse speciem expressam, & verbum mentis modo infra dicendo, hanc difficultatem his terminis proponunt: an in beatis detur species expressa Dei? His, vel illis terminis eadem est difficultas, pro qua recolenda sunt, quæ in libris de anima dicitur, In ipsaque duplex stat opposita sententia. Prima est negativa, tam de facto, quam de possibili. Sic Ill. Godoy *in præsentia*, Secunda est affirmativa etiam de facto. Sic cū Scoto ego, & plures Thomistæ ab Ill. Godoy *in præsentia citati*. Pro cuius explicatione sit.

Prima conclusio: *In beatis species expressa representans quidditativè Divinam essentiam est possibilis*. Probatur primo conclusio ex D. August. 9. de Trinit. cap. 11. dicente: *Cum Deū noscimus, illa notitia verbum est. Et lib. 14. cap. 17. dicente: Tunc perfecta erit Dei similitudo, quando perfecta erit visio*: ergo iuxta August. ipsa visio beatifica est Dei similitudo formalis; ergo species expressa, seu verbum: ergo possibilis est in beatis species expressa representans quidditativè Divinam essentiam.

Respondet Ill. Godoy n. 19. August. notitiam, seu visionem appellare verbum, seu similitudinem, non essentialitè, sed determinativè verbum, & principiativè similitudinem, quia, scilicet, terminatur ad essentiā Divinam, quæ gerit munus verbi, & procedit ab eadem essentia Divina, ut unita ex parte principij per modū speciei impræsa. Hæc responsio non videtur esse ad mentem D. Augusti; sed vltra hoc.

Impugnatur primo: essentia Divina iuxta solutionem Ill. Godoy gerit munus verbi: ergo non est impossibile verbum. Probatur consequentia ex dictis disp. antecedenti num. 52. Impugnatur secundo: essentia Divina nequit gerere munus verbi, seu speciei expressæ: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Deus nequit supplere munus luminis creati: ergo nec munus verbi. Antecedens est Ill. Godoy disp. 18. Consequentia probatur: ideo Deus nequit supplere munus luminis creati, quia lumen est causa formalis respectu intellectus ad suū munus præstandum; sed etiam verbum, seu species expressa est causa formalis respectu intellectus ad suum munus præstandum; ergo Deus nequit supplere munus verbi. Maior est Ill. Godoy cit. disp. 18. num. 40, quod repetit per totam illam disputationem. Minor probatur: munus speciei expressæ est

3.
Respondet Ill. Godoy

4.
Impugnatur 1.

Secundo.

Referuntur sententia.

1. *Est negativa.*

Ill. Godoy

2. *Est affirmativa.*

Scotus.

2.

1. *Conclusio.*

Prob. 1. *conclusio.*

for-

formaliter repræsentare obiectū, sed hoc, vt patet, est causa formalis respectu intellectus: ergo etiam verbum, seu species expræsa est causa formalis respectu intellectus ad suum munus præstandum.

5.
Probatur
2. conclusio.

Probatur secundo conclusio rationibus, & paritatibus, quibus contra Ill. Godoy probauimus disputatione antecedenti possibilem esse speciem impræsam Dei; imò & rationibus, quibus ipse *disputatione* 18, probat, & defendit: lumen esse omnino necessarium ad visionem beatam. Denique probatur ratione generali: possibile est, quod implicatione non involuit, sed verbū, vel species expræsa repræsentans quidditativè Divinam essentiam implicationem nō involuit: ergo possibile est in beatis expræsa species repræsentans quidditativè Divinam essentiam. Maior, & consequentia tenent. Minor verò constabit ex solutione argumentorum.

§. II.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy.

6.
Arguitur
1. ex Ill.
Godoy.

Arguitur primò ex Ill. Godoy n. 3: ex eo repugnat species impræsa creata, quia debet cum Deo convenire in eodem gradu immaterialitatis; sed etiam verbum, seu species expræsa debet convenire cum illo in eodē gradu immaterialitatis; ergo impossibilis est in beatis species expræsa repræsentans quidditativè Divinam essentiam. Hoc est argumentum, quod Ill. Godoy nobis opposuit contra speciem impræsam Dei. Ipsum, & eius solutionem vide *disp. antecedenti*, parr. 10. *per totum*, quod hic non licet repetere.

7.
Arguitur
2. ex eodē

Arguitur secundo ex eodem: ex eo repugnat species impræsa Deum quidditativè repræsentans, quia debet esse eiusdem quidditatis cum illo; sed non minus est de ratione verbi, quod sit eiusdem quidditatis cum obiecto: ergo impossibilis est in beatis species

expræsa repræsentans quidditativè Divinam essentiam. Hoc est argumentum, quod nobis obiecit Ill. Godoy contra speciem impræsam. Ipsum, & eius solutionem vide *disp. antecedenti* parr. 9. *per totum*.

8.
Argui-
tur 3.

Arguitur tertio ex eodem n. 7: verbum ponitur, vt obiectū reddat præsens potentie in actu secundo; sed repugnat formam creatam hoc munus præstare respectu Divinæ essentiae: ergo impossibilis est in beatis species expræsa repræsentans quidditativè Divinam essentiam. Probatur minor: id, quod est tale per essentiam, implicat reddi tale per aliud; sed essentia Divina est per se ipsam intimè præsens intellectui beati: ergo repugnat formam creatam hoc munus præstare respectu Divinæ essentiae. Probatur minor: essentia Divina non minus est infinita in ratione obiecti terminativi, quam motivi; sed ob hanc secundam infinitatem repugnat, quod per speciem impræsam creatam constituatur in ratione proximè motivi: ergo ob primam infinitatem repugnabit, quod per speciem expræsam creatam fiat præsens intellectui beato: ergo essentia Divina est per se ipsam intimè præsens intellectui beati. Hoc argumentum partim est obiectum *disp. antecedenti* parr. 9, & partim obieci ego pro ipso parr. 12, vtrumque ibi vide, & ibi videbis solutum. Ill. Godoy aliud non adducit pro sua conclusione; pro ipso tamen arguere valeo.

§. III.

Solvuntur alia duo argumenta.

Arguitur quarto: species expræsa debet exprimere obiectum in esse intentionali secundum omnem perfectionem, quam habet in esse reali; sed nulla species creata exprimere valet essentiam Divinam secundum omnem perfectionem, quam continet in esse reali: ergo impossibilis est in beatis species expræsa repræsentans

9.
Argui-
tur 4.

Confirm.

I.

quidditative divinam essentiam. Confirmatur primo: talis species esset tantæ perfectionis in esse intentionali, quantæ esset obiectum in esse reali; sed obiectum exprimendum est infinitæ perfectionis in esse reali: ergo impossibilis est in beatis species expressa representans quidditative divinam essentiam. Probatur maior: tantum debet species crescere in esse intentionali, quantum obiectum in esse reali: ergo talis species esset tantæ perfectionis in esse intentionali, quantæ esset obiectum in esse reali. Confirmatur secundo: repugnat formam finitam præstare posse effectum formalem infinitum; sed videre Deum obiectum infinitum esset effectus formalis speciei expressæ: ergo impossibilis est in beatis species expressa representans quidditative divinam essentiam.

Secundo.

10.

Respond.

I.

Respondeo primo argumentum, & confirmationes debere solvi ab Ill. Godoy, & contrarijs, quia evidentè probant: beatos Deum non videre, nec illo frui. Hoc probatur primo; beati nequeunt Deum videre, & illo frui per visionem, & fruitionem infinitam: ergo argumentum evidentè probat, beatos Deum non videre, nec illo frui. Consequentia est evidens. Antecedens est ferè omnium Theologorum, & ipsius Ill. Godoy asserentis; beatitudinem formalem consistere non posse in aliquo increato. Probatur secundo: ideo secundum Ill. Godoy clara Dei visio non est species expressa, quia utpotè finita, est improporcionata cum Deo, qui infinitus est; sed propter hanc rationem repugnat clara Dei visio, & fruitio illius, quia finita, & limitata sunt: ergo probant, beatos Deum non videre, nec illo frui.

11.

Respond.

2.

Respondeo secundo ad argumentum distinguendo maiorem: species expressa debet exprimere obiectum in esse intentionali secundum omnem perfectionem, quam habet in esse reali quidditative, & formaliter conce-

do maiorem; secundum omnem perfectionem, & modum habendi illam nego maiorem, distinguo minorem; sed nulla species creata exprimere valet essentiam divinam secundum omnem perfectionem, quam habet in esse reali, quidditative, & formaliter nego minorem; secundum omnem perfectionem, & modum habendi illam concedo minorem, & nego consequentiam. Claret solutio *ex disputatione antecedenti*.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo primo maiorem: talis species esset tantæ perfectionis in esse intentionali, si species esset adæquata adæquatione absoluta, quantæ esset obiectum in esse reali concedo maiorem; adæquatione per comparisonem ad actum eliciendum a potentia nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad probationem distinguo antecedens eodè modo. Solutio patet *ex disputatione antecedenti num. 21. 22. & 23*. Distinguo secundo maiorem: talis species esset tantæ perfectionis extrinsecè, vel obiectivè in esse intentionali, quantæ esset obiectum in esse reali concedo maiorem; intrinsicè, formaliter, & entitative nego maiorem, distinguo similiter antecedens probatio nis. Claret solutio *ex disp. antecedenti num. 19*.

Itaque cum species expressa debeat recipi in intellectu beati, qui finitus est, debet proportionari cum illo iuxta illud axioma: *quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur*, & sic tantum potest crescere obiectivè, vel extrinsecè, quo sensu verum est, illam speciem expressam excedere omnes alias obiectivè, id est, quod nequeat dari species expressa perfectius obiectum representans, quod est crescere secundum proportionem geometricam, non verò arithmeticam.

Ad secundam confirmationem respondeo nihil concludere, quia non est in forma: nam ut ita esset, deberet minor sic efformari, sed videre Deum

12.

Respond.
ad 1. confirm.

13.

14.

Ad 2.

ob-

obiectum infinitum, est effectus formalis infinitus speciei expressæ, in quo casu neganda esset minor, vel sic distinguendo: videre Deum obiectum infinitum, & infinite est effectus formalis infinitus concedo minorem, & nego suppositum loquendo de effectu formali speciei expressæ; videre Deum obiectum infinitum finite nego minorem, & consequentiam.

Denique argumentum hoc adduci ad probandum, visionem Dei debere esse infinitam contra omnes Theologos; quare sicut omnes ad solutionem tenentur, ne dicatur, visionem Dei esse infinitam; ita tenentur solvere, ne dicatur, esse impossibilem speciem expressam Dei.

Arguitur quinto: ratio, quæ probat beatos non indigere specie impræsa, æquè probat non indigere expressa: ergo vel utraque debet admitti, vel utraque debet negari. Probatur antecedens: ideò non datur species impræsa, quia Deus est infinite intelligibilis per modum actus primi; consequenter que non indiget specie impræsa, ut in genere intelligibilis compleatur, & constituatur, atqui etiam est infinite intelligibilis per modum actus secundi: ergo non indiget specie expressa. Probatur consequentia: esse infinite intelligibilem per modum actus primi infert posse videri, quin detur species impræsa media inter intellectum, & Deum: ergo esse infinite intelligibilem per modum actus secundi infert posse videri, quin detur species expressa media inter intellectum, & Deum.

Probatur consequentia: eadem requiruntur ad actum primū per modū potentiæ, quæ ad actū secundum per modum exercitij; differunt enim solo statu; atqui ad actum primum non requiritur species impræsa, quæ sit imago potentialis, vel virtualis Dei; ergo ad actum secundum non requiritur expressa, quæ sit actualis imago Dei. Probatur consequentia: si ad hoc, quod est posse intelligere, non

requiritur potentia intellectiva virtualiter, hoc est, potentia habens virtutem intelligendi; ad intelligendum actualiter non requireretur intellectio actualis; ergo si ad hoc, quod est posse intelligere, non requiritur species impræsa, ad actualiter intelligendum non requiritur species expressa.

Respondeo negando consequentiam; disparitas est: nam species expressa se tenet ex parte cognoscentis, impræsa verò ex parte obiecti; cum que in visione beatifica obiectum sit infinitum, & potentia intellectiva finita, sequitur, quod illo non indigeat complemento, & hoc indigeat. Contra: utraque species se tenet ex parte unius extremi: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: utraque species, si physicè consideretur, se tenet ex parte intelligentis; utraque enim informat intellectum; atqui si intentionaliter cōsideretur, utraque se tenet ex parte obiecti: ergo utraque species se tenet ex parte unius extremi. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: utraque species, si physicè consideretur, se tenet ex parte intelligentis per se, vel per accidens concedo maiorem; per se præcisè nego maiorem, omitto minorem, & nego consequentiā. Itaque species expressa se tenet per se ex parte intelligentis; impræsa verò per accidens, quia per accidens est, quod intellectui inhæreat, ut manet dictum *disputatione antecedenti*.

§. IV.

Duplex alia ponitur conclusio.

Secunda conclusio: *De facto datur in beatis species expressa Deum quidditative representans.* Sic Scotus quodlib. 14. paraf. hic intelligendum est. Sic August. cit. n. 2. Sic etiam Authores pro opinione affirmativa cit. n. 1. Hanc conclusionē probant passim Scotistæ, qui videri possunt, ego verò duplici paritate cōtra Thomistas probabo.

16.
Respond.

Contra.

Respond.

15.
Arguitur 5.

*Prob. con-
sequētia.*

17.
2. Conclusio.

18.
1. Pari-
tas.

Secunda.

Prima est; beatus nequit intelligere Deū per intellectiōē increatam sibi vnitā, vt habet Ill. Godoy in 3. p. disp. 31. ergo nequit Deū formaliter repræ-
sētare per speciē expressā increatā sibi vnitā. Secūda; in quacūque alia cog-
nitione præter beatā ponunt Thomis-
tæ verbū, nō solū vt terminus intellec-
tionis, sed etiā vt forma formaliter
dans esse intelligens; ergo hic est effe-
ctus formalis verbi; ergo implicat hic
effectus sine verbo. Atqui beati sunt
formaliter intelligētes Deū: ergo dat-
ur in ipsis verbū. Antecedēs cū prima
cōsequētia tenet. Secūda infertur; nam
implicat effectus formalis sine forma.
Sulumpta est evidens, & cōsequentia
legitima.

19.
Argui-
tur.

Arguitur specialiter cōtra conclu-
sionē: ratio probans, beatos non indi-
gere specie impræsa, probat non indi-
gere expressa; ergo nō datur de fac-
to in beatis species expressa Deū quid
ditativē repræsentās. Probatur antecē-
dēs: ratio probās primū, est, quia Deus
est infinitē intelligibilis per modū ac-
tus primi; sed etiā est intelligibilis infi-
nitē per modū actus secūdi; ergo ratio
probās, beatos nō indigere specie im-
præsa, probat non indigere expressa.

20.
Respond.

1.

Respond.

2.

Respōdeo primo: hoc argumētū rue-
re, si admitteremus cū aliquibus Sco-
tistis dari de facto in beatis speciem
impræsā. Cæterum hoc non admissio.
Respōdeo secundo negādo antecēdēs,
& distinguēdo maiore probationis: ra-
tio probās primū, est, quia Deus est in-
finitē intelligibilis per modū actus pri-
mi, ita vt valeat in se immutare potē-
tiā, vt cū illa cōcurrat ad actū secūdū
concedo maiore; si ad hoc nō valeret
nego maiore, distingo similiter mino-
rem, & nego consequentiam.

21.

Itaque tunc est necessaria species im-
præsa, quādo obiectū nō valet in se im-
mutare potētiā, vt simul cū illa produ-
cat operationē, vt claret in nostra in-
tellectiōe pro hoc statu, vbi quia ob-
iecta, vtpotē materialia, nō valēt per
se vniri cū potētia, quæ spiritualis est;
requiritur species impræsa gerēs vicē

obiecti; cū ergo essentia divina valeat
per se vniri cū potētia ad producēdā
visionē, ad hāc non est necessaria spe-
cies impræsa. Ast licet Deus sit infinitē
intelligibilis per modū actus secū-
di, est omnino necessaria species ex-
præsa, quia nequit Deus per se vniri
cum potentia ad intelligendum.

Tota huius ratio est differentia mag-
na intēr speciē impræsā, & expressā, nā
impræsa effectivē cōcurrit, vt cau-
sa partialis cū intellectu ad eliciendā
visionē, & hoc potest Deus supplere,
cæterū expressa est causa formalis red-
dēs intellectū formaliter intelligen-
tē, quod nequit Deus supplere. Nec ob-
est, quod species impræsa inhæreat in-
tellectui; quia hoc illi solū cōpetit, vt
est accidens; non verō vt est partialis
causa obiectivē cōcurrēns; quare Deus
gerēs vicē speciei impræsæ vnitur cū
intellectu in genere causæ efficientis
obiectivē, quod Deo non repugnat, at
ad supplendā vicē speciei expressæ de-
bebat vniri cum intellectu in genere
causæ formalis, quod implicat Deo.

Tertia cōclusio: *Visio beata est ver-
bū sūpto verbo pro naturali obiecti si-
militudine, non verō sūpto pro eo, quod
naturaliter procedit ab obiecto.* Vtra-
que pars cōclusionis est cōmunis intēr
Scotistas. Probatur primo: verbū sūp-
tū pro naturali obiecti similitudine,
est expressa, & distincta obiecti simili-
tudo; hoc habet visio beata; ergo vi-
sio beata est verbū, sūpto verbo pro
naturali obiecti similitudine.

Ex quo infero primo: posse dari in
beatifica visione verbū inadæquatū
alicuius, scilicet, attributi. Hoc corol-
lariū est cōtra Ill. Godoy n. 15, & pro-
batur primo: quia ex infrā dicēdis cō-
stabit: vnū attributū posse sine alio vi-
deri; ergo & vnū sine alio, & sine essen-
tia potest per verbū repræsentari. Secū-
do, quia vnū attributū nō gaudet ma-
iori infinitate, immaterialitate, & in-
telligibilitate, quam essentia divina;
sed hæc potest repræsentari per verbū:
ergo & vnū attributū sine alio.

Colligitur secūdo: posse beatū ex vi

22.

23.

3. Conclu-
sio.

Prob. 1.
pars con-
clusionis.

24.

Colligitur
1. contra
Ill. Godoy

*Secundo,
& etiam
contr. a Ill.
Godoy.*

visionis beatifica verbū creaturarum formare. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy n. 16; & ratio est: quia eodem ordine aliqua repræsentatur in Verbo, quo ab intellectu attinguntur; sed visio beatifica terminatur primo ad divinā essentiam, & secundo ad creaturas: ergo sicut potest beatus formare Verbum primario circa essentiam, potest etiam formare Verbum secundario circa creaturas.

26.
*Prob. 2.
pars.*

Probatur iam secunda pars conclusionis: Verbum sumptum pro eo, quod naturaliter procedit ab obiecto, est

intentionaliter productum; sed visio beata naturaliter non producitur: ergo visio beata non est Verbum, sumptum Verbo pro eo, quod naturaliter procedit ab obiecto. Maior, & consequentia tenent. Minor est Scoti quodl. 13. art. 2. dicente: visionem Dei in beatis non esse Verbum, quia estō sit naturalis Divinæ essentiæ similitudo, & in hoc sensu latiori possit dici Verbum; nō tamē in rigore loquendo, quia ab ea naturaliter non producitur, sed liberē, ut contra Thomistas tenet Scotus, & de quo non egit Ill. Godoy.

DISPUTATIO DECIMATERTIA.

An sit possibilis substantia creata, cui sit connaturalis visio beatifica.

*Repugnat
substantia
creata, cui
connaturalis
sit visio
beatifica.*

Diximus disp. 6. paraf. 3. visionem Dei esse naturaliter impossibilem intellectui creato, cuius rationē dedimus. Ad ipsamque adversarij respondent dicendo: possibilem esse intellectui creabili, cuius occasione præsens orta fuit difficultas, scilicet, an sit dabilis substantia creata, cui connaturalis sit visio Dei? quæ sub alijs terminis proponi solet, nempe, an visio Dei sit possibilis intellectui creabili? In qua duplex est opposita sententia. Affirmativa vna, & negativa alia, quorum Patronos citat Ill. Godoy, cum quo in præsentem litem non habemus, idēque pro nunc venit hæc disputatio omittenda, & aliunde, salutem Deo concedente, latē pertractanda veniet.

DISPUTATIO DECIMA QUARTA.

An sit possibilis substantia intellectualis creata omninò impeccabilis per naturam?

§. I.

Statuitur conclusio, & Scoti rationibus probatur.

Num. 1
*Ill. Godoy
non verē*

Ill. Godoy in præf. n. 2. citat Scotū in 2. dist. 23. quæst. unica, & Radā part. 2. contr. 11. art. 1. pro opinio

ne asserente non implicare substantiā intellectualem creatam libertate carentē, & cōsequentē omninò impecc-

*cit. Scotū
& Radā*

cabile; falso tamen citat Ill. Godoy, ut videri est in Scoto, & in Rada, hic enim non asserit, possibile esse talem creaturam, sed solum conditionaliter loquitur; hæc enim sunt verba illius in prima conclusione pro Scoti opinione: *si Deus crearet naturam aliquam intellectualem, quæ non haberet libertatem, illa esset impeccabilis per naturam.* Hoc est conditionaliter loqui: non verò affirmare: esse possibilem creaturam intellectualem sine aliqua libertate, ob quod omittere potuit Ill. Godoy primam conclusionem, quam contra suam opinionem Scoto, & Rada impositam adducit in præfati n. 4.

2
Conclusio
D. Tho-
mas.
Ill. Godoy
Scotus.

Conclusio: *implicat creatura intellectualis omnino impeccabilis per naturam.* Sic D. Thomas, & cum ipso Ill. Godoy. Sic Scotus, & ego cum ipso. Sed licet in conclusione nos, & Ill. Godoy conveniamus, non ob hoc omitenda est disputatio, quia in rationibus, quibus est probanda conclusio, valde dissentimus, Probabo igitur conclusionem rationibus Scoti, & postea rationes D. Thomæ ab Ill. Godoy adductas rejiciam.

3
Prob. 1.
conclusio
ratione
Scoti.

Probatur primo conclusio: voluntas, quæ nec est regula suæ actionis, nec necessario cõformis suæ regulæ, est peccabilis per naturam: sed repugnat voluntas creabilis, quæ sit regula suæ actionis, vel necessario conformis suæ regulæ: ergo repugnat voluntas creabilis omnino impeccabilis per naturam. Probatur minor: non est creabilis voluntas, quæ circa aliquod obiectum dignum amore non posset ipsum nolle, vel saltem habere negationem actus circa illud, quando tenetur actum elicere: ergo repugnat voluntas creabilis, quæ sit regula suæ actionis, vel necessario conformis suæ regulæ.

4
Prob. 2.

Probatur secundo conclusio: *implicat creatura intellectualis naturaliter beata: ergo & impeccabilis per naturam.* Probatur consequentia: omnis creatura intellectualis naturaliter non beata potest tendere in aliud bonum, non ordinando illud ad summum bonum;

sed hoc est posse peccare: ergo simpliciter creatura intellectualis naturaliter beata, repugnabit etiam creatura intellectualis impeccabilis per naturam.

Probatur tertio conclusio: omnis voluntas, in qua non necessario coniunguntur appetere, & recte appetere, potest appetere recte, & non recte; sed in nulla voluntate creata possunt illa coniungi necessario: ergo omnis voluntas creata potest recte, & non recte appetere: ergo nulla potest esse impeccabilis per naturam. Maior patet: nam hoc ipso, quod non necessario coniungatur, potest unum separari ab alio. Minor probatur: nulla voluntas, nisi divina, potest recte appetere, ex eo, quod appetat: ergo in nulla voluntate creata possunt necessario coniungi appetere, & appetere recte.

5
Prob. 3

§. II.

Rationes Ill. Godoy impugnantur.

Prima ratio, quæ ex D. Thoma 1. p. q. 63. art. 1, adducit Ill. Godoy n. 15, ad hanc formam reducit: voluntas, quæ non est regula honestatis actionis idèticæ, aut cõnexivæ, requirit in defectibilitate honestati adherere; sed implicat voluntas creata ordinis naturæ, quæ sit regula honestatis actionum supernaturalium: ergo implicat rationalis creatura impeccabilis. Hanc rationem sub alia forma tradit n. 28.

6.
1. Ratio
Ill. Godoy

Hæc tamen ratio non probat, nam maior illius est falsa, cuius falsitatem probabo: ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, non requiritur, quod sit regula honestatis actionis idèticæ, aut cõnexivæ: ergo falsa est prædicta maior. Probatur antecedens: ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, sufficit, coniunctio necessaria actus cum rectissima regula, & si non sit regula actus: ergo ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, non requiritur, quod sit regula honestatis actionis idèticæ, aut cõnexivæ. Antecedens probatur primo ratione: si per impossibile in voluntate creata esset coniunctio necessaria cum rectissima regula, esset impeccabilis, licet non esset regula honestatis.

7.
Impugnatur.

statis actus nec identicè, nec connexivè; nā stante præcisè necessaria coniunctione actus cū rectissima regula, stat in voluntate impeccabilitas: ergo ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, sufficit coniunctio necessaria actus cū rectissima regula, & si nō sit regula actus.

8

Prob. 2.
paritatibus.

Probat secundò idē antecedens paritatibus: intellectus noster nequit errare circa prima principia ex Phyl. soph. 2. *Metaphys.*, sed intellectus noster intelligendo nō est regula suā: ergo ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, sufficit coniunctio necessaria actus cū rectissima regula, & si nō sit regula actus. Itē: nequit errare, nec deficere in operando voluntas beati; sed voluntas beati nō est regula suā actionis: ergo ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, sufficit coniunctio necessaria actus cū rectissima regula, & si nō sit regula actus. Deniquè: Angelus ex propria natura est impeccabilis circa finē naturālē directè, ut est apud Thomistas probabile, & Ill. Godoy admittit in *præf. n. 39*: sed voluntas Angeli nō est regula rectitudinis moralis actuum naturalium: ergo idem, quod prius.

9

Respondet
Ill. Godoy

Hanc ultimā probationē adducit contra se Ill. Godoy, ad ipsamque respondet negando consequentiā, & disparitas, inquit, stat in hoc: quod voluntas Angeli potest esse ab intrinseco regulæ naturali conformis; at cū conceptu creaturæ repugnat esse determinatā ab intrinseco ad amorē ultimi finis supernaturalis. Ceterum ultra hoc, quod hæc non est responsio ad paritates positas de intellectu nostro circa prima principia, & de voluntate beati circa suas operationes.

10.

Contra 1.

Contra primo: stat iuxta Ill. Godoy voluntatē Angeli esse impeccabilem circa finē naturālē, quin voluntas Angelica sit regula actuum naturalium: ergo stabit voluntatē Angeli esse impeccabilem circa finē supernaturalē, quin Angelica voluntas sit regula actuum supernaturalium. Urget certè paritas. Contra secundò: idē iuxta Ill. Godoy Angelus est impeccabilis cir-

ca finem naturalem, quia est ab intrinseco conformis regulæ naturali: ergo hæc conformitas cum regula supernaturali erit constitutiva impeccabilitatis circa finem supernaturalem; atqui stante præcisè necessaria coniunctione actus cum rectissima regula, stat conformitas cum regula supernaturali: ergo in hac præcisè coniunctione stat impeccabilitas: ergo ad hoc, ut voluntas sit impeccabilis, non requiritur, quod sit regula honestatis actionis identicè, aut connexivè.

Vndè ratio Ill. Godoy ex D. Thoma habet maiore falsā, & ut verā esset, sic erat formanda: voluntas, quæ non est regula honestatis actionis, nec necessario conformis suæ regulæ, nequit inde defectibiliter honestati adhærere; sed implicat voluntas creata, quæ sit regula honestatis actionis, & necessario conformis suæ regulæ: ergo implicat rationalis creatura impeccabilis.

Deniquè, ut magis innoscescat rationē Ill. Godoy non probare, advertendū est, Ill. Godoy arguere ab inferiori ad superius negativè, quod est contra bonā legē argumentationis, ut dicitur in sūmulis, v. g. non est homo: ergo nō est animal, cuius cōsequentia est falsa. Similis est argumētatio Ill. Godoy: nā valet: voluntas est regula suā actionis: ergo est impeccabilis; ceterū hæc est falsa: voluntas non est regula suā actionis: ergo nō est impeccabilis, ut patet ratione, & paritatibus supra dictis.

Secunda ratio D. Thom. quam sub alijs terminis adducit Ill. Godoy n. 24, ita se habet: rationalis natura, quæ datur de facto, idē est defectibilis, quia creatura est, & ex nihilo facta; sed repugnat substantiā creata, quæ creatura nō sit, & ex nihilo facta: ergo repugnat substantiā rationalis creata omnino indefectibilis. Maiore probat Ill. Godoy varijs Patrū autoritatibus, & primo ex Augustino lib. 14. *de Trinit. cap. 4*, ubi de creatura rationali loquēs, sic ait: *Magna natura est, vitia-ri tamē potest, quia sūma nō est. Et lib. 12. de Civit. Dei, cap. 10.* illis verbis:

11.

Ut ratio
Ill. Godoy
esset vera
aliter
debat
formare
maiores

12.

Arguit
Ill. Godoy
ab inferiori
ad superius
negativè.

13.

1. Ratio
Ill. Godoy

Dicimus immutabilem non esse, nisi unum. Et statim: Ea verò, quæ fecit, bona quidem esse, quod ab illo, verum tamen mutabilia, quod non illo, sed ex nihilo facta sunt.

14.
Secundo
ex Greg.

Probat secundo dictam maiorem ex Gregorio Magno lib. 25. *Moralium*, cap. 4, ubi de anima rationali loquens, sic ait: *Quia ergo ex nihilo est condita, ex se infra se tendit, nisi ad boni desiderij statum artificis manuteneatur, ex eo itaque, quod creata est, deorsum ire habet.* Id ipsum docet lib. 5. cap. 28. Tertio denique ex Damasceno lib. 2. *de fide*, cap. 3. Ex Fulgentio lib. *de fide Patrum*, cap. 3, & ex alijs Ecclesiæ Patribus passim eandem veritatem exprimentium.

15.
Impugna-
tur.

Hæc tamen ratio non probat: falsa enim est maior illius, cuius falsitatem declaro: si substantia creata esset necessario conformis suæ regulæ, & esset naturaliter beata, esset creatura, & ex nihilo facta; sed in prædicto casu esset impeccabilis: ergo esse creatam, & ex nihilo factam, non obest impeccabilitati: ergo non ideo rationalis natura est defectibilis, quia creatura est, & ex nihilo facta. Confirmatur paritatibus positis n. 8, ex quibus fiant contra Ill. Godoy retorsiones, suis utendo terminis.

Vndè ad rationem Ill. Godoy potest distingui maior: rationalis natura, quæ datur de facto, ideo est defectibilis, quia creatura est, modo, quo de facto est creatura concedo maiorem; præcisè quia creatura est nego maiorem, distinguo minorem: sed repugnat substantia creata, quæ creatura non sit, modo, quo de facto est creatura concedo minorem; alio modo nego minorem, & consequentiam; quia creatura, quæ de facto est, non est necessario conformis suæ regulæ, ideoque est peccabilis, ut diximus; aut quæ tunc esset, licet esset necessario conformis suæ regulæ, esset creatura, consequenter quæ compossibile esset: esse creaturam, & non esse defectibilem.

Ad probationem maioris ex Patribus deductam responderi potest: Patres loqui de creatura modo, quo de facto est creatura, non verò de creatura, quæ tunc esset; nec in alio sensu locuti sunt Patres; vndè autoritates prædictæ non concludunt. Argumenta contra nostram conclusionem videnda relinquo apud Ill. Godoy in præsentī, utpotè in conclusione non dissentientes.

16.
Respond.
ad prædi-
ctam ra-
tionem.

17.
Ad pro-
bationem
ex Patri-
bus res-
pond.

DISPUTATIO

DECIMAQVINTA.

An sit possibilis de potentia absoluta supernaturalis substantia creata?

Repug-
nat sub-
stantia
superna-
turalis.

Hæc disputatio anexa est cum duabus præcedentibus, & sicut in conclusione illarum ab Ill. Godoy non dissentimus, ita nec in huius conclusione discordamus. Negativa ab utroque defenditur cum utroque Magistro, cuius probationes, & argumentorum solutiones pro nunc in Ill. Godoy videantur simul cum corollario ab ipso deducto n. 42; aliunde tamen à nobis specialiter disputabitur. Et hæc de ista disputatione modo sufficiant.

DISPUTATIO

DECIMASEXTA.

An lumen gloriæ sit adæquata virtus proxima agendi respectu visionis beatificæ?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, difficultas aperitur, & referuntur sententiæ.

Num. 1.

E fide certum est, ut diximus *disp. 6. parraf. 1. num. 2.* posse intellectum creatum supernaturaliter Deum intuitivè videre, & insuper certum est fide, intellectum creatum non posse viribus suis Deum intuitivè videre, ut dictum manet *disp. cit. parraf. 3. num. 34.* Ex hoc que necessario infertur indigere aliqua supernaturali illustratione, quæ à Theologis lumen gloriæ appellatur, & hac supposita luminis necessitate, orta est præsens difficultas, celebris, & celeberrima apud Theologos, pro qua.

2.
Suppono
1.

Suppono primo cum Ill. Godoy *n. 1.* quod fere omnes Theologi conveniunt in eo, quod tam intellectus, quam lumen beatificum influunt effectivè in visionem contra Paladanum, Marsilium, & Ochamum, asserentes, intellectum beati merè passivè per ordinem ad visionem se habere, cuius oppositum adeò certum visum est ali quibus Theologis, ut præfatam Nominalium sententiam aliqua censura dignam existimaverint contra Suarez *lib. 2. de attributis negativis, cap. 10. num. 6.* & Lorcum *1. 2. disp. 16.* ab omni censura illam censentes immunem. Quidquid tamen de censura sit, Nominalium sententia còmuni Theo-

logorum iudicio adversatur: & meritò quidem, colligitur enim non levitè ex Concilio Tridentino *sessione 6. Canone 4. & cap. 5.* diffiniente: *Liberrum arbitrium creatum non se habere merè passivè ad actus, quibus ad iustificationem disponitur;* sed non alia ratione ad actus prædictos non se habet merè passivè liberum arbitrium creatum, nisi quia vitales sunt, & consequenter debent ab intrinseco procedere: ergo cum visio beatifica vitalis sit, & beatus vivat per illam, debet illi convenire ab intrinseco, & ab illo activè concurrente procedere.

Suppono secundo: intellectum non esse totam, & adæquatam rationem agendi respectu visionis beatæ, quod supponunt omnes Theologi contra Bachonium asserentem: intellectum esse totam rationem agendi; lumen verò solum requiri, ut elevans, & proportionans intellectum, ut possit producere visionem supernaturalè, quod hoc declarat exemplo. Careus nam que positus in altari elevatissimo nequit accendi à candela posita in parvimento Ecclesiæ, nisi candela ista elevetur, & proportionetur cum ipso cæreo accédendo, cæterum candela elevata, ut elevari solet arundine, accendi prædictum cæreum. Quæritur nunc? Concurret ne arundo cum can-

3.
Suppono
2.

dela ad accendendum cereum? Activè minimè. Elevativè, & proportionativè utriusque. Sic ergo se habet lumen respectu intellectus ad visionem producendam, cum hoc solum discrimine: quod lumen, ytpotè altioris ordinis, superat proportionem naturæ; nō vero arundo respectu candelæ.

4.
*Suadetur
suppositio*

Nostri autem suppositio suadetur manifesta ratione: nam visio beatifica est intrinsicè supernaturalis: ergo ab aliquo principio intrinsicè supernaturali causatur; atqui intellectus nō est intrinsicè supernaturalis; ergo intellectus nō est tota, & adæquata ratio agendi respectu visionis beatificæ. Antecedens est certum. Consequentia claret, quia implicat, quod supernaturale intrinsicè causetur absque aliquo principio intrinsicè supernaturali. Susumpta, & consequentia tenent. Imò hanc suppositionem suadent omnes rationes, quibus Thomistæ probant, quod lumen gloriæ est tota ratio agendi.

5.
Dices 1.

Dices primo: intellectus per lumen elevatur ad esse ordinis supernaturalis, est que intrinsicè supernaturalizatus: ergo supposita elevatione intellectus est tota ratio agendi. Probatur consequentia: quot formalitates reperiuntur in visione, tot reperiuntur in intellectu supposita elevatione; ergo supposita elevatione intellectus est tota ratio agendi. Probatur antecedens: in visione reperiuntur vitalitas, & supernaturalitas; sed istæ reperiuntur in intellectu elevato: ergo quot formalitates reperiuntur in visione, tot reperiuntur in intellectu supposita elevatione.

6.
Respond.

Respond. distinguendo primum antecedens: intellectus per lumen elevatur ad esse ordinis supernaturalis entitativè nego antecedens; denominativè concedo antecedens, & nego consequentiam; cuius probationem distinguo: quot formalitates reperiuntur in visione, tot reperiuntur in intellectu supposita elevatione; eodem modo nego antecedens; diverso

modo concedo antecedens, & nego consequentiam. Itaque in visione reperitur supernaturalitas entitativè in intellectu verò elevato denominativè solum; quare nequit esse ratio producendi supernaturalitatem visionis.

7.
Dices 2.

Dices secundo: si intellectus sine elevatione esset ordinis supernaturalis, intellectus esset tota ratio agendi; sed intellectus supposita elevatione est ordinis supernaturalis; ergo supposita elevatione intellectus est tota ratio agendi. Respond. distinguendo minorem: intellectus supposita elevatione est ordinis supernaturalis denominativè concedo minorem; entitativè nego minorem, & consequentiam. Distinguo aliter: intellectus supposita elevatione esset ordinis supernaturalis intrinsicè, & ab intrinseco nego minorem; intrinsicè, & non ab intrinseco concedo minorem & nego consequentiam; quia, ut intellectus esset tota ratio agendi, deberet esse supernaturalis entitativè, seu ab intrinseco, quia hæc est supernaturalitas visionis.

Respond.

8.
Dices 3.

Dices tertio: ex eo, quod visio excedat vires naturæ, non tollit, quod intellectus supposita elevatione sit tota ratio agendi: ergo intellectus supposita elevatione est tota ratio agendi. Probatur antecedens: intellectus supposita elevatione excedit vires naturæ, quia est ordinis supernaturalis: ergo ex eo, quod visio excedat vires naturæ, non tollit, quod intellectus supposita elevatione sit tota ratio agendi. Respond. negando antecedens, & distinguendo probationem: intellectus supposita elevatione excedit vires naturæ denominativè concedo antecedens; entitativè nego antecedens, & consequentiam, quia, ut intellectus esset tota ratio agendi, deberet excedere entitativè vires naturæ, quia sic visio naturæ vires excedit.

Respond.

9.
*Respond.
ad exemplum.*

Nec exemplum, quo Baconus suam explicat opinionem, & nos posuimus n. 3, habet aliquam efficaciam. Concedo enim exemplum, & nego pari-

tatem; alioquin lumen gloriæ solū esset conditio ad visionē, vti est arundo ad accendendum, & a proximitas ad comburendum, quod est omnino falsum, & omnibus Theologis adversum.

10.
Suppono
3.

Suppono tertio cum Ill. Godoy num. 3: intellectum, & lumen gloriæ beatificū non concurrere ad visionem partialitèr partialitate effectus, seu quod idē est: intellectum producere realitèr vitalitatem, & supernaturalitatem visionis, similiter que lumen gloriæ producere realitèr supernaturalitatem, & vitalitatem visionis beatæ. Hæc suppositio est, quam omnes Theologi amplectuntur præter Baconium, nam licet in oppositum citentur Ferrara 3. *contra Gentes*, cap. 54. *parraf.* ad primum dicitur, & Capræolus in 4. *distinct.* 19. *quest.* 4. *art.* 3. ad argumenta Durandi contra secundam conclusionem solutione primi; falso tamen tribuitur illis, quia hos Theologos vidi, & talem doctrinam in ipsis non inveni.

11.
Suadetur
1. *suppositio.*

Suadetur itaque primo nostra suppositio: accio physica creata nequit ex parte effectus præscindere vnam formalitatem ab alia, sed necessario debet attingere omnes formalitates effectus inter se realitèr identificatas; atqui vitalitas, & supernaturalitas in visione sunt realitèr identificatæ: ergo supposito, quod intellectus attingat vitalitatem, debet etiam, & supernaturalitatem attingere; similiter que de lumine, scilicet, quod debeat attingere vitalitatem visionis beatæ, supposito, quod supernaturalitatem illius attingat.

12.
Secundo.

Suadetur secundo: vitalitas, & supernaturalitas in visione comparantur, & ratio inferior, & superior; sed vitalitas est ratio superior; ergo supernaturalitas est ratio inferior. Patet syllogismus ex eo, quod per vitalitatem convenit visio beatæ cum visione naturali, à qua per supernaturalitatem distinguitur. Atqui ratio superior nequit physicè terminare ac-

cionem productivam, quin eandem terminet ratio inferior: ergo vitalitas visionis, vtpotè ratio superior, nequit terminare accionem physicam intellectus, quin eandem terminet supernaturalitas, nec supernaturalitas visionis, vtpotè ratio inferior, terminare accionem physicam luminis, quin eandem terminet vitalitas. Probatur susumpta: productio tendit ad tribuendam existentiam effectui, sed existentia nequit convenire superiori sine inferiori: ergo ratio superior nequit physicè terminare accionem productivam, quin eandem terminet ratio inferior.

13.
Tertio.

Suadetur tertio: secundum communem placitum Philosophorū effectus indivisibilis, vel totus attingitur, vel nihil attingitur; sed visio beatæ est indivisibilis: ergo vel tota attingitur, vel nihil attingitur; ergo supposito, quod intellectus attingat vitalitatem visionis, debet etiam, & supernaturalitatem attingere; similiter que de lumine; supposito, quod attingat supernaturalitatem visionis, debet etiam & vitalitatem attingere. Tam efficax est hoc argumentum quod si aliquis illud neget, negabit esse causas totales totalitate solum effectus, quod à nullo vultusque Theologo, nec Philosopho est derogatum.

14.
Dices contra hanc suppositionem.

Dices contra hanc suppositionem: datur accio physica præscindens inter formalitates realitèr identificatas vnam formalitatem ab alia: ergo hoc poterit facere accio physica intellectus, & luminis: ergo nec intellectus, nec lumen gloriæ attingunt vtramque formalitatem visionis: ergo intellectus, & lumen gloriæ, dato, quod ad visionem concurrat, concurrunt partialitèr, partialitate effectus. Omnes consequentiæ sunt legitimæ. Antecedens verò probatur: nam in Divinis producitur relatio, quin natura Divina cum ipsa identificata producat: ergo datur accio physica præscindens inter formalitates realitèr identificatas vnam formalitatem ab alia.

Respond.

Respondeo distinguendo antecedens: ergo datur actio physica creata præcendens inter formalitates realiter identificatas vnam formalitatem ab alia nego antecedens; datur actio divina concedo antecedens, quia hoc est proprium infinitatis, ex quo nego triplex consequens.

I 5.
Status difficultatis appetitur.

Ex hoc manifestè apparet, quod solum est difficultas de partialitate causæ. An, scilicet, intellectus, & habitus luminis gloriæ influât in visionem beatificam partialiter partialitate causæ? quod idè est, atque inquirere, an intellectus ratione sui habeat virtutem partialè proximam, & immediatam ad influendum in visionem beatificam simul cum lumine gloriæ, ad modum, quo duo simul portantes aliquod pondus, ad quod illorum quilibet seorsim est insufficiens, concurrunt per suas partiales proximas, & inadæquatas virtutes? An verò careat ratione propriè entitatis virtute partiali proxima, & adæquata virtus proxima agendi, & influendi in visionem sit habitus lumine gloriæ.

I 6.
Suppono
4.

Ex quo suppono quarto, ut contra Pelagianos apud Catholicos certum: virtutem intellectus ad visionem non esse adæquatam, & sufficientem independentem à lumine, seu auxilio supernaturali, nec ei sufficere concursum generale Dei ad actus naturales sibi debitum, sed requiri particulare concursum supernaturalem sibi non debitum. Quare controversia est: An intellectui secundum se, & ut à lumine distincto, conveniat aliqua virtus sufficiens proxima, & immediata, quæ simul cum lumine proximè producat visionem.

I 7.
Suppono
5.

Suppono quinto: ne vocibus implicemus, virtutem esse remotam dupliciter stare posse. Primo: virtus dicitur remota, quia omnem virtutem immediatam excludit; vel quia inter ipsam, & effectum mediat activitas immediata adæquatè influens in effectum. Sic substantia ignis remotè calefacit lignum, quia inter substantiam ignis, & calefactionem ligni mediat calor adæquatè efficiens calefactionem. Sic etiâ anima remotè

intelligit ob eandem rationem. Secundo: virtus dicitur remota, non quia excludat omnem virtutem immediatam, sed quia eget altera virtute immediata ad producendum effectum; vel quia inter ipsam, & effectum mediat virtus inadæquatè influens in effectum. Sic intellectus seorsim ab specie impræsa est potens remotè intelligere, quia inter ipsum, & intellectiorem mediat species inadæquatè produciens intellectiorem.

Similiter virtus proxima stat etiâ dupliciter. Primo: virtus dicitur proxima, quia nullam potest se mediam virtutem desiderat. Sic calor est virtus proxima calefactionis, & species impræsa cognitionis. Secundo: dicitur proxima, quia licet post se aliam petat virtutem immediatam, non tamen adæquatam, sed inadæquatam. Sic intellectus est causa proxima intellectiorem naturalis, quia licet post se requirat speciem impræsam, non tamen, ut causam adæquatam, sed ut inadæquatam.

Ex hac suppositione habetur manifestè, quod intellectus respectu naturalis cognitionis est causa remota, & proxima. Est remota, quia inter ipsum, & effectum mediat virtus inadæquatè influens in effectum, scilicet, species impræsa. Est proxima, quia virtus medians est solum inadæquata. Hoc, utpotè valde necessarium ad clarissimam disputationis intelligentiam, maximè est advertendum.

Suppono sexto: hanc controversiam vocalem, seu de nomine à pluribus appellari, quia licet concedant præter virtutem luminis virtutem immediatam intellectui respectu visionis; consequenter quæ ex lumine, & intellectu vnam compleri causam proximè agentem in visionem; nihilominus dicunt: habitum esse totam rationem agendi, quia vel sustinet, quod lumen est tota ratio, seu virtus complens, seu perficiens intellectum; vel tenent, quod lumen est tota virtus elevans potetiam, vel denique asserunt,

I 8.

I 9.

20.
Suppono
6.

quod

quod lumen est tota virtus quoad intentionem actus.

21.

En hi omnes totam quaestionem vocalem, seu de nomine aperte reddunt, quia intellectui concedunt virtutem immediatam a lumine distinctam, quod est intentum Scoti. Imo cum primis fatemur: lumen esse totam rationem complementem, & elevantem intellectum, ut infra dicemus, & probabimus; & licet ab ultimis graviter cum Scoto dissentiamus, in presenti tamen difficultate convenimus.

22.

Nec obest: hos authores virtutem intellectus appellare radicalem, quia esse radicalem, & immediatam componitur ex dictis n. 19, & ex modo loquendi eorum manifeste claret; nam expressè dicunt, esse radicalem, quia indiget altera virtute inadequata ad agendum, quam neque antecedentem supponit, neque exigit subsequenter, ut videri potest apud Curiel 1.2. *quest. 5. art. 5. dubio unico super parras. 6. in fine*, quo etiam sensu virtutem intellectus radicalem nos appellamus. Quid ergo nunc? Est ne solum de voce controversia nostra? Neutiquam esset tamen, si Scoti rationes, ut supra dicti examinarunt authores, recentiores Thomistae intuiti essent.

23.

Referuntur sententiae.

1. Est affirmativa.

Ill. Godoy citans D. Thomam

2. Est negativa.

Scotus.

Scotistae

Omnes.

Authores Societatis.

Vnde duplex ex diametro opposita versatur sententia. Prima tenet: lumen gloriae esse totam, & adequatam rationem proximam, & immediatam agendi respectu visionis beatificae; intellectum verò nulla gaudere activitate immediata respectu visionis. Sic Ill. Godoy n. 7. D. Thomam, & omnes Thomistas pro ea referens. Secunda ex adverso sustinet: Lumen gloriae non esse totam, & adequatam rationem proximam, & immediatam agendi respectu visionis beatificae; sed partialē duntaxat, intellectum que proximè, & immediate influere in visionem beatam. Sic omnes Scotistae, & omnes authores Societatis, cum Magistro Subtili in 1. dist. 17. q. 2. parr. contra istam. In 3. dist. 13. parr. ad tertiā q. & parr. ad quartū, & parr. ad argumenta, cum quo & ego.

Huic Scoti opinioni fabent plurimi D. Thomae sectatores, & si aliqui ab Ill. Godoy pro sua opinione sint citati. Sed quid mirum! si habet in Angelico Praeceptore maxima fundamenta, ob quae mihi videtur pro hac stare opinione, quod ex ipsius testimonijs infra probabimus, & cum eius discipulis firmabimus.

His itaque suppositis, difficultate aperta, & sententijs relatis, omittendum venit, quod Ill. Godoy asserit in prima conclusione n. 8, scilicet, quod intellectus non concurrat ad visionem beatificam instrumentaliter proprie, quia hoc non affirmat contra Scotum, nec nos hoc asserimus, quin potius, virtutem intellectus ad visionem beatificam esse principalem, & aliquomodo principaliorē infra manifestabimus, & stabiliemus. Vnde ad controversiam deveniendo.

§. II.

Resolvitur difficultas.

Conclusio: Lumen gloriae non est tota ratio, seu adequata virtus agendi visionem beatificam, sed lumen, & intellectus proximè, & immediate influunt in visionem. Hæc conclusio, quæ est Magistri Subtilis doctrina, est iuxta Scripturam, Concilia, Pontifices, Patres Ecclesiae, D. Thomam, & plures eius sequaces, probanda quæ venit per hæc sygillatim, & deniquè rationibus Scoti firmabitur, simul cum rationibus singularibus.

§. III.

Scoti conclusio ex sacris litteris probatur.

Probatur primo conclusio ex Paulo 1. Corinth. 15. dicente: *Abundantius illis omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum.* Quod accepit Apostolus ex sapientia 9. *Mitte illam de caelis sanctis tuis, ut mecum sit, & mecum laboret;* at nisi voluntas immediata, & partialē in supernaturalē actum per partialem suam virtutem præstet

24.

Scoti opinioni fabent plurimi D. Thomae sectatores.

25.

26.

Conclusio

27.

Prob. 1. conclusio ex D. Paulo.

influxum, non salvantur allegata verba cum proprietate, nec consonè ad mentem PP. ergo admittenda est in voluntate partialis virtus, & partialis in supernaturales actus immediatus influxus.

28.
Prob. minor pro 1 parte.

Minor pro prima parte probatur: nam voluntas mediante gratia in actum supernaturalem influens, & non se ipsa immediatè partialitèr, & si possit dici operantialem actum per gratiam, non tamen potest cum proprietate dici operans simul cum gratia; sicut pater medio filio nepotem generans, & si potest dici causare illū per filium; non tamen potest dici cū proprietate nepotem simul cum filio a se genito gignere; at proprietas verborum Pauli necessità postulat, ut de voluntate affirmetur liberum nostrum arbitrium, non solum per gratiam, sed etiam simul cum illa actum supernaturalem efficere; ergo nisi admittatur, voluntatem per partialem suam virtutem in supernaturalem actum præstare immediatum, & partialem influxum, non salvantur cum proprietate verba Pauli.

29.
Prob. pro 2.

Pro secunda autem parte probatur præallata minor ex August. de gratia, & libero arbitrio, cap. 5. post medium illis verbis: *Non ego autem, sed gratia Dei mecum, id est, non solus, sed gratia Dei mecum; at per hoc nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo.* In eodem sensu verba Pauli interpretantur Bernardus de gratia, & libero arbitrio circa finem; & Gregorius lib. 16. *Moralium*, cap. 12, & lib. 18. cap. 22; at nisi voluntas partiali gaudeat virtute, per quam immediatè partialitèr influat in charitatis actū, sed adæquata virtus proxima agendi sit gratia, sola gratia supernaturalem actum causabit, non autem simul cum gratia voluntas; sicut quia calor est adæquata virtus calefaciendi in aqua, solus calor dicitur calefactionis causa, non aqua simul cū calore; ergo verba Pauli consonè ad mentem PP. explicari non possunt,

nisi voluntati demus proximam partialem virtutem, ratione cuius in supernaturales actus immediatè partialitèr influat.

Probatur secundo conclusio ex parabola Lucæ 10. hominis descendentis ab Hierusalem in Iericò, qui à latronibus vulneratus, & expoliatus proponitur semivivus relictus, cuius explicatio traditur ab August. lib. 3. *hipognosicon*, cap. 8. approbante D. Thomam Lucæ 10. in *Catena*: *Quid est relictus, & semivivus abierunt? Rectè dictus est semivivus: habebat enim vitalem motum, scilicet, liberum arbitrium vulneratum, quod ei solum ad æternam vitam, quam per dederat, redire non sufficiebat, ideo & semivivus dicitur. Iacebat enim humanum genus vulneratum in mundo. Sed cur iacebat, dicite si per se surgere poterat, vel sanari, nullius indigens adiutorio? Sed iacebat vulneratus, quia vires ei propriæ ad surgendum, quo ad sanandum se medicum, id est, Deum, requirere non sufficiebant.* Verba sunt Augustini: ergo ideo semivivus dicitur relictus per culpam, quia semiprincipium vitale operationis supernaturalis, adhuc nudus gratia retinebat, & consequenter, quia habebat partialem immediatam virtutem ad supernaturales, & salutare actiones.

30.
Prob. 2 conclusio ex Luca.

Probatur tertio conclusio ex illo ad Philipenses 2. *Cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini; Deus est enim, qui operatur in vobis velle, & perficere per bona voluntate;* at si sola Dei gratia operaretur adæquatè consensum, quin præter illam partialis voluntatis nostræ concursus necessarius esset, nulla esset ratio timendi, atque tremendi, non enim malum negligentiae, & desidii timeri potest in operatione gratiæ, quæ nulli deest, quantum est ex parte Dei, nec in arbitrij cooperatione, si immediatè non influit se ipso, sed solum influit mediante gratia; negligens enim in agendo esse nequit, nisi causa, quæ immediatè agere potest, quippè, quæ

31.
Prob. 3 ex Paulo.

sola potest ad agendum teneri; ergo iuxta Paulum concedendus est voluntati partialis immediatus influxus in salutare, & supernaturales actiones.

32.
Prob. 4.
ex eodem

Probatur quarto conclusio ex illo ad Romanos 2: *Factores legis iustificabuntur, cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, &c.* Vbi Paulus manifestè loquitur de observatione legis, quæ ad veram iustificationem sufficiat, & asserit, eam naturaliter fieri; at non quia ad illam sola sufficiat natura, hoc enim Pelagianum est, nec quia sola gratia illam exequatur; aliàs non naturaliter, sed omninò supernaturaliter fieret: ergo id circo dicitur à Paulo naturaliter fieri, quia natura ipsa immediatam, & partialem vim præstat simul cum gratia in supernaturalis legis ad impletionem. In cuius interpretandi modi confirmationem adduco August. de spiritu, & littera, cap. 27. illis verbis: *Fiunt, quæ legis sunt naturaliter, non quod per naturam negata sit gratia, sed potius per gratiam reparata natura.* Prosperum contra Collatorem cap. 22. Cyrillum Alexandrinum lib. 2. contra Iulianum proprius ad finem, & Magnum Basilium in regulis fusius disputatis interrogatione 2. paulò post initium; vbi de facultatibus naturalibus loquens sic ait: *Sanè facultates hæc eiusmodi sunt, ut si his rectè, & ut par est, vsi fuerimus, egregiè pietatem tenentes, quæ cum virtute coniuncta est, vitæ satisfacere possimus.* Quibus verbis fateri videtur Basilium, facultatem nostram naturalem se ipsa immediatè in actus salutare influere.

§. IV.

Solutio Ill. Godoy ad primam probationem ex Scriptura refellitur.

33.

AD primam nostram probationem positam n. 27. respondet Ill. Go-

doy n. 119. negando vtramque partem minoris ad primam prioris partis probationem negat antecedens; ut enim cum proprietate dicatur voluntatem simul cum gratia supernaturalē operari consensum, sufficit, ut quavis gratia sit adæquata virtus proxima eliciendi talem operationem, non tamē sit adæquata causa, sed ex voluntate, & gratia adæquata causa coalescat, ingrediente gratia per modum virtutis proximæ elevantis voluntatem, & ista per modum potentie elevatæ quo ad rationem essentialē.

Ad secundæ partis probationem negat minorem n. 121: non enim ex hoc, quod gratia sit adæquata virtus, & sola per modum virtutis proximæ ad supernaturalem actum concurrat, sequitur, quod sola sit causa, & quod voluntas causa efficiens supernaturalis actus non sit; causa namque ex potentia, & ex virtute potentie coalescit, nec est simile de calore in aqua existente; idèò namque solus ad calefactionem concurrat, non quia solus est virtus, sed quia solus est calefactionis causa, aqua sustentativè tantum, & omninò per accidens ad calefactionem se habente.

Et quid (ait Ill. Godoy) Bernardus, quem in nostrum favorem adducimus, manifestè suæ sententiæ suffragatur, versans locum Pauli, vbi supra illis verbis: *Non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere individuo peragunt, totum quidè hoc, & totum illa, sed ut totum in hac, ita totum ex illa;* nam quid quæso: *Nō partim gratia, & partim liberum arbitrium;* nisi manifestè affirmare liberum arbitrium, & gratiam non partialiter, quod asserunt adversarij, ad supernaturalem consensum concurrere?

Nec etiam (prosequitur Ill. Godoy n. 122.) fabet Gregorius, sed potius nobis obsistit ut constet ex illis verbis: *Ut ergo se sine gratia nihil esse ostenderet, ait, &c.* Quo modo autem voluntas sine gratia, nihil est, si, ut

Respond.
Ill. Godoy
ad 1. probationem

34.

35.

36.

contrarij volunt, voluntas ratione sui partialem proximam virtutem haberet? Nam quod totali non gaudet virtute, non sufficit, ut nihil dicatur; alias affirmare etiam liceret, gratiam nihil sine voluntate esse, cum iuxta contrarios, non totalis virtus, sed tantum partialis sit, nec etiam favet Augustinus, ut postea (ait Ill. Godoy) videbimus.

37.
Refelli-
tur respō
sio Ill. Go
doy.

Hæc tamen solutio ex dictis refellitur: nam iuxta hanc solutionem, ut cum proprietate dicatur voluntas simul cum gratia supernaturali operari consensum, sufficit, ut quavis gratia sit adæquata virtus proxima eliciendi talis operationem; non tamen sit adæquata causa, sed ex voluntate, & gratia adæquata causa coalescat, ingrediente gratia per modum virtutis proximæ eleuantis voluntatem, & ista per modum potentia eleuata; atqui hoc est, quod Calvinus asserbat: ergo hoc non sufficit, ut ab eo discedamus.

38.

Probatur minor: adæquatam causam actus supernaturalis coalescere ex gratia, & voluntate, hac solum ingrediente per modum potentia, est voluntatem esse non solum principium quod, verum etiam principium quomediaturum mediatione virtutis, & immediatum immediatione potentia; sed hoc Calvinus asserbat, ut constabit ex dicendis n. 109: ergo asserbat Calvinus, quod Ill. Godoy asserit. Nec disparitas ad simile de calore aliquid valet, ut postea videbimus. Omitto nunc alias impugnationes à ratione, quia hic opus est dogmaticè disputare, sensum Scripturæ aperire, & in quo opinio Ill. Godoy à sententia Caluini distinguatur, investigare.

39.

Et quidem Bernardus, quem in sui fauorem Ill. Godoy connatur inducere, nostræ suffragatur sententiæ; nam Bernardus per illa verba: *Non partim gratia, & partim liberum arbitrium*, non tollit partialitatem causæ, & virtutis, sed partialitatem effectus, & ut hoc omnibus manifestum fiat, verba D. Bernardi, quæ Ill. Godoy tacuit, hic refero.

Bernardus itaque tract. de gratia, & libero arbitrio, column. penult, ubi postquam illud Apostoli: *Non autem ego, sed gratia Dei mecum*, sic exposuerat: *I otuit dicere per me, sed quia minus erat, maluit dicere mecum, presumens se non solum operis esse ministrum per effectum, sed cooperantis quodammodo socium per consensum*; declarans subiungit. *Ad hoc utriusque prævenit voluntatē nostrā, ut iā sibi deinceps cooperemur, ita tamen quod à sola gratia captū est, pariter ab utroque perficitur, ut mixtū, non sigillatim, simul, non vicissim per singulos profectus operentur; non partim gratia, partim liberū arbitriū, sed totū singula opere indiviso peragunt: totum quidem hoc.*

40.

Ecce Bernardum egregia, ac elegantissima Philosophia partialitatem causæ, cum totalitate effectus declarantem; nam per verba ab Ill. Godoy relata partialitatem effectus negat; & per omnia verba antecedentia partialitatem causæ manifestè affirmat: ergo Bernardus ab Ill. Godoy adductus non suæ, sed nostræ sententiæ suffragatur manifestè: ruit ergo solutio Ill. Godoy.

41.

Similiter etiam nobis fabet Gregorius, & opinioni Ill. Godoy obstat: nam ex illis verbis: *Ut ergo se sine gratia nihil esse ostenderet*, solum manifestatur, gratiam esse totam rationem eleuantem, non verò esse totam rationem agendi; quia expressè concedit voluntati actiuitatem, ut simul cum gratia operetur, quod extra dubium videtur, si Gregorius legatur, & verba eius referantur. Hoc non fecit Ill. Godoy, pro ipso que, & in ipsum ipsa refero.

42.

Gregorius itaque lib. 16. *Moralium* cap. 12. hæc habet: *Quia se esse aliquid invenit cum gratia, adiunxit: sed gratia Dei mecum. Non enim diceret mecum, si cum perveniente gratia subsequens liberum arbitriū non haberet. Ut ergo se sine gratia nihil esse ostenderet, ait, non ego; ut verò se cum gratia operatum esse per liberum arbitrium demonstraret, adiunxit, sed gratia Dei mecum.* Deinde lib. 18. *moralium*, cap. 22.

43.

ait: *Ex aspiratione gratiae, quia virtutum opera protinus in ordine generantur, ut ex libero quoque arbitrio subsequatur actio, cui post hanc vitam retributio aeterna respondeat, illico adiecit: Et gratia eius in me vacua non fuit.* ergo iuxta Gregorium non est sola actio gratiae, sed ex libero arbitrio etiam subsequitur actio, ut tali actione vitam aeternam mereamur.

§. V.

Refellitur responsio Ill. Godoy ad secundam probationem ex Scriptura.

44.
Respondet Ill. Godoy ad 2. probationem

AD secundam probationem positam n. 30. respondet Ill. Godoy n. 123: ideo hominem per peccatum semivivum proponi, non quia habet ratione sui sine supernaturali gratia partialē vim proximā ad opera salutaria, ut voluntariē interpretatur Recentiores arguentes, sed vel quia, ut docuit Theodoretus, anima immortalis est, corpus verò mortale, & illius mortē per peccatū incurrit; vel quia, ut Tridentinū docet *session. 6. de iustification. Can. 5*; liberū hominis arbitriū per peccatū Adā non fuit extinctum, nec amissum, ad quod sufficit, quod aliqua bona opera ordinis naturalis sine speciali gratia possit efficere, ut docet D. Thom. 1. 2. q. 109. art. 1, non autē est necessariū, quod in ordine ad actus salutes, & supernaturales partialē virtutē proximam post peccatū conservet; in ordine namque ad actus salutes homo per peccatū non infirmus, nec attenuatus viribus remanet, nec semivivus, sed mortuus, ut enim docet Trident. *sess. 5.* peccatum originale, & quodlibet mortale est mors animae, & ut docet D. Thom. 1. 2. q. 88. art. 1: ideo peccatū aliquod mortale dicitur, & à veniali distinguitur, quia mortem animae infert, tollitque principiū vitæ, ob quam rationē non est ab intrinseco, sed ab extrinse-

co tantum reparabile, scilicet, in virtute gratiae Divinae.

Nec video (prosequitur Ill. Godoy n. 124.) qua specie probabilitatis ex Augustino inferant Recentiores interpretationem suam; nam Augustinus ait: ideo semivivum relictum hominem post peccatum, quia habebat vitalem motum, scilicet, liberum arbitrium, & ad aeternam vitam, quā perdiderat, reddere non sufficiebat. Unde consequētiae locus: *Liberum arbitriū ad aeternā vitam, quā perdiderat, reddere nō sufficiebat, ergo habet vim partialiter activam ad opera salutaria.* Quomodo ex insufficientia redeundi ad vitā aeternam, quā in libero hominis arbitrio concedit Aug., colligitur sufficientia partialis, & quomodo ex negativa, affirmativa propositio colligitur, contra rudimenta Dialecticæ? Causalis ergo August. intelligenda est iuxta dicta ex Tridentino, scilicet, ideo hominē post peccatū semivivum relinqui, quia remanet cū libero arbitrio, hoc est, quia per peccatum non extinguitur, nec amittitur liberū arbitriū hominis, ad quod sufficit, quod per se ipsum possit in aliqua opera bona ordinis naturalis. Et licet demus in ordine ad opera salutaria hominē semivivū relinqui, sufficit, quod post peccatum maneat in illo essentialis coaptatio, & potentia obediētiālis remota ad opera salutaria reducibilis ad actū per merita Christi, in quo natura humana sperabat consequi salutem, ut secundo explicat Theodoretus illud verbum *semivivus*.

Ceterū hæc solutio Ill. Godoy satisfacere non videtur, quin imò manifestē Aug. & D. Thom. contrariatur: nā expressē Aug. citatus, D. Thom. approbante, hominem semivivū dicit in ordine ad actus supernaturales, scilicet, *vitam aeternā*; neque in ordine ad prædictos actus manet post peccatum liberū arbitrium mortuum, ut ait Ill. Godoy, sed vulneratum duntaxat, ut expressis verbis tradit Aug. ergo iuxta Augustinum, necessarium est, quod

45.

46.
Refellitur solutio Ill. Godoy.

in ordine ad actus salutare, & supernaturales partialem virtutem proximam post peccatum liberum arbitrium conservet.

47. Nec inconvenit, quod docet Tridentinum *session. 5*, scilicet, peccatum originale, & quodlibet mortale est mors animæ, quod approbat Ill. Godoy ex D. Thoma; quia hoc solum est: hominē post peccatum carere vita supernaturali; non verò carere virtute propria inadæquata, & insufficiente ad vitam supernaturalem adquirendam. Et quia in hoc consistit veritas huius nostræ impugnationis, & sinistra Ill. Godoy interpretatio.

48. Hoc manifestè probo ex doctrina ipsius Ill. Godoy in ipsum retorquendo: homo post peccatum in ordine ad actus supernaturales nō infirmus, nec attenuatus viribus remanet, nec semivivus, sed mortuus, ut ait Ill. Godoy: ergo homo post peccatū, nec habet virtutē mediātā mediatione virtutis, nec virtutē immediātā immediatione potentiæ. Probatur hæc consequētia: idē iuxta Ill. Godoy homo post peccatū non habet virtutē mediātā proximā partialem in ordine ad actus supernaturales, quia est mortuus; sed mortuo omnis virtus activa repugnat; ipsi nāque ad summum convenire potest virtus passiva; alioquin non esset mortuus: ergo homo post peccatum nec habet virtutē mediātā mediatione virtutis, nec virtutem immediātā immediatione potentiæ.

49. Si enim apud Ill. Godoy, quod homo per peccatū sit mortuus, nō tollit ab eo virtutē mediātam mediatione virtutis, nec immediātam immediatione potentiæ; cur tollet ab illo virtutē inadæquatā proximam, & insufficientē? Et si homo non mortuus, sed semivivus remanet, ut ait Augustinus citatus, approbāte D. Thoma (de quo Ill. Godoy non meminit) cur ei non conceditur virtus partialis proxima, & insufficiente in ordine ad actus supernaturales? Non capio certè.

50. Ex his mirum est, Ill. Godoy mira-

ri, quod ex Augustino nostram sententiam inferamus, cū clarissimè nostræ fabeat opinioni. Nec contra ritidimenta Dialecticæ progredimur (ut Ill. Godoy fuit visum) ex negativa affirmativam propositionē colligendo, quod non miraretur, si verba Augustini fidelitè traderet; Augustinus namque sic ait: *Liberū arbitriū solū ad eternā vitam, quam perdiderat, reddere non sufficiebat*, ex hoc itaque antecedenti optimè infertur: *ergo habet vim partialitèr activam ad opera salutaria*, quia solum non sufficere, est aliquam sufficientiam habere. Undè prædicta propositio negativa est equivalentèr affirmativa, & sic ex ipsa affirmativa propositio infertur. Quod totum Ill. Godoy pateret, si *ly solum* in verbis Augustini non tacuisset.

Nec deniquè valet, quod deniquè respondet Ill. Godoy *n. 124*, scilicet, quod licet admittatur in ordine ad opera supernaturalia hominem semivivum relinqui sufficit, quod post peccatū maneat in illo essentialis coaptatio, & potentia obediēcialis remota ad opera salutaria reducibilis ad actum per merita Christi, in quo natura humana sperabat consequi salutē, ut explicat Theodoretus illud verbū *semivivus*.

Non inquam valet, quia licet Theodoretus explicet illud verbum *semivivus* per hoc, quod maneat in homine potentia ad opera salutaria reducibilis ad actum per merita Christi; falsum est, quod illam potentiam vocet remotam, nam ipse Theodoretus Ezechielis *11*, ait: *His non liberi arbitrij eversionem declaravit, sed futurum ab ipso auxilium, societatem que ad efficienda bona opera*, per quæ concedit libero arbitrio virtutem immediātā partialem in opera supernaturalia. Deindè: quia potentia remota ad opera supernaturalia Calvinus non negavit in libero arbitrio, ut dicendum est *n. 109*, per quæ retorsio efformari valet.

§ 1.
Respondet
Ill. Godoy

§ 2.
Impugnatur.

§. VI.

Responsio Ill. Godoy ad tertiam probationem ex Scriptura refellitur.

53.
Ad 3. probat. respond. Ill. Godoy.

Respondet Ill. Godoy ad tertiam ex Scriptura probationē n. 125. negando minorem; nam licet voluntas nostra non influat immediate partialiter in actum supernaturalem, quia tamen verè influit, & verè illum cooperatur cum gratia, timere potest desidia, & negligentiam coniungibilem cum gratia sufficiente, & possibile in sensu diuino respectu gratiae efficaciae, quam si Deus, vel non conferat, vel semel collata, gratiosè non continuet, liberum arbitrium hominis ab operatione deficiet; & ideo cum timore, & tremore operari nostram salutem debemus, nos Deo subijcientes, & coram ipso humiliantes, qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate; ne scilicet Deus à suae gratiae collatione deficiat, qua deficiente bonum opus non perficietur. Quod autem ex praeter allegatis verbis nihil sententiae nostrae contrarium colligatur; sed quod ei maxime faueant, constat clarè ex August. de gratia, & libero arbitrio cap. 9. vbi versans locum Pauli sic ait: *Quando enim iubentur, ut operentur liberum eorum arbitrium innuitur, sed ideo cum timore, & tremore, ne sibi tribuendo, qui bene operantur, de bonis tanquam suis extollantur operibus.* Si autem liberum arbitrium rationis suae naturae virtutis partialiter proximè in supernaturalem actum influeret, posset homo de illo, tamquam de suo, partialiter saltem gloriari.

54.

Ex quo contra nos facit instantiam n. 126; nam si gratia posset in se ipsa gloriari, gloriaretur profecto de bono supernaturali, quod in homine parit, & tamen non est virtus adaequata proxima, ut nos fatemur, sed tantum partialis; ergo si homo ratione suae naturae partialè ad supernaturalem actum

habet virtutem, gloriari poterit de illo, tamquam de suo, modo, quo gratia de illo posset gloriari, si capax gloriationis esset. Quo argumento vultus est August. lib. 1. ad Simplicianum, quæst. 2. versans locum illum Pauli: *Non volentis, nec currentis, sed miserationis est, ut non partim Deo, & partim libero tribuamus arbitrio, sed totum Deo nostrum opus salutare.*

Itaque tota hæc lata responsio ad duo brevissima reducitur. Primum est: quod ad hoc, ut voluntas timere possit desidia, & negligentiam, non requiritur, quod influat immediate partialiter in actum supernaturalem. Secundum est: quod si immediate influeret, posset homo de opere supernaturali, tamquam de suo, gloriari, saltem partialiter. Hæc autem absque ullo negotio diluuntur.

Primum namque in solutione contentum refellitur ex eo, quod expressè adversatur Aug. de gratia, & libero arbitrio, cap. 9. vbi versans locum Pauli sic ait: *Non enim quia dixit: Deus est, qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate; ideo liberum arbitrium abstulisse putandum est. Quod si ita esset, non superius dixisset; cum timore, & tremore vestram nostrorum salutem operamini. Quando enim iubentur, ut operentur, liberum eorum convenitur arbitrium, sed ideo cum timore, & tremore, ne sibi tribuendo, qui bene operantur, de bonis tanquam suis extollantur operibus.* Et cum iubemur operari salutem, nostrum convenitur arbitrium, ut putemus, non gratiam solam, sed etiam ipsum arbitrium præter gratiam, agendo actus salutares, immediate occupari, atque adeo cum timore laborandum, ne actione immediata, quam arbitrium, ut condistinctum à gratia, in opus salutare confert, de bonis operibus tanquam nostris extollamur; alioquin non esset, unde superbiendi occasio potest occurrere.

Deinde: idem Augustinus lib. quæstionum in Exodum q. 167. differens illud Exod. 34. *Hæc sunt verba quæ dixit*

55.
Ad duo reducitur responsio Ill. Godoy

56.
Refellitur 1.

57.

Dominus facere, præmissam quaestio- nem, an Deus se possuerit facturum, vel potius hominibus facere præceperit, sic dirimit. *Fortè si positum est, ut ex utroque accipiat: nam & homines facere debent, cū ipsi iubeantur, & Deus facit, cū facientē adiuvat, secundū illud Apostoli, in timore, & tremore vestram ipsorum salutē operamini: Deus est enim, &c.* Uterque, Deus, & homo facit. Homo quidem, quia præceptis convenitur, ut agat, Deus verò, quia auxilium parat, quod iubet. Igitur ex utroque integrum principium immediatum coalescit.

58. Undè semel, quod integrum principium immediatum agendi ex gratia, & libero arbitrio coalescat, duplex est ratio, ut cū timore, & tremore nostrā salutē operemur, quod est Apostoli assertū. Prima ratio trepidandi est: ne deficiente cooperatione immediata arbitrij deficiat operatio gratiæ, cui Deus salutē nostrā alligavit. Secūda ratio trepidandi est: ne superviēdo cōcursu immediato, putet homo, operationē se debere, tanquam suā, ideoque indignus fiat, ut Deus bonū opus, quod incepit, perficiat, quod est Augustinus, & per quod reiectū manet secūdū contentū in solutione III. Godoy.

59. Sed quia instantia, quā in nos facit III. Godoy, est argumentum, quod in nostram sententiā, & si immeritò, obijciunt adversarij, illud que desumunt ex Paulo ad Romanos 9. illis verbis: *Non est volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei*; quo etiam usus est Augustinus lib. 1. ad Simplicianum q. 2, ut testatur III. Godoy, ideo ipsam specialiter refellere, & solvere est necessarium. Quare.

60. Respond. I. liberū arbitriū ratione suæ nativæ virtutis partialiter proximè influeret in supernaturalem actum, posset homo de illo, tanquā de suo, partialiter saltem, gloriari, supposito Divino auxilio omitto; illo non supposito nego; ex quo ad instantiam in forma distinguo

similiter consequens. Itaque sicut supposito auxilio actus supernaturalis, non solum dicitur esse Dei, sed etiam hominis; ita supposito auxilio potest homo de illo, tanquam de suo, partialiter saltem, gloriari.

Quod autem supposito auxilio actus supernaturalis non solum Dei, sed etiam hominis, esse dicatur, expræsè tradit Nazianzenus orat. 31. in dictū illud Evangelij: *Cum consumasset Iesus sermones hos*, Matth. 19. *Post medium orationis: Idcirco ait, non volentis, id est, non solum volentis, neque currentis solum, sed misereantis Dei. Ita quoniam velle quoque ipsum à Deo est, optime iure totum Deo assignavit.* Item Anastasius Nicenus lib. quæst. in script. q. 59. *Non volentis solum virtutem, neque currentis, & contententis est se rectè gerere, sed misereantis, & adiuvantis est Dei, non potestis enim sine me quidquam facere.* Quam expositionem sequuntur Hieronimus epist. ad Testiphontem, column. 4. & epist. ad Demetriadem paulò post mediū. Ambrosius lib. 2. de Abraham Patriarcha, cap. 19. Fulgentius lib. de Incarn. cap. 18. Prosper. Psalm. 118. & D. Bernardus tract. de gratia, & libero arbitrio column. penult.

Ex quo retorqueo contra III. Godoy: actus supernaturalis supposito auxilio non solum est Dei, sed etiam hominis: ergo potest homo de illo gloriari, tanquā de suo saltem partialiter, supposito prædicto auxilio. Probat consequentia; ideo non posset homo de illo gloriari, tanquā de suo saltem partialiter, quia actus supernaturalis totus dicitur esse Dei, ob verba Pauli adducta ab III. Godoy: *non volentis, neque currentis, sed misereantis est*; sed hoc non obest, ut supposito auxilio actus supernaturalis etiam sit hominis: ergo nec obest, quod possit homo de illo gloriari, tanquam de suo saltem partialiter, supposito prædicto auxilio.

Respondeo secundo negādo, quod si liberū arbitrium ratione suæ nativæ

61.

62. Retor-
queo con-
tra III. Go-
doy.

63. Respond.
2.

virtutis partialiter proximè in supernaturali actu influeret, posset homo de illo, tanquàm de suo saltem partialiter gloriari, nisi superveniendo, ut Patres docent, imò ex hoc clare deducitur, quod admissa virtute proxima partiali in libero arbitrio, nequit homo nec partialiter gloriari de operatione supernaturali, tamquam de sua; ex quo ad instantiam de gratia nego paritatem ob rationes sequentes.

64.
1. Ratio
solutionis
huius.

Ratio itaque prima, cur homo nequeat gloriari de operatione supernaturali, tamquam de sua partialiter, etiam si partialiter ad illam concurrat, est, quia homo non operatur supernaturalē effectum præveniēdo Deū vocatione, ut exponit D. Augustinus in lib. expositionis epistolæ ad Romanos, cap. 61. & 62: *Quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bona voluntatem*; propterea vocanti Deo rectè tribuitur, quod bene volumus, nobis autem tribui non potest, quod vocamur. Non ideo igitur dictum esse putandum est. Non volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei, quia sine eius adiutorio non possumus adipisci, quod volumus, sed ideo potius, quia nisi eius vocatione non volumus. Itaque, quia nos non prævenimus Deū vocando, sed Deus prævenit nostram voluntatem sua oportuna vocatione, ideo dictum est, non esse hominis volentis, sed Dei misereantis. Confirmat idem Augustinus quæst. 2. ad simpli. circa medium: *Item verum est; non est volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei, quia eorum miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur.*

65.
2. Ratio

Secunda ratio est: quia homo in operatione supernaturali non præparat gratiam adiuvandā, nec adiuvat præparatam, quin potius è converso: gratia præparat voluntatem hominis adiuvandam, & adiuvat præparatam, & hæc est etiam Augustini expositio in Enchirid. cap. 33. dicentis: *Restat ergo, ut propterea rectè dictū intelligatur;*

non volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatē bonā, & præparat adiuvandā, & adiuvat præparatam. Vbi ad gratiam præparatam, seu prævenientem revocat totum, quod homini denegat.

Respondeo tertio: verba Pauli ab Ill. Godoy in instantia adducta probare: totum opus salutis Deo tribui; cæterum non ita, ut omnis influxus immediatus arbitrij reiiciatur, ut claret ex testimonijs allatis clarè asserentibus: opus salutare non ita esse totum Dei, ut aliquid etiam nostrū non sit. Quomodo autem hæc duo in concordiam veniant, quadruplici expositione manifestabitur.

Prima expositio est: totum opus salutis Deo tribui, quia in agēdo opere supernaturali gratia est principalior. Ita Magister in 2. distinct. 25. parraf. cum ergo, ibi: *Bona merita quando ex sola gratia esse dicuntur, non excluditur liberum arbitrium: quia nullum meritum est in homine, quod non est per liberum arbitrium. Sed in bonis merendis causæ principalitas gratiæ attribuitur, quia excitatur liberum arbitrium, & sanatur, atque iuvatur voluntas hominis, ut sit bona.* Quid exprius?

Hanc expositionem illustrat Chrysostomus ad Hæbreos 7. homil. 12. in morali proposita quæstione: *Si non volentis, neque currentis, sed misereantis est Dei; quid adhuc queritur?* Respondet: *Quia cuius est amplius totum esse dixit. Nostrum enim eligere tantū, & velle, Dei autem efficere, & ad perfectionem perducere. Quia ergo illius est, quod amplius est, eius dixit esse universum secundum consuetudinem hominum.* Exemplo declarat Theophylatus ad Romanos 9. num. 16. *Quæ admodum de domo dicimus, totum esse artificis, cum interim opus habeat cooperatoribus ipsum adiuvantibus; attamen, quia rei consumatio ab illo pendet, dicimus totum hoc illius, nimirum fabri est, vel cum domum iste faber con-*

66.
Respond.
3.

67.
1. Expositio.

68.
Hanc expositionē illustrat Chrysost.

Exemplo declarat illā Theophyl.

didit. Non dissimile ratione, & nostra voluntate indiget Deus: attamen, quia ille consumit, & perficit, dicimus, totum hoc Dei est.

69.
D. Tho-
mas illu-
trat etiā

Insuper: hanc expositionem illustrat Angelicus Doctor *dist. 26. art. 5. ad 5.*, quem refert, & sequitur Conradus *1. 2. q. 111. art. 2. circa mediū*: Ipse motus voluntatis non est à gratia sine libero arbitrio: & tamen quia se habet gratia, ut principale, quia inclinat in talem actum per modum cuiusdam naturæ, ideo ipsa sola dicitur talē actū operari; non quia sine libero arbitrio operetur, sed quia est principalis causa. Non aliter Egidius accerrimus D. Thomæ discipulus in *2. distinct. 28. q. 1. art. 3. prope finem*, præmissis varijs testimonijs, quorum alia libero arbitrio, alia Deo, & eius gratiæ salutem adscribunt: Totum est Dei principaliter, & totum est liberi arbitrij instrumentaliter, vel totum est Dei, quasi sine ipso præveniente quantum ad Divinam motionem, & sequente ad gratiæ infusionem, nullum meritum sit in nobis. Et totum est in nobis, quia non sit in nobis gratia, nisi motu Divino ad gratiam consentiamus. Identidem exponit Argentinas in *2. distinct. 28. quæst. unica, artic. 2.* Non apparebit iam voluntaria interpretatio, quam Primores Theologorum, ac Thomistarum tradunt.

Argentinas.

70.
Siqueras

Respond.

Si autem quærat: cur gratia in agendo opere supernaturali sit principalior, cum virtutem proximā partialem tribuamus voluntati? Respondet triplicem esse rationem. Prima est: quia gratia est eiusdem ordinis cū opere supernaturali, in ipsumque cōnaturaliter inclinat, ut Conradus cum D. Thoma sustinet. Secunda est: quia gratia elevat voluntatem; non verò è converso. Tertia est: quia gratia præparat voluntatem adiuvandam, & adiuvat præparatam; non verò è contra.

71.
2. Expositio.

Secunda expositio est: nam opus salutis Deo tribui ad negandum tale opus procedere ex viribus purè natu-

ralibus, qui fuit error Semipelagianorum, partem tribuentium arbitrio sibi relicto, & partem arbitrio gratia præmunito; prædicabant enim, initiū haberi ex nobis sine gratia, & reliquum salutis opus ex nobis præventis à gratia, quod à Concilijs, & Patribus damnatur.

Hanc expositionem magnificat Augustinus *lib. de prædestinatione sanctorum, cap. 2.* reprehendens eum, qui cū Semipelagianis dividit opus in partē, quæ est arbitrij, & partem, quæ Dei est. Nolens ergo his tam claris testimonijs repugnare, & tamen volens à se ipso sibi esse quod credidit homo, quasi componat cum Deo, ut partem fidei sibi vendicat, atque illi partem relinquat; & quod est latius, primam tollit, sequentem dat illi, & ideo quod dicit esse amborum, priorem se facit, posteriorem Deum. Et manifestè Augustinus illam partialitatem ex viribus purè naturalibus oppugnat, quam nos Catholicè detestamur.

Tertia expositio est: totum opus salutis Deo tribui, quia & ipsum velle, & agere nostrum, quo Deo operanti cooperamur, Dei esse verè dicitur per gratiam prævenientem. Itaque & partialis influxus nostræ voluntatis in Deum revocatur, quia, ut illum immediatè præbeamus, inducimur à Deo per gratiam vocantem, & prævenientem. Quam præventionem, & causalitatem non habet nostra voluntas in velle, & agere voluntatis, & gratiæ Divinæ.

Hæc explicatio deducitur clarè ex illo Pauli ad Romanos 9: *Iam ego non operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Nam si de culpabili consensu, cuius arbitrium potissima, & unica causa est, dicere licuit Apostolo, non esse suum, sed concupiscentiæ, aut consuetudinis prævæ, quia eius effectus prævenientes libertatem extorquent consensum; potiori ratione licebit asserere, nostram voluntatem non operari opera pietatis, sed quæ habitat in nobis, gratia; quia illa prævenit, &

72.
August.
magnificat hanc expositionem.

73.
3. Expositio.

74.
Expositio deducitur ex Paulo

inducit voluntatem in suam immedia-
tam cooperationem, & consensum.

75.
Nazianc.

Hac etiam ratione utuntur Eccle-
sia Patres; nam Naziancenus adductus

n. 61. dicens: *Quoniam velle quoque*

August.

ipsum à Deo est, optimo iure totum Deo

assignavit Apostolus, dicens: Non vo-

lentis, neque currentis, &c. Augusti-

nus lib. 1. retract. cap. 23. illud, quod

in epistola ad Romanos, cap. 6. dixe-

rat: Quod ergo credimus nostrum est,

quod autem bonum operamur, illius est,

qui credentibus dat spiritum; sic tem-

perat. Vtrumque nostrum est propter ar-

bitrium voluntatis, & vtrumque tamē

datum est per spiritum fidei, & charita-

tis. Et paucis interpositis. Vtrumque

Dei est, quia ipse preparat voluntatē,

& vtrumque nostrum, quia non fit nisi

volentibus nobis. Et clarius lib. 1. ad

Simplician. q. 2. Ut velimus, & suum

esse voluit, & nostrum suum vocando, nos-

trum sequendo. Denique Chrysostom. 2.

ad Thesalonicenses 2. hom. 4. col. 3: Vi-

des quomodo declaraverit, nihil eorum,

sed totum est Dei? Ad quod, inquit,

vocavit vos per Evangelium nostrum

in acquisitionem gloriae Domini nostri

Iesu Christi.

Chrysost.

76.

4. Expositio.

Quarta expositio est: totum opus

salutis Deo tribui, quia gratia est tota

ratio, & virtus elevans, complens, &

perficiens voluntatem; voluntas vero

nullam habet virtutem elevandi, cō-

plendi, nec perficiendi gratiam. Hanc

expositionē addidi, quia optimē per

ipsam salvantur omnia loca, totum

opus salutare Deo tribuentia; cum ip-

sa que salvatur quam optimē influ-

xus immediatus partialis voluntatis

in opus prædictum, ut dictum manet

num. 21.

77.

Retor-
queo con-
tra Ill. Go-
doy.

Denique: prædictum Pauli testi-

monium, in quo fundat Ill. Godoy

contra nos instantiam, uti non debe-

re, mihi videtur, quia illud est, quo

utitur Calvinus ad tollendam activi-

tatem etiam partialem voluntatis, &

consequentè libertatē. Vltra quod,

& ultra dicta in Ill. Godoy retor-

queo: iuxta Pauli testimonium totum

opus salutis Deo tribuitur: ergo ipsi
tribuitur ut quo, & ut quod; alioquin
totus non tribueretur: ergo voluntas
non influit in illud ut quod, nec ut quo
mediate mediatione virtutis, nec im-
mediate immedatione potētiae, quod
est contra Ill. Godoy.

S. VII.

Responsio Ill. Godoy ad quartam pro-
bationem ex Scriptura refel-
litur.

AD quartam ex Scriptura proba-
tionem positam num. 32. respō-
det dupliciter Ill. Godoy. Primo en. m
n. 127. negat minorem pro secunda
parte, quam non convincit inducta
probatio; licet enim homini ratione
gratiae elevantis totam legem adim-
plēti sit supernaturalis totius legis ad
impletio respectivē ad hominem ra-
tione sui, non tamen est supernatura-
lis respectivē ad ipsum, ut elevatum
gratia; sicut homini elevato per lumē
inspecto ratione sui supernaturalis est
beatifica visio; secus autem homini
elevato lumine, provt illo elevato, sic
namque connaturalis est. Et quidem
illud verbum *naturaliter*, non potest
nobis favere; nam licet asseramus, ho-
minem ratione suae innatae virtutis ad
actum salutarem partialiter proximē
influere; non tamen docemus influere
naturaliter, nec ratione potentiae na-
turalis, sed obediēcialiter, & ratione
potentiae obediēcialis.

Secundo respondet n. 128. Paulum
loqui de adimplētionē totius legis na-
turalis, ad quam non concurrat super-
naturalis gratia elicitive, nec proximi-
tate, sed antecedentē, & expeditivē,
ut fusē explicare Ill. Godoy tract. de
gratia Dei, art. 4. promittit, & respec-
tu illorum actuum, quibus lex naturae
adimpletur, proximē cōcurrit natura,
& si specialī gratia Dei conditoris ad-
iuta, ut ibidem docet. Cui doctrinae
non refragantur PP. adducti, nec recē-

78.

Respondet
1. Ill. Go-
doy ad 4.
probatio-
nem.

79.

Respondet
2.

tiōrum suffragantur sententiā; nā August. asserens per gratiam reparari naturam, non ideo affirmat, naturam reparatā partialiter proximè influere, nisi opera sint naturalia, ad quæ antecedentè solū reparatio gratiæ requiritur. Nec Basilij verba adversantur, nā si loquitur de facultate nostræ voluntatis naturali, non loquitur de usu illius ab illa egrediente partialiter, sed de actu supernaturali elicto à voluntate ratione gratiæ dantis totam proximam virtutem ratione cuius naturalis facultas, vt eleuata, in supernaturalem actum prorumpit. Et in eundem sensum cæteri Patres relati fuerunt locuti.

Prima itaque responsio refellitur: si per illud verbū *naturaliter* non intelligeretur, naturam simul cum gratia præstare immediatam, & partialē vim in supernaturalis legis adimplentionem; adimpletio legis supernaturalis omnino supernaturaliter fieret, & nullo modo naturaliter; sed hoc est contra Apostolū; ergo per illud verbū *naturaliter* intelligitur; naturā simul cum gratia præstare immediatam, & partialem vim in supernaturalis legis adimplentionem: ergo ruit solutio III. Godoy. Et quidē ipsi non fabet, quod potentia, qua homo partialiter proximè influit in actum salutarem, dicatur obedientialis apud nos; quia prævidere debuit, potentiam obedientialem apud nos esse intrinsicè potentiā naturalem, vt infra docebimus; vnde si ratione potentiæ obedientialis influit proximè, sic etiam influit ratione potentiæ naturalis, & hoc est intentum Apostoli.

Refellitur secunda responsio: nam Paulum loqui de adimplentione legis supernaturalis, satis constat ex eo, quod loquitur de obseruatione legis, quæ ad veram iustificationē sufficit, & hoc satis declarant Patres in probatione relati. Et quidem dato, & nō concessō, Paulū loqui de obseruatione legis naturalis, loca vtriusque adducta, & postea adducenda, clarissimè lo-

cuntur de opere supernaturali, ad quod tribuunt naturæ virtutem proximam partialem simul cum gratia, ad illud efficiendum, ideo quæ in hoc non est immorandum.

§. VIII.

Scoti conclusio probatur ex Concilijs.

PRIMO itaque probatur sic: nam Synodus Palestina probavit concursum immediatū naturæ, cū approbavit explicationem, quā suæ sententiæ exhibuit Pelagius dicens: *Hominē proprio labore, & Dei gratia posse in salutē moderi*. Nā planè Pelagius per laborem propriū condistinctū à gratia intellexit cooperationē immediatam. quā præter operationē gratiæ confert arbitriū. Patribus autem Palestinis accepta fuit sententia Pellagij sic explicata, quia non solæ vires arbitrij, vt prius decreverat Pelagius, sed cōstitutæ auxilio gratiæ supernaturalis (nō solius creationis naturalis, vt fraudulentè Pelagius accepit) hominē in salutem perducerent. Igitur Catholicæ assentur; liberum arbitrium ex se aliquid præstare, quod simul cum gratia salutem operetur. Vt enim Pelagius suā pristinā sententiā retractaret, nō erat necessarium, totā efficientiā boni operis auxilio supernaturali deferre; sed sat erat, actiuitatē gratiæ necessariā cū naturæ actiuitate fateri; ea enim respuebat solas vires naturæ sufficere ad consequendam salutem; quæ erat Hæresis Pelagiana ab Ecclesia damnata. Solam quidem sibi sufficere naturā, prior Pellagij sententia vulgabat. Naturam non sufficere solam, sed adiutam partiali concursu gratiæ, Catholica sententia tuebatur.

Imò sensum huius Catholicæ sententiæ indicauit superior Pellagij sententia, quando corā Patribus Palestinis professus est, hominem proprio labore, & Dei gratia salutem adipisci. Videatur liber de gestis Pellagij præsertim cap. 6. Quare libro de gratia

82.

Prob. I.
ex Synod.
Palest.

83.

80.
1. Respōs.
refellitur

81.
2. Respōs.
refellitur

Christi, cap. 47. exponens Augustinus, & concludens sententiam, quam a Pellagio requirit, sic fatetur. Si consenserit (Pellagius) etiam ipsam voluntatem, & actionem divinitus adiuvare, & sic adiuvare, ut sine illo adiutorio nihil bene velimus, & agamus: eamque esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, nihil de adiutorio gratiae Dei, quantum arbitror, inter nos controversiae relinquatur. Qui sentimus autem, voluntatis actum tantum immediatam iuvare ad effectus, & actiones salutares auxilio supernaturali gratiae, & sic iuvare, ut sine illo nihil boni salutis agere valeat, revera concedimus totum, quod Augustinus à Pellagio requirit: ergo cum activitate immediata naturae conferente partialem influxum in opus salutare, componitur sententia Catholica contra Pellagium contenta.

84.
Prob. 2.
ex Conc.
Senonens.
Probatur secundo Scoti conclusio ex Concilio Senonense *prol. col. 2. fin. In errorem Manichei, Lutherus incidit, dum nimis anxie, & scrupulose devitat Pellagium. Metuens namque liberum arbitrium cum Pellagio nimis efferre, omne opus bonum, quod est in homine, Deo tribuit, & Divinae gratiae, nihil prorsus libero arbitrio; sicque tollens omnino liberum arbitrium Lutherus factus est Manicheus, dum refugit esse Pellagius. Debuerat certe Lutherus ex Apostolo nosse, ita necessariam esse Divinam gratiam ad bene operandum, ut cum ea tamen liberum arbitrium bonum opus efficiebat. Pellagius totam actionem immediatam boni operis tribuit naturae, & nihil gratiae, Lutherus totam tribuit gratiae, & nihil naturae; quo factus est Manicheus tollens libertatem arbitrii. Apostolus media incedens sententia actionem immediatam boni operis inter utramque partitus est, praedicans, tum gratiam, tum naturam immediatè necessariam ad illam, ut neque gratia sine consortio naturae, neque natura sine consortio gratiae aliquid boni operis immediatè agat.*

Apostolica igitur sententia videtur esse, quae actionem immediatam operis supernaturalis dividit inter naturam, & gratiam, & utrique affert vim immediatè agentem illius, non adequatam, eo quod cavetur periculum tollendi libertatem arbitrii, in quod Lutherus tribuens totam actionem gratiae miserè lapsus est. Etenim manifestum est, non adeò totam actionem detulisse gratiae Divinae, ut mediata etiam auferret naturae, cui gratia inhaeret. Nam mediata agere naturam non est aliud, quam agere immediatè virtutè aliquam insidentem naturae; ut aër elucidat mediata, ferrum mediata calefacit, quia lux, & calor illis inhaerentes immediatè, & adequatè lucem, & calorem in aliud subiectum inducunt: ergo si gratia insidens naturae immediatè, & adequatè efficit opus supernaturale, proculdubio admittebat Lutherus, naturam mediata, & remote, media gratia, tamquam virtutè proxima, in illud influere. Sed verius de hoc ad explicationem Concilii Tridentini,

Probatur tertio Scoti conclusio ex Concilio Tridentino: nam *sessio 6. de iustificatione, cap. 5.* adversus Calvinum, & Lutherum docetur: *Hominem gratiae excitanti, atque adiuvanti liberè assentiendo, & cooperando, disponi, ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, nec homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens. Et Canone 4. illis verbis: Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti, sed veluti in anime quoddam nihil omnino agere, merè quod passivè se habere, anathema sit. Ex quibus Concilii verbis tres eliciuntur propositiones. Prima est: Hominem cooperari gratiae adiuvanti, & excitanti Dei. Secunda: Hominem aliquid agere insuper naturali consensu. Tertia: Liberum arbitrium hominis non se habere merè passivè; at nulla ex his propositionibus verificari potest, nisi concedatur libe-*

85.

86.
Prob. 3.
ex Conc.
Trid.

ro arbitrio creato immediatè, & partialis activitas in consensum supernaturalem; ergo, vt Concilij verba subsistant, admittenda est ista partialis activitas.

87.
1. p. minoris probatur exemplis.

Minor pro prima parte probatur: nam principium, quod immediatè nihil operatur, nequit cooperari gratiæ adiuvanti; etenim substantia aëris nō cooperatur luci ad illuminandū, nec substantia ignis calore ad calefaciendum, quia immediatè in illuminationem, & calefactionem non influunt: ergo nisi concedatur liberum arbitrium immediatè partialitè in supernaturalem consensum influere, nō potest prima propositio salvari.

88.
2. Pars probat.

Deindè pro secunda parte probatur. Tūm: nam ly *homo ipse* denotat hominem, provt à Divina gratia distinctum; ergo Concilium docens, hominem ipsum aliquid agere, sentit, agere aliquid, provt à Divina gratia distinctum; at nisi ratione suæ naturalis entitatis influat proximè, & immediatè in consensum supernaturalem, homo, vt à Divina gratia distinctus, nihil agat; cum tantum agat, vt affectus, & elevatus per gratiam, qualiter à gratia non differt: ergo debet concedi libero arbitrio nostro partialis activitas in supernaturalem actū, vt verificetur secunda Concilij propositio. Tūm etiam; nam si homo ratione solius gratiæ in consensum influeret, & non immediatè ratione propriæ entitatis, non aliquid consensus, sed totum consensum operaretur homo; at Concilium homini, provt à gratia distincto, tribuit aliquid consensus, non totum consensum; ergo sentit, ratione suæ entitatis immediatè in consensum influere.

89.
Suadet
3.

Deniquè tertia pars minoris suadetur, si namque arbitrium immediatè non agit, sed tantum mediatè, nihil aliud immediatè habebit, quam passivè recipere gratiam, & actionē mediante gratia elicitam; ergo comparatione actionis immediatè merè passivè se habebit; at mens Concilij est

diffinire respectu immediatæ actionis non merè passivè se habere; ergo, vt salvetur non se habere merè passivè ad intentionem Concilij, concedendus est arbitrio immediatus, & partialis influxus in supernaturalem consensum. Probatur minor; nam Lutherus, & Calvinus, quos ibi damnat Concilium, non negabant liberum arbitrium creatum actiue se habere respectu actionis mediatæ; fatebantur enim in se recipere gratiam causantē consensum; & consequenter liberum arbitrium gratiam recipiens, per illā in consensum influere; tantum ergo negabāt, activè se habere respectu immediatæ actionis, & tamen à Concilio damnantur; ergo sentit, non se habere passivè comparatione actionis immediatæ, & consequenter activè immediatè influere.

Confirmatur primo; nam Tridentinum in allegato decreto eam sententiam definit, quam Calvinus fatebatur à Catholicis defendi; at sententia, quam Calvinus Catholicis adscribebat, non est, quæ gratiæ tribuit adæquatam virtutem immediatam agendi, sed quæ inter arbitrium, & gratiam virtutem immediatam partitur; ergo hæc posterior sententia à Concilio definitur. Probatur minor ex Calvino lib. 2. institutionū, cap. 3, quæ refert Maldonadus Ioannis XV. vers. 5. & Stapletonius Antidoto in cap. 15. Ioānis vers. 5. ubi versans illa verba: *Sine me nihil potestis facere*, sic cōtra Catholicos disputat: *Papistæ hanc sententiam non extenuant modo, sed enervant, imò potius elidunt. & si enim verbotenus sententur, nos sine Christo nihil posse, aliquid tamen facultatis suppetere nobis somniant, quod per se quidem non sufficiat, sed Dei gratia adiutum cooperetur, nec enim hominem ita exinaniri sustinent, quin aliquid ex se conferat.* Et paucis interpolitis ita concludit: *Christus verò contra pronunciat, nos nihil posse ex nobis, palmes, inquit, nullum fructum habet à se ipso: ergo nō tantum cooperantis suæ gratiæ auxi-*

90.
Confirmatur 1.

lium hic commendat, sed nos penitus privatur omni virtute, nisi quam suppetat ipse. Vbi ut clarè constat, Calvinus eam sententiã catholicis tribuit, quæ docet, aliquid facultatis libero arbitrio suppetere, quæ Divina gratia adiuta illi cooperetur, & quæ ex se aliquid conferat in supernaturale consensu; at iuxta illos, qui negant libero arbitrio creato partialẽ, & immediatã virtutem ad actus supernaturales, nulla nobis suppetit facultas ad illos, nec ex se aliquid confert in consensu salutarẽ; benè tamẽ in sententia affirmante habere ex se proximã, & partialẽ virtutẽ, & partialitẽ in illum influere: ergo hæc, & nonnulla, est, quam Calvinus attribuebat catholicis.

91.

Id ipsum repetit Calvinus lib. 3. institutionum, cap. 24. ad illa verba Pauli: Non est volentis neque currentis, vbi ita de catholicis loquitur: Verè hic locum habet illud Pauli, non est volentis &c. non quomodo id vulgo accipiunt, qui inter Dei gratiã, hominis quæ voluntatẽ cursu patiuntur. Et lib. 2. cap. 6. sic à catholicis dissentionem proponit: Sed nondum liquet, sit ne in totum privatus benè agendi facultate homo, an habeat adhuc nonnullã, sed pusillã, & infirmã, qua per se quidẽ nihil possit, opitulante verò Dei gratia, suas ipsi quoque partes habeat. Sedit ergo Calvinus in hoc inter ipsum, & catholicos dissentionẽ consistere, quod ipse nullã in nobis partialẽ, & proximã virtutẽ agendi actus supernaturales cognoscit, catholici verò huiusmodi virtutẽ proximã, & partialem concedunt, & consequentẽ sententia libero arbitrio istam attribuens virtutẽ, est, quam Calvinus catholicorum esse sentiebat.

92.

Confirmatur 2.

Confirmatur secundo: eam sententiam Concilium in superiori decreto definit, quæ Caluini menti adversatur; at sententia negans libero arbitrio creato proximã virtutẽ agendi actus supernaturales, & totã virtutẽ proximã gratiæ concedens, non adversatur Caluino, benè tamen illa, quæ inter

gratiã, & liberũ arbitriũ creatũ, virtutem proximã, & influxũ partitur: ergo hæc posterior à Concilio definitur. Minor, in qua est difficultas, probatur: Calvinus non negabat libero arbitrio mediatum effectivum influxũ in actum supernaturalem, sed tantum immediatum; at sententia concedens libero arbitrio solam virtutem remotam, & proximam soli gratiæ, tantum libero arbitrio concedit mediatum in supernaturalem actum influxum, & negat illi immediatum: ergo non adversatur Caluino.

Maiores probatur primo: ex Camerario lib. 10. de libero arbitrio, cap. 5. §. 2. vbi Calvinum ita loquentẽ proponit: Non hic queritur, agat ne volũtas, quod extra dubium est, sed agat ne à se ipsa, an pro modo divinæ actionis, quis enim nescit per voluntatẽ fieri, ut velit homo? Et lib. 1. cap. 9. hæc verba ex Caluino refert: Hominem sic docemus agi Dei gratia, ut tamẽ simul agat, sic tamen ipsum agere, ut pendens Dei spiritũ tota sit, ac maneat actionis efficacia. Vndè subditi: Minime sic cooperari hominẽ cum ipso Deo, inquit, ut aliquid de suo misceat, sed pro mensura solam, quam accepit, ut non alitẽ agat, nisi quo agitur: ergo iuxta Calvinum agi voluntas simul cũ Dei gratia supernaturalẽ consensum; at non agit immediatẽ, & partialitẽ: ergo agit mediatẽ, media, scilicet, gratia, adequatẽ proximẽ efficiente consensum; & consequentẽ non ideo à Concilio damnatur, quia neget libero arbitrio concursum mediatum in actum salutarem, sed quia negat immediatum.

Probatur secundo: prædicta maior: nam Calvinus fatebatur, hominem in se recipere, & sustentare gratiã immediatẽ agentem supernaturalẽ consensum; at subiectum sustentans formã immediatẽ efficientem, mediatẽ saltem efficit, & operatur; quo circa sustentans calorem immediatẽ calefacientem, mediatẽ saltem, id est, altero mediante, calefacit: ergo non negabat Calvinus libero arbitrio creato, me-

93.

Maior prob. 1.

94.

Secundo.

diatè in supernaturalè assensum influe-
re, sed tantum illi negabat immedia-
tum, & partialem influxum:

§. IX.

*Declaratur, & diluitur responsio
Ill. Godoy.*

95.

Ill. Godoy in *presenti disp.* solū sibi
obiecit authoritatē Cōcilij Tridenti-
ni, & vt ipse sibi obiecit, nos possumus
(transcripsi enim ex ipso) vt eius
respōsiōne videamus, & quā vim ha-
beat, examinemus. Ad hanc igitur cō-
formitèr placuit ad litterā etiā trans-
cribere, quod Ill. Godoy placuit ante
solutionē animaduertere, vt ex ipso
in ipsum nostra sententia clarescat.

96.

Ante quam argumentum dissolvā
(verba sunt Ill. God.) placuit errores
Lutheri, & calvini breuiter vobis pro-
ponere, vt manifestè constet, quā im-
meritò Recētiōres, illos nobis cōnen-
tur imponere, & quam leuiter suam
sententiam ex Trident. suadeant, &
nostram impugnent. Igitur Lutherus
Calvinus, & Pellagius in hoc conue-
nientes principio, quod, scilicet, gra-
tia efficax nostrū actū liberum euer-
tat, in extremos inciderunt errores.
Pellagius quidem necessitatem gratiæ
negauit, libero que arbitrio absque
indigentia gratiæ omnes vires ad-
salutares actus concessit, contra quem
Tridentinū *sess. 6. De Iustificat. cap. 5.*
ibi: *Nec tamen sine gratia Dei mouere
se ad iustitiā coram illo libera sua vo-
luntate possit. Et Can. 1. 2. & 3.* Lu-
therus vero, & Calvinus necessitatē
gratiæ admittētes ad salutares actio-
nes, nostrā libertatem negarunt; con-
tra quos Tridentin. *cap. 5.* relato, &
Can. 4. hoc tamen inter pædictos Hæ-
reticos erat discrimen, quod Luth-
erus, ideò hominem ex necessitate, &
non liberè moueri per diuinā gratiā
asserbat, quia non agit suos motus,
sed merè passivè comparatur ad illos,
& adæquatè à Diuina gratia, vt ab-
efficiente causa proueniunt; constat

hoc ex Lutherō super *Psal. 5 :* &
ex Concil. Senonēse in *principio colū.*
2. ad finē; vbi de Lutherō hæc habet:
*In errorē Manichei Lutherus incidit,
dū nimis anxie, & scrupulosè deuitat
Pellagiū, metuens nāque liberum ar-
bitrium cū Pellagio nimis efferre, om-
ne opus bonum, quod est in homine, Deo
tribuit, & diuinæ gratiæ, nihil pror-
sus libero arbitrio relinquebat.* Ergo
Lutherus adæquatā causam efficientē
actū supernaturalium esse Deum, &
illius gratiā, nos que respectu illorum
tantum comparari passivè, & nulla-
tenus activè, asserbat, & idcirco li-
berè ad illos actus nos concurrere
negabat:

97.

Calvinus (prosequitur ipse *n. 138*)
& si cū Lutherō cōsentiāt in negāda
arbitrij libertatē respectu salutariis
consensus; dissentiebat ab illo, cōce-
dens aliquā actiuitatem libero arbi-
trio creato in ordine ad supernatura-
les actiones. Vndè fatebatur, non se
habere merè passivè, nec inanimatè
cōcurrere, necessario tamen; & nō li-
berè à diuina gratia moueri; sicut
equis à fessore necesseario gubernatur:
sic referunt Calvinī errorem Alvarez
lib. 1. respons. cap. 3. n. 9. & Magist. S.
Thom. *1. part. quest. 19. disp. 3. artic. 5.*
n. 14. Quo posito, absque difficultate
intelligitur, quod in prædictis hære-
ticis dānauit Trident. & quam longè
fētentia nostra ab illius distet cēsura:
diffiniuit cōtra Pellagiū necessitatē
gratiæ ad opéra salutaria; contra Lu-
therū liberum nostrum arbitrium nō
merè passivè, nec, vt instrumentum in-
anime se habere; ac deniquè peculia-
ritèr cōtra Calvinū, non solum spon-
tanè, sed etiā liberè cum diuina gra-
tia operari. Contra nos verò, Tho-
mistæ, qui libentèr fatemur, necessitatē
gratiæ, & liberum arbitrium non me-
rè passivè, nec vt inanime instrumen-
tum se habere, sed vitalitèr ad illos
concurrere, & non solum spontanè,
sed liberè cum diuina gratia operari,
nihil Tridentinum deffinit, sed nostra
est ipsius sententia: vt quid ergo ex-

Concilio vociferant, nisi, vt insipientes turbent, & a nostra sententia deterreant? Sic Ill. Godoy.

98.
*Respōdet
ad argu-
mentū.*

Et ex his ad argumentum admisis libentissimè illis tribus propositionibus, vt ex Tridentino deductis, respōdet Ill. Godoy negādo minorem argumenti. Ad primæ partis probationē negat antecedens; vt enim vnum alteri cooperetur, sufficit, vtrumque simul ad operationem concurrere, & quod ex vtroque adæquata causa operationis coalescat: cū ergo in nostra sententia absque partiali voluntatis in supernaturalē actum concursu saluetur, simul cum diuina gratia ad cōsensum salutari cōcurrere, & ex voluntate, & gratia adæquatā causam cōsensus supernaturalis cōflari, ingrediente gratia, vt virtute proxima potētia, & voluntate, vt potentia, cuius gratia existit virtus, sit, vt optimè saluetur, liberum arbitrium hominis gratiæ Dei excitanti, & adiuuanti cooperari.

99.
*Respōdet
ad exem.*

Nec exempla in oppositū vrgent (prosequitur ipse n. 140.) admissio nāque aerem nō cooperari luci in illuminādo, nec ignem calori in calefaciendo, quod tamē negari poterat, cum sint accidētia cōnaturalia prædictis subiectis; subiectum autē medijs accidētibus sibi cōnaturalibus, & cū illis effectus accidētium producit; illo tamē admissio, est maxima ad nostrum casum disparitatis ratio; nā lux nō est solum adæquata virtus illuminativa, sed etiā adæquata causa, cuius signū est, quod ab aere separata æquè, atque in illo recepta illuminaret; ac pro inde aer ad illuminādū sustētativè solum videtur influere, nō verè effectivè, nisi tātum quo ad denominationem; ac pro inde nō mirum, quod luci ad illuminādum cooperari non dicatur, & idem de calore in ordine ad calefaciendum potest eadem ratione negari; non sic de voluntate respectu cōnaturalis cōsensus, nam gratia medians, & si sit adæquata virtus proxima, nō est adæquata causa, vt dicbā,

sed ex illa, vt virtute, & ex volūtate, vt potentia, & ex anima, vt volūtatis radice, adæquata causa coalescit. Vndè gratia extra voluntatē existens cōsensum supernaturalē operari non posset; ac pro inde nō tantū denominativè, nec per accidens, sed verè, & per se voluntas gratiæ cooperatur in elicentia supernaturalis cōsensus.

Ad secūdæ partis primā probationem concessio antecedenti distinguit cōsequens: ly *pro vt* reduplicatē virtutē agendi proximā, & immediatam negat cōsequentiā; ly *pro vt* reduplicante, tum causā, vt *quod* adæquatā; tū etiā coaptationem essentialē, & actiuitatem mediatam cōcedit cōsequentiā, & negat minorē susumptam; cum enim ad causandum cōsensum salutarem, nō solum virtus proxima, & immediata agendi concurrat, sed etiā causa, vt *quod* agens, cōposita ex virtute proxima, & coaptatione essentiali potētia, & radice talis potētia, sit, quod ad hoc, vt dicatur, hōminem ipsum, quatenus à gratia distinctum causare, nō requiratur, quod ratione sui, pro vt ita distinctus, habeat proximā virtutem, sed sufficiet, quod ratione sui habeat essentialē coaptationē, & à gratia proximam influendi virtutem accipiat.

Ad secundam probationē cōcedit sequelam, & negat minorē; non enim sōniauit Concilium, aliquid arbitrio tribuere, & aliquid illius efficientiæ negare, sed totum gratiæ, & totū libero arbitrio concedit, vt ex Bernardo videbamus suprà, & Scotistæ fatētur; cū doceāt non partialitèr, partialitate effectus, sed partialitate causæ ad cōsensus salutarem liberum arbitriū, & diuinam gratiam cōcurrere. Ad tertiā partis probationem dicit; non dari actionem mediatam, & immediatam, sed vnicam, & eādē actionē à gratia, vt à virtute proxima immediatè adæquata procedētē, & à volūtate mediatè mediatione virtutis, & immediatè immediatione potētia; vndè volūtas solū agit mediante gratia, quia

100.
*Respōdet
ad 2. par-
tis 1. pro-
bationē.*

101.
Ad 2.

Ad 3.

102.
*Ad probat. Res-
pōdet Ill.
Godoy.*

nihil mediat, vt Diuinam gratiam auxiliantem recipiat.

Ad probationem, quatenus huic doctrinæ ob stare potest, responder Ill. Godoy n. 143: Lutherum omnem activū influxū libero arbitrio negasse, asserendo: solum passivē, tum ad gratiam; tum ad consensum salutarem, se habere, contra quem definit Tridentinum, non se habere merē passivē, sed vitalitē activē concurrere, ad quod sufficit, quod influat mediante Diuina gratia, vt virtute agendi proxima. Nec Lutherus influxum istum libero cōcedebat arbitrio; nam licet asseruit Diuinam gratiam consensū efficientem recipere; quia tamen gratiam mediantem, non solum adæquatam virtutem proximam, sed etiā adæquatam causam effectivam consensus salutaris esse dicebat; non fatebatur, nec ex illius dictis colligitur, voluntatem vele activē influere in supernaturales actus, sed tantum, quod sustentaret causam influentē, ex quo ad summum verificari potest denominativē, & per accidens illos causare, quod ad Concilij intentum non sufficit. Calvinus autem, nō ideo à Concilio damnatur, quia influxum voluntatis activum in consensum salutarem negauerit, sed quia liberum negauerit influxum. Quod si admitatur, etiam activum negasse concursū, sicuti Luthero consensit, eadē censura damnatur.

103.
*Ad cōfir-
mat. I.
respōd. I*

Ad primam confirmationem responder primo n. 147. negando maiorem; etenim possunt Hæretici, sicuti in alijs falluntur, ita & in recensendis catholicorum sētētijis seduci; ac proindē estò Calvinus catholicis attribuerit sententiam proximam virtutem inter gratiam, & liberum arbitrium partientem; non tamen indē sequitur, illam verē fuisse catholicorum sententiam; ac proindē multo minus colligitur, à Concilio diffiniri. Vel secundo substinendo: Calvinum verū, & vitalē influxū in salutarem, & supernaturalem cōsensum libero ar-

Secundo.

bitrio negasse; paternissima maiori, negat minorē; ad cuius probationē dicuntur: nomine facultatis suppetentis nobis sine diuina gratia, non tamē sufficientis sine illa, & ex se aliquid conferentis, quam catholicis Calvinus adscribit, nō intelligi proximā, & immediatā virtutem agendi in cōsensū salutatem, sed facultatē remotam & mediatā, seu remotam virtutē, coaptationem quē essētiālem, quam libetē fatetur Ill. Godoy, & eius sequaces. Vnde distinguit minorē facti discursus: nulla nobis suppetit facultas ad salutes actiones, quæ virtus proxima sit cōcedit minorē; quæ sit virtus mediata, & remota negat minorem & consequentiam; & hæc virtus aliquid confert ex se, non per modū virtutis proximæ, vt non eleuata influentis, sed per modū virtutis influentis remotē ratione formæ eleuatis tanquam proximæ virtutis, & hæc est facultas, quā Calvinus adscribebat catholicis, & ipse in vltimis verbis allegati testimonij negabat.

Si tamē substineamus aut ipse Calvinus negasse libero arbitrio creato talē in supernaturales actus influxū, sed tantū influxū liberū. Responder tertio, etiā prætermissa maiori negādo minorē. Ad cuius probationē dicuntur: nomine facultatis, quam, Calvinus Catholicis adscripsit, ipse quæ in supernaturales actus libero arbitrio negavit, non intellexisse proximā operandi virtutē, sed facultatē liberā operādi mediatā, mediatione virtutis, & immediatā immedatione potētiae, quā quidē plures catholici libero arbitrio cōcedūt, & ipse Calvinus negavit.

Nec magis vrgēt verba secūdo loco relata (prosequitur ipse) nā nomine partitionis, quā catholicis attribuit, nō est intelligēda partitio virtutis proximæ inter volūtatē, & gratiam, sed, vel virtutis abstrahentis à proxima, & remota, vel partitio liberi influxus, non quoad proximā virtutē libero competentem-

104.
*Res. ad.
3.*

105.

arbitrio, sed quo ad virtutem remotam, quam habet voluntas nostra, ut Divina gratia adiuta, ut se ad consensum salutarem applicet, & determinet. Et ex his ad ultima verba constat, non enim tribuit catholicis, quod in illorum sententia liberum nostrum arbitrium ratione sui habeat proximam, & partialem virtutem, nec suas partes in supernaturalem consensum per proximam virtutem influxivam in illum, sed per virtutem remotam factibilem proximè potentem media gratia, non solum in supernaturalem consensum influere, sed etiam liberè influere; & istum partitionis modum fatetur sententia Ill. Godoy.

106. Et ex his ad secundam confirmationem negat minorem n. 150. & ad illius probationem respondet primo negando minorem iuxta secundam solutionem præcedentis confirmationis. Ad illius probationem dicit: Calvinum in utroque loco solum concedere voluntati efficientiam denominativam, & per accidens talem, sicut est illa, quæ aquæ convenit in ordine ad calefactionem, quia, nempe, substantiat calorem, qui est adæquata calefactionis causa; & iste modus causandi ad intentum Concilij non sufficit. Nos autem (ait Ill. Godoy) cōformiter ad Tridentini mentē non efficiētiā per accidens, sed efficiētiā per se concedimus libero arbitrio in ordine ad supernaturales actiones, licet non per concursum à voluntate egredientem ratione propriæ entitatis immediatè immediatione virtutis, sed immediatione tantum potentiæ. Vnde sententia nostra è regione pugnat cum sententia Calvinii.

107. Iuxta tertiam verò solutionem, quam præcedenti confirmationi dedimus (concludit Ill. Godoy n. 151) responderi potest secundo concessa maiori, & minori, distinguendo consequens: non aduersatur nostra sententia Calvino, quo ad vitalitèr in supernaturale consensum influere, in quo Calvinus à Concilio dāatur conce-

dit consequentiā; quantū ad influxū liberū, quem Calvinus hæreticè negat, & in quo à Concilio dāatur negat consequentiā. Itaque iuxta hanc solutionē, & consequētèr ad modū, quo Calvinii error à Thomistis refertur, duo asserbat Calvinus, nempe, liberū arbitriū agere vitalitèr salutarem consensum, in quo non errabat, sed Luthero dissentiebat, & adhærebat catholicis, nec in hoc à Concilio damnatur, nec nostra sententia illi opponitur. Secundo asserbat, hominē non agere libere, sed omnino necessario, & in hoc adhærebat Luthero, & catholicis dissentiebat, à Tridentino que damnatur, & quantum ad hoc nostra sententia illi opponitur; nec oportet, quod magis illi opponatur; non enim omnia hæreticorum dicta hæretica debent censerī, & consequētèr nec in omnibus nos illis tenemur opponere.

Omnia hæc, quæ Ill. Godoy congerit ad solvendam nostram probationem ex Tridentino deductam, simul & confirmationes, ad hoc reducit duntaxat, scilicet, quod voluntas in ordine ad actum supernaturalem non solum concurret ut quod, sed etiam ut principium quo mediatum immediatione virtutis, & immediatum immediatione potentiæ, sic que habitus non est adæquata causa actus supernaturalis; sed ex habitu, & voluntate adæquata causa illius cōponitur. Ad hoc igitur reducit tota solutio Ill. Godoy, & hæc est doctrina, quam n. 118. tradit pro generali solutione ad loca sacra; ipsa que vtitur, n. 221, ubi hanc doctrinam pro 3. conclusione adducit. Hac solutione quiescit Ill. Godoy, sibi que videtur maxime ab opinione Calvinii distare; sed venia Magistri tanti non ita mihi videtur. Vnde.

Refellitur primo solutio Ill. Godoy; & est argumentū mihi vrgentissimū cōtra suā opinionē, quod ad hanc formā reduco: ut verba Scripturæ, Cōciliorū, Pōtificū, & PP. cōtra hæreticos

108.

109.
Refelli-
tur I.
Ref. Ill.
Godoy

Cal-

Calvinistas (de his in presenti loquimur) salventur, aliquid catholicè debet concedi voluntati in ordine ad agendū actū supernaturalē, quod ab hæreticis non concedebatur; atqui Ill. Godoy nihil voluntati concedit in ordine ad agendum actum supernaturalem, quod ipsi hæretici non concedant; ergo prædicta responsione nō salvantur verba Scripturæ, Conciliorum, Pontificum, & Patrum. Maior, & consequentia tenent. Minor autem probatur: Ill. Godoy concedit voluntati in ordine ad agendum actum supernaturalem non solum concurrere ut *quod*, sed etiam ut principium *quo* mediātū mediatione virtutis, & immediātū immediatione potentiae; sed omnia hæc concedunt hæretici voluntati in ordine ad agendum actum supernaturalem; ergo Ill. Godoy nihil voluntati concedit in ordine ad agendum actum supernaturalem, quod ipsi hæretici non concedant. Maior est ipsa responsio Ill. Godoy, quam pro tertia conclusione tradit in *presenti* n. 221; ex quo ipsam transcripsi. Consequentia est legitima.

I 10.
Prob. minor pre 1 parte.

Minor pro prima parte probatur: voluntatē esse principium *quod* agens, seu operans circa effectum supernaturalem, nihil aliud est, quam intèr voluntatem, & actionem effectus supernaturalis non mediare aliud agens ab illa realitèr distinctum, quod sit principium *quod* talis effectus; sed hæretici fatentur intèr voluntatē, & actionem effectus supernaturalis non mediare aliud agens à voluntate realitèr distinctum, quod sit principium *quod* talis effectus: ergo concedunt hæretici: voluntatem esse principium *quod* agens, seu operans circa effectum supernaturalem eo sensu, quo concedit Ill. Godoy.

I 11.
Prob. pro 2. parte.

Pro secunda verò probatur prædicta minor: voluntatē esse principium mediātum *quo* mediatione virtutis, nihil aliud est, quam intèr voluntatē, & actionē mediet aliquid realitèr ab utroque distinctū, quod sit principium

actionis; sed hæretici fatentur: intèr voluntatē, & actionē effectus supernaturalis mediare aliquid realitèr ab utroque distinctū, quod sit principium talis actionis: ergo concedunt hæretici voluntatem esse principium *quo* mediātum mediatione virtutis eo sensu, quo concedit Ill. Godoy. Consequentia est certa. Maior est expressa ipsius Ill. Godoy n. 229. Minor autem extra controversiam est, & demonstratur: nam nihil certiùs, quàm hæreticos Calvinistas asserere, intèr voluntatem, & actionem effectus supernaturalis mediare habitū realitèr ab utroque distinctum, quod sit principium talis actionis, ut omnibus est manifestum; & ab Ill. Godoy conceditur n. 151; ergo hæretici fatentur, intèr voluntatem, & actionem effectus supernaturalis mediare aliquid realitèr ab utroque distinctum, quod sit principium talis actionis.

Pro tertia denique parte probatur prædicta minor: voluntatē esse principium immediātum ut *quo* immediatione potentiae nihil aliud est, quam quod intèr voluntatem, & actionem non interveniat media potentia; sed hæretici fatentur intèr voluntatē, & actionē effectus supernaturalis non intervenire mediā potentiā; ergo concedunt hæretici voluntatem esse principium immediātum ut *quo* immediatione potentiae, eo sensu, quo concedit Ill. Godoy. Consequentia est legitima. Maior est doctrina ipsius Ill. Godoy n. 231. Minor autē, in qua potest esse difficultas, probatur primo: nam extra dubium est, hæreticos prædictos non admisisse, nec per somnium, potentiā mediā intèr voluntatē, & actionē effectus supernaturalis: ergo hæretici fatentur intèr voluntatē, & actionē effectus supernaturalis non intervenire mediā potentiā. Probatur secundo: nā ubique hæretici reiiciunt virtutē agentē voluntatis, solum reiiciunt virtutem immediatam ut *quo* immediatione virtutis; non autem immediatione potentiae: ergo hæretici fatentur

I 12.
Prob. pro 3. parte.

intèr voluntatem, & actionem effectus supernaturalis non intervenire mediam potentiam.

113.
Respondet
Ill. Godoy

Quid autem possit Ill. Godoy ad hoc respondere, penitus ignoro. Solum igitur (attentè visis omnibus ab ipso traditis) uti potest doctrina, quā adducit n. 150, cuius oppositum concedit n. 151, & hoc erit affirmare firmitèr, quod firmitèr negat, quod in re tam gravi evitandum videtur. Potest igitur respondere: Calvinum solū concedere voluntati efficientiam denominativam, & per accidens talem, sicut est illa, quæ aquæ convenit in ordine ad calefactionem, quia nempe sustentat calorem, qui est adæquata calefactionis causa, & iste modus causandi ad intentum Concilij non sufficit. Ipsum autem conformitèr ad Tridentini mentem, non efficientiam per accidens, sed efficientiam per se concedere libero arbitrio in ordine ad supernaturales actiones, licet non per concursum à voluntate egredientem ratione propriæ entitatis immediatè immediatione virtutis, sed immediatione tantum potentiæ. Vnde sententia ipsius è regione pugnat cum sententia Caluini.

114.
Contra 1

Sed contra primo: Calvinus aliquid ultra efficientiam denominativam, & per accidens talem, concedebat voluntati: ergo ruit responsio Ill. Godoy. Probatur antecedens: efficientia denominativa, & per accidens talis non est efficientia mediata, ut quo mediatione virtutis, & immediata immediatione potentiæ; sed hanc concedit Calvinus voluntati: ergo Calvinus aliquid ultra efficientiā denominativam, & per accidens talem, concedebat voluntati. Maior, & consequentia tenent. Minor autè quoad primam partem demonstratur primo: nam Calvinus apud Camerariū de libero arbitrio, lib. 10. cap. 5. parraf. 2. sic controuersiam cum Catholicis proponit: *Non hoc queritur: agat ne voluntas, quod extra dubium est? Sed agat ne à se ipsa, an pro modo Divinæ*

Minor
demonstratur 1.
pro 1. parte.

actionis? Quis enim nescit per voluntatem fieri, ut velit homo? Itaque Calvinus extra dubium erat voluntatem agere. At quia non à se immediatè, sed solum mediatè per gratiam agere sentiebat, ideo Catholicæ sententiæ adversarius fuit: ergo sufficientiā mediatam, ut quo mediatione virtutis, concedit Calvinus voluntati.

Demonstratur secundo: nam Calvinus apud eundem Camerarium lib. 1. cap. 9. in fine, sic alloquitur: *Hominē sic docemus agere Dei gratia, ut tamen simul agat, sic tamen ipsum agere, ut pœnēs Dei spiritum tota sit, ac maneat actionis efficacia*: ergo concedit Calvinus hominem agere sic, quod pœnēs gratiam tota virtus agendi constituitur; atqui hoc est hominem remote agere, gratiam verò proximè totū operari: ergo efficientiam mediatā, ut quo mediatione virtutis, concedit Calvinus voluntati.

115.
Secundo.

Demonstratur tertio: nam Calvinus apud eundem Camerarium cit. hæc subdit: *Minimè sic cooperari hominem cum ipso Deo, inquit, ut aliquid de suo misceat, sed pro mensura solum, quam accepit, ut non aliter agat, nisi quo agitur*: ergo negat Calvinus, voluntatem ita agere, ut aliquid de suo misceat; atqui hoc est voluntatè agere, & non agere per se immediatè: ergo concedit Calvinus efficientiam mediatam ut quo mediatione virtutis voluntati.

116.
Tertio.

Minor verò pro secunda parte demonstratur: Calvinus enim, ut elaret ex verbis suis relatis, expressè asserit voluntatem agere; atqui non media aliqua potentia: ergo expressè asserit: voluntatem agere immediatè ut quo immediatione potentiæ: ergo concedit Calvinus voluntati efficientiam ut quo immediatam immediatione potentiæ. Ruit ergo responsio Ill. Godoy.

117.
Demonstratur
pro 2. p.

Contra secundo: efficientiam solū denominatiuā, & per accidens talem non concedebat Calvinus voluntati: ergo nulla est responsio Ill. Godoy.

118.
Contra 2.

Probatur antecedens: efficientia denominatiua solum, & per accidens talis est illa, quæ convenit aquæ in ordine ad calefaciendum, quia nempe sustentat calorem, qui est causa adequata calefactionis, sed hanc solum efficientiam non concedit Calvinus voluntati: ergo efficientiam solum denominatiuam, & per accidens talē non concedebat Calvinus voluntati. Probatur minor: Calvinus concedit: voluntatem esse causam actus supernaturalis, ut claret ex eius verbis, quæ hic repetere licet: *Hic non queritur, agat ne voluntas? quod extra dubium est, sed agat ne à se ipsa, an pro modo Divinæ actionis, quis enim nescit, per voluntatem fieri, ut vellent homo?* ergo efficientiam solum denominatiuam, & per accidens talem non concedebat Calvinus voluntati.

119.
Contra 3.

Contra tertio: Calvinus concedit voluntati aliquam efficientiam præter efficientiam solum denominatiuam, & per accidens talem: ergo ruit prædicta responsio. Probatur antecedens: illud, de quo dicitur denominatiuè solum agere, & per accidens, non est causa actionis, ut concedit Ill. Godoy in sua responsione de aqua respectu calefactionis; sed voluntatē esse causam actionis supernaturalis concedit Calvinus, ut constat ex eius verbis, quæ etiam repetere licet: *Homine sic docemus agere Dei gratia, ut tamen simul agat:* ergo Calvinus concedit voluntati aliquam efficientiam præter efficientiam solum denominatiuam, & per accidens talem.

120.
Contra 4.

Contra denique: præter efficientiam solum denominatiuā, & per accidens talem concedit Calvinus aliā efficientiam voluntati: ergo nulla est prædicta Ill. Godoy responsio. Probatur antecedens: de illo, cui solū convenit efficientia denominatiua, & per accidens, nequit verificari, per ipsum fieri, ut fiat effectus; sed Calvinus concedit, per voluntatem fieri, ut fiat effectus: ergo præter efficientiam solum denominatiuam, & per accidens talē

concedit Calvinus aliam efficientiam voluntati. Consequentia est legitima. Maior est manifesta, & ab Ill. Godoy concessa; nam nequit verificari de aqua: per ipsam fieri, ut fiat calor, respectu cuius habet efficientiam denominatiuam solum, & per accidens talem. Minor est expressa Caluini, cuius verba semper repetere licet: *Quis enim nescit: per voluntatem fieri, ut vellent homo?*

Hæc fortè præuidens Ill. Godoy, & mentem Caluini non ignorans, recurrere valet pro responsione ad vrgentissimum argumentum supra positum n. 109, ad doctrinam, quam tradit num. 151, ubi ait: quod licet sua opinio conveniat cum opinione Caluini, quoad vitalitèr influere in supernaturalem consensum, in quo Calvinus à Concilio non damnatur, ab illa distat, quantum ad influxum liberū, quem Calvinus hæreticè negat, & in quo à Concilio damnatur. Itaque (ait Ill. Godoy) ut error Caluini à Thomistis refertur, duo asserbat Calvinus, nempe: liberum arbitrium agere vitalitèr salutarem consensum, in quo non errabat, sed Luthero dissentiebat, & adharebat catholicis, nec in hoc à Concilio damnatur, nec ipsorum sententia illi opponitur. Secundo asserbat: hominem non agere liberè, sed omnino necessario, & in hoc adharebat Luthero, & catholicis dissentiebat, à Tridentino que damnatur, & quantum ad hoc ipsorum sententia illi opponitur; nec oportet, quod magis illi opponatur; non enim omnia hæreticorum dicta hæretica debent censeri, & consequenter nec in omnibus nos illis tenemus opponere.

Caterum hæc solutio magis, quam responsio, videtur effugium, nec tollit vim nostri vrgentissimi argumenti. Ipsam itaque impugno: iuxta hanc solutionem opinio Ill. Godoy convenit cum opinione Caluini quoad vitalitèr influere in supernaturalem consensum: ergo ab illa non distat quoad influxum liberum. Probatur consē-

121.
Ad hæ
responde
re potest
Ill. Godoy

122.
Impugna
tur respō
sio.

quentia: influxus liberus consensus supernaturalis sumitur iuxta Ill. Godoy *n.* 199, & 200, ab habitu charitatis per modum virtutis, & voluntate per modum potentiae: ergo data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in supernaturalem consensum, ab illa non distat quoad influxum liberum. Probatur consequentia: ut consensus supernaturalis sit liber, sufficit iuxta Ill. Godoy, quod procedat ab intellectu per modum virtutis, & à voluntate per modum potentiae; sed sic procedit iuxta Calvinum consensus supernaturalis data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in illum: ergo data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in supernaturalem consensum, ab illa non distat quoad influxum liberum.

123.
Vrgetur
1.

Secundo.

Confirmatur, & vrgetur primo: data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in consensum supernaturalem, nihil assignat Ill. Godoy in causa adaequata illius consensus, quod à Caluino non concedatur: ergo data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in consensum supernaturalem, ab illa non distat quoad influxum liberum. Vrgetur secundo: voluntas influens in vitalitatem consensus supernaturalis, influit in libertatem illius: ergo data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere in consensum supernaturalem, ab illa non distat quoad influxum liberum. Antecedens claret: nam iuxta Ill. Godoy voluntas influens in vitalitatem consensus supernaturalis, influit in supernaturalitatem illius, ne dicatur concurrere partialiter partialitate effectus, ut habet *n.* 3, & à nobis probatum manet *num.* 10, & sequentibus: ergo pariter: voluntas influens in vitalitatem consensus supernaturalis, in-

fluit in libertatem illius.

Vrgetur tertio, & est, ni fallor, argumentum vrgetius argumento supra posito: opinio Caluini non solum damnata est circa influxum voluntatis in consensum supernaturalem, sed etiam circa influxum intellectus in visionem beatificam, sed data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere, opinio Ill. Godoy circa influxum intellectus in visionem beatificam convenit cum opinione Caluini: ergo data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere, opinio Ill. Godoy circa influxum intellectus in visionem beatificam non distat ab opinione Caluini; atqui hæc Caluini opinio est à Concilio damnata: ergo ut à Caluino discedamus, concedendus est intellectui virtus proxima immediata in visionem beatificam: ergo similiter etiam voluntati in consensum supernaturalem.

Ex his in Ill. Godoy resultat: posse Calvinum ad argumentum ex Tridentino deductum respondere, ut ipse Ill. Godoy responderet: nam data convenientia opinionis Ill. Godoy cum opinione Caluini quoad vitaliter influere, potest Calvinus respondere: quod ex voluntate, & habitu coalescit adaequata causa consensus salutaris, quæ est responsio, quam adducit Ill. Godoy *n.* 139, consequenter que liberè voluntatem in illum influere ob easdem rationes, propter quas hoc asserit Ill. Godoy à *n.* 139, & sequentibus respondendo ad argumentum supra positum.

Denique refellitur secundo opinio Ill. Godoy declarando contradictoria, quæ inter solvendum tradit: nam *n.* 147, asserit: Calvinum negasse libero arbitrio virtutem remotam, & mediatam, cuius oppositum docet *n.* 138, referendo opinionem Caluini. Item *n.* 150, asserit: Calvinum solum concedere voluntati efficiendam denominativam, & per accidens ralem,

124.
Tertio.

125.

126.

sicut est illa, quæ conuenit aquæ in ordine ad calefactionem; cuius oppositum docet *n. 138*. Denique *n. 151* asserit: Calvinum negasse voluntatem liberè influere, nō autē vitalitèr influere; quod notoriè aduersatur omni doctrinæ Ill. Godoy exdictis *n. 122*, & sequentibus.

§. X.

Scoti conclusio probatur ex Pontificibus, & Patribus.

127.
Celestinus
1.

Scoti conclusionem probat ex Pontificibus *Celestinus primus epist. 1. ad Episcopos Gallie cap. 8.* dicens: *ut boni aliquid agant paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium, & addit: neque otiosa esse patitur, quæ exercenda, non negligenda donauit, ut & nos cooperatores simus gratiæ Dei: ergo nobis concedit influxum immediatum simul cum gratia in opus salutare: ergo sola gratia non est tota virtus immediata agendi respectu operis salutaris. Secunda consequentia infertur ex prima. Prima autem probata manet *n. 87*.*

128.
Leo serm.
3.

Prædictam Scoti conclusionē probat etiam *Leo serm. 3. de Pentecostes*, dicens: *oportebat, ut aliquid etiam salvandi per se agerent, & conuersi ad Redemptorem cordibus, ab inimici dominatione desciscerent. Itaque non totum negotium gratiæ, sed aliquid etiam arbitrio salvandorum ex sua parte incumbit. Et serm. 5. de quadrages.* *Quia rationabiles lapides sumus, & uiua materies, sic nos auctoris nostri extruit munus, ut cum opifice suo etiam his, qui reparatur, operetur: gratiæ igitur Dei obedientia se humana non subtrahat. Quia rationalis natura uiua materies, & non instrumentum mortuum, ideo non sola gratia, sed etiam arbitrium humanū operatur cum illa: ergo sola gratia non est tota virtus operativa.*

129.
August.

Ex Patribus autem obtineat *D. August.* primum locum sibi debitum:

hic itaque *serm. 15. de verbis Apostoli intermedium, & finem*, sic habet: *totum ex Deo, non tamen quasi dormientes, non quasi ut non velimus, esse potest Iustitia Dei sine voluntate tua sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam; demonstratum, quid agere debeas. Et post pauca: qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te. Et lib. de natura, & gratia cap. 32.* differens de Iustificatione: *ubi quidem operamur, & nos; sed illo cooperante, cooperamus, quia misericordia eius præuenit nos. Non est ergo sola operatio gratiæ divinæ, sed confors etiam operatio, seu cooperatio voluntatis humanæ.*

Deinde: *de prædest. & gratia cap. 11.* sic ait: *Post hanc vocationem illud sequitur quod & vult ad conatus hominum pertinere, & ostendit sine te, non posse compleri; hoc est enim quod dicit Apostolus: quoniam ab ipso habemus velle, quia vocat, & illuminat: ab ipso habemus perficere, quoniam ad nos pertinet conari bona, quæ ut velle donauit. Item lib. de perfect. iustitiæ illam petitionem orationis Domini: hæc fiat voluntas tua, ita exponit: Hoc utique erat ut præcepta Dei faciat, quæ ut fierent, nec iuberetur, si nihil ibi nostra voluntas ageret, nec crearetur, si sola sufficeret: Aliquid etiam agit adimpletionem præceptorum voluntas humana, sicut gratia, & quidem immediate, sicut illa, alioquin totū ageret immediate sola gratia.*

Denique: *de corrept. & gratia cap. 2.* sic alloquitur: *Non te fallant, qui dicunt, si quid nobis prædicatur, atque præcipitur, ut declinemus à malo, & faciamus bonū, si hoc nos non agimus, sed id velle, & operari, Deus operatur in nobis; sed potius intelligant si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, ut quod agendū est agant: aguntur enim, ut agant, non ut ipsi nihil agant. Et ad hoc eis ostenditur, quid agere debeant, & quando id agant, sicut agendum est id est, cum dilectione, & delectatione, Iustitiæ suauitatem, quam dedit Do-*

minus,

130.

131.

minus, ut terra eius daret fructum, accepisse se gaudeant: ergo nobis concedit Augustinus: virtutem immediatam ad supernaturaliter agendum.

132.
Nacian-
ze.

Augustinū sequatur Nazianzenū Orat. 31. in dictum illud Euangelij: Cum confirmasset Iesus sermones suos, versus finem orationis exponit illud Math. 19. Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter Regnum Cælorū. De his omnibus, qui cum nullo Magistro nacti essent, probi sibi ipsius, Magistri extiterunt. Et subdit: At tu rationem tibi insitā mouens, ac virtutis igniculum, per arbitriū exsuscitans, te ipsū executi, radicem excidisti, vicij instrumenta depulisti, tantum tibi virtutis habitū comparasti, ut iam ad vitij ferri propè modum nequeas. Expende illud: rationē tibi insitam mouens, ac virtutis igniculū per arbitriū exsuscitans, quod arbitrij cōnatum, & cooperationem immediatam gratiæ proculdubio significat.

133.
Ansel-
mus.

Accedat Anselmus in dialogo libero arbitrio cap. 4. his verbis: Si ergo absente re, quæ videri possit, in tenebris positi, & clausos, sive ligatos oculos habentes, quantū ad nos pertinet, videnti quālibet visibilem rem, potestatem habemus: quid prohibet nos habere potestatem seruandi rectitudinem.

134.
Cōfirmat
Ansel-
mus.

Sed melius rem istā cōfirmauerat cap. 4. inter principiū, & medium: nā post quā notauerat: Sacram Scripturā ita loqui aliquādo, ut nihil videtur liberū arbitrium prodesse ad salutem, sed sola gratia: aliquando verò itā, vel ut tota nostra salus in libera nostra cōsistat voluntate; monet in vtrāque loquendi forma semper sub intelligi arbitriū, & gratiam, tanquam mutuo adiutorio cōcurrāt. Ita quipè intelligenda sunt dicta diuina, ut neque sola gratia, neque solum liberum arbitriū, salutē hominis operetur. Quipè cum dicit Dominus: sine me nihil potestis facere, non ait: nihil valet vobis vestrū liberū arbitrium, sed nihil potestis sine

mea gratia. Itaque sicut non sufficit sola voluntas, ita neque sola gratia, atque adeo sicut sola voluntas non est causa adæquata salutis, ita neque gratia sola; ac proinde vtrāque seorsim erit causa in adæquata, & partialis immediatē influens in effectum adiutorio comparatis. Rursus hoc idē declarat oportuna similitudine: Sicut ergo quamvis naturalis vsus non procreet prolem nisi patre, neque sine per matrem; non tamē remouet illius intellectus, aut patrem, aut matrem agere actione prolis. Ita gratia, & liberū arbitrium nos discordat, sed conueniunt ad saluādum hominē. Ex hac itaque claret liberū arbitriū immediatē influere in actum supernaturalem sicut in opinione Anselmi famina immediatē influit in prole.

Veniat iam Bernardus tract. de gratia, & libero arbitrio colum. penult, vbi postquam illud Apostoli: Non autem ego, sed gratia Dei mecū, sic exposuerat: Potuit dicere per me, sed quia minus erat, maluit dicere mecū, præsumen se non solum operis esse ministrū per effectum, sed cooperantis quodam modo socium per consensum; declarans subiungit. Ad hoc vtrique præuenit voluntatem nostrā, ut iam sibi deinceps cooperemur, ita tamen quod a sola gratia captum est, pariter ab vtrāque perficitur, ut mixtum, non sigillatim, simul, non vicissim per singulos profectus operentur: non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere in diuiduo peragunt: totum quidem hoc, & totum illa. Ecce Bernardū egregia, ac elegantissima Philosophia partialitatem causæ cū totalitate effectus declarantem; ergo sicut gratiæ tribuitur immediata virtus ad suam operationem; ita, similiter voluntati virtus immediata, & partialis tribuenda est. Hæc pro probatione ab autoritate sufficiant. Quid autem respondeat Illustrissimus Gody videamus, & eius responsiones refellamus.

135.
Similitu-
dine de-
clarat:

136.
Solutio
genera'is
Ill. God.

Hæc Patrum testimonia nō adducit Ill. Godoy; ad ipsa tamē adhibere potest solutionem generalem, quam tradit n. 118. Hæc, & alia plurima, quæ magno armorum strepitu cōgerunt aduersarij (ait Ill. Godoy) fortē ut vincant multitudinem, quos non possunt ratione superare, absque ullo negotio diluuntur, notādo, ut ex testimonijs adductis nostræ sētentiae veritatem deducamus, illum defectum cōmitere, quem dialectici vocant, à superiori ad inferius affirmativè, sine superioris distributione, ac si ita argumentaremur: *est animal: ergo homo; currit animal: ergo homocurrit*: nā ex eo, quod in Scriptura asseratur, non solā gratiam nostrū parere consensū, sed simul cum gratia liberum arbitrium cōcurrere, inferimus, immediatè, & partialitèr, & partialem virtutem influere in supernaturales acctiones; cum tamen influere latius pateat, quā immediatè influere, & abstrahat ab hoc, quod est influere immediatè, & influere mediatè, & ab influere per propriā virtutem, & per virtutem supernaturalem sibi appropriatā, & ab hoc, quod est influere immediatè immediatione virtutis, & influere immediatè immediatione potentiae: fatemur ergo libentèr; catholici namque sumus, liberum arbitrium, & non solam gratiam influere, negatur autem, quod influat partialitèr, fatetur influere, negatur autem influere per virtutem propriam naturalem, sed per supernaturalem sibi appropriatam; fatetur Godoy immediatè voluntatem influere, non quidem immediatione virtutis, sed immediatione potentiae.

137.
Impug.
Solutio.

Hæc solutio Ill. Godoy eadem est cum illa, quā ex ipso assignavimus n. 108, pro respōsione ad argumentum ex Tridentino deductum; vnde reiecta manet à n. 109. & sequentibus, ex ibique dictis manifestè se se apperit: in prædicta argumentatione nos nō cōmitere illum defectū, quem dialectici vocant à superiori ad inferius affirma-

tivè sine superiori distributione; nā licet influere latius pateat, quā influere immediatè, ut optimè aduertit, & cōvincit ipse; tamen ex eo, quod Scripturæ, Cōcilia, Pōtifices, & Patres determinent cōtra Calvinum voluntatē influere in actus supernaturales, legitimè inferitur: determinare voluntatē immediatè influere; ergo non cōmittimus præ dictum defectum. Probatum antecedens: Scripturæ, Cōcilia, Pontifices, & Patres non determinant cōtra Calvinum, quod omnes catholici cū ipso asserunt; sed omnes catholici cū Calvino asserunt, voluntatem influere mediatè in actus supernaturales: ergo ex eo, quod Scripturæ, Cōcilia Pōtifices, & Patres determinent cōtra calvinū, voluntatem influere in actus supernaturales, legitimè inferitur: determinare, voluntatem immediatè influere.

138.

Rursus se se apperit: prædicta testimonia, & alia plurima, quæ cōgerere possunt nostræ opinionis sectatores, ea strepitu non congerere, ut fortē vincant multitudinem, quos non possint ratione, imò, & rationibus superari; sed illa cōgerere ad manifestandum per plura, quā planè, & plenè cōformior sit nostra opinio Scripturæ, Cōcilijs, Pontificibus, & Patribus.

Nec valet si pro Ill. Godoy dicas: Hæreticos nūquam uti his vocibus, scilicet, voluntatē agere immediatè, ut quo immediatione potentiae, & mediate mediatione virtutis. Non certè valet. Primo: nam parum refert Hæreticos his vocibus non uti, si alijs vocibus admitunt, quod per has voces significatur, ut ex dictis claret. Secundo: nam ideò hæretici his vocibus non utuntur, quia voluntatem agere immediatè, ut quo immediatione potentiae, & mediatè mediatione virtutis, non est propriè agere immediatè; cū inter voluntatem, & actionem mediet aliquid, quod immediatè, & adæquatè agit, scilicet, habitus, quod erat hæreticorum intentum.

139.
si dicas
pro Ill.
Godoy.

Contra.

§. XI.

Testimonijs D. Thomæ probatur
nostra conclusio.

140.
1. Testi-
monium.
D. Tho-
mæ.

Primum testimonium sumitur ex 1.
sentent. distinct. 17 artic. 3. in corp.
illis verbis: *Quando ergo ita est, quod
homo non habens charitatem ex tota
virtute bonitatis naturalis sibi inditæ,
mouetur ad charitatē, tunc vnus actus
disponit cum vltima dispositione, vt
charitas sibi detur.* Et paucis interpo-
sitis ita sequitur: *Similiter dico ex par-
te aliena, quod quādo actus charitatis
procedit ex tota virtute habentis, &
quātum ad virtutem naturæ, & quā-
tum ad virtutem habitus infussi, tunc
vnus actus disponit, & meretur aug-
mentum charitatis, vt statim fiat; ergo
iuxta D. Thomam duplex virtus est
distinguenta in ordine ad actum cha-
ritatis, altera naturæ, & altera gratiæ;
& consequenter vtraque ad actum
charitatis immediatē concurrat.*

141.
Respon-
det Ill.
Godoy.

Respondet Ill. Godoy n. 157. D.
Thomam in prioribus verbis non lo-
qui de virtute bonitatis naturalis, vt
à gratia præcissa, sed vt eleuata per
gratiam, vt per virtutem proximam
adæquatā agendis; verbis autē poste-
rioribus, & si duplicē virtutē distin-
guat, nempe, habitus, & naturæ, non
loquitur de virtute naturæ, vt à gratia
præcissa, sed vt eleuata per gratiam
auxiliantem transeuntem, quam vir-
tuti permanenti habitus contraponit,
loquitur nāque quando mouetur ad
actum intensiorem, ratione cuius sta-
tim augmentum datur, & quia elicit
actum intensiorē ratione auxiliij adiu-
uantis habitum remissū, hinc est, quod
duplici virtute moueatur, neutra ta-
men naturali, sed vtrāque supernatu-
rali.

142.
Contra 1.

Contra primo: D. Thom. cit. loqui-
tur de virtute naturæ, vt à gratia
præcissa: ergo ruit illius expositio.
Probatur antecedens: D. Thomas cit.

hæc habet: *homo est dominus sui actus,
vnde potest agere secundum totam vir-
tutem naturæ suæ, vel secundum par-
tem, quæ nō cōtingit in alijs, quæ agu-
nt ex necessitate naturæ; semper enim
agunt tota virtute sua: ergo supponit
Doctor, hominem agere secundum
virtutem actiuam naturalem: ergo
loquitur de virtute, vt à gratia præ-
cissa.* Contra secundo: nam hæc solu-
tio opponitur Pluribus alijs testimo-
nijs D. Thomæ: ergo non est iuxta
mentem Angelici præceptoris. Cōse-
quentia est legitima. Antecedens cla-
rebit ex sequentibus testimonijs.

Secundum testimonium sumitur
ex lib. 4. cōtra Gentes cap. 22. in medio
vbi sic loquitur: *At Spiritu Sancto
filij Dei aguntur quodāmodo, nō sicut
serui, sed sicut liberi. Cum enim liber
sit quī sui causa est, illud liberē agi-
mus, quod ex nobis ipsis agimus; hoc
verò est, quod ex voluntate agimus.*
Ex quibus verbis Angelici præcepto-
ris triplex argumentum pro nostra
opinionē ad formam reduco. Primum
est: ad libertatem actionis requiritur
iuxta D. Thomam, quod actio ex no-
bis fiat; & actio nequit ex nobis
fieri, quin fiat per nostram virtutem
propriam; At qui nostra propria vir-
tus est virtus naturæ, vt à gratia præ-
cissa: ergo loquitur D. Thomas. de
virtute naturæ, vt à gratia præcissa.

Secundum est: iuxta D. Thomam
citatum homo à Spiritu Sancto non
agit simpliciter, sed quodāmodo,
& secundum quid: ergo virtus Spiri-
tus Sancti non est tota, & adæquata
virtus actionis. Probatur consequen-
tia: si virtus Spiritus Sancti esset tota,
& adæquata virtus actionis, homo
ageret à Spiritu Sancto simpliciter, &
non secundum quid; sed iuxta D.
Thomam homo à Spiritu Sancto non
agit simpliciter, sed quodāmodo,
& secundum quid: ergo virtus Spiri-
tus Sancti non est tota, & adæquata vir-
tus actionis.

Tertium est: nam D. Thomam sic
exponit Ferrariensis ibi §. *Ad huius*

Contra se-
cundo.

143.
2. Testi-
monium.
D. Tho-
mæ ex
quo tri-
plex for-
matur
argum.

Primum
argum.

144.
Secundū
argum.

145.
Tertium
argum.

accidentiam, his verbis: *Tale dicitur agi secundum quid, cui non determinatur actio ab extrinseco, sed ipsum se determinat, sed tamen aliqui aliter inclinatur ad agendum ab extrinseco. Quia ergo sic Spiritus Sanctus nos ad agendum inclinatur, quod liberè tamen operemur, & ex proprio arbitrio tanquam habentes in nostra potestate sequi, aut non sequi Spiritus Sancti inclinatione, & motionem, ideo dicimur ab ipso agi, non simpliciter, sed secundum quid.* Ergo ideo homo agit secundum quid, & non simpliciter à Spiritu Sancto, quia posita virtute Spiritus Sancti proprio arbitrio propriae quae voluntati relinquitur determinatio. At qui hoc verum esse non potest, nisi aliqua propria virtute arbitrij præter virtutem Spiritus Sancti homo agat in actione; alioquin determinatio adæquatè tribueretur virtuti Spiritus Sancti: ergo loquitur D. Thomas de virtute naturæ, ut à gratia præcissa.

146.
3. Testi-
monium
D. Thom.

Sumitur tertium testimonium ex 1. part. quest. 12. art. 5. in corpore, ubi ait Angelicus Doctor: *Cum virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad Dei essentiam videndam, oportet, quod ex divina gratia accrescat ei virtus intelligendi, & hoc augmentum virtutis intellectivæ est lumen.* Ex quibus verbis sic arguo: augmentum virtutis fieri nequit, nisi supponendo virtutem, ut omnibus constat: ergo supponit sanctus in intellectu virtutem. At qui non virtutem gratiæ; ergo virtutem propriam intellectus: ergo loquitur Doctor de virtute naturæ, ut à gratia præcissa.

147.
4. Test.
D. Thom.

Quartum sumitur ex loco cit. solut. 1. ubi ait: *Lumen esse necessarium ad hoc, ut intellectus fiat potens ad intelligendum; quod explicat in solut. ad 2. his verbis: Sicut etiam lumen corporale necessarium est in visu exteriori.* At qui secundum omnes lumen corporale non est tota ratio agendi in visu exteriori: ergo nec lumen supernaturale in visu intellectuali. Vel aliter summo: at qui iuxta omnes lumen corpo-

rale supponit in potentia visiva propriam virtutem, ut à lumine corporali præcissam; ergo lumen gloriæ supponit in intellectu propriam virtutem, ut à lumine præcissam.

148.

5. Testi-
monium
D. Thom.

Sumitur quintum ex 1. part. quest. 62. artic. 6. ad finem, ubi ait: *Naturam Angelicam secundum totam virtutem moveri, ideo quæ Angelos, qui meliorem naturam habuerunt, etiam fortius, & efficacius ad Deum esse conversos.* Ex quibus verbis infero: ergo in Angelis virtus propria naturæ contulit immediate quidquam ad conversionem in Deum; alioquin non fortius, & efficacius conversi essent: ergo loquitur D. Thom. de virtute propria naturæ, ut à gratia præcissa. Vnde ad secundum ait: *Quod actus rationales creature sunt immediate ab ipsa, sed natura immediate à Deo.* Vnde magis videtur, quod gratia detur secundum gradum naturæ. Infero: ergo secundum D. Thomam sicut natura est immediate à Deo, ita actus conversionis in Deum (de quo ibi loquitur) est immediate à natura: ergo loquitur D. Thomas de virtute propria naturæ, ut à gratia præcissa.

149.
6. Test.

Sumitur sextum ex 2. 2. quest. 24. artic. 3. ad 3. ubi ait: *Quod Angelus secundum suam conditionem naturalem toto impetu fertur in actum pietatis bonum, sicut in malum.* At qui in actum malum fertur immediate: ergo similiter in bonum. At qui ad actum malum datur in Angelis propria, & naturalis virtus: ergo etiam ad bonum datur in illis propria, & naturalis virtus: ergo loquitur D. Thomas de virtute naturali, ut à gratia præcissa.

150.

Confirm. 1.
ex D. Tho-
ma.

Imo hanc esse mentem D. Thomæ confirmant, quæ ex ipso atulimus n. 30, nam arbitrium destitutum gratia reputat semivivum ad sanitatem recuperandam. Rursus quæ ait 1. p. q. 23. art. 8. & ult. ad 2. aliquis dicitur *adiuvari per alium dupliciter: uno modo in quantum ab eo accipit virtutem, & sic adjuvari infirmi est; unde Deo non competit. Et sic intelligitur illud: Quis adjuvit spiritum Domini? Alio modo dici-*

tur quis adiuvare per aliquem, per quem exequitur suam operationem; sicut dominus per ministrum. Et hoc modo Deus adiuvatur per nos in quantum exequimur suam ordinationem; secundum illud 1. ad Corinth. 3: Deienim adiutores sumus. Neque hoc est propter defectum virtutis Divinae, sed quia utitur causis medijs, ut ordinis pulchritudo servetur in rebus, & ut etiam creaturis dignitatem causalitatis communicet. Deus itaque, ut author supernaturalis, per gratiam dicitur adiuvari ab homine secundum se, quia exequitur operationem supernaturalem, in qua gratia movet, sicut minister imperium domini. Virtus autem executiva impulsus gratiae activitatem voluntatis supponit immediatam: cui impulsus gratiae, & executio activa respondeat.

I 51.
Cōfirm.
2. ex eodē

Deinde: explicans Angelus, quomodo voluntarium debet procedere à principio intrinsecō 2. 2. quest. 23 art. 3. in corp. probat, quod motus charitatis non ita procedit à Spiritu Sancto mouente humanam mentem, quod humana mens sit mota tantum, & nullo modo sit principium huius motus. Hoc enim est cōtrariationem voluntarij. Quanvis motio Spiritus Sancti intrinseca homini agat actum charitatis, dum voluntas humana praeter ea non efficit actum, non potest actus charitatis esse voluntarius: ergo ad rationem voluntarij non sufficit principium quomolibet intrinsecum, sed intrinsecum per exigentiam, aut immediatam activitatem sibi identificatam, & intrinsecam. Item: 1. 2. quest. 6. art. 5. corpore explicans principium intrinsecum actus voluntarij; considerandum est, inquit, quod quorundam actuum principium est in agente, seu in eo, quod movetur, quorundam autem principium est extra. Cum enim lapis movetur sursum, principium huius motionis est extra lapidem; sed cum movetur deorsum principium huius motionis est in ipso lapide. Vbi nota, principium motus superni in lapide non dici extrinsecum, quia impetus, à quo progreditur, non sit inharens ipsi lapidi; sed quia tale

principium non est immediate natura lapidis, neque ab illa exigitur: etenim impetus, quo sursum fertur, qualitas est impraesa ipsi lapidi. Ergo principium intrinsecum motus voluntarij non est intrinsecum per solam unionem, sed per identitatem, aut saltem exigentiam eius, cui actus voluntarius est.

Item: in 2. dist. 25. quest. unica art. 1. ad 3. sic loquitur: In rebus naturalibus sic operatur Deus, sicut ministrator virtutem agendi, & sicut determinans naturam ad talem actionem. In libero autem arbitrio hoc modo agit, ut virtutem agendi ministret, & ipso operante liberum arbitrium agat. Sed tamen determinatio actionis, & finis in libero arbitrio constituitur. Non pederet autem habitus ab arbitrio naturali in determinando actionem, si solus posset actionem determinare. Relinquitur igitur actionem supernaturalem immediate pendere ab arbitrio naturali, licet adiuto viribus gratiae supernaturalis.

Denique: hanc D. Thomae mentem illustant antiquiores, & principaliores Thomistae. Et quidem Ferrariensis indicat 3. contra gentes cap. 54. §. ad 1. dicitur, dicens: Sicut intellectus dum specie intelligibili naturali informatur concurret active ad intellectionem eius, quod sibi per speciem representatur, ita dum informatur lumine gloriae, ad visionem essentiae divinae concurret active. At intellectus informatus specie naturali representationem naturalem immediate attingit: ergo intellectus lumine gloriae illustratus concurret active immediate ad visionem supernaturalem.

Clarius vero Capreolus in 4. dist. 49. quest. 4. art. 3. ad obiecta Aureoli contra 2. conclus. ad 1. ibi; Ideo quae conceditur, quod visio beatifica in anima rationali subiective, & partialiter effective est ab intellectu possibili. In cuius confirmationem addit propositionem universalem; dicitur 2, quod omnis actualis intellectio est partialiter effective ab intellectu possibili, & partialiter ab

I 52.
Cōfirm.
3.

I 53.
Nostram opinionem esse mentem D. Thomae illustrat. antiquiores Thomistae.
Ferrari.

I 54.
Capreol.

specie vel forma intelligibili. Item ad 2. replicam Aureoli volentis visionem beatam fieri ab intellectu agente, sic habet: *intellectus possibilis, tanquam agens proximum in virtute intellectus agētis elicit actum secundū.* Et post pauca in probationem processionis visionis beatæ ab intellectu possibili sic colligit. *Ex quibus patet, quod intellectus possibilis factus in actu per speciem rei intelligibilis potest operari per se ipsum. Igitur actum secundum elicere effectivē.* Item in 3. dist. 24. quest. unica art. 3. ad argum. contra 2. conclusionē sol. 96. id clarius exprimit, dicens: *Actus fidei dependet quantum ad executionem ab habitu fidei, & ab intellectu, tanquam à causa proxima.* Quod nihil clarius desiderari potest.

155.
Caietan.

Suffragatur etiam clarissimè nostræ opinioni Caietanus 3. parte quest. 10. art. 4. ad 2: inde deprehendens ab intellectu perfectiori perfectiorem elici visionem, si cætera paria sint. Lorca 1. 2. disp. 31. mēbro 2. §. restat ergo, qui similem facit habitum infusum, habitui acquisito, qui solum perficit, & intendit potentiam; ideo que lūmē vocat totam rationem agendi, quia est tota forma, seu virtus complens, seu perficiens intellectum; non autem negat in intellectu virtutem immediatam ad visionem.

156.
Gonzalez

Fabet etiam manifestè Gonzalez 1. parte disput. 27. n. 41. dicens: lūmē non est tota virtus concurrens actiue: *Hæc enim completur ex potentia intellectiva, & ex lumine, & specie: est tamen lumen tota virtus intrinsece eleuans intellectum nostrum.* Præmise- rat que n. 21. differens de causa immediatè recipiente visionem beatam, *Sicut solum lumen non est tota ratio agendi, quia hæc consurgit ex virtute eleuata, & ratione formali eleuante; ita etiam solum lumen non est tota ratio recipiendi, sed lumen simul cum potētia eleuata: quia in actionibus vitalibus recipiuntur immediatè actiua est immediate receptiua, & ita lumen solum est ratio recipiendi, tanquam ele-*

uans potentiam ad receptionē: totalis autem ratio recipiendi ex utroque coalescit. At non eleuat ad receptionē mediatam, sed immediatam: præmiserat enim ipse n. 20. *Licet visio in-hæreat immediate intellectui, tamen lumen est ratio recipiendi illam, sicut species visibilis immediate recipitur in potentia visiva.* Ergo similiter: quanvis sit tota ratio eleuans ad agendum, intellectus tamen immediatè ager, & ex intellectu, & lumine complebitur tota ratio immediata agendi. Quare n. 42. consequentèr subdit: *Vnde lumen seorsim ab intellectu est virtus proxima, & proportionata, non tamen totalis, sed partialis.*

157.
Curiel.

Propitiatur Magister Curiel 1. 2. quest. 5. artic. 5. dubio unico §. 5. & sequentibus, qui virtutem actiuam potentia vocat incompletam, & ait: constituere vnā integrā cum virtute habitus, concurrere que per se immediatè, vt distinctā à virtute habitus, ad existentiam actus supernaturalis; quinimo per suam virtutē essentialē, seu coaptationem cum auxilio extrinseco Dei posse agere actum supernaturalem, quod sine immediata actiuitate aprēhendi repugnat, vt etiam fatetur Ill. Godoy n. 62. Vnde lumen vocat totam rationem agendi; non quia sit tota virtus producēdi, sed quia est tota virtus quoad intensionem actus supernaturalis. Quem dicendi modū amplectuntur grauissimi Salmanticenses.

158.
Bannes.

His aggregatur Bannes, tum; quia nullibi inuenitur ab illo assertum, habitum supernaturalem esse totam rationem agendi, aut negatum, potētiā vitalem vigere actiuitate immediata in actum. Tum; quia quest. 10. articulo 5. ad vltimum hæc habet: *Sine dubio visio beatifica quantū ad substantiā procedit à principio intrinseco naturalitèr, & habet admixtū aliquid naturale; hæc enim ratione dicūt Theologi: actus supernaturales*

effectiue non augent habitus, quoniam habitus est pure naturalis; actus vero supernaturalis habet aliquid admixtum, scilicet substantiam actus; causa vero effectiua debet habere proportionem cum effectui. Vbi docet, visionem beatam, & alios actus theologicos habere admixtum aliquid naturale, ideo que esse minus supernaturales, quā habitus; neque posse illi augmentū activē conferre, quia processionē habent à principio naturali vitali: ergo principium adæquatum, & totale visionis beatæ nō asseritur ab hoc auctore omnino supernaturale, sed admixtum, & compositū ex naturali, & supernaturali.

159.

Nauarrete.

Anumeratur etiā Nauarrete tom. 7. cōtrou. 37. Primo: quia nullibi legitur expræsū, habitū esse totā, & adæquatā virtutem agendi. Secundo: quia plura spargit, quæ vehemētē indicāt activitatem aliquam potentie vitalis distinctā ab actiuitate habitus supernaturalis, vt §. 5. fol. 231. colun. 3. Ledesma, quoque anumeratur; nā quest. 8. de diuina perfect. art. 7. cōclus. 2. pag. 566. hac habet: *nō est imaginandum, quod solū lumē gloriæ attingit ad cognitionē Dei, sicuti est, sed etiā ipsa naturalis virtus intellectus concurrat ad illā cognitionē.* Quare à Cabrera prima sententia refertur Ledesma. Esse que Thomistarum sententiam refert Aluarez. Lorca. Curiel. Zumel, & alij quam plures. Manet ergo certius D. Thomam ab opinione Scoti non dissentire, & vt evidentius constet, explicabimus mentem Angelici Præceptoris circa testimonia, quæ ab Ill.

Cabrera.
Lorca,
& alij.

Godoy in oppositum adducuntur.

§. XII.

Explicantur testimonia D. Thomæ ab Ill. Godoy tradita.

160.

Ill. Godoy n. 61. pro sua opinione adducit D. Thom. quest. vnica de Charitate art. 1. prope initium corporis,

ubi relata sententia Magistri asserētis: voluntatē mediāte Spiritu Sancto absque forma intrinsicē inhaerente Deum super omnia diligere, illā que impugnās, sic ait: *sed hac opinio omnino frare non potest. Sicut enim naturales actiones, & motus à quoddā principio intrinseco procedunt, quod est natura, ita & actiones voluntariæ, oportet, quod à principio intrinseco procedant: nam sicut inclinatio naturalis in rebus naturalibus appetitus naturalis nominatur, ita in rationalibus inclinatio apprehensionem intellectus sequens, actus voluntatis est. Possibile autem est, quod res naturalis ab aliquo exteriori agente ad aliquid moueatur, non à principio intrinseco, puta, cum lapis proijcitur sursum; sed quod talis motus, vel actio non à principio intrinseco procedens, naturalis sit, hoc omnino est impossibile, quia in se contradictionem implicat; vnde cum contradictoria esse simul non subsistit. Diuine potentie nec hoc à Deo fieri potest, vt motus lapis sursum, qui non est à principio intrinseco sit ei naturalis. Et similiter non potest hoc Diuinitus fieri, vt aliquis motus hominis, vel interior, vel exterior, qui sit à principio extrinseco, sit voluntarius.*

Et paucis interpositis inferi: *Actus igitur, qui excedit totam facultatem naturæ humanæ, non potest esse homini voluntarius, nisi superaddatur humanæ naturæ aliquid intrinsecum, voluntatem perficiens, vt talis actus à principio intrinseco proveniat.* Verba sunt ad litteram D. Thomæ. questione citata de Charitate art. cit.

Et ex illis probat Illustrissimus Godoy suam opinionem: iuxta D. Thomam implicat actum voluntatis à voluntate procedere sine aliqua forma intrinseca; sed id namque probat Divus Thomas ex implicatione, quæ ex opposito sequitur, nempe, esse, & non esse voluntarium; & consequenter sentit,

Arguit
Ill. Godoy
ex D.
Thoma.

161.
Format
argum.

contradictionem involuere, at iuxta authores omnes concedentes voluntati ratione sui virtutem partialem proximam, hoc ipso, quod tali gaudeat virtute, non implicat ad actum charitatis absque intrinseca forma concurrere, ita vt in sententia illorum hæc consequentia sit evidens: *voluntas est potens ratione sui partialiter proximè actū charitatis elicere: ergo potest de potentia absoluta illum elicere sine forma intrinsece in hærente*; ergo iuxta D. Thomam voluntas virtute partiali proxima ad actum dilectionis non gaudet; & consequenter adæquata virtus proxima respectu actus dilectionis est habitus charitatis.

162.
*Aliter
Id explicat
Ill.
Godoy I.*

Aliter id ipsum explicat, & confirmat in hunc modum: nam iuxta D. Thomam, vt dilectio voluntati ab intrinseco conveniat, & consequenter voluntaria sit, est omnino necessarium, quod per formam aliquam supernaturalem eleuetur, & intrinsece perficiatur; at si in voluntate esset partialis virtus proxima agendi actum dilectionis, vt talis actus conveniret illi ab intrinseco, hoc necessarium non esset: ergo sentit manifeste, voluntatem non gaudere virtute proxima activa in ordine ad dilectionem in supernaturale Dei ratione propriæ entitatis. Maior constat ex discursu a D. Thoma facto, & ex ultimis verbis relatis. Minor autem probatur: nam etiam si non perficeretur, nec elevaretur per formam superexcedentem intrinsecam, esset in voluntate vis intrinseca partialis proxima, & consequenter illam in se ab intrinseco contineret: ergo sine tali forma elevante, & intrinsece perficiente, conveniret dilectio voluntati ab intrinseco, & ab intrinseco ab illo procederet;

163.
*Explicat
2.*

Vrget, & explicat secundo vim argumenti facti ex verbis D. Thomæ in corpore eiusdē articuli, ibi: *si igitur actus charitatis in homine non ex aliquo habitu interiori procedat naturali*

potentia super addito, sed ex motione Spiritus sancti, sequeretur alterum duorum, vel quod actus charitatis non sit voluntarius, quod est impossibile quia ipsum diligere est quoddam velle, aut quod non excedat facultatē naturæ, & hoc est hæreticum. At si respectu actus charitatis daretur in voluntate vis proxima partialis agendi, consequentia a D. Thoma facta inutilis omnino esset: ergo iuxta mentem Angelici Præceptoris talis virtus voluntati non convenit. Probat minorem: vt actus voluntarius sit, sufficit, quod voluntati ab intrinseco cōveniat; sed concessa voluntati virtute proxima partiali in ordine ad actum charitatis, quamvis talis actus a voluntate ratione habitus intrinsece super additi non procedat, ab intrinseco tamen procedet, nempe, a voluntate, ratione virtutis proximæ activæ, illi intrinsece cōvenientis; & aliàs excederet facultatem naturæ; vt enim passim in sententia contraria reperitur, vis proxima partialis naturæ in ordine ad actus supernaturales, illorum supernaturalitati non obstat: ergo eo ipso, quod prædicta virtus proxima voluntati cōcedatur respectu actus charitatis, ex eo quod talis actus non procedat ab aliqua forma supernaturali intrinseca voluntati, non sequitur, aut voluntarium non esse aut non excedere facultatē naturæ, quæ est illatio a D. Th. facta.

Ad hoc D. Thomæ testimonium, in quo vnicè fudit Ill. Godoy, responderetur: D. Thomam ibi tantum velle, voluntatē Deum non diligere super omnia de facto absque forma intrinsece in hærente, vt claret ex intento Doctoris impugnantis sententiā Magistri oppositum asserentis, & ipse Ill. Godoy fatetur, & claret etiā ex dictis n. 151, vbi constat: D. Thomā oppositum asserere. Nec obest, quod inter loquendū loquatur D. Thom. de possibili, & non solū de facto; nam loquitur de possibili attentā lege ordinaria; non vero potentia absoluta inspecta; vt constat ex eo, quod hoc non erat

164.
*Respondeo
ad test.
D. Thom.*

Respon-
detur ad
rationem
Ill. God.

intentum D. Thomæ, & cōstabit per dicenda *disp.* 18. n. 30. Ex his ad argumentum Ill. Godoy.

Respōderi potest distinguendo maiore: implicat de facto, & attenta lege ordinaria actū voluntatis à voluntate procedere sine aliqua forma intrinseca cōcedo maiore; potentia absoluta inspecta nego maiore; hacque distinctione distinguenda est maior primæ cōfirmationis; & ad secundā distinguenda est minor: sed si respectu actus charitatis daretur vis proxima partialis agēdi, cōsequentia a D. Thoma facta esset omnino inutilis potētia absoluta inspecta cōcedo minore; attenta lege ordinaria nego minore, & hoc est, ut diximus, intentum D. Thomæ.

165. Ill. Godoy in favorem suæ opinionis aliud D. Thomæ testimoniū non adducit; pro ipso autē adducere valeo Doctorem Angelicū 3. *contra Gentes* cap. 70. in fine dicentem: *non sic idem effectus causæ naturali, & divinæ virtuti attribuitur; quasi partim à Deo, & partim à naturali agēte fiat, sed totus ab utroque secundū aliū modum, sicut idē effectus totus tribuitur instrumento, & principali agenti etiā totus.* Sed instrumentū, & causa principalis non sunt duæ causæ partiales, cum instrumentum agat subordinatū causæ principali per virtutem acceptam ab illa: ergo Deus non agit cum voluntate tanquā causa partialis, sed totalis. Hoc est testimonium ab alijs adductū; miror tamē in præsentī adduci, cum D. Thomas ibidē manifestissime adstruat immediatā actionem agentis naturalis in effectus, in quos adiuvatur à Deo, ad quā immediatio nē solā evincendā tota nostra disputatio laborat; atque adeo solū excludat à Deo, & agente naturali partialitatem effectus, ut nihil sit effectus, quod à Deo, & agēte naturali nō fiat; non partialitatem causæ, quæ in totum effectū producendū cōsortiū alterius cōcausæ immediatē producentis admittit, eisque societate sola partialis est. S. c. igitur præmisserat: *Sicut agēs*

Inutili-
tēr addu-
cit. præ-
dictū tes-
timoniū.

infimum inuenitur immediatū activū, ita virtus primi agētis invenitur immediata ad producendū effectum. Et post pauca: *Non est incoherens, quod producat idem effectus ab inferiori agente, & à Deo, ab utroque immediate, licet alio, & alio modo.* Ut quid igitur contra immediatā activitatem naturæ in actus supernaturales huius modi testimonium opponitur.

Et ut appareat, quā extra rem adducatur, evidens que fiat persuasio nostra, adde; Angelicum Doctorem non de effectibus supernaturalibus, sed potius naturalibus disputationē habere; sic enim exorditur cap. 70: *Quibusdam difficile videtur ad intelligendū, quod effectus naturales tribuantur Deo, & naturali agenti.* Unde primo argumento sic concludit: *Si igitur actio, per quā naturalis effectus producit, procedit à corpore naturali, non procedit à Deo.* At in effectus naturales actionem immediatā agentibus naturalibus omnino negare, nefas est: ergo Sanctus Thomas testimonio obiecto non negat actionem immediatam in actus supernaturales. Quod Ferrariensis ibi evidentius facit.

Etiam pro Ill. Godoy adducere valeo D. Thomam negantem: Deum esse cum libero arbitrio causam partialem, sicut est ille, qui cum alio trahit navim; quo exemplo partialitas gratiæ, & divinæ virtutis explicari solita est: ergo censet, divinam virtutem esse totalem, non partialē. Probatur antecedens: nam 4. *contra gentes* cap. 7. n. 16. ait: *quando duo agentia partialitēr trahunt navim, quia virtus cuiuslibet imperfecta est, & insuficiens ad istum effectum, ex diversis virtutibus congregatur una virtus omnium, quæ sufficit ad trahendum navim.* Hic docet Sanctus Thomas: causas partiales esse imperfectas, ideo que vnam adæquatam ex pluribus integrari; virtus autem divina imperfecta esse repugnat; ergo Deum esse cū libero arbitrio causam

165.

167.
Argues
etiā pro
Ill. Godoy
ex D. Tho-
ma.

partialem,

partialem, sicut est ille, qui cum alio trahit navim, negat D. Thomas.

168.
Responso
triplex.

prima.

Secunda.

Tertia.

Retor-
queo.

169.
Argues
denique
pro Ill. Go-
doy ex D.
Thoma.

Respon-
deo.

Respondeo cum D. Thoma *cit. n. 150.* triplicetè. Primo distinguendo maiorem: causæ partiales accipientes virtutem ab alijs compartialibus cōcedo maiorem; non accipientes nego maiore. Primo modo repugnat Deo; non vero secundo modo. Respondeo secundo distinguendo maiorem secundo: causæ partiales eodem modo, & in eodem genere concurrentes concedo maiorem; diverso modo, & genere nego maiorem. Respondeo tertio distinguendo tertio maiorem: causæ partiales partialitate proveniente ex imperfectione, & debilitate virtutis sunt imperfectæ cōcedo maiorem; non sic proveniente nego maiorem. Deinde retorqueo argumentum: actiuitas immediata Dei in effectus naturales est partialis saltem partialitate causæ; sed non est imperfecta: ergo actiuitas partialis non est imperfecta. Videant Thomistæ D. Thomam esse pro nobis, quia solutiones traditæ sunt ipsius D. Thomæ, ut videri est in ipso *cit. n. 150.*

Denique adducere valeo pro Ill. Godoy D. Thomam, qui 1. 2. *quest. 111. art. 2. ad 2.* ait: *Deitas non sine nobis nos iustificat, quia per motum liberi arbitrij, dum iustificamur, Dei iustitiæ cōsentimus, ille tamen motus non est causa gratiæ, sed effectus; unde tota operatio pertinet ad gratiam:* ergo gratia est tota ratio operationis supernaturalis. Respondeo D. Thomam non excludere voluntatem creatam, tanquam causam physicam, & efficientem, sed solum tanquam causam merentem, ex quo nihil contra nos; alioquin illam etiam excluderet, tanquam principium quo mediatum mediatione virtutis, & immediatum immedatione potentiae, quod est contra Ill. Godoy.

§. XIII.

Scoti conclusio probatur destruendo
fundamentum Ill. Godoy.

Probatur Scoti conclusio ever-
tendo fundamentum Ill. Godoy: ideo intellectus non esset proxima virtus visionis, quia est naturalis; sed hoc non obest, ut sit virtus proxima visionis: ergo non obest, quod intellectus sit naturalis, ut sit proxima virtus visionis. Probatur minor primo ratione: concursus proximus intellectus in visionem non tollit, quod visio sit absolute, & simpliciter supernaturalis: ergo non ideo quia intellectus est naturalis, obest, ut sit proxima virtus visionis. Probatur antecedens: semel posita necessitate luminis ad visionem, illud que non exigi à natura, ut à nobis ponitur, visio est supra omnes vires naturæ; sed hoc est esse absolute, & simpliciter supernaturalem: ergo cōcursus proximus intellectus in visionem non tollit, quod visio sit absolute, & simpliciter supernaturalis.

Cōfirmatur primo: hoc ipso quod vna formalitas rei sit supernaturalis, reliquæ cum ipsa identificatæ debet esse supernaturales; sed virtus proxima intellectus non obest, ut vna formalitas visionis sit supernaturalis, scilicet formalitas producta à lumine: ergo non obest, quod intellectus sit naturalis, ut sit proxima virtus visionis. Probatur maior: prædicata realiter identificata nequeunt actione, aut passione physica præscindi ex dictis *n. 11*: ergo hoc ipso, quod vna formalitas rei sit supernaturalis, reliquæ cum ipsa identificatæ debet esse supernaturales. Confirmatur secundo: hoc ipso, quod vna formalitas rei solis naturæ viribus fieri possit, reliquæ cum ipsa identificatæ eiusdem viribus fieri possunt: ergo hoc ipso, quod vna formalitas rei solis naturæ viribus fieri nequeat,

170.

Proba-
tur Scoti
conclusio
verten-
do fūda-
mentum
Ill. God.

Proba-
tur minor
primo ra-
tione.

171.

Cōfirma-
tur 1.

Secundo.

reliquæ

reliquæ cum ipsa identificatæ eiusdē viribus fieri nequit; ergo dummodo adsit principium suprā vires naturæ, virtus naturalis non obest, vt omnes formalitates rei sūt suprā vires naturæ: ergo non obest, quod intellectus sit naturalis, vt sit proxima virtus visionis.

I 72.
*Probatur
2. prædic-
ta minor
ad hominē
contra Ill.
Godoy.*

Probatur secundo eadem minor ad hominem contra Ill. Godoy; ad supernaturalitatis excellentiam non solū requiritur excessus virtutis activæ, sed etiam passivæ, vt contra Scotum tenent Thomistæ, & cum ipsis Ill. Godoy; sed potest esse virtus passiva immediata naturalis ad formam supernaturalem; ergo & virtus activa immediata; ergo quia intellectus est naturalis, non obest, vt sit proxima virtus visionis. Probatur tertio etiam ad hominem: ideo secundū Thomistas, & omnes, & cum illis Ill. Godoy, impossibilis est actus virtutis naturalis exigens actum supernaturalem, tanquam comprincipium partiale, quia iam non naturalis, sed supernaturalis esset: ergo ideo est, quia hoc ipso, quod aliquod principium supernaturale, etiam partialitèr influat in effectum, effectus erit necessario supernaturalis: ergo quia intellectus est naturalis, non obest, vt sit proxima virtus visionis.

I 73.
*Probatur
3. eadem
min. qua-
druplici
paritate.*

Prima. Probatur eadem minor quadruplici paritate: Prima; quod species impræsa non sit vitalis, non obest, vt sit virtus proxima vitalitatis effectus: ergo similiter. Secunda: quod Phantasma sit materiale, non obest, vt sit virtus proxima effectus spiritualis: ergo similiter. Tertia: species naturales acquisitæ instructione Ecclesiæ, vel parrocho docente simul cum habitu supernaturali, vel auxilio, proxime efficiunt actus supernaturales fidei: ergo similiter. Quarta: præmissa naturalis cum consortio supernaturalis proximè inducit conclusionem supernaturalem: ergo similiter.

I 74.
Respondet Ill. Godoy ad proba-

tionem n. 164. negando; visionem esse supernaturalem, si ad illam immediate concurrat virtus naturalis, quia hoc ipso læditur supernaturalitas. Ad primam paritatem respondet n. 166: quod species est vitalis cōnexivè, licet non formalitèr, & hoc sufficit, vt proximè influat in actum vitalem; alit virtus naturalis, nec cōnexivè est supernaturalis. Ad tertiam respondet n. 217: species elevari per auxilium supernaturale gratiæ prævenientis.

Contra: supernaturalitas non læditur ex eo, quod virtus naturalis immediate influat in illam; ergo ruit solutio. Probatur antecedens: de ratione supernaturalitatis solum est, quod produci nequeat absque principio supernaturalis; non vero quod omne principium sit supernaturale: ergo supernaturalitas non læditur ex eo, quod virtus naturalis immediate influat in illam. Antecedens probatum manet n. 170. Sed ultra hoc.

Probatur dictum antecedens primo: hoc ipso, quod omnes naturæ vires solæ nequeant producere effectum, effectus est supernaturalis; sed hoc ipso, quod aliquod principium supernaturale sit necessarium ad producendum effectum, omnes naturæ vires solæ nequeunt illum producere: ergo de ratione supernaturalitatis solum est, quod produci nequeat absque principio supernaturali. Minor, & consequentia tenent. Maior constat; nam esse supernaturale nihil aliud est, quam esse suprā omnes naturæ vires. Probatur secundo idem antecedens: de ratione vitalitatis, & spiritualitatis solum est, quod produci nequeat absque principio vitali, & spirituali; non vero quod omne principium sit vitale, & spirituale, vt constat ex prima, & secunda paritate n. 173: ergo similiter: de ratione supernaturalitatis solum est, quod produci nequeat absque principio supernaturali.

*Respon-
det Ill.
Godoy ad
probatio-
nem.*

*Ad 1. pa-
ritatem.*

*Ad ter-
tiam.*

I 75.
Contra.

176.
Impugn.
responsio
ad 1.^{am} arti-
ta em.

Nec obest solutio Ill. Godoy dicē-
tis: specie imprasam esse vitale cōne-
xive, quod etiā forsā dicit de phan-
tasmate, scilicet, quod erit cōnexiue
spiritualis, quod est eius responsio ad
primam paritatem, & erit ad secundā.
Non, inquā, obest, ideo que. Contra:
vel stat, virtutem naturalem esse con-
nexivē supernaturalē, vel repugnat:
speciem imprasam esse cōnexivē vi-
talem, & phantasma spirituale: ergo
ruit solutio. Probatur antecedens: nō
minus, imō magis distat vitale, & spi-
rituale à non vitali, & materiali, quā
supernaturale à naturali: ergo vel
stat virtutem esse cōnexiue superna-
turalem, vel repugnat: specie impra-
sam esse cōnexiue vitalem, & phantas-
ma spirituale. Probatur antecedens:
vitale, & non vitale, spirituale, & ma-
teriale non sunt intrā eandē spheram;
sed supernaturale, & naturale sunt
intrā eādem spheram: ergo non mi-
nus, imō magis distat vitale, & spiritu-
ale à non vitali, & materiali, quam
supernaturale à naturali. Maior est
certa: nam ideo oculus corporeus
nequit eleuari ad videndū spiritum,
quia spirituale est extra spherā mate-
rialitatis, idem que de non vitali res-
pectu vitalis. Minor claret: quia intel-
lectus naturalis apud ipsum eleatur
ad producendam visionē, vt *quo* me-
diatē mediatione virtutis, & imme-
diatē immediatione potentiae. Con-
sequentia est evidens.

177.
Impugn.
responsio
ad 3.^{am} pri-
tatem.

Impugnemus iam responsionē Ill.
Godoy ad tertiam paritatem. Cōtra
ergo: vt agens naturale proportionetur
ad supernaturalitē agendum, re-
quiritur forma inharens intrinsicē, sed
auxilium ab Ill. Godoy positum non
inhæret intrinsicē speciebus: ergo præ-
dictæ species non eleuantur per tale
auxilium. Maior est Ill. Godoy, illa
ratione negantis: Deū videri posse
sine lumine, de quo agemus *disput.*
18. Minor est communis. Cōsequētia
est ad hominem
legitima.

§. XIV.

Firmatur conclusio Scoti rationibus.

Probatur primo conclusio ratione
Scoti: visio beata est supernatu-
ralis, & vitalis: ergo principium proxi-
mum illius debet esse supernaturale,
& vitale. Consequentia claret: quia
in principio proximo debet contineri
tota perfectio actus. Atqui lumen
gloriæ non est vitale: ergo principium
illius debet esse supernaturale, &
vitale. Probatur minor: lumen gloriæ
non conuenit naturæ rationali ab in-
trinseco, quia nec à natura dimanat,
nec illud exigit; sed principium vitale
debet continere naturæ ab intrinseco,
quia est ratio, propter quam viuēs
se mouet ab intrinseco, vt constat ex
eius diffinitione: ergo lumen gloriæ
non est vitale.

178.
Prob. 1.
conclusio
ratione
Scoti.

Respondet primo Ill. Godoy *n.*
190: lumen esse vitale vt *quo*. Primo:
quia sicut gratia habitualis est vitalis
radicalitèr, ita lumen est vitale per
modum principij proximi. Secundo:
quia lumen est participatio Diuini
intellectus, qui vitalis est. Contra pri-
mo: vitale vt *quo* est esse proximè vi-
tale; sed lumen non est proximè vi-
tale: ergo lumen non est vitale vt *quo*.
Probatur minor: principium proxime
vitale debet conuenire naturæ ab in-
trinseco; sed lumen non ab intrinseco
sed ab extrinseco, scilicet à Deo,
conuenit naturæ: ergo lumen non est
proxime vitale.

179.
Respondet
Ill. Godoy
1.

Cōtra 1.

Dices cum eodem *n.* 192: esse verū
de principio proxime vitali vt *quod*,
falsum vero de principio vitali vt
quo, quia hoc solum debet esse natu-
ræ intrinsecum, licet ab intrinseco
non conueniat naturæ. Cōterum
hanc solutionem esse expresse contra
D. Thomam claret ex *n.* 151. Ultra
quod. Contra primo: actio vitalis
aliter procedit à principio intrin-
seco, ac actio non vitalis; sed hæc

180.
Dices.

Cōtra 1.

prouenit à principio intrinseco in subiecto inherente: ergo actio vitalis non solum à principio sic intrinseco, sed ab intrinseco cōueniente naturæ: ergo ruit solutio Ill. Godoy.

181.
Cōtra 2.

Contra secundo: vitalitas ab ipso lumini concessa non est sufficiens, vt visio causetur à lumine, vt vitali: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: vitalitas sufficiens, & requisita ad productionem visionis est vitalitas vera, phisica, & propria; sed hanc non habet lumen: ergo vitalitas ab ipso concessa lumini non est sufficiens, vt visio causetur à lumine vt vitali. Probatur minor: eo modo lumē est vitale proximē, quo vitalis est gratia radicalitèr; sed hæc non est verè phisicè, & propriè vitalis: ergo lumen non habet vitalitatem sufficientem, & requisitam ad productionem visionis vitalitate vera, phisica, & propria. Probatur minor: eo modo gratia est vitalis, quo peccatum est mors; sed peccatum solū moralitèr, impropriè, & per imitationē est mors: ergo hæc non est verè, & phisicè vitalis.

182.
Cōtra 3.

Contra tertio: si lumen est vitale vitalitate sufficiente ad producendam visionem, opinio Ill. Godoy circa influxum intellectus in visionē beatificam, non distat ab opinione Caluini; sed hoc nullatenus admittere potest, quia damnata est à Concilio; ergo lumen nō est vitale vitalitate sufficiente ad producendam visionem beatam. Probatur maior: si lumen est vitale vitalitate sufficiente ad producendam visionem, opinio Ill. Godoy solum tribuit intellectui cōcurrere ad visionem non solum vt *quod*, verum etiā vt principiū *quo* mediātū mediatione virtutis, & immediātū immedatione potentia; sed hoc idē tribuit Caluinus intellectui ad visionem beatam producendā, vt probatum manet n. 110. 111. 112: ergo si lumē est vitale vitalitate sufficiente ad producendā visionem, opinio illius circa influxum intellectus in visionem beatificam nō distat ab opinione Caluini.

Contra quarto admissio, & nūquā concessio, lumen esse vitale vt *quo*: Lumen iuxta Ill. Godoy est vitale vt *quo*; ergo se solo potest producere visionē. Probatur consequentia: quando cumque in aliquo relucet proximē cōnes formalitates in effectu repertæ, se solo potest producere talem effectum; sed si lumen est principium proximū vitale vt *quo*, in ipso relucet proximē omnes formalitates in visione repertæ, vt omnibus claret: ergo se solo potest producere visionem.

183.
Cōtra 4.
184.
Dices cū
Ill. God.

Dices cum Ill. Godoy n. 140, distinguendo consequens: ergo lumen se solo potest producere visionem, vt adæquata virtus proxima concedit consequentiam; vt adæquata causa negat consequentiam; distinguit que similiter probationem. Itaque ait Ill. Godoy: lumen nūquam potest se solo producere visionem, quia licet sit adæquata virtus proxima; nō est adæquata causa; hæc enim ex lumine, vt virtute, & intellectu, vt potentia, coalescit. Hæc solutio eadem est cum illa, quam alij Thomistæ tradunt, scilicet, lumen se solo posse producere visionem vt *quo*, nō vero vt *quod*. Contra: quia si per potentiam Dei lumen non inhaereret intellectui (vt omni accidenti est possibile) non solū vt *quo*, verum vt *quod* produceret visionem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: calor nunc existens in igne, qui est productivus vt *quo*, ignis verò vt *quod*, si se solo existeret, etiā vt *quod* produceret calorem, idēque de luce &c: ergo si per potētia Dei lumē nō inhaereret intellectui, nō solum vt *quo*, verū vt *quod* produceret visionē.

Cōtra.

Formatur efficacius hæc ratio: quādo cūque ratio formalis alicuius ab aliquo, vt ab eo distincto, per se sumitur, si illud sine isto subsistat, ipsi cōpetit quid quid per illū alijs cōpetebat, v.g. color, qui est panis ratio formalis videndi, & panis vt *quod*, si existat separatē, ipsi cōpetit esse visibilē vt *quod*; sed lumē, si est proximē vitale *quo*, est ratio formalis, qua intellectus vt *quod*

producit visionem: ergo si separatim ab intellectu reperitur, ut color sine pane, erit principium ut *quo*, & ut *quod* totius visionis; sed hoc est plusquam falsum: ergo ruit solutio Ill. Godoy cum solutione alijs terminis tradita ab alijs Thomistis.

386.
Dices cū
ipso.

Dices adhuc cum ipso *cit*: semper esse disparitatem: nam calor (idem de colore, & alijs accidentibus) nō solum est adæquata virtus calefactiva, sed etiam adæquata causa, cuius signum est, quod ab igne separato æquē, atque in illo receptus, calefaceret; ac proinde ignis ad calefaciendum sustentativē solum videtur influere; nō vero effectivē, nisi tantum quo ad denominationem; ac proinde non mirum, quod calori ad calefaciendū cooperari non dicatur: at lumen & si sit adæquata virtus, non tamen est adæquata causa, sed ex illo, ut virtute, & intellectu, ut potentia, adæquata causa coalescit. Unde lūmē extra intellectū existens visionem supernaturalē operari non posset; ac proinde nō tantū denominativē, nec per accidens, sed verē, & per se intellectus lumini cooperatur in elicentia visionis supernaturalis.

187.
Impugna
tur 1.
Solutio hæc.

Hæc est solutio, cui valde fidei Ill. Godoy, ideo que impugnatur primo: iuxta hanc solutionem calor nō solū est adæquata virtus productiva caloris, sed etiam adæquata causa: ergo si lumen gloriæ est adæquata virtus productiva visionis beatificæ, erit etiā adæquata causa. Certē disparitatem non inuenio; nam dicere (ut ipse ait) quod calor est adæquata causa, quia ab igne separatus æquē, atque in illo receptus, calefaceret, est manifestapetitio principij; hic enim opus, & labor. Imo hoc est, quod nos inferimus ex eo, quod lumen sit adæquata virtus, scilicet, quod ab intellectu separatum se solo produceret visionem, & rationabilius meo videri, ut constabit ex impugnatione sequenti.

188.
Secundo.

Impugnatur 2: si calor, color, & omnia accidentia cum virtute adæquata

productiva se solis possunt producere adæquatē suos effectus, non solum ut adæquata virtus, sed etiā ut adæquata causa, cur hoc negat Ill. Godoy lumini gloriæ? Et si verē negat, ab ipso quæso, cur adæquata causa visionis debet coalescere ex lumine, ut virtute, & intellectu, ut causa, dato, quod lumen sit adæquata virtus? Rationē ignoro, verum fatendo, & oppositum videtur Philosophiæ conformius, quod sic demonstro: quod habet virtutem productivam alicuius est causa illius: ergo quod habet virtutē adæquatam productivam alicuius, erit causa adæquata illius. Atqui lumen iuxta ipsum habet virtutē adæquatā productivam visionis beatificæ: ergo est causa adæquata illius.

189.

Tertio.

Impugnatur tertio: hoc ipso, quod lumen gloriæ existens in intellectu, ut adæquata virtus simul cū intellectu, ut potentia, producat beatam visionem, si extra intellectum existeret, illam produceret non solum, ut adæquata virtus, sed etiam ut adæquata causa: ergo ruit solutio. Antecedens probatum manet per dicta antecedenti, & ultra probatur primo: hoc ipso, quod calor existens in igne solū producat calorem, tanquā adæquata virtus, & causa, non vero denominativē, si extra ignem existeret, produceret calorem non solum, ut adæquata virtus, & causa, verū etiam denominativē: ergo similiter. Probatur secundo idem antecedens: hoc ipso, quod color existens in pane sit solum ratio formalis videndi; non vero ut *quod*, si separatim existat, non solum est ratio formalis videndi, sed etiam est visibilis, ut *quod*: ergo pariter.

190.

Quarto.

Impugnatur quarto: iuxta solutionem Ill. Godoy intellectus verē, & per se lumini cooperatur: ergo intellectus verē, & per se operatur. Quid ergo operatur intellectus in visione? Nihil certē; nam iuxta ipsum nihil est in visione operatum ab intellectu; alioquin aliquid naturale esset in visione, quod est contra ipsum: ergo si

lumen

lumen est adæquata virtus productiua visionis, intellectus verè, & per se lumini non cooperaretur: ruit ergo solutio Ill. Godoy.

191.
Sinto.

Impugnatur quinto dicta solutio, & patienter ferto toties repetitam sèrètiam Caluini: Ill. Godoy in hac solutione, cui tatum fedit, & toties repetit, nihil cõcedit intellectui in ordine ad visionem supernaturalem eliciendam, quod Calvinus non concesserit: ergo, vt ab opinione Caluini discedat aliquid virtutis, quod Calvinus negabat, debet cõcedere intellectui. Probatur antecedens: ipse in hac solutione solũ cõcedit intellectum, vt potentiã, producere visionem beatam; sed hoc nõquam negauit Calvinus, vt ex ipsius dictis à nobis allegatis cõstat, manet que probatum n. 110, & 112: ergo Ill. Godoy in hac solutione nihil cõcedit intellectui in ordine ad visionem supernaturalem eliciendam, quod Calvinus non concesserit.

192.
Sexto.

Deniquè retorqueo contra ipsum: lumen gloriæ iuxta ipsum est vitale vt *quo*: ergo & nos dicere possemus: intellectum esse supernaturale vt *quo*; at qui hoc nemo dicere ausus est: ergo nec Ill. Godoy dicere potest, lumen gloriæ esse vitale vt *quo*. Probatur consequentia: tatum distat vitalitas à lumine gloriæ, quatum supernaturalitas ab intellectu; sed hac distantia non obstante asserit Ill. Godoy, quod lumen gloriæ est vitale vt *quo*: ergo & nos dicere possemus: intellectum esse supernaturalem vt *quo*.

193.
Prob. 2.
cõclusio.

Probatur secundo conclusio: intellectus concurrat actiue ad visionem; sed non virtute luminis: ergo propria virtute. Maior ab ipso cõceditur. Minor claret ex prima probatione num. 178. Consequentia optimè infertur. Respondet Ill. Godoy n. 221: intellectum concurrere actiue ad visionem non solũ vt principium *quod*, sed etiã vt *quo* mediatum mediatione virtutis, & immediatũ immediatione potentiæ.

Respondet
Ill. Godoy

194.

Contra primo: intellectus per te concurrat ad visionem, vt principium

quo mediatum, quia inter ipsum, & visionem mediat lumen: ergo vel mediat lumen, vt adæquata virtus, vel vt inadæquata? Si primum: ergo intellectus nec mediat cõcurrit mediatione virtutis contra te. Si secundum: ergo proximè, & immediatè cõcurrit, quod est nostrum intentum. Prima consequentia probatur: illud non cõcurrit mediatè mediatione virtutis, quod concurrat mediãte virtute adæquata; sed per te intellectus concurrat ad visionem mediãte tali virtute: ergo intellectus nec mediatè cõcurrit mediatione virtutis. Probatur maior: illud concurrat mediatè mediatione virtutis, quod cõcurrit mediãte virtute inadæquata: ergo illud non cõcurrit mediatè mediatione virtutis, quod concurrat mediãte virtute adæquata. Probatur antecedes: idèò intellectus concurrat ad intellectionem naturalem mediatè mediatione virtutis, quia concurrat mediante specie impræssa, quæ est virtus inadæquata: ergo illud concurrat mediatè mediatione virtutis, quod cõcurrit mediãte virtute inadæquata. Ex quo probatur secunda cõsequentia: quod inter intellectum, & naturalem intellectionem mediet species impræssa, vt inadæquata virtus, nõ tollit, quod intellectus proximè, & immediatè ad illam concurrat: ergo si lumen mediat, vt inadæquata virtus, intellectus proximè & immediatè concurrat. Totum claret ex n. 19.

Contra secundo: intellectus per te concurrat ad visionem vt principium *quo* mediatum: ergo intellectus per modum virtutis aliquid producit in visione, & si mediatè; alioquin non esset principium *quo*. Quæro nunc: an illud, quod producit, sit supernaturale, vel naturale? Si primum: ergo virtus naturalis producere potest aliquid supernaturale. Si secundũ: ergo visio partim erit naturalis, & partim supernaturalis, quorum vtrunque est contra Ill. Godoy.

Contra deniquè, & iterum quæso,

195.
Contra 2.

196.

*Contra
denique.*

quod patienter feratis toties repetitam Calvinii sententiam: Ill. Godoy in hac solutione, quæ est tota eius doctrina in hac difficultate, nihil concedit intellectui in ordine ad visionem supernaturalem eliciendam, quod Calvinus non concesserit: ergo, ut ab opinione Calvinii discedat, aliquid virtutis, quod negabat Calvinus, debet intellectui concedere. Probatur antecedens: Ill. Godoy in hac solutione solum concedit, intellectum concurrere ad visionem beatam non solum ut quod, sed etiam ut quo mediantur mediatione virtutis, & immediatum immediatione potentiae: sed hoc nunquam Calvinus negavit, ut ex dictis ab ipso, & à nobis allegatis constat, probaturque manet n. 110. 111. & 112: ergo Ill. Godoy in hac solutione nihil concedit intellectui in ordine ad visionem supernaturalem eliciendam, quod Calvinus non concesserit.

197.
*Probatur
3. conclusio*

Probatur tertio conclusio: habitus charitatis non est tota ratio agendi actum charitatis: ergo nec lumen respectu visionis. Probatur antecedens: actus charitatis in via est liber; sed habitus charitatis non est liber: ergo habitus charitatis non est tota ratio agendi actum charitatis. Probatur minor: actus liber debet procedere à principio libero cum indifferentia ad agendum, & non agendum, vel oppositum agendum; sed habitus charitatis non est ita indifferens; cum sit determinatus ad agendum: ergo habitus charitatis non est liber.

198.
*Respondet
Ill. Godoy.*

Respondet Ill. Godoy n. 199. & 200: habitum charitatis esse liberum per modum virtutis, licet non per modum potentiae. Ut autem actus liber procedat à charitate, sufficit, quod charitas dicat facultatem positivam ad bonum, & permissivam in voluntate ad malum, quia dicere facultatem positivam ad utrumque, solum est proprium libertatis per modum potentiae, uti est voluntas.

199.
Contra I.

Contra primo: voluntati competit proxima virtus positiva non agen-

di: ergo & proxima virtus positiva agendi. Probatur consequentia: proxima virtus positiva non agendi est proxima virtus positiva cohibendi actionem; sed cui competit talis virtus, competit virtus proxima positiva agendi: ergo si voluntati competit proxima virtus positiva non agendi, competit etiam proxima virtus positiva agendi. Probatur minor: cohibere actionem est posse habere actionem; ergo cui competit proxima virtus cohibendi actionem, competit virtus proxima positiva agendi.

Contra secundo: proxima libera positiva productio passiva oritur à proxima libera positiva virtute; sed actus charitatis est proxima libera positiva productio passiva: ergo oritur à proxima libera positiva virtute; atqui habitus charitatis non est virtus proxima libera positiva: ergo habitus charitatis non est tota virtus, à qua oritur actus liber charitatis. Maior est certa. Minor patet: quia actus charitatis ita producit, ut proxime, & positive potuit non produci, & oppositum produci. Consequentia legitime infertur. Sumpta est ipsius Ill. Godoy, ut claret ex eius responsione n. 198. Consequentia est optima.

Contra tertio: ideo contra Durandum tenent omnes: Deum immediate influere in effectus causarum secundarum, quia ratione sui perfectissimi dominij potest immediate impedire actiones earum; sed voluntas est immediata virtus impediendi actum charitatis: ergo est immediata virtus influens in actum charitatis: ergo si voluntati competit proxima virtus positiva non agendi, ipsi competit proxima virtus agendi.

Contra denique, & iterum quælo, ut patienter feratis toties repetitam Calvinii sententiam contra responsonem Ill. Godoy toties repetitam: iuxta hanc solutionem Ill. Godoy voluntas solum est libera per modum potentiae: ergo Ill. Godoy in hac solutione nihil concedit voluntati in ordine ad eliciendum consensum supernaturalem, quod Cal-

200.

Contra 2.

201.

Contra 3.

202.

*Contra
denique.*

vinus non cōcesserit: ergo, vt ab opinione Calvini discedat, debet concedere, voluntatem esse liberam per modum virtutis, quod negabat Calvinus. Antecedens est Ill. God. Secunda consequentia infertur ex prima. Prima autē probatur: volūtatem esse liberam per modum potentiae in ordine ad consensum supernaturalem eliciendum, nunquam negavit Calvinus; sed hoc solum concedit Ill. Godoy voluntati in sua solutione: ergo Ill. Godoy in sua solutione nihil concedit voluntati in ordine ad eliciendum cōsensum supernaturalem, quod Calvinus non concesserit. Minor, & consequentia tenent. Maior autē cōstat ex dictis Calvini à nobis allegati, probataque manet n. 112.

§. XV.

Specialibus rationibus probatur Scoti conclusio.

203.
1. Ratio
specialis.

Prima specialis ratio pro Scotica conclusione formatur in hunc modū: si per impossibile daretur substantia creata supernaturalis cum intellectu supernaturali, tunc supernaturalitas luminis non esset tota ratio agendi; ergo nec modo est. Antecedens est certum; quia ideò Thomistae excludunt intellectum, quia non est proportionatus; sed tunc esset: ergo verum est antecedens. Consequentia autem probatur: lumen gloriae modo efficit, quod tunc efficeret supernaturalitas intellectus; sed tunc supernaturalitas luminis nō esset tota ratio agendi: ergo nec modo. Maior patet: quia nunc lumen solum datur ad proportionandum potētiam, quod tunc supernaturalitas potentiae faceret. Minor iam est probata. Consequentia videtur legitima.

204.
2. Ratio
specialis.

Secunda ratio specialis in hunc modū formatur: si lumen gloriae esset tota ratio agēdi, visio beata in ratione vitalis esset imperfectior visione naturalis; sed hoc nequit dici: ergo lumen gloriae non est tota ratio agēdi. Probatur maior: id, quod procedit à

principio intrinsecè tantum naturae convenienti, & non ab intrinseco, est in ratione vitalis imperfectior illo, quod procedit à principio intrinsecè, & ab intrinseco convenienti naturae; sed si lumen esset tota ratio agēdi, visio beata procederet à principio intrinsecè tantū convenienti naturae, & non ab intrinseco; visio vero naturalis procedit à principio intrinsecè, & ab intrinseco convenienti naturae: ergo si lumen gloriae esset tota ratio agendi, visio beata in ratione vitalis esset imperfectior visione naturali. Probatur maior: id, quod minùs participat rationē principij vitalis, est in ratione vitalis imperfectius illo, quod magis participat rationē principij vitalis; sed id, quod procedit à principio intrinsecè tantū, & nō ab intrinseco convenienti naturae, minùs participat rationē principij vitalis: ergo id, quod procedit à principio intrinsecè tantū naturae convenienti, & non ab intrinseco, est in ratione vitalis imperfectius illo, quod procedit à principio intrinsecè, & ab intrinseco cōvenienti naturae. Maior est certa: quia esse vitale est participare rationem principij vitalis: ergo esse magis vitale est magis participare rationem principij vitalis. Minor est diffinitio principij vitalis, scilicet, quod ab intrinseco conveniat naturae. Consequentia est legitima.

Tertia ratio est: hāc cōsequētia est falsa: *Actus charitatis est supernaturalis quoad substantiā: ergo tota ratio, & virtus adaequata elicentiae ipsius est habitus charitatis*: ergo paritèr hāc etiā est falsa: visio beata est intrinsecè supernaturalis: ergo tota ratio, & adaequata virtus elicentiae ipsius est lumen gloriae. Probatur antecedens primo: si per impossibile esset substantia creata supernaturalis cū volūtate supernaturali, actus charitatis ab ea elicitus esset quoad substantiam supernaturalis; sed in hoc casu supernaturalitas voluntatis non esset tota, & adaequata ratio elicentiae ipsius:

205.
3. Ratio
specialis.

ergo hæc consequentia est falsa: actus charitatis est supernaturalis: quo ad substantiam: ergo tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ ipsius est habitus charitatis. Probatur minori: nunc naturalitas voluntatis non est tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ actus naturalis voluntatis: ergo si per impossibile esset substantia creata supernaturalis cum voluntate supernaturali, supernaturalitas voluntatis non esset tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ actus supernaturalis voluntatis.

Probatur secundo idem antecedens: hæc consequentia est falsa: *intellectio est tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ ipsius*: ergo similiter actus charitatis est supernaturalis quo ad substantiam: ergo tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ ipsius est habitus charitatis. Probatur antecedens: ultra intellectum species habet virtutem productivam intellectiōis: ergo hæc consequentia est falsa: intellectio est vitalis quoad substantiam: ergo intellectio est tota ratio, & adæquata virtus elicientiæ ipsius.

206. *Quarta ratio specialis.* Proponitur quarta ratio specialis: repugnat causæ totales totalitate effectus, & partiales partialitate causæ, quin habeant virtutem immediatam inadæquatam; sed intellectus, & lumen sunt causæ totales totalitate, effectus, & partiales partialitate causæ: ergo habent virtutem immediatam inadæquatam. Consequentia optimè inferitur. Minor est communis, quam pro prima parte habet Ill. Godoy n. 3, & pro secunda in tota disputatione, præsertim n. 159, a nobis que manet dictum n. 10, & sequentibus. Maior autem probatur primo ratione: ideo causa partialis partialitate causæ dicitur totalis totalitate effectus, quia attingit immediatè, & formalitè aliquam effectus formalitatè, quæ realitè cum alijs identificatur: ergo repugnant causæ totales totalitate effectus, & partiales partialitate causæ, quin habeant virtutem immediatam inadæquatam. Antecedens claret ex dictis a n.

11. & sequentibus. Consequentia inferitur. Probatur secundo prædicta maior exemplo intellectus, & speciei impræiæ respectu intellectiōis naturalis, & in quibuscunque causis partialibus partialitate causæ, & totalibus totalitate effectus,

Vnde omittere non licet, quod aduerto in omni hac disputatione, ut ab Ill. Godoy traditur. Aduerto enim, quod Ill. Godoy admitens intellectum, & lumen gloriæ esse causas partiales partialitate causæ absque eo, quod detur in intellectu virtus immediata immediatione virtutis, qua doctrina utitur ad solvenda omnia argumenta; nullo exēplo video in ipso hanc doctrinam confirmatā; ex quo apparere videtur, tum: nostram doctrinam esse veriore, utpotè exēplis illustratā; tum: doctrinam Ill. Godoy esse voluntariam, quia ipsam non firmat. Aliæ speciales rationes formari possunt ex hucusque dictis, præsertim ex rationibus, quibus suæ responsiones impugnatae manent, & ex autoritatibus, quibus nostra conclusio illustrata videtur. Ea omitto formalizanda ad nutum cuiuslibet, quia hic formalizare non placet.

§. XVI.

Solvitur primū argumētū Ill. Godoy.

Arguit primo Ill. Godoy n. 68: virtus proxima in ordine ad aliquē actū est ratio præcōtinendi proximè illū; sed adæquata ratio præcōtinendi proximè visionē beatificā est habitus luminis gloriæ: ergo est intellectui adæquata virtus proxima in ordine ad illam; & consequenter intellectus ratione propriæ entitatis virtute proxima partiali non gaudet. Vtraque cōsequētia evidentè inferitur. Maior est certa. Et minor ostenditur primo: nā visio beatifica nō est partim naturalis & partim supernaturalis, sed adæquatè supernaturalis est, ut adversarij fatentur: ergo ratio proximè præcōtinendi illā, non est mixta, vel cōposita ex naturali, & supernaturali entitate,

207.

Utilis advertētia.

208.

Arguit primū Ill. Godoy.

sed adæquate est supernaturalis; & consequenter habitus luminis gloriæ est adæquata ratio huius proximè præcontinentiæ. Secundo probatur: nã præcontinentia causæ efficientis non est præcontinētia in potētia, sed præcontinentia in actu; sed entitas naturalis nequit esse ratio præcontinēdi proximè in actu actionē adæquatē supernaturalē; ergo adæquata ratio præcōtinētiæ proximè effectiue illius est solus habitus, qui est supernaturalis. Minor probatur: nam præcontinentia in actu effectiua, aut est formalis, aut eminentialis; sed entitas naturalis nequit esse ratio præcontinēdi proximè actum supernaturalē in actu formalis; aliàs esset supernaturalis formalitèr, nec in actu eminentiali; res nãque superior, qualis est actus supernaturalis, comparatus cū naturali entitate, in re sibi inferiori nō potest emineret cōtineri; ergo entitas naturalis nō potest esse ratio præcontinēdi proximè effectiue actum supernaturalē.

209. *Respondetur Primò.* Hoc est fundamentū, cui potissimè fideat Ill. God. illud que vocat efficacissimū, immerito sanè, quia facilitèr soluitur. Vnde respondeo primo ad argumētū negando minorem, ad cuius primā probationē cōcesso antecedenti, & prima cōsequētia nego subillatā; quod intellectus sit naturalis, non obest, vt proximè influat in visionē, quæ adæquatē est supernaturalis, vt rationibus, & paritatibus probatum manet à n. 170. usque ad 176. Ad secundā probationē distinguo minorem: entitas naturalis seorsim à lumine nequit esse ratio præcōtinēdi proximè in actu actionē adæquatē supernaturalē concedo minorem; simul cū lumine nego minorem, & consequentiā.

210. *Retorqueatur.* Retorqueo etiā argumentū, cui tantū fideat Ill. Godoy: virtus proxima in ordine ad aliquē actū est ratio præcōtinēdi proximè illū; sed adæquata ratio præcōtinēdi proximè visionē beatā est intellectus; ergo intellectus est virtus adæquata proxima visionis beatæ. Minor ostenditur 1. nam visio beati-

fica non est partim vitalis, & partim nō vitalis sed adæquatē vitalis est, vt fatetur Ill. Godoy: ergo ratio proximè præcōtinēdi nã non est mixta, vel cōposita ex entitate vitali, & non vitali, sed adæquatē est vitalis; atqui solū intellectus est vitalis, nō vero lumen gloriæ, vt cōstat ex dictis n. 179. *Sequentibus:* ergo intellectus est adæquata ratio præcōtinēdi proximè visionē beatificā. Secundo probatur: nã præcōtinētia causæ efficientis non est præcōtinētia in potentia, sed præcōtinētia in actu; sed entitas non vitalis nequit esse ratio præcōtinēdi proximè in actu actionē adæquatē vitalē; ergo adæquata ratio præcōtinēdi proximè effectiue illius est intellectus, qui solus vitalis est. Probatur minor: nã præcōtinētia in actu effectiua, aut est formalis, aut eminentialis; sed entitas nō vitalis nequit esse ratio præcōtinēdi proximè actū vitalē in actu formalis; alioquin esset formalitèr vitalis; nec in actu eminentiali; res nãque superior, qualis est actus vitalis cōparatus cū entitate nō vitali in re sibi inferiori nō potest emineret cōtineri; ergo entitas non vitalis nō potest esse ratio præcōtinēdi proximè effectiue actum vitalem.

Denique ostēdo argumentū Ill. Godoy cōtra nos nihil valere: nos enim asserimus: visionē esse formale representationem obiecti. Valet ne ex hoc inferre: ergo entitas nō repræsētatua nequit præcōtinere visionē, quæ adæquatē repræsētatua est? Neutiquam; alioquin nec intellectus, nec lūmē influerent in visionē. Sic similiter nō valet inferre: visio est supernaturalis: ergo entitas nō supernaturalis nequit præcōtinere visionē, quæ adæquatē super naturalis est. Ill. Godoy hāc solutionē non vidit, sed ab ipso adductas assignamus, vt eius replicas rejiciamus.

Respōdeo secundo ad argumētū distinguēdo maiorem: virtus proxima in ordine ad aliquem effectum est ratio præcōtinēdi proximè illum secundum formalitatem, secundum quam

211.

Argumentum Ill. Godoy cōtra nos nō habet vim.

212.

Respondetur Secundo.

est proximè virtus concedo maiorè; secundum formalitatem, secundum quam non est proximè virtus nego maiorem; distinguo minorè: sed adæquata ratio præcontinendi proximè visionem beatificam, vt supernaturalis est, est habitus luminis gloriæ cōcedo minorè; vt vitalis est nego minorè, & hac distinctione distinguo vtramque eius probationem, & nego consequentiam.

213. *Replicat Ill. Godoy.* Hanc solutionem cōnatur reiicere Ill. Godoy n. 71: nam idèo actus ille, vt supernaturalis, non continetur in intellectu ratione sui, vt in principio partiali immediatè effectiuo, quia vt sic superexcedit entitatem intellectus, & ad altiore ordinem spectat; sed etiam vitalitas visionis beatificæ superexcedit entitatem naturalem intellectus: ergo non potest in illo ratione sui contineri, vt in principio immediatè effectiuo. Major cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam omnis formalitas reperta in visione beatifica est formalitèr supernaturalis, cum supernaturalitas transcendat omnem illius formalitatem, non minus quam naturalitas transcendit omnem formalitatem in actu naturali repertam: ergo omnis formalitas conueniens visioni beatificæ excedit entitatem naturalem intellectus; & consequentèr vitalitas visioni conueniens entitatem naturalem intellectus excedit. Secundo probatur: nam idèo visio beata, vt supernaturalis, excedit entitatem intellectus, quia vt sic exprimit supernaturalitatem, quam intellectus ratione suæ entitatis non exprimit; sed visio, vt vitalis, quamvis non exprimat supernaturalitatem, illam tamè implicitè, & per identitatem importat; intellectus autem, nec identicè, nec implicitè supernaturalitatem dicit: ergo etiam, vt vitalis, excedit entitatem intellectus; & consequentèr non potest in illo ratione sui, vt in principio proximo partiali immediatè effectiuo contineri.

Respondeo primo concessa maiori distinguendo minorem: sed etiam vitalitas visionis beatificæ, vt supernaturalis reduplicativè, seu sub ratione qua supernaturalis est, superexcedit entitatem naturalem intellectus cōcedo minorè; specificativè, seu sub ratione, qua vitalis est nego minorè, & hac distinctione distinguo vtramque eius probationem, & nego consequentiam. Respondeo secundo alitèr distinguendo minorem: sed etiam vitalitas visionis beatificæ superexcedit entitatem naturalem intellectus seorsim à lumine concedo minorè; simul cum lumine nego minorè; cuius distinctione etiam distinguo vtrāque probationem, & nego consequentiam.

Respondeo tertio retorquendo argumentum: visio beata, vt vitalis, non continetur in lumine gloriæ ratione sui, quia vt sic superexcedit entitatem luminis; sed etiam supernaturalitas visionis, vt potè vitalis, superexcedit entitatem luminis: ergo visio beata non potest in lumine ratione sui contineri, vt in principio immediatè effectiuo. Retorqueo alitèr: visio beata, vt est formalis repræsentatio obiecti, nō continetur in intellectu, nec in lumine ratione sui, quia vt sic superexcedit entitatem vtriusque: ergo visio beata nequit in illis ratione sui contineri, vt in principijs immediatè effectiuis.

Amplius retorqueo: quod vitalitas visionis beatificæ sit supernaturalis, & eius supernaturalitas sit vitalis, nō obest, quod principium aliquod non supernaturale, & aliquod principium non vitale in illā immediatè influat: ergo quod vitalitas visionis sit supernaturalis, nō obest, vt intellectus immediatè influat in visionem. Probatur antecedēs: quod vitalitas intellectus naturalis sit repræsentatiua, & eius repræsentatio sit vitalis, non obest, vt aliquod principium nō repræsentatiuū, est vt intellectus, & principium aliquod non vitale, vt est species impræsa immediatè influat in visionem naturalem: ergo similiter quod: vitalitas

214.
Respondetur 1.

Secundo.

Respondetur 3. retorquendo argumentum.

Retorqueo alitèr.

215.
Retorqueo amplius.

*Triplex
alia retor-
sio forme-
tur.*

216.

*Retor-
queo deni-
que.*

*Aliter
formatur
hæc retor-
sio.*

217.

*Respon-
detur 4.*

visionis beatificæ sit supernaturalis, & eius supernaturalitas sit vitalis, nõ obest, quod principium aliquod non supernaturale, & aliquod principium nõ vitale in illam immediatè influat. Sub hac eadem formalitate triplex alia retorsio formalicetur *ex dictis n. 173.* Ultra quod.

Retorqueo deniquè propriè, & directè in Ill. Godoy: ideo iuxta ipsum visio beatifica, vt supernaturalis, non continetur in intellectu ratione sui, vt in principio partiali immediatè effectiuo, quia vt sic superexcedit entitatem intellectus, & ad altiorem ordinem spectat; atqui visio beata, vt supernaturalis, superexcedit omnem entitatem intellectus, & ad altiorem ordinem spectat: ergo visio beata non solum nequit in intellectu ratione sui contineri, vt in principio immediatè effectiuo, verum etiam in illo, vt in principio mediatè effectiuo; ergo intellectus nequit in visionem influere, vt principium quo mediatum mediatione virtutis, quod est contra ipsum. Formatur aliter hæc retorsio: ideo iuxta ipsum visio beatifica, vt supernaturalis, non continetur in intellectu ratione sui, vt in principio partiali immediatè effectiuo, quia vt sic superexcedit entitatem intellectus, & ad altiorem ordinem spectat; atqui visio beatifica, vt supernaturalis, etiam superexcedit entitatem intellectus per modum potentie: ergo visio beatifica nequit in intellectu ratione sui contineri, vt in principio productiuo immediatè im-mediatione potentie, quod est contra ipsum. Vtraque minor huius retorsionis probatur in Ill. Godoy ipsis terminis, quibus ipse in nos suam probavit minorem.

Respondeo quarto ad prædictum Ill. Godoy argumentum aliter distinguendo maiorem: virtus proxima in ordine ad aliquem actum est ratio præcõtinenti proximè illum eo modo, quo fuerit virtus concedo maiorem; alio modo nego maiorem; si

enim virtus est adæquata, adæquatè præcõtinebit effectum; si vero est in adæquata, inadæquatè solum præcõtinebit effectum, & hoc modo actus supernaturalis præcõtinetur in entitate naturali; nam licet actui supernaturali repugnet immediatè dependere à naturali entitatè, tamquam à causa efficienti adæquata, & se sola effectivè causata, non tamè repugnat illi à potentia naturali ratione suæ naturalis entitatis immediatè, & proximè dependere, & in illa contineri, tamquam in causa efficiente inadæquata, & partiali, non se sola effectivè causata, sed dependentè à Deo agente supernaturali, & supernaturalitè extrinsicè, aut intrinsicè auxiliante: sicut nec repugnat actonũ vitalitati dependere immediatè partialitè, & inadæquatè à principio non vitali. Et ratio à priori est: quia causa efficiens partialis, eo ipso, quod partialis sit, non petit ratione sui, & in se præcontinere omnia prædicata effectus, sed sufficit, si ratione sui aliquod prædicatum in effectu repertum contineat, vt ex consortio alterius compartialitè agentis totum effectum producat totalitate effectus, & si non totalitate causæ.

Hanc solutionè multipliciter impugnare cõnatur Ill. Godoy, & n. 72. sic primo illam impugnat: nam causa efficiens principalis, etiam si partialis, & inadæquata sit, petit continere effectum in actu formali, aut eminentiali; nisi velimus causam efficientè ex hoc, quod partialis, & inadæquata sit, posse influere in effectum absque continentia illius, quod rationi naturali aduersatur; sed entitas naturalis intellectus non continet actum supernaturalem in actu continentia formali; aliàs esset supernaturalis formalitè, nec continentia eminentialis; hæc nanque solum est respectu effectus inferioris, & imperfectioris, actus autem supernaturalis non est intellectu inferior: ergo non potest ratione sui immediatè in illũ influere,

218.

*Impug-
nat 1. Ill.
God. hæc
solutionè.*

etiam vt partialis causa efficiens.

219.
*Responde-
tur 1.*

Respondeo primo distinguendo maiorem: causa efficiens principalis, etiam si partialis, & inadæquata sit, petit continere effectum partialiter, & inadæquatè concedo maiorem; adæquatè nego maiorem; distinguo minorem: sed entitas naturalis intellectus non continet adæquatè supernaturalem actum concedo minorem; inadæquatè nego minorem, & consequentiam. Respondeo secundo aliter distinguendo maiorem: causa efficiens principalis, etiam si partialis, petit continere effectum sub formalitate, sub qua est causa illius concedo maiorem, sub formalitate, sub qua non est illius causa nego maiorem; distinguo minorem: sed entitas naturalis intellectus non continet actum supernaturalem sub ratione, qua supernaturalis est concedo minorem; sub ratione, qua vitalis est nego minorem, & consequentiam. Respondeo tertio concessa maiori distinguendo minorem: entitas naturalis intellectus seorsim à lumine non continet actum supernaturalem concedo minorem; simul cum lumine nego minorem, & consequentiam.

*Responde-
tur 2.*

Tertio.

220.
*Impug-
nat 2. Ill.
God. præ-
dictæ so-
lutionem.*

Impugnat secundo Ill. Godoy nostram prædictam solutionem; nam causa efficiens partialis, & si non petat adæquari cum effectu sumpto adæquatè, petit tamen ipsum inadæquatè sumptum adæquare, idest, secundum aliquod prædicatum illius; sicut causa efficiens adæquata principalis petit, vel excedere, vel ad minus adæquare effectum adæquatè sumptum, idest, secundum omne prædicatum illius; sed intellectus ratione suæ entitatis naturalis non adæquat visionem beatam, etiam inadæquatè sumptam; hoc est, secundum aliquod prædicatum in ipsa repertum; omne namque prædicatum visionis beatificæ est supernaturale formaliter, & consequenter excedit entitatè intellectus, quæ supernaturalis non est; ergo nequit intellectus ratione

propriæ entitatis proximè præcontinere actum visionis beatificæ, nec ratione sui immediatè in illam influere.

221.
*Responde-
tur 1.*

Respondeo primo negando minorem: & distinguendo probationem imbibitam: omne prædicatum visionis beatificæ, vt supernaturalis reduplicatiuè, seu sub ratione, qua supernaturalis est, excedit entitatem intellectus concedo; specificatiuè, seu sub ratione qua, vitalis est, nego. Respondeo secundo aliter distinguendo prædictam probationem: omne prædicatum visionis beatificæ excedit entitatem intellectus seorsim à lumine concedo; simul cum lumine nego; ex quo nihil contra nos.

Secundo.

222.
*Impug-
nat 3.*

Impugnat tertio Ill. Godoy n. 74. nostram supradictam responsionem: Nihil enim non supernaturale, vel formaliter, vel conexiue potest in actum supernaturalem influere partialiter immediatè, illum que ratione sui immediatè continere; sed intellectus ratione propriæ entitatis non est supernaturalis aliquo ex prædictis modis; ergo non potest in actum supernaturalem influere immediatè partialiter, ipsum que proximè præcontinere, etiam vt causa partialis. Consequentia tenet. Minor constat; in primis namque non est supernaturalis formaliter, vt omnibus est confessio; nec etiam est supernaturalis conexiue; nihil enim formaliter naturale potest cum entitate supernaturali conecti; cum ens supernaturale petat eleuari suprâ exigentiam, & conexiorem omnis entis naturalis. Maior autem probatur: nihil enim non vitale formaliter, aut conexiue, potest immediatè partialiter influere in actum vitalem, illum que in actu præcontinere, etiam vt causa partialis: ergo pariter nihil non supernaturale formaliter, aut conexiue potest immediatè influere, etiam vt causa partialis, in actum supernaturalem. Patet consequentia: tum à paritate rationis; tum etiam ad hominem contra factores solutionis, ipsi namque

ex eo, quod principium non vitale formaliter immediate possit influere in actum vitalem, censent efficaciter inferri, principium non supernaturale formaliter posse immediate influere in actum supernaturalem: ergo pariter: ex eo, quod principium non vitale formaliter, aut conexiue, nequeat immediate influere in actum vitalem, censere debetur, per bonam consequentiam inferri, principium non supernaturale formaliter, aut conexiue non posse immediate influere in actum supernaturalem.

223.
*Responde-
tur 1.*

Respondeo primo negando maiorem: ad cuius probationem nego antecedens, & retorqueo per dicta n. 176; vel distingo: nihil non vitale formaliter, aut conexiue potest immediate partialiter influere in actum vitalem reduplicative ut vitalis est, seu sub ratione, qua est vitalis concedo antecedens; specificatiue, seu sub ratione alia nego antecedens, & distingo similiter consequens; nihil que amplius convincit replica, nec convince-re valet iuxta dicta n. 176. iā citato.

224.
*Impug-
nat 4.*

Impugnat quarto Ill. Godoy n. 75 nostram prædictam solutionem: vita supernaturalis actualis non potest in actu primo contineri, nisi in viute supernaturaliter proximè; sed intellectus ratione sui non est viuens supernaturaliter proximè: ergo nō continet in actu primo proximo partiali, & inadæquato actum visionis beatificæ, qui est vita supernaturalis in actu secundo. Consequentia est bona. Minor videtur certa; viuens namque est inferius ad ens; & consequenter viues supernaturaliter est inferius ad ens supernaturale; sed intellectus ratione suæ entitatis non est supernaturalis: ergo ratione illius non est viuens supernaturaliter; & consequenter ratione propriæ entitatis non vivit supernaturaliter proximè. Maior autem probatur: nam vita actualis intellectiva non potest in actu primo proximo contineri, nisi in viute proximè intellectualiter, vita etiam actua-

lis appetitiva non potest, ut in principio proximo contineri, nisi in viute proximè appetitive, & sic discurrendo per alia genera vitæ actualis: ergo vita actualis supernaturalis non potest in actu primo proximo contineri, nisi in viute supernaturaliter proximè.

Respondeo primo distinguendo maiorem: vita supernaturalis actualis adæquate non potest in actu primo proximo contineri, nisi in viute supernaturaliter proximè concedo maiorem; vita supernaturalis actualis inadæquate non potest in actu primo proximo contineri, nisi in viute supernaturaliter proximè nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam; ad probationem maioris distingo similiter antecedens. Respondeo secundo aliter distinguendo maiorem: vita supernaturalis actualis, reduplicative ut supernaturalis, non potest in actu primo proximo contineri, nisi in viute supernaturaliter proximè concedo maiorem; specificatiue, seu sub ratione, qua vitalis est nego maiorem, & antecedens probationis; concedo minorem, & distingo similiter consequens. Respondeo tertio ommissa maiori distinguendo minorem: sed intellectus ratione sui seorsim à lumine non est viuens supernaturaliter proximè concedo minorem; simul cum lumine nego minorem, nec amplius convincit eius probatio.

Impugnat quinto Ill. Godoy n. 76. nostram prædictam responsionem: omnis virtus proxima intellectus in ordine ad actum supernaturalem, qualis est visio beatifica, est accepta à Deo, ut authore supernaturali; sed entitas naturalis intellectus non est accepta à Deo, ut authore supernaturali: ergo non est virtus proxima respectu actus supernaturalis. Minor cum consequentia tenent. Maior autem ostenditur primo: nam omnis virtus in ordine ad aliquem actum est accepta à Deo, ut continente talem

225.
*Responde-
tur 1.*

*Responde-
tur 2.*

Tertio.

226.
*Impug-
nat 5.*

actum, & consequenter omnis virtus in ordine ad actum supernaturalem est a Deo, vt illū continente; sed actus supernaturalis solum continetur in Deo, vt authore supernaturali; aliās in illum vt author naturæ influeret, & consequenter esset partim naturalis: ergo omnis virtus proxima in ordine ad actum supernaturalem est accepta à Deo, vt authore supernaturali. Secundo probatur: nam omne agens subordinatur in agendo danti proximam virtutem ad actum; sed intellectus non subordinatur in elicientia actus supernaturalis Deo, vt authori naturæ, sed solum Deo, vt authori supernaturali: ergo omnis virtus proxima intellectus in ordine ad actum supernaturalem est à Deo, vt authore supernaturali.

227.
Cōfirmat
Ill. Godoy
Primo.

Hoc primo confirmat Ill. Godoy n. 77: intellectus, pro vt potens proximè elicere visionem beatificam, adæquatè est subordinatus Deo authori supernaturali per modum actus primi: ergo virtus proxima adæquata agendi visionem beatificam est accepta à Deo, vt authore supernaturali; & consequenter intellectus ratione propriæ entitatis nō habet virtutem proximam ad elicientiam visionis. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima patet: nam subordinatio in ratione operativi fundatur in subordinatione entitativa; cum ex eo aliquid Deo subordinetur in agendo, quia illi subordinatur in essendo, & ex eo aliquid sit agens secundum, quia est secundum ens: ergo si intellectus, vt potens proximè elicere visionem beatificam, adæquatè est subordinatus Deo, authori supernaturali, virtus, perquam potēs proximè constituitur, adæquatè est accepta à Deo authore supernaturali. Antecedens autem probatur: nam intellectus, vt actus influens in visionem beatificam, adæquatè est subordinatus Deo authori supernaturali, vt mouenti, & simultaneè concurrenti: ergo p. o vt potens proximè elicere

visionem beatam, soli Deo, vt authori supernaturali, est subordinatus per modum actus primi.

Consequentia videtur bona; nam subordinatio in agendo actualiter est iuxta modum subordinationis in actu primo proximo operatiuo. Antecedens autem probatur: si namque Deus, vt author naturalis, simul cum intellectu influeret in visionem beatificam, sequeretur, visionem beatam esse partim supernaturalem; consequens est falsum: ergo Deus, vt author naturæ, non influit simul cum intellectu in beatificam visionem; & consequenter intellectus, vt de facto illam eliciens, adæquatè subordinatur Deo, vt authori supernaturali. Probatur sequela: concursus actualis Dei, vt authoris naturæ, necessario est naturalis; sed concursus actualis Dei, vt influentis in visionem beatificam, non distinguitur ab illa in nostra sententia: ergo si Deus, vt author naturæ, simul cum intellectu in beatificam visionem influeret; sequeretur non esse adæquatè supernaturalem, sed mixtam, & compositam ex naturali, & supernaturali.

228.

Confirmat secundo Ill. Godoy n. 78, Deus, vt author naturæ, non continet proximè actiue visionem beatificam: ergo entitas ab illo producta nequit esse virtus proxima ratione sui visionem beatificam continens; & consequenter intellectus, qui à Deo authore naturæ adæquatè causatur, non potest ratione sui proximè continere visionem. Secunda consequentia ex prima evidentè colligitur. Prima ex antecedenti colligi videtur; cōtinencia namque entitatis causatæ non potest excedere continentiam formalem, vel eminentialem causæ illā causantis. Antecedens autem probatur: si namque Deus, vt author naturæ, eminentè proximè effectiue cōtineret visionem beatam, posset illā causare, in eam que influere, vt probatū manet: ergo non continet visionem beatam eminentè proximè effectiue.

229.
Cōfirmat
Secundo.

230.
Respon-
detur i.

Secundo.

Ad 1.
confirm.

Ad 2.
confirm.

231.
Solutio
demonstra-
tur ex Ill.
Godoy.

232.
Reter-
queo om-
nes im-

Respondeo primo ad replicam dis-
tinguendo maiorem: entitas natura-
lis intellectus scilicet a lumine non
est accepta à Deo, ut auctore super-
naturali concedo minorem; simul
cum lumine nego minorem, & con-
sequentiam. Respondeo secundo ali-
ter distinguendo minorem: entitas
naturalis intellectus, ut productiva
cognitionis naturalis, non est accep-
ta à Deo, ut auctore supernaturali
concedo minorem; ut productiva cog-
nitionis supernaturalis nego mino-
rem; sic enim entitas intellectus non
est omnino naturalis, sed obedientia-
lis. Ex his patet ad primam confir-
mationem, ad quam nego secundam
consequentiam, quæ ex prima non
infertur, ut claret ex secunda distin-
ctione data. Ad secundam confirma-
tionem distinguo antecedens: Deus,
ut author naturæ, non continet pro-
ximè activè visionem beatificam, ut
supernaturalis est, concedo antecel-
dens; ut vitalis est, nego antecedens,
& distinguo similiter consequens: vel
concesso antecedenti distinguo con-
sequens: ergo entitas ab illo produ-
cta, ut omnino naturalis est, ne-
quit esse virtus proxima ratione sui
visionem beatificam continens omit-
to consequens; ut obedientialis est,
nego consequentiam.

Imò quod virtus intellectus, ut
est productiva visionis supernatura-
lis, sit accepta à Deo, ut auctore su-
pernaturali, ex ipso Ill. Godoy de-
monstro: ipse namque n. 76. asserit:
quod omnis virtus in ordine ad ali-
quem actum est accepta à Deo, ut
continente talem actum; at qui visio
beatifica continetur in Deo, ut au-
thore supernaturali, ut etiam ipse fa-
tetur: ergo virtus intellectus, ut pro-
ductiva visionis beatificæ, accepta est
à Deo, ut auctore supernaturali.

Denique omnes has impugnatio-
nes Ill. Godoy retorqueo triplici re-
tensione posita n. 214. 215. & 216.
utendo eisdem terminis, quibus ipse
vitatur; omnes enim contra ipsū pro-

bant primo: visionem beatam non
pracontineri in lumine gloria iuxta
dicta n. 214. Probant secundo: nec
lumen, nec intellectum pracontine-
re visionem beatificam iuxta dicta
n. 215. Et tertio probat directè cōtra
Ill. Godoy: intellectū nec esse princi-
pium quo mediatum in mediatione vir-
tutis, nec immediatum in mediatione
potentiæ respectu visionis beatifi-
cæ, quod est contra omnem doctri-
nam Ill. Godoy.

§. XVII.

Solvitur secundum argumentum Ill.
Godoy.

Arguit secundo Ill. Godoy n. 79.
principio rationis sui effectum
aliquem continenti, & proximè po-
tenti ad illius efficientiam, debetur
concurfus causæ primæ, ut aliquan-
do talem effectum producat; sed in-
tellectui ratione sui non debetur cō-
curfus causæ primæ in visionem bea-
tificam; aliās supernaturalis non esset:
ergo non continet illam ratione sui,
nec est in potentia proxima ad illius
efficientiam ratione propriæ entitatis,
& sibi innatæ virtutis.

Respondeo primo ad hoc argu-
mentum Ill. Godoy distinguendo
maiorem: principio ratione sui tota-
liter, & adæquatè effectum aliquem
continenti, & proximè potenti ad il-
lius efficientiam, debetur concurfus
causæ primæ, ut aliquando talem ef-
fectum producat concedo maiorem;
principio ratione sui partialiter, &
inadæquatè effectum aliquem conti-
nenti, & proximè potenti ad illius
efficientiam, debetur concurfus cau-
sæ primæ, ut aliquando talem ef-
fectum producat nego maiorem, con-
cedo minorem, & distinguo conse-
quens distinctione data.

Dupliciter insurgit Ill. Godoy
contra hanc solutionem. Primo ita-
que insurgit n. 82: dantur plures cau-
sæ partiales, quibus debetur con-

pu gnatio-
nes præ-
dictas Ill.
Godoy tri-
plicitèr.

233.
Arguit
2. Ill. Go-
doy.

234.
Respon-
detur 1.

235.
Impug-
nat 1. Ill.
Godoy so-
lutionem

cursus ad producendum effectum: ergo non solutio. Probatur antecedens primo: anima, & intellectus sunt causæ partiales respectu cognitionis naturalis; sed cuilibet debetur concursus ad talem cognitionem: ergo dantur plures causæ partiales, quibus debetur concursus ad producendum effectum. Secundo probatur: intellectus lumine gloriæ illustratus est causa partialis visionis; sed intellectui sic illustrato debetur concursus ad visionem: ergo dantur plures causæ partiales, quibus debetur concursus ad producendum effectum.

Respondeo distinguendo antecedens: dantur plures causæ partiales, si sint omnino naturales, absolutæ, vel proportionatæ concedo antecedens; si ita non sint nego antecedens, & hoc tantum convincunt probationes, quia anima, & intellectus respectu cognitionis naturalis sunt causæ partiales omnino naturales, proportionatæ, & absolutæ, & intellectus illustratus lumine gloriæ respectu visionis est causa partialis proportionata. At intellectus respectu visionis, nec est causa omnino naturalis, nec absoluta, nec proportionata, ut infra constabit ex secunda, tertia, & quarta responsione ad argumentum supra positum, ex quo nego utramque paritatem.

Insurgit 2. Ill. Godoy n. 83: nam sicut causæ adæquatæ debetur, quod aliquando cum suo effectum coniungatur, & illum extra causas constituat, ob id quæ debetur illi concursus primæ causæ, sine quo nequit extra causas constitui; ita causæ efficienti partiali debetur aliquando coniungi cum principio sibi compartiali, ex quo simul cum illo adæquata causa coalescat, & effectus extra causas ponatur; parti namque debitum est aliquando cum sua comparte coniungi: ergo maior facti discursus vera est, non solvan de principio effectivo totali, sed etiam de principio partiali.

Respondeo primo distinguendo antecedens: sicut causæ adæquatæ debetur, quod aliquando cum suo effectum coniungatur, & illud extra causas constituat, ita causæ efficienti partiali omnino naturali, absolutæ, vel proportionatæ debetur aliquando coniungi cum principio sibi compartiali, ex quo simul cum illo adæquata causa coalescat, & effectus extra causas ponatur concedo antecedens; non omnino naturali; conditionatæ, vel improporionatæ, nego antecedens, & consequentiam. Respondeo secundo negando antecedens; quia de ratione causæ partialis non est, quod petat compleri per aliam partialem; sed quod non habeat repugnantiam, ut possit à Deo compleri per principium sibi indubitum, quo elevetur, & constituatur in actu primo proximo ad actum supernaturalem. Quod, ut clariùs appareat, replicam retorqueo contra Ill. Godoy: ita requiritur, quod principium proximum adveniat radicali; sicut quod causa partialis compleatur per aliam; sed principium radicale visionis, scilicet, intellectus, non petit ex se principium proximū, scilicet, lumen, sed sufficit, quod habeat potentiam, ut in ipso infundatur: ergo causa partialis non petit per aliam compartialem compleri.

Respondeo secundo ad prædictū Ill. Godoy argumentum: aliter distinguendo maiorem: principio ratione sui effectum aliquem continenti, & proximè potenti ad illius efficientiam, debetur concursus causæ primæ, ut aliquando talem effectum producat, si principium est agens per potentiam omnino naturalem, concedo maiorem; si principium est agens per potentiam obedientialem, nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens.

Hanc solutionem refellit primo Ill. Godoy n. 84: ideo agenti per potentiam naturalem debetur concursus ad effectum, quia ratione huius

238.
Respon-
detur 1.

Secundo.

Retor-
quetur
replica
Ill. God.

239.
Respon-
detur 2.
ad argu-
mentum

240.
Impugn.
1. Ill. Go-
doy hanc

*Solutio-
nem.*

*Respon-
detur 1.*

Secundo.

241.
*Impug-
nat 2.*

*Cōfirmat
Ill. God.*

potentiæ continet proximè effectū: ergo si ratione potentiæ obedientialis continet intellectus in actu proximo visionem beatificam, debetur illi concursus ad visionis elicentiā. Respondeo primo negando antecedens; est enim causalis absolute falsa, & ut falsitas illius innotescat. Respondeo distinguendo antecedens: idēo agenti per potentiam naturalem debetur concursus ad effectum, quia ratione huius potentiæ continet effectum potentia omnino naturali, concedo antecedens; obedientiali, nego antecedens, & consequentiam; & ratio est evidens: nam continentia tantum adest, ut possit producere effectum; at ut concursus sit debitus, ultra continentiam requiritur, quod sit omnino naturalis, vel proportionata, ut de se claret.

Refellit secundo Ill. Godoy cit. ex nostra solutione sequitur, quod etiam si intellectus ratione sui esset adæquata, & totalis causa visionis beatificæ, non deberetur ei concursus ad illius elicentiam; consequens est falsum: ergo & solutio data. Probatur sequela: quia etiam si esset adæquata causa in ordine causæ secundæ, cōtineret in se visionē ratione potentiæ obedientialis activæ; sed principio continenti effectum ratione potentiæ obedientialis non est debitus concursus ad illius efficientiā, ut docuimus n. 239: ergo etiam si intellectus ratione sui esset adæquata causa visionis beatificæ, non deberetur illi concursus ad illius elicentiam. Confirmat hoc paritate: quia namque potentiæ obedientiali passivæ non est debitus concursus ad receptionē formæ, etiam si adæquata causa receptiva supponatur, non est illi debita actualis formæ receptio: ergo si principio continenti actum ratione potentiæ obedientialis activæ, non debetur concursus ad illius elicentiam, etiam si adæquatum agens sit, non debetur talis concursus; & consequenter stare po-

terit supernaturalitas visionis beatificæ cum dependentia ab intellectu nostro, ut a causa efficienti particulari adæquata, expectato solum cōcursu Dei, ut causæ non particularis, sed primæ.

Ad impugnationem, respondeo negando sequelam, & eius probationem: quia tunc intellectus non esset potentia obedientialis, sed simpliciter supernaturalis, cuius ratio sumitur ex ipso Ill. Godoy; nam nihil potest supernaturalitatem producere, quin sit supernaturale; sed quod est supernaturale, non est in potentia obedientiali ad supernaturalitatem, ut in lumine claret: ergo tunc intellectus non esset potentia obedientialis. Ad confirm. respondeo negando suppositum antecedentis; supponit enim, quod potentia passiva sit obedientialis, quod est falsum; nam in Scoti sententia natura habet appetitum innatum ad formas supernaturales, sic que est subiectum proportionatum ad receptionem illarum.

Dices pro Ill. Godoy: ergo intellectus est subiectum omnino naturale ad formas supernaturales recipiendas: ergo intellectui debetur receptio formarū supernaturalium. Respondeo concedendo totum, quia tantum est, formas supernaturales non excedere vires receptivas intellectus creati, quod est verū, quia supernaturalitas tantum consistit in hoc, quod excedat vires productivas naturæ. Imò hoc idem concedunt omnes Thomistæ de lumine gloriæ.

Refelles tertio pro Ill. Godoy: hoc ipso, quod in intellectu sit partialis virtus respectu visionis, talis virtus repugnat esse obedientialis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: hoc ipso, quod sit virtus partialis, nequit per habitum elevari: ergo hoc ipso, quod in intellectu sit partialis virtus respectu visionis, talis virtus repugnat esse obedientia-

242.

*Respon-
detur ad
impug-
nationē.*

*Ad con-
firmatio-
nem.*

243.

*Dices
pro Ill.
God.*

*Respon-
detur.*

244.

*Impug-
nabis 3.
pro Ill.
God.*

Respon-
detur.

lis, Probatum antecedens: nulla causa elevari potest ad agendum id, quod ex se agere potest: ergo hoc ipso, quod sit virtus partialis, nequit per habitum elevari. Respondeo distinguendo primo ultimum antecedens: nulla causa totalis elevari potest ad agendum id, quod ex se agere potest, concedo antecedens; partialis subdistinguo; egens concursu sibi debito, & eiusdem ordinis, concedo antecedens; egens concursu sibi indebito, & diversi ordinis, nego antecedens, & consequentiam. Distinguo secundo dictum antecedens: nulla causa omnino naturalis elevari potest ad agendum id, quod ex se agere potest, concedo antecedens; obedientialis, nego antecedens, & consequentiam.

245.
Respon-
detur 3.
ad supra
positum
argumē-
tum.

Respondeo tertio ad supra positum argumentum Ill. Godoy distinguendo aliter maiorem: principio ratione sui effectum aliquem continenti, & proximè potenti ad illius efficientiam, debetur concursus causæ primæ, ut aliquando talem effectum producat, si principium est proportionatum, concedo maiorem; si principium est improporionatum, nego maiorem, concedo minorem, & distinguo consequens eadem distinctione.

246.
Replicat
Ill. God.
contra
solutionē

Contra hanc solutionem sic replicat Ill. Godoy n. 85: nam eo ipso, quod intellectus ratione sui contineat visionem beatificam, sit que potens proximè ad illam eliciendam, est physice proportionatus cum illa; improporion enim physica consistit in carentia alicuius principij physici: alias improporion moralis non habet locum in presenti; hæcnamque consistit in difficultate orta ex impedimentis extrinsecis, nullus autem improporionem intellectus cum visione beata ad extrinseca impedimenta reduxit: ergo admissa in intellectu partiali continentia proxima ratione sui respectu visionis beatificæ, etiam est concedenda partialis

proportio cum illa; & consequenter ex defectu proportionis intellectus cum visione beata non erit indebitus concursus Dei ad elicentiam illius.

Respondeo primo ad replicam negando antecedens, & ex ibi ab Ill. Godoy adductis in ipsum retorqueo: Secundum Ill. Godoy improporion physica consistit in carentia alicuius physici principij; sed intellectus sine lumine caret principio physico: ergo ruit solutio Ill. God. Respondeo secundo distinguendo antecedens: eo ipso, quod intellectus ratione sui contineat visionem beatificam, sit que potens proximè ad illam eliciendam independentè ab alio, est physice proportionatus cum illa, concedo antecedens; dependentè subdistinguo: est proportionatus cum illo, concedo antecedens; sine illo, nego antecedens, & consequentiam.

Respondeo quarto ad argumentum Ill. Godoy supra positum distinguendo aliter maiorem: principio ratione sui effectum aliquem continenti, & proximè potenti ad illius efficientiam, debetur concursus causæ primæ, ut aliquando talem effectum producat, si principium est absolutum, concedo maiorem; si principium est conditionatum, nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Itaque tunc solum debetur agenti concursus causæ primæ ad effectum, quando respectu illius habet absolutum posse; secus verò quando tantum habet potentiam conditionatam; intellectus autem ratione sibi innate virtutis non habet posse absolutum respectu visionis beatæ, sed solum conditionatum, nimirum, sub conditione, quod Deus velit cum illo concurrere ad visionem beatificam, & ideo non debetur intellectui concursus ad visionem beatam, esto ratione sui illam in se præcontineat per modum principij proximi inadæquati, & partialis.

247.
Respon-
deo 1.

Secundo.

248.
Responde-
tur quar-
to ad su-
pra posi-
tum ar-
gumētū.

249.

*Impug-
nat Ill.
Godoyhæc
solutionē.*

Hanc solutionem rejicit Ill. Godoy n.86: nam intellectus respectu actuum naturalium non habet posse absolutum, vel absolutam potentiam, sed tantum conditionatam; non enim habet potentiam ad agendum, nisi sub conditione assistentiæ concursus primæ causæ simul cum illo in actus naturalis influentis; & tamen ad tales actus debetur intellectui concursus: ergo ex eo, quod respectu visionis beatificæ non habeat absolutam potentiam, sed solum conditionatam, non probatur, non deberi illi concursum ad elicentiam visionis. Respondeo ad replicam negando maiorem, & distinguendo probationē imbibitam: intellectus non habet potentiam ad agendum actus naturales, nisi sub conditione assistentiæ concursus primæ causæ sibi debiti, concedo probationem; sibi indebiti, nego probationem. Cum ergo concursus Dei cum intellectu ad visionem beatificā sit indebitus, intellectus est conditionata potentia.

*Respondeo
ad repli-
cam.*

250.

*Dices cū
Ill. God.*

Dices primo cum Ill. God. n.88: in hac solutione committitur circulus, & petitur principium: ergo est insufficiens: Probatur antecedens: nam ratio, cur intellectui non debetur concursus Dei in ordine ad visionem beatificam iuxta solutionem est, quia non habet absolutam, sed conditionatam potentiam; ratio autem, cur potentia intellectus conditionata est, & non absoluta, est, quia concursus ad prædictum actum indebitus est: ergo probatur, non deberi intellectui concursum in ordine ad visionem beatam, quia potentia, quam habet ad illam conditionata est, & probatur esse conditionatam, quia non debetur concursus, quod est idem per idem probare, circulum committere, & principium petere.

251.

*Respon-
detur I.*

Respondeo primo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo consequens: quod est idem per idem probare, vnum se habendo,

ut constituens, & aliud ut constitutum, concedo consequentiam, & nego suppositum, scilicet, quod in his committatur circulus; alio modo se habendo, nego consequentiam. Explico solutionem: nam concursus esse indebitum, est ratio formalis constituens potentiam conditionatam, & quando rationes sic se habent non committitur circulus. Claret hoc: quia si nos ab Ill. Godoy quæramus: *cur Ietrusest homo*, respondebit utique: *quia est rationalis*, & si ultra quæramus: *cur est rationalis*, dicet: *quia est homo*: ergo committitur circulus. Negabit rectè, quia in his prædicatis non committitur. Similiter & nos propter eandem rationem consequentiam negamus, & hæc est generalis omnium doctrina. Respondeo secundo negando antecedens cum probatione: quia nos dicimus: intellectum esse causam conditionatam, quia est improporcionatus cum visione independentè à lumine, & ideo est improporcionatus, quia est naturalis; quod non est committere circulum.

Secundo.

Dices secundo cum eodem n.89: quia non alia ratione debetur intellectui concursus primæ causæ respectu actuum naturalium, nisi quia illos ratione sui continet in actu formali, aut eminentiali; sed etiam continet visionem beatificam continentia in actu formali, aut eminentiali, supposito, quod ratione sui sit potens proximè ad illam, habeat que partialem virtutem proximam: ergo debetur intellectui concursus ad illius elicentiam. Respondeo distinguendo maiorem: non alia ratione debetur intellectui concursus primæ causæ respectu actuum naturalium, nisi quia illos ratione sui continet in actu formali, vel eminentiali potentia absoluta, concedo maiorem; potentia conditionata, nego maiorem, distinguo minorem eadem distinctione, & nego consequentiam.

252.

*Dices 2.
cum Ill.
Godoy.*

*Respon-
detur.*

253.
Respon-
detur 5.
ad argu-
mentum.

Solutio iam secundo argumento Ill. Godoy, solutis etiam replicis ad quadruplicem solutionem datam. Respondeo quinto ad prædictum argumentum Ill. Godoy, distinguendo aliter maiorem: principio ratione sui effectum aliquem continenti, & proximè potenti ad illius efficientiam, debetur concursus causæ primæ, ut aliquando talem effectum producat, distinguo, inquam, *ly proximè*: proximè per exclusionem alterius virtutis, tam adæquatæ, quam inadæquatæ, concedo maiorem; per exclusionem alterius virtutis adæquatæ tantum, nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Hæc solutio sumitur, *ex dictis in hac disput. n. 18.*

254.
Retor-
queo ar-
gumentū,
& repli-
cas.

Deniquè argumentum, & replicas Ill. Godoy in ipsum retorqueo: sicut causæ adæquatæ debetur, quod aliquando cum suo effectū coniungatur, & illum extra causas constituat, ob id que debetur illi concursus primæ causæ, ita causæ efficienti partiali debetur aliquando coniungi cū causa sibi compartiali, ex quo simul cum illa adæquatæ causa coalescat; atqui intellectus est causa partialis simul cum lumine gloriæ respectu visionis beatificæ: ergo intellectui debetur aliquando coniungi cum lumine gloriæ, ex quo simul cum illo adæquatæ causa coalescat. Consequentia est legitima. Maior est Ill. Godoy n. 83, quam in nos adducit. Minor est tota doctrina, qua in præfenti se defendere conatur, eam que tradit n. 221. & multoties repetit in hac *disp.* Hac ratione, mihi videtur, teneri ad responsionem Ill. Godoy.

§. XVIII.

Solvitur tertium argumentum Ill. Godoy.

255.
Arguit
3. Ill. Go-
doy.

Arguit tertio Ill. Godoy n. 92: si propter aliquam rationem lumen gloriæ non esset adæquatæ vir-

tus proxima respectu visionis beatificæ, maximè, quia vitale non est, ac proinde vitalitatem in visione reperi tam præcontinere non potest; sed lumen gloriæ est vitale, saltem ut *quo*: ergo est adæquatæ virtus proxima respectu visionis. Minor, in qua est difficultas, multipliciter ostenditur ab Ill. Godoy, & relicta probatione, quam ex D. Thoma adducit.

Sic primo probat minorem n. 93: nam lumen gloriæ est formalis participatio intellectus divini: ergo ab illo participat rationem viventis ut *quo* per modum principij proximi. Conceptus enim vitæ in Divino intellectu repertæ imparticipabilitatē formale non dicit. Secundo probat prædictam minorem: nam gratia habitualis, quæ est formalis participatio naturæ divinæ, est participatio vitalis Dei per modum radicis: ergo lumen erit formalis participatio vitæ divinæ per modum principij proximi vitæ. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem constat: nam vita radicalis in Deo consistit in radice intellectus, & voluntatis tendentium in Deo, prout est in se ipso; sed gratia habitualis est radix charitatis, & luminis gloriæ, Deum prout in se, attingentium; ergo est participatio, formalis vitæ radicalis divinæ.

Confirmatur ab Ill. Godoy n. 94: homo iustus vivit supernaturaliter radicaliter; sed non ratione suæ propriæ naturæ: ergo ratione gratiæ habitualis, & consequenter gratia est vita radicalis ut *quo*. Maior supponitur. Minor autem probatur: vita supernaturalis radicalis consistit in radice supernaturalium virtutum, sed adæquatæ ratio radicandi supernaturales virtutes, est gratia habitualis, quin ad talem radicationem concurrat natura, quæ merè subiectivè comparatur ad illas: ergo gratia ratione sui adæquatè constituit hominem radicaliter viventem vita supernaturali; & consequenter est vitalis ut *quo* per modum radicis. Aliam

256.
Probat
1. minorem

Secundo.

257.
Confirmat
Ill. Godoy

confirmationem ex D. Thoma tradit Ill. Godoy n. 95, quæ à nobis omit- tenda venit.

258.
Probat 3
minorem

Tertio probat prædictam mino- rem n. 96: nam principium *quo* pro- ximum vitale respectu visionis bea- tificæ debet esse vitale vitalitate es- sentialitèr supernaturali; sed nisi lu- men gloriæ sit principium *quo* vita- le, hoc verum esse non potest: ergo lumen gloriæ est vitale per modum principij proximi. Minor cum con- sequentia tenet. Maior autem pro- batur: etenim visio beatifica est vi- talis vitalitate essentialitèr superna- turali: ergo principium *quo* proxi- mum vitale illius debet esse vitale vitalitate supernaturali essentialitèr. Probatur consequentia: quia nam- que vitalis est essentialitèr, petit ali- quod principium essentialitèr vitale, & quia supernaturalis est essentiali- tèr, petit aliquod principium essen- tialitèr supernaturale: ergo quia vi- talis est vitalitate supernaturali es- sentialitèr, petit aliquod principium *quo* proximum vitale vitalitate es- sentialitèr supernaturali. Patet con- sequentia; ideo namque antecedens est verum, quia illæ formalitates petunt præcontineri in sua causa ef- ficientes; sed etiam vitalitas essentialitèr supernaturalis competens vi- sioni beatificæ petit in sua causa ef- ficienti contineri: ergo petit reduci in principium *quo* vitale vitalitate supernaturali essentialitèr.

259.
Cōfirmat
Primo.

Confirmatur ab ipso primo n. 97: nam formalitates illæ, ideo petunt principia, quibus sint essentielles, nè effectus suam causam adæquatam excedat; sed si supernaturalitas es- sentialis vitalitati visionis non sit essentialis principio *quo* vitali res- pectu illius, idem excessus colligi- tur: ergo petit reduci in principium *quo* vitale vitalitate essentialitèr su- pernaturali. Minor probatur: nam vitalitas essentialitèr supernaturalis perfectior est ratione vitalis vitali- tate supernaturali solum accidenta-

litèr: ergo nisi vitalitas supernatura- lis visionis reducatur in principium vitale vitalitate supernaturali essen- tialitèr, excedet visio beatifica sui causam adæquatè effectivam.

Confirmatur secundo ab eodem n. 98: quia namque intellectio ex conceptu intellectiois petit princi- pium intellectivum, & ex conceptu vitalis petit principium vitale, ex conceptu intellectiois essentialitèr vitalis petit aliquod principium in- tellectivum vitale essentialitèr: ergo si visio beatifica ex conceptu vitalis petit principium *quo* proximum es- sentialitèr vitale, & ex conceptu su- pernaturalis petit principium essen- tialitèr supernaturale, ex conceptu vi- talis vitalitate essentialitèr superna- turali, petet principium *quo* proxi- mum vitale vitalitate essentialitèr supernaturali.

Ad hoc argumentum Ill. Godoy respondeo primo negando minorem, ad cuius primam probationem con- cesso antecedenti **distinguo** conse- quens: ergo **ab illo** participat ratio- nem viventis moralitèr, per imita- tionem, vel improprie, concedo consequentiam; ratione viventis ve- rè, physicè, & proprie, nego conse- quentiam. Ad secundam probatio- nem **distinguo** similiter antecedens, & consequens. Solutio claret ex di- ctis n. 179. & sequentibus, & præ- sertim n. 181. & iuxta ibi dicta clara fit contra Ill. Godoy retorsio, po- stea quæ aliam, licet repetendo, for- mabimus.

Respondeo secundo ad prædictum argumentum negando minorem; ad cuius probationem, nego conse- quentiam: nam & si sit participatio Divini intellectus, nequit participa- re rationem viventis, quia ipsi vita repugnat, sicut alia prædicata Divi- ni intellectus, ex quo fiat retorsio contra Ill. Godoy, sumendo v. g. prædicatum infinitatis. Ad secundam (omisso, quod gratia habitualis sit participatio Divinæ naturæ, quod

260.
Cōfirmat
Secundo.

261.
Responde-
tur Pri-
mo.

Ad 1.
probatio-
nem.

Ad se-
cundam.

262.
Respon-
detur 2.

Ad pri-
mā pro-
bationem

Ad se-
cundam.

in nostra sententia est falsum, quia est participatio voluntatis Divinæ) nego antecedens propter eandem rationem, & ad illius probationem distinguo maiorem: vita radicalis in Deo consistit in radice intellectus, & voluntatis tendentium vitaliter in Deum, concedo maiorem; non vitaliter tendentium, nego maiorem; distinguo que minorem: sed gratia habitualis est radix charitatis, & luminis gloriæ, Deum, prout in se, non vitaliter attingentium, concedo minorem; attingentium vitaliter, nego minorem, & consequentiam.

263.

Ad confirmationem respond. 1.

Secundo.

Ad confirmationem, respondeo primo distinguendo minorem: sed non ratione suæ propriæ naturæ seorsim à gratia, concedo minorem; simul cum gratia, nego minorem, & consequentiam. Respondeo secundo, negando minorem, & distinguendo maiorem probationis: vita supernaturalis radicalis consistit in radice supernaturalium virtutum, ut supernaturalium, & vitalium sunt, concedo maiorem; ut supernaturalium tantum, nego maiorem; distinguo minorem: sed adæquata ratio radicandi virtutes supernaturales, ut supernaturales tantum, est gratia, omitto minorem; ut vitales, nego minorem, & consequentiam.

264.

Respondetur 3.

Respondeo tertio retorquendo argumentum cum prima, & secunda probatione, simul que & confirmatione: si lumen est vitale, vitalitate sufficiente ad producendam visionem, opinio Ill. Godoy circa influxum intellectus in visionem beatificam, non distat ab opinione Calvinis; sed hoc nullatenus admittere potest Ill. Godoy; quia damnata est à Concilio: ergo lumen non est vitale vitalitate sufficiente ad producendam visionem beatam. Probatur minor: si lumen est vitale vitalitate sufficiente, ad producendam visionem, opinio Ill. Godoy solum tribuit intellectui concurrere ad visionem non

solum ut quod, verum etiam ut principium quo mediatum mediatione virtutis, & immediatum immeditatione potentia; sed hoc idem tribuit Calvinus intellectui ad visionem beatam producendam, ut probatum manet n. 110. 111. & 112; ergo si lumen est vitale vitalitate sufficiente ad producendam visionem, opinio Ill. Godoy circa influxum intellectus in visionem beatificam non distat ab opinione Calvinis.

Ad tertiam minoris probationem respondeo negatis negandis, negando ultimam minorem, cuius prima ratio est: quia vitalitas supernaturalis in visione reperta solum petit in principio vitalitatem, & supernaturalitatem in principio creato compossibiles; atqui vitalitas essentialiter supernaturalis principio creato repugnat: ergo vitalitas essentialiter supernaturalis cōpetens visioni beatificæ, non petit in sui causa efficiendi contineri. Maior est evidens. Minor in Scoti sententia certa, & apud Ill. Godoy *d. sp.* 13. tuta; alioquin dabilis esset substantia creata, imò & accidens, secundum argumentum, adæquans compositum ex intellectu, & lumine, quod est falsum. Consequentia inferitur.

Secunda ratio est: nam vitalitas supernaturalis in visione reperta non petit in principio vitalitatem supernaturalem eodem modo, quo in ipsa invenitur: ergo vitalitas essentialiter supernaturalis competens visioni beatificæ non petit in sui causa efficiendi contineri. Probatur antecedens: sicut sunt plura, quæ in principio aggregari, aut physice uniri non repugnant, bene vero in effectu saltim indivisibili; ita sunt aliqua, quæ repugnant in principio inveniri, non vero in effectu: ergo vitalitas supernaturalis in visione reperta non petit in principio vitalitatem supernaturalem eodem modo, quo in ipsa invenitur. Antecedens quoad primam partem constat primo: nam in

265.

Ad 3. probationem respondeo.

Prima ratio solutionis.

266.

Secunda ratio.

in specie intelligibili non requiritur materialitas; bene tamen in principio, scilicet, phantasmate. Secundo: in cognitione non reperitur non vitalitas; bene vero in principio, scilicet, specie impraessa. Similiter in alijs paritatibus positus n. 173. Antecedens quoad secundam partem constat eisdem instantijs è contra positus. Ex quibus.

267.

Retor-
quetur I

Retorqueo primo contra Ill. Godoy: species impraessa est vitalis vitalitate essentialiter spirituali: ego petit principium quo proximum vitale vitalitate essentialiter spirituali? Mala apud omnes consequentia; sic & illa apud Ill. Godoy contra nos adducta. Retorqueo secundo: naturalis intellectio est vitalis vitalitate essentialiter repraesentativa: ergo petit principium quo proximum vitale vitalitate essentialiter repraesentativa? Mala certè apud Ill. Godoy consequentia; sic & ab ipso contra nos illata. Simili modo formentur retorisiones cum ceteris paritatibus citatis.

268.

Ad 1.
confirm.

Respondeo ad primam confirmationem distinguendo maiorem; ideò formalitates illae in visione beatifica repertae petunt principia, quibus sint essentialiter, ne effectum causam adaequatam excedat, excessu repugnante in effectu, concedo maiorem; excessu necessario in effectu reperiendo, nego maiorem; distinguo minorem: sed si supernaturalitas essentialis vitalitati visionis non sit essentialis principio quo vitali respectu illius, idem colligitur excessus necessario in effectu reperendus, concedo minorem; in effectu repugnans, nego minorem, & consequentiam, ob rationem, & paritates positas n. 265. & 266.. Ad secundam respondeo negando paritatem; quia in antecedenti solum petitur perfectio ex parte vnius principij inadaequati, scilicet, intellectus; non verò ex parte vtriusque, intellectus, nempe, & speciei; ceterum in consequentia

petuntur perfectiones ex parte vtriusque principij, vt attendenti patebit. Imò vtrunque Ill. Godoy confirmationem retorqueo retorisionibus factis num. antecedenti.

Denique vt tertia probatio minoris supra positi, & confirmationes Ill. Godoy clarissimè intelligantur, quæro ab eo: an intendat, quod in principio quo proximo adaequato visionis reperiantur vitalitas essentialiter, & essentialiter supernaturalitas; vel quod in tali principio reperiantur eodem modo, quo in visione reperiantur, nempe, realiter identificatae, aut essentialiter eadè? Si primum: certum est in tali principio reperiri, quia intellectus est essentialiter vitalis, & lumen essentialiter supernaturalis. Si secundum: falsum est, quod eodem modo reperiantur; imò & plusquam falsum est, hoc modo debere reperiri propter rationes, paritates, & retorisiones factas num. antecedentibus. Nec obest: effectum in hoc modo excedere causam adaequatam, quia hic excessus in hoc, & omnibus effectibus productis à pluribus causis totalibus totalitate effectus est, necessario reperiendus ob easdem rationes, paritates, & retorisiones.

§. XIX.

Occurritur duplici argumento Ill. Godoy.

Arguit quarto Ill. Godoy n. 99: quando duo agentia partialia per partiales virtutes concurrunt ad aliquem effectum, non requiritur vnum alterum informare: ergo si medio lumine Deus cum intellectu concurrat ad visionem, non requiritur lumen informans intellectum adhuc de potentia ordinaria, quod est falsum. Consequentia tenet. Antecedens autem probat Ill. Godoy duplici exemplo. Primum est: duo portantes lapidem partialiter per

Retor-
queo.

269.

270.

Arguit
4. Ill. Godoy.

Antecedens probat Ill. Godoy duplici exemplo.

pro-

Secūdu.

proprias virtutes influunt, quin vnū alterum informet: ergo quando duo agentia partialia per partiales virtutes concurrunt ad aliquem effectum, non requiritur vnum alterum informare. Secundum est: in nostra sententia intellectus actuatus lumine simul cum Divina essentia partialiter concurret ad visionem, quin sit informatio Divinæ essentiae: ergo quando duo agentia partialia per partiales virtutes concurrunt ad aliquem effectum, non requiritur vnū alterum informare.

271.

Respon-
detur ad
argumē-
tum.

Respondeo distinguendo antecedens argumenti: quando duo agentia, ex quibus vnum est accidens, per partiales virtutes concurrunt ad effectum, non requiritur vnum alterum informare ratione causæ, concedo antecedens; ratione accidentis, nego antecedens, & consequentiam. Claret solutio in specie impræssa partialiter cum intellectu causante cognitionem naturalem, quia licet non requirat informationem ratione concausæ; illam tamen requirit ratione accidentis, nam accidens nequit esse naturaliter sine inhaerentia. Nec exempla sunt contra hoc, vt claret; nam neque Essentia Divina, nec portantes lapidem sunt accidentia, vti est lumen gloriæ.

Respon-
detur ad
exempla.

272.

Arguit
denique
Ill. Godoy

Arguit denique Ill. God. n. 103. ab inconvenienti: nam ex nostra sententia sequitur, intellectum naturaliter perfectiorem, v.g. Angelicū, cum æquali lumine elicere semper perfectiorem visionem; consequens est falsum; ergo & antecedens. Falsitas consequentis exindè colligitur, quod aliās, quamvis Angelus, & homo æquarentur in meritis, nihilominus excederet Angelus hominem in premio essentiali, contra illud: *Vnusquisque accipiet mercedē iuxta laborem suum.* Sequela probatur: crescente naturali principio agente, in quantum potest, necessario crescit in perfectione effectus; sed intellectus in nostra sententia influit im-

mediate in visionem, & aliās agit, in quantum potest; cum influat naturaliter: ergo intellectus excedens alium in perfectione, necessario præstabit perfectiorem influxum, & consequenter eliciet perfectiorem visionem.

Respondeo primo ad argumentum negando sequelam, ad cuius probationem, nego minorem quoad secundam partem; quia in tali casu intellectus perfectior non aget quantum posset; sed tantum secundum cōnatum proportionatum ad merita, vt dicitur de voluntate libera beati, quæ, vt recta sit, debet cohibere suum cōnatum, vt tantū agat iuxta mensuram suorum meritorū, & voluntatem Dei iuste præmiantis. Hæc est Scoti solutio in 3. *distinct.* 13. §. *ad tertiam quæst.* & in 4. *distinct.* 50. *quæst.* 6. §. *conclusio,* *vers.* Respondeo, & dico, quam solutionem non adducit Ill. Godoy.

Pro ipso tamen potest replicari: quod esset perpetuum miraculum impedire causam secundā proximè, & in actu primo expeditam, ne operetur, quantum potest, sicut esset miraculum impedire ignem, ne comburat. Hoc tamē nullius est momenti; nego itaque esse miraculum; nam ad rationem miraculi exigitur, vt sit rarum, & cum hoc sæpè fiat cum pluribus beatis, non est rarum, consequenter que nec miraculum, vt claret in exemplo de voluntate beati cohibentis suum cōnatum iuxta mensuram suorum meritorum, & voluntatem Dei iuste præmiantis.

Respondeo secundo concedendo sequelam, & negando minorem, & eius probationem, quia in tali casu excessus visionis proveniens à perfectiori intellectu, non haberet rationem præmij; sed daretur solum propter activitatem potentiae. Nec obest, quod visio sit præmium, quia cū hoc stare potest, quod nō omne, quod est in visione, sit præmium respectu nostri; nam gratia, quæ no-

273.

Respon-
detur 1.

274.

Pro Ill.
God. po-
test re-
plicari.Respon-
detur.

275.

Respond.
2. ad ar-
gumētū.

bis datur per Sacramenta ex opere operato, non datur nobis ut pramium, sed ut hereditas: ergo aliquid potest esse in visione, quod respectu nostri non sit pramium.

276. *Dices cum Ill. Godoy n. 109, non stat vnam intellectionem excedere aliam, nisi perfectius attingat obiectum: ergo non stabit visionem beatificam Angeli, v.g. esse perfectiorem visione beatifica hominis, nisi illa perfectius attingat, & penetret obiectum beatificum: ergo non stat vnam visionem esse perfectiorem alia, nisi sit maior in ratione pramij. Respondeo distinguendo antecedens, non stat vnam intellectionem excedere aliam in representando, nisi perfectius attingat obiectum, concedo antecedens; non stat vnam intellectionem excedere aliam in ratione entis, nisi perfectius attingat obiectum, nego antecedens, & distinguo similiter utrunque consequens.*

Respondetur.

277. Itaque visio maior in ratione pramij est visio perfectior in representando; cum autem visio proveniens à perfectiori intellectu in habente aequalia merita, non sit perfectior in representando, non erit maior in ratione pramij. Quod autem stare possit visio perfectior in ratione entis, & non in representando, constat clarè in notitia sensus communis de colore albo respectu visionis intuitivæ corporalis respectu eiusdè coloris albi; nam notitia sensus communis est perfectior in entitate; visio verò intuitiva corporalis est perfectior in representando, utpotè expressior albi representatio. Sic pariter in casu præsentis: visio producta ab intellectu perfectiori cum duobus meritis exit perfectior in entitate, quàm visio inferioris intellectus æqualis meriti, quamvis sint æquales in claritate.

278. Imò hæ solutiones maximè consonant cum sensu difficultatis tactæ ab Ill. Godoy in prædicto argumento: nam quando quæritur: unde su-

matur inæqualitas visionis intensivæ, difficultas non est de causa meritoria; certum est enim pramium dari à Deo iustus iuxta æqualitatem, vel in æqualitate meritorum; sed est dubium de causa physica; & quod in hoc sensu inæqualitas visionis sumatur, non solum à lumine, sed etià ab intellectu, ultra Scoti sectatores Magistrum Subtilem, secuntur communiter Authores Societatis, & ex Thomistis sufficiat inter alios Caietanus 3. part. quæst. 10. art. 4. ad 2. referens pro hac opinione D. Thomam, cuius verba sunt hæc: *Gradus in visione secundum perfectionem magis attenditur secundum ordinem gratiæ, quam secundum ordinem naturæ*: ergo iuxta D. Thomam ex utroque principio sumitur; alioquin non magis ex gratia. Denique si iuxta Gonzalez disp. 29. sect. 2. n. 15. Scoti sententia vera est, si intellectus est causa partialis, tot sunt Thomistæ pro hac Scoti opinione, quot sunt pro partiali virtute intellectus, de quo diximus n. 153. & sequentibus.

§. XX.

Varia solvuntur argumenta.

Ill. Godoy nihil præter adducta in favorem suæ opinionis allegat, unde his solutis, alia remanent solvenda, ut firmior appareat opinio Magistri. Arguitur primo: intellectus non est immediatum principium vitalitatis visionis: ergo tota ratio est à lumine. Probatur antecedens: vitalitas visionis est supernaturalis; sed intellectus non est immediatum principium supernaturalitatis: ergo intellectus non est immediatum principium vitalitatis visionis. Respondeo distinguendo minorem primo: intellectus non est immediatum principium supernaturalitatis, ut terminus formalis productionis, concedo minorem; ut terminus materialis, nego minorem, & consequentiā. Distinguo secundo minorem: intellectus

279. *Arguitur 1.*

Respondetur 1.

Secundo.

*Retor-
queo.*

280.
*Argui-
tur 2.*

*Respon-
detur 1.*

Secundo.

*Retor-
queo.*

281.
*Argui-
tur 3.*

*Respon-
detur*

282.
*Argui-
tur 4.*

non est immediatū principiū super-
naturalitatis seorsim à lumine, con-
cedo minorem; simul cum lumine,
nego minorem, & consequentiā. De-
nique retorqueo argumentum, vt
in n. 214. 215. & 216.

Arguitur secundo: nequit intelle-
ctus elicere visionem, nisi elevatus
per lumen: ergo lumen est tota ra-
tio agendi. Respondeo primo ne-
gando consequentiam; nam ex an-
tecedenti solum infertur: ergo lumē
est tota ratio elevandi. Respondeo
secundo distinguendo consequens:
ergo lumen est tota ratio agendi su-
pernaturalitatis, concedo consequē-
tiam; vitalitatis, nego consequen-
tiam. Tertio retorqueo argumentū:
nequit potentia visiva elicere visio-
nem corporalem, nisi illustrata per
lumen: ergo lumen est tota ratio
agendi visionem corporalem. Falsa
apud omnes consequentia; sic &
contra nos adducta.

Arguitur tertio: habitus non est
magis supernaturalis, quam actus;
sed esset magis supernaturalis, quam
actus, si intellectus immediatē in-
fluere in actum: ergo intellectus nō
influit immediatē in visionem. Pro-
batur minor: habitus procedit à
principio adæquatē supernaturali;
actus verò à supernaturali, & natu-
rali intrinsicè: ergo habitus esset ma-
gis supernaturalis, quam actus, si in-
tellectus immediatē influere in ac-
tum. Consequentia claret: nam ma-
gis supernaturale est, quod procedit
à principio adæquatē supernaturali,
quam quod à principio adæquatē
supernaturali non procedit. Hoc ar-
gumentum petit difficultatem illā:
an visio sit supernaturalis quoad
substantiam? Quarē iuxta sententiā
affirmativam, nego minorem, & cō-
sequentiam probationis, & iuxta
negativam, nego maiorem, qua ne-
gata ruit argumentum.

Arguitur quarto: omnis causa na-
turalis ex se, & intrinsicè est impro-
portionata ad efficiendum aliquid

supernaturale in genere etiam cau-
sæ partialis; sed intellectus ex se, &
intrinsicè est naturalis: ergo intelle-
ctus ex se, & intrinsicè est impro-
portionatus ad efficiendum aliquid su-
pernaturale in genere etiam causæ
partialis. Respondeo distinguendo
primo maiorem: omnis causa natu-
ralis ex se, & intrinsicè est impro-
portionata ad efficiendum aliquid
supernaturale in genere etiam cau-
sæ partialis, seorsim à principio su-
pernaturali, concedo maiorem; si-
mul cum illo, nego maiorem, con-
cedo minorem, & distinguo similiter
consequens. Distinguo secundo ma-
iorem: omnis causa naturalis ex se,
& intrinsicè est improporcionata ad
efficiendum aliquid supernaturale
in genere etiam causæ partialis, agē-
do sub ratione supernaturalitatis,
concedo maiorem; agendo sub alia
ratione, nego maiorem; concedo
minorem, & distinguo similiter con-
sequens. Denique retorqueo vt in
n. 214. 215. & 216.

Arguitur quinto: si intellectus
immediatē concurreret ad visionem
beatificam, visio erit simpliciter na-
turalis; sed hoc est falsum: ergo in-
tellectus immediatē non concurrat
ad visionem beatificam. Probat
maior: effectus, sicut conclusio, se-
quitur debiliorem partem: etgo si
intellectus immediatē concurreret
ad visionem beatificam, visio erit
simpliciter naturalis. Respondeo ne-
gando antecedens; quia vt sit super-
naturalis simpliciter, sufficit, quod
lumen supernaturale concurrat cum
intellectu, cuius ratio est: nam lumē
ex se habet tantam supernaturalita-
tem, quantam habet visio: ergo ti-
tulo supernaturalitatis visio non ex-
pōscit aliud principium. Nec natu-
ralitas intellectus obest, sicut nec
obest luminis non vitalitas. Ex quo
argumentum retorqueo: si lumen
immediatē concurreret ad visionē,
visio erit simpliciter nō vitalis, quia
effectus sequitur debiliorem partē;

*Respon-
detur. 1.*

Secundo.

*Retor-
queo.*

283.
*Argui-
tur 5.*

*Respon-
detur.*

Retor-
quo.

sed hoc est contra ipsos: ergo lumen
non concurret immediate ad visionē
beatificam. Deinde retorqueo vt in
n. 214. 215. & 216.

284.
Respon-
deo ad
probatio-
nem.

Respondeo ad probationē distin-
guendo antecedens: effectus, sicut
conclusio, sequitur debiliorem partē
quoad aliquas perfectiones, scilicet,
quoad falsitatem, & contingentiam,
concedo antecedens; quo ad omnes
perfectiones, nego antecedens, &
consequentia. Claret solutio in actu
voluntatis, qui sequitur debilitatē
principij naturalis quoad malitiam
moralem; non vero quoad omnia.
Item retorqueo vt in n. antecedenti.

Retor-
quo.

285.
Dices.

Dices: ergo saltem visio erit mix-
ta ex naturali, & supernaturali. Pro-
batur consequentia: concursus intel-
lectus erit intrinsicē naturalis, & cō-
cursus luminis intrinsicē supernatu-
ralis: ergo saltem visio erit mixta ex
naturali, & supernaturali. Respon-
deo negando vtranque consequen-
tiam obdicta a n. 170. usque ad 176,
& retorqueo vt supra n. 283.

Respon-
detur.

Retor-
quo.

286.
Dices.

Dices: implicat visionem esse vi-
talem, & supernaturalem, nisi quia
principium est ex vtroque mixtum;
sed etiam est mixtum ex naturali, &
supernaturali: ergo implicat visionē
non esse sic mixtam. Probatur con-
sequentia: ideo visio est vitalis, &
supernaturalis, quia eius principium
est vitale, & supernaturale; sed etiā
est naturale, & supernaturale: ergo
implicat visionem non esse mixtam.
Consequentia patet; quia non est
maior ratio, cur primæ formalitates
in principio repertæ reluceant in ef-
fectu, quam secundæ: ergo implicat
visionem non esse mixtam. Respon-
deo distinguendo maiorem: impli-
cat visionem esse vitalem, & super-
naturalem, nisi quia principium est
ex vtroque mixtum, vtrunque que
in visione compositibile, cōcedo ma-
iorem; in visione repugnans, nego
maiorem; distinguo similiter mino-
rē, & nego consequentiam, & ad eius
probationem, nego antecedens.

Respon-
detur.

Ratio autem, cur potius vitalitas,
& supernaturalitas in visione com-
patiantur, non vero naturalitas, &
supernaturalitas, est: quia vitalitas
cum supernaturalitate, sicut cū na-
turalitate compositibilis est in vica
indivisibili forma; nam vitalitas est
genus respectu naturalitatis, & su-
pernaturalitatis; genus autē, & eius
differentia optimē componuntur in
forma realiter indivisibili. Caterum
naturalitas, & supernaturalitas con-
trariē, vel contradictoriē opponun-
tur, quare impossibiles sunt. Rur-
sus alia est ratio, nempe, quia plura
sunt, quæ in principio aggregari, aut
physicē vni non repugnant; repug-
nant tamen in effectu indivisibili
componi, vt claret ex dictis n. 266,
& ex n. 267. fiant retorsiones simul
cum factis n. 283.

Arguitur sexto: si intellectus, &
lumen partialiter influerent in visio-
nem, præstarent duos concursus dis-
tinctos; sed non præstarent: ergo in-
tellectus, & lumen partialiter non
influunt in visionem. Probatur mi-
nor: si præstarent duos concursus dis-
tinctos, producerent duas visiones;
sed hoc est falsum: ergo non præstarent
duos concursus distinctos. Probatur
maior: concursus intellectus, & lu-
minis in actu visionis est ipsemet ac-
tus visionis: ergo si præstarent duos
concurus distinctos, producerent
duas visiones. Probatur antecedens:
visio est actio immanens, se ipsa abs-
que media actione emanans a prin-
cipio: ergo concursus intellectus, &
luminis in actu visionis est ipsemet
actus visionis. Respondeo negatis
negandis, negando vltimum antece-
dens, quia visio non est actio imma-
nens, sed terminus productus per ac-
tionem realem transeuntem, quæ
dicitur dictio, vt cum Scotto in lib.
de anima tenent omnes Scotistæ, &
ad summum est actio grammaticaliter;
non vero actio de genere actionis,
quia hæc sine termino ab ipsa produ-
cto repugnat, vt dicitur l. 3. de anim.

288.

Argui-
tur 6.

Respon-
detur.

289.
*Argui-
tur 7.*

*Respon-
detur*

Arguitur septimo: lumen, & intellectus in elicentia visionis non se habent, sicut duo trahentes lapidē; sed isti sunt causæ partiales: ergo lumen, & intellectus non sunt causæ partiales in elicentia visionis. Respondeo distinguendo maiorem: lumen, & intellectus in elicentia visionis non se habent, sicut duo trahentes lapidem ly *sicut* dicente identitatem, concedo maiorem; dicente paritatem, nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens; quia lumen, & intellectus in pluribus assimulantur trahentibus lapidem, & in pluribus dissimulantur. Assimulantur in hoc, quod ex utroque integratur vna causa totalis, & dissimulantur in hoc, quod trahentes lapidem sunt causæ partiales partialitate effectus; partiales eiusdem ordinis, ideoque neuter ab alio elevatur ad portationem. At intellectus, & lumen nec sunt partiales partialitate effectus, nec eiusdem ordinis, sed diversi, ideoque intellectus à lumine elevatur ad visionem producendam,

290.
*Argui-
tur 8.*

*Responde-
tur.*

Arguitur octavo: visio est adæquatè supernaturalis: ergo solum lumen concurrit ad visionem supernaturalem. Probatur consequentia: principium visionis adæquatè supernaturalis debet esse supernaturale; sed solum lumen est supernaturale: ergo solum lumen concurrit ad visionem supernaturalem. Respondeo distinguendo antecedens: visio est adæquatè supernaturalis adæquatione physica, & metaphysica, nego antecedens; physica tantum, concedo antecedens, & distinguo similiter maiorem probationis, concedo minorem, & nego consequentiam. Duplicitè enim potest actus esse supernaturalis adæquatè. Primo sic, quod secundum totam suam entitatè physicam, & sub qualibet formalitate illius sit formalitèr supernaturalis, quod est esse physicè, & metaphysicè supernaturale adæquatè. Secun-

do sic, quod secundum totam physicam entitatè sit supernaturalis formalitèr; non verò sub qualibet formalitate illius, quod est esse adæquatè supernaturale physicè duntaxat. Visio beata est adæquatè supernaturalis secundo modo; non verò primò; ideoque sub formalitate illa, sub qua non est formalitèr supernaturalis, sed vitalis formalitèr, nequit habere lumen pro sui causa, sed intellectum, quia hic, & non illud, est vitalis ex toties dictis. Imò retorqueo argumentum *ex n. 214. 215. & 216.*

*Retor-
que o.*

291.
*Argui-
tur 9.*

Arguitur nonò: lumen respectu intellectus se habet ad modum formæ substantialis dantis esse simpliciter; sed forma substantialis non supponit in materia aliquam partialem activitatem: ergo nec lumen in intellectu. Probatur maior: sicut forma substantialis nullum esse supponit in materia, sed illi dat esse simpliciter; ita lumen non supponit in intellectu esse supernaturalis ordinis, sed illi dat esse in tali ordine: ergo lumen respectu intellectus se habet ad modum formæ substantialis dantis esse simpliciter.

Respondeo primò distinguendo maiorem: lumen respectu intellectus se habet ad modum formæ, quantum ad aliqua, concedo maiorem; quantum ad omnia, nego maiorem; omitto minorem, & nego consequentiam. Lumen ergo respectu intellectus se habet, sicut forma respectu materiæ in hoc: quod sicut hæc non potest sine forma totum componere; ita nec intellectus sine lumine visionem elicere; & sicut forma nullum esse formale supponit in materia, ita lumen nullum esse supernaturale in intellectu supponit. Cæterum in alijs non ita se habent, cuius ratio ex ipso argumento sumitur: nam iuxta factores illius formæ substantialis nullum esse supponit in materia; sed de lumine asserunt: quod nullum esse ordinis tantum supernaturalis sup-

292.
*Respon-
detur 1.*

*Respond.
ad proba-
tionē ma-
ioris.*

ponit in intellectu : ergo tacitè fatètur, quod supponit in illo aliquod esse in ordine naturali : ergo non ita se habent. Ex hoc respondeo ad probationē maioris, vel negando suppositū primæ partis antecedētis; supponit enim, quod materia habeat omne esse à forma, quod in nostra sententia est falsum, vel hoc omisso distinguendo secundam partē: ita lumen non supponit in intellectu esse ordinis supernaturalis tantum, concedo antecedens; ordinis supernaturalis, nec ordinis naturalis, nego antecedens; quia supponit in intellectu esse vitale in ordine naturali.

293. *Respondetur 2.* Respondeo secundo retorquendo argumentum : lumen se habet respectu intellectus, sicut forma respectu materiæ : ergo sicut materia non elevatur per formam ad agendum ; ita nec intellectus per lumen.

*Retor-
quo.*

Item : ergo sicut materia merè passivè se habet respectu actionis formæ ; ita intellectus respectu visionis, quod est contra fidem. Deinde retorqueo in phantasmate, & specie impræssa respectu suorum effectuum, ad quos concurrunt cum intellectu, in quo nullum esse obiectivum supponunt.

294. *Respondetur 3.* Deniquè respondeo tertio : argumentum potius esse pro nobis : nam in nostra sententia materia nullam existentiam recipit, & in omnium opinione nullam virtutem componendi à forma habet, ex ipsa que, & forma integratur causa totalis, & adæquata intrinseca compositi : ergo tam forma, quam materia sunt partes immediate intrinsecè causantes totum ; ergo si lumen ita se habet respectu intellectus, sicut forma respectu materiæ, intellectus, & lumen erunt duo principia immediata visionis, sicut materia, & forma compositi.

295. *Dices.* Dices : iuxta primam solutionē lumen nullū esse ordinis supernaturalis in intellectu supponit : ergo lu-

men dat intellectui posse supernaturaliter operari : ergo lumen non est habitus, sed potentia. Respondeo negando ultimam consequentiam, quia potentiæ adhuc secundū Thomistas subiectantur in anima, lumen verò in intellectu ; non ergo potentia est, sed habitus.

§. XXI.

Specialia argumenta solvuntur.

VLtra hæc varia argumenta, alia argumenta specialia, quibus in publicis thæsis in meam propositū opinionē, hic solvam. Arguitur primo : intellectus Angelicus est perfectior intellectu humano, specie que distinctus ab eo in communi sententia ; nam si natura Angelica, & humana specie distinguuntur, eorū que intellectus etiam specie debent distinguui : ergo si intellectus proximè, & immediatè influit in visionē beatificam, Angelus eliceret visionem in specie perfectiorem, quā Christus. Probatur consequentia : excessus luminis intrinsecè intellectui Christi in hærentis, vel extrinsecè assistentis, non obest, ut intellectus Angelicus perfectiorem in specie visionem eliceret, quam Christus Dominus. ergo si intellectus proximè, & immediatè influit in visionem beatificam, Angelus eliceret visionem in specie perfectiorem, quam Christus. Probatur antecedens primò : intellectus Christi perfectiori lumine illustratus tantum eliceret perfectiorem visionem gradualitè, perfectio quipè à lumine proveniens tantū gradualis est, & intensiva : ergo excessus luminis intrinsecè intellectui Christi in hærentis, vel extrinsecè assistētis, nō obest, ut intellectus Angelicus perfectiorē in specie visionē eliceret, quā Christus Dominus. Probatur secūdo antecedens prædictū : excessus perfectioris intellectus Angelici nō obest, ut Christus Dominus perfectiori lumine visionē gradualitè perfectiorē eliceat, quā Angelus : ergo paritèr,

Respondetur.

296. *Arguitur I.*

atque repugnat Angelū elicere perfectiorē visionē, quā Christus Dominus, maxime specificā: ergo repugnat intellectum esse causam partialem simul cum lumine ad visionem.

297. *Respondetur 1.* Respondeo primo: quod si negaretur intellectum Angeli, & hominis specie distingui, ut dictum manet *disp. 7. n. 14. 15. 16. & 17.* totū rueret argumentum. Respondeo secundo:

admisso illos intellectus specie distingui, adhuc Angelum non elicere visionem specie distinctam à visione elicitā à Christo Domino. Ratio est; quia cum actus specificentur per obiecta, ut tenent omnes Thomistæ, & obiectū sit vnū, & idē, nunquam illæ visiones specie distinguerentur, consequenter que etiam si intellectus Angelicus sit perfectior, nunquam eliceret perfectiorē visionem in specie, sed tantū perfectiorem visionem quoad vitalitatē; & cum Deus teneatur intellectui Christi Domini perfectius lumen tribuere ratione vnionis hypostaticæ, semper Christus perfectiorem visionem eliceret, quia excessus luminis Christi respectu Angeli excederet perfectionem intellectus Angeli respectu intellectus Christi Domini.

298. *Arguitur 2.* Arguitur secundo: intellectus ratione sui non præcontinet vitalitatē in visione beatifica repertam sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam: ergo intellectus non est causa partialis simul cū lumine ad visionem. Probatur antecedens: intellectus ratione sui non præcontinet vitalitatem, ut vitalitas est in visione beatifica: ergo intellectus ratione sui non præcontinet vitalitatem in visione beatifica repertam sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam. Pater antecedens: nam vitalitas, ut est in visione beatifica, est formalitèr supernaturalis, & hoc modo intellectus ratione sui vitalitatem non præcontinet, aliàs etiam formalitatem, cuius non est principium, præconti-

neret. Consequentia probatur: principium non præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas in effectu reperitur, ipsam nō præcontinet sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam; sed per te intellectus ratione sui non præcontinet vitalitatem, ut vitalitas in visione beatifica reperitur: ergo intellectus ratione sui non præcontinet vitalitatem in visione beatifica repertam sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam.

Probatur maior: principium præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas reperitur in effectu, ipsa præcontinet sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam: ergo principium non præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas in effectu reperitur, ipsam non præcontinet sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam. Probatur consequentia: ideo principium præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas reperitur in effectu, ipsam præcontinet sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam, quia illam præcontinet, ut eius effectus est; sed principium non præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas in effectu reperitur, ipsam non præcontinet, ut eius effectus est: ergo principium non præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est principium, ut illa formalitas in effectu reperitur, ipsam non præcontinet sufficienti modo, ut proximè, & immediatè influat in ipsam. Probatur minor: vitalitas, ut vitalitas in visione reperitur beatifica, est effectus intellectus; sed intellectus non præcontinet talem vitalitatem: ergo principium non præcontinens formalitatem illam, respectu cuius est princi-

*Respon-
detur.*

pium, ut illa formalitas in effectu reperitur, ipsam non præcontinet, ut eius effectus est. Probatur maior: intellectus cum lumine non est causa partialis partialitate effectus: ergo vitalitas, ut vitalitas in visione reperitur beatifica, est effectus intellectus. Respondeo: verum esse intellectum seorsim sumptum, non præcontinere vitalitatem, ut in visione beatifica reperitur; falsum verò esse, illam non præcontinere simul cum lumine, ex quo possunt distingui propositiones argumenti.

299.
*Argui-
tur 3.*

Arguitur tertio: non alia ratione intellectus est principium proximū, & immediatum propria virtute proxima, & immediata in visionem beatificam influens, nisi quia in visione reperitur vitalitas, quæ proximè, & immediatè à lumine provenire nequit: ergo intellectus propria virtute proxima, & immediata efficienter producit vitalitatem in visione repertam; ergo intellectus producit vitalitatem individualement; nam gradus genericus, & specificus, non producantur: ergo intellectus producit talem vitalitatem; atqui talis vitalitas ab intellectu propria virtute provenire potens, est vitalitas naturalis: ergo vel dicendum est, vitalitatem in visione beatifica repertam, ut ab intellectu propria virtute provenit, esse naturalem; vel dicendum est, intellectum propria virtute in beatificam non influere visionem. Respondeo distinguendo minorem: talis vitalitas ab intellectu propria virtute seorsim à lumine provenire potens, est vitalitas naturalis, concedo minorem; simul cum lumine, nego minorem, & consequentiam.

*Respon-
detur.*

300.
Instabis.

Instabis: intellectus seorsim à lumine nō potest propria virtute proximè attingere vitalitatem supernaturalem; sed vitalitas visionis est formalitèr supernaturalis: ergo intellectus seorsim à lumine: non potest proximè vitalitatè visionis pro-

ducere: ergo ratio proxima est lumen. Respondeo hoc tantum probare: intellectum seorsim à lumine esse improporcionatum ad attingendam visionem beatificam; non verò probat intellectum nullam habere proximam, & immediatam virtutem respectu visionis. Vnde in forma distinguo primo maiorem: intellectus seorsim à lumine, non potest propria virtute proximè attingere vitalitatem supernaturalem, ut supernaturalis est, concedo maiorem: ut vitalitas est, nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter primum consequens, nego quæ secundum. Distinguo secundo distinctione data n. 217.

Arguitur quarto: si lumen gloriæ tribueret intellectui creato virtutem visivam simpliciter ex parte potentie ad Deum videndum, nullo modo intellectus esset ratio productionis visionis beatificæ; sed ex Scoto lumen gloriæ tribuit intellectui creato virtutem activā ad simpliciter supernaturalitèr agendum: ergo intellectus non est ratio productionis visionis beatificæ. Maior in omnium sententia est vera. Minor patet: nam Scotus in 4. dist. 6. quæst. 10. litt. O. distinguit habitum supernaturalem à naturali, præsertim in hoc, quod naturalis tantum dat sic agere, id est, facilius, vel intensius; supernaturalis verò dat simpliciter supernaturalitèr agere; quia est principium, quo simpliciter possumus in actionem supernaturalem. Item secundum omnes habitus adquisitus distinguitur ab habitu infuso in hoc, quod adquisitus est ad facilius agere; infusus verò ad simpliciter; atqui lumen gloriæ est habitus infusus: ergo lumen gloriæ tribuit intellectui creato virtutem activā ad simpliciter supernaturalitèr agendum.

Respondeo ad argumentum negando minorem, ad cuius utramque probationem, concedo illam esse

*Respon-
detur.*

301.
*Argui-
tur 4.*

302.
*Respon-
detur.*

differentiam habitus infusi, seu supernaturalis, ab habitu acquisito, seu naturali; non tamen inde sequi habitum supernaturalem, seu infusum tribuere virtutem activam simpliciter potentiae ad agendum, sed quod sequitur est, quod potentia nequeat actum supernaturalem elicere, sine habitu supernaturali, quod est verum, & hæc est differentia habitus infusi ab habitu acquisito; quod potentia potest absolute elicere actum sine habitu acquisito; non vero sine habito infuso; ideo que dicitur, quod habitus acquisitus datur ad facilius agere; infusus vero ad simpliciter; per quod patet ad argumentum, & intelligentiam utriusque probationis minoris.

303.
Arguitur 5.

Arguitur quinto: ex unitate in causa non sequitur unitas in effectu: ergo non requiritur tanta distinctio inter principia, quanta inter principia: ergo intellectus, & lumen nequeunt esse principia visionis beatificæ. Probatur consequentia: si intellectus, & lumen sunt principia visionis beatificæ, maior distinctio datur inter principia, quam inter principia; sed per te non requiritur tanta distinctio inter principia, quanta inter principia: ergo intellectus, & lumen nequeunt esse principia visionis beatificæ. Maior patet: nam intellectus, & lumen sunt realiter distincti; at visio est physice indivisibilis: ergo si intellectus, & lumen sunt principia visionis beatificæ, maior distinctio datur inter principia, quam inter principia. Respondeo distinguendo primum consequens: ergo non requiritur tanta distinctio inter principia totalia, & adæquata, quam inter principia, concedo consequentiam; inter principia partialia, nego consequentiam.

Respond.

304.
Arguitur 6.

Arguitur sexto: intellectus virtute propria nequit attingere visionem beatam: ergo intellectus non est ratio agendi in visionem beatam. Probatur antecedens: virtus propria in-

tellectus creati est naturalis; sed visio beatifica est supernaturalis: ergo intellectus virtute propria nequit attingere visionem beatam. Probatur consequentia: virtus naturalis nequit attingere visionem supernaturalem, sed per te visio beatifica est supernaturalis: ergo intellectus virtute propria nequit attingere visionem beatam. Probatur maior: virtus visiva corporea nequit attingere visionem spirituales: ergo virtus naturalis nequit attingere visionem supernaturalem. Probatur consequentia: sicut virtus visiva corporea est inferioris ordinis respectu visionis spiritualis, ita virtus naturalis respectu visionis supernaturalis, sed per te virtus visiva corporea nequit attingere visionem spirituales: ergo virtus naturalis nequit attingere visionem supernaturalem.

Respondeo ad argumentum distinguendo ultimam maiorem: sicut virtus visiva corporea est inferioris ordinis respectu visionis spiritualis, sicut & eodem modo, ita virtus naturalis respectu visionis supernaturalis, nego maiorem; & diverso modo, concedo maiorem, & nego consequentiam. Ratio autem, cur diversimode virtus naturalis sit inferioris ordinis respectu visionis supernaturalis, ac virtus visiva corporea respectu visionis spiritualis, est, quia hæc est omnino extra spheram cuiuscunque virtutis visivæ corporeæ; illa vero non est extra spheram virtutis intellectivæ naturalis. Ratio autem, cur supernaturale est intra spheram virtutis intellectivæ naturalis; non autem spirituale respectu virtutis visivæ corporeæ, est; quia hæc habet pro objecto sensibile; illa vero ens, ut ens, sub quo supernaturale continetur. Item: quia de facto experimur, nos Deum cognoscere saltem abstractivè iuxta illud Pauli 1. Corint. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate*, non sic experimur, oculo corporeo Deum videre.

305.
Respondetur.

306.

*Argui-
tur 7.*

Arguitur septimo: hæc est mala consequentia: *Datur in visione vitalitas: ergo debet correspondere principio vitali*: ergo ruit ratio Scoti. Probatur antecedens: si non esset mala consequentia, hæc consequentia esset vera: *Datur hoc, vel illud in visione beata: ergo debet huic, vel illi principio correspondere*; sed hæc est mala consequentia: ergo hæc est mala consequentia: *Datur in visione vitalitas: ergo debet correspondere principio vitali*. Probatur minor: datur aliquid in visione beata, quod nulli correspondet principio: ergo hæc est mala consequentia: *datur hoc, vel illud in visione beata: ergo debet huic, vel illi principio correspondere*. Probatur antecedens: in visione beata datur identificatio vitalitatis cum supernaturalitate; sed hoc nulli principio correspondet: ergo datur aliquid in visione beata, quod nulli correspondet principio. Respondeo ad argumentum, negando antecedens: ad cuius probationem distinguo maiorem: si non esset mala consequentia, hæc consequentia esset vera: *datur hoc, vel illud in visione beata: ergo debet huic, vel illi principio correspondere*, si illud, quod reperitur in visione beata, est impossibile in principio illius, concedo maiorem; si est principio repugnans, nego maiorem, distinguo similiter minorem, & ceteras probationes. Solutio claret ex dictis n. 265, & 266, argumentum que retorqueo per dicta n. 267.

*Respon-
deo.**Retor-
queo.*

307.

*Argui-
tur 8.*

Arguitur octavo: optimè potest explicari activitas potentiae intellectivæ iuxta sensum Concil. Trident. in Can. 4. de activitate potentiae liberæ, & si concedatur, quod lumen est tota ratio proxima agendi in visionem beatificam: ergo lumen est tota ratio agendi in visionem beatificam. Probatur antecedens: optimè potest explicari activitas potentiae intellectivæ iuxta sensum Concilij, si concedatur virtus proxima activa partia-

lis intellectui ad sanctam cogitationem cum auxilio vocante, excitante, &c., & si non concedatur virtus proxima activa in visionem propter excellentiam visionis: ergo optimè potest explicari activitas potentiae intellectivæ iuxta sensum Concilij Trident; & si concedatur, quod lumen est tota ratio agendi in visionem beatificam.

Probatur antecedens, vel suppositum: optimè iuxta sensum Concilij potest explicari ipsa activitas arbitrij, vel libertas, si concedatur virtus libera proxima ad assentiendum, vel dissentiendum in actum salutarem cum gratia efficaci, & si propter excellentiam amoris beatifici, non concedatur libertas proxima voluntatis in prædictum amorem beatificum cum visione, lumine, & charitate patriæ: ergo per proportionem, & non per disparitatem, optimè poterit explicari activitas potentiae intellectivæ iuxta sensum Concilij, si concedatur virtus proxima activa partialis intellectivi ad sanctam cogitationem cum auxilio vocante, excitante, &c., & si non concedatur virtus proxima activa in visionem propter excellentiam visionis. Antecedens est certum, quia de facto amor beatificus non est liber, nec a voluntate, ut proximè libera, producit, sed necessario, & si voluntas cum gratia efficaci in via libera sit. Consequentia videtur certa à paritate; quia ex autoritate Concilij non minus colligitur libertas voluntatis cum gratia, quam activitas voluntatis: ergo si erga libertatem optimè explicatur modo dicto: ergo & quoad activitatem; sed per nos inter voluntatem, & intellectum non est dispar ratio: ergo eodem modo poterit explicari activitas intellectus iuxta sensum Concilij. Respondeo negando paritatem; nam voluntas est impedita, ut proximam libertatem exerceat in amorem beatificum ratione

*Respon-
detur.*

infinitatis obiecti, ut intellectus nullum habet impedimentum, ut proximè influat in visionem.

308.
*Argui-
tur 9.*

Arguitur nono: nulla prædicata cuiuscunque rei cum ipsa identificata possunt physicè præscindi; sed intellectus habet naturalitatem, & vitalitatem realitèr identificatas; ergo nequeunt physicè præscindi; atqui si intellectus influit in visionem, physicè influit: ergo nequit influere sub ratione vitalitatis, quin etiam sub ratione naturalitatis realitèr cum ipso identificatæ influat; alioquin essent physicè præscindibiles; sed sub ratione naturalitatis nequit influere: ergo nec sub ratione vitalitatis: ergo lumen gloriæ est tota ratio agendi. Ad hoc argumentum, difficile certè, respondeo concedendo syllogismum, concedo susumptam, & nego consequentiam cum probatione imbibita; quia licet intellectus physicè influat, non tamen influit secundum omnem formalitatem in ipso physicè repertam; nec hoc est, formalitates physicè præscindere, quia præcisio physica est physica distinctio, vel separatio, quæ nunquam datur in formalitatibus intellectus, licet una sit ratio agendi aliquem effectum, non verò alia; ut claret in omnibus causis totalibus totalitate effectus, & partialibus partialitate causæ, ex quibus omnibus argumentum retorsionem patitur.

*Retor-
queo.*

309.
*Argui-
tur 10.*

Arguitur decimo: effectus physicè indivisibilis, vel totus attingitur, vel nihil attingitur: ergo virtus physicè indivisibilis, vel tota attingit, vel nihil attingit. Consequentia paritate videtur certa. Atqui virtus intellectus est physicè indivisibilis: ergo vel tota attingit, vel nihil attingit; tunc sic; sed tota non attingit; alioquin naturalitas attingeret visionem beatam: ergo nihil attingit: ergo lumen gloriæ est tota ratio agendi.

310.

Ad hoc argumentum, difficilius

certè præcedente, respondeo distinguendo antecedens: effectus indivisibilis, vel totus attingitur, vel nihil attingitur, distinguo, inquam *ly totus attingitur*, totus attingitur à causa totali totalitate causæ, concedo antecedens; à causa totali totalitate solum effectus subdistinguo: totus attingitur formalitèr, seu ratione *sub qua* tantum, nego antecedens; formalitèr, & materialitèr, seu ratione *sub qua*, & ratione *quæ*, vel *quod*, concedo antecedens, & distinguo similiter consequens, concedo susumptam, & distinguo consequens distinctione data. Ad ultimam susumptam distinguo, ut distinximus, & nego consequentiam. Itaque sicut effectus indivisibilis, quando producit à duplici causa partiali partialitate causæ, & si totali totalitate effectus, totus producit à qualibet, non formalitèr, & ratione *sub qua*, sed formalitèr, & ratione *sub qua* una formalitas illius, & materialitèr, seu ratione *quæ*, vel *quod* alia formalitas; ita causa illum attingens, tota attingit, non formalitèr, & ratione *sub qua*, sed formalitèr, & ratione *sub qua* attingit una formalitas; alia autem materialitèr, seu ratione *quæ*, vel *quod*. Hoc claret in quibuscunque causis partialibus partialitate causæ, & totalibus totalitate effectus, ex quibus argumentum tot retorsiones patitur, quot tales sunt causæ.

*Respon-
detur.*

*Retor-
queo.*

Pro complemento, & adæquata intelligentia huius disputationis, primo quæri solet: an intellectus sit causa principalis, vel instrumentalis respectu visionis beatificæ? Respondeo esse causam principalem. Sic Scotus in 1. distinct. 17. quæst. 2. §. tercio modo. Et in 3. distinct. 13. §. ad 3. quæstionem, & §. ad 4. quæstionem. Sic etiam cum D. Thoma Godoy Ill. in præsentī n. 8. ubi hanc ponit conclusionem, quam latè probat, & argumenta in oppositum solvit; à nobis tamen sic

311.
*Quæri-
tur 1.*

*Respon-
detur.*

Scotus.

D. Tho-
mas.
Ill. God.

brevior probatur: causa principalis in hoc ab instrumentali distinguitur: quod hæc agit virtute recepta ab agente principali; illa verò agit propria virtute in esse quieto; sed intellectus agit propria virtute in esse quieto, scilicet, vitalitate: ergo intellectus est causa principalis respectu visionis beatificæ.

312.
Quæritur 2.

Nota.

Secundo quæri solet: an intellectus concurrat ad visionem, ut potentia naturalis elevata, vel ut potentia obedientialis? Noto cum Scoto 9. *metaphysica. quæst.* 11: potentiam obedientialem propriè sumi in ordine ad agens ad effectus supernaturales. Noto etiã: potentiam obedientialem esse ipsam potentiam activam naturalem, solum que distingui pœnes hoc: quod naturalis dicitur in ordine ad effectus naturales, & obedientialis in ordine ad effectus supernaturales; unde est eademmet potentia diverso modo considerata. Noto denique: potentiam obedientialem, & si intrinsicè sit naturalis, posse dici extrinsicè supernaturalis; quia cum talis potentia sumatur per ordinem ad agens supernaturale, & hoc est extrinsecum, potest dici extrinsicè supernaturalis. His notatis.

313.
Respondetur.

Respondeo: intellectum concurrere ad visionem utroque modo, melius tamen dicitur, concurrere per potentiam obedientialem. Probatur prima pars: potentia obedientialis est ipsa potentia activa naturalis intrinsicè ex dictis *num.* antecedenti; idemque importat, ac potentia naturalis elevata, seu elevabilis: ergo dici potest, quod intellectus concurrat ad visionem, ut potentia naturalis elevata, & ut potentia obedientialis. Secunda pars probatur: potentia naturalis dicitur, quatenus respicit effectus naturales, obedientialis verò quatenus respicit effectus supernaturales; sed visio est effectus supernaturalis: ergo melius dicitur: intellectum concurrere ad visionem per potentiam obedientialem, quam

per potentiam naturalem.

Tertio quæri solet: an lumen concurrat ad visionem, ut formalitèr supernaturale? Noto: quod supernaturale formalitèr est apud plures prædicatū absolutū; & apud alios est relatio; quo notato. Respondeo: quod si supernaturale est absolutum, lumen concurrat, ut formalitèr supernaturale; si verò est relatio, concurrat nō ut formalitèr supernaturale, sed solum entitas illa, quæ per relationem denominatur supernaturalis.

Probatur prima pars: absolutum est de genere activorum: ergo si supernaturale est absolutum, lumen concurrat, ut formalitèr supernaturale. Probatur secunda: relationes non sunt de genere activorum, quia sunt sterilis naturæ, & hac ratione tenet Scotus in 1. *distinct.* 17. *quæst.* 2, quod habitus moralis, quatenus virtus, non est principium activum bonitatis actus, quia in ratione virtutis constituitur per respectum ad prudentiam, ut ad regulam: ergo si supernaturale est relatio, lumen concurrat, non ut formalitèr supernaturale, sed solum entitas illa, quæ per relationem denominatur supernaturalis. Scire tamen oportet: quod si supernaturale est relatio, erit relatio intrinsecus adveniēns, ad quam non datur principium efficiens; quare in hac opinione supernaturalitas visionis non producit per se à lumine; sed solum producit entitas illa, qua posita necessario resultat talis relatio.

Quarto solet quæri: quænam sit causa principalior respectu visionis beatificæ? Respondeo, quod intellectus est lumine Principalior in ratione entis; lumen verò est intellectu principalior in ratione supernaturalitatis. Antecedēs quoad primam partem est Scoti in 1. *distinct.* 17. *quæst.* 2. §. *tertio modo*, litt. N. Et in 3. *distinct.* 13. §. *ad argumenta ante litt. L.* Et in 4. *distinct.* 49. *quæst.* 2. §. *ad argumenta litt. GG.* Quoad secundam

314.
Quæritur 3.

Respondetur.

315.

316.
Quæritur 4.

Respondetur.

verò est communis opinio. Probatur quoad primam primò: intellectus in nostra sententia est substantia, & lumen est accidens; sed substantia in ratione entis est perfectior quocunque accidente: ergo intellectus est lumine principalior in ratione entis. Secundo: intellectus est magis universalis in agendo, quam lumen; ergo intellectus est lumine principalior in ratione entis. Tertio: intellectus utitur lumine; non verò è contra: ergo est lumine principalior in ratione entis. Quod secundà autè probatur: quidquid est supernaturale, perfectius est in tali ratione quocunque naturali; sed lumen est supernaturale; intellectus verò naturalis: ergo lu-

men est intellectu principalior in ratione supernaturalitatis.

Denique solet quæri; quid sit lumen elevare intellectum ad producendam beatificam visionem? Respondeo, quod est transfigurare intellectum de esse ordinis naturalis ad esse supernaturale, quod est ipsum proportionare ad eliciendam visionem supernaturalem, & sic lumen, utpotè compartialis causa, adjuvat intellectum, & utpotè ordinis superioris, elevat ipsum; intellectus verò adjuvat lumen, sed non elevat; ex quo habetur munus luminis, quod est elevare, & adjuvare intellectum.

Et hæc de ista disputatione sufficiant.

317.
Quæritur denique.

DISPUTATIO

DECIMA SEPTIMA.

Verum Divina Essentia, vel Divinus Intellectus possit se ipso uniri cum intellectu creato, ut principium quo ipsum elevans ad elicientiam visionis?

§. I.

Status difficultatis apperitur.

Num. 1

Ill. Godoy in presenti n. 1. supponit hanc difficultatem esse distinctam ab illa, scilicet, an luminis cōcurfus possit suppleri per auxilium extrinsecum? neque vidisse aliquem (ait Ill. Godoy) ex omnibus sentientibus concursum luminis posse suppleri, qui oppositum suæ conclusioni defendat. Verum dicere, fateor, in alio quo sensu Ill. Godoy, sed (ni fallor) maxime fallitur. Verum dicit, quia nullus ex illis proposuit hanc difficultatem, quod colligo, non ex eo, quod ego non

viderim; sed ex eo, quod Ill. Godoy non vidit, utpotè nullum in oppositum citans, nisi Vicentium, & Curiel, qui ex illis nō sunt. Fallitur Ill. God, quia hæc difficultas eadē omnino est cum illa, an concursus luminis possit suppleri per auxilium extrinsecum? Et ut hoc omnibus patefiat.

Demonstro primo: Ill. God. n. 2. probat primo suam conclusionē ex D. Thoma locis *disp.* præcedenti relatis; sed his eisdem testimonijs probat: concursum luminis suppleri non posse, ut videri est in ipso *disput.* se-

2.
Demonstratur 1

quenti

quenti n. 3 : ergo præsens difficultas ab Ill. Godoy proposita eadē omnino est cū illa : an concursus luminis possit suppleri per auxilium extrinsecum. Demonstrō secundo : Ill. God. *n. 3.* probat suā conclusionē ex eo, quod Essentia Divina, vel Divinus Intellectus necessario vniretur, vt forma, cū intellectu creato, quod repugnat ; sed hoc idē adducit in tota disputatione sequenti, præcipuē *n. 40.* pro repugnantia suppletionis concursus luminis ; imò hoc est principale Ill. Godoy fundamentū pro utraque difficultate : ergo præsens difficultas ab Ill. Godoy proposita eadem omnino est cum illa : an concursus luminis possit suppleri per auxilium extrinsecum.

Demonstrō tertio : Ill. God. *n. 9.* suā probat conclusionē ex necessaria præcontinentia intrinseca actus ; sed hanc in terminis probationē adducit *disputatione sequenti n. 5.* pro repugnantia suppletionis concursus luminis : ergo vna, & eadē est difficultas. Demonstrō quarto : Ill. Godoy *n. 11.* principalitèr probat suā conclusionē ex eo, quod intellectus non habeat virtutē respectu visionis supernaturalis ; sed hoc idem adducit in tota *disput. sequenti*, præsertim *n. 6.* pro evidenti probatione repugnantiae suppletionis concursus luminis : ergo vna, & eadem est difficultas.

Demonstrō quinto : Ill. Godoy *dicto n. 11.* adducit in suum favorem exemplum de calore ; sed hoc idem tradit *disput. sequenti n. 10.* pro repugnantia concursus luminis : ergo à primo vsque ad vltimū constat hanc difficultatem ab Ill. Godoy propositam, esse omnino eandem cum difficultate : an concursus luminis possit suppleri per auxilium extrinsecum, quam Ill. Godoy adducit disputatione sequenti, & nos in ipsum ageimus. Aperto iam difficultatis statu, & æquivocatione

Ill. Godoy manifestata. Sit.

§. II.

Defenditur vera sententia.

Conclusio : *possibilis est prædicta unio cum intellectu creato.* Hac conclusio, vtpotè eadem cum defendenda *disput. sequenti*, eosdem habet Patronos ibi citandos ; eisdem que probationibus probanda, ibi que relinquendo videndas, vltra quod triplici probatur paritate ab Ill. Godoy sibi obiecta, vt eius solutiones impugnemus.

Prima est : Deus se ipso potest vniri, & defacto vnitus fuit iuxta Ill. Godoy in *3. part. disp. 18. n. 183.* naturæ creatæ sub conceptu existentiae ; ergo vniri potest cum intellectu creato per modū luminis. Secunda : Deus defacto vnitur mentibus beatorū, per modum speciei impræssæ, quæ effectivè concurret ad visionem beatā in frequentiori Thomistarum sententia, quam admittit Ill. Godoy in *præsenti n. 21* : ergo paritèr : vniri potest cū intellectu creato per modū luminis. Tertia : Divina Essentia vnita fuit defacto humanitati Christi sub conceptu formæ sanctificantis, vt habet Ill. Godoy in *3. part. disput. 21* : ergo similiter vniri potest cum intellectu creato per modum luminis.

Ad omnes respondet Ill. Godoy negando consequentā, cuius disparitas est : nam in hoc, quod est, Deum se vniri naturæ creatæ sub conceptu existentiae, & mentibus beatorū per modū speciei impræssæ, & humanitati Christi sub conceptu formæ sanctificantis, nulla imperfectio importatur ; quia omnia hæc facit sine intrinseca informatione ; quia primum facit per solam terminationē ; secundū in genere causæ efficientis ; & tertium facit, quia humanitas est capax sanctitatis, de hoc que fusiùs promittit examinare in *3. part.* Ast unio Divinæ Essentiæ cum intellectu creato, vt principiū quo, ipsū elevans

5.
Conclusio

6.
Probat-
tur tri-
plici pa-
ritate.

Prima.

Secunda.

Tertia.

7.
Respondet
Ill. God.

ad elicentiā visionis, importat imperfectionē, quia petit vnionem per modum formæ informantis.

8.
Cōtra 1.

Secundo.

Tertio.

Contra primo: vñio Divinæ Eſſētiæ cum intellectu creato per modū luminis non est vñio per modū formæ informantis: ergo ruit tota solutio ipsius. Antecedens clarebit ex dicendis disputatione sequenti, vbi latē probabitur, & defendetur. Cōtra secūdo: nā magis cōsonū videtur, exigere informationē vñionē sub conceptu existētiæ, & sctitatis, quā vñio per modū luminis, vt dicemus, dum de vtroque agamus: ergo ruit solutio ipsius. Contra specialitē tertio: idē iuxta ipsū Eſſētiā Divinā vnitur humanitati sub conceptu sanctitatis, quia huius est capax humanitas; sed intellectus creatus est capax luminis, & eius effectus: ergo ruit tertia solutio ipsius. Quidquid ad hoc respondeat ipse, semper paritas vrget.

§. III.

Sol-vuntur argumenta Ill. Godoy.

9.
Arguit
1. Ill. Godoy.

Respond.

Arguit primo n. 2. auctoritate D. Thom. asserētis: impossibile esse, quod voluntas creata eliceat actum charitatis mediante Spiritu Sancto sine aliqua forma creata illā intrinsicē elevante: ergo similiter: impossibile est prædicta vñio cū intellectu creato. Hoc est argumētū, quod proposuit Ill. God. *disp. antecedenti* n. 61, a nobis que fuit obiectū n. 160, ibi

que manet responsum n. 164. Hanc que non esse mentē D. Thom. ostensum est per dicta *disp. antecedenti* §. 11. *per totum*; ex ibi que dictis plures possunt formari contra ipsum reſtiones.

Arguit secundo n. 3: id, quo aliquid, vt principio, operatur, necessario vnitur, vt forma; sed Deus nequit se ipso intellectui vniri, vt forma: ergo nec potest esse principiū quo intellectus operatur: ergo nequit illi vniri, vt principiū quo ipsū elevans ad elicendā visionē beatificā. Respondeo distinguēdo maiore; id, que aliquid, vt principio dante virtutē, operatur, vnitur vt forma, concedo maiore; vt principio per modū causæ partialis ipsū adiuvāte, nego maiore; concedo minore, & distingo similiter consequens vtrunque. Solutio claret ex dictis *disp. antecedenti*, & clarebit ex dicendis *disp. sequenti*. Nec aliud convincunt probationes maioris ab ipso traditæ.

Arguit tertio n. 11, & principalitē: intellectus ratione sui non habet respectū supernaturalis intellectio- nis quantitātē virtutis: ergo implicat, quod eliceat visionē beatificā sine aliqua forma creata ipsū intrinsicē elevante: ergo repugnat vñio prædicta Dei cū intellectu creato. Probat Ill. God. consequentiā contra Curiel, qui antecedens concedit. Id omitto, quia nos negamus antecedens, vt ex tota disputatione antecedenti cōstat, & ex sequenti cōstabit.

10.

Arguit
2.

Respond.

11.

Arguit
3.

DISPUTATIO

DECIMA OCTAVA.

Utrum intellectus creatus possit de potentia absoluta elicere visionem beatificam sine lumine gloriæ creato?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio.

Num. 1
Certū est primo.

Certum est primo, & absque controversia: iustis de facto infundi habitus intrinsicè supernaturales, qui naturam elevent, & adiuvant ad efficiendos actus supernaturales; unde de facto non efficitur actus supernaturalis sine habitu intrinsicè inhærente. Certum est secundo, & etiam absque controversia: intellectum creatum posse elicere visionem sine lumine gloriæ habituali, & permanenti, dummodo in illo ponatur lumen gloriæ transiens, quo intrinsicè informetur, & elevetur ad producendam visionem, ut claret in Moyse, & Paulo, qui in via Deum viderunt absque lumine habituali permanenti. Unde difficultas est: an de potentia Dei absoluta possit Deus videri per aliquod auxilium extrinsecum, quin aliquid intrinsicè inhæreat intellectui.

2.

*D. Thom.
Ill. God.*

In qua difficultate duplex ex diametro versatur sententia. Prima est negativa, quam tenet Ill. Godoy in præsentia, pro ipsa citans D. Thom. & Thomistas omnes, quos citavit disp. 16. pro sua opinione. Cæterum, ut ibi dictum est §. 11. & 12. D. Thomas, & Thomistæ ibidem relati oppositum sentiunt, quod infra etiam clarebit, nostram firmando conclusionem testimonijs D. Thom. Secunda sententia est affirmativa, quam

tenet Scotus in 3. distinct. 13. §. ad quartam questionē. Et distinct. 14. quæst. 2. §. in prima quæstione, & ego cū ipso. Pro cuius decisione. Sit.

Conclusio: *Intellectus creatus potest de potentia Dei absoluta producere visionem sine lumine habituali, vel actuali, permanente, vel transeunte, intrinsicè inhærente; consequenter que cum solo auxilio extrinsecō potest illam producere.* Probatur primo conclusio ratione Scoti: quidquid Deus efficit efficienter media causa secunda, potest efficere se solo; sed medio lumine, ut causa efficiente, efficit visionem: ergo sine lumine potest illam efficere: ergo intellectus creatus potest de potentia Dei absoluta producere visionem sine lumine habituali, vel actuali, permanente, vel transeunte, intrinsicè inhærente; consequenter que cum solo auxilio extrinsecō potest illam producere. Maior est axioma apud Theologos, quam habet D. Thomas 1. part. quæst. 105. artic. 2. in corpore, his verbis: *Error est dicere: Deum non posse facere per se ipsum omnes determinatos effectus, quæ fiunt per quamcumque causam creatam.* Minor est certa: quia lumen solum effectivè producit visionē. Consequentia legitimè infertur.

Resp. Ill. God. n. 40: maiore debere intelligi de effectibus causæ creatæ

Scotus.

3.
Conclusio

*Probat
tur 1.*

4.

*Respond.
Ill. God.*

purè efficientis, non autè quando involvitur genus causæ formalis; licet autè detur: auxiliū intrinsecū respectu visionis solū concurrere in genere causæ efficientis; ad hoc autem, quod est, potentiā potentē constituere, concurrit, vt causa formalis, & quia non potest intellectus visionē elicere, nisi potens ad illā constitutur; hinc, est, quod Deus nequeat facere per se ipsū, quod intellectus eliceat visionē. Et quidē eadem ratione probaretur, posse Deum facere, quod homo intelligat sine intellectu, imo & quod magis est, quod vivat sine anima.

5. *Cōtra 1.* Contra primo: lumen gloriæ non dat vires intellectui ad producendā visionē beatā: ergo illū non constituit potentē ad illā producendā: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Antecedens cū prima consequentia constat ex dictis *disput. 16. per totam*, præsertim *n. 292, & sequentibus, & n. 316*, constabit quæ ex solutione argumentorū. Nec instantiæ ab Ill. God. allatæ sunt ad rem; nam intellectus est *quo*, & *quod* intelligens, anima est forma, qua homo formalitèr vivit, lumen vero nec est videns, nec forma, qua beatus formalitèr videt. Ecce disparitatem.

6. *Cōtra 2.* *¶ 2. probatur cōclusio.* Contra secundo, & simul secundo probatur nostra conclusio: si lumen gloriæ non esset accidens, sed substantia, intellectus cū lumine gloriæ produceret visionē beatā; sed in hoc casu lumen gloriæ non informaret intellectū: ergo intellectus sine principio intrinsicè informante potest producere visionē beatā: ergo quod lumen gloriæ de facto intrinsicè informet intellectū, non obest, vt de potentia Dei absoluta possit sine aliquo intrinsicè informante visionē beatificam producere: ruit ergo responsio Ill. Godoy.

7. *Probat. 3. cōclusio.* Probat. tertio conclusio: non implicat, quod actus supernaturalis procedat ab intellectu, & omni potentia Dei per concursum specialem

supplētem vices cuiuscumque principij intrinseci: ergo potest intellectus de potentia Dei absoluta producere visionē beatam sine aliquo comprincipio intrinsicè inhærente. Probat. antecedens: non implicat ex eo, quod actus sit vitalis, nec ex eo, quod sit supernaturalis, nec ex eo, quod intellectus sit improporcionatus: ergo non implicat, quod actus supernaturalis procedat ab intellectu, & omnipotentia Dei per concursū specialem supplētem vices cuiuscumque principij intrinseci. Antecedens quoad primā partē probatur primo: ex eo, quod actus sit vitalis, non obest, vt procedat ab Essentia Divina gerente vices speciei impræssæ, quin intrinsicè informet intellectū, vt concedit Ill. Godoy: ergo ex eo, quod actus sit vitalis, nō implicat, quod actus supernaturalis procedat ab intellectu, & omnipotentia Dei per concursum specialem supplētem vices cuiuscumque principij intrinseci.

Probat. secundo idem antecedens quoad primā partē: intellectus est vitalis: ergo ex eo, quod actus sit vitalis, non implicat, quod actus supernaturalis procedat ab intellectu, & omnipotentia Dei per concursum specialem supplētem vices cuiuscumque principij intrinseci. Probat. quoad secundam: vt effectus sit supernaturalis, sufficit, quod procedat à principio supernaturali ex dictis *disp. 16. §. 13*; sed omnipotentia specialitèr concurrens est principium supernaturale: ergo ex eo, quod actus sit supernaturalis, non implicat, quod actus supernaturalis procedat ab intellectu, & omnipotentia Dei per concursū specialem supplētem vices cuiuscumque principij intrinseci. Probat. quoad tertiam: intellectus proportionari potest per cōprincipium extrinsecū ipsū elevans; quia hoc faceret, quod nunc facit lumen: ergo ex eo, quod actus sit improporcionatus, non implicat,

Probat. antecedens 1. quoad 1. partem.

Secundo.

Probat. quoad 2.

Probat. quoad 3.

quod

quod actus sit improporcionatus, nō implicat, quod actus supernaturalis, procedat ab intellectu, & omnipotentia Dei per concursum specialem suppletē vices cuiuscumque principij intrinseci.

8.
Proba-
tur 4.
conclusio.

Ex his que probatur quarto conclusio: Deus potest supplere per se ipsum influxum speciei: impressa: ergo & influxum luminis. Antecedens est Thomistarum, quod tenet Ill. Godoy. Consequentia probatur: idē Deus potest supplere influxum speciei, quia est in genere efficientis: sed etiam influxus luminis est efficiens: ergo Deus potest supplere per se ipsum influxum luminis.

9.
Respondet
Ill. God.

Respondet Godoy Ill. n. 45. ad tertiam probationem negando antecedens, ad probationē negat etiā antecedens; ad cuius probationem pro prima parte (similiter que ad quartam probationem) concesso antecedenti, negat consequentiā; quia omnipotentia vt simul concurrens, & Divina Essentia vt species, non dant vires intellectui creato, sed illas supponunt, atque adeo non repugnat vitalitati visionis, ab illis procedere, & si intrinsecē non informant; at verō auxilium requiritur, vt ratio proxima continendi visionem, cū in intellectu ratione sui non contineatur, vt monstravit Ill. God. disp. 16; eo autem ipso, quod ratio continendi visionem, & dans illi vires, extrinseca sit, non continebitur visio in intellectu creato intrinsecē, & consequenter non poterit ab intrinseco naturæ viuentis procedere, in quo consistit ratio vitalitatis. Ad secundam probationem distinguit Ill. Godoy antecedens, vt distinxit disp. 16: saluatur indebito, & repugnanti modo, concedit antecedens; debito modo, & non repugnante, negat antecedens, & consequentiā.

10.
Reijci-
tur solu-
tio.

Falsitas autem huius doctrinæ constat ex dictis disputatione 16, vbi latissimè demonstravimus: lumen gloriæ non esse adequatam rationē

agendi respectu visionis beatificæ, per quod præclusa manet responsio Ill. Godoy ad probationem antecedentis pro prima parte. Claret etiā falsitas solutionis ad probationē antecedentis pro secunda parte ex dictis eadem disputatione 16. n. 175, vbi hanc Ill. Godoy responsionem impugnavimus. Nec aliud videtur addendum ad ibi dicta. Consulite dicta locis citatis.

S. II.

Testimonijs D. Thomæ confirmatur
nostra conclusio.

Primum testimonium D. Thomæ, quo nostra conclusio firmatur, sumitur ex 4. distinct. 49. quæst. 2. artic. 7. dicens: *Contingit aliquando Divina virtute, quod aliqua res miraculose producat in aliquod, in quod nullo modo potest, per aliquas dispositiones sibi inherentes: sicut quod virgo pariat, quod ignis in aqua comburat. Et similiter miraculose fieri potest Divina virtute, quod aliquis intellectus creatus non habens nisi dispositiones viæ eleuetur ad videndum Deum per essentiam.* Sic D. Thomas, sed ante formationem probationis in fauorem nostræ opinionis, sciendum est, quod præmiserat Angelicus Doctor, scilicet, dispositiones viæ esse species a phantasmatabus acceptas, per quas in se solum cognoscit obiecta creata, vt claret ex his verbis Angelici præceptoris: *Homo per dispositiones omnes, quas habet in statu viæ, non potest in aliquod amplius, nisi vt intelligat, quid quid intelligit per species a sensu abstractas, quia phantasmata sunt intellectui nostro, vt sensibilia sensui.* Hæc D. Thomas, ex his que.

Firmatur nostra conclusio: intellectus creatus non habens, nisi dispositiones viæ, potest de potentia Dei absoluta eleuari ad producendā visionem beatificam; sed lumen gloriæ, siue permanentè, siue transeun-

11.
1. Testi-
monium.

12.
Firma-
tur con-
clusio.

tèr communicatum non est dispositio viæ: ergo potest intellectus creatus sine illo, & sine auxilio intrinseco divinam essentiam videre. Maior claret ex primo testimonio D. Thomæ. Minor ex secundo constat; quia omnes viæ dispositiones sunt species à phantasmatibus acceptæ, per quas intellectus solum obiecta creata cognoscit. Consequentia legitima est; alioquin, vel intellectui cum solis dispositionibus viæ non esset possibilis visio Dei, cum necessaria sit qualitas supernaturalis inherens, quod est contra primum testimonium D. Thomæ; vel illa qualitas supernaturalis, quæ non est accepta per sensus, nec ad cognitionem immediatam obiecti creati deferens, esset dispositio viæ, quod est contra secundum testimonium Angelici Doctoris.

13.
Respond.
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy n. 41: D. Thomam ibi, & alijs locis asserentem, posse intellectum sine lumine gloriæ Deū clarè videre de potentia absoluta, debere intelligi, sine lumine gloriæ habitualitèr comunicato; nō autē sine illo, saltem per modū trāseuntis. Ad improbationē huius solutionis dicatur, quod licet lumen gloriæ transeuntèr communicatum non sit dispositio viæ positivè, hoc est exacta à statu viatoris; est tamen dispositio viæ permisivè, id est, non impossibilis cum statu viatoris, ad differentiam luminis permanentèr communicati, quod cum statu purè viatoris est incompatible. Nec similitudo cum virginali partu tenet quoad omnia, sed solum quoad hoc, quod est miraculosè pervenire ad aliquid, quod naturalitèr obtineri non potest.

14.
Contra 1.

Contra primo: D. Thomas debet intelligi de lumine gloriæ non solum habitualitèr comunicato, verum, & per modum transeuntis: ergo nulla est expositio Ill. God. Probatur antecedens: D. Thom. loquitur de dispositionibus viæ, quæ sunt species à phantasmatibus acceptæ, & per quas intellectus solum cognoscit obiecta creata, ut constat ex verbis illius; sed lumen gloriæ, nec habitualitèr, nec transeuntèr est talis

dispositio: ergo D. Thom. debet intelligi de lumine gloriæ non solum habitualitèr comunicato, verum, & per modum transeuntis.

Contra secundo: licet lumen gloriæ transeuntèr comunicatū sit dispositio viæ permisivè, ut asseritur ab Ill. God. in solutione, nō est dispositio viæ, ut à D. Thom. sumitur: ergo expositio Ill. Godoy non est ad mentem D. Thom. Probatur antecedens dispositio viæ, ut à D. Thom. sumitur, est species à phantasmatibus accepta, per quā intellectus solū obiecta creata cognoscit, ut manet dictū; sed lumen gloriæ transeuntèr comunicatū nō est species à phantasmatibus accepta, per quā intellectus solū cognoscat obiecta creata, ut fateri debet Ill. God: ergo licet lumen gloriæ transeuntèr comunicatū sit dispositio viæ permisivè, ut asseritur ab Ill. God. in solutione, non est dispositio viæ, ut à D. Thoma sumitur.

15.
Contra 2.

Declaratur hoc, & confirmatur: D. Thom. in testimonio primo adducto expressè docet: intellectū creatū cū solis dispositionibus viæ posse elevari ad videndū Deū; sed inter has viæ dispositiones nequit cōprehēdi lumen gloriæ transeuntèr comunicatū, ut claret ex secundo testimonio: ergo expositio Ill. Godoy expressè opponitur mēti D. Thomæ: ergo ad verā D. Thom. mentē concipiendam, nihil facit, quod lumen gloriæ transeuntèr communicatum sit dispositio viæ permisivè.

16.
Confirmatur
hoc.

Contra tertio, & demus, quod lumen gloriæ transeuntèr comunicatū sit dispositio viæ permisivè, id est, nō impossibilis cū statu viatoris. Hoc enim dato, sic arguo: D. Thom. nō loquitur de lumine gloriæ transeuntèr comunicato, ut est talis dispositio: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur antecedens: D. Thomas asserit, quod intellectus creatus cum solis dispositionibus viæ potest elevari ad videndum Deum; sed nequit dici, quod intellectus creatus cum lumine gloriæ transeuntèr comunicato, ut est dispositio viæ permisivè, elevari possit ad Deum videndū:

17.
Contra 3.

ergo D. Thom. non loquitur de lumine gloriæ transeuntèr communicato, vt est talis dispositio. Probatur minor: intellectus creatus cum lumine gloriæ transeuntèr communicato, vt est dispositio viæ permisivè, est elevatus ad videndum Deum; alioquin indigeret alio lumine, vt elevaretur, quod est plusquam falsum: ergo nequit dici, quod intellectus creatus cum lumine gloriæ transeuntèr communicato, vt est dispositio viæ permisivè, elevari possit ad Deum videndum.

18.
Secundū
testimo-
nium.

Secundum testimonium D. Thom. quo nostra firmatur conclusio, sumitur, ex quaest. 10. de veritate artic. 11. vbi ait: *Aliqua actio potest alicui convenire dupliciter: vno modo sic, quod illius actionis principium sit in agente, vel in operante, sicut videmus in omnibus naturaliter operantibus. Alio modo sic, quod principium illius operationis, vel motus sit a principio extrinseco; sicut est in moribus violentis, & sicut est in operationibus miraculosis, quæ non fiunt, nisi virtute Divina, vt illuminatio cæci, suscitatio mortui, v.g. Menti autem nostræ in statu viæ non potest convenire visio Dei per essentiam secundum primum modum.* Hæc D. Thomas, ex his que.

19.
Firma-
tur con-
clusio.

Firmatur nostra conclusio: D. Thomas manifestè distinguit duplicem modum agendi visionem beatam, vnum ab intrinseco, & alterum ab extrinseco, ex quibus reiecto modo ab intrinseco, concedit intellectui modum agendi ab extrinseco: ergo sentit, posse mentem viatoris elevari ad videndum Deum secundum modum agendi ab extrinseco. Atqui agere media qualitate intrinseca transeuntèr est agere ab intrinseco; si quidem tam intrinseca est intellectui qualitas transiens, ac permanens: ergo iuxta D. Thomam non est necessaria intrinseca qualitas transiens, vt intellectus creatus eliceat visionem beatificam.

20.
Respondet
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy n. 42: operari à principio extrinseco stare tripliciter: primo ab extrinseco, idest,

non inhærente: secundo ab extrinseco, idest, a natura non dimanante: tertio ab extrinseco principio, idest, non debito, nec natura, nec providentiæ generali, quam Deus habet de illa in aliquo statu: quia ergo auxilium intrinsecum faciliè transiens ad visionem claram divinæ essentiæ, nec debetur naturæ, nec generali providentiæ illi debitæ intra ordinem gratiæ pro statu viæ: idcirco docuit D. Thomas, non convenire homini viatori videre divinam essentiam secundum modum operandi ab intrinseco, sed ab extrinseco. Vndè minor susumpta sic distinguitur: agere media qualitate intrinseca transeunte est agere ab intrinseco inhæsiuè concedit minorem; ab intrinseco ex debito generalis providentiæ Dei intra ordinem gratiæ, negat minorem, & consequentiam. Et quidem D. Thomas ibidem asseruit, motum violentum esse ab extrinseco, & tamen non semper est ab extrinseco inhæsiuè; cum motus lapis sursum ab impulsu lapidi inhærente procedat: non ergo per operari ab extrinseco excludit inhærentiam principij.

21.

Et pro clariori intelligentia solutionis ait Ill. Godoy n. 43: D. Thomam non dixisse, visionem beatificam convenire posse viatori ab extrinseco, sed quod principium visionis ei convenit ab extrinseco, quod verissimum est. Vndè in eo, quod ex illo præmittitur, non dixit dupliciter posse actionem convenire ab extrinseco, & ab intrinseco, sed ita, vt principium actionis sit in agente, sicut in omnibus agentibus naturalibus videmus. Alio modo sic, quod principium illius actionis sit à principio extrinseco, sicut in violentis, & miraculosis: vndè in primo modo per ly *esse in operante*, intelligit esse in illo ab intrinseco, & ex debito illius; siquidem primo modo contraponit secundo, in quo non negat principium esse intrinsecum operanti, sed solū docet, ei cōvenire ab extrinseco, vt patet in ascensu lapidis proiecti sursum

in quo intrinsicè inhæret impulsus, pro-
venit tamen ab extrinseco, nempe, à
proijciente.

22. Fateor cum Ill. Godoy: D. Thom.
cit. non dixisse: visionem beatificam
convenire posse viatori ab extrinseco,
sed quod principium visionis ei con-
veniat ab extrinseco, nec amplius nos
desideramus. Cæterum D. Thomam
non loqui de principio extrinseco, ut
ab Ill. God. explicatur, hic probandum
venit ad eius solutionem impugnan-
dam. Quare.

23. *Cōtra 1.* Contra primo: D. Thomas per ver-
ba citata exclusit à viatore modum
agendi per inhærentiam principij: ergo
concedit intellectui modū agendi vi-
sionem beatam à principio extrinseco
non inhærente: ergo ruit solutio Ill.
Godoy. Secunda consequentia infer-
tur ex prima, & prima ex antecedenti.
Antecedens autem probatur: nam D.
Thom. post adductam rationē exclu-
dendi per principium intrinsecū in statu
viæ, sic statuit de modo agendi per
principium extrinsecū: *Sicut autem Di-
vina omnipotentia subiecta sunt corpo-
ra, ita & mentes. Unde sicut potest
perducere aliqua corpora ad effectus,
quorum dispositio in prædictis corpori-
bus non invenitur, sicut Petrum super
aquas ambulare, sine hoc quod dotē a gi-
litis ei tribueret, ita potest mentem
ad hoc perducere, ut Divina Essentie
vniatur illo modo, quo sibi vnitur in pa-
tria sine hoc, quod à lumine gloriæ per-
fundatur: ergo D. Thom. per verba ci-
tata exclusit à viatore modum agendi
per inhærentiam principij.*

24. Probatur hæc consequentia: iuxta
D. Thom. sicut Divina omnipotentia
potest perducere corpora aliqua ad
effectus, ita & mentes ad visionem
beatam; sed potest perducere aliqua
corpora ad effectus per exclusionem
principij inhærentis: ergo potest per-
ducere mentes humanas ad visionem
beatam per exclusionem principij in-
hærentis: ergo D. Thom. per verba
citata exclusit à viatore modū agendi
per inhærentiam principij. Consequē-

tia sunt certæ. Maior est expressa D.
Thom. ut claret ex eius verbis. Minor
est in ipso manifesta, & ipsa illustrat An-
gelicus Doctor exemplis manifestis ex
ipsis que.

Contra secundo: D. Thom. comparat
opera miraculosa ad intellectū creatū
respectu visionis beatificæ; sed de po-
tentia Dei absoluta absque qualitate
supernaturali inhærente, etiam tran-
seunte, potest virgo parere, ignis in
aqua comburere, homo calcare mare,
cæcus visionem elicere, mortuus ad
vitam restitui: ergo de potentia Dei
absoluta absque qualitate supernatu-
rali inhærente, etiā transeunte, potest
intellectus creatus visionē beatificam
elicere. Maior, & minor sunt D. Thom.
Cōsequētia ex ipsis præmissis inferuntur.

Nec valet, quod dicit Ill. Godoy
n. 41, scilicet, similitudinem cum vir-
ginali partu non tenere quoad omnia,
sed solum quoad hoc, quod est mira-
culosè pervenire ad aliquid, quod na-
turaliter obtineri non potest. Quo-
modo etiam respondebit ad cætera
miracula. Non, inquam, valet; nam
D. Thomas non solum facit compara-
tionem in eventu miraculi, sed etiam
in modo, seu in principio, per quod
pervenitur ad miraculum, ut est mani-
festum ex verbis ipsius; sed in miracu-
lis relatis non datur qualitas superna-
turalis inhærens, etiam transiens, per
quam fiant: ergo nec in intellectu est
necessaria qualitas intrinseca, etiam
transiens, ut visionem beatificam eli-
ceat.

Tertium D. Thom. testimoniū, quo
firmatur nostra conclusio, sumitur ex
omnibus illis, quibus *disput.* 16. §. 11.
à n. 140. demonstravimus ex Doctore
Angelico: lumen gloriæ non esse adæ-
quatā rationē agendi visionē beatificā,
sed intellectum etiam gaudere virtute
immediata à lumine distinctam. Et
optimè sumitur ex illis; quia si Ill. Go-
doy ad negandū, Deum posse videri
per auxilium extrinsecum, solum
niritur principio, scilicet, quia auxi-
liū intrinsecum est tota virtus agendi

25.
Cōtra 2.

26.
*Nec va-
let quod
ait Ill.
Godoy.*

27.
*Tertium
testimo-
nium.*

actum supernaturalē, quin intellectus virtute gaudeat immediata; optimē ex testimonijs adductis *disp. cit.* inferatur contra Ill. Godoy, Deum posse de potentia absoluta sine auxilio intrinseco, etiam transeunte, videri.

28.

Et iuxta hæc deniquē aggregari possunt pro hac nostra opinione Thomistæ omnes relati *disp. 16. a n. 153. usque ad 160.* Imo Capreolus 2.2. q.4. ad quartum, quem plures sunt secuti Thomistæ, prædictis testimonijs motus, & conuictus, dicere ausus est: D. Thomam sententiam, quam docuerat in 4. sent. cit., correxisse, & retractasse 2.2. quæst. 125. art. 3. ad secundum. Quidquid autem sit de hoc, Thomistæ videant, & litigent, quia nobis sufficit ipsos fateri, D. Thomam in 4. cit. expressè sensisse: intellectum creatum posse de potentia absoluta elicere visionem beatificam sine lumine gloriæ creato, in quo consistit opinio Magistri Subtilis, quam sequi potuit Ill. Godoy, utpotē D. Thomæ conformē, ut claret ex dictis, & constabit ex dicendis.

§. III.

Explicatur testimonium D. Thomæ ab Ill. Godoy adductum.

29.
Ponitur
testim.
D. Thom.

Ill. Godoy n. 3. pro se adducit D. Thom. 2.2. quæst. 175. artic. 3. ad secundum, asserentem: intellectū non posse visionē elicere sine lumine gloriæ, vel per modum habitus, vel per modum dispositionis communicato. Verba D. Thomæ Ill. Godoy non adducit, pro ipso autem refero: *Divina Essentia videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen gloriæ. Quod tamen dupliciter potest participari. Vno modo per modum formæ immanentis, & sic beatos facit Sanctos in patria. Alio modo per modum cuiusdam passionis transeuntis, sicut est de lumine prophetiæ, & hoc modo lumen illud fuit in Paulo, quando raptus est. Vbi etiam ad miraculosam elevationem intellectus in via requirit lumen glo-*

riæ intrinsecum per modum cuiusdam passionis transeuntis.

Explico D. Thom: dico que ibi Sanctum loqui de eo, quod Deus egit de facto; non vero loqui de eo, quod potuit agere sua potētia absoluta. Sic que exponendo Doctore, componitur, quæ dixit in 4. sent. pro nobis cit. n. 11. cū eo, quod hic asserit 2.2. cit.; nam in 4. docuit posse intellectum creatum elevari ad Deum videndū potentia omnino absoluta absque vilo lumine inhaerente; & in 2.2. docet: Paulum de facto raptum fuisse in visionem Dei lumine gloriæ transeunte illustrante intellectum Pauli, & hæc explicatio approbat constantiam Doctoris Angelici, quam non approbavit Capreolus cum alijs domesticis, quibus magis incumbebat.

Dices cum Ill. Godoy n. 3. cit: D. Thom. 2.2. cit. loquitur de potentia omnino absoluta: ergo ruit explicatio à nobis tradita. Probatur antecedens: D. Thom. cit. loquitur de raptu miraculoso Pauli, in quo illius intellectum fuisse illustratum lumine gloriæ per modum dispositionis transeuntis, docet Angelicus Doctor, & ad istam illustrationem recurrit, ut Deum videre potuerit: ergo sentit, quod nec in casu extraordinario, & miraculoso potest intellectus creatus Divinam Essentiā videre absque forma creata illi intrinsicè inhaerente: ergo D. Thom. 2.2. cit. loquitur de potētia omnino absoluta.

Ante solutionem noto primo: quod attenda natura rerum iuxta conditionem intellectus creati, & præsentem providentiam Dei, non fit visio Dei sine auxilio inhaerente, quidquid sit attenda potentia Dei omnino absoluta. Noto secundo: quod dupliciter potest aliquid miraculosè fieri. Primo inadæquatè, ut quando miraculum fit iuxta modum exactum à natura rerum, conditione subiecti, & præsentis Dei providentiæ. Secundo: adæquatè, ut quando fit miraculum supra modum exactum à natura rerum, conditione subiecti, & præsentis Dei providentiæ, seu

30.
Explicatur testimonium.

31.
Dices cū Ill. God.

32.
Pro solutione noto 1.

Secundo.

quod

quod idē est, quādo miraculū fit potētia Dei omnino absoluta. His notatis.

33. *Respondeo ad replicam.* Respondeo ad replicam Ill. Godoy negando antecedens, ad cuius probationem explico D. Thomam: D. Thom. loquitur de raptu miraculoso Pauli in adæquatē, concedo; de raptu miraculoso adæquatē, nego. Itaque raptus Pauli fuit miraculosus inadæquatē, scilicet, quoad hoc, quod viator manens, viderit Essentiam Divinam, non tamē fuit miraculosus adæquatē, quia non fuit miraculosus in modo elevandi, nā de facto fuit elevatus ad Deum videndum per qualitatem intrinsecā, provt naturalis rerum conditio poscit, iuxta conditionem subiecti, & præsentis Dei providentiæ. Solutio constat ex secundo notabili n. antecedenti.

34. Explico etiam alia verba D. Thom. ab Ill. Godoy tradita in eius replica: D. Thom. recurrit ad illustrationem luminis gloriæ per modum dispositionis transeuntis, vt intellectus creatus Deū videre potuerit attenda natura rerum, conditione subiecti, & præsentis Dei providentiæ, concedo; attenda potentia Dei omnino absoluta, nego. Solutio claret ex primo notabili n. 32. & quod hæc sit mens D. Thom. satis constat ex dictis.

35. *Instat Ill. Godoy.* Contra explicationem datā n. 33. instat Ill. God. n. 40: nam visionē clarā Dei transeuntem communicari est miraculum: ergo intellectum elevari ad illam per qualitatem transeuntem communicatam, extraordinarium, & miraculosum est: ergo raptus Pauli miraculosus fuit quoad modum, quo fuit elevatus, vt Divinam Essentiam videret. Respondeo distinguendo antecedens: visionē clarā Dei transeuntem communicari est miraculū adæquatē, vel inadæquatē, concedo antecedens; adæquatē præcisē, nego antecedens, & distinguo similiter primum consequens, nego que secundum; quia, vt raptus Pauli miraculosus foret quoad modū elevationis, necessarium erat, quod elevaretur per auxilium extrinsecū, quia hoc esset elevari modo à natura rerum

non exacto, nec iuxta conditionem subiecti, & præsentis Dei providentiæ, vt ex dictis liquet.

Contra explicationem datam n. 34. non replicat Ill. Godoy, replicare tamen posset in hunc modum: D. Thom. 2.2. cit. non solum tenet, Paulum raptum esse de facto ad visionem Dei per lumen inhærens, licet cito transiens, verum etiam docet: prædictam visionem aliter sine lumine fieri non posse, vt claret ex primis verbis Doctoris Angelici: ergo sentit D. Thom.: quod nec de potentia omnino Dei absoluta potest intellectus creatus elevari ad Deum videndum sine lumine permanentè, vel transeuntem communicato: ruunt ergo omnia à nobis circa mentem ipsius dicta. Respondeo concessio antecedenti, negando consequentiam; nam ideò D. Thom. absolute dicit: visionem Dei fieri non posse sine lumine, quia ex natura rei, & iuxta conditionem subiecti, & præsentem Dei providentiam, aliter fieri repugnat; vt etiam à nobis rectè dicitur, absolute non posse fieri sine concursu immediato intellectus in visionē, quamvis possit sine tali concursu à solo Deo fieri, & hoc non alia ratione, nisi quia id ex natura rei, & iuxta præsentem Dei providentiam repugnat.

Ill. Godoy aliud D. Thomæ testimonium in favorem suæ opinionis non adducit, nec ego pro eo adducendum invenio. Vnde dicta sufficiant pro declaratione mentis Angelici Præceptoris, de quo Thomistæ curare debebant ad illius mentem notoriandam, & maximè, quando tot sunt pro nobis testimonia, & paucissima pro Ill. Godoy. Quare hoc finito ad solvenda argumenta Ill. Godoy progredior.

§. IV.

Solvitur primum argumentum Ill.

Godoy.

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 5. implicat intellectum visionē elicere, nisi illam in se præcontineat con-

36. *Replicabis pro Ill. God.*

Respondetur.

37.

38. *Arguitur I. ex Ill. God.*

*Argui-
tur 1. ex
Ill. God.*

continentia in actu primo; sed hæc continentia implicat absque forma creata ipsum elevante intrinsicè: ergo implicat sine tali forma visionem elicere. Discutitur est evidens. Maior est nobis nota. Minor autem probatur: nam intellectus ratione sui non præcontinet visionem beatificam, ut monstratur *disp. 16*: ergo, ut illam in se præcontinet intrinsicè, debet intrinsicè immutari per aliquam formam creatam. Patet consequentia: nã transitus de contradictorio in contradictoriũ per denominationem intrinsicam omnino implicat absque intrinseca mutatione, & consequenter absque forma intrinseca.

39.
*Respon-
detur 1.*

Respondeo primo ad hoc argumentum, cui potissimè cum suis confidit Ill. Godoy, negando minorem, ad cuius probationem distinguo antecedens: intellectus ratione sui non præcontinet visionem beatificam secundũ formalitatem, secundum quam est principium, nego antecedens; secundũ aliã, concedo antecedens, & consequentiã. Hæc solutio claret *ex dictis disput. 16. n. 212*; impugnatio autem, quam Ill. Godoy in ipsam facere potest, facta manet *disp. cit. n. 213*, eius que responsio *n. 214*, & per sequentia triplex retorasio contra Ill. Godoy videatur.

*Triplex
fiat re-
torasio.*

40.
*Respon-
detur 2.*

Respondeo secundo distinguendo aliter antecedens: intellectus ratione sui non præcontinet visionem beatificam præcontinentia adæquata, & totali, concedo antecedens; inadæquata, & partiali, nego antecedens, & consequentiã. Cum ergo intellectus in adæquate contineat visionem beatificam, potest absque forma intrinsicè elevante illã producere. Solutio constat *ex dictis disput. 16. n. 217*, ubi solutæ manent numeris sequentibus impugnationes Ill. God, imò & retoræ.

*Retor-
queo.*

41.
*Replicat
Ill. God.*

Verum præter ea, quæ *disp. 16.* contra istam solutionem opposuit Ill. Godoy, in hunc modum obijcit *n. 9*: implicat intellectũ creatũ videre Deum per visionem causatam à se, quin illam causet; nedum ut vitalem, verũ etiam, ut supernaturalem: ergo quin

illam in se præcontinet, ut supernaturalem; sed intellectus, quamvis dicitur, quod ratione sui præcontinet visionem sub conceptu vitalis, illam tamen in se ratione sui nequit præcontinere sub conceptu supernaturalis: ergo, ut illã ut sic præcontinet, indiget necessario elevatione facta per lumen. Probat minore: si intellectus ratione sui præcontineret visionem ut vitalem, & supernaturalem, contineret illã ut causa secunda totalis; sicut intellectiõem naturalem continet tanquam causa totalis in suo ordine; quia illam continet sub omni conceptu; at hoc non potest admittere; alias visio supernaturalis non esset, sed comaturalis intellectui creato: ergo illam non continet ratione sui sub conceptu supernaturalis.

Explicat hoc amplius Ill. Godoy *n. 10*: & si calor ut quatuor incompletè, & partialitè in se præcontinet calorem ut octo, quatenus continet quatuor gradus caloris; quia tamen non continet alios quatuor, in quibus exceditur, implicat effectivè causare calorem ut octo, quin prius intrinsicè intendatur ut octo: ergo quamvis demus, intellectum ratione sui continere vitalitatem in visione repertam; quia tamen in se non præcontinet supernaturalitatem illius; implicabit, quod visionem, causet ut supernaturalem, quin intrinsicè perficiatur per supernaturalem formam, ratione cuius in se præcontinet supernaturalitatem visionis.

Respondeo primo ad replicam negando antecedens, cuius falsitas satis constat *ex dictis disput. 16*, & ipsam retorqueo cum dictis *n. 173. & 215*. Ad confirmationem nego consequentiã, disparitas est primo: quia calor est causa adæquata caloris, quare intrinsicè debet totum effectum continere. At intellectus est causa inadæquata, ideo quæ non petit totum effectum intrinsicè continere. Secundo: quia inensio fit per additionem gradus ad gradum, quæ est additio virtutis exigens intrinsecam informationem. At intellectus non producit visionem per additionem

42.
*Confir-
mat.*

43.
*Respon-
detur ad
replicã 1.*

*Ad con-
firmatio-
nem.*

*Dispari-
tas inter
calorem,
& intel-
lectum.*

virtutis, sed per coniunctionem cū aliquo comprincipio supernaturali, quo adiuvetur in genere causæ efficientis, ad quod minimè requiritur intrinseca informatio.

44. *Respon-*
detur 2. Resp. secundo ad replicā distinguendo antecedens: implicat intellectum creatum videre Deum per visionē causatā à se, quin illam causet, nedum vt vitalem, sed etiam vt supernaturalem specificativè, materialitèr, & vt quod concedo antecedens; reduplicativè, formalitèr, & vt quo, nego antecedens, & distinguo similiter consequens. Itaque intellectus creatus ratione suæ entitatis non solum continet vitalitatem, sed etiam supernaturalitatem visionis, vt quod, & materialitèr, quamvis vt quo, & formalitèr non contineat, nisi solam vitalitatem; aliàs esset causa partialis partialitate effectus, & non solum partialitate causæ, quod nos negamus; & ideo absque forma supernaturali intrinseca potest de potentia absoluta elicere visionē beatificā, cuius oppositū in calore, vt quatuor respectu caloris vt octo, opposita de causa contingit; quia nempe, nec materiali, nec formali continentia continet excessum gradualem intensivum caloris intensi, vt octo.

45. *Instat*
Ill. God. Contra hanc solutionem instat Ill. Godoy n. 12: vt intellectus constituitur videns Deum per visionē beatificā, debet illā continere, provt supernaturalem, continentia formali; sed sic illam ratione sui non continet, vt in solutione tradita admittitur; ergo nisi per formam intrinsecam eleuetur, implicat videre Deum. Consequentia cū minori tenet. Major autem ostenditur primo: nam continentia competens intellectui respectu visionis non convenit illi ratione potētiae naturalis, sed ratione potētiae obediētiæ activæ, vt nos fatemur, & cōstat; alias posset naturalitèr videre Deum, quod est contra fidem; sed potentia obediētiæ, vt talis, est in ordine ad Deum, vt auctorem supernaturalem formalitèr; & consequenter respicit formas super-

naturales formalitèr, vt supernaturales: ergo debet præcontinere visionē, vt supernaturalem continentia formali, ad hoc quod per illā videns Deum constituitur.

Secundo probat maiorem: intellectus namque non potest videre Deum, quin vivat vita supernaturali formalitèr; sed ad hoc non sufficit continentia formalis vitalitatis, & continentia identica supernaturalitatis: ergo debet continere continentia formali supernaturalitatem visionis. Probatur minor: & si lumen gloriæ agat a cū visionis vitali, non vivit per illum in nostra sententia; at hoc non alia ratione, nisi quia non continet continentia formali vitalitatem visionis, sed tantum continentia identica: ergo è contra; si intellectus non continet supernaturalitatem visionis formalitèr, sed tantum identicè, non vivit vita supernaturali formali, nec potest videre visionē, vt supernaturalem, nisi supernaturalitatem visionis contineat continentia formali.

Confirmatur, & urgetur primo: intellectus denominatur videns à visione, vt supernaturali formalitèr: ergo effectivè causat visionē, provt formalitèr supernaturalem; & consequenter illam, provt supernaturalem, continere debet continentia formali. Antecedens constat; nam intellectus videt Deum, vt obiectū supernaturale, ly vt reduplicante rationē sub qua; vt sic enim est obiectum visionis beatificæ, intellectus autem videt Deum, provt est obiectū visionis; sed videre Deum provt sic, praestatur à visione, provt formalitèr supernaturalis: ergo denominatur videns à visione vt formalitèr supernaturali. Consequentia autem probatur: intellectus namque denominatur à visione vt in se recepta, & vt à se causata; cum denominetur ab illa, vt ab actione immanente, & de ratione actionis immanentis sit recipi, & elici à subiecto denominativo: ergo denominatur à visione sub ea ratione, qua illam effectivè causat; & consequenter si denominatur à visione, vt supernatu-

46.
Probat 2
maiorē

47.
Confirmatur, &
urgetur
1.

rali formalitèr, causat illam, prout formalitèr supernaturalem. Patet prima consequentia; quia namque denominatur à visione, vt in se recepta, recipit visionem sub ea ratione, qua denominatur ab illa; sed denominatur à visione, vt à se effecta, & causata; ergo effectivè causat visionem sub ea ratione, qua ab illa denominatur, & consequentèr, si denominatur à visione, vt supernaturali formalitèr, causat, & continet illam, prout formalitèr supernaturalem.

48. Confirmatur, & vrgetur secundo: creatura cum Deo ad effectum simul concurrens non denominatur formalitèr ab actione, qua concurrunt, prout est concursus Divinus, vt omnes fatentur; sed nō ob aliam causā, nisi quia creatura non efficit illam actionē sub formalitate concursus Divini: ly *sub* dicente rationē formale *qua*: ergo si intellectus non causat effectivè visionē, vt supernaturalē formalitèr, vt rationē formale *sub qua*, non denominatur videns ab illa, vt supernaturali formalitèr. Minor probatur: creatura simultaneè concurrens effectivè causat omnē formalitatē actionis, qua Deus cōcurrit, vt *quod*: ergo si nō denominatur ab illa sub formalitate concursus Divini, ideò solū est, quia illam effectivè non causat sub prædicta formalitate, vt ratione *sub qua*.

49. Respondeo ad instantiā Ill. God. negando maiore; ad cuius primā probationē distinguo maiore: continentia, vt *quo*, seu formalitèr, cōpetēs intellectui respectu visionis nō convenit illi ratione potentiae naturalis, sed ratione potetiae obedientialis activae, nego maiore; continentia, vt *quod*, seu materialitèr, concedo maiore, concedo minore, & nego suppositū consequentis; nam supponit potetia obedientiale debere continere continentia formali formas supernaturales, quod est falsū. Primo: quia sequeretur, quod nō esset obedientialis, sed formalitèr supernaturalis. Secundo: quia nulla esset differentia inter potetia obedientiale, & formalitèr superna-

turalē. Ratio itaque solutionis est; nam licet potentia obedientialis dicatur talis in ordine ad Deū, vt authorē supernaturalē formalitèr, & cōsequentèr respiciat formas supernaturales formalitèr, vt supernaturales, hoc nō est, quia potentia obedientialis contineat formas prædictas continentia formali; alioquin sequeretur absurda dicta, sed ita appellatur, quia elevari potest ab aliquo supernaturali, vt simul cū illo producat effectū supernaturalē, non sub ratione supernaturalitatis, quia eadē sequerentur absurda, sed sub alia ratione, sub qua est principiū talis effectus, ideòque solū dicitur extrinsecè supernaturalis, vt diximus *disput. 16. n. 309*.

Ad secundā maioris probationē respondeo negando suppositum minoris: quia vivere vita supernaturali, & denominari videns supernaturalitèr, nō consistit formalitèr in producere, sed intendentia in obiectū, quod fieri potest, adhuc si Deus se solo produceret visionē, illam que in intellectu poneret, vt omnes tenent Scotistae. Nec probatio minoris aliquid convincit; nam ratio, cur lumen non vivit per actū visionis, non est, quia non continet continentia formali vitalitatē visionis, sed quia nō est subiectū, quod denominatur vivēs, imò ipsi repugnat vivens denominari. Et vt hoc manifestè appareat retorqueo contra Ill. God: lumen iuxta ipsum non vivit, seu non denominatur vivens; sed continet iuxta eundem vitalitatem visionis continentia formali: ergo non continentia formalis vitalitatis visionis nequit esse ratio, cur lumen non vivat. Ex his que ad primam confirmationem respondeo negando suppositum consequentis, & suppositum probationis ob rationem iam datam.

Ad secundam confirmationem respondeo negando consequentiam. Disparitas est: nam denominatio ab actione est denominatio physicè influentis, ad quā requiritur influxus. Caterum denominatio à visione est denominatio intentionalitèr in obiectum ten-

Ratio
solatio-
nis.

50.
Ad 2.
probatio-
nē maio-
ris.

Retor-
queo cō-
tra Ill.
Godoy.

Ad 1.
confirma-
tionem.

51.
Ad 2.
confirma-
tionem.

dentis, ad quam non requiritur efficientia, sed tendentia in obiectum, vt dictum manet.

§ 2. *Instat Ill. God. dupliciter.* Contra hanc solutionem instat Ill. Godoy n. 17, dupliciter, & primo sic: estò denominatio ab actione sit denominatio physice influentis, & denominatio à visione sit denominatio intentionaliter in obiectum tendentis, vtraque forma, vt denominet, petit à principio denominato causari: ergo estò vna sit denominatio physice influentis, & alia denominatio tendentis intentionaliter, vtraque, vel neutra petit terminare efficientiam sub eadem ratione *sub qua* præbet denominationem. Secundo: ad denominationem ab actione dante physicum influxum sub aliqua ratione formali, non sufficit, illam rationem efficere vt *quod*, sed petitur illam efficere vt *quo*: ergo pariter: ad denominationem ab actione dante intentionalem tendentiam in obiectum sub aliqua formalitate non sufficiet efficientia illius formalitatis, sed exigetur efficientia sub illa, vt ratione *sub qua*.

Primò. Respondeo ad primam instantiam negando antecedens, & ad secundam negando consequentiam, cuius ratio, & disparitas assignata est n. antecedenti.

§ 3. *Respondetur 3. ad argumentum positum n. 38.* Respondeo iam tertio ad argumentum Ill. Godoy positum n. 38, negando minorem, ad cuius probationem distinguo antecedens aliter: intellectus ratione sui seorsim à comprincipio supernaturali, siue intrinseco, siue extrinseco, nō præcontinet visionem beatam, concedo antecedens; simul cum illo, nego antecedens, & consequentiam. Videantur dicta *disputatione* 16. n. 209. 210. & 211, vbi hanc solutionem dedimus ad simile argumentum Ill. Godoy, ibi que in ipsum sunt valide reuersiones factæ. Denique: argumentum, & replicæ Ill. Godoy patiuntur instantiam in specie impræssa, quæ est nostra quarta probatio posita n. 8, & alias quam plures *disput.* 16. iam relatas.

§. V.

Solvitur secundum argumentum Ill. Godoy.

Arguitur secundo ex Ill. Godoy n. 18: auxilium extrinsecum ponitur per nos in voluntate Dei concurrendi ad visionem simul cum intellectu; at per hanc voluntatem extrinsecam implicat, intellectum reddi potentem ad elicendam visionem: ergo & absque forma creata ipsum intrinsecè elevante. Discursus tenet. Maior est nota. Minor autem ostenditur primo: simultaneus concursus Dei cū intellectu non dat vires intellectui, sed illas supponit, & simultaneè influit in visionem: ergo voluntas Dei simul cū intellectu concurrendi ad visionem vires illi non præbet; & consequenter æquè impotens, ac antea remanebit.

Secundo: implicat intellectum esse potentem respectu visionis, nisi intelligatur subordinatus Deo, vt auctori supernaturali; sed per voluntatem prædictam non subordinatur intellectus Deo, vt supernaturali auctori: ergo implicat per illam potentem reddi. Maior est certa. Minor probatur: si homo haberet esse, & intellectū à se, & non à Deo authore naturali, etiam si egeret voluntate Dei simul cum homine ad intellectionem naturalem concurrendi, vt esset potens ad illam, non diceretur subordinari Deo, vt naturali auctori; sicut vnus ex trahentibus nauim non dicitur potens potentia subordinata alteri; quamvis egeat voluntate alterius, vt absolutè potens dicatur eo, quod ab illo nō accipit propriam virtutem; at intellectus, à quo homo in casu extrinseci auxilij dicitur intrinsecè potens, non est à Deo, vt supernaturali authore: ergo & si egeat voluntate prædicta, non dicitur per illam subordinari Deo, vt auctori supernaturali. Tertio minor principalis iuuetur: impotentia intellectus respectu visionis est impotentia extrinseca; potentia, quam debet habere est

§ 4. *Arguitur 2.*

Probat minorem primo.

§ 5. *Secundo.*

Tertio.

intrinseca; cum debeat esse potentia a gentis vitalis operantis ab intrinseco: ergo implicat à voluntate extrinseca Dei intellectum potentem ad visionem constitui.

56. *Respondetur ad argumentum.* Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: auxilium extrinsecum ponitur per nos in voluntate Dei concurrendi ad visionem simul cū intellectu concursu speciali, concedo maiorem; concursu generali, nego maiorem; distinguo minorem: sed per hanc voluntatē extrinsecam implicat intellectum reddi potentē ab intrinseco ad eliciendam visionē, concedo minorem; ab extrinseco, nego minorem; ad cuius primam probationē, distinguo similiter antecedens, & utrūque consequens.

Ad 1. probationem minoris.

Ad secundam.

Ad secundam probationē, nego minorem, & ad probationē, vel nego maiorem, qua negata ruit totū argumentum, vel data maiori, distinguo minorem primo: sed intellectus seorsim ab auxilio extrinseco non est à Deo, vt supernaturali authore, concedo minorem; simul cū auxilio, nego minorem; vel ipsam aliter distinguo; sed intellectus, à quo homo in casu auxiliij extrinseci dicitur intrinsece potens ad producendā cognitionē naturalem, non est Deo, vt supernaturali authore, concedo minorem; ad producendam cognitionem supernaturalem, nego minorem, & consequentiam. Solutio claret ex dictis *disp. 16. n. 230. & 231.* Ad tertiam probationē nego maiorem; quia impotentia intellectus respectu visionis provenit ab extrinseco.

Ad tertiam.

57. Itaque licet intellectus posito concursu speciali Dei non habeat ad visionem maiorem virtutem, quam antea habebat ab intrinseco, quia nullā virtutem accipit ab illo; habet tamen maiorem virtutē ab extrinseco, quia adiuvatur à Divino concursu, à quo antea nō adiuwabatur. Ex hoc apparet, quod impotentia intellectus ad visionē non est intrinseca, cum talis impotentia auferatur per prædictum concursum, qui est omnino extrinsecus.

58.

Denique retorqueo primo argumentum: per intrinsecam informationē ha-

bitus nequit intellectus reddi potens ad eliciendā visionem; ergo æquē impotens, ac antea, remanet. Probatur antecedens: informatio habitus non dat vires intellectui; ergo per intrinsecam informationem habitus nequit intellectus reddi potens ad eliciendā visionem. Retorqueo secundo formando argumentum in duobus portantibus lapidem, quorū neuter alteri tribuit vires, & tamen licet neuter possit portare; simul portare possunt. Retorqueo tertio: vnio Essentiæ Divinæ per modum speciei impressæ cū intellectu non dat vires intellectui ad eliciendā visionem, vt tenet Ill. Godoy *disp. 17. n. 21. & 45*: ergo intellectus posita prædicta vnione æquē impotens manet, ac antea: ergo intellectus, adhuc lumine informatus, impotens est ad eliciendam visionem contra Ill. God. Sic similiter.

Hanc solutionem, & si alijs terminis adducit Ill. God, *n. 20*, ipsam que impugnare conatur, cuius impugnationes assignabimus terminis nostræ solutionis. Dices primo cū Ill. Godoy *n. 21*: lumen per nos non dat vires intellectui: ergo intellectus cum lumine æquē impotens est ab extrinseco ad producendam visionem, ac sine lumine. Probatur consequentia: intellectus cum lumine indiget Divino concursu ad producendam visionem; sed hoc etiam indiget intellectus sine lumine: ergo intellectus cum lumine æquē impotens est ab extrinseco ad producendam visionem, ac sine lumine. Respondeo distinguendo maiorem: intellectus cum lumine indiget Divino concursu generali, & debito ad producendam visionem, concedo maiorem; speciali, & indebito, nego maiorem; distinguo è contra minorem: sed intellectus sine lumine indiget Divino concursu speciali, & indebito, concedo minorem; debito, & generali, nego minorem, & consequentiam.

Dices secundo cum eodem *n. 22*: impotentia intellectus ad visionē non provenit solum ex defectu voluntatis

Retorquetur 1 argumentum.

Secundo.

Tertio.

59.

Dices 1. cum Ill. Godoy.

Respond.

60.

Dices 2.

Respondetur.

divinæ: ergo nequit reddi potens per illam. Probatur antecedens: si dicta impotentia proveniret solum ex defectu voluntatis divinæ, omnino connaturaliter tolleretur per illam; sed hoc est falsum; alioquin, nec de lege ordinaria esset necessaria intrinseca qualitas: ergo impotentia intellectus ad visionem non provenit solum ex defectu voluntatis divinæ. Respondeo ad hanc replicam negando antecedens, ad probationem nego maiorem, quā non probat Ill. Godoy, nec est facilis probationis. Ratio est: quia impotentia intellectus, sicut cuiuslibet alterius rei, connaturalius tollitur per formā connaturaliorem; sed forma intrinsicè inhærens connaturalior est forma extrinseca: ergo prædicta impotentia non tolleretur omnino connaturaliter per formā extrinsecam. Cæterum hoc non obest, ut prædicta impotentia auferatur per extrinsecam formam, licet non connaturaliter, quia hoc potest Deus facere, ut nemo dubitat.

61.
Dices 3.

Dices tertio cum eodem *cit*: si intellectus ratione sui esset potens ad visionem beatificā, ita potens esset ad visionem beatificā, sicut ad naturalem intellectionem; sed hoc est falsum: ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionem beatificā. Probatur maior: ad naturalem intellectionem indiget concursu Dei; sed etiam indiget concursu Dei ad visionem beatificā: ergo si intellectus ratione sui esset potens ad visionem beatificā, ita potens esset ad visionem beatificā, sicut ad naturalem intellectionem. Respondeo negando maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: ad naturalem intellectionem indiget concursu Dei generali, & debito, concedo maiorem; concursu speciali, & indebito, nego maiorem; distinguo que minorem: sed etiam indiget ad visionem beatificā concursu Dei speciali, & indebito, concedo minorem; generali, & debito, nego minorem, & consequentiam.

Respondetur.

62.
Dices 4.

Dices quarto cum eodem *n. 23*: si intellectus cū divino concursu posset

elicere viſionē beatificā, intellectus ratione sui esset potens ad illā potentia completa complemento causæ secundæ; sed hoc est falsum: ergo intellectus ratione sui non est potens ad viſionem beatificā. Probatur maior: quod causa secunda indigeat concursu causæ primæ, non tollit, quod sit completa complemento causæ secundæ: ergo si intellectus cum divino concursu posset elicere viſionē beatificā, intellectus ratione sui esset potens ad illā potentia completa complemento causæ secundæ. Respondeo negando maiorem, & ad probationem distinguo antecedens: quod causa secunda indigeat concursu generali, & debito causæ primæ, non tollit, quod sit completa complemento causæ secundæ, concedo antecedens; quod causa secunda indigeat concursu speciali, & indebito causæ primæ, non tollit, quod sit completa complemento causæ secundæ, nego antecedens, & consequentiā.

Respond.

§. VI.

Solvuntur alia duo argumenta Ill. Godoy.

Arguitur tertio ex Ill. God. *n. 24*: si extrinseca Dei assistentia sufficeret, ut intellectus causaret viſionē, sequeretur, lumen gloriæ de facto nullo modo in illam influere; sed hoc est falsum: ergo nostra sententia est falsa. Probatur sequela: Deus de facto extrinsece assistit per suam omnipotentiam, ut author supernaturalis ad causandam viſionem: ergo si sufficit hæc assistentia, superfluit influxus luminis: ergo non datur influxus luminis.

63.
Arguitur 3. ex Ill. God.

Respondeo negando maiorem, & distinguendo probationem: Deus de facto extrinsece assistit concursu tantum sufficiente per suam omnipotentiam, ut author supernaturalis ad causandam viſionem, concedo antecedens; concursu requisito in hypotesi dato, nego antecedens, & consequentiā. Itaque Deus de facto concurrat concursu generali, qui sufficiens est ad producendam

64.
Respondetur.

dam

dam visionem; at in hypotesi hic concursus non esset sufficiens, sed requiritur concursus specialis, qui sit maior, & robustior, utpote æquivalens concursui, qui nunc à lumine procedit.

65.
Patet solutio primo.

Secundo.

Patet hæc doctrina primo: nam quando aliquis se solo movet aliquod pondus, quod antea cū socio movebat, maiore, & robustiore concursū adhibet, quā antea, quia adhibet cōcursū æquivalentē illi, qui à socio procedebat: ergo pariter. Secundo: nam concursus, quo Deus se solo produceret effectum naturalem, maior, & robustior esset, quā concursus, quo simul cum altera causa naturali produceret effectū, ob eandē rationē: ergo similiter. Contra hanc solutionē aliqua adducit Ill. God. quæ solū militant ad hominē contra Ripaldam asserentē: non posse per auxilium extrinsecū eandē visionē produci, ac per auxiliū intrinsecū, cuius oppositū docebimus infra n. 93, & si aliquid cōtra nos facere possunt, facilius solvuntur doctrina tradita, quæ evidens videtur. Fateor hanc solutionem sufficientem esse; ceterum melius respondimus n. 92. ad hoc argumentum aliter efformatum.

Alia solutio assignabitur n. 92.

66.
Arguitur 4.

Respondetur.

Arguitur quarto ex eodē n. 32: ex nostra sententia sequitur: intrinsecam gratiæ inhærentiā esse omnino superflua ad operandū benè supernaturaliter; sed hoc est falsū: ergo & nostra sententia. Probatur maior: quando duo partialiter ad aliquē effectū cōcurrūt, vnū alterū adiuvando, non requiritur vnū alteri inhære, ut constat in duobus trahētibz currū: ergo si Deus per gratiā particulariter cū potentia concurrat, illā adiuvando, superflua est gratiæ inhærentia. Respondeo ad argumentū negando maiore, & distinguēdo probationē: quando duo, ex quibus vnum est accidens, partialiter ad aliquē effectū concurrunt, vnū alterū adiuvando, non requiritur vnū alteri inhære ratione concausæ, concedo antecedens; ratione accidentis, nego antecedens, & consequentiam, cuius rationem dedimus disput. 16. n. 271. respondendo

ad hoc idem argumentum Ill. Godoy.

S. VII.

Varia solvuntur argumenta.

Arguitur primo: virtus intellectus per solam extrinsecam assistentiā auxiliij supernaturalis manet intrinsicē immutata: ergo ita improporcionata, sicut antea: ergo adhuc posito prædicto auxilio nequit producere visionē. Probatur hæc consequentia primo: nulla causa potest cōmunicare, quod in ipsa non habet: ergo adhuc posito prædicto auxilio nequit producere visionē. Probatur secundo: actui secundo debet præsupponi actus primus proportionatus: ergo adhuc posito prædicto auxilio nequit producere visionē.

Respondeo ad argumentū negando antecedens: quia licet non mutetur intrinsicē per auxiliū extrinsecū, mutatur tamen ob vnionē virtualē cum eo, nam talis vnio dicit relationē realē in intellectu fundatā, & ad auxiliū, ut ad aliā cōcausā terminatā, quo pacto mutatur intrinsicē quælibet causa partialis hoc ipso, quod cū altera coniungatur, ex quo fiat retorsio. Atque hinc sese aperit, negandam esse utramque consequentiam. Ad primam probationem concedo antecedens, & nego consequentiam, quia intellectus habet virtutem saltim partialem. Ad secundam distinguo antecedens: actui secundo debet præsupponi actus primus proportionatus adæquatē, vel inadæquatē, concedo antecedens; adæquatē præcisè subdividuo: in causa adæquata, concedo antecedens; inadæquata, nego antecedens, & consequentiā.

Arguitur secundo: ut intellectus cōcurrat ad visionē debet elevari, & cōstitui in actu primo potens ad illā; sed nequit sic elevari in actu primo absque alio cōprincipio intrinseco: ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionē beatificā. Respondeo negando minore, quia elevatio intellectus est coniunctio cū alio principio supernaturali, quod parum refert, quod sit extrin-

67.
Arguitur 1.

Probatetur consequentia primo.

Secundo.

68.
Respondetur.

Respond. ad 1. probationē.

Ad secundam.

69.
Arguitur 2.

Respond.

secum, quia solum requiritur, ut partialis concussa in genere causæ efficientis.

70. *Dices* 1. Dices primo: intellectus nequit elicere visionem absque alia virtute sibi intrinseca; sed hanc non habet intellectus ratione sui: ergo illam debet habere ab aliqua forma ei inhaerente.

Respond. Respondeo distinguendo maiorem: intellectus nequit elicere visionem absque alia virtute sibi intrinseca inadæquata, concedo maiorem; adæquata, nego maiorem, distinguo similiter minorem; & nego consequentiam; quia ut intellectus eliceat visionem, sufficit, quod habeat virtutem inadæquatam, quæ compleatur per auxilium extrinsecum. Solutio claret in duobus portantibus lapidem, & in virtute generativa maris, & foemina.

71. *Dices* 2. Dices secundo: nulla potentia potest efficere actum vitalem supernaturalem, nisi sit in actu primo vitæ supernaturalis; sed in hoc genere actuat intellectus per formam intrinsecam supernaturalem: ergo ruit solutio. *Respond.* Respondeo negando minorem; quia ad hoc sufficit, ut cooperetur cum intellectu agens supernaturale supplens defectus intellectus, ut ex nostris claret probationibus.

Dices 3. Dices tertio: aqua nequit calefacere sine calore, vel alia forma continente calorem: ergo nec intellectus producere visionem sine lumine, vel alia forma intrinsicè inhaerente. *Respond.* Respondeo negando paritatem; quia calor est causa totalis calefaciendi; intellectus verò solum est causa partialis visionis, quæ compleri potest per extrinsecum principium.

72. *Arguitur* 3. *Arguitur* 3. Arguitur tertio: intellectus concurrat ad visionem, ut causa principalis: ergo debet habere virtutem sibi intrinsecam, & visioni proportionatam: ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionem beatificam. *Respond.* Respondeo distinguendo consequens quoad secundam partem: ergo debet habere virtutem visioni proportionatam in suo genere, concedo consequentiam;

simpliciter, & adæquatè subdistinguo: per aliquid superadditum, sive intrinsecum, sive extrinsecum, concedo consequentiam; intrinsecum præcisè, nego consequentiam. Solutio claret in duobus portantibus lapidem, & in virtute generativa maris, & foemina, ut iam diximus.

Dices: causa operans, ut mora ab alia causa extrinseca elevante, agit tantum ut instrumentum; sed sic operaretur intellectus in casu dato: ergo ruit solutio. *Respond.* Respondetur negando minorem; quia operaretur per virtutem propriam, sicut operatur, quando simul cum lumine operatur, ex quo fiat retorsio.

Arguitur quarto: lumen requiritur ad manifestandum obiectum formaliter: ergo lumen præter effectivum habet influxum formalem; sed hic nequit à Deo suppleri: ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionem beatificam. Confirmatur: omnis veritas videtur in aliquo lumine: ergo veritas Divina videtur in aliquo lumine; sed non in naturali: ergo in supernaturali.

Respond. Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens: lumen requiritur ad manifestandum obiectum formaliter, ita quod lumen sit manifestatio formalis obiecti, nego antecedens; ita quod lumen effectivè concurrat ad visionem, qua formaliter manifestatur obiectum, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad confirmationem distinguo ultimum consequens: ergo videtur in lumine supernaturali, quod est Deus ex parte obiecti, & visio ex parte potentiae, concedo consequentiam; in lumine effectivè concurrente ad visionem, nego consequentiam.

Itaque certum est, quod omne obiectum, ut videatur, debet manifestari; ceterum hæc manifestatio in Deo fit in actu secundo per visionem, quæ est manifestatio obiecti, & in actu primo per ipsum Deum, quia quod est de se lux, non indiget lumine, ut ex parte obiecti videatur. Unde lumen gloria

non tribuitur intellectui, vt manifestet obiectum, sed vt eleuet, & proportionet intellectum ad producendam visionem, quæ ex parte potentia, & in actu secundo, est lux manifestans Deū, & ipse Deus est lux ex parte obiecti, & in actu primo, vt videatur.

77. Arguitur 5. Arguitur 5.

Respond. primo.

Secundo.

78.

Certum igitur est: lumen gloriæ de facto informare intellectum: at hæc informatio non requiritur per se ad producendam visionem; vnde sine tali informatione cum extrinseca assistentia loco illius succedente, poterit intellectus producere visionem, quo casu intellectus diceretur extrinsece supernaturalizatus in actu primo per voluntatem Dei paratam ad hic, & nunc cum eo concurrendum; sicut de facto per lumen dicitur intellectus intrinsece supernaturalizatus.

79.

Informatio autem de facto reperta per accidens se habet ad producendam visionem, quia solum provenit ex eo, quod lumen sit accidens; vnde

si lumen non inhæreret, sed foret intime præsens intellectui per assistentiam localem, intellectus cum illo produceret visionem, sicut produceret, si lumen esset substantia, ex dictis n. 6, ex quo fit clara in argumentum retor- que.

Retor- que.

80.

Claret solutio.

Tota hæc doctrina claret in specie impræssa, quæ licet ex eo, quod sit accidens, inhæreat intellectui; hæc tamen inhærentia non requiritur per se, vt simul cum intellectu concurrat ad productionem intellectus, vt expressè tenet Scotus in 2. distinct. 3. quæst. 8. vers. Ad secundum, his verbis: *Intellectus habet actiuitatē suam, siue obiecto præsentē in se, siue in specie sua concurrat secum ad causandum effectum cōmunem amborum ita, quod sufficit unio, & approximatō istarum causarum partialium; nec tamen requiritur, quod altera alterā informet.*

Arguitur sexto: repugnat intellectum eleuari in actu secundo ad aliquem actum, quin prius eleuetur in actu primo; sed facta hypothēsi intellectus eleuaretur in actu secundo, & non in actu primo: ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionē beatificam. Probat minor: data hypothēsi intellectus eleuaretur per concursum specialem Dei; sed per talem concursum eleuaretur in actu secundo, & non in actu primo: ergo facta hypothēsi intellectus eleuaretur in actu secundo, & non in actu primo. Respond. negando minorem, & ad probationem distinguo maiorem: data hypothēsi intellectus eleuaretur per concursum specialem tantum, nego maiorem; per illum, & per divinam virtutem paratam concurre cum intellectu loco luminis, concedo maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam, quia per hanc virtutem eleuaretur intellectus in actu primo, & per prædictum concursum in actu secundo.

81.

Arguitur 6.

Respond.

Arguitur septimo: sola assistentia extrinseca Omnipotentia Dei non est sufficiens, vt causa secunda eleuetur ad producendum actum super-

82.

Arguitur 7.

naturalem : ergo intellectus ratione sui non est potens ad visionem beatificam. Probatur antecedens : Deus omnibus rebus intimè afsistit per essentiam , præsentiam , & potentiam ; sed per talem afsistentiam nulla causa secunda elevatur ad operandum supernaturaliter : ergo sola afsistentia omnipotentiae divinae non sufficit , ut causa secunda elevetur ad producendum actum supernaturalem. Respondeo negando antecedens , & distinguendo maiorem : Deus omnibus rebus intimè afsistit afsistentia generali , & communi , concedo maiorem ; afsistentia speciali , nego maiorem ; concedo minorem , & distinguo similiter consequens.

§. VIII.

Occurritur quadruplici speciali argumento.

83.
Arguitur 1.

Arguitur primo: repugnat effectum esse simpliciter perfectiorem sua causa ; sed visio illa ex potentia , & auxilio extrinseco producta esset simpliciter perfectior sua causa : ergo non potest Deus de potentia absoluta per auxilium extrinsecum videri. Probatur minor: visio illa esset intrinsicè simpliciter supernaturalis ; sed eius causa non esset simpliciter intrinsicè supernaturalis : ergo visio illa ex potentia , & auxilio extrinseco producta esset simpliciter perfectior sua causa. Minor constat ; nam causa illius visionis esset potentia , quæ intrinsicè supernaturalis non est , & illud auxilium intrinsicè non inhaeret potentiae : ergo eius causa non esset simpliciter intrinsicè supernaturalis. Respondeo distinguendo maiorem : visio illa esset intrinsicè simpliciter supernaturalis , quia effectus , nego maiorem ; alia ratione omitto maiorem , concedo minorem , & nego consequentiam.

Respond.

84.
Dices.

Dices : esset intrinsicè simpliciter supernaturalis , quia effectus : ergo ruit solutio. Probatur antecedens : esset intrinsicè simpliciter supernaturalis ; sed

quia effectus est supernaturalis : ergo esset simpliciter supernaturalis , quia effectus. Hoc argumentum videtur stare in modo perfecto : nam subiectum minoris , est subiectum consequentiae. Respondeo negando consequentiam : nam effectus ille , scilicet , visio ab intellectu , & auxilio extrinseco causata , esset simpliciter perfectior sua causa perfectione impertinente ad rationem causae , & effectus ; quod enim fit intrinsicè supernaturalis , hoc non habet , quia effectus ; solum namque , ut effectus petit causari ab aliquo comprincipio supernaturali , licet hoc fit intrinsicè , vel extrinsicè supernaturale ; præterquam quod illud auxilium extrinsecum , scilicet , afsistentia omnipotentiae , est intrinsicè supernaturalis , licet hæc supernaturalitas intellectui intrinsicè non inhaereat.

Denique , ut videatur illam non esse bonam consequentiam , aliquas omnino ei similes appono. Quarum prima sic se habet : intellectio est in actu secundo vitalis ; sed quia effectus est intellectio : ergo quia effectus est vitalis in actu secundo. Mala consequentia : ergo similiter. Secunda : species expressa est formalis representatio obiecti ; sed quia effectus est species expressa : ergo quia effectus est species expressa. Mala consequentia : ergo similiter. Tertia : visio habet per identitatem vitalitatem , & supernaturalitatem ; sed quia effectus est visio : ergo quia effectus habet per identitatem vitalitatem , & supernaturalitatem. Mala consequentia : ergo similiter. Et sic fieri potest retorsio in omnibus causis partialibus , præsertim si sunt diversæ speciei , ut in præsentia. Qua propter perfectio pertinet ad rationem causae , & effectus , est perfectio entitatis ad entitatem , sic quod nulla causa sit imperfectior in entitate suo effectui ; non vero aliquid accidentaliter ipsi entitati adveniens , quia sub hac ratione non producitur.

Arguitur secundo : intellectus non potest elicere visionem superna-

Respond.

85.
Falsitas consequentiae demonstratur.

Retorquendo argum.

86.
Arguitur 2.

turalem sine virtute adaequata supernaturali intrinseca: ergo intellectus non potest de potentia Dei absoluta se solo producere visionem. Probat: intellectus non potest elicere actum naturalem sine virtute completa, & adaequata naturali intrinseca quoad vitalitatem, & naturalitatem: ergo nec actum supernaturalem. Probat: consequentia: quia sicut virtus naturalis requiritur ad actum naturalem, ita ad supernaturalem supernaturalis: ergo si intellectus non potest elicere actum naturalem sine virtute completa, & adaequata naturali intrinseca quoad vitalitatem, & naturalitatem, nec actum supernaturalem sine virtute adaequata supernaturali intrinseca.

Respond.

Respondet ad argumentum distinguendo ultimum antecedens: sicut virtus naturalis requiritur ad actum naturalem, ita ad supernaturalem supernaturalis, paritate sumpta ex parte actus, concedo antecedens; paritate sumpta ex parte principij, nego antecedens, & consequentiam; nam est disparitas ex parte principij: quia potentia naturalis est proportionata cum actu naturali, & adaequata causa vitalitatis, & naturalitatis actus; at intellectus, nec est proportionatus cum actu supernaturali, nec causa adaequata vitalitatis, & supernaturalitatis illius; cum autem sit inadaequata potest per aliquid extrinsecum elevari ad producendum actum supernaturalem.

87.

Arguitur 3.

Arguitur tertio: principium quodcumque supernaturale cum intellectu concurrens ad visionem debet uniri cum ipso vnione intrinseca: ergo intellectus non potest de potentia absoluta se solo producere visionem. Probat: antecedens: hac compuncta sunt causa totales totalitate effectus, ad quos non sufficit assistentia extrinseca vnus cum principij cum alio, sed requiritur intrinseca: ergo principium quodcumque supernaturale cum intellectu concurrens ad visionem debet uniri cum ipso vnione intrinseca. Probat: antecedens: ad causas parciales

partialitate effectus sufficit assistentia extrinseca vnus causa cum alia, ut patet in duobus caloribus producentibus calorem, ut octo: ergo ad causas totales totalitate effectus non sufficit hac vnio, sed maior requiritur, scilicet, intrinseca. Probat: consequentia ex ipsa natura effectus: nam quia effectus productus a causis partialibus partialitate effectus est in se physice divisibilis, & ad summum accidentaliter vnitus (v.g. quando quatuor gradus caloris ab vna, & quatuor ab alia producuntur) requirit causas illas saltem extrinsece vnitas, ut dicantur simul producere effectum illum: ergo quia effectus productus a causis totalibus totalitate effectus habet vnionem essentialem, requirit causas magis in se vnitas ad illum producendum: ergo saltem vnione intrinseca, quia si magis; quod minus potest in hoc magis assignari supra vnionem extrinsecam, & accidentalem per inherentiā, est vnio intrinseca.

Respondet primo ad argumentum negatis negandis omittendo vitium antecedens, & distinguendo consequens: ergo quia effectus productus a causis totalibus totalitate effectus habet vnionem essentialem, requirit regulariter loquendo, & de potentia ordinaria causas magis in se vnitas ad illum producendum omitto consequens; de potentia ordinaria, & absoluta, nego consequentiā, & subillatam. Solutio clarebit cum secunda responsione.

Respondetur secundo retorquendo argumentum: quia effectus productus a causis partialibus partialitate effectus est in se physice divisibilis, & ad summum accidentaliter vnitus (v.g. quando quatuor gradus caloris ab vna, & quatuor ab alia producuntur) requirit causas illas saltem extrinsece vnitas, ut dicantur simul producere effectum illum: ergo quia effectus productus a causis totalibus totalitate effectus habet vnionem essentialem, requirit causas magis in se vnitas ad illum producendum: ergo saltem vnione intrinseca, quia si

88.

Respondetur 1.

89.

Respond. Secundo retorquendo argumentum

magis, quod minus potest in hoc magis assignari supra unionem extrinsecam, & accidentalem per inherentiā, est unio intrinseca. Inter o nunc: ergo essentia divina, quæ, gerens vices speciei impræstæ, est causa totalis totalitate effectus respectu visionis beatificæ; concurrir nāque efficienter ad illā, vt cū probabiliore sententia inter discipulos D. Thom. tenet Ill. God. *disp.* 17. n. 21; requirer intrinsecam unionem cum intellectu ad visionem producendam, quod est falsum apud omnes.

90.
*Argui-
tur 4.*

Arguitur quarto: intellectus supernaturalizatus potest producere visionem; sed intellectus supernaturalizatur per quodcūque principium supernaturale, siue intrinsecū, siue extrinsecū: ergo simul cū quolibet potest producere visionem. Atqui de facto habet intellectus principium extrinsecū supernaturale: ergo de facto supernaturalizatur per tale principium: ergo superfluit de facto lumen gloriæ. Syllogismus est evidēs; nam maior ex eo constat, quia intellectus supernaturalizatus est omnino proportionatus cum visione beatā. Minor est nostra doctrina *dis.* 16. §. 13. præsertim n. 175, destruendo fundamentum Ill. God. Consequentia est legitima. Susumpta claret: nam Deus de facto intrinsecè assistit intellectui per suam omnipotentiam, vt author supernaturalis ad visionem producendā. Consequentia vtraque legitimè infertur.

91.
*Si dicas.
Contra.*

Si dicas, vt dictum manet n. 64, tale auxiliū supernaturale insufficiens esse ad producendam visionem, requiri que auxiliū robustius. Contra: tale auxiliū sufficienter, vt supernaturalizet intellectum: ergo & ad producendam visionem. Antecedens constat ex minori primi syllogismi. Consequentia infertur. Vnde ad summum solum potest dici, quod visio non erit ita intensa quoad supernaturalitatem, ac esset, si eliceretur ab auxilio robustiori.

92.
Respond.

Ob hanc replicam melius respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: intellectus supernaturalizatus potest producere visionem connatura-

liter, vel non connaturaliter, concedo maiorem; connaturaliter præcisè, nego maiorem, concedo minorem; & distinguo consequens: ergo intellectus simul cum quolibet potest producere visionem connaturaliter, vel non connaturaliter, concedo consequentiam; connaturaliter præcisè, nego consequentiam. Concedo susumptam cum prima consequentia, & nego secundam; quia cum de facto intellectus producat visionem connaturaliter, quod fieri nequit absque lumine, ideo de facto lumen non superfluit, etiam si cum extrinseca assistentia sit supernaturalizatus, vtpotè impotens cum hac sola elicere visionem connaturaliter. Et per hoc patet solutio ad tertium argumentum Ill. Godoy positum num. 63.

Pro clariore autem intelligentia huius disputationis solet primo queri: an eadem visio producta à principio intrinseco supernaturali possit a Deo specialiter concurrente produci? Respondeo affirmativè, & probatur: idem numero effectus productus à causa secunda, & prima potest à solo Deo specialiter concurrente produci: ergo similiter eadem visio producta à principio intrinseco supernaturali potest à Deo specialiter concurrente produci. Confirmatur: visio non dependet essentialiter à principio intrinseco supernaturali: ergo est indifferens, vt producat a principio intrinseco, vel extrinseco: ergo eadem visio producta à principio intrinseco supernaturali potest à Deo specialiter concurrente produci. Hac ratione solvuntur argumenta in oppositum.

Secundo queri solet: an Deus in casu disputationis concurreret duplici concursu, scilicet, specialis, & generalis? Respondeo negativè, & ratio est: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed non est necessitas multiplicandi prædictos concursus: ergo Deus non concurrir duplici concursu. Dices: concursus luminis subordinatur Deo, vt est causa univer-

93.
*Quæres
1.*

Respond.

*Confir-
matur.*

94.
*Quæres
2.*

Respond.

Dices.

Respond.

salis; sed Deus, ut causa specialis gerit vicem luminis: ergo subordinatur sibi, ut est causa universalis: ergo Deus concurret duplici concursu, speciali, scilicet, & generali. Respondeo distinguendo minorem: Deus, ut causa specialis, gerit vicem luminis seclusis imperfectionibus, concedo minorem; illis non seclusis, nego minorem cum utraque consequentia. Cum ergo sit imperfectio luminis subordinari Deo, ut est causa universalis, Deus sine tali subordinatione supplet vicem luminis, quia sine imperfectione gerit vicem illius.

§. IX.

Corollaria precedentis doctrinae.

95.
Insertur
primo.Corollarium est
contra
Ill. God.Probat-
tur re-
torquendo
contra
Ill. God.96.
Insertur
secundo.Corollarium est
contra
Ill. God.Tenet
Scotus.

EX dictis in discursu disputationis huius, & disputationis 16. collitur primo: lumen gloriae non comparari ad visionem beatificam, ut subiectum quo receptivum, id est, ut ratio recipiendi visionem. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy n. 74, & probatur retorquendo in ipsum eius rationem: principium vitale immanens non solum elicit, & recipit actum vitale, sed etiam est vivens per ipsum, seu denominatur vivens per illum, ut constat in intellectu, & voluntate; sed lumen non est vivens per visionem, seu non denominatur videns per illam, ut fatetur Ill. God. disp. 16. n. 140, alioquin se solo producere posset visionem, seu posset illam producere, ut quod, quod est omnino falsum: ergo lumen gloriae non comparatur ad visionem, ut subiectum quo receptivum. Haec ratio est destructiva rationis, quam pro suo corollario adducit Ill. Godoy.

Colligitur secundo: lumen non concurrere dispositivè ad unionem divinae essentiae cum intellectu per modum speciei. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy n. 75, est tamen expressa mens Scoti in 3. distinct. 13. & 14. Et in 4. distinct. 49. quaest. 11, & probatur: intellectus non indiget praevia dispositione ad recipiendas formas supernaturales: ergo neque ad unionem divinae essentiae per modum speciei. Consequen-

tia a paritate videtur certa. Antecedens verò probatur: intellectus non indiget praevia dispositione ad recipiendum lumen; alioquin esset processus in infinitum, ut ait Scotus quaest. 1. Prologi; sed lumen est forma supernaturalis: ergo intellectus non indiget praevia dispositione ad recipiendas formas supernaturales.

Dices cum Ill. Godoy n. 75: id dicitur dispositivè ad aliquam formam concurrere, quod subiectum proportionat, & aptat, ut uniatur cum illa; sed lumen reddit intellectum aptum, ut divina essentia cum illo uniatur per modum speciei: ergo concurret dispositivè ad praedictam unionem. Discursus tenet. Maior est certa, & probatur minor: sola potentia potens proximè visionem elicere, est aptum subiectum unionis divinae essentiae, ut gerentis munus speciei; sicut sola potentia potens proximè intelligere hominem, est subiectum aptum unionis formalis speciei representantis hominem; quo circa materialiter solum uniri poterit cum subiecto proximè non potente cognitionem elicere; sed lumen gloriae dat intellectui facultatè proximè eliciendi visionem: ergo reddit intellectum aptum, ut divina essentia cum illo uniatur per modum speciei; & consequenter dispositivè ad praedictam unionem concurret. Respondeo negando minorem, ad cuius probationem nego etiam minorem, ut constat ex dictis.

Colligitur tertio: lumen gloriae non exercere munus speciei in ordine ad visionem beatificam. In hoc convenit Ill. Godoy n. 76; sed aliter à nobis venit probandum, & primo ex Scoto in 1. distinct. 17. quaest. 2. §. ad 1. de 2. via in fine. Et in 2. distinct. 3. quaest. 10. §. ad questionem, ubi probat: habitus distingui ab speciebus. Et in 4. distinct. 49. quaest. 11. §. respondeo, ubi haec profert verba: Tres formae supernaturales ponenda sunt; una correspondens obiecto, scilicet, species intelligibilis. Secunda ex parte intellectus, scilicet, lumen gloriae. Tertia ex parte vo-

Proba-
tur co-
rollariū.97.
Dices cū
Ill. God.

Respōd.

98.
Insertur
Tertio.Proba-
tur 1. ex
Scoto.

Proba-
tur 2. ra-
tione.

luntatis, quæ dicitur *charitas*. Scotum
sequuntur terè omnes Scotistæ. Proba-
tur secundo ratione: de facto nulla da-
tur species impressa ad visionem effi-
ciendam, vt probatum manet *disp. 11.
à n. 1. & sequentibus*; sed lumen glo-

riæ datur de facto: ergo lumen gloriæ
non exercet munus speciei in ordine
ad visionem beatificam. De hoc ta-
men, & secundo corollario latè age-
mus in quaestionibus selectis, salutem
tribuyente Deo.

DISPUTATIO

DECIMA NONA.

Vtrum de potentia Dei absoluta possit videri *Essentia Divina*
non visis attributis, seu personis?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio.

Num. 1
Difficul-
tas nō est
de facto.

EX ipso titulo disputationis mani-
festum est, controversiam non
esse de facto, sic enim beatos
essentiam divinam videntes, videre
etiam attributa, & relationes, est con-
trariis Theologorum sententia. Vnde
difficultas est de potentia Dei absolu-
ta, circa quā duplex ex diametro ver-
satur sententia. Prima est negativa, quā
cum D. Thom. tenet Ill. Godoy in *præ-
fati n. 4.* Secunda est affirmativa, quā
tenet Scotus in *1. distinct. 1. quæst. 2.
artic. 2.*, & ego cum ipso.

D. Thom
Ill. God.
Scotus.

2.
Cōclusio.

Proba-
batur x.

Conclusio: *De potentia Dei absolu-
ta potest videri essentia Divina, non vi-
sis attributis, & relationibus.* Proba-
tur primo conclusio: essentia divina
formaliter distinguitur ab attributis,
& relationibus: ergo potest videri, illis
non visis. Antecedens supponitur cer-
tum ex dictis *tractatu primo de Deo
vno disputatione 5.* vbi contra Ill. God.
& omnes prædictā distinctionem fir-
miter, & latè stabilimus. Consequen-
tia claret ex definitione formalitatis;
hæc enim est per se conceptibilis, seu
vt alij locutus est, quæ se sola termi-
nare valet actū intellectus, sive ab-
tractivū, sive intuitivum absque eo,

quod terminetur ad aliā formalitatem
condistinctā, & si realiter identificatā.

Probatur secundo conclusio: nulla
est repugnantia in hoc, quod beatus
possit videre essentiā, non visis attribu-
tis, & relationibus: ergo potest de po-
tentia absoluta videre essentiam divi-
nā, non visis attributis, & relationibus.
Probatur antecedens: non repugnat ex
parte obiecti, neque ex parte actus: er-
go nulla est repugnantia in hoc, quod
beatus possit videre essentiā, non visis
attributis, & relationibus. Probatur
antecedens pro obiecto: essentia divi-
na, quæ est obiectū, liberè movet in-
tellectū creatū: ergo potest movere ad
vnā formalitatem videndam, & non ad
aliā; cum quælibet sit per se indepen-
dentè ab alia conceptibilis. Deinde:
sola essentia divina præcis attributis,
& relationibus est obiectū beatæ visio-
nis, vt dicemus *tract. de Beatitudi-
ne*: ergo ex ratione obiecti, sive vt
obiectum est, sive vt beatificum est,
repugnat.

Probatur dictum antecedens pro
actu: non repugnat ex parte visionis,
vt sic; nec ex parte visionis intuitivæ;
nec ex parte visionis beatæ: ergo non

3.

Proba-
tur 2. cō-
clusio.

Proba-
tur ante-
cedens pro
obiecto.

4.

Proba-
tur pro
actu.

repugnat

repugnat ex parte actus. Probatur primum: non repugnat visio præcisiva, ut apud omnes est certum: ergo non repugnat ex parte visionis ut sic. Probatur secundum quolibet formalitas terminare valet actum intellectus intuitivum, ut diximus n. 2: ergo non repugnat ex parte visionis intuitiva. Probatur tertium: sola essentia divina, ut diximus n. antecedenti, est obiectum beatæ visionis: ergo non repugnat ex parte visionis beatæ.

5. Hæc sunt fundamenta, quibus Scotistæ utuntur ad firmationem Scoticæ conclusionis, quorum nullum sibi obijcit Ill. God, idcirco quæ quid respondere posset, ignoro. Responsiones verò aliorum impugnatae videantur in Mastro *disp. 6. de visione beata quæst. 8. art. 1.*

S. II.

Rationibus particularibus probatur conclusio.

6. Probatur 3. conclusio.

Probatur tertio conclusio: si de prædicato magis intrinseco rei, aliqua oppositio verificatur inter rem, & ipsum; de prædicato non tam intrinseco rei maior oppositio, vel saltem æqualis, si maior repugnat, verificatur inter rem, & ipsum; sed communicatio ad intra est prædicatum essentiae divinae magis intrinsecum, quam videri à beato: ergo si de Deo verificatur aliqua oppositio respectu Dei; de visione Dei per beatum maior oppositio, vel saltem æqualis, si maior repugnat, verificatur respectu Dei. Maior patet primo exemplo contra Thomistas: nam quia risibilitas non est tam intrinseca rationalitati, quam animalitas, maior oppositio datur inter rationalitatem, & risibilitatem, quam inter rationalitatem, & animalitatem, utpotè inter hæc (dicunt Thomistæ) solum datur virtualis distinctio, & inter illa realis. Secundo patet exemplo ab omnibus admittendo: nam quia calor, & frigus non sunt homini, tam intrinse-

ca, quam risibilitas; maior oppositio datur inter hominem, & calorem, vel frigus, quam inter hominem, & risibilitatem, utpotè hæc ab homine inseparabilis, & illa ab homine separabilia. Vera igitur est prædicta maior.

Minor constat: quia communicari convenit Essentiæ Divinae ratione suæ infinitatis, videri autem convenit ipsi per actum extrinsecum visionis. Consequentia inferitur. Summo nunc: atqui de communicari ad intra talis oppositio datur respectu Dei, quod prædicatum absolutum Dei communicetur; respectivum verò non communicetur: ergo de visione Dei, non tam intrinseca Deo, debet verificari, quod prædicatum absolutum Dei videatur, & quod respectivum non videatur; alioquin non æqualis oppositio daretur.

Hanc probationem ad hanc formam redactam non adducit Ill. Godoy; potest tamen responderi ex doctrina ipsius n. 15. negando paritatem, cuius disparitas est: nam Essentia Divina, & relatio opponuntur in ratione communicabilis; at quoad videri non opponuntur, immo necessario connectuntur.

Contra primo: nam contra hoc reddit syllogismus nostræ prædictæ probationis, quo manifestè demonstratur: inter essentiam, & relationem esse oppositionem quoad videri, si est oppositio in communicari, ut constat evidentè ex illo, cuius consequentia est legitima, & præmissæ efficaciter probatae manent, & ad præcludendam hanc Ill. Godoy solutionem posuimus sub prædicta forma prædictam probationem.

Contra secundo: idcirco iuxta Ill. Godoy Essentia Divina, Divina quæ relatio connectuntur quoad videri, quia relatio est de quidditate essentiae: ergo etiam debent connecti quoad communicari. Aliter formatur hæc replica: quod relatio sit de quidditate essentiae, non tollit oppositionem

Minor constat.

7. Respondebis cū doctrina Ill. Goy.

8. Contra 1

9. Contra 2

Maior patet 1. exemplo contra Thomistas.

Patet 2. exemplo ab omnibus admittendo.

quoad

quoad cōmunicare: ergo non tollet oppositionem quoad videri. Antecedens huius replicæ, & consequentia ipsius aliter efformatæ, sunt ipsius Ill. God. n. 4, vbi pro sua conclusione hanc adducit rationem, scilicet, quod relatio est de quidditate essentia.

10. *Probat-
tur 4. co-
clusio.* Probatur quarto conclusio: si de potentia Dei non posset Deus videri sine relationibus, æquè repugnarent hæc propositiones: *Repugnat Deum existere sine relationibus, & Deum videri sine relationibus*; sed non æquè pugnant: ergo de potentia Dei absoluta potest videri essentia divina non visis attributis, & relationibus. Maior patet: nam sicut nos asserimus: implicare Deum existere sine relationibus; ita vos asseritis: repugnare Deum videri sine relationibus. Minor probatur: si illæ propositiones æquè pugnant, essent æquè impossibiles; sed non sunt: ergo non æquè pugnant. Probatur minor primo: illa non sunt æquè impossibilia, ex quibus vnū aliquomodo verificatur, altero nullo modo verificato; sed ex illis propositionibus aliquomodo verificatur secunda, nullo modo prima verificata: ergo illæ propositiones non sunt æquè impossibiles. Maior ex terminis patet. Minor constat: nā Deus potest videri sine relationibus saltem abstractivè, & nullo modo potest existere sine relationibus. Probatur secundo prædicta minor: illa sunt æquè impossibilia respectu alicuius, quæ ipsi æquè conveniunt; sed illæ propositiones non æquè Deo conveniunt; nam prima convenit Deo intrinsicè; secunda vero extrinsicè, scilicet, per actum extrinsecum visionis: ergo illæ propositiones non sent æquè impossibiles.

11. *Proba-
tur 5.* Probatur quinto: quod alicui non repugnat ratione cōmuni, ei convenit ratione aliqua particulari illius cōmunis; sed beato non repugnat videre Deum sine attributis, & relationibus ratione visionis cōmunis: ergo ei convenit hæc non repugnantia ratione aliqua particulari illius cōmunis. Maior patet: nam homini, cui non repugnat

ratione cōmuni animalitatis esse visibilem, ei convenit ratione particulari illius cōmunis, scilicet, rationalitatis. Minor a contrarijs admittitur; nemo enim dixit: talē visionē repugnare ratione visionis, vt sic. Sufumo nunc; atqui ratio particularis visionis cōmunis est visio quidditativa, intuitiva, & beatifica: ergo ratione alicuius visionis ex dictis convenit beato hæc non repugnantia.

Hæc probatio efficacissima est maiori concessa, vt mihi aliquando accidit; ideòque si negatur maior, vt negari videtur, quia homini non repugnat ratione cōmuni animalitatis esse irrationalē, & tamen ei non convenit ratione aliqua particulari illius cōmunis; sic aliter propositionē efformo: quod alicui convenit ratione cōmuni, ei non repugnat ratione particulari illius cōmunis; sed beato convenit non repugnantia ad vidēdū Deum sine attributis, & personis ratione visionis cōmunis: ergo ei non repugnat ratione particulari visionis. Atqui ratio particularis visionis est visio quidditativa, intuitiva, & beatifica: ergo nulla ex his rationibus ei repugnat ratione particulari illius cōmunis. Maior patet primo exemplo: nam Petro, cui convenit ratione cōmuni substantiæ esse per se, ei nō repugnat ratione particulari substantiæ, & sic de omnibus superioribus. Patet secundo ratione: quia nulla ratio particularis est destructiva communis. Minor, & consequentia cum sumpta sunt veræ.

Probatur sexto: Deus, vt est in se, est visibilis à beato visione beata; sed Deus dupliciter est in se: ergo dupliciter est visibilis à beato visione beata. Probatur minor: Deus est in se sub ratione formali constitutiva Deitatis, & sub rationibus non sic constitutivis: ergo Deus dupliciter est in se. Probatur antecedens: Deus sub ratione formali constitutiva Deitatis, & sub rationibus non sic constitutivis, non est Deus in alio, ab alio, ex alio, seu per aliū ergo est Deus in se; ergo visibilis à beato

12.

*Aliter
formatur
prædicta
probatio.*

13.

*Proba-
tur 6.*

visiore

visione beata. Atqui Deus sub ratione formali constitutiva Deitatis non est Deus cum attributis, & relationibus; alioquin omnia hæc ingrederentur in constitutionem metaphysicam Dei, quod apud Ill. Godoy, & ceteros Thomistas est falsum: ergo Deus est in se sub ratione formali constitutiva Deitatis, & sub rationibus non sic constitutivis.

creata, non arguitur, quod, si sit possibilis visio intuitiva rei creata sine cognitione alicuius creaturæ in particulari, impossibilis sit visio intuitiva Dei sine cognitione alicuius creaturæ in particulari: ergo pariter: ex eo, quod visio intuitiva Dei sit perfectior visione intuitiva rei creata, non arguitur, quod, si sit possibilis visio intuitiva rei creata sine cognitione omnium prædicatorum formalium ipsius, impossibilis sit visio intuitiva Dei sine cognitione omnium formalium prædicatorum ipsius. Antecedens est Thomistarum assertum: possibile esse visionem beatificam, quin per eam videatur aliqua creatura in particulari. Consequentia paritate constat.

Probatur octavo conclusio: prædicata quæcumque realiter identificata minus præscindibilia sunt realiter, quam intentionaliter; sed essentia divina, divinæque relationes realiter identificantur: ergo minus præscindibilia sunt realiter, quam intentionaliter. Minor, & consequentia tenent. Maior claret: nam prædicata realiter eadem realiter sunt inseparabilia, & intentionaliter separabilia sunt, ut constat in genere, & differentia. Summo nunc. Atqui essentia divina, divinæque relationes realiter sunt præscindibilia: ergo multo melius inentionaliter. Minor est certa: nam realiter essentia comunicatur, non comunicata relatione. Consequentia infertur. Summo iterum: atqui videri est quid intentionale: ergo essentia divina, divinæque personalitates in videri sunt præscindibilia: ergo potest divina essentia videri sine relationibus.

Probatur nono: non minus essentia divina est una, & eadem attributaliter, ac gradualiter; sed potest videri essentia divina gradualiter visione præcisiua: ergo & attributaliter. Maior, & consequentia tenent. Minor apparet in beato vidente essentiam divinam, ut duo, altero vidente, ut quatuor.

Huic rationi, quam aliquando publice proposui, mihi responderunt distinguendo minorem: potest videri esse-

Dei sit perfectior visione intuitiva rei

16.

Probatur 8. conclusio.

17.

Probatur 9.

18.

Respondebis.

tia

14.
Probatur 7.

Antecedens patet 4. ex exemplo a Thomistis tradito.

Primum.

Secundum.

Tertium.

Quartum.

15.
Respondet bis pro Ill. God.

Contra.

tia divina gradualiter visione præcisi-
va, ly *gradualiter* cadente supra vi-
sionem, concedo minorem; cadente
supra essentiam, nego suppositum; nam
essentia eadē ipsissima est. Explicatur
hoc in homine aliquo perspicatius al-
tero vidente, vbi intensio, vel gra-
dualitas visionis non cadit supra obie-
ctum visum; nam hoc idem est; sed su-
pra ipsam visionem.

19.
Contra.

Contra: potest essentia divina videri
gradualiter, ly *gradualiter* cadente
supra essentiam divinam: ergo ruit so-
lutio. Probatur antecedens: potest es-
sentia Divina videri continentia vnus
tantum creaturæ, & non aliarū. Item:
potest videri finitè, & non infinitè, seu
comprehensivè; sed hoc ipso potest vi-
deri essentia Divina gradualiter, ly
gradualiter cadente supra essentia Di-
vinam: ergo potest essentia Divina vi-
deri gradualiter, ly *gradualiter* cadente
supra essentiam Divinam. Probatur
minor: continetia aliarum creaturarū,
similiterque visibilitas modo infinito,
seu comprehensivè sūt intrinseca divi-
næ essentia: ergo hoc ipso potest videri
essentia divina gradualiter, ly *gra-
dualiter* cadente supra essentia divinā.

20.
*Confir-
matur,
& auge-
tur diffi-
cultas.*

Confirmatur, & augetur difficultas:
essentia divina potest videri graduali-
tèr, ly *gradualiter* cadente supra visio-
nem per te: ergo & cadente supra esse-
ntiam. Probatur consequentia: omni vi-
sioni, seu cognoscibilitati activæ cor-
respondet visibilitas, seu cognoscibili-
tus passiva; sed per te visibilitas modo
infinito, seu comprehensivè sunt intrin-
seca divinæ essentia: ergo potest videri
essentia divina gradualiter, ly *gra-
dualiter* cadente supra essentia divinā.
Maior patet primo: in visione essentia
divinæ cum continentia possibiliū, vbi
tot sunt in essentia divina continentia
visibiles, quot videtur, vel videri pos-
sunt. Secundo: in visione comprehensi-
va, cui correspondet visibilitas com-
prehensibilis,

21.
*Proba-
tur 10.
cōclusio.*

Probatur decimo conclusio: oculus
Christi videt suum corpus in eucharis-
tia: ergo intuitivè videt illud. Antece-

dens est D. Thom. 3. p. quæst. 76. art. 7.
ad 2. dicentis: *Oculus Christi videt se ip-
sum sub Sacramento existentem*, & ra-
tione etiam constat: nam corpus Chri-
sti in Eucharistia est quantum, colora-
tū, & figuratū, consequenterque obie-
ctū visus. Consequentia est apud om-
nes certa. Infero: ergo videt suū cor-
pus, vt est in se. Hæc consequentia est
omniū Thomistarū sic diffiniētū visio-
nē intuitivā. Infero iterū: ergo videt
modū, quo Christus est in Eucharistia.
Atqui hic est spiritualis iuxta omnes:
ergo videt obiectū spirituale, quod ne-
mo dixit, & eius repugnantia ostendi-
mus disp. 6. §. 7. Infero deniquè: ergo
quod visio intuitiva sit visio obiecti, vt
est in se, non tollit, quod sit præcisi-
va: ergo ruit doctrina, quam in præsentī
adducit Ill. Godoy n. 9.

Ex dictis colligitur: posse vnā per-
sonā divinā videri sine alia, vt probant
ferè omnes rationes pro nostra conclu-
sione adductæ, & breviter probatur:
vna persona potuit Incarnari sine alijs;
ergo poterit sine alijs videri. Conse-
quentia claret: quia vnio per Incarna-
tionem non est minor, imò maior,
quam vnio per visionem.

Respondebis pro Ill. Godoy negan-
do consequentiā. Disparitas est: nam
ratio terminandi vnionē est relatio fi-
lij, vt est quid distinctū ab alijs; at ra-
tio terminandi visionem est essentia,
provt est in tribus, quia sic est in se.
Contra primo: non habet maiore con-
nexionē essentia cū persona, quā per-
sona cū essentia: ergo eandē vnionem,
quā immediatè terminat persona, ter-
minabit immediatè essentia, quod est
falsum: ergo nulla est solutio. Contra
secundo: quod divina relatio sit de
quidditate essentia, & eadē realitèr cū
illa, non obest, vt relatio sit ratio ter-
minandi vnionē, non verò essentia: er-
go non obest, vt sit ratio terminandi
visionem sine essentia. Contra tertio:
quia prædicta responsio falso nititur
fundamento, scilicet, quod ratio ter-
minandi visionē sit essentia, vt in tribus,
quod ex dictis constat, & præcipuè n. 3.

22.
*Ex dictis
colligi-
tur.*

23.
*Responde-
bis pro
Ill. God.*

Cōtra 1.

Cōtra 2.

Cōtra 3.

§. III.

*Argumenta Ill. Godoy solvuntur.*24.
*Arguitur
1. Ill. Godoy.**Confirmatur.**Respondetur.*25.
*Arguitur
2.*

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 4: implicat videri aliquid quidditativè secundum quod est in se, non visis prædicatis, quæ illi quidditativè cōpetunt, provt est in se, sed de quidditate divinæ essentia, provt est in se, sunt attributa, & relationes: ergo implicat in terminis, divinam essentiam quidditativè, provt est in se videri, illis non visis. Confirmatur ab eodem: rem cognosci, provt est in se, est esse in cognoscente, provt est in se; sed essentia divina, provt in se, claudit essentialitèr attributa, & relationes: ergo etiā in cognitione essentia, provt in se, attributa, & relationes debent importari. Minor argumenti, & confirmationis ab Ill. Godoy, vt certa supponitur; & à nobis supponuntur, vt falsa, vt diximus n. 2; quare ipsa negata, hic non est immorandum.

Arguitur secundo ex Ill. God. n. 7: implicat cognitio intuitiva divinæ essentia, quæ non sit quidditativa illius: ergo implicabit cognosci cognitione intuitiva, non visis attributis, & relationibus. Probatur antecedens: implicat species, quæ sit talis cognitionis principium: ergo implicat talis cognitio intuitiva non quidditativa. Probatur antecedens: quia vel illa species esset creata, vel ipsa divina essentia? non primū, vt ostendit Ill. Godoy supra disp. 11; nec etiā secundū, quod sic ostenditur: implicat, quod divina essentia vnita per modū speciei sit principium cognitionis abstractivæ sui: ergo implicabit etiā, quod sit principium cognitionis intuitivæ non quidditativæ. Consequentia videtur bona; nā ideò nequit esse principium cognitionis abstractivæ sui, quia repræsentat se ipsā, vt exercitè existentē; sed etiā repræsentat existentia exercitā, vt sibi essentialē, & includentē alia prædicata essentialia: ergo nequibit esse principium cognitionis existentia suæ non attingentis quid-

ditativè alia prædicata essentialia.

Antecedens autē suadetur sic primo: cognitio abstractiva tendit ad obiectū, vel vt possibile, vel vt existēs existentia signata; sed divina essentia nequit se ipsā, vt sic, repræsentare: ergo nec esse poterit prædictæ cognitionis principium. Secundo: cognitio orta à principio, provt in se, debet terminari ad illud provt in se; at eo ipso, quod divina essentia vnitur per modum speciei, vnitur, vt existens existentia exercita, & provt est in se: ergo cognitio, quæ oritur ab illa, debet ad eandem, provt est in se, terminari, & consequenter non abstractivè.

Respondeo: hoc argumentum, tam latè ab Ill. Godoy propositū, nihil in nos facere; nam consequentia, quæ ab Ill. God. supponitur certa ex sua probatione primæ conclusionis, à nobis supponitur falsa, vt diximus in responsione ad primū illius argumentū; quare ipsa negata totū ruit argumentum. Omitto argumentū, quod format Ill. Godoy n. 9. quia solū procedit ad hominē contra asserentes visionem quidditativam non posse videri essentia sine attributis, & personalitatibus; benè tamē visione intuitiva, non quidditativa.

Arguitur tertio ex ipso Ill. Godoy n. 11: si divina essentia posset intuitivè videri non visis attributis, posset etiā videri Deus intuitivè, vt est author naturæ, non viso, vt supernaturali authore; sed hoc est falsum: ergo implicat cognitio intuitiva essentia, & non attributa, & relationes attingens. Probatur maior: ideò potest abstractivè cognosci Deus, vt est author naturæ, quin cognoscatur, vt supernaturalis, quia cognitio abstractiva præcisiva est; sed etiā in nostra opinione intuitiva cognitio potest vnā perfectionem præcindere ab alia: ergo poterit terminari ad Deum; vt authorē naturæ, quin attingat illū, vt supernaturalem. Respondeo negando suppositum maioris argumenti, quia supponit: possibilem esse ex viribus naturæ intuitivā cognitionem Dei, quod est falsum.

26.
*Probat
1. antecede-
dens.**Secundo.*27.
*Respondetur.*28.
*Arguitur
3.**Respond.*

29.

*Argui-
tur 4.*

Arguitur quarto ex eodem n. 26: non potest videri vna persona, quin videatur divina natura sibi identificata; sed hæc nequit videri, quin videantur omnes personæ ob identitatē, quā habet cum illis: ergo de primo ad vltimū non potest vna persona sine alia videri. Respondeo distinguendo maiorem: non potest videri vna persona, quin videatur divina natura sibi identificata ratione identitatis, nego maiorem; alia ratione omitto maiorem, & minorem. Itaque ratio, cur vna persona nequit videri, quin videatur divina natura, est: quia persona constituitur ex natura, & personalitate, & repugnat constitutum videri, quin videantur constituentia. Cum ergo vna persona non constituatur ex altera, vna poterit sine altera videri.

Respond.

30.

*Retor-
quetur
argum.*

Deindè retorqueo argumentum Ill. Godoy: ratio præcisa ab Ill. Godoy adducta, vt vna persona nequeat videri sine essentia divina, est identitas essentiae cum persona: ergo nequit essentia videri sine continentijs creaturarum in particulari: ergo nec sine omni intentione, qua visibilis est: ergo Angelus superior nequit cognoscere inferiorem, quin cognoscat potentiam obedientialem illius: ergo nequit videri ratio caloris sine ratione qualitatis: ergo nequit cognosci ratio animalis sine rationalitate: ergo neque calor videri sine modo inhaerentiae, quo in subiecto existit: ergo neque quantitas panis in Eucharistia videri sine modo existendi per se: ergo neque corpus Christi in Sacramento videri sine modo, quo est in Sacramento, & sic de omnibus identificatis, quod est contra ipsum. Omnes consequentiae patent; quia in omnibus adductis adest identitas vnius cum alio, quæ est ratio ab eo adducta in supradicto argumento, vt nequeat vna persona sine essentia videri.

§. IV.

Soluntur specialia argumenta.

Arguitur primo singularitè: si Deus posset cognosci sine attributis, cognosceretur distinctè, & intuitivè, vt est vltimus finis, & primū principium; sed Deus cognitus sine attributis non cognoscitur distinctè, & intuitivè, vt vltimus finis, & primum principium: ergo non potest videri essentia divina non visis attributis. Probatur minor: Deus sine attributis non est primum principium; quia sine omnipotentia non ageret, & sine immensitate non esset vbique: ergo Deus cognitus sine Attributis non cognoscitur distinctè, & intuitivè, vt vltimus finis, & primum principium.

Respondeo primo negando maiorem, cuius ratio est: nam minùs requiritur ad esse vltimum finem, quam ad esse primū principium; quia ad esse vltimum finem sufficit cognitio clara, & distincta Divinae Essentiae secundum se, & virtualis, seu radicalis cognitio clara attributorum; nam sicut ipsa possessio obiecti beatifici est possessio intentionalis, ita cognitio intuitiva ipsius obiecti, & virtualis attributorum, sufficit ad possidendum vltimum finem; at ad esse primum principium necessariò requiruntur attributa, quia saltem sine assignatis in argumento non potest operari, & sic debet habere attributa physice existentia ad esse primum principium.

Respondeo secundo distinguendo maiorem pro secunda parte: si Deus posset cognosci sine attributis, deberet cognosci distinctè, & intuitivè, vt est primum principium essentiale, seu radicale, concedo maiorem; formale, seu proximū, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Itaque essentia divina præcisis attributis est omnium

31.

*Argui-
tur. 1.*

32.

*Responde-
tur. 1.*

33.

*Responde-
tur. 2.*

creatrix essentialitèr, seu radicalitèr; & solum ad esse formalitèr, seu proximè creatrix requiruntur supradicta attributa, de quo latè in *tract. de Beatitudine*.

34.
*Argui-
tur 2.*

Arguitur secundo, & procedit argumentum contra primam rationem probativam nostræ conclusionis; ratio probativa nostræ conclusionis nihil valet; ergo conclusio ruit. Probatur antecedens: essetia divina formalitèr distinguitur ab attributis; sed hæc distinctio nō sufficit, vt essetia cōmunicetur, nō cōmunicatis attributis; ergo illa ratio, scilicet, quia essetia divina, & relatio formalitèr distinguuntur, potest cōmunicari essentia, non communicata relatione, nihil valet. Confirmatur, & augetur difficultas: essentia divina formalitèr distinguitur ab attributis: ergo poterit communicari sine attributis? Mala consequentia: ergo paritèr hæc erit mala: essentia formalitèr distinguitur ab attributis, & personis: ergo poterit videri sine illis.

*Confir-
matur.*

35.
*Respon-
detur.*

Fateor hoc argumentum efficacitèr urgere, & mihi vires deficere ad solvendum illud, si in vera doctrina esset fundatum; cæterū in falsissimo nititur

fundamento; nam illa propositio: quia essentia divina, & relatio formalitèr distinguuntur, potest communicari essentia, non communicata relatione, est falsa, neque Scotus probavit: essentia cōmunicari, & relatione non communicari, quia formalitèr distinguuntur; quin potius è contra: ex communicatione essentia, & non communicatione relationis probat distinctione formalem inter essentiam, & relatione. Vnde argumentum contra nos nihil valet, quia illa susumpta: *atqui hæc ratio nihil valet*, est vera; quia ratio allata est falsa, illa, scilicet, quia essentia divina, & relatio formalitèr distinguuntur, potest communicari essentia, non communicata relatione.

*Argu-
mentum
nihil in
nos ur-
get.*

36.

Ill. Godoy in hac disputatione nihil aliud, quam supradictum adducit. Cæteri verò Theologi hanc difficultatem disputant fusiùs; sed quia argumenta contra nostram opinionem procedunt, tum: ex parte visionis intuitivæ; tum: ex parte visionis quidditativæ; & denique ex parte obiecti beatifici; omnia omitto videnda, & fusè tractanda in tractatu de Beatitudine, dū de illius obiecto essentiali agamus.

DISPUTATIO

VIGESIMA.

Vtrum beati videant creaturas in Divina essentia, vt in obiecto priùs cognito?

§. I.

Relatis sententijs Verior eligitur.

Num. I
*Referun-
tur sen-
tentia.*

Hæc difficultas eadem est cū illa: an essentia divina habeat necessariam connexionem cum creaturis, vt latius explicabimus *tract. 3. disp. 26*, vbi agemus de medio, in quo Deus creaturas posibles cognos-

cat, qui est locus proprius huius difficultatis, in qua, vt ad nostrū facit intentū, duplex est opposita sententia. Prima asserit: beatos videre creaturas, tam posibles, quàm existentes in divina essentia, vt in obiecto priùs cog-

*Prima
affirma-
tiva.*

nito

Ill. God.
2. nega-
tiva.
Scotus.

nito. Sic Ill. Godoy in præfenti cum ab ipso citatis. Secunda docet oppositum. Hac est verior, & Scoti sententia in 1. distinct. 35. quæst. 1. §. ad ista. Et distinct. 43. & ego cum ipso.

2.
Conclusio
Proba-
tur 1.

Conclusio: *Creaturae possibiles, & multo minus existentes, non videntur à beatis in essentia divina, ut in obiecto prius cognito.* Probatur primo conclusio: ideo iuxta Ill. Godoy vident beati creaturas in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, quia essentia divina habet necessariam connexionem cum illis; sed hoc est omnino falsum: ergo creaturae possibiles, & multo minus existentes, non videntur à beatis in essentia divina, ut in obiecto prius cognito. Consequentia tenet. Maior est Ill. Godoy in tota hac disputatione. Minor, in qua est tota difficultas, latissimè probabitur contra Ill. Godoy tract. 3. disp. 26. Nunc autem ex doctrina ipsius.

3.
Proba-
tur mi-
nor ex
doctrina
Ill. God.

Probatur minor: si creaturae possibiles cognoscerentur in essentia divina propter necessariam connexionem cum illis, impossibilis esset visio beata, quin per eam videretur aliqua creatura in particulari; sed hoc est falsum iuxta Ill. God. n. 75: ergo beati non vident creaturas in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, quia essentia divina habet necessariam connexionem cum illis. Probatur maior: implicat Deum videri, non visam creaturam in communi: ergo si creaturae possibiles cognoscerentur in essentia divina propter necessariam connexionem cum illis, impossibilis esset visio beata, quin per eam videretur aliqua creatura in particulari. Probatur consequentia: ideo implicat Deum videri, non visam creaturam in communi, quia implicat Deum videri, non visam omnipotentiam, quæ necessario connectitur cum creatura in communi; sed etiam connectitur necessario cum creatura in particulari: ergo si creaturae possibiles cognoscerentur in essentia divina propter necessariam connexionem cum illis, impossibilis esset visio beata, quin per eam videretur aliqua creatura in particulari. Maior est Ill. Godoy in præ-

fenti, similiterque minor. Consequentia inferitur.

4.
Respond.
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy n. 37. distinguendo maiorem: ideo implicat Deum videri, non visam creaturam in communi, quia implicat Deum videri, non visam omnipotentiam, quæ necessario connectitur cum creatura in communi connexionione formali, id est, tamquam obiecto primario, concedo maiorem; qualibet connexionione, nego maiorem; distinguo minorem: sed etiam connectitur necessario connexionione formali cum creatura in particulari, nego minorem; connexionione materiali, id est, tamquam cum obiecto materiali, concedo minorem, & nego consequentiam; quia, ut omnipotentia quidditative cognoscatur, sufficit cognoscere creaturam in communi, cum qua connectitur connexionione formali; non verò creaturam in particulari, cum qua connexionione materiali connectitur.

5.
Contra
1.

Contra primo: nequit omnipotentia quidditative cognosci, quin cognoscatur id, quod est de quidditate omnipotentia; sed continentia activa creaturae in particulari est de quidditate omnipotentia: ergo nequit sine hac quidditative cognosci; atqui continentia activa creaturae in particulari nequit quidditative cognosci, non cognita creatura in particulari: ergo nequit omnipotentia quidditative cognosci, non cognita creatura in particulari.

6.
Contra
2.

Contra secundo: quod connexio sit materialis, non minuit connexionem: ergo si implicat, Deum videri, non visam creaturam in communi; etiam implicabit, Deum videri, non visam creaturam in particulari. Consequentia est certa. Antecedens probatur: si connexio eo, quod materialis esset, minueret connexionem; hæc propositiones: *Destructa creatura in communi destrueretur Deus; destructa creatura in particulari destrueretur Deus*, non essent æquæ vera; sed hoc est falsum: ergo quod connexio sit materialis, non minuit connexionem.

7.
Proba-
tur 2. co-
clasio.

Probatur secundo conclusio : Deus nō cognoscit creaturas in essentia sua, vt in obiecto prius cognito : ergo multo minus beati. Consequentia est evidens. Antecedens vero constabit *tract.* 3. *disp.* 26, vbi Scoti rationibus, rationibusque singularibus firmabitur, resolutionesque Ill. God. impugnabuntur.

§. II.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur.

8.
Arguit
1. Ill. Godoy.

Arguit primo Ill. God. n. 3 : causa perfectē continens effectum est sufficiens medium, vt in illa cognita cognoscatur effectus : sed Deus perfectissimē continet creaturas, vt illarum causa : ergo in illo cognito poterunt creaturae cognosci. Hac ratione probat Ill. Godoy n. 12 : creaturas existentes cognosci etiam in Deo, vt in obiecto prius cognito, quia etiam perfectē continet creaturas existentes sub esse actuali, tamquam illarum causa.

9.
Respondetur
1.

Respondetur primo ad argumentum distinguendo maiorem : causa perfectē continens effectum est sufficiens medium, vt in illa cognoscatur effectus eo modo, quo effectus continetur in causa, concedo maiorem ; modo, quo non continetur, nego maiorem ; distinguo minorem : sed Deus perfectissimē continet creaturas secundum esse virtuale illarum, concedo minorem ; secundum esse proprium, & formale illarum, nego minorem, & distinguo consequens : ergo in illo cognito poterunt creaturae cognosci secundum esse virtuale, concedo consequentiam ; secundum esse proprium, & formale, nego consequentiam. Itaque Ill. God. hoc vtendo fundamento solum probat : creaturas cognosci in Deo, vt sunt in ipso eminentē ; non verō probat : quod cognoscantur in Deo, vt in causa, secundum esse proprium, & formale, de quo est in presenti duntaxat difficultas.

10.
Retor-
quetur 1

Imò ex hoc retorqueo primo cōtra Ill. God. : creaturae non continentur in Deo, vt in causa, secundum suum esse

formale, & proprium ; sed solum virtualiter : ergo ratio causae in Deo non est ratio proxima, ob quam beatus cognoscat creaturas secundum suum esse proprium, & formale. Antecedens est certum : quia effectus non secundum suum esse proprium, & formale, sed solum secundum esse virtuale, est in sua causa. Consequentia probatur : nihil potest esse ratio formalissima cognoscendi aliud, nisi illud contineat : ergo nihil potest esse ratio formalissima cognoscendi aliud secundum esse proprium, & formale, nisi contineat illud secundum suum esse proprium, & formale. Atqui essentia divina, vt causa, non continet creaturas secundum esse proprium, & formale, sed solum secundum esse virtuale earum : ergo ratio causae in Deo nō est ratio proxima, ob quam beatus cognoscat creaturas secundum suum esse proprium, & formale.

Retorqueo secundo : Deus non cognoscit creaturas in se ipso, vt in causa : ergo nec beatus illas in Deo, vt in causa, cognoscit. Consequentia est evidēs : nam beatorum visio est participatio visionis Dei. Antecedens verō probatur : si Deus cognosceret creaturas in se ipso, vt in causa, omnipotentia, quae apud Ill. Godoy est virtus productiva creaturarum, esset ratio, quare Deus cognosceret creaturas ; sed non est talis ratio omnipotentia : ergo Deus non cognoscit creaturas in se ipso, vt in causa. Probatur minor : ablata omnipotentia, per locum intrinsecum non tolleretur à Deo scientia creaturarum : ergo omnipotentia non est ratio, quare Deus cognoscat creaturas. Consequentia patet : nam ablata ratione formalissima rei, tollitur res : ergo si ablata omnipotentia non tolleretur à Deo scientia creaturarum, omnipotentia non esset ratio, quare Deus cognosceret creaturas. Antecedens probatur : etiam si Deus non esset causa creaturarū, cognosceret creaturas : ergo ablata omnipotentia, per locum intrinsecum non tolleretur à Deo scientia creaturarum. Conse-

11.
Retorquo
2.

quentia est evidens. Antecedens verò claret primo in beato, qui non est causa creaturarum, & eas cognoscit. Secundo: in Deo, qui non est causa chimeræ, nec peccati, & peccatum, chimeramque cognoscit.

12. *Respōdetur 2.* Respondeo secundo ad supradictum argumentum Ill. Godoy distinguendo maiorem: causa perfectè continens effectum, cum ipsoque necessario connexa, est sufficiens mediū, vt in illo cognita cognoscatur effectus, concedo maiorem; cū ipso non connexa, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hæc solutio latius patebit *disp. 26. cit.*, ibique impugnationes, quas in præsentia facit Ill. God. n. 6, solutas videbitis.

13. *Tertio.* Respondeo tertio ad argumentū aliter distinguendo maiorem: causa perfectè continens effectū est sufficiens medium, vt in illa cognita cognoscatur effectus quoad an est, seu abstractivè, concedo maiorem; quoad quid est, seu intuitivè, nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Vndè non valet argumentum Ill. Godoy, quia ex ratione continentiae effectus in causa, solum sequitur, causam esse mediū ad cognitionē abstractivā effectus; nō verò ad intuitivā, qualis est visio creaturarū in essentia.

14. *Arguitur 2. Probatur antecedens 1.* Arguit secundo Ill. God. n. 9: creaturæ possibiles sunt cognoscibiles ex vi essentiae divinæ, vt cognitæ per modū obiecti: ergo de facto sic cognoscuntur. Probatur antecedens primo: si nō esset in illa, vt in obiecto cognito cognoscibiles, sequeretur, Deum de facto comprehendī à beatis; consequens est absurdū: ergo sunt ita cognoscibiles. Probatur sequela: tūc obiectū aliquod comprehenditur, quando cognoscitur, quantum cognoscibile est; sed si creaturæ non sunt cognoscibiles in essentia divina, vt in obiecto cognito ex vi cognitionis illius, cognosceretur de facto à beatis, quantum petit cognosci: ergo de facto ab illis comprehenderetur. Probatur minor: de facto cognoscitur quoad omnia, quæ formali-

ter necessario competunt Deo; alias per nos creaturæ possibiles non sunt cognoscibiles ex vi cognitionis illius, nec cū illo, vt obiecto cognoscibili, habent cōnexionē: ergo de facto à beatis cognoscitur, quantum petit cognosci.

Probatur secundo dictū antecedens: si non essent creaturæ cognoscibiles in divina essentia ratione cōnexionis, quā habet cū illis, maior perfectio beatitudinis essentialis nō argueretur ex cognitione pluriū ex possibilibus; consequens est falsū: ergo sunt cognoscibiles in essentia divina, vt cognitæ per modū obiecti. Probatur sequela: quia creaturæ existentes nō cognoscuntur in essentia divina ratione cōnexionis necessariae cū illis, sed ratione revelationis, cognitio pluriū existentium nō arguit excessū in beatitudine essentiali: ergo si possibilia nō cognoscuntur in essentia ratione cōnexionis necessariae cum illis, ex plurium possibilium cognitione nō colligitur excessus in essentiali beatitudine.

Probatur tertio supradictū antecedens: de facto Deus cognoscit creaturas possibiles in essentia sua, vt in obiecto cognito: ergo aliqua illarū cognoscibiles erūt ab intellectu beati in illa, vt in obiecto cognito, ex vi cognitionis illius. Probatur antecedens primo: eo ordine divina cognitio terminatur ad essentiā divinā, & creaturas, quo ab essentia divina, vt gerente munus speciei, repræsentantur; sed essentia divina, vt species impræssa, nequit repræsentare immediatè creaturas, sed se ipsam immediatè, & mediante se ipsa creaturas: pariter ergo divina cognitio. Secundo probatur: defectus ordinis realis ad creaturas non tollit, quo minùs divina essentia repræsentet creaturas, vt species impræssa: ergo nec obstat, quo minùs illas, vt obiectum cognitum, manifestet intellectui divino: ergo in illa, vt in obiecto cognito, creaturas cognoscit.

Respondeo ad argumentū negando antecedens, ad cuius primā probationē nego sequelā, & distinguo maiorem pro-

15. *Secundo.*

16. *Tertio.*

17. *Respond.*

battonis: tunc obiectum aliquod comprehenditur, quando cognoscitur, quātū cognoscibile est, & ea intentione, qua petit cognosci, concedo maiore, sine ea intentione, qua petit cognosci, nego maiore; distinguo similiter minore, cum probatione, & nego consequentiā. Solutio claret ex definitione comprehensionis, quæ patebit ex dicendis *tract. 8. de Incarnatione disp. 34.* quam doctrinam esse Scoti, & omnium cum ipso Scotistarum, nequaquam dubitabit Ill. Godoy.

18.

Ad 2.
probationem
antecedentis.

Ad secundā probationē antecedentis respondeo negando maiorem: nam maior perfectio beatitudinis essentialis sumitur ex maiori intensione illius; nequam verò ex cognitione plurium ex possibilibus, cuius ratio in nostra opinione est evidens: nam ex dictis *disput. antecedenti* potest divina essentia videri sine attributis: ergo multò melius sine creaturis, præsertim in opinione Ill. Godoy assertentis: creaturas videri ob necessariā connexionē omnipotentiae. Item: certū non est, an beati videant de facto aliquas creaturas posibles, quia cū Deus sit obiectū liberū, ex eius voluntate pendet. Vnde sicut creatura existentes ratione revelationis à beatis videntur, ita & posibles, & hanc esse nostram doctrinam optimè scivit Ill. Godoy, quare nihil contra nos.

19.

Fundatur solutio
in doctrina
Ill. God.

Imò in doctrina Ill. God. nostram fundo solutionē. Stat maior perfectio beatitudinis essentialis sine cognitione alicuius possibilis: ergo maior perfectio beatitudinis essentialis non arguitur ex cognitione pluriū ex possibilibus. Probatur antecedens: omnes adulti excedunt, & excedere debent in beatitudine essentiali parvulos omnes, qui in gratia baptismali decedunt; sed hæc maior perfectio beatitudinis essentialis stat sine cognitione alicuius possibilis: ergo stat maior perfectio beatitudinis essentialis sine cognitione alicuius possibilis. Maior est certa, & ab Ill. Godoy concessa *disp. 21. n. 22.* Probatur minor: prædicta maior perfectio

beatitudinis essentialis salvatur per hoc, quod adulti cognoscant plures ordines, & rationes eorū, quæ ad ordinē vniversi spectant: ergo hæc maior perfectio beatitudinis essentialis stat sine cognitione alicuius possibilis. Consequentia est certa. Antecedens verò est Ill. Godoy proximè cit; cuius verba ad litteram transcribo. *Vel secundo responderi potest, negando sequelam, quia excessus ille* (loquitur de excessu beatitudinis essentialis adulti respectu parvuli) *subsistere poterit per hoc* (hic excludit in adulto cognitionem alicuius possibilis) *quod licet omnes* (adulti, scilicet, & parvuli) *omnia ad ordinem vniversi spectantia cognoscant; vnus tamen* (adultus scilicet) *qui potiore beatitudine gaudet, quam alius* (scilicet parvulus) *plures ordines, & rationes in eisdem cognoscat.*

Ad tertiā antecedentis probationē respondeo negando antecedens, ad cuius probationē concedo totum, sed nō probat negatū, vt legenti constabit. Imò ex eo, quod essentia diuina sit prius cognita, quā creaturæ, non inferitur, quod creaturæ cognoscantur in essentia, vt in obiecto præcognito, vt vult Ill. Godoy, de quo latè *tract. 3. disp. 26.* Sed ne hoc sine solita claritate relinquatur, distinguo antecedens: de facto Deus cognoscit creaturas in essentia sua, vt in obiecto cognito, ita, vt visio essentiae primario terminetur ad essentiam, & secundario ad creaturas, concedo antecedens; ita, vt visio essentiae sit ratio formalis vidēdi creaturas, nego antecedens, & consequentiam. Hoc pro nunc sufficiat.

Ad aliam probationem respondeo concedendo antecedens, & negando vtrumque consequens, vel vtrumque distinguo, vt in n. antecedenti, de quo, vt toties diximus *tract. 3. disp. 26.* Ex his probata manet secunda pars nostræ conclusionis, quia si possiblea nequeunt cognosci à beatis in essentia diuina, vt in obiecto prius cognito, modo ab Ill. God intellecto, multò minùs existētia, ob easdem rationes. Ultra quod.

20.

Ad tertiam.

21.

Respondetur ad
aliā probationē.

2. pars
conclusionis
probatur.

22.
Probatur secunda pars conclusionis ex doctrina Ill. God.

Ex doctrina ipsius Ill. Godoy probatur secunda pars nostrae conclusionis: si creaturae existentes cognoscerentur in essentia divina, ut in obiecto praecognito, & ex vi eiusdem cognitionis, ex cognitione plurius existentium in verbo, argueretur excessus in beatitudine essentiali; sed hoc est falsum: ergo creaturae existentes non videntur à beatis in essentia divina, ut in obiecto prius cognito. Consequentia tenet. Minor est Ill. Godoy *disp. 21. n. 23.* affirmat: quemlibet Religionis fundatorem omnia individua ipsam profitentia in verbo cognoscere, & ad impugnationem, quam sibi facit *n. 25.* ex hoc sequi, aliquando minus beatum plura in verbo cognoscere, quam magis beatum, ut si ad statum minus beati, v.g. Religionis fundatoris, plura individua spectent, quam ad statum magis beati; hoc concedit in responsione ab ipso adducta *n. 27.* Maior verò probatur: ideo cognitio plurius ex possibilibus arguit excessum in beatitudine essentiali, quiaabilia cognoscuntur in essentia divina, ut in obiecto praecognito, & ex vi eiusdem cognitionis; sed per te creaturae existentes cognoscuntur in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, & ex vi eiusdem cognitionis: ergo si creaturae existentes cognoscerentur in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, & ex vi eiusdem cognitionis, ex cognitione plurius existentium in verbo, argueretur excessus in beatitudine essentiali.

23.
Dices cum Ill. God.

Dices cum Ill. God. *disp. 21. n. 27:* quod cognoscere plura existentia in verbo ex vi revelationis non arguit excessum in beatitudine essentiali, sed solum illum arguit, plura cognoscere ex possibilibus, quae cognoscuntur ex vi maioris penetrationis essentiae, & omnipotentiae divinae; in casu autem posito, ille minus beatus cognoscet illa plura, non utabilia ex vi penetrationis maioris essentiae divinae, sed ut existentia ex vi revelationis.

24.
Contra I.

Contra primo: creaturae existentes cognoscuntur in verbo ex vi eiusdem

cognitionis, & non distinctae à visione beatifica, ut habet Ill. Godoy *disp. 21. n. 26.* impugnando quandam responsionem aliquorum: ergo cognoscuntur ex maiori penetratione essentiae divinae: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur prima consequentia: ideoabilia cognoscuntur ex vi maioris penetrationis essentiae divinae, quia cognoscuntur ex vi cognitionis essentiae; sed creaturae existentes sic iuxta Ill. Godoy cognoscuntur: ergo cognoscuntur ex maiori penetratione essentiae divinae.

Vel si hoc non placet, contra secundo: ideo iuxta Ill. Godoyabilia cognoscuntur ex vi maioris penetrationis essentiae divinae, quia cognoscuntur in illa, tanquam in causa illorum, & quanto plures effectus cognoscuntur in causa, tanto perfectiori modo cognoscitur causa; sed etiam creaturae existentes cognoscuntur in essentia divina, tanquam in causa illarum, ut habet Ill. Godoy *in praesenti n. 11:* ergo quanto plures creaturae existentes cognoscuntur sic in essentia divina, tanto perfectiori modo cognoscitur essentia: ergo creaturae existentes cognoscuntur ex vi maioris penetrationis essentiae.

Ex dictis in discursu disputationis colligit primo Ill. Godoy: non posse quidditative divinam essentiam videri, non cognitis creaturis possibilibus sub communi ratione possibili; & ego contra ipsum oppositum colligo primo, scilicet, posse divinam essentiam videri quidditative, non visis creaturis possibilibus sub communi ratione possibile.

Probatur primo: potest Deus quidditative videri, quin videatur ratio entis possibilis in communi: ergo potest divina essentia videri quidditative, non visis creaturis possibilibus sub communi ratione possibili. Probatur antecedens: etiam si non possit videri sine omnipotentia (quod est falsum) potest tamen videri, quin ratio entis possibilis in communi videatur: ergo potest Deus quidditative videri, quin videatur ratio entis possibilis in communi. Probatur antecedens: potest omnipo-

25.
Contra 2.

26.
Colligitur 1. ex dictis contra Ill. Godoy.

27.
Prob. I.

tentia videri sine ratione entis possibilis in cōmuni : ergo etiam si non possit videri sine omnipotentia , potest tamē videri , quin ratio entis possibilis in communi videatur. Probatur antecedens : idēō non posset omnipotentia videri sine ratione entis in cōmuni , quia omnipotentia dicit respectum rationis ad talē rationē ; sed potest omnipotentia videri sine tali respectu : ergo potest omnipotentia videri sine ratione entis possibilis in communi. Probatur minor : talis respectus non est aliquid formalitē in omnipotentia : ergo potest omnipotentia videri sine tali respectu. Probatur consequentia : visio beatifica intuitiva , & quidditativa solum petit cognoscere rem , vt est in se secundū prädicata formalia ; sed per te talis respectus non est quid formalitē in omnipotentia : ergo potest omnipotentia videri sine tali respectu. Maior patet in opinione Ill. Godoy , qui *disp.* 19. n. 4. asserit : visionē beatificā quidditativā solū petere terminare ad ea , quæ sunt de quidditate Dei , vt sunt prädicata formalia ; non verò ad eminentē contenta , vti sunt possibilia. Minor est evidens , & concessa. Consequentia patet.

28. Probatur secundo : dependentia alicuius ab aliquo est ratio repugnantia cognitionis vnius sine alia : ergo independentia vnius ab alio est ratio possibilitatis cognitionis vnius sine alio : ergo maior independentia vnius ab alio est ratio maioris possibilitatis cognitionis vnius sine alio. Consequentia patet ; quia sicut se habet simpliciter ad simpliciter , ita magis ad magis. Atqui virtus increata magis independēs est ab eius effectibus , quam creata virtus : ergo ratio maioris possibilitatis est , vt virtus increata sine suis effectibus cognoscatur , quam creata virtus. Tunc sic , sed ita stringitur possibilitas in virtute creata , vt saltem sine suis effectibus in cōmuni nequeat cognosci : ergo ita debet stringi possibilitas increata virtutis , vt sine istis possit cognosci. Consequentia claret ; alioquin

non esset magis independens. Ex quo soluta manet ratio ab Ill. God. adducta pro primo corollario.

Colligit secundo Ill. God. n. 75 : posse dari de potentia absoluta aliquam visionē beatificā ita remissam , vt per illā nulla creatura in particulari videatur. Certum , & certissimū est apud nos hoc corollarium ; sed esse falsū in opinione Ill. God. contra ipsum de sua doctrina.

Demonstro primo : repugnat visio intuitiva alicuius causæ creatæ , quin per eam videantur omnes eius effectus in cōmuni : ergo repugnat visio intuitiva virtutis increata , quin per eam videatur aliqua creatura in particulari. Antecedens est Ill. God. in præsenti. Consequentia probatur : visio intuitiva virtutis increata perfectior est visione intuitiva virtutis creatæ : ergo repugnat visio intuitiva virtutis increata , quin per eam videatur aliqua creatura in particulari. Probatur consequentia : quia visio intuitiva Dei perfectior est visione intuitiva corporea , repugnat visio intuitiva Dei , quin per eam attingantur non solū omnia prädicata Dei , sed etiā modus existendi vel subsistendi Dei , quod possibile est in visione intuitiva corporea , eo , quia imperfectior est ; sed per te visio intuitiva increata virtutis perfectior est visione intuitiva virtutis creatæ : ergo etiam si visioni intuitivæ virtutis creatæ possibile sit , aliquam creaturam in particulari non videre ; hoc possibile non est visioni intuitivæ virtutis increata , eo , quia perfectior est. Maior patet in Thomistarū sententia asserentiū : non posse videri Deum sine attributis , & personis , quia visio intuitiva Dei perfecta est ; hoc tamen admittunt de visione intuitiva obiecti creati , eo , quia cognitio intuitiva imperfecta est , vt constat quadruplici exemplo ab ipsis tradito , & à nobis posito *disp.* 19. n. 14. Minor est evidens , & consequentia claret.

Demonstro secundo : implicat comparativum , quod positivum non supponat : ergo nequit dari visio beatifica ,

29.
Colligitur 2.

30.
Corollarium esse falsum in opinione Ill. God. contra ipsum demonstratur 1.

31.
Demonstratur 2.

quin per eam vnū saltem possibile videatur. Probatnr consequentia: repugnat per te cōparativū, quod positivum non supponat; sed ad perfectiorē visionē Dei plura possibilia, & ad minus perfectā pauciora possibilia videntur: ergo implicat visio Dei, quin per eam vnū saltem possibile videatur. Maior est concessa. Minor est Ill. Godoy in presenti. Consequentia claret, quia perfectior, & minus perfecta visio sunt comparativa respectu visionis Dei; sed per te ad perfectiorē plura, & ad minus perfectā pauciora possibilia videntur: ergo ad perfectā aliquod saltem possibile debet videri. Atqui repugnat iuxta omnes visio beatifica Dei, quæ perfecta non sit: ergo implicat visio Dei, quin per eam vnū saltem possibile videbatur.

32.
Tertio.

Demonstro tertio: implicat Deum videri iuxta Ill. God. nō visa creatura in cōmuni: ergo implicat Deum videri nō visa creatura in particulari. Probatnr consequentia: idē implicat Deum videri nō visa creatura in cōmuni, quia implicat Deum videri nō visa creatura in cōmuni, in qua creatura in cōmuni continentur; sed etiā creatura in particulari in omnipotentia cōtinetur: ergo implicat Deum videri nō visa creatura in particulari. Maior est Thomistarū. Minor patet: nā eo modo omnipotentia continet creaturas, quo eas causat; sed causat in particulari: ergo & sic continet. Consequentia constat.

33.
*Responde-
bis pro
Ill. God.*

Cōtra I.

Respondebis pro Ill. God. distinguēdo minores: sed etiā creatura in particulari in omnipotentia cōtinetur, quasi ipsa particularitas pertineat ad constitutionē quidditativā causæ, nego minores; quasi pertineat ad exercitiū causandi, quia non potest causare creaturas, nisi particularizatas transeat minor, & nego consequentiā. Contra primo; creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod ipsa particularitas pertineat ad cōstitutionē quidditativā omnipotentia: ergo ruit solutio. Probatnr antecedens: creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod

ipsa particularitas requirat cōtinentiā in omnipotentia; sed cōtinentia pertinet ad cōstitutionē quidditativā omnipotentia: ergo creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod ipsa particularitas pertineat ad cōstitutionē quidditativā omnipotentia. Maior est certa; alioquin omnipotentia non esset infinitē continens. Minor patet ex ipsis. Consequentia infertur.

34.
Cōtra 2.

Contra secundo: creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod particularitas pertineat ad exercitiū causandi: ergo sic, quod pertineat ad cōstitutionē omnipotentia, vt causa est illius creaturæ. Probatnr consequentia primo: implicat aliquid ad actū secundū pertinere, quin ad actū primū eminentē pertineat; sed exercitiū causandi omnipotentia est actus secundus ipsius omnipotentia: ergo creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod pertineat ad cōstitutionē omnipotentia, vt causa est illius creaturæ. Probatnr secundo eadē consequentiā: omnipotentia, sicut quælibet alia causa, eo modo cōtinet, quo causat; ergo creatura in particulari cōtinetur in omnipotentia sic, quod pertineat ad cōstitutionē omnipotentia, vt causa est illius creaturæ.

35.

Colligit tertio Ill. God. n. 76: creaturas possibiles videri a beatis, vt in obiecto prius cognito nō solū in omnipotentia divina, sed etiā in scientia simplicis intelligentia, in actu simplicis cōplacētia, si datur, in misericordia, iustitia, & alijs, quæ concernunt creaturas. Ego vero oppositum colligo contra Ill. God. tertio, & probatur: idē creaturæ possibiles cognoscerentur in illius perfectionibus, vt in obiecto præcognito iuxta Ill. God, quia prædictæ perfectiones necessario cōnectantur cū possibilibus; sed hoc est falsum, vt diximus, & dicemus *disp. 26*: ergo creaturæ possibiles non videntur a beatis, vt in obiecto prius cognito, non solum in omnipotentia divina, verum nec in scientia simplicis intelligentia in actu simplicis complacētia, in misericordia, iustitia, & alijs, quæ concernunt creaturas.

Colligo 3.
*Cōtra Ill.
Godoy.*

DISPUTATIO

VIGESIMA PRIMA.

Quas creaturas videant beati de facto in verbo?

§. I.

Quæ certa sunt, præmittuntur.

Num. 1

*Certū est
1.*

*Hoc pro-
bat Ill.
Godoy.*

2.

*Si respō-
deatur.*

*Replicat
1. in con-
trarium
Ill. God.*

*Replicat
2. in con-
trarium
Ill. God.*

Primo certū est apud omnes Theo-
logos: beatos omnes non videre
omnia posibilia de facto, licet de-
potentia Dei absoluta hoc sit possibile
iuxta Scoti principia, ipsaque sequen-
do hanc difficultatem in hoc tractatu
disputare, si de illa egisset Ill. Godoy,
qui ipsam disputat in 3. part. tractatu
8. disp. 34. ibique contra ipsū Scoti fun-
damenta clarescent. Id autem, in quo
omnes conveniunt, probat Ill. Godoy
in præsentī n. 1. ex eo, quod aliās om-
nes beati esset in beatitudine essentiali
æquales, quod est contra fidē; nam om-
nes viderent idem ex parte obiecti
primarij, & secundarij.

Si autem ei respondeatur: posse ad-
huc inæqualitatem subsistere per hoc,
quod inæquales sint in modo videndi
Deum, scilicet, maiori, vel minori in-
tensione, vt diximus contra ipsum res-
pondendo ad hoc idē argumentū disp.
antecedenti n. 18. In contrarium obstat
primo, ait Ill. Godoy n. 2; omnes Sancti
PP. & Theologi inæqualitatē essen-
tialis beatitudinis reducunt, non solum
ad modū videndi diversū, sed etiā ad
hoc, vt plura, vel pauciora ex creaturis
in primario obiecto cognoscant: ergo
non salvatur inæqualitas in beatitudi-
ne essentiali prout debet salvari. Se-
cundo obstat: quia qui cognoscit obie-
ctū aliquod, & in illo omnia, quæ emi-
nentē continet, summa claritate posi-
bili tale obiectum cognoscit: ergo non
stat inæqualitas in modo attingendi

clariori, si omnes beati omnia posibi-
lia cognoscant.

Hæc autē non obstant; nam ad pri-
mū respondeo negādo antecedēs; quia
si aliquando Sancti Patres, & Theologi
inæqualitatem visionis reduxerunt ad
hoc, vt plura, vel pauciora ex creaturis
cognoscant, locuti sunt de beatitudine
accidentali; non vero de essentiali, vt
claret ratione evidenti posita disput.
antecedenti n. 18. Ad secundū respon-
deo negando etiā antecedens, quia ex
cognitione omniū, quæ eminentē cō-
tinentur in obiecto, non sequitur, quod
obiectum modo infinito cognoscatur,
& hæc est ratio, cur iuxta Scoti princi-
pia possibile est, quemlibet beatū de
potentia Dei absoluta videre omnia
posibilia in Verbo.

Deindē: nam ideō iuxta Ill. God. in
æqualitas visionis essentialis sumitur
ex cognitione pluriū ex possibilibus,
quia posibilia cognoscuntur in essen-
tia divina, vt in obiecto præcognito,
scilicet, quia cognoscuntur in ipsa, vt
in causa illorum, vel ob necessariam
connexionē cū illis, vel quia ex vi vi-
sionis cognoscuntur; sed omnia hæc
sunt falsa, vt claret ex disputatione an-
tecedenti, & clarebit latius tract. 3.
disput. 26: ergo dabilis est prædicta ra-
tio Ill. Godoy.

Ratio itaque cur omnes beati non
vident de facto omnia, posibilia est:
tum, quia non omnia pertinent ad sta-
tum cuiuscumque beati, tum, quia om-

3.

*Hæc non
obstant.
Responde-
tur ad 1.*

*Ad se-
cundum.*

4.

*Solutio
claret ex
disputat.
antecedenti, &
latius cla-
rebit dis-
put. 26.*

5.

*Nostra
probatio.*

nia videre non est perfectio cuiuscumque beatis; sed prerogativa Christi specialis, ex eo, quod sit possibile, & Christo decens, ut de creaturis existentibus, & futuris sentit Ill. Godoy cum suo Angelico praeceptore, & omnibus Theologis, ut immediate dicemus.

6.
Certū est
2.

Secundo certum est: nullum beatū prae-ter Christum Dominum cognoscere omnes creaturas praeteritas, existentes, & futuras, ut docent omnes Theologi, & probat optimē Ill. Godoy congruentia, & autoritate, ut videri est n. 3. & quod in oppositū potest facere, solvit per sequentia.

7.
Certū est
3.

Tertio certum est: quemlibet beatū videre omnia, quae ad suum statū spectant, ut cum D. Thoma tenent communiter Theologi, & ratio sumitur ex Scoto in 4. distinct. 50. quaest. 6. §. respondeo: quia congruum est, ut adimpleatur desiderium beatorū; sed naturale est cuilibet beato desiderare scire, quae ad suum statum pertinent: ergo congruum est, quemlibet beatū videre omnia, quae ad suum statum pertinent. Ceterum cum plura sint, quae ad statū beatorū spectant, tam cōmunem, quam particularem, ex his quae alia spectant ad ordinē naturae, & alia ad ordinē gratiae; alia concernunt rationes specificas, & alia rationes individuales, sequentibus conclusionibus disputationi respondebitur.

§. II.

Statuitur prima conclusio.

8.
1. Conclusio.

His itaque, ut certis suppositis, in re satis dubia, & incerta, ut fateretur Ill. Godoy n. 11. Sit prima conclusio. *Beati omnes vident de facto omnia mysteria praecipua nostrae fidei, non solum illa, quorum in via fide habuerunt; sed etiam illa, de quibus non habuerunt in via fide expressa.* Haec conclusio est cōmunis, quā tenet Ill. God. n. 11. est quae D. August. lib. 20. de Civit. Dei cap. 21: his verbis: *Quid videbimus, nisi Deum, & omnia illa, quae nunc non videmus credentes.* Omitto plura alia testimonia Sacrae Scripturae, quibus illā

probāt antiqui, & moderni Auctores. Sed quia conclusio habet tres partes.

9.
Proba-
tur.

Probatur de Mysterijs in via creditis: congruū est, ut adimpleatur rationabile desiderium beatorū; hoc enim ad illius perfectionē spectat; sed fideles desiderant rationabiliter clarē in patria videre, quae in via fide expressa crediderunt: ergo hoc desiderium pervisionē adimplebitur: ergo vident in patria mysteria fidei, quorum in via fide habuerunt. Probatur de mysterijs in via fide expressa non creditis: omnes fideles, quantum est ex parte fidei, & pia affectionis parati fuerunt ad credenda illa mysteria, quae explicitē non crediderunt: ergo ipsis aliquomodo debetur visio illorū: ergo vident in patria mysteria, de quibus non habuerunt in via fide expressa. Quod autē haec mysteria sint solū praecipua nostrae fidei, quod est tertia pars conclusionis, probatur: necessarium nō est, nec ad perfectionem beatorum spectat videre in Verbo omnes historias scripturae, omnes sensus literales earū, omnes definitiones Conciliorū, omnes traditiones, nec denique omnes congruentias, ob quas Verbum Divinum Incarnatum est, ut claret ex illa Angelorum dubitatione Isaiae 72: *quis est iste, qui venit de Edom, &c.* ubi Angeli aliquas circumstantias ignorarunt: ergo de mysterijs in via fide expressa non creditis beati solum vident mysteria praecipua.

§. III.

Statuitur secunda conclusio.

10.
2. Conclusio.

Secunda conclusio: *Beati omnes vident in Verbo omnia genera, & species, quae de facto fuerunt producta; ipsa quae vident in aliquo individuo; non vero omnia individua.* Haec conclusio est cōmunis inter Theologos, habetque, sicut & praecedens, tres partes, quarum prima probatur primo: beatus appetit scire omnia, quae possunt naturaliter sciri; sed naturaliter sciri possunt omnia genera, & species, quae de facto fuerunt producta; nam cum iam fini-

Proba-
tur pri-
ma pars
1.

extra causas sunt proximè expeditæ, ut sciantur, ad differentiam possibiliū, & futurorum: ergo beati vidēt in verbo omnia genera, & species, quæ de facto fuerunt producta. Probatur secundo: lumen naturale intellectus Angelici petit cognoscere omnia ad ordinem vniuersi spectantia: ergo potiori iure id petit cognoscere lumē cuiuscūque beati, cum sit illo perfectius. At qui ad ordinem vniuersi spectant omnia genera, & species, quæ de facto fuerunt producta: ergo omnia talia cognovit quilibet beatus.

Probatur secūda pars conclusionis: omnia, quæ beatus cognoscit in verbo, cognoscit perfecte; sed ad perfectam cognitionem generis, & speciei spectat, ut cognoscantur in aliquo individuo: ergo omnia genera, & species, quæ beatus videt in verbo, videt in aliquo individuo. Probatur tertia pars cōclusionis: ad ordinem vniuersi non spectāt omnia individua: ergo congruum non est, ut illa à quolibet beato videantur. Item: omnia individua sunt pāne infinita: ergo ad illa cognoscenda requiritur attentio pāne infinita; sed hæc non est in beatis: ergo congruum non est, ut illa à quolibet beato videantur.

§. IV.

Statuitur tertia conclusio.

Tertia conclusio: *beati omnes vident in verbo omnia individua ad ipsorum statum spectantia.* Hæc conclusio probata manet ratione Scoti posita num. 7. ex ipsaque sequitur, Christum videre omnia præterita, præsentia, & futura; quia omnia spectant ad statum illius, ut est vniuersalis Redemptor, & Supremus Iudex. Summum Pontificem successus Ecclesiæ videre. Quemlibet Religionis Fundatorem suæ Religionis successus, & individua omnia ipsam profitentia videre. Angelum Custodem individua suæ curæ commissa. Et deniquè omnes sanctos videre ad vocatus proprios, ipsorumque præces ad ipsos fundendas.

§. Vltimus.

Declaratur modus, quo visio erga sua obiecta versatur.

Quarta conclusio: *Omnia, quæ beati vident in Verbo, à principio, & non successivè vident habitualitèr; actualitèr verò successivè.* Hæc conclusio quoad secundam partem est contra Ill. Godoy in præsent. n. 33; est tamen sententia Scoti in Reportat. in 3. distinct. 14. quæst. 2. ante cuius probationem, explicare oportet, quid sit habitualitèr, & actualitèr videre omnia in verbo. Pro quo.

Sciendum est: quod omnia in Verbo habitualitèr videre, est videre Verbum, in quo relucent omnia, & fiunt illi præsentia in actu primo, tamquam habitualitèr nota ipsi beato, sicque est proximè potens, ut in intellectionem cuiuslibet actualitèr exeat. Seu est: beatum per actualē visionem Verbi, in quo omnia relucent, & ipsi fiunt præsentia, manere in actu primo proximo ad cognitionem cuiuslibet pro libito suo. Vel est: beatum omnia actualitèr non videre; sed esse proximè potentē ad illa videnda. Sit exemplum: qui habet habitum perfectum alicuius scientiæ, & actu non considerat aliquam propositionē, potest tamē pro suo libito hanc, vel illam contemplari; hic dicitur habere talem scientiam in actu primo. Sic similiter: habens visionem beatificam, etiam si actualitèr non videat omnia in Verbo, potest tamen pro suo libito videre, dicitur omnia habitualitèr videre.

Omnia actualitèr videre in Verbo est id, quod ipsa verba sonant, scilicet, omnia in Verbo actualitèr videre, & hoc sive per visiones numero distinctas, sive per vnicam visionem, quæ primo terminetur ad Deum, & secundario ad ea in Deo relucientia. Hæc est expressa Scoti doctrina in 3. dist. 14. quæst. 2. §. tertio modo, quæ ad declarationem huius conclusionis valde necessaria est, ideoque ipsa suppo-

I 3.
4. Conclusio.
Conclusio quoad 2. partem est contra Ill. God.

I 4.
Videre omnia in verbo habitualitèr quid sit?

I 5.
Videre omnia in verbo actualitèr quid sit?

16.
Proba-
tur pri-
ma pars
conclu-
sionis.

sita, & à nemine meo iudicio negabili.
Probatur prima pars conclusionis: omnia, quæ beati vident in Verbo, à principio, & sine successione videre habitualiter, est beatum per actuale visionē Verbi, in quo omnia relucet, & ipsi fiunt præsentia, manere in actu primo proximo ad cognitionē cuiuslibet pro libito suo; sed hoc nulli beato potest negari: ergo omnia, quæ beati vidēt in Verbo, à principio, & non successivē vident habitualiter. Consequentia est legitima. Major claret *ex n. 14*. Minor videtur evidens, & ex ipsa opinione Ill. God. probatur: omnia, quæ beati vident in Verbo, à principio, & sine successione actualiter vident: ergo illa possunt proximē videre; nam de actu ad potentiam valet consequentia: ergo illa sine successione habitualiter vident. Hæc consequentia est nota; quia habitualiter videre, est proximē posse videre.

17.
Proba-
tur 1. se-
cunda
pars.

Secunda pars conclusionis probatur primo: Angeli beati à principio ignorarunt aliqua mysteria gratiæ, quæ successu temporis cognoverunt; ergo omnia, quæ beati vident in Verbo, successivē actualiter vident. Probatur antecedens primo ex Scriptura: nam ad Ephesios *cap. 3*. dicitur: *Vt innotescat principatibus per Ecclesiam*. Secundo ex Patribus, pro quibus sufficiant Ambrosius *lib. de Instit. Virginum*, & *lib. de Mysterijs cap. 7*. & D. Dionysius *cap. 7*. dicentes: Angelos à principio ignorare aliqua mysteria gratiæ, quæ successu temporis absque dubio cognoverunt: ergo verum est antecedens.

18.
Proba-
tur 2.

Probatur secundo: Angeli inferiores illuminantur à superioribus: ergo non omnia cognoverunt à principio. Probatur consequentia: Si Angeli inferiores omnia à principio cognovissent, superflueret illuminatio superioris; sed per te Angeli inferiores illuminantur à superioribus: ergo non omnia cognoverunt à principio. Probatur maior: tunc superfluit illuminatio ad aliquid, quando id est illumi-

natum, & notum; sed si Angeli inferiores omnia à principio in Verbo cognovissent, omnia essent illis illuminata, & nota: ergo si Angeli inferiores omnia à principio cognovissent, superflueret illuminatio superioris.

Probatur tertio ad hominem contra Ill. Godoy: omnes Sancti vident in Verbo præces suorum advocatorum ad ipsos fundendas; sed has non vident Sancti à principio: ergo nō omnia, quæ beati vident in Verbo, à principio vident. Consequentia est legitima. Maior est Ill. Godoy *in præsentin. 23*. Minor verò probatur: Si Sancti viderent à principio præces ad ipsos fundendas, viderent futura contingentia à principio; sed hoc est falsum: ergo præces suorum advocatorum ad ipsos fundendas non vident Sancti à principio. Probatur maior: tales præces à principio beatitudinis non erant præsentēs, sed futuræ: ergo si Sancti viderent à principio præces ad ipsos fundendas, viderent futura contingentia à principio.

Hanc rationem sibi obiecit Ill. Godoy *num. 36*, & si ad alium intentum; ad ipsamque respondet *num. 38*. dando, quod præces omnes in particulari statim à principio Sancti cognoscant; & in *num. 37*. negat videre à principio omnes præces in particulari ad ipsos fundendas, se referendo ad paulò antedicta, nempe, ad dicta *num. 24*. Hæc tamen duplex responsio, & si valida sit ad intentum, ad quem illam adducit Ill. Godoy; vtraque tamen est invalida ad nostram solvendam rationem; imò ex vtraque contra Ill. Godoy formatur nostra prædicta probatio. Stando igitur in prima solutione enumerata, stat idem ad litteram argumentum. Stando in secunda, infero: ergo & si Sancti non videant à principio omnes præces in particulari ad ipsos fundendas; aliquas tamen in particulari vident. Hæc consequentia est Ill. Godoy *num. 23*; ipsaque supposita reddit idem contra ipsum argumentum.

19.
Proba-
tur 3.

20.
Responde-
re potest
duplici-
tèr Ill.
Godoy.

Vtraque
solutio
impugna-
tur.

21.
Argui-
tur 1. ex
Ill. God.

Arguitur primo ex Ill. God. n. 33: nam I. August. 15. de Trinit. cap. 16. ait: *Non erunt volubiles nostrae cognitiones ab alijs in alia euntes, atque redeuntes, sed omnem scientiam nostram vno simul conspectu videbimus.*

Responde-
tur 1.

In quibus verbis omnem successione a beatitudine essentiali Augustinus excludit: ergo omnia, quae beati vident in Verbo, a principio, & non successivè vident. Respondeo primo: August. loqui de obiecto primario, sci licet, Deo, non vero de secundario, nempe, de creaturis; vnde nihil contra nos. Respondeo secundo: August. velle: nos omnia simul cognoscere habitualiter, ut diximus n. 16; non vero actualiter, nec contra hoc stat Augustinus.

22.
Argui-
tur 2.

Arguitur secundo ex eodem n. 35: visionem beatificam simul a principio omnia sua obiecta intueri, est possibile; sed alias est maximè congruum statui beatifico: ergo simul a principio illa omnia intuetur. Consequentia tenet. Minor constat; cum idcirco modus praedictus Christo Domino conceditur ab omnibus, quia est perfectior, & maximè conducens statui beatifico. Maior autem probatur tripliciter ex Ill. Godoy. Primo: quia ex illo nullum sequitur inconveniens. Secundo: quia visio beatifica mensuratur aeternitate participata, ut communiter docetur a Theologis. Tertio: quia intellectum nostrum non cognoscere plura simul, provenit ex eo, quod illa diversis speciebus cognoscit: vnde omnia, quae per unam speciem cognoscit, simul potest attingere; at visio beatifica omnia

sua obiecta mediante una specie cognoscit, nempe, divina essentia unita per modum speciei: ergo visionem beatificam simul a principio omnia sua obiecta intueri, est possibile. Respondeo ad argumentum negando minorem, & distinguendo causalem probationis: quia est perfectior, & maxime conducens statui beatifico Christi, concedo; statui beatifico cuiuslibet beati, nego causalem; quia non omne, quod est conducens statui beatifico Christi, est conducens statui beatifico cuiuslibet beati. Et ut clarescat.

Respond.
ad argu-
mentum.

Retorqueo contra Ill. Godoy argumentum: visionem beatificam intueri omnes creaturas praeteritas, existentes, & futuras, est possibile; sed alias est maximè congruum statui beatifico: ergo quilibet beatus ea intuetur. Consequentia tenet. Maior triplici probatione Ill. Godoy potest probari, ultra quod est ipsius Godoy in praesenti n. 3, qui hoc concedit Christo Domino de facto. Minor probatur, ut Ill. Godoy probavit suam minorem. Summo: atqui falsum est apud Ill. Godoy, quemlibet beatum videre omnes creaturas praeteritas, existentes, & futuras, ut ipse fatetur dicto n. 3: ergo similiter: ex eo, quod maximè conducens sit statui beatifico Christi omnia sua obiecta simul a principio intueri; non ob hoc licet inferre, omnia sua obiecta simul a principio intueri, esse maximè conducens statui beatifico cuiuslibet beati. Et haec de illa disputatione, & toto tractatu, ut ab Ill. God. adducto.

23.
Retor-
quetur.

TRACTATUS TERTIVS DE SCIENTIA DEI.

Vbtilis Doctor, omnesque Theologi, qui in suis disputati-
onibus ordinem Magistri Sententiarum obseruarunt, dis-
putant de Scientia Dei in 1. *distinct.* 35. 36. 38. & 39. D.
Thom. in 1. *distinct.* 35. ad Anibaldum in eadem *distinctiōe*
quest. 2. de *veritate.* 1. contra Gentes capit. 44. usque ad 59.
Et in 1. part. *quest.* 14. hicque Ill. Godoy cum ipso, tractatum istum
restringens ad Scientiam Dei, & obiecta necessaria, acturus postea in
speciali tractatu de Scientia conditionatorum contingentium.
Nosque ordinem ipsius sequendo, sic facimus.
Sit igitur.

DISPUTATIO VIGESIMA SECVNDA.

An ratio qua D. Thomas probat existentiam scientiæ in Deo
sit efficax?

§. I.

Statuitur chatolica veritas.

Num. 1
De Fide
est dari

IN Deo esse scientiam est de fide;
clarefcet namque ex pluribus scrip-
turæ testimonijs ab Ill. God. in præ-

senti traditis, & pro omnibus sufficiat
illud Apostoli ad Rom. 11: *O altitudo.*
diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei.

in Deo
Scientiā.

*Probat-
tur ex
Scriptu-
ra.*

*Ratione
demonst-
ratur.*

Nec deficiunt naturales rationes hoc demonstrantes; hæc tamen pro omnibus æquivalet: omnis perfectio simpliciter simplex reperitur formaliter in Deo; sed scientia est talis perfectio: ergo in Deo reperitur scientia. Maior est certa; alias non esset infinitus, de cuius ratione est identificare secum omnem perfectionem simpliciter simpliciter, ex dictis tract. 1. de Deo vno disp. 5. n. 424. Minor claret etiã ex ibi dictis n. 428. ubi explicatũ est, quid sit perfectio simpliciter simplex, cuius definitio convenit absque dubio scientiæ. Consequentia est legitima.

2.
*Scientia
Dei ex-
cludit
omnem im-
perfectio-
nem.*

Hæc Dei scientia excludit omnem imperfectionem, perindeque non est limitata, seu inadæquata ex parte obiecti, noscens aliqua, & non omnia; quia Dei scientia agnoscit omnia cognoscibilia, sicut Dei potentia potens est ad omnia producibilia. Nec est limitata ex parte actus, cõstans, scilicet, pluribus actibus, quibus plura cognoscat; sed est indivisibilis entitas omnia simul, & semel individualiter percipiēs. Nec est obscura aut confusa, noscens tantũ cõmunia prædicata; sed est distinctissima evidentissimè percipiēs omnia omniũ prædicata, quantumvis particularia. Nec est incerta vlllo pacto; sed certissima, & prorsus infallibilis. Nec est accidens Deo inherens, vt nostra cognitio, sed realiter identificata cū ipsa Dei substantia, perindeque est expers omnis actionis, & passionis. Nec est scientia physicè accepta, nempe, conclusio ex præmissis evidenti- bus derivata, vel habitus per demonstrationem acquisitus; sed est aliena ab omni reali formali discursu, vnoque intellectu omnia comprehendens.

3.
*Scientia
Dei est
incapax
cuiuscũ-
que va-
riationis
tempora-
lis.*

Rursus hæc Dei scientia est tota ab æterno, & incapax cuiuslibet variationis, seu augmentationis, vel diminutionis tēporalis, quia nec potest noscere de nobo aliquid, quod prius non noverit, nec potest cessare a cognoscendo, quod prius cognoverit. Ratio à priori est: quia talis noba, & tēporalis accessio, aut recessio cognitionis di-

vinæ non potest aliter euenire, nisi vel ratione actus Deo intrinsicè de nobo accedētis, aut recedētis; vel ratione veritatis obiectivæ Deo extrinsicè de nobo accedētis, aut recedētis; atqui neutro modo: ergo scientia Dei est tota ab æterno, & incapax cuiuslibet variationis, seu augmentationis, vel diminutionis tēporalis, quia nec potest noscere de nobo aliquid, quod prius nō noverit, nec potest cessare a cognoscendo, quod prius cognoverit. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur quoad primam partem: implicat, quod aliquid Deo intrinsicè de nobo accedat illi, vel recedat; alioquin mutaretur in tempore, contra fidem: ergo talis noba, & temporalis accessio, aut recessio cognitionis divinæ nullo modo Deo euenit ratione actus intrinsicè de nobo accedētis, aut recedētis. Probatur quoad secundam partem: nam veritas obiectiva de nobo iam accedat in vno tempore, iam recedat in alio, non ex hoc sequitur, quod Deus eam de nobo noscat in vno tempore, & desinat noscere in alio: ergo talis noba accessio, aut recessio cognitionis divinæ non euenit ratione actus, Deo extrinsicè de nobo accedētis, aut recedētis. Probatur antecedēs: vt Deus perpetuo noscat veritatem obiectivam, non requiritur, quod veritas obiectiva adsit perpetuo; sed sufficit, quod adsit in vno tempore, pro quo cognoscitur: ergo licet veritas obiectiva de nobo, iam accedat in vno tempore, iam recedat in alio, non ex hoc sequitur, quod Deus eam de nobo noscat in vno tempore, & desinat noscere in alio.

Explicatur hoc: vt veritatem obiectivam Deus cognoscat semper, & pro semper, requiritur, quod talis veritas semper, & pro semper adsit; at, vt cognoscat eam semper, & non pro semper; sed pro aliqua differentia temporis, non requiritur, quod adsit semper; sed sufficit, quod adsit in ea temporis differentia, pro qua cognoscitur. Hinc licet,

4.
*Explica-
tur hoc.*

& mul-

& multa, iam in vno instanti sint futura; iam in alio presentia, & iam in alio praterita, & Deus noscat ea, sicuti sunt; inde tamen non infertur: Deum ea noscere in vno instanti, vt futura; pro alio vt presentia, & pro alio vt praterita. Maneat ergo firmum: Deum semper, seu in omni tempore eodem prorsus modo noscere obiecta; licet non eodem modo pro semper; sed diverso modo pro diversis temporibus.

5. Vnde scientia Dei non est (vt aliqui excogitant) talis, vt sit prascientia futurorum solum in tempore antecedenti; & visio presentium solum in tempore medio; & memoria prateritorum solum in tempore subsequenti; & illis, scilicet, temporibus, in quibus obiecta sunt futura, presentia, & praterita; sed est talis, vt semper sit prascientia, semper visio, & semper memoria, licet non pro semper. Est itaque prascientia futurorum ab aeterno, & in aeternum, in tempore non solum antecedenti, sed etiam in medio, & in subsequenti; licet non pro tempore medio, nec pro subsequenti, sed solum pro antecedenti. Est etiam visio presentium ab aeterno, & in aeternum, in tempore, scilicet, non solum medio, sed etiam in antecedenti, & in subsequenti, licet non pro tempore antecedenti, & subsequenti; sed pro medio. Est etiam memoria prateritorum ab aeterno, & in aeternum, in tempore non solum subsequenti, sed medio, & antecedenti, licet non pro tempore medio, & antecedenti; sed pro subsequenti solum.

6. Ratio autem, ob quam scientia Dei est prascientia semper, semper visio, & semper memoria, est; quia Deus est essentialiter determinatus ad semper cognoscendum quicquid semper verè cognoscibile est, sicut est essentialiter determinatus ad posse producere quid quid producibile est; æquè enim Deus est omni sciens, ac omnipotens ob infinitam suam perfectionem, & sicut ratio omnipotentis consistit in posse producere quicquid producibile est, ita ratio omniscientis consistit in cognos-

cere quicquid est verè cognoscibile; atqui futura, presentia, & praterita sunt semper verè cognoscibilia; licet non pro semper; ergo ab aeterno, & in aeternum, scilicet, in omni tempore, cognoscit ea, licet nō pro omni tempore.

Ratio verò, ob quam scientia Dei non est prascientia, visio, & memoria pro semper; sed prascientia pro tempore antecedenti; visio pro tempore medio, & memoria pro tempore subsequenti, est; quia Deus non cognoscit obiecta, vt talia, nisi pro tempore, pro quo sunt verè cognoscibilia; sed futura, vt talia, sunt verè cognoscibilia solum pro tempore antecedenti; presentia pro tempore medio, & praterita pro tempore subsequenti: ergo licet Deus ea cognoscat ab aeterno, & in aeternum, nempe, in omni tempore; non tamen pro omni tempore: ergo cognoscit futura pro tempore solum antecedenti; presentia pro tempore medio, & praterita pro tempore subsequenti.

Denique scientia Dei est semper in actu continuo intelligendi, seu sciendi, quod ita certū est, vt & ipsi Ethnici id agnoverint. Sufficiat Aristotelis testimonium *quæst. 12. metaphysicæ cap. 9.* qui loquens de Deo, ait: *Si semper non est in actu intelligendi, quidnam præcellens erit.* Quæ Dei scientia, licet in se, & re ipsa simplicissima, & indivisibilis sit; respectu tamē diversorum obiectorum divisibilis, & multiplex est, ad modum, quo virtus intellectiva, licet in se, & re ipsa sit simplicissima; respectu tamē diversorum actuum variè dividitur. Divisiones verò scientiæ Dei infra assignabuntur, & ad difficultatē disputationis pergo.

§. II.

Ratio D. Thomæ proponitur.

SVpposito ergo dari in Deo scientiā, consequenterque Deum esse intellectualem, & cognoscitivum; quod in discrimen vertitur, est: an hæc veritas rectè, & efficaciter probetur à Divo Thoma ex Dei immaterialitate, & an ratio, qua ex immaterialitate

7.
Scientia Dei non est prascientia, visio, & memoria pro semper.

8.
Scientia Dei semper est in actu continuo intelligendi.

Scientia Dei est in se indivisibilis, respectu tamē diversorum obiectorum est divisibilis, & multiplex.

9.
Aperitur difficultas.

probat Dei intellectualitatem, sit efficax demonstratio? Hanc difficultatē in Scotistis non invenio; sed ex ab Ill. Godoy adductis contra ipsum processurus sum. Pro quo.

10.
Supponitur 1. ex Ill. God. Immateriale tripliciter sumi.

Suppono primo cum Ill. God. n. 117: immateriale sumi tripliciter ex doctrina D. Thomae *quest. de spiritualibus creaturis art. 2. in corpore. Et 2. contra Gentes cap. 68. ad finem.* Primo: pro excludente coniunctionem cū materiā; quomodo natura Angelica est immaterialis, quia cum materia nequit in compositionē venire. Secundo: pro independente à materia in essendo, & hoc modo anima rationalis est immaterialis, quia licet cū materia componat; est tamen ab illa independens in essendo; potest enim per se subsistere, & de facto subsistit post separationem à corpore. Tertio: pro excedente conditionē materiā in agendo, & in recipiendo; & hoc modo est immaterialis anima sensitiva, quia licet dependeat à materia in essendo, & idcirco materialis sit entitativè, recipit species intentionales modo repræsentativo, & operatur independentè à qualitatibus, quæ sunt dispositiones materiā; visio namque non elicitur medio calore, aut frigiditate, siccitate, aut humiditate, quæ sunt dispositiones materiā; vnde quamvis sit entitativè materialis, non tamen est materialis immerisive, hoc est, totaliter immersa materiā, sed excedens eius conditionē in recipiendo, & agendo. Quo circa Philosophus 2. *de anima text. 124.* relatus à D. Thom. *in presenti artic. 1. in corpore* docuit: plantas non cognoscere propter suam materialitatem; sensus autē cognoscitivus est, quia receptivus specierū sine materia. Sic Ill. God. *cit.*

11.
Supponitur 2. ex eodem. Probat Ill. God. quadupliciter.

Suppono secundo cum eodē, quod capacitas recipiendi species sine materia modo intentionali, & repræsentativo, provenit, tamquam ex fundamento, ab immaterialitate entitativè sumpta, à qua, tamquam ratione à priori, probatur. Sic Ill. Godoy impugnando quamdam solutionem Ma-

gistri S. Thoma, quod probat n. 155. & 156. quadupliciter.

Primo sic: ideo vis intellectiva probatur ex capacitate recipiendi species sine materia, quia hæc capacitas est aliquomodo prior; sed etiam immaterialitas sumpta entitativè est prior capacitate recipiendi species sine materia, & quodammodo fundamentum illius: ergo debet ex illa probari; & ideo aliquid erit capax recipiendi species modo intentionali, & repræsentativo, quia in sua entitate est aliquomodo immaterialis. Probatur minor primo: capacitas receptiva specierum pertinet ad conceptū naturæ; immaterialitas entitativa pertinet ad conceptū essentiæ; sed prior est conceptus essentiæ conceptu naturæ, & quodammodo fundamentū illius: ergo immaterialitas entitativa prior est prædicta capacitate. Secundo: non enim alia ratione capacitas receptiva specierum est prior vi cognoscitiva, & mediū probativū illius, nisi quia prius est species recipere, quā percipere obiectū; sed in substantia intellectuali prior est ordo ad esse aliquomodo immateriale, quā ordo ad species recipiendas, & prius esse, quā recipere species: ergo immaterialitas entitativa est prior capacitate receptiva specierum, & medium probativum illius.

Secundo sic: distinctivum cognoscentiū à non cognoscentibus probatur ex D. Thoma ex immaterialitate; sed distinctivū est capacitas recipiendi species sine materia: ergo hæc capacitas ex immaterialitate probatur; sed non ex immaterialitate sumpta pro capacitate receptiva huiusmodi specierum; aliās idem per idē probaretur: ergo ex immaterialitate entitativa. Tertio sic: quia namque coarctatio formæ est per materiam, infert D. Thom. amplitudinē in recipiendo non solū propriā formā sed etiā formas aliorū, quæ est propria naturæ cognoscitivæ ex immaterialitate provenire; sed coarctatio formæ est per materiā sumptam entitativè: ergo amplitudo intelligibilis provenit ex

12.
Primo.

13.
Secundo.

Tertio.

Quarto.

immaterialitate surapta entitativè. Quarto sic: nam si immaterialitas entitativa nihil ad vim cognoscitivam conducirer, sequeretur, posse dari formā entitativè materialè perfectè cognoscitivam; consequens falsissimū est: ergo immaterialitas entitativa ad vim cognoscitivam conducit. His ergo Ill. Godoy suppositis, & à nobis fidelitèr adductis, sit.

14.
Conclusio
est cōtra
Ill. God.

Conclusio: *Ratio D. Thomæ inferens intellectualitatem divinam ex eius immaterialitate, nec est efficax, nec demonstrativa.* Pro hac conclusione citat Ill. Godoy Ochan, & Gabrielem in 1. distinct. 35. quæst. 1. artic. 1. Aureolum in eadem distinct. artic. 2. & ex recentioribus Aversa quæst. 14. de Scientia Dei sect. 1. versic. Sed quamvis assumptum illud. Est tamen conclusio contra Ill. Godoy, & omnes, quos ipse citat in præsentī n. 21. varijs que rationibus à nobis probanda est.

§. III.

Prima probatio contra fundamentum Ill. Godoy.

15.
Proba-
tur 1. cō-
clusio.

PROBATUR primo conclusio destruendo fundamentū Ill. Godoy: etiam non cognoscencia præter propriā formā recipiunt formas aliorū: ergo differentia ab Ill. Godoy ex D. Thom. statuta inter cognoscencia, & non cognoscencia est falsa: ergo falso nititur fundamento. Atqui hæc differentia est ratio Ill. Godoy: ergo nulla est illius ratio. Prima, & secunda consequentia secuntur ex antecedenti; nam differentia inter cognoscencia, & non cognoscencia ab Ill. God. adducta, est: quod hæc nihil habent, nisi formā suam tantum; illa verò præter formā propriam nata sunt habere in se formam rei alterius per speciē repræsentativā illius. Antecedens verò probatur: aer recipit in se species intentionales visibiles; sed aer est non cognoscens: ergo etiam non cognoscencia præter propriam formam recipiunt formas aliorum.

16.

Varias adducit Ill. Godoy ad hanc

rationē solutiones, quas ipse impugnat à n. 31. usque ad 104. ubi ipse primo responder distinguendo antecedens: non cognoscencia præter propriā formam recipiunt aliorū formas, illas individualitèr multiplicando, concedo antecedens; easdē individualitèr, nego antecedens, & consequentiam; quia cognoscencia recipiendo in se species intentionales obiectōrū, recipiunt ipsoꝝ formas, illas non multiplicando, nec formali, nec individuali formæ multiplicatione, sed easdē specie, & easdē individualitèr. Nec obstat, quod aer in se recipiat species intentionales; non enim illas recipit in esse repræsentativo formalitèr; sed tantum in esse entitativo, nec ut sibi repræsentent, sed ut medium delativum specierū ad potentiam, cui repræsentativè uniuntur, & cui repræsentant obiecta.

Contra primo: si aer reciperet species intentionales visibiles in esse repræsentativo formalitèr, licet reciperet multiplicando illas individualitèr, natura aeris esset cognoscitiva: ergo recipere formas aliorū, illas individualitèr multiplicando, vel non multiplicando, nihil facit contra efficaciam nostræ rationis. Probatur antecedens: naturam substantialem esse cognoscitivam, nihil aliud est iuxta Ill. Godoy, quam recipere species intentionales in esse repræsentativo formalitèr: ergo si aer reciperet species intentionales visibiles in esse repræsentativo formalitèr, licet reciperet multiplicando illas individualitèr, natura aeris esset cognoscitiva. Contra secundo: aer recipit species intentionales visibiles, illas individualitèr non multiplicando: ergo aer est cognoscitivus. Antecedens videtur ab Ill. Godoy consensus in sua solutione; nam si aer reciperet species intentionales visibiles, illas individualitèr multiplicando, hoc poneret pro differentia aeris à natura cognoscitiva, quod non facit, ut constat ex eius solutione. Consequentia est evidens in vi traditæ solutionis.

Ob hoc alitèr secundo responder

Respon-
det Ill.
God. 1.

17.
Contra

1.

Secundo.

18.

Ill.

Respondet
2.

Ill. Godoy n. 112. distinguendo antecedens: non cognoscencia præter propriam formam recipiunt aliorum formas, modo naturali, & materiali, concedo antecedens; modo intentionali, immateriali, & representativo, nego antecedens, & consequentiam; nam cognoscencia recipiunt aliorum formas modo intentionali, immateriali, & representativo, quomodo non recipiuntur in natura non cognoscente, & per hoc ad probationem constat solutio. Contra: naturam recipere aliorum formas modo intentionali, immateriali, & representativo est naturam esse cognoscitivam; ergo ex tali modo recipiendi formas aliorum rerum non probatur ratio cognoscitivi. Consequentia claret, quia probatur idem per idem. Atqui sic probat D. Thomas: ergo ratio eius probativa non est.

19.

Respondet
Ill. Godoy

Respondet Ill. Godoy n. 113: D. Thomam non probare sua ratione differentiam, quæ inter cognoscencia, & non cognoscencia versatur, sed illam, ut per se notam supponere; quod autem probat, est, talem modum recipiendi formas aliarum rerum modo intentionali, & representativo provenire ex eo, quod aliquid sit immateriale. Contra: modus recipiendi formas aliarum rerum intentionaliter, & representativè non provenit ex immaterialitate: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: omnis natura cognoscitiva recipit formas aliarum rerum intentionaliter, & representativè; sed non omnis natura cognoscitiva est immaterialis: ergo modus recipiendi formas aliarum rerum intentionaliter, & representativè non provenit ex immaterialitate. Maior est evidens. Consequentia legitima. Minor autem probatur: datur naturam cognoscitiva, scilicet, sensitiva, quæ materialis est: ergo non omnis natura cognoscitiva est immaterialis.

20.

Respondet
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy n. 118. distinguendo ultimum antecedens: datur natura cognoscitiva cognitione perfecta, quæ materialis est, nego ante-

cedens; cognitione imperfecta, seu sensitiva, subdistinguo antecedens: quæ materialis est entitativè, concedo antecedens; immerisivè, idest, adæquate immersa materia, & ab illa totaliter comprehensa, nego antecedens, & distinguo consequens: ergo non omnis natura cognoscitiva cognitione perfecta est immaterialis, nego consequentiam; cognitione imperfecta, subdistinguo: non est immaterialis immaterialitate sumpta pro independentia à materia in essendo, concedo consequentiam; sumpta pro excessu supra conditionem materiae, & non immersione in illa, nego consequentiam. Ita quæ ad cognitionem perfectam, qualis est cognitio intellectiva, requiritur principium immateriale entitativè, hoc est independens à materia in essendo; quia cognitio intellectiva hoc modo est à materia independens; ad cognitionem imperfectam, qualis est sensitiva, non exigitur principium immateriale in essendo, idest, à materia independens, sed principium immateriale sumpta immaterialitate pro excessu supra conditionem materiae, & negatione totalis immersionis in illa.

Impugnatur primo hæc solutio: ergo ideò natura sensitiva est cognoscitiva, quia est immaterialis immaterialitate sumpta pro excessu supra conditionem materiae, & negatio totalis immersionis in illa. Hæc consequentia est ipsa solutio Ill. Godoy. Infero amplius: ergo forma mixtorum, & formæ plantarum viventium sunt cognoscitivæ. Probatur hæc consequentia: ideò iuxta Ill. Godoy natura sensitiva est cognoscitiva, quia est immaterialis immaterialitate sumpta pro excessu supra conditionem materiae, & non immersione in illa; sed sic sunt immateriales formæ mixtorum, & plantarum viventium: ergo forma mixtorum, & formæ plantarum viventium sunt cognoscitivæ. Maior, & consequentia tenent. Minor est D. Thomæ ab Ill. Godoy cit. n. 119. dicentis: solum formæ elementorum

21.

Impugnatur I.

sunt

sunt totaliter immerse in materia; secus autem formæ mixtorum, & multo minus formæ plantarum viventium.

22.
Respond.
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy num. 122. distinguendo maiorem: natura sensitiva est cognoscitiva, quia est immaterialis ex conceptu immaterialitatis, ut sic sumpta, nego maiorem; ex conceptu talis, ac tantæ immaterialitatis sic sumpta, concedo maiorem; distinguo minorem: sed sic sunt immateriales formæ mixtorum, & plantarum viventium sub conceptu communi immaterialitatis sic sumpta, concedo minorem; ex conceptu talis, ac tantæ immaterialitatis, nego minorem, & consequentiam; ut enim docet D. Thomas (ait Ill. Godoy) formæ elementorum sunt omnino materiales, quia non valent, nisi in operationes qualitatium, quæ sunt dispositiones materiæ; formæ autem mixtorum inanimatorum aliqua ratione elevantur supra conditionem materiæ, & formæ viventium vita vegetativa plus elevantur; habent enim operationes, quibus quidem deserviunt qualitates activæ, & passivæ organice; sed tamen supra posse huiusmodi qualitatium proprium effectum sortiuntur in nutriendo, & augendo; anima autem sensitiva plus adhuc supra materiam eleatur; habet namque operationes sentiendi, ad quas nullo modo se extendunt qualitates activæ, & passivæ; visio enim, & sensatio non complentur prædictis qualitatibus, nec medijs illis eliciuntur, & hæc eleatio supra conditionem materiæ est, quæ ad imperfectam cognitionem, scilicet, sensitivam, requiritur.

23.
Contra I

Contra primo: ad cognitionem imperfectam sufficit immaterialitas sumpta pro negatione totalis immersionis in materia; sed hæc immaterialitas reperitur in formis mixtorum, & plantarum viventium: ergo nulla est solutio. Maior est Ill. Godoy num. 118. Minor est Divi

Thomæ ab ipso citato num. 119. Vtrique consequentia legitima. Contra secundo: immaterialitas sumpta pro excessu supra conditionem materiæ sufficit ad cognitionem imperfectam ex Ill. Godoy num. 118. sed hæc immaterialitas reperitur in formis mixtorum, & plantarum ex eodem in hac sua solutione: ergo istæ formæ erunt etiam cognoscitivæ: ergo ruit prædicta solutio.

Secundo.

24.
Contra 3.

Contra tertio: & ante formationem replicæ transcribo verba Ill. Godoy, quæ in responsione ad quamdam replicam adducit num. 121. Sic ait: ut enim docet D. Thomas 2. contra Gentes cap. 68. forma cuius operatio non excedit conditionem materiæ est totaliter immersa materiæ, & materia illi adequatur, forma verò cuius operatio excedit conditionem materiæ, etsi materialis sit entitativè, non tamen est omnino materialis, nec totaliter immersa materiæ. Excedere autem conditionem materiæ est extendi ad operationes, ad quas non se extendunt qualitates, quæ sunt dispositiones materiæ, nempe, calidum, frigidum, humidum, siccum, grave, & leve; & è contra: non excedere conditionem materiæ est formam non posse in operationem aliquam, ad quam prædictæ qualitates non se extendunt, ut sunt formæ elementorum; quia ergo cognitio sensitiva non completur calore, & frigiditate, licet istæ qualitates ad debitam organi dispositionem requirantur; fit, ut forma sensitiva excedat conditionem materiæ, ac proinde quamvis amateria dependeat; non tamen sit omnino materialis, hoc est totaliter immersa materiæ. Sic Ill. Godoy. Nunc verò.

Susummo contra ipsum: atqui formæ viventium vita vegetativa se extendunt ad operationes, ad quas non se extendunt qualitates, quæ sunt dispositiones materiæ: ergo prædictæ

25.

formæ erunt cognoscitivæ. Consequentia est legitima; habebunt namque immaterialitatem, quæ est sufficiens principium ad cognitionem imperfectam. Susumpta verò probatur: formæ viventium vita vegetativa habent operationes nutritionis, & augmentationis; sed ad has nequeunt se extendere qualitates prædictæ: ergo formæ viventium vita vegetativa extenduntur ad operationes, ad quas non se extendunt qualitates, quæ sunt dispositiones materiæ. Probatur minor: operationes nutritionis, & augmentationis sunt supra posse prædictarum qualitatum, ut fatetur Ill. Godoy in hac sua solutione *num. 122*: ergo ad operationes nutritionis, & augmentationis nequeunt se extendere qualitates prædictæ.

26.
*Si dicas
pro Ill.
Godoy.*

Si pro Ill. Godoy recurras dicendo: esse magnam differentiam inter formas mixtorum, plantarumque viventium, & naturam sensitivam; nam hæc habet operationes, ad quas non se extendunt qualitates prædictæ, nec medijs illis eliciuntur, quod non habent formæ mixtorum, ut de se est manifestum; nec convenit viventibus vita vegetativa, quia licet habeat operationes, ad quas non se extendunt qualitates prædictæ, eliciuntur tamen medijs his qualitibus. Hæc differentia est maximè notanda, ob eamque natura sensitiva est cognoscitiva, quia ita elevatur supra conditionem materiæ, quod non solum habet operationes, ad quas non se extendunt qualitates prædictæ, sed nec medijs illis eliciuntur; natura verò viventium vita vegetativa non est cognoscitiva (& multò minùs natura mixtorum) quia non ita elevatur supra conditionem materiæ, ut manet dictum.

27.
Insurgo.

Fateor itaque hanc doctrinam habere magnam veritatem, etsi aliunde adiuvetur, ut nos faciemus §. 9. erit adæquata ratio, cur natura sensitiva sit cognoscitiva. Cæterum li-

cet hanc doctrinam non impugnem; contra Ill. Godoy tamen *Insurgo*. Immaterialitas inferens cognoscitivitatem in natura sensitiva non est immaterialitas sumpta pro negatione totalis immersionis in materia; atqui hoc asserit Ill. Godoy; ergo sibi contradicit. Consequentia est manifesta. Minor claret in ipso *num. 118. & 121.* cuius verba adduximus *num. 20. & 24.* Maior constat ex doctrina tradita *num. 26.* & ab Ill. Godoy adducta *num. 122.* & ultra patet: quia ex illa evidentè in sua doctrina sequeretur: formas mixtorum, & viventium vita vegetativa esse cognoscitivas, ut contra ipsum ex ab ipso allatis attulimus *num. 21. 23. & 25.* Sic itaque impugnata solutione Ill. Godoy posita *num. 20.* Ultra.

Impugnatur secundo prædicta solutio: immaterialitas assignata ab Ill. Godoy in natura sensitiva est insufficiens principium ad inferendam in ipsa capacitatem recipiendi species sine materia modo intentionali, & repræsentativo: ergo est insufficiens ad inferendum in ea rationem cognoscitivam. Consequentia est notoria in principijs Ill. Godoy in tota hac disputat. præsertim *n. 155. & 156.* cuius verba adduximus *num. 12. & 13.* Antecedens verò probatur: fundamentum, & ratio à priori inferendi capacitatem recipiendi species sine materia modo intentionali, & repræsentativo, est immaterialitas entitativè sumpta; sed immaterialitas assignata ab Ill. Godoy in natura sensitiva, non est immaterialitas entitativè sumpta: ergo immaterialitas assignata ab Ill. Godoy in natura sensitiva est insufficiens principium ad inferendam in ipsa capacitatem recipiendi species sine materia modo intentionali, & repræsentativo. Maior est Ill. Godoy, ut claret *ex dictis n. 11. 12. & 13.* Minor etiam est ipsius, & omnium. Consequentia est legitima.

28.
Impugnatur 2.

§. IV.

Secunda probatio ex paritatibus desumpta.

29.
Probat
tur 2.
conclusio

Probatur secundo conclusio : dantur plures formæ immateriales, quæ non sunt cognoscitivæ formaliter : ergo immaterialitas non est ratio à priori virtutis cognoscitivæ. Probatur antecedens : unio hypostatica, ubicatio Angelica, voluntas, operationes illius, habitus, imò, & intellectus agens sunt formæ immateriales; sed non sunt cognoscitivæ formaliter : ergo dantur plures formæ immateriales, quæ non sunt cognoscitivæ formaliter.

30.
Respond.
Ill. God.

Contra 1

Respondet Ill. Godoy n. 135. distinguendo antecedens: dantur plures formæ accidentales, quæ non sunt cognoscitivæ formaliter concedit antecedens; substantiales, negat antecedens, & consequentiam. Contra primo: repugnat forma immaterialis, siue substantialis, siue accidentalis, quæ cognoscitiva non sit formaliter, si immaterialitas est ratio à priori cognoscitivitatis: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: repugnat, quod ratio formalis à priori sit in aliquare, quæcumque sit, & quod ipsa non reddat formaliter talem: ergo repugnat forma immaterialis, siue substantialis, siue accidentalis, quæ cognoscitiva non sit formaliter, si immaterialitas est ratio à priori cognoscitivitatis. Consequentia inferitur. Antecedens autem est omnibus manifestum. Contra secundo: Divinæ personalitates, voluntasque divina, ut à natura virtualiter distinctæ, sunt substantiæ immateriales, imò, & intellectus agens est etiā substantia immaterialis; sed nec divinæ personalitates, nec divina voluntas, nec intellectus agens sunt intellectivæ formaliter: ergo nec in formis substantialibus est immaterialitas ratio à priori intellectualitatis: ergo nulla est solutio.

Secundo

31.
Respondet
Ill. Godoy

Ad hanc secundā replicā respondet Ill. Godoy n. 138. distinguendo maiore: divinæ personalitates, voluntas

que divina, ut à natura virtualiter distinctæ, sunt substantiæ primordiales, nego maiore; substantiæ supponentes virtualiter aliā, & in illa virtualiter radicata, concedo maiore, & concessa minori, distinguit consequens: ergo nec in formis substantialibus constituentibus naturā, & obtinentibus primordialē conceptū substantiæ est immaterialitas ratio à priori intellectualitatis, nego consequentiā; non constituentibus naturā, nec obtinentibus conceptū substantiæ primordialis, & radicalis, concedo consequentiā. Sed contra hoc statim insurgit replica prima supra posita n. 30. Ultra quod.

Reijcio primo solutionē Ill. Godoy: forma substantialis immaterialis supponens virtualiter aliā, in qua radicitur, non est formaliter intellectiva; sed intellectus divinus, ut virtualiter à natura Dei distinctus, est forma substantialis immaterialis supponens virtualiter aliā, in qua radicitur: ergo intellectus divinus non est formaliter intellectivus. Maior est ipsa solutio Ill. God. Minor apud omnes, & apud ipsū certissima. Consequentia non videtur habere defectum.

Reijcio secundo prædictam solutionē: non minus intellectus agens est forma substantialis immaterialis supponens virtualiter aliā, in qua radicitur, ac intellectus possibilis est talis forma: ergo immaterialitas intellectus possibilis sufficit ad inferendum à priori virtutem intellectivā formaliter in illo, quin ad hoc obstat, non esse formā primordiale, & radicalem: ergo immaterialitas intellectus agentis erit sufficiens ad inferendum à priori virtutem intellectivā formaliter in illo, quin obstat, non esse formā primordialē, & radicalem.

Nec dicas cum Ill. Godoy cit eodē n. 138: naturam petere proprietates sibi inservientes, ex quibus una solum, scilicet, intellectus, est intellectivus formaliter per modum potentiae; voluntas autem non est formaliter intellectiva, sed volitiva formaliter, quia illam petit natura, non ut per illam intelligat,

32.
Reijcitur
1.

33.
Secundo

34.
Si dicās
cum Ill.
Godoy.

sed

Contra 1.

sed ut per illam vellit. Ne hoc dicas. Primo: quia insurgit replica prima supraposita n. 30. Secundo: quia hoc non facit contra replicam positam n. 32, ex qua deduximus: intellectum divinum non esse formaliter intellectivum. Tercio: quia nec facit contra instantiam de intellectu agente positam n. 33: non ergo est ad rem, nec nostrum tollit intentum.

35.

Contra

tertio ad

versus

responsio-

nem Ill.

Godoy po-

sit n. 30.

Contra tertio adversus responsionem Ill. Godoy positam n. 30: datur substantia immaterialis, quæ cognoscitiva non est: ergo immaterialitas adhuc in formis substantialibus non est ratio à priori virtutis cognoscitivæ: ergo solutio Ill. Godoy de formis substantialibus, & accidentalibus ruit. Probatur antecedens: Coeli iuxta opinionem probabilē etiam D. Thomæ sunt substantiæ immateriales; carent enim materia; sed Coeli non sunt cognoscitivi: ergo datur substantia immaterialis, quæ cognoscitiva non est. Hæc replica vim etiam habet adversus responsionem Ill. Godoy positam n. 31, eiusque efficacia ad hominem contra Ill. Godoy claret: nam consequentia est legitima. Minor apud omnes certa. Maior autem est D. Thom. probabilis opinio.

§. V.

Tertia probatio ex possibilitate substantiæ immaterialis non intellectivæ.

36.
Proba-
tur 3. cō-
clusio.

Probatur tertia conclusio: si immaterialitas substantialis esset ratio intellectualitatis activæ, implicaret substantia immaterialis non intellectiva; sed talis substantia non implicat: ergo immaterialitas non est ratio intellectualitatis. Illatio tenet. Minor probatur: prædicatū substantiæ, & immaterialitatis non connectuntur essentialiter cum tertio cognoscitivo: ergo substantia immaterialis non intellectiva non implicat. Antecedens pro prima parte constat in lapide, cuius substantia intellectiva non est, & in accidente spi-

rituali, v.g. hypostatica unio, cuius immaterialitas intellectiva non est. Pro secunda autem probatur: prædicata indifferentia ad aliquod tertium non connectuntur cum illo necessario; sed substantia, & immaterialitas sunt indifferentes ad tertium intellectivum: ergo prædicatum substantiæ, & immaterialitatis non connectuntur essentialiter cum tertio cognoscitivo. Probatur minor: ex prædicatis ex se indifferentibus ad aliquod tertium, neutrum determinatur per aliud; sed tam substantia, quā immaterialitas, sunt ex se indifferentes ad tertium intellectivum, ut constat in lapide, & accidente spiritali: ergo neutrum per alterum determinatur: ergo substantia, & immaterialitas sunt indifferentes ad tertium intellectivum. Probatur maior: prædicatum determinans aliud, necessario est connexum cum illo, ut claret in omni differentia: ergo ex prædicatis ex se indifferentibus ad aliquod tertium, neutrum determinatur per aliud.

Huic rationi aliquas solutiones adducit Ill. Godoy, & impugnat an. 154; ipse vero respondet n. 168. negando minorem, pro cuius negatione adducit triplicem rationem implicationis à nobis solvendam §. 8. Ad probationem minoris respondet ipsam instando n. 167. duplici exemplo, quorum primum est: *non repugnat ens completum non operativum*, ut constat in pluribus accidentibus completis, quæ operativa non sunt; *nec repugnat substantia non operativa*, ut constat in materia prima: *ergo non repugnat substantia completa non operativa*; falsa consequentia. Secundum est: *non repugnat supernaturale non intellectivum*; *nec repugnat substantia non intellectiva*: *ergo non repugnat substantia supernaturalis non intellectiva*, falsa similiter consequentia. Pariter igitur, & à nobis illata; cuius ratio est: quia licet prædicatum substantiæ, & immaterialitatis divisim non connectantur cum tertio intellectivo; simul tamen cum illo connectuntur, ut claret paritate in exemplis allatis.

37.

Respondet
Ill. God.

38.

Contra.

Contra: quia hæc exempla non videntur prædicata enim entis compleri, & substantiæ simul connectuntur cum tertio operativo; quia hoc ipso, quod substantia sit completa, est natura, de cuius ratione est apud omnes esse principium motus, & quietis, consequenterque operativa. Similiter prædicata supernaturalitatis, & substantiæ simul connectuntur cum tertio intellectivo ob rationes à nobis assignatas *tract. 2. de Visione disp. 15.* At prædicata substantiæ, & immaterialitatis simul non connectuntur cum tertio intellectivo, quia non apparet ratio ad talem connexionem, ut constabit solvendo implicationes Ill. Godoy, de quo (ut diximus) §. 8. Unde ad instantiā factā ab Ill. God. respondeo in forma negando paritatem, cuius disparitas constat ex dictis.

§. VI.

Aliæ probationes pro conclusione proponuntur.

39.
Probatur 4. conclusio.

PROBATUR quarto conclusio: si immaterialitas esset ratio activæ intellectualitatis, cum æqualitate immaterialitatis non staret excessus virtutis cognoscitivæ; sed hoc est falsum: ergo immaterialitas non est ratio activæ intellectualitatis. Probatur minor: omnes Angeli adæquantur in ratione immaterialitatis; sed unus alium excedit in virtute cognoscitiva: ergo stat excessus in virtute cognoscitiva cum æqualitate immaterialitatis. Illatio tenet. Minor constat: nam Angeli differunt specie in linea essentiæ, iuxta Ill. Godoy, & consequenter in linea naturæ cognoscitivæ, ideoque inæquales in virtute cognoscitiva, quia species sunt sicut numeri. Maior autem probatur: immaterialitas consistit in exclusionem materiæ, vel in independentia ab illa; sed omnes Angeli æquæ sunt à materia independentes, & æqualiter excludunt materiam: ergo adæquantur in ratione immaterialitatis.

Respondet Ill. Godoy n. 140. concessa maiori, negando minorem, ad cuius probationem negat maiorem: nam licet omnes Angeli adæquantur in termino a quo abstractionis à materia ob rationem in probatione assignatam; non tamen omnes æquantur panes terminum ad quem; licet enim omnes Angeli essentialiter materiam excludant, & dependentiam ab illa; est tamen unus alio actualior, cuius maior actualitas cognoscitur ex minori numero specierum, quo indigent ad cognoscendum, & consequenter unus magis alio excedit materiam, panes quem excessum maior immaterialitas pensatur.

Contra primo: species non constituit intellectum intellectivum, vel cognoscitivum: ergo nec maior, vel minor numerus specierum constituet intellectum magis, vel minus intellectivum, vel cognoscitivum. Antecedens est apud omnes certum. Consequentia legitima est. Contra secundo: si daretur species universalior in representando, & hæc poneretur in Angelo inferiori, non ob hoc Angelus inferior esset magis intellectivus, vel cognoscitivus, quam Angelus superior: ergo species non constituit intellectum intellectivum, vel cognoscitivum. Probatur antecedens: Angelus inferior numquam æquare valet virtutem cognoscitivam Angeli superioris: ergo si daretur species universalior in representando, & hæc poneretur in Angelo inferiori, non ob hoc Angelus inferior esset magis intellectivus, vel cognoscitivus, quam Angelus superior. Probatur antecedens: species inferior numquam æquare valet speciem superiorem; sed Angelus inferior est iuxta Ill. Godoy species inferior, quia omnes iuxta ipsum specie differunt: ergo Angelus inferior numquam æquare valet virtutem cognoscitivam Angeli superioris.

Contra tertio: immaterialitas, quæ est ratio à priori intellectualitatis, consistit in exclusionem materiæ, vel

40.

Respond. Ill. God.

41.

Contra I.

Secundo.

42.

Tertio.

in independentia à materia: ergo stante hac eadem immaterialitate, stat eadem virtus cognoscitiva. Atqui eadem immaterialitas stat in omnibus Angelis: ergo eadem stat in illis virtus cognoscitiva, quod est contra Ill. Godoy. Antecedens est ipsius Ill. Godoy n. 117. Consequentia claret; nam stante eadem ratione à priori, nequit stare essentialis diversitas. Sufumpta est ab Ill. Godoy concessa in hac sua responsione, ex quo evidentè contra ipsum sequitur ultima consequentia.

43.
Quarto.

Contra quarto: stante eadem exclusionem materiæ, & independentia ab illa in omnibus Angelis, stat in illis iuxta Ill. Godoy inæqualitas virtutis cognoscitivæ: ergo stante eadem exclusionem materiæ in omnibus animabus rationalibus, & eadem elevatione supra conditionem materiæ in omnibus animabus sensitivis, stare poterit in illis inæqualitas virtutis cognoscitivæ. Atqui hoc est falsum: ergo vel Angeli omnes sunt æquales in virtute cognoscitiva, vel immaterialitas non est ratio a priori illius, quorum utrumque est contra Ill. Godoy. Antecedens conceditur ab Ill. Godoy. Consequentia est paritate evidens. Sufumpta claret; tum, ob rationem positam n. 42; & tum, quia non stante differentia essentiali naturarum, nequit stare essentialis differentia virtutum cognoscitivarum. Ultima consequentia ex ipsa forma inferitur.

44.
*Probat-
tur 5.
conclusio.*

Probat, quinto conclusio aliter formando prædictam rationem, & simul est quinta impugnatio prædictæ responsionis Ill. Godoy: si immaterialitas esset ratio à priori intellectualitatis activæ, cum minori immaterialitate non staret maioritas virtutis intellectivæ; sed cum minori immaterialitate stat maioritas virtutis intellectivæ: ergo immaterialitas non est ratio a priori intellectualitatis activæ. Maior constat in luce, & in quacumque ratione formali, ab Ill. Godoy que conceditur, ut constat ex ipsius responsione adducta n. 40. Minor pro-

batur: cum minori immaterialitate stat maioritas intellectiōis: ergo & maioritas intellectivæ virtutis. Consequentia claret, quia iuxta Thomistas potentia specificantur per actus. Antecedens vero probatur: intellectus Christi est minoris immaterialitatis, quam intellectus Angeli; sed in intellectu Christi stat maioritas intellectiōis beatæ: ergo cum minori immaterialitate stat maioritas intellectiōis. Maior patet; nam intellectus Christi facit compositionem cum materia, vel coniunctionem habet cum illa, quod non habet intellectus Angeli. Minor constat: nam scientia beata Christi, utpotè capitis, perfectior est, saltem intensivè, scientia beata Angelorum, utpotè, membrorum. Consequentia legitime inferitur.

Probat, denique conclusio ratione singulari, & meo videri efficaci: forma ab intrinseco sui indifferens ad aliquod tertium non est ratio constitutiva illius tertij: ergo immaterialitas non est ratio constitutiva intellectualitatis activæ. Antecedens patet in forma aquæ, quæ quia ab intrinseco sui est indifferens ad tertium lucidum, vel tenebrosum, non est ratio constitutiva materiæ ad hæc tertia. Consequentia probatur: per te forma ab intrinseco sui indifferens ad aliquod tertium non est ratio constitutiva illius tertij; sed immaterialitas ab intrinseco sui est indifferens ad tertium intellectivum: ergo immaterialitas non est ratio constitutiva intellectualitatis activæ. Probat, minor: immaterialitas ab intrinseco sui non est forma determinata ad continendum tertium intellectivum, ut claret exemplis adductis n. 29: ergo immaterialitas ab intrinseco sui est indifferens ad tertium intellectivum.

§. VII.

Rationi D. Thomæ ab Ill. Godoy adductæ occurritur.

Ill. God. n. 22. obijcit rationem D. Thom. contra nostram conclusionem:

45.
*Proba-
tur deni-
que con-
clusio
speciali
ratione.*

46.

Ratio D.
Thomæ
proponi-
tur.

immaterialitas est ratio, cur aliquid cognoscitivum sit; sed Deus est summè immaterialis: ergo & summè cognoscitivus. Consequentia tenet. Minor est certānam immaterialitas sumitur, vel pro exclusione materiæ, vel pro exclusione potentialitatis, vel pro elevatione supra materiā, & non immersione in illa; Deus autem cum sit actus purus, materiā, & potentialitatem omnem excludit, & supra omnem conditionem materiæ elevatur.

47.
Ostendi-
tur 1. ma-
ior.

Maior autem ostenditur primo: ut enim docet Philosophus 2. *de anima* textu 124. plantæ non cognoscunt, quia materiales sunt, sensus autē cognoscitivus est, quia est receptivus specierum sine materia, & consequenter aliquantulū immaterialis, idest, materiæ conditionē excedens; intellectus etiam humanus est magis cognoscitivus, quia magis immaterialis, idest, magis separatus à materia, & magis immixtus illi, ut docetur 3. *de anima* textu 4; ac denique Angelus, quia in immaterialitate superat animam, utpote, nec dependens à materia, nec illam potens informare, illam etiam in cognoscendo excedit: ergo immaterialitas est ratio, cur aliquid cognoscitivum sit.

48.
Ostendi-
tur 2.

Secundo probatur: immaterialitas est ratio, cur aliquid sit intelligibile in actu; ut enim docet D. Thomas 1. *contra Gentes* cap. 44, ex hoc formæ sunt intellectæ in actu, quod sunt sine materia, idest, per hoc, quod abstrahuntur à conditionibus materialibus, cum quibus ad extra inveniuntur; sed intelligibile in actu fit vnum cum intellectu intelligente in actu: ergo immaterialitas est etiam ratio intelligibilitatis activæ, & ex hoc aliquid intellectivum, vel cognoscitivum erit, quod separatur à materia, & consequenter ex eo, quod immateriale sit.

49.
Ostendi-
tur 3.

Tertio: nam in hoc cognoscencia à non cognoscentibus differunt, quod hæc nihil habent, nisi formam suam tantum; illa verò præter formam propriam nata sunt habere in se etiam

formam rei alterius per speciem representativam illius; sed capacitas habendi formas aliarum rerum convenit ratione immaterialitatis: ergo immaterialitas est ratio activæ cognoscibilitatis. Probatur minor: capacitas habendi non solum formam propriam, sed etiam alterius rei, est amplitudo, & illimitatio quædam; sed immaterialitas est ratio amplitudinis, & illimitationis in forma: ergo capacitas habendi formas aliarum rerum cōvenit ratione immaterialitatis. Probatur minor: coartatio formæ, & illius limitatio provenit à materia: ergo immaterialitas est ratio amplitudinis, & illimitationis in forma.

Et iuxta D. Thomæ doctrinam, ratio, qua in presenti utitur (ait Ill. Godoy n. 29.) sic potest efformari: quod aliquid sit cognoscitivum, habet, quia immateriale est, idest, quia materiæ conditionem excedit, & supra illam elevatur; sed Deus summè immaterialis est, summèque supra omnem conditionem materiæ elevatur: ergo est summè cognoscitivus; ergo immaterialitas est ratio intelligibilitatis activæ.

Respondeo primo ad rationem D. Thomæ negando maiorem, ad cuius primam probationem distinguo antecedens: plantæ non cognoscunt, quia materiales sunt, ly *quia* dicente rationem à priori, nego antecedens; ly *quia* dicente conditionem necessariò requisitam, vel quid præsuppositum omitto antecedens, & nego consequentiā. Claret solutio ex secunda, tertia, aliisque probationibus nostræ conclusionis, ex ibique dictis fiant contra Ill. God. retorsiones. Similiter distinguo secundam partem antecedentis, & nego consequentiā.

Ad secundā probationē respondeo primo distinguendo minorem: intelligibile in actu fit vnum intelligibilitèr cū intellectu intelligente in actu, concedo minorem; fit vnum identicè, nego minorem, & cōsequentiā. Hæc solutio est ipsius Ill. God. in præf. §. 4. per tot. & ut

50.

§ 1.
Respond.
1. ad ra-
tionē D.
Thomæ.

Retor-
que.

§ 2.
Ad se-
cundam
probatio-
nem,
Respond.
1.

consequentia illius valeret, necessariū erat, quod intelligibile in actu fieret vnum identice cum intellectu intelligēte in actu, quod non admittit Ill. Godoy. Imò quamvis intelligibile in actu fieret vnum idēce cū intellectu intelligente in actu, adhuc consequentia est falsa, vt constat de intellectu agente, qui est intelligibilis in actu, & vnus realitèr, & formalitèr cū intellectu possibili, & non ob hoc est intellectivus formalitèr, ex quo fiat contra Ill. Godoy retorsio.

Retorque

§ 3.
Responde-
tur 2.

1. Retor-
sio.

Secunda.

Respondeo secundo cōcedendo maiore, omittendo minore, & negando consequentiā; quia non infertur, vt claret in hac duplici retorsione cōtra Ill. Godoy. Prima: immaterialitas est ratio, cur omnis entitas immaterialis sit in actu intelligibilis; sed omnis entitas intelligibilis in actu fit vñ cū intelligente in actu: ergo immaterialitas est ratio intelligibilitatis activæ: ergo omnis entitas immaterialis erit intellectiva, quod negat Ill. Godoy, tam de entitatibus accidentalibus, quam substantialibus non primordialibus, vt ex ipso constat n. 135. & 138. Secunda retorsio: hæc consequentia: *implicat substantia immaterialis non intelligibilis; ergo implicat substantia immaterialis non intellectiva*, est falsa apud Ill. Godoy n. 168. Similiter & hæc: *implicat entitas spiritualis non intelligibilis; ergo implicat entitas spiritualis non intellectiva*: ergo pariter falsa est consequentia Ill. Godoy: immaterialitas est ratio, cur aliquid est intelligibile in actu: ergo etiam est ratio intelligibilitatis activæ.

§ 4.
Ad 3.
respōd. 1.

Secundo.

Ad tertiam probationem respondeo primo negando maiorem, vt constat ex nostra prima probatione à n. 15. & sequentibus. Respondeo secundo admissa maiori negando minorem, ad cuius probationem distinguo minorem: immaterialitas præcisè est ratio amplitudinis, & illimitationis in forma nego minorem; non præcisè concedo minorem, ad cuius probationē nego antecedens; quia si coartatio formæ, & eius li-

mitatio proveniret a materia, forma materialis non se extenderet in operando ultra illas operationes, in quas possunt qualitates, quæ sunt dispositiones generales materiæ, vt ait Ill. Godoy n. 28; sed formæ viventium vita vegetativa, & si materiales, se extendunt ultra operationes, in quas possunt qualitates, quæ sunt dispositiones generales materiæ, vt ipse asserit n. 22. & contra ipsum diximus n. 25: ergo nec immaterialitas est ratio præcisa illimitationis in forma, nec materialitas præcisè est coartatio, & limitatio illius.

Deniquè responderi posset distinguendo maiorem: differunt differentia essentiali specifica nego maiorem; alia quacumque omitto maiorem, & iuxta hanc distinctionem omitto minorem, & nego consequentiam, vt claret ex nostris probationibus. Et iuxta hæc ad rationem D. Thomæ, vt ab Ill. Godoy formatur n. 29. respondeo negando maiorem, vt constat ex omnibus nostris probationibus, ex quibus plures, & plures fieri possunt retorsiones contra prædictam rationē D. Thomæ, & modum, quo Ill. Godoy ipsam defendit.

Respondeo secundo ad rationē D. Thomæ distinguendo maiore: immaterialitas est ratio inadæquata, cur aliquid cognoscitivū sit concedo maiore; est ratio adæquata nego maiorem; Ad cuius primā probationē distinguo similiter antecedens quoad vtrāque partē. ad secundā probationē distinguo similiter consequens. Ad tertiā probationē eadē distinctione distinguo maiorem, minore, & cōsequēs. Et iuxta hæc doctrinā ad rationem D. Thomæ, vt ab Ill. Godoy formatur n. 29. distinguo maiorem: quod aliquid sit cognoscitivum habet inadæquatè, quia immateriale est concedo maiore; habet adæquatè nego maiore, concedo minore, & distinguo consequens: ergo Deus est summè cognoscitivus, quia immaterialis est, tamquā per rationē inadæquatā cōcedo cōsequentiā; tamquā per rationē adæquatā nego cōsequentiā. Et hæc solutio est, cui re verā magis adhæreo, cōstabit que ex

§ 5.
Tertio.

Retor-
quco.

§ 6.
Responde-
tur 2. ad
rationē
D. Thomæ.

dicendis §. 9. ubi rationem adequatam intellectualitatis declarabimus.

§. VIII.

Diluitur aliud fundamentum Ill. God. & explicatur: an implicet substantia spiritualis non intellectiva.

57.

Fundamentum Ill. God.

Probat minorem triplici implicatione.

58. *Prima implicatio.*

59.

Ill. Godoy n. 168. affirmat implicare substantiam spirituales incapaces intelligendi, pro qua opinione stant frequentèr (ait Ill. Godoy) discipuli D. Thomæ, vno, vel altero excepto, hacque respondet ad nostram tertiam probationem, & iuxta illam ad hanc formam reducitur fundamentum Ill. Godoy: si immaterialitas substantialis non esset ratio intellectualitatis activæ, non implicaret substantia immaterialis non intellectiva; sed talis substantia implicat: ergo immaterialitas est ratio intellectualitatis activæ. Illatio tenet. Maior videtur certa. Minorem verò probat Ill. God. triplici ratione implicationis, quæ omnia, ut hic solvantur, eius probationes declaremus.

Prima ratio implicationis sic efformatur ab Ill. Godoy n. 170: implicat substantia spiritualis, quæ capax non sit recipiendi in se formas aliarum rerum proprias; sed per hanc capacitatem cognoscencia à non cognoscentibus differunt: ergo implicat substantia spiritualis non cognoscitiva. Minor, cum consequentia tenet. Maior autem probatur: capacitas recipiendi formas aliarum rerum proprias provenit ex illimitatione, vel in illa consistit; sed implicat substantia spiritualis hac illimitatione non gaudens: ergo implicat substantia spiritualis, quæ capax non sit recipiendi in se formas aliarum rerum proprias. Probatur minor: implicat substantia spiritualis non excludens materiam; sed materia est principium limitationis, & coarctationis formæ: ergo implicat substantia spiritualis hac illimitatione non gaudens.

Respondeo primo ad fundamen-

tum Ill. Godoy negando minorem, ad cuius primam probationem, quæ est prima ratio implicationis, respondeo negando maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: capacitas recipiendi formas aliarum rerum proprias provenit ex illimitatione præcisè, nego maiorem; non præcisè, concedo maiorem; ad cuius probationem, nego maiorem ob rationem positam n. 54. Respondeo secundo negando maiorem, ad cuius probationem distinguo maiorem: capacitas recipiendi formas aliarum rerum provenit adequatè ex illimitatione, nego maiorem; in adequatè, concedo maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Constat solutio ex dicendis §. 9.

Secunda ratio repugnantia in hunc modum formatur ab Ill. Godoy n. 173: implicat substantia spiritualis non vivens; sed vita substantia spiritualis est necessario intellectiva; cum vegetativa, aut sensitiva esse nequeat, ut omnibus est manifestum: ergo implicat substantia spiritualis non vivens vita intellectiva: ergo implicat substantia spiritualis incapax intellectio- nis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: implicat substantia spiritualis, quæ non sit perfectior omni substantia materiali etiam vivente; sed substantia spiritualis non vivens non posset esse perfectior substantia materiali vivente: ergo implicat substantia spiritualis non vivens.

Respondeo negando maiorem, ad cuius probationem, distinguo maiorem: implicat substantia spiritualis, quæ perfectior non sit secundum quid omni substantia materiali etiam vivente, concedo maiorem; absolutè subdistinguo: si aliundè non sit, unde refarciatur excessus concedo maiorem; si aliundè refarciatur, nego maiorem; distinguoque minorem: substantia spiritualis non vivens non posset esse perfectior secundum quid substantia materiali vivente, nego minorem; absolutè, concedo mino-

Respondetur 1.

Secundo.

60. *2. Implicatio.*

61. *Respond.*

rem, & nego consequentiā. Itaque verū est substantiam spirituale esse aliquando perfectiorem substantia materiali etiam viunte, quia spirituale perfectius est materiali; non tamē est absolute perfectior, quia excessus factus per spiritualitatem refarcitur per perfectionem vitalem, quæ maior est sine dubio, ut infra dicemus. Unde substantia materialis viuens est absolute perfectior quacumque substantia non viunte, ut claret instantia substantiæ corruptibilis viuentis respectu substantiæ incorruptibilis non viuentis; ex quo.

62.
Retorquetur.

Retorqueo contra Ill. Godoy: implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis non viuens; sed vita substantia ab intrinseco incorruptibilis esset necessario intellectiva; cum vegetativa, aut sensitiva esse nequeat: ergo implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis incapax intellectiōis. Minor tenet. Consequentia est contra Ill. Godoy, & generaliter contra omnes. Maior verò probatur: implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis, quæ non sit perfectior omni substantia materiali etiam viunte; sed substantia ab intrinseco incorruptibilis non viuens non posset esse perfectior substantia ab intrinseco corruptibili viunte: ergo implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis non viuens, Retorsio formata est terminis ipsius Ill. Godoy, cuius assumptum est contra ipsum, & omnes Thomistas, non solū hoc de possibili negantes; verum asserentes; dari de facto substantias, nempe, Cœlos, ab intrinseco incorruptibiles, & non viuentes.

63.
Confirm. respo.

Ex hac igitur retorsione confirmatur nostra solutio: stat substantiam ab intrinseco incorruptibile esse perfectiorem secundū quid substantia ab intrinseco corruptibili, & hanc esse absolute perfectiorem substantia ab intrinseco incorruptibili: ergo stabit: substantiā spirituale esse perfectiorem secundum quid substantia materiali, hancque esse absolute perfectiorem substantia spirituali. Antecedens claret in Cœlo,

quod est perfectius secundum quid quacumque substantia corruptibili viunte; qualibet que substantia corruptibilis viuens est Cœlo absolute perfectior, ex omnium generali doctrina. Cōsequētia paritate videtur legitima.

Denique claret solutio in ente supernaturali respectu entis naturalis: quia licet ens super naturale sit perfectius quocumque ente naturali; non tamen est absolute perfectius omni ente naturali; sed tantum secundū quid, ut constat in ente supernaturali accidentali respectu cuiuscumque naturalis substantiæ; & alia non est ratio, nisi quia excessus factus ab ente accidentali per supernaturalitatem refarcitur in ente naturali substantiali per rationem substantiæ. Similiter ergo excessus factus à substantia spirituali per spiritualitatem refarcitur in substantia materiali viunte per rationem vitæ, ex quo fiat etiam retorsio contra Ill. Godoy.

Quod autem excessus perfectionis ortus ex spiritualitate refarciatur per perfectionem vitæ, seu quod vita sit absolute perfectior spiritualitate, claret primo: quia spirituale est genus superius viunte, consequenterque magis potentiale, & imperfectū. Secundo: quia alioquin quodlibet accidens non solum super naturale, verū etiam spirituale, esset simpliciter, & absolute perfectius quocumque ente materiali viunte, quod falsum est apud omnes.

Contra hanc solutionem (& si ab Ill. Godoy his terminis non adducta) quadrupliciter replicat, quarum prima ab ipso tradita n. 175. ad hanc formā reducitur: quo aliquid est independentius in esse, eo perfectior est in ordine ad existentiam; sed quælibet substantia spiritualis independentior est in esse omni substantia materiali etiam viunte; nam spiritualis substantia est independens à materia, à qua necessario dependet omnis substantia materialis etiā viuens: ergo quævis substantia spiritualis inspecta in ordine ad existentiam est simpliciter perfectior omni substantia materiali etiam viunte.

64.
Responso claret.

Retorque

65.
Vita est perfectior absolute spiritualitate

66.
Instat 1. Ill. God.

67.
Secundo.

Replicat secundo n. 176 : quo aliquod ens creatū magis enti primo assimilatur, eo est perfectius absolutē; sed spiritualitas magis accedit ad Deum, magisque illi assimilatur, quam materialitas : ergo est absolutē perfectior.

Tertio.

Tertio ibidem : quod in aliquo excedit, est absolutē perfectius, nisi aliunde refarciatur excessus ; sed spiritualitas in aliquo excedit omnē materialitatem, & alias non est unde iste excessus refarciatur, inspectis spiritualitate, & materialitate paret ordinē ad esse: ergo est perfectior simpliciter.

Quarto.

Quarto ibidem : admissa possibilitate substantiæ supernaturalis excederet absolutē, & simpliciter omnē substantiam materialē etiam viuentē : ergo pariter : omnis substantia spiritualis excedit simpliciter, & absolutē omnē substantiam materiale etiam viuentem.

68.
Respondetur 1. ad 1. replicā

Respondeo primo ad primā replicā negando maiore : est enim absolutē falsa : nam materia prima est independentior forma, quia hæc ex illa deducitur ; non verò è contra ; & vtraque est independentior composito, quia hoc fit ex illis ; non verò è contra, & tamē nec materia est forma perfectior, nec vtraque est perfectior composito, quin potius è contra. Item : quantitas est independentior qualitatibus, quia istæ egent quantitate ad sui sustentationē, non verò è contra ; & tamen qualitas, utpotè operativa, perfectior est quantitate, quæ operativa non est. Ex his, in alijs mille exemplis potest falsificari prædicta maior Ill. Godoy.

Retorque

69.
Respondetur 2.

Ad 2. replicam respondeatur.

Respond. secūdo distinguendo maiorem distinctione data n. 61. & retorqueo, ut in n. 62. 63. & 64. Ad secundam replicam distinguo maiore : quo aliquod ens creatū magis enti primo assimilatur, eo est perfectius absolutē, si non est unde refarciatur excessus, concedo maiore ; si est unde refarciatur, nego maiore ; distinguo minore : sed spiritualitas magis accedit ad Deum, magisque illi assimilatur, quam materialitas præcisa vitalitate, concedo minore ; cū vitalitate, nego minore, & con-

sequentia ; quia per vitalitatem refarcitur excessus spiritualitatis, ut manet dictum n. 65, ex quo patet ad tertiam responsio, & ultra retorque replicam contra Ill. Godoy : quo aliquod ens creatū magis enti primo assimilatur, eo est perfectius absolutē ; sed vitalitas magis accedit ad Deum, magisque illi assimilatur, quam non vitalitas : ergo est absolutē perfectior.

Ad quartam replicam concesso antecedenti, nego consequentiā, cuius disparitas est : quia admissa possibilitate substantiæ supernaturalis, talis substantia necessario esset viuens ob rationes tract. 2. de Visione disp. 15. ab Ill. Godoy traditas ; quare admissa possibilitate substantiæ supernaturalis, talis substantia necessario excederet absolutē, & simpliciter omnē substantiam materialē etiam viuentem, quia non esset in substantia materiali vivente, unde refarciretur excessus ; uti est in tali substantia respectu substantiæ spiritualis, quæ nullam habet cum vitalitate connexionē. Denique retorqueo ad hominem contra Ill. Godoy, prædictā rationē repugnantia disp. 4. n. 14.

Tertia ratio implicationis formatur ab Ill. Godoy n. 177. admissa possibilitate substantiæ supernaturalis in hunc modum : implicat substantia supernaturalis non intellectiva supernaturali intellectione : ergo implicat etiam substantia spiritualis naturalis non intellectiva naturali intellectione. Antecedens supponitur ab Ill. Godoy, ut generaliter verum. Consequentia autē probat primo : non implicat accidens supernaturale non intellectivū, & tamen implicat substantia supernaturalis non intellectiva : ergo dispar ratio quoad hoc intercedit inter accidens, & substantiam ; ergo quamvis detur accidens spirituale non intellectivū, repugnabit substantia spiritualis non intellectiva.

Secundo : quod implicet substantia supernaturalis non intellectiva non provenit ex conceptu supernaturalitatis, nec ex conceptu substantiæ, & tamen provenit ex cōiunctione vtriusque

Ad 3.

Retor-
queo.

70.
Ad 4.

Retor-
queo.

71.
3. Ratio
implica-
tionis.

Prob. con-
sequentiā
1.

72.
Secundo.

Tertio.

prædicati: ergo pariter: quamvis non implicet substantia spiritualis ex prædicato spiritualitatis, nec ex prædicato substantiæ, implicabit ex coniunctione utriusque. Tertio: quod implicet substantia supernaturalis non intellectiva non provenit ex conceptu supernaturalitatis; si namque materialis esset, quamvis esset supernaturalis, non foret intellectiva: ergo repugnabit etiam substantia spiritualis naturalis non intellectiva naturali intellectione. Denique eadem consequentia probatur: non enim est magis proportionata substantia supernaturalis cum supernaturali intellectione, quam substantia spiritualis naturalis cum naturali intellectione: ergo si implicat substantia supernaturalis non intellectiva supernaturaliter, implicat etiam substantia spiritualis naturalis non intellectiva naturaliter.

73.
Responde-
tur.

Respondeo ad tertiam implicantiam concedendo antecedens, & negando consequentiam, ad cuius primam probationem concesso antecedenti, & prima consequentia nego secundam ob rationem nostram tertiam probationis n. 36. & ob disparitatem assignatam n. 70. & ob easdem rationes nego paritates secundam, & tertiam probationis. Ad quartam nego antecedens; quia substantia supernaturalis, ut potest connexa cum vitalitate, est necessario proportionata cum intellectione; at substantia spiritualis non est connexa cum vitalitate, ideoque nec necessario proportionata cum intellectione naturali.

74.
Retor-
quetur 1.

Deinde retorqueo primo paritatem Ill. Godoy: implicat iuxta ipsum substantia spiritualis non intellectiva: ergo implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis non intellectiva, quod est contra ipsum. Consequentia probatur probatione ipsius Ill. Godoy: non est magis proportionata substantia spiritualis cum intellectione, quam substantia ab intrinseco incorruptibilis: ergo si implicat substantia spiritualis non intellectiva, implicat substantia ab intrinseco incorruptibilis non intellectiva.

75.

Retorqueo secundo formando præ-

dictam rationem contra: dabilis est substantia ab intrinseco incorruptibilis non intellectiva: ergo dabilis est substantia spiritualis non intellectiva. Antecedens ita est certum, ut de facto sit verum apud Thomistas, iuxta quos Cœli sunt substantiæ ab intrinseco incorruptibiles non intellectivæ. Consequentia probatur: dabilis est per se substantia ab intrinseco corruptibilis non intellectiva; sed substantia ab intrinseco incorruptibilis est substantia immaterialis: ergo dabilis est substantia spiritualis non intellectiva. Probatur minor: substantia ab intrinseco incorruptibilis caret materia; hæc est enim principium corruptionis; sed substantia carens materia, est immaterialis, seu spiritualis: ergo substantia ab intrinseco incorruptibilis, est substantia immaterialis.

Iam ex utroque dictis apparere videtur: falsam esse doctrinam Ill. Godoy asserentis: impossibile esse substantiam immaterialē non intellectivā, constat que solutio ad rationes implicantiam ab ipso adductas. Videat nunc paritatem de substantia spirituali, admissa illius possibilitate, disparē esse respectu substantiæ immaterialis; nam ultra dicta nemo est, ut fatetur Ill. Godoy n. 177. qui admissa possibilitate substantiæ supernaturalis, neget, ipsam esse necessario intellectivā; sed ex his fatentibus multi sunt, qui negant, substantiam spiritualemente necessario intellectivā, ut ait Ill. God. n. 164. & ex ipsis Thomistis, ut n. 168. confitetur: ergo dispar est ratio inter substantiam supernaturalē, & spiritualemente: ergo licet implicet substantia supernaturalis non intellectiva, firmum manere debet: non implicare substantiam spiritualemente non intellectivam.

§. IX.

Propria sententia proponitur, & stabilitur.

Reiecta igitur ratione D. Thomæ, ut inefficaci, restat declarare: quænam sit ratio adæquata illativa intellectu-

76.
*Ex dictis
aparet ve-
ram non
esse doc-
trinam Ill.
Godoy.*

77.

litis,

litatis, & licet hanc difficultatē in Scotistis non viderim, vt dixi n. 9, sine oppositione ad Scoticā doctrinā, & doctrina D. Thomæ vtendo, præsentē difficultatē resolvere aggredior. Pro qua.

78.
Suppono
1.

Suppono primo: immateriale tripliciter sumi, vt ex doctrina D. Thomæ cum Ill. Godoy diximus n. 10. Sumitur primo: pro excludente coniunctionē cum materia, quomodo natura Angelica est immaterialis, quia cum materia nequit in compositionem venire. Secundo: pro independente à materia in essendo, & hoc modo anima rationalis est immaterialis, quia licet cum materia cōponat, est tamen ab illa independens in essendo; potest enim per se subsistere, & de facto subsistit post separationē à corpore. Tertio: pro elevatione supra conditionē materiæ, seu pro excedente conditionem materiæ.

79.

Et hoc stat tripliciter. Primo: pro quacumque elevatione, & hoc modo formæ mixtorū dicuntur aliquomodo immateriales, quia vt ait D. Thom. ab Ill. Godoy cit. n. 116. solū formæ elementorū sunt totaliter immersæ in materia; sectis autē formæ mixtorum. Secundo pro tali elevatione supra conditionē materiæ, vt licet res habeat operationes, ad quas non se extendāt qualitates, quæ sūt dispositiones materiæ; tamen illas elicit medijs his qualitatibus, & hoc modo dicitur immaterialis anima vegetatiua, quia licet habeat operationes, nempe nutritionē, & augmentationē, ad quas non se extendunt prædictæ qualitates; illas tamen elicit medijs his qualitatibus. Tertio: pro tali elevatione rei supra conditionē materiæ, vt non solū habeat operationes, ad quas non se extendant qualitates prædictæ, sed nec illas eliceat medijs his qualitatibus, & hoc modo dicitur immaterialis anima sensitiva, quia visio, & sensatio, quæ sunt illius operationes, nec complerur prædictis qualitatibus, nec medijs illis eliciuntur; & hæc elevatio est, quæ requiritur ad imperfectā cognitionē, scilicet, sensitivā, vt cū D. Thomæ, & Ill. Godoy diximus n. 22.

Suppono secundo: hic loqui de ratione illativa intellectualitatis naturæ intellectualis, quæ est radix intellectus, & voluntatis; non verò intellectualitatis ipsius intellectus. Primo: quia nulla pro intellectu est assignabilis ratio, quæ non competat voluntati. Secundo: quia quod intellectus sit intellectivus, & non voluntas, habet ex eo, quod intellectus dimanat à natura secundum conceptū intellectivū, vt distinguitur à volitivo, & ex eo voluntas est volitiva, & non intellectiva, quia dimanat à natura secundū conceptū volitivum, vt distinguitur ab intellectivo. Tertio: quia intellectus est solum intellectivus per modum potentiæ, & hic loquimur de intellectivo per modum naturæ, hoc que voluit dicere Ill. God. n. 118. vt legenti apparebit. His itaque suppositis.

Nōstra sententia est: *substantia radicalis vitalis immaterialis est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ*, seu quod idem est: *immaterialitas substantialis radicalis vitalis est adæquata ratio illativa virtutis cognoscitivæ*. Probatur primò hæc nostra sententia illa est adæquata ratio illativa virtutis cognoscitivæ, per quam natura cognoscens adæquatè distinguitur à nō cognoscentibus; sed substantia radicalis vitalis immaterialis est talis ratio: ergo substantia radicalis vitalis immaterialis est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ. Maior, & consequentia tenet. Minor verò probatur primò: per ly *substantia* distinguitur natura cognoscens ab operationibus intellectus, & voluntatis, quæ licet sint vitales, & immateriales non sunt intellectivæ. Per ly *radicalem* distinguitur ab intellectu agente, & voluntate, Divinisque personalitatibus, quæ licet sint substantiæ vitales immateriales, non sūt intellectivæ. Per ly *vitalis* distinguitur non solū ab vnione hypostatica, vocatione Angelica, & habitibus supernaturalibus, sed etiā à Cœlis (dato quod sint substantiæ immateriales) quorū nullū est cognoscitivum. Et denique per ly *immaterialis* distinguitur à substantijs

80.
Suppono
2.

81.
Nōstra
sententia

Probat
tur 1.

Minor
Probat
tur 1.

radicalibus viventibus materialibus, uti sunt omnia viventia vita vegetativa: ergo substantia radicalis vitalis immaterialis, est adæquata ratio illativa virtutis cognoscitivæ.

82.
Proba-
tur 2.
prædicta
minor.

Probatur secundo prædicta minor: nec sola ratio substantiæ radicalis, nec ratio sola vitalitatis, nec ratio sola immaterialitatis, nec vlla cum alia coniuncta, quacumque ex illis seclusa, est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ: ergo omnes simul sunt talis ratio. Probatur prima pars antecedentis: dantur plures substantiæ radicales, quæ intellectivæ non sunt: ergo sola ratio substantiæ radicalis non est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ. Probatur secunda pars: dantur plura viventia, scilicet, intellectus agens, voluntas, & omnia vegetativa, quæ cognoscitiva non sunt: ergo nec ratio sola vitalitatis est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ. Probatur tertia pars: dantur plura immaterialia accidentalia, & substantialia, quæ cognoscitiva non sunt, ut diximus n. 29. & 30; imò Coeli in opinione Thomistarum sunt immateriales, quin sint cognoscitivi: ergo nec ratio sola immaterialitatis est ratio adæquata illativa virtutis cognoscitivæ. Probatur quarta pars: seclusa quacumque ratione non stat adæquata ratio virtutis cognoscitivæ, ut patet per omnia discurrendo, nam vegetativa, quibus sola deficit ratio immaterialitatis, cognoscitiva non sunt; intellectus agens, voluntas, divinæque personalitates, licet sint substantiæ vitales immateriales, cognoscitivæ non sunt, quia non sunt substantiæ radicales; Coeli, etiam si sint substantiæ radicales immateriales, cognoscitivi non sunt, quia ipsis deficit vitalitas, & sic de omnibus discurrendo: ergo nulla ratio cū alia coniuncta, quacumque ex illis deficiente, est adæquata ratio illativa virtutis cognoscitivæ.

83.
Proba-
tur 3. di-

Probatur tertio prædicta minor: implicat substantia radicalis vitalis immaterialis, quæ cognoscitiva non

fit, & è contra: implicat, quod aliquid sit cognoscitivū, quin sit substantia radicalis vitalis immaterialis: ergo substantia radicalis vitalis immaterialis est talis ratio. Antecedens est certissimum; nam si iuxta Ill. Godoy implicat substantia immaterialis non cognoscitiva, multò melius implicabit substantia vitalis immaterialis non cognoscitiva; & licet non implicet substantia immaterialis non cognoscitiva, ut contra Ill. Godoy asserui, implicat tamen substantia vitalis immaterialis non cognoscitiva, ut ex dictis contra ipsū patet. Consequentia est legitima; nam simili ratione probavimus n. 36. contra Ill. Godoy: immaterialitatem substantialē non esse rationē illativam virtutis cognoscitivæ, & ad illam solvendam, suamque opinionem tuendā, asserit, ut vidimus, implicare substantiam immaterialem non intellectivam. Legitima ergo est consequentia.

Probatur secundo nostra sententia: illa pertinet ad essentiā alicuius, quod non manet, dempto quocumque eorū; sed dempta quacumque ratione ex assignatis non manet natura cognoscitivā: ergo naturā esse cognoscitivā adæquatē consistit in prædictis rationibus. Maior est certa: quia hac ratione probatur: materiā, & formā esse de essentia compositi; corpus, & animā de essentia hominis physici. Minor verò probatur: non stat natura cognoscitiva dempta quacumque ratione ex allatis, ut sigillatim de omnibus claret: ergo dempta quacumque ratione ex assignatis non manet natura cognoscitiva. Confirmatur: in illo non consistit essentia naturæ cognoscitivæ, quo posito non ponitur natura cognoscitiva; sed non ponitur natura cognoscitiva, posita sola ratione substantiæ, nec sola ratione radicalis, nec ratione vitalitatis sola, nec sola posita rationē immaterialitatis: ergo in nullo seorsim consistit natura cognoscitiva. Probatur minor: non stat natura cognoscitiva, quæ non sit substantia radicalis, vitalis, immaterialis: ergo non ponitur

Ita mi-
nor.

84.
Proba-
tur 2.
nostra
sententia

Confirma-
tur.

natura cognoscitiva posita sola ratione substantiæ, nec sola ratione radicalis, nec ratione vitalitatis sola, nec sola posita ratione immaterialitatis.

85. *Probat-
tur 3.* Probatur tertio nostra sententia ex dictis ab Ill. Godoy in hac disputatione: immaterialitas, quæ non sit substantialis, non sufficit pro ratione intellectualitytis, ut habet n. 135. & nos n. 30:

Item. Item: immaterialitas substantialis, quæ non sit radicalis, non sufficit pro ratione intellectualitytis, ut habet n. 138, & nos n. 31: ergo sine ratione substantiæ radicalis non stat virtus cognoscitiva iuxta Ill. Godoy.

Deinde. Deinde: immaterialitas substantiæ radicalis non viventis insufficientis est pro ratione intellectualitytis, ut habet n. 173. quod adduximus n. 60: ergo sine ratione vitalitatis non stat iuxta ipsū virtus cognoscitiva.

Denique. Denique sine immaterialitate non stat virtus cognoscitiva, ut omnes, & ipse, fatentur: ergo non stat virtus cognoscitiva sine ratione immaterialitatis substantialis radicalis viventis: ergo omnia hæc sunt de essentia naturæ cognoscitivæ: ergo omnia hæc sunt ratio adæquata illatiua naturæ cognoscitivæ.

86. *Instabis.* Fateor me his rationibus moveri ad prædictā sententiā defensandā, nec contra ipsam instantiā aliquā inuenio, nisi instantiā de intellectu possibili, qui in omniū sententia est formaliter intellectivus, & in nulla est substantia radicalis, quin potius radicans in natura. Cæterum hæc instantia militat etiam contra opinionem Ill. Godoy, ut diximus n. 32. & 33. & militat contra quamcūque opinionē huius difficultatis; unde omnes tenentur ad eius solutionē. Ego verò conformiter ad dictā n. 80. Respondeo: quod intellectus est intellectivus per modū potentia, de cuius ratione est non esse substantiā radicalē, quinimo proprietates radicalis in natura, ab ipsa que dimanans secundū conceptū intellectū, quæ est ratio assignata, cur intellectus sit in-

*Rector-
que contra
Ill. God.*

Respond. intellectivus non verò voluntas; hicque non loqui de intellectu per modum potentia, sed per modū naturæ iuxta dictā n. 80, ex quo soluta manet inflātia. Nec probationes, quas contra Ill. Godoy adduximus, vim habent contra nostrā opinionē. Non prima: quia tantum est destructiva fundamenti Ill. Godoy. Non secunda: quia solum habet efficaciam contra Ill. Godoy assignantē immaterialitatem pro ratione adæquata virtutis cognoscitivæ. Non tertia: ob eandē rationē. Non quarta, & si contra nostrā rationē formetur; quia nos negamus gradū intellectivū esse specie diversum, imò nec Angelicum distingui specie ab humano, ut contra Ill. Godoy diximus tract. 2. de Visione disp. 7. a n. 12. & sequentibus. Nec quinta: quia etsi contra nos formetur, solvitur negando minorem, & consequentiā probationis, quæ ut vera supponitur, sed apud nos est falsa; quia potentia intrinsicè non specificantur per actus, sed se ipsis, ut docet Scotus quodlib. 13. §. ad ista. contra D. Thom. 1. p. q. 77. art. 1. & 7. Nec denique vltima: quia solum convincit immaterialitatem non esse rationē adæquatam virtutis cognoscitivæ.

Pro complemento tandem huius disputat. sciendum est: rationem substantiæ radicalis vitalis immaterialis, immaterialitate sumpta pro elevatione supra conditionem materiæ tertio modo capta, ut diximus n. 79. esse rationem illativam virtutis cognoscitivæ imperfectæ, scilicet, sensitivæ; rationem verò substantiæ radicalis vitalis immaterialis, immaterialitate sumpta pro exclusionem materiæ, & independentia ab illa, esse rationem adæquatam illativam virtutis cognoscitivæ perfectæ, scilicet, intellectivæ. Nec aliud videtur pro hac difficultate addendum, nec minuendum.

Ill. Godoy n. 198. vnum corollarium ex dictis in discursu disputationis deducit contra sententiam cuiusdam Recentioris ab ipso non nominati, sed in rei veritate est P. Quiros, qui D.

87. *Solutio-
nes ad
opposita.*

88. *Neceffa-
ria ad-
veritiā.*

89.

Thomæ rationem efficacem defendit, aliter, ac Ill. Godoy, intelligendo immateriale, & materiale, quod

omitto, quia nobis nō nocet. Et hac de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. *distinct.* 35. §. 1.

DISPUTATIO

VIGESIMA TERTIA.

An Dei cognitio sit cum proprietate Scientia, & in ordine ad quæ obiecta rationem scientiæ sortiatur.

§. I.

Referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur.

Num. 1

Non quærimus in præsentī: an detur in Deo scientia propriè, prout opponitur metaphoricæ scientiæ, quia cum scientia propriè in hac acceptione sumpta nihil aliud sit, quam cognitio certa, & evidens, quæ est perfectio absque vlla imperfectione, necessario debet in Deo reperiri, ex dictis *disp. antecedenti n. 1.* Nec est dubium: an detur in Deo scientia actu, & formalitèr, prout opponitur virtualitèr, quia ex dictis *disp. antecedenti n. 8.* Deus est semper in actu continuo intelligendi, seu sciendi, consequentèrque est in Deo scientia actu, & formalitèr, quod non solum fide, sed etiam ratione naturali probatum manet *disp. antecedenti n. 1.* & probat Scotus in 1. *distinct.* 2. *quæst.* 1. Dubium ergo est: an detur in Deo scientia non solum largè accepta, scilicet, pro cognitione certa & evidenti, quomodo cognitio principiorum dicitur scientia; sed etiam propriè, & rigurosè capta, nempè, pro cognitione certa, & evidenti de obiecto necessario per demonstrationē adquisita, scilicet, causata per præmissas evidentes: quomodo accepit scientiam Aristoteles 1. *part. cap. 2.* & cum eo Scotus ibi, & *quæst.* 3. Prolo-

gi, & in 3. distinct. 24. §. ad quæstionē.

Qua in re, licet in aliquo ab opinione Scoti Ill. Godoy non discesse rit in pluribus tamen discordat, ideòque ordine ab ipso tradito disputationem hanc examinabimus. In qua divisi sunt Authores. Basquius *tom. 1. in 1. part. disp. 85. cap. 7. n. 48.* & supia *disp. 4. cap. 4. n. 9.* negat in Deo scientiam propriè, iudicant: ad talē scientiā requiri necessario formale discursū conflatum ex pluribus actibus realitèr distinctis, quorum vnus est cognitio præmissarum, & alius cognitio conclusionis. Cæteri verò Theologi communitèr tenent: dari in Deo scientiam propriè, & strictè, sentientes ad talem scientiam non requiri formale discursum; sed sufficere virtualem sine multiplicatione actuum. In ordine verò ad quæ obiecta cognitio Dei sortiatur rationem scientiæ propriè, & rigurosè, magis dividuntur Authores, quos infra referam, & veram sententiam sequentibus conclusionibus explicabimus.

Prima conclusio: *Cognitio Dei est scientia propriè, & rigurosè sumpta.* Hæc conclusio est communis inter Theologos de quibus Ill. Godoy *disp. præsentī n. 3.* contra Basquium, & alios

2.
Referuntur sententiæ.

1. Negativa Barquez.

2. Affirmativa Theologi omnes.

3.
1. Conclusio.

Aperitur difficultas.

pauciores ipsum secutos. Caterum licet in conclusione ab Ill. Godoy non dissentiamus, ipsam pono, quia in modo tuendi dissentimus. Probatur conclusio: omnis perfectio, quæ in suo conceptu formali, non dicit imperfectionem, convenit formaliter Deo, ut fatetur communis Theologorum consensus; sed cognitio strictè scientifica est perfectio nullâ in suo conceptu formali includens imperfectionem: ergo cognitio Dei est scientia propriè, & rigurose sumpta.

Dices: cognitionem strictè scientificam dicere imperfectionem discursus, quæ imperfectio Deo repugnat. Ill. God. in præf. n. 11 non recusat cedere in Deo discursum virtualem, idque sic probat: ad rationem strictè scientiæ sufficit discursus formalis, vel virtualis; sed discursus virtualis non repugnat Deo: ergo ob defectum discursus non repugnat Deo scientia strictè accepta. Minor constat primo: quia non repugnat perfectionibus divinis emanatio virtualis; attributa enim ab essetia virtualiter dimanant: ergo nec Deo repugnat virtualis discursus. Secundo: nam actus vitalis in Deo à suo principio vitali virtualiter procedit; volitio etiâ divina cognitionem virtualiter supponit: ergo etiâ poterit sine imperfectione una divina cognitio aliâ virtualiter supponere, ab illaque virtualiter causari.

Maior verò probatur primo: non minus est de ratione actus vitalis à suo principio procedere; ac de ratione scientiæ à priori cognitione causari, in quo consistit discursus; sed ad rationem egressus actus vitalis à suo principio sufficit egressus formalis, vel virtualis, ut patet ex n. antecedenti: ergo ad rationem scientiæ strictè sufficit discursus formalis, vel virtualis. Probatur secundo prædicta maior: ad rationem scientiæ strictè non requiritur maior causalitas ex parte cognitionis, quam ad rationem scibilis obiecti causalitas; sed ad rationem obiecti scibilis sufficit virtualis obiectiva distinctio formalitatum, vel causalitas, ut constat in quocumpue obiecto, quod sit unum

realiter, & multiplex formaliter, vel præcisivè obiectivè: ergo ad rationem scientiæ strictè sufficit discursus formalis, vel virtualis.

Caterum hæc omnia, nec vera sunt, nec sustineri valent, & quia hæc eadè adducit Ill. God. disp. 28. ad tuendam scientiam Dei esse discursivam, ideo ea nunc non impugnamus, impugnabimus tamen disput. cit. ubi contra ipsum ex professo propugnabimus scientiam Dei non esse virtualiter discursivam; ideoque.

Aliter impugnatur responsio supraposita: discursus dicens imperfectionem, scilicet, cognitio causata ex priori cognitione, non est de ratione omnis scientiæ, sed solum de ratione illius, quæ à cognitione principiorum distinguitur; atqui cognitio conclusionum in Deo non est formaliter distincta à cognitione principiorum; ergo quamvis Dei cognitio sit scientia strictè, non ideo habebit imperfectionem discursus. Maior, & consequentia tenent. Minor clarebit disp. 28. ubi, ut diximus, eam ex professo propugnabimus. Hac igitur solutione soluta manet prædicta replica. Ultra quod.

Verissimè fateor: me nullum inconveniens invenire in hoc, quod ponatur in Deo discursus virtualis, non ut ab Ill. God. admittitur, quia hic concedit in Deo cognitiones virtualiter distinctas, quæ in nostra scetia essent formaliter distinctæ. Ratio autè, cur non sit inconveniens, ponere in Deo discursum virtuale, est: quia virtualis discursus nihil aliud est, quam cognitio una æquivalens duabus, quarum altera sequitur ex alia; sed cognitio Dei infinita æquivaleret his duabus, imò & infinitis: ergo non est inconveniens, quod ponatur in Deo discursus virtualis.

Rursus ingenuè fateor: nullum adhuc inconveniens invenire in hoc, quod ponatur in Deo discursus formalis. Ratio est: quia de ratione formali discursus formalis solū est, quod unum cognoscatur ex alio, nam quod hoc fiat per unam, vel per plures cognitiones, accidit discursui: ergo stante unica cognitione,

6.
Impugnatur responsio Ill. God.

7.
Aliter impugnatur.

8.
Vera solutio.

Datur in Deo discursus virtualis

9.
Datur in Deo discursus formalis.

4.
Dices.

Respond.
Ill. God.

5.
Probatur maior 1.

Secundo.

Cōfirmatur.

quæ propter sui infinitatem illis æquivaleret, illa erit discursus formalis. Cōfirmatur: Deus cognoscit hominē esse risibilem, quia est rationalis; sed per hoc solum dicitur intellectus discurre formalitē, & non per hoc, quod habeat duas cognitiones: ergo ad formalem discursum non requiritur duplex cognitio. Probatur minor: cognoscere hominē esse risibilem, quia est rationalis, non est formalitē apprehendere, nec iudicare formalitē: ergo est formalitē discurre: ergo quandoquē hoc habeatur per vnicā cognitionem, habebitur discursus formalis. Hoc addidi pro impugnatione replicæ suprapositæ, vt duplici solutione solutū maneat fundamētū aduersariorū, cæteraque argumēta cōtra nostrā cōclusionē in Recentioribus videnda relinquo, & in ipso Ill. Godoy *a. n.* 14. qui ea extensē adducit, & solvit elegantē.

S. II.

Scientia in Deo respectu suorum attributorum statuitur.

10.
2. cōclusio.

Ill. Godoy non cōsequenter procedit.

Prob. cōclusio destruendo fundam. cōtrariorum.

Minor difficultatis probatur.

SECUNDA cōclusio: *datur in Deo scientia à priori respectu suorū attributorū.* Hæc cōclusio est inter Theologos cōmunis, aliquibus exceptis, quos citat Ill. God. *n.* 373 ipse vero nostri tenet cōclusionē, incōsequenter tamen procedit ad dicta *disp.* 3. *de Deo vno*, vt infra cōtra ipsū dicemus, ob quod hæc cōclusionē itauimus. Nunc autē probatur cōclusio destruendo fundamētū contrariorū: ideo in Deo nō esset scientia à priori respectu suorū attributorū, quia de ratione sciētiae à priori est procedere per causā, quā non habet attributa, cū sint entia per essentiā; sed hæc ratio est nulla: ergo datur in Deo scientia à priori respectu suorū attributorū. Consequentia est legitima. Maior est ipsa aduersariorū doctrina. Minor verò, in qua est difficultas, probatur: ad rationē scientiæ à priori sufficit procedere per causā virtuale in essendo; sed licet attributa divina ex eo, quod sint entia per essentiā, non habent causam realitē influentē, habent tamen causā

virtualē: ergo ob prædictam rationem malē negatur in Deo scientia a priori respectu suorum attributorum. Syllogismus est perfectus. Præmissæ autem sunt suo ordine probandæ.

Maior igitur probatur primo: Methaphysica, quæ propriē est scientia, demonstrat à priori passiones de ente; sed veritas, bonitas, cæteræque passiones entis non habent causā realitē influentē, sed influentem solummodò virtualitē iuxta contrarios: ergo ad rationem scientiæ sufficit procedere per causam virtuales. Secundo: Theologia in opinione contrariorū est propriē scientia demonstras à priori attributa de Deo; sed non per causā realitē influentem, sed virtualitē tantū: ergo ad rationem scientiæ sufficit procedere per causam virtuales. Tertio: virtualis obiectiva causalitas sufficit ad rationem obiecti scibilis: ergo ad rationē scientiæ sufficit procedere per causā virtuale: vera igitur est maior prædicti syllogismi.

Minor verò illius probatur primo: si attributa Dei nō haberēt causā virtuale, vel rationē à priori, Theologia illa non demonstraret de Deo à priori; sed consequens est falsū apud contrarios: ergo ratio aduersariorū est nulla. Secundo: ad causā virtuale, & virtuale effectū sufficit virtualis distinctio; sed divina attributa inter se, & ab essentia virtualitē distinguuntur iuxta aduersarios: ergo nulla est ratio illorum. Tertio: vnū esse causā virtuale alterius, nihil aliud est, quam talitē inter se comparari, vt si realis intercederet distinctio, realis etiam influxus interveniret; sed attributa divina talitē cum natura Dei comparantur, quod si adesset realis distinctio, omnia ab essentia realitē causarētur: ergo inter divina attributa, & divinam essentiam intercedit virtualis causalitas: ergo vera est minor syllogismi prædicti: ergo possunt attributa per essentiam à Deo à priori demonstrari, quod est nostra cōclusio.

Ex his præclusa manet communis contrariorum evasio, nimirum, posse

I I.

Maior Probatur 1.

Secundo.

Tertio.

I 2.

Minor Probatur 1.

Secundo.

Tertio.

I 3.

Cōmunis solutio.

attri-

attributa divina per essentiam demonstrari ab intellectu viatoris distinguente essentiam ab attributis, qua distinctione supposita apprehenditur essentia, ut radix attributorum; secus autem ab intellectu divino cognoscente essentiam, & attributa, prout sunt a parte rei absque ulla distinctione; nec Deus potest distinctionem istam confingere, & consequenter cum essentia in se non sit causa attributorum, non potest ab intellectu divino essentia cognosci, tanquam causa attributorum, ac proinde, nec cognitionem scientificam de illis habere.

14. *Reijcitur*
1. Ex dictis, inquam, hæc communis solutio præclusa manet, & reijcitur primo: datur in Deo scientifica cognitio attributorum distincta ab intellectu, seu simplici intelligentia, qua cognoscit suam essentiam; sed hæc cognitionum distinctio nequit subsistere in Deo, nisi cognoscat essentiam suam, ut est causa, vel radix attributorum, & attributa, ut in essentia virtualiter radicata: ergo quamvis Deus non faciat distinctionem inter essentiam, & attributa, illa tamen cognoscit ordine prædicto. Minor, & consequentia tenent. Maior autem est D. Thomæ varijs in locis ab Ill. Godoy cit. cuius verba adducit in præsentibus. 40. consequenterque à contrarijs admittenda, utpotè eius doctrinam profitentibus.

15. *Secundo.* Reijcitur secundo: quod Deus cognoscat essentiam, & attributa, prout sunt in se, non tollit, quin cognoscat essentiam, ut virtualiter radicem attributorum; sed hoc sufficit, ut cognoscat attributa scientifica cognitione: ergo quamvis Deus non faciat distinctionem inter essentiam, & attributa, illa tamen cognoscit scientifica cognitione. Minor ex dictis habetur. Maior autem probatur: unum esse causam virtuales alterius est taliter cum illo comparari, quod si realis in utrumque intercederet distinctio, illud realiter causaret; sed hoc Deus ita cognoscit; cum in hac cognitione nulla interveniat confictio: ergo cognoscit essentiam, ut radicem attributorum.

Tertio. Reijcitur tertio: Metaphysica non

solum in nobis, sed etiam in Angelis, obtinet rationem scientia; sed intellectus Angelicus non facit distinctionem rationis inter ens, & eius proprietates, quas de ente demonstrativè cognoscit: ergo quamvis Deus non distinguat suam essentiam ab attributis, cognoscet sua attributa cognitione strictè scientifica. Maior supponitur à contrarijs, ut ait Ill. God. Minor probatur: ideo intellectus noster inter ens, & illius proprietates fingit distinctionem rationis, quia non uno, sed pluribus conceptibus ens, & eius proprietates cognoscit; sed Angelus una cognitione ens, & eius proprietates cognoscit: ergo intellectus Angelicus non facit distinctionem rationis inter ens, & eius proprietates, quas de ente demonstrativè cognoscit.

Denique reijcitur tradita solutio: absque eo, quod intellectus divinus faciat distinctionem rationis in voluntate divina, prout est ratio diligendi, & prout est ratio puniendi, atque miserendi, dantur cum proprietate in ipso non solum virtus charitatis Theologica, sed etiam misericordia, & iustitia, quæ sunt virtutes morales, ut frequentius docent Thom: ergo pariter: absque eo, quod inter essentiam, & attributa distinguat, dantur cum proprietate in ipso intellectus principiorum, & scientia.

Hæc in doctrina D. Thom. fundata ex Ill. God. deduximus, ut luce clariùs appareat incoherentè procedere, quod probo primo, probando ad hominem contra ipsam: non dari in Deo scientiam rigorosam à priori respectu suorum attributorum: adhuc supposita distinctione virtuali essentia ab attributo, attributum secundum se non est à priori demonstrabile: ergo nequit de illo habere Deus scientiam à priori. Consequentia est clara. Primo: quia nequit Deus habere scientiam à priori de attributo, quin attributum demonstraret per essentiam; sed hoc nequit fieri, nisi attributum sit secundum se à priori demonstrabile; alioquin cognosceret Deus attributum aliter, ac est in se; ergo nequit de illo habere Deus scientiam à priori. Secundo: ideo

81

16.

Quarto.

17.

Inconsequentia Ill. God. ostenditur 1.

82

nequit Deus habere scientiam à priori de sua essentia, quia hæc est à priori in demonstrabilis: ergo nequit habere scientiā à priori de attributo, quin attributum sit secundum se à priori demonstrabile.

18.
Antecedens probatur.

Antecedens verò probatur: supposita distinctione virtuali essentiae ab existentia, existentia non est secundum se à priori demonstrabilis: ergo adhuc supposita distinctione virtuali essentiae ab attributo, attributum secundum se non est à priori demonstrabile. Antecedens est expressa doctrina Ill. God. *disp. 3. de Deo vno à n. 31*, ubi hæc habet verba: *Si autem existentia ratione, & virtualiter ab essentia distinguatur, non potest demonstrari de Deo demonstratione à priori secundum se*. Item claret ex ipso Ill. God. qui *disp. 2. de Deo vno n. 22*. asserit: hæc propositionē: *Deus existit esse per se notā secundum se*; atqui iuxta omnes, & ipsū Ill. God. propositio per se nota nequit secundum se à priori demonstrari: ergo supposita distinctione virtuali essentiae ab attributo, attributum secundum se non est à priori demonstrabile.

19.

Ex hoc manifestè apparet incōsequētia Ill. God. nā vt in præseti probet scientiā à priori in Deo respectu suorum attributorū, fūdamētū assumit ex distinctione virtuali essentiae ab attributis; sed iuxta ipsū *disp. 3. cit.* hæc virtualis distinctio non sufficit, vt detur in Deo scientia à priori de sua existentia: ergo incōsequenter procedit. Maior patet *ex dictis n. 11*. Minor est ipsius, vt constat *n. 18*. Consequentia est legitima. Vltius manifestatur incōsequētia Ill. Godoy: asserere, vt vera, duo cōtradiçtoria est incōsequenter procedere; sed Ill. God. asserit, vt vera, duo cōtradiçtoria, vt claret ex ab ipso dictis *disp. 3. cit.* & *disp. præf.*: ergo incōsequenter procedit.

20.

Ostenditur 2. in cōsequētia ad hominē cōtra ipsū.

Probo secūdo ad hominē cōtra Ill. God. non dari in Deo scientiā à priori respectu suorum attributorum; vel Deus cognoscit attributa ab essentia distincta solū obiectivè, vel etiā effectivè; quodcumque est cōtra Ill. God: ergo inconsequenter procedit. Probatur minor: in

primis, quod Deus illa cognoscat ab essentia esse etivè distincta, est cōtra Ill. God. *disp. 5. de Deo vno n. 74*. asserentē: quod respectu intellectus divini solum adest distinctio obiectiva essentiae ab attributis; atqui obiectiva distinctio non sufficit, vt in Deo detur scientia à priori attributorū: ergo siue Deus cognoscat attributa ab essentia distincta solū obiectivè, siyè etiā effectivè non datur in Deo scientia à priori respectu suorum attributorū. Probatur minor: nequit dari scientia stricta à priori sine distinctione: ergo obiectiva distinctio nō sufficit, vt in Deo detur scientia à priori attributorū. Probatur cōsequētia: hoc ipso, quod nequeat dari scientia à priori sine distinctione, nequit dari scientia exercita absque distinctione exercita; sed scientia Dei est exercita, distinctio verò obiectiva non est exercita: ergo obiectiva distinctio non sufficit, vt in Deo detur scientia à priori attributorum.

Cōcluditur ergo: non posse Ill. God. in suis principijs defendere cōclusionem prædictā sine contradictione, & licet optimè probata maneat ad hominē cōtra adversarios; iuxta nostra tamē principia probatur nostra conclusio: essentia divina est formaliter ab attributis distincta, principiumque formale, à quo attributa dimanant: ergo Deus cognoscit suā essentia esse causā radicalem attributorū: ergo cognoscit attributa esse in essentia radicata: ergo per suam essentia, tamquā per radicē, cognoscit attributa; sed hæc est cognitio scientifica à priori: ergo datur in Deo scientia à priori respectu suorum attributorū. Omnes cōsequētiæ cū susūpta sūt veræ. Antecedēs est Scoti verissima opinio, latèque, & efficaciter probata *disp. 5. de Deo vno per totā*. Argumēta cōtra hanc cōclusionē omitto, quia hac ratione faciliter omnia solvuntur.

§. III.

Scientia strictè sumpta in Deo respectu creaturarum statuitur.

Tertia conclusio: *Cognitio divina rationē scientiæ cū proprietate sorti-*

21.
Probatur conclusio iuxta nostra principia.

22.
3. Conclus.

tur respectu creaturarū secundum illarū essentias, & proprietates, & etiā respectu illarū, vt in singulari existentium. Ita contra Durandum docent Theologi, & probatur primo: cognitio certa, & evidens rei per causam est cognitio strictē scientifica; sed Deus habet cognitionē certā, & evidentem essentia rerū creatarū, illarūque proprietatū, & contingentū in singulari existentū per causā certo, & evidēter cognitā; ergo cognitio divina rationem scientiæ cum proprietate sortitur respectu creaturarum secundum illarū essentias, & proprietates, & etiā respectu illarum, vt in singulari existentium. Illatio est legitima. Maior patet ex diffinitione scientiæ ab omnibus accepta. Minor verò quoad omnes partes indiget probatione, & quoad primam, in qua est sine dubio maior difficultas.

Probatur primo: licet essentia rerum creatarum non habeant causam creatam, media qua à priori demonstrantur, habent tamen causam increatam; nam Deus est causa finalis omnium; omnia enim propter se operatus est Deus: ergo essentia rerum creatarū à Deo cognoscuntur cognitione scientifica à priori. Secundo: essentia creatæ essentialitèr exigunt omnipotentia, vt causam efficientem illarum; sunt enim entia ab alio: ergo essentia rerū creatarum à Deo cognoscuntur cognitione scientifica à priori. Tertio: Deus cognoscit essentias in essentia sua, tamquam in causa intentionali, illas eminentèr continente in esse intelligibili, vt docet Scotus, & nos cum ipso dicemus intrā disp. 26; vel illas cognoscit in essentia sua, tamquam in causa physica, illas eminentèr continente in esse entis, vt cum D. Thoma docent Thomistæ: ergo essentia creatæ habent causam increatam: ergo per hanc illas Deus cognoscit: ergo cognitione à priori scientifica, quæ est cognitio rei per causam.

Ex his probata manet secunda pars prædictæ minoris, & ultra probatur:

proprietates causarū causantur ab illarū essentijs effectivè, & finalitèr; qualibet enim proprietas radicitur in sua essentia, & est propter illā, vt claret in risibilitate, & ex hac in qualibet alia, sed Deus cognoscit essentias creatas, & illius proprietates; ergo cognoscit essentias creatas esse causas suarū proprietatū, & has ab essentijs causari. Atqui hoc est cognoscere proprietates per suas causas, quæ est cognitio à priori scientifica: ergo Deus cognoscit proprietates creaturarū cognitione scientifica à priori.

Tertia deniquè pars supraposita minoris probatur: quia licet veritates contingentes non habeāt causā infallibilē creatā; tamē Deus mediāte suo decreto efficaci est causa infallibilis illarū: ergo illas cognoscit in suo efficaci decreto: ergo illas cognoscit per causā illarū: ergo cognitione à priori scientifica.

Probatur secundo prædicta conclusio: cognitio certa, & evidens rei per causam est cognitio scientifica à priori; sed Deus cognoscit omnes veritates, tam necessarias, quàm contingentes, cognitione certa, & evidenti per causas illarum: ergo cognitio divina rationem scientiæ cum proprietate sortitur respectu creaturarū secundū illarū essentias, & proprietates, & etiā respectu illarū, vt in singulari existentū. Probatur minor: Deus cognoscit possibilia eo, quod cognoscit, non implicare contradictionem, quod est causa illorū, cognoscitque futura eo, quod cognoscit, se decrevisse, quod existerent in aliquo tempore determinato, quod quidem decretum est causa illorum existentia: ergo Deus cognoscit omnes veritates, tam necessarias, quàm contingentes, cognitione certa, & evidenti per causas illarum.

Dices: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario; sed veritates contingentes, scilicet, futura, & existētia, non sunt obiecta necessaria: ergo cognitio Dei erga illa non est à priori scientifica. Aliqui respondent: Deum non cognoscere veritates contingentes

Probatur prædicta minor quoad 2. partem.

25. *Probatur prædicta minor quoad 3. partem.*

26. *Probatur 2. conclusio.*

27. *Dices.*

Respondet aliqui 1.

scientia rigurosa, ut ab Arist. capitur 1. *Posteriorum*, quæ est de necessarijs; benè tamen scientia, ut ab ipso sumitur 6. *Ethic. cap. 3.* scilicet, prout determinatè verum cognoscitur, & distinguitur contra suspicionem, & opinionem, quæ solutio fundamentum habet in Scoto *quæst. 4. & 5. Prol. 9. ad aliud dubium*, iuxta quam distinguitur maior argumenti: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario, ut ab ipso sumitur 6. *Ethic. cap. 3.* nego maiorem; cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario, ut ab Aristotele capitur 1. *Post.* concedo maiorem, concessaque minori distinguitur consequens eadem distinctione.

28. Secundo respondent alij: Deum cognoscere veritates contingentes cognitione ita scientifica, ac cognitione, qua cognoscit veritates necessarias, quia omnes à Deo cognoscuntur æquè certo, & infallibiliter; nam veritas contingentium videtur in Deo, & tale obiectum, scilicet, essentia divina, causarum necessario certam, evidentem, & perpetuam cognitionem futurorum contingentium eo modo, quo decretantur talia futura, quod sufficit, ut de illis detur rigurosa scientia; nam ad hoc alia necessitas obiectiva non requiritur. Hæc solutio fundamentum habet in Scoto *cir.* iuxta quam in forma distinguitur maior: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario, idest, de obiecto causante necessario certam, evidentem, & perpetuam cognitionem, concedo maiorem; necessario alia necessitate, nego maiorem; distinguiturque similiter minor, & negatur consequentia; quia futura, & existentia, ut sunt in essentia divina cum decreto, causant necessario certam, evidentem, & perpetuam cognitionem.

29. Tertio alij respondet, concessa maiori distinguendo minorem: veritates contingentes, nempe, futura, & existentia, non sunt obiecta necessaria necessitate consequentis, entitativa, vel quoad existentiam, concedo minorem; necessitate consequentiae, illationis,

vel quoad connexionem, nego minorem, & consequentiam; quia prima necessitas non requiritur ad scientiam rigurosam; secunda verò sufficit, & hæc est, quam habent futura, & existentia in divino decreto ad sui cognitionem.

Quarto respondent alij distinguendo maiorem: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario, positivè, vel negativè, concedo maiorem; positivè tantum, nego maiorem: distinguiturque minor: sed veritates contingentes, scilicet, futura, & existentia, non sunt obiecta necessaria positivè, concedo minorem; negativè, nego minorem, & consequentiam. Dupliciter enim dicitur aliquid necessariū, positivè, scilicet, & negativè. Necessarium positivè est, quod habet existentiam indefectibilem, quo modo solum Deus est necessarius. Necessarium negativè est, quod est impossibile aliter se habere. Prima necessitas non requiritur ad scientiam rigurosam; alioquin nulla esset scientia præter scientiam, qua Deus se cognoscit. Secunda sufficit, & hanc habent futura in decreto Dei efficaci.

Hæ quatuor solutiones probabiles sunt, & quælibet sufficiens pro solutione prædicti argumenti. Elige quam malueris, & pro omnium claritate, ruinaque argumenti suprapositi, ipsum retorqueo primo: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario; sed operatio nostra moralis non est obiectum necessarium: ergo de ipsa non datur scientia, cuius consequentia est falsa; nam de ipsa est Ethica, quæ est vera scientia. Retorqueo secundo: cognitio à priori scientifica est de obiecto necessario; sed nihil operabile est necessarium: ergo de nullo operabili datur scientia, quæ consequentia est falsa; alioquin nulla esset scientia practica, utpotè habens pro obiecto aliquid operabile. Respondeant contrarij, & erit nostra solutio. Alia sunt contra conclusionem prædictam argumenta, quæ optimè solvit Ill. Godoy in præfati à n. 104. usque ad n. 119, quæ in ipso videnda relinquo.

30.

4. Respon-
dēt alij.

31.

Quælibet solu-
tio ex di-
ctis est
sufficiensRetor-
queo 1.

Secundo.

§. IV.

Scientia à posteriori statuitur in intellectu Divino.

32.
4. Conclusio.

Conclusio
est contra
Ill. God.

Proba-
tur 1. con-
clusio.

Quartæ conclusio : *datur in Deo scientia stricta à posteriori.* Hæc conclusio est contra Ill. God. in præfenti n. 120, à nobisque probatur primo : omnis perfectio, quæ in suo conceptu formali non dicit imperfectionem, convenit formaliter Deo, ut fatetur communis Theologorum consensus; sed cognitio scientifica à posteriori est perfectio nullâ in suo conceptu formali imperfectione includens: ergo datur in Deo scientia stricta à posteriori. Probatur minor : cognitio scientifica à priori est perfectio nullâ in suo conceptu formali imperfectione involuens: ergo pariter : cognitio scientifica à posteriori est perfectio nullam in suo conceptu formali imperfectione includens. Probatur consequentia: ideò cognitio scientifica à priori est perfectio nullâ in suo conceptu formali imperfectione involuens, quia imperfectiones repertæ in hac, vel illa scientia à priori relegari possunt à conceptu scientiæ à priori, ut sic; sed eadem ratione relegari possunt à conceptu scientiæ à posteriori, ut sic: ergo si cognitio scientifica à priori est perfectio nullâ in suo conceptu formali imperfectione involuens, cognitio scientifica à posteriori est perfectio nullam in suo conceptu formali imperfectionem includens.

33.
Proba-
tur 2. con-
clusio.

Probatur secundo conclusio : Deus cognoscit omnia cognoscibilia eo modo, quo cognoscibilia sunt : ergo cognoscit à priori, quæ à priori cognoscibilia sunt; & à posteriori, quæ sunt à posteriori cognoscibilia : ergo & cognoscit à priori, & à posteriori, quæ à priori, & à posteriori cognoscibilia sunt : ergo datur in Deo scientia stricta à posteriori. Omnes consequentiæ sunt legitimæ. Antecedens vero probatur: si Deus non cognoscit omnia cognoscibilia eo modo, quo sunt cognoscibi-

lia, Deus non esset infinite cognoscens, ut est manifestum: ergo cognoscit omnia cognoscibilia eo modo, quo cognoscibilia sunt.

Probatur tertio conclusio ad hominem contra Ill. Godoy : ideò datur in Deo scientia à priori, quia Deus cognoscit causâ, & effectum, & ordinem inter illa, scilicet, causâ esse causâ talis effectus; sed etiam cognoscit effectum esse effectum talis causæ : ergo eadē ratione, qua Ill. Godoy admittit in Deo scientiam à priori, admittere debet in illo scientiam à posteriori.

Respondet primo Ill. God. n. 140: negando consequentiâ; nam idem est cognoscere causâ esse causâ effectus, ac effectum esse effectum talis causæ; cum ergo primū habeatur per scientiâ à priori, non potest secundū ad scientiam à posteriori sufficere. Contra primo: ideò primū habeatur per scientiam à priori, quia est propriū scientiæ à priori; sed secundū est propriū scientiæ à posteriori: ergo eadem ratione, qua Ill. Godoy admittit in Deo scientiâ à priori, admittere debet in illo scientiam à posteriori. Contra secundo: etiam si idē sit cognoscere, causam esse causâ effectus, & effectum esse effectum talis causæ, non tamen est eodem modo cognoscere; sed Deus ex dictis cognoscit omnia eo modo, quo cognoscibilia sunt: ergo utroque modo cognoscit : ergo à priori, & à posteriori.

Respondet secundo Ill. God. n. 141. negando iterū consequentiâ, cuius disparitas est : nam cognoscendo essentia hominis esse causâ risibilitatis, salvatur rem per causâ cognosci, & minùs per magis notum, quod requiritur ad rationē scientiæ; at cognoscendo risibilitatem causari ab essentia hominis salvatur res per causâ cognosci, & consequenter nec cognitio scientifica. Hæc solutio Ill. Godoy est ad litteram probatio suæ conclusionis; quare solutiones, quas ad suam probationem infra dabimus, sunt impugnationes huius responsionis.

Respondet tertio n. 142. distinguendo

34.
Proba-
tur 3. con-
clusio ad
hominem
contra
Ill. God.

35.
Respondet
1. Ill. Go-
doy.

Contra 1

Contra 2

36.
Respondet
2.

Hæc so-
lutio im-
pugnabi-
tur infra

37.

do

do maiorē: ly *quia* dicente rationem adæquatam constituendi scientiam à priori negat maiorē; & quia aliās causa cognita est Deo ratio cognoscendi in illa effectum concedit maiorem, & concessa minori, negat consequentiam; quia talitèr Deus cognoscit effectū in ordine ad causā, & vt dependentē ab illa, quod illius cognitio prius terminatur ad causam, & ex illa transit ad effectum; non tamen ē contra; vnde effectus non est Deo ratio cognoscendi causam, ac proindē illam à posteriori non cognoscit per effectum.

38.
Contra 1

Contra primo: datur in Deo scientia à priori, quin causa cognita sit Deo ratio cognoscendi in illa effectū: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Antecedens ad mittitur ab Ill. Godoy n. 143. & 144. Consequentia est evidens, quia si datur in Deo scientia à priori, quin causa cognita sit Deo ratio cognoscendi: ergo quod causa cognita sit Deo ratio cognoscendi, non ingreditur in constitutionē scientiæ à priori in Deo. Atqui asserit Ill. Godoy in solutione: causam cognitam esse Deo rationē cognoscendi, ingredi in constitutionē scientiæ à priori in Deo: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Hæc est replica, quam sibi Ill. Godoy non obiecit, ipsaque notoriè convincitur inefficacia suæ responsionis. Ceterum vltra hoc vltius contra ipsum progredior.

39.
Contra 2

Contra secundo: datur in Deo scientia à priori, quin causa cognita sit Deo ratio cognoscendi, vt quando Deus cognoscit effectus creatos non solum per suam essentiam, vt causam, sed etiam per proprias causas creatas, v.g. risibilitatem per essentiam hominis: ergo paritèr: dabitur in Deo scientia à posteriori, quin effectus sit Deo ratio cognoscendi causam.

40.
*Respondet 1.
Ill. God.*

Duplicitèr respondet Ill. Godoy ad hanc replicam. Primo n. 143. concessio antecedenti, negando consequentiā. Ratio discriminis est: quia absque eo, quod causa creata sit Deo ratio cognoscendi effectum, saluatur rem per causam ex parte obiecti cognoscere,

quod ad rationem scientiæ requiritur; ceterum cum effectus in causa, non exerceat in causando causalitatē, nisi intellectus sit ratio, vt veniat in cognitionē causæ, & hoc non habeat effectus respectu intellectus divini, nulla intervenit causalitas, & consequenter, nec scientia causæ per effectū subsistere potest, quia ad hanc requiritur interventus alicuius causalitatis. Hæc solutio est eadem cum assignata n. 36. ideòque impugnanda, vt ibi,

Hæc solutio impugnat.

41.
Respondet 2.

Respondet secundo n. 144. iterum prætermisso antecedenti, negando consequentiam; quia licet causa creata non sit Deo ratio cognoscendi effectum, cognitione Dei activè considerata; passivè tamen inspecta, terminatio ad causam est ratio terminationis ad effectū eo, quod causa à Deo prius, quam effectus, cognoscitur, quod ad rationem à priori sufficit; at effectus nequit esse intellectui divino ratio cognoscendi causam, sumpta Dei cognitione, tam activè, quam passivè. Primum, quia divinæ cognitioni repugnat specificatio ab aliquo creato. Secundum, quia semper cognitio Dei prius ad causam terminatur, quam ad effectum talis causæ, & ideò non potest in vlllo sensu causam per effectum cognoscere.

42.
Impugnatur 1.

Impugnatur primo hæc solutio: iuxta hanc solutionē terminatio ad causam est ratio terminationis ad effectū: ergo terminatio ad effectū est ratio terminationis ad causam. Probatur consequentia: non minùs causa dicit ordinē ad effectū, ac effectus dicit ordinē ad causam: ergo si terminatio ad causam est ratio terminationis ad effectū, terminatio ad effectū erit ratio terminationis ad causam. Secundo: ob ordinē causæ ad effectū datur in Deo scientia effectus per causam: ergo ob ordinem effectus ad causā dabitur in Deo scientia causæ per effectum. Tertio: ob ordinē priorē causæ ad effectū datur in Deo scientia à priori effectus per causam: ergo ob ordinē posteriorē effectus ad causam dabitur in Deo scientia à

Secundo.

Tertio.

poste-

43.

Quarto.

posteriori causæ per effectum.

Impugnatur quarto: ideò iuxta solutionem Ill. God. terminatio ad causam est ratio terminationis ad effectum, quia causa semper à Deo prius cognoscitur, quam effectus; sed etiam effectus est semper à Deo prius cognitus, quā causa: ergo etiam terminatio ad effectum est ratio terminationis ad causam. Probatur minor: vt effectus sit semper à Deo cognitus prius, quam causa, sufficit, quod in aliquo tempore sit sic cognoscibilis; sed in aliquo tempore effectus est prius cognoscibilis, quam causa; alioquin numquam causa esset cognoscibilis per effectum: ergo etiā effectus est semper à Deo prius cognitus, quam causa. Maior, in qua est difficultas, probatur: vt Deus semper cognoscat aliquam veritatē obiectivam, sufficit, quod in aliquo tempore sit verè cognoscibilis; nam hac ratione diximus *disp. 22. n. 6.* quod scientia Dei est semper præscientia, semper visio, & semper memoria.

44.

Nec est inconueniens, quod divina cognitio semper terminetur prius ad causam, quam ad effectum, & semper terminetur prius ad effectum, quam ad causam. Primo: quia Deus est essentialiter determinatus ad semper cognoscendū, quidquid semper est verè cognoscibile; sed causa est verè semper cognoscibilis prius, quam effectus, vt omnibus claret, & etiam effectus est semper verè cognoscibilis prius, quam causa; alioquin, vt diximus, numquam causa esset cognoscibilis per effectum, quod nemo hucusque dixit: ergo semper causa prius à Deo cognoscitur, quā effectus, & effectus prius, quam causa. Secundo: quia hæc diversa terminatio provenit ex diversa cognoscibilitate causæ, & effectus, quod nihil ponit in Deo. Tercio: quia supposita hac diversa cognoscibilitate causæ, & effectus, quasi necessarium videtur, Deum sic cognoscere causam, & effectum; alioquin non esset infinitè cognoscens, quia vt diximus *n. 33.* non cognosceret omnia eo modo, quo sunt cognoscibilia,

quod est maximum inconueniens.

Probatur denique quarto conclusio ad hominem contra Ill. God: Deus cognoscit causam per effectum: ergo datur in Deo scientia à posteriori. Probatur antecedens: causa est cognoscibilis per effectum: ergo Deus cognoscit causam per effectum. Antecedens est certum; alioquin non esset scientia à posteriori. Consequentia probatur: ideò Deus cognoscit effectus creatos non solum per suam essentiam, vt causam, sed etiam per proprias causas creatas, quia sic sunt cognoscibiles; sed per te causa est cognoscibilis per effectum: ergo Deus cognoscit causam per effectum. Minor, & consequentia tenent. Maior est Ill. Godoy *n. 143.* & *144.* vbi asserit: effectus creatos sic cognosci, cuius ratio alia esse nequit, quam esse sic cognoscibiles.

§. V.

Solvitur argumentum Ill. Godoy à ratione deductum.

Ill. Godoy *n. 126.* sic arguit contra nostram conclusionem: cognitio scientifica à posteriori est cognitio rei per causam, vel ex parte cognitionis, vel ex parte cognoscentis; sed Deus incapax est istius causalitatis: ergo & scientiæ à posteriori. Illatio cum minori tenet. Maior autem constat primo: nam omnis scientia perit ex notioribus procedere; at nisi esset cognitio rei per causam aliquo ex prædictis modis, non esset, cur postullaret ex notioribus procedere: ergo cognitio scientifica à posteriori est cognitio rei per causam, vel ex parte cognitionis, vel ex parte cognoscentis. Secundo: nam scire diffinitur: quod est cognoscere per causam; sed inscientia à posteriori verificari non potest per causam ex parte obiecti, vt omnibus est conspicuum, & constat ex eius diffinitione: ergo intelligendum est per causam ex parte cognitionis, & subiecti cognoscentis.

Ante solutionem supponenda est

45.

Probat.

4. conclusio ad hominem contra ipsū.

46.

Arguit Ill. Godoy

47.

*Doctrina
generalis
Philoso-
phorum
supponi-
tur.*

generalis doctrina omnium Philo-
sophorum, scilicet, quod scientia à prio-
ri est cognitio rei per causam; & scien-
tia à posteriori est cognitio rei per ef-
fectus. Ly autem per *causam* in scien-
tia à priori non sumitur pro causa in
linea intelligendi, vel cognoscendi;
sed in linea essendi; ut claret in qua-
cumque demonstratione à priori; nam
in qualibet per causam in linea essen-
di demonstratur effectus, v.g. per ra-
tionalitatem demonstratur rilibilitas,
quæ est effectus rationalitatis in linea
essendi. Similiter ly *effectus* in scien-
tia à posteriori non sumitur in linea
cognoscendi; sed in linea essendi, ut
claret etiam in quacumque demon-
stratione à posteriori.

48.

*Hoc decla-
ratur am-
plius.*

Amplius declaratur hoc: si ly *per
causam* in scientia à priori sumeretur
pro causa in linea cognoscendi; nulla
esset scientia à posteriori; sed hoc est
falsum apud omnes: ergo ly *per causam*
in scientia à priori non sumitur pro
causa in linea cognoscendi. Minor, &
consequentia tenet. Maior verò pro-
batur; nulla est scientia à posteriori, in
qua effectus non sit causa in linea cog-
noscendi iuxta Ill. Godoy in præsentī:
ergo si ly *per causam* in scientia à priori
sumeretur pro causa in linea cognos-
cendi; nulla esset scientia à posteriori.
Denique in scientia à priori causa in
linea essendi est ratio cognoscendi ef-
fectum, & in scientia à posteriori ef-
fectus in linea essendi est ratio cognos-
cendi causam: ergo si ly *per causam* in
scientia à priori sumeretur pro causa in
linea cognoscendi; nulla esset scientia
à posteriori. Hac itaque doctrina ge-
nerali supposita, & ab Ill. Godoy in-
negabili.

49.

*Intentū
Ill. God.
declara-
tur.*

Quod Ill. Godoy intendit argumē-
to facto, est: quod in scientia à poste-
riori effectus sit causa in linea cognos-
cendi; ita quod cognitio effectus sit
causa cognoscendi suam causam, &
cognoscenti causam per effectum, effe-
ctus sit in illo causa cognoscendi, cu-
ius causalitatis Deus est incapax, con-
sequentēque in Deo non datur scien-

tia à posteriori. Hocque in intellectu
non valet solutio dicentium: arguē-
tum convincere in scientia à priori
non verò in scientia à posteriori, quia
etiam in hac effectus est causa in linea
cognoscendi; ut optimè probat Ill.
Godoy n. 129. Quare;

Respondeo primo ad argumentum
Ill. Godoy ex doctrina ipsius distin-
guendo maiore: cognitio scientifica à
posteriori est cognitio rei per causam
in linea essendi, nego maiore; in linea
cognoscendi subdistinguo: per causam
virtualem, concedo maiore; per cau-
sam physicam, nego maiore; distin-
guoque minorem: sed Deus incapax
est illius causalitatis physice, concedo
minore; virtualis, nego minorem, &
consequentia; quia ad scientiam à po-
steriori sufficit causalitas virtualis
vnius cognitionis in aliam, quæ causa-
litas Deo non repugnat, imò hæc est
doctrina Ill. Godoy, quam adducit
n. 11. 12. & 13; & per hoc patet ad
vtramque probationē maiorem; nam
ad primā distingo similiter minorem;
& ad secundā maiore, & consequens
eadem distinctione distingo.

Contra hanc solutionem replicat
Ill. Godoy n. 130: causalitas virtualis
vnius cognitionis in aliam sumitur in
Deo ex causalitate obiectorum, quia
nempe, obiectū vnius cognitionis est
causa obiecti alterius, nec aliundè pro-
venire potest, sicut de divinis decre-
tis communiter docetur à Theologis;
quod, scilicet, ordo inter illa sumitur
ex ordine inter obiecta; sed in obiecto
scientiæ à posteriori causalitas obiecti-
va non est: ergo Deo ex parte subiecti
nequit esse causalitas virtualis vnius
cognitionis in aliam, quod nempe,
cognitio effectus sit causa virtualis
cognitionis causæ.

Respondeo argumenti maiorem di-
stinguendo: causalitas virtualis vnius
cognitionis in aliam sumitur ex causa-
litate obiectorum in linea cognos-
cendi, concedo maiore; in linea essendi,
nego maiore; distingo similiter mi-
nore, & nego consequentiā. Ceterum,

*Aliquo-
rum solu-
tio non
valet.*

50.

*Respond.
1. ad ar-
gum.*

51.

*Replicat
Ill. God.*

Paritas.

52.

*Respond.
1. ad re-
plicam.*

quia

*Melius
responde-
tur 2.*

quia argumentum procedere videtur de causalitate obiectorum in linea essendi, vt probat paritas de Divinis decretis, ideo respondeo negando maiorem; quia causalitas virtualis vnius cognitionis in aliam sumitur in Deo ex causalitate obiectorum in linea cognoscendi; nā hoc ipso, quod aliquod obiectum sit causa cognoscendi aliud, est sic cognoscibile, à Deoque sic necessario cognoscitur; alioquin non cognosceret omnia eo modo, quo sunt cognoscibilia, & consequenter non esset infinite cognoscens; atqui effectus est causa cognoscendi suam causam: ergo sic à Deo cognoscitur: ergo causalitas virtualis vnius cognitionis in aliam sumitur ex causalitate obiectorum in linea cognoscendi.

*§ 3.
Solvitur
paritas.*

Nec obstat paritas de Divinis decretis, quia est maxima disparitas inter actus voluntatis, & actus intellectus in Deo; nam ordo inter actus voluntatis sumitur ex ordine inter obiecta, ne Deus dicatur inordinatè volens, quod esset maxima imperfectio; at ordo inter actus intellectus non sumitur ex ordine inter obiecta, ne dicatur, Deum non cognoscere omnia eo modo quo sunt cognoscibilia, quod etiam esset maxima imperfectio; vnde nō tenet paritas, quin potius.

*§ 4.
Retor-
quetur 1
replica
Ill. God.*

Primo ipsam retorqueo contra Ill. Godoy: stat ordo virtualis in cognitione, quin sumatur ex ordine obiectorum: ergo causalitas virtualis vnius cognitionis in aliam non sumitur ex causalitate obiectorum. Probatur antecedens: in cognitione Angelica scientifica à posteriori datur ordo virtualis; sed hic ordo non sumitur ex ordine obiectorum, quia vt ait Ill. Godoy n. 165. effectus non est causa suae causae in essendo; sed potius è contra: ergo stat ordo virtualis in cognitione, quin sumatur ex ordine obiectorum.

*§ 5.
Respond.
Ill. God.*

Respondet Ill. Godoy n. 166. negando antecedens, ad cuius probationem concessis maiori, & minori, distinguit consequens: ergo stat ordo virtualis in cognitione Angelica, quin sumatur ex

ordine obiectorum, concedit consequentiam; in cognitione divina, negat consequentiam. Ratio discriminis est: nam intellectus Angelicus non semper existit in actuali causae consideratione, vnde potest vñso effectu in causae cognitionem excitari, & consequenter potest id, quod non est causa alterius in essendo, esse Angelo causa in cognoscendo; Deus autem semper est in actuali rerum omnium comprehensione, ac proinde, nec excitativè potest ex vno cognito ad alterius cognitionem moveri; vnde nisi vnum obiectum sit causa alterius in essendo, non est vnde ordo virtualis in Divina cognitione constitui possit.

Contra: quod Deus semper sit in actuali omnium rerum comprehensione, non tollit, quod Deus cognoscat omnia eo modo, quo sunt cognoscibilia, & quod sic semper cognoscat ex dictis n. 43; sed causa est cognoscibilis per effectum: ergo sic illam Deus cognoscit: ergo stat ordo virtualis in cognitione divina, quin sumatur ex ordine obiectorum: ergo nulla est solutio ab Ill. Godoy adducta.

Retorqueo secundo contra Ill. Godoy prædictam paritatem: Deus vult omnia obiecta creata eo ordine, quo sunt volibilia; nam hac ratione ordine intentivo prius vult finem, quam media, & ordine executivo prius vult media, quam finem, vt dicemus Deo dante tom. 2. tract. de Prædestin: ergo Deus cognoscit omnia eo ordine, quo sunt cognoscibilia; atqui talis ordo cognoscibilitatis reperitur inter causam, & effectum, vt hic sit cognoscibilis per causam, & hæc per effectum: ergo causalitas virtualis vnius cognitionis in aliam sumitur in Deo ex ordine cognoscibilitatis obiectorum; non verò ex illorum causalitate.

Dices deniquè pro Ill. Godoy ex doctrina ab ipso tradita: semper cognitio Dei terminatur prius ad causam, quam ad effectum: ergo nunquam potest cognoscere causam per effectum: ergo non datur in Deo scientia à pos-

*§ 6.
Contra.*

*§ 7.
Retor-
quetur 2*

*§ 8.
Dices
pro Ill.
Godoy.*

Respon-
detur 1.

teriori: Respondeo primo distinguendo antecedens: semper cognitio Dei terminatur prius ad causam, quam ad effectum cum negatione ad oppositam terminationem nego antecedens; cum simultate oppositæ terminationis concedo antecedens, & nego vtrâque consequentiam.

Secundo.

Respondeo secundo distinguendo antecedens alijs terminis: semper cognitio Dei prius terminatur ad causam, quam ad effectum, & è contra concedo antecedens; & non è contra nego antecedens, & vtramque consequentiam. Vtraque solutio claret ex n. 43. & 44. ultra quod respondeo tertio aliter distinguendo antecedens: semper cognitio Dei scientifica à priori prius terminatur ad causam, quàm ad effectum concedo antecedens; scientifica à posteriori nego antecedens, distinguo similiter primum consequens, & nego secundam consequentiam; nam sicut demonstratio à priori est cognitio rei per causam, ita demonstratio à posteriori est cognitio rei per effectum, & consequenter sicut in demonstratione à priori causa est prius cognita, quam effectus; ita in demonstratione à posteriori effectus est prius cognitus, quam causa.

59.
Responde-
tur 2. ad
argum.
Ill. God.

Cæterum licet responsio data ad argumentum Ill. Godoy sit optima iuxta sua principia; aliter tamè iuxta nostram. Respondeo secundo ad prædictum argumentum distinguendo minorem: sed Deus est incapax illius causalitatis subiectivè concedo minorem; obiectivè, vel terminativè nego minorem, & consequentiam. Hæc solutio est conformis ad dicta n. 7. 8. & 9. ubi diximus: in Deo tantum esse unicam cognitionem, cum qua fiat virtualis, & formalis discursus absque aliqua imperfectione, & clarebit etiam ex dicendis disp. 28. Hac solutione omnino ruit argumentum Ill. Godoy, quia per illud intendit, dari in Deo distinctas cognitiones subiectivè, quod non concedimus.

§. VI.

Occasione alterius argumenti Ill. God. ex autoritate D. Thomæ deducti declaratur: an Deus se cognoscat ex creaturis, & in creaturis.

Ill. Godoy in præsentia à n. 120. vsque ad 126. autoritatibus D. Thomæ probat non dari in Deo scientiam à posteriori, quia Deus se nō cognoscit ex creaturis, & infra n. 133. probat, Deum non se cognoscere in creaturis. rationesque hoc probantes solvit à n. 154. ex quo evidenter colligitur, quod Petrus Cornejo, & PP. Salmanticenses ab Ill. Godoy cit. n. 138. sentiunt: esse in Deo scientiā à posteriori, quod contra Ill. Godoy syllogismo probabatur: si Deus se cognosceret in creaturis, in Deo esset scientia à posteriori; sed iuxta Authores prædictos Deus se in creaturis cognoscit; ergo sentiunt dari in Deo scientiam à posteriori. Maior est Ill. Godoy infra n. 133. & à n. 154. Minor fatetur ab ipso n. 138; nam docere; vt docent prædicti Authores; cognitionem Dei, vt terminatam ad creaturas, quatenus dependentes à Deo, ad ipsum indirectè, & quoad an est terminari, est docere; Deum se in creaturis cognoscere. Consequentia est evidens, vnde falsò Ill. God. asserit: prædictos Authores non sensisse scientiam à posteriori in Deo. Sed quidquid sit de hoc.

Notandum est pro decisione huius difficultatis, quod apud omnes est certum. Primo: quod vnū cognosci ex alio est transitio ex cognitione directā vnus, scilicet, A, in cognitionem directā alterius, scilicet, B, per illationem quasi arguitivam, & discursivam; v.g. cognitio conclusionis est cognitio ex alio; nam causatur ex cognitione directā principij. Et hoc dupliciter potest excogitari. Primo interveniente distinctione reali inter vnam, & alteram cognitionē, quomodo se habet intellectus humanus in hoc discursu: ho-

60.
Proba-
tur cōtra
Ill. God.
quod Pe-
trus Cor-
nejo, &
PP. Sal-
manticē-
ses sen-
tiant in
Deo esse
scientiā à
posteriori.

61.
Noto 1.

mo est rationalis: ergo est risibilis. Secundo: interveniente solum distinctione virtuali cognitionum, aut distinctione extrinseca ratione diversorum connotatorum. In primo certum est Deo repugnare; quare in secundo est difficultas.

62. *Noto 2.* Notandum est secundo: quod vnum cognoscere in alio, v.g. A in B, est cognoscere directè B, in qua cognoscitur indirectè A, quomodo causa cognoscitur in effectu, & effectus in causa.

Tertio. Notandū est tertio: hic non quæri: an Deus cognoscatur in alio, tãquā in medio motivo suæ cognitionis, quia hæc repugnat ex infra dicendis *disp. 25*; sed an Deus se cognoscat in alio, scilicet, in creaturis, tamquam in obiecto terminativo, seu tamquam in medio materiali cognito, licet non sit motivum. His notatis.

63. *1. Conclusio.* Prima conclusio: *Deus se cognoscit ex creaturis vna, & indivisibili cognitione intrinsicè; & multiplici extrinsece, & connotatiue.* Hæc conclusio est cōtra Ill. God. cit. & probatur: Deus se cognoscit omnibus modis, quibus cognosci potest, dūmodo ex illis nō sequatur imperfectio; sed nulla est imperfectio, quod Deus se cognoscat ex creaturis: ergo Deus se cognoscit ex creaturis, vna, & indivisibili cognitione intrinsicè, & multiplici extrinsece, & connotatiue. Probatur minor: nulla est imperfectio, quod Deus vnicō actu cognoscat: *Petrus esse creaturam; creaturam dependere à Deo: ergo dependet à me.*

64. *Dices.* Dices: ex hoc modo cognoscendi sequitur imperfectio discursus, & causalitatis à Deo releganda. *Respond.* Respondeo: hoc esse falsum, vt cōstat ex dictis n. 7. imò nego suppositū ex dictis n. 8. & 9. quia supponit discursū ex sua ratione formali dicere imperfectiōem, quod esse falsū, cōstat ex ibi dictis, & contabit ex infra dicendis. *Dices iterum,* & simul impugnatur prædicta responsio: cognitio ex alio in hoc distinguitur à cognitione in alio, quod cognitio in alio solū petit vnā cognitionē; cogni-

tio verò ex alio petit duas cognitiones; sed in Deo non dantur duæ cognitiones: ergo neque cognitio ex alio: ergo Deus non se cognoscit ex creaturis. *Respond.* Respondeo negando maiore; quia cognitio ex alio, & cognitio in alio solum essentialitèr distinguuntur in hoc, quod in cognitione ex alio cognoscitur terminus directè; & in cognitione in alio terminus cognoscitur indirectè.

Instabis. Instabis: cognitio ex alio in creaturis petit duas cognitiones; cognitio verò in alio petit vnā dumtaxat: ergo cognitio ex alio, & cognitio in alio distinguuntur in hoc, quod cognitio ex alio petit duas cognitiones, cognitio in alio vnā solam petit cognitionē. *Respond.* Respondeo concessio antecedenti distinguendo consequens: ergo cognitio ex alio, & cognitio in alio distinguuntur accidentalitèr in hoc, quod cognitio ex alio petit duas cognitiones; cognitio verò in alio solum petit vnā cognitionem, concedo consequentiā; essentialitèr, nego consequentiā; quia per accidens est, quod ad cognitionem ex alio dentur duæ cognitiones; nam hoc præciso stat essentialis differentia vnus cognitionis ab alia, vt diximus *num. antecedenti.*

Ill. God. licet oppositū nostræ conclusionis sentiens, nihil contra ipsam à ratione adducit, & quas ipse format à n. 120. usque ad 126. fundat in auctoritatibus D. Thom. quæ cōtra nos nō faciūt. Caterū pro ipso cōtra conclusionē arguam infra ad hominem contra nos ex conclusione sequenti.

Secunda conclusio: *Deus se cognoscit in creaturis.* Hæc conclusio est expressè contra Ill. Godoy cit; ipsam tamē tenent plures ex Societate, & ex Thomistis Serra, Cornejo, & PP. Salmanticenses citantes D. Thom. pro hac opinione. Videant ipsi men. ē Angelici Præceptoris; à me autē probatur primo conclusio. Cognoscere vnum in alio, v.g. A. in B. est quod B. exhibendo se intellectui, ostendat virtutem alterius extremi, scilicet A; sed creatura dum se exhibet intellectui divino, ostendit

veritatem Dei : ergo Deus se cognoscit in creatura. Probatur minor : omne extremum cum alio connexum dum obijcitur intellectui, sicuti est, ostendit illi aliud extremum, cum quo connectitur ea ratione, qua est terminus illius connexionis ; sed creatura, quia creatura, connectitur essentialiter cum Deo, & dum cognoscitur representatur intellectui divino, sicuti est : ergo creatura dum se exhibet intellectui divino, ostendit veritatem Dei.

68.

Respond.
Ill. God.

Respondet Ill. Godoy *num.* 154. concedendo : Deum ex vi eiusdem cognitionis, qua cognoscit creaturas, ut à se dependentèr, se ipsum, ut terminum dependentiæ cognoscere ; non tamen ita, ut cognitio illa per creaturas transeat ad Deum, sed potius è contra : ex se ipso cognito, ut causa creaturarum, & termino dependentiæ cognoscit creaturas. Undè negat : Deum se in creaturis cognoscere, quia ad hoc erat necessarium, ut cognitio per creaturas transfret ad Deum.

69.

Contra 1

Contra primo : implicat Deum cognoscendo creaturas se cognoscere, quin se in creaturis cognoscat ; sed iuxta solutionem Ill. Godoy Deus cognoscendo creaturas se cognoscit : ergo se in creaturis cognoscit. Probatur maior : implicat Deum se cognoscendo cognoscere creaturas, quin creaturas in se ipso cognoscat : ergo pariter : implicat Deum cognoscendo creaturas se cognoscere, quin se in creaturis cognoscat. Contra secundo : unum cognosci in alio nihil aliud est, quam ex vi cognitionis unius cognoscatur aliud ; sed iuxta solutionem Ill. Godoy ex vi cognitionis creaturarum cognoscitur Deus : ergo se in creaturis cognoscit. Contra tertio : implicat Deum se cognoscere, ut causa creaturarum, quin in se, ut causa, cognoscat creaturas : ergo implicat Deum cognoscere creaturas, ut effectus ipsius, quin se in illis, ut in effectibus, cognoscat.

Secundo.

Tertio.

70.

Contra 4

Contra quarto : implicat Deum se cognoscere, ut extremum connexionis cum

alio, quin illud aliud in se cognoscat : ergo implicat Deum cognoscere aliud, ut extremum connexionis cum ipso, quin se in illo cognoscat. Atqui Deus cognoscit creaturam, ut extremum connexionis cum ipso : ergo se in creaturis cognoscit. Contra denique. Deus cognoscendo creaturam, ut effectus ipsius, & extremum connexionis cum eodem, se ipsum cognoscit, ita ut hæc cognitio transeat ad Deum : ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur antecedens : Deus se cognoscendo, ut causam creaturæ, & extremum connexionis cum illa, cognoscit creaturam, ita ut hæc cognitio transeat ad creaturam : ergo pariter : Deus cognoscendo creaturas, ut effectus ipsius, & extremum connexionis cum eodem, se ipsum cognoscit, ita ut hæc cognitio transeat ad Deum. Antecedens est apud Ill. Godoy certum ; alioquin Deus non cognosceret creaturam in se ipso, ut in causa. Consequentia est paritate evidens, & etiam claret ex diffinitione cognitionis unius in alio *num.* 61. nec rationi oppositum videtur.

Probatur secundo conclusio : Deus cognoscit creaturas comprehensive : ergo cognoscit ordinem essentialem, quem dicunt, ad creatorem ; sed hic ordo nequit cognosci, quin cognoscatur terminus, ut ait Scotus *quodlib.* 14 : ergo Deus se cognoscit in creaturis. Confirmatur primo : quia omnipotentia divina essentialiter connectitur cum possibilibus iuxta Ill. Godoy, nequit omnipotentia comprehensive cognosci, quin omniaabilia in particulari cognoscantur ; sed creaturæ essentialiter connectuntur cum Deo : ergo comprehendere nequeunt, nisi Deus in illis connectatur. Confirmatur secundo : Deus comprehendendo lucem, cognoscit solem ; nam si Angelus comprehendens lucem venit in notitiam solis, a fortiori Deus, qui melius penetrat naturam lucis : ergo Deus se cognoscit in creatura, quia strictius creatura refertur ad Deum, quam lux ad solem.

Contra 5.

71.

Proba-
tur 2. cō-
clusio.

Confirma-
tur 1.

Confirma-
tur 2.

Confirm. 3. Confirmatur tertio: Angelus se cognoscens, cognoscit Deum, ut habetur in tractat. de Angelis: ergo potiori ratione Deus se cognoscit cognoscendo Angelum.

72.
Respond.
Ill. God.

Ad hanc probationem, etsi ad aliam formam redactam, respondet Ill. Godoy n. 155. concedendo, Deum comprehendere creaturam perfectissimè, quin se in creatura cognoscat, quia Deus non potest se cognoscere in creatura, quod fundat in hac paritate: licet creatura sit cognoscibilis ratione sui terminativè, & motivè; sic enim cognosci valet ab intellectu creato: Deus illam comprehendit, quin ab illa moveatur ad eius cognitionem, quia istius motionis est incapax, & à se illam eminentèr continente moveatur ad eius cognitionem: ergo quamvis creator sit in creatura cognoscibilis, sicque intellectus creatus Deum in illa cognoscat; Deus se in creatura non cognoscit, quia incapax est istius cognitionis. Per quod patet ad primam confirmationem, eodemque modo ad secundam, & tertiam, si eas adduxisset.

73.
Impug-
natur 1.
solutio
hæc.

Impugnatur primo hæc solutio: creatura a Deo cognoscitur terminativè, etsi non motivè iuxta Ill. Godoy, & omnes; sed hoc sufficit, ut creatura cognita sit Deo ratio cognoscendi se: ergo sufficit cognitio terminativa, ut Deus se in creaturis cognoscat. Probatur minor: causæ creatæ a Deo cognoscuntur terminativè, & non motivè; sed hoc sufficit, ut causæ creatæ sint Deo ratio cognoscendi effectus, ut habet Ill. Godoy n. 144: ergo hoc sufficit, ut creatura cognita sit Deo ratio cognoscendi se. Impugnatur secundo: etsi creatura non sit ratio cognoscendi effectum, cognitione Dei activè considerata; passivè tamen inspecta, terminatio ad causam est ratio terminationis ad effectum ex Ill. God. n. 144: ergo etsi creatura non sit Deo ratio cognoscendi se, cognitione Dei activè considerata (quod idem est, ac motivè) passivè tamen inspecta (id est

terminativè) terminatio ad creaturam est ratio terminationis ad Deum: ergo sufficit cognitio terminativa, ut Deus se in creaturis cognoscat.

Impugnatur tertio: creaturæ à Deo cognoscuntur terminativè; sed hoc sufficit, ut comprehensivè cognoscantur: ergo hoc etiam sufficit, ut à Deo cognoscatur ordo essentialis, quem dicunt ad creatorem, & sic insurgit efficacia nostræ probationis, & confirmationum, simul cum instantiis factis num. 69. & 70. Impugnatur denique: Deus non est incapax suæ cognitionis in creatura, quia nulla in Deo ex illa sequitur imperfectio, ut patet ex hucusque dictis, & ex dicendis patebit: ergo tota ruit solutio Ill. Godoy.

Instabis cum Ill. Godoy infra num. 133: prædictam cognitionem dicere imperfectionem in Deo, quia est abstractiva, & quoad an est: ergo non est in Deo ponenda. Respondent aliqui prædictam cognitionem esse intuitivam, quia talis cognitio non sumit denominationem à Deo, sed à creatura, quæ est obiectum, quod directè, & intuitivè cognoscitur. Ceterum hæc solutio non valet: quia ista cognitio Dei, ut terminatur ad ipsum Deum, est indirecta; sed cognitio intuitiva non terminatur ad obiectum indirectè, nisi tale obiectum contineatur in aliquo eminentiori: ergo cum cognitio Dei in creatura terminetur indirectè ad Deum, & Deus non contineatur eminentèr in creatura, talis cognitio intuitiva non est, sed abstractiva.

Ob hoc ergo respondeo ad instantiam Ill. Godoy concedendo prædictam cognitionem esse abstractivam, & quoad an est; non tamen esse imperfectam. Primo: quia Deus non tantum se ibi cognoscit, sed eadè cognitione se in se ipso cognoscit, quæ est cognitio in finitè perfecta. Secundo: quia obiectum talis cognitionis non est alièr cognoscibilis: ergo cum illud cognoscat eo modo, quo cognoscibile est, & eadèmet cognitio sit intuitiva respectu Dei, se in se

74.
Tertio.

Quarto.

75.
Instabis
cum Ill.
Godoy.

Respon-
dent ali-
qui.

Impug-
natur.

76.
Respond.

ipso cognoscentis ; imperfecta non est. Tercio ; quia omnis imperfectio Deo repugnat , sed Deo non repugnat scientia abstractiva ; cum apud Thomistas scientia Dei circa possibilia abstractiva sit : ergo talis cognitio imperfecta non est.

77. *Retorquetur* 1. Deinde retorqueo primo contra Ill. Godoy : idem scientia abstractiva Dei circa possibilia non est imperfecta , quia quod talis scientia non sit intuitiva , non est ex defectu scientiæ , sed ex defectu obiecti ; sed quod scientia Dei respectu sui in creatura cogniti sit abstractiva , non est ex defectu scientiæ , sed ex defectu obiecti , quia , nempe , obiectum indirectè cognitum non est aliter cognoscibile : ergo ruit

Secundo. solutio Ill. Godoy. Secundo : scientia abstractiva Dei circa possibilia est perfectissima , quia cognoscit obiectum , ut est in se cognoscibile , & alias Deus se intuitivè cognoscit : ergo scientia abstractiva Dei respectu sui in creatura cogniti est perfectissima , quia cognoscit obiectum , ut est in se cognoscibile. Tercio : hæc abstractiva cognitio est iuxta Ill. Godoy imperfecta : ergo maior imperfectio est , quod Deus nullo modo cognoscatur in creatura , ut fatetur Ill. Godoy , cum Deus sit in illa cognoscibilis.

78. *Replicat Ill. God.* Replicat deniquè contra hanc solutionem Ill. Godoy *num. 134* : ex hac solutione sequitur : posse Deum se cognoscere opinativè , & obscurè. Primo modo , nitendo medio cognitionis probabilis. Secundo modo , nitendo medio fidei ; atqui hoc est falsum : ergo & tradita nostra solutio. Probat sequela : idem Deus se abstractivè in creatura cognoscit , quia creatura , quæ est medium talis cognitionis , solum potest ducere in talem cognitionem ; sed medium opinativum solum potest ducere in cognitionem incertam , & medium fidei in cognitionem obscuram : ergo ex nostra solutione sequitur : posse Deum se cognoscere opinativè , & obscurè.

79. Respondeo negando sequelam , ad

cuius probationem nego consequentiam. Disparitas est : nam quod cognitio sit abstractiva provenit , non a cognitione , sed ab obiecto ; nam cognitio , quæ circa aliquod obiectum est abstractiva , esset intuitiva , si obiectum haberet , quod ad intuitionem requiritur. Unde dato , quod cognitio abstractiva esset imperfectio , esset imperfectio negativa , quia , scilicet , obiectum non esset perfectius cognoscibile , consequenterque numquam imperfectio refundenda est in cognitionem , sed in obiectum. Ast quod cognitio sit incerta , & obscura est defectus non solum ex parte obiecti , sed ex parte cognitionis ; nam stantibus eisdem obiectis , cognitio , quæ in nobis est incerta , & obscura , est in Deo certa , & clara. Unde imperfectio incertitudinis , & obscuritatis est imperfectio privativa cognitionis , quia ab ipsa provenit. Ecce disparitatem notoriam.

Rursus : cognitio scientifica potest esse abstractiva , ut est de facto cognitio scientifica à posteriori ; ceterum cognitio scientifica æquit esse incerta , & obscura , quia omnis scientia est cognitio certa , & clara. Cum ergo divina cognitio sit scientifica , potest cum illa comparari esse abstractivam ; non verò esse incertam , & obscuram. Ecce aliam claram disparitatem.

Deniquè retorqueo paritatem Ill. Godoy : Deus de facto habet scientiam abstractivam circa possibilia , imò & circa creaturas existentes , ut ipse fatetur *num. 161* ; sed Deus , nec de facto habet , nec habere potest de possibili cognitionem incertam , & obscuram ; cum repugnet cognitio Dei , quæ scientia non sit , & quando scientia non sit , numquam tamen incerta , & obscura esse potest : ergo nihil valet paritas Ill. Godoy contra cognitionem abstractivam Dei , ex cognitione

incerta , & obscura.

Respond.

Disparitas.

80.

81.

Retorquetur paritas contra Ill. God.

§. VII.

Argumenta contra utramque conclusionem solvuntur.

82.
Arguitur 1. pro Ill. God. contra 2. conclusionem.

Impugnatis responsionibus Ill. God. pro ipso arguitur primo contra secundam conclusionem: Deus se, & creaturas cognoscit in se ipso: ergo in creaturis se non cognoscit. Probatur consequentia: si Deus iterum in creatura cognosceretur, rursus etiam in se ipso regredietur ad cognoscendas creaturas hac quasi circuitione: *Ego possum producere creaturas producibiles à me potente producere creaturas producibiles à me*; sed hæc infinita circuitio admittenda non est; imò, nec reflexio in cognitione Dei: ergo Deus in creaturis se non cognoscit. Hac ratione suadent aliqui: Deum non cognoscere essentiam suam in attributis, & personalitatibus, quia cum essentiam cognoscat Deus in se ipso, & attributa, personalitatemque in essentia, si iterum essentia cognosceretur in attributis, & personalitatibus, rursus cognoscerentur attributa, & personalitates, ut in ipsis cognita, & sic sequeretur infinitus processus reflexionis à Theologis, & Philosophis semper evitandus.

83.
Respond.

Hæc itaque obiectio sinistra nititur apprehensioni, iudicat enim à Deo cognito in creaturis iterum reddere cognitionem Dei ad creaturas, quod verum non est, quia dum dicitur: *Creatura est effectus Dei*, satis constat sine alio regressu esse effectum Dei, ut causantis creaturas, ob quod vitatur processus in infinitum. Etiam iudicat esse distinctionem intrinsecam inter cognitionem Dei, dum se in se ipso cognoscit, & cognitionem illius, dum se in creaturis attingit, quæ distinctio est necessaria ad veram reflexionem, quod etiam est falsum; quia Deus per unam formalem cognitionem intrinsicè, & multiplicem extrinsicè, & connotativè tantum, attingit se in se, creaturas in

se ipsis, se in creaturis, & creaturas in se ipso; quare, nec rigurosa reflexio datur in cognitione Dei, nisi nomine reflexionis intelligatur cognitio unius in alio sine intrinseca distinctione cognitionis, quod inconveniens non est; unde ad argumentum in forma respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem, nego maiorem, imò & suppositum ob dicta.

84.
Arguitur 2.

Arguitur secundo contra eandem conclusionem: implicat eadem cognitione attingi obiectum directè, & indirectè; sed obiectum cognosci in se, est cognosci directè, & cognosci in alio, est indirectè cognosci: ergo Deus non se cognoscit in creaturis. Noto ante solutionem, quod hic terminis *indirectè* potest multipliciter accipi. Primò: pro hoc, quod est cognosci in alio, seu cognosci, ut terminus connexionis alicuius obiecti cogniti in se. Secundò: pro cognitione, qua absolute non cognoscatur obiectum in se. Tertiò: pro cognitione, qua ita cognoscatur purè in obliquo, ut nihil affirmetur de illo. Quartò denique: pro cognitione, qua non perfectè, sicuti est in se, cognoscatur. Primo modo accepto *indirectè* non dicit imperfectionem, nec excludit eandem cognitionem attingere idem obiectum directè, & indirectè. Cæteris verò modis *indirectè* accepto excludit cognitionem attingentem obiectum directè; quia explicat negationem cognitionis directè. Ex quo in forma ad argumentum respondeo distinguendo maiorem: implicat eadem cognitione attingi obiectum directè, & indirectè sumpto primò modo, nego maiorem; alijs modis accepto, concedo maiorem, & minorem, & distinguo similiter consequens.

Noto.

Respond.

Arguitur tertio ex secunda conclusione contra primam: Deus cognoscitur in creaturis ex secunda conclusione: ergo non cognoscitur ex creaturis. Probatur consequentia primo: ideò in nobis datur cognitio causæ ex effectū, quia effec-

85.
Arguitur 3.

tū non cognoscimus perfectē; sed Deus in creaturis se perfectē cognoscit: ergo non cognoscitur ex creaturis. Probatur maior: si causam cognosceremus eadē cognitione in effectu, mens non cōnaretur ad cognitionem causæ per distinctam cognitionem à prima, qua cognovit causam in effectu; ergo ideò in nobis datur cognitio causæ in effectu, quia effectum non cognoscimus perfectē. Probatur secundo prædicta consequentia: cognitio secunda, ad quam determinaretur Deus ex vi prioris, vel repræsenteret aliquid, quod non esset sufficienter repræsenteratum divino intellectui, vel sufficienter repræsenteratum; sed neutrum potest dici: ergo si Deus cognoscitur in creaturis, nō cognoscitur ex creaturis. Probatur prima pars minoris: veritas secundæ cognitionis sufficienter repræsenteratur intellectui divino ex vi veritatis obiectivæ prioris cognitionis; nam cum obiectū prioris cognitionis apparet, ut connexum cum veritate posterioris, sufficienter repræsenteratur per cognitionē prioris: ergo cognitio secunda, ad quā determinaretur Deus ex vi prioris, nō repræsenteret aliquid, quod non esset sufficienter repræsenteratum divino intellectui. Probatur secunda pars: otiosa, & chymica esset Deo cognitio, quæ nullum munus haberet, quam repræsenterare obiectum sufficientissimè iam repræsenteratum: ergo cognitio secunda, ad quam Deus determinaretur ex vi prioris, non repræsenteret aliquid, quod esset sufficienter repræsenteratum divino intellectui.

86.
Respond.

Respondeo ad argumentum negando consequentiam, ad cuius primam probationē, nego maiore, & distingo probationē: si causam cognosceremus eadem cognitione in effectu, mens nō cōnaretur ad cognitionem causæ in effectu per distinctā cognitionē à prima, qua cognoscit causam in effectu, concedo antecedens; ad cognitionē causæ ex effectu, nego antecedens, & consequentiā; quia licet creatura cognoscat causam indirecte in effectu, potest con-

nari ad cognitionem eiusdē causæ ex effectu, seu directe; non ut adquirat cognitionem causæ absolute, sed ut cognoscat directe causam, quam antea indirecte cognoscebat, & his modis cognoscere causam est perfectio, ideòque à Deo non releganda.

Ex hoc patet ad secundam probationē: nam secunda cognitio, scilicet, cognitio Dei ex creaturis, repræsenteret divino intellectui directe, quod per priorem cognitionē erat sufficienter repræsenteratum indirecte, ex quo claret, quomodo distinguenda est maior cum suis probationibus.

Arguitur quarto contra utramque conclusionem: cognitio Dei ex creaturis, & in creaturis esset cognitio Dei, ut vnius; non tamen ut Trini; sed hæc esset imperfecta Dei cognitio: ergo Deus non se cognoscit ex creaturis, & in creaturis. Respondeo distinguendo maiore: cognitio Dei ex creaturis, & in creaturis esset cognitio Dei, ut vnius, & non ut Trini explicitè, concedo maiore, implicitè, nego maiore, & maiore, quia cognitio Dei in creaturis, & ex creaturis esset cognitio explicita de Deo vno, & implicita de Deo Trino, quæ imperfecta nō est; quia Deus cognitus ex creaturis, & in creaturis non est aliter cognoscibilis; nec defectus stat ex parte cognitionis, sed ex parte obiecti dumtaxat, ut diximus n. 79. & 80. ex quo fiat retorsio, ut in *nam. 81.*

Deindè: etiā cognitio Dei ex creaturis aliquibus, v.g. ex fide, & visione beata, est cognitio Dei, ut Trini; ex quo clarè inferitur: Deum se cognoscere, ut vnum, & non ut Trinum ex aliquibus creaturis, non esse defectum ex parte cognitionis Dei, sed ex parte creaturarum; vnde talis cognitio non est imperfecta, ut apparet ex *dictis n. 79.* Et hoc deservire potest ad solvendam replicam Ill. Godoy positam n. 78.

Arguitur quinto contra utramque conclusionem: Deus se in se ipso perfectissimè cognoscit: ergo superflua est altera cognitio ex creatura, & in crea-

87.

88.
*Argui-
tur 4.*

Respond.

*Retor-
queo.*

89.

90.
*Argui-
tur 5.*

tura.

Respond.

Dices.

tura. Respondeo negando consequentiā, quia cognoscitur Deus alio modo, & est perfectio sic cognosci. Dices: et si Deum se in se ipso cognoscere, non obstat, ut se cognoscat in creaturis; obstat tamen, ut se ex creaturis cognoscat: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: ideo iuxta dicta Deum se in creaturis cognoscere, non obest, ut cognoscatur ex creaturis, quia directè cognoscitur ex creaturis, quomodo in creaturis non cognoscebatur; sed Deus se in se ipso cognoscit directè: ergo et si Deum se in se ipso cognoscere, non obstat, ut se cognoscat in creaturis; obest tamē, ut se ex creaturis cognoscat. Maior est nostra doctrina n. 86. & 87. Minor est apud omnes certissima. Consequentia optimè inferitur, quia Deus non cognoscitur alio modo ex creatura, ac se in se ipso cognoscit, cum in se, & ex creatura directè cognoscatur.

91.

Respond.

Respondeo negando antecedens; ad cuius probationē distinguo minorem: Deus se in se ipso cognoscit directè cognitione scientifica à priori, vel à posteriori, nego minorem; quia sic se cognoscit cognitione priorū; non verò cognitione conclusionum; cognitione non scientifica, concedo minorem, & nego consequentiā; quia Deus ex creaturis cognoscitur cognitione scientifica à posteriori, quomodo se in se ipso nō cognoscit.

92.

Instabis.

Instabis: Deus cognoscitur in attributis: ergo superfluit altera cognitio in creaturis. Probatur consequentia: ideo iuxta dicta, quod Deus cognoscatur ex attributis, non obest, ut in creaturis cognoscatur, quia diverso modo Deus cognoscitur ex attributis, ac in creaturis; sed eodem modo Deus cognoscitur in attributis, ac in creaturis: ergo supposito, quod Deus in attributis cognoscatur, superfluit altera cognitio in creaturis. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur: Deus in attributis, & in creaturis se cognoscit cognitione scientifica à posteriori, & indirecta; ergo eodē modo Deus cog-

noscitur in attributis, ac in creaturis.

Respondeo concessio antecedenti negando consequentiā, ad cuius probationē distinguo maiorem: ideo, quod Deus cognoscatur ex attributis, non obest, ut in creaturis cognoscatur, quia diverso modo Deus cognoscitur ex attributis, ac in creaturis tamquam ratio sufficiens, cōcedo maiorem, tamquā ratio precisa, nego maiorem; distinguoque minorem: eodem modo, in eodemque obiecto Deus cognoscitur in attributis, ac in creaturis, nego minorem; & in obiecto distincto, concedo minorem, cuius probationem similiter, distinguo, & nego consequentiā. Itaque sicut diversus modus cognoscendi est sufficiens ratio, ut Deus in creaturis, & ex creaturis cognoscatur; ita diversū obiectum est ratio sufficiens, ut Deus eodem modo in illo cognoscatur, quia in omnibus est sic cognoscibilis; alioquin etiam, qui admitteret Deum se in Petro cognoscere indirectè, negare deberet: se in Paulo sic cognoscere, quod est dissonum.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis in discursu disputationis colligit primo Ill. Godoy n. 172: dari in Deo scientiam strictè suæ intellectualitatis, quod sic probat: nam inter essentiam divinam sub conceptu essentiae, & naturam sub conceptu naturæ, & radicis intelligendi, datur sufficiens distinctio, ut à nobis demonstratur à priori de Deo intellectualitas ratione immaterialitatis, ut superius monstrabit; sed Deus huiusmodi distinctionē cognoscit, simulque immaterialitatē esse rationē intellectualitatis: ergo hanc per illam cognoscit cognitione strictè scientifica. Fateor verum esse corollarium; sed negari nequit inconsequentè procedere Ill. Godoy, ut superius monstratum est à num. 17. vsque ad 21. quæ repetere non licet.

Colligitur secundo: Deum per attributa cognoscere suam essentia cog-

93.

Respond.

94.

Colligitur I.

In hoc corollario non procedit consequenter Ill. God.

95.

*Colligi-
tur 2. ex
Ill. God.*

nitione scientifica à posteriori. Hoc corollarium est contra Ill. Godoy n. 173. contra quem manet rationibus probatum per dicta n. 32. & 33. & ad hominē in ipsum per dicta n. 34. Quæ autem responder Ill. Godoy soluta sunt per sequentia.

*96.
Dices 1.
cum Ill.
Godoy.*

Dices primo cum Ill. Godoy n. 173: nam attributa non sunt causa virtualis divinæ essentia in essendo, nec etiam in cognoscendo possunt esse causa virtualis illius ob rationes supra factas; sed ut essentia divina à posteriori per attributa cognosceretur à Deo, deberent esse causa illius in cognoscendo; ergo Deus suam essentiam non cognoscit per attributa cognitione scientifica à posteriori. Respondeo primo ex doctrina Ill. Godoy negando maiorem quoad secundam partem, ut ex ipso diximus supra n. 50. Respondeo secundo in nostra doctrina distinguendo maiorem quoad secundam partem: attributa nequeunt esse causa virtualis essentia divinæ in cognoscendo cum multiplicitate cognitionis obiectivæ, concedo maiorem; terminativè tantum, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Solutio claret ex dictis n. 59.

*97.
Dices 2.
cum Ill.
Godoy.*

Dices secundo cum eodem n. cit: nam ideo in effectibus creatis Deus se ipsum non cognoscit, quia ad illorum cognitionem supponitur cognitus perfectissimè; sed etiam divina essentia priori ad attributa, supponitur perfectissimè cognita, ut radix attributorum: ergo Deus non cognoscit suam essentiam in attributis, aut ratione attributorum, quod necessarium erat, ut illam à posteriori per attributa cognosceret. Respondeo negando maiorem ob dicta num. 67. & sequentibus. Videantur ibi.

*98.
Dices 3.
cum Ill.
Godoy.*

Dices tertio cum eodē n. 174: nam attributa, nec ut idem cum essentia, nec ut ab illa virtualitè distincta, possunt esse medium in quo, & ratione cuius essentia cognoscatur: ergo per illa non potest divina essentia à Deo à posteriori cognosci. Antecedens pro pri-

ma parte, constat; ut enim vnum cognoscatur per aliud, debent attingi, ut distincta: ergo attributa sumpta, ut idē sunt cum essentia, non possunt esse medium cognitionis essentia. Pro secunda parte probatur; attributa namque, ut virtualitè ab essentia distincta, non adæquant perfectionē essentia; & consequenter nequeunt esse medium perfectæ, & adæquatæ cognitionis illius; sed Deus non potest suam essentia imperfectè cognoscere: ergo nec potest illam cognoscere in attributis, aut ratione attributorum. Respondeo negando antecedens pro secunda parte, ad cuius probationē distinguo consequens: attributa ab essentia distincta nequeunt esse medium perfectæ cognitionis intuitivæ ommito consequens; abstractivæ nego consequentiam; concedo sumptam, & nego suppositum consequentis, supponit namque quod cognitio abstractiva sit imperfecta, quod est falsum, ut diximus n. 76. ex ibique dictis constat nostra solutio, & ex n. 77. dupliciter retorquetur argumentum Ill. Godoy.

Infero deniquè: quod etsi scientia constituitur in Deo indistincta à lumine principiorum, est in intellectu divino discursus virtualis, & formalis; & potiori iure, si virtualitè ab intellectu principiorum distinguitur. Corollarium pro utraque parte est contra Ill. Godoy n. 176. quod si pro prima parte probatur, probatū manebit quoad secundam. Probatur itaque corollarium pro prima parte rationibus suprapositis, n. 8. & 9. & quæso, ut videantur. Caterum ne hoc appareat arduum, vel dissonum, demonstrabo hanc debere esse generalem omnium opinionem, Vasquio excepto. Quod sic ostendo.

Ratio essentialis constitutiva discursus est vnum ex alio cognoscere; sed nullus est Theologus, Vasquio excepto, qui neget Deum cognoscere vnum ex alio: ergo excepto Vasquio nullus est Theologus, qui negare possit discursum formalem in Deo. Maior est manifesta; nam cognoscere vnum

Respond.

*Retor-
que du-
pliciter.*

*99.
Colligi-
tur 3. cō-
tra Ill.
Godoy.*

100.

ex alio est actus intellectus; sed non est actus apprehensivus, nec iudicativus; ergo est discursivus. Minor autem, in qua potest esse difficultas, probatur: nullus est Theologus, Vasquo excepto, qui neget in Deo scientiā stricte sumptam; sed scientia stricte sumpta est vnum ex alio cognoscere: ergo nullus est Theologus, Vasquo excepto, qui neget Deum cognoscere vnum ex alio. Ad hoc accedunt Theologi concedentes: Deum se ex creaturis cognoscere, quod est discursus. Omitto alia parva, quia hæc clarissima sunt.

Dices cum Ill. Godoy n. 176: ad rationem discursus requiritur causalitas vnius cognitionis in aliam, realis quidem ad discursum formalem; virtua-

lis autem ad discursum virtualem: ergo si cognitio principiorum in Deo non est virtualiter distincta a cognitione conclusionum, non est in divino intellectu adhuc virtualis discursus. Respondendo negando antecedens, quod voluntarium est omnibus sic arguentibus; nam, ut diximus, ad rationem discursus solum requiritur, quod vnum ex alio cognoscatur; nam, quod hoc fiat per vnam, vel plures cognitiones accidit discursui, ut ultra immediate dicta manet probatum n. 9. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. distinct. 35. §. 1. ad illa verba: *Sciendum ergo est, quod Sapientia, vel Scientia Dei.*

Respond.

101.
*Dices cum
Ill. God.*

DISPUTATIO

VIGESIMA QUARTA.

Quæ formalitates ad intellectum spectantes sint in Deo constituendæ?

Num. 1

Inveniuntur in intellectu creato actualis intellectio, potentia realiter intellectiva, habitus supernaturales elevantes illam ad actus secum improporcionados, habitus naturales iuvantes, & facilitatem ad intelligendum præstantes, & denique species intelligibiles objective cōcurrentes. In examinem ergo vocamus, quamnam ex his perfectionibus formaliter reperiantur in Deo? E. quidem dari in ipso actualem intellectionem ex dictis constat; unde tota difficultas præsentis disputationis in alijs tribus consistit, scilicet, in formalitate potentie intellectivæ, speciei intelligibilis, & habitus, quæ ex parte actus primi ad intellectionem cōcurrunt, in quo convictus Ill. God. rationibus Magistri Subtilis, sententiam Scoti est amplexus, cōmunem Thomistarum opinionem derelinquens.

*Datur
in Deo
actualis
intellectio.*

*Apperitur
status
difficultatis.*

Ipse namque n. 9. concedit in Deo facultatem proximè intellectivam a natura Dei, & ab actuali intellectione distinctam; & n. 38. concedit in Deo principium proximè intellectionis essentialis; & n. 103. substat: in Deo dari potentiam realem realiter proximè intellectivam; unde concedit in Deo dari intellectum per modum actus primi, quæ est Scotica opinio.

Item n. 157. asserit: dari in Deo veram rationem speciei intelligibilis ad intellectionem essentialē, in quo nobiscum convenit, opinionem Scoti renubus. Et denique n. 171. negat in Deo rationem habitus, quod nos cum Scoto magis probabiliter sentimus. Sic manet præsens disputatio quoad triplicem partem resoluta sine oppositione inter nos, & Ill. Godoy, quare in ipso videndam relinquo, quia ipsa

2.

3.

*Non datur
in
Deo ratio
habitus.*

egre-

egregiè disputat, & pro nunc ab ea abstinco, alibi tamen in hostes disputada. Et hæc de ista disputatione applicada litteræ Magistri in 1. distinct. 35. §. 1. ad illa verba: *dicitur enim non tantum scientia, sed etiam, præscientia, vel providentia, dispositio prædestinatio, & potentia. Et distinct. 7. §. 1. illis verbis: An Pater potuerit generare filium?* disputando, an potetia generativa ve-

ra potentia sit respectu generationis activæ. *Et distinct. 42. §. 1. ad illa verba: Nunc de omnipotentia Dei;* similiter disputando: an Divina omnipotentia rationem potentia fortitur, non solum respectu creaturarum, quas efficienter producit, sed etiam respectu operationis activæ? Ac denique *distinct. 45.* similem quæstionem movendo.

DISPUTATIO

VIGESIMA QUINTA.

Quod sit obiectum primarium intellectus Divini?

Motivum, cur exagitur hæc difficultas.

HAnc disputationem specialiter in Ill. Godoy exagitare non valeo, quia ab opinione non discordamus, ob quod eam libenter omitteremus; Cæterum in dicendis in illa aliquas inconsequentias in Ill. Godoy reperio, ni fallor, vnde ad has demonstrandas, congruum est illam pertractare; sed hoc erit aliqua specialitate ab Ill. Godoy non exacta, & utilitate in ipso non inventa. Sit ergo.

§. I.

Deum cognoscere se ipsum probatur.

Num. I

Certum est 1.

Certum est primo, & absque controversia Deum se ipsum cognoscere. Hoc claret ex Scriptura. Tum: ex Paulo 1. ad Corint. 2. dicente: *quæ sunt Dei, nemo novit, nisi spiritus.* Tum: ad Hæbreos 4. *Omnia nuda, & aperta sunt oculis eius.* Claret etiam ratione: quia imperfectus esset Deus, si obiectum perfectissimum non cognosceret; sed ipse est perfectissimū obiectum: ergo imperfectus esset, si se ipsum non cognosceret. Denique ita consonat rationi naturali, ut ipse Philosophus hoc inferat; nam lib. 12. *Metaphysicæ cap. 9.* loquens de Deo, hæc ait: *Se ipsum ergo intelligit, si est quidem quod optimum est:* ergo quod est optimum, idest, summè perfectum, se ipsum cognoscit; a tqui talis est Deus:

ergo imperfectus esset, si se ipsum non cognosceret.

Sed dices: obiectum cognitionis debet distinguì à cognitione; sed Deus nequit distinguì à sua cognitione: ergo nequit esse obiectū suæ cognitionis. Probatum maior: cognitio est imago, & similitudo obiecti: ergo distincta ab obiecto, quia nihil potest esse imago sui ipsius: ergo obiectum cognitionis debet distinguì à cognitione. Propter hoc argumentum non defuit, qui asserat, quod liceat Deo se cognoscere; propriè tamen loquendo non est obiectum suæ cognitionis, quia putat de ratione obiecti esse, distinctū esse à cognitione; nō tamē de ratione cogniti, vnde cōcedit, posse aliquid esse cognitum, quin sit obiectum cognitionis.

2.
Dices.

3. *Insurgo*
I. Caterum hoc difficilius apparet, ideoque contra prædictum Authorem insurgo primo: repugnat, quod aliquid sit cognitum, quin sit obiectum materiale cognitionis; sed iuxta hunc Authorem Deus est cognitus cognitione ipsius: ergo est obiectum suæ cognitionis. Probatur maior: obiectum materiale cognitionis est essentialiter omne id, quod tali cognitione cognoscitur: ergo repugnat, quod aliquid sit cognitum, quin sit obiectum materiale cognitionis. Insurgo secundo: non minus est de ratione cogniti esse obiectum materiale cognitionis, ac de ratione cognitionis esse imago, & similitudo obiecti; sed iuxta prædictum Authorem repugnat cognitio, quæ non sit imago, & similitudo obiecti: ergo repugnat aliquid esse cognitum, quod non sit obiectum materiale cognitionis. Minor, & consequentia tenent.

4. Maior verò ita est certa, ut non solum æquè, verum magis sit de ratione cogniti esse obiectum materiale cognitionis, ac de ratione cognitionis esse imago, & similitudo obiecti, quia repugnat, ut diximus, aliquid esse cognitum, quin sit obiectum materiale cognitionis, nam pro eodem usurpantur; non tamen repugnat cognitio, ut dicemus in responsione ad argumentum, quæ non sit imago, & similitudo obiecti. Caterum stando adhuc in æqualitate certitudinis prædictæ maioris. *Tertio.* Insurgo tertio aliter summèdo: atqui repugnat cognitio, quæ non sit imago, & similitudo obiecti, ut fatetur prædictus Author: ergo repugnabit, quod aliquid sit cognitum, quin sit obiectum materiale cognitionis, contra prædictum Authorem.

5. *Respond. ad argumentum.* Vnde respondeo ad argumentum negando maiorem, ad cuius probationem distinguo antecedens: cognitio est imago, vel similitudo obiecti præcisè, nego antecedens; imago obiecti, vel notitia illius, concedo antecedens, & distinguo consequens: ergo cognitio, quæ est imago, est distincta ab obiecto, concedo consequentiam; cognitio, quæ

est tantum notitia obiecti, nego consequentiam, & distinguo similiter sub illatam. Itaque de ratione cognitionis, ut sic, non est esse imago, & similitudo obiecti rigurose loquendo, quia hæc necessario petit distinctionem ab obiecto; sed de ratione illius solum est, esse notitiâ obiecti, quæ stare potest absque distinctione ab obiecto, ideoque de ratione obiecti non est distinguere à sua cognitione. Cognitio igitur, quæ est alterius à se distincta, est imago, & similitudo obiecti, & hæc tantum est cognitio, de cuius ratione est, distinguere ab obiecto ob rationem datam in argumento.

§. II.

Deum se ipsum comprehendere probatur.

Certum est secundo apud omnes: Deum se ipsum comprehendere comprehensione strictissime capta. Hoc claret primo ex Scriptura nam 1. Corinth. 2. dicitur: *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Secundo ratione: comprehensio strictissime sumpta est cognitio obiecti, quantum cognoscibile est; sed sic Deus se cognoscit: ergo Deus se ipsum comprehendit comprehensione strictissime capta. Probatur minor: nihil Dei latet cognitionem illius; alioquin aliquid sui ignoraret, quod est absurdum: Deinde cognitio Dei est tantæ perfectionis, quanta est cognoscibilitas illius: ergo Deus se cognoscit, quantum cognoscibilis est. Probatur secunda pars antecedentis: cognoscibilitas Dei ad summum potest exigere cognitionem infinitam per essentiam; sed talis est divina cognitio: ergo cognitio Dei est tantæ perfectionis, quanta est cognoscibilitas illius.

Sed dices primo: Deus in scriptura dicitur incomprehensibilis, ut constat ex Hierem. 32: *Magnus consilio incomprehensibilis cogitatu;* sed hoc accipiendum est respectu omnis intellectus: ergo nec à se ipso potest Deus

6. *Certum est 2.*

7. *Dices 1.*

comprehendi. Probatur minor : Scriptura affirmat : Deum esse incomprehensibilem absolutè ; sed quod ab vno intellectu comprehensibile est, non est absolutè incomprehensibile ; ergo hoc accipiendum est respectu omnis intellectus.

8. *Respond. Ill. God.* Ad hoc argumentum respondet Ill. Godoy n. 18. negando minorem, ad cuius probationem concessa maiori, negat minorem; ratio autè, cur Deus absolutè incomprehensibilis dicitur, quamvis à se ipso comprehendi possit, est: quia incomprehensibilis dicitur ad declarandam illius elevationem, & excessum ad creaturam, & quia ad hanc conducit, quod comprehendi non possit ab intellectu creato, secus autem quod nequeat comprehendi à se ipso, fit consequens, vt absolutè in Scriptura dicatur incomprehensibilis, quamvis possit à se ipso comprehendi.

9. *Impugnatur solutio.* Sed licet hæc solutio in rei veritate placeat; doctrinæ tamen Ill. Godoy est inconsequens, ideòque eam ad hominè contra ipsum impugnatur: Scriptura absolutè affirmat : Deum esse incomprehensibilem : ergo est incomprehensibilis etiam respectu sui intellectus. Antecedens conceditur ab Ill. Godoy, vt vidimus. Consequentia probatur : hoc ipso, quod Scriptura affirmet absolutè : Deum esse incomprehensibilem, à nullo intellectu comprehendi valet ; sed per te Scriptura absolutè affirmat : Deum esse incomprehensibilem : ergo est incomprehensibilis etiam respectu sui intellectus. Probatur maior : hoc ipso, quod Patres absolutè negent : Christum venturum, Adamo non peccante, infert Ill. Godoy tract. 1. de Incarnatione disp. 8. n. 13. nullo modo Christum venturum, Adamo non peccante : ergo hoc ipso, quod Scriptura affirmet absolutè : Deum esse incomprehensibilem, à nullo intellectu comprehendi valet. Probatur consequentia : ideò ex eo, quod Patres absolutè negent : Christum venturum, Adamo non peccante, infert Ill. Godoy, nullo modo Chris-

tum venturum, Adamo non peccante, quia cum negatione absoluta non verè cõponitur aliqua affirmatio ; atqui cum affirmatione absoluta non verè cõponitur aliqua negatio ; eadè enim est oppositio : ergo hoc ipso, quod Scriptura affirmet absolutè : Deum esse incomprehensibilem, à nullo intellectu comprehendi valet.

Ex hoc clarè constat inconsequentia Ill. Godoy. Vndè ad argumentum respondeo negando minorem, ad cuius probationem distingo maiorem: Scriptura affirmat : Deum esse incomprehensibilem absolutè ab intellectu creato, concedo maiorem; ab omni intellectu, nego maiorem; distingo similiter minorem, & nego consequentiam ; quia intentum Scripturæ solum fuit declarare excessum Dei ad creaturas, & cum ab his sit incomprehensibilis, hoc sufficit, vt dicatur incomprehensibilis absolutè, nec nos ad hoc inconsequentè procedimus, vt facit Ill. Godoy.

Hæc solutio, & explicatio Scripturæ claret primo: nam, vt Scriptura affirmet : Deum esse absolutè invisibilem, sufficit, quod sit invisibilis ab intellectu creato per vires naturæ, licet sit à se visibilis, imò & ab intellectu creato viribus gratiæ elevato : ergo multò melius, vt Scriptura affirmet : Deum esse incomprehensibilem absolutè, sufficiet, quod sit incomprehensibilis ab intellectu creato. Secundo: ideò Deum esse invisibilem ab intellectu creato viribus naturæ, sufficit, vt dicatur invisibilis absolutè, licet à se sit visibilis, imò & ab intellectu creato viribus gratiæ elevato, quia ex alijs testimonijs Scripturæ constat: Deum à nobis posse videri, vt ex Ioanne : *Videbimus eum sicuti est* ; sed ex alijs testimonijs Scripturæ constat: Deum à se comprehendi, vt claret ex adducto n. 6 : ergo Deum esse incomprehensibilem ab intellectu creato, sufficit, vt dicatur incomprehensibilis absolutè.

Dices secundo, & est replica contra

10.

Respond. ad argumentum.

11.

Solutio claret 1.

Secundo.

12.

Dices 2.

prædictam solutionem: Deus est incomprehensibilis non solum respectu intellectus creati, sed etiam respectu intellectus Divini: ergo ruit tradita solutio. Probatur antecedens: Deo competunt attributa non solum respectu intellectus creati, sed etiam respectu proprii intellectus; sed incomprehensibilitas est attributum Dei: ergo Deus est incomprehensibilis non solum respectu intellectus creati, sed etiam respectu intellectus Divini.

Respond.

Respondeo negando antecedens: ad cuius probationem distinguo maiorem: Deo competunt attributa non solum respectu intellectus creati, sed etiam respectu proprii intellectus signatè, concedo maiore; exercitè, nego maiore; concedo minore, & distinguo similiter consequens; ex quo solum sequitur, Deum cognoscere, se esse à creatura incomprehensibile, quod est esse incomprehensibilem signatè; non autem quod à se ipso non comprehendatur, quod erat necessarium, ut respectu sui intellectus esset exercitè incomprehensibilis.

13.

Exemplo declaratur solutio.

Declaratur hoc exemplo invisibilitatis: nam Deum esse invisibilem à creatura est attributum Dei: ergo videtur à beato vidente omnia attributa Dei: ergo videt beatus Deum esse invisibilem à creatura viribus naturæ; ex quo solum sequitur: Deum esse invisibilem beato signatè, idest, videt beatus, Deum esse invisibilem à creatura viribus naturæ; non tamen sequitur: Deum esse à beato invisibilem exercitè, imò videndo Deum esse invisibilem, exercetur visibilitas, ac proinde est exercitè visibilis, respectu beati. Similiter ergo de incomprehensibilitate Dei.

14.

Dices 3.

Dices tertio: quod se comprehendit, finitum est sibi ex Augug. lib. 83. *quæstionum quæst.* 14. dicente: *Intellectus noster, quia se intelligit, finitus est sibi*; atqui Deus nequit esse finitus sibi: ergo Deus non se comprehendit comprehensione strictissimè accepta. Probatur minor: si Deus sibi esset fini-

tus, verius esset, quod esset finitus, quàm infinitus; sed hoc est falsum: ergo Deus nequit esse finitus sibi. Probatur maior: vnumquodque verius est secundum esse, quod habet apud Deum, quàm secundum esse, quod habet apud nos; sed si Deus esset sibi finitus, esset finitus secundum esse, quod habet apud ipsum, licet apud nos sit infinitus: ergo si Deus sibi esset finitus, verius esset, quod esset finitus, quàm infinitus.

Respondeo primo explicando maiorem argumenti, & August. doctrinam: quod se comprehendit, finitum est sibi, si cognoscens, vel comprehendens est finitum, concedo maiorem; si est infinitum, nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam; quia Deus est infinitus in essendo, & cognoscendo; unde licet se comprehendat, non sequitur esse sibi finitum. Et quod hæc sit propria mens D. Augustini notoriè colligitur ex eius verbis relatis; loquitur enim de intellectu nostro, qui est cognoscens finitus.

Respondeo secundo aliter explicando prædictam maiorem, & mentem D. Augustini: quod se comprehendit, finitum est sibi propriè, & positivè, nego maiorem; negativè, & similitudinariè, concedo maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Itaque dato, quod doctrina D. Augustini non limitetur ad comprehendens, vel cognoscens creatum, ut nupè diximus, sed extendatur ad omne cognoscitivum, in hoc casu doctrina D. Augustini non est accipienda de finitudine positiva, sed negativa, aut similitudinaria, ita ut dicat: quod nihil latet cognoscentem, quæ non latentia finitudo dicitur non propriè, seu positivè, sed negativè, aut similitudinariè. Ex quo solum sequitur: Deum se comprehendentem esse finitum sibi hoc modo, scilicet, taliter à se cognosci, quod nihil sui ipsum lateat. Hæc solutio est Scoti *quæst.* 3. *Prologi*, & in 1. *distinct.* 35.

Dices quarto: infinitum ex Philosopho 6. *Physicor.* pertransiri non po-

15.

Respond. 1.

16.

Secundo.

17.

Dices 4.

Respond.

test, nec à finito, nec ab infinito; sed Deus est infinitus: ergo non potest pertransiri à suo intellectu, quantumvis infinito: ergo non se comprehendit. Respondeo concedendo maiorem, & minorem, & etiam primam consequentiam, negando secundam, quia ex eo, quod Deus non possit à se ipso pertransiri, non sequitur, à se ipso non comprehendi; nam infinitum pertransiri non posse, est, quod in illo primū, & vltimū inveniri nequeat, quod verificatur de Deo se comprehendente; quia comprehensibilitas stat in hoc, quod tanta sit eius vis cognoscitiva, quanta eius cognoscibilitas, siue in obiecto detur, vel non detur principium, & finis.

§. III.

Deum cognoscere alia à se, siue omnia creata, probatur.

18.
Certum
est 3.

Certum est tertio apud Catholicos: Deum cognoscere omnes creaturas, cum nihil magis in scriptura sapius asseratur, quam Deum omnia cognoscere. Ceterum cum creaturæ possint mult pliciter considerari. Primo: secundum esse, quod habent eminentè in Deo, quod est ipsū esse Dei. Secundo: secundum esse propriū, quod habent in se ipsis, ut distinctæ ab ipso Deo, & hoc considerari potest dupliciter. Primo: secundum esse commune omnibus creaturis. Secundo: secundū rationes particulares earum, quorum vtrumque potest attingi duplici cognitione, scilicet, confusa, & clara; hinc dubitari valet; quo ex his modis Deus cognoscat cognoscibilia creata?

19.
Opinio
Avicen.
& Ave
rroes.

Et certè fuit opinio Avicenæ, & Averroes relatus sine nomine à D. Thoma in 1. part. q. 14. art. 6. dicentium: Deum non cognoscere creaturas propria, & distincta cognitione terminata ad rationes proprias, & individuas earum, sed solum ad communes, & vniuersales. Etiam fuit opinio

Aureoli, apud Capræolum in 1. distinct. 35. dicentis: Deum non ita cognoscere creaturas, ut ipsæ terminent formalitèr Divinam intellectio nem, sed denominatiuè, quatenus essentia Divina continens in se eminentèr creaturas, formalitèr terminat Divinum intuitum, quod etiam sentire videtur Pasqualigius disp. 23. sect. 4. n. 28. Et deniquè fuit aliorum opinio dicentium: Deum cognoscere propria, & distincta cognitione creaturas nobiliores, ut sunt Angeli, & homines; vi- liores tamen, ut sunt mulcæ, pisces, &c. cognoscere solum secundum rationes communes, & vniuersales.

Opinio
Aureoli

Aliorū
opinio.

Et non desunt, qui asserant: huius opinionis esse D. Hieronymum in illud Habacuc cap. 1: *Mundi sunt oculi tui ne videant malum*, ubi videtur negare providentiam in Deo circa res minutissimas, ac per consequens scientiam de illis. Ceterum Eximium, & Maximum hunc Doctorem Ecclesiæ benignè Theologi interpretantur dicentes: Hieronymum non negare providentiam rerum etiam minutarum, & consequentèr nec scientiam illarum propriam, & distinctam, cum hoc docuisset expressè super cap. 10. Matthæi, in illis verbis: *Nonne duo paseres à se veniunt*; sed solum affirmare: esse adulari Deo, & iniuriosum naturæ rationali dicere: quod habeat de illis ita principalem curam, ac habet de natura rationali.

20.
Hec opi-
nio ab ali-
quibus
tributa
est D. Hie-
ronymo,
sed nō ra-
tionabili-
tèr.

His tamen non obstantibus, modò supponendum est: Deum cognoscere omne ens creatum, siue magnum, siue exiguum clarè, & distinctè secundum proprias, & particulares rationes. Hoc probatur primo ex Scriptura varijs in locis ab omnibus ferè Theologis hac de re scribentibus, allegatis: nam Genes. 1. dicitur: *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat*. Ecclesiast. 26: *Ecce Cæli, & Cæli Cælorum, & abisus, & vniuersa terra, & quæ in eis sunt in conspectu eius*. Iob 28: *Fines mundi intuetur, & omnia, quæ sub Cælo sunt, respicit*.

21.
Supponi-
tur, ut
certum.

22.
Prob. 2.

Probatur secundo ratione: Deus producit has creaturas præ alijs omnino libere, potens quamlibet ex relictis producere, & omisis, quas modo producit: ergo Deus cognoscit distinctè omnes creaturas, eas inter se discernens; atqui hoc Deus non faceret, nisi clarè cognosceret eas secundum proprias rationes formales: ergo Deus cognoscit omne ens creatum, sive magnum, sive exiguum secundum proprias, & particulares rationes. Antecedens est certum. Consequentia verò probatur: quod libere eligit vnum extremum præ alijs, habens potestatem proximam eligendi quodlibet aliud, opus est, vt cognoscat illa extrema, vt distincta; sed Deus producit has creaturas omnino libere, potens quamlibet ex relictis producere, & omisis, quas modo producit: ergo Deus cognoscit distinctè omnes creaturas, eas inter se discernens. Antecedens est certum; quia libertas proxima ad electionem inter extrema cognitionem extremorum involuit. Consequentia est legitima.

23.
Prob. 3.

Probatur tertio: Deus cognoscit omnes creaturas; sed hoc ipso ipfas cognoscit clarè, & distinctè secundum proprias, & particulares rationes: ergo Deus cognoscit omne ens creatum, sive magnum, sive exiguum secundum proprias, & particulares rationes clarè, & distinctè. Maior est certa ex dictis num. 121. neque hoc negant opiniones relatæ. Minor probatur: Deo repugnat omnis cognitio imperfecta; sed cognitio obscura, & confusa sunt cognitiones imperfectæ: ergo Deo repugnant: ergo hoc ipso, quod Deus cognoscat creaturas, eas cognoscit clarè, & distinctè: ergo eas cognoscit secundum proprias, & particulares rationes; nam cognitio creaturarum solum sub ratione communi est imperfecta, vtpotè potentialis, & confusa.

24.
Dices 1.

Dices primo: D. August. lib. 83. *questionum quest.* 46. loquens de Deo hac habet verba: *Non enim ex-*

tra se quidquam positum intuebatur, vt secundum id constitueret, quod constituerat; nam hoc opinari sacrilegum est: ergo videtur Augustin. negare Deum aliquid extra se cognoscere, consequenterque sentire, Deum non cognoscere creaturas extra Deum, seu vt sunt distinctæ ab ipso. Respondeo primo: D. Augustin. prædictis verbis solum negare: Deum dum produxit creaturas, habuisse exemplar distinctum, seu aliam creaturam pro exemplari, ad cuius similitudinem creaturas efformaret, quia iam non esset perfectè operativus, quod est sacrilegum. Et hoc est, quod sonant verba Augustini. Respondeo secundo August. loqui non de obiecto cognito, sed de medio cognitionis, de quo est verum, nihil extra se intueri, quia nihil extra se cognoscit, vt mediū cognitionis Divinæ. Tertio etiam valet explicare de obiecto primario cognito; nam sic certum est, Deum nihil extra se cognoscere.

Respond.
1.

Secundo.

Tertio.

25.
Dices 2.

Respond.

Dices secundo: res creatæ in particulari sunt mutabiles, & contingentes, & plures illarum viles, ac fordidae: ergo si Deus in particulari eas cognosceret, mutaretur, & vilesceret eius intellectus. Respondeo concessio antecedenti, negando consequentiam: quia sicut nos cognoscimus materialia immaterialitè, scilicet, per speciem intelligibilem immaterialem; ita Deus cognoscit mutabilia, & variabilia immutabilitè, & invariabilitè, scilicet, per suam essentiam Divinam, quæ immutabilis, & invariabilis est. Nec ex cogitatione vilium vilescit intellectus, nisi quando ex limitatione suæ virtutis distrahitur à cognitione nobilium. Nec dicitur sordidus intellectus per contemplationem fordidorum, nisi quando voluntas inde accipit occasionem labendi, quæ omnia nequeunt contingere Deo.

✠ (✠) ✠

§. IV.

*Quibusdam suppositis referuntur
sententię.*

26.
Suppono
I.

Suppono primo: quod obiectum, omisiss alijs pluribus divisionibus, dividitur in primum, & secundarium ex Scoto *quęst. 3. Vniuersalium*, & 1. *Methaphysicę quęst. 1.* Obiectum primum est illud, ad quod cętera omnia ordinantur. Secundarium est, quodcumque ex illis obiectis, quę ad primum reducuntur. Ex his obiectum primum est triplex. Primum primate prędicationis. Primum primate perfectionis, & primum primate virtutis, seu vt alij dicunt, primum primate attributionis.

27.

Obiectum primum primate prędicationis, est, quod prędicatur de omnibus, quę in tali scientia considerantur. Obiectum primum primate perfectionis est illud, quod ratione perfectionis differentię suę participat perfectiori modo ratione obiecti communis, tam prędicationis, quę virtutis, seu attributionis; vel est illud, quod inter obiecta omnia est perfectius. Obiectum primum primate virtutis, seu attributionis est illud, cuius virtute cętera alia attinguntur, seu est ad quod cętera alia attribuntur, vel ordinantur. Sit exemplum in *Methaphysica*, in qua ens, vt sic, est obiectum prędicationis. Deus est obiectum perfectionis, & substantia est obiectum attributionis.

28.

Ex his obiectis certum est: obiectum primum primate prędicationis intellectus Divini esse ens, vt commune Deo, & creaturis, & hoc est, quod tantum probat Durandus, assignans tale ens pro obiecto primo Divini intellectus, vt claret ex diffinitione talis obiecti, & ex modo loquendi ipsius, cuius fundamentum solvemus infra hac doctrina. Etiam est certum: obiectum primum primate perfectionis intellectus Divini esse essentiam Divinam, quę inter

omnia est perfectissima. Vndę difficultas restat de obiecto primo primitate virtutis.

29.

Obiectum hoc diffinit optimę Scotus *quęst. 3. Prologi in quęst. 2. litter. §. de secundo dico. Et quęst. 1. Vniuersalium*, his verbis: *Ratio primi obiecti est continere in se primo virtualiter omnes veritates illius scientię, cuius est obiectum.* Quę diffinitio ab omnibus Scotistis admittitur, & admitti debere ab omnibus videtur, quia continet in se omnes condiciones, quę ad obiectum primum formale, & adęquatum virtutis, seu attributionis requiruntur, quę licet ab Scoto primo *Priorum quęst. 2.* sex enumerentur, tamen *quęst. 3. Vniuersalium* tres tantum enumerat, eo, quod ad istas cętera reducuntur.

30.

Prima est: quod de obiecto debeat in scientia pręsupponi quid sit, idest, eius quidditatiua diffinitio. Ratio est clara: quia munus proprium cuiuslibet scientię est demonstrare passionēs de suo obiecto per diffinitionem eius, tamquam per rationem a priori: ergo vt fiat talis demonstratio, debet pręsupponi suum obiectum, & eius quidditatiua diffinitio cognosci. Secunda est: quod habeat passionēs, quę de ipso demonstrantur per proprias eius pręmissas, quę in scientia non probantur, sed supponuntur notę, tamquam principia. Ratio est: quia de ratione huius obiecti est continere in se virtualiter omnes veritates illius scientię, cuius est obiectum; sed hoc est posse causare immediatę per propria principia, qualis est eius diffinitio, omnes demonstrationes scientię, in quibus passionēs de ipso demonstrantur: ergo vt fiat talis demonstratio debet habere passionēs, quę de ipso demonstrantur per proprias eius pręmissas, quę in scientia non probantur, sed supponuntur notę, tamquam principia.

31.

Tertia conditio est: quod obiectum, eiusque scientia adęquantur taliter, quod nihil sit in obiecto, quod non

consideretur ab scientia, & nihil consideretur ab scientia, quod non sit in obiecto, vel ipsum obiectum, vel eius pars, aut aliquid aliud per se conducens ad cognitionem ipsius. Ratio est: quia scientia sumit unitatem ex hoc obiecto primario; sed hoc nequit fieri, nisi obiectum, & scientia modo prædicto adæquantur: ergo ut fiat talis demonstratio, obiectum, & scientia debent adæquari taliter, quod nihil sit in obiecto, quod non consideretur ab scientia, & nihil consideretur ab scientia, quod non sit in obiecto, vel ipsum obiectum, vel eius pars, aut aliquid aliud per se conducens ad cognitionem ipsius.

32.
Suppono
2.

Suppono secundo: quod obiectum primum primitate virtutis, de quodumtaxat loquimur in præfenti, aliud est motivum, & aliud terminativum. Obiectum motivum est illud, quod ita primo movet ad cognitionem sui, ut etiam moveat ad cognitionem aliorum cognoscendorum in illo primo. Obiectum terminativum est illud, quod ex se primo terminare debet cognitionem, & de utroque examinanda venit præfens difficultas. Est tamen discrimen: nam loquendo de obiecto terminativo scientiæ Dei, optimè quæritur: quodnam sit eius obiectum primum, cum sint alia obiecta secunda.

33.

Cæterum loquendo de obiecto motivo perperam quæritur: quodnam sit illius obiectum primum; nam cum obiectum primum dicatur tale per comparisonem ad obiectum secundarium, ubi non datur obiectum secundario movens, non reperitur movens primario. Cum ergo, ut infra dicemus, non detur obiectum secundario movens intellectum divinum, quia tantum est unum movens, ideo non de obiecto motivo primario movetur difficultas, sed de obiecto motivo totali, & adæquato.

34.

Suppono tertio, ut certum apud omnes Theologos: nullam creatu-

ram, tam possibilem, quam futuram posse esse obiectum motivum divini intellectus adhuc respectu cognitionis, qua Deus ipsas cognoscit; sed obiectum motivum divini intellectus respectu cognitionis omnium creaturarum esse aliquid increatum; cuius ratio deducitur ex Scoto in 1. distinct. 35. quæst. 1. nam vilesceret intellectus divinus, si ad intelligendas creaturas moveretur ab ipsis, vel ab earum speciebus; quia cum species impræssa, vel obiectum motivum concurrat cum intellectu ad intellectionem, ut principium influens, eius intellectus penderet influivè à creaturis, vel ab obiecto realiter distincto ab ipso intellectu divino, quo nihil absurdius ex cogitari potest. Supposito ergo, quod nulla creatura potest esse obiectum motivum divini intellectus, plures sunt in hac difficultate opiniones.

Prima affirmat: obiectum primum intellectus divini esse ens commune per prædicationem Deo, & creaturis. Sic Durandus in 1. distinct. 35. quæst. 1. n. 9. qui si loquitur de obiecto primo primitate prædicationis, verum dicit, sed ad rem non facit, quia ut diximus n. 28. non quærimus de obiecto primo primitate prædicationis, sed de obiecto primo primitate virtutis. Si vero loquitur de obiecto primo primitate virtutis, falsum asserit, & ferè omnibus Theologis opponitur, impugnabiturque rationibus nostræ conclusionis.

Secunda opinio tenet: obiectum motivum divini intellectus esse ens increatum. Ita communiter contra Durandum omnes Theologi, ex quibus plures citat Ill. Godoy n. 32. Sed quia plures sunt formalitates increatæ, nempe, essentia divina, attributa, & relationes, licet præfati Authores conveniant in assignando pro obiecto motivo adæquato ens increatum; in assignando verò, quodnam ex his sit tale obiectum, in plures dividuntur sententias.

Suppono
3. ut certum apud omnes Theologos.

Referatur opinioniones.

35.
Prima.
Durandus.

36.
Secunda.
Cæteri Theologi.

37.
Albelda
Molina.
Ruizius.

Aliqui asserunt: tale obiectum esse essentiam divinam, attributa, & relationes. Ita ex Thomistis Albelda, & ex Iesuitis Molina, & Ruizius, licet non satis explicant, an de obiecto motivo, an de terminativo loquantur. Alij tenent: tale obiectum esse essentiam, & attributa; non verò relationes. Ita ex nostris Ill. Merinero *disp. 2. de Scientia Dei quest. 1.* Alij per oppositum affirmant: tale obiectum esse essentiam divinam, vt virtualiter distinctam ab attributis, & relationibus. Sic omnes Scotistæ, excepto prædicto. Sic ex Patribus Societatis Suarez, Bazquez. Hi sufficiant pro omnibus suæ Scholæ. Sic denique pauci Thomistæ ab Ill. Godoy *cit.* sed sic Ill. Godoy n. 72. qui etsi vnus sit, in Schola Thomistica sufficit pro mille.

Merinero.

Suarez.
Bazquez.

Ill. God.

38.

Circa obiectum verò terminativum eodem modo, ac de obiecto motivo discurrunt Authores. Ex his ergo supposito, quod obiectum motivum divini intellectus non est ens commune per prædicationem Deo, & creaturis, vt optimè probat Ill. Godoy n. 35. consequenterque tale obiectum esse ens increatum: quodnam verò ex his sit obiectum motivum, & quodnam sit terminativum primum duplici conclusione sequenti explicabitur.

S. V.

Obiectum formale motuum Divini intellectus explicatur.

39.
1. Conclusio.

Scotus.

Prob. 1.

Prima conclusio: *Obiectum formale motuum divini intellectus est sola essentia divina distincta ab attributis, & relationibus.* Ita Subtilis Doctor in 1. distinct. 2. quest. 1. §. per hoc, & probatur primo: illud est obiectum formale motivum divini intellectus, quod vel per se ipsum gerit vices speciei, vel quod mediante specie sui fecundat intellectum ad intelligendum, & cum illo ad intellectionem concurrat; sed sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est species fecundans divinum intellectum ad in-

tellectionem, ad hancque cum ipso ex parte principij concurrat: ergo sola essentia divina est obiectum formale motivum divini intellectus. Maior, & consequentia tenent.

Minor verò probatur primo: quia vt constabit ex dicendis in *tomo 8.* essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, obtinet veram, & propriam rationem speciei respectu intellectus divini: ergo sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est species fecundans divinum intellectum ad intellectionem, ad hancque cum ipso ex parte principij concurrat. Secundo: essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus habet sufficientem virtutem ad movendum intellectum divinum per modum speciei fecundantis intellectum divinum, cum ipsoque concurrentis ad cognitionem eorum: ergo sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est species fecundans divinum intellectum ad intellectionem, ad hancque cum ipso ex parte principij concurrat. Probatur antecedens: essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est infinitum pellagus omnium perfectionum, radicaliterque continens attributa, & relationes: ergo essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, habet sufficientem virtutem ad movendum intellectum divinum per modum speciei fecundantis intellectum divinum, cum ipsoque concurrentis ad cognitionem eorum.

Tertio probatur prædicta minor: sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, continet radicaliter attributa, & relationes: ergo sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est species fecundans divinum intellectum ad intellectionem, ad hancque cum ipso ex parte principij concurrat. Probatur consequentia: nam, quia essentia divina continet eminenter creaturas, essentia divina est species fecundans intellectum divinum, cum illo ex parte

40.

Minor
probatur
primo.

Secundo.

41.

Tertio.

principij concurrens ad cognitionem earum; sed essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, continet radicalitèr attributa, & relationes: ergo sola essentia divina, vt distincta ab attributis, & relationibus, est species secundans divinum intellectum ad intellectionem, ad hancque cum ipso concurrat ex parte principij.

42.
Respond.
Merinerus.

Respondet Merinerus *cit. n. 9*: hanc rationem esse ineptam, quia ex eo, quod essentia Divina non solum sit simpliciter infinita sed etiam sit radix Divinorum attributorum, & quasi pellagus, à quo profluunt, & emanant, & si optimè inferatur: Divinam essentiam, eiusque infinitatem esse priorè ipsis attributis, eorumque infinitate prioritate naturæ, non *in quo*; sed *à quos* tamen ineptè inferitur: solam essentiam Divinam esse simpliciter infinitam, & non attributa, & consequenter solam essentiam Divinam esse obiectum motivum divini intellectus, secus verò divina attributa.

43.
Contra 1

Contra primo: ex eo, quod essentia divina sit simpliciter infinita, optimè inferitur: essentiam divinam habere virtutem sufficientem ad movendum divinum intellectum ad cognitionem attributorum: ergo ex eo, quod essentia divinæ infinitas sit prior infinitate attributorum, optimè inferitur: essentiam divinam pro priori ad attributa habere prædictam virtutem. Antecedens est doctrina ipsius Merineri; nam, quia attributa sunt simpliciter infinita, illis concedit virtutem motivam. Consequentia est indubitabilis.

44.
Infero
contra
Merinerum.

Susummo nunc contra Merinerum: atqui supposita in essentia divina pro priori ad attributa virtute sufficiente motiva divini intellectus ad cognitionem attributorum, ponenda non est virtus motiva in attributis: ergo ex eo, quod essentia divina sit infinita simpliciter, & radix attributorum, optimè inferitur: solam essentiam divinam esse obiectum motivum divini intellectus: ergo ruit solutio prædicti authoris. Probatur susumpta: supposita tali vir-

tute in essentia divina, frustranea, & inutilis esset virtus motiva in attributis: ergo supposita in essentia divina pro priori ad attributa virtute sufficiente motiva divini intellectus ad cognitionem attributorum, ponenda non est virtus motiva in attributis. Probatur antecedens: virtus motiva in attributis non posset habere exercitiū: ergo supposita tali virtute in essentia divina frustranea, & inutilis esset virtus motiva in attributis. Probatur antecedens: essentia divina pro priori ad attributa exercet suam virtutem motivam secundum omnem sufficientiam, quam habet: ergo virtus motiva in attributis non posset habere exercitiū. Consequentia inferitur. Antecedens constat: nam exercitiū motivum essentia divinæ respectu intellectus divini ad cognitionem attributorum non est liberum, sed necessarium.

45.
Contra 2.

Contra secundo: quod alicui ab intrinseco repugnat, illi, quantum est de se, non est possibile; sed ab intrinseco repugnat attributis vniri cum intellectu divino per modum speciei motivæ: ergo virtus motiva non est eis possibilis: ergo ruit Merineri solutio. Probatur minor: ab intrinseco convenit attributis supponere essentiam divinam unitam per modum speciei cum intellectu divino ad cognitionem eorum, quæ formalitèr Deo competunt: ergo ab intrinseco repugnat attributis vniri cum intellectu divino per modum speciei motivæ. Antecedens est certum: nam essentia divina pro priori ad attributa habet virtutem motivam, movetque necessario intellectum divinum ad cognitionem attributorum. Consequentia probatur: ab intrinseco convenire attributis supponere essentiam unitam per modum speciei cum intellectu divino ad cognitionem eorum, quæ formalitèr Deo competunt, est repugnare illis ab intrinseco talis, vnio per modum speciei: ergo ab intrinseco repugnat attributis vniri cum intellectu divino per modum speciei motivæ. Probatur antecedens: ab in-

intrinsicco convenire attributis supponere essentiam divinam, ut radicem, est ab intrinsicco illis repugnare esse radicem, seu esse essentiam divinam, vel non esse attributa: ergo ab intrinsicco convenire attributis supponere essentiam divinam unitam per modum speciei cum intellectu divino ad cognitionem eorum, quae formaliter Deo competunt, est repugnare illis ab intrinsicco talis unio per modum speciei.

46.
Respond.
Meri-
nerus.

Hanc replicam videtur praevидisse Merinerum, ad ipsamque respondet n. 10: quod si praedicta nostra probatio est inepta, haec replica est fallax: nam ex eo, quod essentia divina sit obiectum divini intellectus pro priori ad attributa prioritate a quo, infert esse tale obiectum in aliqua prioritate in quo, quod est falsum; quia non est instans, in quo moveat essentia divina intellectum divinum ad cognitionem, in quo non moveant etiam divina attributa; unde committitur fallacia equivocationis, & accidentis.

47.
Contra.

Contra: prioritas a quo sufficit, ut essentia divina concipiatur cum virtute sufficiente ad movendum divinum intellectum ad cognitionem pro priori ad attributa: ergo superfluit virtus motiva in attributis. Antecedens patet: nam prioritas a quo sufficit, ut divina essentia pro priori ad attributa concipiatur, ut infinita simpliciter, & radix attributorum. Consequentia probatur: supposita virtute sufficiente ad movendum intellectum divinum ad cognitionem, ad nihil est necessaria virtus alia motiva; sed prioritas a quo sufficit, ut divina essentia pro priori ad attributa concipiatur cum virtute sufficiente ad movendum divinum intellectum ad cognitionem: ergo superfluit virtus motiva in attributis.

48.
Proba-
tur 2. co-
clusio.

Probatur secundo conclusio destruendo fundamentum Ill. Merineri: quod attributa sint entia simpliciter infinita, non sufficit, ut sint obiecta motiva divini intellectus ad intellectionem; sed hoc est fundamentum Me-

rineri, imò & unicum, quod pro sua opinione adducit n. 7: ergo obiectum formale motivum divini intellectus est sola essentia divina, ut distincta ab attributis, & relationibus. Probatur maior: datur ens simpliciter infinitum, quod non sit obiectum motivum divini intellectus ad intellectionem: ergo quod attributa sint entia simpliciter infinita, non sufficit, ut sint obiecta motiva divini intellectus ad intellectionem. Probatur antecedens: volitio divina est ens simpliciter infinitum; sed volitio divina non est obiectum motivum intellectus divini ad intellectionem: ergo datur ens simpliciter infinitum, quod non sit obiectum divini intellectus ad intellectionem. Probatur minor: obiectum motivum divini intellectus ad intellectionem debet esse, vel concipi prius illa formaliter, vel virtualiter; sed volitio divina, nec esse, nec concipi potest prior divina intellectione formaliter, vel virtualiter: ergo volitio divina non est obiectum motivum divini intellectus ad intellectionem. Maior est certa; nam obiectum motivum intellectionis est principium influens obiectivè in intellectionem. Minor ex terminis claret; quia intellectio prior est volitione. Consequentia est legitima.

Si autem dicas pro Merinero: non repugnare inter duo mutuum praecedentiam in diverso genere causae. Intellectio itaque divina est prior volitione regulativè, quia cognitio regulat volitionem, ex quo solum sequitur, volitionem non posse praecedere regulativè cognitionem divinam; non verò, quod non possit esse illa priorem in genere obiecti motui, quae est diversa causalitas a causalitate regulativa. Contra: quia, ut ait Ill. God. n. 78. obiectum motivum causat efficienter cognitionem per formale, aut virtuale influxum; sed cognitio non potest efficienter causari ab obiecto regulato per ipsam: ergo non potest ab illo procedere, ut ab obiecto motivo. Maior, & consequentia tenent.

49.
Si dicas
pro Me-
rinero.

Impug-
natur
ex Ill.
Godoy.

Ex hac
solutione
Ill. God.
quandā
illius in-
consequen-
tiam of-
tendo.

Minor verò probatur: repugnat, quod prius causetur efficienter à posteriori; sed cognitio est prior actu regulato per ipsam: ergo cognitio non potest efficienter causari ab objecto regulato per ipsam.

Hanc solutionem Ill. Godoy amplector, quia vera est; ceterum veritatem non habet apud ipsum, ideò illam contra ipsum falsifico, & quamdam illius inconsequentiam (meo videri) demonstro: volitio Divina potest esse prior intentione in genere causæ motivæ in doctrina Ill. Godoy: ergo in eius doctrina nulla est solutio. Probatur antecedens: iuxta Ill. God. doctrinam, quod est prius in genere causæ regulatiuæ potest esse posterius in genere causæ motivæ: ergo volitio Divina potest esse prior intentione in genere causæ motivæ in doctrina Ill. Godoy. Consequentia claret: nam intellectio Divina solū in genere causæ regulatiuæ est prior volitione: ergo poterit esse posterior in genere causæ motivæ. Antecedens verò, in quo stat difficultas, probatur: iuxta doctrinam Ill. Godoy omnes causæ possunt sibi inuicem esse causæ in diverso genere causæ: ergo iuxta doctrinam Ill. God. quod est prius in genere causæ regulatiuæ potest esse posterius in genere causæ motivæ. Consequentia est legitima; antecedens probatur: iuxta doctrinam Ill. Godoy, quod est prius in genere causæ materialis, potest in genere causæ finalis esse posterius, & quod est prius in genere causæ materialis, potest esse in genere causæ efficientis posterius, & quod est prius in genere causæ materialis, & efficientis, potest esse posterius in genere causæ finalis: ergo iuxta doctrinam Ill. Godoy omnes causæ possunt sibi inuicem esse causæ in diverso genere causæ. Antecedens est doctrina Ill. Godoy, quā pro prima parte expressæ tradit *tomo 2. disp. 62. n. 8.* Pro secunda eodem numero, & ponit exemplum in substantia genita, & generatione. Pro tertia *n. 9.* & ponit exemplum in potentia

vitali, & actu illius. Consequentia notoria videtur ex antecedenti, vt docetur ab Ill. Godoy *cit. n. 9.* vbi reddendo rationem, hæc ait: *Et omnium ratio est; quia non repugnat mutua inter duo causalitas in diverso genere causæ;* ergo iuxta ipsum omnes causæ possunt sibi inuicem esse causæ in diverso genere causæ.

Susumino nunc contra ipsum. Atqui causa regulatiua, & causa motiua sunt causæ in diverso genere causæ, vt est manifestum, & Ill. Godoy non negat in præsentia: ergo volitio Divina potest esse prior intellectu in genere causæ motivæ in doctrina Ill. Godoy. Ex his inconsequentia Ill. Godoy manet aperta; nam, vt in hac disputatione defendat: essentiam Divinam, vt distinctam ab attributis, esse obiectum motivū Divini intellectus, negat mutuatam inter duo causalitatem in diverso genere causæ; quam concedit *tom. 2. disp. 62. n. 8. & 9.* vt defendat: substantiam prædestinati esse effectum suæ prædestinationis.

Dices adhuc pro Merinero: Spiritus Sanctus procedit à Filio in genere principij quasi effectiui; sed Filius procedit ab Spiritu Sancto, vt ab obiecto cognito; procedit enim ex cognitione Spiritus Sancti, vt docent frequentius Theologi, & est purior Scoti opinio, vt dicemus in *tom. 3. disp. 89.* ergo quamvis cognitio sit principium regulans, imò efficiens volitionem, poterit à volitione, vt ab obiecto causari. Respondeo distinguendo minorem: Filius procedit ab Spiritu Sancto, vt ab obiecto purè terminatiuo, concedo minorem; & hoc dicemus *tom. 2. disp. cit. n. 259.* motivò, nego minorem; & distinguo consequens: ergo quamvis cognitio sit principium regulans, imò efficiens volitionem, poterit à volitione, vt ab obiecto purè terminatiuo causari, concedo consequentiam; vt ab obiecto motiivo, nego consequentiam. Itaque ex eo, quod Filius ex cognitione Spiritus Sancti procedat, non sequitur Spiritum Sanctum esse principium illius,

§ 0.

Dices ad
huc pro
ipso.

Respond.

quia

quia obiectū purè terminativum non concurrat efficienter ad cognitionem, nec ad terminum illius; at obiectum motivum concurrat efficienter ad cognitionē, ideoque petit esse prius cognitione, & consequenter repugnat, quod cognitio causetur effectivè obiectivè à volitione, quæ petit esse posterior.

§ 1. Prob. 3. *Conclusio*
 Probatur deniquè conclusio: obiectum motivum Divini intellectus debet esse infinitum in omni linea; sed nullum Divinum Attributum, nulla-que Divina relatio gaudet hac infinitate; ergo nullum est obiectum motivum Divini intellectus: ergo sola essentia Divina hac infinitate gaudens pro priori ad attributa, & relationes, est tale obiectum. Probatur maior: obiectum motivum Divini intellectus debet concurrere ad cognitionē omnium, quæ sunt formaliter, & virtualiter in Deo; ergo obiectum motivum Divini intellectus debet esse infinitum in omni linea. Probatur consequentia: obiectum motivè concurrens ad cognitionem omnium, quæ formaliter, & virtualiter sunt in Deo, obiectivè continet perfectiones omnium, quæ formaliter, & virtualiter sunt in Deo; sed obiectum sic continens perfectiones omnium, quæ formaliter, & virtualiter sunt in Deo, est infinitum in omni linea; ergo obiectum motivum Divini intellectus debet esse infinitum in omni linea. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur: obiectum obiectivè continens perfectiones omnium, quæ formaliter, & virtualiter sunt in Deo, continet perfectiones infinitas in distinctis lineis; sed obiectum continens perfectiones infinitas in distinctis lineis est infinitum in omni linea: ergo obiectum sic continens perfectiones omnium, quæ formaliter, & virtualiter sunt in Deo, est infinitum in omni linea. Maior est certa. Minor claret; nam non alia ratione sola essentia Divina dicitur infinita in omni linea. Consequentia inferitur.

§ 2. Confirmatur, & augetur difficultas:

obiectum motivum Divini intellectus est infinitum formaliter in linea speciei: ergo Deo repugnat duplex obiectum motivum. Consequentia claret; quia Deo repugnat duplex infinitum in eadem linea; ideoque Deo repugnat duplex intellectio, volitio, & sic de alijs; alioquin nec intellectio esset infinita in linea intellectionis, nec volitio in linea volitionis, & sic de alijs. Infero nunc: ergo unicum est obiectum motivum Divini intellectus. Infero amplius: ergo nullum attributum, nulla-que Divina relatio est tale obiectum. Hæc consequentia probatur primo: si attributa, & relationes essent tale obiectum, obiectum non esset unicum, ut claret; sed tot, quot sunt attributa, & relationes. Secundo: essentia Divina est obiectum motivum, ut adversarij fatentur: ergo si ipsa sola non est tale obiectum, obiectum non erit unicum: ergo ipsa sola essentia divina, ut ab attributis, & relationibus distincta, est obiectum formale motivum Divini intellectus.

§. VI.

Argumentis in contrarium occurritur.

A Rguitur primo ex Durando: quo aliqua potentia est perfectior, eo uniusversalius habet obiectum; sed intellectus Divinus est potentia perfectissima: ergo habet uniusversalissimum obiectum; sed ens abstrahens à creato, & increato uniusversalius est ente increato: ergo obiectum Divini intellectus non est ens increatum, sed abstrahens ab ente creato, & increato. Minor, & consequentiæ tenent. Maior verò probatur primo inductione: nam, quia sensus exteriores interioribus perfectione exceduntur, obiecta interiora uniusversaliora sunt. Item: quia inter sensus interiores, præminet sensus communis, uniusversalius illi correspondet obiectum. Item: quia intellectus excedit in perfectione imaginatiuam, uniusversalius habet obiectum:

Confirmatur, & augetur difficultas.

§ 3. *Arguitur 1. ex Durand.*

tum: ergo vera est vniuersaliter prædicta maior.

54.

Secundo probatur: potentia perfectiori correspondet obiectum perfectius; sed obiectum magis vniuersale est magis perfectum: ergo quo aliqua potentia est perfectior, eo vniuersalius habet obiectum. Probatur minor: quo obiectum est abstractius abstractione formali, eo est perfectius; cum abstractio formalis sit abstractio formæ à materia, & actus à potentialitate; sed quo obiectum vniuersalius est, eo est abstractius abstractione formali: ergo obiectum magis vniuersale est magis perfectum.

55.

Respond.

Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: quo aliqua potentia est perfectior, eo vniuersalius habet obiectum, vniuersalitate prædicationis, nego maiorem; vniuersalitate virtutis, concedo maiorem; concessa minori, distinguo similiter consequens. Itaque Durandus solum probat: ens, vt abstrahens à creato, & increato, esse obiectum Diuini intellectus primum primitate prædicationis; non verò primitate virtutis, de quo in præsentidumtaxat loquimur, vt manet dictum n. 28. Ex quo patet ad primam probationem maioris.

56.

Ad secundam probationem concessa maiori distinguo minorem: obiectum magis vniuersale vniuersalitate virtutis est magis perfectum, concedo minorem; vniuersalitate prædicationis, nego minorem, & consequentiam. Ad probationem minoris, distinguo minorem: quo obiectum est abstractius abstractione formali, eo est perfectius positiue, vel negatiue, concedo maiorem; positiue præcisè, nego maiorem; concedo minorem, & distinguo similiter consequens.

57.

Denique: si benè pensetur argumentum Durandi, in falso nititur principio; quia falsum est, quod obiectum eo, quod sit vniuersalius, sit perfectius, & omittendo pro nunc innumerable exempla, exemplo entis conuincitur: ens namque abstrahens à creato, & increato est vniuersalius quo

cumque ex his; sed non est quocumque perfectius; alioquin esset perfectius ente increato, quod repugnat: ergo falsum est, quod obiectum magis vniuersale sit magis perfectum. Et ratio est: quia si obiectum magis vniuersale magis abstrahit à potentialitate, quæ est imperfectio: etiam magis abstrahit ab actu, qui perfectio est, vt claret in ipso exemplo entis.

Ex quo retorqueo argumentum contra Durandum: quo aliqua potentia est perfectior, eo perfectius habet obiectum; sed obiectum vniuersalius non est perfectius: ergo quo potentia aliqua est perfectior, non habet obiectum vniuersalius: ergo ex perfectione potentia inferre non licet vniuersalitas in obiecto. Prima, & secunda consequentia sunt optimæ. Maior est ipsius Durandi. Minor, in qua poterat esse difficultas, luce clarius apparet ex dictis *num.* antecedenti.

Arguitur secundo ex Thomistis: essentia Diuina, pro vt est in se, est obiectum motivum Diuini intellectus; sed essentia Diuina, pro vt est in se, est attributa, & relationes: ergo essentia diuina, attributa, & relationes sunt obiectum motivum Diuini intellectus. Consequentia est legitima. Minor claret: nam essentia Diuina, pro vt est in se, est vna, & trina. Maior est certa: quia essentia Diuina non conuenit per nostram considerationem esse obiectum motivum Diuini intellectus.

Ad hoc argumentum respondet Ill. Godoy n. 107. concessa maiori distinguendo minorem: essentia Diuina, pro vt est in se, est attributa, & relationes identitate reali formali concedo minorem; virtuali nego minorem, & consequentiam; vt enim Diuina essentia moveat, & non attributa, & relationes, sufficit virtualis distinctio, quamvis moveat pro vt est in se, sicut virtualis distinctio sufficit, vt essentia, & non Paternitas, communicetur filio; vt filij personalitas vniatur immediate humanitati; non verò natura Diuina; vt veritas, & non bonitas, specifi-

58.

Retorquetur.

59.

Arguitur 2. ex Thomist.

60.

Respond. Ill. God.

61.
Ill. God.
non pro-
cedit cō-
sequēter.

cet intellectū; & denique vt bonitas,
& non veritas, specificet voluntatem.

Hac Ill. Godoy, qui in rei veritate
inconsequentē procedit; nam hac ea-
dem doctrina est, quam nos attulimus
tract. 2. de Visione cap. 19. ad firman-
dum posse essentiam Divinam videri,
non visis attributis, & relationibus, &
hanc afferemus, dum de beatitudine
agamus ad stabiliendum: essentia Di-
vinam, vt distinctam ab Attributis, &
relationibus esse obiectum essentiale
beatitudinis. Quare solutio Ill. God.
impugnatur, & eius inconsequentia
ostenditur primo.

62.
Impug-
natur 1.
solutio
Ill. God.

Quia essentia Divina, prout est in
se, est obiectum terminativum visio-
nis beatæ, essentia Divina simul cum
attributis, & relationibus est obiectū
terminativum illius; sed essentia Divi-
na, prout est in se, est obiectum moti-
vum Divini intellectus: ergo essentia
Divina, simul cum attributis, & rela-
tionibus est obiectum motivum Divi-
ni intellectus. Consequentia est legiti-
ma. Maior est Ill. Godoy *tract. 2. de
Visione disp. 19. n. 4. & 1. 2. disp. 2. n.
20.* Minor est ipsius in præsentī, ipsam
namque in sua responsione concedit.

63.
Secundo.

Secundo: sufficit distinctio virtua-
lis essentiae ab attributis, & relationi-
bus, vt essentia sine attributis, & rela-
tionibus moueat Divinum intellectū,
etiam si moueat essentia, prout est in
se: ergo sufficit distinctio virtualis es-
sentiae ab attributis & relationibus, vt
essentia sine attributis, & relationibus
terminet visionem beatam, etiam si
terminet essentia, prout est in se.

64.
Tertio.

Tertio, & vtor verbis Ill. Godoy:
implicat videri aliquid quidditatiuè,
secundum quod est in se, non visis præ-
dicatis, quæ illi competunt quidditati-
uè, prout est in se: ergo implicat ali-
quid mouere, prout est in se, non mo-
uendo illa prædicata, quæ competunt
illi, prout est in se. Atqui attributa, &
relationes competunt essentiae Divi-
nae, prout est in se: ergo implicat in
terminis essentiam Divinam mouere
non mouendo attributa, & relationes.

Antecedens est Ill. Godoy *cit. tract. 2.
de Visione.* Consequentia paritate est
evidens. Sufumpta est ipsius Ill. God.
cit. Consequentia legitime intertur.

Quarto, & vtor etiam terminis Ill.
Godoy: Deus solum, prout est in se, est
obiectum sufficiens ad nos beatifican-
dum: ergo Deus solum, prout est in se,
est obiectum sufficiens ad mouendum
Divinum intellectum. Antecedens est
Ill. Godoy 1. 2. *cit.* Consequentia ab
ipso in præsentī cōceditur. Atqui Deus
mouens sine relationibus, non mouet,
prout est in se: ergo Deus sine relatio-
nibus non est obiectum sufficiens ad
mouendum Divinum intellectum. Pro-
batur sufumpta: Deus visus sine perso-
nis non videtur, prout est in se; quia
Deus, prout est in se, est vnus, & tri-
nus: ergo Deus mouens sine relatio-
nibus non mouet, prout est in se. Ante-
cedens est Ill. Godoy 1. 2. *cit.* Conse-
quentia est paritate notoria.

Hinc iam se se apperit, Ill. Godoy
inconsequentē procedere: nam *tract.
2. de Visione & 1. 2. cit.* asserit: essen-
tiam Divinam simul cum attributis, &
relationibus esse obiectum terminati-
vum visionis; quia essentia Divina pro
vt est in se, est tale obiectum; atamen
in præsentī fatendo: essentiam Divinā,
pro vt est in se, esse obiectum motivū
Divini intellectus, tuerur: essentiam
solam sine attributis, & relationibus
esse tale obiectum motivum, quod est
inconsequentē procedere.

Nec valent instantiae adductæ ab
Ill. Godoy, sunt enim contra ipsū suf-
ficient distinctio virtualis, vt essentia
communicetur filio, & non commu-
nicetur Paternitas; sufficit etiam, vt
personalitas filij vniatur immediate
humanitati; non verò essentia; sufficit
etiam, vt veritas, & non bonitas spe-
cificet intellectum, & vt bonitas, &
non veritas specificet voluntatem; suf-
ficient denique, vt essentia Divina mo-
veat, & non attributa, & relationes:
ergo sufficiet etiam, vt loquatur con-
sequēter ad hoc, quod essentia Divina

65.
Quarto.

66.
Inconse-
quentia
Ill. God.
apperi-
tur.

67.
Instantiæ
Ill. God.
sunt con-
tra ipsū
retorsio-
nes.

terminet, & non attributa, & relationes. Atqui hoc est contra ipsum: ergo inconsequentè procedit Ill. Godoy.

68. *Discrimen ab Ill. God. assignatū nō valet.* Nec valet deniquè discrimen ab Ill. Godoy assignatum; ait enim *num. 108.* quod in terminando conueniunt omnes formalitates, secus autem in mouendo; & ideo non potest vna terminare cognitionem intuitiuam, altera non terminante; potest autem vna mouere, altera non mouente, quod iterum explicat in veritate, & bonitate. Non valet certè, quia est clara petitio principij; de hoc enim est difficultas, & contra hoc stant suprapositæ impugnationes. Declaremus hoc.

69. *Declaretur hoc.* Omnes Diuinæ formalitates conueniunt in terminando: ergo conueniunt etiam in mouendo. Probatur consequentia: quia essentia Diuina, prout est in se, est obiectum terminativum, omnes Diuinæ formalitates conueniunt in terminando; sed essentia Diuina, prout est in se, est obiectum motivum: ergo omnes Diuinæ formalitates conueniunt etiam in mouendo. Præmissæ sunt Ipsius Ill. Godoy. Consequentia legitima. Hincque contra discrimen ab Ill. Godoy assignatum insurgunt impugnationes allatæ, quas hic iterum non formalizo, quia repetere non licet.

70. *Respond. ad argumentū 1.* Relicta igitur solutione Ill. Godoy, vt inconsequenti ad suam doctrinam, ad argumentum supra factum, respondeo primo distinguendo maiorem: essentia Diuina, prout est in se, secundum rationem formalem Deitatis, est obiectum motivum Diuini intellectus, concedo maiorem; secundum alias rationes formales non essentielles Deitatis, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā. Secundo aliter distinguo maiorem: Diuina essentia, prout est in se, vt supponit pro ratione formali Deitatis, est obiectum motivum Diuini intellectus, concedo maiorem; vt supponit pro attributis, & relationibus, nego maiorem, distinguo simili-

tèr minorem, & nego consequentiam. Tertio distinguo aliter maiorem: essentia Diuina, prout est in se quidditatiuè, vel qualitatiuè, est obiectum Diuini intellectus, concedo maiorem; quidditatiuè, & qualitatiuè, nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam.

Quarto distinguo aliter maiorem: essentia Diuina, prout est in se, essentialitèr attributaliter, vel personalitèr est obiectum Diuini intellectus, concedo maiorem; essentialitèr, attributaliter, & personalitèr, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Quinto distinguo aliter maiorem: essentia Diuina, prout est in se, intensiuè, vel extensiuè est obiectum Diuini intellectus, concedo maiorem; intensiuè, & extensiuè, nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Quælibet ex his solutionibus est sufficientissima argumenti solutio.

Cæterum, vt magis accedamus ad terminos præsentis difficultatis, distinguo sexto maiorem prædicti argumenti: essentia Diuina, prout est in se, in linea speciei, est obiectum motivum Diuini intellectus, concedo maiorem; in alia linea, nego maiorem; distinguo minorem: sed essentia Diuina, vt est in se, in alia linea est attributa, & relationes omitto minorem; in linea speciei, nego minorem, & consequentiam. Septimo distinguo maiorem: essentia Diuina, prout est in se, radicalitèr infinita, est obiectum motivum Diuini intellectus, concedo maiorem; formalitèr infinita, nego maiorem; & distinguo eadem distinctione minorem, negoque consequentiam. Hæc vtraque vltima solutio claret ex probationibus nostræ conclusionis a *num. 39.* usque ad 52. inclusiue.

Arguitur tertio ex Ill. Merino *disput. 2. de Scientia Dei quæst. 1. n. 7.* ad hoc, vt aliquod obiectum diuinæ cognitionis sit motivum diuini in-

Tertio.

71. *Quarto.*

Quinto.

72. *Sexto.*

Septimo.

73. *Arguitur 3. ex Merino.*

tellectus, solum est simpliciter requisitum, quod sit ens simpliciter infinitum; sed omnia attributa Divina sunt simpliciter infinita; ergo respectu cognitionis, qua Deus ipsa actualiter cognoscit, erunt obiecta motiva Divini intellectus respectu talis cognitionis. Hoc est. vnicum fundamentum, quo convictus fuit Merinerus ad tuendam opinionem omnibus alijs Scottis adversam, & quod mirum est hanc esse secutum, quin pro sua opinione aliquem adducat Scottistam.

74.
Respon.

Respondetur igitur primo distinguendo maiorem: ad hoc, ut aliquod obiectum Divinae cognitionis sit motivum Divini intellectus, solum est simpliciter requisitum, quod sit ens simpliciter infinitum radicaliter, seu in omni linea, concedo maiorem; quod sit ens simpliciter infinitum in linea determinata, nego maiorem; distinguo minorem: sed omnia attributa Divina sunt simpliciter infinita in linea determinata, concedo minorem; radicaliter, seu in omni linea, nego minorem, & consequentiam. Hac solutio claret ex nostra conclusionis probatione n. 51. & clare retorqueo argumentum contra Merinerum cum dictis n. 48.

75.
Dices 1. ex doctrina Merineri.

Dices primo ex doctrina tradita à Merinero: ad hoc, ut aliquid sit obiectum motivum Divini intellectus, sufficit, quod sit ens simpliciter infinitum in determinata linea: ergo ruit nostra solutio. Probatur antecedens: ad hoc, ut aliquid sit obiectum motivum Divini intellectus, sufficit, quod non vilesceret intellectus Divinus, si ab illo moveretur; sed non vilesceret intellectus Divinus, si moveretur ab ente simpliciter infinito in determinata linea: ergo ad hoc, ut aliquid sit obiectum motivum Divini intellectus, sufficit, quod sit ens simpliciter infinitum in determinata linea. Respondeo ad replicam negando antecedens, ad cuius probationem nego maiorem; quia ad hoc, ut aliquid sit obiectum moti-

Respond.

vum Divini intellectus, ultra hoc, quod non vilesceret intellectus Divinus, si ab illo moveretur, requiritur, quod sit infinitum in omni linea, ut manet dictum.

Replicabis: intellectus Divinus non vilesceret iuxta solutionem, si moveretur ab ente simpliciter infinito in determinata linea: ergo potest ab illo moveri. Probatur consequentia: ideo intellectus Divinus non potest moveri à creaturis, quia vilesceret, si ab illis moveretur; sed per nos intellectus Divinus non vilesceret, si moveretur ab ente simpliciter infinito in determinata linea: ergo potest ab illo moveri. Respondeo concessio antecedenti, negando consequentiam, ad cuius probationem concessis præmissis, nego consequentiam; quia non bene inferitur; nam præmissæ sunt negatiæ, & consequentia est affirmativa, & ex præmissis negatis non valet inferre consequentiam affirmativam. Ratio autem, cur est falsa prædicta consequentia, est: quia ad negandum de aliquo, quod sit obiectum motivum Divini intellectus, sufficit, quod de ipso negetur aliquod requisitum ad esse tale obiectum, ut contingit in præsentī; nam sufficit ad non esse obiectum Divini intellectus, quod intellectus vilesceret, si ab illo moveretur; At ad esse tale obiectum, hoc tantum non sufficit, sed ultra requiritur, quod sit infinitum in omni linea, quod (excepta Divina essentia) nullum ens simpliciter infinitum habet. Quare, etsi Divinus intellectus non vilesceret, si ab illo moveretur; non ob hoc potest esse obiectum motivum, quia ultra hoc requiritur infinitas in omni linea, ut clarius patebit ex solutione sequentis instantiæ.

Instabis: ideo creaturæ excluduntur à ratione obiecti motui Divini intellectus, quia sunt finitæ: ergo ad esse obiectum Divini intellectus, sufficit infinitas simpliciter in determinata linea: ergo ruit nostra solutio. Res-

76.
Replicabis.

Respond.

77.
Instabis.

Respond.

pondeo distinguendo antecedens: ideo creaturæ excluduntur à ratione obiecti motui Divini intellectus, quia sunt finitæ, tamquam causa præcisa, unica, & totalis, nego antecedens; tamquam causa sufficiens, & partialis, concedo antecedens, & nego consequentiam. Quando itaque dantur plura, ut aliqua excludantur ab aliquo munere, sufficienter excluditur per quodcumque, quia malum ex quocumque defectu. Sic in præsentī, ut aliquid excludatur à ratione obiecti motui intellectus Divini, sufficit defectus infinitatis; Cæterum esse infinitum non sufficit, nisi sit in omni linea ex toties dictis.

79.

*Dices 2.
pro Merinero.*

Dices secundo pro Merinero: licet essentia Divina habeat sufficientem virtutem ad movendum mediatè intellectum Divinum ad cognitionem attributorum; illam non habet ad immediatè movendum, quia prius mouet ad cognitionem sui: ergo attributa ipsa possunt mouere Divinum intellectum ad eorum immediatam cognitionem. Respondeo primo: hoc argumentum non solum probare de attributis, sed etiam de relationibus, & creaturis; vnde se ipsum interimit per retorsiones, quæ in ipsum fieri valent. Respondeo secundo directè negando suppositum antecedentis, & consequentis, quia supponit posse dari motionem immediatam ad cognitionem attributorum respectu intellectus Divini, quod est falsum ob rationem datam in argumento.

80.

Replicabis.

Replicabis: possunt attributa mediatè, & immediatè cognosci; ergo verum est suppositum. Probatur antecedens: potest effectus creatus mediatè per speciem sui cognosci, & per propriam speciem immediatè cognosci ab intellectu creato: ergo pariter: attributa Divina, quæ sunt veluti effectus Divinæ essentiae, poterunt à divino intellectu cognosci mediatè per speciem Divinæ essentiae, & immediatè per se ipsa. Hæc replica etiam se interimit per retorsiones, quæ con-

tra ipsam fieri possunt in relationibus, & creaturis, quia de omnibus probat. Vnde.

81.

Respond.

Respondeo ad replicam negando antecedens, ad cuius probationem concessio antecedenti, nego consequentiam. Disparitas est, quia cognitio effectus per speciem causæ creatæ non supponitur necessario ab effectu, ut cognoscendo, & ideo datur locus cognitioni effectus per propriam speciem. Ast cognitio attributorum per Divinam essentiam necessario supponitur in omni cognitione attributorum, & cum aliundè sufficiat, non adest locus cognitioni per propriam speciem.

82.

Replicabis iterum.

Replicabis iterum: possunt Divina attributa mediatè, & immediatè cognosci terminativè: ergo & motivè. Antecedens est certum adhuc de facto; nam attributa cognoscuntur à Deo in se ipsis, & in essentia, ut manet dictum *disp.* 23. Consequentia probatur: quod potest mediatè, & immediatè cognosci terminativè, potest mediatè, & immediatè cognosci motivè; sed per nos possunt Divina attributa mediatè, & immediatè cognosci terminativè: ergo & motivè. Respondeo primo negando consequentiam, ad cuius probationem nego maiorem; alioquin etiam relationes, & creaturæ moverent divinum intellectum ad sui cognitionem, quorum primum est contra plures, & secundum contra omnes, ex quo fiant retorsiones. Cæterum claritatis gratia.

Respond. 1.

Retorqueo.

83.

Secundo.

Respondeo secundo negando consequentiam, ad cuius probationem distinguo maiorem: quod potest mediatè, & immediatè cognosci terminativè immediatione, ut *quod*, & ut *quo*, potest mediatè, & immediatè cognosci motivè, concedo maiorem; immediatione solum, ut *quod*, nego maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiā, quia licet attributa possint cognosci immediatè, ut *quod* terminativè, nequeunt tamè cognosci immediatè, ut *quo*, idest immediatione excludente essentiam cognitam, ut me-

Hæc replica retorqueatur.

dium movens ad cognitionem attributorum.

84.
*Respond. 2.
ad argu-
mentum
Meri-
neri.*

Respondeo iam secundo ad argumentum Merineri positum n. 73. distinguendo aliter maiorem; ad hoc, ut aliquod obiectum divinæ cognitionis sit motivum divini intellectus solum est simpliciter requisitum, quod sit ens simpliciter infinitum in linea speciei, concedo maiorem; in alia linea, nego maiorem; distinguo eadem distinctione minorem, & nego consequentiam; quia licet quodlibet attributum sit simpliciter infinitum in sua linea; nullum tamen est infinitum in linea speciei, sed sola Divina essentia, ut claret *ex dictis num. 39. 40. 41. & 52.* & hæc est infinitas requisita ad rationem obiecti motivi respectu intellectus Divini.

85.
Dices.

Dices: etiam attributa ratione sui habent rationem speciei; ergo ruit nostra solutio. Probatur antecedens: ideo essentia Divina est ratione sui species, qua Divinus intellectus intelligit, quia est actus purus; sed etiam attributa sunt actus purus: ergo etiam attributa ratione sui habent rationem speciei.

86.
*Respondent ali-
qui.*

Respondent aliqui: attributa quantum est de se, posse ratione sui uniri per modum speciei cum Divino intellectu; non verò uniri de facto, quia supponunt Divinam essentiam unitam per modum speciei, non solum ad sui cognitionem, sed etiam ad cognitionem omnium, quæ reperiuntur in Deo. Unde attributa non sunt de facto obiectum motivum Divini intellectus, possunt tamen esse tale obiectum, quantum est de se. Hanc responsionem vidi in quodam Scotista, sed inconsequenter certè ad ab ipso adducta. Hæc itaque responsio impugnatur per dicta n. 45. & ad argumentum.

*Impugnatur res-
ponsio.*

87.
Respond.

Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: ideo essentia Divina est ratione sui species, qua Divinus intellectus intelligit, quia est actus purus

præcisè, nego maiorem; quia est actus purus primordialis continens radicaliter omnes Dei perfectiones, concedo maiorem; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Solutio claret *ex dictis num. 51. & retorqueo per dicta num. 52.* quia evidentè sequitur dari in Deo plura infinita in eadem linea, scilicet, in linea speciei, quod esse falsum, ibi diximus.

*Retor-
que.*

Arguitur quarto: si per impossibile Divinus intellectus non moveretur ab essentia Divina, posset moveri ab attributis ad illa cognoscenda: ergo talis motio illis ab intrinseco non repugnat. Probatur antecedens: si per impossibile intellectus Divinus non moveretur à Divina Essentia, posset Deus cognoscere attributa: ergo si per impossibile Divinus intellectus non moveretur ab essentia Divina, posset moveri ab attributis ad illa cognoscenda. Hoc argumentum probat etiam de relationibus Divinis, & de omnibus creaturis, unde se ipsum destruit ob retorsiones, quas patitur. Respondeo ergo negando antecedens, cum probatione, quia in tali casu maneret intellectus Divinus suspensus à cognitione; non ex defectu virtutis intellectivæ, sed ex defectu obiecti motui determinantis illum ad cognoscendum.

88.
*Argui-
tur 4.*

*Retor-
que.*

Respond.

Arguitur quinto: nulla res cognita per aliam cognitionem potest esse obiectum motivum illius cognitionis; sed non repugnat essentiam cognosci per cognitionem attributorum: ergo essentia non est obiectum motivum illius cognitionis. Maior patet; nam res cognita per aliam cognitionem non gerit vires speciei talis cognitionis, nec mediante sui specie intellectum ad talem intellectionem fecundat, nec cum intellectu ad intellectionem concurrir, utpotè posterius cognita, & etiam claret *ex dictis.* Minor constat *ex disp. 23. §. 4.* Consequen-

89.
*Argui-
tur 5.*

tia claret : nam ideo essentia Divina ponitur obiectum motivum, quia continet omnia attributa ; sed in illa cognitione attributa continent essentiam : ergo essentia non est obiectum motivum illius cognitionis.

90.
Respond.

Respondeo distinguendo maiorem : nulla res cognita per aliam cognitionem potest esse obiectum motivum illius cognitionis, si necessario non supponatur prius cognita, concedo maiorem ; si supponatur, subdistinguo : ut *quod* tantum, concedo maiorem ; ut *quod*, & ut *quo*, nego maiorem ; distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Hac distinctio constat ex dictis, & ex dicendis constabit, quia semper essentia supponitur cognita, ut, *quod*, utpotè obiectum primum terminativum, & ut *quo*, utpotè medium movens ad cognitionem attributorum. Denique multum probat argumentum ; nam probat creaturas etiam esse obiecta motiva Divini intellectus, quia etiam ex illis cognoscitur Deus, ut diximus *disput.* 23. & tenent plures, qui in hac difficultate oppositionem faciunt.

Retorque.

91.
Arguitur denique specialiter.

Arguitur denique specialiter : obiectum formale motivum proximè Divinæ intellectionis non est ipsissima Divina essentia sub conceptu, vel formalitate essentiae, aut naturæ ; sed sub formalitate, vel conceptu aliquo formaliter, vel virtualiter distincto à conceptu essentiae, aut naturæ, & subsecuto ad conceptum essentiae, & naturæ : ergo obiectum formale motivum proximè divinæ intellectionis non est ipsissima essentia Divina sub conceptu essentiae, aut naturæ, sed sub conceptu aliquo formaliter, vel virtualiter distincto à conceptu essentiae, & naturæ, subsecutoque ad conceptum essentiae, & naturæ : ergo sola essentia ab omni attributo seclusa non est obiectum formale motivum proximè intellectus Divini. Secunda consequentia ex prima inferitur. Prima verò ex antecedenti.

Antecedens autem probatur : obiectum formale motivum proximè divinæ intellectionis est quidditas, seu essentia Dei sub conceptu, vel formalitate speciei intelligibilis ex parte actus primi ad intellectionem concurrentis ; sed conceptibilitas, vel formalitas ista est distincta formaliter, vel virtualiter ratione ratiocinata à conceptu, vel formalitate essentiae, & naturæ, & subsequitur ad formalitates istas : ergo obiectum formale motivum proximè Divinæ intellectionis non est ipsissima Divina essentia sub conceptu, vel formalitate essentiae, aut naturæ, sed sub formalitate, vel conceptu aliquo formaliter, vel virtualiter distincto à conceptu essentiae, aut naturæ, & subsecuto ad conceptum essentiae, aut naturæ.

Maior est doctrina generalis Thomistarum, & Scotistarum, quam habet Ill. Godoy *disput. antecedenti num.* 157. à qua non recedimus, & ultra contra Thomistas probatur auctoritate D. Thomæ in 1. part. *quest.* 14. *artic.* 2. & 4. in corpore, illis verbis : *Vnde cum sua ipsa essentia sit species intelligibilis, &c. & in 1. contra Gentes cap.* 4. cum ratione prima dicens : *Ipsa autem Divina essentia, quæ est species intelligibilis, quæ intellectus Divinus intelligit*, hic agit D. Thomàs de scientia, qua se intelligit. Probatur contra omnes ratione : essentia Divina in tantum est obiectum proximè motivum formale Divini intellectus, in quantum assimilativè per modum cognoscibilis ad cognoscentem representativè unitur cum intellectu, influens cum ipso in intellectionem, ut diximus *n.* 39. sed omnia hæc facit essentia sub conceptu, vel formalitate speciei intelligibilis : ergo obiectum formale motivum proximè Divinæ intellectionis est quidditas, seu essentia Dei sub conceptu, vel formalitate speciei intelligibilis ex parte actus primi ad intellectionem concurrentis. Probatur minor : de ratione

92.

Maior probatur ex Div. Thom.

*Probat-
tur ratio
ne.*

formalissima speciei intelligibilis est obiectum representare potentiam, illud ipsi intelligibiliter uniens, & simul cum potentia concurrens ad notitiam, vel per formalem influxum, vel per virtutalem; ergo si essentia Divina in tantum est obiectum proxime motivum formale Divini intellectus, in quantum assimilative per modum cognoscibilis ad cognoscentem representative unitur cum intellectu, influens cum ipso in intellectionem; hæc omnia facit essentia Divina subconceptu, vel formalitate speciei intelligibilis.

93.
Proba-
tur mi-
nor.

Minor vero specialis probatur: ratio speciei intelligibilis distinguitur à ratione essentiae, vel naturae obiecti creati, subsequiturque ad illud, & dimanat ab eo tanquam virtus eius: ergo conceptibilitas, vel formalitas speciei intelligibilis in Deo distinguitur formaliter, vel virtualiter distinctione rationis fundamentali ab essentia eius subconceptu, vel formalitate essentiae, aut naturae, subsequiturque formali, vel virtuali dimanatione ab essentia tanquam virtus motiva eius. Probatur consequentia contra Thomistas: Illative inferitur iuxta doctrinam D. Thomae ex antecedenti consequens: ergo vera est consequentia. Probatur antecedens: iuxta D. Thomam *quest. 7. de potentia artic. 6. Et in 1. sentent. distinct. 2. quest. 1. §. praeterea sapientia. Et quest. 2. & 3. vel 5. Et distinct. 35. quest. 1. artic. 3. ad 4. ex eo quod sapientiae ratio in creaturis sit distincta à ratione bonitatis, inferitur, differre in Deo sapientia, & bonitas distinctione virtuali rationis ratiocinatae, quia sapientia, & bonitas dicuntur de Deo, & creaturis non æquivocè, sed secundum rationem analogam; sed ratio speciei intelligibilis, & ratio essentiae, & naturae dicuntur de Deo non æquivocè, sed secundum rationem analogam, & in creaturis ratio speciei non est ratio essentiae, & naturae, sed tanquam virtus eius subsequitur, ut quid distinctum: ergo illative inferitur iuxta doctrinam D. Thomae ex antecedenti consequens.*

Quod analogice convenient ratio speciei intelligibilis, & ratio essentiae, & naturae Deo, probatur: quia ratio speciei, & essentiae aut naturae creaturarum nos ducunt in cognitionem essentiae, & naturae, & speciei in creatura, quod ita non esset, si analogice saltem non convenirent, ut ait D. Thomas in 1. distinct. 2. quest. 1. §. praeterea: sapientia non dicitur de Deo, & creaturis æquivocè, alias sapientia creata non duceret incognitionem sapientiae in creaturae. Apud Scotistas vero certa est praedicta consequentia.

94.

Si dicas hoc argumento probari essentiam Divinam non esse obiectum formale motivum proxime quo; non verò non esse obiectum motivum formale quod. Contra: hoc argumento probatur: essentiam prout distinctam formaliter, vel virtualiter ab omni attributo non esse obiectum motivum proxime formale quod Divini intellectus, sed ut connexa cum aliquo attributo: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: hoc argumento probatur: essentiam Divinam non esse obiectum motivum formale proxime quod, ut praecisè à formalitate speciei, sed ut connexa cum illa; sed formalitas speciei est distincta formaliter, vel virtualiter ab omni attributo: ergo hoc argumento probatur: essentiam prout distinctam formaliter, vel virtualiter ab omni attributo, non esse obiectum motivum proxime formale quod Divini intellectus. Probatur maior: quia praecisè obiecto formali quo non remanet obiectum formale quod; nam obiectum quo, est ratio, quare obiectum quod est, & praecisè ratione formali rei, non remanet res, sicut praecisè ratione formali hominis non remanet homo quod: ergo hoc argumento probatur: essentiam Divinam non esse obiectum motivum formale proxime quod, ut praecisè à formalitate speciei, sed ut connexam cum illa.

95.
Si dicas.

Contra.

Fateor valde hanc replicam urgere, ad cuius urgentiam tollendam aliter est argumenta occurrendum. Respon-

96.

*Respon-
detur ad
argumen-
tum posi-
tū n. 19.*

deo itaque ad argumentū concedendo totum, ex quo tantum sequitur: essentiam Divinam, ut præcisam à cōceptu, vel formalitate speciei, non esse obiectum formale proximè motiū Divinæ intellectionis, quod libenter fatemur, nec hoc est contra nostram conclusionem; ipsa nanquē non intelligitur de essentia præcisivè à ratione speciei, quia hæc constituit essentiam proximè moventem; sed de cæteris attributis sic non constituentibus, quod infra demonstrabimus.

97.

*Iuxta
hanc doc-
trinam
distingui
potest an-
tecedens
argum.*

Vndè iuxta hanc doctrinam distinguere potest antecedens argumenti: obiectum formale motiū proximè Divinæ intellectionis non est ipsissima Divina essentia sub conceptu, vel formalitate essentiae, aut naturæ; sed sub formalitate, vel conceptu aliquo formaliter, vel virtualiter distincto à conceptu essentiae, aut naturæ, & subsecuto ad conceptum essentiae, & naturæ, tali conceptu ingredientē in constitutionem obiecti motivi proximè cōcedo antecedens; non ingrediente in talem constitutionem nego antecedens, & hac distinctione distinguo utrumque consequens; sic enim solum manet argumentum.

98.

*Argu-
mentum
non esse
cōtra nos
ostēditur*

Deniquē quod hoc non sit contra nostram conclusionem, ostenditur; nam ita dicimus: essentiam Divinam ab attributis præcisam esse obiectū formale motiū proximè Divini intellectus, sicut dicimus: essentiam Divinam ab attributis præcisam esse primum principium formale proximè, sed hoc non intelligitur, præcisa virtute executiva, quia hæc constituit principium formale proximum operativum; sed de alijs attributis non sic constituentibus: ergo similiter: quando dicimus: essentiam Divinam præcisam attributis esse obiectum formale motiū proximè, non intelligitur præcisa cōceptu speciei, quia hæc constituit principium formale proximè motiū. Et ratio paritatis est: nam sicut ad producere, vel agere requiritur virtus constituens principium in esse formali, & proximo;

ita ad movere requiritur virtus constituens principium in esse formali, & proximo.

Hæc solutio mihi efficax videtur; si autem non placuerit, respondeant cæteri, quia omnes nostram tuentes sententiam, tam Scotistæ, quam Thomistæ, & Iesuitæ respondere tenentur. Pro complemento autem dico: prædictum argumentum solum probare de attributo speciei, non verò de alijs, vndè sufficiens adhuc non est pro opinione contrariorum tuenda.

§. VIII.

Obiectum primum terminativum intellectus Divini explicatur.

ANte resolutionem huius difficultatis sciendum est: hic non quæri: quodnam sit obiectum terminativum Divini intellectus; quia cum iam sit statutum *disp. 23. a n. 22.* Deum omnia cognoscibilia cognoscere cognitione terminata ad singula secundū proprias, & particulares rationes, infertur, omnia cognoscibilia esse obiecta terminativa Divinæ cognitionis; quodnam autem ex his sit obiectum primum, in examen vocamus; quod dubium optimè proponitur, quia cum plura sint obiecta ordine quoddam terminantia, scire oportet, quodnam sit primum, quo scito, quæ sint secunda, sciatur. Pro cuius intelligentia.

Notandum est, quod tripliciter potest aliquid dici obiectum primum. Primo; quia est prius natura cæteris, in quo sensu essentia Divina est obiectum primum sine dubio, quia est prior natura omnibus. Secundo: primitate dignitatis, & in hoc sensu extra controversiam est, essentiam Divinam esse obiectum primum, ut potè omnibus excellentiorem. Tertio deniquè: primitate virtutis, quia continet in se primo virtualiter omnes veritates, ita, ut ex se primo terminare debeat cognitionem intellectus, ut moveat ad cognitionem aliorum, & de hac primitate resolvenda est difficultas, cuius

99.

100.

101.

*Noto
quod tri-
pliciter
potest ali-
quid dici
obiectum
primari-
um.*

opiniones relatæ sunt n. 38. Sit ergo.
 102. *Secunda conclusio: Obiectum pri-*
 2. *marium terminativum intellectus Di-*
 2. *vinis est sola Divina essentia, ut ab*
 2. *attributis, & relationibus distincta,*
 Scotus. *consequenterque cætera omnia sunt*
 3. *objecta secundaria. Hanc sententi-*
 3. *am sequitur Ill. Godoy in præsentia n.*
 Ill. God. *122. estque Magistri Subtilis quæst.*
 3. *Prologi §. contra istos, & in Report.*
 in 1. *distinct. 35. quæst. 2. & in 1. dis-*
 distinct. *13. §. ad argumentum vers. ad*
 aliud *de potentijs, ubi ait: nulla enim*
 perfectio, *quasi radicata in ipsa essentia*
 Divina, *est primo beatificativa intellec-*
 tus, *vel voluntatis Divinæ; sed ipsa es-*
 sentia *Divina sub omnimoda prima ra-*
 tione, *ut scilicet est fundamentum om-*
 nis perfectionis in Divinis.

Ratione verò probatur primo con-
 103. *clusio: de ratione obiecti primarij est*
 Prob. 1. *continere in se obiectum secundarium,*
 conclusio *ita ut obiectum continens sit primariū,*
 ratione. *& contentum secundarium; sed essen-*
 tia Divina continet attributa, & rela-
 tiones; non verò è contra: ergo obiec-
 tum primarium terminativū intellec-
 tus Divini est sola Divina essentia, ut
 ab attributis, & relationibus distincta.
 Consequentia tenet: Maior patet ex dic-
 tis n. 101. Minor est certa, & ultra
 probatur: essentia Divina comparatur
 ad attributa, & relationes, sicut radix
 ad radicata; sed radix continet radica-
 ta; non verò è contra: ergo essentia Di-
 vina continet attributa, & relationes;
 non verò è contra.

Probatur secundo: obiectum prima-
 104. *rium terminativum Divini intellectus*
 Prob. 2. *non sunt creaturæ, nec relationes Di-*
 vinæ, nec Divina attributa: ergo sola
 essentia Divina est tale obiectum. Cō-
 sequentia claret inductione. Antece-
 dens verò per partes probatur, & pri-
 mo de creaturis: nulla creatura potest
 habere virtutē primo terminandi cog-
 nitionem Dei, ut est apud omnes evi-
 dens: ergo obiectum primarium ter-
 minativum Divini intellectus non sunt
 creaturæ. Secundo de relationibus Di-
 vinis probatur: obiectum primarium

terminativum Divini intellectus debet
 esse formalitèr infinitum, & perfectū,
 ut docet Scotus *collatione 20. sed rela-*
 tiones Divinæ non sunt formalitèr in-
 finitæ, & perfectæ ex eodē Scoto *quod*
 lib. 5. §. *de secundo artic.* ergo obiectū
 primarium terminativum Divini in-
 tellectus non sunt relationes Divinæ.
 Tertio deniquè probatur de attributis
 Divinis: attributa habent cognosci ab
 essentia: ergo non sunt obiectum pri-
 marium terminativum Divini intel-
 lectus. Probatur antecedens: sicut res
 se habent ad esse; ita ad cognosci ex
 Aristot. 4. *metaphysicæ text. 24.* sed
 attributa habent esse ab essentia: ergo
 attributa habent cognosci ab essentia.
 Alias probationes adducit Ill. Godoy
cit. quas in ipso relinquo videndas.

§. Ultimus.

Argumentis contra nostram conclusio-
nem occurritur.

Arguitur primo: etiam si essentia
 Divina sit obiectum primarium
 terminativum, non est obiectum for-
 male *quo*: ergo aliquod attributum est
 obiectum formale *quo* Divini intellec-
 tus. Probatur antecedens: essentia Di-
 vina non est obiectum formale *quod*
 ratione sui, sed ratione veritatis, quæ
 est illius attributū, ab illaque forma-
 litèr distinctum: ergo etiam si essentia
 Divina sit obiectum primarium termi-
 nativum, non est obiectū formale *quo*.
 Probatur antecedens: intellectus ten-
 dit in suum obiectum sub ratione veri,
 & voluntas sub ratione boni: ergo es-
 sentia Divina non est obiectum forma-
 le *quod* ratione sui, sed ratione verita-
 tis, quæ est illius attributum, ab illa-
 que formalitèr distinctum. Respondeo
 primo: hoc argumentū non esse ad rē,
 quia in præsentia solum investigamus
 obiectum primarium *quod*, vnde nihil
 contra nos, quod essentia Divina non
 sit obiectum formale *quo*; sed aliquod
 attributum ab ipsa distinctum.

Respondeo secundo negando ante-
 cedens, ad cuius probationem nego

105.
Argui-
tur 1.

Responde-
tur 1.

106.
Secundo.

antecedens, & eius probationem, quia in sententia probabilissima Scotistarū ens, vt ens, & non vt verum, est obiectum intellectus, similiterque ens, vt ens, & non vt bonum, est obiectum volūtatīs; vnde essētia Divina erit obiectum intellectus Divini, vt essentia, & non vt vera; ex quo ruit argumentum. Et quod essentia Divina sit obiectum formale, vt *quod*, & vt *quo* respectu intellectus Divini, expræse docet Scotus in *Report. in 1. distinct. 35. quæst. 2.* his verbis: *ideò essentia sub ratione essentiae est primum obiectum sui intellectus omni modo primitatis.* In quibus verbis ly *essentia* est obiectum formale *quod*, & ly *sub ratione essentiae* est obiectum formale *quo*, nā semper hoc modo loquendi significatur ratio *sub qua*, seu obiectum formale *quo*. Quare si argumentum vim habet, illam habet contra Thomistas in hoc nobis oppositum tenentes.

107.
Dices 1.

Respondetur.

Dices primo: intellectus, & voluntas terminantur ad Divinam essentiam sub diversa ratione formali: ergo intellectus sub ratione veri, & voluntas sub ratione boni: ergo ruit tradita solutio: Probatur antecedens: intellectus, & voluntas sunt potentiae inter se distinctae: ergo terminantur ad Divinam essentiam sub diversa ratione formali. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem concessio antecedenti, nego consequentiam cū Scoto in *collatione 20. §. ad principale vers. vltimo*, vbi respondēs ad simile argumentum, hac profert verba: *ad tertiū dico, quod idem obiectum sub eadem ratione est formale obiectum cognitiuae, & suae appetitiuae.* Vnde diversae potentiae secundum genus non requirunt diversa obiecta primaria, quia, vt tales potentiae, scilicet, intellectus, & voluntas formaliter distinguantur, & quasi genericè inter se, non requiritur distinctio ex parte obiecti, sed sufficit, quod distinguantur in modo operandi circa idem obiectum.

108.
Dices 2.

Dices secundo: obiectum formale *quod*, & *quo* debent aliquomodo dif-

tingui: ergo essentia sub ratione essentiae non est obiectum formale *quod*, & *quo* intellectus Divini. Respondeo primo negando antecedens; quia obiectum formale *quod*, & *quo*, sufficit, quod distinguantur, sicut concretum, & abstractum, quae solum per rationem distinguuntur; vnde potest distinguere antecedens: obiectum formale *quod*, & *quo* debent aliquomodo distinguere distinctione rationis, concedo antecedens; distinctione à parte rei, nego antecedens, & consequentiam.

Respondeo secundo dato antecedenti, negando consequentiam; quia essentia, vt est obiectum formale *quod*, aliquomodo distinguitur à se ipsa, vt est obiectum formale *quo*; nam essentia Divina est obiectum formale *quod*, quatenus includit omnia praedicata quidditativa, & essentialia Dei, scilicet, ens, substantia, &c.; at est obiectum formale *quo*, quatenus praecise dicit infinitatem radicalem, ratione cuius est pellagus omnium perfectionum, & continet virtualiter omnia, quae intellectus Divinus attingere potest. Et essentia Divina, quatenus includit omnia praedicata, distinguitur formaliter inadæquatè à se ipsa, quatenus dicit praecise infinitatem radicalem.

Arguitur secundo, obiectum primum debet dici formaliter de omnibus, ad quae terminatur scientia, vt ens, quod est obiectum metaphysicæ, dicitur de omnibus metaphysicæ; sed essentia Divina non dicitur de attributis: ergo obiectum primum terminativum intellectus Divini non est sola essentia Divina, vt ab attributis, & relationibus distincta. Respondeo distinguendo maiorem: obiectum primum primitate communis, seu praedicationis debet dici formaliter de omnibus, ad quae terminatur scientia, concedo maiorem; primitate virtutis, nego maiorem, & concessa minori distinguo similiter consequens, ex quo nihil contra nos; quia solum loquimur de obiecto primo primitate virtutis, vt manet dictum n. 101. Alia

Respond.
1.

109.
Secundo.

110.
Arguitur 2.

Respond.

argumenta contra conclusionem adducta, & soluta sunt ab Ill. Godoy num. 138.

III.
Colligitur
ex dictis.

1. partē
tenet Ill.
God.

2. pars
corollarij
est cōtra
Ill. God.

III 2.
Dices cū
Ill. God.

Ex dictis in tota hac disputatione colligitur: obiectum vnicum motivū divini intellectus esse solam essentiam Divinam, vt distinctam ab attributis, & relationibus. Ipsamque divinam essentiam, vt sic distinctam, esse obiectum primum terminativum divini intellectus, attributa verò, relationes, & creaturas esse obiecta secunda terminativa. Prima pars corollarij constat ex dictis §. 5. ipsamque tenet Ill. Godoy n. 160. Secunda verò pars est contra ipsum cit. constatque ex §. 7. & constabit solvendo quod in oppositum adducit Ill. Godoy.

Dices cum Ill. Godoy n. 161: obiectum secundarium non habet intimè inclusum obiectum formale primum, vt constat in creaturis respectu Divini intellectus, in ente rationis comparato cum nostro intellectu, & in proximo respectu charitatis Theologicæ, sed attributa, & relationes per realem transcendentiam includunt divinam essentiam, quæ est obiectum formale

specificativum intellectus divini; ergo non sunt obiectum secundarium illius. Respondeo negando maiorem; quia licet non omne obiectum secundarium habeat intimè inclusum obiectum formale primum, vt probant exempla Ill. Godoy; non est contra obiecti secundarij rationem, quod habeat intimè inclusum obiectum formale primum, quia ex eo, quod aliquid nō sit obiectum primum, legitimè inferitur, esse secundarium ex dictis n. 103.

Vnde quod inferitur ex hac doctrina Ill. Godoy, & magis consonum videtur, est: quod ex obiectis secundariis obiectum habens intimè inclusum obiectum formale primum, sit prius, & immediatius, quam obiectum non habens intimè inclusum obiectum formale primum, quod nullatenus tollit, omnia talia esse obiecta secunda. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. distinct. 35. §. 4. ad illa verba: *Scientia verò, vel sapientia, &c. & distinct. 45. §. 2.*

Potest eadem quæstio de voluntate excitari.

DISPUTATIO

VIGESIMA SEXTA.

Qua ratione Deus cognoscat creaturas, in se ipso, an in se ipsis?

Non de creaturis futuris absolute, aut sub conditione præsens difficultas procedit, sed tantum de possibilibus, siue habituræ sint existentiam, siue eam nunquam sint habituræ.

§. I.

Quid sit rem esse possibilem, & à quo sit hæc possibilitas.

Num. I
Triplex
possibilitas sta-

Triplex possibilitas statuitur ab Scoto in 1. distinct. 2. quæst. 7. §. tenendo, vers. Ad secundam probationem, scilicet, Logica, Physica,

& Metaphysica. Possibilitas Logica est modus compositionis formatæ ab intellectu illius quidem, cuius termini non includunt contradictionem, v.g.

statuitur ex
Scoto.

cognosco animalitatem, & rationalitatem non repugnare, ut sint simul, ex hac cognitione resultat homo possibilis logicè. Possibilitas physica est aliquid reale existens cum potentia ad recipiendū aliud, sicque materia prima est possibilis physice. Methaphysica possibilitas est illud, quod potest produci; non verò est productū, nec producendum, diciturque possibile obiectivū, & habet aliquid plusquam possibile logicum, quia ultra non repugnantiam prædicatorum dicit ordinem ad potentiam potentem illud producere.

2.
*Triples
impossibi-
litas.*

Huic triplici possibilitati triplex opponitur impossibilitas. Logica, Physica, & Methaphysica. Logica impossibilitas est modus compositionis formatae ab intellectu de repugnantia duorum extremorum, ut sint simul, ut quando cognosco rationale, & irrationale non posse in eodem coniungi. Physica impossibilitas est entitas physica sic actualis, ut ei repugnet physice esse subiectū receptivum alicuius, quomodo Deus est impossibile physicum. Impossibilitas methaphysica est aliquod signum, quod non dicit ordinem ad potentiā potentem illud producere, ut chimera, quod addit supra impossibile logicum negationem respectus ad potentiam potentem producere.

3.

Ex hac duplici possibilitate, logica, scilicet, & methaphysica (physica derelicta, quia ad rem non facit) oritur magna confusio inter authores, tam domesticos, quam alienos, non solum in declarando, quid sit possibile, sed etiam in assignando omnia, quæ circa possibilitatem decerni debent, ideòque ad confusionem evertendam, & certa ab incertis separando.

4.
Dico I.

Dico primo: *possibilia logicè considerata habent ab æterno esse cognitū, quod est esse diminutum, seu secundum quid.* Hoc est (si attentè inspicatur) quod omnes fateri tenentur, nedum ut certū in bona philosophia, verum & de fide. Ratio est: nam intellectus Divinus cognoscit ab æterno possibilia logicè considerata: ergo habent esse cognitum a

Divino intellectu; quia repugnat aliquid cognosci, quin habeat esse cognitum; cum idem sit esse cognitum, ac cognosci. Per hoc autem esse cognitū intelligit Scotus illud esse possibile creaturarum, secundum quod ab æterno obijcitur intellectui Divino virtute suæ intellectionis, ratione cuius dicuntur ab ipso intellectu secundum quid produci, seu representari.

Et ut hoc melius percipiat, ait Scotus in 1. distinct. 36. quæst. unica §. concedo conclusionem istarum, quod non solum convenit intellectui Divino producere in esse cognito rem, quā cognoscit, sed etiam hoc convenire intellectui creato, quia etiam suo modo, cū obiecta intelligit, dicitur ea producere in quoddā esse cognito. Est tamē discriminē inter intellectum Divinū, & creatum; nam creatus non tribuit rebus cognitis primū esse earum, exceptis entibus rationis, & secundis intentionibus; quia respectu intellectus creati res prius sunt intelligibiles, quā intellectæ. At intellectus Divinus producit eas in primo esse intelligibili, vel intellecto, quia res non prius sunt formaliter intelligibiles, quam ab intellectu Divino intelligantur. Ob hoc enim Scotus cit. comparat productionē hanc creaturarū in esse cognito effectiōni entium rationis ab intellectu creato, a quo habent primum esse formale.

Hanc Scoti doctrinam impugnare conatur Ill. Godoy *disp. præsent. n. 42.* & primo sic: illud esse diminutū, vel est a cognitione Divina formaliter, vel efficienter? Sed neutrum dici potest: ergo in nullo esse reali etiam diminuto creaturæ possibiles causantur ab intellectu Divino ab æterno. Maior est certa, quia non est alius modus imaginabilis, quo creaturæ in esse cognito causentur ab intellectu divino. Minore pro utraque parte probat Ill. God. sed frustra pro prima, quia Scotus non somnauit, esse diminutū creaturarū esse formaliter a Divina cognitione, ut ex infra dicendis constabit; unde relicta probatione pro prima parte.

5.

6.

Impugnatur Ill. Godoy I. hanc doctrinam Scoti.

7.

Pro secunda probat minorem Ill. Godoy n. 48 : nam eo ipso, quod sit à divina cognitione efficienter, non est aliquid increatum, sed creatum ; cum nulla formalitas increata efficienter cause-
tur à Deo ; sed non potest affirmari esse aliquid creatum : ergo non potest esse ab intellectione divina efficienter. Pro-
batur minor primo : nam secundum fidem omne esse creatum incipit in tempore esse : ergo nullum esse creatum est ab aeterno productum ab intellectu divino. Secundo : quia nullum esse creatum à Deo necessario causatur ; sed illud esse diminutum non liberè, sed necessario est à Deo : ergo nullum esse creatum est ab aeterno productum ab intellectu divino.

Secundo.

8.

Respond.

Respondeo negando minorem, ad cuius probationem pro secunda parte nego minorem, & ad primam probationem distinguo antecedens : omne esse creatum in esse reali simpliciter incipit in tempore esse, concedo antecedens ; omne esse creatum in esse diminuto, seu secundum quid, nego antecedens, & consequentiam. Ad secundam probationem distinguo similiter maiorem, & concessa minori, nego consequentiam, vel eam eadem distinctione distinguo. Itaque nihil creatum in esse reali simpliciter est ab aeterno productum, nec necessario producitur à Deo ; esse autem creatum in esse diminuto, & secundum quid necessario, & ab aeterno à divino intellectu producitur. Nec contra hoc stat Scriptura ; imò si mens Scoti percipitur iuxta fidem est Scoti assertum, ut diximus num. 4.

9.

Dices ex Ill. God. contra solutionem

Primo.

Secundo.

Dices contra solutionem ex Ill. Godoy n. 50 : non minus inconueniens apparet, quod Deus necessitatus sit ab intrinseco ad causandum ens diminutum rationis, quam ens simpliciter reale : ergo si ad esse reale simpliciter necessitari non potest, nec etiam ad ens diminutum, & rationis. Secundo : nam ens rationis est, quod non habet verum esse, sed ab intellectu fictum ; atqui fictio repugnat intellectui divino : ergo nequit ab illo causari illud esse dimi-

nutum. Tercio : nam enti rationis realis existentia repugnat, sed ei, quod iuxta Scotum ab aeterno producitur ab intellectu divino, non repugnat realiter existere : ergo ens rationis non est.

Hæc autem parui momenti sunt, & procedunt ex non completa intelligentia opinionis Scoti ; quare ad primam replicam respondeo negando antecedens, tum ob dicta n. 8. tum, quia est maxima disparitas inter intellectum divinum, & divinam voluntatem ; ille enim potest esse necessario productivus omnium intelligibilium in esse cognito, quia per hoc non ponitur aliud à Deo formaliter necessarium in esse reali simpliciter ; at voluntas nequit esse necessario productiva alicuius volibilis ad extra, quia tunc tolleretur à Deo libertas, & hoc loquendo de voluntate efficaci ; nam loquendo de voluntate simplicis complacentiæ, nullum est absurdum concedere, quod necessario diligit creaturas in esse cognito, ut passim admittunt Theologi, saltem necessitate quoad specificationem.

Ad secundam distinguo maiorem : ens rationis formale, & fabricatum est, quod non habet verum esse, sed ab intellectu fictum, concedo maiorem ; ens rationis materiale, & derelictum, nego maiorem ; concessa minori, nego consequentiam, & eadem distinctione distinguo maiorem, & consequens tertiæ replicæ, quia Scotus asserens : esse cognitum, quod habent creaturæ possibiles derivatum ex terminatione divinæ cognitionis, esse ens rationis, non loquitur de ente rationis formali, & fabricato, sed materiali, & derelicto, ut infra explicabimus.

Denique retorqueo contra Ill. Godoy : creaturæ possibiles licet non sint actu existentes ; sunt tamen actu entia, hoc est habentes actu sua prædicata essentialia : ergo aliquid sunt ab aeterno. Antecedens est Ill. Godoy n. 68. Consequentia est legitima. Infero nunc : ergo hoc esse possibile, vel est à Deo, vel non ? Non secundum ; alioquin non essent creaturæ, neque quid distinctum à Deo. Si primum : ergo vel est à Deo

Tercio.

Respond. ad 1.

10.

11.

Ad 2.

12.

Retor-
queo con-
tra Ill.
Godoy.

*Retor-
queo si-
militer
replicas.*

*I 3.
Impug-
nat 2. Ill.
God. doc-
trinam
Scoti.*

*I 4.
Probat
minorem
I.*

Secundo.

Tertio.

formaliter, vel efficienter? ob rationē ab ipso datam. Atqui neutrum dici potest: ergo sunt nihil contra Ill. Godoy n. 66. Sufumpta probatur eo modo, quo eam contra nos probat Ill. Godoy. Retorqueo similiter replicas, quas contra nos facit, quia quidquid dicat de possibilitate creaturarū, contra ipsum urget.

Doctrinam Scoti impugnat secundo Ill. Godoy n. 51: ad hoc constituitur ab Scoto productio creaturarum sub illo esse diminuto ab intellectu divino, ut illis possibilitas conveniat, consistens in non repugnantia, ut existant; sed hæc non potest illis ab intellectu Divino competere: ergo talis productio non datur. Maior constat: nam iuxta Scotum creaturæ ab intellectu divino recipiunt primam possibilitatē. Et insuper: nam si independēter ab intellectu illis possibilitas conveniret, ad intellectum Divinum supponerentur creaturæ secundū esse formale; nā possibilitas de creaturis formaliter prædicatur: ergo productio creaturarū secundū esse rationis, & diminutum ad hoc in doctrina Scoti adstruitur, ut illis possibilitas conveniat.

Minorem autem probat primo Ill. Godoy num. 52: nam quod repugnet chymæræ existentia, & homini non repugnet, non potest provenire ab intellectu Divino, aliās hæc causalis esset vera: ideo homo non repugnat, quia cognoscitur à Deo, & ideo repugnat chymera, quia cognoscitur ab intellectu Divino, quod asserere ridiculum est: ergo quod creaturis non repugnet existentia, non habent ab intellectu divino. Secundo: nam ab eo, in quo homo, & chymera conveniunt, non potest provenire, quod uni, & non alteri, realis existentia repugnet; sed in hoc, quod est cognosci ab intellectu Divino, conveniunt chymera, & homo; vtrumque enim cognoscitur: ergo quod homini non repugnet existentia, in quo eius possibilitas consistit, non potest illi competere ab intellectu Divino. Tertio: nam huius, quod est homini non re-

pugnare existentiam, & chymæræ repugnare, debet reddi aliqua ratio, à qua possibilitas hominis, & impossibilitas chymæræ proveniat; sed huius discriminis prima ratio esse non potest cognosci, vel non cognosci ab intellectu Divino; ergo ab alio, quam ab intellectu Divino, habent creaturæ possibiles primam possibilitatem.

Respondeo negando minorem, ad cuius primam probationē distinguo antecedens: quod repugnet chymæræ existentia, & homini non repugnet, non potest provenire formaliter ab intellectu Divino, concedo antecedens; principiativè, vel efficienter, nego antecedens; distinguo similiter probationem imbitam, & consequens. Ad secundā probationē distinguo maiorem: ab eo, in quo homo, & chymera conveniunt, non potest provenire formaliter, quod uni, & non alteri, realis existentia repugnet, concedo maiorem; efficienter, nego maiorem, concedo minorem, & distinguo similiter consequens. Ad tertiam probationē distinguo maiorem: huius, quod est homini non repugnare existentiam, & chymæræ repugnare, debet reddi aliqua ratio formalis, & effectiva, concedo maiorem; formalis dumtaxat, nego maiorem; distinguo minorem: sed huius discriminis prima ratio formalis esse non potest cognosci, vel non cognosci ab intellectu Divino, concedo minorem; prima ratio effectiva nego minorem, & distinguo consequens distinctione data. Hoc magis ex dicendis patebit.

Hanc solutionem prævidit Ill. Godoy ipsamque primo rejicit n. 55: ut enim non repugnantia ad realiter existendum esset ab intellectu Divino efficienter, oportebat effici ab ipso aliquod extremū, cui ratione sui conveniret prædicta non repugnantia; sed hoc non potest defendi: ergo nec quod repugnantia ad realiter existendum homini conveniat ratione sui formaliter, & efficienter ab intellectu Divino. Probatur minor: quod efficitur ab intellectu Divino, non est verum ens,

*I 5.
Respond.
ad primā
probationem.*

Ad secundam.

Ad tertiam.

*I 6.
Rejicit I
Ill. God.
solutionē.*

& reale, sed rationis; atqui enti rationis realis existentia repugnat: ergo nequit defendi effici ab intellectu divino extremum non repugnantia ad realiter existendum.

17.
Reijcit 2

Reijcit secundo *num. 56*: ideo Petrus est albus à Deo efficienter, & Paulus efficienter à Deo est niger, quia per actionem Divinam efficienter causantur istae qualitates oppositae, quae ratione sui oppositos praebent effectus in genere causa formalis: ergo ut possibilitas conveniat homini ab intellectu Divino efficienter, & impossibilitas chymerae, debet praeter divinam intellectonem dari aliquid causatum ab illa efficienter, quod sit ratio possibilitatis hominis, & impossibilitatis chymerae; sed ens rationis, quod solum in sententia Scoti ab intellectu causatur, non potest esse ratio possibilitatis realis, qualis est possibilitas hominis: ergo possibilitas hominis, & chymerae impossibilitas nequeunt esse principiativè efficienter ab intellectu Divino.

18.
Respond. ad 1. replicam.

Respondeo ad primam replicam negando maiorem, ad cuius probationem, nego maiorem; quia esse possibiliū, quod efficitur ab intellectu Divino, est verum ens, & reale potentiale, seu nominaliter, ut infra dicemus. Ad secundam concessio antecedenti cum consequentia nego minorem ob eandem rationem, imò & suppositū, quia supponit, Scotum asserere, intellectum divinum in productione possibiliū causare solum ens rationis, quod est falsum, & hoc provenit ex mala intelligentia Scoti, & confusione, quam in hoc patiuntur Thomistae, ad quam tollendam, & solutionem declarandam.

19.
Adverto pro solutione declaranda,

Advertendum est, quod aliud est loqui de esse possibili, quod à Divino intellectu noscitur, eis non repugnare, & aliud de simplici denominatione cogniti, quam habent ex eo, quod terminent Divinam cognitionem. Esse namque simplicis denominationis est purum esse rationis. Esse verò possibile creaturarum, quod à Divina

cognitione attingitur, est esse reale potentiale, seu nominaliter. Item aliud est loqui de creatura praecise accepta secundum esse possibile, & aliud loqui de ipsa reduplicativè, ut subest denominationi cogniti. Creatura primo modo est ens reale potentiale, seu nominaliter. Secundo modo capta est ens rationis. Ex hoc itaque claret, quod non debet confundi esse cognitum creaturarum cum ipsis creaturis cognitis, quia esse cognitum est purum ens rationis, quod est Logica possibilitas. Esse verò possibile creaturarum est ens reale potentiale, seu nominaliter, quod est obiectiva creaturarum possibilitas, ut ex dicendis latius, & clarius patebit, sed ut mens Scoti aperiatur, & Thomistarum æquivocatio tollatur.

Dico secundo contra Ill. Godoy *cit.* & Pontium *disput. 69. Methaphysica quaest. 5. conclusionem 5.* Hoc esse diminutum creaturarum esse productum à Divino intellectu. Hoc consonat cum dictis *num. 5.* & est Scoti; nam in 1. *distinctione 36. 39. & 43.* ex professo probat creaturas ab aeterno habere illud esse formaliter ex se ipsis, & principiativè ab intellectu Divino. Hoc nostrum, & Scoti assertum probatum manet contra Ill. Godoy *num. 5.* & quod in oppositum adducit, solum manet à *num. 6.* Nunc autem probatur primo contra Pontium, qui in hac parte Subtilem Magistrum dereliquit. Creatura possibilis adhuc ut possibilis, formaliter non Deus, sed creatura est: ergo adhuc, ut possibilis, dependens à Deo est: ergo aliquomodo producta: ergo esse diminutum creaturarum est productum à Divino intellectu. Probatur secundo: Deus producendo creaturas ad extra per suam Omnipotentiam, dat illis primum esse existensiale; amando illas efficaciter, dat illis primum esse futuritionis: ergo intelligendo illas, dat illis primum esse possibile. Totum videtur certum, nec video, quid possit responderi.

20.
Dico 2.

Scotus.

Prob. I. assertum contra Pontium.

Secundo.

21.
Prob. 3.

Probatur tertio: quod semel est imparticipatum, semper deinceps est tale: ergo si semel ab æterno hoc esse diminutum creaturarum est imparticipatum, semper erit tale: ergo quando postea compleatur in tempore, participatum esse non poterit. Consequentia sunt legitima. Antecedens vero probatur: si quod est semel imparticipatum, non semper deinceps esset tale, mutaretur essentia illius; sed hoc repugnat: ergo quod semel est imparticipatum, semper deinceps est tale. Probatur maior: si quod semel est imparticipatum non semper deinceps esset tale, non foret eadem essentialiter res, quæ modo produceretur, & quæ possibilis erat: ergo si quod est semel imparticipatum non semper deinceps esset tale, mutaretur essentia illius.

22.
Prob. 4.

Probatur quarto: nam opinio Pontij intolerabilior est opinione Henrici, asserentis: creaturas posibles habere esse ab æterno independentèr à Deo, tamquam à causa efficiente; sed hæc opinio rejicitur, & merito à Theologis: ergo potiori iure opinio Pontij rejicienda est. Probatur maior: nam licet Henricus opinetur: res à se ipsis ab æterno habere esse essentia independentèr à Deo, tamquam à causa efficiente, admittit tamen dependentiam ab illo, tamquam à causa exemplari, & idæali; sed Pontius vtramque dependentiam excludit, vtpotè negans: esse diminutum creaturarum produci ab intellectu Divino: ergo opinio Pontij intolerabilior est opinione Henrici.

23.
Respond.
Pontius.

Respondet Pontius: de ratione creaturæ esse duntaxat, quod sit ab alio, quantum ad esse reale simpliciter, seu essentialis existentia; non verò quantum ad esse possibile diminutum. Neque hoc esse contra Scotum, quia quando Doctor ait: esse possibile convenire creaturis ex se formaliter, & principiativè ab intellectu Divino, intelligi debet de esse possibili proximo; non verò remoto, quia hoc

habent a se ipsis, & independentèr à Deo. Hæc tamen responsio sufficientèr reiecta manebat rationibus adductis, sed vltra illas.

24
Contra 1

Contra primo: vt creatura in statu existentia sit, non sufficit, quod dependat à Deo in statu possibilitatis tantum: ergo vt creatura sit in statu possibilitatis, non sufficit, quod solum quoad existentia dependeat à Deo. Probatur consequentia: ideò creatura, vt sit in statu existentia, non sufficit, quod dependeat à Deo in statu possibilitatis tantum, quia creatura quoad omne suum esse est à Deo dependens: ergo si vt sit creatura in statu existentia, non sufficit, quod dependeat à Deo in statu possibilitatis tantum; vt creatura sit in statu possibilitatis, non sufficit, quod solum quoad existentia dependeat à Deo. Consequentia claret: alioquin nõ dependeret à Deo secundum omne suum esse.

25.
Contra 2.

Contra secundo: quando res producit in esse existentia, vel retinet illud esse diminutum, quod ab æterno habebat, vel non? Non secundum, quia existentia est solum complementum illius, non destructio. Ergo primum: ergo esse diminutum creaturarum est à Deo dependens. Probatur hæc consequentia: creatura, quæ de facto existit, dependet à Deo quoad omne suum esse etiam minimum; sed minimum esse creaturæ diminutum, quod ab æterno habuit creatura possibilis, retinet ipsa de facto existens: ergo esse diminutum creaturarum est à Deo dependens; alioquin non esset eadem essentia rei existentis, & eiusdem possibilis.

26.
Contra 3.

Contra tertio: creatura independentens à Deo quoad essentia possibile, non est creatura, etiam si quoad existentia ab illo dependeat: ergo dependentia creaturæ à Deo in existendo non sufficit ad salvandam creaturæ rationem, semel data independentia creaturæ à Deo quantum ad essentia possibilem: ergo ruit Pontij responsio. Probatur antecedens: Deus dependens quoad essentiam, & si esset inde-

pendens quoad existentiam, non esset Deus: ergo pariter: creatura independens à Deo quoad essentiam possibilem, non esset creatura, etiam si quoad existentiam ab illo dependeat. Antecedens, & consequentia patent; nam sicut Deus petit esse independens in omni suo esse; ita creatura in omni suo esse petit à Deo esse dependens.

27.
Explicatio Pontij est voluntaria.

Denique prorsus falsa est, & voluntaria explicatio, quam circa dictum Scoti adducit Pontius; quia Scotum loqui de esse possibili remoto, quod est esse possibile Logicum, constat ex eo, quod esse possibile proximum, quod dicitur possibile obiectivum, non sumitur à Doctore in ordine ad intellectum Divinum, sed in ordine ad Divinam omnipotentiam, in ordine ad quam creaturæ habent esse possibles proximè, seu obiectivè, ut infra dicemus. Imò illud esse diminutum, seu esse possibile remotum esse suo modo participatum docet Scotus in 1. distinct. 30. quest. 2. litt. O.

Probatur denique ratione speciali contra Pontium: si possible habent suum esse ex se, & à se, possible in esse possibili sunt ita necessaria, ac Deus in esse actuali: ergo Deus necessario connectitur cum possiblebus. Consequentia claret; nam præcipua Scoti ratio inconnexionis Dei cum possiblebus, est, quia Deus est magis necessarius, quam possible, ut infra videbimus §. 8. Antecedens autem probatur: Deus non habet maiorem necessitatem in esse actuali, quam illam habere ex se, & à se; sed hanc habent possible in esse possibili, supposita Pontij opinione: ergo si possible habent suum esse ex se, & à se, possible in esse possibili sunt ita necessaria, ac Deus in esse actuali. Confirmatur: possible in statu possibilitatis dicunt negationem non essendi, data opinione Pontij; sed Deus in statu existentiae dicit negationem non essendi: ergo sunt æqualis necessitatis: ergo cum intrinseca connectione. Probatur prima consequentia: una negatio contradictionis non est

maior alias; sed iuxta dicta rām possible, quam Deus dicunt negationem non essendi: ergo sunt æqualis necessitatis. Maior patet in quacumque negatione. Minor est concessa. Consequentia inferitur.

Obijcies primo cum Pontio: obiectum scientiæ speculativæ non fit per eam, quia supponitur factum; sed creatura possible est obiectum scientiæ speculativæ, quia cognitio Dei circa ipsa est speculativa: ergo possible non producuntur à Divina cognitione: ergo nec habent esse principiativè ab intellectu Divino. Respondeo primo distinguendo maiorem: obiectum primum scientiæ speculativæ non fit per eam, quia supponitur factum omitto maiorem; obiectum secundarium, nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Respondeo secundo retorquendo argumentum: si de ratione scientiæ speculativæ est non facere suum obiectum, de ratione practicæ erit illud facere; sed hoc est falsum; nam scientia Dei de se ipso est practica in sententia probabili, quin Deum faciat: ergo de ratione scientiæ speculativæ non est, quod obiectum non fiat per eam.

Denique hoc argumentum non vrigere testatur Ill. Godoy n. 41: ipsum sic instando: notitia, ex qua Verbum Divinum procedit, est cognitio speculativa; sed hoc non obstante producit Verbum: ergo falsum est, quod obiectum scientiæ speculativæ non fiat per eam. Ratio itaque huius est, ait Ill. Godoy, quia licet ex prædicta notitia procedat Verbum, non est talis, quod tradat regulas operandi, quod ad cognitionem prædictam est necessarium: ergo quamvis cognitio Dei creaturarum possible non practica, sed speculativa sit, poterit illa sub aliquo esse producere, vel saltem ex hoc principio talis productio non tollitur.

Obijcies secundo cum eodē: chymera, seu impossibile non habet esse impossibile ab intellectu Divino: ergo nec possible. Respondeo negando an-

28.
Obijcies 1. cum Pontio.

Respondetur 1.

Respondetur 2. retorquendo argumentum.

29.
Hoc argumentum non vrigere testatur Ill. God. & probatur

30.
Obijcies 2. cum eodē Respond.

Retorque

31.
Obijcies
3. cū eo-
dem.

Respond.

32.
Obijcies
denique.

Respond.

33.
Dico 3.

recedens; quia ex cognitione Dei, qua cognoscit impossibile, nascitur repugnantia eius, ut sit; sicut ex volitione efficaci possibilis nascitur futuritio illius. Hac solutione solvitur tertia Pontij probatio, & retorqueri potest ex probatione secunda n. 20.

Obijcies tertio cum eodem: scientia Divina prius natura terminatur ad obiectum primarium, quam ad secundarium; sed in illo priori creaturae habent esse possibiles: ergo hoc esse non accipiunt creaturae ab scientia Dei, qua cognoscuntur. Respondeo distinguendo minorem: sed in illo priori creaturae habent esse possibiles virtualiter; concedo minorem; formaliter, nego minorem, & distinguo similiter consequens, ex quo nihil contra nos; quia non loquimur de esse virtuali possibilium; hoc enim est ipse Deus, sed de esse formali illorum, secundum quod sunt aliquid à Deo distinctum.

Obijcies denique Scotum in 1. distinct. 36. litt. M. dicentem: *Quare homini non repugnat esse, & chymera repugnat? Ratio est: quia hoc est hoc, & illud est illud.* Et paulò infra hæc habet verba: *Prima igitur omnino ratio, & non reducibilis ad aliam, quare homini non repugnat esse, est, quia formaliter est homo, & hoc sive in se realiter, sive in intellectu conceptibiliter.* Et prima ratio, quare chymera repugnat esse, est chymera, in quantum chymera: ergo esse diminutū possibilium non est iuxta Scotum ab intellectu Divino productum. Respondeo Scotum tantum velle: possibilia habere esse formaliter ex se ipsis; non verò illud habere à se ipsis; aliàs homo existens haberet esse non solum ex se, sed etiam à se, ut constat ex verbis Scoti allatis: *Et hoc sive in se realiter.* Et quod hæc sit genuina mens Doctoris claret ex verbis adductis, scilicet, *est quia formaliter est homo, & ex ipso cit. n. 20. & 27.*

Dico tertio: *Esse cognitum, quod habent creaturae possibiles derivatum*

ex terminatione divina cognitionis, est purum ens rationis, non formale, & fabricatum, sed materiale, & derelictum. Sic Magister Subtilis pluribus in locis, nam in 1. distinct. 8. quæst. 5. §. contra istā conclusionem in fine, explicans hoc esse cognitū ab æterno, sic loquitur: *Intellectus esse respectu alicuius obiecti non ponit illud esse aliquid in entitate reali aliud à primo obiecto, quia esse cognitum ab intellectu divino non ponit illud esse in se, sed in intellectu præsentialiter.* Et distinct. 13. §. aliter ponitur, sic ait: *Ens rationis tantum habet esse in intellectu, quia ens rationis non causatur ab obiecto, nisi in quantum cognitum, & ut sic non habet esse nisi ab intellectu, quod est ens diminutum ex 6. Metaphis. nihil autem secundum quod ens diminutum est, & propria ratio entis veri.*

Et hoc expressius habet in 1. distinct. 36. vbi ex professo de hoc esse cognito loquitur. In primis enim §. contra istud obijcitur, ait: *Esse cognitum creaturarum est eiusdem rationis cum esse exemplato, & representato Homeri, dum est in opinione, quod esse opinatum satis de se constat esse purum ens rationis.* Item ibidem litt. F: *Ens prima sui divisione æquivoca dividit in ens in anima, & in ens extra animam, idest reale, & rationis, & sub ente in anima constituit esse cognitum creaturarum, ut omnino diversum ab omni esse extra animam.* Item litt. G. in responsione ad secundum, inquit: *Quod productio ista creaturarum in esse cognito est omnino eiusdem rationis cum esse Caesaris representato in Statua, si foret simpliciter annihilatus.*

Denique ad excludendam omnem dubitationem paulò post subdit hæc verba: *Et si vellis querere aliquid esse verum huius obiecti, ut sic, nullum est querere, nisi secundum quid, nisi dicatur, quod istud esse secundum quid, reducitur ad aliquid esse simpliciter, quod est esse ipsius intellectus, sed istud esse simpliciter non est esse formaliter eius, quod dicitur esse secundum quid, sed est eius terminativum, vel principiativum.* Hanc etiam doctrinam habet in 2. distinctione 1.

Scotus.

34.

35.

quest. i. litt. H. ubi esse cognitum creaturarum comparat Doctor illi esse, quod habent secundæ intentiones in intellectu nostro, quod sine dubio est ens rationis.

36.

Ens rationis dividitur in absolutum, & respectivum.

Hoc autem esse cognitum, quod est ens rationis (ait Scotus) esse ens rationis absolutum, quia fundat respectum rationis ad divinam cognitionem, veluti per eam secundum quid productum. Pro cuius declaratione recolenda sunt dicta in Logica, ubi ens rationis dividitur in absolutum, & respectivum ad instar entis realis, ad modum cuius concipitur, & dividitur. Absolutum est, quod concipitur, vel concipi potest ad modum entis ad se, ut sunt primæ intentiones obiectivæ. Respectivum est, quod concipitur ad modum entis ad aliud, ut sunt omnes secundæ intentiones. Cum igitur esse cognitum creaturarum possit concipi per modum fundamenti fundantis respectum rationis ad divinum intellectum, veluti ad causam producentem secundum quid; ideo optimè appellatur ab Scoto ens rationis absolutum; nam munus absoluti propriè est fundare respectum.

37.

Ratio cur hoc esse cognitum creaturæ vocat Scotus esse diminutum, & secundum quid.

Ratio autem, cur hoc esse cognitum creaturarum vocat Scotus esse diminutum, & secundum quid, est: quia ly *cognitum*, licet non sit determinatio distrahens, quia non tollit significationem creaturæ, nec oppositum inducit, scilicet, priuationem omnimodæ possibilitatis; est tamen determinatio diminuens, quia minuit esse creaturarum, & constituit illud in esse secundum quid, & diminuto. Hoc fundat in illa communi divisione determinationis in diminuentem, & distrahentem. Diminuens est, quæ non tollit omnimodam significationem termini, cui additur; minuit tamen maiorem, & principaliorem partem eius, ut quando dicitur: *Petrus est albus secundum dentes*, est determinatio diminuens, quia non aufert omnimodam significationem albedinis, sed minuit. Determinatio distrahens est, quæ tollit omnimodam significationem termini, cui additur, & oppositum eius inducit; nam distrahe-

re est propriam termini significationem tollere, & oppositum inducere, ut quando dicitur: *homo pictus*, ly *pictus* est determinatio distrahens, quia non solum tollit proprium hominis significatum, sed etiam oppositum inducit, scilicet, priuationem humanitatis.

Dico quarto: *Hoc esse cognitum possum ab Scoto dicitur tale per intrinsecam denominationem*, quidquid cum alijs Scotistis dicat Vulpes. Probatur primo: esse, quod noster intellectus tribuit secundis intentionibus, est eis intrinsecum, licet secundum quid, & diminutum: ergo esse cognitum, in quo creaturæ producantur à Deo, est illis intrinsecum, licet secundum quid, & diminutum. Consequentia patet ex dictis n. 5. ubi ex Scoto diximus: productionem creaturarum in esse cognito comparari effectioni entium rationis ab intellectu creato, à quo habent primum esse formale. Antecedens verò probatur: esse, quod noster intellectus tribuit secundis intentionibus, non convenit eis per extrinsecam denominationem, quæ paries dicitur visus: ergo esse, quod noster intellectus tribuit secundis intentionibus, est eis intrinsecum, licet secundum quid, & diminutum. Probatur antecedens: extrinseca denominatio, quæ paries dicitur visus, supponit parietem in proprio esse; sed denominatio, quæ noster intellectus tribuit secundis intentionibus, eas in proprio esse non supponit: ergo esse, quod noster intellectus tribuit secundis intentionibus, non convenit eis per extrinsecam denominationem, quæ paries dicitur visus.

Probatur secundo: esse cognitum per Divinum intellectum non convenit possibilibus, sicut eis convenit esse cognitum per intellectum creatum; sed hoc illis convenit per extrinsecam denominationem: ergo illud eis convenit per intrinsecam denominationem. Minor, & consequentia tenent. Maior autem est certa; nam esse cognitum creaturarum per intellectum creatum non est primum esse illarum; sed esse cognitum creatu-

38.

Dico 4.

Prob. 1.

39.

Secundo.

rarum per intellectum Divinū est primum esse illarum: ergo esse cognitum per Divinum intellectū non convenit possibilibus, sicut eis cōvenit esse cognitum per intellectum creatum. Advertendum tamen est, quod illud esse cognitum non est ita intrinsecū creaturis, ut ponat in ipsis aliquid, ratione cuius dicantur esse in se ipsis absolute loquendo; quia cum illud esse sit diminutū, & secundum quid, non debet absolute concedi, quod per illud sint creaturæ in se ipsis absolute, sed in mente Divina, sicut cognitum est in cognoscente.

40.

Dico 5.

1. pars
est contra
Pontiū,
& Her-
reram.

2. est con-
tra Mas-
trium.

Prob. pri-
ma pars.

Prob. se-
cunda.

41.

Confirm.

Dico quinto: *Hoc esse cognitum non est medium inter ens reale, & rationis simpliciter, & absolute loquendo; bene verò in aliquo vero sensu.* Prima pars est contra Pontium, & Herteram. Secunda verò contra Matrium in hoc nullo modo distinguente. Probatur prima pars: hoc esse cognitum absolute, & simpliciter est ens rationis ex dictis n. 33: ergo hoc esse cognitum non est medium inter ens reale, & rationis simpliciter, & absolute loquendo. Probatur secunda: hoc esse cognitum non est ens reale simpliciter, sed nec est ens rationis rigurosissime sumptum, scilicet, ens rationis formale, seu fabricatum, vel respectivū, uti sunt secundæ intentiones, ut manet dictum n. 33. & 36. & concedit Matrius *disp. 8. Metaphysicæ q. 1. n. 22. in responsione*: ergo hoc esse cognitum est medium inter ens rationis, & ens reale simpliciter, & absolute loquendo in aliquo vero sensu.

Confirmatur, & augetur difficultas: nam licet esse possibile obiectivū creaturarum sit ens reale absolute, ut infra dicemus, in vero sensu quodammodo est medium inter ens rationis, & ens reale, si per reale intelligatur ens reale existentia, ut habet Matrius *cit. n. 21. in responsione*: ergo pariter. Probatur consequentia: eodem modo mediat esse cognitum creaturarum inter ens reale, & rationis, hoc accepto rigurose, scilicet, pro formali, & res-

pectivo, ac mediat esse possibile obiectivum creaturarū inter ens rationis, & ens reale, hoc sumpto pro ente reale existentiā, ut est manifestum; sed licet esse possibile obiectivum creaturarum sit ens reale absolute, in vero sensu quodammodo est medium inter ens rationis, & ens reale, si per ens reale intelligatur ens reale existentia: ergo hoc esse cognitū est mediū inter ens reale, & rationis simpliciter, & absolute loquendo in aliquo vero sensu.

Hac itaque distinctione facta de ente rationis formali, & absoluto, quam facit Matrius *disp. 3. Logica quæst. 2. art. 1. conclusionem 1. in fine*, & repetit in *Metaphysica cit.* concordantur opiniones Scotistarum circa hanc difficultatem, quia nec Matrius hoc vallet negare, ut claret ex n. antecedenti, nec Pontius, & Herrera se extendunt ad amplius.

Concluditur ergo, quod possibilitas Logica est modus compositionis factæ ab intellectu illius quidem, cuius termini non includunt contradictionē, v.g. cognosco animalitatē, & rationalitatem non repugnare, ut sint simul. Ex hac cognitione resultat homo possibilis Logice. Quæ possibilitas formaliter, & intrinsecè sumitur ex ipsa non repugnantia, quæ est ratio formalis possibilis; principiatiū verò, & extrinsecè sumitur ab intellectu divino. Nec est negativa hæc possibilitas, sed positiva, explicaturque per connexionem extremorum positivā quasi conditionalem, v.g. si existeret in rerum natura talis prædicatōrum connexio, nulla sequeretur contradictio, quod habet Scotus in 1. *distinct. 36.* & præsertim *distinct. 43.* Denique hæc possibilitas est veluti fundamentum possibilitatis obiectivæ, quia prius est, rem esse possibilem Logice, quam obiectivè. Pro qua.

Dico sexto: *Possibilitas obiectiva est non repugnantia extremorum cum respectu ad Divinam omnipotentiam.* Probatur assertum: rem esse in potentia obiectiva est obijci virtute alicuius

42.

Distinc-
tione fa-
cta con-
cordantur
opiniones
Scotista-
rum.

43.

Corolla-
rium ex
dictis.

44.

Dico 6.

Probatur

Confirm.

agentis potentis eā producere; sed prima omnium potentia actiua est omnipotentia : ergo posibilitas obiectiua rerū sumitur à Divina omnipotentia. Confirmatur : quia hoc vniuersaliter evenit in quocumque effectu ad suam causam comparato, & hac ratione rosa in hyeme est in potentia obiectiua, quia obijcitur virtuti suæ causæ: ergo idem dicendū est de omnibus effectibus respectu Dei omnipotentis: ergo posibilitas obiectiua rerum sumitur à Divina omnipotentia.

45.
Deducitur
tur 1.

Hinc deducitur primo: quod posibilitas obiectiua rerum est formaliter, & intrinsicè ex se ipsis; extrinsicè verò & obiectiue à Divina omnipotentia. Ex quo, discrimen repertum inter posibilitatem logicam, & obiectiuā, est: quod logica attenditur in ordine ad intellectum Divinum cognoscentē posibilitatē extremorū; obiectiua verò attenditur in ordine ad Divinam omnipotentiam potentē ad extra producere talia extrema, quod ex dictis est manifestum, & paritate vnius ad aliud constat.

46.
Secundo.

Deducitur secundo : quod esse formale totale possibilium (relieto esse virtuali, quod est ipse Deus, de quo nullus dubitat) est esse cognitū à Divino intellectu cū non repugnantia ad existendum, vbi triplex esse parziale reperitur in esse totali possibilium. Primum esse: est, esse cognitum, quod habent efficienter ab intellectu Divino. Secundū esse: est composibilitas prædicatorū, & hoc habet ex se ipsis formaliter. Tertiū esse est respectus ad omnipotentiam, quod est complementū possibilitatis, ex quibus esse cognitū est fundamentum possibilitatis rerum; non repugnantia ad existere est esse formale illarum; & respectus ad omnipotentiam est complementum possibilitatis.

47.
Dico 7.

Scotus.

Dico septimo: *Esse obiectivum possibilium est verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis; seu vt alij loquuntur. est ens reale nominaliter acceptum.* Sic Scotus in 1. distinct. 36. vt in probationibus dice-

mus. Ita etiam omnes Thomistæ, cum quibus Ill. Godoy in presenti n. 66. & denique plures ex alijs, vt Averfa, Pasqualigius, Arriaga, & Suarius cit. à Maffrio disp. 7. *Metaphis. q. 1. n. 46.*

Probatur 1. ex Scoto cit. litt. F: ens prima sui divisione æquivocè dividitur in ens extra animam, & in ens in anima; sed esse obiectivum possibilium non est ens in anima, quia non est nihil, nec ens rationis, quæ sunt entia in anima: ergo est ens extra animam. Atqui non est ens actu extra animam; alioquin esset ens participialiter sumptum, seu ens reale extra causas, quod nemo dicere ausus est: ergo est ens potentiale extra animā. Tunc sic, sed ens potentiale extra animam est verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis, seu est ens nominaliter acceptum: ergo esse obiectivum possibilium est verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis.

Probatur secundo: ens propriè dictum, vt distinguitur à nihilo, & ab ente rationis, est illud, quod realiter actu est, vel esse potest; sed esse obiectivum possibilium, licet realiter actu non sit, realiter tamen esse potest: ergo esse obiectivum possibilium est verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis. Minor, & consequentia tenent. Maior autē probatur: quia nihil, & ens rationis, vt contra distinguuntur ab ente reali, sunt illa, quæ nec actu realiter sunt, nec esse possunt: ergo ens propriè dictū, vt distinguitur à nihilo, & ab ente rationis, est illud, quod realiter actu est, vel esse potest. Confirmatur: vt aliquid sit verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis, sufficit, quod actu realiter esse possit extra suas causas; nam nihil, & ens rationis nequeūt actu esse realiter extra causas; atqui esse obiectivum possibilium potest esse actu realiter extra suas causas: ergo esse obiectivum possibilium est verum ens reale, vt contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis.

Ill. God.

48.
Prob. 1.
ex Scoto.

49.
Secundo.

Confirm.

§ 0.
Ex dictis
tollitur
equivoca-
tio Ill.
God. cir-
ca Scoti
mentem.

Ex his iam Thomista agnoscent suam magnam equivocationē, & erro- rem, quem circa Scoti mentē pariun- tur, vt Ill. Godoy patitur, iudicans: Scotum nullum esse tribuere possibi- libus, nisi purum esse rationis, vt vi- deri est in ipso *in presenti* à n. 49. Vn- de ad omnem equivocationē tollen- dam de Logica, & obiectiva possibili- tate creaturarū, advertendū est, quod animadversum manet *num. 19.* ex ibi enim dictis responderi potest ad om- nia, quæ contrarij adducunt contra Subtilissimam Scoti Doctrinam, ex eisdemque patet, quod est illud, quod in possibilibus ens rationis est, & quod est illud, quod in eis est verum ens rea- le, vt contradistinguitur à nihilo, & ab ente rationis.

§ 1.
Dico 8.
Scotus.
Prob. 1.

Dico octavo: *Possibilitas obiectiva rerum non est ipsa Omnipotentia, vel aliquod aliud prædicatum Dei.* Sic Sco- tus in 1. *distinct.* 43. & est contra Spi- nulam, & Rivadaneyram, probatur- que primo: possibilitas obiectiva rerū est, cui convenit non repugnantia ad esse ab alio; sed nulli prædicato Divi- no convenit hæc nō repugnantia, quin potius oppositum: ergo possibilitas obiectiva rerum non est ipsa omnipo- tentia, vel aliquod aliud prædicatum Dei. Probatur secundo: possibile est, quod in tempore à Deo producitur; sed nullum prædicatum Divinum in tempore producitur: ergo possibilitas obiectiva rerum non est ipsa omnipo- tentia, vel aliquod aliud prædicatum Dei. Probatur tertio specialitèr con- tra Rivadaneyram, qui ex eo, quod possibilitas sit necessaria, tenet: non distingui à prædicato Divino. Neces- sitas non arguens summam perfectio- nem est à Deo distincta; sed necessitas possibilitatis obiectivæ nō arguit sum- mam perfectionem, cum sit necessitas secundum esse diminutum, vel secun- dum quid, quod est esse imperfectum: ergo possibilitas obiectiva rerum non est ipsa omnipotentia, vel aliquod aliud prædicatum Dei.

Secundo.
Tertio.

rerum non est aliquod esse extra Deum, quod sit esse conditionatum. Est contra Obiedum, & aliquos tenentes: ideo hominem esse possibilem, quia si da- retur homo non sequerentur duo con- tradictoria; benè verò, si daretur chy- mera. Probatur primo: implicat, quod prædicata sint, vel non sint illativa conditionis, quin dentur talia prædi- cata; sed ab æterno est verum, quod prædicata hominis non sunt illativa conditionis: ergo verè ab æterno dan- tur talia prædicata: ergo & possibili- tas obiectiva hominis. Probatur secun- do: in hac propositione: *Homo distin- guitur à chymera*, nullum esse condi- tionatum datur, sed absolutum: ergo ab æterno homo est absolutè possibi- lis, & chymera impossibilis: ergo pos- sibilitas obiectiva rerum non est ali- quod esse extra Deum, quod sit esse conditionatum. Probatur tertio: eo modo, quo ab æterno deficit impossi- bilitas hominis, ab æterno datur ip- sius possibilitas; cum nihil aliud sit, impossibilitatem deficere, quam pos- sibilitatem esse; sed ab æterno absolu- tè deficit impossibilitas hominis; alio- quin absolutè esset impossibilis contra omnes: ergo possibilitas obiectiva rerū non est aliquod esse extra Deum, quod sit esse conditionatum.

Dico 9.

Prob. 1.

Secundo.

Tertio.

Nec obest, quod prædicta possibi- litas explicetur per connexionē quasi conditionalem, vt diximus n. 43. quia licet sic quoad nostram intelligentiam explicetur; in se tamen absoluta est possibilitas prædicata, de qua dicta sufficiant, & progrediamur ad præsen- tem disputationem, quæ duas habet partes, quarum prima est: quomodo Deus cognoscat creaturas posibles? Secunda est: in quo medio Deus illas cognoscat? Pro quo sit.

§ 3.
Quod in
oppositū
adduci
valet, nō
obest.

§. II.

Referuntur sententiæ pro prima parte disputationis.

Circa difficultatem primæ partis disputationis triplex est Theolo-

§ 4.
1. sententia

gorum sententia. Opposita duplex, & tertia media. Prima tenet: Deum nullo modo cognoscere creaturas posibles secundum esse formale, per quod à Deo, & inter se distinguuntur, sed solum secundum esse eminentiale, quod habent in Deo. Sic Aureolus in 1. distinct. 55. in 2. part. artic. à qua sententia parum discessit Averroes 12. Metaphysicæ commento 51. & licet Philosopho à nonnullis tribuatur; immerito tamen, vt communiter sentiunt Theologi.

Aureol.

Averroes.

55.
2. Sententia.

Ocham.

Gabriel.

Arriag.

Herice.

Beccanus

Pontius.

56.
3. Sententia media.

Communis sententia Theologorum. Motivū examinā di hanc difficultatem.

Secunda sententia per oppositum affirmat: Deum nullo modo creaturas in se ipso cognoscere, sed tantū illas in se ipsis immediatè motivè, & terminativè attingere. Pro hac sententia referuntur Ocham in 1. distinct. 35. q. 3. & Gabriel ibi artic. 2. conclusione 2. illamque tenent expressè pro immediate motivatione Arriaga disp. 19. sect. 4. Herice disp. 4. cap. 4. Beccanus part. 1. tract. 1. cap. 10. q. 4. Pontius disp. 5. q. 5. n. 19. & alij recentiores; non quia negent, prius Deum creaturas cognoscere in se ipso immediatè motivè, sed quia præter illum modum etiam in se ipsis immediatè motivè Deum illas cognoscere affirmant, quia nulla in hoc inuoluitur imperfectio.

Tertia sententia media asserit contra primam: Deum cognoscere creaturas posibles in se ipsis terminativè secundario; & contra secundam tenet: Deum cognoscere prædictas creaturas in se ipso motivè, & terminativè primario. Hæc est sententia communis Theologorum, quam libenter amplectimur, & licet in ipsa à nobis Ill. Godoy non discedat, tamen in pluribus discordamus, vt ex dicendis patebit; ideòque pro declaratione huius opinionis ordine ipso, quo sententias retulimus, triplicem conclusionem statuimus.

§. III.

Statuitur prima conclusio, & argumenta contraria solvuntur.

Prima conclusio: Deus cognoscit creaturas posibles in se ipsis non solum secundum esse eminentiale, quod habent in Deo, sed etiam secundum suam propriam essentiam, non solum in communi, sed etiam secundum proprias, & particulares rationes. Ita omnes Theologi præter Aureolum. Hæc conclusio autoritatibus Scripturæ manet probata disp. antecedenti n. 2. Nec valet dicere: Scripturam loqui de creaturis existentibus, vel aliquando extituri; non vero de possibiliibus; nam in contrarium obstat: quia Aureolus negare nequit: Scripturam asserere, nullam creaturam esse invisibile Deo; sed creaturæ posibles secundū suum esse formale sunt verè creaturæ: ergo non sunt Deo invisibiles: ergo ab illius intellectu videntur.

Probata etiam manet prædicta conclusio ex dictis disput. antecedenti duplici ratione posita n. 22. & 23. vltra quod communiter ex duplici capite probatur, scilicet, ex parte Divini intellectus, quæ est potentia cognoscitiva, & ex parte Divinæ essentiae, quæ est eius vnicum obiectum motivum, ac primarium terminativum ex dictis disput. antecedenti à n. 39.

Probatur igitur conclusio ex primo capite: intellectus infinitus, qualis est Divinus, debet cognoscere omne obiectum actu cognoscibile secundū perfectissimum modum, quo actu est cognoscibile; sed creaturæ posibles sunt actu cognoscibiles, non solum secundū esse eminentiale, quod habent in Deo, sed etiam secundū suam propriam essentiam non, solum in communi, sed etiam secundū proprias, & particulares rationes: ergo sic eas cognoscit intellectus Divinus. Maior, & consequentia tenent. Minor vero probatur primo: creaturæ posibles habent esse, non solum eminentiale, sed etiam

57.
1. Conclusio.Probatur
Dices.

Contra.

58.
Probatur
conclusio
ex duplici capite.59.
Ex primo.

proprium, & formale, & individuale; sed cognosci sequitur ad esse: ergo creaturæ possibiles sunt actu cognoscibiles, non solum secundum esse eminentiale, quod habent in Deo, sed etiam secundum suam propriam essentiam, non solum in communi, sed etiam secundum proprias, & particulares rationes. Secundo: ideo creaturæ possibiles non essent actu cognoscibiles, quia actu non existunt; sed hoc non obstat; tum, quia præterita, & futura, licet actu physice non existant, sunt actu cognoscibilia; tum, quia creaturæ possibiles, licet actu non existant, actu cognoscuntur ab intellectu creato secundum suum esse formale: ergo potiori iure ab intellectu Divino.

60.
Ex secundo.

Probatur denique conclusio ex secundo capite: essentia Divina, quæ est obiectum primum intellectus Divini continet perfectissima continentia eminentiali omnes creaturas possibiles secundum suum esse formale individuale: ergo Deus se ipsum comprehensive cognoscens, cognoscit omnes creaturas possibiles, sic in se ipso contentas. Cæterum hæc ratio sumpta ex continentia eminentiali creaturarum in essentia Divina, ut in obiecto primario, nisi melius explicetur, parum concludit, ut notavit Mastrius; nam unum contineri eminentè in alio, est contineri in illo, sicut imperfectum in perfecto, quomodo notitia obscura obiecti continetur in notitia clara eiusdem ex Scotto *quest. 1. Prologi §. ita in proposito*, & hoc fit, quando quidquid est perfectionis in inferiori, perfectiori modo est in superiori, quia in inferiori reperitur cum aliqua imperfectione, sine qua est in superiori.

61.
Continentia eminentialis in Deo quid significet.

Vnde continentia eminentialis creaturarum in Deo præcisè significat, eas reperiri in Deo secundum id, quod dicit perfectionem, secluso eo, quod essentialiter imperfectionem imbibit. Quare cum in creaturis solum rationes communes, & transcendentes, utpote à finitate, & infinitate præscindentes, dicant in suo conceptu perfectionem

simpliciter, ut sunt ens, substantia, bonitas, &c. sequitur evidentè: creaturas hoc genere continentia solum contineri in Deo secundum rationes transcendentes, atque ita ex vi huius eminentialis continentia præcisè inferitur: Deum cognoscere creaturas secundum rationes communes; non verò secundum proprias, & particulares, quia istæ essentialiter includunt limitationem, & finitatem.

Ob hoc itaque verè verum, Thomistæ, cum quibus Ill. Godoy *n. 7.* intelligit hanc continentiam eminentialem creaturarum in Deo per modum continentia causalis, ideoque probat prædictam conclusionem ex eo, quod Deus se, & suam omnipotentiam comprehendit, ut est causa creaturarum, consequenterque debet cognoscere creaturas possibiles, quæ sunt termini suæ Omnipotentia. Sed præterquam quod falsum est, Deum cognoscere possibilia in essentia sua, tamquam in causa, vel ex comprehensione suæ omnipotentia, ut postea dicemus; malè confunditur continentia eminentialis cum virtuali, quia differunt essentialiter secundum suas rationes formales; nam virtualis includit essentialiter virtutem productivam; eminentialis verò abstrahit à virtute productiva, ut manet dictum, & probatum *tract. 1. de Deo uno disp. 5. n. 433.*

Vnde aliter est declaranda continentia ista eminentialis essentia divina, ut prædicta probatio ex secundo capite sit efficax, & explicanda est, ut eam Scotus intellexit in *1. distinct. 35. §. ad argumenta*. Duplex itaque est continentia eminentialis rerum in Deo. Alia in essendo, & hæc continet creaturas præcisè secundum rationes communes, ut manet dictum, ideoque insufficientis est, ut essentia divina sit ratio cognoscendi creaturas secundum proprias, & particulares rationes. Alia est in cognoscendo, & hæc dicit perfectionem simpliciter, & ratione huius est essentia divina ratio illimitata divino intellectui cognoscendi omnes

62.
Ill. God. confundit, & nō bene continentiam eminentialem cum virtuali.

63.
Explicatur continentia eminentialis Dei.

creaturas secundum rationes communes, & particulares, quia illas continet quoad perfectionem manifestandi illas intellectui Divino secundum predictas rationes, quia hoc etiam dicit perfectionem simpliciter in qualibet alia re, quæ sit ratio intelligendi se ipsam in communi, & in particulari, licet imperfectio sit, quod sit limitata ad solam sui notitiam pariendam, quæ à Deo relegatur ob continentiam eminentiæ omnium rerum in ipso. Sic igitur intellecta continentia eminentiæ Dei respectu creaturarum, efficax manet probatio ex secundo capite.

64.

Arguitur I. ex Aureolo.

Arguitur primo ex Aureolo: nulla Dei perfectio potest dependere à creatura; sed si Deus cognosceret creaturas secundum esse formale, quo distinguuntur à Deo, aliqua divina perfectio dependeret à creaturis: ergo illas sic non cognoscit. Maior constat: nam omnis Dei perfectio est ens à se, & consequenter excludit dependentiam, quam constituit ens ab alio. Minor verò probatur: id dependet ab alio, quod sine illo subsistere nequit, vel quod auferitur, illo ablato; sed si Deus cognosceret creaturas secundum esse formale, quo distinguuntur à Deo, non posset sine illis subsistere, & illis ablatis, non maneret: ergo si Deus cognosceret creaturas secundum esse formale, quo distinguuntur à Deo, aliqua divina perfectio dependeret à creaturis. Maior est diffinitio dependentiæ. Minor probatur: non existente creatura Deus illam non cognoscit, & creatura possibili reddita impossibili, Deus non posset illam cognoscere: ergo ex non esse existentie creaturæ tollitur cognitio Divina de illa, & ex repugnantiâ creaturæ aufertur Dei cognitio, quæ de illa habet: ergo si Deus cognosceret creaturas secundum esse formale, quo distinguuntur à Deo, non posset sine illis subsistere, & illis ablatis, non maneret.

65.

Respond. Ill. God.

Respondet Ill. Godoy n. 29. negando minorem, ad cuius probationem negat maiorem, & etiam quod illa sit diffinitio adæquata dependentiæ: quia

insuper (ait Ill. Godoy) est necessarium, quod illa connexio nascatur ex subordinatione ad id, ex cuius non esse deficit, quod in scientia Dei respectu creaturarum, sive existentium, sive possibilem, non evenit. Hæc doctrina, ait Ill. Godoy, illustrabitur infra exemplis manifestis, & argumentum instat in Omnipotentia, quæ non maneret repugnantibus possibilem, & tamen ab illis non dependet. Ceterum hæc solutio, nec fundamentum, nec veritatem habet, eiusque falsitas simul cum falsitate instantiæ infra illustrabitur exemplis manifestioribus, & efficacissimis rationibus, dum de inconnexione Omnipotentie cum possibilem agamus.

Quare respondeo primo ad argumentum negando minorem, ad cuius probationem nego minorem, & maiorem probationis, quia adhuc repugnantibus creaturis Deus diceretur omnisciens, & Omnipotens saltem fundamentaliter ob rationes, quas infra declarabimus, dum prædictam inconnexionem instituamus. Respondeo secundo: argumentum Aureoli esse contra ipsum primo: nam dubitari nequit Deum cognoscere creaturas, non solum secundum esse eminentiale, quod habent in Deo, sed etiam secundum rationes particulares, quibus à Deo distinguuntur: ergo terminant Divinam cognitionem saltem secundario: ergo sunt obiectum secundarium terminativum illius. Vtraque consequentia claret: nam implicat rem attingi per cognitionem, & illam non terminare, seu non esse obiectum terminativum illius. Secundo: quia negare nequit Aureolus: creaturas à Deo saltem mediatè cognosci: ergo Divina cognitio dependet ab illis, tamquam à termino mediato, quod est contra ipsum, ut ex eius ratione claret.

Arguitur secundo: amor efficax possibilem est perfectior, quam simplex complacentia in illis; sed Deo non convenit necessario amor efficax illorum: ergo nec illorum comprehensio.

Hæc solutio vera non est, & infra impugnetur.

66.

Respond. I ad argumentum.

Secundo.

67.

Arguitur 2.

Paritas.

Respond.

Dispari-
tas.

Minor & consequentia tenent. Maior constat: nam sicut cōprehensio est perfectior, quam abstractiva cognitio, sic amor efficax est perfectior, quam simplex complacentia. Respondeo concedendo maiorem, & minorem, & negando consequentiā. Disparitas est: nam intellectus est potentia necessaria, & necessitas ad perfectissimè cognoscenda omnia cognoscibilia importat in intellectu perfectionem simpliciter, ut ait Doctor in 1. distinct. 35. At voluntas Divina est potentia libera ad extra, & talis libertas dicit in ea perfectionem simpliciter, quæ destrueretur, si esset necessitata ad amandum creaturas. Et hæc est ratio, cur Deo conveniat, omnia necessario cognoscere; non verò omnia necessario amare.

68.

Retor-
queo ar-
gumentū

Deindè retorqueo argumentum: ideò Deus non necessario efficaciter amat creaturas, quia voluntas Dei ad extra est libera; sed intellectus Divinus est necessarius ad extra, & ad intra: ergo sicut ratione libertatis ad extra in voluntate Divina, repugnat Deum necessario amare efficaciter creaturas; ita ratione necessitatis ad extra, & ad intra in intellectu Divino, repugnabit Deum non necessario cognoscere omnia cognoscibilia. Atqui creaturæ posibles secundum esse eminentiale, & formale sunt cognoscibiles: ergo necessario Deus illas cognoscit: ergo potius pro nobis, quam contra nos, est supradictum argumentum.

69.

Argui-
tur 3.

Arguitur tertio: quod in se actu non est, non est actu cognoscibile; sed creaturæ posibles in statu possibilitatis actu non sunt: ergo non sunt cognoscibiles actu: ergo Deus illas in se ipsis non cognoscit. Maior est certa, quia cognoscibilitas sequitur ad entitatem. Minor verò probatur: creaturæ pro statu possibilitatis actu sunt nihil; sed nihil, & ens opponuntur: ergo creaturæ posibles in statu possibilitatis actu non sunt. Minor, & cōsequentia tenent. Maior patet; alioquin aliquid

Probat
minor.

creatum necessario ab aeterno existeret, & sine Dei causalitate, quod dissonat fidei.

Huic argumento variè occurritur à Theologis iuxta varios modos explicandi possibilitatem creaturarū, eorumque solutiones impugnatae manent per dicta §. antecedenti per totū. Nec solutio, quam pro Scoto adducit Ill. God. n. 38. est, quam Scotus tradit. Vndè relicta æquivocatione Ill. God. Respondeo ad argumētū distinguendo maiore: quod in se actu nō est, nec participialiter, nec nominaliter, nō est actu cognoscibile, concedo maiore; participialiter tantū, nego maiore; distinguo minore: sed creaturæ posibles actu non sunt participialiter, concedo minorem; nominaliter, nego minorem, & consequentiam.

Ad probationē minoris distinguo maiore: creaturæ pro statu possibilitatis actu sūt nihil, prout nihil opponitur enti participialiter supro, hoc est, enti realiter existenti, concedo maiore; prout nihil opponitur enti nominaliter accepto, id est, enti realiter in potētia, nego maiore; distinguo minore: nihil, & ens, tam participialiter, quam nominaliter opponuntur, concedo minore; & ens participialiter tantū, nego minore, & distinguo consequens distinctione data. Ex quo solum sequitur, quod posibles non sint entia actu existentia, non verò quod non sint entia realia, ut ens reale opponitur nihilo, & enti rationis. Hæc solutio apparet ex dictis num. 47. & sequentibus, & est eadem cum tradita ab Ill. Godoy numero 67. & 68. hincque manifestè videbit, solutionem pro Scoto ab ipso adductam esse Subtili Magistro impositam.

Replicæ autem, quæ contra hanc solutionē efformari possunt, facilissimè solvuntur ex dictis §. 1. per totum. Argumenta verò, quæ ex August. & Hieronymo hic adduci valēt, soluta manent disput. antecede n. num. 20. & 24. An verò opinio Aureoli sit digna aliqua censura, & quali? Cateri

70.

Huic ar-
gumen-
to variè
occurri-
tur à
Theolo-
gis.Respond.
ad argu-
mentum.

71.

Ad pro-
bationem
minoris.

72.

Replicæ
contra so-
lutionem
solutæ
manent.

dicant, quia ab hoc abstineo, nec in hoc amplius immorari licet.

§. IV.

Secunda conclusio statuitur, & solvuntur argumenta in oppositum.

73. *2. Conclusio.* **S**ecunda conclusio: *Deus non cognoscit creaturas posibles in se ipsis immediate, nec motive, nec terminative.* Hæc conclusio est contra Authores secundæ sententiæ, ipsamque tuetur Ill. God. n. 103. & pro vtraque parte probata manet *disp. anteced.* quia si attributū divinū, quod est simpliciter infinitū, nequit esse obiectū motivū divini intellectus *ex dictis §. 5.* prædictæ disputationis antecedentis, nec terminativū primariū *ex §. 7.* multò minùs creaturæ hoc efficere valebunt. Sed quia de obiecto motivo est specialis ratio pro creaturis, eā declaremus, solutiones ad ipsā impugnemus, & argumenta contrariorum solvamus.

74. *Probat- tur con- clusio pro 1. parte.* Probatur itaque Deum non cognoscere creaturas posibles in se ipsis motive: si Deus moveretur à creaturis ad earū cognitionē, vilesceret intellectus divinus: ergo Deus nō cognoscit creaturas posibles in se ipsis motive. Probatur antecedēs: tūc vilesceret intellectus divinus, quādo speciē, & perfectiōnē sumeret à creaturis; sed si à creaturis moveretur ad earū cognitionē, speciē, & perfectiōnē ab illis sumeret: ergo si Deus moveretur à creaturis ad earū cognitionē, vilesceret intellectus divinus. Maior, & consequētia tenent. Minor autē est inter Theologos communis; nam ab obiecto motivo specificatur scientia. Hæc est ratio Scoti *in 1. distinct. 35. & 39. §. contra istud, & quodlibet 15. art. 2. & alibi,* quā Doctor desūpsit ex D. Dionisio *de divinis Nominibus cap. 7.* dicente: *Neque enim ea, quæ sunt ex his, quæ sunt discens, novit divina mens, sed ex se, & in se rerū omnium cognitionem habet,* quæ verba pro nostra conclusione sunt luce clariora.

75. *Respondet.* Respondent Pontius, & Arriaga negando antecedens, ad cuius probatio-

nē negant minorem; quia potest Deus habere scientiā immediatā de creaturis, quin accipiat ab eis perfectiōnē; neque esse incōveniēns, Scientiā Dei esse cōnexā cū possibilitate creaturarū, nec ab illis dependere. Hoc statuunt ratione, & instantijs. Ratione sic: quia potest Deus habere scientiā mediātā de creaturis, quin accipiat ab eis perfectiōnē. Instantijs sic primo: quia nostra ratio probat; Omnipotentiā Dei nō esse immediatē productivā creaturarū. Secundo: quia etiā probat: Deum nec mediātē cognoscere creaturas, & ratio vtriusque est: nam alioquin Omnipotentia specificaretur à creaturis, & idem de scientia, quia hæc etiam specificatur ab obiecto mediātē cognito, ut claret in visione Angeli in Deo, quæ perfectior est visione formicæ in eodem, licet Angelus, & formica sint obiecta mediata Divinæ cognitionis.

Hæc tamen falsum supponunt, supponunt namque esse obiectū secundariū motivū respectu intellectus divini, quod esse falsū constat *ex disp. antecedenti §. 5.* Ceterū hoc pro nunc omisso. Contra: nequit Deus moveri à creaturis ad earū cognitionē, quin divina cognitio accipiat ab eis perfectiōnē: ergo ruit solutio. Probatur antecedēs: obiectū motivū concurrat efficienter cum intellectu ad cognitionē: ergo nequit Deus moveri à creaturis ad earū cognitionē, quin divina cognitio accipiat ab eis perfectiōnē. Ex hoc patet falsum esse: Deum non posse mediātē cognoscere creaturas, quia ex hoc tantū sequitur: creaturas esse obiecta terminativa secundaria, à quibus cognitio non accipit perfectiōnē, quia merè terminant cognitionē, quin aliquomodo ipsam efficiant. Et hæc disparitas inter obiectum motivum, & terminativum secundarium est impugnatio notoria prædictæ solutionis, & instantiæ secundæ.

Neque obest, quod visio de Angelo in Deo sit perfectior visione de formica in eodem, quia hæc maior perfectio sumitur à cognitione divina, à qua

Pontius, & Arriaga.

Probat ratione.

Probat instantijs.

Prima. Secunda.

76.

Contra.

Disparitas inter obiectum motivum & terminativum secundarium.

Retorqueatur.

77.

Exemplū nō obest.

principiatiuè, & efficientèr habent esse; non verò accipitur ab ipsis obiectis; & quando ab his acciperetur, solū esset extrinsecè, terminatiuè, & connotatiuè, quatenus Angelus est formica perfectior, quod nihil ponit in Divina cognitione. Deindè falsū est, quod asserūt prædicti Authores, scilicet, inconveniens non esse, Scientiā Dei esse connexā cū possibilitate creaturarū, nec ab illis depēdere, quia hoc obest sūmæ necessitati Dei in essēdo, vt infra dicemus.

78.

Paritas
de Omnipotentia
nō obstat.

Disparitas I. inter
Omnipotentiam,
& Scientiā Dei.

2. disparitas.

Nec deniquè paritas de Omnipotentia vim facit, quia quoad hoc est maxima disparitas inter Omnipotentiam, & Scientiā Dei. Primo: quia obiectū motivū cuiuslibet scientiæ aliquiditèr præsupponitur ad ipsā, vt ait Scotus in 1. distinct. 35; terminus verò Omnipotentiae non præsupponitur ad ipsam, ex qua disparitate claret: creaturas posibles non posse esse obiectum motivū Divinae cognitionis, quia tam longè abest, vt præsupponantur ad ipsā, quod potius per ipsam cognitionem habent esse ex dictis n. 20. & sequentibus; bene verò quod sint termini Divinae Omnipotentiae, quia cum non præsupponantur ad ipsam, imò potius sunt effectus illius, quia illas facit in esse possibili obiectivo ex dictis n. 44. & sequentibus, nec specificationem, nec dependentiam habet ab illis. Secundo: quia obiectū motivū cuiuslibet scientiæ (adhuc dato quod esset secundarium) effectivè concurret ad ipsam, & consequenter accipit perfectionem ab illo. At creaturae posibles non concurrunt effectivè ad Omnipotentiam, quin potius sunt effectus illius, consequenterque nequit Omnipotentia perfectionem ab illis accipere.

79.

Arguitur
1.

Respond.

Arguitur primo: creaturae posibles sunt immediatè in se ipsis cognoscibiles: ergo sic Deus illas cognoscit. Consequentia patet; quia Deus cognoscit res, sicuti sunt. Respondeo distinguendo consequens: ergo Deus sic illas cognoscit, cognitione non dicente imperfectionē in Deo concedo consequentiā; dicente imperfectionē, nego

consequentiā. Vt hæc solutio, vt ad præsens attinet, intelligatur, declarandum est antecedens, pro quo sciendum est: creaturas esse in se ipsis immediatè cognoscibiles, potest dupliciter intelligi, scilicet, motivè, & terminatiuè. Primo modo sunt ita cognoscibiles ab intellectu creato; non verò à Divino ob rationē nostræ conclusionis. Secundo modo adhuc stat dupliciter, nēpè, terminatiuè primario, & secundario (seu immediatè, vt quo, & vt quod cuius termini clarent ex dictis disp. anteced. n. 83.) primo modo sunt ita cognoscibiles ab intellectu creato; non verò ab intellectu Divino ob rationes assignatas disput. dicta n. 92. & 93. Secundo modo sunt duntaxat cognoscibiles ab intellectu Divino, quia hæc tantum cognitio respectu creaturarū est Deo possibilis, vtpotè sola ipsa non infert imperfectionem in Deo ex dictis disput. antecedenti.

Arguitur secundo: Deus cognoscit res creatas omni modo, quo cognoscibiles sunt; sed res creatæ sunt cognoscibiles in se ipsis immediatè: ergo sic Deus illas cognoscit. Consequentia est optima. Maior claret; alioquin Deus non esset infinitus in cognoscendo. Minor etiam patet: nam prædicto modo cognoscitur ab intellectu creato. Hoc argumentum, cui præcipuè nititur sententia contraria, alia solutione non indiget, quam allata num. antecedenti; eaque solvuntur cætera argumenta contraria. Instantiæ verò, quas contrarij adducunt contra hanc nostram solutionem, adductæ sunt ab Ill. Godoy, & ab ipso solutæ à n. 239.

§. V.

Statuitur tertia conclusio pro tertia sententia.

Tertia cōclusio: Deus cognoscit creaturas posibles in se ipsis terminatiuè secundario, & in sua Divina essentia motivè, & terminatiuè primario. Hæc conclusio est contra Authores utriusque opinionis antecedentis, qua

80.

Arguitur
2.

Respond.

81.

3. Conclusio.

evidentèr inferitur ex dictis in hac disp. §. 3. & 4. & manifestè apparet per dicta disput. antecedenti §. 5. & 7; argumentaque cōtra ipsā ibidē soluta manent. His igitur exactis pro prima parte disputationis, ad secundam progressum facimus. Pro qua sit.

§. VI.

Sententia Ill. God. pro secunda parte disputationis refertur, & refellitur.

82.
Propo-
tur opi-
nio Ill.
Godoy.

Ill. God. in presenti n. 90. substat: Deum cognoscere creaturas possibiles in se ipso, vt causa prius cognita. Alijs terminis declaratur ab aliquibus hæc opinio, scilicet, Deum cognoscere possibilia in essentia sua, tãquā in obiecto præcognito, sic, quod ex vi cognitionis essentia cognoscat possibilia. Hi omnes in re non differūt, & omnes cōveniūt in hoc, quod Deus cognoscit possibilia in essentia sua, vt identificante Omnipotentia, quæ necessario connectitur cum possibilibus, ratione cuius connexionis, repugnat Deum se cognoscere, quin possibilia cognoscat.

83.

Impug-
natur opi-
nio Ill.
Goodoy.

Falsitas huius opinionis notoria est apud Subtilē Magistrū pluribus in locis; nam falsū est, Omnipotentia divinā necessario connecti cū possibilibus, vt §. sequenti latè contra Ill. God. firmitèr, & efficacitèr statuemus. Vndè ad infrā relicto. Impugnatur opinio Ill. God: Deus cognoscit possibilia Logicè pro priori ad Omnipotentiam: ergo non cognoscit possibilia in se ipso, vt causa prius cognita. Probatur antecedens: possibilia Logicè habent esse principiatiuè ab intellectu divino, & formalitèr ex se ipsis pro priori ad Omnipotentiam, vt claret ex dictis n. 43; ergo Deus cognoscit possibilia Logicè pro priori ad Omnipotentiam.

84.
Argui-
tur 1. ex
Ill. God.

Arguitur primo ex Ill. God: August. pluribus in locis ait: Deum cognoscere alia à se in essentia sua, velut in omniū causa: ergo sic Deus cognoscit possibilia. Antecedēs est D. August. lib. 83. questionū quest. 46. dicētis: Deum nihil extra se intueri, sed in se, tamquam

in causa omniū. Respondet Bazquez dicendo: August. solū docere, Scientia Dei non esse à rebus acceptā; nō verò intendere explicare modū, quo Deus in se ipso illa cognoscat. Refutatur hæc responsio: quia verbis prædictis explicat August. modum, quo Deus omnia in sua essentia cognoscat, vt patet ex illis: *Sed in se tamquā in causa omnium*: ergo ruit respōsio Bazquez. Alitèr refert Vulpes, dicendo: August. loqui de scientia futurorū, quæ concedit cognosci in essentia, vt in causa, suppositis decretis; non verò de scientia possibilium, de qua hic est sermo. Refutatur etiam: August. loqui de scientia, tam futurorum, quàm possibilium, claret ex illis verbis: *In causa omnium*: ergo nulla est responsio. Quare.

Respond.
Bazquez

Refuta-
tur.

Alitèr
respōdet
Vulpes.

Refuta-
tur.

Respondeo August. ibi, & alibi dum sic loquitur, non loqui de causa continente creaturas virtualitèr in esse entis, quia hæc virtualis cōtinētia nō facit Deum omniscientē, sed Omnipotentē; loquitur ergo de causa continente eminentèr creaturas in esse cognoscibili, hæc enim est ratio, quæ facit Deū omniscientem. Neque Deus est omnisciens, quia est formalitèr Omnipotens; nam si per impossibile Deus non esset Omnipotens, non sequeretur per locum ab intrinseco, Deum non esse omniscientem, quia adhuc cognosceret possibilia Logicè ex num. 83.

85.

Respond.
ad argu-
mentum.

Arguitur secundo ex eodem n. 110: eo modo vnū in alio cognoscitur, quo in illo continetur; sed creaturæ continentur in Deo tamquā in causa: ergo in se ipso, vt causa illarū, cognoscuntur à Deo. Respondeo primo distinguendo maiorem: eo modo vnum in alio cognoscitur, quo in illo continetur contentia in esse entis, nego maiorem; in esse cognoscibili, concedo maiorem; distinguo minorem: creaturæ in esse entis continentur in Deo tamquam in causa, concedo minorem; in esse cognoscibili, nego minorem, & consequentiam. Solutio claret ex dictis num. antecedenti.

86.

Argui-
tur 2. ex
eodem.

Respōd. 1

Instat primo Ill. God. n. 111: conti-

87.

*Instat 1.
Ill. God.*

nentia repræsentativa obiectiva con-
venit Deo ratione continentia emi-
nentialis, qua continet creaturas, vt
causa: ergo non possunt in Deo cog-
nosci, nisi in ipso, vt in causa, cognos-
cantur. Consequentia tenet. Antece-
dens autē probatur: nam continentia
repræsentativa vnius obiecti in alio, vel
provenit ratione similitudinis, vt filius
repræsentat Patrē, vel ratione depēden-
tia, vt creaturæ repræsentāt Deū, vel ra-
tione cōtinētia virtualis, aut eminenti-
alis, qua ratione causa repræsentat ef-
fectū; sed Deo non convenit repræsen-
tatio obiectiva creaturarū ratione si-
militudinis; distat namque distantia in-
finita ab illis, & solū analogam conve-
nientiā potest cū creaturis habere; nec
ratione dependētia; nam Deus est om-
nino independens à creaturis: ergo so-
lū illas repræsentat repræsentatione fū-
data in continentia eminentiali, qua il-
las continet, vt causa. Respondeo negā-
do antecedēs, ad cuius probationē ne-
go suppositū maioris, quia supponit cō-
tinentiā eminentialem non distingui à
continentia virtuali, quod esse falsum
diximus num. 62. & 63.

Respond.

88.
*Instat 2.
Ill. God.*

Instat secundo Ill. Godoy num. 112:
quia creaturæ Deū repræsentant ra-
tione dependentia, non possunt in Dei
cognitionem ducere, nisi cognitæ, vt
effectus: ergo si Deus repræsentat crea-
turas repræsentatione fundata in con-
tinentia, non potest Deus, nec intellec-
tui proprio, nec intellectui creato An-
gelico, vel humano, illas repræsentare,
nisi cognitus, vt causa. Qua ratione
usus est D. Thomas *quest. 20. de veri-
tate artic. 4. in corpore*. Respondeo
concesso antecedenti distinguēdo con-
sequēs: ergo si Deus repræsentat crea-
turas repræsentatione fundata in con-
tinentia creaturarū in esse entis, non
potest Deus, nec intellectui proprio,
nec intellectui creato Angelico, vel
humano, illas repræsentare, nisi cogni-
tus, vt causa, concedo consequētiā; fun-
data in cōtinētia creaturarū in esse cog-
noscibili, nō potest Deus, nec intellec-
tui proprio, nec intellectui creato An-

Respond.

gelico, vel humano, illas repræsentare,
nisi cognitus, vt causa, nego cōsequētiā.
Solutio claret ex dict. n. 63. & 86. Et
ad omnino evitādū argumētū Ill. God.

Respondeo secundo ad prædictum
argumētū Ill. God. data maiori distin-
guēdo minorē: sed creaturæ, vt possibi-
les possibilitate obiectiva continentur
in Deo, tāquā in causa, concedo mino-
rē; vt posibles possibilitate Logica,
nego minorē, & cōsequētiā; quia possi-
bilia Logicē, de quibus hic est sermo,
nō cōtinētur in Deo, tāquam in causa,
quia habēt esse in ordine ad divinū in-
tellectū, nō verò in ordine ad divinam
Omnipotētiā, vt manet dictū n. 43: mō
hoc esse discriminē inter possibile Logi-
cum, & obiectivum diximus num. 45.

Arguitur tertio ex eodem n. 113:
non potest causa aliqua comprehendī,
quin in illa cognoscantur effectus in ea
contenti; sed Deus est causa continens
eminētēr perfectissimē creaturas, & se
ipsā cōprehēdet; provt est causa crea-
turarū: ergo in se, vt causa cognita, cog-
noscit creaturas. Probatur maior: tunc
obiectū comprehenditur, cū adæquatē
obiectivē cognoscitur; sed causa nequit
adæquatē, & obiectivē cognosci, nisi in
illa cognoscātur effectus, quos in se cō-
tinet: ergo nō potest causa aliqua com-
prehēdi quin in illa cognoscantur effe-
ctus in ea contenti. Probatur minor:
causa continens in se aliquos effectus
potest attingi, vt ratio cognitionis il-
lorum: ergo causa nequit adæquatē, &
obiectivē cognosci, nisi in illa cognos-
cantur effectus, quos in se continet.

Resp. 1. distinguēdo maiorē: nō po-
test causa aliqua cōprehēdi, quin cog-
noscātur effectus in ea cōtēti cognitio-
ne confusa, & abstractiva omitto ma-
iorē; clara, & intuitiva, nego maiorē; &
data minori, distinguo consequens: er-
go in se, vt causa cognita, cognoscit
creaturas cognitione intuitiva, nego
cōsequētiā, abstractiva, & cōfusa omit-
to cōsequēs, & hac distinctione distin-
guo ceteras probationes, ex quo nihil
cōtra nos, quia hic loquitur de cogni-
tione intuitiva, qua Deus in se crea-

89.

*Respōd. 2.
ad argu-
mentum
Ill. God.*

90.

*Argui-
tur 3. ex
eodem.*

91.

Respōd. 1

Respōd. 2

turas cognoscit. Respondeo secundo data maiori, distinguendo minorem, distinctione data n. 89. Sed quia hæc Ill. Godoy fundamenta probant connexionem Omnipotentia cum possibilibus, & hoc est totale fundamentum Authorum huius opinionis ex dictis num. 82. ideo sit.

§. VII.

An Omnipotentia cum possibilibus necessario connectatur.

92.

VT hæc gravissima difficultas aperitur, omnimodaque claritate controversetur, oportet necessaria ad questionem supponere; postea mentē Scoti declarare, & denique argumenta Ill. Godoy solvere. Argumenta Iesuitarum, & aliorum Thomistarū solvantur alibi. Suppono primo: quod præsens difficultas potest etiā de scientia, & volitione Dei exagitari; sed Authores communiter eam de Omnipotentia excitant duntaxat; tum, quia de ipsa difficiliora se offerunt argumenta; tum, quia quod de omnipotentia dicitur, de Scientia, & volitione est resolutio; quare de omnibus idem formetur conceptus.

Suppono

1.

93.

Suppono

2.

Suppono secundo: quod Omnipotentia dupliciter potest considerari. Primo in actu signato, vel in actu primo, seu secundū sufficientiā, quomodo accipitur secundū suam intrinsicā entitatē, sine actuali determinata continentia alterius extra se, & cum non repugnantia ad continendū actu quidquid extra se existere non repugnat, quin Omnipotentia illud exigat. Secundo potest considerari in actu exercito, vel secundo, seu quod ad efficaciam, & hoc modo dicit Omnipotentia continentiam actualem determinatam alterius extra se.

94.

Suppono

3.

Suppono tertio: præsentem difficultatem esse: an, scilicet, Omnipotentia ita intrinsicè, & essentialiter connectatur cum possibilibus, ut his deficientibus, intrinsicā entitas Omnipotentia deficeret? Vel an deficientibus

possibilibus, deficeret Omnipotentia primo modo capta? Nam Omnipotentia secundo modo sumptā deficere, deficientibus possibilibus non, dubitamus; quia Omnipotentia secundo modo accepta nihil aliud est, quam relatio rationis, qua ablata adhuc remanet intrinsicè Omnipotentia. In qua difficultate Ill. Godoy cum D. Thoma ab ipso cit. partem substat affirmativam n. 174. Ego verò negativam substat cū Magistro Subtili in 1. distinct. 8. quæst. 5. §. istis rationibus, & distinct. 30. quæst. 2. §. ad secundam quæstionem, & distinct. 35. §. ad ista, & distinct. 43. §. hoc dicitur vers. 3. Similiter infero. His itaque suppositis. Sit.

§. VIII.

Nostra conclusio ponitur, & probatur.

Conclusio: Omnipotentia quoad sufficientiam, fundamentaliter, in actu primo, vel signato, non connectitur cum possibilibus. Sic Scotus cit. ex ipsoque probatur primo: perfecta necessitas Dei est ex se esse tale, quod non variabitur eius esse, quacumque hypotesi posita, sive possibili, sive impossibili circa aliud à se: ergo sive possibile, quod est aliud à Deo, fiat impossibile, sive impossibile fiat possibile, non variabitur esse Dei: ergo est independens omnino ab omni esse cuiuscumque possibilis: ergo non est necessario connexus cū possibilibus. Consequentia sunt legitimæ. Antecedens est certum: quia necessitas perfecta Dei debet esse, qua maior excogitari nequit; hæc autē est necessitas prædicta: ergo perfecta necessitas Dei est ex se esse tale, quod non variabitur eius esse, quacumque hypotesi posita, sive possibili, sive impossibili circa aliud à se.

Confirmatur primo: talis necessitas, à Catholicis Deo conceditur, ut quacumque mutatione facta circa esse actuale creaturæ, semper maneat ipse Deus in suo esse necessario: ergo etiam quacumque facta mutatione circa esse possibile creaturæ. Probatur conse-

Difficultas appetitur.

Sententia affirmativa.

D. Thom. Il. God.

Sententia negativa. Scotus.

95.

Conclusio

Prob. 1.

96.

Confirmatur 1.

quentia : talis necessitas non destruit, imò extollit infinitam perfectionē, & independētiā Dei: ergo talis necessitas Deo conceditur, vt quacumque mutatione facta circa esse possibile creaturæ, semper maneat ipse Deus in suo esse necessario.

97. *Secundo.* Confirmatur secundo prædicta ratio: si per impossibile aliquod possibile fieret impossibile, non deficeret Deus: ergo quacumque mutatione facta semper manet ipse Deus in suo esse necessario. Antecedens constat ex perfecta Dei necessitate, & vltra probatur: si aliquod impossibile fieret possibile, non deficeret Deus: ergo nec è contra. Antecedens videtur certū; alioquin æqualem connexionem haberet Deus cum impossibilibus, ac cum possibilibus. Consequentia probatur: æquale inconueniens sequitur contra perfectionem Dei ex eo, quod impossibile fieret possibile, ac è contra: ergo si ex eo, quod aliquod impossibile fieret possibile non sequitur, Deum deficere, nec è contra. Probatur antecedens: ex eo, quod impossibile fieret possibile, adderetur Deo virtus productiva illius, & ex eo, quod possibile fieret impossibile, tolleretur à Deo talis virtus; sed æquè repugnat Deo additio virtutis, ac ablatio illius: ergo æquale inconueniens sequitur contra perfectionem Dei ex eo, quod impossibile fieret possibile, ac è contra.

98. *Confirmatur 3.* Confirmatur tertio: vel ex eo, quod impossibile fieret possibile adderetur Deo virtus productiva, vel non? Si non: ergo nec ex eo, quod possibile fieret impossibile, tolleretur. Si additur, & hac additio non destruit infinitam Dei perfectionē: ergo nec ablatio illius, si postea tale possibile redderetur impossibile: ergo quacumque mutatio facta circa possibilia manet Deus in suo esse necessario: ergo in connexus cum illis. Ad hanc nostræ conclusionis probationem variè respondent adversarij, alibi impugnandi. Ill. Godoy hanc rationem sibi non obiecit, nec de illa mentionem fecit,

vnde quid respondere possit ignoro; quare ad vltimam probandam nostram conclusionem progredior.

Probatur secundo conclusio: si Deus esset essentialitèr connexus cum creatura possibili, hæc esset ita necessaria ac ipse Deus; sed hoc est falsum: ergo Omnipotētia quoad sufficientiam, fundamentalitèr, in actu primo, vel signato non cōnectitur cum possibilibus. Maior constat: nam data prædicta cōnexionem, ita dependeret Deus à creatura possibili in essendo, quod, hac deficiente, deficeret Deus. Minor probatur: creatura possibilis habet necessitatē à Deo; non verò Deus à creatura possibili: ergo Deus est magis necessarius. Consequentia patet ex illo communi axiomate: *Propter quod vnumquodque est tale, & illud magis.* Antecedens est commune.

Variè respondent adversarij, sed omisis eorum solutionibus, quid respondeat Ill. Godoy videamus. Ill. Godoy cum Dominicana Familia concedit maiorem probationis de necessitate extrinsecæ, & quoad illationē vnus ex alio; illaque negat de necessitate intrinsecæ; quare ait: Deum esse magis necessarium, quam possibilia, cum quod stat Dei, & possibilium connexio ob æqualem necessitatem extrinsecam, seu illativam.

Contra primo: Deus iuxta Ill. Godoy est magis necessarius, quā possibilia: ergo non cōnectitur cū illis. Probatur consequentia: Cum maiori Dei necessitate respectu possibilium non stat Dei cum illis connexio; sed per vos Deus est magis necessarius, quam possibilia: ergo non cōnectitur cum illis. Probatur maior: maior Dei necessitas stat in hoc: quod eius esse non variabitur quacumque hypotesi posita, siue possibili, siue impossibili circa aliud à se, vt ex Scoto diximus n. 95; sed cū hac necessitate non stat cum possibilibus connexio: ergo cum maiori Dei necessitate respectu possibilium non stat Dei cū illis connexio. Minor ex terminis patet. Consequentia est legitima.

99.
*Probatur
2. conclusio*

100.
*Respondet
Ill. God.*

101.
Contra I.

102.
Secundo.

Probatur
sequela
1.

Contra secundo : magis necessarium nequit connecti cum minus necessario ; sed iuxta Ill. Godoy Deus est magis necessarius, quam possibilia : ergo non connectitur cum illis. Probatur maior : si magis necessarium connecteretur cū minus necessario, sequeretur, quod magis necessarium non esset magis necessariū ; sed hoc est falsum : ergo magis necessarium nequit connecti cū minus necessario. Probatur sequela primo : si necessarium connecteretur cum contingente ita, ut hoc deficiente deficeret necessarium, sequeretur, quod necessarium non esset necessarium, sed contingens, ut claret : ergo similiter : si magis necessarium connecteretur cum minus necessario, sequeretur, quod magis necessarium non esset magis necessarium. Ex quo.

103.
Secundo.

Probatur secundo sequela : si magis necessariū non esset magis, sed æqualis necessitatis cum minus necessario, non strictius hæc duo æqualis necessitatis connecterentur, ac per vos defacto magis necessarium connectitur cum minus necessario : ergo si magis necessarium connecteretur cum minus necessario, sequeretur, quod magis necessariū non esset magis necessarium. Probatur antecedens : illa duo æqualis necessitatis non strictius connecterentur, quam, quod deficiente quolibet, alterum deficeret ; sed hoc modo per vos defacto connectuntur magis, & minus necessarium : ergo si magis necessarium non esset magis, sed æqualis necessitatis cum minus necessario, non strictius hæc duo æqualis necessitatis connecterentur. Maior patet in attributis Divinis. Minor est concessa. Consequentia legitima.

104.
Tertio.

Probatur tertio sequela : si magis necessarium connecteretur cum minus necessario, sequeretur, quod magis impossibile non esset magis impossibile : ergo similiter : si magis necessarium connecteretur cū minus necessario, sequeretur, quod magis necessariū non esset magis necessarium. Consequentia tenet ; nam quanto aliquid est impossi-

bile in non essendo, tãto est necessariū in essendo. Antecedens probatur : si magis necessarium connecteretur cum minus necessario, sequeretur ; quod impossibile ut duo deficeret, deficiente impossibili ut vnum : ergo si magis necessarium connecteretur cū minus necessario, sequeretur, quod magis impossibile non esset magis impossibile. Probatur quarto : sequeretur, quod necessarium deficeret deficiente contingente : ergo sequeretur, quod magis necessarium non esset magis necessariū. Probatur antecedens : supponamus necessarium ut duo connecti cum necessario ut vnum, tollatur postea à necessario ut duo vna ratio necessitatis, & remanebit absolutè necessarium. Tollatur à necessario, ut vnum vna ratio necessitatis, & non remanebit necessarium, sed contingens, quia non est medium inter necessarium, & contingens : ergo sequeretur, quod necessarium deficeret deficiente contingente. Sic arguit Scotus in 1. distinct. 8. quæst. 5. §. istis rationibus num. 17.

Contra tertio : ex cōnexionē necessaria Dei cū possibilibus sequitur, quod necessitas Dei in essendo sit minor necessitate possibilem ; sed hoc est falsum : ergo non connectitur cum possibilibus. Probatur maior : ex cōnexionē necessaria Dei cum possibilibus, sequitur, quod necessitas Dei in essendo sit veluti conclusio illata ex necessitate Dei, & necessitate possibilem, tamquam ex duabus præmissis : ergo ex cōnexionē necessaria Dei cum possibilibus, sequitur, quod necessitas Dei in essendo sit minor necessitate possibilem. Antecedens patet ; nam necessitas Dei ita infertur ex perfectione infinita Dei, & necessitate possibilem secundum Ill. Godoy, ut his stantibus sit Deus, & illis deficientibus deficiat Deus. Consequentia probatur : veritas conclusionis ex Ill. God. n. 193. est minus necessaria, quam veritas præmissarū ratione illius axiomatis : Propter quod, &c. sed necessitas Dei in essendo est veluti conclusio illata ex neces-

Quarto.

105.
Cōtra 3.

sitate Dei, & necessitate possibilium tamquam ex duabus præmissis: ergo ex connexionione necessaria. Des cū possibilibus, sequitur, quod necessitas Dei in essendo sit minor necessitate possibilium.

106. *Probatur*
4. conclusio. Probatur quarto conclusio: sine connexionione essentiali cum possibilibus salvatur intrinsecus cōceptus Omnipotentia: ergo Omnipotentia quoad sufficientiam, fundamentaliter, in actu primo, vel signato non connectitur cum possibilibus. Probatur antecedens: cōceptus intrinsecus Omnipotentia est non repugnantia ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile; sed hic salvatur sine connexionione prædicta: ergo sine connexionione essentiali cum possibilibus salvatur intrinsecus cōceptus Omnipotentia. Minor tenet: nam non repugnantia ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile, salvatur sine eo, quod detur possibile, vt claret in Scientia Dei respectu futuri, in immensitate respectu spatij, & æternitate respectu durationis.

107. *Probatur*
maior 1. Maior verò, in qua est tota difficultas, probatur primo: cōceptus intrinsecus Scientia Divina est non repugnantia ex se ad cognoscendum omnia sub conditione, quod sint scibilia; item: cōceptus intrinsecus immensitatis est non repugnantia ex se ad existendum substantialiter in omni spatio sub conditione, quod sit; & denique cōceptus intrinsecus æternitatis est non repugnantia ex se ad coexistendum omni durationi sub conditione, quod sit: ergo similiter de Omnipotentia: cōceptus intrinsecus Omnipotentia est non repugnantia ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile.

108. *Secundo.* Probatur secundo dicta maior: continere omnia possibilia independentè ab alio ex hypotesi, quod dentur, est cōceptus virtutis infinitæ productivæ; sed hac salva, salvatur cōceptus intrinsecus Omnipotentia: ergo con-

ceptus intrinsecus Omnipotentia est non repugnantia ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile. Probatur maior: posse producere independentè ab alio omnia possibilia ex hypotesi, quod sint possibilia, est cōceptus supra omnem virtutem finitam possibilem; ab intrinseco enim repugnat creaturæ talis virtus; sed virtus positivè excedens omnem virtutem finitam, est infinita: ergo continere omnia possibilia independentè ab alio ex hypotesi, quod dentur, est cōceptus virtutis infinitæ productivæ.

Probatur tertio dicta maior: Omnipotentia ex se etiam est Omnipotentia respectu impossibiliū, sed non continet absolutè impossibilia, sed conditionatè, scilicet, sub conditione, quod essent possibilia; ergo cōceptus intrinsecus Omnipotentia est non repugnantia ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile. Maior claret primo: quia Omnipotentia est virtus ad omnia saltem quantum est ex se. Secundo: quia omniscientia ex se est virtus ad numerum infinitum futurorum, & actualium, qui est impossibilis, similiterque de immensitate, & æternitate respectu spatij, & durationis infinitæ, quæ repugnant. Minor conceditur ab Ill. Godoy, & omnibus adversarijs. Consequentia est legitima. Hanc rationem non tetigit Ill. Godoy; pro ipso autem.

Dices primo: quod Omnipotentia dicitur talis, quatenus actu continet omnia possibilia. Contra: Deus non dicitur omnisciens, quia præcisè sciat omnia, quæ de facto sunt scibilia, sed etiam quia ipsi non repugnet, scire infinita futura, & actualia, si scibilia essent, & similiter de immensitate, & æternitate: ergo pariter de Omnipotentia. Dices secundo: sufficere ad cōceptum intrinsecum Omnipotentia, quod nullum sit possibile ex his, quæ de facto dantur, quod ab Omnipotentia non habeat esse. Contra, & efforma

109.
Tertio.

110.
Dices 1.
Contra.

Dices 2.
Contra.

replicam cum prædictis instantijs de scientia, &c.

III.
Dices 3.

Dices tertio : quod est maxima disparitas inter Scientiam Divinam, & Omnipotentiam : nam Scientia Dei (idem est de immensitate, & aternitate) non facit sua objecta cognoscibilia, saltem futura, & actualia, consequenterque salvatur per non repugnantiam prædictam ; at Omnipotentia facit sua objecta, consequenterque salvari nequit per prædictam non repugnantiam, sed per absolutam continentiam.

III 2.
Insurgo.

Ceterum hæc disparitas argumentum non solvit ; imò nobiter contra ipsum insurgo : quidquid convenit Divinæ Scientiæ ad illam salvandam, requiritur proportionem servata ad Dei Omnipotentiam ; alioquin non ita esset Omnipotens, ac omnisciens ; sed per te Scientia Divina, quia non est factiva suorum objectorum, se extendit conditionatè ad impossibilia, scilicet, infinita futura : ergo quia Omnipotentia est factiva suorum objectorum, se extendit absolutè ad impossibilia : ergo absolute potest impossibile facere ; sed hoc per te repugnat : ergo repugnat, quod Omnipotentia non salvetur per prædictam non repugnantiam.

III 3.
Vltius
insurgo.

Vltius cōprimo III. God. & adversarios : inquiri : ex quo provenit, quod non datur plura posibilia, quàm illa, quæ de facto dantur ? Vel est, quia alia vltra hæc non sunt posibilia ; vel quia Omnipotentia non fecit plura : Si primū : ergo ideo dantur posibilia, quia ex se sunt posibilia, quod est nostrū intēū. Si secundū : quare Omnipotentia non facit plura, si ex parte creaturarum non erat repugnantia, nec non repugnantia ? Respondent adversarij.

III 4.
Denique
insurgo.

Denique ; licet verū sit, Omnipotentia esse virtutē absolutā factivā posibileū, loquendo de posibilitate physica, seu objectiva, vel ad existere ; falsum tamē est, esse talem virtutē, loquendo de Logica posibilitate ; nam hanc non habent res ab Omnipotentia ; sed ex se ipsis formalitèr, & principiatiè ab intellectu Divino ex dictis num. 46.

Quare prius est, rem esse Logicè possibilem, quam quod possibile respiciat Omnipotentiam, & consequenter Omnipotentia est virtus posibileum sub conditione, quod sint posibilia.

Probatur denique cōclusio, & simul cōfirmatur tota hæc doctrina : ita se habet bonū, vel malū respectu volūtatīs, sicut possibile, vel impossibile respectu Omnipotentia : ergo sicut prius est, quod objectū non implicet malitiā, quā quod Deus possit illud amare ; ita prius erit, quod objectū non implicet cōtradictionē, quā quod possit illud facere : ergo cōceptus intrinsecus Omnipotentia est non repugnantia ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile.

§. IX.

Rationibus specialibus probatur nostra conclusio.

Prima ratio specialis in hūc modum formatur : necessitas perfectissima Dei est, qua maior excogitari nequit ; sed duplex est necessitas perfectissima Dei, scilicet, in causādo (id est in non causari, seu non habere causā sui) & in essendo : ergo utraque est, qua maior excogitari nequit. Atqui ratione necessitatis perfectissimæ in causādo ita Deus est necessarius, ut omnia ab ipso in causādo depēdeāt, ipse verò à nullo : ergo ratione necessitatis perfectissimæ in essendo ita Deus est necessarius, ut omnia ab ipso in essendo depēdeāt, ipse verò à nullo. Infero : ergo ita repugnat creatura aliqua inferens, contingentia Dei in causādo, ac cōtingentia Dei in essendo. Tūc sic ; sed quacūque hypotesi facta circa aliud à Deo, nihil est, quod inferat cōtingentia Dei in causādo : ergo nec quod inferat cōtingentia Dei in essendo : ergo Deus non est cū posibilibus essentialitèr cōnexus. Pater hæc consequentia : quia si esset cōnexus, aliqua hypotesi facta circa aliud à Deo, scilicet, si possibile fieret impossibile, inferret cōtingentia Dei in essendo contra dicta.

Secunda ratio specialis formatur sic : si Dei cū posibilibus datur necessaria

III 5.
Proba-
tur 5. cō-
clusio, &
confirma-
tur tota
doctrina
data.

III 6.
1. Ratio
specialis
forma-
tur.

III 7.
2. Ratio

specialis.

connexio, posibilia essent magis necessaria, quam verbum Divinum; sed hoc est falsum; ergo Deus non est cum posibilibus essentialiter connexus. Probatur maior: si per impossibile non esset verbum Divinū, essent posibilia; non verò è contra: ergo si Dei cum posibilibus datur necessaria connexio, posibilia essent magis necessaria, quā verbum Divinum. Antecedens pro prima parte patet: nam & si non esset verbū Divinum, esset Deus cum posibilibus connexus, & consequenter essent posibilia. Pro secunda claret: nam secundū Thomistas verbum procedit ex cognitione posibiliū, & consequenter si non essent posibilia, verbū non esset. Consequentia probatur: id, quod staret, alio non stante, est magis necessarium, quā illud; sed posibilia starent, non stante verbo Divino: ergo si Dei cum posibilibus datur necessaria connexio, posibilia essent magis necessaria, quā verbum Divinū. Probatur maior: id, quod non staret, alio non stante, potest esse magis necessarium, quam illud: ergo potiori iure id, quod staret, alio non stante. Antecedens est Thomistarum asserentium: Deum non esse, non stante posibili, & tamen Deum esse magis necessarium, quā possibile. Consequentia optimè inferitur. Quæcumque responsio non tollit, quod posibilia sint magis necessaria, quam verbū Divinū, quod est maximum inconveniens.

118.

3. *Specialis ratio formatur*

Tertia ratio sic formatur: posibili reddito impossibili nō destruitur Deus: ergo Deus nō est cū posibilibus essentialiter cōnexus. Probatur antecedens: Petro producto v.g. possibile redditur impossibile; sed ex eo, quod Petrus producat, non destruitur Deus: ergo posibili reddito impossibili non destruitur Deus. Probatur maior: ante Petri productionem Petrum produci erat possibile; sed producto Petro impossibile est, quod producat: ergo Petro producto v.g. possibile redditur impossibile.

119.

Dices.

Dices: quod producto Petro adhuc non est impossibile, quod producat:

nam potest iterum per secundam productionem produci. Contra: ergo producto Petro impossibile est, quod producat per primam productionē; sed hoc erat possibile ante Petri productionem: ergo ex eo, quod Petrus producat, aliquid possibile redditur impossibile; atqui non destruitur Deus per productionem Petri: ergo Deus nō est cum posibilibus essentialiter cōnexus.

Contra.

Dices: Petro producto redditur impossibile physicū Petrum produci per primam productionem; non verò impossibile Logicum, quod sufficit, ut nō destruiatur Deus. Contra primo: possibile physicum non est minus possibile, quam possibile Logicum; sed non destruitur Deus ex eo, quod possibile physicum reddatur impossibile: ergo nec destruitur, si possibile Logicum redderetur impossibile. Contra secundo: data cōnexionē Omnipotentia cū posibilibus Logicis cōnectitur etiā cū posibilibus physicis: ergo si non destruitur Deus ex eo, quod possibile physicum reddatur impossibile, nec ex eo, quod Logicum reddatur impossibile. Probatur antecedens: ideo cōnectitur cum posibili Logico, quia possibile Logicum est producibile ab Omnipotentia; sed etiam possibile physicum est producibile ab omnipotentia: ergo data cōnexionē cum posibilibus Logicis cōnectitur etiam cū posibilibus physicis.

120.

*Dices.**Contra 1.**Secundo.*

121.

Contra 3.

Contra tertio: si aliquid possibile physicum redditur impossibile, necessario redditur impossibile aliquid possibile Logicū: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: possibile Logicum erat, Petrum non esse productum; nam non repugnabat produci; sed Petro producto impossibile est Petrum non esse productum: ergo si aliquid possibile physicū redditur impossibile, necessario redditur impossibile aliquid possibile Logicum. Probatur secundo idem antecedens: quod repugnat existere, non solum est impossibile physicum, sed etiam Logicum; sed eo ipso, quod aliquid sit impossibile physicum, aliquid repugnat existere: ergo si ali-

posi-

quod possibile physicum redditur impossibile, necessario redditur impossibile aliquid possibile logicum.

122.

4. Specialis ratio sumitur ex D. Thoma.

Quarta specialis ratio sumitur ex Angelico Doctore: nam D. Thomas *quæst. 3. de potentia artic. 3. cit. à Ferre in præsentia* hæc habet verba: *ea verò, quæ contradictionem implicant, sub Divina omnipotentia non continentur, quia non possunt habere possibiliū rationem; unde convenientius dicitur, quod ea non possunt fieri, quam quod Deus non possit facere. Et quæst. 1. de potentia artic. 3. in fine corporis, sic ait: nec hoc dicitur non posse facere propter defectum possibili, quod à ratione possibili deficit, propter quod dicitur à quibusdā, quod Deus potest facere, sed non potest fieri.* Ex quibus argumentum efformo contra Ill. Godoy, & omnes Thomistas: Omnipotentia Divina, quatenus est ex se, facere potest impossibile, licet impossibile fieri nequeat iuxta verba D. Thomæ; atqui illud non potest absolutè facere; alioquin impossibile fieri possit: ergo illud potest tantū facere conditionate: ergo conceptus intrinsecus Omnipotentia salatur per non repugnantiam ex se ad producendum possibile sub conditione, quod sit possibile: ergo salatur conceptus intrinsecus Omnipotentia sine connexionione cum possibilibus: ergo iuxta D. Thomam Omnipotentia non connectitur necessario cum possibilibus.

§. X.

Argumenta Ill. Godoy solvuntur.

123.

Ill. Godoy in præsentia à n. 174. *Uf- que ad 192.* arguit contra plures recentiores, qui adstruentes, Deum in se, ut in causa prius cognita, cognoscere creaturas posibles, negant, Deum abintrinseco esse cum illis connexum; id que ostenditur: tum: autoritate D. Thomæ; tum: ratione. Sed quia hoc nobis non nocet, nec ad nos attinet, ideò ea omitto, & argumenta connexionis cum possibilibus probantia proponemus, solvemus, & si vires non deessint, in ip-

sum etiam retorsiones faciemus.

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 192: Omnipotentia est determinata abintrinseco ad continendum hominē sub conditione, quod non implicet contradictionem, & consequenter necessario connexa cum passiva continentia hominis sub prædicta conditione; sed continentia passiva hominis, etiā sub conditione assignata, est aliquid creatum, & consequenter minus necessariū, quam ipse Deus: ergo magis necessarium potest cōnecti cum minus necessario: ergo ruit secunda conclusionis probatio.

Confirmatur primo ex ipso n. 193: veritas principiorum est magis necessaria, quam veritas conclusionis ratione illius axiomatis: *Propter quod unūquodque, &c.* sed veritas principiorū est intrinsicè cōnexa cū veritate conclusionis ita, ut hac deficiente, veritas principiorum deficiat; alioquin stare posset, quod præmissæ essent veræ, & falsa conclusio, quod negant omnes: ergo magis necessarium potest cōnecti cum minus necessario. Confirmatur secundo: necessariū à se potest cōnecti cum necessario ab alio, ut constat in principiis, & conclusionibus; sed necessarium à se est magis necessarium, quam necessariū ab alio: ergo magis necessariū potest cōnecti cū minus necessario.

Respondeo ad argumentum negando maiorem quoad secundā partē, scilicet, & consequenter est necessario cōnexus: quia necessaria cōnexio debet esse inter extrema, quæ sint; cum verò passiva continentia hominis sub conditione prædicta non sit aliquid, quod est, sed quod esset, si non implicaret, ideò cum illa Deus non est connexus, sicut nec cum possibilitate, seu continentia passiva hyrcocervi, si nō implicaret, quia talis conditio nihil est in re, nec aliquid ponit in re. Ex quo retorqueo argumentū: nam etiam Omnipotentia est abintrinseco determinata ad continendum hyrcocerū sub conditione prædicta: ergo est necessario cōnexa cum passiva continen-

124.

Arguitur 1. ex Ill. God.

125.

Confirmatur 1. ex ipso.

Secundo.

126.

Respond. ad argumentum.

Retorqueo argumentū.

tia hyrcocervi sub dicta conditione: ergo Deus connectitur cum impossibilibus, quod est falsum.

127. *Uterius retor--
queo ar-
gum.* Uterius retorqueo contra Ill. Godoy: Scientia Dei est ab intrinseco determinata ad cognoscendū futurū sub cōditione, quod sit: ergo est necessario cōnexa cū passiva cognoscibilitate futuri sub prædicta cōditione, quod est falsū; nā ante omnē futuritionē erat Scientia Dei. Idem argumentum est de immensitate, & aternitate, vt toties diximus: ruit ergo argumentum Ill. Godoy.

128. *Respond.
ad 1. cō-
firm.* Ad primā confirmationē, quæ est instantia, quā sibi fecit Scotus in 1. distinct. 8. q. 5. n. 17. respondeo primo ex doctrina ibi ab ipso tradita distinguendo maiore: veritas principiorū est magis necessaria in causando, quā veritas conclusionis, concedo maiore; in essendo, nego maiore; concedo minore, & distinguo similiter consequens: ergo magis necessarium in causando potest cōnecti cum minū necessario, concedo consequentiā; in essendo, nego consequentiā. Ex quo ad secundā confirmationē distinguo maiore: necessariū à se in causando tantū potest cōnecti cum necessario ab alio, concedo maiore; in causando, & in essendo, nego maiore; distinguo minorem: sed necessariū à se est magis necessarium in causando, vel in essendo, concedo minore; in essendo præcisè, nego minore, & distinguo similiter consequens.

129. *Declaratur solu-
tio.* Aliud namque est necessarium in essendo, & aliud in causando. Necessarium in causando est quæcumque causa respectu effectus, qui semper est minū necessarius in causando, vt potè productus à causa, & hac ratione conclusio est minū necessaria, quam præmissæ. Necessarium in essendo est duplex, vt dicitur in Methaphysica, vnū simpliciter, & hoc est solus Deus ex dictis n. 99. Alterum secundum quid, & hoc modo omnia entia creata necessaria dicuntur talia.

130. Stat autem aliquid esse magis necessarium in causando; non verò in

essendo, vel in existendo, vt patet; tum, in quacumque essentia respectu attributorum, vel passionum, & modorum intrinsecorum; tum, in essentia Divina respectu relationum; tum, in Patre aeterno respectu Filij; tum, denique in præmissis respectu conclusionis, vt optimè convincit argumentum. Caterum Deus non solum est magis necessarius, quam possibilia, in causando; sed etiam in essendo, vel in existendo ex num. 95, & hæc est tota disparitas confirmationis, imò, & ab Scoto tradita.

Scotus namque in 1. distinct. 8. ait. hæc habet verba: *Hæc instantia nulla est: quia conclusio non est, nisi quædam virtus partialis principij, quod habet quasi totalem veritatem, sicut singulare est quædam veritas partialis respectu universalis. In entibus autem ens creatum non est quædam entitas quasi partialis causæ, sed est omnino alia entitas dependens ab entitate causæ: & si ergo aliqua conclusione destructa destruat principium, non tamen ita erit de entitate in causa, & causato.* Hæc Scotus.

Ex quo infero: ergo veritas principiorum non est magis necessaria in essendo, vel in existendo, quam veritas conclusionis. Probatur consequentia primo: veritas conclusionis ex Scoto est partialis veritas principij; sed illud, quod destruitur ad destructionem alicuius, non est magis necessarium illo in essendo, vel in existendo ex num. 101: ergo veritas principiorum non est magis necessaria in essendo, vel in existendo, quam veritas conclusionis. Probatur secundo paritatibus. Prima: in veritate propositionis singularis respectu universalis. Secunda: in materia, & forma respectu totius. Tertia: in vnitatibus respectu numeri, sumpto numero pro composito. Denique in quibuscumque partibus respectu cuiuslibet totius.

Susummo nunc: atqui veritas principiorum est magis necessaria, quā veritas conclusionis, vt probat Ill. God.

in confirmatione ratione illius axiomatis: *Propter quod, &c.*: ergo cū hæc maior necessitas non sit in essendo, vel in existendo, vt ex Scoto liquet, erit tantum in causando; hoc est: necessitas conclusionis causatur à principijs, non verò è contra; & hoc est, quod ad summum probat Ill. Godoy cum prædicto axioma. Manet ergo Ill. God. confirmatio ex Scoto soluta.

134. *Respōd. 2 ad 1. cōfirmationem.*

Tertio.

Ad secundam.

Egregiè hoc alijs terminis declarat Lichetus in præfenti, cuius doctrina distinguo maiore: veritas principiorū est magis necessaria in esse, quam veritas conclusionis omitto maiore; in necesse esse, nego maiore, concedo minore, & distinguo similiter consequens. Aliter: veritas principiorū est magis necessaria in esse, quam veritas conclusionis omitto maiorem; in conservari, nego maiore, & hoc modo distinguo confirmationem secundam. Itaque licet veritas principiorū sit magis necessaria in esse, quā veritas conclusionis, quia veritas principiorū non est à conclusionibus; benè verò è contra; non tamè est magis necessaria in necesse esse, vel in conservari ob rationem ab Scoto traditā, & ob instantias positas. Caterum Deus in esse, & in necesse esse, vel conservari est magis necessarius quocūque alio extra se; nam, vt ait Lichetus, primum effectivum à nullo alio à se, nec in esse, nec in necesse esse, vel conservari dependet.

135. *Respōd. 4 ad 1. cōfirmationem.*

Respondeo quarto aliter distinguendo maiore: veritas principiorū est magis necessaria, ly *magis* explicatè maiore intensiōe, nego maiore, perfectiore modū habendi necessitatē, concedo maiore, & minore, & distinguo similiter cōsequens. Hoc tantū probat axioma, vt claret hoc exemplo: aer calidus, vt duo producit in ligno calorem, vt duo: ergo aer est magis calidus intensivè, mala consequentia, quia ambo sunt vt duo: ergo aer nobiliori modo possidet calorem, optima consequentia; quia aer, vtpotè causa, possidet magis independentè calorem, quā lignū. Sic in principijs respectu conclusionis; at

Deus infinita intensiōe excedit in necessitate possibili. Ex quo distinguo minorem secundæ confirmationis.

Respond. quinto negando absolute maiorem, & explico axioma: in causis totalibus concedo; in partialibus nego. Claret hoc his exemplis: compositū est ens in actu propter formā: ergo forma est magis in actu. Obiectū intelligitur propter speciē: ergo species magis intelligitur. Malæ cōsequentia, quia sunt causæ partiales. Sic similiter in præfenti; nā principia solū sunt causæ partiales conclusionis, vt dicitur in Logica, qua ratione dicitur etiā ibi: præmissas nō esse veriores conclusionē. At Deus est causa totalis possibilium; quare hic tenet axioma. Ex quo nego minorem secundæ confirmationis.

Respondeo sexto negando maiore propter aliā rationē: nā veritas principiorū non est magis veritas, nec magis necessaria, quā veritas cōclusionis; sed est nobis magis nota. Primū patet: nam veritas necessaria conclusionis in esse rei non est propter veritatē necessariā principiorū, sed propter suā entitatē; alioquin aliquando causa esset minus necessaria, quam effectus ab ipsa totaliter productus, vel dimanans, vt contingeret in demonstratione ab effectu, ex quo postea retorsionem faciemus. Vnde axioma hic non tenet.

Secundū claret; nam principia esse causā conclusionis est, esse rationē cognoscendi, seu propter quā cognoscimus veritatē necessariā conclusionis; ideoquē inquirere: vtrū præmissæ sint causæ conclusionis? est idē, ac an assensus præmissarū sit causa assensus conclusionis, vt bene advertit Maftrius *disp. 11. de syllogismo in communi q. 3. n. 18*; quare veritas necessaria principiorum erit magis nota, quod probat axioma; & ex quo nihil contra nos; quia Deus est causa necessitatis possibilium. Tenendo hanc responsionē ad secundā cōfirmationē, nego suppositū maioris; quia supponit conclusionē esse necessariam propter principia. Has solutiones ad cōfirmationes dedimus, quia quælibet

Ad secundam.

136.

Respōd. 5 ad 1. cōfirmationem.

Ad secundam.

137.

Respōd. 6 ad 1. cōfirmationem.

138.

Ad secundam.

139.
Retor-
queo con-
tra Ill.
Godoy.

est sufficiens; adhuc tamen prima, quia, ut potest Scoti, est validissima. Denique retorqueo contra Ill. Godoy: veritas principiorum est magis necessaria, quam veritas conclusionis: ergo effectus est magis necessarius, quam eius causa adhuc totalis. Probatur consequentia: in demonstratione ab effectu ad causam, effectus ponitur pro principio, & causa pro conclusione; sed per te veritas principiorum est magis necessaria, quam veritas conclusionis: ergo effectus est magis necessarius, quam eius causa adhuc totalis. Aliæ retorsiones videantur à n. 101. usque ad 106.

140.
Argui-
tur 2. ex
eodem.

Arguitur secundo ex eodem n. 194: summa necessitas Dei salvatur per hoc, quod Deus sit necessarius à se; sed necessitati à se non opponitur connexio cum possibilibus: ergo non opponitur summa necessitatis Dei; & Omnipotentia Divina connexio cum possibilibus. Probatur minor: necessitas à se solū tollitur per necessitatem ab alio; sed connexio cum possibilibus non constituit Deum necessariū ab alio: ergo necessitati à se non opponitur connexio cum possibilibus. Respondeo distinguendo maiorem: summa necessitas Dei salvatur per hoc, quod Deus sit necessarius à se in causando, & in essendo, vel in existendo, concedo maiorem; in causando tantum, nego maiorem. Hoc patet ex prima probatione n. 95. Distinguo minorem: sed necessitati à se in causando tantū non opponitur connexio cum possibilibus omitto minorem; in essendo, vel in existendo, nego minorem, & consequentiam. Ad probationem, concedo maiorem, & distingo minorem: connexio cum possibilibus non constituit Deum necessarium ab alio effectivè, concedo minorem; in essendo, vel in existendo, nego minorem, & consequentiam.

141.
Responde-
tur ali-
tèr.

Respondeo aliter negando minorem, ad cuius probationem concessa maiori distingo minorem: sed connexio cum possibilibus non constituit Deum necessarium ab alio, tamquam à principio, vel causa producente, concedo minorem; tamquam à termino, quem

necessario exigeret, & quo indigeret ad sui esse, nego minorem, & consequentiam; hoc enim, ut manet probatum, opponitur summa Dei necessitati, & independentia simpliciter. Hac solutione solvuntur sequentia argumenta Ill. Godoy.

Dices cum eodem n. 196: si necessitas Dei dependeret à possibilibus, esset à posteriori; sed hæc est implicantia: ergo connexio cum possibilibus nullo modo destruit necessitatem Dei. Probatur minor: nulla est dependentia, quæ non sit à priori: ergo implicat, quod necessitas Dei dependeat à possibilibus. Probatur antecedens: nulla est dependentia, quæ non sit effectus à causa; sed hæc est à priori: ergo nulla est dependentia, quæ non sit à priori. Respondeo distinguendo ultimam maiorem: nulla est dependentia effectiva; quæ non sit effectus à causa, concedo maiorem; in essendo, vel in existendo, nego maiorem; concedo minorem, & distingo similiter consequens. Hoc claret in quacumque essentia respectu passionum, & in alijs infinitis, ex quibus fiat retorsio.

Arguitur tertio ex eodem n. 197: connexio, quæ imperfectio non est, nullo modo tollit necessitatem à Deo; sed connexio Dei cum possibilibus imperfectio non est: ergo nullo modo tollit à Deo necessitatem entis à se. Probatur minor: connexio sine dependentia imperfectio non est; sed talis est connexio Dei cum possibilibus: ergo connexio Dei cum possibilibus imperfectio non est. Probatur minor: connexio Dei cum possibilibus est connexio causæ, ut causæ formaliter cum effectu, ut effectu formaliter; sed talis connexio non est dependentia causæ ab effectu, quin potius est contra: ergo Dei connexio cum possibilibus est connexio sine dependentia. Respondeo hoc argumentū probare Omnipotentiam formaliter quoad efficaciam, &c. connecti cum possibilibus, quod est verū, non verò Omnipotentiam fundametaliter, quoad sufficientiam, &c. sic connecti. Sed hoc omisso distingo ultimam minorem, sicut in num. an-

142.
Dices (in
Ill. Gid.

Respond.

Retor-
que.

143.
Argui-
tur 3. ex
eodem.

Respondeo

recedenti, ex quo nihil contra nos.

144.
*Argui-
tur 4. ex
eodem.*

*Probat
Ill. God.
antece-
dens pari-
tatibus.*

Arguitur quarto ex eodē *n.* 198: stat vnū cōnecti cū alio, & non dependere ab illo: ergo propter independentiam à creaturis nō debet negari Dei cum possibilibus cōnexio. Antecedēs probat Ill. God. his paritatibus. Prima: esētia, vt radix proprietatū, cōnectitur cū illis, à quibus non dependet. Secunda: vnum relativū cū alio cōnectitur, ab illoque non dependet. Tertia Pater aternus cōnectitur cū Filio, à quo non dependet. Omitto aliam de possibilitate conditionata, quam affert, quia iam est posita in *num.* 124. & aliam de connexionē principiorum cū conclusione, quia manet assignata *n.* 125.

145.
*Respond.
ad argu-
mentum.*

*Ad pari-
tates.*

*Explica-
tur solu-
tio.*

Respondeo vt suprà distinguendo antecedens: stat vnū cōnecti cum alio, & non dependere ab illo in cau-
sando, concedo antecedens; in essen-
do, vel in existendo, nego antecedens,
& distinguo similiter consequens. Ad
paritates similiter respondeo, quia so-
lum probant in cau-
sando; non verò in
essendo, vel in existendo. Hæc solu-
tio est Scoti in 1. *distinct.* 43. *vers.* 3.
similiter infero, & quia ipsa deseruit
ad omnia Ill. Godoy argumenta ex-
plicatur breviter. Dependētia in cau-
sando est, quæ datur in omni effectū
respectu causæ. Sic creaturæ depen-
dent à Deo; nunquam verò Deus ab
illis. Dependētia in essendo, vel in
existendo est, quam habet res, vt exi-
stat, ita vt alio destructo destruat, &
hoc modo quæcumque intrinsicè
cōnexa mutuè dependent, & conse-
quentèr Deus à possibilibus, si cū illis
conecteretur, quod est contra neces-
sitate Dei explicatam *n.* 95.

146.
*Replica-
bis pro
Ill. God.*

Respond.

Replicabis pro Ill. Godoy: depen-
dere ab alio in existendo per nos est
non posse esse sine illo; sed cōnecti ne-
cessario cum alio est nō posse esse sine
illo: ergo quando probatur incōnexio
per independentiā in existendo, vel ab
inconueniente talis dependentiæ, pro-
batur idem per idem, & consequentèr
ruit prædicta solutio. Respondeo dis-
tinguendo maiore: dependere ab alio

in existendo per nos, est non posse esse
sine illo explicitè, concedo maiorem;
nam hoc est, quod explicitè dicit de-
pendere; implicitè tantū nego maiore;
distinguo minore: sed cōnecti necessa-
rio cū alio est non posse esse sine illo
implicitè, concedo minore; explicitè,
nego minore; nam cōnexio explicitè
dicit esse duorū, ita vt vno dato detur
aliud; distinguo consequens: ergo quan-
do probatur incōnexio per indepen-
dentiam in existendo, vel ab incon-
ueniente talis dependentiæ, probatur
idē per idē, & à magis ad minus notum
concedo consequentiā, & ab æqualitèr
noto, vel ignoto, nego cōsequentiā. Hæc
est mala probatio; illa verò optima.

Arguitur quinto ex eodem *tract.* 2.
de Visione disput. 20. *num.* 6: implicat
vis productiva alicuius absque termi-
no producibili; sed Omnipotentia
est virtus productiva; ergo repugnat
Omnipotentia sine termino produci-
bili. Atqui terminus producibilis ab
Omnipotentia est possibile: ergo re-
pugnat Omnipotentia sine possibili: er-
go Omnipotentia necessario connec-
titur cum possibili. Minor, consequen-
tia, & susumpta videntur manifesta.
Maior autem probatur primo: repug-
nat vis intellectiva absque obiecto
intelligibili: ergo similiter: repugnat
vis productiva alicuius absque termi-
no producibili. Secundo: repugnat
vis appetitiva absque obiecto appeti-
bili: ergo pariter: repugnat vis pro-
ductiva alicuius absque termino pro-
ducibili.

Respondeo primo ad argumentum
distinguendo maiore: repugnat vis pro-
ductiva absolutè absque termino pro-
ducibili, concedo maiorem; condi-
tionata, nego maiorem; distinguo mi-
norem: sed Omnipotentia est virtus
productiva conditionatè, concedo
minorem; absolutè, nego minorem,
& consequentiā; sicque potest dis-
tingui vtraque maior probationis. So-
lutio claret ex nostra quarta proba-
tione *num.* 106.

Contra hanc solutionē replicat pri-

147.
*Argui-
tur 5. ex
eodem.*

147.
*Argui-
tur 5. ex
eodem.*

148.
*Respond. 1
ad argu-
mentum.*

149.

Replicat
I. Ill. Go-

mo Ill. Godoy *disp. 20. cit. num. 7*: potentia productiva termini absolute existens sub conditione non repugnantia termini absolute repugnantis est omnino chymica, & fictitia: ergo & solutio tradita. Probatur antecedens: fictitia est, & chymica, & omnino impossibilis actualis productio sub conditione non repugnantia termini absolute repugnantis: ergo fictitia, & chymica erit potentia productiva sub conditione non repugnantia termini absolute repugnantis. Antecedens ex ipsis terminis aperte constat: consequentia probatur: quia non minus connectitur potentia productiva cum producibili, quam actualis productio cum termino a se producto. Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem concessio antecedenti, nego consequentiam, & ad probationem, nego suppositum; vel antecedens; quia actualis productio essentialiter connectitur cum termino producto; non vero potentia productiva cum producibili, cuius oppositum debebat probare Ill. God. & non facit.

Respond.

150.
Disparitas
stat
in pluribus.

Prima.

Disparitas autem consistit in pluribus. Primo: quia actualis productio est productio determinata alterius extra se, ideoque conexa cum termino producto, sicut hac ratione potentia productiva in actu exercito, vel secundo, seu quoad efficaciam connectitur cum termino producibili, quia sic dicit continentiam actualem determinatam alterius extra se, quod non convenit potentiae productivae in actu signato, seu in actu primo, vel quoad sufficientiam *ex dictis num. 94*. Et iuxta hanc disparitatem responderetur ad replicam distinguendo ultimam propositionem: non minus connectitur potentia productiva in actu exercito, seu in actu secundo, vel quoad efficaciam cum producibili, quam actualis productio cum termino a se producto, concedo; potentia productiva in actu signato, seu in actu primo, seu quoad sufficientiam, nego; ex quo nihil contra nos, ut constat *ex dictis num. 94*.

151.
Secunda.

Secunda disparitas est: nam actualis productio est aequè necessaria, ac termi-

nus productus; repugnat namque actualis productio sine termino producto; sicut repugnat terminus productus absque actuali productione, ut de se est manifestum; ast terminus producibilis non est ita necessarius, ac est potentia productiva, ut de Omnipotentia probatum manet *n. 99*. & *seq.* ideoque stat conexio actualis productionis cum termino producto, & repugnat conexio potentiae productivae, cum termino producibili. Et iuxta hanc disparitatem potest ad replicam responderi distinguendo ultimam propositionem: non minus connectitur potentia productiva aequè necessaria, ac terminus producibilis, cum termino producibili, quam actualis productio cum termino a se producto omitto; non aequè, imò magis necessaria nego.

Tertia disparitas est: nam actualis productio dicit relationem reale prædicamentale, vel transcendentale ad terminum productum, ideoque necessario connectitur cum illo; quae est ratio à Iesuitis assumpta ad connexionem Omnipotentiae cum possibilibus. Cum ergo potentia productiva ex terminis nullam dicat relationem realem ad terminum producibilem, ut de Omnipotentia aliunde probabimus, hanc inconnexione contra Iesuitas propugnantes; hinc est, quod stet conexio actualis productionis cum termino producto, quin datur conexio potentiae productivae cum termino producibili. Et iuxta hanc disparitatem potest ad replicam responderi distinguendo ultimam propositionem: non minus connectitur potentia productiva dicens relationem realem ad terminum producibilem cum termino producibili, quam actualis productio cum termino a se producto, concedo; potentia productiva nullam dicens realem relationem ad terminum producibilem, nego.

152.
Tertia.

Quarta disparitas est: nam nequit salvari conceptus essentialis productionis actualis absque termino producto, ideoque datur necessaria conexio; ceterum conceptus essentialis potentiae productivae salvatur absque termino pro-

153.
Quarta.

ducibili. Et iuxta hanc disparitatē valet ad replicam respondere distinguendo ultimam propositionem: non minus potentia productiva, cuius conceptus essentialis salvari nequit absque termino producibili, cōnectitur cū termino producibili, quam actualis productio cum termino à se producto concedo; potentia productiva, cuius essentialis conceptus salvari potest absque termino producibili, nego. Quod autē conceptus essentialis Omnipotentiae salvetur absque termino producibili, probatum manet *n. 106. & sequentibus.*

154.

Retorquico.

Ecce quatuor disparitates cū quatuor distinctionibus ad replicam factā ab Ill. Godoy, quarum quælibet non solum sufficiens, sed efficax mihi videtur. Nunc autem retorqueo contra ipsum suis terminis utendo, & formando argumentum de Scientia, Immenfitate, & æternitate, ut in *n. 109.* ad quod adde exemplum de sole respectu vacui, ut infra ponendum *n. 160.* & respondere tenebitur ad replicā, quam in nos facit.

155.

Replicat
2. Ill. Godoy
cōtra
solutionē

Contra nostram suprapositam solutionem replicat secundo Ill. God. *disp. 20 cit. n. 8:* conditionatum transit in absolutum purificata conditione; ergo quando conditionis purificatio est necessaria, transitus de conditionato in absolutum necessarius erit; at quod creaturæ, quæ de facto posibles sunt, non repugnent, est conditio ita necessaria, ut oppositum implicet: ergo quod Deus habeat vim productivam illarum absolutam, erit ita necessarium, ut oppositum implicet. Tunc ultra; sed potentia productiva absoluta necessario cōnectitur cum producibili absolutē: ergo quod Omnipotentia Divina cum possibili cōnectatur, est omnino necessarium. Respondeo concessio antecedenti cū consequentia distinguo minorem: sed quod creaturæ, quæ de facto posibles sunt, non repugnent, est conditio ita necessaria, ut oppositum implicet pro illo instanti, in quo sunt, concedo mino-

rē; pro illo signo, in quo non sunt, nego minorem, & distinguo consequens; ergo quod Deus habeat vim productivam illarum absolutam, erit ita necessarium, ut oppositum implicet pro illo instanti, in quo sunt omitto consequens; pro illo signo, in quo nō sunt, nego consequentiam; ex quo nihil contra nos, quia hoc solum probat: Omnipotentiam in actu exercitō, seu in actu secundo, vel quoad efficaciam cum possibili cōnecti, quod supponimus, de quo non curamus.

Tertio replicat *disp. 20 num. cit.* contra nostram allatam responsionem; quia iam ad minus admittimus Omnipotentiam cum creaturis cōnecti sub conditione, quod non repugnet; at totum hoc obiectum cum hac conditione est quid creatum; ergo admittimus necessariam cōnexionē Omnipotentiae cum aliqua veritate creata absque vlla imperfectione; & consequenter instatur manifeste argumentū, cui totaliter fidimus, nempe, imperfectionem maximam esse, perfectiones Divinas cum veritatibus creatis cōnecti necessario. Respondeo negando maiorem, cuius rationē assignavimus *n. 126.* ex quo, & ex dictis *n. 127.* retorsiones fiant contra Ill. Godoy. Imò minor etiam est falsa; quia creatura sub conditione, quod non repugnet, non est creatura, quæ sit, sed creatura, quæ esset, si non repugnaret, ut etiam manet dictum *n. 126.*

Solutis iam replicis ab Ill. Godoy factis contra nostrā primā solutionem, (& omissis pro nunc alijs fortioribus, quas pro ipso facere possemus, faciemus vero infra.) Respondeo secundo ad argumentum Ill. Godoy positum *num. 147.* negando maiorem; ad cuius utramque probationem concessio antecedenti, nego consequentiam. Disparitas est: nam repugnante omni intelligibili, & omni appetibili repugnat potentia intellectiva, & appetitiva, quia potentia intellectiva est intelligibilis, & appetitiva, appetibilis; at repugnante omni possibili, non

156.

Tertio re
plicat Ill.
Godoy.

Respo nd

157.

Respōd. 2
ad argu-
mentum
positum
n. 147.Dispari-
tas assigna-
natur.

repug-

repugnat Omnipotentia, quia Omnipotentia non est possibilis, sicut potentia intellectiva intelligibilis, & potentia appetitiva appetibilis.

§. XI.

Varia solvuntur argumenta.

158.
Arguitur 1.

Arguitur primo: Omnipotentia constituitur per non repugnantiam ad continendum possibile sub conditione, quod sit possibile: ergo in Omnipotentia est virtus productiva chymerae, si chymera esset possibilis; sed talis virtus est chymérica, & fictitia: ergo Omnipotentia non constituitur per prædictam non repugnantiam: ergo ruit quarta ratio nostræ conclusionis. Probatur minor: virtus productiva esse simul, & non esse est fictitia; sed talis esset virtus productiva chymerae: ergo talis virtus est chymérica, & fictitia.

159.
Respond.

Respondeo distinguendo ultimam minorem: talis esset virtus productiva absoluta, formaliter, quoad efficaciam, in actu secundo, & exercito, concedo minorem; virtus conditionata, fundamentalis, quoad sufficientiam, in actu primo, & signato, nego minorem; & distinguo similiter consequens. Primam namque virtutem rejicit Deus ex ratione summi boni, sicut potentiam ad peccandum; secundam habet, utpote veram, & eius infinitati necessariam.

160.
Solutio explicatur exemplis.

Explicatur hoc clarè exemplis de Scientia Dei respectu infinitorum futurorum; de Immensitate, & æternitate respectu spatij, & durationis infinitæ, ut diximus n. 109; ultra quæ claret exemplo solis: ipse namque, quatenus est ex se, potest illuminare vacuum, si vacuum esset capax (idemque de gratia respectu lapidis) non tamen potest absolute, & quoad efficaciam illuminare vacuum, quia hoc esset illuminare, & non illuminare; esse vacuum, & non esse vacuum: similiter ergo de Omnipotentia respectu chymerae.

161.
Dices 1.

Dices primo: virtus productiva alicuius termini sub conditione, quod sit

producibilis, non est virtus perfecta: ergo à Deo releganda. Respondeo negando antecedens propter exempla *num. antecedenti* polita. Dices secundo: virtus creata est absoluta: ergo & Divina. Respondeo negando antecedens propter exempla solis, & gratiæ. Imò omitto antecedens, & nego consequentiam; nam virtus absoluta est imperfectior, quam conditionata; dependet namque in existendo ab effectu; secus verò conditionata; quare non absoluta, sed conditionata debet Deo concedi propter infinitam eius necessitatem.

Respond.

Secundo.

Respond.

Arguitur secundo: Omnipotentia constituitur per non repugnantiam ad continendum possibile, si possibile sit: ergo in Patre æterno potentia productiva Filij constituetur per non repugnantiam ad illum producendum, & similiter Scientia Dei per non repugnantiam ad cognoscendum Dei perfectiones. Respondeo negando consequentiam. Disparitas est: nam Patri est essenziale actu producere Filium, & scientiæ actu cognoscere Divinas perfectiones; tum, quia omnia hæc sunt ad intra; tum, quia alioquin Pater posset esse sine Filio, & scientia sine tali cognitione, quod negant omnes. Cæterum Omnipotentia non est essenziale actu continereabilia; tum ob dicta n. 106. & *sequentibus*; tum, quiaabilia sunt aliquid ad extra; & tum denique ob necessitatem Omnipotentia.

162.

Arguitur 2.

Respond.

Dices: ergo saltem posset constitui potentia Patris per non repugnantiam alterius Filij; & potentia Dei per non repugnantiam ad producendum alium Deum. Respondeo negando consequentiam primo: quia in nulla potentia datur non repugnantia ad aliquid sub conditione destruentem ipsam potentiam; hic autem purificatio conditionis destrueret potentiam Patris, & potentiam Dei; ideoque non valet. Secundo: quia post suppositionem imbibitam in consequentia, scilicet, si esset possibilis alter Filius, & alius Deus, manet formalis contradictio contra ipsam supposi-

163.

Dices.

Respond.

tionem,

tionem, scilicet, quod esset Deus, vt supponitur, & non esset, quia produceretur; quod Filius esset terminus adequatus, vt supponitur, & non esset, quia esset alius.

164. *Arguitur 3.*
Respond.
Arguitur tertio: terminus necessarius non potest à sua potentia respici sub conditione, quod sit; sed omne possibile est necessarium: ergo nullum possibile potest respici ab Omnipotentia sub conditione, quod sit: ergo ruit tota nostra doctrina. Respondeo distinguendo maiorem: terminus necessarius pro illo instanti, quo est, non potest à sua potentia respici sub conditione, quod sit concedo maiorem; pro illo signo, in quo non est nego maiorem; distinguo minorem: omne possibile est necessariū pro signo primo ad extra concedo minorem; pro signo antecedenti ad intra nego minorem, & distinguo similiter consequens.

165. *Explico solutionē.*
Explico solutionem: certū est, quod omnia, quæ pertinent ad intra, sunt priora omnibus, quæ pertinent ad extra: cum ergo Omnipotentia, vtpotē prædicatū Divinum, sit ad intra, & possibile ad extra, Omnipotentia erit necessario prior quocumque possibili, & consequenter debet præsupponi iam constituta pro illo instanti; & cum pro illo nequeat continere actu posibilia, quin potius ab illis præscindit vsque ad instans ad extra; ideo non absolutē, sed conditionatē respicit posibilia, consequenterque pro illo instanti cum illis non connectitur. At in secundo instāti, quod est primum ad extra, iam datur possibile, & cum ipso pro tali signo connectitur, quod non est contra nos. Claret hoc in scientia Diuina, immensitate, & æternitate.

166. *Arguitur 4.*
Arguitur quarto: intellectus Diuinus per nos producit possibile in esse diminuto, vel in esse cognito; sed hoc ipso connectitur cum illis: ergo Diuinus intellectus connectitur cum posibilibus, & consequenter nostræ ruunt probationes. Probatur minor: hoc ipso nequiret Deus impedire, vel suspendere suum intellectum à productione posi-

bilium in esse cognito; sed illi, cui repugnat suspendere virtutem, qua posita ponitur necessario aliud, repugnat esse sine illo: ergo hoc ipso, quod Diuinus intellectus producat possibile in esse diminuto, vel in esse cognito, connectitur cum illis. Respondeo distinguendo maiorem: nequiret Deus impedire suum intellectum in primo signo ad intra nego suppositum; quia hoc instans nec est instans movendi intellectum ad cognitionem posibiliū, nec instans cognoscendi; sed præscindit; pro primo signo ad extra concedo maiorem; concedo minorem; & distinguo similiter consequens; vel sic: nequiret Deus impedire suum intellectū quoad efficaciam concedo consequentiā; quoad sufficientiam nego consequentiā.

§. XII.

Specialia argumenta solvuntur.

Arguitur primo: repugnante creatura possibili in esse formali, repugnat possibile in esse virtuali, vel eminentē; sed hoc est prædicatū Divinū: ergo repugnante possibili in esse formali repugnat Deus: ergo Omnipotentia connectitur cum posibilibus. Probatur maior: repugnante possibili in esse virtuali repugnat possibile in esse formali: ergo similiter: repugnante creatura possibili in esse formali, repugnat possibile in esse virtuali. Probatur consequentia: ex eo, quod repugnante possibili in esse virtuali repugnet in esse formali, sequitur, quod repugnante in esse formali repugnet in esse virtuali; sed per te repugnante possibili in esse virtuali repugnat possibile in esse formali: ergo repugnante creatura possibili in esse formali, repugnat possibile in esse virtuali. Probatur maior: sequitur, quod non repugnante possibili in esse virtuali non repugnet in esse formali: ergo ex eo, quod repugnante possibili in esse virtuali repugnet in esse formali, sequitur, quod repugnante in esse formali repugnet in esse virtuali. Probatur antecedēs: per te repugnante

Respond.

167. *Arguitur 1.*

Confirmatur.

possibili in esse virtuali repugnat in esse formali : ergo è contra : non repugnante possibili in esse virtuali, non repugnat in esse formali, ob axioma: *Quando affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis.* Confirmatur : ideo repugnante possibili in esse virtuali, repugnat in esse formali, quia esse formale est ab esse virtuali; sed etiam esse virtuale est ab esse formali: ergo repugnante creatura in esse formali, repugnat in esse virtuali.

168. Respond. ad argumentum.

Respond. ad argumentum distinguendo ultimum consequens : non repugnante possibili in esse virtuali, non repugnat in esse formali causative, concedo consequentiã; formalitèr, nego consequentiã. Ad confirmationem distinguo similiter maiore, & minore sic : sed etiam esse virtuale in actu primo est ab esse formali, nego minorem; in actu secundo subdistinguo; terminando in genere efficientis, concedo minorem; in genere formali, nego minorem, & consequentiã; per quod manet responsum ad axioma: est enim verum in illo genere, in quo affirmatio est causa; non verò in genere, in quo affirmatio non est causa.

169. Explicatur solutio.

Explico solutionem: certum est, quod repugnante esse virtuali cuiuscunque rei repugnat esse formale illius, licet ad esse formale requiratur alia causa ultra esse virtuale. Hoc patet in quolibet effectu : nam ad eius esse formalis repugnantiam sufficit repugnantia causæ efficientis valentis cum producere; at ad eius esse formale ultra causam efficientem requiritur causa formalis; tum, quia magis requiritur ad esse, quam ad non esse; tum, quia *malum ex quocunque defectu, bonum ex integra causa.*

170.

Cum ergo ad esse formale possibilis requiratur; tum, esse virtuale illius, ut causa efficiens; tum, non repugnantia prædicatorum, ut causa formalis; optime infertur repugnantia possibilis in esse formali ex repugnantia cuiuscunque causæ, quia malum ex quocunque defectu; at esse formale possibilis

non infertur ex esse virtuale illius dumtaxat, quia ad hoc requiritur causa formalis illius, scilicet, non repugnantia prædicatorum, quia bonum ex integra causa. Imò argumentum retorquetur in sole respectu vacui.

Arguitur secundo : Omnipotentia est ab intrinseco virtus productiva cuiuslibet producibilis : ergo nequit intelligi sine possibilibus : ergo cum illis connectitur. Respondeo distinguendo antecedens : Omnipotentia est ab intrinseco virtus productiva cuiuslibet producibilis conditionatè, concedo antecedens; absolutè, nego antecedens, & utrumque consequens. Dices primo: terminus *conditionatè*, vel se tenet ex parte possibilium, vel Omnipotentia? Non secundum: quia Omnipotentia ex se est virtus absoluta: ergo ex parte possibilium : ergo respicit posibilia; ergo cum illis connectitur. Respondeo distinguendo secundum consequens : ergo respicit posibilia conditionatè, concedo consequentiam; absolutè, nego consequentiam, & similiter nego ultimam consequentiam.

Dices secundo : per nos Omnipotentia, vel est virtus absolutè productiva possibilium, vel conditionatè : ergo intellectus non considerans posibilia absolutè, vel conditionatè, non considerat Omnipotentiam: ergo cum illis connectitur. Probatur hæc consequentia: ideo decretum connectitur cum futuris, quia intellectus non considerans futurum absolutum, vel conditionatum, non considerat decretum; nam decretum, vel est absolutum, vel conditionatū; sed per nos intellectus non considerans posibilia absolutè, vel conditionatè, non considerat Omnipotentiam, quia Omnipotentia, vel est virtus absolutè, vel conditionatè productiva possibilium : ergo cum illis connectitur. Ante responsionem.

Noto : decretum in actu secundo tantum, vel formalitèr connecti cum futuris; non verò in actu primo, vel fundamentalitèr, quia sic est ipsa Dei volitio necessaria, & hoc est, quod vult

Retorque.

171.

Arguitur 2.

Respond.

Dices 1.

Respond.

172.

Dices 2.

173.

Noto pro solutione

argumentum; intendit namque: quod sicut decretum in actu secundo connectitur cum futuris ob rationem datam; ita Omnipotentia in actu primo connectatur cum possibilibus ob eandem rationem; quia quod verificatur de decreto in actu secundo respectu futurorum, verificatur de Omnipotentia in actu primo respectu possibilium; & est argumentum valde vrgens. Hoc notato.

174. *Respond.* Ad replicam respondeo concedendo antecedens, & primam consequentiam, negando secundam. Ad cuius probationem concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Disparitas est: nam futurum conditionatum verè in re est futurum; at possibile conditionatum in re non est possibile, quare stat connexio cum futuris; non verò cum possibilibus, quia connexio debet esse inter ea, quæ sunt.

175. *Dices 3.* Dices tertio: si Omnipotentia esset virtus conditionatè tantum productiva possibilium, Omnipotentia ita se haberet circa posibilia, ac virtus creata circa productionem possibilium; sed hoc est falsum; alioquin virtus creata esset Omnipotens: ergo Omnipotentia est virtus absolutè productiva possibilium. Probatur maior: si Omnipotentia esset virtus conditionatè tantum productiva possibilium, Omnipotentia esset virtus contentiva possibilium sub conditione, quod posibilia essent; sed hoc modo se haberet virtus creata circa productionem possibilium: ergo si Omnipotentia esset virtus conditionatè tantum productiva possibilium, Omnipotentia ita se haberet circa posibilia, ac virtus creata circa productionem possibilium. Probatur minor: virtus creata esset productiva possibilium sub conditione, quod essent producibilia: ergo hoc modo se haberet virtus creata circa productionem possibilium. *Respond.* Respondeo distinguendo hoc antecedens: virtus creata esset productiva possibilium cadentium sub activitate virtutis creatæ, cōcedo antecedens; omniū possibilium, nego antecedens, & consequentiā.

Contra primo: ergo Omnipotentia esset virtus productiva possibilium cadentium sub eius activitate sub conditione, quod essent producibilia: ergo si posibilia cadentia sub activitate virtutis creatæ foret infinita, virtus creata esset productiva infinitorum sub conditione, quod foret producibilia. Claret consequentia in solè: ergo virtus creata esset infinita, & consequenter Omnipotens, quod est inconveniens. Respondeo distinguendo hoc cōsequens: ergo virtus creata esset infinita sub conditione; concedo consequentiam; absolute, & intrinsicè, nego consequentiam. Quare non ita se habet, ac Omnipotentia; hæc enim absolute, & intrinsicè est infinita.

Contra secundo: virtus creata esset productiva omnium possibilium: ergo ruit suprà allata solutio. Probatur antecedens: sub conditione, quod omnia posibilia essent producibilia à virtute creata, virtus creata esset productiva omniū possibilium ergo. Respondeo distinguendo consequens: ergo virtus creata esset productiva omnium possibilium sub conditione, quod essent producibilia à virtute creata concedo cōsequentiā, sub conditione, quod essent in se, vel absolute posibilia, nego consequentiam. In hoc itaque distinguitur Omnipotentia à virtute creata; quod hæc est productiva omnium sub conditione, quod ab ipsa sint producibilia; Omnipotentia verò est productiva omnium sub conditione, quod in se, vel absolute sint posibilia.

Dices quarto: Omnipotentia ab intrinseco est virtus absolutè productiva possibilium: ergo ruit solutio argumenti. Probatur antecedens: in illo signo, in quo est Omnipotentia, sunt posibilia: ergo Omnipotentia ab intrinseco est virtus absolutè productiva possibilium. Probatur antecedens hoc syllogismo simul, & sumpta: Omnipotentia ab intrinseco est principium proximum productivum; sed de ratione principij proximi est habere vniuersa requisita ad effectus productionem;

175.
Replicabis 1.

Respond.
301

177.
Secundo.

Respond.

178.
Dices 4.

ergo Omnipotentia ab intrinseco habet vniversa requisita ad productionem posibilem; atqui praeipuum, & essentialiter requisitum est possibilitas ipsorum posibilem: ergo cum in signo, in quo Omnipotentia est ab intrinseco, sit principium proximum productivum posibilem, ad quod requiritur essentialiter possibilitas ipsorum posibilem, in illo eodem signo sunt posibilia.

179. *Responderunt.* Ad hanc replicam hanc audiui solutionem: distinguo maiorem: Omnipotentia ab intrinseco est principium proximum conditionate, concedo maiorem; absolute, nego maiorem; distinxerunt similiter minorem, negaruntque consequentiam; sicque replicam ruerre dixerunt. Contra: esse principium proximum, & esse conditionate repugnat: ergo eorum ruit solutio. Probatur antecedens: esse principium proximum petit essentialiter, quia tale, vniversa requisita ad productionem effectus; sed esse conditionate tollit essentialiter requisitum, scilicet, possibilitate effectuum: ergo esse principium proximum, & esse conditionate repugnat. Maior constat primo: nam in hoc precisè differt principium proximum à remoto. Secundo: quia esse proximum est bonum, & hoc ex integra causa; esse verò remotum malum, & hoc ex quocumque defectu. Tertio: constat in quacumque causa aliquo carente requisito. Minor est nostra opinio. Consequentia inferitur. Quare illa repulsa solutione.

180. *Respondeo ego.* Respondeo ego aliter distinguendo maiorem: Omnipotentia ab intrinseco est principium proximum, sumpto proximo ex parte principij, concedo maiorem; sumpto ex parte effectus, nego maiorem; distinguo minorem: sed de ratione principij proximi, sumpto proximo ex parte principij, & effectus, est habere vniversa requisita ad effectus productionem, concedo minorem; sumpto ex parte principij tantum, nego minorem, & consequentiam. Aliter respondeo concedendo maiorem, & distin-

Aliter respond.

guendo minorem: de ratione principij proximi est habere vniversa requisita ex parte principij, concedo minorem; ex parte effectus, nego minorem, & distinguo similiter consequens. Distinguo similiter sumptam, & nego suppositum consequentis.

Ratio vtriusque solutionis est: nam alia sunt requisita ex parte principij, & alia ex parte effectus. Ex parte principij requiritur, quod habeat virtutem adaequatam ex se. Hac ratione dicitur remotum quodlibet principium partiale, & proximum quodlibet totale. Sic ignis in hoc loco existens est principium proximum combustivum ligni absentis, sol respectu vacui, gratia respectu lapidis, Scientia Divina respectu futurorum, immensitas respectu spacij, & aternitas respectu durationis. Similiter etiam de Omnipotentia. Inter requisita autem ex parte effectus principale est eius possibilitas, vt vrget argumentum; ceterum hoc non petit principium proximum, sumpto proximo ex parte principij; sed effectus.

Deinde alia sunt requisita ex parte principij, & alia ex parte effectus. Ex parte principij sunt omnes conditiones antecedentes effectum, vt in opinione Thomistica indifferentia iudicij ad libertatem, & in nostra operatio phantasiae ad operationem intellectus pro hoc statu; operatio intellectus ad operationem voluntatis, ex illis axiomatibus: *Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu: nihil volitum, quin praecognitum*, & denique actio ad relationes secundi generis, scilicet, causae ad effectum. Ex parte effectus sunt omnes conditiones requisitae ad relationes extrinsecus advenientes. Ex his.

Declaratur praedicta solutio: habere virtutem ex se adaequatam, & conditiones ex parte principij requisitas constituit principium proximum ex parte principij; sed Omnipotentia ab intrinseco habet virtutem adaequatam, & si aliqua conditio ex parte eius requiritur, illam habet: ergo Omnipotentia ab intrinseco est principium p o-

181.

Ratio vtriusque solutionis.

182.

183.

Declaratur praedicta solutio.

ximum productivum possibilem, quin afferat possibilitatem possibilem, quia hæc est conditio ex parte effectus requisita duntaxat.

184. *Arguitur 3.* Arguitur tertio: ideo Omnipotentia non connecteretur cum possibilibus, quia sive omne possibile fieret impossibile, sive è contra, non deficeret Omnipotentia; sed aliquo impossibili reducto possibili deficeret Omnipotentia: ergo connectitur cum illis. Probatur minor: per nos hoc est impossibile: *Si impossibile fieret possibile, deficeret Omnipotentia*; sed si hoc impossibile fieret possibile, deficeret Omnipotentia: ergo aliquo impossibili reducto possibili deficeret Omnipotentia. Probatur minor: si illud impossibile fieret possibile, possibile esset Omnipotentiam deficere ad reductionem impossibilis ad possibile: ergo si hoc impossibile fieret possibile, deficeret Omnipotentia. Respond. Respond. maiorè esse veram de possibili, vel impossibili ad extra, vt docet Scotus; falsam verò de possibili, vel impossibili ad intra, & consequenter distinguo similiter minorem, & consequens, qua distinctione totum ruit argumentum.

185. *Arguitur 4.* Arguitur quarto: si Omnipotentia in actu primo, seu fundamentaliter esset virtus absolute productiva possibilem, cum illis connecteretur: ergo præcipua Scoti ratio, scilicet, magis necessariū nequit cōnecti cū minùs necessario, est falsa. Probatur consequentia: per te si Omnipotentia in actu primo esset virtus absolute productiva possibilem, cū illis cōnecteretur; sed in tali casu Omnipotentia esset magis necessaria, quam possible, quia illa esset à se, & ad intra; hæc verò essent ab alio, & ad extra: ergo præcipua Scoti ratio est falsa. Respond. distinguendo minorè primo: sed in tali casu Omnipotentia esset magis necessaria, quam possible in causando, concedo minorè; in existendo, nego minorè, & consequentiā; nam Scoti ratio fundatur in eo, quod Omnipotentia sit magis necessaria in causando, & in exis-

tendo. Aliter distinguo minorè: sed in tali casu Omnipotentia esset magis necessaria, & non esset concedo minorè; esset præcisè, nego minorè, & consequentiā. Itaque Omnipotentia in data hypotesi esset magis necessaria, vt supponitur; & non esset, quia cum possibilibus connexa.

Arguitur quinto: dicere Omnipotentia in actu primo non connecti cū possibilibus est destruere quæstionem: ergo Omnipotentia in actu primo connectitur cū possibilibus. Probatur antecedens: quæstio est: an Omnipotentia in actu primo connectatur cū possibilibus; sed per nos in illo signo, in quo consideratur Omnipotentia in actu primo, non sunt possible: ergo dicere Omnipotentiam in actu primo non connecti cū possibilibus est destruere quæstionē. Respond. negando antecedens, ad probationem distinguo minorè: per nos in illo signo non sunt possible, concedo minorè; per nos, & apud adversarios, nego minorem, & consequentiā; in hoc enim stat controversia.

Arguitur sexto: quod facit relatio transcendentalis in creatura, facit in Deo relatio rationis; sed illa relatio facit creaturam fundamentaliter, & formaliter connexam cum termino: ergo hæc facit Deum formaliter, & fundamentaliter cum termino connexam; atqui in Deo est relatio rationis ad possible: ergo facit Deum formaliter, & fundamentaliter cōnexam cum possibilibus. Respond. distinguendo maiorè: quod facit relatio transcendentalis, vt relatio est, facit in Deo relatio rationis, concedo maiorè; vt transcendentalis est, nego maiorem; distinguo minorè: sed illa relatio, vt relatio, & vt talis relatio est, facit creaturam fundamentaliter, & formaliter connexam cum termino, concedo minorem; vt relatio præcisè est, nego minorem, & consequentiā. Itaque munus relationis transcendentalis, vt relatio est præcisè, est refferre creaturam ad suum terminum, & consequen-

Secundo.

186. *Arguitur 5.*

Respond.

187. *Arguitur 6.*

Respond.

tèr cū illo connectere creaturam formalitèr, quod etiam facit relatio rationis in Deo respectu possibilium; at ut transcendentalis est, habet connectere creaturam fundamentalitèr cum termino ob identitatem talis relationis cum esse fundamentalitèr creaturæ; hoc autem esse nequit in Deo.

188.
*Argui-
tur 7.*

Arguitur septimo: Deus per intrinsecam eius perfectionem dicit non solum esse maiorem alio, sed etiam non habere aliud æquale; atqui ratione intrinsicæ perfectionis, qua non habet aliud æquale, coexigit repugnantiam alicuius: ergo ratione intrinsicæ perfectionis, qua est maior alio, coexigit possibilitatem alicuius. Maior est certa: nam Deus per intrinsecam eius perfectionem est id, quo maius excogitari nequit. Minor constat: Deus enim ratione intrinsicæ perfectionis, qua non habet aliud æquale, coexigit repugnantiam alterius Dei. Consequentia deducitur. Infero amplius: ergo Deus connectitur cum possibilibus. Probat hanc consequentia: nam Deum connecti cum possibilibus nihil aliud est, quam coexigere possibilitatem eorum; sed per te Deus ratione intrinsicæ perfectionis, qua est maior alio, coexigit possibilitatem alicuius: ergo Deus connectitur cum possibilibus.

189.
Respond.

Respondeo distinguendo maiorem: Deus per intrinsecam eius perfectionem dicit, non solum esse maiorem alio, sed etiam non habere aliud æquale, & eodem modo dicit, nego maiorem; & dicit diverso modo, concedo maiorem; concedo minorem ob rationem datam in probatione, & nego consequentiam. Ratio solutionis est: nam Deus dicit absolute negationem alterius æqualis, scilicet, alterius Dei, quia hoc est essentialiale Deo; alioquin Deus non esset; ast Deus solum conditionatè dicit esse maiorem alio, scilicet, sub conditione, quod sit aliud à Deo. Et quod hæc sit vera doctrina ex eo patet: nam alioquin ita Deus ab in-

trinseco diceret negationem alterius Dei, quam possibilitatem creaturæ, quod non est dicendum. Ex hoc patet ad probationem maioris; ipsam namque distingue terminis absolute, & conditionatè.

Arguitur octavo, & suppono: Omnipotentiam esse attributum distinctum ab intellectu, & voluntate, quæ suppositio debet admitti, ut admittitur in præsentis supposito de possibili in impossibile, & è contra. Imò est opinio probabilis, quinimò cæteris probabilior, & ideo à nobis tuenda infra disp. 32. Et denique facta prædicta suppositione, adhuc quæstio habet locum, quia adhuc Omnipotentia esset prædicatū divinū, quo stante stant omnes Scoti rationes pro in connexionem. Hoc supposito. Arguo sic: nullū est prædicatū divinū, quod ad intra, vel ad extra non exerceat absolute aliquod munus, ratione cuius connectatur essentialitèr cū termino, in quo exercet illud munus: ergo Omnipotentia ad intra, vel ad extra debet exercere absolute aliquod munus, ratione cuius essentialitèr connectatur cum termino, in quo exercet illud munus.

Antecedens constat in intellectu, voluntate, scientia, immensitate, æternitate, &c, quæ omnia habent ad intra actū, & absolute propriū munus, ratione cuius essentialitèr connectuntur cū suis terminis, ut de quolibet potest faciliter probari. Consequentia inferitur: nā Omnipotentia est prædicatū divinū pro omni signo. Susumo: atqui Omnipotentia non exercet ad intra absolute aliquod munus, ratione cuius essentialitèr connectatur cū termino, in quo exercet illud munus: ergo illud debet exercere ad extra. Minor claret: quia ex prædicta suppositione, quod Omnipotentia sit attributū distinctū ab intellectu, & voluntate, nullū exercet munus ad intra. Consequentia patet ex primo antecedenti. Atqui munus Omnipotentia est esse virtutē productivā possibilium: ergo ratione huius muneris connectitur essentialitèr cum possibilibus.

190.

*Argui-
tur 8.*

191.

192.
Respond.

Respondeo ad argumentū negando antecedens, nec exempla probationis nocent; quia omnia illa habent terminum ad intra; nam intellectus intelligit, voluntas vult, immensitas Deum ambit, & æternitas est illius mensura. At Omnipotentia in suppositione facta non habet terminum ad intra, ut etiam concedit argumentum, ex quo ipsum retorqueo: nullum est prædicatum Divinum, quod ad extra exerceat aliquod munus, ratione cuius connectatur essentialiter cum aliquo termino, ut patet per ipsa exempla; atqui iuxta argumentum Omnipotentia munus, quod exercere potest, est ad extra: ergo ratione huius non connectitur essentialiter cum aliquo termino, quod est nostra conclusio.

193.
Arguitur 9.

Arguitur denique: Scotus quodlibeto 8. §. de tertio artic. vers. *Aliiter potest dici*, hæc habet verba: *Necessarium à se coexigit aliquid aliud in esse cognito, vel diminuto*; ergo connectitur cum possibilibus; nam Deum connecti cum possibilibus, nihil aliud est, quamabilia coexigere. Respond. Scotum loqui de necessario à se in actu secundo; non verò in actu primo. Contra: Scotus loquitur de necessario à se in actu primo: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: Scotus cit. vers. *Ad secundum potest dici* loquitur de necessario à se, quatenus est ex parte sui, ut constat ex ipsius verbis; sed hoc est loqui de necessario à se in actu primo: ergo Scotus loquitur de necessario à se in actu primo. Ob hanc replicam Scotum attentè legi, cum ipsoque.

Respond.
Contra.

194.
Respond.

Respondeo: Scotum loqui de necessario à se in actu secundo, licet verba eius sonent de necessario à se in actu primo. Ratio est: nam ibi Scotus respondet ad argumentum, quod procedit de respectu Dei, ut intelligentis, ad creaturam intellectam, & de respectu Dei, ut creativi, ad creaturam, ut creabilem, quod est loqui de potentia intellectiva, & Omnipotentia in actu secundo, seu formaliter, vel

relative; atqui argumento procedenti de actu secundo responsio debet esse de actu secundo; alioquin esset mala: ergo Scotus loquitur de necessario à se in actu secundo, licet verba eius sonent de necessario à se in actu primo.

§. XIII.
Verior sententia eligitur, & firmatur.

Verior sententia est: *Deum cognoscereabilia in essentia sua, tanquam in specie impressa, seu eibecto motivo ad cognitionem illorum.* Sic Scotus quæst. 3. Prologi, & in 1. distinct. 10, & 35. §. ad argumenta principalia, & distinct. 39. Et in 2. distinctione 1. quæst. 1, & quodlibeto 14. artic. 2. Hæc est nostra conclusio, quam non solum contra Ill. Godoy, verum etiam contra principales nostræ Scholæ statuo. Sed quia nihil esset statuere, & non probare, eamque defendere ab argumentis in oppositum; ideo conclusionem probabimus, ipsamque ab argumentis contrariis defendemus. Advertendum tamen est: Ill. Godoy huius opinionis non meminisse, sed non ob hoc est omittenda, quia respondere ad quæsitum disputationis est necessarium. Unde necessitate supposita, ut hæc nostra sententia examine- tur, & purificetur.

Probatur nostra conclusio primo hac efficaci (meo videri) ratione: Deus cognoscitabilia in essentia sua, tanquam in eorum eminentissimo præcontentivo; sed non in eorum præcontentivo in esse entis: ergo in esse intelligibilis: ergo Deus cognoscitabilia in essentia sua, tanquam in specie impressa. Syllogismus patet ex hucusque dictis. Consequentia verò subillata probatur: Deus per vos cognoscitabilia in essentia sua, tanquam in eorum eminentissimo præcontentivo in esse intelligibilis; sed essentia Divina gerens vicem speciei impressæ est eminentissimū præcontentivum possibile in esse intelligibilis: ergo Deus

381

195.
Nostra conclusio.

Scotus.

196.
Prob. 1.
efficaci ratione.

cognoscit posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa.

197. *Respond.* Hæc ratio, licet à Mastrio non adducatur, ipsam tamen prævidit, ad ipsamque respondet n. 26. dicendo: verum esse: Deum posse cognoscere posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa ex hoc capite, scilicet, ex continentia eminentiali in esse intelligibilis; cæterum repugnare ex alijs capitibus.

Primo. Primo: quia species impræssa inepta est ad pariendam notitiam intuitivam, qualis est Scientia Dei de posibilibus. *Secundo.* Secundo: quia species ducit in cognitionem obiecti, ut ratio cognoscendi tantum; non tamen, ut medium cognitum. At essentia divina ita movet ad cognitionem creaturarum, ut prius moveat ad cognitionem sui ipsius, & consequenter movet, ut medium cognitum.

198. *Tertio.* Tertio: quia si intellectus divinus ex vi terminationis ad divinam essentiam non terminaretur formaliter ad creaturas, talis terminatio ad essentiam esset limitata, quia illa terminatio ex sua ratione formali non comprehenderet omne verum, ad quod divinus intellectus ex sua perfectione petit unica terminatione terminari.

Quarto. Quarto: quia sequeretur ex nostra conclusione: creaturam esse obiectum immediatum, & formale divinæ cognitionis, quod sic probat Mastrius n. 21: si Deus quando videt se, & creaturam, non videt creaturam in se ipso, tanquam in obiecto prius cognito, ut formaliter, ac præcisè cognito: ergo Deus in tali visione non mediat, ut obiectum formaliter cognitum: ergo creatura erit obiectum immediatum, & formale divinæ cognitionis.

199. *Primam rationem Mastrij impugno.* Hæc tamen non vrgent, nec nostram conclusionem evertunt: nam primam rationem solutionis Mastrij impugno primo: æquè potens est essentia divina gerens vices speciei impræssæ ad pariendam notitiam intuitivam posibilem, ac ipsa essentia, ut eminentissimum præcontentivum eorum; ergo ruit solutio. Consequentia infertur ad hominem contra Mastrium.

Antecedens verò probatur: ideo essentia divina, ut eminentissimum præcontentivum possibilem potens est ad pariendam notitiam intuitivam illorum, quia eminentissimè continet illa in esse intelligibilis; sed essentia divina gerens vices speciei impræssæ eminentissimè continet posibilia in esse intelligibilis: ergo æquè potens est essentia divina gerens vices speciei impræssæ ad pariendam notitiam intuitivam possibilem, ac ipsa essentia, ut eminentissimum præcontentivum eorum. Maior est certa; alioquin assignet aliam rationem, & hæc faberbit etiam essentia divina gerenti vices speciei impræssæ. Minor tener. Consequentia est legitima.

Impugno secundo: essentia divina gerens vices speciei impræssæ potens est ad pariendam notitiam intuitivam possibilem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: essentia divina gerens vices speciei impræssæ repræsentat posibilia clariori modo, ac posibilia sunt in se ipsis, utpotè eminentissimum continens; sed hæc est ratio, cur Deus videt intuitivè posibilia, ut contra Thomistas habent omnes Scottista: ergo essentia Divina gerens vices speciei impræssæ potens est ad pariendam notitiam intuitivam possibilem.

Impugno tertio: essentia divina gerens vices speciei impræssæ potens est ad pariendam notitiam intuitivam possibilem: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: intellectus cum specie impræssa potens est ad pariendam notitiam intuitivam: ergo essentia Divina gerens vices speciei impræssæ potens est ad pariendam notitiam intuitivam possibilem. Probatur antecedens primo: intellectus beati simul cum essentia Divina unita per modum speciei producit de facto visionem intuitivam, ut communiter tenent Theologi: ergo intellectus cum specie impræssa potens est ad pariendam notitiam intuitivam. Probatur secundo: non

200. *Secundo.*

201. *Tertio.*

magis est contra rationem notitiæ intuitivæ ex parte potentiæ species impræssa, quā privatio, vel negatio existentia ex parte obiecti; sed stante negatione, vel privatione existentia ex parte obiecti potens est obiectū terminare notitiā intuitivā: ergo stante specie impræssa in intellectu potens est intellectus ad pariendam notitiā intuitivā. Minor claret in possibilibus. Maior probatur: privatio, vel negatio existentia ex parte obiecti est contra quid essentialē notitiæ intuitivæ, ut constat ex eius diffinitione; ergo non magis est contra rationem intuitivæ notitiæ ex parte potentiæ species impræssa, quā privatio, vel negatio existentia ex parte obiecti.

202.

2. *Mastrij rationē impugno 1.*

Secundum Mastrij rationem impugno primo: quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit prius cognita; ergo ruit solutio Mastrij. Probatur antecedens primo: quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit necessariam præsuppositionē essentia ad posibilia: ergo quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit prius cognita. Secundo: quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non infert posibilia esse obiecta primo terminativa cognitionis Divina: ergo quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit prius cognita. Tercio: quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit immunis ab omni inhaerentia: ergo quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit prius cognita. Probatur consequentia: non minus proprium est speciei impræssæ inhaerere, ac non esse medium prius cognitum; sed quod Deus cognoscat

posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia Divina sit immunis ab omni inhaerentia: ergo quod Deus cognoscat posibilia in essentia sua, tanquam in specie impræssa, non tollit, quod essentia sit prius cognita.

Impugno secundo, essentia Divina, ut prius cognita, non est ratio cognoscendi posibilia: ergo ruit solutio Mastrij. Probatur antecedens: ideo essentia Divina, ut prius cognita, esset ratio cognoscendi posibilia, quia essentia Divina prius cognita moveret ad sui cognitionem; sed ex hoc non sequitur, quod ut prius cognita sit ratio cognoscendi posibilia: ergo essentia Divina, ut prius cognita, non est ratio cognoscendi posibilia. Probatur minor: ex eo, quod essentia Divina prius moveat ad sui cognitionem, solum sequitur, quod sit prius cognita; sed ex eo, quod sit prius cognita, non sequitur, quod, ut prius cognita, sit ratio cognoscendi posibilia: ergo ex eo, quod essentia Divina prius cognita moveat ad sui cognitionē, non sequitur, quod, ut prius cognita, sit ratio cognoscendi posibilia. Probatur minor: ista essentia divinā præsupponi cognitā ad cognitionē posibiliū, & non esse ut cognitā, rationē cognoscendi posibilia: ergo ex eo, quod sit prius cognita, non sequitur, quod, ut prius cognita, sit ratio cognoscendi posibilia.

Consequentia est legitima. Antecedēs verō, in quo est tota difficultas, triplici paritate probatur. Prima est: stat Deum præsupponi trinū ad productionē creaturarū, & non esse ut trinū causam creaturarū: ergo stat essentia Divinā præsupponi cognitā ad cognitionē posibiliū, & non esse ut cognitā rationē cognoscendi posibilia. Secunda: stat Deum præsupponi essentialiter amatū ad productionē Verbi, & non esse, ut sic amatum, principium productionis Verbi: ergo pariter. Tercia: stat essentiam Divinam præsupponi cognitā ad productionem Verbi, & non esse, ut cognitā, principium

203.

Secundo.

204.

Antecedens probatur triplici paritate.

Prima.

Secunda.

Tercia.

productionis Verbi, vt amplius infra declarabitur: ergo similiter: stat essentiam Divinam præsupponi cognitam ad cognitionem possibilem, & non esse, vt cognitam, rationem cognoscendi possibilem.

205.
3. *Mastrij ratio nem impugno I.*

Tertiam Mastrij rationem impugno primo: quod intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam non terminetur formaliter ad creaturas, non tollit, quod talis terminatio ad essentiam sit illimitata, & infinita: ergo ruit Mastrij solutio. Probatur antecedens: illa terminatio ad essentiam esset ad obiectum infinitum in omni linea, & radicaliter, eminentèr continens omne verum: ergo quod intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam non terminetur formaliter ad creaturas, non tollit, quod talis terminatio ad essentiam sit illimitata, & infinita. Nec obest, quod pro illo signo non terminetur ad creaturas, quia nec etiam ad attributa pro illo signo terminatur, & ratio vtriusque est: quia pro illo signo, nec posibilia, nec attributa concipiuntur, vt apud Mastrium, & omnes Scotistas est verum.

206.
Secundo.

Impugno secundo: si intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam Divinam terminaretur formaliter ad creaturas, essentia Divina necessario connecteretur cum creaturis: sed hoc est falsum iuxta Mastrium: ergo falsum est, quod intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam terminetur formaliter ad creaturas. Probatur maior: si intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam Divinam terminaretur formaliter ad creaturas, intellectus Divinus cognosceret creaturas ex vi cognitionis essentia: sed hoc nequit fieri, quin essentia Divina, necessario connecteretur cum creaturis: ergo si intellectus Divinus ex vi terminationis ad essentiam Divinam terminaretur formaliter ad creaturas, essentia Divina necessario connecteretur cum creaturis. Maior, & consequen-

tia tenent. Minor verò probatur primo: nam ex vi cognitionis alicuius solum valent cognosci ea, quæ habent necessariam cōnexionem cum illo: ergo nequit Divinus intellectus cognoscere creaturas ex vi cognitionis essentia: Divina, quin essentia Divina necessario cōnectatur cum creaturis. Secundo: quia omnes Theologi intelligunt necessariam cōnexionem essentia: Divina: cū creaturis, ex eo, quod Divinus intellectus cognoscat creaturas ex vi cognitionis essentia: Divina: ergo nequit Divinus intellectus cognoscere creaturas ex vi cognitionis essentia: Divina, quin essentia Divina necessario cōnectatur cum creaturis.

Quartam Mastrij rationem impugno: ex eo, quod Deus cognoscat creaturas in essentia Divina, tanquā in specie impræssa, nō sequitur: creaturas esse obiectū immediatū, & formale divinæ cognitionis: ergo ruit solutio Mastrij. Antecedens probatur rationibus, & exēplis, quibus impugnāvimus secundam Mastrij rationem. Vnde ad probationem adductam à Mastrio, nego ultimam consequentiam: quia licet in Visione Dei de creaturis non mediet Deus, vt obiectū formaliter cognitum, seu reduplicativè, vt cognitum; mediat tamen Deus specificativè cognitus, quod sufficit, vt creatura non sit obiectū immediatū, & formale Divina: cognitionis, quæ ad hoc, vt Deus sit obiectū immediatū, & formale divinæ cognitionis, non requiritur, quod præsupponatur reduplicativè, vt cognitum, sed quod simpliciter cognitum specificativè, in quo stat tota Mastrij deceptio, quæ clariùs apparebit per solutionem argumenti, quod pro Mastrio efformābimus infra.

207.

4. *Mastrij rationem impugno.*

§. XIV.

Ultior probatio nostræ conclusionis.

Probatur secundo nostra prædicta conclusio, & est probatio à sufficiente partium enumeratione, quæ in

208.

Proh. 2. nostra conclusio.

his, & similibus difficultatibus est valde communis, & stultabilis in Scholis: Deus namque non cognoscit posibilia in essentia sua, tanquam in speculo, nec tanquam in specie expressa, nec tanquam in causa exemplari, seu idea, nec tanquam in obiecto primario, & medio prius cognito, nec tanquam in causa prius cognita: ergo illa cognoscit in essentia sua, tanquam in specie impressa, seu obiecto motivo. Consequentia est manifesta, quia non est alius modus imaginabilis, quo posset Deus posibilia cognoscere. Antecedens autem quoad ultimam partem probatum manet contra Ill. Godoy §. 6. n. 82. & sequentibus. Quoad reliquas vero probandum venit, ut conclusio contra ferre omnes statuta, contra illos firmissima maneat.

209.
Proba-
tur quo-
ad 1. par-
tem ante-
cedens.

Probatum igitur antecedens quoad primam partem: speculum, & repræsentatum in ipso videntur diversis speciebus impræsis, & actibus diversis; sed essentia Divina, & omnia, quæ videntur in ipsa, videntur eadem specie impræsa, & eodem actu: ergo creaturæ posibiles non videntur in essentia Divina, ut in speculo. Deinde: speculum supponit obiecta, quæ sibi obijciuntur; alioquin ea non repræsentaret; sed essentia Divina non supponit creaturas posibiles, quin potius e contra, ut est manifestum: ergo creaturæ posibiles non videntur in essentia Divina, ut in speculo.

210.
Funda-
mentum
oppositæ
opinionis
non obest.

Creaturæ
non videntur
in essentia
Divina tan-
quam in
speculo.

Nec obest fundamentum oppositæ opinionis, scilicet, quod Patres, & Theologi hac speculi similitudine passim utantur, ad ostendendam repræsentationem creaturarum in essentia Divina, eaque usus fuit Concilium Senonense cap. 13. in decreto. Fidei tomo 4. Conciliorum. Anselmus in cap. 17. Matthæi, D. Thomas, imò etiam Scotus in 3. distinct. 14. q. 2. §. sed ista via, & alibi dicens: essentia Divinam esse speculum voluntarium, quod si vult, videtur, si non vult, non videtur. Non inquam obest, quia ab his omnibus dicitur essentia Divina speculum me-

thaphoricè, & similitudo stat in hoc: quod sicut speculum est ratio, quare plura videantur; ita Divina essentia est ratio, quare omnia in illa intueantur, quomodo autem sit ratio, non satis per similitudinem speculi explicatur.

Probatum antecedens quoad secundam partem: Divina essentia non est species expressa, nec respectu sui, nec respectu creaturarum: ergo nequeunt istæ cognosci in essentia Divina, ut in specie expressa. Consequentia tenet. Antecedens verò probatur: Divina intellectio est species expressa respectu Divinæ essentia, & creaturarum; nam illa est ratio formalis, qua Divinus intellectus redditur intelligens, ut omnes fatentur: ergo Divina essentia non est species expressa, nec respectu sui, nec respectu creaturarum. Item: dato, quod Divina essentia esset talis species expressa, non responderetur difficultati: ergo inutilis est prædicta opinio. Probatum antecedens: hic non querimus de ratione formali, per quam Deus constituitur intelligens creaturas; sed species expressa est talis ratio formalis: ergo dato, quod Divina essentia esset talis species expressa, non responderetur difficultati. Minor, & consequentia tenent. Maior verò probatur: quia hic querimus de ratione obiectiva motiva Divini intellectus ad intelligendum creaturas; sed hæc non est ratio formalis, per quam Deus constituitur intelligens creaturas, cum hæc nulli dubium, quod sit Divina intellectio, quæ est species expressa: ergo hic non querimus de ratione formali, per quam Deus constituitur intelligens creaturas.

Ex his, & sine alterius exigentia refutatae manent istæ duæ opiniones, quarum prima tribuitur Aureolo, Bafquio, & Beccano asserentibus: essentiam Divinam esse speculum creaturarum, in ipsaque posibilia videri, ut res in speculo videntur, quæ opinio in sensu satis vulgari, & materiali sumpta est. Secunda verò est Suarj lib. 3. de Attributis cap. 2. asserentis: posibilia

211.
Proba-
tur quo-
ad 2.

212.
Creatu-
ras non
videri in
essentia
Divina
tanquam
in speculo
& specie
expressa

videri

videri in essentia Divina, tanquam in specie expressa repræsentativa formaliter earum, quod est videri in ipsa, sicuti in speculo, per quam opinionem similitudinem de speculo in sensu digniori, ac Theologico sumpsit Suarius. Ceterum contra hos omnes stant ceteri omnes Theologi, & pro omnibus sufficiat Magister Subtilis quodlibeto 14. dicens: *Lapis videtur in essentia Divina, non ut in speculo, in quo reluceat.*

213.
Probatur
antece-
dens quo
ad 3. pri-
mo.

Quoad tertiam partem probatur primo prædictum antecedens: essentia Divina non est idea creaturarum, ergo nequit Deus creaturas cognoscere in essentia sua, tanquam in idea illarum. Consequentia est legitima antecedens verò est Scoti, de quo tom. 2. Deo auxiliante, dum de Divinis ideis specialem tractatum instituamus, ordinem III. Godoy imitando. Ceterum dato pro nunc, essentia Divinam esse ideam creaturarum.

214.
Secundo.

Probatur secundo idem antecedens pro hac tertia parte: etiam si essentia Divina constitueretur in ratione ideæ per imitabilitatē, adhuc creaturæ possibiles non cognoscerentur in illa, ut in idea: ergo non tenet opinio. Probatur antecedens: antequam cognoscatur essentia Divina, ut imitabilis à creaturis, supponuntur creaturæ cognitæ: ergo etiam si essentia Divina constitueretur in ratione ideæ per imitabilitatem, adhuc creaturæ possibiles non cognoscerentur in illa, ut in idea. Consequentia est evidens: quia si creatura est cognita, antequam Divina essentia sortiatur rationem ideæ, non cognoscitur, nec cognosci valet in ipsa, ut in idea. Antecedens probatur: omnis relatio, sive realis, sive rationis supponit extrema illius; sed imitabilitas est relatio, cuius extrema sunt Deus, & creatura: ergo Deum, & creaturam supponit: ergo antequam cognoscatur essentia Divina, ut imitabilis à creaturis, supponuntur creaturæ cognitæ. Minor, & consequentia tenent. Maior verò constat: quia nulla relatio potest versari nisi

inter duo extrema: ergo omnis relatio, sive realis, sive rationis supponit extrema illius.

215.
Tertio.

Probatur tertio: respectus imitabilitatis non est medium cognitum, in quo creaturæ cognoscantur, nec est ratio illas cognoscendi: ergo creaturæ nullo modo possunt cognosci in tali respectu. Cōsequētia patet: quia mediū, in quo aliquid cognoscitur, vel est cognitū, seu quod, vel est ratio cognoscēdi, seu quo. Antecedens pro prima parte probatur: respectus imitabilitatis non continet virtualitē, vel eminentē creaturas: ergo non est medium cognitum, in quo creaturæ cognoscantur. Probatur pro secunda: ratio cognoscendi aliquid est species impræssa illius; sed talis respectus non est species impræssa creaturarum: ergo non est ratio illas cognoscendi.

216.
Quarto.

Probatur quarto: essentia Divina nequit imitari à creaturis, nisi quoad gradus communes, & transcendentēs, uti sunt gradus entis, viventis, &c: ergo si in essentia Divina cognoscuntur possibilia, quatenus eam imitantur, solum in ea cognoscuntur quoad gradus communes: ergo non cognoscuntur in illa secundum proprium esse formale, & individuale: ergo non cognoscuntur in illa, ut in idea, seu ut est imitabilis à creaturis. Vtraque consequentia cum sumpta tenet. Antecedens verò probatur: possibilia secundum gradus específicos, & individuales, quibus in suo ultimo esse constituuntur, nequeunt Divinam essentiam imitari: ergo essentia Divina nequit imitari à creaturis, nisi quoad gradus communes, & transcendentēs, uti sunt actus entis, viventis, &c. Probatur antecedens: possibilia secundum gradus específicos, & individuales involvunt imperfectionem, potiusque ab essentia Divina recedunt, quam eam imitantur: ergo possibilia secundum gradus específicos, & individuales, quibus in suo ultimo esse constituuntur, nequeunt Divinam essentiam imitari.

Nec valet, si dicas cum Augustin.

217.

Si dicas.

lib. 83. *questionum quest.* 46. quod idea est Deo ratio cognoscendi omnia: ergo omnia Deus cognoscit in sua essentia, tanquam in idea. Non valet, nam ut ait Scotus in 1. *distinct.* 35. §. *ad ista*: Augustinū ibi non habere, ideas esse Deo rationes cognoscendi; sed tantum esse rationes secundum quas formantur, quaecumque formantur ad extra. Imò addit Doctor: quod potest exponi August. dicendo: quod idea est ratio cognoscendi, non formalis, nec obiectiva primaria, sed secundaria. Denique quid vellent August. dictum manet *disput. antecedenti n.* 24.

218.

Creaturas posibles non cognosci in essentia Divina tanquam causa exemplari, vel idea illarum.

Ex his reiecta manet opinio asserens: Deum cognoscere creaturas posibles in essentia sua, tanquam in causa exemplari, seu idea illarum, quatenus est imitabilis, & participabilis ab omnibus, & singulis creaturis secundum varios gradus perfectionis. Quae opinio tribuitur Altfiodorensi lib. 1. *summae tract.* 1. cap. 8. *quest.* 1. dicenti: quod scire Dei significat Divinam essentiam, ut exemplar, & quod Deus dicitur scire omnia propter suae exemplaritatis imaginem, cui opinioni inclinare videtur D. Bonavent. in 1. *distinct.* 35. *artic.* 1. *quest.* 1. cum aliquibus antiquioribus. Contra hanc opinionem stat turba Theologica, & praesertim Scotus in 1. *distinct.* 35. §. *contra conclusionem*, & §. *contra secundam positionem*, & in 4. *distinct.* 5. *quest.* 3. §. *respondeo*.

219.

Restat itaque probare antecedens pro quarta parte, ante cuius probationem sciendum est, quod sententia asserens: Deum cognoscere creaturas posibles in essentia sua, tanquam in obiecto primario, & medio prius cognito, sic intelligitur: non quidem tanquam in causa eas virtualiter continente in esse entis, sed in genere cognoscibilis, quatenus, scilicet, essentia Divina est eminentissimum pracontentivum creaturarum in esse representabili. Sic Mastrius in 1. *disp.* 3. *quest.* 1. *artic.* 2. n. 29. Itaque duo asserit Mastrius. Primum est: Deum cognoscere creaturas in essentia sua, tanquam in causa emi-

nenter continente eas in esse representabili. Secundum est: illas cognoscere in essentia sua, tanquam in causa prius cognita. Quare haec Mastrij opinio solum differt ab opinione Thomistarum in hoc: quod Thomistae asserunt: Deum cognoscere creaturas in essentia sua, tanquam in causa, eas virtualiter continente in esse entis, & Mastrius tenet: eas cognoscere in essentia sua, tanquam in causa eminenter illas continente in esse representabili. Ceterum haec opinio est meo videri contra Scotum, ut claret ex dictis num. 206, & ex dicendis constabit. Ideoque contra ipsam.

Probatur nostrum antecedens hac unica, & efficaci ratione, ex qua reiecta manebit opinio Mastrij: si Deus cognosceret posibles in essentia sua, tanquam in causa continente illa in esse entis, Deus conecteretur cum possibili- bus conexióne à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa; ergo Deus non cognoscit posibles in essentia sua, tanquam in causa virtualiter continente illa in esse entis. Consequentia est apud Mastrium, & apud nos certa. Antecedens est verum apud omnes: quia si Deus cognosceret posibles in essentia sua, tanquam in causa virtualiter continente illa in esse entis, Deus cognosceret posibles ex vi cognitionis essentiae, ut causae illorum; sed Deus nequit sic cognoscere posibles, quin conecteretur cum possibili- bus, conexióne à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa: ergo si Deus cognosceret posibles in essentia sua, tanquam in causa continente illa in esse entis, Deus conecteretur cum possibili- bus conexióne à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa.

Infero nunc contra Mastrium: ergo Deus non cognoscit posibles in essentia sua, tanquam in causa eminenter continente illa in esse representabili. Probatur consequentia: si Deus cognosceret posibles in essentia sua, tanquam in causa eminenter continente illa in esse representabili, Deus conecteretur cum possibili- bus connexio-

220.

Probatur antecedens quoad 4. partem.

221.

Infero contra Mastrium.

ne à Thomistis admiffa, & ab Scotistis repulfa: ergo Deus non cognofcit pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa eminentèr continente illa in effe repræfentabili. Probatur antecedens: idèò fi Deus cognofceret pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa virtualitèr continente illa in effe entis, Deus cōnecteretur cum pofibilibus connexionè à Thomistis admiffa, & ab Scotistis repulfa, quia Deus cognofceret pofibilia ex vi cognitionis effentia, vt caufa illorum; fed fi Deus cognofceret pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa eminentèr continente illa in effe repræfentabili, Deus cognofceret pofibilia ex vi cognitionis effentia, vt caufa illorum: ergo fi Deus cognofceret pofibilia in effentia fua, tanquā in caufa eminentèr continente illa in effe repræfentabili, Deus cōnecteretur cum pofibilibus cōnexionè à Thomistis admiffa, & ab Scotistis repulfa.

222.

Probatur
primò.

Maiores est apud omnes certa. Confequentia legitima. Minor videtur evidens, & vt evidentior appareat, hoc modo probatur: idèò fi Deus cognofceret pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa virtualitèr continente illa in effe entis, Deus illa cognofceret ex vi cognitionis effentia, vt caufa illorum, quia cognofceret illa in effentia fua, tanquam in caufa prius cognita; fed iuxta Maftrium Deus cognofcens pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa eminentèr continente illa in effe repræfentabili, cognofcit illa in effentia fua, tanquam in caufa prius cognita: ergo fi Deus cognofceret pofibilia in effentia fua, tanquam in caufa eminentèr continente illa in effe repræfentabili, Deus cognofceret pofibilia ex vi cognitionis effentia, vt caufa illorum.

223.

Maftrius nihil adducit in favorem fua opinionis, nifi explicationè continentia eminentialis, quam declaravit n. 6, & à nobis traditur n. 63; Cæterum hoc nihil iuvat fua opinionis; quia stat, Deum cognofcere pofibilia in effentia fua eminentèr continente

illa in effe repræfentabili; quin illa cognofcat in effentia fua, tanquam in caufa prius cognita, feu ex vi cognitionis effentia, vt apparebit per folutionem argumentorum.

§. XV.

Argumentis in contrarium occurratur.

Arguitur primo pro Maftrio: creaturae pofibiles cognofcuntur à Deo in effentia fua; vt in fpecie iraprefa movente ad cognitionem earū, ita vt prius moveat ad cognitionem effentia, & quafi pofteriùs ad cognitionem creaturarum: ergo cognofcit creaturas in effentia fua, vt in obiecto prius cognito. Antecedens est noftra opinio difput. antecedenti §. 7, vbi effentiam divinam effe obiectum primum terminativum; creaturas vero effe obiecta fecundaria, cum Scoto diximus. Confequentia verò probatur: quia ita cognofcere creaturas effe cognofcere cognitionem prius terminata ad effentiam, & poftea ad creaturas ratione motionis effentia cognita; fed hoc effe cognofcere creaturas ex vi cognitionis effentia, feu in effentia, vt in obiecto prius cognito: ergo Deus cognofcit creaturas in effentia fua, vt in obiecto prius cognito. Probatur minor: quia hoc effe cognofcere creaturas in effentia, neceffario præfupponit cognitionem effentia ad cognitionem creaturarum: ergo cognofcere creaturas cognitionem prius terminata ad effentiam, & poftea ad creaturas ratione motionis effentia cognita, effe cognofcere creaturas ex vi cognitionis effentia, feu in effentia, vt in obiecto prius cognito.

Refpondeo ad argumentum negando confequentiam, ad cuius probationem nego minorem, & ad probationem nego confequentiam. Itaque verū effe: effentia Divinā effe prius cognitā, quā creatura, & hoc modo creaturas cognofci in effentia Divina, tanquam in obiecto præcognito, libenter concedimus: negamus tamen hinc fequi effen-

224.

Argui-
tur 1. pro
Maftrio

225.

Respond.
ad argu-
mentum.

tiam divinam, ut cognitam, modo repulso à nobis, ducere intellectum Dei in cognitionem creaturarum. Et quia in hoc consistit tota huius difficultatis discordia, quam maiori claritate evertere conor, ideo ad omnem deceptionem tollendam, & claram nostri asseriti intelligentiam.

226. *Advertitur pro solutione.* Advertendum est: creaturas cognosci in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, stare dupliciter. Primo: ita, ut idem sit, creaturas cognosci in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, ac creaturas cognosci ex vi cognitionis essentiae; seu cognosci in essentia divina, ut in obiecto præcognito reduplicativè; seu essentiam, ut cognitam, ducere in cognitionem creaturarum. Hoc itaque modo nequeunt creaturæ cognosci in essentia, quin terminatio cognitionis creaturarum in ratione terminationis dependeat à terminatione cognitionis ad essentiam divinam, & quin divina essentia necessario cōnectatur cum creaturis. Hæc est opinio Thomistarum, in qua plenè, & planè, deceptus fortè, incidit Maftrius, ut ex eius claret doctrina.

227. Secundo: ita, ut divina cognitio terminetur ad essentiam, & postea ad creaturas, ut ad obiecta secundaria, ad quarum cognitionem movet Divina essentia, & hoc modo creaturas cognosci in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, id est, ac essentiam, ut potè obiectum primarium terminativum, præsupponi cognitum ad cognitionem creaturarum, quæ sunt obiecta secundaria. Hoc itaque modo possunt creaturæ cognosci in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, quin terminatio cognitionis creaturarum in ratione terminationis dependeat à terminatione cognitionis ad essentiam divinam, & quin divina essentia necessario cōnectetur cum creaturis. Hæc est opinio Magistri Subtilis, & mens eius expressa, quidquid in oppositum dicat Maftrius, de quo postea. Hoc itaque animadverso.

228. Præ oculis habetur veritas prædictæ

nostræ responsionis, scilicet, creaturas cognosci in essentia divina, ut in obiecto prius cognito, non primo modo; alioquin essentia divina necessario cōnecteretur cum creaturis, quod apud Scotum, ut vidimus, falsum est; bene verò secundo modo; & ne hoc videatur voluntarium, manifestè apparet triplici paritate, qua secundam Maftrij rationem impugnavimus num. 202, & ultra firmatur.

Licet terminatio cognitionis Dei ad suam essentiam necessario præsupponatur ad terminationem eiusdem cognitionis ad creaturas; non ideo terminatio cognitionis ad creaturas in ratione terminationis dependet à terminatione cognitionis ad essentiam: ergo stat, Deum cognoscere creaturas in essentia sua prius cognita, quin illas cognoscat ex vi cognitionis suæ essentiae, seu in essentia sua, ut in obiecto præcognito reduplicativè, seu quin essentia, ut cognita, ducat in cognitionem creaturarum. Consequentia est legitima. Antecedens verò probatur: stat optimè necessaria præsuppositio unius ad aliud absque eo, quod unum dependeat in cognosci essentialiter ab illo, vel absque eo, quod cognoscat ex vi cognitionis illius: ergo licet terminatio cognitionis Dei ad suam essentiam necessario præsupponatur ad terminationem eiusdem cognitionis ad creaturas; non ideo terminatio cognitionis ad creaturas in ratione terminationis dependet à terminatione cognitionis ad essentiam.

Antecedens probatum manet triplici paritate supra posita num. 204. & amplius ultra declaratur primo: cognitio essentiae divinae in persona Patris necessario præsupponitur ad productionem Verbi Divini sed Verbum Divinum non procedit ex cognitione essentiae divinae, nec cognitio essentiae per se requiritur ad productionem Verbi: ergo stat optimè necessaria præsuppositio unius ad aliud absque eo, quod unum dependeat in cognosci essentialiter ab illo, vel absque eo, quod

*Veritas
nostræ so-
lutionis
claret.*

229. *Uterius
firmatur*

230. *Declara-
tur 1. an-
tecedens.*

cognoscatur ex vi cognitionis illius. Consequentia est legitima. Maior est Scoti quodlibeto 14. §. *hic intelligendum*, & ratio est: quia cognitio essentiae est quid essentiale, & Verbi productio notionalis; in divinis autem essentialia sunt priora notionalibus, ut etiam habet Scotus in 1. distinct. 5. q. 2 §. *tertia difficultas*. Et distinct. 7. §. *contra istud*. Minor est certa: quia si per impossibile Pater aeternus non cognosceret suam essentiam, adhuc produceret idem Verbum, ut notat Rada 1. part. controver. 11, & Smising. disp. 3. num. 256.

Declaratur secundo: Christus Dominus (idem de beato) cognoscitabilia in essentia divina prius cognita; sed non cognoscit illa ex vi cognitionis essentiae, seu in essentia, ut in obiecto praecognito reduplicative, seu in essentia ducente, ut cognita, in cognitionem possibilem: ergo stat optimè necessaria praesuppositio unius ad aliud absque eo, quod unum dependeat in cognosci essentialiter ab illo, vel absque eo, quod cognoscatur ex cognitione illius. Consequentia est sine dubio legitima. Maior est communis omnium Theologorum consensus. Minor est omnium Scotistarum opinio cum Subtili Magistro contra Doctorem Angelicum, & eius Discipulos.

Dices: cur terminatio cognitionis essentiae praesupponitur ad terminationem cognitionis creaturarum, si inter illas non est ordo dependentiae, ut istae cognoscantur ex vi cognitionis illius? Respondeo hoc esse, quia essentia Divina est obiectum primum terminativum cognitionis Divinae, & creaturae obiecta secunda, ex dictis disput. antecedenti §. 7; obiectum autem primum cuiuscunque scientiae prius debet attingi, quam obiecta secunda.

Replicabis ergo creaturae in suo cognosci dependent ab essentia Divina; ut prius cognita, & terminante cognitionem, quod est contra dicta. Probatur consequentia: creaturae depen-

dent ab essentia Divina in suo cognosci, ut est obiectum primum cognitionis; sed essentia Divina non est obiectum primum, ut movens, quia sic non datur secundarium ex à nobis dictis disput. antecedenti §. 5, sed ut terminans, quomodo datur secundarium: ergo creaturae in suo cognosci dependent ab essentia Divina, ut prius cognita, & terminante cognitionem.

Respondeo negando consequentiam, ad cuius probationem, nego maiorem; quia creaturae in suo cognosci solum dependent ab essentia Divina, ut movente; non vero, ut terminante, ideòque non dependent ab illa, ut est obiectum primum cognitionis, quia licet essentia, quae est obiectum primum terminativum, praesupponatur terminans cognitionem ante eo, quod creaturae terminent, utpotè obiecta secunda; non ita praesupponitur, quod ab ipsa, ut obiecto primario reduplicative dependeat creaturae in suo cognosci, quia stat ordo prioris, & posterioris inter aliqua absque dependentia unius ab alio, ut statutum est ex supradictis paritatibus manifestis, & in Scoti doctrina notarijs. Ultra quod.

Alia paritate firmatur: inter motum localem receptum in instrumento physico, & effectum principalis agentis datur ordo prioritatis, & posterioritatis; quia motus localis praecedit tempore, vel natura effectum principalis agentis; sed licet effectus principalis agentis praesupponat motum localem, illum non praesupponit, ut effectus causam praesupponit, sed ut effectus posterior supponit effectum priorem: ergo pariter: licet terminatio cognitionis ad creaturas praesupponat terminationem cognitionis ad Divinam essentiam, hanc tamen non praesupponet, ut effectus causam praesupponit, sed ut effectus posterior supponit effectum priorem.

Ex quo claritatis gratia respondeo ad replicam distinguendo consequens; ergo creaturae in suo cognosci dependent ab essentia Divina, ut prius cognita, & terminante cognitionem, depen-

234.

Respond.

235.

Firmatur solutio paritate.

236.

Alièr respondetur ad replicam.

dentia

*Alijs
terminis
distingui
potest.*

dentia effectus posterioris ab effectu priori omitto consequens; dependentia effectus à causa, seu cogniti à ratione cognoscendi, nego consequentiam, & eadem distinctione distinguo maiorem probationis. Adhuc alijs terminis potest distingui consequens: dependentia simplicis præsuppositionis, concedo consequentiam; dependentia effectus à causa, seu cogniti à ratione cognoscendi, nego consequentiam, & distinguo similiter maiorem probationis. Itaque creaturæ cognoscuntur in essentia Divina, non quia primo terminat cognitionem, sed quia movet ad cognitionem illarum, quod est cognosci in essentia Divina, tamquam in specie impræssa, seu obiecto motivo, quod est nostra conclusio.

237. Arguit secundo ipse Mastrius, probando, nostram opinionem esse contra mentem expræssam Scoti, & hoc probat ex eisdem locis, quibus pro nobis ipsum adduximus. Primo: nam *quæst. 3. Prologi §. ad tertiam quæst.* docet: essentiam Divinam esse primum subiectum Theologiæ Dei, & per primum subiectum intelligit, quod est primum primitate virtutis, & ut cognitum ducit in cognitionem aliorum: ergo nostra opinio est contra Scotum. Respond.

Primo.

Respond.

238.

Scotus namque in illo §. refutat sententiam Henrici, tripliciter contra ipsum probans: essentiam Divinam esse obiectum motivum intellectus Divini, non verò aliquid creatum, & *vers. 3.* vnde illud Mastrius deduxit, solum habet hæc verba: *Tertio: quia si essentia sua est primum obiectum, patet, quod non communitate predicationis: ergo est principium secundum virtutem; non autem esset primum obiectum virtualiter, si quodlibet aliud virtute propria immutaret intellectum eius.* Hæc sunt verba Scoti, ex quibus apparet falsitas illationis Mastrii.

Secundo: nam *in primo distinct. 10. in fine*, ait: essentiam Divinam esse rationem cognoscendi intuitivè quodlibet cognoscibile, ex quo infert Mastrius: Deum non posse cognoscere possibilia in essentia sua, ut in specie impræssa. Tertio: nam *in primo distinct. 35. §. ad ista in solutione ad 3.* ait: Divinam essentiam esse obiectum primum terminativum; creatura verò secundario terminans, ex quo deducit Mastrius: Deum cognoscere possibilia in essentia sua, non tamquam in specie impræssa, sed tamquam in obiecto prius cognito. Respondeo ineptè Mastrium ex his locis inferre, quod infert: nam Deum cognoscere possibilia in essentia sua, ut in specie impræssa, nec opponitur cognitioni intuitivæ Dei, ut manet probatum §. *antecedenti*; nec tollit à Divina essentia rationem obiecti primarij terminativi *ex dictis §. præsentis*.

Denique retorqueo contra Mastrium: ipse enim *in præsentis n. 27*, ubi dicta contra nos adducit, concludit comparando essentiam Divinam causæ, & principio, intenditque: quod essentia Divina est ratio cognoscendi possibilia, sicut causa est ratio cognoscendi effectum, & principium cognoscendi conclusionem, consequenterque per modum medij prius cogniti, seu ut *quod*. Sic Mastrius. Nunc verò contra ipsum. Atqui hoc est, quod Thomistæ asserunt, ideòque connexionem essentiae cum possibilibus ad vires defendunt: ergo hoc Mastrius defendere tenetur. Atqui hoc defendere, est contra mentem expræssam Doctoris: ergo Mastrius suo adversatur Magistro.

Arguitur tertio pro Thomistis: Deum cognoscere possibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa, seu obiecto motivo, est illa cognoscere in essentia sua, tamquam in causa; sed hoc à nobis non admittitur: ergo nec debet admitti, quod illa cognoscat in essentia sua, tamquam in specie impræssa. Probatur maior: Deus, ut est species impræssa, seu obiectum movens, est causa creaturarum, eas eminentèr

239.
Secundo.

Respond.

240.
*Retor-
queo con-
tra Mas-
trium.*

241.
*Argui-
tur 3. pro
Thomif-
tis.*

Respond.

continens: ergo Deum cognoscere posibilia in essentia sua, tamquā in specie impræssa, seu obiecto motivo, est illa cognoscere in essentia sua, tamquam in causa. Respondeo ad argumentum distinguendo maiore: Deum cognoscere posibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa, seu obiecto motivo, est illa cognoscere in essentia sua, tamquā in causa intentionali continente posibilia in esse intelligibili, concedo maiore; tamquam in causa physica continente posibilia in esse entis, nego maiore, & eadem distinctione distinguo antecedens probationis. Solutio claret ex dictis n. 85, & hæc est solutio, qua solutæ manent §. 6. rationes ab Ill. Godoy adductæ.

242.
Argui-
tur 4.

Arguitur deniquè inferendo in nos idem inconueniens contra Mastrium illatum n. 221: si Deus cognosceret posibilia, tamquam in causa continente illa in esse entis, Deus connecteretur cum posibilibus, cōnexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa: ergo Deus non cognoscit posibilia in essentia sua, tamquam in causa eminentèr continente illa in esse entis. Consequentia apud nos est certa. Antecedens est sententia aduersariorum, & vltra probatur: si Deus cognosceret posibilia, tamquam in causa continente illa in esse entis, Deus cognosceret posibilia ex vi cognitionis essentia, vt causæ illorum; sed nequit sic cognoscere posibilia, quin Deus connectatur cum posibilibus, connexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa: ergo si Deus cognosceret posibilia, tamquam in causa continente illa in esse entis, Deus connecteretur cum posibilibus, cōnexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa.

243.

Infero nunc: ergo Deus non cognoscit posibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa continente illa in esse repræsentabili. Probatur consequentia: si Deus cognosceret posibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa continente illa in esse repræsentabili, Deus connecteretur

cum posibilibus, connexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa: ergo Deus non cognoscit posibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa continente illa in esse repræsentabili. Probatur antecedens: ideo si Deus cognosceret posibilia in essentia sua, tamquam in causa eminentèr continente illa in esse entis, Deus cōnecteretur cum posibilibus, connexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa, quia Deus cognosceret posibilia ex vi cognitionis essentia, vt causa illorum; sed si Deus cognosceret posibilia in essentia sua, tamquam in specie impræssa continente illa in esse repræsentabili, Deus cognosceret posibilia ex vi cognitionis essentia, vt causa illorū: ergo si Deus cognosceret posibilia in essentia, tamquā in specie impræssa continente illa in esse repræsentabili, Deus cōnecteretur cum posibilibus, cōnexionē à Thomistis admissa, & ab Scotistis repulsa.

Respondeo ad argumentū concessio antecedenti cum prima consequentia, negando secundā, ad cuius probationē nego antecedens, & ad illius probationē, nego minore; & ista est differentia nostræ opinionis ab opinione Mastrii, hic enim concedit: Deum cognoscere posibilia ex vi cognitionis essentia, vt causæ illorum in esse repræsentabili; quod nos negamus; quare inconueniens contra Mastrium deductum in nos non militat,

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinae.

EX dictis in discursu huius, & præcedentis disputationis colligo primo: obiectū in quo motiue, & terminatiue Deus cognoscit creaturas esse Divinā essentia, vt distinctā virtualitèr ab attributis, & relationibus. Hoc corollarium quoad primā partē amplectitur ab Ill. God n. 264. ipsumque probat, & à nobis probatū manet disp. anteced. §. 5. per totum; cæterum inconsequentiam ab Ill. Godoy in hoc puncto commissam demonstravimus disputat. citat.

244.
Respond.
ad argu-
mentum.

245.
Colligi-
tur 1.

Secunda
pars co-
rollarij
est contra
Ill. Godoy

num. 61. & sequentibus. Secunda pars corollarij est contra Ill. God. num. cit. asserentem: obiectum *in quo* terminativum non esse solam essentiam Divinam, sed coalescere ex illa, & alijs, quæ Deum causam creaturarum constituunt.

246.

Proba-
tur quo-
ad 2. par-
tē contra
ipsum.

Hæc secunda pars corollarij probata manet disputat. antecedenti §. 7. & in hæc disputat. §. 6. ubi contra ipsum probavimus: Deum non cognoscere creaturas in essentia sua, tamquam in causa, per ibique dicta solvitur, quod in probationem sui corollarij adducit Ill. Godoy num. 266. Denique contra ipsum probatur: essentia Divina, prout est in se, est obiectum, *in quo* motivè, & terminativè cognoscit creaturas; sed ipsa sola, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, est obiectum *in quo* motivè iuxta Ill. Godoy cognoscit creaturas; ergo sola ipsa, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, erit obiectum *in quo* terminativè cognoscit creaturas. Ex hacque ratio ne fiant in Ill. Godoy retorsiones factæ disput. antecedenti num. 62.

247.

Denique
probat
cōtra Ill.
Godoy.

Denique ab opposito probatur contra Ill. Godoy: iuxta ipsum obiectum *in quo* terminativum non est sola essentia Divina, sed coalescit ex illa, & alijs, quæ Deum causam creaturarum constituunt, quia obiectum *in quo* terminativum debet esse causa adæquata illarum; sed etiam obiectum *in quo* motivum cognitionis creaturarum debet esse adæquata causa illarum: ergo etiam obiectum *in quo* motivum cognitionis creaturarum non est sola essentia Divina; sed coalescit ex illa, & ex alijs, quæ Deum causam creaturarum constituunt. Probat minor: obiectum *in quo* motivè Deus cognoscit creaturas, est medium cognitionis comprehensivæ illarum, ut est manifestum; sed nisi media causa adæquata cognoscantur, non possunt comprehensive cognosci, ut notorium est in doctrina Ill. Godoy: ergo etiam obiectum *in quo* motivum cognitionis creaturarum debet

esse adæquata causa illarum.

Respondet Ill. Godoy n. 265. distinguendo minorem: sed etiam obiectum *in quo* motivum cognitionis creaturarum debet esse adæquata causa illarum formalitèr, vel radicalitèr, concedo minorem; formalitèr necessariò, nego minorem, & consequentiã; nam Divina essentia radicalitèr continet omnia attributa Divina, & sicut hoc sufficit, ut sit obiectum motivum cognitionis attributorum, sufficit à fortiori, ut sit obiectum motivum creaturarum.

Contra primo: ideo iuxta hanc solutionem sola essentia Divina, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, est obiectum *in quo* motivè Deus cognoscit creaturas, quia radicalitèr continet omnia attributa Divina: ergo ob eandem rationem sola essentia Divina, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, erit obiectum *in quo* terminativum cognitionis creaturarum.

Contra secundo: nam, quia continentia radicalis omnium attributorum in essentia Divina sufficit ad hoc, ut ipsa sola, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, sit obiectum motivum cognitionis attributorum; sufficit à fortiori iuxta Ill. Godoy, ut sit obiectum motivum cognitionis creaturarum; sed continentia radicalis omnium attributorum in essentia Divina sufficit ad hoc, ut ipsa sola, ut virtualitèr distincta ab attributis, & relationibus, sit obiectum primarium terminativum cognitionis attributorum, ut habet Ill. Godoy disputat. antecedenti num. 160: ergo hoc sufficit à fortiori, ut sit obiectum terminativum cognitionis creaturarum.

Colligo secundo: Deum in scientia speculativa creaturarum, quatenus reflexè cognita, cognoscere creaturas, & in actu cōplacitiæ voluntatis Divinæ. Hoc corollarium est contra Ill. God. n. 271. & probatur primo: ideo Deus in scientia speculativa creaturarum, quatenus reflexè cognita, non cognosceret creaturas, quia Deus non posset se

248.

Respond.
Ill. God.

249.

Contra 1.

250.

Secundo.

251.

Colligi-
tur 2.

Corolla-
rium est

cōtra Ill.
Godoy.

Prob. 1.

in creaturis, nec ex creaturis cognoscere; sed Deus se in creaturis, & ex creaturis cognoscit, vt contra Ill. God. manet probatum *disp. 23. §. 6.* est que opinio gravissimorum Thomistarum, vt ibi diximus, & statuimus: ergo Deus in scientia speculativa creaturarum, quatenus reflexè cognita, cognoscit creaturas, & in actu complacentiæ voluntatis Divinæ.

252. *Secundo.* Probatur secundo corollarium: in omni re cū alio extremo cōnexa potest extremū cōnexionis cognosci; sed scientia speculativa ab intrinseco connectitur iuxta Ill. Godoy cū veritate creata; cū illi falsitas repugnet: ergo in scientia speculativa Dei, quatenus reflexè cognita, cognoscuntur creaturæ ab intellectu Divino. Probatur maior primo: nam, quia vnū correlativū intrinsecè cōnectitur cū alio, causa cum effectu, & actio cū termino, in opinione Ill. God. ex vi vnus correlativi cognoscitur aliud, ex vi cognitionis causæ cognoscitur effectus, & ex vi actionis terminus cognoscitur: ergo in omni re cū alio extremo cōnexa potest extremū cōnexionis cognosci. Probatur secundo: sicut res se habent in essendo, ita, & in cognosci, vt est axioma pluries ab Ill. Godoy prolatū; sed extrema prædicta nequeunt præscindere in essendo: ergo nec in cognosci: ergo in omni re cū alio extremo connexa potest extremum connexionis cognosci.

253. *Confirm.* Confirmatur, & augetur difficultas: non potest scientia comprehensivè cognosci, nisi illius cognoscatur obiectū, sicut nec relatio potest comprehendere sine cognitione termini, nec effectus sine cognitione causæ, & universaliter habitudo, siue prædicamentalis, siue transcendentalis sit, sine sui termini cognitione; sed Deus comprehendit scientiam suam speculativam: ergo in illa, & ex vi illius cognoscitur eius obiectum; & consequenter in illa, vt reflexè cognita, cognoscuntur creaturæ ab intellectu Divino.

254. Responder Ill. Godoy n. 276. distinguendo maiore: non potest scientia

comprehensivè cognosci à cognoscente capaci perfectæ, & imperfectæ cognitionis, concedo maiore; a cognoscente incapaci cognitionis imperfectæ, nego maiore, & concessa minori, nego consequentiā. Deus enim non est capax cognitionis imperfectæ; mediū autē non continens eminentèr extremū, quamvis cōnectatur cū illo, non potest esse ratio cognoscendi cognitione perfectæ, & ideo in tali medio à Deo cognosci non potest; qua ratione supra docuit Ill. Godoy, Deum in creaturis se se ipsū non posse cognoscere, quia in illis non repræsentatur perfectè. Ad confirmationē respondet concessa maiori, & minori negando consequentiā: vt enim scientia comprehendatur à Deo, sufficit obiectū illius cognosci, quamvis non in illa, nec ex vi cognitionis illius cognoscatur, sed ex vi alterius mediij, & alterius cognitionis.

Hæc solutio reiecta manet per dicta n. 251. & vltra reijcitur: prædicta cognitio non est imperfecta: ergo Deo est concedenda. Antecedens probatū manet *disp. 23. n. 76.* & confirmatum triplici retorsione in Ill. Godoy n. 77. per ibique dicta soluta manet probatio, quam pro suo corollario adducit Ill. Godoy n. 271. & pro clariori illius solutione ipsam nobis obijciamus.

Obijcit in contrarium Ill. Godoy n. 271: Deus namque non potest creaturas cognoscere cognitione quoad *an est*, vel tantum quidditative, sed omnis Divina cognitio debet esse perfectissima cōprehensio; sed ex vi scientiæ Divinæ, pro vt est speculativa creaturarū cognitio, non possunt comprehensivè, imò, nec quidditative, creaturæ cognosci: ergo non cognoscuntur à Deo in scientia illarum speculativa, quatenus reflexè cognita. Maior constat: nam omnis cognitio non comprehensiva obiecti imperfecta cognitio est: Deo autē cognitio imperfecta repugnat: ergo repugnat Deo cognitio creaturarū, quæ comprehensio non sit. Minor probatur primo: vt enim docet D. Thom. in præsentī art. 5. & 6; ideo

Respond. Ill. God.

255. *Reijcitur hæc solutio.*

256. *Obijcit Ill. God.*

Probat minore 1

in Deo, vt in causa, cognoscuntur perfectè creaturæ, quia in illo, vt sic continentur, vt actus imperfectus in perfectò, id est, quia in illo eminentè continentur quoad omnes suas perfectiones còmunes, & peculiare; sed in scientia Dei, quatenùs speculativa, non continentur eminentè creaturæ: ergo in illo nequeunt perfectè cognosci.

257. *Secundo.* Secundo probatur minor: vt enim còmuniter docetur à Theologis *tract. de Scientia Christi*, intellectus Animæ Christi creatus per scientiã supernaturalẽ infusã comprehensivè cognoscit visionẽ propriã beatificã, quin illa, vt ex vi illius cognoscat Mysteriũ Trinitatis quidditivè, & perfectè, quia in illa nõ continetur, nisi solũ obiectivè, id est, per modum obiecti terminantis visionẽ beatã; sed in Scientia Dei, quatenùs speculativa, provt ab alijs attributis distincta, non continentur creaturæ, nisi tantũ terminativè obiectivè: ergo in illa, & ex vi illius nequeunt creaturæ perfectè, quidditivè, aut comprehensivè cognosci.

258. *Respond.* Respondeo ad obiectionẽ negando maiore, quã potius, quã minore debebat Ill. God. latè probare. Ratio negationis constat *ex dictis disp. 23. n. 76. & 77.* Ad illius probationẽ distinguo maiore: omnis cognitio non comprehensiva obiecti est cognitio imperfecta positivè, vel negativè, concedo maiore, positivè præcisè, nego maiorem; distinguo minore: sed Deo repugnat cognitio imperfecta positivè, concedo minore, negativè, nego minore, & consequentiã. Patet solutio *ex dictis disp. 23. cit. num. 79. & 80.* & retorqueo in Ill. Godoy per ibi dicta *num. 81.*

*Retor-
queo.*

259. *Colligitur 3.* Tertio ex dictis infertur: Deũ cognoscere creaturas cognitione directã in se, vt in specie expressa illarũ. Quod patet, nam Deus se, & creaturas eadem cognitione cognoscit, se ipsũ, vt obiectũ primariũ, & creaturas, vt obiectum secundariũ; sed Deus cognoscit se ipsum in se, vt in specie expressa, vt est clarũ apud nos tenentes: Divinã intellectiõnẽ esse speciẽ expressã, qua Deus se

formaliter cognoscit, simulque, & creaturas, vt dictũ manet *n. 211*: ergo Deus cognoscit creaturas in se ipso, vt in specie expressa illas secundario repræsentante. In hoc corollario convenit Ill. Godoy *num. 280.*

Colligo quarto: Deũ attributa sua cognoscere in sua essentia, & ex illa similiterque, & creaturas cognoscit, non solũ in se ipso, sed etiã ex se ipso. Hoc corollariũ quoad secundã partẽ est cõtra Ill. God. *n. 281*; pro vtraque tamẽ est à nobis probandũ. Probatur itaque quoad primã partẽ: Deus iuxta dicta *disp. 23. §. 6.* se cognoscit ex creaturis, & in creaturis: ergo potiori iure Deus cognoscet sua attributa in sua essentia, & ex illa. Hac etiam ratione probata manebat secunda pars corollarij. Sed ultra hoc.

Probatur primo contra Ill. God, secunda pars corollarij: Deus cognoscit sua attributa ex essentia per distinctã cognitionem virtualitèr, quo illa cognoscit in essentia, vt habet Ill. Godoy *n. 281.* & ratio ab ipso tradita est: quia Deus cognoscit attributa in essentia per cognitionẽ luminis intellectus, & illa ex essentia cognoscit per cognitionem scientificã, quæ cognitiones apud ipsũ sũt virtualitèr distinctæ, vt videbimus *disp. sequenti*: ergo potest Deus cognoscere creaturas ex se ipso. Claret consequentia; quia non obstat duplex cognitio virtualitèr distincta, vt demonstratur in antecedenti.

Probatur secundo contra eundem: Deus iuxta Ill. God. cognoscit creaturas in se ipso: ergo etiã ex se ipso illas cognoscit. Probatur consequentia primo: quia non obstat, vt diximus, duplex cognitio virtualitèr distincta. Secundo: Deo non est deneganda cognitio perfectior, si ei conceditur cognitio non ita perfecta; sed cognitio creaturarum ex se ipso est perfectior cognitione creaturarũ in se ipso: ergo semel concesso, quod Deus cognoscit creaturas in se ipso, vt concedit Ill. Godoy, concedere etiam debet, quod illas ex se ipso cognoscit. Probatur mi-

260.
Colligitur 4.

Corollarium pro 2. parte est contra Ill. God.

Probatur quoad 1. partem.

261.
Quoad 2. probatur primo cõtra Ill. God.

262.
Probatur 2. cõtra eundem.

nor : cognitio creaturarū ex se ipso est cognitio directa; cognitio autē creaturarū in se ipso est cognitio indirecta, vt apud omnes est certū, & a nobis notatū *disp. 23. n. 61. & 62*, sed cognitio directa ex terminis perfectior est cognitione indirecta : ergo cognitio creaturarum ex se ipso est perfectior cognitione creaturarum in se ipso.

263. Prob. 3. destruendo rationē Ill. God, qua corollarīū probat *n. 282* : nō minori identitate cognitionis Deus se, & sua attributa cognoscit, quam se, & creaturas cognoscit; sed non obstante identitate cognitionis Deus duplici cognitione virtualitē distincta cognoscit iuxta Ill. Godoy sua attributa ex essentia : ergo non obstante prædicta identitate cognoscet Deus duplici cognitione virtualitē distincta creaturas ex essentia. Hac ratione soluta manet ratio Ill. God in oppositū, quæ contra nos nullius est momenti; quia non admittimus cognitiones distinctas in Deo subiectivē, vt dictū est *disp. 23. §. 6*; hæc tamē posui ad hominē in ipsū.

264. Colligi- tur 5. Quinto ex dictis colligitur : Deum non solū naturas vniuersales, sed etiā singularia cognoscere. Ita Ill. Godoy *n. 283*, & omis- sis rationibus ab iplo traditis, veritas huius corollarij probata manet *disp. antecedenti*; tum : authoritatibus Scripturæ *n. 21*; tum : rationibus *n. 22. & 23*, videantur ibi, quia in hoc non est desidi- um.

Sexto infertur : Deum cognoscere non entia, quomodocumque accipia- tur non ens. Imò non entia, quibus ab intrinseco existentia repugnat, negationesque, & privationes Deum cognoscere, non solū per dissensum, verum etiā per assensum. Deniquē Deum posse affirmare de chymera esse non ens, esse ens rationis, & assensum præbere his enuntiationibus affirmativis. Prima pars corollarij adducitur ab Ill. Godoy *n. 285*. Secunda *n. 293*. Tertia deniquē *n. 296*, quibus in locis hoc egregiē explicat, probat, & obiectiones soluit. Cum ipso convenio, ideoque in hoc non est immorandum. Videantur ab illo dicta *n. 285. vsque ad num. 300*.

Septimo ex dictis infertur : Deum cognoscere mala; non immediatē in se ipsis, nec per propriam bonitatem immediatē, sed per bona creata, quibus immediatē opponuntur. Tres partes habet hoc corollarīū. Prima est de Fide, quod ex Scriptura probat Ill. Godoy *n. 301*, & rationibus confirmat *num. cit.* & etiam *n. 302*. Secundam partē probat *n. 303*, & deniquē tertiam firmat *n. 305*. Quod autem in oppositū obijci potest, tradit, & solvit *n. 307. vsque ad finem disputationis*, in ipsumque videndum relinquo. Et hæc de ista *disput.* applicanda litteræ Magistri locis, vbi disputatio præcedens.

265. Colligi- tur 6.

266. Colligi- tur 7.

DISPUTATIO

VIGESIMA SEPTIMA.

An cognitio Divina dividatur in distincta attributa?

§. I.

Relatis sententijs statuitur conclusio.

Num. 1. **S**uppono cum Ill. Godoy in præsentibus intellectum Divinum non dividi in distincta attributa, alioquin

essent in Deo plures potentie intellectivæ, quod est falsissimum apud omnes, nam si in nobis non datur, nisi

Status
difficul-
tatis ap-
peritur.

vnus, & indivisibilis intellectus ad omnia intelligibilia se extendens, potiori iure in Deo dabitur dumtaxat vnus, & omnino indivisibilis intellectus ad omnia intelligibilia se extendens; quare restat difficultas de Divina cognitione, quæ est actus secundus Divini intellectus, an, scilicet, dividatur in distincta attributa. Circa quod Ill. Godoy consequenter procedendo, loquitur de distinctione virtuali, & ne nos inconsequenter procedamus, loqui debemus de distinctione formali, quia ubi Ill. Godoy distinctionem virtuale necessariam admittit, nos formalem admittimus; vnde termino *virtuali* in *formalem* mutato difficultatem resolvemus.

2.
1. Senten-
tia.

Duplex est opposita sententia. Prima est affirmativa, docetque: Divinam cognitionem distinguere in varia attributa iuxta diversitatem intellectualiū virtutū scientiæ, luminis principiorum, prudentiæ, & artis. Vnde hanc opinionem tenentes, substinent: cognitionem Divinæ essentiae, quæ est cognitio luminis principiorum, esse distinctam à cognitione attributorum, quæ est cognitio scientifica. Sic Ill. God. n. 3. cum aliquibus ab ipso citatis num. 2. Secunda sententia est negativa, docetque: Divinam cognitionem non dividere in varia attributa, consequenterque eandem Divinam cognitionem formaliter indivisibilem esse cognitionem Divinæ essentiae, attributorum, & creaturarum, quod est esse cognitionem scientiæ, & luminis principiorum. Sic ferè omnes Theologi, quam expressè propugnat Suarius in *Metaphysica* disp. 30. sect. 15. n. 33.

Theologi
commu-
nior.

3.
Conclusio

Conclusio: *Scientia Dei per modum actus secundi non distinguitur formaliter à lumine principiorum, sed solum penes connotata, terminos, vel extrinsecè.* Hæc conclusio est expressè contra Ill. Godoy cit., estque eadem cum posita à nobis tractatu 1. de Deo vno, disp. 5. §. 33. n. 506. Probatur primo conclusio: secundum omnes Theologos volitio, & nolitio Divina est idē

formaliter actus voluntatis: ergo cognitio scientifica, & luminis principiorum est idem formaliter actus intellectus Divini. Probatur consequentia: non minus opponuntur nolitio, & volitio, quam cognitio scientifica, & luminis principiorum; sed secundum omnes Theologos volitio, & nolitio Divina est idem actus voluntatis: ergo cognitio scientifica, & luminis principiorum est idem formaliter actus intellectus Divini.

Confirma-
tur.

Confirmatur alijs paritatibus: scientia simplicis intelligentiæ, & visionis, assensus, & dissensus sunt idem formaliter actus intellectus. Item: actus efficax, & inefficax, liber, & necessarius sunt in Deo idem formaliter actus voluntatis: ergo pariter: cognitio scientifica, & luminis principiorum est idē actus intellectus Divini. Antecedens est communis omnium Theologorum consensus. Consequentia paritate videtur certa, & ultra probatur: nam quidquid inferre valeat distinctionem formalem inter cognitionem Divinam scientificam, & luminis principiorum, inferre etiam valebit distinctionem formalem inter assensum, & dissensum, actum liberum, & necessarium: ergo eadē est de omnibus ratio: ergo tenet paritas. Antecedens patebit infra, dū rationē Ill. God. solvamus, & retorqueamus.

4.
Secundo.

Probatur secundo conclusio: contradictoria, quæ verificari possunt de cognitione Divina scientifica, & luminis principiorum, sunt tantum penes connotata extrinsecæ, ut ex solutione argumentorum constabit: ergo scientia Dei per modum actus secundi non distinguitur formaliter à lumine principiorum. Consequentia claret ex dictis tractatu 1. de Deo vno disp. 5. §. 33, ubi diximus, contradictoria penes connotata extrinsecæ non arguere distinctionem formalem, sed solum distinctionem penes connotata, quod ibi probatum manet etiam ad hominem contra adversarios.

Probatur tertio conclusio: scientia formaliter indistincta à lumine princi-

5.
Tertio.

Prob. 1.
conclusio

piorum nullam dicit imperfectionem; sed alias possibilis est hæc formalis indistinctio inter scientiã, & lumẽ principiorũ: ergo sic indistincta est in Deo constituenda. Consequentia est legitima. Major ex terminis patet. Minor claret paritatibus supra positis, & ultra clarebit per dicenda n. 21. & 26. Hæc probatio est per oppositum ad probationem principalem, quã adducit pro se Ill. God, de qua in solutione argumentorum, & ultra quam.

6. *Quarto.* Probatum quarto: Divina cognitio, quæ est actus secundus intellectus Divini, se extendit sine multiplicitate ad omne cognoscibile: ergo attingit essentiam, & attributa: ergo idem formalissimè est actus, quo Deus cognoscit essentiã, & attributa: ergo idem formalissimè est actus Scientiæ Dei, & luminis principiorũ: ergo Divina cognitio non distinguitur in varia attributa. Omnes consequentiæ sunt legitime. Antecedens verò probatur primo: Divina cognitio, quæ est actus secundus divini intellectus, est infinita in linea cognitionis: ergo se extendit sine multiplicitate ad omne cognoscibile. Probatum consequentia: quia scientia Dei est infinita in linea scientiæ, se extendit sine multiplicitate ad omne scibile ex Ill. God. n. 21; sed Divina cognitio, quæ est actus secundus Divini intellectus, est infinita in linea cognitionis: ergo se extendit sine multiplicitate ad omne cognoscibile. Probatum secundo: nam re benè inspecta dissonum apparet: Deum indigere duplici cognitione ad essentiam, & attributa cognoscenda: ergo dissonum apparet, quod Divina cognitio distinguitur in varia attributa.

7. *Infertur obiter.* Ex dictis obiter infero, ut consequenter adhuc in hoc cum Ill. Godoy procedamus, artem, & prudentiam non esse attributa, nec inter se, nec ab scientia, & lumine principiorum distincta. Hoc probatur eisdem rationibus, quibus manet probatum: scientiam Dei per modum actus secundi non distingui formaliter à lumine prin-

cipiorum. Ratio autem, quam in oppositum adducit Ill. Godoy n. 12, soluta manebit per solutionem ad primum argumentum. Pro quo sit.

§. II.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy.

Arguit primo Ill. Godoy n. 3: lumen principiorum, & scientia distinguntur essentialiter ex proprijs conceptibus: ergo in Deo distinguntur formaliter. Consequentia patet: ideò namque intellectus, & voluntas in Deo distinguntur formaliter, quia ex proprijs conceptibus essentialiter distinguntur. Antecedens autem probatur: nam illi actus ex proprijs conceptibus essentialiter distinguuntur, quorum obiecta formalia formaliter distinguntur; sed obiectum formale luminis principiorum distinguitur formaliter ab obiecto formali scientiæ: ergo lumen principiorum, & scientia distinguntur essentialiter ex proprijs conceptibus. Maior cum consequentia tenet. Minor probatur: obiectum formale luminis principiorum sunt principia, ut immediate vera, & in se cognoscibilia; obiectum formale scientiæ est veritas conclusionis, ut ex principijs deducta: ergo obiectum formale luminis principiorum distinguitur formaliter ab obiecto formali scientiæ.

Respondeo primo ad argumentum negando antecedens, ad cuius probationem nego maiorem, quã, ut certã supponit Ill. Godoy. Primo: quia ut ipse Ill. Godoy ait disp. 28. n. 9. ex obiecto ad actum transferri debet, quod in actu imperfectionem non ponit; sed distinctio formalis dicit imperfectionem in actibus Divini intellectus, ut dicemus n. 36. & 37: ergo distinctio formalis obiectorum formalium non debet transferri in actus Divini intellectus. Secundo: nam distinctio penes obiecta formalia solum arguit distinctionem extrinsecam, & terminativam in actibus; distinctio verò essentialis ex proprijs conceptibus sumitur

8.
*Arguit
I. Ill. Godoy.*

9.
Respōd. I

dumtaxat ex rationibus formalibus ipsorum actuum, ut dignissimè notavit Doctor *quodlibeto* 13. §. *ad ista*; unde ex distinctione formali obiectiva luminis principiorum, & scientiæ inferre non valet distinctionem formalem in actibus, & iuxta hanc primam solutionem.

10.

*Retor-
queo 1.
argumē-
tum.*

Retorqueo primo argumentū: volitio, & nolitio Divina, actus liber, & necessarius, assensus, & dissensus habent obiecta formalitèr distincta: sed volitio, & nolitio Divina, actus liber, & necessarius, est idem formalissimè actus Divinæ voluntatis; assensusque, & dissensus est idem formalissimè actus intellectus Divini: ergo quod lumen principiorū, & scientia habeant obiecta formalitèr distincta, non infert multiplicitatē actuum. Retorqueo secundo: eadē potentia versatur circa obiecta specie, & genere distincta, ut claret in intellectu, & voluntate, quæ versantur circa totam latitudinē entis: ergo distinctio obiectorum non arguit distinctionē essentialē ex proprijs conceptibus in potentijs: ergo neque in actibus. Secunda consequentia ex prima sequitur. Prima autē probatur: si distinctio obiectorum argueret in potentijs distinctionē essentialē ex proprijs conceptibus, eadē potentia esset à se ipsa specie, & genere distincta, quia circa obiecta sic distincta versatur; sed hoc est falsum: ergo distinctio obiectorum non arguit distinctionem essentialē ex proprijs conceptibus in potentijs.

11.

Ne dicas.

Sed ne pro Ill. Godoy dicas: hanc secundam retorsionem non concludere, quia procedit de obiectis materialibus, quæ distinctionem in actibus, nec in potentijs arguunt; ipsum verò loqui de obiectis formalibus, ut claret ex sua ratione. Ne, inquam, hoc dicas, alitèr retorqueam argumentum Ill. Godoy, tam in opinione Scotica, quàm Thomistica; & prius ad hominē contra ipsum. Ad hominē contra Ill. Godoy retorqueo: illi actus ex proprijs conceptibus essentialitèr distin-

guntur, quorum obiecta formalia formalitèr distinguuntur; sed obiectū formale scientiæ simplicis intelligentiæ, & scientiæ visionis formalitèr distinguuntur: ergo scientia simplicis intelligentiæ, & scientia visionis virtualitèr distinguuntur, quod est contra ipsum *disp.* 29. n. 1. Probatur minor: obiectū formale scientiæ simplicis intelligentiæ est res, ut non existens exercitèr; obiectū formale scientiæ visionis est res, ut existens exercitèr, ut habet Ill. Godoy *cit.* n. 18; sed non minùs hæc distinguuntur, quam obiecta formalia luminis principiorum, & scientiæ: ergo obiectum formale scientiæ simplicis intelligentiæ, & scientiæ visionis formalitèr distinguuntur.

Retorqueo iam in Scotica opinione: in opinione probabili Scotitarum intellectus, & voluntas habent idem formalissimè obiectum formale quo: ergo potentiæ non distinguuntur essentialitèr ex proprijs conceptibus per distincta obiecta formalia. Antecedens est certum, quia plures Scotistæ asserunt: ens sub ratione entis esse obiectum formale utriusque potentiæ. Consequentia probatur: si potentiæ distinguerentur essentialitèr ex proprijs conceptibus per distincta obiecta formalia, intellectus, & voluntas essent eadem potentia formalissimè; sed hoc est falsum: ergo potentiæ non distinguuntur essentialitèr ex proprijs conceptibus per distincta obiecta formalia. Minor, & consequentia tenent. Maior autem probatur: intellectus, & voluntas in opinione supra posita habent idem formalissimè obiectū formale: ergo si potentiæ distinguerentur essentialitèr ex proprijs conceptibus per distincta obiecta formalia, intellectus, & voluntas essent eadem potentia formalissimè.

Retorqueo in opinione Thomistica: in sententia probabili Thomistarum Deus cognoscit suam essentiam scientificè à posteriori: ergo Deus duplici actu virtualitèr distincto cognoscit suam essentiam. Antecedens claret:

12.

*Retor-
queo in
Scotica
opinione.*

13.

*Retor-
queo in
opinione
Thomisti-
ca.*

*Retor-
queo ad
hominem
cōtra Ill.
Godoy.*

nam est opinio, quam tuetur Marcus de la Serra *cit.* ab Ill. Godoy *disp.* 23. n. 138. Illam etiam tuentur PP. Salmanticenses, & Petrus Cornejo *ibidem* ab Ill. Godoy *citati*, & si hos ab hac opinione liberet, ex quibus Marcum de la Serra, & PP. Salmanticenses *cit.* Ill. Godoy *in presenti* n. 2. pro opinione de distinctione cognitionis Divinae in distincta attributa; unde retorſio procedit contra Authores tuentes opinionem, ex qua retorſionem defumo, & sustentantes opinionem, contra quam arguo. Verum ergo est antecedens.

14.

Consequentia est evidens iuxta ipsos; nam actus scientiae, & luminis principiorum virtualiter distinguuntur per ipsos; sed Deus secundum ipsos utroque actu cognoscit suam essentiam: ergo Deus duplici actu virtualiter distincto cognoscit suam essentiam. Inſero nunc: ergo essentia Divina est a se ipsa formaliter distincta, quod est falsum. Probatur haec consequentia; actus in Deo virtualiter distincti debent habere obiecta formalia formaliter distincta; sed essentia Divina est obiectum formale actuum Dei virtualiter distinctorum; ergo essentia Divina est a se ipsa formaliter distincta. Maior est ratio horum Authorum pro tuenda distinctione virtuali actus scientiae, & luminis principiorum. Minor claret: nam essentia Divina cognita actu luminis principiorum est principium, ut immediate verum, & in se cognoscibile; & cognita actu scientiae est veritas conclusionis, ut deducta ex principiis, quae iuxta ipsos sunt obiecta formalia horum actuum. Consequentia est legitima.

I 5.

Dices pro
Ill. God.

Dices pro Ill. Godoy contra solutionem datam: distinctio penes obiecta formalia arguit iuxta nos distinctionem extrinsecam in actibus; sed haec extrinseca distinctio arguit distinctionem formalem Scoticam: ergo distinctio penes obiecta formalia arguit in actibus distinctionem formalem Scoticam. Probatur minor: distinctio formalis Scotica reperitur in-

ter intellectum Divinum, & Divinam voluntatem; sed haec distinctio sumitur a distinctione extrinseca obiectorum formalium: ergo distinctio extrinseca penes obiecta formalia arguit in actibus distinctionem formalem Scoticam. Maior, & consequentia tenent. Minor vero probatur: distinctio formalis reperta inter intellectum Divinum, & Divinam voluntatem sumitur a distinctione formali veritatis, & bonitatis, quae sunt obiecta formalia intellectus, & voluntatis: ergo distinctio formalis reperta inter intellectum Divinum, & Divinam voluntatem sumitur a distinctione extrinseca obiectorum formalium. Respondeo negando minorem, ad probationem nego etiam minorem, ad cuius probationem nego antecedens ob rationem datam n. 9. & retorſiones factae ad argumentum efformentur etiam contra replicam.

Respondeo ad praedictum Ill. Godoy argumentum secundo, negando antecedens, ad cuius probationem distinguo maiorem: illi actus ex propriis conceptibus distinguuntur essentialiter, quorum obiecta formalia formaliter distinguuntur, si actus sint finiti transeat maior; si actus sint infiniti, nego maiorem, concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque licet actus finitus ob sui limitationem possit respicere per se distinctionem illam obiectivam; actus tamen infinitus ob sui infinitatem non respicit per se distinctionem illam obiectivam; unde, & si intellectus creatus nequeat unico actu attingere principia, & conclusionem ob finitatem actus; intellectus vero Divinus utrumque attingit unico actu omnino indivisibili ob infinitatem actus.

Haec solutio patet per dicta in nostris probationibus, ex quibus retorſueo primo argumentum contra Ill. Godoy: licet intellectus creatus nequeat assentiri, & dissentiri unico actu ob eius limitationem, nequeatque attingere omne scibile unico actu ob eius finitatem; intellectus tamen Divinus hoc facit unico actu ob eius in-

Respond.

Retorſue.

I 6.

Respond. 2
ad argu-
mentum
Ill. God.

I 7.

Retorſueo 1.
contra Ill.
Godod.

Secundo.

finitatem : ergo licet intellectus creatus nequeat attingere principia , & conclusiones vnico actu ob eius limitationem; hoc faciet intellectus Divinus ob infinitatē sui actus. Retorqueo secundo : licet voluntas creata nequeat velle inefficaciter , & efficaciter, liberè, & necessariò, velle, & nolle, vnico actu ob eius limitationē; hoc faciet voluntas Divina vnico actu ob infinitatē illius: ergo pariter : licet intellectus creatus nequeat attingere principia , & conclusiones vnico actu ob eius limitationē, hoc faciet intellectus Divinus ob infinitatem sui actus.

18.
Replicat
Ill. God.
contra istam
solutionem.

Ill. Godoy n. 4. prævidit prædictā responsionem , & si cū aliquo addito, contra quod replicat , & licet illo addito ab Ill. Godoy deficiente, deficiat eius replica; tamē, vt contra prædictam responsionem potest facere, sic efformatur : ex nostra solutione sequitur : actum intellectus Divini non distingui formaliter ab actu voluntatis; sed hoc est falsum : ergo & tradita solutio. Probatur sequela: ideò iuxta solutionem actus luminis principiorū, non distinguitur formaliter ab actu scientifico in Deo , quia actus Divini intellectus ob sui infinitatem attingit principia , & conclusiones : ergo ob eandem infinitatem extendetur actus Divini intellectus ad attingendū bonum : ergo non distinguetur formaliter ab actu voluntatis.

19.
Confirmatur.

Confirmatur ab Ill. Godoy n. 6: infinitas intellectus , & voluntatis Divinae non obstat , vt ratio veri formaliter ab intellectu attingatur , & ratio boni attingatur formaliter à voluntate, & vt distinctio obiectiva , quæ inter verum, & bonum versatur, sit formalis comparatione intellectus , & voluntatis in Deo: ergo pariter : infinitas luminis principiorum , & scientiæ obstat non potest , vt distinctio obiectiva, quæ inter principia, & conclusiones versatur comparetur per se ad illa, & consequenter inferat distinctionē formalem inter actum scientiæ, & actum luminis principiorū in Deo.

Respondeo primo ad replicam negando sequelam, ad cuius probationē nego paritatē, similiterque nego paritatē confirmationis , & quia totū consistit in reddenda ratione , cur infinitas actus intellectus Divini obest, vt actus luminis principiorū distinguatur formaliter ab actu scientifico in Deo, quando infinitas intellectus non obest ad distinctionē formale illius à voluntate Divina. Advertendum est : quod aliquæ sunt perfectiones , quæ conveniunt intra latitudinē genericā alicuius perfectionis simpliciter simplicis, & aliæ , quæ se excludunt à tali latitudine. Perfectiones , quæ conveniunt in tali latitudine, adunantur in aliqua vna perfectione , non solum realiter verum etiam formaliter , vt sunt perfectiones cognitivæ , tam sensitivæ, quàm intellectivæ, quæ adunantur in Deo in vna simplicissima perfectione intellectiva. Perfectiones verò, quæ se excludunt à prædicta latitudine , nequeunt in Deo in aliqua vna perfectione adunari, vt sunt perfectiones sapientiæ, & bonitatis.

20.
Respōd. i

Utilis ad
vertētia.

Ex his iam claret disparitas ad replicā, & confirmationē: nam intellectus, & voluntas sunt perfectiones, quæ se invicem excludunt à latitudine genericā alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, ideòque neque in Deo possunt adunari in aliqua vna perfectione , & consequenter infinitas nullius obest, vt formaliter distinguantur. Ast actus luminis principiorum, & actus scientiæ sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericā alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, nempe, cognitionis, ideòque in Deo adunantur formaliter in aliqua vna simplicissima perfectione, & consequenter obstat infinitas cuiuslibet ad formalem distinctionē eorum. Declarata iam disparitate.

21.
Disparitas.

Retorqueo contra Ill. Godoy: infinitas intellectus non obest, vt formaliter distinguatur à Divina voluntate: ergo infinitas actus liberi non obest, vt formaliter distinguatur ab actu neces-

22.
Retor-
queo con-
tra Ill.
Godoy.

fario. Similiterque de volitione, & nollitione, & alijs positis n. 3. Vel è contra retorqueo infinitas actus liberi obest, vt formaliter distinguatur ab actu necessario: ergo & infinitas actus luminis principiorum obstat, vt formaliter distinguatur ab actu scientifico in Deo. Probatur consequentia: non minus actus luminis principiorum, & actus scientiæ sunt intra latitudinem alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, ac actus liber, & necessarius: ergo si infinitas actus liberi obest, vt formaliter distinguatur ab actu necessario, etiam infinitas actus luminis principiorum obstat, vt formaliter distinguatur ab actu scientifico in Deo.

23. Et certè assignet Ill. God. disparitatem: cur infinitas intellectus non obest, vt formaliter distinguatur à Divina voluntate; infinitas vero actus liberi obest, vt formaliter distinguatur ab actu necessario, & similiter de alijs paritatibus, quibus conclusionem probavimus. Certè nulla certior, quam à nobis assignata, & si aliqua alia assignetur, ipsa erit ratio ad non multiplicandum actus Divini intellectus, consequenterque actus luminis principiorum, & actus scientiæ in Deo erit idem formalissimè actus.

24. Arguit secundo Ill. God. n. 7: sic comparatur actus ad principium proximum, sicut principium proximum ad radicale; sed in Deo in vna, & eadè natura dantur plura principia proxima formaliter distincta: ergo in vna, & eadè potentia, quæ est principium proximum, constituendi sunt plures actus formaliter distincti: ergo scientia, & intellectus per modum actus secundi formaliter in Deo distinguuntur. Probatur maior primo: in creatis enim, vbi inter omnia illa intervenit distinctio realis, sic comparatur actus ad potentiam quoad extensionem, & limitationem, sicut potentia, quæ est principium proximum, comparatur ad naturam, quæ est radicale principium: ergo similis proportio admittenda est in

Deo cum distinctione formali. Secundo: nam nulla potest assignari ratio, cur extensio potentiæ non adequet extensionem radicis, quæ non convincat extensionem actus non posse adequare extensionem potentiæ: ergo sic comparatur actus ad potentiam, sicut potentia ad radicem.

Respondeo primo negando minorem, cuius ratio suprà est assignata, scilicet, quia actus omnes principij proximi sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericam alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, ideoque adunantur in Deo in vna formalissima perfectione. At principia proxima, vt intellectus, & voluntas, se excludunt à prædicta latitudine, ideoque nequeunt in Deo adunari in aliqua vna formalissima perfectione; ex quo ad primam probationem, nego paritatem; quia in Deo adunantur in vna formalissima perfectione ob eius infinitatem, quod in creaturis fieri nequit ratione finitatis, constatque ratio ab Ill. Godoy exacta in secunda probatione.

Respondeo secundo distinguendo maiorem: sic comparatur actus finitus ad principium proximum, sicut principium ad radicale, concedo maiorem; actus infinitus, nego maiorem, & concessa minori, nego utramque consequentiam ob rationem datam. Respondeo tertio aliter distinguendo maiorem: actus non adequans principij proximi latitudinem, sic comparatur ad principium proximum, sicut principium proximum ad radicale, concedo maiorem; adequans latitudinem principij proximi, nego maiorem, & concessa minori, nego utramque consequentiam; nam ideo in creatis multiplicantur actus eiusdem potentiæ, quia cum finiti sint, nequeunt adequare latitudinem potentiæ; at actus Divinus, v. g. Divina cognitio, vtpotè infinita, adequat totam obiecti intelligibilitatem, & consequenter totam latitudinem principij proximi intellectivi; ideoque repugnat in Deo actus intelligendi ab actu

Secundo.

25.
Respōd. 1
ad argu-
mentum.

Ad pri-
mā pro-
bationē.

Ad se-
cundam.

26.
Respōd. 2

Tertio.

scientiæ distinctus; per quod pater disparitas ad primam probationem, & ad secundam ultra rationem datam.

27.

Ex hac doctrina deducitur alia ratio: nam principium radicale intellectus & voluntatis se extendit ad vtrâque lineam, cuius latitudinē, nec intellectus, nec voluntas potest adæquare, quia sunt perfectiones se invicē excludentes à latitudine alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis ideoque, nec intellectus potest formaliter velle, nec voluntas valet formaliter intelligere. At principium proximum solum se extendit ad vnam lineam, v. g. intellectus ad intelligendū, & voluntas ad volendū, cuius latitudinē potest intellectio infinita, & infinita volitio adæquare, quia sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinē alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, v. g. intellectio- nis, & volitionis. Hæc itaque est alia ratio, cur extensio potentia non adæquat extensionem radice; benè verò extensio actus adæquat extensionem potentia.

28.

Arguit Ill. God. contra hanc 3. responsio- nem.

Hanc tertiam responsionē impugnare conatur Ill. Godoy n. 9. sicque arguit: nam ex limitatione creata, & illimitatione actus scientifici Dei solū sequitur, nō esse constituendos in Deo plures actus intelligendi realiter inter se distinctos; non verò sequitur, non esse adstruendos actus intelligendi distinctos formaliter: ergo solutio tradita est nulla. Probatur antecedens primo: actus Scientiæ Dei, quamvis sit realiter in omni linea infinitus, formaliter tamen solum est infinitus in linea scientiæ: ergo quamvis petat realem identitatē cū omni actu Divini intellectus, non tamen petit identitatem formale. Secundo: nam etiam potentia Divina sunt infinita; sed ex hoc non sequitur, non dari plures formaliter potentias distinctas in vna, & eadem natura: ergo pariter: ex eo, quod actus Divini intellectus sint infiniti, non sequitur, non dari plures actus intelligendi formaliter distinctos in

vno, & eodem intellectu.

Respondeo negando antecedens, ad cuius primam probationem concessio antecedenti nego consequentiā, cuius ratio declarata manet: nam actus scientiæ Dei, ut potè infinitus, adæquat totam obiecti intelligibilitatem, & consequenter totam latitudinē principij proximi intellectivi; ideoque repugnat actus scientiæ non identificans formaliter omnem actū intelligendi, quia omnis talis convenit intra latitudinē alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis. Ad secundam probationem iam est assignata disparitas, & ut præcissa ratio disparitatis omnimoda claritate percipiatur.

Respondeo in forma ad prædictam secundam probationem distinguendo maiorem: etiā potentia Divina sunt infinita, conveniuntque intra latitudinem genericā alicuius perfectionis simpliciter simplicis nego maiorem; & se invicem excludunt à tali latitudine concedo maiorem; & concessa minori distinguo consequens: ergo ex eo, quod actus Divini intellectus sint infiniti præcisè, non sequitur, non dari plures actus intelligendi formaliter distinctos in vno, & eodem intellectu concedo consequentiā; ex eo, quod sint infiniti, & convenient in latitudine genericā alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis, non sequitur, non dari plures actus intelligendi formaliter distinctos in vno, & eodem intellectu nego consequentiā.

Itaque ratio, cur Divina cognitio non dividitur in varia attributa formaliter distincta, non est infinitas Divina cognitionis præcisè; alioquin nulla in Deo esset formalis distinctio, cum omnia Dei prædicata sint infinita; sed est, quia omnes actus intellectus ex eo, quod convenient intra latitudinem genericā alicuius perfectionis simpliciter simplicis, adunari possunt in aliqua vna perfectione formaliter indivisibili. Cum ergo hæc solū possit esse cognitio infinita, ideo infinita cognitio est formaliter omnis

29.

Respond. ad primā probationem antecedentis.

30.

Respond. in forma ad 2.

31.

Assignatur ratio cur Divina cognitio nō dividatur in varia attributa

actus intellectus; unde prædicta ratio coalescit ex coadunatione actuum in unico actu, & ex infinitate actus, ratione cuius in illo solum possunt coadunari. Hoc amplius clarescet per sequentes retorisiones.

32.
Retor-
queo 1.
argum.
cōtra Ill.
Godoy.

Retorqueo primo contra Ill. Godoy argumentum sic: sic comparatur actus ad principium proximum, sicut principium proximum ad radicale; sed in Deo in vna, & eadem natura dantur plura principia proxima formaliter distincta: ergo in vna, & eadem potentia, quæ est principium proximum, constituendi sunt plures actus formaliter distincti: ergo volitio, & nolitio in Deo formaliter distinguuntur, similiterque omnibus paritatibus, quibus conclusionem probavimus. Consequentia tenet evidentè contra Ill. Godoy, sicut ab ipso deducta contra nos teneret, si præmissæ essent nostræ, sicut sunt Ill. Godoy, & ultra contra ipsum illam probo: non minùs infertur hæc consequentia contra Ill. Godoy, quam consequentia Ill. God. contra nos: ergo tenet consequentia Ill. Godoy, quia est veritas particularis contenta in præmissis, ex quibus deducitur; sed nostræ consequentia contra Ill. Godoy sic se habet, ut manifestum est: ergo non minùs infertur hæc consequentia contra Ill. Godoy, quam consequentia Ill. Godoy contra nos.

33.

Ex hac retorisione manet clara retorissio contra duplicem probationem, & replicam Ill. Godoy, nec video quā disparitatem posset afferre Ill. Godoy, quæ non sit contra ipsum; & minùs video, quam rationem possit adducere, ut infinitas intellectus non obstat distinctioni ipsius à Divina voluntate; & infinitas volitionis obstat distinctioni formali ipsius à Divina nollitione, similiterque de alijs paritatibus. Tribuat itaque quā voluerit, quia meo videri cōtra ipsū resultabit.

34.

Retorqueo secundo argumentū: in Deo iuxta Ill. God. ut diximus n. 1. so-

lū datur vnus intellectus omnino indivisibilis ad omnia intelligibilia se extendens: ergo in Deo solū datur vna cognitio omnino indivisibilis ad omnia intelligibilia se extendens. Probatur cōsequētia: in Deo ideò datur vnus solū intellectus omnino indivisibilis ad omnia intelligibilia se extendens, quia adæquat totā latitudinē principij proximi intellectivi; sed in Deo vna solū cognitio omnino indivisibilis adæquat totā latitudinē principij proximi intellectivi: ergo in Deo solum datur vna cognitio omnino indivisibilis ad omnia intelligibilia se extendens. Probatur minor: cognitio in Deo est infinita: ergo in Deo vna solum cognitio omnino indivisibilis adæquat totā latitudinē principij proximi intellectivi.

Arguit tertio Ill. Godoy num. 10: Scientia formaliter distincta à lumine principiorum nullam dicit imperfectionem: ergo sic distincta est in Deo constituenda. Probatur antecedens: omnis imperfectio tollitur ab illa per realem identitatem cum lumine principiorum, & omni alia Divina perfectione: ergo Scientia formaliter distincta à lumine principiorum nullam dicit imperfectionem. Antecedens probatur primo: nam posita reali identitate ponitur in illa infinitas per essentiam, & ratio actus puri; sed cum his prædicatis nulla imperfectio compatitur: ergo omnis imperfectio tollitur ab illa per realem identitatem cum lumine principiorum, & omni alia Divina perfectione. Probatur secundo: ab intellectu, & voluntate Divina tollitur omnis imperfectio per hoc, quod realiter identificentur cum suis actibus, licet ab illis formaliter distinguantur: ergo omnis imperfectio tollitur ab scientia per realem identitatem cum lumine principiorum, & omni alia Divina perfectione.

Respondeo primo ad argumentum negando antecedens, ad cuius probationē nego antecedens, & ad primam huius probationem, distinguo maio-

Retor-
queo 2.

35.

Arguit
3. Ill. Go-
doy.

Antece-
dens pro-
batur 1.

Secundo.

36.

Respōd. 1
ad argu-
mentum.

Ad primam antecedentis probationem.

rem: posita reali identitate ponitur in scientia infinitas per essentiam, & ratio actus puri determinatè, nego maiorem; ponitur, & non ponitur, concedo maiorem; distinguo minorem: sed cum his prædictis nulla imperfectio compatitur in formalitate, in qua ponitur determinatè infinitas, concedo minorem; in formalitate, in qua ponitur, & non ponitur, nego minorem, & consequentiam. Ratio est: nam cum Scientia Dei debeat identificare formaliter quemcumque actum Divini intellectus, ob rationes pro nostra conclusione assignatas, & in discursu disputationis declaratas; si ab illa tollitur hæc formalis identitas, tollitur ab ea infinitas, & cum aliunde, hæc infinitate seclusa, in illa maneat realis identitas cum qualibet alia Divina perfectione, in illa ponitur infinitas; unde poneretur, & non poneretur, consequenterque esset imperfecta.

37.
Ad secundam.

Ad secundam probationem prædicti antecedentis, respondeo negando paritatem: quia intellectus, & voluntas Dei non debent identificare formaliter suos actus, imò ab his debent formaliter distinguui; at Scientia Dei debet formaliter identificare omnem actum Divini intellectus; tum, ob rationes, quibus probavimus nostram conclusionem; tum, ob rationes positas *num. 21. & 27.* & totum claret *ex dictis num. 31;* ex quibus manifestè apparet disparitas de potentijs inter se, & ad suos actus comparatis, ac de actu unius potentiæ respectivè ad actus eiusdem potentiæ.

38.
Respōd. 2 retorquendo argumentum.

Respondeo secundo retorquendo argumentum: scientia formaliter indistincta à lumine principiorum nullam dicit imperfectionem; ergo sic constituenda est in Deo. Probatur antecedens: indistinctio nullā dicit imperfectionem, quin potius maximam perfectionem: ergo scientia formaliter indistincta à lumine principiorum nullam dicit imperfectionem. Atqui scientia formaliter

indistincta à lumine principiorum est possibilis; ergo de primo ad ultimum debet sic in Deo poni. Minor probata manet *ex dictis n. 5. 21. & 26.*

Denique Ill. Godoy teneturolvere prædictum argumentum, quod ipse vocat principale, ad quod declarandum plures poterā in ipsū retorsiones facere, sed hæc pro nunc sufficiat: actus liber formaliter distinctus ab actu necessariò nullā dicit imperfectionem: ergo sic distinctus est in Deo constituendus. Probatur antecedens: omnis imperfectio tollitur ab illo per realem identitatem cum actu necessariò, & omni alia perfectione Divina: ergo actus liber formaliter distinctus ab actu necessariò nullam dicit imperfectionem. Antecedens probatur per dictā duplici probatione ab Ill. Godoy adducta, & videbitur non esse similitudinem inter argumentum, & retorsionem, sed identitatem.

Ill. Godoy in hac disputatione duplicem aliam conclusionem adducit. Vnam tradit *num. 21.* ubi asserit: quod scientia Divina non multiplicatur attributaliter iuxta numerum scientiarum, quæ in creatis reperiuntur. Aliam ponit in *num. 26.* ubi tuetur: quod in Deo non est ponenda intellectio absoluta formaliter distincta ab attributis enumeratis, scilicet, Providentia, Arte, Scientia, & Lumine principiorum. Hæc itaque omitto. Primo: quia in hoc controversiā nō habemus. Secundo: quia omnia hæc stare in Deo sine distinctione formali, solūque distincta extrinsecè, terminativè, seu per cōnotata clariùs apparet, & securius *ex dictis in discursu huius disput.*

Ceterum non prætermittam inconsequentiam quandam, quam (meo videri) cōmittit Ill. God. in opinione, quam in hac *disp.* defendit; quam, ut ostendam ad hominem contra ipsum probatur nostra conclusio: si Divina cognitio divideretur in variis cognitiones, scilicet, luminis principiorum, & scientiæ, tãquā in distincta attributa, cognitio luminis principiorum

39.
Retorquendo denique.

40.

41.
Quedā inconsequentia ostenditur 1.

esset pars subiectiva cognitionis Divinae, tamquam species contenta sub genere: ergo daretur in Deo compositio ex genere, & differentia, qua Divinae simplicitati repugnat. Consequentia est in doctrina Ill. Godoy notoria: nam iuxta ipsum *tom. 2. disp. 61. num. 5.* ut aliquid sub alio contineatur, tamquam sub genere, debet esse ex genere, & differentia compositum.

42.
Probat-
tur ante-
cedens.

Antecedens autem, in quo potest esse difficultas, æquè notorium est in doctrina Ill. Godoy, & ostenditur: si providentia Divina divideretur in varias providentias, tamquam distincta attributa, prædestinatio esset pars subiectiva providentiæ Divinae, tamquam species contenta sub genere, ut habet Ill. Godoy *tom. 2. disput. 61. num. 3.* ergo similiter: si Divina cognitio divideretur in varias cognitiones, scilicet, luminis principiorum, & scientiæ, tamquam in distincta attributa, cognitio luminis principiorum esset pars subiectiva cognitionis Divinae, tamquam species contenta sub genere.

43.
Ostendi-
tur 2. di-
cta incō-
sequētia.

Probaturs secundo, aliter efformando prædictā rationē: si lumen principiorum virtualiter attributaliter distingueretur à Divina cognitione, lumen principiorum esset pars subiectiva cognitionis Divinae, tamquam species contenta sub genere; sed ex hoc sequitur compositio, Divinae simplicitati repugnans: ergo lumen principiorum non distinguitur virtualiter attributaliter à Divina cognitione, & consequenter Divina cognitio non dividitur in distincta attributa. Vtraque consequentia est legitima. Minor est Ill. Godoy *cit. tom. 2. disp. 61. n. 5.*

44.

Maior verò probatur: si prædestinatio virtualiter attributaliter distingueretur à providentiā, prædestinatio esset pars subiectiva providentiæ Divinae, tamquam species contenta sub genere: ergo pariter: si lumen principiorum virtualiter attributaliter distingueretur à Divina cognitione, lumen principiorum esset pars subiectiva cognitionis Divi-

nae, tamquam species contenta sub genere. Consequentia est legitima. Antecedens est certū. Primo: quia est opinio, quā refert Ill. God. *tom. 2. disp. 61. n. 2.* quā opinio (supposita prædicta distinctione) est vera apud Ill. God. Secundo: quia, ut Ill. God. negat: prædestinationē esse partē subiectivā providentiæ, tamquam species contenta sub genere, negat *disp. cit. n. 3.* distinctionē prædictā, ex cuius negatione consequenter negat prædestinationē esse talem partem subiectivā, ideoque *num. 6.* & sequentibus, probat indistinctionem virtuales attributales inter prædestinationem, & providentiā.

Probaturs tertio aliter efformando rationem prædictā: si lumen principiorum ab alia parte cognitionis Divinae, scilicet, à cognitione scientiæ, distingueretur essentialiter, lumen principiorum esset pars subiectiva Divinae cognitionis, tamquam species contenta sub genere: ergo datur in Deo compositio ex genere, & differentia, quod repugnat Divinae simplicitati. Consequentia in doctrina Ill. God. est manifesta: nam si prædestinatio esset pars subiectiva Divinae providentiæ, tamquam species contenta sub genere, Deus esset compositus ex genere, & differentia iuxta Ill. God. *tom. 2. disput. 61. n. 5.* Antecedens est æquè manifestum in illius doctrina: nam si prædestinatio ab alijs providentiæ partibus distingueretur essentialiter, prædestinatio esset pars subiectiva providentiæ, tamquam species contenta sub genere, ut habet *disp. 61. cit. n. 3.* similiter ergo: si lumen principiorum ab alia parte cognitionis Divinae, scilicet, à cognitione scientiæ, distingueretur essentialiter, lumen principiorum esset pars subiectiva Divinae cognitionis, tamquam species contenta sub genere.

Ex his igitur clara manet inconsequentia Ill. Godoy: nam per ab ipso dicta *tom. 2. disp. 61. n. 3.* debet necessariò concedere: cognitionē Divinā non dividi in distincta attributa; alioquin cognitio luminis principiorum esset pars

45.
Ostendi-
tur 3. di-
cta incon-
sequētia.

46.
Declara-
tur præ-
dicta in-
cōsequen-
tia.

subiectiva Divina cognitionis, tanquā species contenta sub genere, ut claret ex dictis, & amplius manifestatur: nam cognitio luminis principiorū est quid interius ad cognitionē Divinā, & essentialiter distincta iuxta ipsū ab alia parte cognitionis Divinae, scilicet, a cognitione scientifica, quod præcisè, se habet prædestinatio respectu providentiæ, esset pars subiectiva illius, tanquā species contenta sub genere, ut ipse asserit. Deinde per ab ipso dicta *in præsentī Disputatione* necessario deberet concedere: providentiā dividi in distincta attributa, & consequenter inter prædestinationē, & providentiā reperiri distinctionē essentialē attributalē. Primum est contra ipsum *in præsentī*. Secundum est contra ipsum *disput. 61. cit.* Ecce inconsequentiam.

Deinde: per ab ipso dicta *disput. 61. cit.* debet necessario concedere: dari in Deo compositionē ex genere, & differentia, semel concesso, quod Divina

cognitio dividatur in distincta attributa. Et per ab ipso dicta *in præsentī disp.* debet necessario negare prædictam compositionē in Deo, data distinctione virtuali attributali inter prædestinationem, & providentiā, quorum utrumque est contra ipsum.

Denique: si ab ipso defenditur *in præsentī* distinctio virtualis attributaliter inter Divinam cognitionem, & lumen principiorum absque eo, quod lumen principiorum sit pars subiectiva cognitionis, tanquā species sub genere, & consequenter absque compositione in Deo ex genere, & differentia; ab ipso debet defendi distinctio virtualis attributalis inter prædestinationem, & providentiā absque eo, quod prædestinatio sit pars subiectiva providentiæ, tanquam species contenta sub genere, & consequenter absque compositione in Deo ex genere, & differentia. Hoc tamen non facere, inconsequentia est meo videri.

48.
*Ultimo
declara-
tur.*

*Iterū de-
claratur.*

47.
*Declara-
tur am-
plius.*

DISPUTATIO

VIGESIMA OCTAVA.

Utrum Scientia Dei sit discursiva.

S. I.

Relatis sententijs verior eligitur & probatur.

Num. I

*Hæc diffi-
cultas
exagita-
tur ad-
mittende
doctrinā
Ill. Godoy*

Hanc disputationē exagitat Ill. Godoy conformiter ad dicta *disp. 23. n. 11. 12. & 13.* Si ergo nos cōformiter ad dicta *disp. cit. n. 8. 9. & 99.* hanc disputationē resolvamus, faciliter ab ea expediemus, admitendo libenter scientiam Dei esse discursivam, non solum virtualiter, sed etiam formaliter, ut ibi dictum est; ceterum ab hoc præcindendo, & doctrinā Ill. Godoy de discursu formali, & virtuali admitendo; item cum ipso in hac disputatione non amittamus. Vndē.

Suppono cum Ill. Godoy quod discursus est duplex. Formalis, & virtualis. Ad discursum formalem requiritur realis multitudo cognitionum; ad discursum verò virtualem requiritur formalis multitudo cognitionū in Scotica opinione, vel multitudo virtualis in Thomistica. Ex quo manifestè colligitur, in Deo repugnare discursum formalem, quia illi repugnat realis multitudo cognitionum; ut enim omnes Theologi sentiūt: Deus unica cognitione realiter indivisibili omnia cognoscit.

2.
Suppono.

3. *Referuntur sententiae.* Hoc supposito, quod in dubium vertimus, est: an Dei scientia sit discursiva saltem virtualiter? In quo est duplex opposita sententia. Prima est affirmativa, quam tenet Ill. Godoy.

Prima est affirmativa. *in presenti num. 3.* pro ipsa citans plures Thomistas *in communi*, & vnicè Serra *in particulari*. Secunda est negativa, quam tuentur plures Thomistae citat. ab Ill. Godoy; & licet hæc difficultas ab Scotistis expressè nō disputetur, hæc secunda sententia est omninò conformis principijs Scoti negantis: dari in Deo cognitiones formaliter distinctas, vt vidimus *disputatione antecedenti*; vnde conformiter ad ibi dicta, resolvenda est hæc difficultas.

Ill. God. *Secunda negativa*

Scotus. Conclusio: *Scientia Dei non est virtualiter discursiva.* Sic Authores citat. pro secunda sententia contra Ill. Godoy. Probatur primo: vbi repugnat multitudo formalis cognitionum, ibi repugnat discursus virtualis; sed in Deo repugnat multitudo formalis cognitionum: ergo Deo repugnat discursus virtualis: ergo Scientia Dei non est virtualiter discursiva. Consequentia tenent. Maior est expressa Ill. Godoy; nam totum fundamentum, quo nititur *num. 8. & 10.* ad probandum discursum virtuale in Deo, est, quia non repugnat distinctio cognitionum. Minor, in qua est tota difficultas, probata manet paritatibus, & rationibus *disputatione antecedenti num. 3. & sequentibus*, hincque accomodentur.

4. *Conclusio* *Prob. 1.* Probatur secundo conclusio ad hominem contra Ill. Godoy: Deus vnico, & indivisibili virtualiter actu cognoscit subiectum, & prædicatum huius propositionis: *Deus est volitivus*; ergo Scientia Dei non est virtualiter discursiva. Probatur antecedens: Angelus vnico actu realiter, & solum multiplici virtualiter, cognoscit subiectum, & prædicatum prædictæ propositionis: ergo Deus vnico, & indivisibili virtualiter actu cognoscit subiectum, & prædicatum huius propositionis: *Deus est volitivus*. An-

5. *Probat* *tur conclusio 2.* *ad hominem contra Ill. Godoy.*

tecedens est opinio Thomistarum, cum quibus Ill. Godoy. Consequentia verò probatur: si Deus vnico, & indivisibili virtualiter actu non cognosceret subiectum, & prædicatum illius propositionis, id Deus non cognosceret cum maiori vnitatem actus, quam Angelus; sed hoc derogat perfectioni Divinæ cognitionis: ergo Deus vnico, & indivisibili actu virtualiter cognoscit subiectum, & prædicatum illius propositionis.

Respondet Ill. Godoy *num. 37.* negando antecedens, ad cuius probationem negat consequentiam, & ad probationem negat maiorem; & ratio differentia est: quod Angelus, estò vno actu multoties attingat subiectum, & prædicatum, potest tamen diversis actibus realiter quodlibet seorsim attingere; Deus autem taliter illa vno actu realiter cognoscit, quod repugnat illi per plures actus illa cognoscere, etiam seorsim considerando, & in hoc statuitur magnum discrimen inter Deum, & Angelum.

Impugnatur primo: Deus cum maiori vnitatem actus, quam Angelus, cognoscit non solum subiectum, & prædicatum propositionis seorsim, sed etiam simul in propositione; sed iuxta Ill. Godoy Angelus cognoscit vnico actu realiter, & solū multiplici virtualiter subiectum, & prædicatum propositionis simul: ergo Deus id cognoscit vnico actu adhuc virtualiter indivisibili: ergo ruit solutio Ill. Godoy. Probatur maior: si Deus cū maiori vnitatem actus, quā Angelus, nō cognosceret subiectum, & prædicatum propositionis simul, cognitio Dei respectu huius propositionis: *Deus est volitivus*, nō esset eminentior cognitione Angeli respectu eiusdem propositionis; sed hoc derogat infinitæ perfectioni Divinæ cognitionis: ergo Deus cū maiori vnitatem actus, quam Angelus, cognoscit non solū subiectum, & prædicatum propositionis seorsim, sed etiam simul in propositione. Minor, & consequentia tenent.

Maior patet: nam maior eminentia

6.

Respond.
Ill. God.

7.

Impugnatur 1.

8.

cognitionis consistit in maiori unitate illius, ut claret in cognitione Angeli respectu cognitionis hominis, & in cognitione Dei respectu cognitionis vtriusque, & hoc concedit Ill. Godoy in sua responsione; nam, ut statuat maiorem eminentiam in cognitione Dei, quam in cognitione Angeli, admittit, & assignat aliquam unitatem in cognitione Dei, quae non reperiatur in cognitione Angeli: ergo maior eminentia cognitionis consistit in maiori unitate illius: ergo vera est praedicta maior.

9. *Impugnatur 2.* Impugnatur secundo: quod in hominibus petit cognosci diversis actibus formaliter, potest Angelus cognoscere actibus virtualiter tantum diversis: ergo quod in Angelis petit cognosci diversis actibus virtualiter, Deus potest cognoscere actu virtualiter indivisibili. Antecedens patet: nam subiectum, & praedicatum propositionis, quae ab homine cognoscuntur actibus realiter diversis, Angelus cognoscit iuxta Ill. Godoy actibus virtualiter tantum diversis. Consequentia vero probatur: ideo, quod in hominibus petit cognosci diversis actibus realiter, potest Angelus cognoscere actibus virtualiter tantum diversis, quia Angelus in cognoscendo est homine eminentior; sed Deus est Angelo eminentior in cognoscendo: ergo quod in Angelis petit cognosci diversis actibus virtualiter, Deus potest cognoscere actu virtualiter indivisibili.

10. *Impugnatur 3.* Impugnatur tertio: cognitiones realiter distinctae, quibus cognoscuntur ab homine subiectum, & praedicatum propositionis, coadunantur in aliqua perfectione una realiter, licet virtualiter divisibili, ut claret iuxta Ill. Godoy in cognitione Angelica: ergo cognitiones virtualiter divisibiles, quibus ab Angelo cognoscuntur subiectum, & praedicatum propositionis, coadunantur in aliqua una perfectione virtualiter indivisibili, scilicet, in cognitione infinita. Consequentia ex antecedenti sequitur, & ultra hoc, quod probari potest per dicta *disput. ante-*

cedenti n. 20. sic probatur: quaecumque sit ratio, ut cognitiones realiter distinctae coadunentur in aliqua perfectione creata realiter indivisibili, est etiam ratio, ut coadunentur in perfectione infinita virtualiter indivisibili: ergo cognitiones virtualiter divisibiles, quibus ab Angelo cognoscuntur subiectum, & praedicatum propositionis, coadunantur in aliqua una perfectione virtualiter indivisibili, scilicet, cognitione infinita.

S. II.

Solvuntur argumenta Ill. Godoy.

Arguitur primo ex Ill. Godoy n. 8: eatenus Deo repugnat discursus, quatenus ei repugnat causalitas unius cognitionis in aliam; sed non repugnat virtualis causalitas: ergo nec repugnabit virtualis discursus. Probat minor primo: non repugnat Deo virtualis influxus naturae in attributa, & unius attributi in aliud: ergo pariter: non repugnabit virtualis causalitas unius cognitionis in aliam. Secundo: eatenus repugnat inter cognitiones causalitas, quatenus repugnat distinctio; sed non repugnat, quin imo de facto datur virtualis distinctio inter cognitiones: ergo non repugnabit virtualis causalitas unius cognitionis in aliam.

Tertio: inter obiectum luminis principiorum Divini, quod est natura, & obiectum scientiae, quod sunt attributa, intercedit virtualis causalitas: ergo & inter cognitiones ipsas. Patet consequentia: quia ex obiecto ad actum debet transferri, quidquid in actu imperfectione non ponit; sed virtualis causalitas illam non dicit: ergo virtualis causalitas debet transferri ad Divinas cognitiones. Denique: quia virtualis causalitas sic communiter explicatur, quod sic se habeant duo, quod si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo; sed si cognitio scientifica Dei realiter distingueretur a cognitione luminis princi-

11. *Arguitur 1. ex Ill. God.*

Probat minor 1.

Secundo.

12. *Tertio.*

Quarto.

piorum, realiter causaretur ab illa: ergo modo intervenit virtualis causalitas.

I 3.
Respond. ad argumentum. Hac itaque Ill. Godoy non vrgent, & soluta, simulque retorſa manent *disput. antecedenti*. Vnde conformiter ad dicta. Respondo ad argumentum negando minorem, ad cuius primam probationem concessio antecedenti, nego consequentiam, cuius ratio est: quia non sic comparatur actus ad principium proximum, sicut principium proximum ad radicale, quod est intentum Ill. Godoy in prædicta probatione. Et quia hoc est, quod nobis obiecit Ill. Godoy *disput. antecedenti n. 24.* rationes pro disparitate declaranda positæ sunt in disputatione prædicta *n. 25. & seqq.*

Ad 1. probationem minoris.
I 4.
Retorqueo contra Ill. Godoy. Deinde retorqueo contra Ill. Godoy: non repugnat Deo virtualis influxus naturæ in attributa, & unius attributi in aliud: ergo pariter: non repugnabit virtualis causalitas unius volitionis in aliam: ergo non repugnabit Deo virtualis causalitas actus necessarij in actum liberum; volitionis, in nollitionem, & sic de alijs assignatis disputatione antecedenti *n. 3.* Efficacia verò huius retorſionis cognoscenda est ex dictis dicta disputatione *n. 32. & 33.* & alia fiat contra ipsam retorſio per dicta *n. 34.*

I 5.
Ad secundam, & tertiam probationem minoris. Ad secundam probationem minoris, respondeo negando minorem, ut constat per dicta in tota hac, & antecedenti disputatione. Ad tertiam concessio antecedenti nego consequentiam, ad cuius probationem nego minorem, ut latè constat ex dictis disputatione antecedenti *n. 36. & sequentibus*, ubi virtualem causalitatem inter Divinas cognitiones dicere imperfectionem, firmiter manet statutum, imò & Ill. Godoy teneri ad solutionem, diximus *n. 39. disputationis antecedentis.*

I 6.
Ad quartam respond. 1. Retorqueo 1. Ad quartam, & ultimam respondeo primo negando suppositum consequentis; supponit namque, quod cognitio luminis principiorum, & cognitio scientifica Dei sint duo, quod est falsum, ideo illud negamus. Et ut hoc teneatur solvere Ill. Godoy, contra ipsum retor-

queo primo: virtualis causalitas sic explicatur: quod sic se habeant duo, quod si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo; sed si volitio necessaria Dei realiter distingueretur à volitione libera, hæc realiter causaretur ab illa: ergo modo intervenit virtualis causalitas inter volitionem liberam, & necessariam Dei. Et hæc eadem retorſio efformari valet de alijs paritatibus, quibus nostram conclusionem probavimus.

Retorqueo secundo ad hominem contra Ill. Godoy: virtualis causalitas sic explicatur, quod sic se habeant duo, quod si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo; sed si essentia sub conceptu essentiae realiter distingueretur ab essentia sub conceptu naturæ, essentia sub conceptu naturæ realiter causaretur ab essentia sub conceptu essentiae: ergo modo intervenit virtualis causalitas inter essentiam sub conceptu essentiae, & se ipsam sub conceptu naturæ. Atqui hoc est falsum iuxta Ill. God. *tract. 1. de Deo vno disp. 4. n. 16. & sequentibus*, ubi contra Cornejo, Andræam à Cruce, & Lugo defendit: quod ratio essentiae, & ratio naturæ in Deo non distinguuntur virtualiter: ergo solvere tenetur rationem prædictam.

Respondeo secundo ad quartam probationem; quod Ill. Godoy in ipsa committit fallaciam consequentis; nam arguit à superiori ad inferius affirmative, quod, ut appareat, ostendo. Ill. Godoy ex hoc principio: *Si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo*, infert distinctionem virtualem unius ab alio, quod est falsum, quia prædicatum antecedentis est quid superius ad prædicatum consequentiae. Quod enim valet est: *Vnum distinguitur virtualiter ab alio*: ergo si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo. Hæc itaque est vera: ergo quia est ab inferiori ad superius affirmative: ergo consequentia ab Ill. Godoy adducta est à superiori ad inferius affirmative: ergo committit

I 7.
Retorqueo 2. ad hominem contra Ill. Godoy.

I 8.
Respond. 2. Ill. Godoy in prædicta 4. probatione committit fallaciam consequentis

19.
Retor-
queo etiā
ad homi-
nē contra
Ill. God.

prædictam fallatiam. Vndè neganda est maior prædictæ probationis.

Et ut hoc adhuc apud Ill. God. clarescat, & ipse negare non valeat, ultra retorsiones factas, de nobis retorqueo contra ipsum: hoc principium: *Si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo*, non infert distinctionē virtualē unius ab alio: ergo ruit ratio Ill. Godoy. Probatur antecedens: si Scientia Dei circa sua attributa realiter distingueretur ab Scientia Dei circa creaturas, hæc realiter causaretur ab illa; sed hoc non infert distinctionē virtualē inter Scientiam Dei circa sua attributa, & Scientiā Dei circa creaturas, ut habet Ill. Godoy *disput. 27. n. 21. & sequentibus*: ergo hoc principium: *Si unum ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo*, non infert distinctio-

nem virtuales unius ab alio.

Arguitur secundo ex Ill. Godoy *num. 10*: Deus attingit suā naturam secundū conceptū naturæ per actū virtualiter distinctū ab actū scientifico attingente attributa: ergo ex illo ad istum virtualiter procedit. Fatigatur Ill. Godoy in probando consequentiā, eam tripliciter probando, instantias in se faciendo, easque impugnando. Melius esset laborare in probando antecedens, & si hoc non fecit, quia factū supponit *disput. antecedenti*; hoc non exprimit, & exprimere non nocebat, imò iuvabat claritati huius Doctoris, & magnæ eius ingenuitati. Vtrumque venero, vengratum habeo, & venerandum habebo. Ad argumentum, respondeo negando antecedens iuxta dicta *disput. antecedenti per totā*. Et hæc de ista disputatione sufficiant.

20.
*Argui-
tur 2. ex
Ill. God.*

Respond.

DISPUTATIO

VIGESIMA NONA.

Qualis sit divisio Scientiæ Dei in Scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ, & an sit adæquata?

*Motivū
exagitan-
di hanc
difficul-
tatem.*

HAnc disputationem ordine ab Ill. Godoy exactam libenter omitterem, quia in ipsa ab Ill. Godoy non discordamus, sed video, ni fallor, quasdam inconsequentias ab Ill. Godoy commissas, ex quibus hic unam declarabimus, & aliam suo loco ostendemus; vndè oportet hanc disputationem pertractare, quod faciemus breviter. Sit ergo.

§. I.

Prima pars disputationis resolvitur.

Num. 1

*Dividi-
tur Scien-
tia Dei*

Celebris semper fuit divisio illa Scientiæ Divinæ in scientiā simplicis intelligentiæ, & Scientiam visionis. Hæc divisio traditur ab Scoto, & D. Thoma, cū quibus omnes Theologi; ex his autem plures confundunt hanc scientiæ divisionē cū alia divisio-

ne scientiæ, non minùs celebri in Scholis, scilicet, in scientiam liberam, & necessariam, seu naturalē, reputantes pro eodem scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam necessariam; scientiamque visionis, & scientiam liberam.

2. Hi autem Theologi falluntur; quia diversa sunt scientiæ prædictæ, cuius ratio est manifesta: nā scientia, qua Deus cognoscit suam existentiam, est scientia visionis, & non est libera, sed necessaria: ergo distinctæ sunt prædictæ scientiæ divisiones, consequenterque confundi non debent; & ut hoc plenè, & plenè clarescat, quid sint prædictæ scientiæ, declaramus.

3. *Quid sint scientia simplicis intelligentiæ, & visionis, necessaria, & libera.*
Scientia itaque simplicis intelligentiæ est scientia obiecti omnis, & solius pro nullo tempore existentis; scientia visionis est scientia obiecti omnis, & solius pro aliquo tempore existentis. Scientia necessaria, seu naturalis est scientia obiecti omnis, & solius necessarij. Scientia denique libera est scientia obiecti omnis, & solius Deo liberi. Vnde merè possibile cognoscuntur scientia simplicis intelligentiæ. Futura, & existentia cognoscuntur scientia visionis. Deus, & possibile cognoscuntur scientia necessaria. Futura denique, & existentia dependent ab actu libero Dei, cognoscuntur scientia libera. His itaque præiactis, & necessariò sciendis.

4. *Apperitur difficultas 1. partis disputationis.*
Prima pars disputationis, in qua inquirimus: qualis sit divisio scientiæ in scientiam visionis, & scientiam simplicis intelligentiæ, quod idem est, ac inquirere: an talis divisio sit cum formali distinctione ex parte actus; an verò solum cū distinctione extrinseca obiectiva, terminativa, seu per extrinseca connotata, faciliter resolvenda est, quia ex dictis in superioribus constat. Vnde sit.

5. *1. Conclusio.*
Prima conclusio: *Scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ non sunt attributa distincta; sed unicum, & indivisibile attributū; distinguuntur tamen terminativè, obiectivè, seu per extrinseca connotata; vnde prædicta divisio non est divisio, tamquā in distincta attributa.* Hæc est communis sententia Theologorū cū utroque Magistro Angelico, scilicet, & Subtili, eamque tenet Ill. Godoy in præfati n. 1. sed meo videri, inconsequentè ad di-

cta disputatione 27. cuius inconsequentiam sic ostendo.

Divina cognitio iuxta Ill. Godoy dividitur in distincta attributa, scilicet, in cognitionē luminis principiorū, & scientiā Dei per modum actus secundi, ut tenet *disput. cit. n. 3*: ergo Scientia Dei dividitur in scientiā visionis, & scientiā simplicis intelligentiæ, tamquā in distincta attributa: ergo scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ sunt attributa distincta. Secunda consequentia inferitur ex prima. Prima autē probatur: ideo iuxta Ill. Godoy cognitio Divina dividitur in distincta attributa, scilicet, in cognitionē luminis principiorū, & Scientiā Dei per modū actus secundi, quia isti actus habent obiecta formalia formaliter distincta; sed scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ habent obiecta formalia formaliter distincta: ergo Scientia Dei dividitur in scientiā visionis, & scientiam simplicis intelligentiæ, tamquā in distincta attributa. Probatur minor: scientia visionis habet pro obiecto rem, ut existentē exercitè, & scientia simplicis intelligentiæ rem, ut non existentē exercitè iuxta Ill. Godoy *cit. num. 18*. sed res, ut existens exercitè, & res, ut non existens exercitè, sunt obiecta formalia formaliter distincta: ergo scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ habent obiecta formalia formaliter distincta. Probatur minor: non minùs hæc distinguuntur, quā obiecta luminis principiorū, & scientiæ, ut claret ex terminis; sed obiecta luminis principiorū, & scientiæ sunt obiecta formalia formaliter distincta: ergo res, ut existens exercitè, & res, ut non existens exercitè, sunt obiecta formalia formaliter distincta. Ostensa iam inconsequentia Ill. Godoy.

Prima pars conclusionis, nempe, scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ non sunt attributa distincta formaliter, probata manet tract. de Deo vno disp. 5. §. 33. n. 506. specialiterque constat ex duplici dis-

6. *Ostenditur inconsequentia Ill. God.*

7. *Probaturs prima pars disput.*

Probatur
secunda.

putatione antecedenti, scilicet, 27. & 28. Probatur secunda pars conclusionis: tunc aliquid distinguitur terminativè, obiectivè, seu per extrinseca connotata, quando obiecta sunt diversa; sed diversa sunt obiecta scientiæ visionis, & scientiæ simplicis intelligentiæ: ergo scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ distinguuntur terminativè, obiectivè, seu per extrinseca connotata. Maior, & consequentia tenent. Minor verò claret ex dictis num. 3.

8. Arguitur.

Arguitur: una ex regulis ad bonam divisionem requisita est, quod membra dividenda sint diversa; sed per nos scientia visionis, & scientia simplicis intelligentiæ, quæ sunt membra dividenda scientiam Divinam, non sunt diversa; quia sunt unicum, & indivisibile attributum ex num. 5: ergo prædicta divisio non est bona. Vel formetur ab opposito argumentum: Scientia Divina dividitur in scientiam visionis, & scientiam simplicis intelligentiæ: ergo prædictæ scientiæ sunt formaliter distinctæ. Probatur consequentia: una ex regulis ad bonam divisionem requisita est, quod membra dividenda sint diversa; sed per nos scientia Divina dividitur in scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ: ergo prædictæ scientiæ sunt formaliter distinctæ.

Formetur
ab
opposito
argumentum.

9. Respond. ad argumentum utroque modo formatum.

Respondeo ad argumentum utroque modo formatum distinguendo maiorem: una ex regulis ad bonam divisionem requisita est, quod membra dividenda sint diversa subiectivè, vel terminativè, concedo maiorem, subiectivè præcisè, nego maiorem, concedo minorem, & nego conse-

quentiam; quia sufficit diversitas terminativa, quæ reperitur inter scientias prædictas, ut manet dictum. Dicta in hoc §. 1. valent etiã pro scientia libera, & necessaria Dei, ideoque ipsæ accomodentur. Reliqua vide in Ill. God.

§. II.

Secunda pars disputationis resolvitur.

Secunda conclusio: *Divisio Scientiæ*

Divinæ in scientiam visionis, & scientiam simplicis intelligentiæ est adæquata. Sic ferè omnes Theologi, etiam PP. Societatis, & si dicant, divisionem Scientiæ Dei in liberam, & necessariam non esse adæquatam, utpotè professores Scientiæ Mediæ. Hanc conclusionem tenet Ill. Godoy, & si parum consequenter, ni fallor, de quo in tomo 2. disp. 37. ubi ex eius principiis ostendâ, concedere Ill. God. Scientiam Mediæ, quâ nemo imaginabit, & quam nec PP. Societatis invenerunt. Probatur conclusio ratione generali: inter obiecta scientiæ visionis, & simplicis intelligentiæ non datur mediû: ergo divisio Scientiæ Divinæ in scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ est adæquata. Probatur antecedens: inter obiectum pro aliquo tempore existens, & obiectum pro nullo tempore existens non datur mediû; sed hæc sunt obiecta scientiæ visionis, & simplicis intelligentiæ: ergo inter obiecta scientiæ visionis, & simplicis intelligentiæ nõ datur medium. Argumenta in oppositum proponit, & optimè solvit Ill. Godoy à num. 26. usque ad finem disput. in ipsoque videantur, quia nobis in hoc amplius immorari non licet.

10.

2. Conclusio.

Ita ferè omnes Theologi

Inconsequentia Ill. God. in hac 2. conclusione ostendimus tomo 2. disp. 37.

Probatur.

DISPUTATIO

TRIGESIMA.

An Deus cognoscat per Scientiam simplicis intelligentiæ quidditates
possibiles, quæ aliquando erunt?

§. I.

Conclusio negativa statuitur, & probatur.

Num. 1

*Supponē-
dum est.*

Hæc difficultas ab Ill. Godoy
exagitata, si attente confidere-
tur, est fere de nomine; sed ut
terminis strictioribus loquamur, sup-
ponendū est: possibilia ante futuriti-
onem a Deo cognosci per scientiā sim-
plicis intelligentiæ, nec ex hoc, quod
possibile transeat ad esse futurum, va-
riatur scientia Dei, quia ut diximus in
initio *tract. disput. 22. n. 3.* scientia Dei
est tota ab æterno, & incapax cuiusli-
bet variationis, & *ex dictis disputat. antecedenti n. 5.* constat, quod scien-
tia visionis, & simplicis intelligentiæ,
est unicum, & indivisibile attributum,
distinctum dumtaxat terminativè, seu
obiectivè, ut probatum manet *n. 6.* in
hocque consentit Ill. Godoy.

sunt in aliquo statu; nam scientia sim-
plicis intelligentiæ respicit prædicata
rerū pro nullo tempore extitura; scien-
tia verò visionis respicit prædicata re-
rum pro aliquo tempore extitura, ut
dictum est *disput. antecedenti n. 3.* in
quo omnes convenire debent; & ratio
est: nam status possibilitatis, & futuri-
tionis distinguunt prædictas scientias
iuxta omnes, & iuxta Ill. Godoy sta-
tus possibilitatis terminat scientiam
abstractivam; status verò futuritionis
terminat scientiam intuitivam: ergo
prædictæ scientiæ non respiciunt præ-
dicata rerum absolute, & in se consi-
derata, seu præcisivè ab statibus, sed
ut sunt in aliquo statu. His itaque
suppositis.

*Uterius
est suppo-
nendum.*

2.

*Declara-
tur diffi-
cultas.*

Vndè sicut certum est, Deum cog-
novisse possibilia pro statu possibilitatis
scientia simplicis intelligentiæ, ita cer-
tum est, Deum cognoscere illa, quan-
do sunt futura, scientia visionis, quæ
scientia in Deo subiectivè est eadem,
& terminativè distincta. Vndè diffi-
cultas ab Ill. Godoy proposita est: an
futura, quæ à Deo cognoscuntur scien-
tia visionis, cognoscantur etiā secun-
dum suas quidditates scientia simpli-
cis intelligentiæ? Pro cuius decisione,
claritate, & proprietate terminorum.

Conclusio est negativa, & contra
Ill. Godoy in *presenti n. 1.* quosque
ipse citat. Nec vim facit, Ill. Godoy
appellare suam opinionem communè
apud Authores, quin per oppositā nec
unicū adducat, quia ex principijs utri-
que scholæ generalibus prædictā con-
clusionem deduco, & si in nullo præ-
ter Ill. God. hanc difficultatē viderim.

4.
*Conclusio
est cōtra
Ill. God.*

3.

Supponendū est ulterius: prædictas
scientias non respicere prædicata rerū
absolute, & in se considerata, sed ut

Probatur itaque conclusio primo
ex D. Thoma ab Ill. Godoy *cir. n. 5.*
dicente: *Quædam enim licet non sint
nunc actu; tamen, vel fuerunt, vel erūt,
& omnia ista dicitur Deus scire scien-
tia visionis, & paucis interpositis in-
quit: Quædam verò sunt, quæ sunt in*

5.
*Proba-
tur 1. cō-
clusio ex
D. Tho-
ma.*

potentia Dei, vel creatura, quæ tamen nec sunt, nec erant, nec fuerunt, & respectu horum non dicitur habere scientiam visionis, sed simplicis intelligentiæ: ergo iuxta D. Thomam illa, quæ sunt, fuerunt, vel erunt, non cognoscuntur à Deo per scientiam simplicis intelligentiæ.

6. Respond. Ill. Godoy *n. 6.* negando consequentiā; quia D. Thom. respectu illorum, quæ futura sunt, vel fuerunt, non apposituit exclusivam, sed solum docuit attingi per scientiam visionis, non tamen negavit simul etiā per simplicem notitiā cognosci; imò cū respectu purè possibilium asseruit, per simplicem notitiā attingi; non verò per scientiam visionis; respectu verò futurorum non exclusit ab illorum attingentia simplicem notitiam, videtur id affirmare.

7. Contra 1. D. Thomas iuxta eius verba, & solutionem Ill. Godoy exclusit explicitè à possibilibus scientiam visionis; ergo exclusit à futuris scientiā simplicis intelligentiæ implicitè. Probatur consequentia: si D. Thomas non exclusisset explicitè à possibilibus scientiā visionis, eam implicitè exclusisset, dicendo: Deum ea scire scientia simplicis intelligentiæ; sed D. Thom. ait: Deum scire futura scientia visionis; ergo exclusit implicitè à futuris scientiam simplicis intelligentiæ.

8. Secundo. Contra secundo: iuxta D. Thom. scientia simplicis intelligentiæ est abstractiva; sed circaabilia, quæ sunt futura, non datur in Deo scientia abstractiva; ergo nō cognoscuntur scientia simplicis intelligentiæ: ergo D. Thomas exclusit à possibilibus, quæ sunt futura, scientiam simplicis intelligentiæ. Consequentia tenent. Maior est D. Thomæ. Minor verò probatur:abilia, quæ sunt futura, nequeunt à Deo cognosci, ut non futura, & nequeunt à Deo cognosci, quin cognoscantur, ut futura; sed circa sic cognoscibilia non datur in Deo notitia abstractiva: ergo circaabilia, quæ sunt futura, non datur in Deo

scientia abstractiva. Maior huius syllogismi probatur ad hominem contra Ill. Godoy: non solum repugnat Deo cognoscere rem existentem, ut non existentem, sed etiam repugnat, illam non cognoscere, ut existentem; nam primum opponitur eius veritati in cognoscendo, & secundum eius summæ Sapientiæ, quam propositionem concedit Ill. Godoy *n. 15*: ergo vera est prædicta maior. Minor autē prædicti syllogismi probatur: nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem; sed circa sic cognoscibilia non datur in Deo notitia abstractiva: ergo vera est minor prædicta. Consequentia optimè infertur.

Respond. Ill. Godoy *n. 15*: negando minorem, ad cuius probationem negat minorem, & distinguit maiorem probationis: nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub aliqua formalitate, concedit maiorem; sub omni sui conceptu, negat maiorem; eademque distinctione distinguit minorem, & negat consequentiā; nam cognitio scientifica Dei, licet sub ratione, qua est cognitio quidditativa possibilium, non attingat illorum futuritionem; sub alio tamen conceptu, scilicet, sub conceptu liberæ, & visionis, illam attingit, & sub priori, ait Ill. Godoy, esse abstractivam, & simplicem notitiam.

Hæc tamen responsio impugnatur primo: nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub omni formalitate eorum: ergo ruit responsio. Probatur antecedens: futura, ut futura, sub omni eorum formalitate sunt futura: ergo nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub omni formalitate eorum. Antecedens claret; alioquin partim essent futura, & partim non futura, quod est falsum. Consequentia probatur: ad hoc, ut cognitio non terminetur ad futuritionem rei sub aliqua formalitate, aliqua formalitas

Probat-
tur ma-
ior ad ho-
minem con-
tra Ill.
Godoy.

Proba-
tur mi-
nor.

9.
Respond.
Ill. God.

10.
Impug-
natur 1.

illius debet esse non futura, vel ut non futura cognosci; sed primum est falsum ex antecedenti concessa, & secundum est falsum ex maiori supra probata ad hominem contra Ill. Godoy: ergo nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub omni formalitate eorum.

11. *Secundo.* Impugnatur secundo responsio prædicta: Deus cognoscit futura, ut sunt in se sub omni formalitate eorum; ergo nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub omni formalitate eorum: ergo nulla est responsio Ill. Godoy. Antecedens patet; alioquin Deus cognosceret futura aliter, ac sunt in se, sub aliqua saltem formalitate, quod repugnat eius veritati in cognoscendo. Consequentia probatur: Deus per se cognoscit futura, ut sunt in se sub omni formalitate eorum; sed sub omni eorum formalitate sunt futura, ut manet probatum: ergo Deus illa cognoscit, ut futura sub omni formalitate eorum: ergo nequit dari cognitio circa futura, ut futura, quæ non terminetur ad futuritionem sub omni formalitate eorum.

12. *Contra 3.* Contra tertio: res physicè existens non potest cognosci, ut possibilis, pro instanti, quo existit; sed iuxta D. Thomamabilia, de quibus loquimur, physicè existunt in æternitate, quia sunt futura: ergoabilia, de quibus loquimur, scilicet, futura, nequeunt cognosci, utabilia: ergo nequeunt terminare scientiam simplicis intelligentiæ: ergo D. Thomas excludit à futuris scientiam simplicis intelligentiæ. Probatur maior primo: res physicè existens nequit cognosci, ut futura, pro instanti, quo existit: ergo res physicè existens non potest cognosci, ut possibilis, pro instanti, quo existit. Secundo: ideo Divinæ perfectiones nequeunt cognosci, ut posibles, quia pro omni instanti existunt: ergo res physicè existens non potest cognosci, possibilis, pro instanti, quo existit.

Respondet Ill. Godoy *num. 17*: possibilitatem dupliciter accipi. Primo: pro potentia ad existendum, & non existendum. Secundo: pro non repugnantia ad existendum. Res existens non potest cognosci, ut possibilis, primo modo, pro instanti, quo existit; bene tamen secundo modo, quia quando existit, habet non repugnantiam ad existendum. Nec est eadem ratio de futuritione, quia futuritio in sui essentiali conceptu dicit negationem existentiae; per quod solvitur prima antecedentis probatio. Hoc est, ut videtur, concedere Ill. Godoy antecedens, & negare consequentiam. Ad secundam, negat antecedens; quia ratio, cur Deus nequit cognoscere suas perfectiones, ut posibles, est, quia existentia est illis essentialis.

Reijcitur hæc responsio pro prima parte: res physicè existens potest cognosci, ut possibilis; potest etiam cognosci, ut futura; sed iuxta Ill. Godoy nequit cognosci, ut futura: ergo nec ut possibilis. Probatur maior: ideo res physicè existens posset cognosci, ut possibilis, quia posset cognosci cum non repugnantia ad existendum, in quo consistit possibilitas ab Ill. Godoy explicata; sed hæc ratio probat, quod res physicè existens possit cognosci, ut futura: ergo si res physicè existens potest cognosci, ut possibilis; potest etiam cognosci, ut futura. Probatur minor: non repugnantia ad existendum in possibili reperta, reperitur etiam in futuro: ergo ratio Ill. Godoy probat, quod res physicè existens possit cognosci, ut futura. Antecedens ultra hoc, quod videtur evidens, declaratur: non repugnantia ad existendum, in quo consistit possibilitas ab Ill. Godoy explicata, impossibili dumtaxat repugnat; sed futurum non est impossibile: ergo non repugnantia ad existendum in possibili reperta, reperitur etiam in futuro.

13.
Respond.
Ill. God.

14.
Reijcitur
pro pri-
ma parte
hæc res-
ponsio.

15.
Reijcitur
1. pro 2.
parte.

Secundo.

Tertio.

16.
Prob. 2.
nostra
conclusio
ratione.

Reijcitur primo responsio Ill. God. pro secunda parte: nam falsū est, quod existentia sit essentialis Divinis perfectionibus, vt dictum manet *disput. 2. de Deo vno §.4. n. 41.* Secundo; ab hoc præscindendo reijcitur: non repugnantia ab Ill. Godoy explicata est non repugnantia merè Logica ad existendū; sed hæc reperitur in Deo: ergo Deus illam cognoscit: ergo se cognoscit, vt possibile. Et ne repetas pro Ill. Godoy solutionem, ipsam reijcio tertio: non minùs essentialis est existentia rei existenti, vt existenti, quam sit essentialis Deo: ergo si res existens, vt existens, potest cognosci, vt possibilis; Deus etiam poterit cognosci, vt possibilis: ergo quod existentia sit Deo essentialis, non obest, vt possit cognosci, vt possibilis: ergo ruit responsio Ill. Godoy. Probatur antecedens: res existens, vt existens, est ipsa existentia; sed existentia non minùs est sibi ipsi essentialis, quam essentialis sit Deo: ergo non minùs essentialis est existentia rei existēti, vt existēti, quā sit essentialis Deo.

Probatur secundo ratione nostra conclusio: Scientia Divina adæquatè dividitur in scientiā simplicis intelligentiæ, & scientiā visionis; sed hæc non est divisio in mēbra subiectivè opposita: ergo est divisio in mēbra obiectivè opposita. Totum claret ex *disp. antecedenti*, & totū concedit Ill. God. Infero: ergo obiectū scientiæ visionis, & obiectū simplicis intelligentiæ sunt opposita: ergo obiectū scientiæ visionis nequit esse obiectū scientiæ simplicis intelligentiæ. Probatur hæc consequentia: Scientia Divina adæquatè dividitur in scientiā visionis, & simplicis intelligentiæ, tamquam in membra obiectivè opposita; sed hoc ipso obiectū scientiæ visionis nequit esse obiectum simplicis intelligentiæ: ergo obiectum scientiæ visionis nequit esse obiectum simplicis intelligentiæ. Probatur minor: si Scientia Divina adæquatè divideretur in scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ, tamquā in membra subiectivè opposita, scientia vi-

sionis non posset esse scientia simplicis intelligentiæ, nec è contra; sed per te Scientia Divina adæquatè dividitur in scientiam visionis, & simplicis intelligentiæ, tamquam in membra obiectivè opposita: ergo obiectū scientiæ visionis nequit esse obiectum simplicis intelligentiæ.

Maiores patet in rationalitate, & irrationalitate, quæ, quia sunt membra dividenda animal adæquatè, nec rationalitas potest esse irrationalitas, nec è contra, sicque de quibuscumque membris adæquatè dividendis. Minor est concessa. Consequentia legitimè inferitur. Susumo nunc: atqui futura, & posibilia sunt membra adæquatè dividenda Scientiam Divinam: ergo nec futura possunt terminare scientiam posibilem, nec posibilia scientiam futurorum: ergo posibilia, de quibus hic loquimur, scilicet, futura, nequeunt à Deo cognosci per scientiam simplicis intelligentiæ.

Probatur tertio conclusio: scientia simplicis intelligentiæ terminatur ad obiectum omne, & solum, quod pro nullo tempore exiturum est *ex dictis disput. antecedenti num. 3*: ergo scientia simplicis intelligentiæ terminari nequit ad obiectum, quod pro aliquo tempore exiturum est. Atqui posibilia, quæ aliquando erunt, exitura sunt pro aliquo tempore: ergo posibilia, quæ aliquando erunt, nequeunt terminare scientiam simplicis intelligentiæ.

Probatur quarto conclusio: scientia simplicis intelligentiæ non respicit prædicata rerum absolutè, & secundum se considerata, sed prout sunt in statu possibilitatis *ex dictis num. 3*; sed prædicata possibilem, quæ aliquando erunt, non sunt in statu possibilitatis: ergo non cognoscuntur à Deo scientia simplicis intelligentiæ. Responsiones verò, quæ ad has nostras probationes dari possunt ex doctrina Ill. Godoy, impugnatae manent ex dictis, & ulterius ex solutione argumentorum.

17.

18.
Prob. 3.
conclusio.

19.
Prob. 4.

§. II.

Argumenta Ill. Godoy diluuntur.

20.
*Argui-
tur 1. ex
Ill. God.*

*Proba-
tur mi-
nor 1.*

Secundo.

21.
Tertio.

22.
Quarto.

Arguitur primo ex Ill. God. num. 1: quidditates posibles, quæ aliquādo erunt, cognoscuntur à Deo, sed non per scientiā visionis: ergo per scientiā simplicis intelligentiæ. Probatur minor primo: Verbum Divinū procedit ex cognitione omnium possibiliū; sed non procedit ex scientia visionis creaturarū secundū prædicata necessaria: ergo nulla creatura, in quantum possibilis, cognoscitur per scientiā visionis. Secundo: quidditates posibles, quæ aliquādo erunt, terminant necessariam Dei cognitionē; sed scientia visionis creaturarū est libera: ergo cognoscuntur à Deo non per scientiā visionis. Probatur maior: quidditates posibles, quæ aliquādo erunt, important connexiones necessarias suorum prædicatorū: ergo quidditates posibles, quæ aliquādo erunt, terminant necessariam Dei cognitionem.

Tertio: pro priori ante decretum, quod habuit Deus de existentia horum possibiliū, cognoscebantur à Deo quoad suas quidditates per scientiam simplicis intelligentiæ: ergo etiam in instanti decreti de illorum existentia cognoscuntur à Deo per eandē scientiam. Probatur consequentia: decretū liberū de illorum existentia non tollit, quin pro eodē instāti illorū quidditates sint cognoscibiles scientia necessaria: ergo etiā in instāti decreti de illorū existentia cognoscuntur à Deo per eandem scientiam.

Quarto: sicut per decretum liberū de futuritione redditur possibile futurum; ita per decretum liberum de non futuritione redditur repugnans eius futuritio; sed decretum liberum de non futuritione non tollit, quin pro eodem instanti cognoscatur, quatenus possibile, per scientiam simplicis notitiæ, & quatenus non futurum, per scientiam visionis: ergo pariter: decretum liberum de futuritione non tollit,

quo minus pro eodem instanti cognoscatur quoad suam quidditatem per simplicem notitiam, & pro ut existens per scientiam visionis.

Respondeo ad argumentū negando minorem, ad cuius primā probationem data maior est enim falsa, ut suo loco dicemus, concedo minorem, & consequentiā, ex quo nihil contra nos, quia dato, quod Verbum Divinum procedat ex cognitione possibiliū, tunc possible non sunt sub decreto futuritionis, ideòque nequeunt per scientiā visionis attingi. Ad secundā, nego maiorem; ad cuius probationē distinguo antecedens: quidditates posibles, quæ aliquādo erunt, important connexiones necessarias suorum prædicatorū, ut sunt sub decreto futuritionis, concedo antecedens; præcisiuē à tali decreto, nego antecedens, & consequentiā.

Ad tertiam concessio antecedenti, nego consequentiā, ad cuius probationē, nego antecedens; quia sicut decretū tollit, quod sint in statu possibilitatis, ut ab statu futuritionis distinguitur, ita tollit, quod cognoscantur scientia, qua cognoscuntur possible, ut à futuris distinguuntur. Ad quartā, nego minorem; quia eadē est ratio de futuris negativis, ac de positivis, quod Ill. Godoy non impugnat, & claret ex nostris probationibus, ex quibus omnia hæc retorqueri possunt.

Arguitur secundo ex Ill. God. n. 4: obiectū sciētiae simplicis intelligentiæ nō est quidditas rei sub absoluta negatione futuritionis: ergo decretū de illius futuritione non tollit, quo minus sciētia simplicis intelligentiæ terminet. Ill. God. intentat probare antecedens, & consequentiā supponit: ego verò, concedo antecedens ob rationē ab Ill. God. traditam, scilicet, quia alioquin talis scientia non esset necessaria, sed libera; nam quidditas possibilis constituitur sub absoluta negatione futuritionis per liberum decretum. Nego tamen consequentiā, quia ex antecedenti nullo modo sequitur.

***

23.

*Respond.
ad argu-
mentum.*

*Ad 1.
probatio-
nem mi-
noris.*

*Ad se-
cundam.*

24.

*Ad ter-
tiam.*

Ad 4.

*Retor-
queatur
argum.*

25.

*Argui-
tur 2. ex
Ill. God.*

Respond.

DISPUTATIO TRIGESIMA PRIMA.

Vtrum posibilia, quæ non sunt futura, cognoscantur à Deo, quatenus non futura per scientiam visionis?

*Resolutio
est affir-
mativa.*

Disputatione præcedenti diximus: posibilia, quæ Deus decrevit fore, à Deo cognosci per scientiam visionis; nunc autem quæritur de posibilibus, quæ Deus decrevit non fore, an scilicet, cognoscantur à Deo per scientiam visionis? Negat Caietanus cum alijs. Affirmat Ill. Godoy in præsentī evertendo fundamentum Caietani, & aliorum, quod in ipso omitto videndum. Ego verò cum Ill. Godoy, licet non sicut ipse, affirmativè respondeo, cuius rationes sumenda sunt ex disputatione antecedenti, & quia eadem est de vtraque ratio, dicta disputatione antecedenti sufficiant pro hac disputatione.

Et hæc de vtraque.

DISPUTATIO TRIGESIMA SECUNDA.

Vtrum Scientia Divina executivè ad creaturarum productionem concurrat?

§. I.

Referuntur sententia.

Num. I

*Status
difficul-
tatis ap-
peritur.*

HAnc difficultatem terminis supra positis proponit Ill. God. in præsentī; sub alijs autem terminis proponi solet, tam à Thomistis, quàm ab Scotistis, & licet sit terminorum variatio, omnes tamen conveniunt in hoc, quod hæc difficultas reducitur ad hos terminos, scilicet, quanam sit in Deo potentia executiva? seu quanam Dei potentia sit principium immediatum physicum productionis rerum ad extra? Ex quo clarè constat, non esse difficultatem de quolibet principio

immediatè concurrente ex parte Dei ad actionem ad extra, sed de principio physicè effectus. In hac itaque difficultate.

Scotistæ variant, variant Thomistæ; & Iesuitæ non concordant. Omnes dissentiunt, & omnes in duas extremas sententias dividuntur. Prima docet: Potentiam Dei executivam, quæ Omnipotentia ab omnibus appellatur, non esse formalitèr, vel virtualitèr distinctam ab intellectu, & voluntate. Sic Mastrius cū Scotistis ab ipso cit. in 1. disp. 4. quest. 6. num. 108.

2.
*Referuntur sen-
tentia.*

1. *Senten-
tia.*

*Mas-
trius.*

Sic

Ill. Godoy Sic etiam Ill. Godoy cum Thomistis ab ipso relatis in *presenti num. 8.* Hi autem inter se dividuntur; nam Scotistæ huic opinioni adherentes, asserunt, ad voluntatem spectare; Thomistæ verò ad intellectum pertinere; & alij in utroque ex æquo consistere.

3. *2. Sententia.* Secunda sententia per oppositum docet: Potentiam Dei executivā esse formalitèr, vel virtualitèr distinctam ab intellectu, & voluntate. Sic ex Scotistis Mairon. in 1. *distinct. 43. quæst. 5.* & *distinct. 48. quæst. 2.* & ex alienis plures relati à Maffrio *cit. num. 106.* & ab Ill. Godoy *num. 7.* hancque opinionem probabilem reputant omnes Thomistæ, ut fatetur Ill. Godoy. Authores tamen præfati dividuntur; nam Suarez secutus Aureolum affirmat: Potentiam Dei executivam esse ipsam Divinam Essentiam; ceteri verò substinent: esse attributum, tam à Divina Essentia, quam ab intellectu, & voluntate distinctum, vel formalitèr, ut Scotistæ locuntur, vel virtualitèr, ut locuntur Thomistæ; discordant tamen; nam aliqui asserunt: esse Omnipotentiam, ut Mairon. *cit.*; alij autem esse actum Divinæ voluntatis, ut Smising. *tract. 3. disput. 7. quæst. 2. num. 27.*

Mairon

Aureol. Suarius.

Smising.

4. *D. Thom. & Scotus sunt problematici.*

Pro hac utraque opposita sententia stant Angelicus Doctor, & Magister Subtilis. Pro secunda sententia stat Doctor Angelicus in 1. *part. quæst. 25. art. 1. in solutione ad 4.* ubi hac habet: *Omnipotentiam non poni in Deo, ut distinctam ab scientia, & voluntate secundum rem, sed solum secundum rationem, in quantum Omnipotentia importat rationem principij executivi id, quod voluntas imperat, & ad quod scientia dirigit; ubi clarissimè distinguit tria rerum principia ad extra in Deo secundum rationem, & unicuique assignat propriam, & distinctam rationem principandi, nempe, potentia rationem exequendi; voluntati rationem imperandi; & scientia rationem dirigendi; quod rursus infra docet art. 5. ad 1. dicens: Potentia intelligitur, ut*

exequens; voluntas autè, ut imperans, & intellectus, ac sapientia, ut dirigens.

Doctor etiam Subtilis favet secundæ sententiæ; nam in 1. *distinct. 38.* & 43. dubitat: an hæc potentia executiva in Deo sit ipsa volūtas, vel alia potentia formalitèr distincta à voluntate, & *distinct. 37.* dubitativè etiam loquitur his verbis: *Si Omnipotentia est volūtas, ad cuius velle requiritur rem esse.* Fabet ergo Scotus secundæ sententiæ.

Pro prima autem sententia stat D. Thomas 1. *part. quæst. 25. cit.* hæc habens: *Vel dicendum, quod ipsa scientia, vel voluntas Divina secundum quod est principium effectivum habet rationem potentia; unde consideratio scientia, & voluntatis præcedit in Deo considerationem potentia, sicut causa præcedit operationem, & effectum.* Subtilis etiam Magister fabet huic primæ sententiæ *quæst. 4. Prologi, & in 1. distinct. 39.* & in 2. *distinct. 1. quæst. 2. §. ad primum principale, & distinct. 35. §. contra istam,* quæ sunt loca à Maffrio *cit. n. 108.* pro prædicta opinione.

Undè Scorum, & D. Thom. esse in hac difficultate problematicos nemini videtur posse esse dubium; quare nec Thomistæ authoritatè D. Thom. niti debēt ad quālibet tuendā, nec Scotistæ in Scoti authoritate fundari debēt ad quamlibet defendendam, ut potè pro utraque utriusque adest fundamentū. Undè ab authoritatibus præscindendo, resolvenda est per rationem difficultas.

Similitèr itaque præscindendū est in præfati ab authoritatibus Scripturæ, & Patrum: nam aliquando potentiam executivam in intellectu, & eius actu collocant, ut Genes. 1: *Dixit Dominus: fiat lux, &c.* Et Psalm. 148: *Ipse dixit, & facta sunt.* Aliquando in voluntate, & eius actu, ut Athanas. *Serm. 4. contra Arrian: Solo nutu voluntatis agere;* & August. *lib. de Speculo cap. 7: Voluntas tua opus est; cui velle est posse.* Aliquando verò ab his distinctam collocant; ut ad Ephes. 1: *Omnia operatur secundum consilium voluntas*

5.

6.

7.

8.

Genes. 1.
Psalm.
148.
Athanas.
August.
Ad
Ephes. 1.

Psalms.
142.

tis sua. Et Psalm. 142: *Omnia quaecumque voluit fecit;* quibus in locis aduertatur, quod alia est potentia factiva, & operativa, & alia voluntas. His ita que ratione animadversis.

In hac difficultate faciliter me cingere possem, & sine magno labore ad opinionem Ill. God. rejiciendam, me conformando cum doctrina Suarii, vel Smising. & melius cum sententia Mastrij. Sed verum fatendo ab opinione Suarii avertor; cum sententia Mastrij non convenio; à doctrina Smising. discedo; & ab Ill. Godoy discordo. Unde contra omnes istos hanc ultimam disputationem huius primi Tomi à nobis est exagitanda, ut liberè propriam mentem aperiā, & quod certius iudico, manifestum faciam. Sit ergo.

§. II.

Potentia executiva ad extra non est ipsa Essentia Divina.

9.
1. Conclu
sio.

Prob. 1.

Prima conclusio: *Potentia executiva ad extra distinguitur formaliter ab Essentia Divina.* Hæc conclusio est contra Suarium secutum Aureolum, contra quos probatur primo hac efficaci ratione: potentia executiva consistit in virtute proximè productiva creaturarum; sed virtus proximè productiva creaturarum distinguitur formaliter à principio radicali: ergo potentia executiva distinguitur formaliter ab Essentia Divina. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur primo: virtus proximè intellectiva, & volitiva distinguntur formaliter à natura, quæ est radix intellectionis, & volitionis: ergo virtus proximè productiva creaturarum distinguitur formaliter à principio radicali. Secundo: virtus proximè productiva ad intra Verbi, & Spiritus Sancti formaliter distinguitur à natura Divina, ut tenent omnes Theologi contra Durandum in hoc ab omnibus desertum: ergo pariter: virtus proximè productiva creaturarum distinguitur formaliter à principio radicali.

Probatur secundo ad hominē contra Suarium: Omnipotentia competit Deo ex ratione, quæ est infinitus in ratione entis; intellectus verò competit ei, ea ratione, quæ infinitus est in ratione intellectui, & voluntas ratione, quæ infinitus est in ratione volitivæ: ergo sicut virtus proxima intellectiva, & volitiva non competunt Deo ratione intellectivi, & volitivi radicaliter; ita nec illi competit virtus proxima productiva ad extra ratione infinitatis radicalis: ergo sicut virtus proxima intellectiva, & volitiva formaliter distinguntur ab Essentia Divina, quæ est radix virtutis proximè intellectivæ, & volitivæ; ita pariter virtus productiva ad extra formaliter distinguitur ab Essentia Divina, quæ est radix talis virtutis.

Arguit primo Suarius *disp. 30. metaphysicæ sect. 17. n. 46:* Deus agit ad extra, quatenus est infinitus simpliciter in genere entis: ergo potentia convenit Deo ratione ipsius esse per essentiam, quatenus infinitum est, & eminentè includit omnem perfectionem participabilem ab ipso. Confirmatur primo ex eodem: Deus non est Omnipotens, quia scit omnia, sed potius è contra; nec ideo potest re creare, quia vult; nec quia potest velle, sed potius è contra: ergo non est Omnipotens per intellectū, & voluntatem. Confirmatur secundo ex eodem: non est ratio, ob quam potentia executiva ad extra magis tribuatur voluntati, quàm intellectui, vel è converso: ergo neutri tribuenda est. Antecedens probat Suarius, cuius probationem omitto, quia non est contra nos.

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens: Deus agit ad extra, quatenus est infinitus simpliciter in genere entis, ly *quatenus* denotans rationem fundamentalē, radicalem, & remotam, concedo antecedens; denotans rationem formalē, & proximam, nego antecedens, & distinguo similiter consequens: Deus enim est radicaliter Omnipotens, quia est infinitus simpli-

10.
Secundo.

11.
Arguit
1. Suar.

Confirmatur 1.

Secundo.

12.
Respond.
ad argu-
mentum.

*Adverā
que con-
firm.*

citer in genere entis; proximè verò per virtutem formalitèr distinctam, quæ est Omnipotentia, vt claret ex nostris probationibus. Ad vtramque confirmationem respondere tenentur, qui potentiam executivam ad extra ponunt in intellectu, voluntate, vel in vtroque simul, contra quos fateor vim habere; contra nos autem distinguentes potentiam executivam ab intellectu, & voluntate nihil facit; imò est probatio nostræ conclusionis infra assignandæ.

*13.
Arguit
2. Suar.*

Arguit secundo Suarius *cit. num. 47*: natura creata nedum est principium principale, sed etiā proximū suarū actionum, vt constat de calore, qui ratione suæ entitatis est proxima, & principalis potentia ad calefactionē producendam; ergo potiori iure natura Divina erit principium principale, & proximum actionum ad extra. Nec obest, quod forma substantialis, v.g. ignis, nequeat esse principium proximum suæ communicationis, sed tantum principale, quia hoc provenit ex eo, quod est finita, & limitata, quæ ratio cessat in Divina substantia, quæ infinita est.

*14.
Ratio
Suarij
valida-
tur ex
Scoto.*

Hæc ratio Suarez fortitèr validatur ex doctrina Scoti; nam *in 2. distinct. 16. §. dico ergo*, probat: potentias animæ, nec inter se, nec ab eius essentia re ipsa distingui, quia aliqua forma inferior anima potest esse principium immediatum agendi, vt patet de calore; alitèr esset processus in infinitum; hoc etiam est nobilitatis; alitèr non competeret enti nobilissimò, cui convenit per vnicam essentiā suam operari diversa; ergo multò magis debet hoc competere animæ intellectivæ, & in fine illius §. concludit: *Ista via substineri posset, sicut substinetur de Deo, quod omnino idem re, & ratione reali est principium plurimum realitèr distinctorum*; ergo Scotus expressè tenet: quod ipsa Dei Essentia sit principium principale, & proximum actionum rerum ad extra, quæ est sententia Suarez.

Respond eo primo ad argumentum concessio antecedenti, negando consequentiā. Disparitas est: nam in natura accidentali, v.g. in calore, idem debet esse principium principale, & proximum suæ actionis; alioquin daretur processus in infinitum, vt ait Scotus, & omnes concedunt; at in natura Divina, sicut in qualibet alia substantiali, repugnat, quod principium principale, & proximum sit idem, quia omnis natura substantialis est talis conditionis, vt petat agere medijs potentijs, & hoc præcipuè in natura intellectuāli ob diversos modos agendi; similiterque in natura Divina, quia petit agere intellectivè, & volitivè, & executivè, quorum quodlibet petit principium proximū distinctū formalitèr à principio radicali, vt constabit ex probationibus nostræ conclusionis.

Deindè falsum est, quod in formis substantialibus egere principio proximo à remoto distincto, proveniat ex limitatione, & finitate, quia hoc provenit, vt diximus, ex conditione ipsius naturæ substantialis. Vnde falsum est etiam, quod sit perfectionis in natura accidentali, non egere principio proximo à principali distincto ad suam actionem, quia hoc provenit, vt ex Scoto habetur, ne detur processus in infinitum, qui semper est evitandus. Et vt hæc doctrina, in qua solutio totius huius difficultatis consistit, clarescat.

Firmatur primo hæc doctrina: quod natura substantialis egeat ad suas operationes principio proximo, nō provenit ex limitatione, & finitate; ergo falsum est, quod Suarius asserit. Probat antecedens: natura Divina est infinita; sed ad operationes intelligendi, & volendi eget principio proximo, intellectu, scilicet, & voluntate, quod non negat Suarius; alioquin negaret intellectum Divinum esse principium proximum productionis Verbi, & voluntatē productionis Spiritus Sancti; ergo quod natura substantialis egeat ad suas operationes principio proxi-

*15.
Respōd. 1
ad argu-
mentum.*

16.

*17.
Firma-
tur 1.
hæc doc-
trina.*

Secundo.

mo, nō provenit ex limitatione, & finitate. Firmatur secundo: quod accidens sit principium principale, & proximum suae actionis, nō est perfectionis in illo: ergo quod natura substantialis egeat principio proximo ad suas operationes, non est imperfectionis in illa. Probatur antecedens: si hoc esset perfectionis in accidente, accidens esset perfectius qualibet natura substantiali, etiam Divina; sed hoc est plusquam falsum: ergo quod accidens sit principium principale, & proximum suae actionis, non est perfectionis in illo.

18.

Tertio.

Firmatur tertio declarando hanc doctrinam in exemplo à Suario adducto: nam calor est virtus proxima ex natura sua ad calefactionem producendam; sed ad virtutem proximam non datur alia virtus proxima; sicut ad actionem non datur actio; alioquin daretur processus in infinitum: ergo ideò calor non indiget principio proximo à se distincto ad calefactionem producendam, quia ipse est principium proximum ex natura sua. Atqui natura substantialis non est ex se principium proximum omnium suarum operationum, ut claret respectu intellectus, & volitionis, & fatetur Suarius: ergo ideò natura substantialis eget principio proximo ad has operationes, quia hoc petit ex conditione talis naturae. Ex hoc manifestè apparet disparitas assignata ad argumentum Suarii, & ex his triplex contra ipsum potest efformari retorasio.

19.

Explicatur Scotus.

Nec verba ex Scoto adducta fabent opinionem Suarii; nam ibi Doctor solū intendit excludere distinctionem realem potentiarum ab anima, qualem ponebat opinio immediatè antea ab ipso relata, & reiecta; non tamen distinctionem formalem. Cum verò ait: paucitatem potentiarum esse nobilitatis, & perfectionis, loquitur cum cautione, si in natura sit possibilis; licet ergo sit possibilis in anima paucitas potentiarum sine distinctione reali; non verò sine distinctione formali. Cum autem ait: Deo competit per unicam essentiam suam operari diversa, lo-

quitur Scotus de essentia realiter, quo modo est eadem cum principiis proximis suarum operationum. Sic Lichetus ad locum Scoti cit.

Arguit tertio Suarius: principium principale, & simul proximum est perfectius; sed Deo tribuendum est, quod est perfectissimum: ergo Deus est principium principale, & simul proximum: ergo potentia executiva in Deo est ipsa Essentia Divina. Confirmatur primo: Deus est potens facere omne factibile, quia continet eminentè perfectiones omnium factibilium; sed eas continet ratione suae Essentiae: ergo ratione suae Essentiae potest immediatè facere omne factibile. Confirmatur secundo: Deus est Omnipotens, in quantum est fons totius esse; sed hoc ei convenit per suam Essentiam simpliciter infinitam in genere entis: ergo Essentia Dei est eius Omnipotentia: ergo & proximum principium actionum ad extra.

Respondeo ad argumentum negando maiore; alioquin forma accidentalis esset perfectior substantiali, quod nemo admisit. Imò argumentum probat, in Deo intellectum non esse principium proximum productionis Verbi, nec voluntatè esse proximum principium productionis Spiritus Sancti, quod negat Suarius contra Durandū, ex quo fiat contra ipsum retorasio. Ad primam confirmationem distinguo maiore: Deus est potens radicaliter facere omnia, quia continet eminentè perfectiones omnium factibilium, concedo maiore; proximè, & immediatè, nego maiore; concedo minore, & nego consequentiā; quia Deus constituitur proximè potens ad extra per virtutem productivam ad extra formaliter distinctam ab Essentia, sicut dicitur respectu productionum ad intra, ex quo fiat retorasio contra Suarium. Ad secundam confirmationem distinguo maiore: Deus est Omnipotens, in quantum est fons totius esse secundum continentiam virtuale, concedo maiore; secundum continentiam emin-

talem

20.

*Arguit 3. Suar.**Confirmatur 1.**Secundo.*

21.

*Respond. ad argumentum.**Retorquetur.**Ad primam confirmationem.**Retorquetur.**Ad secundam.*

rialem subdistinguo; est omnipotens radicaliter concedo maiorem; formaliter nego maiorem; distinguo minorem: sed hoc ei convenit per suam essentiam simpliciter infinitam in genere entis formaliter nego minorem; radicaliter concedo minorem; & utrumque consequens ob rationem datam.

§. III.

Potentia executiva ad extra non est intellectus Divinus.

22.
2. Conclusio.

Probat-
ur.

SECUNDA conclusio: *potentia executiva Dei ad extra non est intellectus Divinus.* Hæc conclusio est contra Ill. Godoy in præsentia n. 55. & probatur: intellectus, dato, quod concurrat ad operationes Dei ad extra, solum concurrere potest per modum causæ moralis; non verò per modum principij phisicè producentis: ergo potentia executiva Dei ad extra non est intellectus Divinus. Probat antecedens: intellectus ad operationes Dei ad extra solum concurrere potest per modum principij directivi, & ostensivi; sed hoc est concurrere solum per modum causæ moralis; non verò per modum principij phisicè producentis: ergo intellectus, dato, quod concurrat ad operationes Dei ad extra, solum concurrere potest per modum causæ moralis.

23.
Si dicas
pro Ill.
Godoy.

Non va-
let 1.

Secundo.

Si verò dicas pro Ill. Godoy: intellectum Divinum concurrere phisicè ad operationes Dei ad extra, non per actum scientiæ ostendentis, & dirigentis dumtaxat, sed per actum practicum intellectus, qui appellatur imperium, & ad intellectum pertinet, ut habet Ill. Godoy in præsentia n. 62. & de illo ex professo agit *tomo 2. disput. 59.* Hoc inquam non valet, & absque vlllo fundamento dicitur. Primo: quia si talis actus imperij datur, solum ad voluntatem pertinere potest, ut dicemus *tomo sequenti disput. 59.* opinionem Ill. Godoy impugnando. Secundo: quia loquendo D. Thomas de principiis concurrentibus ad operationes Dei ad extra, actum imperij collocat in voluntate, & intellec-

tui solum tribuit, quod dirigat voluntatem, ut claret ex verbis ipsius adductis *num. 4.* ergo adhuc iuxta D. Thomam fictitius est talis actus imperij in intellectu: ergo intellectus nullo modo phisicè concurrere valet ad operationes Dei ad extra.

Arguit Ill. Godoy n. 57. Deus non agit ad extra per contactum quantitatis, sed per contactum virtutis: ergo debet agere per virtutem, & potentiam perfectiorem. Consequentia tenet; quia nulla ratio potest assignari, cur non per illam, sed per minus perfectam agere debeat. At intellectus in nobis realiter voluntatem in perfectione excedit, & virtualiter in Deo: ergo per intellectum agit ad extra, tamquam per principium executivum. Confirmatur hoc: vis proximè productiva debet continere creaturas, tamquam principium proximum productivum illarum; at ista continentia melius intellectui, quam voluntati, adaptatur: ergo intellectus obtinet rationem principij proximi productivi. Consequentia tenet, & minor probatur: tum, quia hæc continentia maximam perfectionem præferret: ergo perfectissimo attributo, qualis est intellectus, melius accommodatur. Tum, quia proprium est intellectui formas aliarum rerum in se continere: ergo ista continentia melius intellectui, quam voluntati, adaptatur.

Hæc tamen ratio Ill. Godoy militat tantum contra asserentes: voluntatem esse potentiam executivam ad extra, non verò contra nos hoc etiam infra negaturos. Cæterum hoc etiam pro nunc dato, inefficax omnino est argumentum Ill. Godoy, & in pluribus deficit, quod declarabitur per distinctas responsiones. Quarè respondeo primo, negando consequentiā, & ratio est: quia Deus ad extra solum debet agere per virtutem, & potentiam adquantem perfectiones effectuum ad extra; sed hoc non requirit perfectiorem potentiam: ergo Deus non debet agere ad extra per virtutem, & potentiam

24.

Arguit
Ill. God.

Confirm.

Minor
probat
ur.

Secundo.

25.

Argu-
mentū nō
militat
contra nos

Respōd. 1

perfectiorem. Probatur minor: hoc ipso, quod Deus agat ad extra per virtutem, & potentiam infinitam formaliter in esse entis, agit per virtutem, & potentiam adæquantem perfectiones effectuum ad extra; sed agere per virtutem, & potentiam infinitam formaliter in esse entis, non requirit perfectiorem potentiam: ergo Deum agere ad extra per virtutem, & potentiam adæquantem perfectiones effectuum ad extra, non requirit perfectiorem potentiam. Probatur minor: posita potentia infinita formaliter in esse entis, & ablata ab illa maiori perfectione potentiae, ponitur potentia executiva ad extra: ergo agere per virtutem, & potentiam infinitam formaliter in esse entis, non requirit perfectiorem potentiam.

26.

Retor-
queo ar-
gumentū
cōtra Ill.
Godoy.

Et iuxta hanc solutionem retorqueo contra Ill. Godoy argumentum: Deus ad intra, & ad extra non agit per contactū quantitatis, sed per contactum virtutis: ergo debet agere ad intra, & ad extra per virtutem, & potentiam perfectiorem: ergo ad intra, & ad extra debet agere per intellectum, qui iuxta Ill. Godoy est potentia perfectior: ergo debet Deus producere Spiritum Sanctum per intellectum; quod est contra fidem: ergo ex eo, quod Deus agat ad extra per contactum virtutis, non inferitur, debere agere per virtutem, & potentiam perfectiorem.

27.

Respōd. 2

Tertio.

Respondeo secundo data consequentia, negando minorem: nam manifestum est in Scoti sententia, voluntatem esse potentiam perfectiorem intellectu, ut dicitur in libris *de anima*. Unde dato, quod in aliqua ex his potentijs consistere deberet potentia Dei executiva ad extra, nō in intellectu, sed in voluntate consisteret, ob maiorem perfectionem voluntatis. Respondeo tertio: argumentum, re bene inspecta, non esse ad rem; nam nec asserentes: potentiam executivam Dei consistere in voluntate, hoc probarent ex eo, quod voluntas sit perfectior; nec ra-

tionabile videtur: hanc difficultatem reducere ad resolutionem illius, quænam, scilicet, potentia sit perfectior? Non ergo est ad rem argumentum Ill. Godoy.

Ad confirmationem respondeo distinguendo maiorem: vis proximè productiva deberet continere creaturas in esse entis, tamquam principium proximum productivum illarum, concedo maiorem; deberet continere creaturas in esse intelligibili, nego maiorem, distinguo similiter minorem, & nego consequentiam. Ad primam probationem minoris, distinguo similiter antecedens, & distinguo consequens: ergo perfectissimo attributo continenti creaturas in esse entis, concedo consequentiam; in esse intelligibili, nego consequentiam, & distinguo eadem distinctione secundā probationem minoris.

Dices cum Ill. Godoy num. 58: magis proportionatus est intellectus, quā voluntas, ad continentiam creaturarum in esse entis: ergo intellectus potius, quā voluntas, est potentia executiva Dei. Hoc confirmat Ill. Godoy, supposito, quod potentia executiva in aliqua istarū potentia consistat, quod omitto, quia hoc nos non concedemus. Unde ad replicam respondeo negando suppositum, quia ad continentiam creaturarum in esse entis æquè improportionatus est intellectus, ac voluntas.

Ex dictis refixata etiam manet ultima conclusio Ill. Godoy, scilicet, quod actualis productio, seu executio creaturarū sit formaliter actus Scientiæ Divinæ, seu quod Scientia Divina executivè etiam concurrat. Probatur hoc: ideo iuxta Ill. Godoy actus Scientiæ Divinæ est executio creaturarum, quia intellectus Divinus est potentia executiva; sed ex dictis intellectus Divinus non est potentia executiva: ergo nec actus Scientiæ Divinæ est executio creaturarum.

28.

Ad con-
firm. res-
pondeo.

Ad 1.
2.
probatio-
nem mi-
noris.

29.

Dices cū
Ill. God.

Respond.

30.

§. III.

Potentia executiva ad extra non est voluntas Divina efficax.

31.
3. Conclusio.
Prob. 1.

Tertia conclusio: *potentia Dei executiva ad extra non est voluntas Divina efficax.* Hæc conclusio est contra Mastrium, & generaliter contra omnes Scotistas. Probatur primo conclusio: data potentia executiva à voluntate formaliter distincta, nihil derogatur voluntati Divinæ: ergo potentia Dei executiva ad extra non est voluntas Divina efficax. Probatur antecedens: non derogatur voluntati Divinæ infinita virtus, nec perfectissima libertas: ergo data potentia executiva à voluntate formaliter distincta, nihil derogatur voluntati Divinæ. Probatur antecedens: data potentia executiva à voluntate creata realiter distincta, non derogatur voluntati creatæ finita virtus, nec perfecta libertas: ergo similiter: non derogatur voluntati Divinæ infinita virtus, nec perfectissima libertas. Probatur consequentia: hoc ipso, quod non derogatur voluntati creatæ finita virtus, nec perfecta libertas, non derogatur voluntati Divinæ infinita virtus, nec perfectissima libertas; sed per te data potentia executiva à voluntate creata realiter distincta, non derogatur voluntati creatæ finita virtus, nec perfecta libertas: ergo non derogatur voluntati Divinæ infinita virtus, nec perfectissima libertas. Probatur maior: hoc ipso, quod non derogatur voluntati creatæ finita virtus, nec perfecta libertas, voluntas Divina continens infinite virtutem, & libertatem voluntatis creatæ, ut distinguitur à potentia executiva, esset infinitæ virtutis, & perfectissimæ libertatis: ergo hoc ipso, quod non derogatur voluntati creatæ finita virtus, nec perfecta libertas, non derogatur voluntati Divinæ infinita virtus, nec perfectissima libertas.

Antecedens patet paritate intellectus Divini: nam hoc ipso, quod non

derogetur intellectui creato finita virtus illius, ut distincta realiter à potentia executiva, intellectus Divinus continens infinite virtutem intellectus creati, ut distinctam à potentia executiva, esset infinitæ virtutis. Consequentia optimè inferitur.

Probatur secundo conclusio: intellectus potius, quam voluntas, est potentia executiva: ergo potentia executiva Dei ad extra, non est voluntas Divina efficax. Probatur antecedens: si voluntas creata potius, quam intellectus, esset productiva in extraneum subiectum, voluntas Divina potius, quam intellectus, esset potentia executiva; sed intellectus creatus potius, quam voluntas, est productivus in extraneum subiectum: ergo intellectus potius, quam voluntas, est potentia executiva. Maior patet: nam virtus voluntatis creatæ productiva in extraneum subiectum in voluntate Divina contineri debebat. Minor probatur: nam intellectus Angeli loquentis verè, & physicè producit in intellectu audientis conceptum obiecti, de quo loquitur; sed hoc voluntati non convenit: ergo intellectus creatus potius, quam voluntas, est productivus in extraneum subiectum. Maior est Scoti in 2. distinct. 9. quæst. 2. §. ad ulteriorem autem declarationem. Minor est vera; alioquin assignet voluntatem creatam producentem in extraneum subiectum. Consequentia deducitur.

Probatur tertio conclusio: ideo per te voluntas Divina est potentia executiva, quia ratione suæ infinitatis in genere potentie activæ, & productivæ debet in se absorbere omnes huius modi potentias activas, & productivas; sed hæc ratio multum probat: ergo potentia Dei executiva ad extra non est voluntas Divina efficax. Probatur minor primo: probat: debere in se absorbere potentiam intellectivam; hæc enim est activa, & productiva; sed hoc est falsum: ergo multum probat hæc ratio. Secundo: ex prædicta ratione tantum inferitur: debere in

32.
Prob. 2.
conclusio.

33.
Prob. 3.

se absorbere omnes potentias volitivas activas, & productivas; sed ultra hoc probat de potentijs executivis: ergo multum probat. Maior paritate intellectus Divini patet. Minor, & consequentia tenent.

34. *Respondebis ex doctrina Mastrij in presentia n. 143.* distinguendo primam maiorem: ideo voluntas Divina est potentia executiva, quia ratione suae infinitatis in genere potentiae activae, & productivae debet in se absorbere omnes huiusmodi potentias convenientes intra latitudinem genericam alicuius perfectionis formalis simpliciter simplicis concedit maiorem; se excludentes à tali latitudine, negat maiorem; negat minorem cum utraque probatione ob distinctionem datam.

Explicat Mastrius hanc doctrinam: nam perfectiones, quae se invicem formaliter excludunt à praedicta latitudine, nequeunt adunari in Deo in aliqua vna potentia, ut sunt intellectus, & voluntas. Ceterum, quae conveniunt in tali latitudine adunantur in aliqua vna potentia, nedum realiter, sed etiam formaliter, ut sunt potentiae cognoscitivae, tam sensitivae, quam intellectivae, quae adunantur in Deo in vna simplicissima potentia intellectiva. Sic similiter ait: potentia volendi, & exequendi in vna simplicissima potentia volitiva adunari in Deo.

35. *Contra 1* Contra primo: ergo ideo voluntas Divina est potentia executiva, quia ratione suae infinitatis in genere potentiae activae, & productivae in se debet absorbere omnes potentias activas, & productivas vnibiles in aliqua vna simplicissima potentia. Atqui supposita hac vnibilitate praedicta ratio aequè probat intellectum Divinū esse talem potentiam: ergo multum probat. Minor patet; nam etiam intellectus Divinus est infinitus in genere potentiae activae, & productivae; Verbum enim à Patre per intellectum producit, & possibilia à Divino intellectu habent esse. Consequentia infertur.

Contra secundo: potentia volendi, & exequendi non sunt vnibiles in aliqua vna simplicissima potentia: ergo ruit solutio. Probatur antecedens: si tales potentiae essent vnibiles, maximè ratione paritatis potentiae cognoscitivae, tam sensitivae, quam intellectivae; ratio enim praeter hanc paritatem à Mastrio non traditur; sed potentia volendi, & exequendi non se habent sicut potentia cognoscitiva, sensitiva, & intellectiva: ergo potentia volendi, & exequendi non sunt vnibiles in aliqua vna simplicissima potentia. Probatur minor: potentia cognoscitiva, sensitiva, & intellectiva ita se habent, ut sensitiva sit gradus superior respectu intellectivae, ut claret de anima sensitiva respectu intellectivae; sed non ita se habent potentia volendi, & exequendi; alioquin vera esset aliqua ex his propositionibus: *Potentia volitiva est potentia executiva*, vel è contra: *executiva est volitiva*, quarum utraque est falsa: ergo potentia volendi, & exequendi non se habent, sicut potentia cognoscitiva, sensitiva, & intellectiva.

Si ob urgentiam harum rationum recurras ad libertatem necessariò ponendam in potentia executiva; Deus enim ab extra liberè agit. Contra: quod potentia executiva sit libera, non tollit, quod etiam intellectus, vel alia potentia à voluntate distincta, sit potentia executiva: ergo ruit solutio. Probatur antecedens primo: quod potentia executiva sit libera, tantum infert: voluntatem essentialiter requiri ad exequendum: ergo quod potentia executiva sit libera, non tollit, quod etiam intellectus, vel alia potentia à voluntate distincta, sit potentia executiva. Probatur secundo idem antecedens: quod potentia executiva creaturae sit libera, non tollit, quod etiam intellectus, vel alia potentia à voluntate distincta, sit potentia executiva: ergo quod potentia executiva sit libera, non tollit, quod etiam intellectus, vel alia potentia à

36.
Contra 2

37.
Si dicas.
Contra.

voluntate distincta sit potentia executiva.

38.
Prob. 4.
conclusio

Probatur quarto cōclusio ex Scoto in 1. distinct. 8. q. 4. dicente: Si infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas, & sapientia in communi esset formaliter bonitas in communi: ergo similiter: si voluntas infinita esset formaliter potentia executiva infinita, & voluntas vt sic esset formaliter potentia executiva vt sic, & cōsequēter voluntas finita esset formaliter potentia executiva finita, quod apud omnes est falsum: ergo potentia Dei executiva ad extra non est voluntas Divina efficax.

39.
Respond.
Mas-
trius.

Respondet Mastrius in presenti n. 143. negando paritatem: nam Scotus ibi loquitur de perfectionibus, quæ nō conveniunt in latitudine generica alicuius perfectionis; at voluntas, & potentia executiva conveniunt in tali latitudine. Contra: ergo bonitas, & sapientia non conveniunt in tali latitudine; benè verò voluntas, & potentia executiva: ergo bonitas, & sapientia se positivè excludunt; non verò voluntas, & potentia executiva: ergo si ex eo, quod infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas sequitur ex Scoto, quod sapientia vt sic sit bonitas vt sic, potiori iure, ex eo, quod voluntas infinita sit formaliter potentia executiva infinita, & voluntas, vt sic erit formaliter potentia executiva, vt sic. Probatur consequentia: si cū maiori exclusionē inter sapientiā, & bonitatem sequitur formalis identitas inter illa, vt sic accepta ex eo, quod sapientia infinita esset formaliter infinita bonitas, potiori iure sequeretur eadē identitas inter illa, vt sic accepta ex eodem principio cum minori exclusionē; sed per te voluntas, & potentia executiva minori exclusionē se excludunt, quam sapientia, & bonitas: ergo si ex eo, quod infinita sapientia esset formaliter infinita bonitas, sequitur ex Scoto, quod Sapientia, vt sic sit bonitas vt sic, potiori iure ex eo, quod voluntas infinita sit formaliter potentia executiva infinita, & volun-

tas, vt sic erit formaliter potentia executiva, vt sic.

40.
Prob. 5.
conclusio.

Probatur quinto conclusio: ideo per te potentia executiva est formaliter Divina voluntas, quia voluntas Divina ratione suæ infinitatis in genere potentia activæ, & productivæ debet in se absorbere omnes huiusmodi potentias activas, & productivas; sed hæc ratio non probat, Divinam voluntatem esse formaliter potentiam executivam: ergo potentia executiva Dei ad extra, non est voluntas Divina efficax. Probatur minor: voluntas ratione infinitatis non habet identificare formaliter, quod ex natura sua non est formaliter identificatum; sed potentia executiva non est ex natura sua formaliter voluntas; alioquin sic esset in creatis: ergo ratio Mastrij non probat: Divinam voluntatem esse formaliter potentiam executivam. Maior est certa, & Scoti in 1. distinctione 8. quæstione 4. §. ad quæstionem. Minor est evidens, & consequentia legitima.

41.
Respond.
Mas-
trius.

Respondet Mastrius num. 143: in distinctionem formalem voluntatis Divinæ à potentia executiva non deduci ex infinitate voluntatis, vt sic, hoc est in genere potentia volitiva; sic enim concluderet argumentum; sed deduci ex eius infinita efficacitate, hoc est, ex infinita eius virtute in genere potentia activæ, physicè, & realitèr, ratione cuius includere debet nedum realitèr, verum, & formalitèr omnes perfectiones in inferioribus dispersas, quæ conveniunt in tali latitudine generica potentia activæ. Cæterum hæc responsio impugnata manet num. 35. & 36.

42.
Prob. 6.
conclusio
ad homi-
nē contra
Mas-
trium.

Probatur sexto conclusio ad hominē contra Mastrium destruendo totam suam doctrinam: hæc propositio: potentia convenientes intra latitudinē genericā alicuius perfectionis simpliciter simplicis debent adunari in Deo in aliqua vna potentia formalitèr simplicissima, est falsa; sed hæc est doctrina tota Mastrij: ergo falsa

est tota Mastrij doctrina. Probatur maior: potentia remota, & proxima executiva ad extra sunt potentiae convenientes intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis; sed hae nequeunt adunari in Deo in aliqua vna potentia formaliter simplicissima: ergo falsa est hae propositio: potentiae convenientes intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis debent adunari in Deo in aliqua vna potentia formaliter simplicissima. Maior constat in calore *ex dictis num. 15.* quam concedit Mastrius *cit. num. 132.* Minor est ipsius Mastrij nobiscum tenentis contra Suarez: potentiam proximam agendi ad extra esse in Deo formaliter distinctam ab essentia Divina, quae est potentia remota, & claret *ex dictis §. 2.* Consequentia paritate, & ad hominem videtur certa.

§. V.

Solvuntur Mastrij argumenta.

43.
*Arguit
1. Mastrius.*

*Probatur
antecedens 1.*

Secundo.

Arguit primo Mastrius *n. 113:* potentia executiva in Deo formaliter distincta à voluntate multum derogat perfectioni voluntatis Divinae: ergo potentia executiva Dei ad extra est voluntas Divina efficax. Probatur antecedens primo: potentia executiva formaliter distincta à voluntate negat infinitam virtutem in voluntate: ergo potentia executiva in Deo formaliter distincta à voluntate multum derogat perfectioni voluntatis Divinae. Probatur secundo: eo ipso, quod voluntas Divina ponatur indigere potentia executiva distincta formaliter, ponitur non esse per se efficax: ergo potentia executiva in Deo formaliter distincta à voluntate multum derogat perfectioni voluntatis Divinae. Probatur antecedens: ideo voluntas creata non est per se efficax, & completa ad operandum, quia alia facultate distincta indiget ad executionem effectus voliti: ergo eo ipso,

quod voluntas Divina ponatur indigere potentia executiva distincta formaliter, ponitur non esse per se efficax.

Respondeo primo negando antecedens; ad cuius primam probationem distinguo antecedens: potentia executiva formaliter distincta à voluntate negat infinitam virtutem in voluntate in linea executiva, concedo antecedens; in linea volitiva, nego antecedens, & consequentiam. Ad secundam probationem distinguo antecedens: eo ipso, quod voluntas Divina ponatur indigere potentia executiva distincta formaliter, ponitur non esse per se efficax in linea volitiva, nego antecedens; in linea executiva, concedo antecedens, & distinguo probationem: ideo voluntas creata non est per se efficax, & completa ad operandum in linea executiva, quia alia facultate distincta indiget ad executionem effectus voliti, concedo antecedens; in linea volitiva nego antecedens.

Itaque potentia executiva formaliter à voluntate distincta nihil derogat voluntati Divinae. Primo: quia salvatur infinita perfectio voluntatis, ut ostensum est per primam nostram probationem *num. 31.* Secundo: quia infinita perfectio, & efficacia debita voluntati Divinae est in linea volitiva; non verò in linea executiva, quae distincta sunt; nam infinitas voluntatis est in linea volendi; infinitas verò potentiae executivae est in linea entis; nec vnibiles sunt in aliqua vna simplicissima forma, ut ex nostris claret probationibus.

Respondeo secundo retorquendo argumentum contra Mastrium: potentia executiva formaliter distincta ab essentia Divina multum derogat perfectioni essentiae Divinae: ergo est formaliter indistincta ab essentia Divina, cuius oppositum tenet Mastrius contra Suarez. Antecedens probatur primo: potentia executiva formaliter distincta ab Essentia Divina negat

44.
*Respōd. 1
ad probationē. 1.
antecedentis.*

Ad secundam.

45.

46.
*Respōd. 2
retorquēdo argu-
mentum.*

in essentia Divina virtutem infinitam immediatam: ergo potentia executiva formaliter distincta ab Essentia Divina multū derogat perfectioni Essentiae divinae. Probatur secundo: eo ipso, quod essentia divina ponatur indigere potentia executiva formaliter distincta, ponitur nō esse per se efficax, & completa ad operandū: ergo potentia executiva formaliter distincta ab essentia divina multū derogat perfectioni essentiae divinae. Probatur antecedens: ideo natura creata non est per se efficax, & completa ad operandum, quia facultate distincta indiget ad operandū: ergo eo ipso, quod essentia divina ponatur indigere potentia executiva formaliter distincta, ponitur nō esse per se efficax, & completa ad operandum.

47.
Nec valet si dicas pro Mastrio

Nec valet, si pro Mastrio dicas: essentiam divinam egere virtute proxima formaliter ab ipsa distincta, provenire ex conditione naturae substantialis; omnis namque talis hoc petit. Non, inquā, valet. Primo: quia si infinita efficacia voluntatis in linea volendi potest in se absorbere infinitatem potentiae executivae, quae est in linea entis, etiam infinita efficacia essentiae divinae in omni genere in se absorbere poterit proximam efficaciam cuiuscunque generis, cum sint perfectiones eiusdem generis. Secundo: quia similiter dicimus: voluntatem divinam egere potentia executiva ab ipsa formaliter distincta, provenire ex conditione talis lineae, scilicet, executivae, quae, ut manet dictum, distincta est à linea volitiva.

48.
Arguit 2. Mastrius.

*Probat-
tur con-
sequentia*

Arguit secundo Mastrius n. 117: nequit divina voluntas liberè aliquid velle ad extra, nisi per conotationem effectus liberè à se dependentis: ergo potentia Dei productiva ad extra necessariò involuit voluntatem in suo conceptu. Probatur consequentia: potentia Dei executiva effectum producit liberè ad extra: ergo vel per libertatem sibi intrinsicam, vel à voluntate sibi participatam? Si primum: ergo potentia executiva, vel est ipsa

voluntas, vel voluntatem includit in suo conceptu formali, cum nulla potentia prater voluntatem sit libera. Si secundum: ergo determinatio ex parte potentiae exequentis esset merè passiva, sicut est in nobis, quod repugnat cuicumque divinae actualitati.

Confirmatur ex ipso: implicat intelligere in Deo vllum actum liberum ante ipsam externi operis executionem; sed si potentia executiva ad opus externum exequendum applicari deberet per actum liberum Divinae voluntatis, ratione praecedentem ipsam operis executionem, intelligeretur aliquis actus liber in Deo ante ipsam operis externi executionem: ergo potentia Dei executiva ad extra necessariò involuit voluntatem in suo conceptu. Maior patet: quia nequit Divina voluntas liberè aliquid velle, nisi per connotationem effectus liberè à se dependentis. Minor probatur: quia antequam potentia executiva intelligatur determinata ad operis executionem, pra-intelligitur actus imperij liber voluntatis, quo illam determinat ad opus: ergo si potentia executiva ad opus externum exequendum applicari deberet per actum liberum Divinae voluntatis, ratione praecedentem ipsam operis executionem, intelligeretur aliquis actus liber in Deo ante ipsam operis externi executionem.

49.
*Confirm.
ex ipso.*

Hoc est argumentum, quod vocat Mastrius principalius, nititur tamen in magna aequivocatione, ad quam tollendam, notandum est ante solutionem: dupliciter Deum ad extra res producere. Primò: in esse diminuto, quod est esse futuritionis, & hoc fit actu illo absoluto, quo Deus decernit, Petrum esse pro tali differentia temporis, qui actus est executivus futuritionis, de quo in praesenti non loquimur, quia futuritionem rerum esse à Divina voluntate, nullus dubitat. Secundo: in esse reali simpliciter, seu existentiali, & hunc effectum respicit potentia executiva ad

50.
*Notandū
est ante
solutionē*

extra, de qua disputamus. Iterum notanda est differentia inter actū absolutū, seu decernentē, & actū imperativum; nam ille est factivus futuritionis; ille verò factivus non est, sed imperativus, ut res fiat. Hoc notato.

Respondeo ad argumentum distinguendo antecedens: nequit divina voluntas liberè aliquid velle ad extra actū absoluto, seu decernēte, nisi per connotationē effectus liberè à se dependentis, concedo antecedens; actū imperativo subdistinguo: nequit divina voluntas liberè aliquid velle ad extra, nisi per connotationē effectus liberè à se dependentis pro tēpore antecedenti, concedo antecedens; pro tēpore, in quo exequitur effectus, nego antecedens, & distinguo consequens: ergo potentia Dei executiva ad extra in esse diminuto, seu futuritionis necessario involuit voluntatē in suo cōceptu, concedo consequentiā; in esse reali simpliciter, nego consequentiā. Patet solutio *ex dictis num. antecedenti*, & hoc est, quod Theologi volunt in constitutione actuum liberorum Dei.

Ad probationē consequentiā, pro ut ob stare potest nostræ solutioni, respondeo: potentia Dei executivā effectus ad extra liberè producere per libertatē à voluntate participatā, nec esse inconveniens determinari à voluntate ad executionē rei, sicut non est inconveniens, quod intellectus divinus determinetur per divinam voluntatē ad cognitionem futurorum contingentium per scientiam visionis.

Dices cū Mastrio: determinatio intellectus per voluntatē est merè obiectiva, quā nullā dicit imperfectionē ex parte potentia cognoscentis; at determinatio potentia executiva per voluntatē est omnino passiva, quā imperfectionē dicit. Contra primo: ideo iuxta Mastriū determinatio potentia executiva per voluntatem dicit imperfectionē, quia est omnino passiva; sed etiā determinatio intellectus per voluntatē, licet sit merè obiectiva, est omnino passiva: ergo vel utraque dicit

imperfectionē, vel nulla. Probatur minor: ideo determinatio potentia executiva per voluntatē est omnino passiva, quia ante executionē supponitur actus voluntatis; sed ante scientiā visionis supponitur actus voluntatis: ergo etiā determinatio intellectus per voluntatem, licet sit merè obiectiva, est omnino passiva.

Contra secundo, quia potentia Dei executivā ad extra determinari per voluntatē ad executionē, nihil aliud est, quā quod potentia executiva supponat libertatē voluntatis, à qua libertatē participet, ut opus exequendū liberè fiat; sed hoc nullā imperfectionē dicit in potentia executiva: ergo ruit replicā Mastrij. Probatur minor primo: quia potentia executiva nequit alio modo esse libera. Secundo: quia hoc reperitur in potentia executiva creata sine imperfectione ex parte potentia, ut executiva est: ergo quod potentia Dei executiva ad extra determinetur per voluntatem ad executionem, nullam imperfectionem dicit in potentia executiva.

Ad confirmationem Mastrij, nego maiore, cuius probationem distinguo; ut distinxi n. 51. sicque ablata manet æquivocatio argumenti, & confirmationis Mastrij. Nec hæc doctrina est alia à doctrina, qua utitur Theologi in constitutivo actus liberi Dei, ut diximus, & quia tam argumētū, quā confirmatio solū intendunt probare: potentia executivā ad extra debere esse voluntatē, vel illā in suo conceptu involvere ratione libertatis repertæ in opere exequēdo; retorqueo argumētū, & confirmationem per dicta n. 37.

Arguit tertio Mastrius n. 119: potentia executiva à voluntate distincta fuit æterno tēpore sine actu, & otiosa: ergo est in tempore mutata. Mastrius in hoc argumēto utrūque reputat pro inconveniente, scilicet, otiositatem, & mutationem. Ego verò concedo antecedens, quia inconveniens non est, potentiam executivā esse ab æterno otiosam. Primo: quia repugnat crea-

§ 1.
Respond.
ad argu-
mentum.

§ 2.
Ad pro-
bationem
consequen-
tiæ.

§ 3.
Dices cū
Mastrio

Contra 1

§ 4.
Contra 2

§ 5.
Ad con-
firmat.

§ 6.
Arguit
3. Mas-
trius.

Respond.

tura ab æterno producta, vt communis Theologorum, & Philosophorum tenet consensus. Secundo: quia & si non repugnaret creatura ab æterno producta, nolluit Deus illam ab æterno producere, & inconueniens non est, Potentiam Dei executivam esse ab æterno otiosam, quia Deus voluit esse otiosam, seu esse sine actu.

57. *Potentia executiva mutatur extrinsecè.* Concesso ergo antecedenti, nego consequentiã, quia mutatio solū esset extrinseca ex parte termini producti, quia potentia Dei executiva ad extra in actu secundo considerata nullā importat in Deo realē, & intrinsecā perfectionē, sicut dicitur ab omnibus de actu libero Dei. Imò vtrūque inconueniens à Mastro adductū æquē militat contra voluntatē, ac contra Omnipotentiam ab illa distinctam, quidquid dicat Māstius, vt attendenti patebit.

§. VI.

Potentia executiva Dei ad extra non est actus Diuine voluntatis.

58. *4. Conclusio.* *Probat.* **Q**uarta conclusio: *Potentia executiva Dei ad extra non est actus Diuine voluntatis.* Hæc conclusio est contra Smising, & alios, quā non vni-formitèr, & efficacitèr probant omnes. Probat ergo hac ratione: Diuina Omnipotentia importat perfectionē Diuinam necessariò, & naturalitèr Deo convenientē; sed actus efficax diuinæ voluntatis ad extra non conuenit Deo necessariò, & naturalitèr: ergo Diuina Omnipotentia nequit constitui per actū Diuinæ voluntatis. Maior patet: quia Deus ita est Omnipotens, vt absolutè non possit non esse Omnipotens; vnde ait D. Thom. q. 15. art. 5. *ad primū: Non ideo Deus potest, quia vult, sed quia talis est in sua natura.* Minor verò probatur: volitio libera Dei in actu secundo nullā importat in Deo realē, & intrinsecā perfectionem: ergo potest esse, & non esse in illo: ergo actus efficax Diuinæ voluntatis ad extra non conuenit Deo necessariò, & naturalitèr.

Dices cū Smising tract. 3. disp. 7. q. 2. n. 27: actū volendi in Deo posse duplicitèr considerari. Primò: absolutè, & sic est Omnipotētia necessariò, & naturalitèr cōueniens Deo. Secūdo: vt liberè terminatur ad faciendā creaturā, & hoc modo est quasi applicatio diuinæ potētiae ad operandū, quæ liberè, & contingētèr Deo conuenit. Contra: Omnipotētia Dei importat quādā diuinam perfectionē in actu primo; sed actus volēdi, etiā absolutè sūptus, nō spectat ad actū primū, sed potius ad actū secūdū, vt claret: ergo actus volēdi, etiā absolutè sumptus, nequit esse Omnipotētia.

Arguit Smising cit: vt aliqua diuina perfectio habeat rationē potētiae, duo requirūtur. Primū est: quod sub illa ratione, sub qua est potentia, naturalitèr Deo conueniat. Secūdū est: quod sit principiū proximū physicè effectivū operis ad extra; sed istæ conditiones solū in actu diuinæ voluntatis reperiūtur: ergo solū actus diuinæ voluntatis est potentia executiva Dei ad extra. Probat minor quoad primā partē: volitio Dei actualis absolutè inspecta naturalitèr conuenit Deo: ergo ipsi conuenit prima conditio. Probat quoad secundā: volitio diuina est principiū physicū effectivū operis ad extra: ergo ei cōuenit secunda conditio. Probat antecedens: actus voluntatis creatæ secundū cōmunē sententiā est principiū proximū physicè effectivū habituum: ergo potiori iure diuina volitio debet esse principiū physicū proximum effectivum operis ad extra.

Respondeo ad argumentū negando minorē; ad cuius probationē pro prima parte, nego antecedens. Primo: ob dicta n. 58. Secundo: quia si Omnipotentia consistit in actu diuinæ voluntatis, debet consistere in actu efficaci, qui includit terminationem ad extra. Ad probationem pro secunda parte, respondet Māstius num. 144. in responsione propè finem, negando antecedens, & consequentiā probationis ob rationem assignatam n. 124. quæ est hæc: quia licet actus volun-

59.
Dices cū Smising.

Contra.

60.
Arguit Smising.

Probat minor quoad primā partem.

61.
Respond. ad argumentum.

Ad probationem minoris quoad 1. partem. Ad 2. respōdet Māstius.

tatis creatæ sit principium proximum physicè effectivum operis ad extra, hoc repugnat actui voluntatis Divinæ, cum nec ad intra sit principium productivum, vt omnes communiter tenent Theologi in tract. de Trinit.

62. *Impugnatur 1. solutio.* Impugnatur solutio primo: quia licet actus Divinæ voluntatis non sit productivus ad intra, quod concedit Smising, hoc non tollit, quod sit productivus ad extra: ergo ruit Mastrij solutio. Probatur antecedens primo: quod intellectus Divinus sit productivus ad intra, hoc non facit, illum esse productivum ad extra iuxta Mastrium: ergo licet actus Divinæ voluntatis nō sit productivus ad intra, hoc non tollit, quod sit productivus ad extra. Secundo: quia non esse productivum ad intra, non negat esse productivum ad extra; alioquin præsens disputatio sic deberet proponi; scilicet, quodnam ex principijs productivis ad intra esset productivum ad extra? quod non debet dici; aliās non haberet locum opinio Suarez, Smising, & aliorum collocantiū in attributo distincto potentiam Dei executivam: ergo licet actus Divinæ voluntatis non sit productivus ad intra, hoc non tollit, quod sit productivus ad extra.

63. *Secundo.* Impugnatur secundo: nam in solutione Mastrius petit principium, quia non reddit rationem, cur Divina volitio non sit productiva ad extra, vt patet, & si ratio allata pro ratione sustineri posset, ea utique responderet ad fundamentum Suarez, quod non facit, & sic respondere possit ad fundamenta tenentium, potentiam executivam esse Omnipotentiam distinctam formaliter ab intellectu, & voluntate, quod rationabile nō videtur.

64. *Tertio.* Impugnatur tertio: nam ratio Smising sumitur ab exemplo in creatis, vt omnes in hac difficultate faciunt ad suam stabiliendam opinionē, & Mastrius id faceret ad suam tuendā, si exemplum in voluntate creatæ reperisset; imò ad hoc reducitur tota doctrina, in qua fundamenta Mastrij nituntur,

vt videbimus §. sequenti: ergo sicut ab exemplis creatis benè ad Deum arguitur, optimè arguit Smising; quin pro solutione sufficiat dicere, quod volitio Divina non est productiva ad intra.

Vndè reiecta solutione Mastrij, respondeo ad probationem Smising pro secunda parte, negando antecedens, & consequentiam probationis. Disparitas est: nam habitus acquisiti, de quibus est factiva volitio creatæ, necessariò petunt ipsum actum secundum voluntatis pro causa, quia generantur ex repetitione actuum; at potentia Dei executiva debet esse actus primus Dei, & naturaliter Deo convenire, quorum neutrum habet volitio Divina ex dictis in hoc §. Denique prædictus modus arguendi, & inferendi in Deo potentiam executivam, substitui non valet, quia æquè per illum probatur: Essentiam Divinam solam, intellectum, & voluntatem esse potentiam Dei executivam, vt dicemus §. sequenti probando nostram conclusionem, destruendo fundamenta adversariorum, & etiam dicemus §. 8. solvendo primum argumentum Ill. God.

§. VII.

Propria sententia declaratur, & defenditur.

VLtima conclusio: *Potentia executiva Dei ad extra est Omnipotentia Divina formaliter distincta ab Essentia Divina, & quolibet alio attributo Dei.* Sic Authores relati pro secunda sententia n. 3. & probatur primo: potentia Dei executiva ad extra, non est Divina Essentia, vt §. 2. manet probatum contra Suarium; nec est Divinus intellectus, vt §. 3. contra Ill. Godoy, & eius sequaces ostensum est; nec est voluntas Divina efficax, vt §. 4. contra Mastrium, ferèque omnes Scotistas firmiter sancitum est; nec est Divina volitio, vt contra Smising determinatum manet §. 6: ergo est aliquid formaliter distinctum ab his

65. *Respond. ad dictā 2. probationem.*

Non valet modus arguendi Smising.

66. *Vltima conclusio.*

Prob. 1.

omnibus: ergo potentia executiva Dei ad extra est Omnipotentia Divina formalitèr distincta ab Essentia Divina, & quolibet alio attributo Dei.

67. *Prob. 2. ratione fundamentali.* Probatur secundo conclusio ratione fundamentali: potentia executiva Dei ad extra est potètia cōtinens virtualitèr creaturas in esse entis; sed hæc cōtinètia est formalitèr distincta à cōtinètia creaturarū in esse intelligibili, & volibili: ergo potentia continens creaturas in esse entis est formalitèr distincta à potentijs continentibus creaturas in esse intelligibili, & volibili: ergo potentia executiva Dei ad extra est Omnipotentia Divina formalitèr distincta ab Essentia Divina, & quolibet attributo Dei. Probatur minor: continentia creaturarum in esse entis est continentia alterius lineæ à continentia creaturarum in esse intelligibili, & volibili: ergo continentia virtualis creaturarum in esse entis est formalitèr distincta à continentia creaturarum in esse intelligibili, & volibili. Consequentia est evidens; nam ideò continentia creaturarum in esse intelligibili est formalitèr distincta à continentia ipsarum in esse volibili, quia est continentia alterius lineæ. Antecedens verò probatur: nulla est ratio, cur continentia virtualis creaturarum in esse entis, non sit alterius lineæ à continentijs ipsarum in esse intelligibili, & volibili: ergo continentia creaturarum in esse entis est continentia alterius lineæ à continentia creaturarum in esse intelligibili, & volibili. Antecedens patet ex impugnatione aliarum opinionum, clarebitque ex solutione argumentorum, & constabit sequenti probatione.

68. *Prob. 3. conclusio destruendo fundamenta adversariorum.* Probatur tertio conclusio destruendo fundamenta adversariorum pro intellectu, voluntate, & volitione: Ill. itaque Godoy n. 21. hoc nititur fundamento: illa, quæ in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri; sed vis executiva motus reperitur in Angelo absque dis-

inctione ab intellectu, & voluntate: ergo à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri. Destruitur ergo fundamentum Ill. Godoy: illa, quæ in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri; sed vis executiva habituum reperitur in homine absque distinctione ab actu voluntatis illius: ergo à fortiori debent in Deo reperiri absque distinctione ab actu voluntatis Divinæ: ergo fundamentum Ill. Godoy æquè probat, potentiam Dei executivam non esse distinctam ab intellectu, & voluntate, ac non esse distinctam ab actu voluntatis Divinæ, quod apud ipsum est falsum; ergo ruit prædictum fundamentum.

Fundamenta verò Mastrij in hac nituntur doctrina: perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis, adunantur in Deo realitèr, & formalitèr in aliqua vna potentia; sed potentia volendi, & exequendi sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis: ergo adunantur in Deo realitèr, & formalitèr in vna potentia volitiva. Destruitur hoc fundamentum: perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis, adunantur in Deo realitèr, & formalitèr in aliqua vna potentia; sed potentia intelligendi, & exequendi in Angelo sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinem genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis: ergo adunantur in Deo formalitèr, & realitèr in vna potentia intellectiva: ergo fundamentum Mastrij æquè probat, potentiam executivam Dei esse voluntatem, ac intellectum, quod apud ipsum est falsum: ergo ruit Mastrij fundamentum. Maior, & consequentia tenent. Minor verò probatur: nam iuxta Scotum in 2. distinct. 9. quæst. 2. §. ad ulteriorem autem declarationem, intellectus An-

Destruitur fundamentum Ill. God.

69. *Declaratur fundamentum Mastrij*

Destruitur fundamenta Mastrij

geli loquentis producit verè, & realiter in intellectu audientis conceptum obiecti, de quo loquitur: ergo potentia intelligendi, & exequendi in Angelo sunt perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinē genericā alicuius perfectionis simpliciter simplicis.

70.
*Declaratur
fundamentū
Smising.*

*Destruitur
fundamentū
Smising.*

Smising autem hoc nititur fundamento: actus voluntatis creatæ secundum communem sententiam est principium proximum physicè effectivum operis ad extra, scilicet, habituum: ergo potiori iure Divina volitio debet esse principium proximum physicè effectivum operis ad extra. Destruitur hoc fundamentum: nam iuxta Scotum *cit.* intellectus Angeli est principium proximum physicè productivum operis ad extra, scilicet, conceptus obiecti, de quo loquitur: ergo potiori iure Divinus intellectus debet esse principium proximum physicè productivum operis ad extra: ergo fundamentum Smising æquè probat: Potentiam Dei executivam esse Divinā voluntatem, ac Divinum intellectum, quod apud ipsum est falsum: ergo ruit fundamentum Smising.

71.
*Destruuntur
omnia
fundamenta
hac
unica
paritate.*

Destruuntur deniquè omnia hæc fundamenta hac unica paritate: illa, quæ in aliqua creatura reperiuntur absque distinctione formali, vel virtuali, à fortiori debent in Deo absque distinctione formali, vel virtuali reperiiri; sed esse principium remotum, & proximum physicè executivum ad extra reperiuntur in aliqua creatura absque distinctione formali, & virtuali, ut claret in calore *ex dictis n. 15*; ergo à fortiori debent in Deo absque distinctione formali, & virtuali reperiiri. Atqui hoc est falsum apud Ill. Godoy, Mastrium, & Smising, eorumque sequaces, in hoc contra Suarium uniformiter procedentes: ergo falsa etiā sunt prædicta horum fundamenta.

72.
*Prob. 4.
Conclusio*

Probatur quarto conclusio: quando aliqua conveniunt in aliqua ratione communi, quidquid est formaliter idem cum illa, est idem formaliter in inferioribus; sed Deus, & creatura

conveniunt in potentia intellectiva, volitiva, intelligere, & velle: ergo quod est formaliter idem potentia intellectiva, volitiva, intellectionis, & volitionis, est idem formaliter in Deo, & in creatura. Atqui in creatura potentia executiva non est formaliter idem cum potentia intellectiva, volitiva, volitione, & intellectione: ergo nec in Deo: ergo Potentia Dei executiva est formaliter distincta ab intellectu, voluntate, intellectione, & volitione. Minor, & consequentiæ tenent. Maior autem est manifesta in quocumque communi respectu inferiorum, etiam si sit transcendentalis tantum convenientia, ut præcludatur responsio Mastrij, quam adducit *num. 134. ad 3.* quod hoc syllogismo probatur: Deus, & creatura conveniunt transcendentaliter in ratione entis; sed quidquid est idem formaliter cum ente, est idem formaliter in Deo, & in creatura: ergo quando aliqua conveniunt in aliqua ratione communi etiā transcendenti, quidquid est formaliter idem cum illa, est idem formaliter in inferioribus.

Probatur deniquè conclusio: illa est potentia executiva ad extra, qua manente, & reliquis omnibus per impossibile sublati, maneret vis productiva creaturarum; sed sublati per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, maneret vis productiva creaturarum: ergo Potentia Dei executiva ad extra est distincta formaliter ab intellectu, & voluntate, & consequenter ab actibus eorum. Probatur minor primo: sublati per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, solum aufertur à Deo esse intellectivum, & volitivum; sed hoc ablato manet vis productiva creaturarum: ergo sublati per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, maneret vis productiva creaturarum. Probatur minor: potentia executiva formalissimè accepta non est potentia intellectiva, nec volitiva; alioquin non esset agens, quod non esset intellectivum, & volitivum,

73.
*Probat
tur deni
què con
clusio.*

*Proba
tur mi
nor 1.*

quod esse falsum, tot docent experientia: ergo sublatis à Deo per impossibile intellectu, & voluntate, manet vis productiva creaturarum.

74.
Secundo.

Probatur secundo prædicta minor: sublatis per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, maneret in Deo continentia virtualis creaturarum in esse entis: ergo sublatis per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, maneret vis productiva creaturarum. Probatur antecedens: sublatis per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, solū auferetur à Deo continentia creaturarum in esse intelligibili, & volibili: ergo sublatis per impossibile à Deo intellectu, & voluntate, maneret in Deo continentia virtualis in esse entis. Et certe durum videtur, Deum non habere (sublatis per impossibile ab ipso intellectu, & voluntate) potentiam executivam, quā de facto habent tot creaturæ non intellectuales, cum hoc sit perfectionis in ipsis, consequenter que debebat in Deo contineri, ex quo potest efformari altera probatio minoris prædictæ. Nec contra hanc probationem potest esse solutio vim faciens; advertatur namque qualibet solutio, & videbitur esse oppositam veræ metaphysicæ de quacumque ratione formali in se formalissimè inspecta.

§. VIII.

*Solvitur primum argumentum Ill.
Godoy.*

75.
*Arguit
I. Ill. Godoy.*

ARguit primo Ill. Godoy n. 21. contra nostram conclusionem: illa, quæ in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri; sed vis executiva motus reperitur in Angelo absque distinctione ab intellectu, & voluntate: ergo à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri. Minorem probat Ill. Godoy primo à ratione num. 22. natura Angelica est purè spiritualis, & intellectualis: ergo solum possunt illi

convenire intellectuales potentia; sed potentia loco motiva, realiter ab intellectu, & voluntate distincta, intellectualis non est: ergo nequit in Angelo admitti. Antecedens primum est certum ex differentia, quæ inter animam rationalem, & Angelicam naturam versatur; illa namque est in confinio corporalium, & spiritualium; & ideo utrumque extremum participat; ista verò nihil corporeitatis admittit, sed completè spiritualis est, & consequenter purè intellectualis. Prima verò consequentia constat primo: quia potentia debent suæ radici proportionari, eius naturam sapere, & redolere, quo circa corpoream naturam, corpoream potentia, & spirituali spirituales, & mixtæ utriusque generis potentia accommodantur: ergo naturæ purè intellectuali solum possunt aptari intellectuales potentia; tum etiam, quia animæ separatæ à corpore solum intellectuales potentia conveniunt, quia statum habet purè intellectualē: ergo à fortiori habenti essentiam purè intellectualem solæ intellectuales potentia possunt competere.

76.

Minor verò susumpta probatur: illa potentia est intellectualis, quæ vel est apprehensiva, ut intellectus, vel à præantecedenti apprehensione essentialiter in suis actibus pendet, ut voluntas, quæ nihil potest velle, nisi ab intellectu cognitum, & apprehensum præexistat; at potentia ista, si realiter distincta ponatur ab intellectu, & voluntate, nec apprehensiva erit, nec ab apprehensione antecedenti in suis actibus necessario pendebit: ergo intellectualis non erit; & consequenter in Angelis non est admittenda.

Secundo probat minorem principalem n. 27: omnis potentia competens Angelo debet esse entitativè immaterialis; sed si prædicta potentia realiter distincta ponatur ab intellectu, & voluntate, necessario erit materialis: ergo nequit sit distincta constitui. Maior est certa. Minor ostenditur primo: quia illa potentia, si distincta ponatur, de-

77.
*Secundo
probat
minore.*

*Prob. I.
minorem
à ratione*

bet specificari ab obiecto mobili, & ab actu movendi, non autem à vero, & bono, sed sic specificata non potest non esse materialis; cum obiectum, & actio materialia sint, maximè in sententia constituentia actionem illam transeuntem formaliter in subiectum, & actum per motum: ergo necessario erit materialis.

78.
*Respond.
ad argu-
mentum.*

Respondeo ad argumentum distinguendo maiorem: illa, quæ secundum rationem communem in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri, concedo maiorem; illa, quæ secundum rationem aliquam particularem in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri, nego maiorem; distinguo minorem: sed vis executiva motus reperitur in Angelo absque distinctione ab intellectu, & voluntate ratione particulari potentia executivæ, omitto minorem; ratione communi potentia executivæ, nego minorem, & consequentiam. Et quia hoc est argumentum, quo motus est Ill. Godoy ad non distinguendam potentiam Dei executivam ab intellectu, & voluntate, & huic simile, quo reliqui moti sunt ad idem tuendum, ideo declarare oportet solutionem, & argumentum in ipsum retorquere.

79.
*Declara-
tur solu-
tio.*

Declaratur solutio: certum enim est, quod quando aliqua secundum rationem communem inveniuntur sine distinctione in creatura, à fortiori debent in Deo sine distinctione reperiri; quia hæc identitas proveniret ex ratione formali illius rationis communis, quæ in omnibus exigeret esse sine distinctione, ut patet de quacumque ratione communi, & hæc est ratio, qua nos probavimus conclusionem n. 72. Caterum quando aliqua secundum rationem aliquam particularem inveniuntur sine distinctione in creatura, non debent in Deo sine distinctione reperiri, quia hoc non provenit ex ratione formali illius com-

munis, sed ratione aliqua particulari illius communis, quod fere in univsum est ratione alicuius imperfectionis, vel inconvenientis evitandi.

Patet hoc in accidente productivo, y.g. calore, in quo adest sine distinctione principium remotum, & proximum, ut diximus n. 15. quod in Deo repugnat sine distinctione inveniri. Patet etiam in volitione creata, cui sine distinctione inest, esse principium proximum productivum, quod repugnat divinæ volitioni ex dictis §. 6. Patet similiter in intellectu Angelico, qui est proximum principium productivum ad extra, ut ex Scoto diximus; & tamen iuxta ipsum, & omnes Scotistas intellectus divinus non est tale principium: ergo ideo est, quia ratione aliqua particulari conveniunt calori esse sine distinctione tale principium, & pariter de volitione, & intellectu.

Ex his retorqueo argumentum contra Ill. Godoy: illa, quæ in aliqua creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri; sed esse principium proximum, & remotum sine distinctione reperitur in aliqua creatura, scilicet, calore; esseque principium proximum productivum reperitur sine distinctione in volitione creata: ergo à fortiori debet in Deo sine distinctione reperiri principium remotum, & proximum, & in volitione divina esse principium proximum productivum, quorum utrumque est contra Ill. Godoy, negantem contra Suarez, Essentiam Divinam esse principium productivum proximè ad extra, & contra alios volitionem divinam esse tale principium.

Contra Autores verò negantes: intellectum divinum, divinamque intellectionem esse potentiam executivam ad extra, retorqueo argumentum: illa, quæ in aliqua creatura absque distinctione inveniuntur, à fortiori debent in Deo absque distinctione inveniri; sed in intellectu Angelico invenitur sine distinctione esse principium

80.
*Exēplis
firmatur
solutio.*

81.
*Retor-
queo ar-
gumentū
contra
Ill. God.*

82.
*Retor-
queo ar-
gumentū
contra ad
versarios
aliquos.*

proximum productivum, & similiter in intellectione creata respectu habituum: ergo à fortiori debent in Divino intellectu, Divinaque intellectione sine distinctione reperiri, quod est contra ipsos. Eadem est retorasio facta de calore.

83.

Propositio, in qua nititur ratio Ill. God. est universaliter falsa

Concluditur ergo, quod illa maior propositio Ill. Godoy non est universaliter vera, ideòque ipsam distinguere debet ipse, & omnes, qui ea contra nos utuntur. Distinguant ipsi, & erit nostra distinctio, manebitque firmum, ex ipsa deduci non posse: Potentiam Dei executivam ad extra esse indistinctam formaliter ab intellectu, & voluntate; ut probant instantiæ factæ, inter quas instantia de calore habet ingentem vim contra quamcumque solutionem à contrariis imaginabilem; ultra quod, si in ipsa nituntur, probabunt certè: Essentiam Divinam, Divinum intellectum, intellectiorem Divinam, Divinam voluntatem, & Divinam volitionem esse potentias executivas ad extra; quia si illa propositio universalis est vera, veræ etiam erunt particulares ex ea deductæ, quod est contra omnes.

§. IX.

Solvitur secundum argumentum

Ill. Godoy.

84.

Arguit 2. Ill. Godoy.

Arguit secundo Ill. Godoy n. 31: cuius potentiaæ attributaliter ab alia distincta debet correspondere actio formaliter distincta, à qua suam specificationem accipiat; sed potentiaæ proximè-productivæ nequit correspondere in Deo actio formaliter distincta ab actibus intellectus, & voluntatis: ergo nec ipsa potest attributaliter distingui à prædictis potentijs. Probatur minor: quia talis actio deberet esse formaliter immanens, cum Deus per illam operans constituatur; sed omnis actio formaliter immanens est formaliter actio intellectus, vel voluntatis in natura intellectuali: ergo potentiaæ proximè productivæ nequit

correspondere in Deo actio formaliter distincta ab actibus intellectus, & voluntatis.

Respondeo ad argumentum, omitto maiorem, & nego minorem, ad cuius probationem nego maiorem; quia actio, per quā Deus constituitur operans in actu secundo ad extra, est formaliter transiens, non recepta in Deo ob incapacitatem recipiendi aliquid in tempore, sed in effectibus recepta; à Deo tamen merè extrinsecè, seu elicitivè; unde est actio, per quam potentia executiva ab alijs potentijs distinguitur.

Quadrupliciter impugnare conatur hanc solutionem Ill. Godoy. Primo sic impugnat n. 32: omni perfectioni formaliter existenti in Deo repugnat per aliquid creatum compleri; sed si Deus constitueretur formaliter agens per actionem creatam, potentia Dei executiva per aliquid creatum complementum acciperet: ergo nequit Deus constitui agens per actionem creatam. Respondeo distinguendo maiorem: omni perfectioni formaliter existenti in Deo repugnat per aliquid creatum compleri intrinsicè, concedo maiorem; extrinsecè, seu elicitivè, nego maiorem. Distinguo similiter minorem, & consequens. Solutio claret in actu libero Dei, qui in communi Theologorum opinione completur per aliquid creatum, à quo Ill. Godoy non discessit, ex quo fiat contra ipsum retorasio.

Dices cum ipso n. 33: quamvis agēs creatum actione transeunte illam in se non recipiat, sed solum egrediatur ab ipso, eius potentiaæ ante talē actū imperfecta, & incompleta supponuntur: ergo etiam Divina Omnipotentia imperfecta, & incompleta supponetur ante actionem creatam, si per illam constituatur operans in actu secundo, & si extrinsecè. Atqui hoc repugnat Divina Omnipotentia: ergo & quod extrinsecè constituatur per actionem creatam. Respondeo distinguendo antecedens: quamvis agens

85.

Respond.

86.

Impugnatur 1. Ill. God. solutionem.

Respond.

Fiat retorasio.

87.

Dices cū Ill. God.

Respond.

creatum actione transeunte illam in se non recipiat, sed solum egrediatur ab ipso, eius potentia ante talem actum imperfecta, & incompleta supponuntur respectivè ad actum secundum, concedo antecedens; respectivè ad actum primum, nego antecedens, & distinguo similiter consequens cum sumpta. Solutio claret in quacunque potentia pro priori ad actum secundum, & clariùs patet in voluntate Divina, si ab æterno mansisset suspensa circa omnem actum liberum, quæ suppositio admittitur ab Ill. Godoy, ipsaque contra nos arguit, ut videbimus in quarta impugnatione.

88.

Impugnatio 2.

Respond.

Impugnat secundo n. 34: actio, & potentia debent proportionari: ergo potentia infinita actio infinita debet correspondere: ergo potentia infinita nequit constitui operans in actu secundo per actionem creatam. Respondeo distinguendo antecedens: actio, & potentia debent proportionari proportionem habitudinis, idest, quod eundem terminum respiciant, concedo antecedens; proportionem entitativa subdistinguo: actio immanens, seu intrinsecè manens in potentia, concedo antecedens; actio transiens, seu extrinseca potentia, nego antecedens, & distinguo consequens: ergo potentia infinita agenti per actionem immanentem actio infinita debet correspondere, concedo consequentiam; agenti per actionem transeuntem, nego consequentiam, & subillatam, quia procedit de potentia executiva ad extra, quæ operatur per actionem transeuntem.

89.

Dices cum ipso.

Respond.

Dices cum ipso n. 35: non minorem proportionem inter calorem, & calefactionem servari, quam inter intellectum, & intellectionem; sed calefactio est actio formalitèr transiens, & intellectione immanens: ergo non minor proportio exigitur inter actionem transeuntem, & eius principium, quam inter immanentem, & suum. Respondeo primo omiſſis præmissis negando consequentiam, quia procedit argumentum

de singulari ad universale, quod non valet, v.g. intellectione creata est accidens: ergo & omnis intellectione. Mala consequentia. Respondeo secundo: hoc argumentum nihil valere, quia plerumque actio deficit ab entitate potentia, quia plerumque actio est accidens (imò in nostra opinione omnis actio est accidens, neque admittimus intellectionem, & volitionem esse actiones, sed terminos per veras actiones productos) & potentia est substantia: ergo optima est nostra solutio, scilicet, quod potentia, & actio non proportionantur proportionem entitativa.

Impugnat tertio num. 36: Deus in quantum operans in actu secundo est primum operans, & primum agens: ergo nequit per actionem creatam in ratione talis constitui. Probatur consequentia primo: quia namque Deus, ut existens, nequit in ratione talis per existentiam creatam constitui: ergo pariter, nec in ratione primi agentis ad extra per actionem creatam poterit constitui. Secundo: primum agens debet per primam actionem constitui; sed actio creata nequit esse prima actio: ergo per illam nequit constitui. Tertio: de ratione primi agentis est independentia in agendo ab omni entitate creata; sed omne agens in agendo dependet à sua actione: ergo primo agenti repugnabit agere per actionem creatam. Hoc confirmat Ill. Godoy num. 38. ad hominem contra Vazquez, quod non facit contra nos; ideòque illud omitto.

Respondeo negando consequentiam ad cuius primam probationem nego causalem; nam ratio, cur Deus, ut existens, nequit constitui per existentiam creatam, non est, quia est primum existens; alioquin secundum existens posset existere per existentiam alienam, quod est falsum; sed ideò est, quia existentia realitèr identificatur cum re, cuius est existentia; cum verò actio, qua Deus ad extra operatur, realitèr à Deo distinguatur, Deus constituitur in ratione primi agentis per actionem

Secundo.

90.

Impugnatio 3.

Probat. tur consequentia 1.

Secundo.

Tertio.

91.

Respond. ad argumentum. Ad 1. probationem consequentia.

Ad secundam.

creatam; alioquin non distingueretur realiter a Deo. Ad secundam probationem distinguo minorem: primum agens debet constitui per primam actionem elicitive, vel egressive, concedo maiorem; alio modo, nego maiorem; distinguoque minorem; sed actio creata elicit a agente creato nequit esse prima actio concedo minorem, elicit a primo agente subdistinguo: nequit esse prima elicitive, nego minorem; alio modo omitto minorem, & nego consequentiam. Hac solutione solutæ manent duæ probationes huius minoris ab Ill. God. adductæ n. 37. Ad tertiam distinguo maiorem: de ratione primi agentis est independentia in agendo ab omni entitate creata, ut a principio productivo, concedo maiorem; ut ab actione productiva, nego maiorem; concedo minorem, & nego consequentiam.

Ad tertiam.

92.
Impugnatur 4.

Impugnat quarto Ill. God. n. 39, prædictam solutionem: si propter aliquam rationem debet Deus agens constitui per actionem creatam, maxime, quia alias deberet ab æterno denominari agens, quod est impossibile, cum ab æterno non existat effectus; sed hæc ratio est nulla: ergo & id, quod in illa fundatur. Probatur minor: si Divina voluntas ab æterno mansisset suspensa circa omnem actum liberum, non diceretur volens liberè ab æterno; sed tota entitas actus, quo liberè volens constituitur modo, ab æterno existeret in Deo: ergo poterit esse, quod actio, qua Deus operans ad extra constituitur, sit de facto ab æterno, & tamen non constituat Divinam Potentiam ab æterno de facto operantem ad extra.

93.
Confirmatur 1. ex ipso

Confirmatur primo ex ipso n. 40: quamvis sit omnino repugnans, entitatem volitionis creata poni in voluntate, quin illam volentem denominet; non repugnat, quod entitas volitionis libera Divinæ existat in Divina voluntate, & illam volentem non denominet; ergo pariter: est repugnet, actionem productivam creatam poni in subiecto, & illud non constituere de facto producentem; id tamen in actione increata pro-

ductiva ad extra non repugnabit. Confirmatur secundo ex eodem n. 41: impossibile non est, quod potuerit ab æterno deficere a Deo denominatio liberè volentis creaturas absque defectu aliquius entitatis Divinæ: ergo nec impossibile erit, quod Deo in tempore possit advenire denominatio producentis actu creaturas, absque eo, quod aliqua entitas adveniat de nobis: ergo ex eo, quod ab æterno non sit Deus in actu secundo producentis, non infertur ei deesse entitatem actionis.

Secundo.

Respondeo ad impugnationem negando minorem, ad cuius probationem distinguo minorem: tota entitas actus, & actionis, seu liberæ terminationis, quo libera volens constituitur modo, ab æterno existeret in Deo, nego minorem; tota entitas actus dumtaxat, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad primam confirmationem nego paritatem. Disparitas est: nam tam in creatis, quam in Divinis repugnat actio productiva, quin constituat actu producentem, ut paulò infra declarabimus; Ast in denominatione volentis est dispar ratio; quia volitio creata est libera, quoad esse, seu existere; non verò quoad terminari, quia semel producta circa aliquod obiectum, tendit necessariò in illud; Caterum è contra est in Divina volitione; hæc enim est omnino necessaria quoad esse, seu existere; non verò quoad terminari, quia ita liberè terminatur ad creaturas, ut possit tendere, & non tendere, & hæc est ratio, cur repugnet volitio creata in voluntate, quin illam volentem denominet; non verò volitio Divina, quin Divinam voluntatem volentem denominet. Sic Scotus in 1. distinct. 39. §. iuxta prædicta. Ad secundam confirmationem concessio antecedenti, & consequentia prima, nego suppositum consequentis secundi; quia supponit, quod actio, qua Deus in tempore producit, est aliqua entitas Deo intrinseca, sicut actus necessarius Divinæ voluntatis est entitas intrinseca ipsius actus liberi, quod est falsum.

94.
Respond. ad impugnationem.

Ad 1. confirm.

Ad secundam.

Et quia in hoc consistit tota huius

argumenti difficultas, nunc videndum est, hoc secundum argumentum Ill. Godoy cum omnibus suis impugnationibus ad nostram solutionem vini non habere, & contra bonam Philosophiam procedere, quod videbitur probando: Deum ad extra agere per actionem creatam, & repugnare esse actionem productivam, quin constituat producem in actu secundo, quo probato & est ad omnia responsio, & erit in omnia rectorio, consequenterque ruent omnia ab Ill. Godoy in hoc secundo argumento tradita.

96.

Deus agit ad extra per actionem creatam.

Probatur igitur Deum ad extra agere per actionem creatam, & primo sic: actio Dei ad extra est quid temporale, ut claret ex Genesi 1. *In principio creavit Deus, &c.* sed omne temporale est quid creatum: ergo Deus agit ad extra per actionem creatam. Secundo: actio, qua Deus agit ad extra, vel sumitur materialiter, vel formaliter? Si primo modo? est quid creatum, quia est effectus in fieri, seu fieri effectus, quod est quid creatum; & hoc est quod constituit causam causantem in actu secundo. Si secundo modo? Etiam est quid creatum, quia est relatio rationis denominans Deum formaliter causantem: ergo semper actio, qua Deus ad extra agit, est actio creata. Totum claret ex his, quæ docentur 3. Physicorum de causalitate causæ, & de concursu Dei ad effectus creatos.

97.

Repugnat actio productiva, quin constituat producem in actu secundo.

Prob. 1.

Probatur etiam repugnare actionem productivam, quin constituat producem in actu secundo, & primo sic: repugnat effectus in fieri, vel fieri effectus, quin detur causa in actu secundo causans; sed actio materialiter sumpta est effectus in fieri, vel fieri effectus: ergo repugnat actio materialiter sumpta, quin detur producem in actu secundo. Consequentia tenet. Maior, & minor constant ex numero antecedenti. Summo nunc contra Ill. Godoy: atqui ab æter-

no non datur effectus in fieri, vel fieri effectus: ergo non datur ab æterno actio productiva creaturarum materialiter sumpta: ergo Deus ad extra non agit per actionem æternam; ergo per actionem temporalem: ergo per actionem creatam.

Secundo sic: repugnat relatio causantis, quin denominet causam formaliter in actu secundo causantem, ut ex terminis liquet; sed actio formaliter sumpta est relatio causantis: ergo repugnat actio causativa formaliter accepta, quin constituat causam formaliter in actu secundo causantem: ergo si actio materialiter sumatur, siue formaliter accipiat, repugnat actio productiva, quin constituat producem in actu secundo. Ex hocque summo, & infero contra Ill. Godoy, ut in num. antecedenti.

Tertio sic: repugnat ultima determinatio ad agendum, seu ipsum exercitium actuale agendi, vel ipsum agere, quin constituat causam agentem in actu secundo; sed actio est ultima determinatio ad agendum, seu ipsum exercitium actuale agendi, vel ipsum agere: ergo repugnat actio, quin constituat causam agentem in actu secundo. Hoc patet paritate unionis; nam, quia unio est ultima determinatio ad uniendum, ipsum actuale exercitium uniendi, seu ipsum unire, repugnat unio, quin constituat extrema in actu secundo unita: ergo pariter: quia actio est ultima determinatio ad agendum, seu ipsum exercitium actuale agendi, vel ipsum agere, repugnat actio, quin constituat causam agentem in actu secundo.

Quarto sic: si esset actio productiva, quin constitueret producem in actu secundo, esset actio, quæ non esset ipsum agere: ergo actio posset dividi in proximam, & remotam; sed hoc repugnat: ergo repugnat actio productiva, quin constituat producem in actu secundo. Consequen-

98.

Secundo.

99.

Tertio.

100.

Quarto.

ria claret: nam ideo potentia dividitur in proximam, & remotam, quia potest potentia esse, & non esse cum requisitis ad agendum; sed si esset actio productiva, quin constitueret produciens in actu secundo, hæc esset remota, & actio, quæ ita constitueret, esset proxima, ut ex terminis patet, & paritate potentia est manifestum: igitur repugnat actio productiva, quin constituat produciens in actu secundo. Minor verò etiam claret: quia agere, & non agere repugnant: ergo repugnat, quod actio posset dividi in proximam, & remotam. Ex hoc etiam summo, & infero contra Ill. Godoy, ut in n. 97. omnesque istæ rationes sunt claræ reversiones contra argumentum Ill. Godoy.

101.

Sed ne omittamus paritatem actus liberi, quæ toties videtur Ill. Godoy, in casu, quo voluntas Divina ab æterno mansisset suspensa circa omnem actum liberum, demonstro hac paritatem contra Ill. Godoy: Deum non agere ad extra per actionem increatam. In hac hypotesi Deus non esset liberè volens ab æterno: ergo quia ei deficeret constitutivum actus liberi; sed nihil increatum deficeret Deo: ergo per nihil increatum constituitur actus liber Dei: ergo per aliquid creatum. Si ergo actus liber Dei constituitur per aliquid creatum, cur Deus non constitueretur agens ad extra per actionem creatam.

102.

Idē probatur alia paritate.

Hoc deniquè declaro in alia opinione probabili, scilicet, quod Deus inciperet aliquid velle in tempore, quod ab æterno non voluisset. In hac hypotesi ita Deus in tempore inciperet velle, ac in tempore incipit agere ad extra; sed libera terminatio, quæ constituit Deum liberè volentem iuxta Ill. Godoy tract. 6. de voluntate disput. 48. num. 85. non esset ab æterno: ergo nec actio, quæ Deum constituit agentem ad extra, erit ab æterno: ergo temporalis, & creata. Maior, & minor tenent. Prima verò consequen-

tia, in qua consistit paritas, probatur: ideo libera terminatio non esset ab æterno, quia in tempore inciperet velle; sed in tempore incipit agere ad extra: ergo actio, quæ agit ad extra, non est ab æterno.

§. X.

Duplici alio argumento Ill. Godoy occurritur.

Arguit tertio Ill. Godoy n. 45: ut potentia formalitèr distinguantur in Deo, debemus eis diversa obiecta assignare; sed Omnipotentia assignari non potest obiectum specificativum formalitèr distinctum ab obiecto intellectus, & voluntatis: ergo distinctio Omnipotentia ab illis possibilis non debet censi. Molestum certè est hoc argumentum ex obiectis apud Ill. Godoy, utpotè toties repetitum, & numquàm hucusque solutionis communis Scotistarum mentionem in ipso factam vidi.

Respondeo primo negando maiorem, quam Ill. Godoy non probat. Primo: quia iuxta plurimos Scotistas ens sub ratione entis est obiectum intellectus, & voluntatis, & tamen formalitèr distinguuntur: ergo stat distinctio formalis potentiarum sine distinctione obiectorum. Secundo; quia ut docet Scotus quodlibeto 13. §. ad ista, potentia ex suis rationibus formalibus intrinsicè, & essentialitèr distinguuntur. Tertio: quia hæc propositio: *Potentia distincta debent habere obiecta distincta*, solum est vera de potentijs disparatis, ut sunt sensus externi; non verò de potentijs subordinatis, siue sint eiusdem rationis, ut potentia cognoscitiva externæ, internæ, & intellectus; siue sint diversæ rationis, ut sunt potentia cognoscitiva, & appetitiva, intellectus, scilicet, & voluntas, ad quas subordinatur etiam potentia executiva.

Dices pro Ill. Godoy: potentia distinguuntur saltem extrinsicè, & termi-

103.

Arguit 3. Ill. Godoy.

Hoc argumentū retor-queatur reversione posita n. 118.

104.

Respōd. 1

105.

Dices pro ipso.

Respond.

nativè per objecta in Scoti opinione: ergo potentia distincta debent habere objecta distincta. Respondeo distinguendo antecedens: potentia distinguuntur saltem extrinsecè, & terminativè per objecta, quando habent objecta distincta, concedo antecedens; quando illa non habent, nego antecedens, & consequentiam. Itaque quando Scotus ait: quod potentia distinguuntur extrinsecè per objecta, sensus est: quod quando potentia habent distincta objecta, ab illis extrinsecè distinguuntur; non verò quod potentia distincta habeant necessariò distincta objecta, quia stante identitate objecti stat distinctio potentiarum, ut manet dictum.

106.

Et quod prædicta maior sit falsa, ita est manifestum, ut nec distinctio objectorum infert distinctionem potentiarum; nec potentiarum distinctio arguit distinctionem objectorum. Primum probatur: objectum formale scientia simplicis intelligentia, & scientia visionis formaliter distinguuntur; sed hæc objectorum distinctio non infert distinctionem scientia simplicis intelligentia, & visionis: ergo distinctio objectorum non infert distinctionem in actibus: ergo nec in potentijs. Maior est certa: nam objectum scientia simplicis intelligentia est res, ut non existens exercitè, & objectum visionis est res, ut existens exercitè, ut habet Ill. Godoy *disputat. 29. num. 18.* quæ absque dubio distinguuntur. Minor est etiam ipsius, non distinguentis virtualiter scientiam simplicis intelligentia ab scientia visionis, ut habet *disputat. citat. num. 1.* Consequentia prima est bona, & secunda legitime subillata.

107.

Secundum probatur: actus distincti possunt habere idem objectum: ergo & potentia distincta; ergo distinctio potentiarum non infert distinctionem objectorum. Probatur antecedens: Deus in opinione probabilium Thomistarum cognoscit suam essentia

duplici actu, scilicet, actu luminis principiorum, & actu scientia, ut videmus *disput. 27. n. 17*; sed hæc actuum distinctio non infert distinctionem objectorum: ergo actus distincti possunt habere idem objectum. Probatur minor: Essentia Divina, ut est principium immediate verum, & in se cognoscibile, est objectum actus luminis principiorum, & ut est veritas cognita ex attributis, est objectum actus scientia; sed Essentia Divina, ut est objectum horum actuum, non est formaliter distincta; alioquin à se ipsa formaliter distingueretur: ergo hæc actuum distinctio non infert distinctionem objectorum. Ex his constat, quæ falsa sit prædicta maior Ill. Godoy, non solum in Scoti sententia, sed etiam in Thomistarum opinione, unde ipsa negata totum ruit argumentum.

Ceterum hoc non obstante. Respondeo secundo data maiori, negando minorem: quia objectum specificativum Omnipotentia est Essentia Divina, ut continens creaturas in esse entis producibilis, per quod sufficienter distinguitur objective Omnipotentia ab intellectu, & voluntate sub hac ratione Essentia Divinam non respicientibus. Hæc solutio non traditur ab Ill. God. estque conformis ad secundam probationem nostræ conclusionis, ipsaque data locum non habent replica ab Ill. Godoy adductæ contra responsionem pro alijs ab ipso tradita *n. 46.* Sed licet argumentum solutum maneat qualibet istarum solutione, solutione communi respondeam, ut replica Ill. Godoy soluta maneat, & impugnata.

Respondeo tertio: data maiori, negando minorem; quia objectum specificativum Omnipotentia est Essentia Divina, ut est ratio factibilium, per quod sufficienter distinguitur objective ab intellectu, & voluntate, sub hac ratione Essentiam Divinam non attingentibus. Contra hanc solutionem replicat Ill. Godoy *num. 46*: Essentia Divina, vel est ratio factibilium, quatenus habet rationem finis ultimi, vel

108.

Respond. 2
ad argumentum.

109.

Respond. 3

Replicat
Ill. God.

quatenus est omnium exemplar, & idea? Si primum, pertinet ad rationem boni, quæ est obiectum voluntatis. Si secundum, pertinet ad rationem veri practici, quæ sub obiecto intellectus continetur: ergo non assignatur ratio obiectiva sufficiens ad distinguendâ attributaliter ab intellectu, & voluntate Omnipotentiam.

I 10.
Confirm.
ab ipso.

Confirmatur ab ipso *num. 47*: intellectus practicus Divinus, in quantum talis, respicit Essentiam Divinam, in quantum est ratio factibilium; sed non distinguitur attributaliter ab intellectu speculativo, illam respiciente sub ratione intelligibilis: ergo Essentia Divina, ut est ratio factibilium, non est sufficiens ad distinguendum attributaliter Omnipotentiam ab intellectu. Probatur maior: intellectus dicitur practicus, quatenus extenditur ad opus: ergo intellectus practicus Divinus, in quantum talis, respicit Essentiam Divinam, in quantum est ratio factibilium.

I 11.
Respond.
ad impugnationem.

Retor-
quo contra Ill.
Godoy.

Respondeo ad impugnationem negando assumptum; quia Essentia Divina est ratio factibilium, quatenus habet rationem primi principij, quod ita clarissimum videtur, ut probatione non indigeat. Ex quo fortiter retorqueo contra Ill. Godoy: Essentia Divina, quatenus est exemplar, & idea, pertinet ad rationem veri, & quatenus habet rationem ultimi finis, pertinet ad rationem boni: ergo quatenus habet rationem primi principij, nec pertinet ad rationem veri, nec ad rationem boni: ergo nec ad intellectum, nec ad voluntatem: ergo est obiectum distinctum ab obiecto utriusque potentia: ergo attingitur à potentia distincta. Ceteræ consequentiæ præter primam probationem non egent. Prima autem probatur: Essentia Divina, quatenus habet rationem primi principij, nec est idea, nec habet rationem ultimi finis: ergo quatenus habet rationem primi principij, nec pertinet ad rationem veri, nec ad rationem boni.

Ad confirmationem respondeo distinguendo maiorem: intellectus practicus Divinus, in quantum talis, respicit directivè, vel regulativè Essentiam Divinam, in quantum est ratio factibilium, concedo maiorem; respicit executivè, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiâ. Ad probationem maioris, distinguo antecedens: intellectus dicitur practicus, quatenus extenditur directivè, vel regulativè ad opus, concedo antecedens; quatenus extenditur executivè, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione data. Hæc solutio claret ex dictis §. 3. *num. 22*.

I 12.
Ad confirm.

Replicat Ill. Godoy primo *n. 48*: Essentia Divina, ut est ratio producendi creaturas, non est sufficiens ad distinguendum obiectivè intellectum practicum ab speculativo: ergo pariter: Essentia Divina, ut est ratio producendi creaturas executivè, distinguere non poterit obiectivè Omnipotentiam ab intellectu practico, qui ad illam comparatur, ut est ratio producendi creaturas regulativè. Probatur consequentiâ: non magis distat Divina Essentia, ut est ratio exequendi, à se ipsa, ut est ratio regulandi productionem creaturarum, quàm ipsa, ut est ratio regulandi, à se ipsa, ut est ratio cognoscendi; pariter etiam essentia, ut ratio producendi, & ut ratio regulandi, nequibit diversa specificare attributa.

I 13.
Replicat
I. Ill. Godoy.

Replicat secundo *num. 49*: in Essentia obiectivè considerata inveniuntur ratio veri, & boni, quæ attributaliter distinguuntur, ideòque intellectus, & voluntas attributaliter distinguuntur; sed Divina Essentia, ut est obiectivè ratio faciendi, non distinguitur à se ipsa, ut est idea, seu ratio dirigens obiectivè, distinctione attributali: ergo nec potentia directiva, & executiva attributaliter distinguuntur.

I 14.
Secundo.

Respondeo ad primam replicam negando consequentiâ, ad cuius probationem nego antecedens; quia ratio exequendi est formaliter distinc-

I 15.
Respond.
ad I. replicam.

ta à ratione regulandi, vt probatū manet contra ipsū §. 3. at ratio regulandi, & ratio cognoscendi solum denominativè distinguuntur, sicut practicum, & speculativum; nam intellectum esse practicum, vel speculativum dicitur dumtaxat ratione actus, qui, si est practicus, denominat intellectū practicum; si verò est speculativus, denominat intellectum speculativum; quæ est tantum denominativa distinctio. Ad secundam replicam omitto maiorem, & nego minorem; tum, ob rationes nostræ conclusionis, & tum paritate ipsius maioris ab Ill. Godoy adductæ.

116.

Vndè sicut in Essentia Divina invenitur ratio veri, & ratio boni, quæ attributaliter distinguuntur, & Essentia Divina, vt est ratio veri, est attributaliter distincta à se ipsa, vt est ratio boni; ita in Essentia Divina inveniuntur ratio producendi creaturas executivè, & ratio regulandi productionem illarum, quæ attributaliter distinguuntur, & Essentia Divina, vt est ratio producendi creaturas executivè, est attributaliter distincta à se ipsa, vt est ratio regulandi productionem illarum. Oppositum namque in nostra opinione imaginare, est opinionem non agnoscere.

117.

*Vtrâque
replicam
retor-
queo 1.
doctrina
Ill. God.*

Deniquè vtramque replicam doctrina ipsius Ill. Godoy contra ipsum retorqueo primo: Essentia Divina, vt est ratio producendi creaturas executivè nō est attributaliter distincta à se ipsa, vt ratio regulandi productionem creaturarum: ergo intellectus Divinus producit executivè creaturas per actum regulantem productionem illarum; alioquin potentia directiva, & executiva attributaliter distinguerentur, cuius oppositum conatur Ill. Godoy vtrâque replica ostendere. Atqui falsum est, quod intellectus Divinus producat executivè creaturas per actum regulantem productionem illarum, vt habet Ill. Godoy num. 62. ubi tenet: quod intellectus Divinus non per actum regulantem, sed per

actum practicum, qui imperium appellatur, producit executivè creaturas: ergo falsum etiam est, quod Essentia Divina, vt est ratio producendi creaturas executivè, nō sit attributaliter distincta à se ipsa, vt est ratio regulandi productionem creaturarum.

Retorqueo secundo ad hominem contra ipsum: Essentia Divina, vt est ratio regulandi productionem creaturarum, respicit illarum productionem, vt futuram, & nondum habitam; & vt est ratio producendi creaturas executivè respicit illarum productionem, vt habitam, & existentem: ergo Potentia Dei executiva habet obiectum specificativum formaliter distinctum ab obiecto intellectus: ergo est attributaliter distincta ab intellectu. Antecedens pater cum secunda consequentia. Prima autem consequentia probatur: ideò iuxta Ill. Godoy tom. 2. disputat. 59. §. 2. electio habet obiectum specificativum formaliter distinctum ab obiecto usus, quia electio respicit media, vt futura, & nondum habitam; usus verò respicit media, vt habitam, & existentia; sed per te Essentia Divina, vt est ratio regulandi productionem creaturarum, respicit illarum productionem, vt futuram, & nondum habitam; & vt est ratio producendi creaturas executivè, respicit illarum productionem, vt habitam, & existentem: ergo potentia Dei executiva habet obiectum specificativum formaliter distinctum ab obiecto intellectus. Maior est doctrina Ill. Godoy cit. & à nobis firmabitur tom. 2. disputat. 59. §. 2. Minor est concessa, & consequentia legitima. Hæc est etiam retorsio contra argumentum Ill. Godoy positum n. 103.

Deniquè arguit Ill. Godoy n. 52: si Omnipotentia deberet ab intellectu, & voluntate distingui, maximè, quia respondent intellectui, voluntati, & potentia productivæ creatis, essentialiter inter se distinctis, ex quo intellectus noster fundamentum desu-

118.

*Retor-
queo 2.
ad homi-
nē contra
Ill. God.*

*Hæc est
etiam re-
torsio cō-
tra argu-
mentum
positum
n. 103.*

119.

*Deniquè
arguit
Ill. God.*

mit ad distinguenda attributa Diuina distinctione rationis, vel quia conceptus Omnipotentiae explicitus nobis non offert explicitum voluntatis, aut intellectus conceptus, sed neutra ex his rationibus est alicuius roboris: ergo. Maiorem supponit Ill. Godoy contra Magistrum Basilium Pontiū, qui illo utitur fundamento, in qua suppositione

progreditur ad minorem probandam. Probationes omitto, quia illo fundamento non utor. Vnde respondeo ad argumentum negando maiorem ob rationes nostrae conclusionis, & ob dicta §. 8. in responsione ad primum argumentum Ill. Godoy. Et hæc de ista disputatione, & tractatu.

Respond.

Hæc etiam de Primo Tomo in Ill. Godoy dicta sufficiant, Ecclesiae correctioni subiecta, in laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, Virginis Mariae sub titulis Immaculae Conceptionis, & à Filio desolatae, Petri Apostolorum Principis, Beatissimi Patris Nostri Francisci, & Subtilis Magistri, cui si quid dissonum inueniatur assertum, libenti animo retractamus, & omnia à nobis dicta sapientium emendationi subiicimus.

FINIS

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY

FINIS

INDEX

LOCUPLETISSIMUS

RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC PRIMO TOMO IN PRIMVM LIBRVM
Sententiarum continentur.

D. *vel* Disp. *Disputationem*. N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat.*

A

ACCIDENS.

Accidens aliud est prædicamentale, & aliud prædicabile. *Disp. 5. num. 452.*

Accidens prædicamentale est, quod advenit rei completæ essentialitèr, modalitèr, & passionalitèr. *Disp. 5. num. 452.*

Accidens prædicabile est, quod est extra quidditatem rei. *Disp. 5. num. 452.*

Accidens, quod est ratio formalis, ut quo ad productionem alicuius effectus, si separatim existat non solù, ut quo, sed etiam ut quod, producit talem effectum. *Disp. 16. num. 184. & 185.*

Accidens supernaturale est secundum quid tantum perfectius substantia naturali. *Disp. 22. num. 65.*

Accidens est principium remotum simul, & proximum suarum actionum. *Disp. 32. num. 15.*

Quod accidens sit principium remotum simul, & proximum suarum actionum non est perfectio in accidente. *Disp. 32. num. 17.*

Actio.

Actio per quam Deus constituitur operans in actu secundo ad extra est formalitèr transiens. *Disp. 32. num. 85. & sequentibus.*

Actus.

Actus non diversificantur ab obiectis. *Disp. 9. num. 10. & sequentibus.*

Quando actus specificantur ab obiectis, & quando à potentijs. *Disp. 9. num. 21.*

Actus intrinsicè distinguuntur per principia; & extrinsicè per obiecta. *Disp. 9. num. 23.*

Inter actum, & obiectum non requiritur proportio entitativa. *Disp. 11. num. 27. & 48.*

Actus Vitalis.

Actus omnes vitales supernaturales possunt ab auxilio extrinseco sine forma intrinsece inhaerente procedere. *Disp. 18. num. 3. & seqq.*

Adiectiva.

Adiectiva in Divinis solum in sensu formali prædicantur. *Disp. 5. num. 303.*

Aer.

Aer non cooperatur luci in illuminando; sed merè sustentativè se habet. *Disp. 16. num. 87.*

Agens.

Agens vitale non influit instrumentalitèr in actum vitalem. *Disp. 16. num. 311.*

Angelus.

Angelus est imago imperfecta Dei. *Disp. 6. num. 81.*

Intellectus Angelicus non est specie distinctus ab intellectu humano. *Disp. 7. n. 14. & seqq.*

Dato, quod intellectus Angelicus specie distinguatur ab intellectu humano, hoc non obest,

ut habeant idem obiectum adæquatum. *Disp. 7. num. 18. & seqq.*

Angelo non repugnat discursus. *Disp. 7. n. 22. & sequentibus.*

Angelus nequit videri ab oculo corporeo. *Disp. 7. num. 88. & seqq.*

Angelus est immaterialis sumpta immaterialitate pro excludente coniunctionem cum materia. *Disp. 22. num. 78.*

Anima.

Anima rationalis est imago imperfecta Dei. *Disp. 6. num. 82.*

Anima rationalis est immaterialis immaterialitate sumpta pro independente à materia in essendo. *Disp. 22. num. 78.*

Anima sensitiva est aliquomodo immaterialis. *Disp. 22. num. 79.*

Anima vegetativa est aliquomodo immaterialis. *Disp. 22. num. 79.*

Appetitus.

Appetitus innatus, quid sit, & quotuplex? *Disput. 8. num. 1.*

Datur in homine appetitus innatus ad claram Dei visionem. *Disp. 8. num. 4.*

Appetitus innatus est inclinatio in propriam perfectionem eiusdem, & diversi ordinis. *Disp. 8. num. 15.*

Appetitus innatus terminatur etiam ad id, quod est viribus naturæ inadquisibile. *Disp. 8. num. 20.*

Appetitus innatus in quo distinguatur ab aptitudine. *Disp. 8. num. 38.*

Datur in damnatis appetitus innatus ad beatitudinem. *Disp. 8. num. 44.*

Appetitus innatus beati non satiatur adæquatè, sed inadæquatè quolibet gradu gloriæ. *Disp. 8. num. 51.*

Datur in homine appetitus naturalis ad videndū Deum, ut est author naturæ. *D. 8. n. 62.*

Datur in homine appetitus naturalis ad beatitudinem à naturali, & supernaturali abstrahentes. *Disp. 8. num. 64.*

Appetitus elicitus ex viribus naturæ circa visionem beatam, ex motivo naturali procedens, datur in nobis. *Disp. 9. num. 1.*

Appetitus quid, & quotuplex sit. *D. 9. n. 2.*

Dari potest ex viribus naturæ appetitus elicitus inefficax circa visionem beatam ex motivo supernaturali. *Disp. 9. num. 4.*

Appetitus elicitus cuiuscumque beati totali-

tè, & adæquatè satiatur quolibet gradu visionis correspondente suis meritis. *Disp. 9. num. 37.*

Non datur in homine appetitus naturalis elicitus efficax visionis beatificæ ex motivo naturali. *Disp. 10. num. 2.*

Aptitudo.

Aptitudo propriè est inclinatio ad formam solum naturaliter perfectivam. *Disp. 8. num. 38.*

Aqua.

Aqua calida non dicitur propriè cum calore calefacere, sed adæquata causa caloris est calor, omnino per accidens aqua se habète. *D. 16. n. 87.*

Aristoteles.

Aristoteles in physica ex motu non benè demonstrat existentiam primi principij immobilis. *Disp. 3. n. 109. & seqq.*

Aristoteles in metaphysica ex motu rectè demonstrat existentiam primi principij immobilis. *Disp. 3. n. 129. & seqq.*

Armeni.

Armenorum error asserens intellectum creatum non posse Deum intuitivè videre, refertur, & impugnatur. *Disp. 6. n. 2.*

Ars.

Ars in Deo non distinguitur à prudentia, & scientia. *Disput. 27. num. 7.*

Assensus.

Assensus naturalis simul cū alio supernaturali ad conclusionem supernaturalem concurrens influit in illā proximè, & immediatè. *Disput. 16. num. 173.*

Atheus, Atheistæ.

Contra Athæos demonstratur, Deum esse. *Disp. 3. num. 82. & seqq.*

Athæi, vel Athæistæ ideo dicti sunt, ac sine Deo. *Disput. 2. num. 1.*

Attributa.

Nullum attributum potest à nobis à priori demonstrari. *Disput. 3. num. 81.*

Quodlibet attributum potest à beatis à priori demonstrari. *Disp. 3. num. 81.*

Attributum largè, & strictè sumitur. *Disp. 5. num. 1.*

Attributi diffinitio. *Disput. 5. num. 2.*

Attributa non sunt numero infinita. *Disp. 5. num. 4.*

Attri-

Attributa transcendentia sunt tria. *D. 5. n. 5.*
 Attributa propria Dei sunt quinque. *disp. 5. num. 5. & 502.*

Attributa non officiunt infinitati Essentiae Divinae. *disp. 5. n. 523.*

Attributa non supponunt Essentiam Divinam incompletam. *Ibidem.*

Attributa non sunt de conceptu Essentiae Divinae, nec vnum attributum est de Essentia alterius. *disp. 5. n. 525.*

Attributa existunt existentibus formaliter distinctis. *disp. 5. n. 526.*

Attributa superaddunt ad Essentiam perfectionem. *disp. 5. n. 527.*

AXIOMA.

Quidquid movetur ab alio movetur, quomodo fit intelligendum? *disput. 3. num. 85. & sequentibus.*

Idem secundum idem non potest esse in actu, & in potentia respectu eiusdem formae. Quomodo intelligatur. *disp. 3. num. 113.*

Quidquid producit ab alio producit. *disp. 3. num. 135. & 136.*

In producentibus nequit dari processus in infinitum. *Ibidem.*

Parentes sunt honorandi. *disp. 3. n. 181.*

Bonum est sequendum, & malum fugiendum. *disp. 3. num. 182.*

Quod tibi non vis, alteri ne feceris. *D. 3. n. 185.*

Deus est colendus. *disp. 3. num. 182.*

Quae sunt dispersa in inferioribus ununtur in superioribus. Quomodo intelligatur. *disput. 5. num. 421. & 499.*

Distinctis conceptibus obiectivis correspondent distincti conceptus formales. *disp. 5. num. 470.*

Non requiritur tanta distinctio in principiis, quanta in principiatis. *disp. 5. num. 493.*

Ad diversitatem effectuum multiplicantur principia agendi, quomodo fit verum. *disput. 5. num. 493.*

Habitus superfluit, ubi nulla est difficultas. *disput. 5. num. 516.*

Nihil repugnat alicui simpliciter, nisi ratione alicuius positi. *disp. 5. num. 536.*

Inter obiectum, & potentiam non requiritur proportio entitatis ad entitatem, sed sufficit proportio habitudinis, seu potentiae ad obiectum. *disp. 6. num. 27. & sequentibus.*

Inter motivum, & mobile non debet esse similitudo in modo essendi. *disput. 6. num. 37. & sequentibus.*

Hoc principium: *Si modus essendi alicuius rei cognita excedit modum naturae cognoscentis, cognitio illius rei est supra naturam illius cognoscentis, est falsum.* *Disput. 6. num. 37. & sequentibus.*

Ab obiecto, & potentia paritur notitia. *disp. 6. num. 46. & disp. 9. num. 27.*

Potentiae omni passivae naturali non correspondet potentia activa naturalis. *disput. 6. num. 51. & 52.*

Sicut res se habent ad esse, ita ad cognosci, quomodo intelligatur. *disp. 6. num. 63. disput. 25. num. 104. & disp. 26. num. 252.*

Hoc principium: *Potentiae specificantur ab obiectis, quomodo intelligatur.* *disp. 7. num. 49.*

Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur. *disp. 12. num. 13.*

Sicut sunt plura, quae in principio physici uniri non repugnant bene vero in effectu saltem indivisibilis, ita sunt aliqua, quae repugnant in principio inveniri, non vero in effectu. *disput. 16. num. 266.*

Ex unitate in causa non sequitur unitas in effectu, seu non requiritur tanta distinctio inter principia, quae inter principiata. *disp. 16. n. 303.*

Intelligibile in actu fit vnum cum intellectu intelligente in actu, quomodo intelligatur. *disp. 22. num. 52.*

Hoc principium: *Scientia a priori est cognitio rei per causam, quomodo intelligatur.* *disp. 23. num. 47. & 48.*

Hoc axioma: *Scientia a priori est de obiecto necessario, quomodo intelligatur.* *disp. 23. num. 27. & sequentibus.*

Hoc axioma: *Cognitio est imago obiecti, quomodo intelligatur.* *disput. 25. num. 5.*

Propter quod vnumquodque est tale, & illud magis. *disput. 26. num. 99. & a num. 128. usque ad 140.*

Quando affirmatio est causa affirmationis negatio est causa negationis, quomodo fit verum. *disput. 26. num. 168.*

Bonum ex integra causa, & malum ex quocumque defectu. *disput. 26. num. 169.*

Hoc principium: *De ratione principij proximi est habere universa requisita ad agendum, explicatur.* *disp. 26. num. 180. & sequentibus.*

Ex hoc principio: Si vnu ab alio realiter distingueretur, realiter causaretur ab illo, non inferitur distinctio virtualis. *disp. 28. n. 16. & seq.*

Hoc principium: *Quae in aliqua perfecta creatura absque distinctione inveniuntur, a fortiori debent in Deo absque distinctione reperiri.*

non est vniversaliter verū. *disp. 32. n. 78. & seq.*

B BEATI.

Vide Visio beata.

Beati de facto non vident Essentiā Divinā sine attributis, & relationibus. *disp. 19. num. 1.*

Beati de potentia Dei absoluta possunt videre Essentiā Divinā non visis attributis, & relationibus. *disp. 19. num. 2.*

Beati possunt videre vnā personā divinā sine alia de potentia Dei absoluta. *disp. 19. num. 23.*

Beati non vident possibilia, & minūs existentia in Essentia Divina, vt in obiecto prius cognito. *disp. 20. num. 2.*

Beati nō vident creaturas posibles in aliqua divina perfectione, vt in obiecto prius cognito. *disp. 20. num. 35.*

Omnes beati non vident de facto omnia possibilia. *disp. 21. num. 1.*

Nollus beatus prāter Christum Dominum cognoscit omnes creaturas prāteritas, existentes, & futuras. *disp. 21. num. 6.*

Quilibet beatus videt omnia, quæ ad suum statum spectant. *disp. 21. num. 7.*

Beati omnes vident de facto omnia mysteria præcipua nostræ fidei non solum illa, quorum in via fidem habuerunt, sed etiam illa, de quibus fidem non habuerunt in via expressam. *disp. 21. num. 8.*

Beati omnes vident in Verbo omnia genera, & species, quæ de facto fuerunt producta, ipsaque vident in aliquo individuo; non verò vidēt omnia individua. *disp. 21. num. 10.*

Beati omnes vident in Verbo omnia individua ad ipsorum statum spectantia. *disp. 21. n. 12.*

Omnia, quæ beati vident in Verbo à principio, & non successivè vident habitualiter; actualiter verò successivè. *disp. 21. num. 13.*

C CALVINVS.

Calvini, Pelagij, & Lutheri error declaratur. *disp. 16. num. 109. & sequentibus.*

Charitas.

Charitas habitualis non est tota ratio agendi actus charitatis. *disp. 16. num. 197.*

Charitas non est vitalis vt quo. *D. 16. n. 178. 179. 180. & 261. cum sequentibus.*

Charitas non est vitalis physicè, & propriè, sed solum moraliter, impropriè, & metaphoricè. *disp. 16. num. 181.*

Habitus charitatis non est liber per modum virtutis. *disp. 16. num. 167. 199. & seqq.*

Causa.

In causis efficientibus nequit dari processus in infinitum. *disp. 3. num. 136.*

In rebus omnibus potest dari circulus mediat, vel immediatus respectu causæ materialis. *disp. 3. num. 138.*

Vt causa adæquata effectuum cognoscatur non requiritur omnium effectuum cognitio intuitiva. *disp. 26. num. 91.*

Causa prima.

Concursus causæ primæ non debetur principio ratione sui effectum continenti proximè partialiter, inadæquatè, & per potentiam obediētialem. *disp. 16. n. 234. & sequē ad 254.*

Chymera.

Chymera cognoscitur à Deo. *disp. 26. n. 265.*

De chymera possunt variæ propositiones formari; aliquas cognoscit Deus per assensum, & alias per dissensum. *disp. 26. num. 265.*

Cælum.

Cælum est perfectiūs secundum quid solum, substantia corruptibili. *disp. 22. num. 63.*

Cognitio.

Vide Scientia.

Cognitio alia est *ex alio*, & alia *in alio*. *Disp. 23. num. 61. & 62.*

Vnum cognosci ex alio est transitio ex cognitione directā vnius in cognitionem directā alterius per illationem. *disp. 23. num. 61.*

Vnum cognoscere in alio est cognoscere directè vnum, in quo cognoscitur indirectè aliud. *disp. 23. num. 63.*

Cognitio abstractiva non dicit de se imperfectionem. *disp. 23. num. 76.*

Cognitio opinativa, & obscura dicunt de se imperfectionem. *disp. 23. num. 79.*

Cognitio omnis non est imago, seu similitudo obiecti. *disp. 25. num. 5.*

Cognitio Divina.

Vide Scientia Dei.

Deus se cognoscit ex creaturis vna, & indivisibili cognitione intrinsicè, & multiplex extrin-

trinsecè, & connotativè. *disp. 23. num. 63.*

Deus se cognoscit in creaturis. *disp. 23. n. 67.*

Datur in Deo cognitio abstractiva, & quoadam est. *disp. 23. num. 76. & 77.*

In cognitione Divina non datur rigurosa reflexio. *disput. 23. num. 83.*

Deus se ipsum cognoscit. *disput. 25. num. 1.*

Cognitio, qua Deus se cognoscit non est imago, sed solum est notitia obiecti. *disput. 25. n. 5.*

Deus cognoscit omne ens creatum secundum proprias, & particulares rationes clarè, & distinctè. *disput. 25. num. 21.*

Deus cognoscit creaturas posibles in se ipsis, non solum secundum esse eminentiale, quod habent in Deo, sed etiam secundum suam propriam essentiam, non solum in communi, sed etiam secundum proprias, & particulares rationes. *disp. 26. num. 57.*

Deus non cognoscit creaturas posibles in se ipsis immediatè, nec motivè, nec terminativè. *disput. 26. num. 73.*

Deus cognoscit creaturas posibles in se ipsis terminativè secundariò, & in sua Divina Essentia motivè, & terminativè primariò. *disput. 26. num. 81.*

Deus non cognoscit creaturas posibles in se ipso, ut causa prius cognita, seu illas non cognoscit in sua essentia, tamquam in obiecto præcognito. *disput. 26. num. 83.*

Deus cognoscit posibilia in Essentia sua, tamquam in specie impræssa, seu obiecto motivo ad cognitionem illorum. *disput. 26. num. 95.*

Deus non cognoscit posibilia in Essentia sua tamquam in speculo. *disput. 26. num. 209.*

Deus non cognoscit posibilia in Essentia sua, tamquam in specie expræssa. *disp. 26. num. 211.*

Deus non cognoscit posibilia in Essentia sua, tamquam in causa exemplari, seu idea illarum. *disput. 26. num. 213. & sequentibus.*

Deus non cognoscit posibilia in Essentia sua, tamquam in obiecto primario, & medio prius cognito. *disput. 26. num. 220, 221. & 222.*

Deum cognoscere creaturas in Essentia sua, tamquam in obiecto prius cognito, quomodo sit verum, & quomodo falsum. *disput. 26. num. 226. & sequentibus.*

Deus cognoscit creaturas in scientia speculativa illarum, quatenus reflexè cognita, & in actu complacentiæ voluntatis Divinæ. *disp. 26. num. 251.*

Deus cognoscit creaturas cognitione directâ in se, ut in specie expræssa illarum. *disput. 26. num. 259.*

Deus cognoscit attributa in essentia sua, & ex illa, similiterque cognoscit creaturas in se ipso, & ex ipso. *disput. 26. num. 260.*

Deus cognoscit non entia, negationes, & privationes, non solum per dissensum, sed etiam per assensum. *disput. 26. num. 265.*

Deus cognoscit mala, non immediatè in se ipsis, nec per propriam bonitatem immediatè, sed per bona creata, quibus immediatè opponuntur. *disput. 26. num. 266.*

Compositio.

Compositio dupliciter capitur. *D. 5. n. 338.*

Compositio non dicens imperfectionem est unio distinctorum. *disput. 5. num. 342.*

Compositio dicens imperfectionem est unio distinctorum se habentium, ut partes, sive unum se habeat per modum actus, & aliud per modum potentiæ, sive utrumque se habeat per modum potentiæ. *disput. 5. num. 343.*

Compositio alia est physica, & alia metaphysica, earumque diffinitiones. *disp. 5. num. 539.*

Compositio physica subdividitur in essentialem, integram, & accidentalem, earumque diffinitiones. *Ibidem.*

Compositio metaphysica alia est ex genere differentiarum, alia ex essentia, & existentia, alia ex natura communi, & individuatione, alia ex Essentia, & proprietate, & alia ex Essentia, & modo intrinseco. *disput. 5. num. 539.*

Utraque compositio est activa, & passiva, seu cum his, & ex his. *disput. 5. num. 540.*

Compositio activa, seu cum his est componibilitas; passiva, seu ex his est absolutè compositio. *Ibidem.*

Comprehensio.

Deus se comprehendit comprehensione strictissimè accepta. *disput. 25. num. 6.*

Comprehensio strictissimè accepta est cognitio obiecti, quantum cognoscibile est. *Ibidem.*

Continentia.

Continentia est quadruplex, scilicet, radicalis formalis, virtualis, & eminentialis, earumque diffinitiones. *disput. 5. num. 432.*

Continentia virtualis differt ab eminentiali, earumque differentia. *disput. 5. num. 433.*

Continentia virtualis, & eminentialis in Deo non pertinet ad perfectiones simpliciter, sed solum ad perfectiones secundum quid, mixtas, limitatas, & in genere. *disput. 5. num. 494.*

Continentia eminentialis rerum in Deo alia est

est in essendo, & alia in cognoscendo, earumque diffinitiones. *disp. 26. n. 63.*

Contradictio.

Contradictoria alia sunt complexa, & alia incomplexa. *disp. 5. n. 455.*

Inter contradictoria complexa non datur medium, benè verò inter contradictoria incomplexa. *Ibidem.*

Cor.

Morus cordis est acorde activè, & elicitive. *disput. 3. num. 97.*

Creatura.

Creatura nequit esse summè simplex. *disp. 5. num. 545.*

Implicat creatura intellectualis omnino impeccabilis per naturam. *disput. 14. num. 2.*

D

DEMONSTRATIO.

Demonstratio alia est à priori, & alia à posteriori. *disp. 3. n. 28. & 41.*

Ad demonstrationem à priori requiritur, quod intellectus demonstrans cognoscat clarè medium talis demonstrationis. *disp. 3. n. 42.*

In demonstratione à priori diffinitio subiecti est medium. *Ibidem.*

Ad demonstrationem à priori necessariò requiritur resolutio in prima principia. *D. 3. n. 45.*

Demonstratio est syllogismus ex præmissis veris, & primis. *Ibidem.*

Omnis demonstratio à priori nititur in aliqua veritate per se nota. *disp. 3. n. 60.*

Demonstratio à posteriori per effectū physicū non requirit præmissas demonstrativas. *disput. 3. num. 139.*

Demonstratio à posteriori strictè, & positivè est per effectus dumtaxat. *disp. 6. n. 69.*

Demonstratio à posteriori largè, & negativè est per quodcumque principium, licet non sit effectus. *Ibidem.*

Dependentia.

Datur dependentia à posteriori. *d. 26. n. 142.*

Idem est vnū cū alio connecti, ac vnū dependere ab alio in essendo, seu in existendo. *disp. 26. num. 145.*

Deus.

Vide Essentia Diuina.

Deum existere est veritas fide tenenda. *D. 2. n. 1.*

Deus est non est propositio per se nota secundum se. *disp. 2. n. 21.*

Deus est non est propositio per se nota viatoribus, nec omnibus, nec sapientibus. *disp. 2. num. 69.*

Deus est non est propositio per se nota beatis. *disp. 2. n. 80.*

Deum esse est fide Divina cognoscibile. *disp. 3. num. 2.*

Deum esse est cognoscibile assensu Theologico. *disp. 3. n. 10.*

Deum esse est cognoscibile fide humana. *disp. 3. num. 12.*

Deum esse potest cognosci ratione naturali. *disp. 3. num. 13.*

Deum esse potest cognosci ratione naturali evidenti. *disp. 3. n. 24.*

Deum esse potest cognosci ratione naturali evidenti demonstrativa à posteriori. *D. 3. n. 27.*

Deum esse est secundum se à priori demonstrabile de Deo, si existentia virtualiter ab essentia distinguatur. *disp. 3. n. 28.*

Deum esse non est nobis demonstrativè à priori cognoscibile, si existentia virtualiter distinguitur ab essentia. *disp. 3. n. 41.*

Deum esse demonstratur ratione sumpta ex motu, vt à Philosopho traditur in metaphysica. *disp. 3. n. 129.*

Deum esse demonstratur ratione sumpta ex effectū, & subordinationis causarum efficientium. *disp. 3. n. 135.*

Deum esse vnum non est per se notum. *disp. 3. num. 140.*

Deum esse vnum est certum fide Divina, & humana, evidentèrque cognoscibile à posteriori. *Ibidem.*

Deum esse vnum est à priori secundum se demonstrabile nō verò quoad nos. *disp. 3. n. 141.*

Deum esse necessariò existentem demonstratur à posteriori. *disp. 3. n. 152.*

Deum esse infinite perfectum essentialiter demonstratur à posteriori. *disp. 3. n. 153.*

Deum esse infinite perfectū perfectione attributi demonstratur à posteriori. *disp. 3. n. 154.*

Deum esse actum purissimum demonstratur à posteriori. *disp. 3. n. 155.*

Deum esse ultimum finem demonstratur à posteriori. *disp. 3. n. 156.*

Deum esse ens eminentissimum, excellentiss, & melius, quo excogitari potest demonstratur à posteriori. *disp. 3. num. 157.*

Deum esse potest invincibiliter ignorari. *disp. 3. num. 170.*

In Deo omnia sunt vnum unitate reali. *disp. 5. n. 397.*

In

In Deo vnitas formalis est contradictoria. *disp. 5. num. 399.*

In Deo non dantur virtutes per modum habitus. *disp. 5. num. 515.*

Deum esse infinitum probatur quadrupliciter ratione, scilicet, via efficientiæ, via efficiētis cognoscentis distinctè omnia factibilia, via finis, & via eminentiæ. *disp. 5. num. 529.*

Deum esse omnino simplicem idē est ac Deum compositione carere. *disp. 5. num. 538.*

Deum esse summe simplex, idest, nulla in Deo datur compositio, nec physica, nec methaphysica, nec actiua, nec passiua, seu *cum his*, & *ex his*, vel componibilitas, & compositio. *disp. 5. num. 542.*

In casu, quo Deo specialiter concurreret cum intellectu ad visionem beatam, non concurreret duplici concursu. *disp. 18. num. 94.*

Discursus.

Discursus dividitur in formalem, & virtua-lem. *disp. 23. num. 8. & 9.*

Discursus virtualis est cognitio vna æquivalens duabus, quarum altera sequitur ex alia. *disp. 23. num. 8.*

Discursus formalis est vnum cognoscere ex alio. *disp. 23. num. 9.*

Quod ad discursum formalem detur duplex cognitio, per accidens est rationi discursus. *disp. 23. num. 9.*

Discursus virtualis, & formalis datur in Deo. *disp. 8. 9. & 99.*

Distinctio.

Distinctio quid sit? *disp. 5. num. 7.*

Distinctio est quid positivum. *Ibidem.*

Distinctio est quid respectivum. *disp. 5. n. 8.*

Dua sunt genera distinctionum. *disp. 5. n. 10.*

Sub divisiones distinctionis. *disp. 5. n. 11.*

Realis distinctio quid sit? *disp. 5. num. 24.*

Quæ sint extrema distinctionis realis? *disp. 5. num. 26.*

Signa investigandi distinctionem realem sunt tantum tria. *disp. 5. num. 60.*

Essentialis distinctio quid sit? *disp. 5. n. 63.*

Essentialis distinctio quomodo accipitur? *disp. 5. n. 65.*

Modalis distinctio quid sit? *disp. 5. n. 69.*

Modalis distinctio extrinseca non constituit speciem distinctam a distinctione reali. *disp. 5. n. 70.*

Modalis distinctio intrinseca nō constituit speciem distinctam a distinctione formali. *disp. 5. n. 83.*

Formalis distinctio quid sit? *disp. 5. num. 91.*

Formalis distinctio quot modis accipitur? *disp. 5. num. 92.*

Quot sint signa distinctionis formalis? *disp. 5. num. 122.*

Formalis distinctio ex natura rei datur. *disp. 5. num. 123.*

Distinctio rationis quid sit? *disp. 5. n. 155.*

Quæ sint extrema distinctionis rationis? *disp. 5. num. 156.*

Quod sit signū distinctionis rationis? *disput. 5. num. 157.*

Distinctio rationis per quod differat à distinctione ex natura rei. *disp. 5. num. 158.*

Distinctio rationis ratiocinantis quid sit? & ex quibus capitibus proveniat. *disp. 5. n. 159. 160. & 161.*

Distinctio rationis ratiocinatae quid sit? *disp. 5. num. 162.*

Distinctio rationis ratiocinatae in quo differat à distinctione formali? *disp. 5. num. 168.*

Distinctio virtualis intrinseca quomodo explicetur? *disp. 5. num. 169.*

Distinctio formalis varijs modis accipi potest. *disp. 5. num. 219.*

Distinctio formalis vocatur formalis, realis, & ex natura rei, & quare? *disp. 5. num. 220.*

Distinctio formalis comparativè ad distinctionem realem entitativam potest vocari distinctio rationis, & cōparativè ad distinctionem rationis potest vocari distinctio realis entitativè. *Disput. 5. num. 221.*

Distinctio formalis est iuxta Concilia, & Patres. *disp. 5. num. 239.*

Distinctio formalis non est distinctio realis posita à Gilberto. *disp. 5. num. 272.*

Distinctio formalis est de verissima mente Scoti. *disp. 5. num. 326.*

Quatuor rationes assignantur, cur potius Scotus vsus fuit voce non identitatis, quā distinctionis in distinctione formali inter Essentiā Divinā, attributa, & relationes. *disp. 5. n. 331. 332. & 333.*

Distinctio formalis non est contra simplicitatem Dei. *disput. 5. num. 351.*

Distinctio formalis non est contra unitatem Dei. *disput. 5. num. 402.*

Distinctio formalis non est contra infinitatem Essentiæ Divinæ. *disput. 5. num. 435.*

Distinctio formalis non est contra infinitatem attributorum. *disp. 5. num. 456.*

Distinctio formalis non est contra infinitatem Divinæ cognitionis. *disp. 5. num. 464.*

Distinctio formalis nō est contra inclusionem

Di-

Divinitatis in relationis. *Disp. 5. num. 471.*

Distinctio formalis non est impossibilis. *Disp. 5. num. 476.*

Distinctio formalis non est superflua. *Disp. 5. num. 486.*

Distinctio formalis in Divinis datur solum inter quinque Dei attributa non verò inter virtutes ad illa pertinētes *D. 5. n. 503. 506. & 507.*

E

EFFECTVS.

Ex parte effectus requiruntur aliqua requisita, vt fiat. *Disp. 26. num. 181. & 182.*

Ens, non Ens.

Deus cognoscit non entia non solum per disensum, verum etiam per assensum. *Disput. 26. num. 265.*

Ens Rationis.

Ens rationis dividitur in absolutum, & respectivum, eorumque diffinitiones. *Disp. 26. n. 36.*

Deus cognoscit entia rationis. *Disp. 26. n. 265.*

Essentia Divina.

Vide Deus.

Essentia Divina sub expressione Essentiae non constituitur per esse substantiam spiritualem à se, ita vt complexum, & substantia spiritali, & assensitate sit tale constitutivum. *Disp. 4. num. 12. & sequentibus.*

Essentia Divina sub expressione Essentiae non constituitur per assensitatem. *Disput. 4. num. 23. & sequentibus.*

Essentia Divina non constituitur ultimo metaphysicè per infinitatem formalem modalem naturae Divinae; nec per infinitatem formalem attributorum; nec per infinitatem communem ad infinitatem radicalem Essentiae, & formalem attributorum. *Disp. 4. num. 62.*

Essentia Divina non constituitur ultimo metaphysicè per infinitatem radicalem naturae Divinae, quatenus radicat tantum suam infinitatem formalem modalem. *Disp. 4. num. 63.*

Essentia Divina constituitur ultimo metaphysicè per infinitatem radicalem radicantem omnes perfectiones radicabiles in ipsa. *Disp. 4. num. 65. & seqq.*

Essentia Divina non distinguitur realiter à Divinis relationibus. *Disp. 5. num. 174.*

Essentia Divina non distinguitur ab attributis,

& relationibus distinctione rationis ratiocinantis. *Disp. 5. num. 179.*

Essentia Divina non distinguitur ab attributis, & relationibus distinctione rationis ratiocinatae. *Disp. 5. num. 197.*

Essentia Divina non distinguitur ab attributis, & relationibus distinctione virtuali intrinseca. *Disp. 5. num. 207.*

Essentia Divina distinguitur ab attributis, & relationibus distinctione formali. *Disp. 5. n. 222.*

Hac distinctio formalis, qua Essentia Divina distinguitur ab attributis, & Essentia non est distinctio realis posita à Gilberto. *Disp. 5. n. 272.*

Essentia Divina continet virtualiter, & eminentè perfectiones secundum quid, seu mixtas. *Disp. 5. num. 434.*

Essentia Divina continet radicaliter, & formaliter perfectiones simpliciter, seu puras. *Disp. 5. num. 434.*

Essentia Divina est infinita intensivè in omni genere praecisus attributis. *Disp. 5. num. 523.*

Essentia Divina non est de conceptu attributorum. *Disp. 5. num. 525.*

Essentia Divina est obiectum voluntarium, quae si vult videtur, & si non vult non videtur. *Disp. 6. num. 46.*

Essentia Divina potest se ipsa uniri cum intellectu creato, vt principium quo ipsum elevans ad elicientiam visionis. *Disp. 17. num. 5.*

Essentia Divina potest videri quidditative non visis creaturis possibilibus sub ratione communi possibilem. *Disp. 20. num. 26.*

Exigentia.

Principium naturale ad effectum supernaturalem producendum non exigit supernaturale comprincipium. *Disp. 16. num. 170.*

Existentia.

Existentia non est praedicatum quidditativum Dei. *Disp. 2. num. 41.*

F

FIDES.

Fides, & Scientia sunt in diverso genere. *Disp. 6. num. 21.*

Fides est perfectior scientia in ratione certitudinis; & imperfectior in ratione evidentiae. *Disp. 6. num. 21.*

Formalitas.

Formalitas quid sit? *Disp. 5. num. 87.*

GRATIA.

Gratia in agendo opere supernaturali est principalior. *disput. 16. num. 70.*

Gratia non est vitalis physice, & proprie, sed solum moraliter, improprie, & methaphoricè. *disput. 16. num. 181.*

Gravia, & Levia.

Gravia, & Levia moventur à seipsis. *disput. 3. num. 99.*

HABITVS.

Habitus deseruit ad tollendam difficultatem potentia. *disput. 5. num. 516.*

Habitus ex sua ratione formali dicit imperfectionem in potentia. *disput. 5. num. 518.*

Habitus si est acquisitus supplet in potentia difficultatem in eliciendo actum; & si est infusus supplet improprietatem potentia. *Ibidem.*

Habitus officit infinitati intensivè potentia. *disput. 5. num. 523.*

Habitus supponit potentiam incompletam. *Ibidem.*

Habitus intrinsicè supernaturales de facto infunduntur iustis ad efficiendos actus supernaturales. *disput. 18. num. 1.*

Non datur in Deo ratio habitus. *disput. 24. num. 3.*

Homo.

Vide Appetitus.

In homine datur capacitas ad videndum Deum. *disput. 8. num. 2.*

IDENTITAS.

Identitas quid sit? *disput. 5. num. 7.*

Identitas est quid positivum. *Ibidem.*

Identitas est quid respectivum. *disput. 5. num. 8.*

Duo sunt genera identitatum. *disput. 5. num. 10.*

Identitatis subdivisiones. *disput. 5. num. 12.*

Identitas realis quid sit? *disput. 5. num. 14.*

Identitas essentialis quid sit? *disput. 5. num. 64.*

Identitas essentialis quomodo sumatur. *disput. 5. num. 65.*

Identitas formalis quid sit? *disput. 5. num. 91.*

Identitas formalis quot modis accipitur. *disput. 5. num. 92.*

Quot sint signa identitatis formalis. *disput. 5. num. 122.*

Imago.

Imago est duplex, formalis, & obiectiva. *disput. 6. num. 81.*

Imago alia est perfecta, & alia imperfecta. *disput. 6. num. 82.*

Immateriale.

Immateriale tripliciter sumitur. *disput. 22. num. 10.*

Ex immaterialitate non rectè probatur à D. Thoma cognoscibilitas. *disput. 22. per totam.*

Inclusio.

Inclusio formalis variè accipitur. *disput. 5. num. 94. & sequentibus.*

Infinitum. Infinitas.

Infinitum est cui nihil entitatis deest eo modo, quo haberi potest in aliquo vno. *disput. 5. num. 424.*

De ratione infiniti est summè identificare omne secum compositibile. *Ibidem.*

Conceptus entis infiniti, quem de Deo habemus pro statu isto est omnium perfectissimus. *disput. 5. num. 533.*

Conceptus infinitatis modalis comparativè ad alios modos, & cetera Dei attributa est omnium perfectissimus. *disput. 5. num. 534.*

Infinitas dicit quid positivum. *disput. 5. num. 536.*

Infinitas transcendit omnia attributa. *disput. 5. num. 537.*

Instrumentum.

Instrumentum agit virtute recepta ab agente principali. *disput. 16. num. 311.*

Intellectio Divina.

Vide Cognitio Divina.

Datur in Deo actualis intellectio. *disput. 24. num. 1.*

Intellectio Divina est attributum formaliter distinctum ab alijs attributis. *disput. 5. num. 503.*

Intelligibile.

Intelligibile in actu fit vnum cum intellectu intelligente in actu, quomodo intelligatur. *disput. 22. num. 52.*

Intellectus humanus.

Intellectus creatus potest supernaturaliter Deum intuitivè videre. *disput. 6. num. 2.*

Intellectus creatus non potest viribus suis naturaliter Deum intuitivè videre. *disput. 6. num. 34.*

Intellectus creatus pro hoc statu non potest naturaliter cognoscere Deum quidditivè, abstractivè, perfectè, & distinctè. *disput. 6. num. 71.*

Intellectus creatus separatus nequit naturaliter cognoscere Deum quidditivè, abstractivè per medium quod cognitum. *disput. 6. num. 77.*

Intellectus creatus separatus nequit cognoscere Deum quidditivè, abstractivè per aliquam speciem viribus naturæ adquisitam. *disput. 6. num. 85.*

Intellectus potest considerari in statu copunctionis, & separationis. *disput. 7. num. 2.*

Obiectum adæquatum motivum intellectus in statu separationis est ens, vt sic. *disput. 7. num. 3.*

Obiectum motivum nostri intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale. *Ibidem.*

Obiectum adæquatum terminativum naturalis inclinationis intellectus pro omni statu est ens, vt sic. *disput. 7. num. 4.*

Obiectum adæquatum terminativum intellectus pro hoc statu est quidditas rei sensibilis, seu ens phantasiale. *disput. 7. num. 6.*

Deus clarè visus continetur sub obiecto terminativo, & motivo naturalis inclinationis intellectus nostri; non verò naturalis attingentiæ. *disput. 7. num. 8.*

Deus clarè visus continetur sub obiecto adæquato intellectus humani non solum secundum rationem communem intellectui humano, & Angelico, sed etiam secundum ultimam differentiam intellectus humani. *disput. 7. num. 12.*

Intellectus humanus non est specie distinctus ab intellectu Angelico. *disput. 7. num. 14. & sequentibus.*

Intellectus non est tota ratio agendi respectu visionis beatæ. *disput. 16. num. 3.*

Intellectus non concurret ad visionem partialiter partialitate effectus. *disputatione 16. num. 10.*

Intellectus proximè, & immediatè influit in visionem. *disput. 16. num. 26.*

Intellectus est causa principalis visionis beatificæ. *disput. 16. num. 311.*

Intellectus concurret ad visionem, vt potentia naturalis elevata, & vt potentia obedientialis; melius tamen dicitur concurrere per potentiam obedientialem. *disput. 16. num. 313.*

Intellectus est causa principalior in ratione entis respectu visionis beatificæ, & minus principalis in ratione supernaturalitatis. *disput. 16. num. 316.*

Intellectus creatus potest elicere visionem sine lumine gloriæ habituali, & permanenti. *disput. 18. num. 1.*

Intellectus creatus potest de potentia Dei absoluta producere visionem beatificam cum solo auxilio extrinseco. *disput. 18. num. 3.*

Intellectus creatus nequit de facto producere visionem beatam sine auxilio inhærente. *disput. 18. num. 32.*

Intellectus Divinus.

Datur in Deo facultas proximè intellectiva à natura Dei, & ab actuali intellectione distincta. *disput. 24. num. 2.*

Datur in Deo intellectus per modum actus primi. *Ibidem.*

Obiectum primum prinitate prædicationis intellectus Divini est ens, vt commune Deo, & creaturis. *disput. 25. num. 28.*

Obiectum primum prinitate perfectionis intellectus Divini est Essentia Divina. *Ibidem.*

Nulla creatura potest esse obiectum motivum intellectus Divini respectu cuiuscumque cognitionis. *disput. 25. num. 34.*

Obiectum motivum intellectus Divini respectu cuiuscumque cognitionis est aliquid increatum. *Ibidem.*

Obiectum motivum formale Divini intellectus est sola Essentia Divina, distincta ab attributis, & relationibus. *disput. 25. num. 39.*

Obiectum primum terminativum intellectus Divini est sola Essentia Divina, vt ab attributis, & relationibus distincta, ceteraque omnia sunt obiecta secundaria. *disput. 25. num. 102.*

Intellectus Divinus non dividitur in distincta attributa. *disput. 27. num. 1.*

LIBERTAS.

Libertas proxima per modum virtutis distincta à libertate per modum potentiae est implicatoria. *disp. 16. num. 199. 200. 201. & 202.*

Libertas, quae non sit positiva facultas ad agendum, & non agendum est implicatoria. *Ibidem.*

Lumen Glorïæ.

Lumen gloriæ influit effectivè in visionem. *disp. 16. num. 2.*

Lumen non concurrat ad visionem partialitèr partialitate effectus. *disp. 16. num. 10.*

Lumen gloriæ est tota ratio complens, & elevans intellectum. *disp. 16. num. 21.*

Lumen gloriæ non est tota ratio, seu adæquata virtus agendi visionem beatificam. *disp. 16. num. 26.*

Lumen gloriæ non est vitale, vt *quo. disp. 16. num. 178. 179. 180. & 261. cum sequentibus.*

Lumen gloriæ non est vitale physicè, & propriè, sed solum moralitèr, improprie, & per imitationem. *disp. 16. num. 181.*

Si lumen gloriæ esset vitale, vt *quo*, se solo posset producere visionem beatam. *disp. 16. num. 183.*

Si lumen gloriæ esset adæquata virtus respectu visionis beatæ, esset etiam adæquata causa illius. *disp. 16. num. 184. & sequentibus.*

Lumen concurrat ad visionem, vt formalitèr supernaturale, si supernaturale est quid absolutum. *disp. 16. num. 315.*

Lumen est causa intellectu principalior respectu visionis beatificæ in ratione supernaturalitatis, & minus principalis in ratione entis. *disp. 16. num. 316.*

Lumen elevare intellectum ad visionem beatam est illum transfigurare de esse ordinis naturalis ad esse supernaturale. *disp. 16. num. 317.*

Lumen gloriæ non est indispensabiliter requisitum, vt intellectus creatus visionem beatificam eliceat. *disp. 18. per totam.*

Lumen gloriæ non comparatur ad visionem beatificam, vt subiectum *quo* receptivum, seu, vt ratio recipiendi visionem. *disp. 18. num. 95.*

Lumen non concurrat dispositivè ad visionem Divinæ Essentiæ cum intellectu per modum speciei. *disp. 18. num. 96.*

Lumen gloriæ non exerceat munus speciei in ordine ad visionem beatificam. *disp. 18. num. 98.*

Lumen Principiorum.

Lumen principiorum, & scientia per modum actus secundi in Deo non distinguuntur formalitèr, sed solum penès connotata. *disp. 27. per totam.*

Lumen principiorum attingit principia, vt immediatè vera, & in se cognoscibilia. *disp. 27. num. 8.*

M

MALVM.

Mala cognoscuntur à Deo non immediatè in se ipsis, nec per propriam bonitatem immediatè, sed per bona creata, quibus immediatè opponuntur. *disp. 26. num. 266.*

Materia Prima.

Materia prima ratione appetitus innati, quem habet ad omnes formas, inclinatur non solum ad formam materialem, quæ est eiusdem ordinis cum ipsa; verum etiam ad formam spirituales, quæ est diversi ordinis cum illa. *disp. 8. num. 15.*

In materia prima datur inclinatio ad formas præteritas, & corruptas. *disp. 8. num. 18.*

Inclinatio materiæ primæ ad prædictas formas, & ad formas spirituales non supponit debitum. *Ibidem.*

Medium.

Medium cognitionis est duplex. Aliud *quod*, & aliud *quo*, eiusque diffinitiones. *disp. 6. n. 70. disp. 11. num. 16.*

Medium vt *quod* quomodo distinguatur à medio vt *quo*. *disp. 11. num. 17.*

Methaphysica.

Obiectum primum primitate prædicationis in methaphysica est ens, vt sic, obiectum perfectionis est Deus, & obiectum attributionis est substantia. *disp. 25. num. 27.*

Methaphysica demonstrat à priori passionem de ente. *disp. 23. num. 11.*

Methaphysica non solum in nobis, sed etiam in Angelis obtinet rationem scientiæ. *disp. 23. num. 15.*

Miraculum.

Miraculum dupliciter fieri potest. *disput.* 18. *num.* 23.

Ad rationem miraculi exigitur, quod sit rarum. *disputatione* 16. *num.* 274.

Mixtum.

Formae mixtorum sunt aliquomodo immateriales. *disput.* 22. *num.* 79.

Motus.

Motus alius est intentionalis, alius emanativus, & alius physicus. *disp.* 3. *num.* 84.

Quidquid movetur ab alio movetur, est falsum de motu intentionali. *disp.* 3. *num.* 86.

Quidquid movetur ab alio movetur, est falsum de motu emanativo. *disp.* 3. *num.* 87.

Ex motu non probatur à posteriori Deum existere. *disput.* 3. *num.* 88.

Quidquid movetur ab alio movetur, est falsum de motu Physico. *disputatione* 3. *num.* 88. & *sequentibus*.

Quomodo sit verum, & quomodo falsum: *quidquid movetur ab alio movetur*. *disputat.* 3. *num.* 128.

Motus cordis est ab ipso activè, & elicitive. *disputatione* 3. *num.* 97.

N

NATURA.

Natura quaelibet habet inclinationem ad immaterialitatem, & incorruptionem. *disp.* 8. *num.* 18.

Necessarium.

Necessarium dicitur positivè, & negativè, & quid sint? *disput.* 23. *num.* 30.

Magis necessarium nequit connecti cum minus necessario, quod pluribus exemplis ostenditur. *disp.* 26. *num.* 101. & *seqq.*

Necessarium aliud est in essendo, & aliud in causando, eorumque diffinitiones. *disputat.* 26. *num.* 129.

Necessarium in essendo vnum est simpliciter, & alterum secundum quid. *Ibidem*.

Potest aliquid esse magis necessarium in causando, non verò in essendo. *D.* 26. *n.* 130. & *seqq.*

Negatio.

Negationes cognoscuntur à Deo non solù per

disensum, verù etiam per assensum. *D.* 26. *n.* 265.

Negatio realis futurationis ex decreto subortata cognoscitur ab intellectu Divino per scientiam visionis. *disput.* 31.

O

OBIECTVM.

Inter obiectum, & potentiã requiritur proportio habitudinis, seu potentiã ad obiectum, non verò proportio entis ad ens, seu entitatis ad entitatem. *disp.* 6. *num.* 27. & *seqq.*

Obiectum aliud est motivum, & aliud terminativum, & hoc subdividitur in obiectum naturalis inclinationis, & naturalis attingentiã. *disput.* 7. *num.* 1.

Obiectum dividitur in primum, & secundarium, eorumque diffinitiones. *disput.* 25. *n.* 26.

Obiectum primum dividitur in primum primitate prædicationis, perfectionis, & virtutis, seu attributionis. *Ibidem*.

Obiectum primum primitate prædicationis, perfectionis, & virtutis diffiniuntur. *disput.* 25. *num.* 27.

Obiectum primum primitate virtutis diffinitur ab Scoto. *disp.* 25. *num.* 29.

Obiectum primum primitate virtutis dividitur in motivum, & terminativum, eorumque diffinitiones. *disp.* 25. *num.* 32.

Obiectum motivum respectu Scientiã Dei non dividitur in primum, & secundarium. *disput.* 25. *num.* 33.

Obiectum terminativum tripliciter potest dici primum. *disp.* 25. *num.* 101.

Obiectum motivum in quo distinguitur ab obiecto terminativo secundario. *disputat.* 26. *num.* 76.

Distinctio obiectorum non arguit distinctionem formalem in potentijs. *disputat.* 7. *num.* 49. *disput.* 32. *num.* 104. & *sequentibus*.

Distinctio obiectorum non arguit distinctionem formalem in actibus. *disput.* 27. *num.* 9. & *sequentibus*. *disput.* 32. *num.* 107.

Distinctio obiectorum arguit distinctionem extrinsecam in actibus. *disputat.* 27. *num.* 9. & *sequentibus*. *disputat.* 30. *num.* 16.

Omnipotentia.

Omnipotentia dupliciter considerari potest. *disput.* 26. *num.* 93.

Omnipotentia fundamentaliter non connectitur cum possibilibus. *disp.* 26. *num.* 95.

Quod.

Quodlibet possibile reddito impossibili, non destrueretur Omnipotentia, quæ de facto datur. *disp. 26. num. 96. 97. & 98.*

Respectus ad Omnipotentiam est complementum possibilitatis rerum. *disp. 26. num. 46.*

Omnipotentia Divina comprehendere potest quin cognoscantur intuitivè posibilia, quæ sunt effectus illius. *disput. 26. num. 91.*

Omnipotentia est virtus ex se ad continendum, & producendum omne possibile sub conditione, quod sit possibile. *disput. 26. num. 106. & sequentibus.*

In Omnipotentia tãquam in causa nequeunt videri posibilia. *disp. 20. per totam.*

Omnipotentia potest quidditativè cognosci, non cognitis creaturis posibilibus sub communi ratione posibilem. *disputat. 20. num. 26. & sequentibus.*

Omnipotentia formalitèr distinguitur ab intellectu, & voluntate, estque attributum distinctum. *disput. 32. num. 66. & sequentibus.*

Oculus.

Oculus corporeus nec de potentia Dei absoluta potest Deum videre, nec obiectum aliquod spirituale. *disput. 6. num. 87.*

Oculus corporeus potest elevari ad producendam visionem spiritualem. *disp. 6. num. 99.*

Oculus corporeus de potentia Dei absoluta potest videre Corpus Christi in Eucharistia. *disput. 6. num. 106. & 107.*

Oppositio. Contradictoria.

Oppositio contradictoria quadruplicitèr potest enuntiari. *disput. 5. num. 216.*

Contradictio exigit distinctionem iuxta mensuram verificationis prædicatorum, seu talis debet esse contradictio, qualis fuerit distinctio. *disputatione 5. num. 217.*

P

P A P A:

Sumus Pontifex in Patria videt in Verbo successus Ecclesiæ. *disput. 21. num. 12.*

Passio Prima.

Passio prima est demonstrabilis de subiecto media definitione subiecti demonstratione a priori. *disput. 2. num. 47. & 48.*

Propositio in qua prima passio prædicatur de definitione subiecti est per se nota. *disp. 2. n. 7.*

Propositio in qua prima passio prædicatur de subiecto non est per se nota secundum se. *disputatione 2. num. 7. & 47.*

S. Paulus.

Raptus Pauli non fuit miraculosus quoad modum elevationis. *disputatione 18. num. 33. & sequentibus.*

Perfectio.

Perfectio alia est simpliciter simplex, & alia secundum quid. *disput. 5. num. 425.*

Perfectio simpliciter simplex est, quæ in quocumque, ut est suppositum entis in communi, est melior ipsa, quam non ipsa, seu quam quæcumque alia perfectio sibi in composibilis in tali supposito entis. *disput. 5. num. 428.*

Perfectio secundum quid per oppositum definitur. *Ibidem.*

Perfectio simpliciter appellatur *pura*, & perfectio secundum quid appellatur *mixta*. *disp. 5. num. 429.*

Perfectio simpliciter simplex differt à perfectione secundum quid, & in quibus differat. *Ibidem.*

Perfectiones, quæ conveniunt intra latitudinè genericam alicuius perfectionis simpliciter simplicis adunari possunt in aliqua una simplicissima perfectione. *disput. 27. num. 20. & seqq.*

Phantasma.

Phantasma simul cum intellectu agente producit effectum spirituale. *disput. 6. num. 97. & sequentibus. disput. 26. num. 173.*

Possibilia.

Triplex possibilitas statuitur ab Scoto, & explicatur. *disp. 26. num. 1.*

Huic triplici possibilitati, triplex impossibilitas correspondet. *disp. 26. num. 2.*

Possibilia Logicè cõsiderata habent ab æterno esse cognitum, quod est esse diminutum, seu secundum quid. *disp. 26. num. 4.*

Esse cognitum creaturarum possibilem non debet confundi cum ipsis posibilibus cognitis. *disput. 26. num. 19.*

Esse diminutum creaturarum possibilem est productum à Divino intellectu. *disputat. 26. num. 20.*

Esse cognitū possibilem derivatum ex terminatione Divinæ cognitionis est purum ens rationis, non formale, & fabricatum, sed

materiale, & derelictum. *disp. 26. num. num. 33.*

Esse cognitum possibile, quod est ens rationis, est ens rationis absolutum. *disp. 26. num. 36.*

Esse cognitum possibile dicitur tale per intrinsecam denominationem. *disp. 26. num. 38.*

Esse cognitum possibile non est medium inter ens reale, & rationis simpliciter, & absolute loquendo; bene vero in aliquo vero sensu. *disput. 26. num. 40.*

Possibilitas Logica est positiva. *disput. 26. num. 43.*

Possibilitas Logica est veluti fundamentum possibilitatis obiectivæ. *Ibidem.*

Possibilitas obiectiva est non repugnantia extremorum cum respectu ad Divinam Omnipotentiam. *disp. 26. num. 44.*

Possibilitas obiectiva rerum est formaliter, & intrinsecè ex se ipsis; extrinsecè vero, & obiectivè à Divina Omnipotentia. *disp. 26. num. 45.*

Esse formale totale possibile est esse cognitum à Divino intellectu cum non repugnantia ad existendum, ubi triplex esse parziale, quod reperitur in esse totale possibile explicatur. *disp. 26. num. 46.*

Esse obiectivum possibile est verum ens reale, ut contra distinguitur à nihilo, & ab ente rationis, seu est ens reale nominaliter assumptum, licet non participialiter acceptum. *disput. 26. num. 47.*

Possibilitas obiectiva rerum non est ipsa Omnipotentia, vel aliquod prædicatum Dei. *disp. 26. num. 51.*

Possibilitas obiectiva rerum non est aliquod esse extra Deum, quod sit esse conditionatum. *disp. 26. num. 52.*

Potentia.

Potentia aliqua dicit imperfectionem, & aliqua non. *disp. 5. num. 370.*

Potentia passiva dicitur naturalis, violenta, vel neutra ex forma, quam recipit; supernaturalis vero dicitur comparatione ad agens, à quo recipit formam. *disp. 8. num. 40.*

Potentia passiva naturalis est subiectum proportionatum ad recipiendas formas supernaturales. *disp. 16. num. 242.*

Agenti per potentiam obedientialem numquam debetur concursus causæ primæ ad producendum effectum. *disput. 16. num. 239. & sequentibus.*

Potentia executiva Dei ad extra distinguitur formaliter ab Essentia Divina. *disputat. 32. num. 9.*

Potentia executiva Dei ad extra non est intellectus Divinus. *disput. 32. num. 22.*

Potentia executiva Dei ad extra non est voluntas Divina efficax. *disput. 32. num. 31.*

Potentia executiva Dei ad extra non est actus Divinæ voluntatis. *disp. 32. num. 58.*

Potentia executiva Dei ad extra est Omnipotentia Divina formaliter distincta ab Essentia Divina, & quodlibet alio attributo Dei. *disput. 32. num. 66.*

Potentia Dei executiva habet obiectum specificativum distinctum à qualibet alia potentia. *disp. 32. num. 108, 109. & sequentibus.*

Principium.

Requisita ex parte principij ad agendum explicantur. *disput. 21. num. 181. & 182.*

Privatio.

Dens cognoscit privationes per assensum, & dissensum. *disput. 26. num. 265.*

Propositio.

Propositio per se nota ortum habuit ex primitate, & immedatione requisita in præmissis demonstrationis propter quid. *disput. 2. num. 2.*

Quomodo sumatur ly per se in propositione per se nota. *disput. 2. num. 3.*

Propositio per se nota est, quæ ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius, ut sunt eius habet veritatem evidentem. *disput. 2. num. 4.*

Nulla propositio à priori demonstrabilis, est per se nota. *disput. 2. num. 5.*

Nulla propositio in qua prædicatum accidentaliter, vel contingentèr enuntiatur de subiecto, est per se nota. *disput. 2. num. 6.*

Nulla propositio in qua prima passio prædicatur de subiecto, est per se nota. *disputat. 2. num. 7.*

Nulla propositio cuius prædicatum est commune, vel transcendens, est per se nota, nisi tale prædicatum sit per se notum. *disput. 2. num. 8.*

Nulla propositio in qua pars diffinitionis generica prædicatur de diffinito, est per se nota. *disput. 2. num. 9.*

Propositio per se nota est, cuius prædicatum est de subiecto à priori in demonstrabili, cuius generis sunt propositiones in quibus diffinitio prædicatur de diffinito, ut homo est animal rationale, & in quibus prima passio prædicatur de diffinitione subiecti, ut animal rationale est risibile, & quæ prima principia dicuntur, ut quodlibet

bet est, vel non est, totum est maius sua parte. disput. 2. num. 10.

Vt propositio sit per se nota non requiritur, quod cognoscatur secundum omnes suas concepitibilitates, sed sufficit, quod clarè cognoscatur secundum illam cognoscibilitatem secundum quam in tali propositione causat notitiam evidentem. *disp. 2. num. 11. & 12.*

Propositio est duplex: formalis, & obiectiva, eorumque diffinitiones. *disp. 2. num. 13.*

Propositio per se nota obiectiva non dicit ordinem actualem ad intellectum, sed solum aptitudinalem. *disp. 2. num. 14.*

Falsa est divisio propositionis per se notæ in per se notam quoad se, & quoad nos, & similiter in per se notam sapientibus, & insipientibus. *disp. 2. num. 15. 16. 17. 94. & seqq.*

Vana est divisio propositionis per se notæ in per se notam primi ordinis, & secundi ordinis. *disput. 2. num. 18.*

Falsa est divisio propositionis per se notæ per exclusionem medij realis, & virtualis. *disput. 2. num. 83. & 84.*

Proportio.

Proportio alia est entitatis ad entitatem, & alia habitudinis, & hæc attenditur inter potentiam, & obiectum, & vtraque explicatur. *disp. 6. num. 27. & sequentibus.*

Protagoras. Diagoras.

Protagoras fuit primus, qui Dei existentiam dubitavit, illam negavit Diagoras. Odieque negant non nulli. *disp. 2. num. 1.*

Prudentia.

Prudentia in Deo non distinguitur formaliter ab arte, & scientiæ. *disp. 27. num. 7.*

R

RELIGIONVM FVNDATORES.

Quilibet Religionis Fundator videbit in Verbo successus suæ Religionis, & omnia individua ipsam profitentia. *disput. 21. num. 12.*

Repræsentatio.

Adæquatio repræsentantis ad repræsentatum est triplex. *disp. 11. num. 21. & 22.*

Res.

Res sumitur quatuor modis. *disput. 5. num. 13.*

Res à formalitate distincta, quid sit? *disput. 5. num. 17.*

Res, vt à formalitate distincta, est extremum distinctionis realis. *disput. 5. num. 19.*

S

SACRAMENTA.

Sacramenta moraliter solum causant gratiam. *disput. 6. num. 108.*

Scientia.

Vide Cognitio.

Scientia est in diverso genere, ac fides. *disp. 6. num. 21.*

Scientia est perfectior fide in ratione evidentia, & imperfectior in ratione certitudinis. *Ibidem.*

De ratione scientiæ non est discursus dicens imperfectionem. *disp. 23. num. 7.*

Scientia à priori est de obiecto necessario, quomodo intelligatur. *disp. 23. n. 27. & seqq.*

Scientia à priori est cognitio rei per causam. *disp. 23. num. 43.*

Scientia à posteriori est cognitio rei per effectus. *Ibidem.*

In diffinitione scientiæ à priori ly *per causam*, quomodo intelligatur. *disp. 23. num. 47.*

Scientia Dei.

Vide Cognitio Divina.

In Deo datur scientia. *disp. 22. num. 1.*

Scientia Dei excludit omnem imperfectionem. *disput. 22. num. 2.*

Scientia Dei est tota ab æterno, & incapax cuiuscumque variationis temporalis. *disput. 22. num. 3.*

Scientia Dei semper est præscientia, semper visio, & semper memoria, licet non pro semper. *disput. 22. num. 5.*

Scientia Dei semper est in actu continuo intelligendi. *disp. 22. num. 8.*

Scientia Dei est in se indivisibilis; respectu tamen diversorum obiectorum est divisibilis, & multiplex. *Ibidem.*

Ratio, qua D. Thomas infert Scientiam Dei ex eius immaterialitate est inefficax. *D. 22. n. 14.*

Ratio probans Scientiam Dei est immaterialitas substantialis, radicalis, vitalis. *disputat. 22. num. 81.*

In Deo est scientia propriè, vt opponitur metaphoricè. *disp. 23. num. 1.*

In Deo est scientia actu, & formalitèr prout opponitur virtualitèr. *Ibidem.*

In Deo est scientia propriè, & rigurosè sumpta. *disp. 23. num. 3.*

Scientia Dei est virtualitèr discursiva. *disp. 23. num. 8. & 99.*

Scientia Dei est discursiva formalitèr. *disp. 23. num. 9. & 99.*

In Deo datur scientia à priori respectu suorum attributorum. *disp. 23. num. 10.*

In Deo datur scientia strictè à posteriori. *disput. 23. num. 32.*

In Deo datur scientia strictè suæ intellectualitatis. *disput. 23. num. 94.*

Deus per attributa cognoscit suam Essentiam cognitione scientifica à priori. *disp. 23. num. 95.*

Scientia Dei per modum actus secundi non distinguitur formalitèr à lumine principiorum, sed solum penès connotata, terminos, vel extrinsecè. *disp. 27. num. 3.*

Scientia Dei non distinguitur formalitèr ab arte, & prudentia. *disp. 27. num. 7.*

Scientia Dei non est virtualitèr discursiva, modo, quo ab Ill. Godoy asseritur. *disput. 28. num. 4.*

Scientia Dei dividitur in scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis; & etiam in scientiam liberam, & necessariam, quæ scientiæ confundi non debent, eorumque diffinitiones. *disput. 29. num. 1. 2. & 3.*

Scientia visionis, & simplicis intelligentiæ non sunt attributa distincta, sed vnicum attributum; distinguuntur tamen per extrinsecà connotata. *disput. 29. num. 5.*

Scientia Dei adæquatè dividitur in scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis. *disput. 29. num. 10.*

Deus cognoscit posibilia ante futuritionem scientia simplicis intelligentiæ. *disp. 30. num. 1.*

Deus cognoscit futura scientia visionis. *disp. 30. num. 2.*

Scientia simplicis intelligentiæ, & scientia visionis non respiciunt prædicata rerum absolute, & in se considerata, seu, vt sunt in aliquo statu. *disp. 30. num. 3.*

Deus non cognoscit per scientiam simplicis intelligentiæ quidditates posibles, quæ aliquando erunt. *disput. 30. num. 4.*

Deus cognoscit per scientiam visionis posibilia, quæ non sunt futura, quatenus non futura. *disp. 31.*

Scientia Dei non concurrat executivè ad productionem creaturarum. *disput. 32. num. 30.*

Sensus.

Sensus potest errare circa sensibile proprium. *disp. 6. num. 22.*

Sensus externi habent objecta disparata. *disp. 7. num. 49.*

Appetitus innatus sensuum beatorum post resurrectionem satiantur secundum quid. *disput. 6. num. 14.*

Appetitus elicitus sensuum beatorum post resurrectionem satiantur simpliciter. *Ibidem.*

Species Impræssa, & Expræssa.

Species impræssa Deum quidditativè representans non datur de facto. *disp. 11. num. 1.*

Sine specie impræssa videtur Deus connaturaliori modo. *disput. 11. num. 5.*

Perfectio cuiuscunque speciei impræssa alia est intrinseca, & alia extrinseca. *disputat. 11. num. 19.*

Plura sunt munera speciei impræssæ. *disp. 11. num. 24.*

Species impræssa exprimit obiectum in esse intentionali quoad eius quidditatem, & quantum ad ea, quæ in se formalitèr continet; non verò quantum ad modum, nec quantum ad ea, quæ continet eminentèr, vel virtualitèr. *disput. 11. num. 25.*

Species impræssa limitatur in representando ex triplici saltim capite. *disp. 11. num. 26.*

Immaterialitas speciei impræssæ potius commensuratur cum potentia, quam cum obiecto. *disp. 11. num. 27. & sequentibus.*

Species impræssa Dei potest dici naturalis, & supernaturalis. *disput. 11. num. 33.*

Possibilis est species impræssa clarè, & distinctè Deum quidditativè representans. *disp. 11. num. 36.*

Inter speciem, & obiectum non requiritur proportio entitativa. *disp. 11. num. 47. & 48.*

Species impræssa Dei, Deum representare finito modo. *disp. 11. num. 49.*

Species rei inferioris ordinis nequit representare rem superioris ordinis. *disputatione 11. num. 55.*

Species inferioris ordinis potest representare rem superioris ordinis. *disp. 11. num. 94.*

Species impræssa naturalitèr dimanat ab obiecto creato non verò ab obiecto increato. *disp. 11. num. 173.*

Spe-

Species expressa representans quidditative Deum est possibilis. *disp. 12. num. 2.*

Species expressa Deum quidditative representans datur de facto in beatis. *disp. 12. n. 17.*

Datur in Deo vera ratio speciei intelligibilis. *disput. 24. num. 3.*

Species impressa potens est ad pariendam notitiam intuitivam. *disputatione 26. num. 199. 200. & 201.*

Simplicitas.

Simplicitas dupliciter sumitur, de quo. *disp. 5. num. 337. & 541.*

Simplicitas est id, à quo Deus habet negationem compositionis. *disp. 5. num. 538.*

Simplicitas est quid positivum. *Ibidem.*

Simplicitas est perfectio simpliciter simplex. *Ibidem.*

Simplicitas summa repugnat creaturæ. *disp. 5. num. 545.*

Substantiva.

Substantiva in Divinis prædicantur in sensu formali, & identico. *disputatione 5. num. 300. & 301.*

Substantia.

Substantia est immediatè operativa. *disp. 3. num. 98.*

Repugnat substantia creata, cui sit connaturalis visio beatifica. *disp. 13.*

Implicat substantia intellectualis creata omnino impeccabilis per naturam. *disputat. 14. num. 2.*

Repugnat de potentia absoluta supernaturalis substantia creata. *disp. 15.*

Substantia quælibet naturalis est absolute perfectior quocumque accidente supernaturali. *disp. 22. num. 64.*

Non implicat substantia spiritualis non intellectiva. *disputatione 22. num. 76.*

Summum.

Summum in aliquo genere admittit aliquid oppositum. *disp. 5. num. 412.*

Summum aliquod datur, quod nihil oppositi contineat. *Ibidem.*

Ratio utriusque declaratur. *disput. 5. num. 411. 412. 413. & 414.*

Supernaturale.

Effectus supernaturales quoad modum possunt naturaliter cognosci. *disp. 6. num. 33.*

De ratione supernaturalis est, quod fieri nequeat solis naturæ viribus. *disputat. 16. num. 170. & sequentibus.*

T

THEOLOGIA.

IN Theologia incipiendū est à Deo, ut vno, qui est prior, & notior omnibus de quibus in Theologia tractatur. *disp. 1. Præambula num. 4.*

Ad assensum Theologicum potest concurrere præmissa naturalis. *disp. 16. num. 173.*

Trinitas.

Hæc propositio; *Deus est Trinus*, non est per se nota secundum se. *disp. 2. num. 49. & seqq.*

V

VERBUM.

Non solum de possibili, verum etiam de facto datur in beatis Verbum, seu species expressa creata representans quidditative Deum. *disput. 2. num. 17.*

Verbum est ipsa intellectio actualis, sumpto Verbo pro naturali obiecti similitudine; non verò sumpto pro eo, quod naturaliter procedit ab obiecto. *disputatione 11. num. 23.*

Verbum Divinum.

Verbum Divinum est imago perfecta Patris. *disputatione 6. num. 82.*

Visio Beata.

Ratione naturali probari potest possibilitas visionis respectu intellectus creati. *disputat. 6. num. 60.*

Visio Beata est Verbum, sumpto Verbo pro naturali obiecti similitudine; non verò sumpto pro eo, quod naturaliter procedit ab obiecto. *disput. 12. num. 23.*

In visione beata potest dari Verbum inadæquatum. *disp. 12. num. 24.*

Beatus ex vi visionis beatificæ potest formare Verbum creaturarum. *disputatione 12. numero 25.*

Eadem visio producta à principio intrinseco supernaturali potest produci à Deo specialiter concurrente. *disp. 18. num. 93.*

Potest dari de Potentia Dei absoluta aliqua visio beatifica ita remissa, ut per illam nulla creatura in particulari videatur. *disp. 20. num. 29.*

Vide-

Videre.

Videre habitualiter, & videre actualiter quid sint. *disput. 21. num. 14. & 15.*

Virtus.

Ad videndum obiectum infinitum non requiritur virtus infinita. *disputatione 6. num. 32. & 33.*

Virtus remota stat dupliciter, similiterque virtus proxima. *disput. 16. num. 17. & 18.*

Vivens.

Vivens est simpliciter perfectius quocumque vivente. *disput. 22. num. 63.*

Vnio Hipostatica.

Vnio hipostatica ratione sui non est perfectior humanitate; bene verò ratione termini. *disput. 5. num. 450.*

Vnio hipostatica, nec est ultimus finis, nec medium necessarium ad beatitudinem consequendam. *disputatione 8. num. 35.*

Vnitas.

Vnitas tot modis sumitur, quot distinctio. *disput. 5. num. 397.*

Vnitas formalis non dicit perfectionem simpliciter. *Ibidem.*

Vnitas formalis in Deo est impossibilis, & contradictoria. *disput. 5. num. 398.*

Voluntas Divina.

Voluntas Divina est attributum formaliter distinctum ab Essentia Divina, & alijs attributis. *disputatione 5. num. 503.*

Voluntas creata.

Voluntas non concurrit instrumentaliter ad actum Charitatis, sed est causa principalis illius. *disput. 16. num. 311.*

Voluntas creata potest de Potentia Dei absoluta sine aliqua forma creata illam intrinsicè elevante elicere actum Charitatis. *disputatione 16. num. 164. & sequentibus. disputatione 18. num. 3.*

FINIS.

82
The Great
Columbian
Exposition
Chicago
1893

Deigo En m^{te} elmas eorax edio que

200

200

200

200

200

1.107

200